

Latvijas Republikas Augstākā tiesa

**Latvijas Republikas
AUGSTĀKĀS TIESAS SENĀTA
Administratīvo lietu
departamenta spriedumi
un lēmumi
2004**

Rīga, 2005

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumi un lēmumi 2004. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2005. – 986 lpp.

Zinātniskais redaktors **V.Jonikāns**, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētājs

Izdevējs

TIESU NAMU AĢENTŪRA,
Baldones iela 1, Rīga, LV-1007,
tālr.7804733

Tiražētājs

A/s "Poligrāfists", K.Valdemāra iela 6

© Latvijas Republikas
Augstākā tiesa, 2005
© Tiesu namu aģentūra, 2005

ISBN 9984-671-87-9

S A T U R S

Priekšvārds	15
1. Spriedumi lietās par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumiem	17
Par valsts tiesībām nodrošināt nodokļu vai citu maksājumu samaksu attiecībā pret privātpersonas tiesībām uz īpašumu, kā arī par privātpersonas pienākumiem priekšnodokļa atskaitīšanas gadījumā (Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pants, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmā daļas 1.punkts un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.pants)	17
Par analogijas piemērošanu un jēdziena "ārvalstu prece" attiecināšanu uz naftas produktiem (Muitas likuma 1.panta otrā daļa)	26
Par nepieciešamību interpretēt tiesību normas, vadoties no to mērķa un vietas tiesību sistēmā (Administratīvā procesa likuma 17.pants), par administratīvā pārkāpuma rīka konfiskācijas priekšnoteikumiem (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274. ¹ pants)	35
Par administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtā lēmuma paziņošanu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 267.pants)	41
Par tiesai vērtējamām tiesību normām un pierādījumiem, pārbaudot nodokļu administrācijas veiktā uzrēķina tiesiskumu (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts un Administratīvā procesa likuma 152.panta otrā daļa)	46
Par papildus nodokļu aprēķināšanu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā un otrā daļa)	54
Par pakalpojuma veida norādīšanu nodokļa rēķinā (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa)	59
Par tiesībām izmantot priekšnodokļa atskaitījumu (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts)	67
Par tiesībām izmantot priekšnodokļa atskaitījumu (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts)	73
Par nodokļu maksātāja pierādīšanas pienākumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants un Administratīvā procesa likuma 11.pants)	79
Par preču muitas vērtību (Muitas likuma 165.pants)	86
Par privātpersonas tiesiskās palāvības aizsardzību, grozot agrāk noteiktu muitas vērtību (Administratīvā procesa likuma 10.pants un Ministru kabineta noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 13.punkts)	92

Par administratīvā akta pamatojumu un tā nozīmi administratīvā akta apstrīdēšanas gadījumā (Administratīvā procesa likuma 81.panta ceturtdaļa)	98
Par nodokļu maksāšanas režīmu Ventpils brīvostā un pakalpojumu sniegšanas vietu (Ventpils brīvostas likuma 13.panta pirmā daļa un 19.pants un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 4.pants un 7.panta pirmās daļas 3.punkts).....	102
Par nepatiesu informāciju saturošu dokumentu iesniegšanu muitas iestādē (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201. ¹³ pants).....	109
Par Valsts ieņēmumu dienesta kompetenci dabas resursu nodokļa administrēšanā un tiesību normu tulkošanu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 20.pants, likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.panta pirmā daļa un Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.punkts)	119
Par vienlīdzības principa piemērošanu administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 4.pants)	125
Par Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisijas lēmuma statusu (Administratīvo aktu procesa noteikumu 5.punkts, Latvijas civilprocesa kodeksa 228.panta pirmās daļas 3.punkts un 239. ¹ pants un Administratīvā procesa likuma 81.panta piektā daļa un 64.panta otrā daļa)	132
Par priekšnodokļa atskaitīšanas priekšnoteikumiem (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmā daļa)	137
Par sprieduma tiesiskumu un pamatotību (Administratīvā procesa likuma 247.pants).....	143
Par tiesā vērtējamo Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, kā arī par izziņu kā faktisko rīcību (Administratīvā procesa likuma 85.panta piektā daļa un 89.pants).....	149
Par rīcību ar izņemtajiem priekšmetiem un dokumentiem, piemērojot administratīvo sodu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274. ¹ pants)	156
Par preču pavadzīmes-rēķina atbilstību likuma prasībām (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa)	164
Par papildus nodokļu aprēķināšanas pieļaujamību (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā un otrā daļa)	172
Par terminu "preču piegāde" un "tirgus vērtība" iztulkošanai izmantojamajām tiesību normām (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punkts).....	180
Par objektīvās izmeklēšanas principa robežām, kā arī par lietderības apsvērumu vērtēšanu (Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtdaļa).....	187

Par disciplinārlietas ierosināšanas pamata grozīšanu (likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pants).....	195
Par principāla pienākumiem pārbaudīt kravas daudzumu, kā arī par tā atbildību (Muitas likuma 94.pants)	203
Par priekšnodokļa atskaitīšanas nosacījumiem darījumos ar kokmateriāliem (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13. ² pants).....	209
Par tiesā izskatāmo Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu kā galīgo administratīvo aktu lietā, kā arī par Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvi administratīvajā procesā un pārstāvja nepieaicināšanas sekām (Administratīvā procesa likuma 81.panta piektā daļa un 327.panta trešās daļas 2.punkts)	215
Par maksātnespējas iestāšanās brīdi, administrācijas izmaksām un kārtējo nodokļu maksājumiem (likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 49., 51. un 109.pants un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pants)	223
Par nepamatoti iekasētās valsts nodevas atmaksu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 10.panta otrā daļa)	230
Par pierādījumu savākšanu administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtdaļa)	235
Par ar akcīzes nodokli apliekamo objektu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169. ³ pants)	245
Par Valsts ieņēmumu dienesta tiesībām aizkavēt pārmaksātās nodokļu summas atmaksāšanu un šāda lēmuma pārsūdzēšanu tiesā (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 12.panta vienpadsmitā daļa un Administratīvā procesa likuma 76.panta trešā daļa un 81.panta piektā daļa).....	252
Par principāla atbildību (Muitas likuma 94. pants)	258
Par Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālo iestāžu amatpersonu kompetenci (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 6.pants, 31.-39.pants, likuma "Par valsts ieņēmumu dienestu" 5.pants)	264
Par tiesībām atskaitīt priekšnodokli (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts)	271
2. Spriedumi lietās par pašvaldību lēmumiem	278
Par nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķina tiesiskumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pants).....	278
Par personas tiesībām uz sociālo palīdzību, kā arī par tiesas kompetenci, vērtējot jautājumu par likumdevēja noteikto dzīves apstākļu minimumu (likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 6.pants).....	285

Par nodokļu administrācijas tiesībām papildus aprēķināt nodokļus (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23. panta pirmā daļa)	291
Par trešo personu tiesībām tikt uzskatītām un par iekšējā normatīvā akta nozīmi administratīvā akta izdošanā (Civillikuma 1068. un 1072.pants, Administratīvā procesa likuma 16.pants)	297
Par iestādes izmantotās rīcības brīvības tiesiskumu (Būvniecības likuma 31.pants).....	304
Par pašvaldības lēmuma paziņošanu adresātam un par Valsts zemes dienesta Centrālo zemes komisiju kā pašvaldības lēmuma apstrīdēšanas institūciju (likuma "Par pašvaldībām" 47.pants un likuma"Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 4.pants, 15.panta 2.punkts un 33.pants).....	312
Par faktiskā zemes lietotāja pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli (likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 3.punkts).....	318
Par pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli (likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2. un 7.pants).....	327
Par valodas gramatikas normu pielietošanu, izmantojot gramatiskās interpretācijas metodi (Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmā daļa).....	332
Par iestādes faktisko rīcību (Administratīvā procesa likuma 89.pants)	337
3. Spriedumi lietās par valsts un pašvaldību policijas lēmumiem	344
Par ceļu satiksmes dalībnieku vainas pakāpes noteikšanu (Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 31.panta pirmā daļa).....	344
Par vainu kā administratīvās atbildības priekšnosacījumu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 11.pants).....	350
Par konfiskācijas piemērošanu administratīvā pārkāpuma lietās (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 28.pants).....	357
Par sistemātiska pārkāpuma konstatēšanu, kā arī par noteiktu ģimenes apstākļu nozīmi, nosakot sankciju – transportlīdzekļa vadīšanas apliecības atņemšana (Latvijas Administratīvā pārkāpumu kodeksa 29.pants un 122.panta otrā daļa).....	362

4. Spriedumi lietās par Pilsonības un migrācijas lietu

pārvaldes lēmumiem	367
Par pierakstu dzīvesvietā (likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkts un likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23. ¹ pants).....	367
Par gadījumiem, kad, izdodot administratīvo aktu, iestādei un tiesai nav jāvērtē samērīguma principa ievērošana (Administratīvā procesa likuma 13.pants).....	374
Par uzturēšanās atļauju (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 17.panta 3.punkts un 25.pants).....	379
Par iestādes informatīvas vēstules tiesisko statusu (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta 3.punkts).....	385
Par nepilsoņu statusa atņemšanas nosacījumiem (likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmā daļa).....	390
Par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanas nosacījumiem laulātajam (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.pants).....	394
Par nepilsoņa statusa iegūšanu (likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punkts).....	401
Par laulību ar Latvijas Republikas pilsoni kā priekšnoteikumu uzturēšanās atļaujas Latvijā saņemšanai (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.pants).....	407
Par kasācijas sūdzības saturu (Administratīvā procesa likuma 328.pants)	413
Par tiesai vērtējamiem cilvēktiesību kritērijiem, veicot kontroli pār administratīvo aktu, ar kuru personai nolemts neizsniegt uzturēšanās atļauju (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 2. un 6.punkts)	418

5. Spriedumi lietās par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmumiem	425
Par vispārējo tiesību principu kolīziju risināšanu (Administratīvā procesa likuma 7.pants un likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 7.pants).....	425
Par pensijas saņēmējam uzliktā ziņošanas pienākuma samērīgumu (likuma "Par valsts pensijām" 34.pants).....	434
Par samērīguma principa sastāvdaļām (Administratīvā procesa likuma 13.pants).....	441
Par nodarbinātības periodu ieskaitīšanu apdrošināšanas stāžā un invaliditātes pensijas pārrēķināšanu (likuma "Par valsts pensijām" 1., 8. un 9.pants, likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta otrā daļa).....	449
Par iestādes prakses maiņu un tās pārstāvja publiski izteikto skaidrojumu saistošo raksturu, kā arī par argumentiem kasācijas instances tiesā (Administratīvā procesa likuma 11.pants un 347.panta pirmā daļa).....	458
Par sociāli apdrošinātās personas statusa noteikšanai vēramiem apstākļiem (likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 5.pants).....	465
6. Spriedumi lietās par citu valsts pārvaldes iestāžu pieņemtajiem lēmumiem	473
Par iestādes pārstāvi administratīvajā lietā (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 3.punkts un 6.pants).....	473
Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā ierakstāmo ziņu spēkā esamību (likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 4., 6.pants un 8.panta desmitā daļa).....	481
Par bezdarbnieka statusa zaudēšanu (Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 12.panta pirmās daļas 6.punkts un 14.panta trešās daļas 1.punkts).....	486
Par subjektīvajām tiesībām gadījumos, kas saistīti ar valsts pārvaldes iestāžu savstarpējām attiecībām (likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 8.panta otrā daļa).....	492
Par Pārtikas un veterinārā dienesta uzliktā administratīvā soda tiesiskumu (Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punkts, 15.panta pirmā un vienpadsmitā daļa un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 108.panta otrā daļa).....	496

Par amatpersonas atlaišanu no amata sakarā ar dienesta stāvokļa nelikumīgu izmantošanu personīgos nolūkos (Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 23.pants).....	501
Par pastāvīgo dzīvesvietu Latvijā saistībā ar personas tiesībām iegūt Latvijas Republikas pilsonību (Pilsonības likuma 12.panta pirmās daļas 1.punkts).....	508
Par tiesību normu interpretācijas robežām iestādē.....	514
Par tiesā pārsūdzamu iestādes (amatpersonas) rīcību (lēmumiem) (Latvijas civilprocesa kodeksa 239. ¹ panta pirmā daļa un otrās daļas 1.punkts).....	525
Par valsts pārvaldes principiem (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pants).....	531
Par tiesas kompetenci pierādījumu un argumentu vērtēšanā, kā arī par Konkurences padomes pienākumiem, vērtējot atbilstību konkurenta jēdzienam (Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa, 305.pants, Reklāmas likuma 9.pants).....	539
Par Latvijas zvērinātu tiesu izpildītāju padomes lēmuma tiesiskuma pārbaudi administratīvajā tiesā un par disciplinārsoda uzlikšanu par iekšējo normatīvo aktu pārkāpumiem (Administratīvo aktu procesa noteikumu 5.punkts, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un Tiesu izpildītāju likuma 53.pants).....	548
Par atbildes sniegšanu pēc būtības (likuma "Par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtību valsts un pašvaldību institūcijās" 1.pants).....	558
Par tiesiskās palāvbības nozīmi attiecībā pret proporcionalitātes principu, tāpat par tiesas tiesībām izmantot argumentus, uz kuriem nav norādījuši procesa dalībnieki, kā arī par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku nozīmi attiecībā uz pārējiem tiesas nevērtētajiem argumentiem (Administratīvā procesa likuma 250.pants).....	562
Par tiesas sprieduma argumentācijas apjomu, kā arī par noteikta satura administratīvā akta izdošanas nosacījumiem (Administratīvā procesa likuma 65. un 251.pants).....	571
Par preču zīmes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu (Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību 6.bis panta 1.punkts).....	580
Par zemessarga dienesta attiecībām un no tām izrietošajām tiesībām uz zemessarga izdienas pensiju (likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.pants).....	591
Par lietas izskatīšanu bez kāda no administratīvā procesa dalībnieku klātbūtnes (Administratīvā procesa likuma 214.pants).....	596

Par teleoloģiskās interpretācijas metodes, kā arī par speciālo un vispārīgo tiesību normu pielietošanas priekšnosacījumiem (Administratīvā procesa likuma 15.panta septītā daļa un 17.panta pirmā daļa)	602

7. Spriedumi lietās par tiesnešu lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās

Par administratīvajā procesā tiesā piemērojamām procesuālajām tiesību normām (Administratīvā procesa likuma 3.panta otrā daļa un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants).....	609

8. Nolēmumi par atteikšanos pieņemt pieteikumu vai tiesvedības izbeigšanu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā

Par pašvaldības lēmuma, ar kuru apstiprināta nomas maksas noteikšanas metodika, tiesisko statusu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa).....	613
Par pašvaldības lēmumu privāttiesību jomā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa).....	617
Par bāriņtiesas atzinuma juridisko dabu Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas izpratnē.....	621
Par citas tiesas vai citas tiesas tiesneša lēmuma nozīmi administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmā daļa un 191.panta pirmās daļas 1.punkts)	625
Par iespēju pārsūdzēt zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumu un rīcību administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 2.pants, Zemesgrāmatu likuma 97., 98.pants).....	629
Par Valsts valodas centra atzinumu kā administratīvo aktu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un Ministru kabineta 2004.gada 2.marta noteikumu Nr.114 "Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju" 142.punkts)	632
Par administratīvā akta pazīmēm (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)	635
Par iestādes lēmumiem, kas pieņemti administratīvās lietas izskatīšanas gaitā (starplēmumi).....	639
Par tiesneša darbībām nepilnīgi noformēta pieteikuma gadījumā (Administratīvā procesa likuma 192.pants).....	643
Par attieksmi pret prokuratūras pieņemtajiem procesuālajiem lēmumiem (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)	648
Par pašvaldības lēmumu privāto tiesību jomā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)	651

Par faktisko situāciju konstatējošo administratīvo aktu (Administratīvā procesa likuma 1.panta 3.daļa).....	658

Par iestādes faktisko rīcību (Administratīvā procesa likuma 89.pants)	664

Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts).....	668

Par prasījumiem sodīt amatpersonas administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts).....	671

9. Nolēmumi par atteikšanos pieņemt pieteikumu vai tiesvedības izbeigšanu, ja pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu

Par atteikumu pieņemt pieteikumu tiesā (Administratīvā procesa likuma 191.panta astotā daļa)	678
Par termiņa nokavējumu administratīvā akta pārsūdzēšanai tiesā (Administratīvā procesa likuma 188.pants).....	683
Par tiesību aktu pārsūdzēšanu administratīvajā tiesā (Administratīvā procesa likuma 103., 184. pants un 191.panta pirmās daļas 8.punkts).....	689
Par indivīda subjektīvajām tiesībām iestādes faktiskās rīcības gadījumā (Administratīvā procesa likuma 31. un 89.pants)	692
Par tiesas atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punkts, 103.panta pirmā daļa un 191.panta pirmās daļas 1.punkts).....	698
Par tiesas atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja pieteikums iesniegts par civiltiesisku strīdu (Administratīvā procesa likuma 103., 191.panta pirmās daļas 1.punkts).....	702
Par konkurentu subjektīvajām tiesībām administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 31.panta otrā daļa).....	705
Par iestādes subjektīvajām tiesībām administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 31.pants).....	712
Par tiesas atteikšanos pieņemt pieteikumu (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts).....	716
Par tiesībām iesniegt pieteikumu, lai aizstāvētu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses (Administratīvā procesa likuma 29.pants)	720

Par prokuratūru kā publisko tiesību subjektu, kuram ir tiesības iesniegt tiesā pieteikumu, lai aizsargātu privātpersonas tiesības, kā arī par tiesas kompetenci, izlemjot jautājumu par tiesību normas piemērošanu (Prokuratūras likuma 16.pants un Administratīvā procesa likuma 29.pants)	726
Par tiesas lēmuma atteikt pieņemt pieteikumu tiesiskumu (Administratīvā procesa likuma 184.pants, 191.panta pirmās daļas 1.punkts un 256. ¹ panta otrā daļa)	734
10. Nolēmumi, izskatot protestus par tādu tiesu spriedumu un lēmumu atcelšanu, kuri stājušies likumīgā spēkā (Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 15.pants)	740
Par tiesā pārsūdzamo lēmumu (likuma „Par nodokļiem un nodevām” 37.panta sestā daļa, Administratīvā procesa likuma 81.panta piektā daļa)	740
Par tiesas rīcību, nosakot pienākumu atmaksāt valsts budžetā iemaksātos maksājumus (Civilprocesa likuma 92., 93. un 452.panta pirmās daļas 1.punkts)	744
Par procesuālā taisnīguma principa nodrošināšanu (Administratīvā procesa likuma 14. ¹ pants)	749
11. Lēmumi, izskatot pieteikumus par spēkā stājušos tiesas spriedumu un lēmumu atcelšanu, sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem	754
Par apstākļiem saistībā ar tiesas procesa norisi kā jaunatklātiem apstākļiem (Civilprocesa likuma 479.panta 1.punkts un Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkts)	754
Par privātpersonas pašas darbībām kā jaunatklātu apstākli (Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkts)	758
Par Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumu kā jaunatklātu apstākli (Administratīvā procesa likuma 353.panta 6.punkts)	764
Par Zemes dienesta iekšējiem dokumentiem kā būtiskiem apstākļiem (Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkts)	769
12. Lēmumi par citiem administratīvā procesa jautājumiem	774
Par sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem (Administratīvā procesa likuma 353.panta 6.punkts)	774
Par jaunatklātiem apstākļiem (Administratīvā procesa likuma 353.pants)	779
Par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību (Civilprocesa likuma 425.panta otrās daļas 1.punkts)	783

Par apelācijas instances tiesas pienākumu atcelt pirmās instances tiesas spriedumu un lietas nosūtīšanu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai, kā arī par Augstākās tiesas Senāta kompetenci izskatīt blakus sūdzību (Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 2.punkts, Administratīvā procesa likuma 323.pants)	786
Par kasācijas instances tiesas kompetenci (Administratīvā procesa likuma 325.pants)	789
Par termiņu sūdzības (pieteikuma) iesniegšanai tiesā (Latvijas civilprocesa kodeksa 239. ³ panta pirmā daļa)	792
Par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas (Administratīvā procesa likuma 314.pants)	798
Par sprieduma sastādīšanas dienu sprieduma pārsūdzēšanas termiņa noteikšanai (Administratīvā procesa likuma 329.pants)	801
Par soda naudas maksāšanas apturēšanu (Administratīvā procesa likuma 185.pants)	805
Par procesuālā termiņa atjaunošanu (Administratīvā procesa likuma 46.pants)	810
Par kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņu (Administratīvā procesa likuma 329.panta otrā daļa)	814
Par trešo personu pieaicināšanu lietā (Administratīvā procesa likuma 146.pants)	818
Par pārsūdzētā administratīvā akta darbības apturēšanu (Administratīvā procesa likuma 185.pants)	822
Par atbildētāju pieteikumus, kas saistīti ar nodokļu un nodevu maksājumiem (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestā daļa)	825
Par soda naudas maksāšanas apturēšanu (Administratīvā procesa likuma 185.pants)	831
Par tiesībām iesniegt pieteikumu, lai aizstāvētu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses (Administratīvā procesa likuma 29.pants)	836
Par tiesībām pārsūdzēt lēmumus (Administratīvā procesa likuma 315.pants)	841
Par procesuālā termiņa atjaunošanas nosacījumiem (Administratīvā procesa likuma 46.pants)	844
Par pagaidu noregulējumu (Administratīvā procesa likuma 195.pants)	850
Par pagaidu noregulējumu (Administratīvā procesa likuma 196.pants)	854

Par termiņa atjaunošanu (Administratīvā procesa likuma 46.pants)	859
Par pierādījumu novērtēšanu lietā (Administratīvā procesa likuma 154.pants)	862
Par privāto tiesību subjekta pilnvarām valsts pārvaldes jomā (Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmā daļa)	871
Par trešajām personām administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 28., 146.pants)	879
Par pašvaldības lēmumu apstrīdēšanu (Administratīvā procesa likuma 278.panta 1.punkts)	885
Par apelācijas instances tiesas sprieduma spēku (Administratīvā procesa likuma 309.pants)	891
Par kasācijas sūdzības saturu un iesniegšanas termiņu (Administratīvā procesa likuma 328., 329. un 334.pants)	894
Alfabētiskais jēdzienu rādītājs	897
Institūciju rādītājs	907
Normatīvo tiesību aktu rādītājs	912
Tēžu rādītājs	938
Judikatūras un tiesu prakses rādītājs	980
Citu avotu rādītājs, uz kuriem nolēmumos dotas atsauces	984

TNA izdod:

- juridisko mācību un izglītojošo literatūru (mācību palīg līdzekļus);
- tiesu prakses un judikatūras apkopojumus;
- normatīvo tiesību aktu izdevumus, kā arī normatīvo tiesību aktu komentārus un sistematizētus krājumus.

TNA sniedz izdevniecības pakalpojumus:

- teksta korektūru;
- grāmatas maketa parauga izveidošanu un maketa sagatavošanu;
- grāmatas vāka maketa sagatavošanu;
- grāmatas tipogrāfiskās iespiešanas nodrošināšanu.

TNA pārdod savu un citu izdevēju juridisko literatūru TNA tirdzniecības vietās:

- Tiesu namu aģentūras e-grāmatnīcā: <https://tnagramatas.tna.lv>;
- Juridiskās literatūras kioskā – Rīgā, Brīvības bulvārī 34, tālr. 67284531;
- Tiesu namu aģentūras birojā – Rīgā, Baldones ielā 1B, tālr. 67804758, 678047542.

TNA nodrošina iespēju iegādāties savus izdevumus arī:

- nododot realizācijai citiem komersantiem (grāmatu tirgotājiem);
- organizējot juridiskās literatūras izbraukuma tirdzniecību dažādos juristu pasākumos, kā arī juridiskajās mācību iestādēs: izbraukuma tirdzniecības pieteikšana pa tālr. 67804742 un 67804758 vai pa e-pastu: gramatas@tna.lv

Priekšvārds

2004.gada 1.februārī spēkā stājās Administratīvā procesa likums.

Ar Augstākās tiesas Plēnuma 2004.gada 6.februāra lēmumu, apstiprinot Senāta Administratīvo lietu departamenta senatorus un ievēlot departamenta priekšsēdētāju, tas uzsāka darbu kā kasācijas instance administratīvo lietu izskatīšanā.

Pirmā Senāta Administratīvo lietu departamenta tiesas sēde notika 2004.gada 24.februārī.

Krājumā publicētie spriedumi un lēmumi ir Senāta Administratīvo lietu departamenta desmit mēnešu darba rezultāts. No pavisam šajā laikā pieņemtajiem 236 tiesas nolēmumiem krājumā ir publicēti 146.

Gandrīz visas kasācijas kārtībā Senāta Administratīvo lietu departamenta tiesas sēdēs 2004.gadā izskatītās administratīvās lietas ir bijušas pēc privātpersonu sūdzībām, kas iesniegtas līdz 2004.gada 1.februārim Civilprocesa kodeksa 24.A nodaļas kārtībā. Jau administratīvo lietu statusā apelācijas kārtībā šīs lietas izskatītas galvenokārt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā un Administratīvajā apgabaltiesā.

Savukārt procesuālie jautājumi sakarā ar iesniegtajām blakus sūdzībām attiecas gandrīz tikai uz Administratīvajā rajona tiesā un Administratīvajā apgabaltiesā pieņemtajiem lēmumiem.

Administratīvā procesa likumā nostiprinātais objektīvās izmeklēšanas princips, kas ir stājies Civilprocesa likumā noteiktā sacīkstes principa vietā, ir izvirzījis tiesām uzdevumu pašām pēc savas iniciatīvas (*ef officio*) objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un dot tiem juridisku vērtējumu, kura neievērošana, kā izrādījies, ir viens no tiem procesuālajiem pārkāpumiem, kuru dēļ apelācijas tiesas spriedumi ir atcelti visvairāk.

Lai gan, stājoties spēkā Administratīvā procesa likumam, būtiski nav mainījušās privātpersonu tiesības griezties tiesā, lai pārbaudītu iestāžu pieņemto administratīvo aktu vai faktiskās rīcības tiesiskumu, lietu skaits 2004.gadā ir ievērojami pieaudzis un tas arvien turpina pieaugt. Turklāt pieteikumi attiecas uz tādām valsts pārvaldes darbības sfērām, kuru darbības revīzija par konkrētiem pieņemtajiem lēmumiem līdz šim nav bijis izskatīšanas priekšmets tiesās. Tas viss izsauc nepieciešamību visām trijām tiesu instancēm darboties vienā virzienā, saskaņojot pozīcijas principiālos tiesību normu piemērošanas un interpretācijas jautājumos. Labs ieguldījums vienotas izpratnes veidošanā par svarīgiem tiesību jautājumiem varētu būt tieši šis krājums.

Sakarā ar to, ka tiesā var pārsūdzēt administratīvos aktus un iestāžu faktisko rīcību, tiesnesim ir būtiski pārlicināties, vai tiesā iesniegtais pieteikums atbilst kādam no šiem kritērijiem. Ņemot vērā tiesā iesniegto pieteikumu ievērojamo skaitu, starp tiem daudz ir arī tādu, kas nav pakļauti izskatīšanai administratīvajā tiesā, vai tos ir iesniegušas personas, kurām nav tiesību griezties tiesā. Atteikums pieņemt pieteikumu pēc būtības ir liegums privātpersonai realizēt savas tiesības uz tiesas aizsardzību, tāpēc pieņemtajiem lēmumiem ir jābūt pārliecinošiem un juridiski izsvērtiem. Tas izskaidro, kāpēc šajā krājumā ir daudz minētās kategorijas lēmumu.

Jādomā, ka krājumā publicētie kasācijas tiesas nolēmumi palīdzēs valsts pārvaldē strādājošajiem Administratīvajā procesa likumam atbilstošu administratīvo aktu sastādīšanā, jo šajos nolēmumos atrodams pārsūdzēto lēmumu detalizēts izvērtējums.

Krājumā publicētie tiesu nolēmumi attiecas uz dažādām valsts pārvaldes darbības sfērām.

Lai gan krājumā publicēto nolēmumu nolūks ir parādīt Senāta Administratīvo lietu departamenta attieksmi pret konkrētiem tiesību normu piemērošanas jautājumiem, veidojot prognozējamu tiesu praksi, vienlaikus nolūkā objektīvi atspoguļot kasācijas instances tiesas darbību, krājumā ir ievietoti arī nolēmumi, kuri šobrīd jau ir atzīstami par tiesību normām neatbilstošiem. Ar Satversmes tiesas 2005.gada 6.aprīļa spriedumu no 2002.gada 20.marta par spēkā neesošu atzīta likuma norma, kas noteica ieturējumus no pensijas līdz 30% tiem pensionāriem, kuri, nedeklarējot savu darbinieka statusu, strādāja, saņemot pilnu pensiju, lai gan likums "Par valsts pensijām" to nepieļāva.

Spriedumi un lēmumi krājumā sagrupēti pēc atbildētājiestādes. Katram tiesas nolēmumam satura rādītājā ir dots savs virsraksts ar norādi uz konkrētu materiālo vai procesuālo tiesību normu, kas krājuma lietotājam palīdzēs ātrāk atrast vajadzīgo spriedumu vai lēmumu. Vienlaicīgi katram tiesas nolēmumam tā virsrakstā ir arī tēze, kas atspoguļo šajā tiesas dokumentā ietverto galveno juridisko problēmu.

Krājuma sastādīšanā, gatavojot tēzes un virsrakstus, ir piedalījušies Senāta Administratīvo lietu departamenta senatori Valerijans Jonikāns, Jautrīte Briede, Ilze Skultāne, Edīte Vernuša un Gunta Višņakova, kā arī senatoru palīgi Dainis Lasmanis, Indra Lūse, Linda Vīgante un Antra Antoma.

Par šā krājuma izdošanu izsaku pateicību Tiesu namu aģentūrai, kas vienmēr ar lielu ieinteresētību ir atbalstījusi projektus tiesu darbības pieredzes popularizēšanai un atklātības veicināšanai.

Andris Guljāns,

Latvijas Republikas Augstākās tiesas priekšsēdētājs

1. Spriedumi lietās par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumiem

Par valsts tiesībām nodrošināt nodokļu vai citu maksājumu samaksu attiecībā pret privātpersonas tiesībām uz īpašumu, kā arī par privātpersonas pienākumiem priekšnodokļa atskaitīšanas gadījumā (Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pants, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmā daļas 1.punkts un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.pants)

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantā garantētās īpašuma tiesības neierobežo valstij tiesības izdot likumus, lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu samaksu. Valstij, izdodot šādus likumus, ir plaša rīcības brīvība. Turklāt stingrās grāmatvedības prasības nav atzīstamas par neatbilstošu Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai.

Izvērtējot Valsts ieņēmumu dienesta pārsūdzēto lēmumu atbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantam, svarīgi, lai tā pārsūdzētie lēmumi būtu izdoti uz likuma pamata.

Privātpersonai, pieņemot kokmateriālu piegādi bez likumā noteiktajām pavadzīmēm-rēķiniem, ir attiecīgi jānovērtē pavadzīmju neesamība un tās tiesiskās sekas attiecībā uz priekšnodokļa atskaitījumu veikšanu.

Lieta Nr. SKA-24

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Viņņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Kairovai un sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Šķūnis" pārstāvim A.Svarim,

2004.gada 6.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Šķūnis" pieteikuma par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu atcelšanu sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu

atbildību "Šķūnis" kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 10.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta Kuldīgas rajona audita daļas priekšniece, pamatojoties uz audita rezultātiem, 2000.gada 21.septembrī pieņēma lēmumu, ar kuru uzlika sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Šķūnis" iemaksāt budžetā 5 136,26 latus (no tiem 1 309 latus uzņēmuma ienākuma nodokļa parādu, 1 309 latus soda naudu, pievienotās vērtības nodokļa parādu 1 259,13 latus un soda naudu 1 259,13 latus). Audita pārskatā tika konstatēts, ka SIA "Šķūnis" 1998. un 1999.gadā iepircis kokmateriālus no SIA "Mamons". Darījumi noformēti ar kokmateriālu transporta pavadzīmēm-rēķiniem agrāk, nekā vispār SIA "Mamons" saņēmusi pavadzīmes Valsts ieņēmumu dienestā, tie neatspoguļo darījumu patiesumu, arī citi dokumenti nesniedz skaidru priekšstatu par šiem darījumiem.

[2] Izskatījusi SIA "Šķūnis" sūdzību, Valsts ieņēmumu dienesta Kuldīgas rajona nodaļas direktore ar savu 2000.gada 22.novembra lēmumu apstrīdēto lēmumu atstāja spēkā. Arī Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors ar savu 2001.gada 18.janvāra lēmumu atstāja spēkā Valsts ieņēmumu dienesta Kuldīgas rajona nodaļas direktores lēmumu.

[3] SIA "Šķūnis" vērsās ar sūdzību Kuldīgas rajona tiesā, lūdzot atcelt visus trīs attiecībā uz SIA "Šķūnis" pieņemtos lēmumus un atcelt nepamatoto uzrēķinu. Kuldīgas rajona tiesa 2003.gada 20.februārī nosprieda SIA "Šķūnis" sūdzību apmierināt, apstrīdētos Valsts ieņēmumu dienesta lēmumus atcelt un uzlikt par pienākumu piedziņas institūcijai atmaksāt iekasēto pievienotās vērtības nodokļa, uzņēmuma ienākuma nodokļa un soda naudu maksājumus.

[4] Valsts ieņēmumu dienests par Kuldīgas rajona tiesas 2003.gada 20.februāra spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, lūdzot spriedumu atcelt. Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 3.decembra spriedumu nosprieda atteikt apmierināt SIA "Šķūnis" sūdzību, pamatojot to ar tālākminētajiem apsvērumiem.

[4.1] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas pirmais punkts nosaka, ka tikai Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētai apliekamai personai ir tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām apliekamām personām saņemtajos nodokļa rēķinos uzrādītās summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. Lai varētu veikt minētos atskaitījumus, jābūt samaksātam nodokļa rēķinam. Saskaņā ar likuma 10.panta otro daļu

nodokļa rēķins uzskatāms par samaksātu, ja uz konkrētā maksājuma dokumenta bez attiecīgā nodokļa rēķina identifikācijas datiem ir arī bankas atzīme par samaksu. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" pavadzīme-rēķins ir dokuments, kas apliecina kokmateriālu pirkšanu un pārdošanu, nodošanu pārstrādē, glabāšanā, izsniegšanu pēc pārstrādes un izsniegšanu pēc glabāšanas. Pirms kokmateriālu nosūtīšanas (pārvietošanas) jānoformē pavadzīme-rēķins. Likuma "Par grāmatvedību" 2.pants noteic, ka grāmatvedība ir jākārtota tā, lai varētu gūt skaidru priekšstatu par saimnieciskajiem darījumiem noteiktā laika posmā, kā arī lai varētu konstatēt katra saimnieciskā darījuma sākumu un izsekot tā norisei.

[4.2] Nav strīda par to, ka vairākas kokmateriālu pavadzīmes-rēķini SIA "Mamons" izsniegti vēlāk, nekā tie izrakstīti, apliecinot zāģbaļķu pirkumu. Tas ir pamats, lai secinātu, ka šīs pavadzīmes-rēķini nav atzīstami par grāmatvedības attaisnojuma dokumentiem, jo to izrakstīšanas datums ir neregulārs. Līdz ar to SIA "Šķūnis" nebija pamata atskaitīt priekšnodokli par šajās pavadzīmēs-rēķinos norādīto pievienotās vērtības nodokļa summu, tādēļ pienākums iemaksāt budžetā pievienotās vērtības nodokli 1 309 latu apmērā ir pamatots. Pamatota ir arī aprēķinātā soda nauda, jo saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otro daļu, ja ar nodokli apliekamā vērtība tiek slēpta vai ja nodokļa summa nav aprēķināta un nodokļa deklarācijā nav uzrādīta pareizi, tiek piemērotas soda sankcijas saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām". Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa paredz piedzīt samazināto nodokļu summu un soda naudu tās apmērā, ja nodokļu maksātājs, pārkāpdams nodokļu likuma prasības, nodokļu administrācijā iesniegtajās deklarācijās vai nodokļu aprēķinos samazina nodokļu bāzi un no tās aprēķināto nodokļu summu.

[4.3] Lietā nav pārliecinošu pierādījumu par to, ka darījumi ir notikuši, jo: apstrīdētajās kokmateriālu pavadzīmēs-rēķinos norādīts transportlīdzeklis, kas nav SIA "Šķūnis" uzskaitē; norādītais maršruts un šofera uzvārds nesaskan ar konkrētās automašīnas ceļazīmēs norādīto maršrutu un šofera uzvārdu; šaubas rada pavadzīmēs-rēķinos norādītais kravas apjoms, kuru uzkraut konkrētajai automašīnai nav reāli. Tiesa secināja, ka SIA "Šķūnis" pārkāpusi likumā "Par grāmatvedību" un likumā "Par uzņēmumu gada pārskatiem" noteiktos grāmatvedības uzskaites noteikumus, samazinājusi apliekamo ienākumu. Tāpēc ir pareizs gan nodokļu uzrēķins, gan soda nauda.

[5] Par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi SIA "Šķūnis", lūdzot to atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai Kurzemes apgabaltiesā, sniedzot tālākminētos argumentus.

[5.1] Izskatot apelācijas sūdzību, SIA "Šķūnis" pārstāvim netika ļauts sniegt paskaidrojumus par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumu neatbilstību administratīvā procesa un lietvedības prasībām. Tiesa šo jautājumu neskatīja pēc būtības, sašaurināja apelācijas sūdzības robežas, pārkāpjot Civilprocesa likuma 426.panta trešo daļu un 165.panta piekto daļu.

[5.2] Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors bija iesniedzis apelācijas sūdzību tikai attiecībā uz Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, pārējie lēmumi apelācijas kārtībā netika pārsūdzēti. Skatot jautājumu par šo lēmumu tiesiskumu, Kurzemes apgabaltiesa ir skatījusi lietu lielākā apjomā, nekā tas ir lūgts apelācijas sūdzībā, tāpēc ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu.

[5.3] Valsts ieņēmumu dienests nav sniedzis pierādījumus par to, ka apstrīdētie darījumi ir fiktīvi. Apgabaltiesa, pieņemot neargumentētus Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvju apgalvojumus, ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu.

[5.4] Kurzemes apgabaltiesa neizvērtēja visus pierādījumus, kas apliecina, ka SIA "Šķūnis" veic reālu darbību, tāpat pārkāpa Civilprocesa likuma 97.panta pirmo un trešo daļu. Netika dots novērtējums SIA "Šķūnis" 1998. un 1999.gada neto apgrozījumam, kā arī faktam, ka SIA "Šķūnis" ir samaksājusi nodokļu rēķinus par apstrīdētajiem darījumiem.

[5.5] Lai gan SIA "Šķūnis" ir iesniegusi tiesai visus darījumu apliecinājošos dokumentus, tiesa konstatējusi, ka nav pārliecināta pierādījumu, ka darījumi notikuši. Tas ir pretrunā ar Satversmes 92.pantu, kas nosaka, ka ikviens ir uzskatāms par nevainīgu, kamēr viņa vaina nav atzīta ar likumu. Uzņēmumam nav jāpierāda savs nevainīgums. Civilprocesa kodeksa 239.panta sestā daļa [piezīme: sūdzības iesniedzējs acīmredzot domājis 239.^opantu] uzliek tiesai pienākumu noskaidrot, vai ir likumīgs pamats noteikt šādu maksājumu.

[5.6] Tā kā SIA "Šķūnis" ir atņemta manta bez likumīga pamata, tad tiesai bija jāpiemēro Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pants, kas nosaka, ka nevienam nedrīkst atņemt viņa īpašumu bez likumīga pamata.

[5.7] Tiesa nav piemērojusi tiesību normu, kas tai bija jāpiemēro – Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" 20., 21., 22.punktu, no kuriem izriet, ka

SIA "Šķūnis" nav un nevar būt atbildīga par sava darījumu partnera pieļautajiem pārkāpumiem. Pavadzīmju noformēšana bija SIA "Mamons" pienākums. Valsts ieņēmumu dienests nav norādījis par to, ka būtu sodījis SIA "Mamons". Tiesai nebija tiesību nosaukt darījumus par neesošiem, kamēr Valsts ieņēmumu dienests nav atcēlis SIA "Mamons" pienākumu maksāt minētos nodokļus.

[5.8] Tiesa nav piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta otro daļu un nav vērtējusi, ka atzīstot darījumus par nenotikušiem, uzņēmums nebūtu varējis saražot produkciju.

[5.9] Darījumi ir uzskatāmi par notikušiem arī no Civillikuma viedokļa, ir visas būtiskās sastāvdaļas (darījuma puses, darījuma priekšmets, samaksas nosacījumi). Neviena no darījuma pusēm darījumu nav apstrīdējusi. Tiesa, pasludinot darījumu par neesošu, rada tiesiskās sekas arī attiecībā uz SIA "Mamons", kam par to nav zināms.

[5.10] Tiesa ir norādījusi uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmo un otro daļu, bet nav paskaidrojusi, kas tieši nav ticis ievērots. Ir jāņem vērā, ka tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu ir atspoguļotas arī Eiropas Kopienas 1977.gada 17.maija direktīvā 77/388/EEC.

[5.11] Tiesa nepareizi vērtējusi likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 4.panta pirmo daļu, jo spriedumā nav paskaidrots, kāpēc apaļkoku iegāde nebūtu saistāma ar uzņēmuma saimniecisko darbību.

[6] Savos paskaidrojumos par kasācijas sūdzību Valsts ieņēmumu dienests norāda:

[6.1] Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija nav sašaurinājusi apelācijas sūdzības robežas, jo tiesas sēdē tika vērtēta pārsūdzēto Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumu atbilstība Administratīvo aktu procesa noteikumu prasībām (Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumi Nr.154).

[6.2] Apgabaltiesa nepaplašināja sūdzības robežas, jo Valsts ieņēmumu dienests iesniedza apelāciju par visu spriedumu, nevis tikai daļu.

[6.3] Valsts ieņēmumu dienests neapstrīd, ka SIA "Šķūnis" bija noteikts apaļkoku apjoms 1998.gadā, bet ir konstatējis faktus, kas neliecina par to, ka SIA "Šķūnis" būtu iegādājusies apaļkokus saskaņā ar apstrīdētajām pavadzīmēm-rēķiniem. Tiesā netika iesniegti dokumenti, kas radītu priekšstatu par apstrīdētā pakalpojuma būtību un saturu un ka darījums faktiski būtu noticis. Tiesa pareizi norādījusi, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants uzliek nodokļu maksātājam pienākumu iesniegt pierādījumus, ja tas nepiekrīt nodokļu administrācijas aprēķinātajam nodokļu maksājumu lielumam.

[6.4] Tiesa pareizi rīkojās, nepiemērojot Ministru kabineta noteikumus Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" normas, jo SIA "Šķūnis" atbildība izriet no likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta, likuma "Par grāmatvedību" 2. un 7.panta, likuma "Par uzņēmuma ienākuma nodokli" 4.panta nosacījumu pārkāpumiem.

[7] Tiesas sēdē SIA "Šķūnis" pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. Valsts ieņēmumu dienesta pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [5.1], ka tiesa, neskatot procesuālo un lietvedības noteikumu pārkāpumus, pārkāpusi Civilprocesa likuma 426.panta trešo daļu, kas nosaka, ka apelācijas instance izskata lietu pēc būtības. Departaments uzskata, ka 426.panta trešā daļa tulkojama saistībā ar pirmo daļu, no kuras izriet, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar iesniegto apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā (identiska norma iekļauta arī Administratīvā procesa likuma 302.pantā). No tā izriet, ka tiesa pārbauda pārsūdzēto lēmumu tiesiskumu sakarā ar tiem apstākļiem, kurus apelācijas sūdzībā minējis sūdzības iesniedzējs. Kā redzams no apelācijas sūdzības, tajā nebija norādes uz pirmās instances tiesas sprieduma nepareizību attiecībā uz procesuālajiem vai lietvedības pārkāpumiem. Tāpēc apgabaltiesai šis jautājums nebija jāizskata.

[9] Iepriekšminēto iemeslu dēļ apgabaltiesa nav pārkāpusi arī Civilprocesa likuma 165.panta piekto daļu, kas nosaka, ka lietas dalībnieki paskaidrojumos norāda apstākļus, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi. Tā kā minētie apstākļi bija nodibināti ar pirmās instances tiesas spriedumu un neviens no lietas dalībniekiem par tiem nebija sūdzējies, paskaidrojumi par šiem apstākļiem vairs nebija jādod, un apgabaltiesai tie nebija jāuzklausā. Uz to norāda arī Civilprocesa likuma 430.panta trešā daļa: fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

[10] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [5.2], ka tiesa, vērtējot visus Valsts ieņēmumu dienesta lēmumus, bet nevis tikai ģenerāldirektora lēmumu, pārkāpusi Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu. Visi apgabaltiesas spriedumā minētie lēmumi attiecas uz vienu administratīvo procesu un aptver vienu administratīvo aktu tā dažādās stadijās (sākotnējā lēmuma pieņemšanas stadijā un apstrīdēšanas stadijā). Ja lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu balstās uz

sākotnējos lēmumos izdarītiem secinājumiem, tiesai jāpārbauda arī šo lēmumu pamatotība. Iepriekšētais izriet arī no šobrīd spēkā esošā Administratīvā procesa likuma 81.panta piektās daļas, kas nosaka, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā to var pārsūdzēt tiesā.

[11] Apgabaltiesa nav pārkāpusi arī Civilprocesa likuma 93.pantu, kas nosaka, ka katrai pusei ir jāpierāda tie apgalvojumi, uz kuriem tā atsaucas. Kasācijas sūdzības iesniedzējs nepamatoti norāda [5.3], ka apgabaltiesa ir pieņēmusi nepamatotus apgalvojumus un ka netika sniegti pierādījumi par faktiem, kas ļautu izdarīt secinājumus, ka darījumi nav notikuši.

Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" 2.punkts nosaka, ka pavadzīme-rēķins ir **dokuments, kas apliecina kokmateriālu pirkšanu un pārdošanu**, savukārt 3.punkts nosaka, ka tas izmantojams par dokumentu, kas apliecina kokmateriālu izcelsmi un piederību, tos transportējot un glabājot. No likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" **neizriet neviens cits apliecinājums, kas derētu kā pierādījums** preču piegādei. Tātad kokmateriālu pirkšana un pārdošana jāapstiprina ar tiesiski pareiziem dokumentiem. Tā kā pavadzīmes ietvēra nepatiesas ziņas, ko neapstrīd arī kasācijas sūdzības iesniedzējs, tās nevar kalpot par apliecinājumu darījuma faktam. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 152.panta otrajai daļai, faktus, kurus **saskaņā ar likumu var pierādīt tikai ar noteiktiem pierādīšanas līdzekļiem**, nevar nodibināt ne ar kādiem citiem pierādīšanas līdzekļiem (identiska norma ietverta arī Civilprocesa likuma 95.panta otrajā daļā). Kā izriet no iepriekšēktā, kokmateriālu pirkšanu un pārdošanu var pierādīt ar tiesiski noformētu pavadzīmi, kas kalpo kā nodokļa rēķins. Kasācijas sūdzības iesniedzēja minētās Eiropas Kopienas direktīvas 77/388/EEC 17.pants paredz tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus, taču direktīvas 18. un 22.pants, tāpat kā Latvijas likumi, sasaista šīs tiesības ar pienākumu uzrādīt attiecīgus dokumentus. Gan Valsts ieņēmumu dienests savos lēmumos, gan apgabaltiesa savā spriedumā ir izvērtējusi likumā minētos pierādījumus (tiesiski noformētas pavadzīmes jeb nodokļa rēķina neesamību) un izdarījusi pamatotus secinājumus. Ņemot vērā iepriekšēkto, pierādījumus par neto apgrozījumu un nodokļu rēķiniem tiesai nebija jāvērtē. Tādējādi tiesa nav pārkāpusi arī Civilprocesa likuma 97.pantu, Civilprocesa kodeksa 239.⁶pantu, kā arī Satversmes 92.pantu.

[12] Attiecībā uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantu jāņem vērā, ka no šī panta trešās daļas izriet, ka pirmajā daļā garantētās īpašuma tiesības

neierobežo valstij tiesības izdot likumus, lai **nodrošinātu nodokļu** vai citu maksājumu samaksu. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākos savos spriedumos (skat., piemēram, sprieduma *Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH v. the Netherlands* 60. punktu) ir norādījusi, ka valstij, izdodot šādus likumus, ir plaša rīcības brīvība. Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā praksē ir analizējusi daudzas lietas gan tiesību uz taisnīgu tiesu, gan tiesību uz īpašumu aspektā, kuru pamatā ir bijusi grāmatvedības prasību neievērošana. Tomēr nevienā lietā tā nav atzinusi, ka stingrās grāmatvedības prasības ir neatbilstošas konvencijai. No Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.panta viedokļa, ir svarīgi, lai Valsts ieņēmumu dienesta pārsūdzētie lēmumi būtu **izdoti uz likuma pamata**. Tā kā konkrētajā lietā šāds pamats bija, attiecīgais konvencijas pants ir ievērots.

[13] Tiesa pamatoti nav piemērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" 20., 21. un 22.punktu, kas nosaka pavadzīmju lietvedības kārtību. Šīs tiesību normas nosaka, kuras personas ir atbildīgas par transporta pavadzīmju-rēķinu pareizu lietošanu un noformēšanu, kā arī paredz atbildību par noteikto prasību neievērošanu. Apstākļi, ka SIA "Šķūnis" nav atbildīga par pavadzīmju-rēķinu noformēšanu, neatbrīvo to no pienākuma ievērot un izpildīt tiesību normas, kas reglamentē nodokļu aprēķināšanu un maksāšanas kārtību. SIA "Šķūnis", pieņemot kokmateriālu piegādi bez likumā noteiktajām pavadzīmēm-rēķiniem, pavadzīmju neesamība un tās tiesiskās sekas attiecībā uz priekšnodokļa atskaitījumu veikšanu bija attiecīgi jānovērtē.

[14] Senāta Administratīvo lietu departaments piekrīt Valsts ieņēmumu dienesta paskaidrojumā minētajam argumentam [6.3], ka Valsts ieņēmumu dienests nav apstrīdējis neto apgrozījumu un apaļkoku apjomu, bet tikai to, ka apaļkoki ir iegādāti saskaņā ar apstrīdētajām pavadzīmēm. Tādējādi departaments uzskata, ka kasācijas sūdzībā minētajam argumentam par saražoto produkciju [5.8] lietā nav nozīmes. Tas pats attiecas uz darījumu vērtēšanu no Civillikuma viedokļa [5.9]. Valsts ieņēmumu dienestam nav jāvērtē darījuma atbilstība Civillikumam, bet gan tiesību normām, kas regulē nodokļus un to maksāšanu.

[15] Departaments nepiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējam, ka apgabaltiesa tikai norādījusi uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās un otrās daļas pārkāpumu, bet nav to paskaidrojusi. Departaments atrod, ka apgabaltiesa spriedumā sniegusi minēto normu satura atstāstu kontekstā ar citām lietā būtiskām normām, kuras reglamentē priekšnodokļa atskaitīšanas nosacījumus (sprieduma 5.lpp.). Apgabaltiesa pēc tam veikusi lietas

faktisko apstākļu izvērtējumu, nonākusi pie secinājuma, ka nav ievērotas pavadzīmju-rēķinu noformēšanas prasības, ka līdz ar to tie nav uzskatāmi par attaisnojuma dokumentiem. Uz šīs faktisko apstākļu analīzes pamata tiesa izdarījusi secinājumu, ka SIA "Šķūnis" nebija pamata atskaitīt priekšnodokli par pavadzīmēs-rēķinos norādīto pievienotās vērtības nodokļa summu. Tādējādi apgabaltiesa sasaistījusi lietas faktiskos apstākļus ar 10.panta pirmajā un otrajā daļā ietvertajiem nosacījumiem priekšnodokļa atskaitījumiem. Departaments uzskata, ka apgabaltiesas sniegtais pamatojums ir pietiekams. Nepieciešamības gadījumā pieteicējam ir tiesības iesniegt tiesai pieteikumu par tiesas sprieduma izskaidrošanu (Civilprocesa likuma 437.pants, Administratīvā procesa likuma 312.pants).

[16] Attiecībā uz kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentu, ka apgabaltiesa nav sniegusi pamatojumu, kāpēc apaļkoku iegāde nebūtu saistāma ar uzņēmuma saimniecisko darbību, departaments secina, ka apgabaltiesai šāds pamatojums nebija jāsniedz. Apgabaltiesa spriedumā nav izdarījusi secinājumu, ka apaļkoku iegāde vispār nebūtu saistāma ar uzņēmuma saimniecisko darbību, bet gan norādījusi, ka ražošanas izmaksās nepamatoti iekļauti izdevumi par apaļkoku iegādi, tā kā darījumus apliecinošie dokumenti neatbilst attaisnojuma dokumentiem noteiktajām prasībām.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 10.decembra spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA "Šķūnis" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par analogijas piemērošanu un jēdziena "ārvalstu prece" attiecināšanu uz naftas produktiem (Muitas likuma 1.panta otrā daļa)

Nosakot jēdziena "ārvalstu prece" patieso apjomu, piemērojama analogija – slēdziens par apjomu, t.i., ja Latvijas preces statusa piešķiršana attiecas uz atkritumiem, kas iegūti ražošanas procesā, tad vēl jo vairāk tas attiecināms uz tiesiskā novērtējuma ziņā nozīmīgāku dzīves gadījumu – atkritumiem, kas iegūti publiskā pienākuma veikšanas rezultātā (argumentum a minori ad maius). Tādējādi naftas produkti, kas savākti ostas teritorijā, pildot publiski tiesisku funkciju, nav ārvalstu prece.

Lietā Nr. SKA-6

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Kairovai,

2004.gada 9.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ventspils Brīvostas pārvaldes pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 15.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ventspils Brīvostas pārvalde laikā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim pārdevusi fiziskām un juridiskām personām kuģu "Užava" un "Venta" savākto naftas produktu un ūdens maisījumu, piegādājot maisījumu ar savācēju kuģi pie Ventspils Brīvostas pārvaldes piestātnēm.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Ventspils nodaļas muitas priekšnieks, balstoties uz pēcimporta pārbaudes aktā konstatētajiem faktiem, 2001.gada 12.martā pieņēmis lēmumu, ar kuru Ventspils Brīvostas pārvaldei uzlikts pienākums iemaksāt budžetā papildus aprēķināto muitas maksājumu 1 626,30 latu apmērā (tai skaitā akcīzes nodoklis 1 378,23 lati, pievienotās vērtības nodoklis 248,07 lati) un soda naudu 1 626,30 latu apmērā.

[3] Uzskatot par nepamatotu pienākumu maksāt akcīzes nodokli, pievienotās vērtības nodokli un soda naudu, pieteicējs šo lēmumu pārsūdzēja VID Ventspils nodaļas direktoram, kurš ar 2001.gada 17.aprīļa lēmumu to atstāja spēkā.

[4] Pieteicējs pārsūdzēja VID Ventspils nodaļas direktora lēmumu VID ģenerāldirektoram A.Sončikam, kurš ar 2001.gada 19.jūnija lēmumu atstāja spēkā lēmumu par pienākumu Ventspils Brīvostas pārvaldei iemaksāt budžetā papildus aprēķināto muitas maksājumu un soda naudu.

[5] Pieteicējs par VID ģenerāldirektora lēmumu iesniedza sūdzību Rīgas Centra rajona tiesai, kura nosprieda Ventspils Brīvostas pārvaldes sūdzību apmierināt un VID ģenerāldirektora lēmumu atcelt.

[6] Rīgas apgabaltiesai iesniegtajā apelācijas sūdzībā VID lūdza VID ģenerāldirektora lēmumu atstāt negrozītu un Ventspils Brīvostas pārvaldes sūdzību noraidīt. VID argumentēja, ka pierādījumi apliecina, ka preču piegāde ir notikusi iekšzemē, tātad preces ir tikušas pārvietotas pāri brīvās zonas robežai. Pirmās instances tiesa nepareizi noraidījusi VID iesniegtos šā fakta pierādījumus – preču pavadzīmes-rēķinus, saskaņā ar kuriem Ventspils Brīvostas pārvalde piegādāja preces pircējiem un kurās šo preču piegāde aplikta ar pievienotās vērtības nodokļa 18 procentu likmi. Ja preču piegāde būtu notikusi brīvās zonas teritorijā, kā to apgalvo Ventspils Brīvostas pārvalde, tad atbilstoši Ministru kabineta 1997.gada 5.augusta noteikumu Nr.285 "Kārtība, kādā maksājams muitas nodoklis, akcīzes nodoklis un pievienotās vērtības nodoklis par preču piegādēm un pakalpojumiem Ventspils brīvostā" 7.punktam šādi piegādei būtu piemērojama pievienotās vērtības nodokļa 0 procentu likme. Tiesa nav arī norādījusi, kādēļ šie pierādījumi noraidīti.

[7] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2003.gada 15.oktobrī Ventspils Brīvostas pārvaldes sūdzību apmierināja un VID ģenerāldirektora lēmumu atcēla šādu apsvērumu dēļ. Ventspils Brīvostas pārvalde, savācot naftas produktu atkritumus Ventspils Brīvostas teritorijā, realizēja Likuma par ostām 7.panta otrās daļas 7.punktā paredzētās funkcijas. Saskaņā ar Muitas likuma 178.pantu muitas parāds rodas tad, ja preces tiek nelikumīgi pārvietotas pāri muitas vai brīvās zonas robežai, bet VID nav pierādījis, ka šāda nelikumīga pārvietošana notikusi. VID iesniegtās preču pavadzīmes-rēķini nepierāda nelikumīgas pārvietošanas faktu. VID arguments par šo preču pavadzīmju-rēķinu nozīmi ir tikai VID apsvērumi par likuma piemērošanu, un nav uzskatāms, ka ar to būtu pierādīta naftas produktu atkritumu pārvietošana pāri muitas vai brīvās zonas robežai. Ventspils Brīvostas pārvalde nevar būt uzskatīta par akcīzes nodokļa maksātāju saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem"

4.pantu, jo tā nav akcīzes preču noliktavas turētājs, un nav arī pierādījumu tam, ka tā ieved naftas produktu atkritumus Latvijas Republikas teritorijā izlaišanai brīvam apgrozījumam.

[8] VID par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā, pamatojot to ar šādiem apsvērumiem:

[8.1] Ar lietā esošajiem materiāliem pierādīts un to atzinusi tiesa, ka Ventspils Brīvostas pārvalde fiziskajām un juridiskajām personām pārdevusi ārvalstu preces. Saskaņā ar muitas normatīvajiem aktiem preces, kurām ir ārvalstu preču statuss, ir iespējams realizēt, veicot preču izlaišanu brīvam apgrozījumam, un, izlaižot preces brīvam apgrozījumam, ir jāaizpilda muitas deklarācija un jāveic muitas maksājumi. Ventspils Brīvostas pārvalde to nav darījusi. Rīgas apgabaltiesa nav piemērojusi Muitas likuma 1.panta 2.punktu, Muitas likuma 30.panta pirmo daļu, Muitas likuma 30.panta otro daļu, Muitas likuma 131.pantu.

Saskaņā ar Ventspils brīvostas likumu Ventspils Brīvostas pārvalde ir brīvā zona, un gadījumā, ja preces tiek izvestas no brīvās zonas uz Latvijas teritoriju, tad šādām precēm ir jāpiemēro normas par preču ieviešanu no ārvalstīm.

[8.2] Tiesa nav piemērojusi Muitas likuma 20.panta otro daļu (preču ieviešana no brīvās zonas teritorijas muitas teritorijā ir uzskatāma par preču pārvietošanu pāri muitas robežai). Tāpēc tiesa nepareizi secinājusi, ka Ventspils Brīvostas pārvalde naftas produktu atkritumus pāri muitas vai brīvās zonas robežai nav pārvietojusi.

[8.3] Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.panta normu. Tiesa norādījusi, ka VID apgalvojums par preču pavadzīmju-rēķinu pierādītajiem faktiem ir tikai VID apsvērums, taču pierādījumu novērtēšanā tiesa nav piemērojusi un nav pat apspriedusi Ministru kabineta 1997.gada 5.augusta noteikumu Nr.285 "Kārtība, kādā maksājams muitas nodoklis, akcīzes nodoklis un pievienotās vērtības nodoklis par preču piegādēm un pakalpojumiem Ventspils brīvostā" 7.punktu.

[8.4] Tiesa ir piemērojusi materiālo tiesību normu, kuru tai nevajadzēja piemērot – likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" 4.pantu. Ventspils Brīvostas pārvalde nav uzskatāma par akcīzes preču noliktavas turētāju, bet muitas parāds tai jāmaksā kā importētājam.

[8.5] Tiesa ir piemērojusi materiālo tiesību normu, kuru tai nevajadzēja piemērot – Likuma par ostām 7.panta otrās daļas 7.punktu. Šī tiesību norma nenosaka un neietekmē nodokļu aprēķināšanas kārtību un budžetā maksājamo nodokļu apmēru. Šī norma arī neatbrīvo nodokļu maksātājus no pienākuma iesniegt

multas deklarāciju un uzrādīt preces attiecīgajai muitas iestādei. Likumā "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" nav paredzēti nodokļa atvieglojumi un atbrīvojumi naftas produktu ieviešanai brīvam apgrozījumam gadījumos, kad naftas produkti ir iegūti, izpildot Likumā par ostām paredzētos pienākumus.

[9] Ventspils Brīvostas pārvalde savos paskaidrojumos sakarā ar VID kasācijas sūdzību ir pamatojusi, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, izskatot lietu apelācijas kārtībā, nav pieļāvusi ne materiālo, ne procesuālo normu pārkāpumus.

[9.1] Apgalvojums, ka Ventspils Brīvostas pārvalde ir pārdevusi ārvalstu preces, neatbilst ne tikvien lietas materiāliem, bet arī apgabaltiesas spriedumā norādītajam. Apgabaltiesa konstatējusi, ka Ventspils Brīvostas pārvalde savāca dažādas izcelsmes naftas produktus ostas teritorijā, realizējot Likuma par ostām 7.panta otrās daļas 7.punktā paredzētās funkcijas. Apgabaltiesa arī konstatējusi, ka Ventspils Brīvosta šos produktus nav pārvietojusi pāri muitas vai brīvās zonas robežai. Tātad saskaņā ar Muitas likuma 178.pantu nav radies muitas parāds, jo muitas parāds rodas tad, ja preces tiek nelikumīgi pārvietotas pāri muitas vai brīvās zonas robežai.

[9.2] Likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" 4.pantā noteikts, ka šā nodokļa maksātājs ir fiziskā un juridiskā persona, kas produktus ieved Latvijas Republikas muitas teritorijā izlaišanai brīvam apgrozījumam, vai akcīzes preču noliktavas turētājs. Ventspils Brīvostas pārvalde nav akcīzes preču noliktavas turētājs, un tā neieved produktus Latvijas Republikas muitas teritorijā izlaišanai brīvam apgrozījumam. Līdz ar to Ventspils Brīvostas pārvalde konkrētajā gadījumā nav akcīzes nodokļa maksātājs. Naftas produktus Brīvostas (brīvās zonas) teritorijā ir ievēdušas citas personas, kuras ir piesārņojušas jūras akvatoriju. Būtu nepareizi uzskatīt, ka Ventspils Brīvostas pārvalde ieved naftas produktu atkritumus, kurus tā savāc, pildot Likumā par ostām noteikto pienākumu – kontrolēt ostas teritorijas aizsardzību pret piesārņojumu un nodrošināt piesārņojuma seku likvidēšanu. Līdz ar to nav pamata piemērot Muitas likuma 31.panta pirmo daļu.

[9.3] Nepamatots ir kasācijas sūdzības iesniedzēja apgalvojums, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.panta normas. Tiesa, izspriežot lietu, ir izvērtējusi visus iesniegtos pierādījumus, tai skaitā līgumus un preču pavadzīmes-rēķinus. Pierādījumu pārvērtēšanai nav pamata.

[10] Tiesas sēdē VID pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību un pamatoja ar tajā minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[11] Nevar piekrist VID argumentam, ka **apgabaltiesa ir atzinusi**, ka pārdotais naftas produktu maisījums ir ārvalstu prece. Tas no tiesas sprieduma secinājumu daļas neizriet. Tiesa savā spriedumā (3.lpp.) ir tikai norādījusi, ka šādi uzskata VID Ventspils nodaļas muiža, taču no sprieduma motīvu daļas neizriet, ka tiesa šim argumentam būtu piekritusi.

[12] Lai noskaidrotu, vai no lietā esošajiem materiāliem izriet, ka pārdotais naftas produktu maisījums ir **ārvalstu prece**, kā to kasācijas sūdzībā norāda VID un uz ko pamatā balstīti VID argumenti, vispirms jānoskaidro, vai atsevišķas faktisko apstākļu pazīmes atbilst normas tiesiskā sastāva pazīmēm. Tiesību normas saturs jāpārbauda ar iztulkšanu, veicot tiesību normu sistēmisku analīzi.

Ārvalstu prece ir definēta Muitas likuma 1.panta otrajā daļā: "Ārvalstu preces ir preces, kas nav Latvijas preces." No šāda skaidrojuma izriet divas galvenās pazīmes: 1) naftas produktiem jābūt precei, 2) produktiem nav jābūt Latvijas precei.

Prece Muitas likuma 1.panta deviņpadsmitajā daļā skaidrota kā **"jebkura kustama manta**, arī valūta, vērtslietas, **jebkuri enerģijas veidi** un transportlīdzekļi, izņemot komerciālos transportlīdzekļus". Tulkojot šo skaidrojumu tikai pēc gramatiskās metodes, ar to var saprast ārkārtīgi plašu kustamu lietu klāstu. Aplūkojot tiesību jēdzienu "prece" no sistēmiskā viedokļa saistībā ar citām Muitas likumā ietvertajām normām, kā arī likumā "Par muitas nodokli" ietvertajām normām, redzams, ka ar precī, kas apliekama ar nodokli, ir domāta nevis jebkura manta, bet gan manta, kas domāta komercdarbībai vai vismaz komerciālam nolūkam. No iepriekšminēto likumu jēgas un mērķa izriet, ka par ārvalstu precī uzskatāma manta, kas ar šādu nolūku ir ieviesta.

Kā izriet no lietas materiāliem, attiecīgie naftas produkti Ventspils brīvostas teritorijā netika ievesti ar komerciālu nolūku. Ventspils Brīvostas pārvalde attiecīgos naftas produktus neieguva kā ārvalstu precī, bet gan, kā pamatoti savā spriedumā norādījusi Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, realizējot Likuma par ostām 7.panta otrās daļas 7.punktā paredzētās funkcijas. Citiem vārdiem, Ventspils Brīvostas pārvalde šos produktus ieguva, nevis veicot komercdarbību, bet gan **veicot valsts pārvaldes funkciju kā publisko tiesību subjekts** – organizējot kuģu radīto atkritumu savākšanu un apsaimniekošanu. Naftas produkti Latvijā tika ievesti kā atkritumi, nevis kā prece. Tas nozīmē arī, ka Ventspils Brīvostas pārvaldes valdījumā šie naftas produkti nonāk neatkarīgi no tās gribas.

Uz šāda secinājuma pareizību norāda arī apstāklis, ka atbilstoši šobrīd spēkā esošo Ministru kabineta 2002.gada 8.oktobra noteikumu Nr.455 "Kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanas kārtība un kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes kārtība" (izstrādāti, iekļaujot Eiropas Savienības direktīvas 2000/59/EC normas) 10. līdz 13.punktam, kuģim, lai tas varētu ienākt ostā, ir pienākums nodot visus kuģu radītos atkritumus. Par naftas atkritumiem atbilstoši šo noteikumu 3.1.punktam uzskatāmi visi naftu un naftas produktus saturoši atkritumi un ūdeņi (...), tai skaitā naftu saturoši nosēdumi, sateces ūdeņi, neizmazgātās naftas tankkuģa kravas tilpnēs iepildīti balasta ūdeņi, degvielas un kravas tilpņu mazgājamie ūdeņi. Tātad lietā minētie naftas produkti uzskatāmi par kuģu radītajiem atkritumiem. Iepriekšminēto normu mērķis ir novērst jūras piesārņojumu, nevis regulēt komercdarbību ar naftas produktiem.

Vadoties no lietas materiāliem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka naftas atkritumi tad, kad Ventspils Brīvostas pārvalde tos pārdeva tirgū, realizējot Likumā par ostām uzlikto atkritumu apsaimniekošanas funkciju, uzskatāmi par Latvijas precī. No Muitas likuma tas tieši neizriet. Taču atbilstoši Muitas likuma 172.panta otrās daļas 9.punktam par Latvijas precī uzskatāmi otrreizējās izejvielas un atkritumi, kuri šajā valstī radušies ražošanas procesā. Šī norma norāda uz ražošanas procesu, savukārt attiecīgajā gadījumā atkritumi ir nevis ražošanas procesa, bet publisko pienākumu veikšanas rezultāts. Tomēr, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, šajā gadījumā piemērojama analogija – slēdziens par apjomu (*argumentum a fortiori*). Proti, ja noteiktās tiesiskās sekas (Latvijas preces statusa piešķiršana) attiecas uz atkritumiem, kas iegūti ražošanas procesā, tad vēl jo vairāk tās attiecināmas uz tiesiskā novērtējuma ziņā nozīmīgāku dzīves gadījumu – atkritumiem, kas iegūti publiskā pienākuma veikšanas rezultātā (*argumentum a minori ad maius*). Tāpēc naftas atkritumiem attiecīgajā gadījumā piešķirams Latvijas preces, nevis ārvalstu preces statuss.

Tāds pats rezultāts iegūstams arī, iztulkvojot normas jēgu saistībā ar iepriekš minētās direktīvas Nr.2000/59/EC 12.pantu. Direktīvas 12.panta otrā daļa nosaka: "Kuģu atkritumu un kravu atlieku nodošanu uzskata par **izlaišanu brīvam apgrozījumam** Padomes 1992.gada 12.oktobra regulas (EEK) Nr.2913/92, ar ko izveidots Kopienas Muitas kodekss, 79.panta nozīmē. Muitas iestādes neprasa iesniegt kopsavilkuma deklarāciju saskaņā ar Kopienas Muitas kodeksa 45.pantu." Eiropas Savienības Muitas kodeksa 79.pants, kas nosaka, ka izlaidšana brīvam apgrozījumam ārpuskopienas precei piešķir Kopienas preces statusu, pēc satura atbilst Latvijas Muitas likuma 30.panta otrajai daļai, kas nosaka: "Ja brīvam apgrozījumam tiek

izlaistas ārvalstu preces, tās iegūst Latvijas preču statusu." Tādējādi uzskatāms, ka naftas atkritumiem, kad tie tiek nodoti savācējuļiem, ir Latvijas preču statuss. No tā izdarāms secinājums, ka naftas atkritumi, kurus pārdeva Ventspils Brīvostas pārvalde, nav ārvalstu prece un Muitas likuma 1.panta otrā daļa uz konkrēto gadījumu nav attiecināma.

[13] Iepriekšētais attiecas arī uz VID kasācijas sūdzībā minētajiem argumentiem, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija nav piemērojusi arī Muitas likuma 30.panta pirmo un otro daļu un 131.pantu, kā arī citiem VID kasācijas sūdzībā minētajam argumentiem, kas izriet no Muitas likuma piemērošanas. Visos kasācijas sūdzībā uzskaitītajos pantos iekļautās tiesiskās sekas piemērojamas tikai attiecībā uz ārvalstu precēm, taču, kā jau secināts iepriekš, naftas produkti Ventspils Brīvostas pārvaldē nav uzskatāmi par ārvalstu precī.

[14] Nevar piekrist kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [8.2], ka Ventspils Brīvostas pārvalde ir brīvā zona. Kasācijas sūdzības iesniedzēja apgalvojums, ka Ventspils brīvostas teritorija ir brīvā zona, netiek pamatots ar konkrētām tiesību normām, bet ar vispārīgu norādi uz Ventspils brīvostas likumu. Ventspils brīvosta saskaņā ar Ventspils brīvostas likuma 3.panta pirmo daļu ir "Latvijas Republikas teritorijas daļa, kas atbilst Ministru kabineta noteiktajam Ventspils ostas robežām". Brīvostas teritorijā pastāv nodalītas un muitas kontrolei pakļautas brīvās zonas (salīdzinājumam: 3.panta ceturtā daļa: "Ievest preces un citus priekšmetus **Brīvostā esošajās brīvajās zonās** no Latvijas Republikas pārējās muitas teritorijas un izvest tos no minētajām zonām uz Latvijas Republikas pārējo muitas teritoriju (..)"). Likums par ostām ostas pārvaldei uzlikto atkritumu savākšanas funkciju nesaista ne ar kādu noteiktu teritoriju – ne Latvijas muitas teritoriju, ne brīvo zonu. Lietā nav pierādīts, kādā teritorijā – brīvās muitas zonas teritorijā vai Latvijas Republikas muitas teritorijā, vai abās, notikusi atkritumu savākšana, kā arī kur notikusi atkritumu glabāšana pēc savākšanas un kur notikusi atkritumu atsavināšana. Apelācijas instance, novērtējot iesniegtos pierādījumus, nav atzinusi preču pārvietošanas pāri muitas robežai faktu par pierādītu. Apelācijas instances tiesa pierādījumiem ir devusi savu vērtējumu, un kasācijas instances kompetencē neietilpst pierādījumu pārvērtēšana. Apelācijas instances tiesa ir devusi novērtējumu VID iesniegtajām preču pavadzīmēm-rēķiniem, ar kuriem noformēta preces pārdošana dažādām fiziskām un juridiskām personām, un atzinusi, ka VID izvirzītais arguments ir tikai juridiska rakstura apsvērumi par normu piemērošanu. Tātad tiesa nav pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.pantu.

[15] Jāpiekrīt sūdzības iesniedzējam, ka tiesa spriedumā nav norādījusi savus apsvērumus attiecībā uz argumentu par Ministru kabineta 1997.gada 5.augusta noteikumu Nr.285 (uzskatāmi par spēku zaudējušiem no 2002.gada 1.janvāra) 7.punktu, kas regulēja pievienotās vērtības nodokļa 0 procentu likmes piemērošanu. Tomēr tas nemaina sprieduma pareizību pēc būtības. Minēto noteikumu 7.punkts attiecās tikai uz preču piegādēm brīvostas brīvās zonas teritorijā un no brīvostas brīvās zonas uz citu brīvo zonu. No lietas materiāliem neizriet, ka preces ir pārvietotas brīvās zonas teritorijā vai no vienas brīvās zonas uz citu. Tāpēc šis punkts attiecīgajā gadījumā nebija piemērojams.

[16] Likums "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" nosaka naftas produktus, par kuriem jāmaksā akcīzes nodoklis. Likuma 4.pants nosaka divas nodokļa maksātāju kategorijas: (1) persona, kas naftas produktus **ieved** Latvijas Republikas muitas teritorijā izlaišanai brīvam apgrozījumam, (2) akcīzes preču **noliktavas turētājs**. Likuma II nodaļā uzskaitīti nodokļa maksāšanas atbrīvojumi un atvieglojumi. Savukārt 10.pantā noteikta nodokļa maksāšanas kārtība: (1) fiziskā vai juridiskā persona, kas ievēd naftas produktus Latvijas Republikas muitas teritorijā izlaišanai brīvam apgrozījumam, (..), (2) akcīzes preču noliktavas turētājs, kas naftas produktus ievēd Latvijas Republikas muitas teritorijā izlaišanai brīvam apgrozījumam vai izved no akcīzes preču noliktavas, vai izmanto akcīzes preču noliktavā (..).

Apkopojot iepriekšēiko, var secināt, ka par likumā uzskaitītajiem naftas produktiem ir jāmaksā akcīzes nodoklis, ja vienlaikus pastāv šādi apstākļi:

- 1) persona, kas ar tiem rīkojas, ir akcīzes nodokļa maksātājs,
- 2) šī persona veic darbības, par kurām ir jāmaksā akcīzes nodoklis,
- 3) nepastāv nodokļa maksāšanas atbrīvojumi vai atvieglojumi.

Nav strīda par to, ka Ventspils Brīvostas pārvaldes savāktie naftas produkti ir tādi, kurus var aplikt ar akcīzes nodokli. Tāpat nav strīda par to, ka konkrētā situācija netiek regulēta ar likuma II nodaļu, kura nosaka atbrīvojumus un atvieglojumus.

Pusēm ir dažādi viedokļi, vai Ventspils Brīvostas pārvalde ir nodokļa maksātājs. VID nav norādījis uz nepieciešamību piemērot Ventspils Brīvostas pārvaldei akcīzes preču noliktavas turētāja statusu, bet norāda, ka Ventspils Brīvostas pārvalde ir nodokļa maksātājs saskaņā ar likuma 4.panta 1.punktu, respektīvi, kā importētājs, kurš pārvieto ārvalstu precī pāri robežai ar mērķi to izlaist brīvam apgrozījumam Latvijas muitas teritorijā.

Kā jau secināts iepriekš [12], Ventspils Brīvostas pārvalde nav veikusi ārvalstu preču importu un tālab šī norma attiecīgajam gadījumam nav piemērojama. Līdz ar to Ventspils Brīvostas pārvalde nevar tikt atzīta par nodokļa maksātāju saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" 4.panta 1.punktu.

[17] Apkopojot visu iepriekšminētos apsvērumus, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka pie pierādītajiem faktiskajiem apstākļiem akcīzes nodoklis nav jāaprēķina. Attiecīgi nav jāaprēķina arī pievienotās vērtības nodoklis un soda nauda.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 15.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Par nepieciešamību interpretēt tiesību normas, vadoties no to mērķa un vietas tiesību sistēmā (Administratīvā procesa likuma 17.pants), par administratīvā pārkāpuma rīka konfiskācijas priekšnoteikumiem (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹pants)

Lai atklātu tiesību normas patieso saturu un mērķi, nepieciešams pielietot ne vien tās interpretācijas gramatisko, bet arī teleoloģisko, sistēmisko un vēsturisko interpretācijas metodi.

Nekonstatējot izdarītā administratīvā pārkāpuma tiesisko sastāvu un nenosakot šāda pārkāpuma kvalifikāciju pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa, nav tiesiska pamata izlemt jautājumu par administratīvā pārkāpuma rīka konfiskāciju atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹pantam.

Lieta Nr. SKA-15

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim A.Dovguško,

2004.gada 24.februārī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc slēgtās akciju sabiedrības "Tralita" pieteikuma par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmuma atcelšanu, sakarā ar Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2003.gada 6.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 18.septembrī Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes muitas eksperts sastādījis administratīvā pārkāpuma protokolu par 2002.gada 16.septembrī muitas kontroles laikā slēgtai akciju sabiedrībai "Tralita" (turpmāk – Pieteicējs) lietošanā esošās kravas automašīnas (valsts reģistrācijas numurs PVL 733, piekabes valsts reģistrācijas numurs OV 271) degvielas tvertnē atrastajām 53 880 cigaretēm. Minētās darbības kvalificētas atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹²pantam, kurā paredzēta administratīvā atbildība par preču pārvietošanu pāri Latvijas Republikas muitas robežai, tās noslēpjot no muitas kontroles.

[2] 2001.gada 24.septembrī Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes direktors, pieņemot lēmumu par Pieteicēja (juridiskas personas) saukšanu pie administratīvās atbildības, pārkvalificējis iepriekšminētās darbības uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³pantu, kurā paredzēta administratīvā atbildība par ar akcīzes nodokli apliekamo preču uzglabāšanas un pārvadāšanas noteikumu pārkāpšanu, un sodījis Pieteicēju ar 250 latu naudas sodu, konfiscējot 53 880 nezināmas izcelsmes cigaretes, kā arī to pārvadāšanai izmantoto kravas automašīnu.

[3] Par šo lēmumu Pieteicējs 2002.gada 4.oktobrī iesniedza sūdzību Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoram, prasot to atcelt. 2002.gada 15.oktobrī Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors pieņēma lēmumu Nr.3.1/1378, ar kuru Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2001.gada 24.septembra lēmums atstāts negrozīts.

[4] 2002.gada 25.oktobrī Pieteicējs iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, lūdzot atcelt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu. Sūdzībā norādīts, ka (1) administratīvais pārkāpums nepareizi kvalificēts pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³panta, (2) par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³pantā noteikto pārkāpumu nav sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols, (3) Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes direktoram nebija tiesības pārkvalificēt administratīvo pārkāpumu, (4) papildsoda uzlikšana, salīdzinot to ar pašu pārkāpumu, bijusi nesamērīga.

[5] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 16.decembra spriedumu Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2002.gada 15.oktobra lēmums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai.

[6] Par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 16.decembra spriedumu tika iesniegta apelācijas sūdzība. Tajā norādīts, ka tiesa, izskatot lietu, kas nav iesniegta pēc juridiskās personas atrašanās vietas (juridiskās adreses), nav ievērojusi Civilprocesa kodeksa 235.pantā paredzētos lietu piekrišanas noteikumus, bet administratīvā pārkāpuma rīka konfiskācija bijusi tiesiska un saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 28.pantu, jo Pieteicēja prettiesiskās darbības kvalificētas pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³panta, kas paredz administratīvo atbildību par ar akcīzes nodokli apliekamo preču uzglabāšanas vai pārvadāšanas noteikumu pārkāpšanu.

[7] Izskatot lietu pēc Valsts ieņēmumu dienesta apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija ar 2003.gada 6.novembra spriedumu pieteikumu apmierinājusi, vienlaikus atceļot Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2002.gada 15.oktobra

lēmumu Nr.3.1/1378 un nosūtot lietu jaunai izskatīšanai. Tiesa atzinusi, ka Pieteicēja pārkāpums kvalificējams pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹²panta un līdz ar to nav piemērojams arī papildsods – pārkāpuma izdarīšanas rīka konfiskācija. Turklāt, pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 14.¹pantu, tā norādīja, ka, kvalificējot Pieteicēja darbības pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³panta, administratīvais sods ir prettiesiski noteikts juridiskai personai, jo minētā norma dod tiesības saukt pie administratīvās atbildības vienīgi fiziskas personas. Visbeidzot, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija atzinusi, ka fakts, ka sūdzība nav iesniegta tiesā pēc Pieteicēja juridiskās adreses, nav pietiekams pamats Pieteicēja sūdzības noraidīšanai un pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanai. Tiesa konstatējusi, ka konkrētajā gadījumā piemērojami Civilprocesa likuma vispārīgie noteikumi un Pieteicējam, pamatojoties uz Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 1.punktu un Civilprocesa likuma 23. , 24. un 26.panta noteikumiem, bija tiesības iesniegt sūdzību pēc Valsts ieņēmumu dienesta atrašanās vietas.

[8] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2003.gada 6.novembra spriedumu Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors 2003.gada 19.decembrī iesniedzis kasācijas sūdzību. Tajā norādīts, ka tiesa nepareizi piemērojusi materiālo tiesību normas, jo pretēji Civilprocesa kodeksa 235.pantā noteiktajam, Pieteicējs sūdzību neiesniedza pēc savas atrašanās vietas (juridiskās adreses). Civilprocesa kodeksa 235.pants paredz, ka sūdzību par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā var iesniegt persona, par kuru lēmums pieņemts, kā arī cietušais rajona (pilsētas) tiesā pēc savas dzīvesvietas desmit dienu laikā no lēmuma pieņemšanas, ja likumā nav noteikta cita kārtība. Turklāt, nosakot Pieteicēja tiesības iesniegt sūdzību, tiesa nepareizi atsaukusies uz likuma "Par tiesu varu" 1.panta trešo daļu un 7.pantu, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 280.panta 4.punktu, Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 1.punktu, Civilprocesa likuma 23. , 24. un 26.pantu, jo neviena no šīm normām nenosaka to, kurā tiesā pārsūdzami lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās. Bez tam, piemērojot Civilprocesa likuma 26.pantu, tiesa ir maldīgi uzskatījusi, ka Valsts ieņēmumu dienests šajā lietā ir atbildētājs. Visbeidzot, tiesa nav piemērojusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹pantu, kas noteic, ka lēmumā par administratīvā soda uzlikšanu jānosaka, kas darāms ar izņemtajiem pārkāpuma izdarīšanas rīkiem. Pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹panta 1.punktu, Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonām, konstatējot administratīvo pārkāpumu, obligāti bija jākonfiscē administratīvā pārkāpuma izdarīšanas rīki.

Motīvu daļa

[9] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – kasācijas sūdzības iesniedzējs) kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka pieteikums par kasācijas sūdzības iesniedzēja lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu ir iesniedzams rajona (pilsētas) tiesā pēc Pieteicēja juridiskās adreses, t.i., Lietuvas Republikas tiesā, atbilst Civilprocesa kodeksa 235.panta tulkojumam, izmantojot gramatisko iztulkošanas metodi. Tomēr kasācijas sūdzības iesniedzējs nav vērtējis minēto normu, izmantojot sistēmisko un teleoloģisko tiesību normu iztulkošanas metodi.

[10] Noskaidrojot Civilprocesa kodeksa 235.panta jēgu, jāaplūko tā saistība ar Latvijas Republikas Satversmē un likumā "Par tiesu varu" nostiprinātajiem principiem. Turklāt jāņem vērā, ka Civilprocesa kodeksa 235.panta pirmajā daļā ietvertais tiesiskais regulējums, kas paredz sūdzības iesniegšanu tiesā pēc personas, kurai uzlikts administratīvais sods, dzīvesvietas, ir saglabājis atbilstoši Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija 1988.gada 23.jūnija dekrēta redakcijai.

[11] Latvijas Republikas Satversmē ir noteikts valsts suverenitātes princips, ar kuru tiek saprastas valsts ekskluzīvas tiesības noteikt tiesisko regulējumu tās teritorijā. Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 1.pantu Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika. Konkretizējot šo pantu, Latvijas Republikas Satversmes 2.pants noteic, ka Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai. No šā principa izriet nosacījums, ka tikai Latvijas tiesas ir tiesīgas izvērtēt Latvijas valsts pārvaldes iestāžu un amatpersonu darbības tiesiskumu.

[12] Likuma "Par tiesu varu" 1.panta trešajā daļā paredzēts, ka tiesu vara Latvijas Republikā pieder rajonu (pilsētu) tiesām, apgabaltiesām, Augstākajai tiesai un Satversmes tiesai. Tātad strīdi lietās par Latvijas Republikas teritorijā izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem ir pakļauti Latvijas Republikas tiesām. Līdz ar to, tulkojot Civilprocesa kodeksa 235.pantu atbilstoši Latvijas Republikas Satversmei un likuma "Par tiesu varu" 1.panta trešajai daļai, jāsecina, ka persona, par kuru pieņemts lēmums, kā arī cietušais pieteikumu par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā var iesniegt vienīgi Latvijas Republikas rajona (pilsētas) tiesā.

[13] Normatīvajos aktos nav tieši regulēts tas, kurā Latvijas Republikas tiesā iesniedzams pieteikums gadījumos, kad par Latvijas Republikas teritorijā izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem administratīvais sods piemērots ārvalstu fiziskai vai juridiskai personai. Kā iepriekš noskaidrots, Civilprocesa kodeksa 235.panta gramatiskais tulkojums neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 1. un 2.pantam un

likuma "Par tiesu varu" 1.panta trešajai daļai un ir pretrunā ar pašas normas mērķi.

[14] Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 1.punkts noteic, ka izskatīšanas kārtību lietās, kas rodas no administratīvi tiesiskajām attiecībām, līdz dienai, kad spēkā stājas Administratīvā procesa likums, regulē Civilprocesa likuma vispārīgie noteikumi un Latvijas Civilprocesa kodeksa divdesmit otrās, divdesmit trešās, divdesmit trešās-A, divdesmit ceturtās, divdesmit ceturtās-A un divdesmit piektās nodaļas noteikumi. Līdz ar to Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, izskatot lietu apelācijas kārtībā, tiesa pamatoti piemērojusi Civilprocesa likuma vispārīgos principus, tai skaitā, Civilprocesa likuma 26.pantā nostiprināto principu, atbilstoši kuram prasība ceļama pēc atbildētāja dzīvesvietas vai atrašanās vietas.

[15] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 26.panta otro daļu prasību pret juridisku personu ceļ tiesā pēc tās atrašanās vietas (juridiskās adreses). Ņemot vērā to, ka pieteikums 2002.gada 25.oktobrī tika iesniegts par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2002.gada 15.oktobra lēmumu, t.i., atbildētājs lietā ir Valsts ieņēmumu dienests, kura centrālā aparāta adrese ir Rīgā, Smilšu ielā 1, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pieteikuma izskatīšana bija piekritīga Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Vadoties pēc kasācijas sūdzības argumentācijas par sūdzības izskatīšanu Lietuvas valsts tiesā, varētu tikt izdarīts secinājums, ka Pieteicējam liegtas tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā tiesā, kas būtu pretrunā ar 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta noteikumiem.

[16] Pamatojoties uz iepriekš izklāstītajiem argumentiem, kā nepamatotu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas sūdzības iesniedzēja norādi uz to, ka izskatāmā lieta nav bijusi piekritīga Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai.

[17] Valsts ieņēmumu dienesta apelācijas sūdzībā norādītais par kravas automašīnas kā administratīvā pārkāpuma rīka konfiskāciju ir pamatots ar Administratīvā pārkāpumu kodeksa 28.pantu. Minētā likuma norma ietilpst Latvijas Administratīvā pārkāpumu kodeksa trešajā nodaļā "Administratīvais sods". Latvijas Administratīvā pārkāpumu kodeksa 24.pants noteic, ka administratīvā pārkāpuma izdarīšanas rīka konfiskāciju var piemērot gan kā pamatsodu, gan kā papildsodu. Iepriekšminētais norāda, ka Latvijas Administratīvā pārkāpumu kodeksa 28.pantā noteikto sodu – administratīvā pārkāpuma priekšmeta vai izdarīšanas rīka konfiskāciju var piemērot tikai tad, ja attiecīgā panta sankcijā šāds sods ir paredzēts.

[18] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2003.gada 6.novembra spriedumu, ar kuru atcelts Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2002.gada 15.oktobra lēmums Nr.3.1/1378 un lieta nosūta jaunai izskatīšanai, konstatēts, ka Pieteicēja pārkāpums ticis nepareizi kvalificēts pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³panta. Apelācijas instances tiesas spriedums šajā daļā kasācijas sūdzībā nav apstrīdēts un ir stājies likumīgā spēkā. Jāsecina, ka spēkā nav neviens administratīvais akts, ar kuru Pieteicējam būtu uzlikts administratīvais sods, un līdz ar to nav tiesiska pamata lemt par administratīvā pārkāpuma izdarīšanas rīka konfiskāciju.

[19] Kasācijas sūdzības iesniedzēja norāde uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹pantu kā pamatu Pieteicēja lietošanā esošās kravas automašīnas konfiskācijai nav pamatota. Minētajā normā rīcība ar izņemtajiem rīkiem regulēta tikai kā viens no papildu jautājumiem, kas izlemjams lēmumā par administratīvā soda piemērošanu vai lietvedības izbeigšanu. Līdz ar to jautājums par administratīvā pārkāpuma izdarīšanas rīka konfiskāciju izlemjams vienīgi pēc tam, kad ir zināma konkrētā administratīvā pārkāpuma kvalifikācija un piemērojamais administratīvais sods. Ņemot vērā to, ka institūcijas un amatpersonas, kas saskaņā ar likumu ir tiesīgas piemērot administratīvo sodu, nav pareizi kvalificējušas slēgtās akciju sabiedrības "Tralita" izdarīto administratīvo pārkāpumu un līdz ar to nav noteikušas atbilstošu administratīvo sodu, kasācijas instances tiesā nevar tikt apspriests jautājums par to, vai Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹pantā noteiktā pārkāpuma izdarīšanas rīka konfiskācija ir piemērojama, jo tas neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nos p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 6.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Par administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtā lēmuma paziņošanu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 267.pants)

Paziņošanas princips ir viens no būtiskākajiem administratīvā procesa principiem, jo paziņošana tiek saistīta gan ar administratīvā akta spēkā esamību, gan ar tā pārsūdzēšanu.

Lieta Nr. SKA-27

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja	senatore E. Vernuša,
senatore	I. Skultāne,
senatore	G. Višņakova

2004.gada 15.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc Guntara L. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonas lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta Vidzemes reģionālās iestādes kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 2.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Balvu Kriminālpolicijas priekšnieka vietnieks ekonomisko noziegumu atklāšanā 2003.gada 2.jūnijā sastādījis administratīvo protokolu Guntaram L. par pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 155.¹panta ceturtajā daļā.

[1.1] Balvu Kriminālpolicijas priekšnieka vietnieks ekonomisko noziegumu jautājumos 2003.gada 2.jūnijā, pamatojoties uz APK 155.¹panta ceturto daļu, lai nodrošinātu iespējamo priedes sīkbaļķu konfiskāciju administratīvajā materiālā, izdarīja priedes sīkbaļķu, aptuveni 30 m³, izņemšanu, kuri tika pārvesti ar automašīnu KAMAZ, valsts numurs CV 2089, piederošu U.S., bez kokmateriālu pārvadājumu pavadzīmes-rēķina.

[2] Izskatot Guntara L. administratīvā pārkāpuma lietu, 2003.gada 11.jūnijā Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Vidzemes reģionālās iestādes direktore pieņēmusi lēmumu Nr.239/03, kur atzinusi Guntaru L. par vainīgu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā pēc APK 155.¹panta ceturtās daļas un sodījusi Guntaru L. ar naudas sodu Ls 150, konfiscējot saskaņā ar Balvu rajona policijas

pārvaldes 2003.gada 2.jūnija izņemšanas protokolu pārvadāšanas laikā konstatētos, aprakstītos un izņemtos kokmateriālus.

[3] 2003.gada 27.jūnijā VID Vidzemes reģionālajā iestādē saņemts Guntara L. iesniegums par VID Vidzemes reģionālās iestādes direktores 2003.gada 11.jūnija lēmumu Nr.239/03, kurā lūdz pārskatīt minēto lēmumu.

[3.1] VID Vidzemes reģionālās iestādes direktore 2003.gada 2.jūlijā nosūtījusi Guntaram L. vēstuli, kurā norādījusi, ka iesniegumā kā adresāts ir norādīts VID Vidzemes reģionālā iestāde, bet nav norādīts adresāts, kas ir tiesīgs izskatīt sūdzību. Vēstulē VID Vidzemes reģionālā iestāde, atsaucoties uz Latvijas APK 280.pantu, norādījusi, ka nav tiesīga pārskatīt iepriekš minēto lēmumu, kā arī nav iespējams iesniegumu pārsūtīt, jo tajā nav norādīts adresāts, kurš ir tiesīgs izskatīt saņemto iesniegumu.

[4] Madonas rajona tiesā 2003.gada 11.jūlijā saņemts Guntara L. pieteikums, kur lūdz pārskatīt administratīvo lietu sakarā ar 2003.gada 11.jūnijā VID Vidzemes reģionālās iestādes direktores lēmumu Nr.239/03, lūdz tiesu ņemt vērā, ka viņš slimo ar tuberkulozi, ir bezdarbnieks, ģimenē ir divi bērni, līdz šim nav izdarījis šāda rakstura pārkāpumus.

[4.1] Madonas rajona tiesa ar 2003.gada 21.jūlija spriedumu Guntara L. pieteikumu par VID Vidzemes reģionālās iestādes amatpersonas 2003.gada 11.jūnija lēmumu Nr. 239/03 uzskatījusi par iesniegtu likuma paredzētajā termiņā un grozījusi minēto lēmumu, atstājot spēkā lēmumu daļā par Guntara L. sodīšanu pēc APK 155.¹panta ceturtās daļas, uzliekot naudas sodu Ls 150 apmērā, atcēlusi lēmumu daļā par mantas konfiskācijas piemērošanu un konfiscēto mantu atgriežusi Guntaram L.

[5] Izskatot VID Vidzemes reģionālās iestādes apelācijas sūdzību, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 2.decembra spriedumu VID Vidzemes reģionālās iestādes 2003.gada 11.jūnija lēmumu grozījusi: atstājusi spēkā lēmumu daļā par Guntara L. sodīšanu pēc APK 155.¹panta ceturtās daļas ar naudas sodu Ls 150, atcēlusi daļā par mantas konfiskācijas piemērošanu un konfiscēto mantu atgriežusi Guntaram L.

[5.1] Tiesa norādījusi, ka strīds nepastāv par Guntara L. izdarīto pārkāpumu, kas paredzēts APK 155.¹panta ceturtajā daļā. Strīds pastāv par to, vai Guntars L. ir pārkāpis termiņu sūdzības iesniegšanai un par konfiskācijas pamatotību. Izvērtējot Guntara L. izdarītā pārkāpuma raksturu, viņa personību, vainas pakāpi, mantisko stāvokli, atbildību pastiprinošos un mīkstinošos apstākļus, tiesa secinājusi, ka pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, ka papildus naudas sodam piemērotā kokmateriālu kravas konfiskācija uzskatāma par nesamērīgi bargu sodu.

[5.2] Tiesa Guntara L. pieteikumu uzskatījusi par iesniegtu likumā paredzētajā termiņā. Norādījusi, ka lēmums administratīvajā lietā pieņemts 2003.gada 11.jūnijā. Guntars L. lēmuma pieņemšanā nav piedalījies, pilnu lēmuma tekstu ir saņēmis 2003.gada 16.jūnijā pa pastu. VID Vidzemes reģionālajai iestādei adresētā sūdzība ir saņemta 2003.gada 26.jūnijā. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 48.pantu pēdējā diena sūdzības nodošanai pastā bija 25.jūnijs, līdz ar to tiesai neesot pamata apšaubīt apstākli, ka Guntars L. pieteikumu nodevis sakarā iestādē līdz 2003.gada 25.jūnija plkst.24.

[6] Kasācijas sūdzību iesniegusi VID Vidzemes reģionālā iestāde, lūdz atcelt spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai.

[6.1] Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa nav novērtējusi visus apstākļus lietā attiecībā uz lēmuma pārsūdzēšanu. Proti, atbilstoši APK 281.panta un Civilprocesa kodeksa 235.panta pirmās daļas prasībām lēmums administratīvajā lietā bija pārsūdzams līdz 2003.gada 21.jūnijam, bet tā bija sestdiena, kurai sekoja citas svētku dienas līdz 2003.gada 24.jūnijam. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 48.panta nosacījumiem lēmuma pārsūdzēšanas termiņš Guntaram L. izbeidzās 2003.gada 25.jūnijā.

[6.2] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka pieteikuma iesniedzējs netika iesniedzis pirmās instances tiesā pieteikumu par procesuālā termiņa atjaunošanu atbilstoši normatīvajiem aktiem. Jautājums par procesuālā termiņa atjaunošanu nav izlemts saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām. Tādējādi Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ir taisījusi spriedumu, kurā atsaukusies uz pierādījumiem, kas nav pārbaudīti tiesas sēdē un apstiprināti, norādot, ka sūdzība iesniegta termiņā, lai gan sūdzības iesniedzēja pārstāvis atzinis, ka tā iesniegta tikai 2003.gada 26.jūnijā, līdz ar to tiesa nav ievērojusi Civilprocesa likuma 8.panta pirmās daļas prasības. Norāda, ka tiesa nav ņēmusi vērā APK 281.panta, Civilprocesa kodeksa 235.panta pirmās daļas nosacījumus, tā pārkāpjot Civilprocesa likuma 190.panta noteikumus.

[7] Tiesas sēdē lietas dalībnieki nav ieradušies, par tiesas sēdi paziņots. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 342.pantu iespējams lietu izskatīt bez lietas dalībnieku klātbūtnes.

Motīvu daļa

[8] Kā izriet no kasācijas sūdzības, tās iesniedzēja – VID Vidzemes reģionālā iestāde – apelācijas instances spriedumu pārsūdz tā iemesla dēļ, ka tiesa nepamatoti atzinusi, ka pieteicējs 2003.gada 11.jūnija lēmumu ir pārsūdzējis likumā noteiktā termiņā.

[9] Pārsūdzētajā spriedumā norādīts, ka lietā nepastāv strīds par to, ka Guntars L. ir izdarījis pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 155.1.panta ceturtajā daļā, un apelācijas instances tiesa nospriedusi atstāt spēkā VID Vidzemes reģionālās iestādes 2003.gada 11.jūnija lēmumu daļā par Guntara L. sodīšanu pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 155.1.panta ceturtās daļas ar naudas sodu Ls 150, bet atcelt lēmumu daļā par mantas konfiskācijas piemērošanu.

[9.1] Latvijas Administratīvo pārkāpuma kodeksa 281.pants nosaka, ka sūdzību administratīvā pārkāpuma lietā var iesniegt desmit dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas. Konkrētajā gadījumā, kā izriet no lietas materiāliem un kā norādīts apelācijas instances tiesas spriedumā – lietā nav strīda par to, ka uz VID Vidzemes reģionālai iestādei adresētās sūdzības aploksnes ir 2003.gada 26.jūnija pasta zīmogs (lietas 54.lpp.), līdz ar to par sūdzības nosūtīšanas datumu uzskatāms 26.jūnijs – kā tas pamatoti norādīts kasācijas sūdzībā, jo citu pierādījumu lietā nav. Tomēr Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais apstāklis nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai.

[9.3] Kā redzams no lietas materiāliem, 2003.gada 11.jūnija lēmums Guntaram L. izsūtīts pa pastu 2003.gada 13.jūnijā. Savukārt apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietas faktiskos apstākļus un pierādījumus lietā, konstatējusi, ka Guntars L. lēmumu saņēmis 16.jūnijā.

[10] Paziņošanas princips ir viens no būtiskākajiem administratīvā procesa principiem, jo ar paziņošanu tiek saistīta gan administratīvā akta spēkā esamība, gan arī tā pārsūdzēšana. "Paziņošanu uzskata par administratīvā akta būtību" (Francs Jozefs Paine. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības Vācijas administratīvā procesa likums. Tiesu namu aģentūra, 2002, 156.lpp.). Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā iepriekš minēto [9.3], ir uzskatāms, ka pieteicējam lēmums ir kļuvis zināms, tātad paziņots tikai 2003.gada 16.jūnijā.

[10.1] Kā jau minēts, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants nosaka, ka sūdzību var iesniegt desmit dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šī norma jāskata kopsakarā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 276.pantu, kurš paredz, ka lēmumu paziņo tūlīt pēc lietas izskatīšanas. Tas nozīmē, ka Administratīvo pārkāpumu kodeksa normas sasaista lēmuma pieņemšanu un paziņošanu un vispār neparedz situāciju, kad lēmums pieņemts nepiedaloties personai, par kuru tas pieņemts. Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pantā noteiktās desmit dienas lēmuma pārsūdzēšanai skaitāmas

no dienas, kad administratīvā akta adresātam paziņots par pieņemto lēmumu, konkrētajā gadījumā paziņots tika 16.jūnijā, līdz ar to pēdējā diena lēmuma pārsūdzēšanai bija 26.jūnijs, kas konkrētajā gadījumā ir ievērots.

[11] Bez tam, Administratīvo lietu departaments ņem vērā, ka 2003.gada 2.jūlija atbildē, ko VID Vidzemes reģionālā iestāde sniedza Guntaram L., nav norādīts, ka Guntars L. nav ievērojis pārsūdzēšanas termiņu, tikai norādīts, ka iesniegumā nav norādīts adresāts, kas ir tiesīgs izskatīt sūdzību. Tādējādi VID Vidzemes reģionālā iestāde nav ievērojusi likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" normas. Minētā likuma 4.pantā noteikts, ka, lai nodrošinātu iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu ātru un kompetentu izskatīšanu, iesniegumi, sūdzības un priekšlikumi jāiesniedz tai institūcijai vai amatpersonai, kuras tiešā kompetencē ir konkrētās lietas izskatīšana. Ja iesniegums, sūdzība vai priekšlikums iesniegts institūcijai vai amatpersonai, kuras kompetencē neietilpst konkrētās lietas izskatīšana, tām jārikojas atbilstoši šā likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktajai kārtībai. Savukārt 8.panta pirmās daļas 1.punktā noteikts, ka valsts vai pašvaldības institūcijai, kas saņēmusi iesniegumu, sūdzību vai priekšlikumu, tas jāreģistrē Ministru kabineta noteikumos paredzētajā kārtībā un jāpieņem lēmums septiņu dienu laikā nosūtīt iesniegumu, sūdzību vai priekšlikumu citai – šajā lietā kompetentai institūcijai, par to paziņojot iesniedzējam, ja iesnieguma, sūdzības vai priekšlikuma izskatīšana neietilpst šīs valsts vai pašvaldības institūcijas kompetencē. Ņemot vērā, ka konkrētajā gadījumā administratīvajā lietā bija piemērots gan pamatsods, gan papildsods, iestādei bija iespēja pārsūtīt sūdzību augstākai institūcijai, lai pēc tam sūdzību varētu iesniegt tiesā, tādējādi dodot pieteicējam iespēju pilnībā izmantot pārsūdzēšanas iespējas.

[12] Pie šādiem apstākļiem pārējiem kasācijas sūdzībā minētiem apsvērumiem nav nozīmes un Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums atstājams negrozīts, VID Vidzemes reģionālās iestādes kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu, 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 2.decembra spriedumu, Valsts ieņēmumu dienesta Vidzemes reģionālās iestādes kasācijas sūdzību noraidīt.

Par tiesai vērtējamām tiesību normām un pierādījumiem, pārbaudot nodokļu administrācijas veiktā uzrēķina tiesiskumu (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts un Administratīvā procesa likuma 152.panta otrā daļa)

Gadījumos, kad pieteicējs nepamatoti palielinājis pievienotās vērtības priekšnodokļa atskaitījumus savā nodokļu deklarācijā, kas ir bijis par pamatu uzrēķina un soda naudas aprēķināšanai privātpersonai, tiesai būtiski ir vērtēt, pirmkārt, tiesību normas, kas nosaka pieteicēja tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus, otrkārt, tiesību normas, kas nosaka nepareizi veiktu priekšnodokļa atskaitījumu tiesiskās sekas.

Valsts ieņēmumu dienesta veiktā audita slēdziens nav atzīstams par puses paskaidrojumu, kuru ir nepieciešams apstiprināt ar citiem pierādījumiem. Audita slēdziens var pierādīt faktu, ka tā sastādīšanas laikā privātpersona nevarēja uzrādīt nodokļu rēķinus par konkrētiem darījumiem. Taču šādos gadījumos privātpersona var iebilst pret lēmumu, kas ir pieņemts uz audita slēdzienā konstatēto faktu pamata, pierādot savus iebildumus.

Lieta Nr. SKA-29

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

pieņemoties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Cepelīns K" pārstāvim R.Briedim un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Alksnim,

2004.gada 20.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Cepelīns K" pieteikuma par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta Vidzemes reģionālās iestādes lēmuma atcelšanu sakarā ar pieteicēja kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 9.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Cepelīns K" tika veikts audits par laika periodu no 2000.gada 6.jūlija līdz 2001.gada 31.martam (turpmāk – pirmais audits), par ko 2001.gada 8.novembrī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID)

Valmieras reģionālās nodaļas direktore pieņēma lēmumu, ar kuru noteica samazināt uzņēmuma VID uzrādīto pievienotās vērtības nodokļa pārmaksu par 49 978,96 latiem. Lēmums netika pārsūdzēts.

[2] Pēc VID Finanšu policijas pārvaldes pieprasījuma VID Vidzemes reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļa veica atkārtotu auditu par laika periodu no 2000.gada 6.jūlija līdz 2001.gada 20.novembrim. Pamatojoties uz atkārtoto auditu, Audita daļas priekšniece pieņēma lēmumu, ar kuru noteica, ka budžetā papildus iemaksājami 317 872,86 lati, tai skaitā pievienotās vērtības nodoklis 157 179,82 lati un soda nauda tādā pašā apmērā, uzņēmuma ienākuma nodoklis 652,06 lati un soda nauda tādā pašā apmērā, kā arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 1 104,55 lati un soda nauda tādā pašā apmērā. SIA "Cepelīns K" šo lēmumu pārsūdzēja, un VID Vidzemes reģionālās iestādes direktore atcēla Valmieras reģionālās nodaļas direktores lēmumu, kurš tika pieņemts uz pirmā audita pamata, atstāja spēkā pārsūdzēto lēmumu daļā par papildus aprēķināto nodokļu summu 317 546,78 latu apmērā, kā arī papildus samaksai budžetā noteica nodokļu summu un soda naudu 18 319,70 latu apmērā, tai skaitā pievienotās vērtības nodoklis 7 488,46 lati un soda nauda tādā pašā apmērā, kā arī uzņēmuma ienākuma nodoklis 1 671,39 lati un soda nauda tādā pašā apmērā. Izskatījusi SIA "Cepelīns K" sūdzību par VID Vidzemes reģionālās iestādes lēmumu, VID ģenerāldirektora p.i. N. Jezdakova šo lēmumu atstāja spēkā.

[3] SIA "Cepelīns K" pārsūdzēja tiesā VID Vidzemes reģionālās iestādes lēmumu, lūdzot to atcelt daļā, ar kuru atcelts iesniedzējam labvēlīgākais lēmums, daļēji atstāts spēkā uz atkārtotā audita pamata pieņemtais nelabvēlīgākais lēmums, kā arī papildus nomaksai budžetā noteikts nodokļu maksājums 18 319,70 latu apmērā. Valmieras rajona tiesa SIA "Cepelīns K" sūdzību noraidīja un atstāja pārsūdzēto lēmumu negrozītu.

[4] SIA "Cepelīns K" pārsūdzēja spriedumu pilnā apjomā, apelācijas sūdzībā norādot tālākminētos argumentus. VID Vidzemes reģionālās iestādes lēmums, kas pieņemts saistībā ar atkārtoto auditu, ir prettiesisks daļā, kas attiecas uz laika periodu no 2000.gada 6.jūlija līdz 2001.gada 31.martam, jo par šo periodu jau ticis veikts pirmais audits un pieņemts lēmums. Atceļot šo labvēlīgāko un nepārsūdzēto lēmumu, ir pārkāptas Administratīvo aktu procesa noteikumu (Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumi Nr.154) normas, kas reglamentē administratīvā akta atcelšanas kārtību, un likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 22.pants, kas reglamentē VID ierēdņu lēmumu apstrīdēšanas kārtību. Tiesa nepareizi konstatējusi, ka atkārtotais audits veikts saskaņā ar likumu, jo nav norādīti normatīvie akti, kas šādu secinājumu pamatotu. Savukārt daļā, kas

attiecas uz pārējo periodu, lēmums ir prettiesisks, jo SIA "Cepelīns K" ir nomaksājis nodokļu rēķinus, par rēķinu ar SIA "Norvelis" lietošanas un noformēšanas kārtību ir atbildīga SIA "Norvelis", nevis pieteicējs. Tiesa, pretēji Civilprocesa likumam, atzinusi par pierādījumiem VID paskaidrojumus, tai skaitā audita pārskatā norādītos, lai gan tos neapstiprina citi pierādījumi.

[5] Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija pieteicēja apelācijas sūdzību noraidīja un pārsūdzēto lēmumu atstāja negrozītu, pamatojot to ar tālākminētajiem apsvērumiem.

Apgabaltiesa uzskatīja, ka pieteicēja pārsūdzētais VID amatpersonas lēmums pārsūdzēts tikai attiecībā uz apelācijas sūdzībā norādītajiem konkrētajiem pārkāpumiem, tāpēc lēmuma tiesiskums tika pārbaudīts tikai šajā daļā.

Attiecībā uz laiku, par kuru veikts pirmais audits, tiesa secināja, ka uz šā audita pamata pieņemtā lēmuma atcelšana nav pretrunā ar Administratīvo aktu procesa noteikumiem. Administratīvo aktu procesa noteikumu 82.punkts tieši paredz administratīvā akta atcelšanu ar jaunu administratīvo aktu. Lietā pastāv šādai atcelšanai nepieciešamie nosacījumi – ir mainījušies lietas faktiskie apstākļi, t.i., likumīgas pārbaudes rezultātā ir konstatēti nodokļu likumu pārkāpumi, un, neizdodot jaunu administratīvo aktu, tiktu pieļauti pārkāpumi ilgstošā laika periodā par ievērojamām summām, līdz ar to būtiski tiktu skartas valsts un sabiedrības intereses. Arī likuma "Par Valsts iegēšanu dienestu" 5.panta otrās daļas 5.punkts paredz VID teritoriālās iestādes direktora tiesības atcelt pakļauto struktūrvienību vadītāju nepamatotus lēmumus.

Apgabaltiesa uzskatīja, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota arī pārējā daļā, kurā izteikti argumenti attiecībā uz laika periodu no 2001.gada aprīļa līdz novembrim.

Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.pants noteic, ka personai tikai pēc nodokļa rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas ir tiesības atskaitīt šīs nodokļa summas kā priekšnodokli savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.pants nodokļu administrācijai dod tiesības aprēķināt un par labu budžetam piedzīt nepamatoti samazināto nodokļa summu un soda naudu tās apmērā. Pretēji pieteicēja apgalvojumiem, tiesa neuzskatīja, ka pieteicēja minētie nodokļu rēķini būtu samaksāti. Pieteicēja iesniegtie bankas kontu pārskati nevar tikt uzskatīti par nodokļu rēķiniem, jo tiem trūkst likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta otrajā daļā norādīto rekvizītu. Citus dokumentus pieteicējs nav uzrādījis. Tiesā nav iesniegti rēķini par 2001.gada aprīļa darījumu ar SIA "Ciprese A", 2001.gada novembra darījumu ar SIA "Norvelis", lai gan pieteicējs minējis šos darījumus apliecinājošu preču pavadzīmju-rēķinu numurus. Preču pavadzīmēs-

rēķinos, kas apliecina zemnieku saimniecības "Apiņi" sniegtos kokmateriālu transporta pakalpojumus, nav norādīts pievienotās vērtības nodoklis, tādējādi pārkāpts likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.² un 8.pants. No pieteicēja iesniegtajiem rēķiniem VID nevarēja gūt skaidru priekšstatu par 2001.gada marta darījumiem ar SIA "Leksuss", 2001.gada septembra un oktobra darījumiem ar SIA "Norvelis", tāpēc bija pamatota VID prasība uzrādīt citus dokumentus un neesamības gadījumā samazināt priekšnodokļa summu. Nodokļu nomaksas pierādīšanas pienākums šādā gadījumā gulstas uz nodokļu maksātāju, kā to nosaka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. un 38.pants. Apgabaltiesa uzskatīja, ka pieteicēja uzrādītā dokumentācija par darījumiem ar SIA "Leksuss" un SIA "Norvelis" nevar tikt uzskatīti par attaisnojuma dokumentiem, jo neatbilst likuma "Par grāmatvedību" 2.pantam, kurš noteic, ka uzņēmuma grāmatvedība jākārtā tā, lai varētu konstatēt katra saimnieciskā darījuma sākumu un izsekot tā norisei, un ka informācijai jābūt salīdzināmai, savlaicīgai, saprotamai un pilnīgai. No iesniegtajiem rēķiniem nevar konstatēt, par kādām cirmām, par kādiem pakalpojumiem ir izdarīti maksājumi, nav norādīta ne kubatūra, ne cena, ir tikai kopējā summa un pievienotās vērtības nodokļa summa.

[6] Kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniedzis pieteicējs SIA "Cepelīns K". Sūdzībā norādīti tālākminētie iebildumi.

[6.1] Tiesa pamatojusi spriedumu uz nepierādītiem faktiem. Audita pārskats bez attiecīgiem pierādījumiem ir uzskatāms tikai par VID paskaidrojumiem. Līdz ar to nav ievērots Civilprocesa likuma 93. , 95. , 104. , 190.pants, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta astotā daļa, kurā uzskaitītas iestādes un personas, no kurām saņemto informāciju var izmantot nodokļu administrācija, un 38.pants, kas uzliek pienākumu nodokļu maksātājam nodrošināt pierādījumus tad, ja viņš nepiekrīt aprēķinātajam nodokļu maksājuma lielumam. Nepareizi iztulkots Civilprocesa kodeksa 239.⁶panta 2.punkts, kas uzliek par pienākumu tiesai pieprasīt nodokļu maksājuma piedziņas lietu un noskaidrot, vai piedziņai ir likumīgs pamats. Tiesību normu interpretācijā nav ievērots tiesiskās palāvības princips.

[6.2] Tiesai bija jāvērtē pārsūdzētais lēmums visā tajā apjomā, ko sūdzībā pirmās instances tiesai lūdzis pieteicējs, nevis atsevišķi pārkāpumi. Apelācijas sūdzībā pats pieteicējs bija minējis konkrētus pārkāpumus tikai tāpēc, ka pirmās instances tiesas spriedumā bija norāde uz šiem pārkāpumiem. Līdz ar to pārkāpts Civilprocesa likuma 426.pants.

[6.3] Sprieduma motīvu daļā nav norādīti konstatētie fakti, pierādījumi, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi. Nav norādīta izcelšanās papildu summai 18 319,70 latu apmērā, t.i., nav veikts aprēķins.

[7] Valsts ieņēmumu dienests paskaidrojumā norāda, ka tiesa spriedumā objektīvi iekļāvusi argumentus un faktus par konstatētajiem pierādījumiem. Tiesiskās paļāvības princips ir ievērots, jo ievērots Civilprocesa likuma 105.pants un 112.pants. Pieteicējs nav iesniedzis nepieciešamos dokumentus, kas pierādītu nodokļu summu pareizību, lai gan to paredz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. un 38.pants.

[8] Tiesas sēdē SIA "Cepelīns K" pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, pamatojot to ar kasācijas sūdzībā izklāstītajiem argumentiem. VID pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] No Vidzemes apgabaltiesas sprieduma redzams, ka tiesa izskatījusi lietu pilnā apjomā, kā tas lūgts apelācijas sūdzībā. Taču pārsūdzētā lēmuma tiesiskums pārbaudīts tikai saistībā ar tiem iebildumiem, kurus apelācijas sūdzībā norādījis pieteicējs. Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim, ka apelācijas instances tiesa tādējādi ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 426.pantu [6.2]. Civilprocesa likuma 426.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar iesniegto apelācijas sūdzību (identiska norma iekļauta arī Administratīvā procesa likuma 302.pantā). No tā izriet, ka tiesa pārbauda pārsūdzēto lēmumu tiesiskumu sakarā ar tiem iebildumiem, kurus apelācijas sūdzībā minējis sūdzības iesniedzējs.

[10] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt arī, ka apelācijas instances tiesai bija jāpamato pārsūdzētajā lēmumā noteiktā nodokļu parāda un soda naudas summa, veicot pilnīgu aprēķinu. Civilprocesa likuma 193.panta piektā daļa, uz kuru atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzējs, nosaka: "Motīvu daļā norāda lietā konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumentus, ar kuriem noraidīti tie vai citi pierādījumi. Šajā daļā norāda arī normatīvos aktus, pēc kuriem tiesa vadījies, un konstatēto lietas apstākļu juridisko novērtējumu, kā arī tiesas secinājumus par prasības pamatotību vai nepamatotību." No šīs normas izriet, ka ikvienam tiesas secinājumam jābūt pamatotam. Tā kā tiesa ir izdarījusi secinājumus par pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu sakarā ar iesniegto apelācijas sūdzību (skat. iepriekš [9]) un pārbaudījusi konkrētus iebildumus, tad tiesai bija jāpamato savi secinājumi tikai attiecībā uz šiem konkrētajiem iebildumiem. Vidzemes apgabaltiesa savus secinājumus par pieteicēja iebildumiem ir pamatojusi kā ar faktiem, tā

tiesību normām. Pieteicēja norāde uz Civilprocesa likuma 193.panta un 432.panta pārkāpumu nav pamatota.

[11] Lai novērtētu, vai ir pamatots kasācijas sūdzības iesniedzēja arguments, ka tiesa balstījusi savu spriedumu uz nepierādītiem faktiem [6.1], ir jānoskaidro, uz kādu faktu pamata bija jābūt pieņemtam pārsūdzētajam VID lēmumam un tiesas spriedumam, ar kuru tiek pārbaudīts pārsūdzētā lēmuma tiesiskums, kā arī kuram no lietas dalībniekiem šie fakti jāpierāda.

[12] Pieteicēja sūdzībā ir pausti iebildumi par uzrēķinu un soda naudu, ko VID ir aprēķinājis sakarā ar to, ka pieteicējs nepamatoti palielinājis pievienotās vērtības priekšnodokļa atskaitījumus savā nodokļu deklarācijā. Šajā gadījumā būtiskas ir: 1) normas, kas nosaka pieteicēja tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus; 2) normas, kas nosaka nepareizi veikto priekšnodokļa atskaitījumu tiesiskās sekas.

[13] SIA "Cepelīns K" veikto priekšnodokļa atskaitījumu tiesiskais pamats ir likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmā daļa, kurā noteikts, ka tikai VID reģistrētai apliekamai personai ir tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām apliekamajām personām saņemtajos nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. Minētos atskaitījumus drīkst veikt pēc nodokļa rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas vai – preču piegādes darījumos – pēc nodokļa rēķina un preču saņemšanas.

Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.pantā ietvertas nodokļu rēķiniem obligātās prasības. Bez tam uz vairākiem darījumiem attiecas likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.²panta pirmās daļas 1.punkts, kas noteic, ka kokmateriālu piegādātāja un kokmateriālu saņēmēja darījuma attiecības noformē ar vienotā parauga stingrās uzskaites dokumentu – kokmateriālu transporta pavadzīmi-rēķinu, kura lietošanas un noformēšanas kārtību, kā arī savstarpējo norēķinu veikšanas kārtību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība".

Tātad SIA "Cepelīns K" tikai tādā gadījumā varēja iekļaut nodokļu deklarācijā priekšnodokļa atskaitījumus, ja par attiecīgajiem darījumiem bija noformēti katram darījumu veidam nepieciešamie nodokļu rēķini saskaņā ar iepriekšminētajām normām. Ja šīs prasības nav izpildītas, nerodas tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus. Personas pašas kompetencē ir konstatēt, vai darījumu apliecinošie dokumenti ir atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" un Ministru kabineta noteikumu Nr.303 prasībām un vai attiecīgi ir tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus par konkrētiem darījumiem. Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.pantu nodokļa

maksātāja pienākums ir aprēķināt maksājamo nodokļu summas, noteiktajā termiņā un pilnā apmērā nomaksāt nodokļus, iesniegt nodokļu administrācijai konkrēto nodokļu likumos paredzētās deklarācijas, nodokļu aprēķinu pareizības pierādīšanai uzglabāt finansiālās un saimnieciskās darbības ieņēmumus un izdevumus apliecinošus dokumentus vismaz piecus gadus. Tātad audita laikā pieteicēja rīcībā bija jābūt attaisnojuma dokumentiem par veiktajiem pievienotās vērtības priekšnodokļa atskaitījumiem.

Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu gadījumā, ja nodokļu maksātājs nepiekrīt nodokļu administrācijas veiktajam nodokļu uzrēķinam, viņam pašam jāpamato savi iebildumi. Tas saskan ar pieteicēja norādīto likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta astoto daļu, kas noteic, ka nodokļu administrācijai jāizmanto informācija, citastarp arī no fiziskajām un juridiskajām personām, – arī pēc to pārbaudēm. Norādot uz šo normu, SIA "Cepelīns K" nav paskaidrojis, no kādām personām vai valsts institūcijām VID vēl bija jāpieprasa informācija, pieņemot pārsūdzēto lēmumu.

[14] Lietas izskatīšanas laikā pirmās instances un apelācijas instances tiesā saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.pantu SIA "Cepelīns K" kā prasītājam bija jāpierāda apstākļi, uz ko tiek pamatoti tās iebildumi pret VID lēmumu. Norādot uz VID lēmuma prettiesiskumu, SIA "Cepelīns K" bija jāiesniedz dokumenti, kas apliecinātu, ka VID veiktajā auditā un uz tā pamata pieņemtajām lēmumā konstatētie fakti par nepareizu nodokļu aprēķināšanu ir nepatiesi. Tā kā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.pants un Ministru kabineta noteikumi Nr.303 kā vienīgo pierādījumu paredz saskaņā ar šo normatīvo aktu prasībām noformētus nodokļu rēķinus un tā kā šo nodokļu rēķinu uzrādīšana ir nodokļu maksātāja pienākums, tad tiesai nebija pienākums izvērtēt citus pierādījumus, kas apliecinātu VID veiktā uzrēķina tiesiskumu vai prettiesiskumu. No likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" neizriet neviens cits apliecinājums, kas derētu kā pierādījums darījumiem un tiesībām uz priekšnodokļa atskaitījumu. Atbilstoši Civilprocesa likuma 95.panta otrajai daļai (identiska norma ietverta arī Administratīvā procesa likuma 152.panta otrajā daļā) faktus, kurus saskaņā ar likumu var pierādīt tikai ar noteiktiem pierādīšanas līdzekļiem, nevar nodibināt ne ar kādiem citiem pierādīšanas līdzekļiem.

No iepriekšminētā izriet, ka pierādījumu (dokumentu) nodrošināšana par veikto priekšnodokļa atskaitījumu tiesiskumu, tādējādi pamatojot VID lēmuma prettiesiskumu, bija SIA "Cepelīns K" pienākums un tai vienīgajai arī ir iespēja šādus pierādījumus nodrošināt. Tādējādi apgabaltiesa nav pārkāpusi Civilprocesa likuma 93. un 95.pantu, Civilprocesa kodeksa 239.⁶pantu.

[15] Civilprocesa likuma 104.pants noteic, ka pušu paskaidrojumi par lietas apstākļiem atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Nav pamatota SIA "Cepelīns K" norāde, ka VID veiktā audita slēdziens atzīstams par puses paskaidrojumu, kuru neapstiprina pierādījumi. VID audita slēdziens pierāda faktu, ka tā sastādīšanas laikā SIA "Cepelīns K" nevarēja uzrādīt nodokļu rēķinus par konkrētiem darījumiem, un, kā iepriekš norādīts, SIA "Cepelīns K" arī nav pierādījis savus iebildumus pret lēmumu, kas tika pieņemts uz konstatēto faktu pamata, lai gan tas bija SIA "Cepelīns K" pienākums.

[16] Pieteicējs, norādot uz tiesiskās palāvēības principa pārkāpumu, nav paskaidrojis, kādā veidā šis princips bija nozīmīgs, interpretējot Civilprocesa likuma normas. Tādēļ Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šī norāde nav apspriežama.

[17] Iesniedzot kasācijas sūdzību, SIA "Cepelīns K" ir samaksājusi drošības naudu 50 latu apmērā. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.pantu, kas bija piemērojams kasācijas sūdzības iesniegšanas laikā, drošības nauda nav jāmaksā personām, kuras saskaņā ar likumu vai tiesas vai tiesneša lēmumu ir atbrīvotas no valsts nodevas. Līdz 2004.gada 1.februārim, kad stājās spēkā Administratīvā procesa likums, sūdzības par iestāžu un amatpersonu rīcību nebija apmaksājamas ar valsts nodevu. Līdz ar to nebija pamata maksāt arī drošības naudu un samaksātā drošības nauda ir atmaksājama SIA "Cepelīns K".

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 9.decembra spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA "Cepelīns K" kasācijas sūdzību noraidīt.

Atmaksāt SIA "Cepelīns K" samaksāto drošības naudu 50 latus.

Par papildus nodokļu aprēķināšanu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā un otrā daļa)

Izvērtējot Valsts ieņēmumu dienesta tiesības uz aprēķinu pamata noteikt nodokļu maksājumu lielumu nodokļu maksātājiem atbilstoši to īpašumā esošās mantas vai kapitāla vērtības pieaugumam, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa tulkojama kopsakarā ar šā panta pirmo daļu.

Lieta Nr. SKA-30

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baskol" pārstāvim A.Svarem un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Prihodčenko,

2004.gada 20.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baskol" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2000.gada 29.septembra līdz 2000.gada 31.decembrim tika veikts sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baskol" (turpmāk – SIA "Baskol") kompleksais nodokļu audits par 1998. un 1999.gadu. Tajā tika konstatēts, ka SIA "Baskol" pārbaudei nav iesniegusi preču (degvielas krājumu) grāmatvedības uzskaites reģistrus un analītisko uzskaiti par degvielas markām. Kases sistēmas nedzēšamās elektroniskās atmiņas dati iesniegti tikai par 1999.gada oktobri, novembri un decembri. SIA "Baskol" arī neuzrādīja visas elektroniskā kases aparāta sistēmas "Z" atskaites. Bez tam iesniegtie dati neatbilda kases aparāta sistēmā reģistrētajiem datiem, proti, tika konstatēta degvielas realizācijas cenu neatbilstība. No saņemtajām 85 preču pavadzīmēm-rēķiniem par degvielas iegādi 12 gadījumos degvielas daudzums kases aparāta sistēmā reģistrēts mazāks.

Uzskatot, ka SIA "Baskol" tādējādi nav ievērojusi likuma "Par grāmatvedību" 2. un 7.panta prasības, Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas pilsētas Latgales

priekšpilsētas nodaļas Nodokļu maksātāju kontroles pārvaldes Audita daļas priekšniece 2001.gada 5.janvārī pieņēma lēmumu Nr.3 un aprēķināja SIA "Baskol" valsts budžetā papildus maksājamo nodokļu apmēru, t.i., pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) Ls 3 641,24 un soda naudu Ls 3 641,24, uzņēmuma ienākuma nodokli (turpmāk – UIN) Ls 2 164,25 un soda naudu Ls 2 164,25, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas Ls 162,36 un soda naudu Ls 162,36. Šā apmēra aprēķināšanai tika piemērota likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa un Ministru kabineta 2000.gada 20.jūnija noteikumi Nr.200 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķina pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu" (turpmāk – noteikumi Nr.200).

Par šo lēmumu SIA "Baskol" iesniedza sūdzību VID Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas nodaļas direktorei. 2001.gada 5.martā VID Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas nodaļas direktores pienākumu izpildītāja pieņēma lēmumu Nr.10/18 un noraidīja SIA "Baskol" sūdzību. Šo lēmumu SIA "Baskol" apstrīdēja VID ģenerāldirektoram, kas 2001.gada 11.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.19/7168 atstāt spēkā VID Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas nodaļas direktores pienākumu izpildītājas 2001.gada 5.marta lēmumu Nr.10/18.

[2] Par šādu VID ģenerāldirektora lēmumu SIA "Baskol" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, norādot, ka SIA "Baskol" nodokļu uzrēķins un aprēķinātā soda nauda veikta nepareizi šādu iemeslu dēļ:

1) valsts budžetam maksājamo nodokļu apmēra aprēķināšanai tika piemērota likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa un noteikumi Nr.200. Šo noteikumu vietā bija jāpiemēro Ministru kabineta 1995.gada 11.jūlija noteikumi Nr.194 "Noteikumi par likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrās un trešās daļas piemērošanu" (turpmāk – noteikumi Nr.194);

2) vidējo degvielas mazumtirdzniecības cenu aprēķināšanai tika izmantota Centrālās statistikas pārvaldes 2000.gada 29.septembra vēstule Nr.71-12-466, ar kuru SIA "Baskol" netika iepazīstināta.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2001.gada 30.augusta spriedumu noraidīja SIA "Baskol" sūdzību, bet VID ģenerāldirektora 2001.gada 11.aprīļa lēmumu Nr.19/7168 atstāja spēkā.

[3] Izskatot SIA "Baskol" apelācijas sūdzību par minēto Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumu daļā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2003.gada 20.novembra spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora 2001.gada 11.aprīļa lēmumu Nr.19/7168 daļā par budžetā papildus iemaksājamo PVN, UIN un soda naudu kopsummā Ls 11 315,60.

Apgabaltiesa secināja, ka budžetā maksājamo nodokļu un soda naudas uzrēķins radies, nepareizi piemērojot vidējās statistikas cenas Latvijā. Proti, valsts budžetā maksājamo nodokļu apmēra un soda naudas aprēķināšanai piemērota likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa un noteikumi Nr.200, kā arī izmantota Centrālās statistikas pārvaldes vēstule Nr.71-12-466. Apgabaltiesa uzskata, ka 1998. un 1999.gada vidējo degvielas cenu aprēķināšanai bija jāpiemēro noteikumi Nr.194. Šie noteikumi bija spēkā tad, kad radusies konkrētā tiesiskā attiecība 1998. un 1999.gadā.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2003.gada 20.novembra spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību. VID norāda, ka apgabaltiesa nav piemērojusi to materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot, proti, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu un noteikumus Nr.200.

Saskaņā ar šiem normatīvajiem aktiem tika aprēķināts SIA "Baskol" valsts budžetā papildus nomaksājamo nodokļu apmērs. Šīs tiesību normas bija spēkā laikā, kad VID Rīgas Latgales priekšpilsētas Nodokļu maksātāju kontroles pārvaldes Audita daļa veica SIA "Baskol" komplekso nodokļu auditu. Tā kā noteikumi Nr.200 uzskatāmi par procesuālo normatīvo aktu, tie bija piemērojami audita veikšanas laikā.

Bez tam VID norāda, ka, nosakot preces faktisko tirgus vērtību kādā konkrētā laika posmā, obligāti jāņem vērā Centrālās statistikas pārvaldes dati. Turklāt šie dati tiek piemēroti atsevišķi par katru taksācijas periodu pa mēnešiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, VID lūdz atcelt apgabaltiesas 2003.gada 20.novembra spriedumu un atstāt spēkā VID ģenerāldirektora 2001.gada 11.aprīļa lēmumu Nr.19/7168.

[5] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības SIA "Baskol", citastarp, norāda, ka gan noteikumu Nr.200, gan noteikumu Nr.194 5.punkts piemērojams darījumiem, kas notikuši zem tirgus vērtības. Taču nevienā VID amatpersonu lēmumā šādi SIA "Baskol" veikti darījumi netika konstatēti. Pierādījumus šādiem darījumiem VID amatpersonas nevarēja uzrādīt arī apgabaltiesai.

[6] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību.

Savukārt SIA "Baskol" pārstāvis to neatzina. Viņš nenoliedza, ka atsevišķi SIA "Baskol" dokumenti neatbilda likuma prasībām, taču pauda uzskatu, ka noteikumi Nr.194 nedod pamatu tām darbībām, ko veica VID.

Motīvu daļa

[7] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa (redakcijā, kas bija spēkā administratīvā akta pieņemšanas laikā) paredzēja VID tiesības uz aprēķinu pamata noteikt nodokļu

maksājumu lielumu nodokļu maksātājiem atbilstoši to īpašumā esošās mantas vai kapitāla vērtības pieaugumam vai atbilstoši VID rīcībā esošajām vai pārbaudes laikā iegūtajām ziņām.

Šī tiesību norma tulkojama kopsakarā ar 23.panta pirmo daļu, kas noteica, kādos gadījumos VID ir tiesības papildus aprēķināt nodokļus, proti, ja pārkāpti nodokļu likumi. Savukārt panta otrā daļa paredzēja, kāda metode izmantojama, šādos gadījumos nosakot papildus aprēķināmo nodokļu lielumu.

Tādējādi, ja VID konstatēja nodokļu maksātāja rīcībā nodokļu likumu pārkāpumus, tas bija tiesīgs papildus aprēķināt nodokļus, to apmēru nosakot uz aprēķinu pamata.

Savukārt kārtību, kādā VID var noteikt nodokļu maksājumu lielumu uz aprēķinu pamata, pilnvarots noteikt Ministru kabinets. Šāda kārtība bija reglamentēta sākotnēji ar noteikumiem Nr.194, bet no 2000.gada 23.jūnija ar noteikumiem Nr.200.

[8] Apgabaltiesa atzinusi, ka VID nepareizi piemērojusi noteikumus Nr.200, jo jautājums izlemjams pēc likumiem, kas bija spēkā tad, kad tiesiskā attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies. Tāpēc apgabaltiesa uzskata, ka VID bija jāpiemēro noteikumi Nr.194.

Tomēr, nosakot, kura tiesību norma piemērojama, tiesai jāņem vērā, ka šajā lietā ir apspriežamas tiesiskās attiecības starp VID un nodokļu maksātāju, nevis civiltiesiskās attiecības starp darījumu partneriem.

Var piekrist VID viedoklim, ka noteikumi Nr.200 ietver procesuālās tiesību normas, jo tie nosaka kārtību, kādā piemērojama likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa. Tādēļ audita veikšanas laikā procesuāla rakstura jautājumu risināšanai bija piemērojami spēkā esošie noteikumi Nr.200, nevis noteikumi Nr.194.

[9] Tomēr noteikumi Nr.200 neietver tikai procesuāla rakstura tiesību normas. Šo noteikumu 2.punktā ir uzskaitīti tie gadījumi, kad VID ir tiesīgs uz aprēķinu pamata noteikt nodokļu maksājumu lielumu. Šis uzskaitījums ir plašāks par to, kas bija sniegts noteikumu Nr.194 2.punktā, un tādējādi paplašina nodokļu maksātāju atbildību.

Tomēr jāņem vērā, ka gadījumus, kad VID ir tiesīgs papildus aprēķināt nodokļus, vispirms nosaka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa. Līdz ar to tiesai šajā lietā bija jāpiemēro likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pants un jāvērtē, vai auditā konstatētie SIA "Baskol" pārkāpumi ir atzīstami par tādiem nodokļu likumu pārkāpumiem, kurus konstatējot VID atbilstoši minētās likuma normas pirmajai daļai bija tiesīgs papildus aprēķināt nodokļus.

No apgabaltiesas sprieduma var secināt, ka tā VID lēmumu, kurš pamatots, citastarp, ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu, atzinusi par nelikumīgu. Taču apgabaltiesa nav argumentējusi, kāpēc šī norma nav piemērojama. Tādējādi var piekrist kasācijas sūdzības argumentam, ka apgabaltiesa nav piemērojusi tiesību normu, kura bija jāpiemēro, proti, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pantu.

[10] No apgabaltiesas sprieduma nav iespējams noskaidrot, kādi bijuši tiesas argumenti, atceļot VID lēmumu. Tiesas secinājumi ir neskaidri, nepabeigti. Tādējādi šādu spriedumu nevar atzīt par tiesisku un tas ir atceļams.

[11] Izskatot lietu no jauna, tiesai jānoskaidro arī faktiskie apstākļi par to, vai SIA "Baskol" bija uzrādījis lietu vai darījumu vērtību mazāku par tirgus cenām vai tirgus vērtību, kas ļāva VID, nosakot nodokļu maksājumu lielumu, piemērot noteikumu Nr.200 5.punktu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.novembra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par pakalpojuma veida norādīšanu nodokļa rēķinā (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa)

Nepilnīga informācija nodokļu rēķinā par pakalpojuma veidu nedod patiesu un skaidru priekšstatu par pakalpojumu – ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo darījumu.

Lieta Nr. SKA-41

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,

piedaloties SIA "S.G.S." pārstāvei M.Ivbulei, Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta Zemgales reģionālās iestādes pārstāvei K.Krastiņai,

2004.gada 27.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "S.G.S" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Zemgales reģionālās iestādes Bauskas rajona nodaļas vadītājas 2002.gada 27.septembra lēmuma atcelšanu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "S.G.S" kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes Bauskas rajona nodaļas tematisko pārbaūžu daļas galvenā inspektore, izskatījusi sabiedrības ar ierobežotu atbildību "S.G.S" (turpmāk – SIA "S.G.S") 2002.gada 5.marta pieprasījumu Nr.3641 par pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) pārmaksas atmaksu Ls 3 594,87 par 2002.gada janvāri – februāri, 2002.gada 27.septembrī veica tematisko pārbaudi "PVN pārmaksas pārbaude" par aizkavēto pārmaksu Ls 2 016 apmērā par darījumiem ar SIA "Kampuss".

[1.1] Tematiskās pārbaudes izziņā Nr.298 norādīts, ka, pārbaudot SIA "S.G.S" 2002.gada janvārī priekšnodoklī iekļauto PVN summu Ls 2 016 par darījumiem ar SIA "Kampuss" (2002.gada 29.janvāra fakturrēķins Nr.70 par meža tehnikas nomu; darījuma summa Ls 11 200, PVN Ls 2 016), tika nosūtīti vairākkārtēji pretpārbaudes pieprasījumi, kuru rezultātā tika iegūta informācija, ka SIA "Kampuss"

juridiskajā adresē neatrodas, uz izsaukumiem ierasties VID nodaļā neatsaucas, pārskati un pēdējā PVN deklarācija ir iesniegta par 2001.gada septembri. Pieprasītos dokumentus VID nodaļā iesniegusi SIA "Neto GKB" grāmatvede, ar kuru SIA "Kampuss" ir noslēgts līgums par grāmatvedības apkalpošanu. Grāmatvede informāciju par iespējamo SIA "Kampuss" saimniecisko darbību sniegt nevarēja. Par SIA "Kampuss" iespējamo fiktīvo darbību informēta VID Finanšu policijas pārvalde.

[1.2] Bez tam pārbaudē konstatēts, ka SIA "S.G.S" un SIA "Kampuss" darījumu apliecinājošais dokuments nav noformēts atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas prasībām, jo tajā nav norādītas darījumu partneru juridiskās adreses, pakalpojumu sniegšanas datums vai periods.

[1.3] Pamatojoties uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otro daļu un saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu, pārbaudes rezultātā SIA "S.G.S" tiek aprēķināts papildus PVN maksājums Ls 2 016 un soda nauda Ls 2 016 apmērā.

[2] VID Zemgales reģionālās iestādes Bauskas rajona nodaļas vadītāja 2002.gada 27.septembrī pieņēmusi lēmumu Nr.168, ar kuru SIA "S.G.S" papildus nomaksai budžetā noteikts PVN par 2002.gada janvāri Ls 2 016 un soda nauda Ls 2 016 apmērā, pamatojoties uz SIA "S.G.S" 2002.gada 15.marta pieprasījumu Nr.3641, 2002.gada 27.septembra PVN pārmaksas pārbaudes izziņu Nr.298, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu.

[3] Nepiekrītot lēmumam, SIA "S.G.S" pārsūdzējusi to VID Zemgales reģionālās iestādes direktoram, kurš ar 2002.gada 21.novembra lēmumu Nr.01-10.02/168 pārsūdzēto lēmumu atstājis spēkā.

[4] Izskatot SIA "S.G.S" sūdzību, VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 17.janvāra lēmumu Nr.19/1166 nolēmis atstāt spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2002.gada 21.novembra lēmumu Nr.01-10.02/168.

[4.1] VID ģenerāldirektors norādījis, ka VID Zemgales reģionālā iestāde pamatoti uzskatījusi, ka SIA "S.G.S" nav ievērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.panta prasības un nav iesniegusi pierādījumus tam, kādu konkrēti tehniku – meža mašīnu ir nomājusi no SIA "Kampuss" savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. SIA "S.G.S" rīcībā nav tehnikas – meža mašīnas pieņemšanas-nodošanas akta un dokumenta, kas apliecinātu degvielas iegādi iznomātajai teknikai, kā arī maršruta lapas vai ceļazīmes, kā to paredz 2002.gada 3.janvāra meža tehnikas nomas līguma 4.1.4.punkts. SIA "Kampuss" 2002.gada 29.janvāra faktūrrēķins Nr.70 nav noformēts atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības

nodokli" 8.panta sestās daļas prasībām, jo tajā nav norādītas iznomātāja un nomnieka juridiskās adreses.

[4.2] Norādīts, ka nav pamata apšaubīt VID Zemgales reģionālās iestādes veikto SIA "S.G.S" priekšnodokļa samazinājumu par Ls 2 016, jo ne 2002.gada 3.janvāra līgumā, ne SIA "Kampuss" 2002.gada 29.janvāra faktūrrēķinā Nr.70 nav norādīts, kādu konkrēti tehniku – meža mašīnu SIA "S.G.S" nomājusi, kā arī VID ģenerāldirektoram nav iesniegusi pierādījumus, kādu konkrēti tehniku nomājusi no SIA "Kampuss".

[5] Pieteikumu par VID Zemgales reģionālās iestādes 2002.gada 27.septembra lēmumu Bauskas rajona tiesā iesniegusi SIA "S.G.S", lūgusi to atcelt.

[5.1] Pieteicēja norādījusi, ka 2002.gada 15.martā nodokļu administrācijai ir iesniegusi pieteikumu par PVN pārmaksas atmaksu Ls 3 594,87 apmērā par 2002.gada janvāra un februāra mēnešiem saistībā ar aizkavēto pārmaksu par darījumiem ar SIA "Kampuss". Minētā pieteikuma sakarā tika veikta PVN pārmaksas pārbaude, kuras laikā nodokļu administrācija konstatējusi, ka SIA "Kampuss" pieļāvusi pārkāpumus grāmatvedības dokumentu noformēšanā, SIA "S.G.S" darbībā būtiski pārkāpumi netika konstatēti, ko apstiprina tematiskās pārbaudes izziņa Nr.298. Pieteicēja uzskatījusi, ka VID Zemgales reģionālās iestādes rajona nodaļas vadītājas 2002.gada 27.septembra lēmums Nr.168 pieņemts, pamatojoties uz tematiskajā pārbaudē konstatētajiem SIA "Kampuss" pieļautajiem grāmatvedības dokumentu noformēšanas pārkāpumiem, bet sankcijas ar šo lēmumu ir piemērotas pret SIA "S.G.S", kura nav atbildīga par tiem un kurai nodokļu likumdošana neuzliek par pienākumu darījuma slēgšanas brīdī pārbaudīt otras darījumu puses piedādīto dokumentu autentiskumu. Pieteicēja norādījusi, ka nav apzināti slēpusi ar nodokli apliekamo vērtību un nav to samazinājusi, bet ir pieļāvusi nebūtiskus pārkāpumus grāmatvedības dokumentu noformēšanā, kas neliecina par apzinātu likuma pārkāpumu, par kuru būtu piemērojamas soda sankcijas.

[5.2] Ar Bauskas rajona tiesas 2003.gada 14.maija spriedumu atteikts apmierināt SIA "S.G.S" pieteikumu.

[6] Izskatot SIA "S.G.S" apelācijas sūdzību, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 20.oktobra spriedumu atteikusi apmierināt SIA "S.G.S" sūdzību par VID Zemgales reģionālās iestādes Bauskas rajona nodaļas vadītājas 2002.gada 27.septembra lēmuma Nr.168 atcelšanu.

[6.1] Tiesa atzinusi, ka faktūrrēķinu Nr.70 kā neatbilstošu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas noteikumiem SIA "S.G.S" nedrīkstēja pieņemt no SIA "Kampuss" un tālāk to izmantot kā PVN rēķinu, lai atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības

nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta noteikumiem kā priekšnodokli atskaitītu rēķinā norādīto un samaksāto PVN summu no valsts budžetā maksājamās summas. Saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu nodokļu administrācija tiesīgi noteikusi SIA "S.G.S" nomaksāt valsts budžetā papildus aprēķināto PVN Ls 2 016 un soda naudu Ls 2 016 apmērā.

[6.2] Tiesa atzinusi, ka sūdzībā norādītais arguments, ka nodokļu administrācija par SIA "Kampuss" pieļautajiem grāmatvedības pārkāpumiem bez tiesiska pamata SIA "S.G.S" ir uzlikusi par pienākumu nomaksāt valsts budžetā PVN Ls 2 016 un soda naudu Ls 2 016 apmērā, ir nepamatots, jo minētās summas ar nodokļu administrācijas lēmumu no SIA "S.G.S" ir piedzītas par tās pieļautajiem nodokļu likumdošanas pārkāpumiem, tā kā fakturrēķinu Nr.70 kā neatbilstošu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas noteikumiem SIA "S.G.S" nedrīkstēja pieņemt no SIA "Kampuss" un tālāk to izmantot kā PVN rēķinu.

[6.3] Tiesa ir uzskatījusi par nepamatotu pieteicējas argumentu, ka SIA "S.G.S" no savas puses nodokļu administrācijai iesniegusi visus nepieciešamos dokumentus par ar PVN apliekamo darījumu ar SIA "Kampuss", jo lietas materiālos esošais 2002.gada 31.janvārī sastādītais meža tehnikas nodošanas-pieņemšanas akts nodokļu administrācijai nekad nav bijis iesniegts, šo aktu pieteicējs pirmo reizi ir pievienojis tikai pieteikuma materiāliem. Minētā apstākļa dēļ tiesa atzinusi, ka meža tehnikas nodošanas-pieņemšanas akts kā pierādījums nomas attiecību esamībai ir vērtējams kritiski, tā kā ir pamats apšaubīt tā sastādīšanas laiku. Šāda SIA "S.G.S" rīcība – neiesniedzot pierādījumus saistībā ar saņemto nomas pakalpojumu, ir pretrunā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.panta nosacījumiem. Arī pēc satura 2002.gada 31.janvārī sastādītais meža tehnikas nodošanas-pieņemšanas akts ir pretrunā ar 2002.gada 3.janvāra tehnikas nomas līgumu.

[6.4] Tiesa secinājusi, ka Civilprocesa kodeksa 239.¹panta trešās daļas izpratnē atsevišķi nevar pārsūdzēt VID Zemgales reģionālās iestādes Bauskas rajona nodaļas vadītājas 2002.gada 27.septembra lēmumu Nr.168, kā to ir izdarījusi SIA "S.G.S", nesaistot to kopā ar VID ģenerāldirektora lēmuma pārsūdzēšanu, kā to paredz a "Par valsts ieņēmumu dienestu" 22.panta otrās daļas prasības. Tomēr tiesa atzinusi, ka šajā gadījumā VID Zemgales reģionālās iestādes Bauskas rajona nodaļas vadītāja ar 2002.gada 27.septembra lēmumu Nr.168 izlēmusi jautājumu par SIA "S.G.S." pieļautajiem nodokļu likumdošanas pārkāpumiem pēc būtības, un VID ģenerāldirektora vietniece ar pārsūdzības kārtībā pieņemto lēmumu Nr.19/1166 atzinusi par likumīgu minētā jautājuma izskatīšanas pēc būtības

rezultātu, tāpēc tiesa atzinusi, ka lēmumi kopumā tulkojami kā vienota pārvaldes institūcijas rīcība, kuras rezultātā SIA "S.G.S" ir uzlikts pienākums iemaksāt valsts budžetā lēmumos norādītās naudas summas. Šādu secinājumu tiesa izdarījusi, pamatojoties uz Civilprocesa kodeksa 239.¹panta otrās daļas nosacījumiem.

[7] Kasācijas sūdzību iesniegusi SIA "S.G.S", lūdz atcelt spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7.1] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka apelācijas instances tiesa nav pareizi interpretējusi materiālo tiesību normas, trūkumus grāmatvedībā kvalificējot kā apzinātu ar nodokli apliekamās vērtības slēpšanu vai nodokļu summas samazināšanu. Uzskata, ka tiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otrās daļas nosacījumus, nepareizi sapratusi likuma garu un uzdevumu, jo, pēc sūdzības iesniedzēja ieskata, likumdevējs ar šo likuma normu ir domājis uzņēmējdarbības sakārtošanu un cīņu pret valsts apkrāpšanu, bet VID uzdevums ir palīdzēt un norādīt uz trūkumiem darbībā un dokumentu noformēšanā, par pārkāpumiem neuzliekot smagāko sodu.

[7.2] Norāda, ka tiesa nepareizi tulkojusi materiālo tiesību normas un Civillikuma 2124.pantu, uzskatot, ka nebija panākta vienošanās par nomas priekšmetu. Norāda, ka tehnikas nomas līgumā lietotajam terminam "meža mašīna" ir plašs pielietojums un termins nav pretrunā ar vēlāk sastādītajā nodošanas pieņemšanas aktā lietoto terminu "traktors" meža darbu veikšanai. Neviena no līgumslēdzēju pusēm nomas līgumu nav apstrīdējusi un ir to pildījusi, kas pierādīts ar bankas dokumentiem, kas apliecina nomas maksu.

[7.3] Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka nav ievērots tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips, jo tiesa, noraidot sūdzību, nav sasniegusi taisnīgu rezultātu.

[8] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvis uztur kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem. Valsts ieņēmumu dienesta Zemgales reģionālās nodaļas pārstāvis neatzīst kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[9] Saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (redakcija uz 01.01.2002.) 10.panta pirmās daļas 1.punktu noteikts: "Tikai Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētai apliekamai personai ir tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām apliekamajām personām saņemtajos nodokļa rēķinos norādītās nodokļu summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai, kā arī tādu ārvalstīs veiktu darījumu nodrošināšanai,

kuri būtu apliekami ar nodokli, ja tie tiktu veikti iekšzemē. Minētos atskaitījumus drīkst veikt pēc nodokļa rēķinā norādītās nodokļu summas samaksas vai – preču piegādes darījumos – pēc nodokļa rēķina saņemšanas." Savukārt šī likuma 8.panta sestajā daļā norādīts, ka par nodokļa rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministra kabineta noteiktajā kārtībā un kuros ietverta sekojoša informācija:

1) preču vai pakalpojuma saņēmēja nosaukums, juridiskā adrese, kā arī

2) Valsts ieņēmumu dienesta piešķirtais ar pievienotās vērtības nodokli apliekamās personas reģistrācijas numurs;

3) preču nosaukums un daudzums vai pakalpojuma veids un apjoms;

4) preču cena un vērtība vai atlīdzība par sniegtajiem pakalpojumiem;

5) nodokļa likme un aprēķinātais nodoklis;

6) preču piegādes vai pakalpojuma sniegšanas datums.

No minētā secināms, ka tikai minētās likuma normas noteiktajā kārtībā noformēti dokumenti ir izmantojami par nodokļu rēķiniem, kuri arī ir par pamatu priekšnodokļa atskaitīšanai.

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka lietas materiāliem pievienotais 2002.gada 29.janvāra fakturrēķins Nr.70 neatbilst likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas prasībām, jo šajā dokumentā nav norādītas darījuma pušu juridiskās adreses un pakalpojuma sniegšanas datums jeb periods. Šo tiesas konstatēto faktu neapstrīd arī kasācijas sūdzības iesniedzējs.

[11] Atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta pirmās daļas 1.punktam ar pievienotās vērtības nodokli apliek visu ar šo nodokli apliekamo darījumu vērtību, ja attiecīgos darījumus iekšzemē veikusi ar pievienotās vērtības nodokli apliekamā persona, bet atbilstoši 2.panta otrajai daļai ar nodokli apliekamie darījumi ir preču piegāde, pakalpojumu sniegšana un preču imports. Administratīvo lietu departaments pieļauj, ka atsevišķu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā norādīto rekvizītu nenorādīšana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījumu būtību. Konkrētajā gadījumā apelācijas instances tiesa, pārbaudot un izvērtējot pierādījumus lietā, atzinusi, ka nav iespējams konstatēt darījuma būtību. Šādu atzinumu tiesa pamatojusi ar to, ka fakturrēķinā Nr.70 faktiski nav norādīts arī sniegtā pakalpojuma veids, jo uzrādot šajā dokumentā tikai informāciju – "meža tehnikas noma", šīs ziņas nedod patiesu un skaidru priekšstatu par pakalpojumu – ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo darījumu, un šī informācija nav salīdzināma, saprotama un pilnīga, tā kā pēc rēķinā uzrādītās

informācijas nav identificējams nomas priekšmets. Savukārt 2002.gada 3.janvārī starp SIA "Kampuss" kā iznomātāju un SIA "S.G.S." kā nomnieku noslēgtajā tehnikas nomas līgumā, uz kuru ir atsauce fakturrēķinā, kā nomas priekšmets ir norādīts "meža mašīna", līgumā nenorādot minētās mašīnas marku un reģistrācijas numuru (sprieduma 4.lpp.). Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa atbilstoši Civilprocesa likuma 97.pantam ir novērtējusi pierādījumus, norādījusi, kādēļ tā vieniem pierādījumiem devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem, savukārt Senāta kompetencē neietilpst pierādījumu pārvērtēšana.

[11.1] Tādējādi nepamatots ir apgalvojums kasācijas sūdzībā, ka tiesa nepareizi tulkojusi materiālo tiesību normas – Civillikuma 2124.pantu, jo tiesa ir argumentējusi savu viedokli par to, kādu iemeslu dēļ nav identificējams nomas priekšmets, kas atbilstoši norādītajai Civillikuma normai ir būtiska līguma sastāvdaļa, kā rezultātā nav iespējams konstatēt priekšmetu, par ko ir noticis darījums. Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta otrā punkta d) apakšpunktā noteikts, ka pakalpojumu sniegšana ir darījums, kas nav preču piegāde šā panta 2.punkta izpratnē, bet ir lietu noma, bet konkrētajā gadījumā, kā to konstatējusi apelācijas instances tiesa, ne no fakturrēķina, ne arī no pārējiem lietā esošajiem dokumentiem nav iespējams konstatēt, tieši kāda lieta ir tikusi nomāta.

[12] No iepriekš minētā secināms, ka apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka fakturrēķins Nr.70 nebija izmantojams kā nodokļa rēķins likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" izpratnē, lai atbilstoši šī likuma 10.panta pirmās daļas 1.punkta noteikumiem kā priekšnodokli atskaitītu rēķinā norādīto un samaksāto pievienotās vērtības nodokļa summu no valsts budžetā maksājamās summas. Saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (redakcija uz 01.01.2002.) 15.panta otro daļu noteikts, ja ar nodokli apliekamā vērtība tiek slēpta vai ja tiek samazināta nodokļa deklarācijā aprēķinātā budžetā maksājamā nodokļa summa, piemērojamas soda sankcijas saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām". Savukārt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajā daļā noteikts, ja nodokļu maksātājs, pārkāpdams nodokļu likumu prasības, nodokļu administrācijai iesniegtajās deklarācijās samazina nodokļu bāzi (ar nodokli apliekamo objektu) un no tās aprēķināto nodokļu summu, nodokļu administrācija aprēķina un par labu budžetam no nodokļa maksātāja piedzen samazināto nodokļu summu un soda naudu tās apmērā, ja konkrēto nodokļu likumos nav paredzēts cits soda naudas apmērs.

[12.1] Tā kā lietā ir konstatēts, ka pieteicējs ir pārkāpis nodokļu likumu prasības, jo ir izmantojis fakturrēķinu Nr.70, kurš neatbilst nodokļu rēķinam saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta 6.daļas prasībām, līdz ar to palielinot priekšnodokli un samazinot nodokli, tad pamatots ir apelācijas instances tiesas atzinums, ka nodokļu administrācija bija tiesīga noteikt SIA "S.G.S." nomaksāt valsts budžetā papildus aprēķināto pievienotās vērtības nodokli un soda naudu. Kasācijas sūdzībā norādīts, ka likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otrā daļa paredz atbildību par apzinātu nodokļu bāzes slēpšanu vai samazināšanu, nevis par neprecizitātēm grāmatvedības dokumentos [7.1]. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka norādītais arguments konkrētajā gadījumā nevar būt par pamatu, lai atceltu spriedumu. Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normas nosaka kārtību, kādā maksājams pievienotās vērtības nodoklis, kādā kārtībā un uz kāda pamata atskaitāms priekšnodoklis. Līdz ar to gan pakalpojuma sniedzējam, gan pakalpojuma saņēmējam ir jāievēro minētās likuma normas. Konkrētajā gadījumā, kā to pamatoti konstatējusi apelācijas instances tiesa, SIA "S.G.S." kā pamatu priekšnodokļa atskaitīšanai ir pieņēmusi un izmantojusi rēķinu, kas neatbilst likuma "Par pievienotās vērtības nodokļa" prasībām, ne no šī rēķina, ne arī no pārējiem iesniegtajiem dokumentiem nav iespējams konstatēt, kāda lieta ir tikusi nomāta, kas norāda uz to, ka konkrētajā gadījumā nevar runāt tikai par neprecizitātēm grāmatvedības dokumentos, bet gan par nodokļu likuma prasību pārkāpšanu, kā rezultātā samazināta nodokļu deklarācijā aprēķinātā budžetā maksājamā nodokļu summa.

[13] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nepamatota ir norāde kasācijas sūdzībā, ka apelācijas instances spriedumā nav ievērots tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips, jo tiesa, noraidot sūdzību, nav sasniegusi taisnīgu rezultātu. Konkrētajā gadījumā tiesa, izskatot lietu, ir atzinusi, ka SIA "S.G.S." ir pieļāvusi nodokļu likuma pārkāpumus, ko konstatējusi nodokļu administrācija, tāpat tiesa atzinusi, ka piemērotais sods ir atbilstošs likuma normām un pieļautajiem pārkāpumiem. Valstij ir tiesības izdot likumus, lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu samaksu, kā arī valstij ir tiesības noteikt soda sankcijas par šo likumu normu pārkāpšanu. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka tiesa, noraidot sūdzību, nav sasniegusi taisnīgu rezultātu, jo likuma normas ir jāievēro visiem, kas atbilst likuma ievērošanas principam.

[14] Minēto apsvērumu dēļ Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.oktobra spriedumu, SIA "S.G.S." kasācijas sūdzību noraidīt.

Par tiesībām izmantot priekšnodokļa atskaitījumu (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts)

Tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu ir tikai tad, ja prece ir reāli saņemta, lai to izmantotu nodokļu maksātāja saimnieciskajā darbībā, radot jaunu ar pievienotās vērtības nodokli apliekamu preci (pakalpojumu), kas tiek nodota tālāk.

Lieta Nr. SKA-44

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Zemgales metāls" pārstāvim N.Rečam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim E.Darapoļskim,

2004.gada 11.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Zemgales metāls" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 20.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gadā tika veikts sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Zemgales metāls" (turpmāk – SIA "Zemgales metāls") kompleksais nodokļu audits par laiku no 1999.gada 1.jūlija līdz 2002.gada 30.jūnijam. Tajā tika secināts, ka SIA "Zemgales metāls" nelikumīgi atskaitījusi priekšnodokli par 2001.gadā veiktajiem darījumiem ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību "Stīve" (turpmāk – SIA "Stīve"), jo darījumi starp SIA "Zemgales metāls" un SIA "Stīve" ir apšaubāmi.

Uzskatot, ka SIA "Zemgales metāls" nav ievērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" un likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" prasības, Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšniece 2002.gada 20.decembrī pieņēma lēmumu Nr.130 un aprēķināja SIA "Zemgales metāls" valsts budžetā papildus maksājamo nodokļu apmēru Ls 28 568,68, no tiem pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk – PVN) Ls 6 913,95 un soda

nauda Ls 6 913,95, uzņēmuma ienākuma nodoklis (turpmāk – UIN) Ls 7 370,4 un soda nauda Ls 7 370,4. Šā apmēra aprēķināšanai tika piemērota likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmā daļa, 15.panta otrā daļa, kā arī likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 5.panta ceturtdaļa un 26.pants.

Par šādu lēmumu SIA "Zemgales metāls" iesniedza sūdzību VID Zemgales reģionālās iestādes direktoram, ar kura 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.01-10.02/19 SIA "Zemgales metāls" sūdzība tika noraidīta.

Šo lēmumu SIA "Zemgales metāls" apstrīdēja VID ģenerāldirektoram, lūdzot atcelt papildu nomaksai noteiktos nodokļu maksājumus Ls 27 905,12 apmērā. SIA "Zemgales metāls" neapstrīd papildu nomaksai budžetā noteiktos nodokļu maksājumus Ls 331,79 apmērā un soda naudu Ls 331,79.

2003.gada 10.martā VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja pieņēma lēmumu Nr.19/6039 atstāt spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2003.gada 27.janvāra lēmumu.

[2] Par iepriekš minēto VID ģenerāldirektora lēmumu SIA "Zemgales metāls" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, norādot, ka SIA "Zemgales metāls" nodokļu uzrēķins un aprēķinātā soda nauda veikta nepareizi šādu iemeslu dēļ:

1) SIA "Zemgales metāls" VID ir uzrādījusi stingrās uzskaites preču pavadzīmes-rēķinus, kas saņemti par SIA "Stīve" piegādātajiem metāllūžņiem. SIA "Zemgales metāls" ir samaksājusi SIA "Stīve" par piegādāto precī tādā apmērā, kāds norādīts pavadzīmēs. Samaksu apliecina bankas maksājumu dokumenti;

2) par noslēgto darījumu ar SIA "Zemgales metāls" tiesiskumu ir atbildīga SIA "Stīve", kura izsniedza VID saņemtās preču pavadzīmes-rēķinus. Tā kā preces – metāllūžņi – no SIA "Stīve" tika saņemti kopā ar stingrās uzskaites preču pavadzīmēm-rēķiniem, SIA "Zemgales metāls" uzskata, ka darījums starp abiem komersantiem ir noticis.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 11.jūnija spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2003.gada 10.marta lēmumu.

[3] Izskatot VID apelācijas sūdzību par minēto Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumu, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 20.janvāra spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2003.gada 10.marta lēmumu Nr.19/6039.

Apgabaltiesa secināja, ka saimnieciskajiem darījumiem starp SIA "Zemgales metāls" un SIA "Stīve" tika noformētas stingrās uzskaites preču pavadzīmes-rēķini un norēķini par precī tika veikti ar

bankas starpniecību. Tas atbilst likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās un otrās daļas prasībām. Bez tam dokumenti, kas tika izmantoti nodokļu rēķiniem, ir atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajai daļai. Apgabaltiesa norāda, ka šī tiesību norma neuzliek pienākumu nodokļa rēķinā uzrādīt pirkuma izcelsmi. Tā kā no iepriekš minētajiem dokumentiem ir iespējams konstatēt darījumu būtību, SIA "Zemgales metāls" bija tiesības atskaitīt priekšnodokli par precēm, kas saņemtas no SIA "Stīve".

Apgabaltiesa, atsaucoties uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta piekto daļu un 15.panta ceturto daļu, secina, ka par nelikumīgi izsniegtu nodokļa rēķinu vai citām neatļautām darbībām jāatbild SIA "Stīve".

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2004.gada 20.janvāra spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību. VID norāda, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu. Piemērojot šo normu, nepietiek vien pārliecināties par noformētiem, izrakstītiem un apmaksātiem nodokļu rēķiniem. Ir nepieciešams konstatēt, vai preces un pakalpojumi ir reāli saņemti un vai saņemti pavadzīmēs-rēķinos norādītajos apjomos. Apgabaltiesa to nav pārbaudījusi.

Atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktam apgabaltiesa nav arī vērtējusi, vai no SIA "Stīve" saņemtie metāllūžņi izmantoti SIA "Zemgales metāls" ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. Tiesa nav izvērtējusi VID iesniegtos materiālus, kas pierāda iepriekš minēto apstākļu neesamību. Proti, VID noskaidrojis, ka SIA "Stīve" nodarbojas ar lauksaimniecības produkcijas pirkšanu-pārdošanu, bet nevis ar metāllūžņu pārdošanu. Turklāt SIA "Stīve" direktors 2003.gada 23.janvārī noliedza metāllūžņu pārdošanu SIA "Zemgales metāls".

VID uzskata, ka apgabaltiesa, nenorādot, kāpēc tā lietā esošiem nodokļu rēķiniem devusi priekšroku salīdzinājumā ar VID iesniegtajiem pierādījumiem, pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.pantu.

VID arī uzsver, ka apgabaltiesai bija jāpiemēro likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 5.panta ceturtdaļa. Tā kā lietas apstākļi liecina, ka SIA "Zemgales metāls" savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai nemaz nevarēja iegādāties preces no SIA "Stīve", VID bija nepieciešams koriģēt arī uzņēmuma ienākuma nodokli.

Apgabaltiesai nebija jāpiemēro likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta piektā daļa un 15.panta ceturtdaļa, jo tā nav konstatējusi, ka nodokļa rēķinu ir izsniegusi SIA "Stīve". Bez tam SIA "Stīve" saukšana pie administratīvās atbildības neatbrīvo SIA "Zemgales metāls" no atbildības par nepamatotiem priekšnodokļa atskaitījumiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, VID lūdz atcelt apgabaltiesas 2004.gada 20.janvāra spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[5] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības SIA "Zemgales metāls", citastarp, norāda, ka apgabaltiesa pareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu. Tā kā 2001.gadā SIA "Zemgales metāls" konstatēja metāllūžņu no SIA "Stīve" saņemšanas faktu, pēc šīs metāllūžņu saņemšanas radās tiesības atskaitīt priekšnodokli.

Bez tam SIA "Zemgales metāls" uzskata, ka spēkā esošie normatīvie akti nenoteic, ka ar grāmatvedības reģistriem būtu jāidentificē konkrēta prece un tās tālāka izmantošana uzņēmuma saimnieciskajā darbībā. Lai objektīvi varētu atrisināt radušos problēmu, būtu jānodala SIA "Zemgales metāls" saimnieciskā darbība no SIA "Stīve" darbības, jo pašreiz VID ir sodījis SIA "Zemgales metāls" par SIA "Stīve" pārkāpumiem.

[6] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību un pauda viedokli, ka apgabaltiesa lietu nav izskatījusi vispusīgi, pilnīgi un objektīvi. Spriedumā vispār nav motivācijas par uzņēmumu ienākuma nodokli. Jautājums par PVN bija jāizlemj, ņemot vērā šā nodokļa būtību. Pretrunas lietā bija jāvērtē atbilstoši Administratīvā procesa likuma 235.pantam, taču apgabaltiesa to nav darījusi.

SIA "Zemgales metāls" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam, izskatot lietu kasācijas kārtībā, Senāts pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā. Spriedums nav tiesisks un tādēļ ir atceļams, ja tiesa pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas.

[8] Senāts piekrīt VID kasācijas sūdzībā norādītajam argumentam, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu un tādēļ izdarījusi kļūdainus secinājumus.

Minētā tiesību norma paredz, ka tikai VID reģistrētai apliekamai personai ir tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām apliekamām personām saņemtajos nodokļa rēķinos uzrādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[9] Šī tiesību norma jātulko, ņemot vērā PVN un priekšnodokļa būtību un to darbības mehānismu.

Pirmkārt, PVN ir netiešais nodoklis, kas tiek iekasēts preču ražošanas un realizācijas visās stadijās no nodokļu maksātāja –

preces ražotāja vai realizētāja, tādējādi veidojot PVN iekasēšanas "ķēdi". Tā kā PVN ir nodoklis par jaunradīto vērtību, nevis preces apgrozījumu, tad PVN īstais maksātājs ir preces galējais patērētājs. Savukārt tie preces ražošanā un realizēšanā iesaistītie nodokļu maksātāji, kuri PVN summas ir iemaksājuši valsts budžetā, bet nav galējie preces patērētāji, ir tiesīgi pretendēt uz priekšnodokļa atskaitījumu. Proti, saņemt atpakaļ no budžeta to PVN summu, kas tika nomaksāta, iegādājoties preci.

Otrkārt, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punktā (redakcijā, kas bija spēkā 2001.gadā) "priekšnodoklis" definēts kā PVN summa, kas norādīta ar PVN apliekamajai personai izrakstītajā PVN rēķinā par saņemtajām precēm un pakalpojumiem tās saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

Tādējādi tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu ir tikai tad, ja prece ir reāli saņemta, lai to izmantotu nodokļa maksātāja saimnieciskajā darbībā, radot jaunu ar PVN apliekamu preci, kas tiek nodota tālāk.

Apgabaltiesa, tulkojot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, nepareizi uzskatījusi, ka tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu ir atkarīgas tikai no nodokļu rēķina samaksas. Taču apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka priekšnodokļa atskaitīšana kā darbība, kuru nodokļu maksātājs tik tiešām ir tiesīgs veikt jau pēc nodokļu rēķina samaksas, nav tas pats, kas tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu. Šādas tiesības (tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu) ir tikai tad, ja prece ir faktiski iegādāta, saņemta nolūkā to izmantot savā saimnieciskajā darbībā un arī izmantota saimnieciskajā darbībā, radot jaunu ar PVN apliekamu preci.

[10] Apgabaltiesa lietu izskatījusi 2004.gada 20.janvārī. Tādējādi tai bija jāievēro Civilprocesa likuma normas. Šā likuma 93.panta ceturtā daļa nosaka: ja tiesa atzīst, ka par kādu no faktiem, uz kuriem pamatoti puses prasījumi vai iebildumi, nav iesniegti pierādījumi, tā paziņo par to pusēm un, ja nepieciešams, nosaka termiņu pierādījumu iesniegšanai.

Savukārt Civilprocesa likuma 97.panta trešā daļa paredz, ka tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus – par nepierādītiem.

Neskatoties uz audita pārskatā un VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas lēmumā norādīto, ka SIA "Stīve" amatpersonas VID Finanšu policijas pārvaldei sniegušas paskaidrojumus, neapstiprinot metāllūžņu pārdošanu SIA "Zemgales metāls", apgabaltiesa šādas ziņas nav vērtējusi un lietā esošās pretrunas nav centusies novērst. Tādējādi apgabaltiesa pieļāvusi arī procesuālo tiesību normu pārkāpumu.

[11] Ar VID amatpersonu lēmumiem, kurus apgabaltiesa atcēlusi, SIA "Zemgales metāls" tika papildus aprēķināts ne tikai PVN, bet arī UIN. Tomēr spriedumā apgabaltiesa vispār nav argumentējusi, kāpēc tā UIN papildu aprēķinu atzinusi par nepamatotu.

Tādējādi spriedums neatbilst Civilprocesa likuma 193.panta piektajai daļai. Apgabaltiesa nav arī apsvērusi jautājumu par likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 5.panta ceturtās daļas piemērošanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 20.janvāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par tiesībām izmantot priekšnodokļa atskaitījumu (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts)

Ja nodokļa maksātājs nav izmantojis iegādāto precī tālāk savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai, viņš nav tiesīgs paturēt par šo precī atskaitīto priekšnodokli.

Lieta Nr. SKA-47

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I. Skultāne,
senatore	J.Briede,

piedaloties akciju sabiedrības "Jelgavas cukurfabrika" pārstāvei I.Bērziņai un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Prihodčenko,

2004.gada 11.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc akciju sabiedrības "Jelgavas cukurfabrika" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 15.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gadā tika veikts akciju sabiedrības "Jelgavas cukurfabrika" (turpmāk – a/s "Jelgavas cukurfabrika") kompleksais nodokļu audits par 1998., 1999. un 2000.gadu. Tajā tika norādīts, ka pēc 1999.gada 27.janvārī veiktās preču un materiālo vērtību inventarizācijas noliktavā konstatēts 2 730 762 cukura maisu iztrūkums par summu 226 720,22 latī. Taču priekšnodoklis atskaitīts par visiem iegādātajiem cukura maisiem, arī par iztrūkstošajiem, kas nav izmantoti savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

Uzskatot, ka a/s "Jelgavas cukurfabrika" nav ievērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta astotās daļas 1.punktu un 12.panta septīto daļu, Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktore 2001.gada 18.oktobrī pieņēma lēmumu Nr.345 un aprēķināja a/s "Jelgavas cukurfabrika" valsts budžetā papildus maksājamo PVN Ls 40 809,64 un soda naudu Ls 40 809,64, bet kopā – Ls 81 619,28. Šāda lēmuma pieņemšanai tika piemērota likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa, 36.pants, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otrā daļa, kā arī likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 4.pants.

Par šo lēmumu a/s "Jelgavas cukurfabrika" iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram, kas 2001.gada 6.decembrī pieņēma lēmumu Nr.19/23104 atstāt spēkā VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktors 2001.gada 18.oktobra lēmumu Nr.345.

[2] Par šādu VID ģenerāldirektora lēmumu a/s "Jelgavas cukurfabrika" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, norādot, ka a/s "Jelgavas cukurfabrika" nodokļu uzrēķins un aprēķinātā soda nauda veikta nepareizi šādu iemeslu dēļ:

1) nepareizi tulkota likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta astotā daļa, jo jāņem vērā šā likuma 1.panta deviņajā daļā dotā priekšnodokļa definīcija un 8.panta pirmā daļa, kas apraksta preces piegādes faktu;

2) konstatējusi cukura maisu iztrūkumu, a/s "Jelgavas cukurfabrika" tiesībsargājošajām iestādēm nosūtīja dokumentus krimināllietas ierosināšanai. Šajā lietā joprojām notiek pirmstiesas izmeklēšana, tāpēc nevar apgalvot, ka iztrūkstošos cukura maisus nevarēs atgūt. Tādējādi nav pamatota VID atsauce uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 12.panta septīto daļu;

3) bez tam iepriekš minētās tiesību normas VID nebija tiesīgs tulkot paplašināti, jo to izslēdz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 17.pants un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 5.pants;

4) VID veicis auditu par 1999. un 2000.gadu, bet inventarizācija veikta par 1998.gadu, kuras rezultātā arī tika konstatēts cukura maisu iztrūkums;

5) aprēķinot budžetam papildus maksājamo PVN apmēru un soda naudu, VID ir piemērojis vienkāršu metodi, neņemot vērā, ka iztrūkstošie maiši iegādāti gan no ar PVN apliekamām, gan neapliekamām personām. Bez tam pastāv iespēja, ka iztrūkstošie maiši nav atgriezti no ražošanas.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 11.marta spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora 2001.gada 6.decembra lēmumu.

[3] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību par minēto Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumu, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 15.janvāra spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora 2001.gada 6.decembra lēmumu.

Apgabaltiesa secināja, ka VID nepamatoti paplašināti tulkojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 12.panta septīto daļu. Maisu iztrūkuma fakts neļauj secināt, ka tie gājuši bojā vai iznīcināti stihisku nelaimju rezultātā. Tā kā joprojām turpinās izmeklēšana krimināllietā par konstatēto maisu iztrūkumu, pastāv iespēja tos atgūt. Bez tam apgabaltiesa secināja, ka lietā nav pierādījumu, ka a/s "Jelgavas cukurfabrika" priekšnodokli būtu atskaitījusi par visiem iztrūkstošajiem maisiem, jo daļa maisu var būt iegādāta no ar PVN neapliekamām personām.

Apgabaltiesa vērtējusi arī to, ka ar 2001.gada 1.janvāri likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta astotās daļas 1.punkts un 12.panta septītā daļa zaudējusi spēku. Likumdevējs tādējādi no likuma izslēdzis tās tiesību normas, kuru piemērošana neatbilst lietderīgam un taisnīgam mērķim. Savukārt VID, piemērojot šīs normas vēl to spēkā esamības laikā, nav ņēmis vērā tiesību normu teleoloģisko interpretācijas metodi, pamatojoties uz lietderīgu un taisnīgu mērķi.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2004.gada 15.janvāra spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību. VID norāda, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, astotās daļas 1.punktu un 12.panta septīto daļu.

VID, citastarp, norāda, ka lietā esošie materiāli liecina, ka a/s "Jelgavas cukurfabrika" maisus, par kuriem atskaitīts priekšnodoklis, nav izmantojusi savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai, kā to pieprasa likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts un astotās daļas 1.punkts. VID arī nepiekrīt apgabaltiesas viedoklim, ka likuma 10.panta astotās daļas 1.punkts un 12.panta septītā daļa ir piemērota, nenoskaidrojot tās jēgu, pamatojoties uz taisnīgu un lietderīgu rezultātu. Šīs tiesību normas no likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" izslēgtas tikai tāpēc, ka atkārtota jau likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto.

VID uzskata, ka apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu, atbilstoši kuram pierādījumus par nodokļu maksājumu lielumu nodrošina nodokļu maksātājs. Nav piemērots arī likuma "Par grāmatvedību" 2.pants. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā VID sniegtos paskaidrojumus, ka iztrūkstošie maiši iegādāti tikai no ar PVN apliekamām personām. Savukārt a/s "Jelgavas cukurfabrika" audita laikā nav iesniegusi dokumentus, kas liecinātu par maisu iegādi no fiziskām personām. Bez tam no tiesai iesniegtajiem dokumentiem nevarēja noteikt, ka iztrūkstošie maiši būtu iegādāti no fiziskajām personām.

Tā kā apgabaltiesa nav izvērtējusi visus lietā esošos materiālus un noskaidrotos lietas apstākļus, VID uzskata, ka tādējādi tā ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.pantu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, VID lūdz atcelt apgabaltiesas 2004.gada 15.janvāra spriedumu.

[5] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības a/s "Jelgavas cukurfabrika" norāda, ka pamatots ir apgabaltiesas arguments par likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta astotās daļas 1.punkta nepiemērošanu, jo iztrūkst precīza informācija par maisu daudzumu, par kuriem atskaitīts priekšnodoklis. Tādējādi nepamatots

ir VID pieņēmums, ka visi maiši iepirkti no ar PVN apliekamām personām, un nepamatoti VID apsvērumi par likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta un astotās daļas 1.punkta tulkošanu.

Apgabaltiesa pamatoti nav piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 12.panta septīto daļu, jo preces nav iznīcinātas vai gājušas bojā stihisku nelaimju rezultātā. Turklāt likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 17.pants un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 5.pants izslēdz iespēju VID tiesību normas tulkot paplašināti.

[6] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību un pauda viedokli, ka apgabaltiesa nav izpratusi PVN nepārtrauktības ciklu. Viņš paskaidroja, ka precei ir jābūt izmantotai saimnieciskajā darbībā, lai būtu tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu. Tā kā maiši ir pazuduši, tos nevar izmantot saimnieciskajā darbībā. Šādā situācijā a/s "Jelgavas cukurfabrika" bija jāiesniedz labota deklarācija un priekšnodoklis jāatskaita valsts budžetā.

A/s "Jelgavas cukurfabrika" pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un norādīja, ka par visiem iztrūkstošajiem maišiem PVN nav maksāts. To arī tiesa ņēmusi vērā, taisot spriedumu.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai, tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[8] Senāts piekrīt VID kasācijas sūdzības argumentam, ka apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu un astotās daļas 1.punktu, kā arī 12.panta septīto daļu.

Saskaņā ar minētā likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu tikai VID reģistrētai apliekamai personai ir tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām apliekamām personām saņemtajos nodokļa rēķinos uzrādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

Savukārt likuma 10.panta astotās daļas 1.punkts, kas bija spēkā līdz 2001.gada 1.janvārim, noteica, ka priekšnodokļa atskaitījumus no budžetā maksājamās nodokļa summas nedrīkst veikt par iegādātajām precēm vai saņemtajiem pakalpojumiem, kas nav izmantoti savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai. Likuma 12.panta septītā daļa, kas arī bija spēkā līdz 2001.gada 1.janvārim, paredzēja nodokļa maksātāja pienākumu atmaksāt budžetā to nodokļa summu, kas samaksāta, preces iegādājoties, un atskaitīta no budžetā maksājamā nodokļa kā priekšnodoklis, ja preces gājušas bojā vai iznīcinātas stihisku nelaimju rezultātā vai citādā piespiedu kārtā.

[9] Minētās normas jātulko, ņemot vērā PVN būtību un darbības mehānismu.

PVN ir netiešais nodoklis, kas tiek iekasēts preču ražošanas un realizācijas visās stadijās no nodokļu maksātāja – preces ražotāja vai realizētāja, tādējādi veidojot PVN iekasēšanas "ķēdi". Taču PVN nav nodoklis par preces apgrozījumu, bet gan nodoklis par jaunradīto vērtību. Tādēļ šā nodokļa īstais maksātājs ir preces galējais patērētājs. Savukārt tie preces ražošanā un realizēšanā iesaistītie nodokļu maksātāji (ar PVN apliekamās personas), kuri iemaksājuši PVN summas valsts budžetā, bet nav preces galējie patērētāji, ir tiesīgi pretendēt uz priekšnodokļa atskaitījumu. Tātad tie ir tiesīgi saņemt atpakaļ no budžeta to PVN summu, kas tika nomaksāta, iegādājoties precī no tās pārdevēja.

Tādējādi no sprieduma [8] punktā minētajām tiesību normām izriet, ka tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu ir tikai tad, ja iegādātā prece tālāk tiek izmantota nodokļa maksātāja saimnieciskajā darbībā, radot jaunu ar PVN apliekamu precī, kas tiek nodota tālāk.

Savukārt tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumu (atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta redakcijai, kas bija spēkā līdz 2001.gada 1.janvārim) rodas jau pēc nodokļu rēķina, kurā iekļauta PVN summa, samaksas. Taču šo darbību nodokļu maksātājs saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu ir tiesīgs veikt tikai tad, ja prece tiek iegādāta nolūkā to izmantot savā saimnieciskajā darbībā. Pretējā gadījumā – ja šāda nolūka nav vai iegādātā prece netiek izmantota tālākā saimnieciskā darbībā, radot jaunu ar PVN apliekamu precī – atzīstams, ka nodokļu maksātājs nepamatoti atskaitījis priekšnodokli un viņam nav tiesības to paturēt.

Ja šādā gadījumā nodokļu maksātājs pats nav korigējis nodokļu deklarāciju, tad VID ir tiesības veikt papildus nodokļu summu aprēķinu.

[10] No lietas materiāliem izriet, ka a/s "Jelgavas cukurfabrika" iztrūkstošos maišus piecu gadu laikā nav izmantojusi savā saimnieciskajā darbībā, tie arī pašlaik neatrodas pieteicēja rīcībā un tātad arī nav izmantojami tālākā jaunu vērtību radīšanas procesā.

[11] Apgabaltiesa spriedumā nepamatoti atzinusi, ka VID nepareizi tulkojis un piemērojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta astotās daļas 1.punktu un 12.panta septīto daļu, jo likumdevējs, izslēdzot no likuma minētās normas, esot atzinis, ka to piemērošana neatbilst lietderīgam un taisnīgam mērķim.

Pirmkārt, laikā, par kuru VID aprēķināja papildus maksājamo nodokli, šīs tiesību normas bija spēkā.

Otrkārt, priekšnoteikumus, lai nodokļu maksātājs varētu izmantot tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu, nosaka likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts. Viens no šiem priekšnoteikumiem ir preču izmantošana savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[12] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumu, proti, Civilprocesa likuma 97.panta pārkāpumu, neargumentējot, kāpēc tā uzskata par pierādītu faktu, ka par iztrūkstošajiem maisiem a/s "Jelgavas cukurfabrika" nav veikusi priekšnodokļa atskaitījumus, bet par nepierādītu faktu, ka priekšnodokļa atskaitījumi par šiem maisiem ir veikti.

No lietas materiāliem un pieteicēja pārstāves paskaidrojumiem Senāta tiesas sēdē izriet, ka, lai arī a/s "Jelgavas cukurfabrika" daļu maisu bija iepirkusi no fiziskām personām, nemaksājot PVN, lielākā maisu daļa tika iepirkta no PVN maksātājiem un par tiem tika atskaitīts priekšnodoklis.

[13] Minēto apsvērumu dēļ Senāts atzīst, ka apgabaltiesas spriedums nav tiesisks un tādēļ tas atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 15.janvāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par nodokļu maksātāja pierādīšanas pienākumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants un Administratīvā procesa likuma 11.pants)

Ne ikviena objektīvi pastāvoša nepareizība nodokļu tiesiskā regulējuma piemērošanā nozīmē, ka darījums faktiski nav noticis un ka tādēļ nodokļu maksātājam nav tiesību veikt priekšnodokļa atskaitījumus.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants nav tulkojams tādējādi, ka jebkurā gadījumā, kad nodokļu administrācijai rodas šaubas par darījuma norisi, nodokļu maksātājam būtu jānovērš šaubas, iesniedzot likumā neparedzētus pierādījumus. Minētā tiesību norma jāinterpretē kopsakarā ar citām nodokļu tiesību normām, jo īpaši tām, kas nosaka nodokļu maksātāja pienākumus.

Lieta Nr. SKA-48

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	V.Jonikāns,
senatore		J.Briede,
senatore		G.Višņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Alksnim un sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Revila" pārstāvim R.Anspakam,

2004.gada 11.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Revila" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar atbildētāja kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 20.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 21.oktobrī ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieces lēmumu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Revila" tika uzlikts pienākums iemaksāt budžetā papildus aprēķināto pievienotās vērtības nodokli un soda naudu, kopā 6 779,88 latus. Lēmums pieņemts, pamatojoties uz tematiskās pārbaudes rezultātiem. VID veiktās tematiskās pārbaudes laikā tika veikta pievienotās vērtības nodokļa pārmaksas pārbaude par SIA "Revila" darījumiem ar O.Ļitvinova individuālo uzņēmumu "Aesto", SIA "Magnuss Grupa", SIA "IJA", SIA "Pet Rek" un SIA "Stok M". Pārbaudē tika konstatēts, ka SIA "Revila", samaksājot minēto uzņēmumu rēķinus, samaksājusi arī

pievienotās vērtības nodokli 3 389,94 latus. Šo pievienotās vērtības nodokļa summu SIA "Revila" iekļāvusi savās pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās. VID, vadoties no tā rīcībā esošajiem datiem, šīs summas iekļaušanu deklarācijā uzskatīja par nepamatotu, jo: vairāki no minētajiem SIA "Revila" darījumu partneriem neatrodas reģistrētajā juridiskajā adresē; neiesniedz nodokļu atskaites; reģistrēti, izmantojot pazaudētu pasi un viltojot tīpašnieku parakstus; nav tikuši deklarēti bankas norēķinu konti; preču pavadzīmes, ar kurām vairāki no minētajiem uzņēmumiem noformējuši darījumus ar SIA "Revila", VID nodaļās saņēmuši citi uzņēmumi.

[2] Izskatījis SIA "Revila" sūdzību, VID Rīgas reģionālās iestādes direktors ar 2002.gada 19.decembra lēmumu atstāja spēkā savas vietnieces lēmumu. Izskatījusi SIA "Revila" sūdzību par VID Rīgas reģionālās iestādes direktora lēmumu, VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja to ar 2003.gada 10.marta lēmumu atstāja spēkā.

[3] SIA "Revila" iesniedza sūdzību Rīgas Centra rajona tiesā, lūdzot atcelt VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas lēmumu.

[4] Rīgas Centra rajona tiesa ar savu 2003.gada 26.jūnija spriedumu VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas lēmumu atcēla.

[5] Izskatījusi lietu pēc VID apelācijas sūdzības, arī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija apmierināja SIA "Revila" sūdzību un atcēla VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas lēmumu.

Apgabaltiesa konstatēja, ka SIA "Revila" ir izpildījusi visas likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" prasības, lai tai būtu tiesības veikt priekšnodokļa atskaitīšanu no budžetā maksājamās nodokļu summas. Saskaņā ar likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu VID reģistrētai ar nodokli apliekamai personai ir tiesības kā priekšnodokli atskaitīt no citām apliekamām personām saņemtajos nodokļa rēķinos uzrādītās summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. Atskaitījumus drīkst veikt pēc nodokļu rēķina samaksas vai preču piegādes darījumos – pēc nodokļa rēķina un preču saņemšanas. Likuma 8.panta sestā daļa savukārt nosaka, ka par nodokļu rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un kuros ietverta šajā pantā norādītā informācija par preču nosūtītāju vai pakalpojumu sniedzēju, saņēmēju, precēm vai pakalpojumiem, nodokļu likmi un aprēķināto nodokļa lielumu, preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas datumu. Pats VID apelācijas sūdzībā atzinis, ka lietā ir pavadzīmes un samaksu apliecinošie dokumenti.

Apgabaltiesa nepiekrita VID argumentam, ka šie dokumenti ir vērtējami kritiski saistībā ar citiem konstatētajiem faktiem, jo VID nav konstatējis faktus, ka darījumi nav notikuši. Darījumu veikšanas laikā

visi SIA "Revila" darījumu partneri bija reģistrēti kā aktīvi pievienotās vērtības nodokļa maksātāji.

Apgabaltiesa uzskatīja, ka nav piemērojama likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa, kas paredz nodokļu administrācijai tiesības aprēķināt un piedzīt nodokļa summu un soda naudu, ja nodokļu maksātājs pārkāpis nodokļu likuma prasības un nodokļu deklarācijās vai nodokļu aprēķinos samazinājis nodokļu bāzi un no tās aprēķināto nodokļa summu. VID konstatētie likumpārkāpumi attiecas uz SIA "Revila" darījumpartneriem, bet nevis uz SIA "Revila".

[6] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis VID, norādot šādus argumentus.

[6.1] Saskaņā ar Noteikumu par kārtību, kādā izgatavojamas un uzskaitāmas preču pavadzīmes-rēķina veidlapas (Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumi Nr.271) 9.punktu preču pavadzīmes-rēķinus drīkst izmantot tikai tas uzņēmums, kurš tās iegādājies VID nodaļā. SIA "Revila" bija pienākums un arī iespēja pārliecināties, vai darījumu partneris izraksta tieši viņam VID izsniegtas preču pavadzīmes-rēķinus. Atzīstot SIA "Revila" izsniegtās pavadzīmes-rēķinus par nodokļu rēķiniem, tiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu un nepareizi nav piemērojusi 1.panta 9.punktu.

[6.2] Sistēmiski iztulkojot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punktu un 10.panta pirmās daļas 1.punktu, jāsecina, ka priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības balstās uz preču un pakalpojumu faktisku saņemšanu no nodokļa rēķinā norādītās ar pievienotās vērtības nodokli apliekamās personas. Tiesa, izskatot lietu, nav analizējusi un izvērtējusi, vai preces ir faktiski saņemtas un vai saņemtas tādos apjomos, kā tas ir norādīts preču pavadzīmēs-rēķinos, līdz ar to tiesa ir nepareizi piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu.

[6.3] Attiecīgi jāsecina, ka tiesa nepareizi nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu. Tā kā VID bija konstatējis, ka SIA "Revila" priekšnodokli ir atskaitījusi, pamatojoties uz pavadzīmēm, kuras nevar atzīt par atbilstošiem attaisnojuma dokumentiem, tad pienākums pierādīt pretējo gulstas uz nodokļu maksātāju, tas ir, uz SIA "Revila". Šāda pierādījumu nasta SIA "Revila" ir arī saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.pantu, taču tā nav pierādījusi VID veikto aprēķinu nepamatotību.

[6.4] Tā kā tiesa spriedumā neizvērtēja VID iesniegtos pierādījumus, bet deva priekšroku SIA "Revila" iesniegtajām pavadzīmēm-rēķiniem, tika pieļauts arī Civilprocesa likuma 97.panta pirmās daļas pārkāpums.

[7] Savos paskaidrojumos par kasācijas sūdzību SIA "Revila" norāda:

[7.1] Saskaņā ar Noteikumu par kārtību, kādā izgatavojamas un uzskaitāmas preču pavadzīmes-rēķina veidlapas 16.punktu atbilde par preču pavadzīmju-rēķinu veidlapu izmantošanu gulstas uz tā uzņēmuma vadītāju, kuram izsniegta veidlapas. Šie noteikumi vispār nav piemērojami konkrētajā lietā.

[7.2] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu nevar piemērot attiecībā uz SIA "Revila", jo nav konstatēts konkrētas nodokļu likumu normas pārkāpums.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. SIA "Revila" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Lietā nav strīda par to, ka SIA "Revila" ir uzrādījusi preču pavadzīmes-rēķinus par darījumiem ar O.Ļitvinova individuālo uzņēmumu "Aesto", SIA "Magnuss Grupa", SIA "NJA", SIA "Pet Rek" un SIA "Stok M" un samaksājusi šajās preču pavadzīmēs-rēķinos norādītās pievienotās vērtības nodokļa summas. Apelācijas instances tiesa šo dokumentu esamību ir uzskatījusi par pietiekamu pamatu priekšnodokļa atskaitījumu veikšanai, turpretī VID argumentē, ka pārbaudēs atklātie fakti liecina, ka ir pamats apšaubīt šo darījumu faktisko norisi un ka tādēļ priekšnodokļa atskaitīšana nebija pieļaujama; turklāt nodokļu maksātājam ir pienākums pierādīt, ka darījumi patiesi ir notikuši.

[10] Administratīvo lietu departaments piekrīt, ka nodokļu rēķinam ir jāatbilst faktiski notikušajam darījumam, pretējs secinājums būtu pretrunā ar nodokļu tiesiskā regulējuma jēgu. Tomēr no tā nevar izdarīt secinājumu, ka ikviena objektīvi pastāvoša nepareizība nodokļu tiesiskā regulējuma piemērošanā nozīmē, ka darījums faktiski nav noticis un ka tādēļ nodokļu maksātājam nav tiesību veikt priekšnodokļa atskaitījumus.

[11] Konkrētajā lietā VID savā kasācijas sūdzībā nav paskaidrojis, kādā veidā pārbaudes laikā konstatētie un pieteicēja neapstrīdētie apstākļi par pārkāpumiem SIA "Revila" darījumu partneru saimnieciskajā darbībā ir saistīti ar darījuma faktisko norisi jeb darījuma faktisko esamību. VID norādījis, ka no konstatētajiem apstākļiem izriet, ka SIA "Revila" nevarēja saņemt preces no pavadzīmēs norādītajām personām. No apelācijas instances sprieduma izriet, ka tiesa ir izvērtējusi VID konstatēto faktu nozīmi lietā (sprieduma 6.lpp.) un secinājusi, ka šie fakti nav tādi, kas izslēgtu darījuma faktisku norisi.

[12] Nav pamatots VID arguments, ka tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.panta pirmo daļu, jo nav paskaidrojusi, kāpēc SIA "Revila" pierādījumiem devusi priekšroku, bet nav ņēmusi vērā VID iesniegtos pierādījumus. No sprieduma ir redzams, ka tiesa ir atzinusi, ka nav strīda par apstākļiem, kas apliecina nodokļu likumu normu pārkāpumus. Nenoliedzot šo faktu atbilstību īstenībai, tiesa ir izdarījusi secinājumus par VID norādīto apstākļu nozīmi lietā, tas ir, ka minētie nodokļu likuma normu pārkāpumi SIA "Revila" darījumu partneru darbībā neattiecas uz SIA "Revila" tiesībām veikt priekšnodokļa atskaitījumus. Tas ir nevis pierādījumu novērtēšanas jautājums, ko reglamentē Civilprocesa likuma 97.pants, bet pierādījumu attiecināmības jautājums, kā arī materiālo tiesību normu interpretācijas jautājums.

[13] VID savā kasācijas sūdzībā norādījis uz Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.271 "Noteikumi par kārtību, kādā izgatavojamas un uzskaitāmas preču pavadzīmes-rēķina veidlapas" 9.punktu, kurš paredz, ka preču pavadzīmes drīkst izmantot tikai tas uzņēmums, kas tās iegādājies VID nodaļā. VID arī norādījis, ka SIA "Revila" bija pienākums un arī iespēja pārliecināties, vai darījumu partneris izraksta tieši viņam izsniegta preču pavadzīmes-rēķinus.

Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka no Ministru kabineta noteikumu Nr.271 9.punkta neizriet nekādi SIA "Revila" pienākumi attiecībā uz darījuma norisi, darījumu apliecināšanu dokumentu nodrošināšanu un nodokļu aprēķināšanu. Tikai 2003.gada 12.martā Saeimas pieņemtajos grozījumos likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.pantā Valsts ieņēmumu dienestam ir uzlikts pienākums ar 2003.gada 1.septembri nodrošināt publiski pieejamu izsniegto stingrās uzskaites pavadzīmju-rēķinu vienoto datu bāzi (reģistru), tātad darījumu norises laikā šādas publiski pieejamas datu bāzes nebija. Informācijas pieprasīšana no VID par darījumu partneriem izsniegtajām preču pavadzīmēm-rēķiniem būtu būtiski kavējusi darījumu norisi.

[14] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants nav tulkojams tādējādi, ka jebkurā gadījumā, kad nodokļu administrācijai rodas šaubas par darījuma norisi, nodokļu maksātājam būtu jānovērš šaubas, iesniedzot **likumā neparedzētus** pierādījumus. Šī norma jāinterpretē kopsakarā ar citām likuma "Par nodokļiem un nodevām" normām, jo īpaši 15.pantu, kurā uzskaitīti nodokļu maksātāja pienākumi. 38.pants ir procesuāla norma, no kuras izriet, ka iebildumi pret nodokļu administrācijas veikto nodokļu aprēķinu un soda naudu ir jāpierāda nodokļu maksātājam. Tas saskan arī ar Civilprocesa likuma 93.pantu, uz kuru kasācijas sūdzībā norāda VID.

38.panta piemērošanas gadījumos pierādāmos apstākļus un pierādījumu veidus nosaka citas likuma "Par nodokļiem un nodevām" un citu normatīvo aktu normas, citiem vārdiem: nodokļu maksātājam ir pienākums pierādīt nodokļu administrācijas veiktā nodokļu aprēķina nepareizību un savu aprēķinu pareizību, balstoties uz tādiem pierādījumiem, ko nodokļu aprēķina pamatotības pierādīšanai vispārīgi nosaka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.pants, kā arī konkrētu nodokļu likumu un tiem pakārtotu Ministru kabineta noteikumu normas, konkrētai lietā:

1) likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa, 10.panta pirmās daļas 1.punkts;

2) Ministru kabineta 1998.gada 19.maija noteikumu Nr.187 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 110.punkts, kurā noteikts, ka jebkurai personai, iegādājoties preces vai saņemot pakalpojumus, ir tiesības pieprasīt no apliekamās personas nodokļa rēķinu, kurā ir likuma 8.panta sestajā daļā noteiktā informācija, uzrādīt apliecinājumu, ka persona reģistrējusies kā apliekamā persona.

Šāds nodokļu maksātāja tiesību un pienākumu uzskaitījums atbilst citos normatīvajos aktos ietvertajām normām, kas nosaka darījumu esamību apliecinošus dokumentus:

1) Ministru kabineta 1995.gada 7.novembra noteikumu Nr.339 "Noteikumi par uzņēmumu grāmatvedības kārtošānu un organizāciju" 37.punkts, saskaņā ar kuru darījuma esamību apliecina attaisnojuma dokumenti:

2) Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmju-rēķinu lietošanas un noformēšanas kārtību" 1.punkts, saskaņā ar kuru preču pavadzīme-rēķins kā viens no obligātajiem attaisnojuma dokumentiem apliecina preču un citu materiālo vērtību nosūtītāja un saņēmēja darījuma attiecības.

Konkrētajā gadījumā VID pārbaudē netika konstatēts, ka SIA "Revila" nebūtu darījumu norisē un nodokļu aprēķināšanā ievērojuši šos nosacījumus. Apelācijas instance pareizi norādījusi, ka SIA "Revila" iebildumi ir pamatoti ar likumā noteiktajiem darījumus apliecinājošiem dokumentiem.

[15] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.panta paplašināta iztulkošana, uzliekot nodokļu maksātājam pienākumu iesniegt tāda veida pierādījumus, kuru nodrošināšanu likums neparedz, būtu pretrunā ar likuma atrunas principu, kurš ietverts Administratīvā procesa likuma 11.pantā. VID nav norādījis, kādas likuma normas nosaka, ka nodokļu maksātājam būtu pienākums pierādīt darījumu faktisko norisi ar papildu pierādījumiem.

[16] Balstoties uz minētajiem apsvērumiem, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instance ir pareizi secinājusi, ka SIA "Revila" rīcībā nav konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi un tādēļ nav piemērojama likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa, uz kuras pamata VID ir uzlicis SIA "Revila" pienākumu iemaksāt budžetā nodokli un soda naudu. Apelācijas instances tiesa ir pareizi piemērojusi tiesību normas, veikusī pareizu tiesību normu interpretāciju, tādēļ apelācijas tiesas spriedums ir atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

atstāt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 20.janvāra spriedumu negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta sūdzību noraidīt.

Par preču muitas vērtību (Muitas likuma 165.pants)

Preču muitas vērtībā, no kuras aprēķināmi muitas maksājumi, iekļaujama pārdevēja piešķirtā atlaide, kas paredzēta reklāmas izdevumu segšanai.

Lieta Nr. SKA-62

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Tirdzniecības nams Mono" pārstāvei Dz.Amerikai un atbildētāja Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim E.Darapoļskim,

2004.gada 18.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc akciju sabiedrības "Tirdzniecības nams Mono" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumu atcelšanu, sakarā ar SIA "Tirdzniecības nams Mono" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 25.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2001.gada 1.oktobra līdz 2001.gada 8.oktobrim Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muiža veica importēto preču muitas vērtības noteikšanas pareizības pārbaudi akciju sabiedrībā "Tirdzniecības nams Mono" (tagad sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Tirdzniecības nams Mono"). Pārbaudē konstatēts, ka 2000.gada 16.novembrī akciju sabiedrība "Tirdzniecības nams Mono" (turpmāk – pieteicējs) saņēmis cenu apstiprinājumu no preču eksportētāja, kurā norādīts, ka makaronu izstrādājumu "Rivocca" bez kviešu miltu piedevas cena noteikta 0,52 EUR/kg, bet "Rivocca" ar olu piedevu – 0,69 EUR/kg. Turklāt minētās preču cenas ir spēkā pie CIF Rīga piegādes noteikumiem. 2001.gada 11.aprīlī pieteicējs saņēmis jaunu cenu apstiprinājumu, kurā preču cenas pie CIF Rīga noteikumiem noteiktas 0,52 EUR/kg un 0,69 EUR/kg ar nosacījumu, ka papildus par katru makaronu izstrādājuma "Rivocca" kilogramu 0,11 EUR iekļaujami reklāmas izdevumos. 2001.gada 25.jūlijā, atmuitojot preces, deklarācijās uzrādīti CIF Rīga piegādes noteikumi un preču cenas bez reklāmas izdevumiem.

Tādējādi pieteicējs, deklarējot preces brīvam apgrozījumam, samazinājis importējamo preču muitas vērtību, kā rezultātā radies muitas parāds.

[2] 2001.gada 8.oktobrī Rīgas muitas direktors par pārbaudes rezultātiem pieņēma lēmumu Nr.A 10862, uzliekot par pienākumu pieteicējam nomaksāt muitas parādu Ls 2 036,46, kas sastāv no ievad muitas nodokļa Ls 354,82, pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) Ls 663,41 un soda naudas Ls 1 018,23. Lēmums pamatots ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu, Muitas likuma 1.panta 12. un 13.punktu, likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 5.panta pirmās daļas 2. un 3.punktu, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta otrās daļas 3.punktu un 2.panta pirmo daļu.

[3] Minēto lēmumu pieteicējs 2001.gada 14.novembrī apstrīdēja VID ģenerāldirektoram.

VID ģenerāldirektora v.i. ar 2001.gada 17.decembra lēmumu Nr.19/23842 apstrīdēto lēmumu atstājis spēkā. Lēmumā arī atteikts samazināt noteikto soda naudu, ņemot vērā, ka pārbaudē konstatētie pārkāpumi ir būtiski.

[4] 2002.gada 18.janvārī pieteicējs iesniedza Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā pieteikumu par VID rīcību, kurā lūdz atcelt VID ģenerāldirektora v.i. 2001.gada 17.decembra lēmumu Nr.19/23842. Pieteikumā pieteicējs norādījis, ka muitas deklarācijās uzrādīta cena, par kādu bijusi vienošanās ar eksportētāju un kādu faktiski maksājis par saņemtajām precēm. Eksportētāja paziņojums neparedzot pieteicēja pienākumu maksāt lielāku cenu, tam esot informatīvs raksturs, kurā eksportētājs apņemas cenu starpību norakstīt kā reklāmas atlaidi, tādējādi pats nesot zaudējumus.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa atcēlusi VID ģenerāldirektora v.i. 2001.gada 17.decembra lēmumu daļā, kas nosaka pieteicēja pienākumu samaksāt budžetā muitas nodokli Ls 233,57, soda naudu Ls 233,57, PVN Ls 423,35 un soda naudas: Ls 423,35 un Ls 252,92.

[5] Izskatot lietu pēc VID apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2003.gada 25.novembrī VID ģenerāldirektora v.i. 2001.gada 17.decembra lēmumu Nr.19/23842 atstāja negrozītu, bet SIA "Tirdzniecības nams Mono" sūdzību noraidīja.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Apgabaltiesa norādījusi, ka ievesto preču muitas vērtība tiek noteikta saskaņā ar Muitas likuma 165.pantu, proti, vērtība tiek noteikta pēc darījuma vērtības, bet saskaņā ar Ministru kabineta 1997.gada 17.decembra noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 24.punktu faktiski maksājamā cena ir pircēja veiktais vai veicamais kopējais maksājums pārdevējam vai trešajai

personai, lai izpildītu visas pārdevēja saistības. Saskaņā ar šo noteikumu 31.punktu, ja ievesto preču pārdošana vai cena ir pakļauta nosacījumam, kas attiecas uz novērtējamām precēm, šāda vērtība uzskatāma par pircēja netiešo maksājumu pārdevējam un faktiski samaksātās vai maksājamās cenas daļu.

[6.2] Apgabaltiesa konstatējusi, ka pieteicējs muitas deklarācijās, nosakot makaronu izstrādājumu muitas vērtību, nav norādījis visus izdevumus, kas saistīti ar preču piegādi, jo nav ņēmis vērā eksportētāja 2001.gada 11.aprīļa paziņojumu un nav norādījis reklāmas izdevumus. Līdz ar to, kā atzinusi apgabaltiesa, VID pamatoti saskaņā ar Muitas likuma 165., 176., 184. un 185.pantu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu ir aprēķinājis pieteicējam muitas parādu.

[6.3] Apgabaltiesa atzinusi, ka nav ņemami vērā pieteicēja argumenti par to, ka deklarācijā norādīta nolīgta cena un ka atbilstoši ANO 1980.gada Konvencijai par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem pieteicējs vienpusēji nevar izmainīt nolīgto cenu, jo pieteicēja norādītās tiesību normas attiecas uz civiltiesisko attiecību jomu, nevis nosaka kārtību, kādā izpildāma muitas procedūra.

[6.4] Apgabaltiesa atzinusi par nepamatotiem pieteicēja argumentus par to, ka preču deklarēšanas laikā muitas iestādes nav izteikušas nekādas pretenzijas, tādējādi apliecinot, ka deklarācijas un to saturs atbilst likumdošanas prasībām. Šo atzinumu apgabaltiesa motivējusi ar Ministru kabineta noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 13.punktu, saskaņā ar kuru sākotnēji noteiktā muitas preču vērtība netiek atzīta un tiek noteikta no jauna, ja pēc muitas vērtības noteikšanas noskaidrots, ka cenas noteikšanā izmantotās ziņas bijušas nepatiesas vai kļūdainas.

[6.5] Apgabaltiesa atzinusi, ka pārkāpuma izdarīšanas apstākļi neliecina par mazsvarīgu kļūdu vai citiem apstākļiem, kuri varētu būt par pamatu pieteicēja atbrīvošanai no soda naudas.

[7] Par minēto spriedumu SIA "Tirdzniecības nams Mono" iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt Rīgas apgabaltiesas 2003.gada 25.novembra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instancē. Kasācijas sūdzību pieteicējs pamatojis ar sekojošiem argumentiem.

[7.1] Apgabaltiesa nepareizi tulkojusi un piemērojusi Muitas likuma 165.pantu un Ministru kabineta 1997.gada 17.decembra noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 24. un 31.punktu, jo:

1) pieteicējs par precēm maksājis deklarācijās uzrādītās cenas un deklarācijā uzrādītā muitas vērtība neatšķiroties no Ministru kabineta noteikumu 24.punktā noteiktā, ka faktiski samaksātā vai

maksājamā cena ir pircēja veiktais vai veicamais kopējais maksājums pārdevējam vai trešajai personai;

2) eksportētāja 2001.gada 11.aprīļa paziņojums neliecinot par pircēja netiešo maksājumu pārdevējam, jo tas nepadarot iepriekš noslēgtā līguma izpildi, spēkā esamību vai tajā noteiktās cenas apmēru atkarīgu no paziņojumā norādītā. Ministru kabineta 1997.gada 17.decembra noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 31.punkts nosakot ievesto preču pārdošanas vai cenas pakļautību uz precēm attiecināta nosacījuma obligātumam, lai konstatētu netiešo maksājumu pārdevējam. Tiesa neesot pareizi izpratusi lietotā termina "nosacījums" juridisko būtību. Šis termins definēts Civillikuma 1549.pantā, proti, nosacījums ir tāds blakus noteikums, ar kuru līguma spēks darīts atkarīgs no kāda nākoša un nezināma vai vismaz par tādu domāta notikuma. Nepareiza termina izpratne novedusi pie nepareizas minētās tiesību normas piemērošanas.

[7.2] Apgabaltiesa spriedumā, pretēji Civilprocesa likuma 193.panta piektajā daļā noteiktajam, neargumentēti esot noraidījusi pieteicēja motīvus noteiktās soda naudas samazināšanai un neargumentēti piekritusi VID viedoklim.

[7.3] Apgabaltiesa neesot izteikusi motivētu attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu, kā to prasa Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa.

[7.4] Sastādot pilnu sprieduma tekstu 2004.gada 5.janvārī, apgabaltiesa esot pārkāpusi gan pašas noteikto termiņu 2003.gada 10.decembrī, gan Civilprocesa likuma 194.pantā noteikto 14 dienu termiņu ierobežojumu pilna sprieduma sastādīšanai.

[8] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāve Dz.Amerika uzturēja kasācijas sūdzību un paskaidroja, ka muitas deklarācijā ir norādīta faktiski samaksātā cena un pieteicējam nepamatoti ir noteikts soda naudas maksājums.

Atbildētāja VID pārstāvis E.Darapolskis tiesas sēdē paskaidroja, ka apgabaltiesas spriedums ir pareizs, ka Valsts ieņēmumu dienestam nodokļu vajadzībām ir jānosaka darījuma patiesā vērtība, darījumi nav vērtējami pēc civiltiesību normām un pieteicējs nav apstrīdējis, ka darījuma patiesā vērtība ir tāda, kāda norādīta eksportētāja paziņojumā. Pieteicēja sūdzību esot izskatījusi komisija, kas nav atzinusi pieteicēja rīcībā vieglu neuzmanību, kas dotu pamatu pārskatīt soda naudas lielumu.

Motīvu daļa

[9] Saskaņā ar Muitas likuma 165.pantu ievesto preču muitas vērtība ir preces darījuma vērtība, tas ir, cena, kas ir samaksāta vai maksājama par precēm, kad tās pārdod eksportam un iaved Latvijas

Republikas muitas teritorijā. Ministru kabineta 1997.gada 17.decembra noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 24. punktā noteikts, ka Muitas likuma 165.pantā noteiktā faktiski samaksātā vai maksājamā cena ir pircēja veiktais maksājums pārdevējam par ievestajām precēm, un tas ietver visus pircēja saskaņā ar pārdošanas nosacījumiem veiktos vai veicamos maksājumus pārdevējam vai trešajai personai, lai izpildītu visas pārdevēja saistības. Savukārt minēto noteikumu 31.punkts nosaka, ka tad, ja ievesto preču pārdošana vai cena ir pakļauta nosacījumam, kas attiecas uz novērtējamām precēm, šāda vērtība uzskatāma par pircēja netiešo maksājumu pārdevējam un par faktiski samaksātās vai maksājamās cenas daļu.

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatoti kasācijas sūdzībā minētos argumentus attiecībā uz Ministru kabineta noteikumu Nr.428 24. un 31.punktu (skat. [7.1]). Minētās tiesību normas ir interpretējamas kopā, jo 24.punkts nosaka, kādi maksājumi iekļaujami muitas vērtībā, bet 31.punkts tuvāk nosaka, kā ir nosakāma preču cena netiešā maksājuma gadījumā.

Apgabaltiesa ir konstatējusi, un to neapstrīd arī pieteicējs, ka ievesto makaronu cena faktiski ir lielāka, nekā puses līgumā ir vienojušās, un cenas starpību uz sevi kā reklāmas izdevumus ir uzņēmis preču eksportētājs. No minēto Ministru kabineta noteikumu 31.punkta teksta ir redzams, ka šī norma regulē faktiski maksājamās cenas noteikšanu gadījumā, ja nosacījumam ir pakļauta pārdošana vai preču cena. Tādējādi kasācijas sūdzības iesniedzējs jēdziena "nosacījums" interpretācijai kļūdaini piemērojis Civillikuma normas par līguma nosacījumiem. Līdz ar to kasācijas sūdzības iesniedzējs nonācis arī pie nepareiza secinājuma, ka, nosakot ievesto preču vērtību, nav piemērojams minēto Ministru kabineta noteikumu 31.punkts, uz ko savā spriedumā pamatoti ir norādījuši apgabaltiesa.

[11] Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹panta pirmo daļu (redakcijā, kas bija spēkā VID amatpersonu lēmumu pieņemšanas laikā) nodokļu administrācijai, izvērtējot nodokļu maksātāja izdarītā pārkāpuma būtību un raksturu, gadījumos, kad nodokļu maksātājs ir pārsūdzējis nodokļu administrācijas lēmumu par šā likuma un konkrēto nodokļu likumu pārkāpumiem, ir tiesības samazināt kontroles (pārbauci, revīziju) rezultātā uzlikto soda naudu, bet ne vairāk kā 70% apmērā un ne biežāk kā vienu reizi trijos gados. Apgabaltiesa, noraidot pieteicēja sūdzību šajā daļā, ir izvērtējusi pārkāpuma būtību un atzinusi, ka pārkāpuma izdarīšanas apstākļi neliecina par kādu mazsvarīgu kļūdu vai citiem apstākļiem, kuri būtu par pamatu atbrīvošanai no soda naudas. Līdz ar to, pēc Administratīvo lietu departamenta uzskata, nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzēja norāde uz to, ka apgabaltiesa, pretēji

Civilprocesa likuma 193.panta piektajā daļā noteiktajam, neargumentēti esot noraidījusi pieteicēja motīvus soda naudas samazināšanai.

[12] Pamatots ir kasācijas sūdzībā norādītais, ka apgabaltiesa nav ievērojusi Civilprocesa likuma 432.panta un 194.panta noteikumus un spriedumā nav norādījusi savu attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu daļā par soda naudu, kā arī nav laikus sastādījusi pilnu spriedumu. Tomēr, pēc Administratīvo lietu departamenta domām, šādi pārkāpumi nevar ietekmēt sprieduma pamatotību un likumību un arī kasācijas sūdzības iesniedzējs nav norādījis, kādā veidā šādi procesuāli pārkāpumi ir noveduši vai varēja novest pie nepareiza sprieduma.

[13] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 473.pantu, izskatot lietu kasācijas kārtībā, tiesa pārbauda lietā esošā sprieduma likumību pārsūdzētajā daļā attiecībā uz personām, kas spriedumu pārsūdzējušas, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā. Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus attiecībā uz kasācijas sūdzībā minētajiem argumentiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas spriedums ir likumīgs un pamatots un tas atstājams negrozīts.

[14] Iesniedzot kasācijas sūdzību, SIA "Tirdzniecības nams Mono" ir samaksājusi drošības naudu Ls 50 apmērā. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.pantu, kas bija piemērojams kasācijas sūdzības iesniegšanas laikā, drošības nauda nav jāmaksā personām, kuras saskaņā ar likumu vai tiesas vai tiesneša lēmumu ir atbrīvotas no valsts nodevas. Līdz 2004.gada 1.februārim, kad stājās spēkā Administratīvā procesa likums, sūdzības par iestāžu un amatpersonu rīcību nebija apmaksājamas ar valsts nodevu. Līdz ar to nebija pamata maksāt arī drošības naudu un samaksātā drošības nauda ir atmaksājama pieteicējam

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 25.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet pieteicēja kasācijas sūdzību noraidīt.

Atmaksāt SIA "Tirdzniecības nams Mono" drošības naudu Ls 50 (piecdesmit).

Par privātpersonas tiesiskās palāvības aizsardzību, grozot agrāk noteiktu muitas vērtību (Administratīvā procesa likuma 10.pants un Ministru kabineta noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 13.punkts)

lemesls muitas vērtības noteikšanai no jauna ir objektīvi konstatēta nepareizība, ko nepieciešams izlabot. Deklarētāja tiesiskā palāvība uz sākotnējo muitas iestāžu noteikto muitas vērtību netiek aizsargāta pilnībā.

Lieta Nr. SKA-64

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Arnoldam L. un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim E.Darapoļskim,

2004.gada 18.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Arnolda L. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 22.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2000.gada 26.septembrī Arnolds L. muitas kontroles punktā "Meitene" pieteica muitas procedūrai – izlaišana brīvam apgrozījumam – precī: lietotu vieglo automašīnu "Mazda", norādot automašīnas šasijas numuru, izlaides gadu un motora tilpumu, kā arī noformēja un iesniedza muitas iestādē fiziskās personas muitas deklarāciju. Tika sastādīts muitas apskates akts, kurā muitas amatpersona konstatēja, ka automašīnai "Mazda" ir vairāki bojājumi un ka tādēļ pie muitas nodokļu aprēķināšanas no kataloga vērtības tiks atņemti 56 procenti. Pārbaudot un izvērtējot deklarētāja sniegtās ziņas, muitas amatpersonas noteica preces muitas vērtību, iekļaujot tajā Muitas likuma 168.panta pirmās daļas 5.punktā noteikto ievedamo preču nogādāšanu līdz Latvijas Republikas muitas robežai, un, pamatojoties uz preces muitas vērtību, noteica muitas maksājumu 203,17 latus, tai skaitā akcīzes nodokli 80 latus, pievienotās vērtības nodokli 123,17 latus.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes Muitas lietu kontroles daļā un Tarifu daļā tika veikta 2000.gada 26.septembra muitas deklarācijas pārbaude. Pārbaudē tika apšaubīta preces darījuma vērtība, jo preces pirkšanas-pārdošanas līgumā ar cipariem norādītā preces cena tikusi labota, bet cena vārdiski nav norādīta, bez tam tika apšaubīta arī deklarētās automašīnas atbilstība faktiskajam modelim un tehniskajiem rādītājiem. Pēc informācijas pārbaudes Ceļu satiksmes direkcijā VID Zemgales reģionālās iestādes muita konstatēja, ka faktiski ievesta automašīna "Mazda 626", G kategorija, kurai saskaņā ar muitas rīcībā esošo informāciju atbilst cena 1861 lats, kas ievērojami atšķiras no deklarētās darījumu vērtības. Ņemot vērā pārbaudes rezultātus, VID Zemgales reģionālās iestādes muita veica nodokļu pārrēķinu un ar 2001.gada 6.aprīļa lēmumu uzlika pienākumu Arnoldam L. samaksāt muitas parādu 226,21 latu.

[3] Izskatījis Arnolda L. sūdzību par minēto lēmumu, VID Zemgales reģionālās iestādes direktora v.i. ar 2001.gada 30.maija lēmumu to atstāja spēkā.

[4] Izskatījis Arnolda L. sūdzību par 2001.gada 30.maija lēmumu, VID ģenerāldirektors ar 2001.gada 31.jūlija lēmumu to atstāja spēkā.

[5] Arnolds L. vērsās Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, lūdzot atcelt VID ģenerāldirektora 31.jūlija lēmumu. Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 28.februāra spriedumu VID ģenerāldirektora lēmumu atcēla.

[6] Izskatījusi lietu pēc VID apelācijas sūdzības, arī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2002.gada 22.janvāra spriedumu VID ģenerāldirektora lēmumu atcēla. Tiesa uzskatīja, ka Arnolds L., deklarējot automašīnu, sniedza ziņas, kas bija viņa rīcībā. Arī muitas darbinieki, kas veica apskati, nenorādīja automašīnas modeli. Pie automašīnas apskates tika konstatēti bojājumi, tādēļ pie muitas aprēķiniem no kataloga vērtības tika noņemti 56 procenti. Nav pamata atzīt, ka muitas apskates aktā norādītā automašīnas vērtība ir nepareiza. VID apgalvojums par automašīnas vērtību apliecinotā dokumenta viltojumu un nepatiesu ziņu sniegšanu nav pamatoti, jo nav ne eksperta atzinuma, ne citu pierādījumu. Tādēļ VID Zemgales reģionālās iestādes muitas amatpersonām nebija tiesību noteikt preces vērtību pēc īpašo gadījumu metodes un kā papildu informāciju izmantot "Automobiļu cenu katalogu Nr.5".

[7] Kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniedzis VID. Sūdzībā tiek lūgts atcelt spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai, jo tiesa nonākusi pie kļūdainiem secinājumiem. Sūdzībā norādīts:

[7.1] Tiesai bija jāpiemēro Ministru kabineta noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 13.punkts, kas paredz

multas vērtību noteikt no jauna, ja multas vērtības noteikšanai sniegtās ziņas bijušas nepatiesas vai kļūdainas. Nav strīda, ka Arnolds L. deklarācijā nenorādīja automašīnas modeli, kam ir būtiska nozīme preces identificēšanā un vērtības noteikšanā. Tā kā deklarācijā uzrādītās ziņas bija nepilnīgas jeb kļūdainas, tas radīja pamatotas šaubas par to, vai deklarētā vērtība ietver visu Multas likuma 165.pantā minēto faktiski samaksāto vai maksājamo cenu. Tādēļ multas vērtība tika noteikta no jauna, piemērojot Multas likuma 167.pantā minēto īpašo gadījumu novērtēšanas metodi.

[7.2] Multas likuma 167.pantā minēto īpašo gadījumu novērtēšanas metodi var nepiemērot tikai tad, ja ir iespējams piemērot kādu no pārējām metodēm. Tiesa, atzīstot par nepamatotu Multas likuma 167.pantā noteiktās aprēķina metodes piemērošanu, nav izvērtējusi, kuru no pārējām aprēķina metodēm varēja piemērot.

[8] Savos paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību Arnolds L. norāda, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots, jo:

[8.1] Pārsūdzētajā VID ģenerāldirektora lēmumā nav norādīts neviens normatīvais akts, kas uzliktu par pienākumu multas deklarācijā uzrādīt ievestās automašīnas modeli. Šādas prasības netika izvirzītas arī multas kontroles punktā. Tādēļ VID apgalvojums, ka pieteicējs sniedzis nepatiesas ziņas, neatbilst lietas apstākļiem. Tāpat arī nav ņemts vērā, ka automašīnas multas apskates aktā konstatētie automašīnas bojājumi samazina tās vērtību par 56 procentiem.

[8.2] Saskaņā ar Multas likumu preces multas vērtības noteikšanas metodes ir jāpiemēro Multas likumā noteiktajā secībā. Nevienā no VID amatpersonu lēmumiem nav sniegts pamatojums, kāpēc izmantota tieši īpašo gadījumu novērtēšanas metode.

[8.3] VID lēmumos nav paskaidrots, kādā kārtībā ir iegūta informācija, kas ņemta par pamatu multas vērtības noteikšanai pēc īpašo gadījumu novērtēšanas metodes.

[9] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, atsaucoties uz tajā minētajiem argumentiem. Arnolds L. kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 102.panta otro daļu tiesvedība administratīvajā lietā notiek pēc tām administratīvā procesa tiesību normām, kuras ir spēkā lietas izskatīšanas un atsevišķu procesuālo darbību izpildīšanas laikā. Ņemot vērā to, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija spriedumu, par kuru iesniegta kasācijas sūdzība, pieņēma 2004.gada 29.janvārī, t. i., pirms Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās, minētā sprieduma tiesiskums vērtējams, pamatojoties uz atbilstošām Civilprocesa likuma un speciālo likumu normām.

[11] Civilprocesa kodeksa 239.⁶pants uzliek tiesai par pienākumu, izskatot lietas, kas ierosinātas pēc sūdzībām par nodokļu maksājumiem, noskaidrot, vai ir likumīgs pamats no attiecīgās personas piedzīt šādu maksājumu. Pamatojums maksājumam ir izklāstīts multas amatpersonas lēmumā par multas parādu. Pretēji šim noteikumam, apgabaltiesa spriedumā uzmanību akcentējusi tikai uz vienu apstākli, t. i., uz to, ka nav pierādīts pirkuma līguma viltojums, pamatojoties uz kuru sākotnēji ir aprēķināti multas maksājumi. Tādēļ Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotiem kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentus šajā aspektā. Līdz ar to apgabaltiesa nav ievērojusi arī Civilprocesa likuma 97.pantu, saskaņā ar kuru tiesai ir pienākums tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudīt pierādījumus.

[12] Apgabaltiesa savā spriedumā akcentējusi uzmanību uz to, ka nav pierādīts viltojums, ka Arnolds L. sniedzis patiesas ziņas, kas bija viņa rīcībā. Tai pat laikā lietā nav strīda par to, ka sākotnējā automašīnas multas vērtība tika noteikta, pamatojoties uz nepilnīgu informāciju. Tāpat nav strīda par to, ka attiecīgā automašīna ir "Mazda 626". Tāpēc ir svarīgi noskaidrot, vai, nosakot multas vērtību no jauna, jāvērtē arī deklarācijas iesniedzēja un multas iestāžu vaina, vai būtiski ir tikai objektīvie apstākļi.

Multas likuma 115.pants nosaka, ka pēc preču izlaišanas brīvam apgrozījumam multas kontroli var veikt jebkurā laikā, ja ir pamats uzskatīt, ka netiek ievērotas starptautisko līgumu un citu normatīvo aktu normas. Ministru kabineta noteikumu Nr.428 "Preču multas vērtības aprēķināšanas kārtība" 13.punkts nosaka, ka, ja pēc multas vērtības noteikšanas **ir noskaidrots**, ka tās noteikšanai iesniegtās ziņas bijušas nepatiesas vai kļūdainas, sākotnēji noteiktā multas vērtība netiek atzīta un multas vērtību nosaka no jauna. Ņemot vērā, ka Multas likuma un ar to saistīto Ministru kabineta noteikumu normas jau pirms Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā lielā mērā tika balstītas uz Kopienas Multas kodeksa normām (Padomes regula (EEK) Nr.2913/92 (1992.gada 12.oktobris) par Kopienu Multas kodeksa izveidi), Latvijas Multas likuma un attiecīgo noteikumu normu interpretācijā izmantojamas minētā kodeksa normas. Eiropas Kopienas Multas kodeksa 78.panta otrā daļa nosaka, ka, lai pārliecinātos par deklarācijas datu pareizību, multas iestādes var pārbaudīt darījuma dokumentus. Panta trešā daļa nosaka, ka, ja pārbaudē atklājas, ka multas procedūras noteikumi piemēroti, pamatojoties uz nepatiesām vai nepilnīgām ziņām, multas iestādes veic pasākumus, **lai stāvokli izlabotu**.

[13] Kā redzams no iepriekšēiktā, iemesls multas vērtības noteikšanai no jauna nav nedz deklarētāja vaina nepatiesu vai nepilnīgu ziņu sniegšanā, nedz muitnieka vaina patiesās multas

vērtības nepareizā noteikšanā, bet gan **objektīvi konstatēta nepareizība**, ko nepieciešams izlabot. Kā redzams no konkrētās lietas materiāliem, muitas **objektīvā kļūda** radusies tādējādi, ka, aprēķinot automašīnas muitas vērtību, nav ņemts vērā vai nav bijis iespējams ņemt vērā automašīnas modeli. Tāpēc atbilstoši iepriekš minēto noteikumu 13.punktam [12], muitas vērtība bija jānosaka no jauna. Tādējādi apstāklis, ka Arnolds L. sniedza ziņas, kas bija viņa rīcībā, nav būtisks. Būtisks arī nav VID apgalvojums par dokumenta viltojumu. Šis arguments kalpo tikai attaisnojumam papildus pārbaudei atbilstoši iepriekš minēto noteikumu Nr.428 18.punktam, kas nosaka, ka, ja muitas iestādei rodas šaubas par deklarēto muitas vērtību, tā var pieprasīt attiecīgas papildu ziņas.

[14] Ideāli būtu, ja visa nepieciešamā informācija tiktu noskaidrota, veicot muitas darbības uz robežas. Taču tas nepamatoti aizkavētu preces ieviešanu un apgrūtinātu pircēja rīcību ar ievesto precī. Tādēļ likumdevējs (gan Latvijas, gan Eiropas Kopienas) ir pieļāvis informācijas pārbaudi arī pēc sākotnējā lēmuma pieņemšanas un šī lēmuma izmaiņšanu nepieciešamības gadījumā. Tādējādi deklarētāja tiesiskā palāvība uz sākotnējo muitas iestāžu noteikto muitas vērtību netiek aizsargāta pilnībā. Tas ir attaisnojams ar leģitīmu mērķi – novērst izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Šādu leģitīmu mērķi savos lēmumos un spriedumos lietās, kas saistītas ar nodokļiem, vairākkārtīgi norādījusi arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa (sk., piemēram, sprieduma *Hentrich v. France* 39.punktu).

[15] Kā izriet no lietas materiāliem, nosakot muitas vērtību no jauna, tika piemērota 167.pantā noteiktā aprēķina metode. Administratīvo lietu departaments piekrīt Arnolda L. paskaidrojumos minētajam argumentam [8.2], ka no VID amatpersonu lēmumiem skaidri neizriet pamatojums, kāpēc izmantota tieši īpašo gadījumu novērtēšanas metode. Administratīvo lietu departaments nepiekrīt VID viedoklim, ka tiesai būtu jāpamato, kāpēc nevar piemērot īpašo gadījumu novērtēšanas metodi. Metodes izvēles pamatojums jāsniedz iestādei administratīvajā aktā. Muitas likuma 167.pants noteic, ka īpašo gadījumu novērtēšanas metodi var izmantot tikai tad, ja nav iespējams izmantot kādu no Muitas likuma 165. un 166.pantā paredzētajām metodēm. No lietas materiāliem, kā arī no VID paskaidrojumiem nav redzams, kāpēc nav bijis iespējams izmantot likuma 166.pantā minēto metodi. Tomēr šis pārkāpums vien nevar būt par pamatu administratīvā akta atcelšanai.

[16] Izvērtējot Muitas likuma 166.pantā ("Vienādu vai līdzīgu preču novērtēšanas metode") minētās metodes piemērošanas iespēju, Administratīvo lietu departaments secina, ka šī metode piemērojama jaunu preču vērtības noteikšanai, taču nav piemērojama

lietotu automašīnu muitas vērtības noteikšanai. Tādējādi departaments piekrīt VID tiesas sēdē izteiktajam paskaidrojumam, ka lietotu automašīnu nolietojumu nav iespējams salīdzināt.

Turklāt jāņem vērā, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants nosaka, ka, ja nodokļu maksātājs nepiekrīt nodokļu administrācijas aprēķinātajam nodokļu maksājumu lielumam, pierādījumus par nodokļu maksājumu lielumu nodrošina nodokļu maksātājs. Tātad, ja Arnolds L. nepiekrīt konkrētajai noteiktajai muitas vērtībai, viņam jānodrošina pierādījumi, kas varētu būt par pamatu citas muitas vērtības noteikšanai. Turklāt Administratīvo lietu departaments vērš uzmanību uz to, ka no aizpildītās muitas deklarācijas (lietas 37.lpp.) redzams, ka muitas iestāde jau sākotnēji noteikusi automašīnas cenu nevis pēc darījuma vērtības Ls 559,94, bet gan koriģējusi muitas vērtību pēc kataloga un, atņemot bojājumus, noteikusi cenu Ls 544,08. Pēc šīs – kataloga vērtības – ir aprēķināts muitas maksājums. Šādu, pēc kataloga noteikto muitas vērtību Arnolds L. nav apstrīdējis.

[17] Ņemot vērā iepriekš teikto, apgabaltiesas spriedums ir atceljams un lieta nododama jaunai izskatīšanai

[18] Izskatot lietu no jauna, tiesai bez tam jāpārbauda, vai muitas vērtības aprēķins izdarīts pareizi, ņemot vērā, ka ar muitas apskates aktu tika konstatēti bojājumi, turklāt pārbaudes procesā šis fakts nav ticis atzīts par nepamatotu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 22.janvāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

**Par administratīvā akta pamatojumu un tā nozīmi
administratīvā akta apstrīdēšanas gadījumā
(Administratīvā procesa likuma 81.panta ceturtā daļa)**

Lai atceltu administratīvo aktu procesuālo pārkāpuma dēļ, tiesai ir jāvērtē, vai pieļauto procesuālo pārkāpumu konkrētajā lietā var uzskatīt par būtisku. Šādā gadījumā arī jāizvērtē, vai apstrīdētie un pārsūdzētie lēmumi satur norādes uz piemērotajām tiesību normām, kas, kaut arī nepilnīgi, tomēr var saturēt administratīvā akta pamatojumu.

Lieta Nr. SKA-67

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Kairovai,

2004.gada 25.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ināras K. pilnvarotā pārstāvja A.Lapsas pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 9.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2000.gada 11.oktobrī A.Lapsa kā Ināras K. pilnvarotais pārstāvis muitas kontroles punktā "Meitene" pieteica muitas procedūrai – izlaišana brīvam apgrozījumam – precī: lietotu vieglo automašīnu "Audi", norādot automašīnas šasijas numuru, izlaides gadu, kā arī dzinēja tilpumu 2200 cm³. A.Lapsa noformēja un iesniedza muitas iestādē fiziskās personas muitas deklarāciju, pievienojot tai automašīnas tehnisko pasi, pirkšanas-pārdošanas līgumu, kvīti par transporta pakalpojumu izmaksām un pilnvaru.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes muitas priekšnieka vietniece ar 2001.gada 13.jūnija lēmumu noteica Inārai K. papildus nomaksai valsts budžetā muitas parādu 167,80 latus. Lēmums tika pieņemts pēc tam, kad VID Zemgales reģionālās iestādes Muitas lietu kontroles daļā tika veikta 2002.gada 11.oktobra fiziskās personas muitas deklarācijas pārbaude. Pārbaudes rezultātā radās šaubas par deklarētās

automašīnas atbilstību faktiskajam modelim un tehniskajiem rādītājiem, kas būtiski ietekmē muitas vērtības noteikšanu. Salīdzinot muitas iestādes rīcībā esošo informāciju ar Ceļu satiksmes drošības direkcijas informāciju, tika konstatēts, ka ievestās automašīnas dzinēja tilpums ir nevis 2200 cm³, kā tika norādīts muitas deklarācijā, bet 1984 cm³. Pamatojoties uz Ministru kabineta 1997.gada 17.decembra noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 13.punktu, sākotnēji noteiktā muitas vērtība netika atzīta, bet noteikta no jauna, izmantojot Muitas likuma 167.pantā paredzēto īpašo gadījumu novērtēšanas metodi.

VID Zemgales reģionālās iestādes direktora lēmumu Ināras K. pilnvarotais pārstāvis A.Lapsa (turpmāk tekstā – pieteicējs) pārsūdzēja VID Zemgales reģionālās iestādes direktoram, kurš to ar 2001.gada 7.augusta lēmumu atstāja spēkā. Izskatījis pieteicēja sūdzību par VID Zemgales reģionālās iestādes direktora lēmumu, VID ģenerāldirektors to ar 2001.gada 4.oktobra lēmumu atstāja spēkā.

[3] Pieteicējs par VID ģenerāldirektora lēmumu iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā. Tiesa ar 2002.gada 30.aprīļa spriedumu sūdzību apmierināja un VID ģenerāldirektora 2001.gada 4.oktobra lēmumu atcēla.

[4] Izskatījusi pieteicēja apelācijas sūdzību, arī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 9.februāra spriedumu pieteicēja sūdzību apmierināja un VID ģenerāldirektora lēmumu atcēla.

Tiesa konstatēja, ka VID nav iesniedzis nekādus pierādījumus, kas apstiprinātu, ka automašīnas muitas vērtības noteikšanai bija nepieciešams piemērot tieši īpašo gadījumu novērtēšanas metodi, nevis citas metodes, kas paredzētas Muitas likuma 165. un 166.pantā. VID arī nav iesniedzis pierādījumus, kas apliecinātu pēc īpašo gadījumu novērtēšanas metodes noteiktās muitas vērtības pamatotību.

[5] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis VID. Kasācijas sūdzībā norādīts:

[5.1] Tiesa nepareizi piemērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 13.punktu, kas paredz sākotnēji noteikto muitas vērtību neatzīt un muitas vērtību noteikt no jauna, ja pēc muitas vērtības noteikšanas ir noskaidrots, ka tās noteikšanai iesniegtās ziņas bijušas nepatiesas vai kļūdainas. Ir konstatēts fakts, ka fiziskās personas deklarācijā uzrādītā informācija ir kļūdaina un neatbilst faktiskajiem datiem.

[5.2] Tiesa nav piemērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 43.punktu, kas paredz, ka muitas iestādēm nav jānosaka ievesto preču muitas vērtība, pamatojoties uz darījuma vērtību, ja ir pamatotas šaubas par to, vai

deklarētā vērtība ietver visu Muitas likuma 165.pantā minēto faktiski samaksāto vai maksājamo cenu. Tā kā uzrādītās ziņas bija kļūdainas, VID radās pamatotas šaubas par to, vai deklarētā vērtība ietver visu Muitas likuma 165.pantā minēto cenu, tad muitas vērtība tika noteikta no jauna, piemērojot Muitas likuma 167.pantā minēto īpašo gadījumu novērtēšanas metodi. Muitas deklarācijā norādītā preces vērtība bija 656,73 lati, bet muitas rīcībā esošā informācija liecināja, ka šādas preces vērtība ir 1917 lati, tātad preces vērtība būtiski, tas ir, vairāk par 30 procentiem atšķīrās.

[5.3] Muitas likuma 167.pantā minēto īpašo gadījumu novērtēšanas metodi var nepiemērot tikai tad, ja ir iespējams piemērot kādu no pārējām metodēm. Tiesa, atzīstot par nepamatotu Muitas likuma 167.pantā noteiktās aprēķina metodes piemērošanu, nav izvērtējusi, kuru no pārējām aprēķina metodēm varēja piemērot.

[6] Savos paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību pieteicējs norāda, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots, jo:

[6.1] Pārsūdzētajā VID ģenerāldirektora lēmumā nav norādīts neviens normatīvais akts, kas uzliktu par pienākumu muitas deklarācijā uzrādīt ievestās automašīnas marku, modeli vai dzinēja darba tilpumu. Muitas kontroles punktā muitas amatpersonas neizvirzīja nekādas pretenzijas. Tādēļ VID apgalvojums, ka pieteicējs sniedzis nepatiesas ziņas, kas nepieciešamas muitas vērtības noteikšanai, neatbilst lietas apstākļiem.

[6.2] Nevienā no VID lēmumiem nav norādīts, kāpēc, nosakot no jauna muitas vērtību, nav bijis iespējams izmantot nevienu no pārējām vērtības noteikšanas metodēm.

[6.3] No VID lēmumiem nav saprotams, kur un kādā kārtībā ir iegūta informācija, kas ņemta par pamatu muitas vērtības noteikšanai pēc īpašo gadījumu metodes.

[7] Tiesas sēdē VID uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību un pamatoja ar tajā minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[8] Apgabaltiesa nav apšaubījusi VID tiesības noteikt muitas vērtību no jauna (sk. apgabaltiesas sprieduma 3.lpp. piekto un sesto rindkopu no augšas). Tāpēc nepamatots ir VID kasācijas sūdzībā minētais arguments, ka tiesa nepareizi piemērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.428 13.punktu [5.1] un 43.punktu [5.2].

[9] Iemesls, kāpēc apgabaltiesa ir atcēlusi VID lēmumu, ir pamatojuma trūkums, kāpēc ir piemērota īpašo gadījumu novērtēšanas metode.

[10] Muitas likuma 167.pants noteic, ka īpašo gadījumu novērtēšanas metodi var izmantot tikai tad, ja nav iespējams izmantot kādu no Muitas likuma 165. un 166.pantā paredzētajām metodēm.

Metodes izvēles pamatojums jāsniedz iestādei administratīvajā aktā. No VID lēmumiem skaidri neizriet, kāpēc nav bijis iespējams izmantot likuma 166.pantā minēto metodi. Tā kā viens no apstrīdēšanas pamatojumiem pieteicēja sūdzībās attiecās uz aprēķināšanas metodes izmantošanu, VID savās atbildēs uz sūdzību tas bija jānorāda. Tādējādi VID ir pārkāpis Administratīvā procesa likuma 81.panta ceturto daļu, kas nosaka, ka, ja iesniegumā par administratīvā akta apstrīdēšanu minēts apstrīdēšanas pamatojums, augstākas iestādes lēmuma pamatojumā norādāmi argumenti attiecībā uz šo iesniedzēja pamatojumu. Kā atzīmēts tiesību literatūrā, viena no pamatojuma funkcijām ir panākt, lai adresāts administratīvo aktu akceptētu, jo ar pilnīga pamatojuma palīdzību dalībnieks tiek pārliecināts par administratīvā akta pareizību (Sal.: Raimond Brühl. Entscheiden im Verwaltungsverfahren: Praxisnahe Anleitung zur Verfahrensgestaltung, Entscheidungsfindung und Bescheidtechnik. – Köln: Kohlhammer, 1990, S. 111). Tomēr ne vienmēr šāds pārkāpums būtu par pamatu administratīvā akta atcelšanai.

Lai atceltu administratīvo aktu procesuāla pārkāpuma dēļ, apgabaltiesai bija jāvērtē, vai pieļauto procesuālo pārkāpumu konkrētajā lietā var uzskatīt par būtisku (sk.: Schmidt-Assman E., Krämer H. Das Verwaltungsverfahren und seine folgen. Grām.: The procedure of administrative acts. *European Review of Public Law*. London: Esperia Publications Ltd., 1993, S. 101–118) Konkrētajā lietā arī jāņem vērā, ka apstrīdētie un pārsūdzētie VID lēmumi satur norādes uz piemērotajām tiesību normām un, kaut arī nepilnīgi, šie lēmumi satur administratīvā akta pamatojumu.

[11] Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmā daļa, kas minēta apgabaltiesas spriedumā, nosaka, ka iestādei jāpierāda tie apstākļi, uz kuriem tā atsauca kā uz savu iebildumu pamatojumu. Tomēr, kā izriet no lietas materiāliem, strīds ir nevis par pierādījumiem, bet gan par juridiskajiem apsvērumiem.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai, tiesa administratīvajā procesā pati objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu. Tā kā lietas materiāli nesatur pietiekamu pamatojumu VID izdotā administratīvā akta tiesiskumam vai prettiesiskumam, tad apgabaltiesai bija pienākums aktīvi piedalīties objektīvās patiesības noskaidrošanā.

[12] Ņemot vērā iepriekš teikto, apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 9.februāra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par nodokļu maksāšanas režīmu Ventspils brīvostā un pakalpojumu sniegšanas vietu (Ventspils brīvostas likuma 13.panta pirmā daļa un 19.pants un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 4.pants un 7.panta pirmās daļas 3.punkts)

Ventspils brīvostā pievienotās vērtības nodokļa 0 procentu likme piemērojama tiem pakalpojumiem, kuri sniegti licencētai uzņēmēj sabiedrībai tās teritorijā, arī tādā gadījumā, ja licencētās uzņēmēj sabiedrības juridiskā adrese, kas ir tās pārvaldes institūcijas atrašanās vieta, atrodas ārpus norobežotās teritorijas.

Lieta Nr. SKA-73

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties akciju sabiedrības "Ventspils tirdzniecības osta" pārstāvei I.Kodoliņai un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim E.Darapolskim,

2004.gada 11.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc akciju sabiedrības "Ventspils tirdzniecības osta" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gadā tika veikts akciju sabiedrības "Ventspils tirdzniecības osta" (turpmāk – a/s "Ventspils tirdzniecības osta") kompleksais nodokļu audits par 1998.–2000. gadu. Konstatējusi, ka a/s "Ventspils tirdzniecības osta" veiktie nodokļu maksājumi neatbilst normatīvo aktu prasībām, Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktore 2001.gada 11.jūnijā pieņēma lēmumu Nr.246. Papildu nomaksai budžetā, citastarp, tika aprēķināts pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk – PVN) Ls 34 362 apmērā un soda nauda Ls 34 362 apmērā.

Par šo lēmumu a/s "Ventspils tirdzniecības osta" iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram, kas 2001.gada 7.septembrī pieņēma lēmumu Nr.19/16250 atstāt spēkā VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktore lēmumu.

[2] Par šādu VID ģenerāldirektora lēmumu a/s "Ventspils tirdzniecības osta" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, norādot, ka a/s "Ventspils tirdzniecības osta" PVN uzrēķins un aprēķinātā soda nauda nav pamatota šādu iemeslu dēļ:

1) atbilstoši Ventspils brīvostas likuma prasībām a/s "Ventspils tirdzniecības osta" ir noslēgusi līgumu ar Ventspils brīvostas pārvaldi un saņēmusi nepieciešamās atļaujas darbībai brīvās muitas zonas režīmā;

2) a/s "Ventspils tirdzniecības osta" atrodas Ventspils brīvostas teritorijā, kas nav iekšzeme. Tādējādi a/s "Ventspils tirdzniecības osta" sniegtajiem pakalpojumiem akciju sabiedrībai "Kālija parks" (turpmāk – a/s "Kālija parks") piemērojama 0 procentu, nevis 18 procentu PVN likme;

3) a/s "Ventspils tirdzniecības osta" sniedz pakalpojumus, nevis piegādā preces, tāpēc nav nepieciešama teritorijas norobežošana Ventspils brīvostas likuma 13.panta pirmās daļas izpratnē. Bez tam šā panta otrā un trešā daļa paredz izņēmumus pirmās daļas piemērošanai;

4) tā kā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.pants un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa attiecas tikai uz gadījumiem, kad nodokļu bāze deklarācijā tiek slēpta, VID nepamatoti uzrēķinājis soda naudu 100 procentu apmērā, jo a/s "Ventspils tirdzniecības osta" nodokļu bāzi nav slēpusi.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 1.marta spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora 2001.gada 7.septembra lēmumu un VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktore 2001.gada 11.jūnija lēmumu.

[3] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību par minēto Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumu, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 29.janvāra spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora 2001.gada 7.septembra lēmumu un VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktore 2001.gada 11.jūnija lēmumu.

Apgabaltiesa secināja, ka VID nepamatoti piemērojuši a/s "Ventspils tirdzniecības osta" darījumiem ar a/s "Kālija parks" PVN 18 procentu likmi un aprēķinājusi budžetā maksājamo PVN Ls 34 362 un soda naudu Ls 34 362 apmērā. A/s "Ventspils tirdzniecības osta" darījumiem piemērojamas tās tiesību normas, proti, Ventspils brīvostas likums un Ministru kabineta 1997.gada 5.augusta noteikumi Nr.285 "Kārtība, kādā maksājams muitas nodoklis, akcīzes nodoklis

un pievienotās vērtības nodoklis par preču piegādēm un pakalpojumiem Ventspils brīvostā" (turpmāk – noteikumi Nr.285). Tātad nodokļu maksāšanas režīmu a/s "Ventspils tirdzniecības osta" darījumiem ar a/s "Kālija parks" nosaka Ventspils brīvostas likuma 19.panta pirmā daļa un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 7.panta pirmās daļas 3.punkts.

Bez tam apgabaltiesa secinājusi, ka a/s "Ventspils tirdzniecības osta" sniegtajiem pakalpojumiem nav bijis preču-naudas izpildes darījuma raksturs un tie nav saistīti ar preču un personu kustību brīvostā. Līdz ar to nav nepieciešama norobežota teritorija Ventspils brīvostas likuma 13.panta pirmās daļas izpratnē. Apgabaltiesa atzinusi terminu "brīvā zona" un "brīvā muitas zona" atšķirīgo nozīmi.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2004.gada 29.janvāra spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību. VID norāda, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi Ventspils brīvostas likuma 1.panta 1.punktu, neņemot vērā šīs tiesību normas saistību ar citām. Piemēram, Ventspils brīvostas likuma 3.panta trešo daļu papildina šā likuma 13.panta pirmā daļa, turklāt jāņem vērā arī Muitas likuma 1.panta trešā daļa un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punkts.

VID tādējādi uzskata, ka īpašais nodokļu maksāšanas režīms attiecināms uz subjektu, kas ne tikai saņēmis atļauju darboties brīvās muitas zonas režīmā, bet kam ir arī konkrēta, norobežota teritorija. Turklāt atvieglojumi piemērojami tikai tām darbībām, kas notiek šajā norobežotajā teritorijā. VID norāda, ka arī Ventspils brīvostas likuma 19.panta pirmā daļa PVN 0 procentu likmes piemērošanu saista ar konkrētu teritoriju. Tā kā a/s "Ventspils tirdzniecības osta" juridiskā adrese: Dzintaru ielā 22, Ventspilī, neatrodas brīvajā muitas zonā, tai ir piemērojams iekšzemē maksājamo nodokļu režīms. Līdz ar to apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka īpašais nodokļu maksāšanas režīms nav piemērojams visā Ventspils brīvostas teritorijā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, VID lūdz atcelt apgabaltiesas 2004.gada 29.janvāra spriedumu.

[5] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības a/s "Ventspils tirdzniecības osta" norāda, ka, izskatot šo lietu, tiesai jāvadās no speciālajām tiesību normām. Tiesai jāņem arī vērā, ka īpašais nodokļu režīms attiecas uz visām Ventspils brīvostas licencētajām uzņēmējdarbībām, kuru teritorijas ieguvušas brīvās muitas zonas statusu, kā arī uz visu Ventspils brīvostas teritoriju saskaņā ar Ventspils brīvostas likuma 19.pantu. Bez tam, ja licencēta uzņēmējdarbība pārkāpj tiesību normas, ar šo sabiedrību tiek izbeigts līgums un anulēta atļauja darbībai brīvās muitas zonas režīmā. Taču a/s "Ventspils tirdzniecības osta" atļauja nav anulēta, kā arī nav izteikts priekšlikums šādu atļauju anulēt. Nepamatots ir arī VID

arguments par to, ka a/s "Ventspils tirdzniecības osta" atrodas iekšzemē, jo tai nav norobežota teritorija, un tāpēc būtu piemērojama PVN likme 18 procentu apmērā.

[6] Tiesas sēdē VID pārstāvis E.Darapojskis uzturēja kasācijas sūdzību. Viņš paskaidroja, ka šajā lietā nekad nav bijis strīds par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet svarīga ir tiesību normu iztulkošana. Viņš nepiekrīta uzskatam, ka Ventspils brīvostas likums ir speciālais likums pret likumu "Par pievienotās vērtības nodokli", jo katrs regulē savus jautājumus. Viņš pauda viedokli, ka nav piemērojama Ventspils brīvostas likuma 13.panta trešā daļa, jo preču-naudas darījums ietver arī pakalpojumus. Savukārt pārvaldes institūcijas atrašanās vietu katrs var brīvi izvēlēties.

A/s "Ventspils tirdzniecības osta" pārstāve I. Kodoliņa kasācijas sūdzību neatzina. Viņa paskaidroja, ka šajā lietā nodokļu jautājumiem piemērojams Ventspils brīvostas likuma 19.pants. A/s "Ventspils tirdzniecības osta" ir izpildījusi abus kritērijus, kas nepieciešami, lai būtu tiesības uz PVN 0 procentu likmi.

Motīvu daļa

[7] Lietā nepastāv strīds par to, ka a/s "Ventspils tirdzniecības osta" un a/s "Kālija parks" ir licencētas uzņēmējdarbības Ventspils brīvostas likuma izpratnē. Tādējādi šo uzņēmējdarbību teritorijas atbilstoši Ventspils brīvostas likuma 3.panta trešajai daļai ir brīvās muitas zonas, kā arī to darbībā piemērojams brīvās muitas zonas režīms.

Ventspils brīvostas likuma 1.panta 1.punktā noteikts, ka brīvās muitas zonas režīms ir nodokļu atvieglojumu un īpašu muitas pasākumu kopums, kas piemērojams uzņēmējdarbībām, kuru teritorijas ieguvušas brīvo muitas zonu statusu brīvostā.

[8] Lai pareizi izprastu brīvās muitas zonas režīmu, ir jāņem vērā arī Ventspils brīvostas likuma mērķis, proti, veicināt Latvijas līdzdalību starptautiskajā tirdzniecībā, investīciju piesaisti, ražošanas un pakalpojumu attīstību, kā arī jaunu darba vietu radīšanu. Šo mērķu sasniegšanai ir noteikti dažāda veida nodokļu atvieglojumi brīvās muitas zonas režīma ietvaros. Viens no tiem ir PVN 0 procentu likmes piemērošana.

Nodokļu maksāšanas režīmu Ventspils brīvostā regulē Ventspils brīvostas likuma 19.pants. Tādējādi apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka šajā lietā jāpiemēro speciālās tiesību normas, proti, Ventspils brīvostas likums un Ministru kabineta 1997.gada 5.augusta noteikumi Nr.285 "Kārtība, kādā maksājams muitas nodoklis, akcīzes nodoklis un pievienotās vērtības nodoklis par preču piegādēm un pakalpojumiem Ventspils brīvostā".

[9] Ventspils brīvostas likuma 19.panta pirmajā daļā noteikts, ka pakalpojumi, ko licencētai uzņēmējsabiedrībai tās teritorijā sniedz ar PVN apliekama persona, ir apliekami ar PVN pēc 0 procentu likmes saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 7.panta pirmās daļas 3.punktu. Proti, 0 procentu likme piemērojama pakalpojumiem, kuru sniegšanas vieta nav iekšzeme. Tādējādi Ventspils brīvostā PVN 0 procentu likme piemērojama tiem pakalpojumiem, kuri sniegti licencētai uzņēmējsabiedrībai tās teritorijā, kura nav uzskatāma par iekšzemi.

[9.1] Nav pamatots VID arguments, ka pakalpojuma sniegšanas vieta nosakāma vienīgi pēc likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 4.panta, proti, pēc pakalpojuma sniedzēja juridiskās adreses.

Pirmkārt, Ventspils brīvostas likums tika pieņemts 1996.gada 19.decembrī. Šajā laikā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 7.panta pirmās daļas 3.punkts, uz kuru izdarīta atsauce Ventspils brīvostas likuma 19.pantā, noteica, ka PVN 0 procentu likme tiek piemērota "(..) pakalpojumiem, kas netiek sniegti iekšzemē". Tikai vēlāk (ar 1997.gada 13.novembra likumu) šajā tiesību normā izdarīti grozījumi, ietverot atsauci uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 4.pantu.

Otrkārt, Ventspils brīvostas likuma 19. pants ir speciālā tiesību norma, kas paredz izņēmumus no vispārējās kārtības PVN maksāšanā licencētajām uzņēmējsabiedrībām Ventspils brīvostā. Atbilstoši šā panta pirmajai daļai ir noteikta pakalpojumu sniegšanas vieta, lai varētu piemērot PVN 0 procentu likmi, proti, tā ir pakalpojuma saņēmēja – licencētas uzņēmējsabiedrības teritorija.

Tādējādi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normas, arī 4.pants, kā vispārējās tiesību normas ir piemērojamas tiktāl, ciktāl speciālās tiesību normas nenosaka citādāk.

[10] Ventspils brīvostas likuma 19.panta pirmā daļa PVN 0 procentu likmi saista ar pakalpojuma saņēmēja – licencētas uzņēmējsabiedrības teritoriju.

Savukārt Ventspils brīvostas likuma 13.panta pirmā daļa noteic, ka brīvās muitas zonas režīms, arī nodokļu atvieglojumi piemērojami tikai tad, ja licencētas uzņēmējsabiedrības teritorija ir norobežota ar attiecīgi iekārtotiem muitas robežas caurlaides punktiem.

Tādējādi PVN 0 procentu likme ir piemērojama pakalpojumiem, kas sniegti licencētai uzņēmējsabiedrībai tās norobežotajā teritorijā.

[11] Bez tam likumdevējs noteicis, ka PVN 0 procentu likme tiek piemērota pakalpojumiem, kas netiek sniegti iekšzemē. Atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.pantā sniegtajiem skaidrojumiem iekšzeme nav (..) brīvās zonas.

[11.1] Nav pamatots apgabaltiesas uzskats, ka termini "brīvā zona" un "brīvā muitas zona" ir atšķirīgi.

Ventspils brīvostas likums pieņemts 1996.gada 19.decembrī. Likumā lietotais termins "brīvā muitas zona" atbilda šajā laikā spēkā esošā Latvijas Republikas muitas kodeksa terminoloģijai. Taču 1997.gada 11.jūnijā tika pieņemts jauns Muitas likums, kurā ar identisku nozīmi tika lietots termins "brīvā zona". Savukārt Ventspils brīvostas likumā termins "brīvā muitas zona" aizstāts ar terminu "brīvā zona", izdarot attiecīgus grozījumus ar 2001.gada 27.jūlija likumu. Tādējādi var secināt, ka Ventspils brīvostas likuma termins "brīvā muitas zona" lietots tādā pašā nozīmē kā Muitas likumā un likumā "Par pievienotās vērtības nodokli" termins "brīvā zona".

[11.2] Atbilstoši Ventspils brīvostas likuma 13.panta pirmajai daļai brīvās muitas zonas (brīvās zonas) režīma piemērošanai nepieciešams, lai licencētās uzņēmējsabiedrības teritorija Brīvostā būtu norobežota ar attiecīgi iekārtotiem muitas robežu caurlaides punktiem. Tomēr šī tiesību norma jātulko kopsakarā ar šā panta trešajā daļā paredzētajiem izņēmumiem. Proti, par uzņēmējdarbību ārpus licencētas uzņēmējdarbības teritorijas nav uzskatāma šās uzņēmējsabiedrības pārvaldes institūcijas atrašanās ārpus norobežotās teritorijas. Tādējādi, ja licencētas uzņēmējsabiedrības juridiskā adrese, kas ir tās pārvaldes institūcijas atrašanās vieta, atrodas ārpus norobežotās teritorijas, tas nav iemesls, lai uzskatītu, ka pakalpojums sniegts iekšzemē.

Minēto apsvērumu dēļ Senāts atzīst par nepamatotu VID kasācijas sūdzības argumentu, ka a/s "Ventspils tirdzniecības osta" sniegtajiem pakalpojumiem nevarēja piemērot PVN 0 procentu likmi, bet bija jāpiemēro 18 procentu likme, jo a/s "Ventspils tirdzniecības ostas" juridiskā adrese neatrodas brīvajā muitas zonā.

[12] Nepamatota ir apgabaltiesas atziņa, ka pakalpojumiem, kurus a/s "Ventspils tirdzniecības osta" sniedza a/s "Kālija parks", nav preču-naudas darījumu izpildes rakstura. Lai arī Muitas likums un likums "Par pievienotās vērtības nodokli" nodala terminus "prece" un "pakalpojums", Ventspils brīvostas likuma 13.panta trešās daļas 3.punktā lietotais termins "preču-naudas darījums" ir ar plašāku nozīmi, ietverot jebkādu produktu vai pakalpojumu, kas apmierina kādu vajadzību un kam ir vērtība, pērkot vai pārdodot tirgū.

Šādu minētās normas tulkojumu apliecina likumdevēja izdarītie grozījumi citos līdzīgos likumos. Tā Rēzeknes speciālās ekonomiskās zonas likuma 28.panta trešās daļas 4.punktā un Liepājas speciālās ekonomiskās zonas likuma 25.panta trešās daļas 4.punktā ar 2001.gada 27.jūlija likumu tika izdarīti grozījumi – teksts "citas darbības, kurām nav preču-naudas darījuma izpildes rakstura" tika aizstāts ar šādu tekstu: "citas darbības, kas nav vērstas uz preču ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību."

[13] Neskatoties uz apgabaltiesas spriedumā pieļautajiem tiesību normu interpretācijas trūkumiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka spriedums pēc būtības ir pareizs un nav atceļams, jo pamatjautājumi, kas attiecas uz lietu, izšķirti atbilstoši likuma normām.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Par nepatiesu informāciju saturošu dokumentu iesniegšanu muitas iestādē (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹³pants)

Juridiska persona, veicot brokera funkcijas un deklarējot preces, ir atbildīga par deklarācijā norādīto ziņu precizitāti.

Lieta Nr. SKA-75

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties SIA "M&B" pārstāvēm – zvērinātai advokātei I.Samsonei un I.Kušķei, VID Rīgas muitas reģionālās iestādes pārstāvei D.Jautrumai,

2004.gada 24.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "M&B" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora un Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumiem, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "M&B" kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 9.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muitas reģionālās iestādes Muitas noteikumu pārkāpumu novēršanas daļā 2003.gada 25.jūnijā sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols Nr.002725 sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "M&B" (turpmāk – SIA "M&B") par nepatiesu informāciju saturošu dokumentu iesniegšanu muitas iestādē, par kuru atbildība paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹³pantā.

[2] VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora vietas izpildītājs 2003.gada 1.jūlijā pieņēmis lēmumu par SIA "M&B" sodīšanu pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹³panta ar naudas sodu Ls 4 000 apmērā.

[2.1] Izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, konstatēts, ka 2003.gada 2.maijā SIA "M&B" muitas kontroles punktā 0278 noformēja vienoto administratīvo dokumentu (turpmāk – VAD) IM4 0278/3-C100949 precei – aukstumvitrīnas (preču KN kods 84183099, kopā 56 gabali, vērtība 7746 eiro). Saskaņā ar minēto VAD IM4 un 2003.gada 29.aprīļa rēķinu (Invoice) Nr.2306489 preces nosūtītājs – ASV uzņēmums "WEB INTERNATIONAL LLC", saņēmējs Latvijas uzņēmums SIA "FINRĪGA". Veicot kravas un iesniegto pavaddokumentu pārbaudi (2003.gada 2.maija muitas apskates akts Nr.73), tika konstatēts, ka kravā atrodas pavisam 56 aukstumvitrīnas, kurām iekšpusē ir Somijas uzņēmuma "HELKAMA" marķējums un atzīme "MADE IN FINLAND". VAD IM4 0278/3-C100949 15.ailē kā nosūtītāja valsts norādīta ASV un 22.ailē preces vērtība norādīta 7746 eiro, kas atbilst 2003.gada 29.aprīļa rēķinam (Invoice) Nr.2306489, 16.ailē kā izcelsmes valsts ir norādīts – nezināma, kaut gan aukstumvitrīnu iekšpusē ir marķējums "MADE IN FINLAND". Savukārt 2003.gada 29.aprīļa Igaunijas muitas deklarācijā VAD T1 EE1100/D9267 kā nosūtītāja valsts norādīta Somija. Norādīts, ka pēc muitas iestādes rīcībā esošās informācijas Eiropas izcelsmes precēm ar KN kodu 84183099 cena ir 455,13 lati gabalā, bet pēc VAD IM4 0278/3-C100949 cena ir 87,83 lati gabalā. Saskaņā ar Somijas muitas iestādes 2003.gada 25.jūnija vēstuli un tai pievienotajām dokumentu kopijām – Somijas muitas 2003.gada 29.aprīļa deklarāciju VAD EK I, 2003.gada 29.aprīļa rēķinu (Invoice) Nr.2306489 un Nr.2306499 preces nosūtītājs ir Somijas uzņēmums "HELKAMA FORSTE OY", saņēmējs Latvijas uzņēmums SIA "FINRĪGA", preces vērtība 26 978 eiro. Līdz ar to SIA "M&B" kā deklarētājs saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 4.novembra noteikumu Nr.504 "Preču deklarēšanas un vienkāršotās muitas kārtība" 5.1.punktu ir atbildīgs par muitas iestādē iesniegtajā deklarācijā norādīto ziņu pareizību.

[3] VID ģenerāldirektors 2003.gada 28.jūlijā, izskatot SIA "M&B" sūdzību par VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 1.jūlija lēmumu, atstājis spēkā pārsūdzēto lēmumu un noraidījis SIA "M&B" sūdzību.

[3.1] Lēmumā norādīts, ka saskaņā ar Muitas likuma 148.pantu, Ministru kabineta noteikumu Nr.504 "Preču deklarēšanas un vienkāršotās muitas kārtība" 5.1.punktu SIA "M&B" ir atbildīga par izdarīto pārkāpumu, jo SIA "M&B" uz līguma pamata kārtoja visas ar preču muižošanu saistītās lietas, tās pārstāvis muitas iestādē iesniedza normatīvajos aktos noteiktā kārtībā aizpildītu un apliecinātu muitas deklarāciju.

[4] Pieteikumu par VID ģenerāldirektora 2003.gada 28.jūlija lēmuma Nr.3.1./19127 un VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora vietnieka 2003.gada 1.jūlija lēmuma atcelšanu Cēsu rajona tiesā iesniegusi SIA "M&B".

[4.1] Pieteikuma iesniedzēja izklāstījusi lietas faktiskos apstākļus un norādījusi, ka saskaņā ar Muitas likuma 148.pantu savā vārdā izpildījusi preču valdītāja un muitas iestāžu starpnieka funkcijas, veikusi visas muižošanas darbības un nomaksājusi klienta vietā nodokļus valsts budžetā, bet brokers nevar atbildēt par to, ko tas nav izdarījis un nevarēja izdarīt. Pieteikuma iesniedzēja lūdz atcelt pieņemtos lēmumus par administratīvā soda uzlikšanu, jo, izmeklējot administratīvā pārkāpuma lietu, muitas amatpersonas nav ievērojušas Administratīvo pārkāpumu kodeksa prasības par administratīvā pārkāpuma jēdzienu, vainu, pierādījumiem, atbildības subjektu, vienādas attieksmes principu un uzliktā soda pamatotību. Norādījusi, ka amatpersonas lēmumā par administratīvā soda piemērošanu nav atsaukušās uz Administratīvo pārkāpumu kodeksa normām, ar kurām būtu pierādāma SIA "M&B" vaina.

[4.2] Norādījusi, ka brokers precī – aukstumvitrīnas deklarējis sava klienta uzdevumā saskaņā ar tā uzrādītajiem dokumentiem un brokeram izsniegtajiem preču pavaddokumentiem. Brokera valdījumā minētā prece nekad nav atradusies un līdz ar to tam nav bijusi iespēja bez muitas atļaujas pārliecināties par preces īsteno izcelsmi. Prece apskatīta tikai tās saņēmēja SIA "FINRĪGA" pārstāvja klātbūtnē. Administratīvā pārkāpuma protokols sastādīts, balstoties uz preces saņēmēja paskaidrojumu un pēc veiktās pārbaudes saņēmēja grāmatvedībā. Brokeram nav pieejami klientu grāmatvedības dati. Uzskatījusi, ja ir notikusi preču muitas vērtības samazināšanās, tad tas ir noticis ārpus Latvijas valsts teritorijas, jo preču nosūtītājs ir ārzonas firma.

[4.3] Pieteicēja uzskatījusi, ka lēmums administratīvā pārkāpuma lietā pieņemts, pamatojoties tikai uz Ministru kabineta noteikumu Nr.504 "Preču deklarēšanas un vienkāršotās muitas kārtība" 5.1.punktu un nav ņemti vērā Muitas likuma 176.panta trešās daļas nosacījumi.

[5] Ar Cēsu rajona tiesas 2003.gada 15.septembra spriedumu apmierināts SIA "M&B" pieteikums un atcelts VID amatpersonas Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 1.jūlija lēmums par administratīvā soda Ls 4 000 uzlikšanu SIA "M&B" un VID ģenerāldirektora 2003.gada 28.jūlija lēmums Nr.3.1./19127.

[6] Izskatot Valsts ieņēmumu dienesta apelācijas sūdzību, ar Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 9.februāra spriedumu noraidīts SIA "M&B" pieteikums par VID amatpersonas Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2003.gada

1.jūlija lēmuma par administratīvā soda Ls 4 000 uzlikšanu SIA "M&B" un VID ģenerāldirektora 2003.gada 28.jūlija lēmuma Nr.3.1./19127 atcelšanu.

[6.1] Tiesa norādījusi, ka nepamatots ir pieteicējas pārstāves apgalvojums, ka SIA "M&B" kā brokers un starpnieks nevar būt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹³ panta pārkāpumu subjekts, jo savus pienākumus veicis saskaņā ar noslēgto līgumu ar SIA "FINRĪGA". Tāpat par nepamatotu tiesa uzskatījusi SIA "M&B" pārstāves apgalvojumu, ka brokers nav bijis tiesīgs iepazīties ar kravas saturu pirms deklarācijas iesniegšanas, jo šis apgalvojums neatbilst patiesībai. Tiesa norādījusi, ka nav strīda par to, ka brokers nav lūdzis atļauju iepazīties ar kravas saturu, lai pārbaudītu tās atbilstību nosūtītāja sastādītajiem un saņēmēja uzņēmuma brokerim izsniegtajiem pavaddokumenti.

[6.2] Tiesa atzinusi par pamatotu VID pārstāvja paskaidrojumu, ka pēc deklarētāja rakstiska iesnieguma, muitas darbinieku noteiktos apstākļos, deklarētājam ir tiesības iepazīties ar kravas saturu, jo pretējā gadījumā deklarētājam nebūtu iespējams pārliecināties par pavaddokumentu atbilstību reālajam kravas saturam, kuru noformē un nosūta vēl kāda cita persona. Šāda muitas procedūras kārtība ir atbilstoša KIOTO starptautiskajā konvencijā par muitas procedūras vienkāršošanu un harmonizēšanu iekļautajiem standartiem.

[6.3] Tiesa atzinusi, ka SIA "M&B" kā brokers ir minētā pārkāpuma subjekts, jo atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam savā vārdā aizpildījis, parakstījis deklarāciju, tātad ir atbildīgs par deklarācijas pareizību. Tiesības iepazīties ar kravas saturu pirms deklarācijas iesniegšanas attiecas uz deklarētāju, tātad arī uz brokeri, kurš, noslēdzot vienošanos par pārstāvību ar preču saņēmēju, apņēmis savā vārdā nodrošināt muišanas darbības.

[6.4] Tiesa atzinusi, ka SIA "M&B" ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu, paredzētu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹³ pantā, un ir vainojama šāda pārkāpuma izdarīšanā, jo tieši brokers SIA "M&B" kā preču saņēmēja pārstāvis deklarēja preces, izpildot, parakstot un iesniedzot muitas iestādē kravas deklarāciju. Tiesa uzskatījusi, ka pārkāpums izdarīts aiz neuzmanības, deklarācijas iesniedzējam neiepazīstoties ar deklarējamās kravas saturu, paļaujoties uz pavaddokumentu atbilstību faktiskajam kravas saturam.

[6.5] Tiesa nav konstatējusi brokera vainu preču muitas vērtības nepareizā norādīšanā, jo uzskatījusi, ka brokeris šajā gadījumā nevarēja novērst kaitīgo seku iestāšanos, jo pat iepazīstoties ar kravas saturu, tas nevarēja noteikt tās muitas vērtību.

[7] Kasācijas sūdzību iesniegusi SIA "M&B", lūdz spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[7.1] Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa nav piemērojusi likuma "Par 1999.gada 26.jūnija Protokolu par grozījumiem 1973.gada 18.maija Kioto starptautiskajā konvencijā par muitas procedūru vienkāršošanu un harmonizēšanu" Protokola 2.pielikuma 2.nodaļas E14./F7.punktu, Muitas likuma 18.pantu, jo atbilstoši minētajām tiesību normām SIA "M&B" kā muitas brokers savā vārdā pēc preču valdītāja SIA "FINRĪGA" pilnvarojuma izpildīja preču valdītāja un muitas iestāžu starpnieka funkcijas, nodrošinot muišanas darbības pēc noslēgtā līguma ar SIA "FINRĪGA". Tāpat tiesa nepareizi interpretējusi Muitas likuma 148.panta nosacījumus.

[7.2] Kasācijas sūdzības iesniedzēja atsaukusies uz Ministru kabineta noteikumu Nr.272 "Noteikumi par muitas brokeriem" IV daļu, kura nosaka muitas brokeru pienākumus un tiesības, un norāda, ka šajos noteikumos nav paredzētas un dotas tiesības muitas brokeram atvērt un apskatīt aizplombētu muitas kravu pirms muitas deklarācijas aizpildīšanas. Uzskata, ka tiesa nav norādījusi likumdošanas aktu, kurā būtu dotas tiesības muitas brokeram atvērt kravu un iepazīties ar kravas saturu pirms deklarācijas aizpildīšanas un iesniegšanas muitā. Norāda, ka tiesa ir nepareizi piemērojusi un interpretējusi protokolu par grozījumiem starptautiskajā konvencijā par muitas procedūras vienkāršošanu un harmonizēšanu un tā 2.pielikumu. Minētā konvencija ir vispārējs normatīvs akts un nav izstrādāts un pieņemts nacionālais normatīvais akts, tāpēc muitas brokeram nebija tiesības un iespējas atvērt un apskatīt muitas kravu.

[7.3] Norāda, ka tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 16.panta prasības un nepareizi piemērojusi Finanšu ministrijas 2002.gada 17.aprīļa rīkojumu Nr.365 un ar to apstiprinātos metodiskos norādījumus, jo tas kā iekšējs normatīvais akts ir saistošs tam publisko tiesību subjektam, kas šo aktu izdevis, kā arī šim publisko tiesību subjektam padotajām institūcijām. SIA "M&B" nav Finanšu ministrijas publisko tiesību subjekts.

[7.4] Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa spriedumā nav norādījusi nevienu konkrētu likumdošanas aktu, kas dotu tiesības un uzliktu par pienākumu muitas brokerim iepazīties ar kravas saturu, bet spriedumā atsaukusies tikai uz VID pārstāvju apgalvojumu par šādu iespēju. Tiesa nav piemērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr. 504 "Preču deklarēšanas un vienkāršotās muišanas kārtība" 62. un 63.punktu un 31., 32.punkta nosacījumus. Tāpat tiesa nav piemērojusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 11.panta un Muitas likuma 116.panta nosacījumus.

[7.5] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka SIA "M&B" kā muitas brokers SIA "FINRĪGA" uzdevumā, aizpildot deklarāciju, nepieļāva nekādas savas kļūdas ne aiz nodoma, ne aiz neuzmanības, par ko tā būtu saucama pie atbildības, bet deklarācijā precīzi ierakstīja preču

pavaddokumentos norādītās ziņas par precēm. Līdz ar to nepareizs ir tiesas secinājums par SIA "M&B" vainu aiz neuzmanības, deklarācijā norādot nepareizu preču izcelsmes valsti, un nepamatoti tiesa piemērojusi Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9. un 11.panta nosacījumus.

[8] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvji uztur kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Tiesas sēdē VID Rīgas muitas reģionālās iestādes pārstāvis neatzīst kasācijas sūdzību.

VID pārstāvis tiesas sēdē nav ieradies, par tiesas sēdi paziņots un Administratīvo lietu departaments uzskata, ka iespējams lietu izskatīt bez VID pārstāvja klātbūtnes saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 342.pantu.

Motīvu daļa

[9] Muitas likuma 18.panta (redakcija, kāda bija spēkā uz 2003.gada 1.maiju) pirmajā daļā noteikts, ka jebkura persona var iecelt pārstāvi, kas tiesīgs veikt un kārtot muitas normatīvajos aktos paredzētās darbības un formalitātes muitas iestādēs.

[9.1] Saskaņā ar 2002.gada 14.maija līguma, kurš noslēgts starp SIA "M&B" kā brokeru un SIA "FINRĪGA" kā klientu, 1.1. punktu brokers apņemas savā vārdā pēc preču pārvaldītāja (klienta) pilnvarojuma nodrošināt Muitas likumā paredzētās muietošanas darbības precēm, kuras tiks pārvietotas pāri Latvijas Republikas muitas robežai un veikt normatīvajos aktos noteiktos muitas maksājumus un citus ar šajā līgumā norādīto pilnvarojumu saistītos maksājumus.

[9.2] Konkrētajā gadījumā, kā tas izriet no 2002.gada 14.maija līguma, pārstāvība ir netieša, jo saskaņā ar Muitas likuma 18.panta otrās daļas 2.punktu pārstāvība var būt netieša, ja pārstāvis rīkojas savā vārdā un pilnvarotāja uzdevumā. Kā jau iepriekš norādīts, SIA "M&B", noslēdzot līgumu ar SIA "FINRĪGA", apņēmas rīkoties savā vārdā pēc klienta pilnvarojuma. Kā tas izriet no lietas materiāliem un noslēgtā līguma, SIA "M&B" minētās saistības ir uzņēmusies labprātīgi, piekrītot tieši šādiem līguma nosacījumiem, tādējādi arī apzinoties sekas un risku, ko var izraisīt netiešā pārstāvība.

[10] Atbilstoši Muitas likuma 133.panta pirmajai daļai visas preces, kuras paredzētas pakļaut muitas procedūrai, ir jādeklarē, tādējādi deklarēšana ir darbība, kura ir nepieciešama, lai varētu veikt noteiktu muitas procedūru. Līdz ar to, kā izriet no 2002.gada 14.maija līguma, SIA "M&B" ir apņēmusies veikt deklarēšanu savā vārdā, kas konkrētajā gadījumā arī ir izdarīts, ko apstiprina lietas materiāliem pievienotā 2003.gada 2.maija deklarācija IM-4 (lietas 43.lpp.).

Apstāklis, ka pieteicēja konkrētajā gadījumā 2003.gada 2.maijā deklarēja preces, kuru saņēmējs bija SIA "FINRĪGA", netiek apstrīdēts arī kasācijas sūdzībā.

Atbilstoši Muitas likuma 148.pantam muitas brokers ir Latvijas Republikas persona, kura savā vārdā pēc preču valdītāja pilnvarojuma izpilda preču valdītāja un muitas iestāžu starpnieka funkcijas, nodrošinot visas šajā likumā paredzētās muietošanas darbības, un samaksā normatīvajos aktos noteiktos muitas un citus maksājumus. Savukārt Muitas likuma 1.panta 4.punkts nosaka, ka deklarētājs ir persona, kura uz tiesiska pamata deklarē preces vai kuras vārdā preces tiek deklarētas.

Tā kā Muitas likums paredzēja deklarēt visas preces, kuras paredzēts pakļaut muitas procedūrai, tad neapšaubāmi informācijai, kas tiek norādīta deklarācijā ir jābūt patiesai. Konkrētajā gadījumā deklarētājs ir SIA "M&B", kuras pārstāvjiem, aizpildot deklarāciju, tajā bija jānorāda patiesa informācija.

[11] Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, konkrētajā gadījumā SIA "M&B" kā muitas brokers savā vārdā deklarēja preces, kuru saņēmējs bija SIA "FINRĪGA". Faktiski šo apstākli nenoliedz arī kasācijas sūdzības iesniedzējs, bet norāda, ka SIA "M&B" atbilstoši Muitas likuma 148.pantam izpildīja preču valdītāja un muitas iestāžu starpnieka funkcijas, ka tiesa šo normu interpretējusi nepareizi, uzskatot, ka pārstāvis, kurš pēc preču valdītāja iesniegtajiem preču pavaddokumentiem deklarē preces, ir atbildīgs par deklarācijā sniegto ziņu pareizību.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds kasācijas sūdzības arguments nav pamatots. Analizējot Muitas likuma normas, kas attiecas uz personu pārstāvības tiesībām un muitas brokera statusu to kopsakarā, ir pamats uzskatīt, ja brokers ir preču deklarētājs, kas neapšaubāmi arī ietilpst Muitas likuma 148.pantā minētajās starpnieka funkcijās, tad viņam arī jāuzņemas atbildība par deklarācijā norādīto ziņu patiesumu, jo deklarāciju ir parakstījis SIA "M&B" pārstāvis.

[12] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norādījis, ka tiesa nav piemērojusi Ministru kabineta 2002.gada 4.novembra noteikumu Nr.504 "Preču deklarēšana un vienkāršotās muietošanas kārtība" 62., 63.punktu par preču pārbaudi muitas iestādē, kā arī 31., 32.punktu par deklarāciju aizpildīšanu. Tajā pašā laikā minēto noteikumu 5.1.punkts paredz, ka deklarētājs ir atbildīgs par muitas iestādē iesniegtajā deklarācijā norādīto ziņu pareizību, kas norādīts arī pārsūdzētajā spriedumā. Ņemot vērā, ka konkrētajā gadījumā preces ir deklarējusi SIA "M&B", tad atbilstoši minētajai normai tā arī ir atbildīga par ziņu pareizību. Uzņemoties pienākumu būt par brokeru un savā vārdā nodrošināt muietošanas darbības, SIA "M&B" arī

uzņēmās risku, kāds var rasties sakarā ar šīm darbībām, jo nepārprotami netiešā pārstāvniecība vienmēr saistās ar risku, kas jāapzinās brokeram, slēdzot līgumu ar konkrētu klientu.

[13] SIA "M&B" ir sodīta ar naudas sodu saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹³ pantu par nepatiesu informāciju saturošu dokumentu iesniegšanu muitas iestādē. Kasācijas sūdzībā norādīts, ka pieteicēja nav un nevar būt administratīvā pārkāpuma subjekts šajā lietā, jo tā vadījās pēc dokumentiem, ko saņēma no SIA "FINRĪGA".

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nav pamatots šāds kasācijas sūdzības arguments. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 14.¹ pantā noteikts, ka šajā likumā īpaši paredzētos gadījumos par administratīvajiem pārkāpumiem pie atbildības ir saucamas juridiskas personas, savukārt 201.¹³ pants paredz juridiskās personas atbildību par **jebkāda veida nepatiesu informāciju saturošu dokumentu** iesniegšanu muitas iestādē. Kā jau iepriekš norādīts, SIA "M&B" konkrētajā gadījumā bija deklarētājs un nav strīda par to, ka, veicot muitas pārbaudi, tika konstatēts, ka deklarācijā norādītā informācija ir nepatiesa [2.1], ko arī pēc būtības pieteicēja nav apstrīdējusi. Tādējādi nav strīda par to, ka SIA "M&B", veicot brokera funkcijas, iesniedza muitas iestādē nepatiesu informāciju saturošu deklarāciju. Bez tam minētajā normā ir norādīts, ka "jebkāda veida nepatiesu informāciju", neprasot noskaidrot, vai minētā informācija ir nozīmīga vai mazāk nozīmīga.

[14] Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka SIA "M&B", aizpildot deklarāciju, nepieļāva nekādas savas kļūdas ne aiz nodoma, ne aiz neuzmanības, jo tā aizpildīja deklarāciju, pamatojoties uz preču pavaddokumenti un SIA "M&B" nebija nekādas iespējas pārbaudīt SIA "FINRĪGA" grāmatvedību, kā arī nebija iespējas pārbaudīt un pārliecināties par preču pavaddokumentā norādīto ziņu atbilstību faktiskajam stāvoklim, jo pieteicējai nav tiesību atvērt un apskatīt aizplombētu kravu.

[14.1] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka minētie motīvi nav pamatoti. Muitas likuma D sadaļā tika reglamentētas pirmsmuitošanas darbības. Saskaņā ar Muitas likuma 120.pantu pirmsmuitošanas darbības attiecībā uz muitas teritorijā ievestajām precēm tiek veiktas līdz muitas procedūras vai cita muitas režīma piemērošanai, un to laikā muitas iestādes veic kontroli, kas paredzēta, lai nepieļautu aizliegtu preču pārvietošanu pāri muitas robežai, kā arī lai veiktu preču identificēšanu, bet 123.panta pirmajā daļā noteikts, ka no brīža, kad preces tiek uzrādītas muitas iestādei, līdz muitas procedūras vai cita muitas režīma piemērošanas brīdim preces atrodas pagaidu glabāšanā muitas kontrolē. Savukārt minētā likuma 125.pantā noteikts, ka ar pagaidu uzglabāšanā esošajām precēm veic

tikai tādas darbības, kas nodrošina šo preču saglabāšanu nemainītā veidā, nemainot to ārējo izskatu vai raksturojumu, to skaitā :1) preču izkraušanu; 2) preču apskati un izmērīšanu; 3) preču paraugu ņemšanu. Arī VID Rīgas muitas reģionālās iestādes pārstāve tiesas sēdē norādīja, ka pieteicējai bija iespēja izmantot pirmsmuitošanas darbības. Augstākminētais atbilst arī Protokola par grozījumiem KIOTO starptautiskajā konvencijā par muitas procedūru vienkāršošanu un harmonizēšanu 2.pielikuma 3.9.punktam. Līdz ar to nav pamatots apgalvojums, ka brokers nebija tiesīgs pārbaudīt preces un ka neviena likumdošanas norma to neparedz. Neapšaubāmi, ka pirmsmuitošanas darbību veikšana prasītu zināmu laiku, bet tas dotu iespēju pārliecināties par to, vai preču pavadzīmē norādītie fakti atbilst patiesībai.

[14.2] Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka tā nekonstatē brokera vainu preču muitas vērtības nepareizā norādīšanā, jo, pat iepazīstoties ar kravas saturu, brokers nevarēja noteikt tās vērtību. Minētais tiesas arguments nav apstrīdēts. Tomēr jāņem vērā, ka iepazīstoties ar kravas saturu, brokers konkrētajā gadījumā varēja noskaidrot preču izcelsmes valsti, kā tas redzams no lietas materiāliem. Nav strīda par to, ka preču izcelsmes valsts deklarācijā bija norādīta nepareizi. Ar pienācīgu rūpību veicot brokera pienākumus un realizējot iespējas pirmsmuitošanas darbību veikšanai, brokers būtu varējis konstatēt preču patieso izcelsmi. Pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus par to, ka SIA "FINRĪGA" būtu atteikusies sniegt ziņas par precēm, kā arī nav iesniegusi pierādījumus, ka pieteicēja būtu izteikusi vēlēšanos piemērot pirmsmuitošanas darbības.

Tiesas sēdē pieteicēja pārstāve paskaidroja, ka minētais gadījums bija vienīgais, kad SIA "M&B" kā muitas brokers apkalpoja SIA "FINRĪGA". Šādā situācijā, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, bija nepieciešams pievērst īpašu uzmanību ziņu iegūšanai par darījumu, uz kura pamata preces tika saņemtas un kas būtu varējis atklāt brokeram svarīgu informāciju, jo klients nebija pazīstams, bet saskaņā ar noslēgto līgumu SIA "M&B" bija uzņēmusies lielu atbildību.

Augstākminētais liecina par brokera vainojamu rīcību, kas izpaudusies neuzmanības formā, ko, izvērtējot lietas materiālus, atzinusi arī apelācijas instances tiesa.

[15] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi Latvijas Republikas Finanšu ministrijas 2002.gada 17.aprīļa rīkojumu Nr.365 un ar to apstiprinātos metodiskos norādījumus, jo tie kā iekšējs normatīvs akts ir saistošs tam publisko tiesību subjektam, kas šo aktu izdevis, kā arī šim publisko tiesību subjektam padotajām institūcijām. Minētais

arguments nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai, jo tiesa ir piemērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.504 "Preču deklarēšanas un vienkāršotās muietošanas kārtība" 5.punktu, kurš arī nosaka, ka deklarētājs ir atbildīgs par muitas iestādē iesniegtajā deklarācijā norādīto ziņu pareizību [12].

[16] Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 9.februāra spriedumu, SIA "M&B" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par Valsts ieņēmumu dienesta kompetenci dabas resursu nodokļa administrēšanā un tiesību normu tulkošanu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 20.pants, likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.panta pirmā daļa un Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.punkts)

Kompetence dabas resursu nodokļa administrēšanā starp Valsts ieņēmumu dienestu un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju atbilstoši likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.pantam ir sadalīta nevis pēc maksājumu veidiem, bet pēc nodokļu maksāšanas procesa etapiem.

Tā kā Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.punkta teksts nav pietiekoši skaidrs, tas jātulko saistībā ar citām tiesību normām tādā veidā, lai nenonāktu pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

Lieta Nr. SKA-83

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senators	R.Krauze

2004. gada 8. jūlijā rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Josifa R. sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Josifa R. kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 28.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 12.novembrī Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Jelgavas reģionālās vides pārvaldes inspektors sastādīja pārbaudes aktu. Aktā norādīts, ka Josifs R. nelikumīgi izmanto dzeramo ūdeni no artēziskās akas un nemaksā par to dabas resursu nodokli. Pārbaudes aktā aprēķināts arī nenomaksātā dabas resursu nodokļa apmērs – Ls 1 998 un soda nauda – Ls 3 996, norādot, ka šīs summas ir nepieciešams piedzīt no Josifa R.

Sakarā ar šo pārbaudes aktu 2003.gada 7.februārī Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes direktora vietniece pieņēma lēmumu Nr.01-10.13/81 par prasības nodrošināšanu un piedziņas vēršanu uz mantu. Tajā tika nolemts veikt likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 15.punktā norādītās darbības.

Par šo lēmumu Josifs R. iesniedza sūdzību VID Zemgales reģionālās iestādes direktoram, kurš Josifa R. sūdzību noraidīja.

Par VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2003.gada 17.marta lēmumu Nr.01-10.01/11 Josifs R. iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram. 2003.gada 15.maijā VID ģenerāldirektora vietas izpildītājs pieņēma lēmumu Nr.3.1/12364 atstāt spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes direktora lēmumu.

[2] Par šādu VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja lēmumu Josifs R. iesniedza sūdzību Jelgavas tiesai, kurā norādīja:

[2.1] pārbaudes akts par nelikumīgu dzeramā ūdens ieguvu nav sastādīts Josifa R. klātbūtnē. Akta saturs viņam nebija zināms līdz 2003.gada 7.februārim

[2.2] VID amatpersona, pieņemot lēmumu par prasības nodrošināšanu, nav informējusi Josifu R. par dabas resursu nodokļa parāda rašanos. Tādējādi viņam nav bijusi iespēja apstrīdēt 2002.gada 12.novembra pārbaudes akta saturu.

[2.3] Josifs R. griežies Jelgavas pastā ar lūgumu sniegt informāciju par 2002.gada 12.novembra pārbaudes akta nosūtīšanu viņam ierakstītās vēstules veidā (vēstule Nr.672, izsūtīta 2002.gada 22 novembrī). No Jelgavas pasta tika saņemta atbilde, ka Josifam R. jāuzrāda pasta kvīts oriģināls. Tā kā Josifs R. pats nekādu vēstuli nav sūtījis, viņam nav arī iespējams uzrādīt pasta kvīts oriģinālu.

Ar 2003.gada 30.septembra Jelgavas tiesas spriedumu Josifa R. sūdzība apmierināta, bet VID Zemgales reģionālās iestādes direktora vietnieces 2003.gada 7.februāra lēmums Nr.01-10.13/81, VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2003.gada 17.marta lēmums Nr.01-10.01/11 un VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja 2003.gada 15.maija lēmums Nr.3.1/12364 atcelts.

[3] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 28.janvāra spriedumu Josifa R. sūdzību noraidīja.

Apgabaltiesa atzina par pamatotu VID argumentu, ka Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Jelgavas reģionālās vides pārvaldes inspektora 2002.gada 12.novembra akts apstrīdams atsevišķi no VID amatpersonu pieņemtajiem lēmumiem, jo tie ir dažādu institūciju pieņemti lēmumi.

VID kompetencē nav izskatīt personas sūdzību par Vides pārvaldes aprēķināto nodokļu pareizību, bet gan nodrošināt Vides pārvaldes pieņemtā lēmuma izpildi un nodokļu piedziņu.

Apgabaltiesa secināja, ka VID amatpersonām bija tiesības pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu un nodokļu parāda piedziņu, jo Josifs R. pēc 2002.gada 12.novembra pārbaudes akta sastādīšanas nebija samaksājis aktā norādīto parādu.

Apgabaltiesa arī atzina, ka Josifs R. nav apstrīdējis VID amatpersonu lēmumu pieņemšanas likumību, bet sūdzējies par 2002.gada 12.novembrī veikto pārbaudi viņam klāt neesot. Apgabaltiesā netika pierādīts, ka Josifs R. nesaņēma 2002.gada 12.novembrī sastādīto pārbaudes aktu un nezināja tā saturu.

[4] Par apgabaltiesas 2004.gada 28.janvāra spriedumu Josifs R. iesniedza kasācijas sūdzību, kurā norādījis:

[4.1] apgabaltiesa nepiemēroja vajadzīgo tiesību normu – likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta pirmo daļu, nepareizi iztulkoja šā likuma 18. un 20.pantu, likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.panta pirmo daļu, likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 15.punktu, Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.244) 53.punktu, kā arī Civilprocesa likuma 418.pantu;

[4.2] saskaņā ar likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.panta pirmo daļu dabas resursu lietošanu un nodokļa aprēķinu kontrolē Vides ministrija un tās pilnvarotās institūcijas. Taču šī norma nenoteic, ka vides aizsardzības institūciju kompetencē būtu nodokļa aprēķināšana un soda uzlikšana. Tas ir VID amatpersonu pienākums;

[4.3] pirms 2003.gada 7.februāra lēmuma par prasības nodrošināšanu pieņemšanas VID bija jāpieņem lēmums par dabas resursu nodokļa un soda naudas piedziņu, kas izriet no noteikumu Nr.244 53.punkta un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta pirmās daļas un likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 15.punkta;

[4.4] tā kā šāda VID amatpersonu lēmuma nebija, nebija arī tiesību pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu un piedziņas vēršanu uz mantu. Līdz ar to nav pamatots apgabaltiesas secinājums, ka VID bija pieņēmis lēmumu veikt nodokļu piedziņu bezstrīdus kārtībā. Bez tam šāds arguments netika izskatīts pirmās instances tiesā, tādēļ apgabaltiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 418.panta pirmo daļu par sūdzības izskatīšanas robežām.

[5] Josifs R. un VID rakstveidā paziņojuši, ka piekrīt lietas izspriešanai bez tiesas sēdes.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmajai daļai **nodokļu administrācijai** ir tiesības papildus aprēķināt nodokļus un uzlikt soda naudu, ja ir pārkāpti nodokļu likumi. Savukārt minētā likuma 26.panta pirmā daļa paredz **nodokļu administrācijas** pienākumu rakstveidā darīt zināmu nodokļu maksātājam aprēķināšanas rezultātā noteiktā maksājuma lielumu.

Ņemot vērā, ka atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 20.pantam dabas resursu nodokli administrē gan VID, gan Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – Vides ministrija), nodokļu administrācijas kompetences sadalījums šo institūciju starpā izriet no likuma "Par dabas resursu nodokli" normām.

[7] Likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.panta pirmā daļa noteic, ka Vides ministrija un tās pilnvarotas institūcijas **kontrolē** dabas resursu lietošanu un **nodokļa aprēķinu**, bet VID iestādes **veic** nodokļa iemaksu kontroli, uzskaiti, **piedziņu** un sadali.

[7.1] Dabas resursu nodoklis ir nodoklis, kuru aprēķina un noteiktā budžeta kontā iemaksā pats nodokļu maksātājs. Šāds pienākums izriet no likuma "Par dabas resursu nodokli" 10.panta. Tomēr šajā likumā ir paredzētas arī Vides ministrijas funkcijas, kas saistītas ar minētā nodokļa aprēķināšanu. Piemēram, atbilstoši likuma 10.panta otrajai daļai nodokļu maksātājam ar Vides ministrijas institūcijām ir jāsaskaņo pārskats par nodokļa aprēķinu, pirms tas tiek iesniegts VID. Bez tam Vides ministrija sniedz atzinumu par nodokļa atlaides piemērošanu (likuma 16.panta otrā daļa), kā arī ir tiesīga noteikt nodokļa atvieglojumus likuma 16.¹ pantā minētajos gadījumos.

Savukārt VID saskaņā ar likuma "Par dabas resursu nodokli" normām attiecībā uz dabas resursu nodokļa administrēšanu ir, piemēram, tiesīgs noteikt budžeta kontu, kurā jāiemaksā nodoklis, saņemot nodokļa maksātāja pārskatu par nodokļa aprēķinu (likuma 10.pants).

Tādējādi, tulkojot likuma "Par dabas resursu nodokli" minētās normas to kopsakarā, jāsecina, ka 18.panta pirmajā daļā noteiktā Vides ministrijas kompetence kontrolēt dabas resursu nodokļa aprēķināšanu ietver arī tiesības papildus aprēķināt šo nodokli, ja tiek konstatēts, ka pats nodokļu maksātājs nav aprēķinājis vai nepareizi aprēķinājis šā nodokļa summu. Bet VID kompetencē ir veikt darbības, kas saistītas ar jau noteikto maksājumu iemaksāšanu un piedziņu.

Tātad likumdevējs nodokļu administrācijas kompetenci šo divu institūciju starpā ir sadalījis nevis pēc maksājuma veidiem (nodoklis, naudas sods), bet gan pēc nodokļu maksāšanas procesa etapiem (aprēķināšana, piedziņa).

[7.2] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa un 32.panta pirmā daļa paredz, ka nodokļu administrācija gadījumos, kad nodokļu maksātājs pieļāvis likuma pārkāpumus, ir tiesīga gan papildus aprēķināt nodokļus, gan uzlikt soda naudu. No minētā var secināt, ka papildu nodokļa aprēķins un soda naudas uzlikšana ir savstarpēji saistītas darbības, ko veic viena institūcija.

[7.3] Tādējādi nodokļu administrācijas pienākumi un tiesības, kas saistītas ar papildu dabas resursu nodokļa aprēķināšanu, kā arī soda naudas uzlikšanu, attiecas uz Vides ministrijas institūcijām.

Līdz ar to Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa ir pareizi tulkojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18. un 20.pantu, kā arī likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.panta pirmo daļu. Tā kā Josifs R. nav pārsūdzējis Vides ministrijas institūciju lēmumus un rīcību, apgabaltiesai nebija jāpiemēro likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta pirmā daļa un nebija jāvērtē 2002.gada 12.novembra pārbaudes akta tiesiskums.

[8] Kasācijas sūdzībā pausts viedoklis, ka apgabaltiesa nepareizi tulkojusi noteikumu Nr.244 53.punktu, atbilstoši kuram VID bija jāpieņem lēmums par nodokļa un soda naudas aprēķinu un piedziņu.

Šādam kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt.

[8.1] Noteikumu Nr.244 53.punkts paredz, ka, "pamatojoties uz Vides valsts inspekcijas vai reģionālās vides pārvaldes iesniegto pārbaudes aktu par nelikumīgo vai pārskatā neuzrādīto (slēpto) dabas resursu ieguves un lietošanas apjomu (..), Valsts ieņēmumu dienests papildus nesamaksātajai nodokļa summai piedzen no nodokļa maksātāja soda naudu divkārtīgā nesamaksātā nodokļa apmērā, ko aprēķina šādi (..) ". No šāda tiesību normas teksta skaidri neizriet VID pienākums aprēķināt papildu dabas resursu nodokļa un soda naudas summu.

[8.2] Atbilstoši Ministru kabineta iekārtas likuma 14.pantam Ministru kabineta noteikumi nedrīkst būt pretrunā likumiem un tiem jāatbilst arī likumā formulētajam pilnvarojumam, ja noteikumi izdoti, pamatojoties uz kādu likumu.

Likuma "Par dabas resursu nodokli" 10.panta pirmā daļa pilnvaro Ministru kabinetu noteikt dabas resursu nodokļa aprēķinu un nomaksas kārtību.

[8.3] Tā kā noteikumu Nr.244 53.punkta teksts nav pietiekoši skaidrs, tas jātulko saistībā ar citām tiesību normām tādā veidā, lai nenonāktu pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām (sk. šā sprieduma [7] punktu).

Līdz ar to Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa pareizi tulkojusi noteikumu Nr.244 53.punktu.

[9] Lēmumu par prasības nodrošinājumu VID ir tiesīgs pieņemt, lai nodrošinātu tiesā ceļamās (celtās) prasības un VID ierēdņa lēmuma izpildi (likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 15.punkts).

Prasības nodrošinājums pieskaitāms nodokļu piespiedu piedziņas procesam. Nodokļu piespiedu piedziņas darbības nodokļu administrācija var uzsākt, ja nodokļu maksātājs **noteiktajā termiņā** nav izpildījis savu pienākumu samaksāt nodokļus un citus ar tiem saistītus maksājumus (sk. likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.panta pirmās daļas 2.punktu, 18.panta 11.punktu, 26.panta otro daļu).

Tādējādi, pirms uzsākt veikt darbības, kas saistītas ar nodokļu piespiedu piedziņu, VID ir jāpārlicinās, ka nodokļu maksātājs savlaicīgi (noteiktajā termiņā) nav nokārtojis savas saistības. Savukārt apgabaltiesai, pārbaudot VID lēmuma par prasības nodrošināšanu tiesiskumu, bija jāpārbauda, vai VID bija tiesības uzsākt nodokļu piespiedu piedziņas darbības.

No lietas materiāliem izriet, ka ne Vides ministrijas institūcijas, ne VID nav noteicis, kādā termiņā Josifam R. ir jānomaksā papildus aprēķinātais dabas resursu nodoklis un soda nauda (sk. lietas 30., 31.lapu). Taču apgabaltiesa spriedumā to nav izvērtējusi.

Minēto argumentu dēļ Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa nebija pareizi interpretējusi un piemērojusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 15.punktu. Tādēļ spriedums atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 114.pantu, 347.pantu un 348.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 28.janvāra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par vienlīdzības principa piemērošanu administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 4.pants)

Ja apelācijas instancē tiek lūgts pievienot un izvērtēt iestādes amatpersonas lēmumus, kuru pamatā ir tādi paši faktiskie un tiesiskie apstākļi kā konkrētajā lietā, tad tiesai tie ir jāvērtē, pamatojoties uz vienlīdzības principu.

Lieta Nr. SKA-91

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore	E.Vernuša,
senators	R.Krauze,
senatore	I.Skultāne

2004.gada 08.jūlijā rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc Māra R. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes priekšnieka 2003.gada 17.marta lēmumu un Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, sakarā ar Māra R. pilnvarotās personas kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Latgales reģionālās iestādes Muitas noteikumu pārkāpumu novēršanas daļas 2003.gada 14.marta pārbaudes aktā Nr.2 par fiziskās personas Māra R. nedeklarētās degvielas ieviešanu konstatēts, ka laika posmā no 2002.gada 15.decembra līdz 2002.gada 29.decembrim Māris R. ar automašīnu FORD TRANSIT, valsts numurs EF 6172, papildus ierīkotajā degvielas tvertnē, kuras tilpums sastādīja 300 litrus, nedeklarējot Latvijas Republikas teritorijā ievada 5 100 litrus benzīna A-76, ko apliecina muitas apskates akti. Pamatojoties uz VID Latgales reģionālās iestādes Ludzas nodaļas 2003.gada 11.februāra apsekošanas aktu Nr.108/110 un zemnieku saimniecības "Senči 2002" likvidatora paskaidrojumu, konstatēts, ka no Krievijas ievestais benzīns netika izmantots zemnieku saimniecības vajadzībām un grāmatvedības uzskaitē nav uzrādīts. Zemnieku saimniecības "Senči 2002" īpašniece nav pilnvarojusi Māri R. benzīna ieviešanai saimnieciskām vajadzībām, un to viņš izmantojis savām vajadzībām.

[1.1] Pārbaudē atzīts, ka Māris R. kā fiziska persona ievēdis degvielu Latvijas Republikā, pārkāpjot likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 39.panta 3.punkta 6.apakšpunktu un atbilstoši Muitas likuma 178.panta pirmās daļas 1.punktam valsts budžetā ir radies muitas parāds Ls 2 100,92.

[2] Ar VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes priekšnieka 2003.gada 17.marta lēmumu Nr.104/3986 "Par muitas parādu", pamatojoties uz Muitas likuma 178.panta trešās daļas 3.punktu un VID Latgales reģionālās iestādes Muitas noteikumu pārkāpumu novēršanas daļas 2003.gada 14.martā sastādīto muitas lietu pārbaudes aktu Nr.2, noteikts Mārim R. iemaksāt valsts budžetā muitas parādu Ls 2 100,92.

[3] Nepiekrītot VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes priekšnieka 2003.gada 17.marta lēmumam Nr.1-4/3986, Māris R. minēto lēmumu pārsūdzējis VID Latgales reģionālās iestādes direktorei, kura ar 2003.gada 19.maija lēmumu Nr.1-4/7221 atstājusi spēkā VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes priekšnieka 2003.gada 17.marta lēmumu Nr.1-4/3986 par muitas parādu.

[4] Māris R. VID Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 19.maija lēmumu Nr.1-4/7221 pārsūdzējis VID ģenerāldirektoram un 2003.gada 18.jūlijā ar lēmumu Nr.19/18401 VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja atstājusi spēkā pārsūdzēto lēmumu.

[4.1] Lēmumā norādīts, ka Māris R. ievēdis degvielu Latvijas Republikā, pārkāpjot likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" nosacījumus, un pamatoti aprēķināts muitas maksājums Ls 1 050,46 un soda nauda Ls 1 050,46.

[4.2] Ar VID Latgales reģionālās iestādes muitas apskates aktiem ir konstatēts, ka, šķērsojot muitas robežu, automašīnas FORD TRANSIT papildus degvielas tvertnē atradās 300 litri benzīna. Muitas apskates aktos minētos rezultātus Māris R. ir apliecinājis ar savu parakstu, tādējādi atzīstot šajos aktos norādīto ziņu patiesumu, līdz ar to nav ievērojis Muitas likuma 39.panta trešās daļas 6.punkta nosacījumus.

[4.3] Lēmumā norādīts, ka Mārim R. nebija attiecīgā pilnvarojuma ievest benzīnu zemnieku saimniecības "Senči 2002" vajadzībām, līdz ar to saskaņā ar Muitas likuma 18.panta ceturto daļu uzskatāms, ka Māris R., ievēdot benzīnu, ir rīkojies savā vārdā un uzdevumā un kā fiziska persona ir pārkāpis likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 39.panta trešās daļas 6.punkta nosacījumus.

[5] Māris R. 2003.gada 21.martā Daugavpils tiesā iesniedzis pieteikumu par VID Muitas pārvaldes priekšnieka 2003.gada 17.marta lēmuma Nr.1-4/3986, VID Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 19.maija lēmuma Nr.1-4/7221 un VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja 2003.gada 18.jūlija lēmuma Nr.19/18401 atcelšanu.

[5.1] Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka pārsūdzētie lēmumi ir nepamatoti, neatbilst lietas faktiskajiem apstākļiem un normatīvajiem aktiem. Norādījis, ka Latvijā no Krievijas nav ievēdis akcizētās preces, bet tikai preces personīgai lietošanai, kuras nepārsniedz likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 37.pantā norādītos apjomus un kuras rakstveidā nevajadzēja deklarēt. Pieteicējs braucis kā juridiskas personas pārstāvis saskaņā ar Muitas likuma 18.pantu un uz viņu nav attiecināmi likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 39.panta 3.punkta nosacījumi. Noliecis, ka Latvijā būtu ievēdis jebkāda veida degvielu, neviena amatpersona viņam nav aizrādījusi par normatīvo aktu pārkāpumiem, nav konstatētas nekādas ievēdamās preces un nav uzlikti attiecīgi muitas maksājumi. Pretēji tam, ka nekādas preces, to skaitā benzīns, nekad netika pārvietotas, deklarētas, atrastas vai aizturētas, pārbaudes aktā tika piemēroti Ministru kabineta 1997.gada 17.decembra noteikumu Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" 11.punkta nosacījumi.

[5.2] Pieteicējs uzskatījis, ka muitas iestāde var tikai korigēt preču muitas vērtību konkrētām ievēdamajām deklarējamām precēm, nevis noteikt pašu precī un tās daudzumu. Muitas iestāde nepamatoti pieņēmusi, ka prece ir juridiskas personas automašīnas tvertnē esoša degviela, ka tās daudzums ir identisks tvertnes tilpumam un, sareizinot tvertnes tilpumu ar braucienu skaitu, nepamatoti aprēķinājusi kopējo ievēstās degvielas daudzumu un valsts budžetā maksājumus nodokļus. Uzskata, ka ar nodokli apliekamais objekts – benzīns un tā daudzums ir noteikti patvaļīgi, budžetā iemaksājamie nodokļi aprēķināti nepamatoti.

[5.3] Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka viņš nav parādnieks "Muitas likuma" 178.panta izpratnē, jo šī likuma 179.panta pirmā un otrā daļa nosaka, kas ir parādnieks likuma izpratnē. Norādījis, ka pieteicējs vienmēr izpildījis muitas darbinieku prasības, nav izvairījies pakļaut automašīnu un iespējamās preces muitas darbinieku kontrolei.

[5.4.] Pieteicējs uzskatījis, ka VID amatpersonas nepamatoti piemērojušas "Muitas likuma" 167.pantu "Īpašu gadījumu novēršanas metode", nenorādot tā daļu un saistību ar šī likuma 165. un 166.pantu vai citu normatīvo aktu. Norādījis, ka normatīvie akti nenosaka, ka juridiskai personai būtu jādeklarē automašīnas tvertnē esošais benzīns, kā arī to nav iespējams izdarīt, jo tvertnē esošā degviela tika izlietota braukšanas laikā.

[6] Ar Daugavpils tiesas 2003.gada 26.novembra spriedumu VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes priekšnieka 2003.gada 17.marta lēmums Nr.1-4/3986 atstāts negrozīts.

[7] Izskatot Māra R. apelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 1.marta spriedumu Māra R. pieteikumu par VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes priekšnieka 2003.gada 17.marta lēmumu par muitas parāda piedziņu noraidījusi.

[7.1] Tiesa secinājusi, ka Māris R. Latvijā no Krievijas ievēdis degvielu kā fiziska persona. Norādījusi, ka ar lietā esošajiem dokumentiem ir pierādīts, ka Māris R. ir ievēdis degvielu, piekritis tās daudzumam, parakstot muitas apskates aktus, piekrītot tajos konstatētajam, tāpēc nav pamatots arguments, ka ievestā prece nav identificēta un nav noteikts tās daudzums.

[7.2] Tiesa norādījusi, ka Māris R. kā fiziska persona Latvijā papildus ierīkotā tvertnē ievēdis degvielu, pārkāpjot likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" noteikumus, tātad par pamatu maksājumu aprēķināšanai jāpiemēro Muitas likuma normas un Ministru kabineta 1997.gada 17.decembra noteikumu "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība" nosacījumi. Tāpat piemērojami likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" 9.panta pirmās daļas nosacījumi, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta astotā daļa, Muitas likuma 19.panta otrā daļa un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.pants.

[8] Kasācijas sūdzību iesniegusi Māra R. pilnvarotā persona lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2004.gada 1.marta spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajā apgabaltiesā.

[8.1] Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesai nebija pamata piemērot likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 37.pantu un 39.panta 3.punktu, ņemot vērā pieteicēja iepriekš norādītos argumentus.

[8.2] Norāda, ka tiesa nav piemērojusi un nav atrunājusi nepiemērošanas iemeslus Muitas likuma 144.panta nosacījumiem. Tiesa nav argumentējusi, kāpēc šajā gadījumā minētās identificēšanas darbības nav nepieciešamas un preces esamību var noteikt uz patvaļīgu pieņēmumu pamata vai vadītāja vārdiem. Tāpat tiesa nav atrunājusi, kāpēc nav piemērotas Muitas likuma 146.panta pirmās daļas un likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" 10.panta otrās daļas un Ministru kabineta 1998.gada 16.jūnija noteikumu Nr.227 "Kārtība, kādā fiziskās personas pārvieto preces pāri muitas robežai" 12.punkta prasības. Norāda, ka visi šie normatīvie akti nosaka vienotu kārtību preču pārvietošanai, identificēšanai, aizturēšanai, muitas maksājumu iekasēšanas nodrošināšanai. Tiesa ir piemērojusi Muitas likuma 167.pantu, kurš reglamentē tikai novērtējamo preču muitas vērtības noteikšanu, bet nevar aizvietot sākotnējo darbību – preces, ar nodokli apliekamā objekta, noteikšanu. Tikai tad, kad ir konstatēta un izņemta pati prece, var tālāk piemērot kādu no metodēm tās novērtēšanai.

[8.3] Norāda, ka tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 6.panta prasības, jo pieteikuma izskatīšanas laikā ignorētas normatīvo aktu prasības, ko Valsts ieņēmumu dienests piemērojis, izskatot sūdzības, kur visi lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi ir vienādi, atšķiras tikai juridisko un fizisko personu dati.

[9] Kasācijas sūdzības iesniedzēja lūgusi lietu izskatīt rakstveida procesā, un VID Latgales reģionālā nodaļa tam ir piekritusi.

Motīvu daļa

[10] Kā redzams no pārsūdzētā apelācijas instances tiesas sprieduma, tiesa, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, ir atzinusi, ka pieteicējs Latvijā ievēdis degvielu no Krievijas kā fiziska persona. Apelācijas instance savu secinājumu ir argumentējusi un pamatojusi uz lietā esošajiem pierādījumiem, bet kasācijas instances kompetencē neietilpst pierādījumu pārvērtēšana.

[10.1] Saskaņā ar likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 39.panta trešās daļas 6.punktu fiziskajai personai ir atļauts, nemaksājot muitas nodokli, ievest šā panta otrajā daļā minētās preces šādos daudzumos – naftas produktus, kuri iepildīti transportlīdzekļa izgatavotāja paredzētajā standarta degvielas tvertnē un kurus ievēd ne biežāk kā vienu reizi 24 stundu laikā. Pārsūdzētajā spriedumā tiesa atzinusi, ka pieteicējs ir pārkāpis minēto likuma normu, tādējādi VID pieņemtie lēmumi ir pamatoti. Šādu secinājumu apelācijas instances tiesa izdarījusi, pamatojoties un novērtējot lietas materiāliem pievienotos apskates aktus, tātad izvērtējot pierādījumus lietā.

[11] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav piemērojusi Muitas likuma 144.panta pirmo daļu, kurā noteikts, ka muitas iestādei jāveic nepieciešamās darbības, lai identificētu preces, kad tas ir nepieciešams, un lai nodrošinātu tās muitas procedūras noteikumu ievērošanu, kurai preces ir deklarētas. Taču jāņem vērā, ka no muitas apskates aktiem un lietas materiāliem redzams, ka pieteicējs pie muitas apskates aktu sastādīšanas pats ir sniedzis ziņas, ka viņš ir juridiskas personas pārstāvis, bet uz juridiskajām personām tajā laikā nepastāvēja tādi ierobežojumi, kādi noteikti likumā "Par muitas nodokli (tarifiem)" attiecībā uz fiziskajām personām. Tādējādi ir jāņem vērā Muitas likuma 144.panta pirmajā daļā norādītais "(..) kad tas ir nepieciešams (..)", jo muitas iestādes pamatojās uz pieteicēja sniegtajām ziņām, ka viņš ir juridiskas personas pārstāvis un tika sastādīti tikai muitas apskates akti.

[11.1] Savukārt Muitas likuma 115.pantā noteikts, ka pēc preču izlaišanas muitas kontroli var veikt jebkurā laikā, ja ir pamats uzskatīt, ka netiek ievērotas starptautisko līgumu un citu normatīvo aktu normas, kā tas ir konkrētajā gadījumā. Tā kā pieteicējs norādīja nepareizas ziņas, sastādot muitas apskates protokolus, jo viņš

nenorādīja, ka ievēd degvielu kā fiziska persona, bet ar lietas materiāliem ir pierādīts, ka zemnieku saimniecības "Senči 2002" grāmatvedības uzskaitē nav uzrādīts no Krievijas ievests benzīns, zemnieku saimniecība ir lietojusi Latvijā pirktu degvielu, tad, kā atzīts pārsūdzētajā spriedumā, muitas iestāde ir tiesīga izmantot tās rīcībā esošo informāciju. Konkrētajā gadījumā muitas iestāde pamatojās uz muitas apskates aktiem, identificējot precī un nosakot tās daudzumu.

[12] Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka lieta apelācijas instancē ir izskatīta 2004.gada 1.martā, laikā kad spēkā stājies Administratīvā procesa likums. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 3.panta otro daļu administratīvais process tiesā notiek saskaņā ar šo procesu.

[12.1] Administratīvā procesa likuma 4.pantā ir norādīts, kādas vispārējos tiesību principus piemēro administratīvajā procesā, tajā skaitā arī vienlīdzības principu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 6.pantam, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus (pastāvot atšķirīgiem faktiskajiem vai tiesiskajiem lietas apstākļiem, – atšķirīgus lēmumus) (...).

[12.2] Kā redzams no apelācijas instances tiesas sēdes 2004.gada 1.marta protokola un kā norādīts kasācijas sūdzībā, pieteicēja pārstāve apelācijas instancē lūgusi pievienot lietai un izvērtēt VID Latgales reģionālās iestādes direktores lēmumus, kuros, pēc pieteicēja pārstāves ieskata, pastāvot tādiem pašiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde ir pieņēmusi pretējus lēmumus, minētie lēmumi pievienoti kasācijas sūdzībai. Apelācijas instances tiesa atteikusies pievienot lietai minētos lēmumus, norādot, ka VID lēmumi tiesai nav saistoši (lietas 95.lpp.).

[12.3] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai administratīvā procesa tiesa būtībā ir **tiesas kontrole** pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros (...). Veicot šo kontroli administratīvajā procesā, tiesai neapšaubāmi ir jāņem vērā jau augstāk norādītie vispārējie tiesību principi, kurus piemēro administratīvajā procesā. Tādējādi, ja apelācijas instances tiesas sēdē tika lūgts pievienot un izvērtēt VID Latgales reģionālās iestādes direktores lēmumus, kuru pamatā ir tādi paši faktiskie un tiesiskie lietas apstākļi, kā to norāda pieteicēja pārstāve, tad tiesai bija pamats pieņemt minētos lēmumus un izvērtēt atbilstoši pieteicēja pārstāves norādītajiem argumentiem, proti, vai šajos gadījumos ir vienādi lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi, ja tādi ir, tad kāpēc iestāde ir pieņēmusi atšķirīgus lēmumus.

[13] Iepriekš minētais nenozīmē, ka papildus iesniegto lēmumu traktējums varētu būt par pamatu VID lēmumu atcelšanai konkrētajā lietā, jo tiesai ir jāpārbauda, vai, pastāvot noteiktiem lietas apstākļiem,

iestādei ir iespējams piemērot tikai viena veida stingri noteiktas tiesiskās sekas, vai iestādei piešķirtas tiesības pašai izvēlēties tiesiskās sekas (rīcības brīvība).

[14] Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums ir atceļams procesuālo pārkāpumu dēļ, jo tiesa nav pieņēmusi un izvērtējusi pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā, proti, pierādījumus, kas būtu par pamatu vienlīdzības principa ievērošanas iestādē izvērtēšanai, izdodot administratīvo aktu. Ņemot vērā apstākli, ka pieteicējs ir pārsūdzējis arī VID ģenerāldirektora lēmumu, kurš ir galīgais administratīvajā procesā, bet Latvijas Republikas VID pārstāvis nevienā tiesas sēdē nav piedalījies, savukārt VID Latgales reģionālās iestādes lēmumi ir atšķirīgi, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka atceļot spriedumu, lieta nosūtāma izskatīšanai pirmās instances tiesai – Administratīvajai rajona tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa 348.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.marta spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Par Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisijas lēmuma statusu (Administratīvo aktu procesa noteikumu 5.punkts, Latvijas civilprocesa kodeksa 228.panta pirmās daļas 3.punkts un 239.¹pants un Administratīvā procesa likuma 81.panta piektā daļa un 64.panta otrā daļa)

Lēmums, ar kuru Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisija atlikusi lietas izskatīšanu, nav vērsts uz tiesisko attiecību nodibināšanu, grozīšanu, konstatēšanu vai izbeigšanu individuāli noteiktai personai. Šāds lēmums atzīstams par citu iestādes (amatpersonas) darbību publisko tiesību jomā.

Lieta Nr. SKA-103

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senators	R.Krauze

2004.gada 8.jūlijā rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc kopuzņēmuma, sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nafta Trading" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisijas lēmumu, sakarā ar kopuzņēmuma, sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nafta Trading" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 24.oktobrī kopuzņēmums, sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Nafta Trading" (turpmāk – SIA "Nafta Trading") Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisijai (turpmāk – Licencēšanas komisija) iesniedza pieteikumu par vairāku licenču pārreģistrāciju. 2001.gada 31.oktobrī Licencēšanas komisijas sēdē tika izskatīts iepriekš minētais pieteikums un nolemts atlikt lietas izskatīšanu līdz 30 dienām. 2001.gada 21.novembra Licencēšanas komisijas sēdē (2001.gada 21.novembra sēdes protokols Nr.75) tika nolemts atkārtoti atlikt SIA "Nafta Trading" pieteikuma izskatīšanu līdz no atsevišķām iestādēm pieprasītās informācijas saņemšanai.

Par šādu lēmumu SIA "Nafta Trading" iesniedza sūdzību Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektoram, kurš atbildes vēstulē informēja, ka Licencēšanas komisija pieņēms lēmumu pēc tam, kad tiks saņemta iestādēm pieprasītā informācija. Atbildē arī

norādīts, ka tiesību normas paredz Licencēšanas komisijas tiesības atlikt lietas izskatīšanu.

[2] Par Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmumu Nr.75 un VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbildi SIA "Nafta Trading" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, kurā norādīja:

1) lēmumā nav atspoguļots, kāda informācija nav saņemta 30 dienu laikā un uz cik ilgu laiku pieteikuma izskatīšanas termiņš pagarināts. Tas liedz SIA "Nafta Trading" realizēt savas tiesības, proti, bez objektīva pamata tiek traucēta ātra licenču pārreģistrācija;

2) VID ģenerāldirektora vēstule neatbilst likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 22.panta un likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 1., 3. un 8.panta trešās daļas prasībām. Tādējādi SIA "Nafta Trading" no VID ģenerāldirektora nav saņēmusi motivētu atbildi.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 2.aprīļa spriedumu apmierināja SIA "Nafta Trading" sūdzību, Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmumu Nr.75 atzina par prettiesisku un to atcēla.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 26.februāra spriedumu SIA "Nafta Trading" sūdzību noraidīja.

Apgabaltiesa uzskatījusi, ka šajā lietā nepieciešams izvērtēt, vai VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbilde Nr.13.2/1562 ir administratīvs akts. Apgabaltiesa norāda, ka VID ģenerāldirektora vēstule ir izdota publisko tiesību jomā, attiecas uz individuālu personu – SIA "Nafta Trading". Lai gan šī vēstule satur tikai skaidrojumu par to, kāpēc Licencēšanas komisija atlikusi pieteikuma izskatīšanu, tā tomēr uzskatāma par atteikumu apmierināt sūdzību un pārreģistrēt SIA "Nafta Trading" norādītās licences. Spriedumā norādīts, kaut arī VID ģenerāldirektora atbilde sastādīta vēstules formā un neietver norādi par tās pārsūdzības iespēju, tas nemaina šīs vēstules juridisko dabu, proti, to, ka tā ir administratīvs akts Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.154) 5.punkta izpratnē.

Atbilstoši noteikumu Nr.154 79. un 80.punktam VID ģenerāldirektors vēlreiz pēc būtības ir izskatījis lietu un konstatējis tiesiskās attiecības, kas radušās no Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmuma. Apgabaltiesa uzskata, ka šāda VID ģenerāldirektora rīcība atbilst arī Administratīvā procesa likuma 81.pantam, proti, šā panta piektajai daļai.

Bez tam apgabaltiesa norāda, ka SIA "Nafta Trading" nav pārsūdzējusi VID ģenerāldirektora atbildi Ministru kabineta 2000.gada 9.maija noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites

noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.311) 27.punktā noteiktajā kārtībā. Tādējādi apgabaltiesa uzskata, ka tai nav jāvērtē Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmuma Nr.75 likumība.

[5] Par šādu apgabaltiesas spriedumu SIA "Nafta Trading" iesniedza kasācijas sūdzību, kurā norādīja:

[5.1] apgabaltiesa sprieduma motīvus pamatojusi ar noteikumu Nr.154 5., 79. un 80.punktu, taču nav piemērojusi šo noteikumu 63. un 81.punktu. VID ģenerāldirektora atbildē trūkst noteikumu Nr.154 63.punktā noteiktās sastāvdaļas, un arī tā forma neatbilst šo noteikumu 79. un 80.punktā noteiktajām administratīvā akta prasībām;

[5.2] nepareizi interpretēts noteikumu 79.punkts, jo VID ģenerāldirektors nav pieņēmis lēmumu apstiprināt, atcelt vai izdot jaunu aktu Licencēšanas komisijas lēmuma vietā;

[5.3] apgabaltiesa nepareizi interpretējusi arī noteikumu Nr.154 5.punktu, jo iestādes atbilde nenodibināja, negrozīja, nekonstatēja un neizbeidza konkrētas tiesiskās attiecības. VID ģenerāldirektora vēstule drīzāk uzskatāma par tehnisku aktu, kura pārsūdzēšanu normatīvie akti neparedz;

[5.4] Licencēšanas komisijas lēmums savukārt uzskatāms par starplēmumu, jo tam ir pietiekami nopietnas sekas attiecībā uz adresātu un no kura izriet galīgais lēmums. Licencēšanas komisijas lēmums tādēļ uzskatāms par administratīvo aktu;

[5.5] piemērojot noteikumus Nr.311, apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 7. un 10.pantā minēto tiesiskuma un tiesiskās palāvēības principu.

[6] SIA "Nafta Trading" un VID rakstveidā paziņojuši, ka piekrīt lietas izspriešanai bez tiesas sēdes.

Motīvu daļa

[7] Apgabaltiesa VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbildi Nr.13.2/1562 novērtējusi kā administratīvo aktu, vadoties no Administratīvā procesa likuma 81.panta piektās daļas un noteikumu Nr.154 5.punkta.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā noteikts, ka administratīvais akts ir uz āru vērsts tiesību akts, ko iestādes izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju. Līdzīga satura norma bija iekļauta noteikumu Nr.154 5.punktā.

No Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmuma Nr.75 satura un VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbildes Nr.13.2/1562 redzams, ka tiem nav vienas no būtiskajām administratīvā akta sastāvdaļām. Proti, tie nav tiesību akti, kas nodibina, groza, konstatē vai izbeidz kādas konkrētas SIA "Nafta

Trading" tiesiskās attiecības. Tie neietver pabeigtu regulējumu, bet gan tikai izlemj jautājumu par administratīvā akta izdošanas termiņa pagarināšanu.

Tādēļ nepamatots ir apgabaltiesas uzskats, ka VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbilde Nr.13.2/1562 SIA "Nafta Trading" ir administratīvs akts. Līdz ar to apgabaltiesa lietā nepamatoti piemērojusi Administratīvā procesa likuma 81.pantu un noteikumu Nr.154. 5.punktu un nepamatoti secinājusi, ka minētā VID ģenerāldirektora atbilde uzskatāma par atteikumu pārreģistrēt SIA "Nafta Trading" licences.

[8] Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmums Nr.75 un VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbilde Nr.13.2/1562 nav vērsta uz tiesisko seku radīšanu SIA "Nafta Trading". Administratīvo lietu departaments uzskata, ka VID amatpersonu rīcība pret SIA "Nafta Trading" uzskatāma par citu darbību publisko tiesību jomā.

Administratīvā procesa likuma 64.panta otrās daļas 3.teikums tieši paredz, ka (iestādes) lēmumu par termiņa pagarināšanu var apstrīdēt un pārsūdzēt.

Lai gan šāda tiesību norma nebija paredzēta noteikumos Nr.154, personas tiesības pārsūdzēt valsts pārvaldes iestādes dažāda veida lēmumus un rīcību izrietēja no Civilprocesa kodeksa 228.panta pirmās daļas 3.punkta un 239.¹panta.

[9] Atzinis, ka Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmums Nr.75 un VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbilde Nr.13.2/1562 nav administratīvais akts, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nav jāvērtē SIA "Nafta Trading" kasācijas sūdzībā norādītais pirmais un otrais arguments par nepareizu tiesību normu interpretāciju un piemērošanu. Šajos argumentos norādītās noteikumu Nr.154 normas piemērojamas administratīvajiem aktiem.

[10] Apgabaltiesa SIA "Nafta Trading" sūdzību noraidījusi, uzskatot, ka SIA "Nafta Trading" tiesā nav pārsūdzējusi VID ģenerāldirektora atbildi un tādēļ tiesai nav pamata lemt par Licencēšanas komisijas lēmuma likumību.

[10.1] Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajā daļā noteikts, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un (...) kā lūgts šajā sūdzībā.

No lietas materiāliem redzams, ka VID iesniegtajā apelācijas sūdzībā lūgts pārvērtēt pirmās instances tiesas secinājumus. Apelācijas sūdzībā norādīti argumenti, kas saistīti ar tiesību normu piemērošanu faktiskajiem apstākļiem un sniegts šo argumentu pamatojums. Tātad apelācijas sūdzībā lūgts izvērtēt lietu pēc būtības (sk. lietas 27.–29.lpp.).

Apgabaltiesas spriedumā vērtēts tikai VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbildes Nr.13.2/1562 statuss, nepievēršot uzmanību lietas būtībai, proti, tam, vai Licencēšanas komisijai bija tiesības atlikt SIA "Nafta Trading" pieteikuma izskatīšanu divas reizes līdz nepieciešamo materiālu saņemšanai un informācijas noskaidrošanai.

[10.2] Licencēšanas komisijas lēmumu pārsūdzēšanas kārtību nosaka noteikumu Nr.311 27.punkts, proti, komisijas lēmumu var pārsūdzēt VID ģenerāldirektoram, kura lēmumu savukārt var pārsūdzēt tiesā 30 dienu laikā pēc lēmuma saņemšanas dienas.

SIA "Nafta Trading" noteiktos pārsūdzības termiņus un institūcijas ir ievērojusi. Sūdzībā tiesai ir minēta arī VID ģenerāldirektora atbilde. Taču, uzskatot, ka šāda atbilde pēc satura un formas neatbilst likuma prasībām un tādēļ nav uzskatāma par VID ģenerāldirektora motivētu lēmumu noteikumu Nr.311 27.punkta izpratnē, SIA "Nafta Trading" sūdzībā tiesai lūdz atcelt Licencēšanas komisijas lēmumu. Arī apgabaltiesa atzinusi, ka VID ģenerāldirektora atbilde neatbilst likuma prasībām.

Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka VID ģenerāldirektora atbilde apstiprina Licencēšanas komisijas lēmumu un neietver jaunus argumentus, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa, noraidot sūdzību, nav vadījusies no Administratīvā procesa likuma 10.pantā ietvertā principa. Proti, iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt personai nelabvēlīgas sekas.

[11] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa nav pareizi piemērojusi tiesību normas un nav izvērtējusi VID amatpersonu pieņemto lēmumu un rīcības tiesiskumu pēc būtības. Tādēļ apgabaltiesas spriedums nav uzskatāms par tiesisku.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.februāra spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par priekšnodokļa atskaitīšanas priekšnoteikumiem (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmā daļa)

No likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmajā daļā nodokļu maksātājam piešķirtajām tiesībām atskaitīt priekšnodokli izriet viņa pienākums pārliecināties, vai ir iestājušies visi priekšnoteikumi priekšnodokļa atskaitīšanai.

Lieta Nr. SKA-114

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja pārstāvim R.Briedim un atbildētāja pārstāvim J.Boktam,

2004.gada 7.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Anvars un partneri" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumu atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 22.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laika periodā no 2001.gada 14.augusta līdz 2001.gada 29.oktobrim Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Vidzemes reģionālās iestādes Valmieras rajona nodaļa veica SIA "Anvars un partneri" (turpmāk – pieteicējs) vienkāršo nodokļu auditu par laika periodu no 2001.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 31.augustam.

[2] 2001.gada 29.oktobrī VID Valmieras rajona nodaļas Audita daļas vadītāja par audita rezultātiem pieņēmusi lēmumu Nr.6-8/60, ar kuru noteikts pieteicējam iemaksāt budžetā papildus aprēķināto pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) Ls 30 621,86, kas sastāv no PVN Ls 15 310,93 un soda naudas tādā pat apmērā.

[3] Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicējs to apstrīdēja VID Vidzemes reģionālās iestādes direktorei, kura ar 2001.gada 6.decembra lēmumu Nr.12 atstāja minēto lēmumu negrozītu.

[4] Izskatot pieteicēja sūdzību, VID ģenerāldirektora v.i. 2002.gada 13.martā pieņēma lēmumu Nr.19/5743, ar kuru atcēla VID Vidzemes reģionālās iestādes direktores lēmumu daļā par PVN Ls 7101 un soda naudu Ls 7101, atstājot spēkā minēto lēmumu daļā

par PVN Ls 8 209,93 un soda naudu Ls 8 209,93. Ģenerāldirektora v.i. lēmumā norādījis, ka pieteicējs nav ievērojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, nepamatoti atskaitot priekšnodokli par darījumu ar SIA "Puriņš Plus" Ls 8 209,93 vērtībā.

[5] Nepiekrītot šādam lēmumam, pieteicējs 2002.gada 8.aprīlī iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, lūdzot atcelt VID ģenerāldirektora v.i. 2002.gada 13.marta lēmumu Nr.19/5743 daļā, ar kuru atstāts spēkā VID Vidzemes reģionālās iestādes direktors 2001.gada 6.decembra lēmums Nr.12 par PVN Ls 8 209,93 un soda naudas Ls 8 209,93 piedziņu. Pieteicējs norāda, ka minētais lēmums izdots, nepamatoti atzīstot par faktiem pieņēmumus, bez visu nepieciešamo fakti konstatēšanas. Turklāt tas nepamatoti pamatots ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu, jo neesot pārkāpuma nepieciešamā sastāva – objektīvās un subjektīvās puses.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2002.gada 31.maijā pieteicēja sūdzību apmierinājusi.

[6] Skatot lietu pēc VID apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 22.martā atcēlusi VID ģenerāldirektora v.i. 2002.gada 13.marta lēmumu Nr. 19/5743 daļā, kas uzliek pienākumu pieteicējam samaksāt budžetā papildus PVN Ls 8 209,93 un soda naudu Ls 8 209,93. Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[6.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka lietā netiek apstrīdēts fakts, ka gan SIA "Anvars un Partneri", gan SIA "Puriņš Plus" ir likumā noteiktajā kārtībā reģistrētas PVN maksātājas.

[6.2] Apgabaltiesa konstatējusi, ka starp pieteicēju un SIA "Puriņš Plus" ir noslēgts līgums par cirsmu izstrādi, ka rēķini ir noformēti atbilstoši likuma prasībām un pieteicējs ir tos apmaksājis. Tādēļ apgabaltiesa secinājusi, ka SIA "Anvars un Partneri" nav pārkāpusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumus un nav bijis pamata piemērot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajā daļā paredzētās sankcijas.

[6.3] Apgabaltiesa par nepamatotu atzinusi VID argumentu par to, ka SIA "Puriņš Plus" īpašnieks un direktors V.Skrjabins savos paskaidrojumos noliedz darījumu esamību. Šo secinājumu apgabaltiesa pamatojusi ar V.Skrjabina paskaidrojumu, ka viņš kaut kādus SIA "Puriņš Plus" dokumentus esot parakstījis, bet tie vēlāk nozagti. Turklāt, kā norādījusi apgabaltiesa, SIA "Puriņš Plus" direktora paskaidrojumu patiesumu ne VID amatpersonas, ne citas kompetentas valsts institūcijas nav pārbaudījušas, audita pārbaude SIA "Puriņš Plus" nav veikta, līdz ar to neesot iespējams izdarīt

objektīvus secinājumus par minēto paskaidrojumu atbilstību faktiskajiem apstākļiem.

[7] Kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 22.marta spriedumu iesniedzis VID, lūdzot minēto spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu. Pēc VID uzskata, no minētās normas redakcijas izriet, ka nepietiek ar to, ka ir saņemts un apmaksāts rēķins, bet ir nepieciešams konstatēt arī to, vai preces un pakalpojumi reāli saņemti. Tiesa neesot izvērtējusi, vai pakalpojumi ir faktiski saņemti, vai tie saņemti tādos apjomos, kā tas norādīts fakturrēķinos, un vai tie saņemti no rēķinos norādītās personas.

[7.2] Iepriekšminētā interpretācija izriet no minētā likuma 1.panta 9.punktā ietvertās priekšnodokļa definīcijas. Līdz ar to, kā uzskata VID, nepiemērojot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punktu, apgabaltiesa ir pieļāvusi materiālo tiesību normu pārkāpumu.

[7.3] Apgabaltiesa, neizsaucot kā liecinieku SIA "Puriņš Plus" direktoru, pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 162.panta prasību par liecinieka nopratināšanu, kā arī nav ievērojusi minētā likuma 103.panta otro daļu par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu un juridisku vērtējumu. Tādējādi apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 9.pantā noteikto patvaļas aizlieguma principu par nolēmuma pamatošanu ar faktiem, kuri nepieciešami lēmuma pieņemšanai un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāvis J.Bokta uzturēja kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem.

Pieteicēja pārstāvis R.Briedis paskaidroja, ka apgabaltiesas spriedums ir pareizs un atbilst tiesu praksei.

Motīvu daļa

[9] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām VID reģistrētajām apliekamām personām saņemtajos PVN rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai ir VID reģistrētai apliekamai personai. Priekšnodokļa atskaitījumu persona drīkst veikt pēc PVN rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas, bet preču piegādes darījumos – pēc PVN rēķina un preču saņemšanas.

No minētā izriet, ka pakalpojuma sniegšanas gadījumā personai ir tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu vienīgi tad, ja ir ievēroti šādi nosacījumi: 1) abi darījuma dalībnieki ir reģistrēti VID kā PVN maksātāji; 2) pakalpojums ir sniegts ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai; 3) ir saņemts un apmaksāts nodokļu rēķins.

[10] Katras personas pienākums ir samaksāt nodokļus. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu likumdevējs PVN maksātājiem ir piešķīris zināmas priekšrocības, t.i., devis tiesību atskaitīt priekšnodokli, ja pastāv visi šajā tiesību normā paredzētie priekšnoteikumi. Tāpēc pirms šīs tiesības izmantošanas nodokļu maksātājam ir pienākums pārliecināties, vai darījuma partneris ir PVN maksātājs un vai pastāv citi priekšnoteikumi priekšnodokļa atskaitīšanai. Nav pamata pārņemt nodokļu maksātājam pienācīgas rūpības trūkumu, ja viņš, veicot pasākumus ar darījumu saistīto būtisko jautājumu noskaidrošanai, nav varējis pārliecināties par patiesībai neatbilstošu ziņu esamību (Senāta 2004.gada lieta Nr.SKA-85). Taču konkrētajā lietā ir jāpārbauda un jāvērtē, vai pieteicējs nav pieļāvis neuzmanību, jau slēdzot līgumu, un arī pārējās darbībās.

[11] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta otrā daļa nosaka, ka pakalpojuma sniegšana ir notikusi, ja pakalpojums ir sniegts pasūtītājam un ir izrakstīts nodokļa rēķins vai atlīdzība par pakalpojumu ir saņemta pirms pakalpojuma sniegšanas.

Savukārt šā panta sestā daļa nosaka nodokļu rēķinam piemērojamās prasības, t.i., tā noformēšanu Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un likumā noteikto ziņu iekļaušanu par preču nosūtītāju vai pakalpojuma sniedzēju un preču vai pakalpojuma saņēmēju, par precēm un to daudzumu vai pakalpojuma veidu un apjomu, preču cenu un vērtību vai atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem, preču piegādes vai pakalpojuma sniegšanas laiku.

[12] Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, faktūras-rēķini ir uzskatāmi par nodokļa rēķiniem un par pakalpojuma sniegšanu apliecināšiem dokumentiem likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8. panta izpratnē un šādu dokumentu esamība ļauj pieņemt, ka pakalpojums ir sniegts (Šādu secinājumu attiecībā uz preču pavadzīmēm-rēķiniem Senāts izteicis 2004.gada lietā Nr.SKA-85). Šāds pieņēmums neizslēdz iespēju administratīvā procesa dalībniekam to apstrīdēt, iesniedzot attiecīgus pierādījumus, kas apliecina pretējo, kā tas jau atzīts minētajā Senāta spriedumā.

[13] Pārsūdzēto VID amatpersonu lēmumu pamatā ir pierādījumi, kuri, pēc VID domām, atspēko ar faktūrām-rēķiniem apliecinātos faktus, t.i., pakalpojuma sniedzēja SIA Puriņš Plus" dibinātāja un direktora V.Skrjabina paskaidrojums, ka uz SIA "Puriņš Plus" viņa

vārdā parakstītajiem dokumentiem esošo parakstu nav izpildījis viņš, ka viņš dažus dokumentus esot parakstījis 2001.gada augustā, bet tie esot nozagti viņa radniecei, pēc kuras lūguma viņš dokumentus parakstījis.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka kasācijas sūdzībā minētie divi argumenti [6.1 un 6.2] saistāmi ar pierādījumu novērtēšanu un neattiecas uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas un 1.panta 9.punkta interpretāciju.

[14] Lai apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa 103.panta trešās daļas 1.punktam noskaidrotu, vai administratīvais akts atbilst likuma noteikumiem, tiesai bija jākonstatē faktiskie apstākļi un jādod tiem juridiskais novērtējums.

Šajā sakarā pamatots, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, ir kasācijas sūdzībā paustais viedoklis, ka apgabaltiesa nav izpildījusi Administratīvā procesa likuma 103.panta prasības. Apgabaltiesa VID amatpersonu lēmuma pamatā esošo V.Skrjabina paskaidrojumu novērtējusi, izraujot no šā paskaidrojuma vienu frāzi, t.i., ka pēc radnieces lūguma viņš esot parakstījis kaut kādus dokumentus, bet radniecei tie esot nozagti. Jau no tā vien izriet, ka lietā esošās V.Skrjabina vārdā parakstītās faktūras-rēķinus, maksājuma uzdevumus un līgumu nevarētu būt parakstījis V.Skrjabins. Apgabaltiesa vispār nav vērtējusi V.Skrjabina paskaidrojumus tajā daļā, kurā viņš ir paskaidrojis, ka uz pavadzīmēm, atskaitēm, pārskatiem un ziņām par darba ņēmējiem, kas parakstīts viņa vārdā, nav viņa paraksts. Tādējādi apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajā daļā noteikto, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem.

[15] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta trešajai daļai tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu par nepierādītu. Apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi, kāpēc tā atzinusi par ticamu pierādījumu faktūras-rēķinus, kurās SIA "Puriņš Plus" direktora V.Skrjabina vārdā izdarīto parakstu šī persona neatzīst.

[16] Administratīvā procesa likuma 107.panta trešā daļa noteic, ka tiesa, lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas. Šo objektīvās izmeklēšanas principu apgabaltiesa ir pārkāpusi: lietā nav audita pārskata, kurš ir pamatdokuments faktisko apstākļu noskaidrošanai, kā arī uz tiesas sēdi nav aicināts liecinieks V.Skrjabins. Tiesa arī nav noskaidrojusi,

vai sakarā ar minēto audita pārskatu ir ierosināta krimināllieta un ja ir ierosināta, vai nav nepieciešams pieprasīt kādus pierādījumus no krimināllietas vai kādus citus pierādījumus. No apgabaltiesas secinājuma, ka SIA "Puriņš Plus" direktora paskaidrojumu patiesumu ne VID amatpersonas, ne citas kompetentas valsts institūcijas nav pārbaudījušas, ka audita pārbaude SIA "Puriņš Plus" nav veikta, līdz ar to neesot iespējams izdarīt objektīvus secinājumus par minēto paskaidrojumu atbilstību faktiskajiem apstākļiem, var secināt, ka tikai šādā veidā var atspēkot faktūras-rēķinus. Tādējādi apgabaltiesa bez pietiekama pamata ierobežojusi pierādījumu loku.

[16] Minēto apsvērumu dēļ apgabaltiesas spriedumu nevar uzskatīt par pamatotu un tas ir atceļams.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2004.gada 22.marta spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par sprieduma tiesiskumu un pamatotību (Administratīvā procesa likuma 247.pants)

Tiesas spriedums ir jāpamato ar apstākļiem, kuri nodibināti ar vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem.

Lieta Nr. SKA-121

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baltijas Tirdzniecības Savienība" pilnvarotajam pārstāvim A.Salmgriezim un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim R.Kantsonam,

2004.gada 7.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baltijas Tirdzniecības Savienība" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 4.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] No 2001.gada 3.aprīļa līdz 21.jūnijam Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) veica sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baltijas Tirdzniecības Savienība" (turpmāk – pieteicējs) pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) auditu par 2000.gadu.

[1.1] Tā rezultātā konstatēts, ka pieteicējs, sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Mego" (turpmāk – SIA "Mego") un akciju sabiedrība "Būvniecības-konsultatīvas uzņēmējdarbības akciju sabiedrība" (turpmāk – AS "Būvniecības-konsultatīvas uzņēmējdarbības akciju sabiedrība") 2000.gada 3.novembrī noslēguši trīspusēju vienošanos Nr.BTS-2000/002 (turpmāk – pārjaunojuma līgums), ar kuru pārjaunots starp pieteicēju un AS "Būvniecības-konsultatīvas uzņēmējdarbības akciju sabiedrība" 1999.gada 27.maijā noslēgtais uzņēmuma līgums Nr.BTS-99/003. Pārjaunojuma līgums paredz, ka pieteicējs nodod SIA "Mego" visas no 1999.gada 27.maijā noslēgtā uzņēmuma līguma Nr.BTS-99/003 izrietošās saistības, kā arī to, ka pieteicējs un SIA "Mego" par no minētā uzņēmuma līguma izrietošajiem savstarpējiem maksājumiem slēdz atsevišķu vienošanos.

[1.2] 2000.gada 28.novembrī pieteicējs un SIA "Mego" noslēguši vienošanos Nr.1, ar kuru SIA "Mego" apņemas atlīdzināt pieteicējam visus izdevumus, kas saistīti ar objekta Rīgā, Kalnciema ielā (..) dokumentācijas izstrādi, celtniecības darbiem, zemes nomas maksu, nodokļu un nodevu samaksu un citiem maksājumiem.

[1.3] 2000.gada 3.novembrī pieteicējs izrakstījis SIA "Mego" divus rēķinus: rēķinu Nr.1 par summu 28 024,98 latī, par kuru PVN netika aprēķināts, un rēķinu Nr.2 par summu 347 911,16 latī, ieskaitot PVN 53 071,19 latī.

[2] Uzskatot, ka pieteicējs veicis vienu darījumu – nepabeigta celtniecības objekta Rīgā, Kalnciema ielā (..) pārdošanu par kopējo summu 375 936,14 latī – ar VID Rīgas Centra rajona nodaļas Audita un kontroles darba organizācijas pārvaldes Juridisko un fizisko personu daļas priekšnieces 2001.gada 21.jūnija lēmumu Nr.07-5/12176 nomaksai valsts budžetā pieteicējam aprēķināts nodokļu parāds 10 089 latu apmērā, kuru sastāda par pieteicēja izrakstīto rēķinu Nr.1 nesamaksātais PVN 5 044,50 latī un soda nauda 5 044,50 latī.

[3] Šo lēmumu pieteicējs apstrīdēja VID Centra rajona nodaļas direktorei, kura ar 2001.gada 17.augusta lēmumu Nr.07-5/16198 atstāja to spēkā negrozītu. VID Centra rajona nodaļas direktores lēmumu pieteicējs apstrīdēja VID ģenerāldirektoram. Ar VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja 2001.gada 15.oktobra lēmumu (turpmāk – apstrīdētais lēmums) tas atstāts spēkā, bet iesniegums noraidīts.

[4] 2001.gada 16.novembrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums, kurā lūgts apstrīdēto lēmumu atzīt par prettiesisku un atcelt. Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 19.aprīļa spriedumu apstrīdētais lēmums atzīts par prettiesisku, bet pieteikums apmierināts.

[4.1] Tiesa atzina, ka saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punktu preču piegādes institūta obligāta pazīme ir īpašuma tiesību nodošana, bet atbilstoši likuma "Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās" 25., 26. un 31.pantam un Civillikuma 993.pantam īpašuma tiesību iegūšana uz nekustamu īpašumu saistīta ar tā ierakstīšanu zemesgrāmatā. Konstatējot, ka nekustamais īpašums pirmo reizi zemesgrāmatā reģistrēts uz SIA "Mego" vārda 2001.gada 13.novembrī, tiesa secināja, ka tas nemaz nevarēja būt par atsavinājuma līguma priekšmetu, kā rezultātā apstrīdētajā lēmumā izdarītais secinājums par notikušo preču piegādi ir nepamatots.

[5] Par šo spriedumu VID 2002.gada 23.maijā iesniegtajā apelācijas sūdzībā, ar kuru lūgts noraidīt pieteicēja iesniegto pieteikumu, norādīts, ka tiesas atsaukšanās uz likuma "Par

nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās" un Civillikuma atbilstošām normām nav pamatota, jo saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 5.panta pirmo daļu nodokļu un nodevu likumu normu piemērošanas kārtību nosaka tikai konkrētie likumi vai Ministru kabineta noteikumi. Konkrētajā gadījumā pārjaunojuma līgums, ar kuru pasūtītāja vietā, uzņemoties tā tiesības un pienākumus, stājas trešā persona, kura sākotnējam pasūtītājam atlīdzina ar līguma realizāciju saistītos izdevumus, ir uzskatāma par nepabeigta celtniecības objekta īpašuma tiesību nodošanu par atlīdzību un ir ar PVN apliekamais objekts.

[6] Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 4.februāra spriedumu apmierināja pieteicēja iesniegto pieteikumu, bet apstrīdēto lēmumu atzina par prettiesisku.

[6.1] Tiesa atzina, ka nekustamais īpašums Rīgā, Kalnciema ielā (..) uz darījuma noslēgšanas brīdi nebija ierakstīts zemesgrāmatā, kā rezultātā atbilstoši Civillikuma 993.pantam pieteicējam uz to nebija īpašuma tiesības. Līdz ar to pieteicējam nebija tiesiska pamata nodot īpašuma tiesības uz minēto nekustamo īpašumu SIA "Mego".

[6.2] Tiesa konstatēja, ka no pārjaunojuma līguma redzams, ka SIA "Mego" nodotas vienīgi no 1999.gada 27.maijā noslēgtā uzņēmuma līguma izrietošās pieteicēja saistības, bet nevis īpašuma tiesības uz pašu nekustamo objektu. Tādēļ apstrīdētajā lēmumā izdarītais secinājums, ka notikusi preču piegāde likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" izpratnē, ir nepamatots.

[6.3] Visbeidzot, apelācijas instances tiesas spriedumā minēts, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 5.panta pirmā daļa ir jāinterpretē, izmantojot sistēmisko tiesību normu tulkošanas metodi. Konkrētajā gadījumā VID pienākums bija noskaidrot minētās tiesību normas jēgu saistībā ar tiesību normām, kas regulē īpašuma tiesību uz nekustamo īpašumu iegūšanu.

[7] Par šo Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību, lūdzot minēto spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

[7.1] Tajā norādīts, ka tiesa ir nepareizi piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punktā ietverto preču piegādes definīciju redakcijā, kāda tā bija spēkā no 2001.gada 1.janvāra. Konkrētajā gadījumā bija jāpiemēro tā tiesību normas redakcija, kas bija spēkā 2000.gada novembrī – laikā, kad tika izrakstīti apmaksājamie rēķini – un atbilstoši kurai par preču piegādi tiek uzskatīta arī nelietota nekustamā īpašuma pirmā pārdošana pēc celtniecības darbu veikšanas.

[7.2] Vienlaikus tiesai bija jāņem vērā likuma 1.panta 16. d) apakšpunkts, kas paredz, ka nelietots nekustamais īpašums ir arī nepabeigtās celtniecības objekti. Līdz ar to pārjaunojuma līguma objekta – nepabeigtās celtniecības objekta Rīgā, Kalnciema ielā (..) – pārdošana SIA "Mego" ir uzskatāma par preču piegādi un atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta otrajai daļai tā ir PVN objekts.

[7.3] Kasācijas sūdzībā arī norādīts, ka tiesa, atzīstot, ka pieteicējs ar pārjaunojuma līgumu nodevis SIA "Mego" vienīgi saistības, kas izriet no 1999.gada 27.maijā noslēgtā uzņēmuma līguma, bet nevis īpašuma tiesības uz pašu nekustamo objektu, un tādējādi atbrīvojot pieteicēju no pienākuma maksāt PVN, nonākusi pretrunā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta pirmo un otro daļu un 1.panta 4.punktu. Minētais tiesas secinājums atbilst likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta trešajā daļā ietvertajai pakalpojumu sniegšanas definīcijai, atbilstoši kurai ar pakalpojumu sniegšanu saprot darījumu, kas izpaužas nevis kā preču piegāde, bet kā darbība, ko persona veic pret atlīdzību, kā arī jebkura saistību pārdošana (nodošana), lai atturētos no kādas rīcības vai pieļautu kādu darbību, kā arī lietu noma. Turklāt ar PVN apliek visu darījuma vērtību, ja šo darījumu, tai skaitā pakalpojumu sniegšanu, iekšzemē veikusi ar PVN apliekamā persona. VID uzskata, ka tiesai bija jāsecina, ka visa atlīdzība, kas samaksāta saistībā ar tiesību nodošanu pēc pārjaunojuma līguma, ir ar PVN apliekams darījums.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību atbilstoši tajā norādītajiem motīviem un paskaidroja, ka, ņemot vērā to, ka ar pārjaunojuma līgumu nekustamais īpašums Rīgā, Kalnciema ielā (..) tika nodots SIA "Mego" par atlīdzību, minētais darījums ir ar PVN apliekamais darījums un pieteicējam nebija tiesiska pamata par to izrakstīt divus atsevišķus rēķinus. Turklāt likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punktā lietotais jēdziens "nekustamais īpašums" ir jāinterpretē sistēmiski un saistībā ar citiem nodokļus regulējošajiem normatīvajiem aktiem. Pieteicēja pārstāvis kasācijas sūdzībā minēto neatzina un lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 305.panta pirmo daļu un 154.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesai pierādījumi ir jāvērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Turklāt no Administratīvā procesa likuma 154.panta trešās daļas tiesai izriet pienākums spriedumā norādīt, kāpēc vienam pierādījumam tā devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu

pierādījumu un kāpēc tā atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu.

[10] Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, izskatot lietu apelācijas kārtībā, nav pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus, tādējādi pārkāpjot uma 154.panta noteikumus.

[10.1] Proti, konkrētajā gadījumā tiesa nav vērtējusi faktu, ka jau 2000.gada 20.decembrī SIA "Mego" parakstītajā aktā par mazumtirdzniecības lielveikala Rīgā, Kalnciema ielā (..), pirmās kārtas pieņemšanu ekspluatācijā SIA "Mego" norādīts kā minētās būves īpašnieks (skatīt lietas 32.–33.lpp.), kaut arī attiecīgajā laikā SIA "Mego" īpašumtiesības uz šo nekustamā īpašuma objektu zemesgrāmatā nebija reģistrētas. Tas pats attiecināms arī uz lielveikala "Mego" otrās kārtas nodošanu ekspluatācijā 2001.gada 22.februārī (skatīt lietas 34.–35.lpp.). Ņemot vērā apelācijas instances tiesas spriedumā izdarīto secinājumu, ka ar pārjaunojuma līgumu SIA "Mego" nav ieguvusi īpašuma tiesības uz minēto nepabeigtās celtniecības objektu, nav noskaidrots, uz kāda pamata SIA "Mego" nodevusi ekspluatācijā šo objektu kā īpašnieks.

[10.2] Turklāt apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā arī to, ka pats pieteicējs PVN ir aprēķinājis par daļu no summas, kas samaksāta saistībā ar noslēgto pārjaunojuma līgumu, turpretī par atlikušo samaksas daļu PVN nav aprēķināts (skatīt lietas 28.–31.lpp.). Tiesa nav vērtējusi, vai pieteicējs pats šādā veidā nav faktiski atzinis, ka noslēgtais pārjaunojuma līgums ir ar PVN apliekamais darījums likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta otrās daļas izpratnē.

[11] Iepriekšminētos apsvērumus Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst par būtiskiem procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Līdz ar to Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 4.februāra spriedumu nevar atzīt par likumīgu un pamatotu un tas ir atceļams. Lieta nosūtāma Administratīvajai apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

[12] Izskatot lietu atkārtoti, saistībā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punktā definētās preču piegādes jēdziena interpretāciju Administratīvajai apgabaltiesai jānoskaidro, vai darījums ar tādu nepabeigtās celtniecības objektu, kas nav ierakstīts zemesgrāmatā, var tikt uzskatīts par ar PVN apliekamo darījumu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta izpratnē. Tāpat Administratīvajai apgabaltiesai jāizvērtē, vai, noslēdzot pārjaunojuma līgumu, starp pieteicēju un SIA "Mego" faktiski nav noticis pirkuma-pārdevuma darījums.

[13] Saskaņā ar vispārīgo tiesību principu katra tiesiska attiecība apspriežama pēc tām tiesību normām, kas bija spēkā tiesiskās attiecības rašanās, grozīšanas vai izbeigšanas brīdī. Līdz ar to no pārjaunojuma līguma izrietošajām tiesiskajām attiecībām piemērojamas tās tiesību normas, kas bija spēkā minētā darījuma noslēgšanas brīdī – 2000.gada novembrī.

[14] Ievērojot iepriekšminēto, Senāta Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst kasācijas sūdzībā norādīto motīvu, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija nepareizi piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punktā definēto preču piegādes jēdzienu. Tiesas spriedumā atzīts, ka atbilstoši šai tiesību normai par preču piegādi uzskatāma arī nekustamā īpašuma vai tā daļas pārdošana, kā arī darījumi, kas veikti saskaņā ar noslēgtajiem nomas pirkuma (līzinga) līgumiem. Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punkts šādā redakcijā ir spēkā tikai kopš 2001.gada 1.janvāra. Atbilstoši likuma redakcijai, kura apelācijas instances tiesai bija jāpiemēro, preču piegāde ir definēta kā darījums, kas izpaužas kā īpašuma tiesību nodošana par atlīdzību citai personai, lai tā varētu rīkoties ar lietu (īpašumu), vai kā nelietota nekustamā īpašuma pirmā pārdošana pēc celtniecības darbu veikšanas. Turklāt tiesai bija jāņem vērā, ka atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 16.punkta d) apakšpunktam par nelietotu nekustamo īpašumu uzskatāmi arī nepabeigtās celtniecības objekti.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 4.februāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par tiesā vērtējamo Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, kā arī par izziņu kā faktisko rīcību (Administratīvā procesa likuma 85.panta piektā daļa un 89.pants)

Tiesai parasti jāvērtē iestādes procesa pēdējā (apstrīdēšanas) stadijā pieņemtais lēmums Gadījumā, ja šis lēmums neietver visu tiesisko attiecību analīzi, bet tikai daļu, tiesai jāvērtē arī sākotnējos lēmumos ietvertais pamatojums. Tomēr visās administratīvā procesa stadijās pieņemto lēmumu kopums uzskatāms par vienu administratīvo aktu, par noteicošo uzskatot pēdējā institūcijā pieņemto formulējumu.

Faktiskā rīcība Administratīvā procesa likuma izpratnē ir vērsta uz faktisko apstākļu apliecināšanu, nevis tiesisko seku radīšanu. Savukārt, ja iestādes izdota izziņa apliecina nevis jau pastāvošus faktus, bet gan faktus, kas iegūti faktu konstatēšanas stadijā konkrētā administratīvajā procesā, un šī izziņa vērsta uz tiesisko seku radīšanu, nevis faktisko apstākļu apliecināšanu, tā uzskatāma par faktu konstatēšanas stadijā radušos atzinumu, uz kuru pamata pieņemts administratīvais akts.

Lieta Nr. SKA-131

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne

2004.gada 21.septembrī rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Sēlijas koks" par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Sēlijas koks" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 2.februārī un 5.martā sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Sēlijas koks" (turpmāk – SIA "Sēlijas koks") lūdza Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Jēkabpils rajona nodaļai daļēji atmaksāt pārmaksāto pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN), bet pārējo daļu novirzīt citiem nodokļu maksājumiem.

[2] 2001.gada 4.aprīlī VID Jēkabpils rajona nodaļas direktores vietniece nosūtīja atbildi SIA "Sēlijas koks". Vēstulē VID Jēkabpils rajona nodaļas direktores vietniece norādīja, ka pārbaudes rezultātā

saskaņā ar izziņu Nr.125 netiek atzīti SIA "Sēlijas koks" darījumi ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību "Kortes" (turpmāk – SIA "Kortes") un līdz ar to tiek samazināta pārmaksātā PVN atmaksa par LVL 4 608, 54. Minēto lēmumu VID Jēkabpils rajona nodaļas direktores vietniece pamatoja ar to, ka SIA "Kortes" neatrodas juridiskajā adresē un sabiedrības direktors neatzīst SIA "Kortes" noslēgtos cirsu līgumus.

2001.gada 17.aprīlī VID Jēkabpils rajona nodaļas direktores vietnieces lēmumu SIA "Sēlijas koks" apstrīdēja VID Jēkabpils rajona nodaļas direktorei. 2001.gada 7.maijā VID Jēkabpils rajona nodaļas direktore nosūtīja vēstuli SIA "Sēlijas koks", kurā informēja, ka lēmums par pārmaksātā PVN atmaksu tiks pieņemts pēc atbildes saņemšanas no VID Finanšu policijas pārvaldes.

2001.gada 17.maijā SIA "Sēlijas koks" šo lēmumu apstrīdēja VID ģenerāldirektoram. 2001.gada 18.jūnija vēstulē VID ģenerāldirektors atzina VID Jēkabpils rajona nodaļas direktores rīcību par tiesisku un pamatotu. Vēstulē VID ģenerāldirektors norādīja, ka VID Jēkabpils rajona nodaļas veiktās pārbaudes rezultātā nav konstatēta PVN pārmaksa, līdz ar to VID nav pamata atmaksāt SIA "Sēlijas koks" 2001.gada 5.marta iesniegumā Nr.1/03 norādīto summu. Tāpat vēstulē tika norādīts, ka VID Jēkabpils rajona nodaļas 2001.gada 4.aprīlī sagatavotā izziņa Nr.125 nav uzskatāma par lēmumu likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta izpratnē un, ja SIA "Sēlijas koks" līdz VID audita pārbaudes uzsākšanai iesniegs PVN deklarācijas labojumus un samaksās samazināto nodokļu summu, tas ļaus uzņēmumam izvairīties no soda naudas piedziņas.

[3] 2001.gada 18.jūlijā Rīgas Centra rajona tiesā saņemts SIA "Sēlijas koks" pieteikums, lūdzot atzīt VID amatpersonas rīcību – VID ģenerāldirektora 2001.gada 18.jūnija vēstuli – par prettiesisku, atcelt VID Jēkabpils rajona nodaļas 2001.gada 4.aprīļa vēstuli un izziņu Nr.125, kā arī uzlikt par pienākumu VID atjaunot PVN pārmaksu un atmaksāt to tiesību aktos noteiktajā kārtībā. Pieteikumā SIA "Sēlijas koks" norādīja, ka uz viņu neattiecas kāds no likumā noteiktajiem gadījumiem, kas ir par pamatu atteikt atmaksāt pārmaksāto PVN, viņu darījumu partneris SIA "Kortes" ir iesniedzis tiesību aktos noteiktos dokumentus un apstāklis, ka SIA "Kortes" direktors noliedz darījuma noslēgšanas faktu, nepierāda, ka darījumi nav slēgti. Pēdējo argumentu SIA "Sēlijas koks" pamatoja ar to, ka par pirkuma priekšmetu – meža koksni – ir samaksāts ar bankas starpniecību, ieskaitot attiecīgo naudas summu SIA "Kortes" norēķinu kontā, un nopirktā koksne ir realizēta trešajām personām, un gūtie ienākumi ir aplikti ar likumos noteiktajiem nodokļiem.

[4] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 11.septembra spriedumu pieteikums apmierināts, VID ģenerāldirektora 2001.gada 18.jūnija atbilde atzīta par prettiesisku un VID uzlikts par pienākumu pie sūdzības atkārtotas izlemšanas novērst pieļautos pārkāpumus.

[5] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 8.aprīļa spriedumu noraidīja SIA "Sēlijas koks" pieteikumu par VID ģenerāldirektora prettiesisku rīcību. Apgabaltiesa spriedumā norādīja, ka pirmās instances tiesa spriedumā kļūdaini vērtējusi lietas faktiskos apstākļus. Apgabaltiesa atzina par pamatotiem apelācijas sūdzībā norādītos argumentus, ka pirmās instances tiesa, piemērojot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (turpmāk – PVN likums) 12.panta vienpadsmito daļu, nav izvērtējusi visus apstākļus par SIA "Sēlijas koks" pieprasījuma pamatotību, jo VID pārbaudes rezultātā tika gūts apstiprinājums tam, ka darījumi tādā veidā un apjomā, kā to deklarējis nodokļu maksātājs, nav notikuši. Tāpat apgabaltiesa norāda, ka pārsūdzētās VID atbildes vēstules un izziņa nav lēmumi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta izpratnē, kas ir pārsūdzami tiesā.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi SIA "Sēlijas koks". Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[6.1] Tiesa, secinot, ka pārsūdzētās VID vēstules un izziņa nav lēmumi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta izpratnē, ir nepareizi tulkojusi šo normu. Tiesa nepamatoti secinājusi, ka nav pārsūdzamas VID vēstules un izziņa. To apstiprina šādi apsvērumi:

[6.1.1] likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.pants neregulēja personas tiesības griezties ar attiecīgu pieteikumu tiesā, bet gan noteica, ka nodokļa maksātāja tiesības ir to pārsūdzēt attiecīgās nodokļu administrācijas augstākās institūcijas vadītājam;

[6.1.2] atbilstoši Civilprocesa kodeksa 239.¹pantam juridiskas personas tiesības ir griezties tiesā ar sūdzību (ieteikumu), ja tā uzskata, ka ar valsts pārvaldes institūcijas vai amatpersonas rīcību (lēmumu) aizskartas tās tiesības. Šādu sūdzību var iesniegt tiesā pēc tam, kad sūdzība iesniegta pakļautības kārtībā augstākai institūcijai vai amatpersonai;

[6.1.3] atbilstoši Administratīvā procesa likuma 91.panta ceturtajai daļai SIA "Sēlijas koks", uzskatot, ka VID izdotā izziņa nav pareiza, varēja griezties VID ar iesniegumu par pareizas izziņas izdošanu. Savukārt VID Jēkabpils rajona nodaļas direktorei neapmierinot SIA "Sēlijas koks" lūgumu, sabiedrība varēja apstrīdēt vai pārsūdzēt šo iestādes lēmumu kā administratīvo aktu;

[6.1.4] jāņem arī vērā apstāklis, ka VID ģenerāldirektora 2001.gada 18.jūnija vēstule satur norādi – ja SIA "Sēlijas koks" uzskata VID rīcību par nelikumīgu, tad tā var griezties tiesā ar attiecīgu sūdzību.

[6.2] Tiesa, atsaucoties uz PVN likuma 12.panta vienpadsmito daļu nav piemērojusi šā panta divpadsmito daļu un šā likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu (normas strīdus periodā spēkā esošajās redakcijās), kas ir tieši saistītas ar PVN pārmaksas rašanos un tās atmaksu.

[6.3] SIA "Sēlijas koks" ir izpildījis PVN likuma 10.panta pirmās daļas 1.punkta un 12.panta vienpadsmitās daļas prasības. To apstiprina tālākminētie apsvērumi.

[6.3.1] Pretēji spriedumā minētajam, VID Jēkabpils rajona nodaļas direktores vietnieces 2001.gada 4.aprīļa vēstulē ir norādīts, ka SIA "Sēlijas koks" jau 2001.gada 8.martā ir iesniedzis 2001.gada februāra attaisnojuma dokumentus – bankas, kases un realizācijas dokumentus.

[6.3.2] PVN likuma 12.panta divpadsmitajā daļā ir izsmeljoši uzskaitīti visi gadījumi, kuros VID ir tiesīgs atteikt atmaksāt pārmaksāto PVN. Tā kā SIA "Sēlijas koks" bija iesniedzis nodokļu deklarācijas par iepriekšējiem taksācijas periodiem un VID bija tās saņēmis un pārbaudījis, turklāt neviens no 12.panta divpadsmitajā daļā noteiktajiem nosacījumiem uz SIA "Sēlijas koks" nav attiecināms, tad VID bija jāievēro 12.panta vienpadsmitajā daļā noteiktie pienākumi, t.i., jāatmaksā pārmaksātā summa 30 dienu laikā pēc pieprasījuma iesniegšanas.

[6.3.3] SIA "Sēlijas koks" pieprasījumā norādītā atmaksājamā PVN pārmaksa ir izveidojusies sakarā ar diviem darījumiem – 2001.gada 20.janvārī un 2001.gada 21.februārī – ar SIA "Kortes". Šo darījumu rezultātā tika iegādāta meža koksne uz celma. Pēc iegādes ar 2001.gada 26.janvāra maksājuma uzdevumu un 2001.gada 27.februāra maksājuma uzdevumu SIA "Sēlijas koks" veica darījumu apmaksu, pārskaitot līgumos un pavadzīmēs norādītās summas, to skaitā arī PVN, SIA "Kortes" reģistrētā bankas norēķinu kontā.

[6.3.4] SIA "Sēlijas koks" ir izpildījis Ministru kabineta 1998.gada 19.maija noteikumu Nr.187 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 110.2.punktā noteikto pienākumu. SIA "Sēlijas koks" ir pieprasījis no SIA "Kortes" reģistrācijas apliecību, nodokļu maksātāja reģistrācijas apliecību un PVN maksātāja reģistrācijas apliecību, kā arī izgatavojis šo dokumentu kopijas.

[6.3.5] Priekšnodokļa likumīgu atskaitīšanu apstiprina arī tāds fakts, ka šajā gadījumā VID nekonstatēja nevienu no ierobežojumiem priekšnodokļa atskaitīšanai, kas strīdus periodā bija noteikti citās PVN likuma 10.panta daļās un Ministru kabineta 1998.gada 19.maija

noteikumu Nr.187 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" punktus.

[6.4] Tiesa, norādot spriedumā, ka atzīstami par pamatotiem atbildētāja apelācijas sūdzībā norādītie argumenti, nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 103.panta normas. Tiesa, norādot, ka ar VID Jēkabpils rajona nodaļas direktores vietnieces 2001.gada 4.aprīļa vēstuli mums ir paziņots, ka SIA "Kortes" direktors noliedz veiktos darījumus, nav noskaidrojusi lietas faktiskos apstākļus un līdz ar to nav devusi tiem juridisko vērtējumu. Tiesa ir atsaukusies tikai uz šajā vēstulē ietvertajiem faktiem, neņemot vērā apstākli, ka lietas materiālos nav dokumentāra apstiprinājuma šiem faktiem, un ka šis paskaidrojums ir savstarpēji izslēdzošā pretrunā ar lietā esošajiem dokumentārajiem pierādījumiem.

[6.5] Atbilstoši Civillikuma 1519.panta otrajai daļai un Civilprocesa likuma 127.pantam VID nav tiesību atzīt darījumus par nenotikušiem tikai uz viena darījuma dalībnieka vienpusēja paziņojuma, kas sniegts pēc līguma noslēgšanas un samaksas saņemšanas un ar kuru SIA "Kortes" faktiski var nepildīt savas no likuma izrietošās saistības pret VID.

[6.6] SIA "Kortes" direktora kā tieši ieinteresētās personas paskaidrojums ir pretrunā ar lietā esošajiem dokumentiem, jo darījuma esamību apliecina ne tikai noslēgtais līgums un SIA "Kortes" pārskaitītā samaksa, bet arī preces pieņemšana, meža koksnes nociršana un tās izstrādes rezultātā iegūto kokmateriālu tālāka realizācija.

SIA "Sēlijas koks" lūdz kasācijas sūdzību izskatīt rakstveida procesā.

[7] Savos paskaidrojumos VID norādījis, ka kasācijas sūdzība nav pamatota. Atbilstoši PVN likuma 12.pantam PVN atmaksāšanu var veikt tikai tad, ja ir pārbaudītas nodokļu deklarācijas un nav nodokļu parādu. Nodokļu maksātāja prasījumam jābūt balstītam uz grāmatvedības informāciju. Visi uzņēmuma darījumi grāmatvedībā ir jāatspoguļo, ievērojot likumu "Par grāmatvedību". VID ir jāpārbauda nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas pareizība, tai skaitā PVN pārmaksas pamatojuma. VID pienākums ir pēc būtības pārbaudīt visus uz attiecīgajiem darījumiem attiecināmos dokumentus. Pieteicējs nav iesniedzis savai sūdzībai pievienoto dokumentu atspoguļojumu grāmatvedības reģistros. Iesniegtie dokumenti neraksturo darījuma esamību. Pierādījumu novērtēšana kasācijas instancē nav pieļaujama.

VID arī norādījis, ka piekrīt izskatīt lietu rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] No apgabaltiesas sprieduma izriet, ka pārsūdzētais VID lēmums uzskatāms par skaidrojumu un nevis galīgo lēmumu. Lai konstatētu, vai lēmums ir administratīvais akts, kuru var pārsūdzēt tiesā, vai tikai starplēmums, kuru tiesa var kontrolēt tikai galīgā lēmuma pārsūdzēšanas procesā, jānoskaidro, vai attiecīgais lēmums rada tiešas tiesiskas sekas adresātam.

PVN likuma 12.panta vienpadsmitā daļa (redakcijā, kāda tā bija lēmuma pieņemšanas laikā) noteica: "VID nodokļu pārmaxu (starpību starp aprēķināto nodokli un atskaitāmo priekšnodokli) apliekamajai personai atmaksā 30 dienu laikā pēc pamatota pieprasījuma un darījumus apliecinošu dokumentu saņemšanas. Ja šajā laikā pieņemts lēmums par apliekamās personas maksājamo nodokļu kontroles (pārbaudes, revīzijas) uzsākšanu, VID ir tiesības aizkavēt pārmaxsātās nodokļu summas atmaksāšanu par tiem darījumiem, kuru pārbaudei nepieciešama papildus informācija, līdz dienai, kad nodokļu administrācija ir izvērtējusi darījumu un pieņēmusi lēmumu par pieprasījuma pamatotību. Par pārmaxsātā nodokļa atmaksas aizkavēšanu VID informē apliekamo personu rakstveidā."

No minētās panta daļas izriet trīs lēmumi, kas tieši vai netieši var ietekmēt nodokļu maksātāju:

lēmums par nodokļa pārmaxsas atmaksāšanu (neatmaksāšanu),

lēmums par pārmaxsātās summas atmaksas aizkavēšanu sakarā ar nodokļu kontroles uzsākšanu,

galīgais lēmums par pieprasījuma pamatotību.

Pirmais un trešais lēmums adresātam rada tiešas tiesiskās sekas, tāpēc uzskatāms par administratīvo aktu. Otrais lēmums uzskatāms par starplēmumu, jo tiešas tiesiskās sekas adresātam nerada (nedz piešķir, nedz liedz tiesības).

[9] Konkrētajā gadījumā VID pieņēma lēmumu trīs instancēs. Pirmajā instancē VID savā lēmumā norādīja, ka samazina pārmaxsāto PVN atmaksu, jo netiek atzīti SIA "Sēlijas koks" darījumi ar SIA "Kortes". Tātad ar šo lēmumu tika noraidīts pieteicēja iesniegums. Otrajā instancē VID lēmumu pēc būtības nepieņēma, bet tikai informēja, ka galīgais lēmums tiks pieņemts pēc atbildes saņemšanas no Finanšu policijas pārvaldes. Trešajā instancē VID norādīja, ka nav konstatēta PVN pārmaxsa, līdz ar to VID nav pamata atmaksāt SIA "Sēlijas koks" attiecīgo summu. No lēmuma netieši izriet arī SIA "Sēlijas koks" pienākums iesniegt PVN deklarācijas labojumus un samaksāt samazināto nodokļu summu, pretējā gadījumā riskējot ar soda naudas piedziņu.

Kā redzams no iepriekšēiktā, tikai otrais lēmums uzskatāms par informatīvu, kas nesatur galīgo noregulējumu. No VID ģenerāldirektora lēmuma izriet tiešas tiesiskās sekas adresātam SIA "Sēlijas

koks". Tādējādi šis lēmums uzskatāms par administratīvo aktu, kas pārsūdzams tiesā.

[10] Tiesai parasti jāvērtē iestādes procesa pēdējā (apstrīdēšanas) stadijā pieņemtais lēmums. Tas izriet no Administratīvā procesa likuma 76.panta trešās daļas, kas nosaka, ka administratīvā akta apstrīdēšana ir sākotnējās administratīvās lietas turpinājums, un 81.panta piektās daļas, kas nosaka, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Gadījumā, ja šis lēmums neietver visu tiesisko attiecību analīzi, bet tikai daļu, tiesai jāvērtē arī sākotnējos lēmumos ietvertais pamatojums. Tomēr visās administratīvā procesa stadijās pieņemto lēmumu kopums uzskatāms par vienu administratīvo aktu, par noteicošo uzskatot pēdējā institūcijā pieņemto formulējumu.

Kā jau minēts iepriekš [9], konkrētajā gadījumā no pēdējās institūcijas (VID ģenerāldirektora) lēmuma noformējuma izriet, ka tas ir administratīvais akts. Tādējādi nepamatots ir apgabaltiesas secinājums [5], ka pārsūdzētās VID atbildes vēstules nav lēmumi, kas ir pārsūdzami tiesā.

[11] Nav pamatots kasācijas sūdzības iesniedzēja arguments [6.1.3], ka lietā minētā izziņa Nr.125 ir faktiskā rīcība. Kaut arī izziņa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.panta otrajai daļai ir viens no faktiskās rīcības veidiem, tomēr izziņa 89.panta izpratnē ir dokuments, kas apliecina jau pastāvošas faktiskās attiecības, kas vairs nav jākonstatē. Faktiskā rīcība Administratīvā procesa likuma izpratnē ir vērsta uz faktisko apstākļu apliecināšanu, nevis tiesisko seku radīšanu. Lietā minētā izziņa Nr.125 apliecina nevis jau pastāvošus faktus, bet gan faktus, kas iegūti faktu konstatēšanas stadijā konkrētā administratīvajā procesā. Tā vērsta uz tiesisko seku radīšanu, nevis faktisko apstākļu apliecināšanu. Tāpēc administratīvā procesa izpratnē lietā minētā izziņa Nr.125 uzskatāma par faktu konstatēšanas stadijā radušos atzinumu, uz kuru pamata pieņemts administratīvais akts.

[12] Apgabaltiesa, secinot, ka pārsūdzētie lēmumi nav pakļauti tiesas kontrolei [5], pēc būtības nav vērtējusi SIA "Sēlijas koks" argumentus un pierādījumus. Tādējādi apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.pantu, kas nosaka tiesas pienākumu pierādījumu novērtēšanā. Tāpat apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 250.pantu, kas noteic, ka tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai administratīvais akts atbilst procesuālo un materiālo tiesību normām. Ņemot vērā iepriekšēikto, apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta izskatāma no jauna.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.aprīļa spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par rīcību ar izņemtajiem priekšmetiem un dokumentiem, piemērojot administratīvo sodu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹pants)

Tiesa administratīvajā procesā objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu.

Lieta Nr. SKA-142

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas pilnvarotajai pārstāvei L.Šaicānei, Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Prihodčenko,

2004.gada 5.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Innas N. sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 13.septembra lēmumu Nr.16.3/16535, sakarā ar Innas N. un Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzībām par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Inna N. 2001.gada 20.jūnijā plkst. 5⁴⁰, šķērsojot Krievijas-Latvijas robežu, Terehovas muitas punktā aizpildīja fiziskās personas muitas deklarāciju Nr.312, kurā norādīja ievestās preces.

Rīgas Galvenās policijas pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomikas policijas 8.nodaļas inspektors 2001.gada 20.jūnijā plkst. 14³⁰, izdarot Innas N. nedeklarēto preču apskati Rīgā, Jūrkalnes ielā 47a, SIA "Spektrs-K" teritorijā, sastādīja apskates protokolu. Apskates laikā konstatēts, ka uz apskates brīdi visas Innai N. piederošās preces atrodas autobusā "NEOPLAN" ar valsts numuru BR 7102. Pārbaudot preces saskaņā ar 2001.gada 20.jūnija fiziskās personas muitas deklarāciju Nr.312, konstatēja, ka kravā atrodas arī nedeklarētas preces. Preces, kas bija norādītas fiziskās personas muitas deklarācijā, tika atgrieztas atpakaļ ģiņniecībai, bet pārējās preces, kas nebija deklarētas, saskaņā ar likumu uzskaitītas un atbilstoši apskates protokolam izņemtas līdz lēmuma pieņemšanai.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muitas Pretkontrabandas daļas muitas eksperts J.Ozollapa 2001.gada 3.jūlijā sastādīja Innai N. administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.0002497 par

izdarīto administratīvo pārkāpumu saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 201.¹⁴pantu, kurā paredzēta atbildība par preču nedeklarēšanu vai deklarēšanu ar neīstu nosaukumu.

VID Rīgas muitas direktora vietnieks O.Kalējs 2001.gada 17.jūlijā pieņēma lēmumu par Innas N. saukšanu pie administratīvās atbildības un saskaņā ar APK 201.¹⁴pantu Innai N. uzlika naudas sodu Ls 75 apmērā.

[3] VID Rīgas Muitas direktora vietnieks, izskatot VID Rīgas muitas Tarifu daļas muitas ekspertes M.Saltikovas 2001.gada 13.jūlijā sastādīto pārbaudes aktu Nr.39 par muitas procedūru neievērošanu, 2001.gada 17.jūlijā pieņēma lēmumu Nr.A7847, ar kuru noteica, ka Innai N. jāieskaita valsts budžetā muitas parāds Ls 3 490,63 un soda nauda Ls 3 495,43 apmērā. Lēmums pamatots ar Muitas likuma 178.,184.pantu, 185.panta pirmo daļu, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.panta pirmās daļas 1., 2.punktu, 32.panta pirmo daļu, likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 5.panta pirmās daļas 1.punktu, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta otrās daļas 3.punktu, likuma "Par dabas resursu nodokli" 5.panta 4.punktu, 19.pantu.

[4] Nepiekrītot VID Rīgas Muitas direktora vietnieka 2001.gada 17.jūlija lēmumam, Inna N. iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram, kurā lūdza atcelt VID Rīgas Muitas lēmumu, kā arī izskatīt iespēju atteikties no konfiscētām precēm par labu valstij.

[4.1] VID ģenerāldirektors ar 2001.gada 13.septembra lēmumu Nr.16.3/16535 atstāja spēkā VID Rīgas muitas direktora vietnieka 2001.gada 17.jūlija lēmumu Nr.A7847.

[4.2] VID ģenerāldirektors norādīja, ka saskaņā ar likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 37. un 40.pantu, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu, likuma "Par dabas resursu nodokli" 19.pantu Innai N. par ievesto preču daudzumu, kas pārsniedz normatīvajos aktos noteikto, par kādu nav jāmaksā muitas nodoklis, jāmaksā muitas nodoklis divkārsā apmērā un soda nauda normatīvajos aktos noteiktajā apmērā.

[4.3] Attiecībā par Innas N. lūgumu atteikties no konfiscētajām precēm par labu valstij VID ģenerāldirektors paskaidroja, ka saskaņā ar Muitas likuma 108.panta ceturto daļu un Ministru kabineta 1998.gada 27.janvāra noteikumiem Nr.31 "Kārtība, kādā izpildāma muitas procedūra – atteikšanās par labu valstij" VID teritoriālajā iestādē iesniedzami dokumenti atbilstoši Ministru kabineta noteikumu prasībām. Tā kā Innas N. Latvijas Republikā ievestās preces pāri Latvijas Republikas muitas robežai pārvietotas, nepiesakot kādu no Muitas likuma 24.pantā minētajām muitas procedūrām un nenoformējot muitas deklarāciju, kā arī tām nav nekādu preču

pavaddokumentu, muitas procedūras – atteikšanās par labu valstij – noformēšanai nav pamata.

[5] Inna N. 2001.gada 15.oktobrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā iesniedza pieteikumu par VID ģenerāldirektora 2001.gada 13.septembra lēmumu. Pieteikumā norādīts, ka protokols par administratīvo pārkāpumu, kas sastādīts 2001.gada 3.jūlijā, nepamatoti konstatē nedeklarētās preces izņemšanu. Pieteicēja norāda, ka policijas darbinieki autobusa bagāžas nodalījumā atrada precī, kuras piederība netika noteikta un sakarā ar to tika sastādīts apskates protokols, kurā nepamatoti uzrādīta preces piederība pieteicējai.

[5.1] Uzskata, ka preces apraksts apskates protokolā neļauj precīzi un viennozīmīgi noteikt preces atbilstību preču kodam. Pārbaudes akts Nr.39 liecina, ka pārbaude veikta, pamatojoties uz tajā norādītajiem dokumentiem, un preces faktiskā apskate, lai noteiktu tās atbilstību preču kodiem, netika veikta. Pieteikuma iesniedzēja lūdza atcelt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora un VID Rīgas muitas 2001.gada 17.jūlija lēmumu Nr.A7847.

[5.2] 2002.gada 25.februārī Inna N. Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā iesniedza pieteikuma papildinājumus un grozījumus, kuros norāda, ka 2001.gada 20.jūnijā Terehovas muitas punktā autobusā "NEOPLAN" atradās viņai piederošā prece. Daļa no preces netika deklarēta, par ko 2001.gada 17.jūlijā saukta pie administratīvās atbildības saskaņā ar APK 201¹⁴, pantu un viņai uzlikts naudas sods Ls 75 apmērā, kurš samaksāts. Norāda, ka, nedeklarējot preces, nav pieteikusi nevienu no Muitas likuma 24.pantā minētajām muitas procedūrām. Līdz ar to uzskata, ka, saucot viņu pie finansiālās atbildības nodokļu jomā, nepareizi piemērots Muitas likuma 20. un 25.pants. Muitas iestāde nepiemēroja Muitas likuma 22.panta un Ministru kabineta 1998.gada noteikumu Nr.227 speciālās tiesību normas. Pieteicēja uzskata, ja viņa pārkāpusi Ministru kabineta 1998.gada noteikumu Nr.227 4.punktu, tad saskaņā ar šo noteikumu 12.punktu muitā prece jāaiztur un jārealizē. Viņas prece atrodas muitas rīcībā un saskaņā ar likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 22.pantu konfiscētām precēm muitas nodokli nepiemēro. Saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta pirmās daļas 2.punktu PVN nav jāmaksā, ja muitas procedūra netiek piemērota. Uzskata, ka muitas iestāde, aprēķinot muitas parādu, pieļāvusi kļūdu preces muitas vērtības aprēķinos. Pieteicēja lūgusi atcelt 2001.gada 13.septembra VID ģenerāldirektora lēmumu Nr.16.3/16535 kā nepamatotu un likumam neatbilstošu.

[6] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 27.februāra spriedumu atcelts 2001.gada 13.septembra VID ģenerāldirektora

lēmums Nr.16.3/16535, ar kuru atstāts spēkā VID Rīgas muitas direktora vietnieka 2001.gada 17.jūlija lēmums Nr.A7848.

[7] Izskatot Valsts ieņēmumu dienesta apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 8.aprīļa spriedumu Innas N. pieteikumu apmierināja un atcēla no pieņemšanas brīža VID ģenerāldirektora lēmumu Nr.16.3/16535, ar kuru atstāts spēkā VID Rīgas muitas direktora vietnieka 2001.gada 17.jūlija lēmums Nr.A7848.

[7.1] Tiesa spriedumā norādījusi, ka nav strīda par to, ka Inna N. ir nelikumīgi ievedusi muitas teritorijā preces, bet pastāv strīds, vai minētās preces ir konfiscētas. Ne 2001.gada 17.jūlija VID Rīgas muitas direktora vietnieka lēmumā par administratīvā soda uzlikšanu Innai N., ne kādā citā VID lēmumā nav noteikts, kas darāms ar 2001.gada 20.jūnijā izņemtajām precēm, kā to paredz normatīvo aktu nosacījumi. Tiesa uzskatījusi, ka nevar apgalvot, ka preces ir konfiscētas, ne arī pretējo. VID nevienā lēmumā nav norādījis, ka preces ir konfiscētas.

[7.2] Par nepamatotu tiesa ir atzinusi VID norādīto apstākli, ja ar lēmumu prece nav konfiscēta, tad tas nozīmē, ka ir izlemts, ka prece atdodama Innai N., jo no VID Rīgas muitas direktora 2001.gada 17.jūlija lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu Innai N. nav redzams, ka preces netiek konfiscētas un ir atdodamas Innai N. Lēmumā šis jautājums nav atspoguļots un izlemts.

[7.3] Tiesa uzskatījusi, ka līdz brīdim, kad muitas iestāde pieņems lēmumu par izņemtajām precēm, nav pamata uzlikt par pienākumu Innai N. ieskaitīt valsts budžetā muitas parādu un soda naudu, jo muita parādu dzēš, preces aizturot un konfiscējot, bet uz šo brīdi muitas iestāde nav izlēmusi, kas darāms ar Innai N. izņemtajām precēm.

[7.4] Tiesa uzskatījusi, ka VID arguments, ka nav un nevarēja būt piemērota muitas procedūra – atteikšanās par labu valstij, nav pamatots, jo Inna N., nezinot, vai preces tiks vai netiks konfiscētas, kā arī nezinot, vai preces ir vai nav sabojājušās, nemaz nevar atteikties no tām par labu valstij, kas atbilstoši Muitas likuma 109.panta 4.punktam arī dzēš muitas parādu.

[8] Kasācijas sūdzības par minēto spriedumu iesniegusi Inna N. un Valsts ieņēmumu dienests.

[8.1] Inna N. kasācijas sūdzībā lūdz atcelt spriedumu un lietu nosūtīt izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka strīds ir par to, ir vai nav likumīgs pamats aprēķināt un turpmāk no viņas piedzīt muitas parādu. Norāda, ka tiesai bija jāatsaucas uz Muitas likuma 22.pantu, jo likumdevējs ir paredzējis fiziskām personām speciālu kārtību preču pārvietošanai pāri robežai. Pamatojoties uz Muitas likuma 22.pantu,

Ministru kabinets ir pieņēmis noteikumus Nr.227 "Kārtība, kādā fiziskās personas pārvieto preces pāri muitas robežai", kuros ir noteikta fiziskās personas un amatpersonu rīcība, noformējot deklarāciju, un sekas, ja šie noteikumi tiek pārkāpti. Likumdevējs nav nosaucis preces aizturēšanu, glabāšanu un realizāciju par konfiskāciju vai kā savādāk. Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka, interpretējot minēto noteikumu 12.punkta tiesību normu un pielietojot analogijas metodi, var secināt, ka faktiski muitas iestāde veic aizturētās preces konfiskāciju. Tāpat šādu darbību paredz APK 28.panta pirmās daļas nosacījumi, līdz ar to nav strīda par to, ir vai nav notikusi konfiskācija, jo Innas N. prece saskaņā ar tiesību normu prasībām ir konfiscēta.

[8.2] Kasācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka preces konfiskācijas gadījumā saskaņā ar likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 22.pantu muitas nodoklis netiek piemērots. Līdz ar to VID nepamatoti noteicis pieteicējai samaksāt ievad muitas nodokli un saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu soda naudu ievad muitas nodokļa apmērā. Tāpat pieteicējai atkrit pienākums maksāt PVN un soda naudu, jo nevienu no muitas likumā minētajām muitas procedūrām Inna N. nepieteica. Uzskata, ka nepamatoti noteikts maksāt pieteicējai dabas resursu nodokli, jo nav ievestas videi kaitīgas preces vai produkti, kā arī nav ievestas preces brīvam apgrozījumam, bet gan ir veikta to nelikumīga pārvietošana.

[8.3] Norādīts, ka nav pamatots tiesas secinājums, ka līdz brīdim, kad muitas iestāde pieņems lēmumu par izņemtajām precēm, nav pamata uzlikt par pienākumu Innai N. ieskaitīt valsts budžetā muitas parādu un soda naudu, jo, izdarot šādu secinājumu, tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 249.panta nosacījumus un nenoteica termiņu, kādā muitas iestādei jāizlemj šis jautājums.

[9] Valsts ieņēmumu dienests kasācijas sūdzībā lūdz Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.aprīļa spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

[9.1] Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa ir nepareizi piemērojusi Muitas likuma 190.panta 4.punktu, kas nosaka, ka muitas parādu dzēš, preces aizturot un konfiscējot, iznīcinot vai personai atsakoties no tām par labu valstij, ja preces pirms to izlaišanas tiek sabojātas vai tās neglābjami sabojājušās nepārvaramas varas darbības rezultātā, tāpat likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 22.panta 4.punkts nosaka, ka ar muitas nodokli netiek apliktas preces, kuras konfiscētas, pamatojoties uz tiesas, muitas iestādes vai citu pilnvarotu institūciju lēmumu (spriedumu). Norāda, ka tiesa spriedumā atzinusi, ka nav strīda par to, ka Inna N. ir nelikumīgi ievedusi preces Latvijas muitas teritorijā, tādējādi var secināt, ka VID pamatoti noteica maksājamo muitas nodokli un piemēroja soda naudu.

[9.2] Uzskata, ka tiesa, nenoskaidrojot, vai Innai N. ir atgriezta atpakaļ aizturētā prece un kur tā atrodas, ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 150.panta 4.punktu.

[9.3] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa neņēma vērā apstākli, ka muitas parāds rodas brīdī, kad preces tiek nelikumīgi pārvietotas pāri muitas robežai, un tikai gadījumā, kad prece tiek konfiscēta, aprēķinātais muitas parāds tiek dzēsts.

[10] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve uztur kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem, VID pārstāvis tiesas sēdē uztur iesniegto kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem, neatzīst pieteicējas kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[11] Kā redzams no lietas materiāliem, pieteicēja saskaņā ar VID amatpersonas 2001.gada 17.jūlija lēmumu ir sodīta ar administratīvo naudas sodu Ls 75 par preču nedeklarēšanu saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁴ pantu. Pieteicēja šo lēmumu nav pārsūdzējusi un, kā norādīts sūdzības papildinājumos, naudas sodu ir samaksājusi (lietas 36.–38.lpp.). Tādējādi pieteicēja ir atzinusi, ka ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu.

Atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹ panta noteikumiem lēmumā par administratīvā soda uzlikšanu vai lietvedības izbeigšanu jānosaka, kas darāms ar pārkāpuma izdarīšanas rīkiem vai citiem izņemtajiem priekšmetiem un dokumentiem. Turklāt minētā panta 2.punktā noteikts, ka vērtības un lietas, kuras iegūtas pārkāpuma izdarīšanas rezultātā vai kuras bijušas paredzētas vai lietotas pārkāpuma izdarīšanai, ir konfiscējamas vai atdodamas atpakaļ to pašniekiem.

Saskaņā ar lietā esošo 2001.gada 20.jūnija apskates protokolu par konstatētajiem pārkāpumiem visas protokolā uzskaitītās preces tikušas izņemtas līdz lēmuma pieņemšanai. Tajā pašā laikā, kā redzams no lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu, šajā lēmumā jautājums par preču konfiskāciju nav ticis izlemts, ko kasācijas instances tiesas sēdē atzina arī VID pārstāvis.

[12] Pieteicēja ir pārsūdzējusi VID ģenerāldirektora lēmumu, saskaņā ar kuru pieteicējai ir noteikts samaksāt muitas parādu un soda naudu par ievestajām precēm, kuras netika deklarētas [5], [5.1], [5.2]. Pieteicēja uzskata, ka preces viņai ir konfiscētas un saskaņā ar likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 22.pantu precēm, kuras ir konfiscētas, muitas nodokli nepiemēro.

[13] Apelācijas instances tiesa spriedumā norādījusi: "Tā kā ne 2001.gada 17.jūlija VID Rīgas muitas direktora vietnieka lēmumā par administratīvā soda uzlikšanu Innai N., ne arī kādā citā VID lēmumā nav noteikts, kas darāms ar 2001.gada 20.jūnijā izņemtajām precēm,

patreiz nevar apgalvot ne to, ka preces ir konfiscētas, ne arī pretējo" (lietas 92.lpp).

[13.1] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds neko nepaskaidrojošs tiesas atzinums ir pretrunā ar Administratīvā likuma procesa 103.panta otro daļu, saskaņā ar kuru tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu.

[13.2] Kā redzams no pārsūdzētā sprieduma un apelācijas instances tiesas sēdes protokola un kā pamatoti norādīts VID kasācijas sūdzībā, tiesa nav noskaidrojusi, kur atrodas izņemtās preces, vai pieteicēja ir lūgusi atdot tās. Noskaidrojot lietas faktiskos apstākļus, tiesai šiem apstākļiem ir jādod juridisks vērtējums. Pieteicēja, atsaucoties uz lietas faktiskajiem apstākļiem un 1998.gada 16.jūnija Ministru kabineta noteikumu Nr.227 "Kārtība, kādā fiziskās personas pārvieto preces pāri muitas robežai" 12.punktu, kasācijas sūdzībā norādījusi, ka izņemtās preces saskaņā ar šo punktu faktiski ir konfiscētas. Šāds arguments minēts arī pieteicējas sūdzības papildinājumos.

[13.4] Saskaņā ar minēto noteikumu 12.4.punktu noteikts, ka preces, ko fiziskā persona pārvieto pāri muitas robežai, muitas iestāde aiztur, uzglabā un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā realizē, ja preces tiek pārvietotas, pārkāpjot likumus vai citus normatīvos aktus muitas jomā. Pieteicēja, tulkojot minēto normu, uzskatījusi, ka tajā norādītās darbības – preču aizturēšana, glabāšana un realizācija faktiski ir preces konfiskācija, ko, pēc pieteicējas ieskata, apstiprina Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 28.panta pirmajā daļā noteiktais, ka administratīvā pārkāpuma priekšmeta vai izdarīšanas rīka konfiskācija nozīmē tā piespiedu bezatlīdzības nodošanu valsts īpašumā.

Apelācijas instances tiesa nav vērtējusi minēto normatīvo aktu normas saistībā ar faktiskajiem apstākļiem un pieteicējas argumentiem. Tiesa nav devusi savu argumentāciju šiem apsvērumiem – vai tie ir pamatoti, vai noraidāmi, bet tikai norādījusi, ka patreiz nevar apgalvot ne to, ka preces ir konfiscētas, ne arī pretējo, tādējādi faktiski neizlemjot lietu pēc būtības, jo pieteicēja lūdz atcelt VID lēmumu par muitas parāda un soda naudas noteikšanu, uzskatot, ka preces faktiski ir tikušas konfiscētas. "Tiesnesim, kuram jāizšķir noteikts tiesisks strīds noteiktā tiesas procesā, ir jāmeklē konkrētajam gadījumam atbilstoša norma un ar iztulkošanas palīdzību jāpārbauda tās jēga, lai konstatētu, vai normā paredzētās tiesiskās sekas ir piemērojamas konkrētajam faktiskajam sastāvam" (Dr. Norberts Horns. Ievads tiesību zinātnē un tiesību filozofijā, *Likums un Tiesības*, jūlijs 2000.). Minētais norāda uz faktiskā sastāva noskaidrošanas nepieciešamību.

[14] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, pastāvot šādiem apstākļiem, pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai, jo konkrētajā gadījumā tiesa nav noskaidrojusi lietas apstākļus, kā arī nav devusi juridisku vērtējumu sūdzībā norādītajiem apstākļiem, pārkāpjot procesuālās tiesību normas, un tādējādi taisījusi nepamatotu spriedumu.

Tiesai, izskatot lietu no jauna, ir jānoskaidro lietas faktiskie apstākļi par to, kur atrodas izņemtās preces un, novērtējot lietas apstākļus, jāņem vērā, ka tieši iestādes pienākums bija izlemt jautājumu, kā rīkoties ar precēm. Tiesai jāapsver apstāklis, ka saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.227 "Kārtība, kādā fiziskās personas pārvieto preces pāri muitas robežai" 12.punktu noteikts, ka preces, ko fiziskā persona pārvieto pāri muitas robežai, muitas iestāde **aiztur**, uzglabā un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā realizē, bet konkrētajā gadījumā preces ir tikušas **izņemtas** saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 257.pantu. Tādējādi tiesai jāizvērtē, kādas tiesiskās sekas ir izņemšanai, kā arī, vai pamatoti ir pieteicējas argumenti, ka faktiski konkrētajā gadījumā ir notikusi preču konfiskācija.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.aprīļa spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

**Par preču pavadzīmes-rēķina atbilstību likuma prasībām
(likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa)**

Ja nav iespējams identificēt, par kādiem pakalpojumiem ir konkrēti izrakstīta preču pavadzīme-rēķins un kādi pakalpojumi ir saņemti, tad nav pamata priekšnodokļa atskaitīšanai.

Lieta Nr. SKA-148

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties SIA "Asigne" pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam J.Taukačam, Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Boktam un Valsts ieņēmumu dienesta Vidzemes reģionālās iestādes pārstāvei I.Ģeņģergailei,

2004.gada 5.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Asigne" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 7.oktobra lēmumu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Asigne" direktora kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 22.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Vidzemes reģionālās iestādes Madonas nodaļas Tematisko pārbaūžu daļa sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Asigne" veica daļēju pievienotās vērtības nodokļa auditu par laika posmu no 2003.gada 1.janvāra līdz 2003.gada 31.janvārim, pamatojoties uz SIA "Asigne" 2003.gada 19.februāra pieprasījumu Nr.2996 par PVN pārmaksas Ls 40 554,25 atmaksu.

[1.1] Norāda, ka darījumu kopējā vērtība SIA "Asigne" un SIA "Rietumu kokeksports" par menedžmenta pakalpojumiem sastāda Ls 70 800, tajā skaitā PVN Ls 10 800. Auditori PVN daļēja audita rezultātā nevarēja konstatēt saimnieciskā darījuma norisi. Pārbaudot SIA "Asigne" darījumus ar SIA "Rietumu kokeksports", auditori atzina, ka pretpārbaudi SIA "Rietumu kokeksports" nav iespējams veikt, jo sabiedrības pārstāvji neierodas un nesniedz atbildes VID teritoriālai iestādei, līdz ar ko nav iespējams pārbaudīt uzņēmējdarbības

saimnieciskos darījumus. Auditori secināja, ka SIA "Asigne" veica ierakstus par darījumiem, kas faktiski neapstiprinās, tādējādi nepamatoti palielināja uz PVN priekšnodokli attiecināmo summu Ls 10 800, līdz ar to uzņēmums neievēroja likuma "Par grāmatvedību" 2.panta prasības.

[1.2] SIA "Asigne" daļēja audita rezultātā papildus aprēķināts PVN Ls 10 800 un soda nauda tādā pat apmērā, kopā Ls 21 600.

[2] VID Vidzemes reģionālās iestādes Madonas nodaļas vadītāja vietas izpildītāja 2003.gada 19.jūnijā pieņēma lēmumu Nr.1.16.1-24/7625 "Par pievienotās vērtības nodokļa pārbaudes rezultātiem" un nolēma, ka SIA "Asigne" jāiemaksā budžetā pēc PVN audita pārskata Nr.70-2003-028 papildus aprēķināto PVN Ls 10 800 un soda naudu Ls 10 800.

[3] Izskatot SIA "Asigne" direktora sūdzību, VID Vidzemes reģionālās nodaļas direktora vietas izpildītājs ar 2003.gada 11.augusta lēmumu Nr.1.9-10/6619 atcēla pārsūdzēto lēmumu, jo tajā nav norādītas normatīvo aktu normas, kas pamato papildus aprēķināto nodokļa un soda naudas summas, bet, izlemjot jautājumu pēc būtības, noteica SIA "Asigne" papildus nomaksai budžetā PVN Ls 10 800 un soda naudu Ls 10 800. Lēmums pamatots ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, 8.panta sestās daļas 3.punktu, 15.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu.

[4] VID ģenerāldirektors, izskatot SIA "Asigne" direktora sūdzību par VID Vidzemes reģionālās nodaļas 2003.gada 11.augusta lēmumu Nr.1.9-10/6619, ar 2003.gada 7.oktobra lēmumu Nr.19/25593 pārsūdzēto lēmumu atstāja spēkā.

[4.1] Lēmumā konstatēts, ka SIA "Asigne" 2003.gada janvāra PVN deklarācijā kā priekšnodokli atskaitīja Ls 10 800 saskaņā ar 2002.gada 30.decembra SIA "Rietumu kokeksports" preču pavadzīmi-rēķinu sērija HD-VII Nr.207193. Rēķinā norādītais pakalpojuma veids – menedžmenta pakalpojumi – par 2002.gada jūliju – decembri sniegti saskaņā ar 2002.gada 1.janvāra sadarbības līgumu Nr.1.

[4.2] Lēmumā atzīts, ka 2002.gada 30.decembra SIA "Rietumu kokeksports" preču pavadzīme-rēķins sērija HD-VII Nr.207193 nav uzskatāma par nodokļu rēķinu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta un 8.panta sestās daļas 3.punkta izpratnē, jo tajā nav norādīts konkrēti, kādus menedžmenta pakalpojumus SIA "Rietumu kokeksports" sniegusi, un, ņemot vērā 2002.gada 1.janvāra līguma Nr.1 devītās daļas nosacījumus, VID ģenerāldirektors uzskatīja, ka VID Vidzemes reģionālā iestāde pamatoti secinājusi, ka SIA "Asigne" nebija tiesību 2003.gada janvāra PVN deklarācijā kā priekšnodokli atskaitīt Ls 10 800 saskaņā ar

2002.gada 30.decembra SIA "Rietumu kokeksports" preču pavadzīmi-rēķinu sērija HD-VII Nr.207193.

[5] SIA "Asigne" Madonas rajona tiesā iesniedza pieteikumu, lūdzot atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 7.oktobra lēmumu Nr.19/25593.

[5.1] Pieteikumā norādīja, ka 2002.gada 1.janvārī starp SIA "Asigni" un SIA "Rietumu kokeksports" noslēgts sadarbības līgums par menedžmenta pakalpojumu sniegšanu, abas darījuma puses vienojušās gan par darījuma priekšmetu, gan maksu un lietu tiesībām. Tādējādi darījumā tika ievērotas Civillikuma 2004., 2005.panta prasības.

[5.2] Pieteicēja uzskatīja, ka VID nepamatoti norādīja, ka SIA "Asigne" pieļāvusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta un 8.panta sestās daļas 3.punkta pārkāpumus. Norādīja, kas SIA "Asigne" iesniedza auditoriem visus dokumentus, kas apstiprina minētā darījuma atbilstību likumam.

[5.3] Madonas rajona tiesa ar 2003.gada 19.novembra spriedumu apmierināja SIA "Asigne" pieteikumu un atcēla VID ģenerāldirektora lēmumu.

[6] Izskatot Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora apelācijas sūdzību, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 22.aprīļa spriedumu noraidīja SIA "Asigne" pieteikumu un atstāja negrozītu VID ģenerāldirektora 2003.gada 7.oktobra lēmumu Nr.19/25593.

[6.1] Tiesa atzina, ka SIA "Asigne" iesniegtie dokumenti neapstiprina pakalpojumu būtību un saturu un nav citu pierādījumu, kas nepārprotami apliecinātu no SIA "Rietumu kokeksports" saņemtā pakalpojuma faktu, kā arī pakalpojuma saturu. Tāpēc nav pierādīta Ls 10 800 saistība ar uzņēmuma saimniecisko darbību, kā to paredz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumi. Norāda, ka SIA "Asigne" nav ievērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas 3.punkta prasības, kas kā vienu no nodokļa rēķina obligātiem rekvizītiem paredz pakalpojuma veidu un apjomu. Tāpat norāda, ka nav pietiekami, ka tiek konstatēta tikai nodokļa rēķina esamība, tā apmaksā. Nepieciešams konstatēt apstākli, ka preces vai pakalpojumi ir reāli saņemti un vai pēc to ekonomiskā un juridiskā satura un būtības tie nodrošina citus ar nodokli apliekamus darījumus, tas ir, vai tie rada jaunu pievienoto vērtību un pārnes savu vērtību jaunražotas preces vai pakalpojuma sastāvā, par ko galējais patērētājs samaksā PVN.

[6.2] Tiesa norādījusi, ka neviens no lietā esošajiem dokumentiem nedod priekšstatu par SIA "Asigne" sniegto pakalpojumu apmēru un vērtību, jo arī SIA "Rietumu kokeksports" neiesniedza

pierādījumus faktam, ka ir iegrāmatojis darījumus ar SIA "Asigne" savos grāmatvedības reģistros un PVN deklarācijā.

[6.3] Izvērtējot 2002.gada 1.janvārī starp SIA "Asigne" un SIA "Rietumu kokeksports" noslēgto sadarbības līgumu Nr.1, tiesa atzina, ka minētajā līgumā puses nebija vienojušās par visām darījuma būtiskajām sastāvdaļām. Tiesa uzskatīja, ka ar cenu aptauju un darbu pieņemšanas aktu nav pierādīta reāla pakalpojumu sniegšana. Aktā par cenu aptauju nav norādīts, kādā veidā minētās cenas izmantoja SIA "Asigne" savā saimnieciskā darbībā.

[6.4] Analizējot aktu par darbu pieņemšanu, tiesa atzina šo dokumentu par nekonkrētu, jo akta 2.punktā nav norādīti konkrēti pirkuma līgumi un to noslēgšanas datumi par sešām cirmām, kuras SIA "Asigne" ir iegādājusies. Pamatu apšaubīt aktu par darbu pieņemšanu tiesai deva apstākļi, ka par vienu un to pašu cirsma iegādi ir apmaksāti starpniecības pakalpojumi SIA "Mežserviss" un menedžmenta pakalpojumi SIA "Rietumu kokeksports" un abos gadījumos ir atskaitīts priekšnodoklis.

[7] Kasācijas sūdzību iesniedza SIA "Asigne", lūdz atcelt Vidzemes apgabaltiesas spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7.1] Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tiesa nav skatījusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas tiesību normu kontekstā ar citām tiesību normām un nepamatoti interpretējusi minēto tiesību normu. Norādīts, ka tiesa nav pielietojusi teleoloģisko tiesību normas interpretācijas metodi un nav noskaidrojusi tiesību normas jēgu, pamatojoties uz lietderīgu un taisnīgu mērķi, kas ar attiecīgo tiesību normu būtu jāsasniedz. Norāda, ka Administratīvā procesa likuma 17.panta ceturtā daļa paredz, ka dažādu tiesību normu interpretācijas gadījumā būtu jālieto tā, ar kuru konkrētajā gadījumā iespējams sasniegt lietderīgāko un taisnīgāko rezultātu.

[7.2] Norāda, ka likums paredz, ka PVN maksātājam ir tiesības atskaitīt pārdevējam samaksāto PVN kā priekšnodokli no valsts budžetā maksājamās summas un netiek apstrīdēts, ka ir bijis rēķins un tas ir apmaksāts. Tāpat likums "Par pievienotās vērtības nodokli" neuzliek pakalpojuma saņēmējam par pienākumu pārliecināties, vai pakalpojumu sniedzējs ir iemaksājis no pircēja saņemto PVN valsts budžetā.

[7.3] Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tiesa, interpretējot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, nav pamatojusi, kopsakarībā ar kuru tiesību normu minētā likuma norma ir interpretēta. Pieteicējs norāda, ka tas varētu būt likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.pants un šādā gadījumā nav šaubu, ka PVN pieteicējs samaksājis tā saimnieciskās

darbības nodrošināšanai, un nav skaidrs, kāpēc tiesa secinājusi, ka nav pierādīta prasītāja atskaitītā priekšnodokļa saistība ar tā saimniecisko darbību. Norāda, ka tiesību akti neizvirza prasību pierādīt pakalpojuma, par kuru atskaitīts priekšnodoklis, faktu, būtību un saturu. Tiesa spriedumā nav norādījusi, no kurām tiesību normām šāda prasība izriet. Tāpat tiesa nav nosaukusi tos dokumentus, kuriem būtu jābūt, lai pamatotu darījuma esamības faktu.

[7.4] Kasācijas sūdzībā norāda, ka tiesa neprecīzi spriedumā citē dokumentus, kuri ietekmē PVN piemērošanu, atsaucoties uz to, ka nav ievērotas likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas 3.punkta prasības.

[8] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniedzis VID Vidzemes reģionālās nodaļas direktora vietnieks, lūdz noraidīt kasācijas sūdzību un atstāt negrozītu Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 22.aprīļa spriedumu.

[9] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvis uztur kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Tiesas sēdē VID pārstāvis un VID Vidzemes reģionālās iestādes pārstāvis neatzīst kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[10] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (redakcijā, kāda bija pieteicējas norādīto pakalpojumu saņemšanas laikā) 10.panta pirmās daļas 1.punkts noteica, ka tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām VID reģistrētām apliekamajām personām saņemtajos pievienotās vērtības nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai ir VID reģistrētai apliekamai personai. Šādu priekšnodokļa atskaitījumu persona drīkst veikt pēc pievienotās vērtības nodokļa rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas, bet preču piegādes darījumos – pēc pievienotās vērtības nodokļa rēķina un preču saņemšanas. No minētā izriet, ka pakalpojuma sniegšanas gadījumā personai ir tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu vienīgi tad, ja ir ievēroti šādi nosacījumi: 1) abi darījuma dalībnieki ir reģistrēti VID kā PVN maksātāji; 2) pakalpojums ir sniegts ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai; 3) ir saņemts un apmaksāts nodokļu rēķins.

Konkrētajā gadījumā priekšnodokļa atskaitīšana tiek pamatota ar darījumu par pakalpojumu sniegšanu. Atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta otrajai daļai pakalpojuma sniegšana ir notikusi, ja pakalpojums ir sniegts pasūtītājam un ir izrakstīts nodokļa rēķins vai atlīdzība par pakalpojumu ir saņemta pirms pakalpojuma sniegšanas. Savukārt minētā panta sestā daļa nosaka, ka par nodokļa rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri

noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un kuros ietverta informācija par preču nosūtītāju vai pakalpojuma sniedzēju un preču vai pakalpojumu saņēmēju, par precēm un to daudzumu vai pakalpojuma veidu un apjomu, preču cenu un vērtību vai atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem, preču piegādes vai pakalpojuma sniegšanas laiku. No minētā secināms, ka tikai minētās likuma normas noteiktajā kārtībā noformēti dokumenti ir izmantojami par nodokļu rēķiniem, kuri arī ir par pamatu priekšnodokļa atskaitīšanai.

[11] Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pieteicēja nav ievērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas 3.punkta prasības, kurš kā vienu no nodokļa rēķina obligātajiem rekvizītiem paredz pakalpojuma veida un apjoma norādīšanu, bet 2002.gada 30 decembra preču pavadzīmē-rēķinā HD-VII 207193 ir norādīts tikai "menedžmenta pakalpojumi 2002.gada jūlijs–decembris", bet nav norādīts, kādus konkrēti menedžmenta pakalpojumus SIA "Rietumu kokeksports" ir sniegusi. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šāds apelācijas instances tiesas atzinums ir pamatots, jo jēdziens "menedžmenta pakalpojumi" ir pārāk plašs, lai no tā varētu secināt, kādi pakalpojumi ir sniegti un vai tie ir sniegti saimnieciskās darbības nodrošināšanai, bet likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas 3.punkta noteikumi paredz norādīt sniegto pakalpojumu veidu un apjomu. Kasācijas instances tiesas sēdē arī pieteicējas pārstāvis norādīja, ka "menedžmenta pakalpojumi" ir visaptverošs jēdziens, kas tikai apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, ka preču pavadzīmē-rēķins neatspoguļo, kādi pakalpojumi konkrētajā gadījumā ir veikti.

[12] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka: "vislielākās šaubas VID un apgabaltiesai ir radušās par to, ka prasītājs nav pierādījis pakalpojumu, par kuru atskaitīts priekšnodoklis, faktu, būtību un saturu. Jāuzsver, ka tiesību akti neizvirza šādus kritērijus priekšnodokļa atskaitīšanas tiesībām, un tiesa arī nav norādījusi, no kurām tiesību normām šāda prasība izriet". Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds kasācijas sūdzības arguments nav pamatots.

[12.1] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punktā noteikts, ka priekšnodoklis ir pievienotās vērtības nodokļa summa, kas norādīta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamajai personai izrakstītajā pievienotās vērtības nodokļa rēķinā **par iegādātajām precēm vai saņemtajiem pakalpojumiem** tās saimnieciskās darbības nodrošināšanai. Līdz ar to pārsūdzētajā spriedumā pamatoti atzīts, ka izvērtējot augstāk minētā likuma 10.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumus, minētās tiesību normas ietvaros nav pietiekami konstatēt tikai nodokļa rēķina esamību, tā apmaksu un apstākli, ka nodokļu rēķinu izsniegusi apliekama persona, bet ir nepieciešams

konstatēt arī to, vai preces un pakalpojumi ir reāli saņemti un vai pēc to ekonomiskā un juridiskā satura un būtības tie nodrošina citus ar nodokli apliekamos darījumus. Apelācijas instances tiesa, pārbaudot un izvērtējot pierādījumus lietā, atzinusi, ka nav iespējams konstatēt sniegto pakalpojumu būtību, tātad nav iespējams konstatēt darījuma saturu. Izdarot šādu secinājumu, apelācijas instances tiesa ir vērtējusi gan 2002.gada 1.janvāra sadarbības līgumu, gan preču pavadzīmi-rēķinu, gan arī pārējos lietas materiālus. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.pantam ir novērtējusi pierādījumus, norādījusi, kādēļ tā vieniem pierādījumiem devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem, un izdarījusi secinājumus, kas atbilst minētajai Administratīvā procesa likuma normai. Senāta kompetencē neietilpst pierādījumu pārvērtēšana.

[12.2] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesa, atsaucoties uz to, ka nav ievērotas likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas 3.punkta prasības, kas prasa PVN rēķinā norādīt pakalpojuma veidu un apjomu, pavadzīmē esošā pakalpojuma apraksta citātā nav iekļāvusi norādi, kas pamatota uz līgumu starp pusēm. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais arguments nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai. Minētajā preču pavadzīmē-rēķinā tiešām ir norādīts – "menedžmenta pakalpojumi 2002.g.jūlijs–decembris pēc līguma Nr.1-1 no 2002.g.1.janvāra". Tomēr jāņem vērā, ka apelācijas instance minēto līgumu ir vērtējusi savā spriedumā, bez tam līguma I sadaļā – līguma priekšmets ir noteikts: "Pakalpojuma ņēmējs uzdod Izpildītājam ar savām iespējām un līdzekļiem sniegt **menedžmenta pakalpojumus** par katru pakalpojuma ņēmēja darbības mēnesi". Kasācijas instances tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis norādīja, ka līguma tālākajā tekstā ir uzskaitītas konkrētas darbības, ko apņemas veikt izpildītājs, tādējādi izskaidrojot to, kas ietilpst jēdzienā "menedžmenta pakalpojumi". Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šāds arguments nav pamatots, jo līguma II sadaļas 1.punktā ir noteikts, ka izpildītājs apņemas veikt pakalpojuma ņēmēja firmas menedžmenta organizēšanu atbilstoši uzņēmuma profilam un iespējām, kas atbilstu līguma priekšmetam, bet II.5.punktā noteikts, ka izpildītājs apņemas organizēt no pakalpojuma ņēmēja pieņemto materiālu izkraušanu, uzglabāšanu, apsardzi savā objektā, uz ko jēdziens "menedžmenta pakalpojumi" nebūtu attiecināms. No teiktā secināms, ka arī no sadarbības līguma nav skaidri saprotams, ko konkrētajā gadījumā ietver jēdziens "menedžmenta pakalpojumi". Līdz ar to atsauce preču pavadzīmē-rēķinā uz sadarbības līgumu nedod iespēju konstatēt, kādi tieši pakalpojumi konkrētajā gadījumā ir saņemti.

[13] Kā jau iepriekš norādīts, atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (redakcijā, kas bija spēkā pieteicējas norādīto pakalpojumu sniegšanas laikā) 8.panta otrajai daļai pakalpojuma sniegšana ir notikusi, ja pakalpojums ir sniegts pasūtītājam un ir izrakstīts nodokļa rēķins vai atlīdzība par pakalpojumu ir saņemta pirms pakalpojuma sniegšanas. Konkrētajā gadījumā preču pavadzīme-rēķins neatbilst augstāk minētā likuma prasībām, jo no rēķina nav saprotams, tieši kādi pakalpojumi ir sniegti, līdz ar to nav iespējams konstatēt darījuma būtību un, kā atzinusi apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietas materiālus, neviens no iesniegtajiem dokumentiem nedod priekšstatu par sniegto pakalpojumu veidu, apmēru un vērtību. Tā kā nav iespējams identificēt, par kādiem pakalpojumiem konkrēti ir izrakstīta preču pavadzīme-rēķins un kādi pakalpojumi ir saņemti, tad nebija pamata priekšnodokļa atskaitīšanai. Saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punktu priekšnodoklis ir pievienotās vērtības nodokļa summa, kas norādīta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamajai personai izrakstītajā pievienotās vērtības nodokļa rēķinā **par iegādātajām precēm vai saņemtajiem pakalpojumiem tās saimnieciskās darbības nodrošināšanai.**

[14] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai kasācijas sūdzībā norādītais apstāklis, ka tiesa, interpretējot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, nav pamatojusi, kopsakarībā ar kuru tiesību normu šī norma ir interpretēta, un ka tiesa nav piemērojusi teleoloģisko interpretācijas metodi. Konkrētajā gadījumā izvērtējot augstāk minētā likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu, kas regulē priekšnodokļa atskaitīšanu, un 1.panta 9.punktu, kurā dots priekšnodokļa jēdziens, pielietojot gramatisko tulkošanas metodi, ir skaidri saprotams, ka tiek runāts par **saņemtajiem** pakalpojumiem [13]. Jāņem vērā, ka jebkura interpretācija vienmēr ir jāsāk ar gramatisko metodi, kas konkrētajā gadījumā ir arī pietiekami, lai izprastu priekšnodokļa jēdziena un tā atskaitīšanas jēdziena saturu.

[15] Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atstājams negrozīts, bet SIA "Asigne" kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 22.aprīļa spriedumu, bet SIA "Asigne" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par papildus nodokļu aprēķināšanas pieļaujamību (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā un otrā daļa)

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa tulkojama saistībā ar šā panta pirmo daļu, jo tajā norādīti apstākļi, kuriem pastāvēt, Valsts ieņēmumu dienestam rodas tiesības veikt nodokļa lieluma precizēšanu uz aprēķina pamata.

Lietā Nr. SKA-171

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,

piedaloties zemnieku saimniecības "Ūdensrozes" pārstāvei zvērinātai advokātei I.Samsonei un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei S.Laiveniecei,

2004.gada 26.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc zemnieku saimniecības "Ūdensrozes" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2001.gada 23.jūlija līdz 3.oktobrim Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Valmieras rajona nodaļa veica zemnieku saimniecības "Ūdensrozes" (turpmāk arī – z/s "Ūdensrozes") komplekso nodokļu auditu par 1998., 1999. un 2000.gadu. Veicot pārbaudi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk – IIN) aprēķināšanu un nomaksu budžetā par minēto periodu, tika atzīts, ka z/s "Ūdensrozes" to darījusi pretēji normatīvo aktu prasībām. Proti, ar nodokli apliekamajā ienākumā par 1999. un 2000.gadu nepamatoti nav iekļauta visa par maksāšanas atļaujām saņemtā nauda, kā arī 1998. un 1999.gadā no apliekamās summas nepamatoti atskaitīti izdevumi. Pārrēķinājis z/s "Ūdensrozes" ienākumus un no tiem maksājamo IIN, VID konstatēja, ka zemnieku saimniecības ienākumi sasniedz valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru, no kura maksājamas sociālās apdrošināšanas iemaksas. Taču tās z/s "Ūdensrozes" nav maksājuši.

Nemot vērā iepriekš minēto, VID Valmieras rajona nodaļas Audita daļas vadītāja 2001.gada 4.oktobrī pieņēma lēmumu Nr.6-8/55, ar kuru z/s "Ūdensrozes" uzlika par pienākumu valsts budžetā iemaksāt IIN Ls 1 097,72 un soda naudu Ls 1 097,72, kā arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas Ls 239,12 un soda naudu Ls 239,12. Šo lēmumu z/s "Ūdensrozes" apstrīdēja VID Vidzemes reģionālās iestādes Valmieras nodaļas direktorei, kura ar 2001.gada 29.novembra lēmumu Nr.4-19/17 z/s "Ūdensrozes" sūdzību noraidīja. Par šo lēmumu z/s "Ūdensrozes" savukārt iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram. VID ģenerāldirektors atstāja spēkā VID Vidzemes reģionālās iestādes Valmieras nodaļas direktores lēmumu.

[2] Par šādu VID ģenerāldirektora 2002.gada 15.janvāra lēmumu Nr.19/910 z/s "Ūdensrozes" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, norādot, ka z/s "Ūdensrozes" nodokļu uzrēķins un aprēķinātā soda nauda nav pamatoti. Z/s "Ūdensrozes" nepiekrīt VID ģenerāldirektora lēmumam un norāda, ka:

1) VID rīcībā nav pierādījumu, ka z/s "Ūdensrozes" nav uzrādījusi savus patiesos ienākumus. Par pierādījumu nevar uzskatīt ne kaimiņienes A.B. sūdzības, ne VID 2001.gada 5.maija apsekošanas aktu;

2) VID nav tiesību atsaukties uz presē publicēto informāciju kā pierādījumu. Šīs publikācijas uzskatāmas par z/s "Ūdensrozes" reklamējošiem rakstiem;

3) 2000.gada 18.augustā – laikā, kad z/s "Ūdensrozes" tika veikta VID tematiskā pārbaude, Ministru kabineta 1999.gada 23.februāra noteikumi Nr.62 "Noteikumi par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām" pieļāva klientiem izsniegt VID neregistrētas kvītis;

4) VID nepamatoti uz 1999.gadu ar atpakaļejošu spēku attiecinājis Ministru kabineta 2000.gada 20.jūnija noteikumus Nr.200 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu" (turpmāk – noteikumi Nr.200). Līdz šo noteikumu spēkā stāšanās brīdī tajos minētos jautājumus regulēja citas tiesību normas;

5) tā kā auditējamā periodā neietilpa 2001.gads, VID nebija tiesīgs izmantot datus par šo periodu.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 13.septembra spriedumu z/s "Ūdensrozes" sūdzību noraidīja.

[3] Izskatījusi Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūras prokurora apelācijas protestu un z/s "Ūdensrozes" apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesa (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 30.marta spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora 2002.gada 15.janvāra lēmumu Nr.19/910, VID Vidzemes reģionālās

iestādes Valmieras nodaļas direktores 2001.gada 29.novembra lēmumu Nr.4-19/17 un VID Valmieras rajona nodaļas Audita daļas vadītājas 2001.gada 4.oktobra lēmumu Nr.6-8/55.

Apgabaltiesa atzina, ka lietā nav konkrētu pierādījumu par to, ka z/s "Ūdensrozes" 1999. un 2000.gadā guvusi ienākumus, par kuriem jāmaksā IIN, kā arī par to, ka zemnieku saimniecība slēpusi patiesos ienākumus. Apgabaltiesas ieskatā, par pierādījumu nav uzskatāmas kaimiņienes A.B. sūdzības, kā arī VID 2001.gada 5.maija apsekošanas akts. No šā akta neizriet, ka būtu konstatēts kaut viens makšķernieks, kas zvejojis par samaksu un pretī nebūtu saņēmis noformētu kvīti. Aktā VID nav norādījis apsekošanas laikā konstatēto par to, ko pie z/s "Ūdensrozes" dīķiem dara apmēram 100 makšķernieki. Z/s "Ūdensrozes" ar šo apsekošanas aktu arī netika iepazīstināta. Tādējādi apgabaltiesa secinājusi, ka no A.B. liecībām un minētā apsekošanas akta nevar secināt, ka z/s "Ūdensrozes" dīķi tika izmantoti ienākumu gūšanai.

Apgabaltiesa norādījusi, ka 2000.gada 28.augustā z/s "Ūdensrozes" īpašnieks P.Zaļaiskalns jau tika saukts pie administratīvās atbildības pēc Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.⁶panta pirmās daļas. P.Zaļaiskalna pārkāpumi izpaukušies VID neregistrētu kvīšu izsniegšanā. Minētais pārkāpums varēja kalpot kā netiešs pierādījums iespējamo ienākumu slēpšanai, bet bez citiem, tiešiem pierādījumiem, nevarēja būt par pamatu audita uzrēķinam.

Atzinusi par nepamatotiem VID aprēķinātos ienākumus z/s "Ūdensrozes", apgabaltiesa uzskata, ka tādējādi ir nepamatota VID prasība, lai P.Zaļaiskalna reģistrētos kā valsts obligāto sociālo apdrošināšanas iemaksu veicējs un tās arī veiktu.

Attaisnoto izdevumu pierādīšanai apgabaltiesa atzinusi par pamatotu 1999.gada 13.oktobrī SIA "Auto-Berger" izdoto kvīti Nr.932 un divas kvīti no SIA "KN un Partneri". Minētajos dokumentos ietverti visi likuma "Par grāmatvedību" 7.panta pirmajā daļā norādītie rekvizīti.

Apgabaltiesa nav guvusi apstiprinājumu arī z/s "Ūdensrozes" mantas vai kapitāla pieaugumam. Tādēļ nav arī gūti tādi pierādījumi, kas dotu pamatu VID piemērot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu un noteikumu Nr.200 2.5.apakšpunktu.

[4] Par apgabaltiesas 2004.gada 30.marta spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzībā sniegti šādi argumenti:

[4.1] Apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta otrās daļas 1.punktu. Saskaņā ar lietā esošajiem materiāliem noskaidrots, ka z/s "Ūdensrozes" pārdevusi makšķerēšanas atļaujas, taču 1999. un 2000.gadā ar nodokli apliekamajā ienākumā nav iekļāvusi visu par makšķerēšanas atļaujām saņemto naudu. To apliecina VID tiesai iesniegtie pierādījumi – A. B.

vēstule, VID 2001.gada 5.maija apsekošanas akts, P.Zaļaiskalna presē sniegtās intervijas, VID 2000.gada 28.augusta administratīvā pārkāpuma protokols un VID 2000.gada 18.augusta tematiskās pārbaudes akts Nr.42. Apgabaltiesa atstājusi bez ievēribas to, ka z/s "Ūdensrozes" no savas puses ne VID, ne tiesai nav iesniegusi nekādus pierādījumus.

[4.2] Apgabaltiesa nav arī piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta trešo daļu. Z/s "Ūdensrozes" VID iesniegusi izdevumus apliecinošus dokumentus – kvīti par samaksāto īri un automašīnas remontu. Pēc tām nav iespējams noteikt, ka īres maksa tiek maksāta saistībā ar z/s "Ūdensrozes" saimniecisko darbību un ka tieši remontētā automašīna tiek izmantota iegūto gūšanā. Apgabaltiesai nevajadzēja piemērot likuma "Par grāmatvedību" 7.panta pirmo daļu un tādējādi atzīt, ka attaisnojošie dokumenti atbilst šai tiesību normai. Izdevumu apjoma noteikšanu regulē nevis likums "Par grāmatvedību", bet likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli".

[4.3] Nav pareizi iztulkota un piemērota likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa, kura aprēķinu metodes piemērošanu pieļauj atbilstoši VID rīcībā esošajām vai pārbaudes laikā iegūtajām ziņām. Tiesa ir tikai nocītējusi, bet nav piemērojusi noteikumu Nr.200 2.5.apakšpunktu.

[4.4] Apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi un piemērojusi arī likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta 3.punktu. Tā kā VID un tiesas rīcībā esošā informācija liecina, ka z/s "Ūdensrozes" iegūto sasnieguši Ministru kabineta noteikto obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru, VID bija tiesīgs pieteicējam noteikt papildus budžetā maksājamās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

[4.5] Atceļot visu trīs VID amatpersonu lēmumus, apgabaltiesa pārkāpusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 22.panta otro daļu, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sesto daļu, kā arī Administratīvā procesa likuma 81.panta piekto daļu. Tiesvedība daļā, ar kuru z/s "Ūdensrozes" lūdz atcelt VID divu zemāko amatpersonu lēmumus, jāizbeidz atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktam.

Ņemot vērā iepriekš minēto, VID lūdz atcelt apgabaltiesas 2004.gada 30.marta spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[5] Tiesas sēdē VID pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, norādot, ka apgabaltiesa nav vērtējusi tos faktiskos apstākļus, kas liecina par visu z/s "Ūdensrozes" ienākumu neuzrādīšanu 2000.gadā. VID pārstāve arī paskaidroja, ka par ienākumu neuzrādīšanu

1999.gadā liecina fakts, ka z/s "Ūdensrozes" bija izsniegta atļauja saimnieciskās darbības veikšanai.

Z/s "Ūdensrozes" pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un pauda viedokli, ka kasācijas sūdzības mērķis ir pārvērtēt pierādījumus. Taču VID nav iesniedzis konkrētus pierādījumus tam, lai varētu piemērot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu atbilstoši kasācijas sūdzībā minētajiem argumentiem.

[7] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 3.panta pirmā daļa noteic, ka ar IIN tiek aplikts iekšzemes nodokļa maksātāja taksācijas perioda (kalendāra gada) apliekamo **ienākumu** apjoms.

Savukārt minētā likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts nosauc, kādi ieņēmumi ņemami vērā, nosakot ar IIN apliekamo ienākumu, proti, ieņēmumus, kas gūti no saimnieciskās darbības, citastarp, tiek ieskaitīti **ieņēmumi** no preču, darbu un pakalpojumu pārdošanas.

[7.1] Izvērtējot šajā lietā pārsūdzētā administratīvā akta – VID lēmuma par papildus aprēķinātā IIN iemaksu budžetā – tiesiskumu, apgabaltiesa ir pārbaudījusi un novērtējusi visus VID iesniegtos pierādījumus, kas, VID ieskatā, apliecina, ka z/s "Ūdensrozes" nav uzrādījusi visus ieņēmumus no pakalpojumu pārdošanas 1999. un 2000.gadā. Apgabaltiesas spriedumā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 251.panta piektajai daļai ir norādīti argumenti, ar kuriem tiesa noraidījusi minētos VID iesniegtos pierādījumus (sk. apgabaltiesas sprieduma 6.–7.lpp.).

[7.2] Apgabaltiesa atzinusi, ka nav gūtas konkrētas ziņas par to, ka z/s "Ūdensrozes" 1999. un 2000.gadā no maksājerēšanas atļauju pārdošanas guvusi ienākumus, par kuriem būtu jāveic IIN maksājumi. Tādējādi, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, apgabaltiesa ir noskaidrojusi lietas apstākļus un devusi tiem atbilstošu juridisku vērtējumu. Tā kā tiesību norma jāpiemēro tad, ja faktiskie apstākļi atbilst šās normas tiesiskajā sastāvā raksturotajām juridiskajām pazīmēm, pastāvot apgabaltiesas konstatētajiem apstākļiem, tai **nebija jāpiemēro** likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta otrās daļas 1.punkts.

Līdz ar to kasācijas sūdzības arguments par to, ka apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta otrās daļas 1.punktu (sk. šā sprieduma 4.1.punktu) nav pamatots.

[8] Atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta pirmajai daļai personas apliekamais ienākums no saimnieciskās darbības tiek aprēķināts kā šajā pantā noteikto ieņēmumu un **ar to gūšanu saistīto izdevumu** starpība. Minētā panta trešajā daļā

uzskaitīts, kas tiek ieskaitīts izdevumos. Kasācijas sūdzībā pareizi norādīts, ka šī tiesību norma paredz trīs imperatīvas prasības, lai izdevumus drīkstētu atskaitīt no ieņēmumiem, proti, izdevumiem jābūt saistītiem, pirmkārt, ar saimnieciskās darbības veikšanu, otrkārt, ar ienākumu gūšanu un, treškārt, ar ienākumiem taksācijas gadā.

[8.1] Kasācijas sūdzībā un VID pārstāves paskaidrojumos tiesas sēdē pausts viedoklis, ka no z/s "Ūdensrozes" iesniegtajām kvītīm par izdevumiem (īres maksu un automašīnas remontu) nav iespējams noteikt, vai šie izdevumi saistīti ar saimniecisko darbību un ienākumu gūšanu. No minētā jāsecina, ka VID apšaubā tieši z/s "Ūdensrozes" iesniegto dokumentu ticamību, nevis šo izdevumu apmēru un neatbilstību likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta trešās daļas prasībām. Pie šādiem apstākļiem apgabaltiesa pamatoti atsaukusies uz likuma "Par grāmatvedību" 7.pantu, kurā noteiktas prasības attaisnojuma dokumentiem grāmatvedībā. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, no atzinuma spriedumā, ka z/s "Ūdensrozes" iesniegtās kvītis atbilst attaisnoto izdevumu pierādīšanai, izriet, ka apgabaltiesa ir izvērtējusi ar šīm kvītīm apliecināto izdevumu saistību ar zemnieku saimniecības gūtajiem ienākumiem no saimnieciskās darbības taksācijas gadā.

[8.2] Tādējādi kasācijas sūdzības arguments par to, ka apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta trešo daļu (sk. šā sprieduma 4.2.punktu), ir noraidāms.

[9] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa paredz VID tiesības Ministru kabineta noteiktajā kārtībā uz aprēķinu pamata noteikt nodokļu maksājumu lielumu nodokļu maksātājiem atbilstoši to īpašumā esošās mantas vai kapitāla vērtības pieaugumam vai atbilstoši VID rīcībā esošajām vai pārbaudes laikā iegūtajām ziņām.

Taču minētā tiesību norma ir tulkojama kopsakarā ar šā paša panta pirmo daļu, jo tajā norādīti apstākļi, kuriem pastāvot, VID rodas tiesības veikt nodokļa lieluma precizēšanu uz aprēķina pamata. Proti, papildu nodokļu aprēķināšana pieļaujama, ja nodokļu maksātājs pārkāpis nodokļu likumus.

[9.1] Šajā lietā VID aprēķina metodi piemērojis, uzskatot, ka z/s "Ūdensrozes" slēpusi savus patiesos ienākumus, līdz ar to pārkāpusi likuma prasības par apliekamā ienākuma noteikšanu.

Taču apgabaltiesa, izvērtējot un noraidot VID iesniegtos pierādījumus, atzinusi, ka z/s "Ūdensrozes" 1999. un 2000.gadā nav bijuši ieņēmumi no saimnieciskās darbības, kas apliekami ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, un tāpat nav pārkāpusi nodokļu likumus. Tādējādi apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka šajā lietā nav piemērojama likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa.

[9.2] Noteikumi Nr.200 ir izdoti saskaņā ar iepriekš minētā likuma 23.panta otro daļu. Līdz ar to šajā lietā nebija arī pamata piemērot šos noteikumus.

[9.3] Tādējādi nav pamatots arī kasācijas sūdzības (sk. šā sprieduma 4.3.punktu) arguments, ka apgabaltiesai vajadzēja piemērot noteikumus Nr.200 un ka tā nepareizi tulkojusi un piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu.

[10] Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta trešā daļa paredz, ka tie pašnodarbinātie, kuru ienākumi sasniedz Ministru kabineta noteikto obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru, ir obligāti sociāli apdrošināmi. Viņu pienākums ir veikt obligātās apdrošināšanas iemaksas.

Tā kā Administratīvo lietu departaments atzinis (sk. šā sprieduma 7.punktu), ka nav pamatots VID viedoklis par to, ka z/s "Ūdensrozes" 1999. un 2000.gadā bija papildu ienākumi no maksšķerēšanas atļauju pārdošanas, nav pamatots arī kasācijas sūdzības arguments (sk. šā sprieduma 4.4.punktu) par to, ka tiesa nepareizi tulkojusi un piemērojusi likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta 3.punktu (acīmredzot domāta panta trešā daļa).

Apgabaltiesa ir izvērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus un pamatoti atzinusi, ka valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru zemnieku saimniecības ienākumi ir sasnieguši tikai tāpēc, ka VID uz aprēķina pamata noteikusi tās ieņēmumus. Tā kā apgabaltiesa šādu VID aprēķinu atzinusi par kļūdainu, tad nav bijis arī pamats noteikt papildus budžetā maksājamo obligāto apdrošināšanas iemaksu.

[11] VID kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa pārkāpusi materiālo tiesību normas, taču nav minēts neviens procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas būtu pieļauts, izskatot lietu apelācijas instances tiesā. Tas nozīmē, ka Administratīvo lietu departamentam nav jāpārbauda, vai pierādījumu novērtēšanā apgabaltiesa nav pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumu. Tādējādi atzīstams, ka pierādījumus apgabaltiesa ir novērtējusi atbilstoši minētās likuma normas nosacījumiem.

[12] Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punkts noteic, ka tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments (sk. šā sprieduma 4.5.punktu), ka apgabaltiesai, pamatojoties uz minēto tiesību normu, bija jāizbeidz tiesvedība daļā par VID Vidzemes reģionālās iestādes amatpersonu lēmumiem.

[12.1] Administratīvā akta izdošanas process iestādē ir vienots, tas ietver arī sākotnējā administratīvā akta apstrīdēšanu un beidzas ar galīgā lēmuma pieņemšanu augstākā iestādē, ja administratīvais akts

tiek apstrīdēts. Tikai pēc šādas iepriekšējas ārpustiesas lietas izskatīšanas kārtības ievērošanas persona ir tiesīga griezties tiesā, lai pārsūdzētu administratīvo aktu. Tas izriet arī no Administratīvā procesa likuma 81.panta piektās daļas.

No minētās tiesību normas un Administratīvā procesa likuma 76.panta trešās daļas, kā arī no valsts pārvaldes iestāžu vienotības principa secināms, ka apstrīdētais administratīvais akts pēc izskatīšanas augstākā iestādē tiek noformēts ar šās iestādes lēmumu, bet saturiski ietver arī sākotnējos zemāko iestāžu lēmumus. Tādēļ noteiktos gadījumos (piemēram, ja galējais lēmums neietver visu tiesisko attiecību analīzi) tiesai ir jāvērtē arī sākotnējos lēmumus ietvertais pamatojums (sk. arī Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 21.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-131 un 2004.gada 6.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKA-24).

Tādējādi nav pamatots apgalvojums, ka sākotnējais administratīvais akts un citi zemāko iestāžu lēmumi, kas pieņemti šā administratīvā akta apstrīdēšanas procesā, nav pakļauti izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā.

[12.2] Minētais secinājums nav pretrunā arī ar likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 22.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sesto daļu, kas paredz, ka persona tiesā var pārsūdzēt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu. Minētās tiesību normas noteic administratīvā akta apstrīdēšanas virzību iestādē jeb lietas pirmstiesas izskatīšanas kārtību Valsts ieņēmumu dienestā, taču tās neparedz, ka zemāko amatpersonu lēmumi nav pakļauti izskatīšanai administratīvajā tiesā.

[13] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Par terminu "preču piegāde" un "tirgus vērtība" iztulkošanai izmantojamajām tiesību normām (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punkts)

Tā kā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normas ir publisko tiesību normas un tā kā tajās ir sniegts termina "preču piegāde" un "tirgus vērtība" skaidrojums šā likuma izpratnē, nav nepieciešams šo terminu noskaidrošanai izmantot privāto tiesību normas.

Lieta Nr. SKA-178

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "ICC" pārstāvim K.Prihodko un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei S.Laiveniecei,

2004.gada 26.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "ICC" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "ICC" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2002.gada oktobra līdz 2003.gada 29.maijam veikts SIA "ICC" pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk arī – PVN) vienkāršais audits par 2002.gada maiju–oktobri. Konstatējusi PVN aprēķināšanas un maksāšanas par 2002.gada maiju neatbilstību tiesību normām, Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvaldes 3.audita daļas priekšniece 2003.gada 29.maijā pieņēma lēmumu Nr.4.2.3/18 par audita rezultātiem. SIA "ICC" tika uzlikts par pienākumu iemaksāt budžetā PVN Ls 38 539,09 apmērā un soda naudu Ls 38 539,09 apmērā, kopā – Ls 77 078,18. Lēmums tika pamatots ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 4., 9. un 12.punktu, 2.panta ceturto daļu, 10.panta pirmās daļas 1.punktu un 15.panta otro daļu, kā arī likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu un 32.panta pirmo daļu.

Pēc SIA "ICC" sūdzības izskatīšanas, VID Rīgas reģionālās iestādes direktors ar 2003.gada 30.jūlija lēmumu Nr.1.3/38507 atstāja spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvaldes 3.audita daļas priekšnieces lēmumu.

VID ģenerāldirektors, izskatījis SIA "ICC" sūdzību par VID Rīgas reģionālās iestādes direktora lēmumu, nolēma to atstāt spēkā (2003.gada 24.septembra lēmums Nr.19/24372).

[2] Par VID ģenerāldirektora 2003.gada 24.septembra lēmumu Nr.19/24372 SIA "ICC" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, norādot, ka SIA "ICC" nodokļu uzrēķins un aprēķinātā soda nauda nav pamatoti šādu iemeslu dēļ:

1) pēc 2002.gada 14.maija līguma starp SIA "ICC" un SIA "Tronis" noslēgšanas tika sastādīti preču pieņemšanas-nodošanas akti, izrakstītas preču pavadzīmes-rēķini, kurus parakstījuši abu pušu pārstāvji un kuri reģistrēti grāmatvedības reģistros. Tas pierāda, ka līgumā minētās preces ir saņemtas attaisnojuma dokumentos norādītajos apjomos. SIA "ICC" ir arī pārliecinājusies par SIA "Tronis" tiesībām izrakstīt preču pavadzīmes-rēķinus. Preču tālākas realizācijas faktu apliecina SIA "ICC" un "RESOURCE POWER LLC" 2002.gada 16.maijā noslēgtais pirkšanas-pārdošanas līgums. Tādēļ SIA "ICC" ir bijusi tiesīga atskaitīt priekšnodokli no budžetā maksājamās PVN summas;

2) tā kā "RESOURCE POWER LLC" domātās preces tika piegādātas muitas noliktavā starpniekam SIA "Rikargo" (piegādi veica SIA "Tronis"), šim darījumam saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 7.panta pirmās daļas 1.punktu tika piemērota 0 procentu PVN likme;

3) no eksperta J.Rudziša 2002.gada 25.jūnija slēdziena nav saprotams, kādā veidā noteikta preču tirgus cena, no kādiem darījumiem viņš ir vadījies, kādu metodiku izmantojis un kāpēc preces cena tiek pielīdzināta metāllūžņu cenai. Šis slēdziens neatbilst reālajam lietu stāvoklim un to nevar ņemt par pamatu, nosakot iekārtu un presformu vērtību, kā arī vērtību darījumam;

4) VID, nosakot preces cenu, nav secīgi izmantojis Ministru kabineta 2001.gada noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 6.punktā paredzētās preces cenas aprēķināšanas metodes.

[3] Ar Rīgas Pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 10.janvāra spriedumu SIA "ICC" sūdzība tika apmierināta.

[4] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 21.maija spriedumu SIA "ICC" pieteikumu noraidīja. VID lēmums, ar kuru SIA "ICC" uzlikts par pienākumu

iemaksāt budžetā papildus aprēķināto nodokļu summu Ls 77 078,18, atstāts spēkā. Administratīvā apgabaltiesa, citastarp, norādījusi:

[4.1] no Ministru kabineta 2000.gada 20.jūnija noteikumu Nr.200 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu" 3.punkta un Ministru kabineta 2001.gada noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 6.punkta izriet, ka, nosakot preču piegādes tirgus vērtību, ir iespējams izmantot dažādas metodes. Šīs normas neparedz obligātu kādas metodes piemērošanu konkrētajā situācijā vai arī kādas metodes priekšrocību pret citām. Vienlaikus Ministru kabineta 2001.gada noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 6.8.apakšpunkts paredz, ka domstarpību gadījumā var tikt izmantots Darījumu novērtēšanas komisijas atzinums. Tādējādi eksperta novērtējuma metodes piemērošana konkrētajā lietā ir notikusi normatīvajos aktos pieļautās VID rīcības brīvības ietvaros;

[4.2] VID, pārbaudot konkrēto darījumu un konstatējot, ka darījumos minēto preču tirgus vērtība neatbilst šajos darījumos iesaistīto uzņēmēj sabiedrību grāmatvedības dokumentos minētajai, pamatoti nolēma veikt šo preču tirgus vērtības noteikšanu;

[4.3] eksperta J. Rudzīša slēdziens atzīstams par vienu no pierādījumiem, pamatojoties uz kuru, VID bija tiesīgs pieņemt lēmumu par SIA "ICC" budžetā maksājamo papildu PVN un soda naudu. Vienlaikus šis slēdziens ir papildu pierādījums faktam, ka a/s "Baltijas gumijas fabrika" par Ls 5 255,43 pārdotās preses un presformas SIA "Marats" ir tās pašas, ko SIA "ICC" nodevusi SIA "Rikargo". A/s "Baltijas gumijas fabrika" noteiktā preču pārdošanas cena ir ļoti tuva tai, kādu noteicis eksperts;

[4.4] tā kā SIA "ICC" grāmatvedības dokumentos un PVN deklarācijā ir uzrādījusi no SIA "Tronis" iegādāto preču paaugstinātu vērtību, bet preces tirgus vērtība noteikta, izmantojot tiesību normās paredzētās metodes, VID pamatoti secinājis, ka SIA "ICC" nav bijis tiesību veikt priekšnodokļa atskaitījumus. Tādējādi VID pamatoti arī veicis SIA "ICC" deklarācijā norādītā PVN aprēķinu un noteicis soda naudu;

[4.5] lai likuma izpratnē būtu notikusi preču piegāde, nepieciešams, lai lieta, kura ir darījuma priekšmets, tiesiski piederētu tai ar PVN apliekamai personai, kura to nodod otrai ar PVN apliekamai personai. Pārbaudot faktu par preču, kas norādītas SIA "Tronis" pavadzīmēs-rēķinos, nodošanu SIA "ICC", jāatzīst, ka šo preču piegāde nav notikusi atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punktā un 8.panta pirmajā daļā noteiktajam.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.maija spriedumu SIA "ICC" iesniedza kasācijas sūdzību.

[5.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka nepareizi tulkots likumā "Par pievienotās vērtības nodokli" definētais jēdziens "preču piegāde". Tas tulkots šaurākajā nozīmē, nekā pastāvēja apstākļi dabā. Šā jēdziena noskaidrošanai bija jāņem vērā arī Civillikuma 1403. un 1404.pants.

[5.2] SIA "ICC" uzsver, ka Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā Ministru kabineta 1995.gada noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.punktu, kā arī likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sesto daļu.

[5.3] Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti uzskatījusi, ka SIA "ICC" bija tiesības pārsūdzēt lēmumu par preču tirgus vērtības noteikšanu. Šāds lēmums SIA "ICC" netika iesniegts. Tas parādījās tikai audita pārskatā, kurš tika pamatots, citastarp, uz eksperta slēdzienu.

[5.4] Lietā nav ņemts vērā arī VID Galvenās muitas pārvaldes 2002.gada 26.jūnija atzinums Nr.16.2.3/5889/1-335KV.

[6] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības VID norāda, ka šajā lietā nav pamata ņemt vērā Civillikuma normas, jo tās regulē tiesiskās attiecības starp diviem privāttiesību subjektiem. Šīs lietas ietvaros strīds ir starp nodokļu maksātāju un nodokļu administrāciju.

Nav izprotama SIA "ICC" atsauce uz Augstākās tiesas Senāta praksi civillietās, kā arī Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumiem Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sesto daļu. VID nav bijis iebildumu par to, kā šajā konkrētajā lietā bijuši noformēti rēķini.

Administratīvā apgabaltiesa, sīki izanalizējusi normatīvajos aktos paredzētās VID tiesības un pienākumus nodokļu kontroles jomā, atzinusi VID rīcību par tiesisku. Savukārt kasācijas sūdzībā SIA "ICC" nav minējusi iespējamās VID pieļautos pārkāpumus aprēķinu metodes piemērošanā.

Neizprotams ir arī SIA "ICC" uzskats šajā lietā, ka preces muitas vērtību nevar noteikt, par pamatu ņemot iepriekšējos noslēgtos darījumus. Šīs lietas ietvaros VID ir noteicis preces tirgus vērtību saskaņā ar likumu "Par pievienotās vērtības nodokli", nevis muitas vērtību saskaņā ar Muitas likumu.

Nepamatota ir SIA "ICC" norāde, ka tai nav bijusi iespēja apstrīdēt lēmumu par tirgus cenas noteikšanu. Neviena tiesību norma neparedz, ka preces tirgus cena nosakāma atsevišķa lēmuma veidā.

SIA "ICC" kasācijas sūdzībai pievienojusi 2002.gada 14.maija pieņemšanas aktu. Taču šis akts nav bijis iesniegts ne VID lietas pirmstiesas izskatīšanas laikā, ne arī pirmās un otrās instances tiesā.

[7] Tiesas sēdē SIA "ICC" pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja. Sniedzot paskaidrojumus, viņš minēja arī argumentus, kuri nav norādīti kasācijas sūdzībā.

VID pārstāve pauda viedokli, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks.

Motīvu daļa

[8] Kasācijas instances tiesas kompetencē ir apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskuma un argumentu, kuri minēti kasācijas sūdzībā, pārbaude.

[9] Nepamatots ir kasācijas sūdzībā paustais viedoklis, ka Administratīvajai apgabaltiesai, tulkojot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punktā minēto terminu "preču piegāde", bija jāņem vērā Civillikuma 1403. un 1404.pants.

[9.1] Likums "Par pievienotās vērtības nodokli" regulē nodokļu maksātāju un nodokļu administrācijas tiesiskās attiecības, kas veidojas un pastāv saistībā ar šā nodokļa maksāšanu.

Tā kā minētā likuma normas ir publisko tiesību normas un tā kā likuma 1.pantā ir sniegti tajā lietoto terminu, arī terminu "preču piegāde" un "tirgus vērtība", skaidrojumi šā likuma izpratnē, nav ne pamata, ne nepieciešamības izmantot privāto tiesību normas, proti, Civillikuma 1403. un 1404.pantu, lai noskaidrotu termina "preču piegāde" jēgu nodokļu likumu izpratnē.

[9.2] Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punktu tulkojusi pareizi, proti, atbilstoši nodokļu likumu izpratnei.

[10] Nepamatots ir arī kasācijas sūdzības arguments, ka Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.punktu un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sesto daļu.

Minētās tiesību normas noteic prasības nodokļu rēķinu noformēšanā. Taču apgabaltiesas spriedumā nav minēti argumenti par to, ka nodokļu rēķini ir nepareizi aizpildīti.

[11] Sprieduma [8.1] un [10.2] punktos Administratīvā apgabaltiesa ir konstatējusi un attiecīgi novērtējusi lietas faktiskos apstākļus. Senāta kompetencē nav ne lietas apstākļu, ne pierādījumu pārvērtēšana, tāpēc norāde kasācijas sūdzībā, ka tiesas rīcībā, iespējams, nebija pieņemšanas akts, kas bijis VID Finanšu policijas rīcībā, nav vērā ņemams.

[12] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa ir devusi atbilstošu vērtējumu lietā noskaidrotajiem apstākļiem un pareizi atzinusi, ka VID bija tiesības noteikt preču piegādes tirgus vērtību, kombinējot Ministru kabineta 2001.gada

noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 6.punktā minētās metodes (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma [7.2] punktu). Ar šo Administratīvās apgabaltiesas atzinumu ir saistīta arī norāde spriedumā uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 39.panta pirmo daļu.

Šajā tiesību normā ir noteikts, ka nodokļu maksātājam, kas nepiekrīt nodokļu administrācijas lēmumam par tirgus cenas vai tirgus vērtības noteikšanu konkrētam darījumam, ir tiesības 10 dienu laikā pieprasīt Darījumu novērtēšanas komisijas atzinumu.

[12.1] Kasācijas sūdzībā netiek apstrīdēts Administratīvās apgabaltiesas atzinums par to, ka VID bija tiesības noteikt preču tirgus vērtību, kombinējot metodes, bet gan norāde spriedumā uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 39.panta pirmo daļu. Proti, kasators uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka SIA "ICC" nebija iespēju pārsūdzēt lēmumu par preču tirgus vērtības noteikšanu, kas balstīts uz eksperta slēdzienu.

Šāds kasācijas sūdzības arguments, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, ir nepamatots.

[12.2] Pirmkārt, tiesību normas nenoteic, ka nodokļu administrācijas nolēmumam par preces tirgus vērtības noteikšanu ir jābūt pieņemtam atsevišķa dokumenta veidā. Tas var būt iekļauts audita pārskatā vai lēmumā par budžetā papildus maksājamo nodokļu noteikšanu.

Tādējādi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 39.panta pirmajā daļā paredzētās tiesības griezties Darījumu novērtēšanas komisijā nodokļu maksātājs var izmantot 10 dienu laikā no brīža, kad viņam noteiktā kārtībā paziņots nodokļu administrācijas lēmums par preces tirgus vērtības noteikšanu. Administratīvā apgabaltiesa spriedumā ir konstatējusi, ka SIA "ICC" šīs tiesības vispār nav izmantojusi.

[12.3] Otrkārt, kasācijas sūdzības minētais arguments ir saistīts ar faktisko apstākļu pārvērtēšanu, kas nav Senāta kompetencē.

[13] Nepamatota ir arī norāde kasācijas sūdzībā uz Ministru kabineta 1997.gada 17.decembra noteikumiem Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība".

Šajā lietā iesniegta sūdzība par VID lēmumu, ar kuru aprēķināts papildus maksājamais **pievienotās vērtības nodoklis**, kā arī izvērtējamais SIA "ICC" tiesības uz priekšnodokļa, kas ir pievienotās vērtības nodokļa summa, atskaitīšanu.

Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa pareizi piemērojusi tās tiesību normas, kas regulē pievienotās vērtības nodokļa jautājumus. Taču šajā lietā nav piemērojamas tiesību normas, kas regulē muitas vērtības noteikšanu, kā arī nav ņemami vērā Muitas pārvaldes dokumenti par preces muitas vērtību.

[14] Lietas izskatīšanas robežas kasācijas instancē nosaka Administratīvā procesa likuma 347.pants. Atbilstoši šai tiesību normai Senāts pārbauda argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā. Līdz ar to argumenti, kurus SIA "ICC" pārstāvis papildus kasācijas sūdzībā norādītajam minēja tiesas sēdē, nav analizējami.

[15] Ņemot vērā iepriekš izklāstītos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav pamata Administratīvās apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.maija spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA "ICC" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par objektīvās izmeklēšanas principa robežām, kā arī par lietderības apsvērumu vērtēšanu (Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtā daļa)

Apstākļi, ko iestāde ir konstatējusi disciplinārlietas izmeklēšanas stadijā un ko pieteicējs nav apstrīdējis, uzskatāmi par patiesiem un tiesai tos papildus nav jāpārbauda. Objektīvās izmeklēšanas princips noteiktos gadījumos neuzliek par pienākumu tiesai pēc savas iniciatīvās pārbaudīt katra disciplinārlietas atzinumā minētā fakta atbilstību objektīvajai patiesībai.

Tiesai valsts pārvaldes vietā nav jāpieņem lēmums par administratīvā akta lietderību. Tiesai ir tikai jāvērtē, vai lietderības apsvērumus ir izdarījusi iestāde un vai, darot to, tā nav pārkāpusi lietderības apsvērumu robežas.

Lieta Nr. SKA-179

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

2004.gada 26.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Kalvja V. sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 27.marta rīkojumu Nr.650-p un Valsts ieņēmumu dienesta disciplinārlietu izskatīšanas komisijas 2003.gada 2.maija lēmumu Nr.3.1/11168, sakarā ar Kalvja V. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 31.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja 2003.gada 6.janvāra rīkojumu Nr.13-p attiecībā pret Kalvi V. ierosināta disciplinārlietā par Muitas likuma 12.panta pārkāpšanu. Ar 2003.gada 5.februāra rīkojumu Nr.282-p grozīts 2003.gada 6.janvāra rīkojumā noteiktās disciplinārlietas ierosināšanas pamats, kā arī ierosināta jauna disciplinārlietā.

Pamatojoties uz šā rīkojuma 3.punktu un likuma "Par valsts ieņēmumu dienestu" 28.panta otro daļu, VID disciplinārlietu izmeklēšanas komisija 2003.gada 3.martā sagatavoja atzinumu. Atzinumā komisija norādīja, ka Kalvis V., būdams VID

ģenerāldirektora pirmais vietnieks, Galvenās muitas pārvaldes direktors, nav pildījis pienākumus, kas noteikti amata apraksta 5.1. un 5.4.apakšpunktā (turpmāk – amata apraksts), t.i., dodot neskaidrus un nekonkrētus uzdevumus, ir nepietiekami organizējis padoto darbu. Atzinumā komisija norādīja, ka Kalvja V. rīcībā nav konstatēts tiešs nodoms, kā arī nav radīti būtiski materiālie zaudējumi vai morālais kaitējums.

[2] Ņemot vērā minēto atzinumu, ar VID ģenerāldirektora 2003.gada 27.marta rīkojumu Nr.650-p Kalvim V. piemērots disciplinārsods – rājiens. Papildus atzinumā konstatētajam, rīkojumā arī norādīts, ka Kalvis V. nav ievērojis Valsts civildienesta likuma 15.panta pirmās daļas 3.punkta prasības.

Kalvis V. šo rīkojumu pārsūdzēja VID disciplinārlietu izskatīšanas komisijai, kas ar 2003.gada 2.maija lēmumu Nr.3.1/11168 atstāja to spēkā. Lēmumā norādīts, ka Kalvis V. sūdzībā nav norādījis savus apsvērumus pēc būtības, kas liecinātu par atzinumā konstatētā nepamatotību. Tāpat lēmumā norādīts, ka nav pamats apšaubīt izmeklēšanas objektivitāti un neitralitāti. Ar lietas materiāliem ir pietiekami pierādīts, ka Kalvis V. nav pildījis pienākumu, kas noteikti amata aprakstā, un piemērotais disciplinārsods ir samērīgs ar izdarīto pārkāpumu.

[3] 2003.gada 6.jūnijā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemta Kalvja V. sūdzība, kurā viņš lūdz atzīt sūdzību par pamatotu un atcelt VID disciplinārlietu izskatīšanas komisijas 2003.gada 2.maija lēmumu un VID ģenerāldirektora 2003.gada 27.marta rīkojumu. Sūdzībā norādīts, ka pārkāpts Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 7.pants (noteikumi ar likuma spēku – pieņemti Satversmes 81.panta kārtībā; turpmāk – Ministru kabineta noteikumi "Par ierēdņu disciplinārsodiem"), nav ievērotas likuma prasības par disciplinārlietas ierosināšanu, sūdzības iesniedzējs ir ievērojis darba līguma noteikumus, darba līgumā nebija norādīts darba raksturojums un darba kārtības noteikumi, komisijas objektivitāti ir pamats apšaubīt un pārsūdzētajos lēmumos nav ne objektīva pamatojuma, ne pierādījumu, ka sūdzības iesniedzējs nav pildījis amata pienākumus.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2004.gada 19.janvāra spriedumu Kalvja V. sūdzību atzina par pamatotu un VID disciplinārlietu izskatīšanas komisijai uzlika pienākumu 10 dienu laikā atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 27.marta rīkojumu Nr.650-p.

[5] Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi VID apelācijas sūdzību, 2004.gada 31.maijā nosprieda Kalvja V. sūdzību noraidīt un atstāt VID ģenerāldirektora rīkojumu negrozītu. Tiesa atzina, ka, pirmās instances tiesa nav pareizi izvērtējusi lietas apstākļus un piemērojamās tiesību normas. Tiesa spriedumu pamatoja ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ierosinot konkrēto disciplinārlietu, nav pārkāptas likuma "Par valsts ieņēmumu dienestu" 28.panta otrās daļas normas, jo 2003.gada 5.februārī ierosinātā disciplinārlietā par dienesta pārbaudes komisijas 2003.gada 31.janvāra starpziņojumā konstatēto iespējamo disciplinārlietu ir ierosināta viena mēneša termiņā no disciplinārpārkāpuma konstatēšanas brīža.

[5.2] Lietā ierosināta ne vēlāk kā gadu kopš disciplinārpārkāpuma izdarīšanas. Minēto secinājumu pamato konstatētie un atzinumā norādītie pārkāpumi, kas notikuši 2002.gadā.

[5.3] Lietā nav strīda par procesuālo termiņu pārkāpumu attiecībā uz dienesta pārbaudes komisijas atzinuma sniegšanu, jo no 2003.gada 26.februāra Kalvim V. bija darbnespēja sakarā ar slima bērna kopšanu.

[5.4] Nepamatots ir pirmās instances tiesas norādītais, ka lietā konstatēti Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 73.1.apakšpunktā norādītie pārkāpumi, jo procesuālie pārkāpumi disciplinārlietas ierosināšanas un izskatīšanas procesā netika konstatēti.

[5.5] Nav pamata apšaubīt disciplinārlietas pārbaudes komisijas objektivitāti, jo Kalvja V. sūdzībā nav norādīts, ka E.K. būtu personīgi ieinteresēts un neobjektīvs attiecībā pret viņu, turklāt disciplinārlietu izmeklēja komisija.

[5.6] Ar lietas materiāliem ir pierādīts, ka Kalvis V., atrodoties Galvenās muitas pārvaldes direktora amatā, nav pildījis pienākumus, kas noteikti amata apraksta 5.1. un 5.4.punktā. Turklāt Kalvis V. pēc būtības nav apstrīdējis 2003.gada 20.marta atzinumā konstatētos faktus. Līdz ar to Kalvja V. darbība (bezdarbība) atbilst Ministru kabineta noteikumu "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 21.panta tiesiskajam sastāvam.

[5.7] 2003.gada 27.marta VID ģenerāldirektora rīkojumā Nr.650-p ir norādītas tiesību normas, kuras Kalvis V. ir pārkāpis. VID ģenerāldirektors, pieņemot rīkojumu, ir izvērtējis Kalvja V. disciplinārpārkāpuma smagumu un vainas formu.

[5.8] Lietas izskatīšanas laikā tika konstatēta Kalvja V. vainas formas. Tas izriet no VID disciplinārlietas izskatīšanas komisijas 2003.gada 2.maija lēmuma. Ņemot vērā, ka VID ģenerāldirektora 27.marta rīkojums ir pamatots ar minēto atzinumu, apstāklis, ka šajā rīkojumā nav norādītā vainas forma, nevar būt par pamatu administratīva akta atcelšanai.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu Kalvis V. iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 31.maija spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kalvis V. kasācijas sūdzībā norādījis tālāk minētos argumentus.

[6.1] Tiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pantu. Šis pants neparedz iespēju grozīt rīkojumu par disciplinārlietas ierosināšanu, mainot tās ierosināšanas pamatu, kas ir jauna disciplinārlietas ierosināšana.

[6.2] Tiesa nepareizi ir piemērojusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pantu otro daļu, jo konkrētajā gadījumā rīkojums tika izdots 2003.gada 6.janvārī, taču komisija starpziņojumu sniegusi jau 2002.gada 31.janvārī, līdz ar to, ja iespējamie pārkāpumi tika konstatēti 2002.gada 31.janvārī, tad disciplinārlieta bija jāierosina ne vēlāk kā 2002.gada 1.martā.

[6.3] Tiesa nav konstatējusi pārkāpuma uzsākšanas un pabeigšanas laiku, turklāt lietā nav atbilstošu materiālu par pašiem pārkāpumiem.

[6.4] Tiesa ir nepareizi interpretējusi Ministru kabineta noteikumu "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 4.panta 4.punktu. Tiesa spriedumā ir konstatējusi, ka rīkojumā vainas forma nav norādīta, taču izdarījusi nepamatotu secinājumu, ka šāda norāde nav nepieciešama, jo no citiem disciplinārlietas materiāliem šī vainas forma ir redzama. 2003.gada 20.marta atzinumā ir tikai norādīts, ka Kalvja V. rīcībā tiešs nodoms nav konstatēts, tas nenozīmē, ka ir konstatēta kāda cita vainas forma.

[6.5] Nepamatots ir tiesas secinājums, ka disciplinārlietu izskatīšanas komisijas 2003.gada 2.maija lēmumā norādītais, ka Kalvja V. rīcība ir kvalificējama kā prettiesiska rīcība, liecina par vainas formu. Pie šāda konstatējuma ir iespējamās visas vainas formas.

[6.6] Tiesa, izskatot lietu, ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 150.pantu un nav piemērojusi 103.panta otro daļu, jo vienīgais pierādījums tam, ka Kalvis V. būtu devis padotajiem neprecīzus un neskaidrus rīkojumus un neveicis citus sava darba pienākumus, ir dienesta pārbaudes komisijas 2003.gada 20.marta atzinums. Minēto atzinumu nevar vērtēt kā objektīvu pierādījumu. Tāpat lietā netika pieprasīti tie materiāli, uz kuriem sūdzības iesniedzējs norādījis kā uz eksistējošiem viņam labvēlīgiem pierādījumiem. Spriedumā ir norādīts, ka tiesa ir pārbaudījusi arī citus materiālus, taču lietā tādu nav. Tiesa vispār nav pieprasījusi disciplinārlietu un nav pārbaudījusi tās materiālus.

[6.7] Tiesa nepamatoti ir konstatējusi, ka Kalvis V. nav pēc būtības apstrīdējis 2003.gada 20.marta atzinumā minētos faktus.

[6.8] Tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 66.pantu, t.i., nav vērtējusi lietderības apsvērumus, piemērojot disciplinārsodu. Lietā vispār nav konstatēts, kādi pārkāpumi ir izdarīti, toties ir konstatēts, ka valstij nav nodarīti zaudējumi un nav kaitēts tās interesēm.

[7] Tiesas sēdē procesa dalībnieki nepiedalījās. No Kalvja V. saņemts iesniegums ar lūgumu izskatīt kasācijas sūdzību bez viņa piedalīšanās. Tāpat no Valsts ieņēmumu dienesta saņemts iesniegums izskatīt Kalvja V. kasācijas sūdzību VID pārstāvju prombūtnē.

Motīvu daļa

[8] Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.panta otrā daļa, uz kuras interpretāciju balstīts kasācijas sūdzības arguments [6.1], noteic: "Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors vai teritoriālās iestādes direktors nekavējoties, bet ne vēlāk kā mēnesi pēc disciplinārpārkāpuma atklāšanas ierosina disciplinārlietu, izdodot rīkojumu par dienesta pārbaudes komisijas izveidošanu, pārkāpuma un ierēdņa rīcības izskatīšanu".

Kā izriet no lietas materiāliem, kā arī kasācijas sūdzības, 2003.gada 6.janvārī disciplinārlieta bija ierosināta par pienākumu nepildīšanu. Disciplinārlietu izmeklēšanas komisija, izmeklējot šo lietu, konstatēja citus pārkāpumus, par ko lieta nebija ierosināta. Tāpēc ar 2003.gada 5.februāra rīkojumu Nr.282-p tika grozīts iepriekšējās lietas ierosināšanas pamats, kā arī ierosināta jauna disciplinārlieta. Iepriekšētais izriet jau no rīkojuma nosaukuma: "Par grozījumiem VID 2003.gada rīkojumā Nr.13-p un disciplinārlietas ierosināšanu pret Kalvi Vītoliņu". Konkrētajā lietā ir strīds par no jauna ierosināto lietu. Šī lieta tika ierosināta tikai 2003.gada 5.februārī. Rīkojuma daļa par grozījumiem 6.janvāra lietā uz šo – no jauna ierosināto lietu – neattiecas.

Termiņi attiecībā uz šo lietu tika ievēroti, jo lieta tika ierosināta ne vēlāk kā mēnesi pēc disciplinārpārkāpuma atklāšanas. Tādējādi kasācijas sūdzības arguments [6.1], ka tiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pantu nav pamatots.

[9] Pamatots nav arī kasācijas sūdzības arguments [6.2], ka lieta bija jāierosina līdz 2002.gada 1.martam. Kā to pareizi savā spriedumā norādījusi apgabaltiesa [5.1], pieņemot lēmumu disciplinārlietā, ņemti vērā pārkāpumi, kuri notikuši 2002.gada laikā. Tādējādi ievērota arī likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.panta astotā daļa, no kuras izriet, ka disciplinārlieta ierosināma, ja kopš disciplinārpārkāpuma izdarīšanas vai tā pabeigšanas nav pagājis viens gads.

[10] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments [6.3], ka tiesa nav konstatējusi pārkāpuma uzsākšanas un pabeigšanas laiku, turklāt lietā nav materiālu par pārkāpumiem. Tiesa savā spriedumā (sprieduma 9.punkts) ir norādījusi uz konkrētiem atzinuma punktiem, no kuriem izriet konkrēti pārkāpuma periodi. Piemēram, atzinuma 2.3.punktā norādīts, ka Kalvis V. rezolūcijā uz dienesta ziņojuma nav minējis konkrētus uzdevumus. Ņemot vērā, ka sods ir uzlikts par

padoto ierēdņu darbu nepietiekamu organizēšanu, tas ir pietiekami, lai konstatētu attiecīgo pārkāpumu.

[11] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments [6.4], ka rīkojumā nav norādīta vainas forma. Atbilstoši Ministru kabineta noteikumu "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 4.panta ceturtajai daļai rīkojumā par soda uzlikšanu jānorāda arī vainas forma. Tomēr šis pārkāpums nav uzskatāms par būtisku divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, kā savā spriedumā norādījusi arī apgabaltiesa [5.8], no atzinuma, uz kura pamata ir pieņemts rīkojums par disciplināro sodīšanu, izriet, ka Kalvis V. ir vainīgs pārkāpuma izdarīšanā. Otrkārt, lai secinātu, ka persona ir izdarījusi Ministru kabineta noteikumu "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 21.panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu, noteikta vainas forma (nodoms vai neuzmanība) nav jākonstatē. Tādējādi pamatots ir apgabaltiesas atzinums, ka apstāklis, ka rīkojumā nav norādīta vainas forma, nevar būt par pamatu administratīvā akta atcelšanai.

[12] Kasācijas sūdzībā [6.6] minētais Administratīvā procesa likuma 150.pants noteic:

"(1) Iestādei jāpierāda tie apstākļi, uz kuriem tā atsaucas kā uz savu iebildumu pamatojumu.

(2) Iestāde var atsaukties tikai uz tiem pamatojumiem, kuri minēti administratīvajā aktā.

(3) Pieteicējam atbilstoši savām iespējām jāpiedalās pierādījumu savākšanā.

(4) Ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas."

No kasācijas sūdzības izriet, ka ievērota nav šī panta ceturtā daļa.

Savukārt 103.panta otrā daļa, uz kuru arī atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzējs, noteic: "Tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, izskatot lietu saprātīgā termiņā."

Lai atzītu, ka tiesa ir pārkāpusi minētos pantus, jānoskaidro, cik tālu sniedzas tiesas pienākums savākt pierādījumus, lai objektīvi noskaidrotu lietas apstākļus un lemtu par to, vai administratīvais akts atbilst tiesību normām.

Ministru kabineta noteikumu "Par ierēdņu disciplinārsodiem" ir paredzēta iestādes rīcības brīvība – izvēle starp disciplinārlietas izbeigšanu un soda uzlikšanu, kā arī izvēli starp konkrēto soda veidu. Tādējādi konkrētajā gadījumā iestāde ir izdevusi brīvo administratīvo aktu.

Kā Administratīvo lietu departaments ir norādījis spriedumā 2004.gada lietā Nr.SKA-120, tiesas funkcija ir kontrolēt valsts pārvaldes darbības tiesiskumu, nevis valsts pārvaldes vietā pieņemt lēmumu par lietderību. Citādi tiesa faktiski funkcionāli iekļautos valsts

pārvaldē, kļūtu par augstāku valsts pārvaldes iestādi. Tādēļ tiesa var pārbaudīt tikai to, vai valsts pārvalde, izmantojot savu rīcības brīvību, ir rīkojusies tiesiski un rīcības brīvību izmantojusi pareizi (nepārkāpjot procesuālos noteikumus).

Lai to konstatētu, dažkārt ir pietiekami iepazīties tikai ar izdoto administratīvo aktu, savukārt citos gadījumos nepieciešams iegūt papildu pierādījumus. Ja no administratīvā akta redzams, ka procesuālie termiņi, personas uzklaustīšanas pienākums, administratīvā akta pamatojuma pienākums un citi procesuālie noteikumi ir ievēroti, turklāt procesa dalībnieki nenorāda uz nepieciešamību papildus pārbaudīt kādu lietas apstākli, tiesai nav nepieciešams vākt vēl citus pierādījumus. Visādā ziņā 150.panta ceturtā daļa nav tulkojama tādējādi, ka tiesai ir pienākums savākt visus pierādījumus, kas kaut kādā veidā attiecas uz lietu.

Kasācijas sūdzībā tās iesniedzējs ir norādījis, ka tiesa nav izprasījusi lietas materiālus. Taču ne tiesai iesniegtajā pieteikumā (sūdzībā), ne, kā izriet no tiesas sēdes protokola (lietas 60–61.lpp.), tiesas sēdē Kalvis V. nav norādījis nevienu argumentu, ar kuru viņš pārsūdzētu disciplinārpārkāpumu pēc būtības, kā arī nav norādījis uz nepieciešamību pārbaudīt papildu materiālus. Pie šādiem apstākļiem apgabaltiesa varēja nonākt pie secinājuma, ka procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi ir pietiekami, lai noskaidrotu administratīvā akta atbilstību tiesību normām. Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103. un 150.pantu.

[13] Nepamatots ir kasācijas sūdzībā minētais arguments, ka tiesa nepamatoti secinājusi, ka Kalvis V. nav pēc būtības apstrīdējis 2003.gada 20.marta atzinumā minētos faktus. Kā izriet no pieteikuma (sūdzības), kuras argumenti norādīti šī sprieduma aprakstošajā daļā [3], tajā minētie argumenti attiecas uz procesuālajiem pārkāpumiem, nevis uz atzinumā minētajiem faktiem. Apstākļi, ko iestāde ir konstatējusi lietas izmeklēšanas stadijā un ko pieteicējs nav apstrīdējis, uzskatāmi par patiesiem un tiesai tos papildus nav jāpārbauda. Konkrētajā gadījumā objektīvās izmeklēšanas princips neuzliek par pienākumu tiesai pēc savas iniciatīvās pārbaudīt katra minētajā atzinumā minētā fakta atbilstību objektīvajai patiesībai.

[14] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments [6.8], ka tiesa nav vērtējusi lietderības apsvērumus. Pirmkārt, kā jau minēts iepriekš [12], tiesai valsts pārvaldes vietā nav jāpieņem lēmums par administratīvā akta lietderību. Tiesai ir tikai jāvērtē, vai lietderības apsvērumus ir izdarījusi iestāde un vai, darot to, tā nav pārkāpusi lietderības apsvērumu robežas. Otrkārt, kā izriet no apgabaltiesas sprieduma [5.7], apgabaltiesa to ir vērtējusi.

[15] Ņemot vērā iepriekšminēto, apgabaltiesas spriedums uzskatāms par pareizu, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 31.maija spriedumu atstāt negrozītu, bet Kalvja V. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par disciplinārlietas ierosināšanas pamata grozīšanu (likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pants)

Amatpersonas iespējamā pārkāpuma juridiskās kvalifikācijas maiņa dienesta izmeklēšanas laikā ir pieļaujama, un tā nenozīmē jaunas disciplinārlietas ierosināšanu.

Lieta Nr. SKA-182

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne

2004.gada 26.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Kalvja V. sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Kalvja V. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 6.janvārī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja izdeva rīkojumu Nr.13-p, ar kuru ierosināja disciplinārlietu pret Galvenās muitas pārvaldes direktoru Kalvi V. par Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" (turpmāk – noteikumi Nr.158) 17.panta otrajā daļā paredzētā disciplinārpārkāpuma iespējamo izdarīšanu. Ar minēto rīkojumu tika izveidota arī dienesta pārbaudes komisija.

2003.gada 5.februārī VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja izdeva rīkojumu Nr.282-p, ar kuru grozīja iepriekš minēto rīkojumu, nosakot, ka disciplinārlieta ierosināta par noteikumu Nr.158 17.panta pirmajā daļā paredzētā disciplinārpārkāpuma iespējamo izdarīšanu. Rīkojumā Nr.282-p tika nolemts pagarināt pret Kalvi V. uzsāktās dienesta pārbaudes termiņu uz vienu mēnesi.

2003.gada 28.februārī VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja izdeva rīkojumu Nr.452-p, ar kuru Kalvim V. piemēroja disciplinārsodu – rājienu par Valsts civildienesta likuma 15.panta pirmās daļas 3.punkta prasību neievērošanu, kā arī Galvenās muitas pārvaldes direktora amata apraksta 5.24.punktā un VID 1999.gada 29. marta rīkojuma Nr.188 "Par pēcimporta pārbaužu kārtības apstiprināšanu" 5.2.1.apakšpunktā noteikto pienākumu neizpildi.

Rīkojumu Nr.452-p Kalvis V. apstrīdēja VID Disciplinārlietu izskatīšanas komisijai (turpmāk – komisija), kura nolēma to atstāt spēkā (2003.gada 24.aprīļa lēmums Nr.3.1/10493).

[2] Par VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2003.gada 28.februāra rīkojumu Nr.452-p un komisijas 2003.gada 24.aprīļa lēmumu Kalvis V. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Sūdzībā, citastarp, tika norādīts:

1) Kalvis V. tika atstādināts no amata uz visu disciplinārlietas izmeklēšanas laiku pretēji noteikumu Nr.158 9.punktam;

2) disciplinārlieta sākumā bija ierosināta par Muitas likuma 12.panta iespējamo pārkāpumu. Komisija, konstatējusi, ka nav pieļauts šīs tiesību normas pārkāpums, disciplinārlietu nevis izbeidza, bet grozīja tās ierosināšanas pamatu;

3) nav pamatots Kalvim V. adresētais pārmetums par to, ka 10 dienu laikā nav parakstīts lēmums SIA "BLC" pēcimporta pārbaudes lietā, kā to nosaka VID 1999.gada 29.marta rīkojuma Nr.188 "Par pēcimporta pārbaudžu kārtības apstiprināšanu" 5.2.1.apakšpunkts.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 19.janvāra spriedumu Kalvja V. sūdzība atzīta par pamatotu un komisijai uzlikts par pienākumu atcelt VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas 2003.gada 28.februāra rīkojumu Nr.452-p.

[3] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa Kalvja V. sūdzību noraidīja, bet VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas 2003.gada 28.februāra rīkojumu Nr.452-p atstāja negrozītu. Administratīvā apgabaltiesa norādījusi:

[3.1] tiesiskās attiecības specializētajā valsts civildienestā Valsts civildienesta likums regulē tiktāl, ciktāl tās neregulē speciālās tiesību normas. Tādēļ uz Kalvja V. kā specializētā valsts civildienesta ierēdņa darbību attiecināmas, pirmkārt, speciālās tiesību normas;

[3.2] termiņi un kārtība disciplinārlietas ierosināšanai, dienesta pārbaudes komisijas izveidošanai un šīs komisijas atzinuma sniegšanai, kā arī disciplinārsoda piemērošanai ir ievēroti. Kalvja V. atstādināšana no dienesta pienākumu pildīšanas ir notikusi atbilstoši Valsts civildienesta likuma 39.panta ceturtajai daļai, līdz ar to nav pamatots Kalvja V. iebildums, ka šāda atstādināšana ir bijusi pretrunā ar noteikumu Nr.158 9.punktu;

[3.3] konkrētās disciplinārlietas ietvaros ir vērtēta Kalvja V. rīcība, kas saistīta ar lēmuma SIA "BLC" pēcimporta pārbaudes lietā neparakstīšanu. Tas arī bijis pamats disciplinārlietas ierosināšanai. Līdz ar to nav pamatots Kalvja V. apgalvojums, ka ir grozīts disciplinārlietas ierosināšanas pamats;

[3.4] par lietas faktiskajiem apstākļiem neatbilstošu atzīstams pirmās instances tiesas apgalvojums, ka Kalvim V. nav pieprasīts paskaidrojums un tādējādi pārkāpta likuma "Par Valsts ieņēmumu

dienestu" 28.panta piektā daļa. Šādu paskaidrojumu Kalvim V. bija pieprasījusi VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja, ierosinot disciplinārlietu, kā arī komisija. Kalvis V. paskaidrojumu arī bija iesniedzis;

[3.5] nepamatots ir arī pirmās instances tiesas secinājums, ka konkrētajā lietā konstatēti Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 73.1.apakšpunktā minētie pārkāpumi;

[3.6] noraidāms Kalva V. apgalvojums par komisijas neobjektivitāti, jo tajā piedalījās VID Juridiskās pārvaldes pārstāvis, taču šai pārvaldei ar VID Galveno muitas pārvaldi bijušas būtiskas nesaskaņas. Disciplinārlietu izmeklē komisija, nevis viens pats VID Juridiskās pārvaldes pārstāvis;

[3.7] ar lietā esošajiem materiāliem pierādīts, ka Kalvis V. nav parakstījis lēmuma projektu SIA "BLC" pēcimporta pārbaudes lietā, tas nav darīts arī pēc tam, kad viņam iesniegts VID Pēcmuotošanas pārbaudžu nodaļas priekšnieka ziņojums par nepieciešamību šajā lietā pieņemt lēmumu. Šos disciplinārlietā konstatētos faktus Kalvis V. nav apstrīdējis. Kalvja V. rīcība neliecināja, ka tiek veikts viss nepieciešamais ātrākai lēmuma pieņemšanai SIA "BLC" pēcimporta pārbaudes lietā. Līdz ar to pieļauts noteikumu Nr.158 17.panta pirmajā daļā paredzētais pārkāpums;

[3.8] pirmās instances tiesas atzinums, ka rīkojums Nr.452-p ir pretrunā ar noteikumu Nr.158 4.panta ceturto daļu, nav pamatots. Konkrētās disciplinārlietas izskatīšanas laikā tika konstatēta Kalvja V. vainas forma, kas arī tika norādīta komisijas lēmumā.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.jūnija spriedumu Kalvis V. iesniedza kasācijas sūdzību, kurā norādīti šādi argumenti:

[4.1] Administratīvā apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pantu. Tas neparedz iespēju grozīt rīkojumu par disciplinārlietas ierosināšanu, mainot tās ierosināšanas pamatu. Tā faktiski ir jaunas disciplinārlietas ierosināšana;

[4.2] nepareizi interpretēts noteikumu Nr.158 4.panta 4.punkts. Konstatējusi, ka vainas forma nav minēta rīkojumā, Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti secinājusi, ka vainas forma redzama no citiem disciplinārlietas materiāliem. 2003.gada 28.februāra atzinumā ir konstatēts, ka viņa rīcībā nav tieša nodoma. Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka šo atzinumu nevar uzskatīt par pierādījumu, jo to nav parakstījuši visi komisijas locekļi;

[4.3] nav piemērota Valsts civildienesta likuma 16.panta otrā daļa. Kalvim V. netika dota iespēja atteikties parakstīt citu VID amatpersonu sagatavoto lēmumu SIA "BLC" pēcimporta pārbaudes

lietā, ja viņš šim lēmumam nepiekrita. Kalvis V. arī nesaņēma nekādu augstākas amatpersonas rīkojumu, kurā uzlikts pienākums viņam parakstīt lēmumu SIA "BLC" pēcimporta pārbaudes lietā;

[4.4] Administratīvā apgabaltiesa nepareizi interpretējusi VID ģenerāldirektora 1999.gada 29.marta rīkojumu Nr.188", kura 15.2.punkts nosaka pienākumu parakstīt lēmumu attiecīgās muitas priekšniekam. Taču saskaņā ar likumu Galvenās muitas pārvaldes direktors nav uzskatāms par tādu;

[4.5] Administratīvā apgabaltiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu un tādējādi pārkāpusi šā likuma 150.pantu. Tiesas sēdē netika ņemta vērā Kalvja V. norāde uz to, ka no VID pieprasītie disciplinārlietas materiāli nav pilnīgi. Administratīvā apgabaltiesa turpināja skatīt lietu ar nepilnīgiem materiāliem, jo neņēma vērā lūgumu pievienot tos materiālus, uz kuru pamata disciplinārlieta tika ierosināta;

[4.6] nav piemērots Administratīvā procesa likuma 66.pants par lietderības apsvērumu vērtēšanu. Lietā konstatēts, ka Kalvis V. nav nodarījis nekādu kaitējumu valstij vai sabiedrības interesēm;

[4.7] nepareizi piemērota likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.panta piektā daļa un Administratīvā procesa likuma 14.¹pants. Grozot disciplinārlietas ierosināšanas pamatu, VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja Kalvim V. nav devusi iespēju izteikt viedokli par šiem iespējamajiem disciplinārpārkāpumiem. Tādējādi pret Kalvi V. nav ievērots procesuālā taisnīguma princips.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Kalvis V. uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.jūnija spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[5] Kalvis V. lūdzis lietu izskatīt bez viņa klātbūtnes, norādot, ka kasācijas sūdzību uztur. Arī VID lūdz lietu izskatīt bez viņu pārstāvja piedalīšanās.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam Administratīvo lietu departaments nolēma lietu izskatīt bez procesa dalībnieku piedalīšanās.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā procesa likuma 347.pants noteic lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā. Proti, Senāta Administratīvo lietu departaments pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu atbilstoši kasācijas sūdzībā minētajiem argumentiem.

[7] Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pants regulē VID ierēdņu disciplinārās atbildības jautājumus. Atbilstoši šim pantam un noteikumiem Nr.158 disciplinārlieta pret ierēdni tiek ierosināta **par pārkāpumu**, ja iestādes vadītājam kļūst zināmi **fakti** par tā izdarīšanu.

[7.1] **Disciplinārpārkāpums** ir ierēdņa ar nodomu vai aiz neuzmanības izdarīta prettiesiska rīcība – **konkrēta darbība vai bezdarbība**, kas atbilst kādam no noteikumu Nr.158 Sevišķajā daļā uzskaitītajiem pārkāpumu juridiskajiem sastāviem.

No rīkojuma Nr.13-p izriet, ka Kalvja V. konkrētā rīcība, par kuru ierosināta disciplinārlieta un vēlāk piemērots disciplinārsods, ir kavēšanās pieņemt lēmumu SIA "BLC" pēcimporta pārbaudes lietā.

[7.2] Vienlaikus šajā rīkojumā (2003.gada 6.janvāra redakcijā) norādīta arī tā tiesību norma, kura ietver Kalvja V. **iespējamā pārkāpuma** juridisko sastāvu, proti, Muitas likuma 12.pants un noteikumu Nr.158 17.panta otrā daļa.

Tiesību normās paredzētās tiesiskās sekas iestājas tikai tad, ja tiek konstatēts, ka ierēdņa konkrētā rīcība atbilst šajās normās ietvertajām pārkāpuma juridiskajām pazīmēm. Savukārt to, kāda ir ierēdņa faktiskā rīcība un kuram tiesību normās aprakstītajam juridiskajam sastāvam šis disciplinārpārkāpums atbilst, ir jānoskaidro dienesta pārbaudes komisijai. Tikai pēc konkrēto lietas apstākļu noskaidrošanas un izvērtēšanas ir iespējams pareizi noteikt piemērojamo tiesību normu, proti, izvēlēties to tiesību normu, kura paredz attiecīgā pārkāpuma juridisko sastāvu un piemērojamo sodu.

[7.3] Tādējādi iespējamā pārkāpuma juridiskās kvalifikācijas maiņa dienesta izmeklēšanas laikā ir pieļaujama un tā nenozīmē jaunas disciplinārlietas ierosināšanu. Bez tam nepareiza ir norāde kasācijas sūdzībā, ka likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pants paredz par katru pārkāpumu ierosināt vienu disciplinārlietu. Šādas norādes pantā nav, bet gan paredzēts aizliegums par vienu un to pašu pārkāpumu piemērot ierēdnim vairākus disciplinārsodus.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa šajā aspektā pareizi tulkojusi un piemērojusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.pantu un atzinusi, ka ar rīkojuma Nr.13-p grozīšanu nav ierosināta disciplinārlieta par pavisam citiem pārkāpumiem (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 13.punktu).

[8] Noteikumu Nr.158 4.panta ceturtajā daļā noteikts, ka rīkojumā par soda uzlikšanu jānorāda konkrētā tiesību norma, ar kuru ir pretrunā ierēdņa rīcība, kā arī vainas forma.

[8.1] Jāpiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka rīkojumā Nr.452-p par disciplinārsoda piemērošanu Kalvim V. viņa vainas forma nav norādīta. Taču šis rīkojums Administratīvā procesa likuma izpratnē ir sākotnējais administratīvais akts, kuru Kalvis V., izmantojot likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.panta divpadsmitajā daļā paredzētās tiesības, ir apstrīdējis augstākā iestādē, proti, VID disciplinārlietu izskatīšanas komisijā. Tādējādi atbilstoši Administratīvā procesa likuma 76.panta trešajai daļai un 81.panta piektajai daļai,

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, apstrīdētais administratīvais akts savu galīgo noformējumu ir ieguvis disciplinārlietu izskatīšanas komisijas lēmuma veidā, saturiski ietverot arī rīkojumu Nr.452-p.

Komisijas 2003.gada 24.aprīļa lēmumā ir norādīts, ka Kalvja V. rīcība kvalificējama kā prettiesiska bezdarbība, un vaina izpaužas nodoma formā (sk. lietas 26.lpp.). Tādēļ Administratīvā apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka konkrētās disciplinārlietas izskatīšanas laikā iestādē ir konstatēta Kalvja V. vainas forma un tā ir norādīta iestādes lēmumā (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 20.punktu).

[8.2] Savukārt kasācijas sūdzības arguments par noteikumu Nr.158 4.panta ceturtais daļas interpretāciju ir nepamatots. Bez tam kasācijas sūdzībā nepamatoti atzīmēts, ka atzinumu nevar izmantot kā pierādījumu lietā, jo to nav parakstījuši visi komisijas locekļi. Kasators ir sajaucis divus dažādus dokumentus – dienesta pārbaudes komisijas atzinumu un disciplinārlietu izskatīšanas komisijas lēmumu. Administratīvās apgabaltiesas spriedumā sniegta atsauce uz disciplinārlietu izskatīšanas komisijas lēmumu, kuru parakstījis šās komisijas priekšsēdētājs un kurā norādīta Kalvja V. vainas forma.

[9] Atbilstoši Valsts civildienesta likuma 15.panta pirmās daļas 3.punktam **katra ierēdņa pamatpienākums** ir apzinīgi pildīt **savus amata pienākumus**, priekšniecības likumīgos rīkojumus, **atbildēt par savu darbību** normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

[9.1] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šās lietas ietvaros Administratīvajai apgabaltiesai nebija jāpiemēro Valsts civildienesta likuma 16.panta otrā daļa, kura, Kalvja V. ieskatā, attiecas uz citu ierēdni – L., kā arī nebija jāvērtē šā ierēdņa rīcība, jo apstrīdētais administratīvais akts to neskar.

[9.2] Šās lietas ietvaros tiesas pienākums bija pārbaudīt, vai VID pamatoti, atbilstoši likumam uzlicis disciplinārsodu Kalvim V. par viņa rīcību, veicot savus (ierēdņa) amata pienākumus.

Kalvja V. amata pienākumi noteikti Galvenās muitas pārvaldes direktora amata aprakstā. Atbilstoši šā apraksta 5.24.punktam direktora pienākums ir pildīt arī citus uzdevumus atbilstoši VID ģenerāldirektora norādījumiem.

Šādi ģenerāldirektora norādījumi, kas jāpilda Galvenās muitas pārvaldes direktoram, var būt izteikti ne tikai kā vienreizēji, konkrēti viņam adresēti rīkojumi, bet ietverti arī citos iestādes iekšējos aktos, šajā gadījumā VID ģenerāldirektora 1999.gada 29.marta rīkojumā Nr.188 "Par pēcimporta pārbaūžu kārtības apstiprināšanu". Šā rīkojuma 15.2.1.punktā muitas priekšniekiem dots VID ģenerāldirektora norādījums parakstīt lēmumu pēcimporta pārbaudes lietā.

Administratīvā apgabaltiesa spriedumā pamatoti atzinusi, ka, ņemot vērā Galvenās muitas pārvaldes kompetenci veikt pēcimporta pārbaudi SIA "BLC" lietā, Kalvis V. atzīstams par tādu amatpersonu, kurai atbilstoši minētā rīkojuma 15.2.1.punktam bija jāparaksta lēmums šajā lietā (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 19.1. un 19.2.punktu).

Tādējādi kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi VID ģenerāldirektora rīkojumu Nr.188", nav pamatots.

[10] Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa un 150.panta ceturta daļa noteic tiesas pienākumu administratīvajā procesā objektīvi noskaidrot lietas apstākļus, bet, ja procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, pašai pēc savas iniciatīvas savākt pierādījumus.

[10.1] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa ir objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus un devusi tiem atbilstošu juridisku vērtējumu, kas ir atspoguļots spriedumā.

[10.2] Bez tam no tiesas sēžu protokoliem redzams, ka 2004.gada 20.maijā Administratīvā apgabaltiesa lietas izskatīšanu atlika, lai, ievērojot arī Kalvja V. lūgumu, no VID izprasītu papildu dokumentus. Pieprasītie dokumenti pēc tam pievienoti lietas materiāliem un tiesa tos ir vērtējusi. Tā kā nākošajā tiesas sēdē – 2004.gada 26.maijā – Kalvis V. vairs nav uzturējies lūgumu par pierādījumu izprasīšanu, lietas izskatīšana pabeigta.

[10.3] Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa nav pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu un 150.pantu, kā to uzskata Kalvis V. Kasācijas sūdzībā norādītais, ka Administratīvā apgabaltiesa ignorējusi viņa prasību par papildu materiālu pievienošanu, neatbilst tiesas sēdes protokolā atspoguļotajam Kalvja V. teiktajam: "Lietā ir manas sūdzības, ar to arī pietiks. Nav nepieciešama disciplinārlieta. Es neuzturu prasību par L. mapītes pievienošanu lietai" (sk. lietas 140.lpp.). Pret šādu teiktā atspoguļojumu tiesas sēdes protokolā Kalvis V. nav iebildis, lai arī atbilstoši Administratīvā procesa likuma 139.pantam viņam bija tiesības iesniegt piezīmes par nepilnībām vai nepareizībām tiesas sēdes protokolā.

[11] Nepamatots ir kasācijas sūdzībā paustais viedoklis, ka Administratīvā apgabaltiesa pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumu, jo nav piemērojusi Administratīvā pārkāpumu likuma (acīmredzot domāts Administratīvā procesa likums) 66.pantu. Kasatora ieskatā, šāds pārkāpums izpaudies tādējādi, ka tiesa "nav vērtējusi lietderības apsvērumus, piemērojot (..) disciplinārsodu".

[11.1] Administratīvā procesa likuma 66.pants noteic lietderības apsvērumu saturu, kas ievērojams **iestādei**, apsverot administratīvā akta izdošanu vai tā saturu. Savukārt tiesas kompetence noteikta Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajā daļā. Proti, tiesa veic kontroli pār iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu **vai** iestādes lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros.

[11.2] Pārsūdzot tiesā VID lēmumu par disciplinārsoda piemērošanu, Kalvis V. ir apšaubījis šā lēmuma tiesiskumu, nevis lietderības apsvērumu neievērošanu iestādē. Bez tam, kā izriet no disciplinārlietu izskatīšanas komisijas 2003.gada 24.aprīļa lēmuma, iestādē ir veikti lietderības apsvērumi, vērtējot soda samērīgumu ar izdarīto pārkāpumu. Savukārt Administratīvās apgabaltiesas spriedumā ir atzīts, ka disciplinārlietā izskatīta atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[11.3] Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa nav pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 66.panta pārkāpumu.

[12] Kasācijas sūdzības arguments, ka no Kalvja V. pēc rīkojuma par disciplinārlietas ierosināšanu grozīšanas nav pieprasīts paskaidrojums un tādējādi nav ievērotas likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 28.panta piektās daļas un Administratīvā procesa likuma 14.¹panta prasības, ir saistīts ar jautājumu par to, vai minētā rīkojuma grozīšana ir uzskatāma par jaunu disciplinārlietu.

Administratīvo lietu departaments minētajā jautājumā savu atzinumu sniedzis šā sprieduma 7.punktā. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka disciplinārlietā nav pārkāptas Kalvja V. tiesības sniegt paskaidrojumus (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 14.punktu).

[13] Izvērtējis kasācijas sūdzības argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo tiesību normu vai procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kas novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas. Spriedums šajā lietā ir tiesisks.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.jūnija spriedumu atstāt negrozītu, bet Kalvja V. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par principāla pienākumiem pārbaudīt kravas daudzumu, kā arī par tā atbildību (Muitas likuma 94.pants)

Daudzu publisko pienākumu izpildes nodrošināšana ir privātpersonas pienākums. Valstij atbilstoši labas pārvaldes principam ir pienākums vienkāršot un uzlabot procedūras, kā arī organizēt pārvaldi pēc iespējas efektīvi. Tomēr valsts pārvaldei nav pienākums segt visas izmaksas, kas privātpersonai rodas publisko pienākumu izpildes gaitā. Apstākļi, ka principālam pārliecināšanās par kravas daudzumu prasītu ilgu laiku, nevar būt par pamatu, lai atbrīvotu principālu no atbildības. Turklāt minētais apstākļi nenozīmē to, ka principālam nav nodrošinātas tehniskas iespējas pārliecināties par kravas daudzumu.

Lieta Nr. SKA-188

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

pieņemoties valsts akciju sabiedrības "Latvijas dzelzceļš" pārstāvei R.Visotinai un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Aksnim,

2004.gada 9.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc valsts akciju sabiedrības "Latvijas dzelzceļš" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 28.augusta lēmumu Nr.19/15679, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Saldus rajona nodaļas muita 2001.gada 26.–28.aprīlim, 30.aprīlī, 1.maijā, 3.–6.maijam un 8.maijā Saldus dzelzceļa stacijā, veicot muitas kontroli valsts akciju sabiedrības "Latvijas dzelzceļš" (turpmāk – Latvijas dzelzceļš) pārvadātajām tranzīta naftas produktu kravām, konstatējusi iztrūkumu 16 cisternās.

VID Saldus rajona nodaļas muita ar 2001.gada 24.maija lēmumu uzlikusi par pienākumu Latvijas dzelzceļam samaksāt budžetā muitas parādu Ls 6 514, 84. Muitas parāds, kuru veido Ls 4 144, 80 akcīzes nodoklis benzīnam, Ls 750, 80 akcīzes nodoklis dīzeļdegvielai un Ls 1 619, 24 pievienotās vērtības nodoklis, radies Latvijas dzelzceļam kā

principālam neizpildot tranzīta procedūras piemērošanas noteikumus, t.i., nenodrošinot preču saglabāšanu tranzīta procedūras laikā.

Minēto lēmumu Latvijas dzelzceļš apstrīdējis VID Saldus rajona nodaļas direktoram, kurš ar 2001.gada 4.jūlija lēmumu to atstājis spēkā. Arī VID ģenerāldirektors, izskatot Latvijas dzelzceļa sūdzību, 2001.gada 28.augustā atstājis spēkā Saldus rajona nodaļas direktora lēmumu.

[2] 2001.gada 18.septembrī Rīgas rajona Centra rajona tiesā saņemta Latvijas dzelzceļa sūdzība par VID 2001.gada 28.augusta lēmumu Nr.19/15679. Sūdzībā Latvijas dzelzceļš lūdzis lēmumu atcelt, pamatojot, ka VID Saldus rajona muitas nodaļa ir pārkāpusi pilnvaras. Tāpat sūdzība pamatota ar to, ka nav radies muitas parāds, jo lietas materiāli nesatur pierādījumus tam, ka ārvalsts prece tika izlaista brīvam apgrozījumam. Latvijas dzelzceļš arī norādīja, ka pārvadātājs neatbild par kravas nesaglabāšanu gadījumā, ja krava pienākusi vagonā, kas ir tehniskā lietošanas kārtībā, ar nebojātām kravas nosūtītāja plombām un to, ka VID nepamatoti, aprēķinot pieļaujamo dabisko zudumu, ir piemērojusi normu, kas pieļauj šādu zudumu 0,5 procentu apmērā.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 20.februāra spriedumu VID 2001.gada 28.augusta lēmumu atzinusi par prettiesisku un atcēlusi.

[4] 2004.gada 16.februārī VID Rīgas apgabaltiesai iesniedzis pieteikumu par sūdzības daļēju atzīšanu. Pielikumā norādīts, ka VID, aprēķinot muitas parādu, nav ņēmis vērā pieļaujamo iztrūkumu 0,5 procentu apmērā, tādējādi ir veikts pārrēķins un noteikts muitas parāds Ls 2 417, 85.

[5] Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi VID apelācijas sūdzību, 2004.gada 14.jūnijā nospriedusi atzīt par pamatotu un apmierināt Latvijas dzelzceļa sūdzību un atcelt VID 2001.gada 28.augusta lēmumu Nr.19/156779. Tiesa spriedumu pamatojusi ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā ir strīds, vai Latvijas dzelzceļš kā principāls ir atbildīgs par konstatēto preču iztrūkumu. Lietā nav strīda, ka tika piemērota muitas procedūra – tranzīts, ka ir konstatēts faktiskais zudums, ka krava nogādāta cisternās ar nebojātu kravas nodrošinājumu, kā arī par to, ka Latvijas dzelzceļš ir tranzīta procedūras principāls.

[5.2] Ievērojot Dzelzceļa pārvadājumu likuma 2.pantu, Muitas likuma 1.panta sešpadsmito daļu, divdesmit otro daļu un 2.pantu, muitas lietās attiecībā uz Latvijas dzelzceļu ir piemērojamas tiesību normas, kas attiecas uz principālu. Nosakot atbildību tranzīta procedūrā, ir piemērojamas tiesību normas, kas reglamentē tieši principāla, nevis pārvadātāja atbildību.

[5.3] Atbilstoši Muitas likuma 91.panta pirmās daļas 1. un 2.punktam, 180.panta pirmās daļas 1.punktam un trešajai daļai, kā arī Ministru kabineta 1998.gada 8.septembra noteikumu Nr.339 "Kārtība, kādā izpildāma muitas procedūra – tranzīts" 22.3.punktam, Latvijas dzelzceļš, pildot principāla funkciju, ir atbildīgs tiesību subjekts par tranzīta procedūras ievērošanu un muitas parāda rašanos.

[5.4] Muitas likuma 94.panta pirmās daļas 1.punkts ir tulkojams savstarpējā kopsakarā ar šā likuma 91.panta pirmās daļas 2.punktu. Tas nozīmē, ka 94.panta norma nosaka atbildīgo tiesību subjektu par 91.pantā minētās prasības izpildi. Šajās tiesību normās minētie vārdi "nemainītā" un "neskartā" interpretējami tādējādi, ka saņēmēja muitas iestādē ir jānonāk tikpat lielam daudzumam pārvadātās kravas, salīdzinot ar kravas daudzumu nosūtītājā muitas iestādē, izņemot preču dabisko nolietojumu, zudumus, kas radušies pārvadāšanas rezultātā. Apstāklim, ka saņēmējā muitas iestādē cisternām ir konstatēti bojāti vai nebojāti kravas nodrošinājumi, minēto tiesību normu piemērošanā nav nozīmes. Turklāt, tulkojot Ministru kabineta 1998.gada 8.septembra noteikumu Nr.339 "Kārtība, kādā izpildāma muitas procedūra – tranzīts" 22.3. un 22.5. punktu sistēmiski, var secināt, ka 22.5.punkts ir piemērojams attiecībā uz pārvadātāju, kas nav principāls, un atbildība par bojātas kravas nodrošinājumu var iestāties tikai pārvadātājam.

[5.5] Lietā ir strīds par dabisko zudumu daudzumu, kāds ir pieļaujams tranzīta procedūrā. Ņemot vērā Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 78.punktu, likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" 2.pantu un Muitas likuma 3.panta pirmo daļu, tiesa atzīst, ka pieļaujamais dabisko zudumu apmērs ir nosakāms par kravas pārvadāšanu Latvijas muitas teritorijā, pārvēdot kravu no nosūtītājas muitas iestādes uz saņēmēju muitas iestādi, un tas nedrīkst pārsniegt 0,5 procentus no pavadaddokumentā norādītā degvielas daudzuma.

[5.6] Lai noteiktu Latvijas dzelzceļa kā principāla atbildību Latvijas muitas teritorijā par kravas zudumu virs pieļaujamo 0,5 procentu zudumu normas, ir jākonstatē, vai nosūtītājā muitas iestādē principālam ir iespēja pārliecināties par reālo kravas daudzumu, lai varētu to salīdzināt ar dzelzceļa pavadzīmē norādīto. Tiesību normas neparedz, ka kravas daudzuma pārbaude varētu notikt pēc principāla iniciatīvas. Viena sastāva pārbaudei būtu nepieciešamas 48 stundas. Kā izriet no Latvijas dzelzceļa pārstāves paskaidrojumiem, VID esot atteicies veikt visas kravas pārbaudi. Līdz ar to principālam nav nodrošinātas tehniskas iespējas pārliecināties nosūtītāja muitas iestādē par kravas daudzumu nosūtītāja muitas iestādē. Tādējādi nav

iespējams noteikt, vai noteiktais muitas parāds ir aprēķināts par iztrūkumu, kas radies Latvijas muitas teritorijā vai ārpus tās.

[5.7] Valsts konkrētajā jautājumā, no vienas puses, ir noteikusi privāto tiesību subjektam publiskos pienākumus, ieskaitot atbildību par to neizpildi, bet, no otras puses, nav nodrošinājusi praktiskas iespējas šos pienākumus pienācīgi veikt. Tiesiskā valstī šāda privāto tiesību subjekta publisko pienākumu noteikšana bez atbilstoša tiesību nodrošināšanas nav pieļaujama. Privāto tiesību subjektu publisko pienākumu izpildes nodrošināšana ir tieši valsts un nevis attiecīgā privāto tiesību subjektu kompetencē. Tikai gadījumā, ja valsts tehniski būtu nodrošinājusi iespēju pienācīgi izpildīt publiskos pienākumus, tad tā būtu privāto tiesību subjekta atbildība šo iespēju izmantot. Līdz ar to minēto tiesību normu piemērošana neveicina privāto tiesību subjekta tiesību un tiesisko interešu ievērošanu, tādējādi VID izdotais administratīvais akts ir pretrunā labas pārvaldības principam.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu VID iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.jūnija spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. VID kasācijas sūdzībā norādījis tālāk minētos argumentus.

[6.1] Tiesa nepareizi iztulkojusi un tādējādi nepamatoti atzinusi, ka VID pārkāpusi labas pārvaldības principu, jo attiecībā uz muitas procedūrām valstij nav pienākums veikt muitas pārbaudi katrai kravai. Apstāklim, ka kravu pārbaudei ir nepieciešama muitnieka piedalīšanās, nav nozīme. Tas, ka pārbaude jāveic katrai cisternai, ir Latvijas dzelzceļa un tā sadarbības partneru vaina. Valstij nav jāuzņemas atbildība par to, ka pārbaudu veikšana patērētu daudz laika un radītu rindas. Turklāt Latvijas dzelzceļš nekad nav lūdzis muitai pārbaudīt tādu daudzumu kravu, lai rastos pārslodze.

[6.2] Latvijas dzelzceļa problēmas saistībā ar kravas iztrūkumiem un vēlēšanos pēc iespējas ātrāk veikt kravas daudzuma pārbaudi nav uzskatāms par labas pārvaldības principa pārkāpumu. Latvijas dzelzceļš ir vainojams bezdarbībā, kas saistīta ar kravu ar iztrūkumiem pieņemšanu pārvadāšanā. Tiesa objektīvi nav izvērtējusi Latvijas dzelzceļa rīcību, tādējādi tā pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.pantu.

[6.3] Atbilstoši Ministru kabineta Ministru kabineta 1999.gada 22.jūnija noteikumu Nr.222 "Preču deklarēšanas kārtība" 4.1.punktam Latvijas dzelzceļš, nelūdzot muitas iestādei pārbaudīt preču daudzumu, uzticoties nosūtītāja sniegtajām ziņām un deklarējot kravas daudzumu, ir apzināti uzņēmis atbildību par šo ziņu pareizību.

[6.4] Ņemot vērā likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 8.pantu, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.pantu un Muitas likuma

21.panta otro daļu, secināms, ka likumdevējs ar likumu ir noteicis muitas iestādei tiesības noteikt muitas kontrolei nepieciešamo laiku, lai veiktu muitas kontroli, un uzsvēris muitas kontroles prioritāti pār komerciālo transportlīdzekļu īpašnieku vēlmi pēc ļoti ātras muitas kontroles.

[7] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Latvijas dzelzceļa pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam [5.3], ka Latvijas dzelzceļš, pildot principāla funkciju, ir atbildīgais tiesību subjekts par transporta procedūras ievērošanu un muitas parāda rašanos.

[9] Spriedumu par administratīvā akta prettiesiskumu apgabaltiesa pamatā balstījusi uz labas pārvaldības principa neievērošanu, jo muita nav nodrošinājusi Latvijas dzelzceļam kā principālam iespēju veikt savu publisko pienākumu – muitas procedūras ievērošanu [5.6]-[5.7]. Apgabaltiesa secinājumu par to, ka principālam nav nodrošinātas tehniskas iespējas pārliecināties par kravas daudzumu, izdara, pamatojoties uz apsvērumiem, ka tas prasītu ilgu laika posmu. Tomēr, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, tas vien, ka šāda pārbaude prasītu ilgu laiku, nenozīmē, ka pārbaude nav tehniski iespējama. Tādējādi šie apstākļi nevar būt par pamatu, lai atbrīvotu principālu no atbildības.

[10] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt apgabaltiesas secinājumam [5.7], ka privāto tiesību subjekta pienākumu izpildes nodrošināšana ir valsts un nevis attiecīgā privāto tiesību subjekta kompetencē. Atbilstoši publisko tiesību normām ne tikai Latvijā, bet arī citās valstīs ļoti daudz publisko pienākumu izpilde jānodrošina privātpersonai un nevis valstij. Turklāt par šādu pienākumu neizpildi bieži vien ne tikai jānomaksā muitas parāds, bet, atšķirībā no konkrētā gadījuma, arī jāsamaksā sods. It īpaši tas attiecas uz nodokļu sfēru.

Valstij atbilstoši labas pārvaldes principam ir pienākums vienkāršot un uzlabot procedūras, kā arī organizēt pārvaldi pēc iespējas efektīvi. Tomēr valsts pārvaldei nav pienākums segt visas izmaksas, kas privātpersonai rodas publisko pienākumu izpildes gaitā.

[11] Apgabaltiesa spriedumu balstījusi arī uz Latvijas dzelzceļa pārstāves paskaidrojumiem, ka VID esot atteicies veikt visas kravas pārbaudi. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmajai daļai administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Konkrētajā gadījumā Latvijas dzelzceļa pārstāves

paskaidrojumus neapstiprina citi pierādījumi, turklāt kasācijas sūdzībā VID norādījis, ka Latvijas dzelzceļš nekad nav lūdzis muitai pārbaudīt tādu daudzumu kravu, kas radītu pārslodzi.

[12] Nepamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka tiesību normas neparedz, ka kravas daudzuma pārbaude varētu notikt pēc principāla iniciatīvas [5.6]. Muitas likuma 142.panta pirmā daļa (redakcijā, kāda bija lēmuma pieņemšanas brīdī) noteica: "Ja tiek pārbaudīta tikai daļa no muitas deklarācijā uzrādītajām precēm, šīs daļējās pārbaudes rezultāti attiecināmi uz visām precēm, par kurām izpildīta deklarācija. Tomēr deklarētājs var lūgt turpināt preču pārbaudi, ja viņš uzskata, ka daļējas pārbaudes rezultātus nevar attiecināt uz pārējām deklarētajām precēm." No šīs tiesību normas izriet, ka Latvijas dzelzceļš kā principāls – deklarētājs – var lūgt preču pārbaudi, turklāt ne tikai attiecībā uz daļu, bet arī visu kravu.

[13] Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas secinājums par labas pārvaldības principa pārkāpumu un tā rezultātā radušos administratīvā akta pretiesiskumu ir nepamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.jūnija spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai citā tiesas sastāvā.

Par priekšnodokļa atskaitīšanas nosacījumiem darījumos ar kokmateriāliem (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.²pants)

Fakts par kokmateriālu nodošanu pārstrādē un izsniegšanu pēc pārstrādes nav uzskatāms par pierādītu, ja to neapliecina kokmateriālu transporta pavadzīme-rēķins.

Lieta Nr. SKA-194

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas SIA "Laera" pārstāvim A.Krēsliņam, Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim R.Kantsonam,

2004.gada 9.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Laera" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumu atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nodaļas nodokļu audita daļas galvenais nodokļu inspektors par laika periodu 1999.gada maijs – 2001.gada maijs veicis audita pārskatu SIA "Laera" (turpmāk – pieteicējs). Pārbaudē konstatēts, ka 1) 2000.gada 29.decembrī SIA "Laera" apmaksājusi SIA "Arboss" izrakstīto rēķinu par zāģbaļķu pārstrādi Ls 14 997,80 apmērā (priekšnodoklis Ls 2 287,80), 2) 2001.gada 8.februārī apmaksājusi SIA "Viskonts" izrakstīto rēķinu par zāģbaļķu pārstrādi Ls 7 522,50 apmērā (priekšnodoklis Ls 1 147,50), 3) 2001.gada 30.martā apmaksājusi SIA "Viskonts" izrakstīto rēķinu par zāģbaļķu pārstrādi Ls 7 611 apmērā (priekšnodoklis Ls 1 161).

Pārbaudē atzīts, ka saskaņā ar VID 1998.gada 15.septembra norādījumu "Metodiskie norādījumi par kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 3.punktu, nododot kokmateriālus pārstrādei un tos pēc pārstrādes izsniedzot, bija jānoformē kokmateriālu transporta pavadzīme-rēķins. SIA "Laera"

grāmatvedībā nav atrasti kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķini, ar kuriem darījumi ir tikuši noformēti.

Pamatojoties uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 32.pantu, par labu budžetam aprēķināta piedzenamā samazinātā nodokļa summa Ls 4 596,30 un soda nauda tādā pašā apmērā.

[2] Ar VID Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nodaļas daļas priekšnieces lēmumu SIA "Laera" noteikts iemaksāt budžetā papildus aprēķināto nodokļu summu un soda naudu 9 192,60 latus.

[3] SIA "Laera" sūdzības par VID Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nodaļas daļas priekšnieces lēmumu VID Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nodaļas direktors un pēc tam VID ģenerāldirektors noraidījis.

VID Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nodaļas direktora lēmumā, cita starpā, norādīts uz to, ka SIA "Laera" nav ievērojusi LR Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" pirmās daļas 1. un 2.punktu.

[4] Savā sūdzībā tiesai pieteicējs lūdzis atcelt VID ģenerāldirektora 2001.gada 8.novembra lēmumu.

Pieteicējs par nepamatotu lēmumā papildus aprēķināto nodokli un soda naudu atzinis sekojošu apsvērumu dēļ:

[4.1] Pieteicējs ir ievērojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta prasības, tādējādi iegūstot tiesības pēc rēķinu apmaksas samaksāto pievienotās vērtības nodokli iekļaut pievienotās vērtības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli. Darījumu partneru izrakstītajos rēķinos ir visa informācija, kas saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sesto daļu paredzēta, lai to būtu pamats atzīt par nodokļu rēķinu.

[4.2] Pieteicējs iebildis VID ģenerāldirektora lēmumā norādītajam secinājumam, ka darījumu partneri pārbaudāmajā periodā nav veikuši ar nodokli apliekamus darījumus.

Pat ja tā būtu, nodokļu administrācijai atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturtajai daļai, kā uzskatījis pieteicējs, ir tiesības un pienākums sodīt šīs personas.

[4.3] Iebilstot pret VID ģenerāldirektora lēmumā norādīto par kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina nenoformēšanu, pieteicējs, atsaucoties uz Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumiem Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība", norādījis, ka noteikumi par pavadzīmes noformēšanu uz to neattiecas. Pieteicējs to pamatojis ar faktu, ka kokmateriālu pārvietošana, tos pārstrādājot, nav notikusi un pārstrāde veikta SIA "Laera" nomātajā bāzē z/s "Bēči".

[5] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 21.augusta spriedumu SIA "Laera" sūdzība noraidīta.

[6] Izskatot lietu pēc SIA "Laera" apelācijas sūdzības, ar Rīgas apgabaltiesas 2004.gada 5.maija spriedumu pieteikums apmierināts un atcelts VID ģenerāldirektora 2001.gada 8.novembra lēmums.

[6.1] Tiesa norādījusi uz to, ka VID nav apstrīdējis SIA "Arboss" un SIA "Viskonts" izrakstītos rēķinus. Tiesa atzinusi, ka tas, ka SIA "Arboss" un SIA "Viskonts" pārbaudāmajā periodā nav veikusi ar pievienotās vērtības nodokli apliekamus darījumus nenozīmē, ka šādi darījumi nav tikuši slēgti.

[6.2] Pamatojoties uz z/s "Bēči" īpašnieka M. S. paskaidrojumiem VID Latgales reģionālajai iestādei, tiesa konstatējusi, ka SIA "Laera" ir nomājusi no viņa noliktavas telpas un kokapstrādes kompleksu. Tai pašā laikā tas, kā atzinusi tiesa, nedod pamatu secinājumam, ka SIA "Arboss" un SIA "Viskonts" nevarēja sniegt pakalpojumus SIA "Laera" iznomātajā kompleksā.

[6.3] Tiesa norādījusi, ka Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" 2.punkts nosaka, ka pavadzīmes-rēķins ir dokuments, ka apliecina kokmateriālu nodošanu pārstrādē, izsniegšanu pēc pārstrādes. Tiesa atzinusi: "Ņemot vērā, ka SIA "Laera" nav nodevusi zāģmateriālus pārstrādē, bet SIA "Arboss" un SIA "Viskonts" tos ir pārstrādājis SIA "Laera" nomātajā kokapstrādes kompleksā, MK 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" 2.punkta izpratnē SIA "Laera" nevajadzēja izrakstīt pavadzīmi-rēķinu.

[7] Kasācijas sūdzībā VID lūdz tiesas spriedumu atcelt, norādot uz materiālo tiesību normu pārkāpumiem.

[7.1] VID norādījis uz nepareizu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta un Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" 2.punkta tulkojumu, kā arī uz likuma "Par grāmatvedību" 2.panta nepiemērošanu.

[7.2] Atreferējot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta, 8.panta otrās daļas un Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" 2.punkta normas, VID norādījis, ka, veicot priekšnodokļa atskaitījumus, pamatojoties uz darījumiem, kas netika atbilstoši noformēti ar kokmateriālu transporta pavadzīmēm-rēķiniem, SIA "Laera" nav ievērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta prasības.

[7.3] Kā kļūdains atzīts tiesas secinājums, ka uz pieteicēju neattiecas Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumi Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība". Noteikumu 1.1.punktā, kā akcentēts kasācijas sūdzībā, ir kategoriski noteikts, ka juridiskajām personām darījumi ar kokmateriāliem jānoformē ar stingrās uzskaites dokumentu – kokmateriālu transporta pavadzīmi-rēķinu, tas tieši attiecas arī uz nodošanu pārstrādei un izsniegšanu pēc pārstrādes.

[7.4] Tiesa, kā norādīts kasācijas sūdzībā, nepareizi interpretējusi minēto Noteikumu normas, kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina izrakstīšanas nepieciešamību, saistot ar kokmateriālu fizisku pārvietošanu.

[7.5] SIA "Laera", VID ieskatā, nebija tiesīga veikt priekšnodokļa atskaitījumus saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, jo nebija iestājušies šajā tiesību normā paredzētie nosacījumi priekšnodokļa atskaitījumiem, proti, nebija konstatēts fakts, ka attiecīgajos rēķinos norādītos pakalpojumus būtu sniegusi rēķinā norādītā ar pievienotās vērtības nodokli apliekamā persona. Turklāt izrakstītie rēķini nav stingrās uzskaites dokumenti. Pretpārbaudē konstatēts, ka SIA "Arboss" un SIA "Viskonts" pārbaudāmajā periodā nav veikušas ar nodokli apliekamus darījumus. VID izdarījis secinājumu, ka "Laera" grāmatvedībā uzrādītā informācija ir nepilnīga un nesalīdzināma, nevar konstatēt katra saimnieciskā darījuma sākumu un tā norisi.

[7.6] Tiesa, atbildētāja ieskatā, nav piemērojusi likuma "Par grāmatvedību" 2.pantu, kad lietā tai pašā laikā ir strīds par grāmatvedības patiesumu, salīdzināmību.

[8] SIA "Laera" paskaidrojumos uz kasācijas sūdzību norādījusi, ka:

[8.1] ir pastāvējuši visi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta, 8.panta sestās daļas nosacījumi, lai samaksātās summas atskaitītu kā priekšnodokli. Veiktos darījumus bez nodokļu rēķiniem, kā norādīts paskaidrojumā, apliecina noslēgtie līgumi un pieņemšanas-nodošanas akti;

[8.2] Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" 3. un 6.punkts, pieteicēja ieskatā, apliecina to, ka pavadzīmes izrakstāmas tikai gadījumos, kad notiek kokmateriālu transportēšana;

[8.3] kasators nav norādījis, kādā veidā ir izpaudies likuma "Par grāmatvedību" 2.panta pārkāpums, jo SIA "Laera" visi veiktie darījumi uz attaisnojuma dokumentu pamata bijuši iegrāmatoti;

[8.4] nodokļu rēķinu SIA "Laera" ir izsniegušas ar pievienotās vērtības nodokli apliekamas personas. Tas, ka SIA "Arboss" un

SIA "Viskonts" pārbaudāmajā periodā nav veikušas apliekamus darījumus un ka pārbaudes brīdī nav zināma to atrašanās vieta, nevar ietekmēt SIA "Laera" tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu, jo SIA "Laera" nevar atbildēt citas personas vietā.

[9] Tiesas sēdē, uzturot iesniegto kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem, VID pārstāvis akcentēja uzmanību uz to, ka vienīgais pierādījums darījumiem ar kokmateriāliem var būt kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķini.

Pieteicēja pārstāvis, iebilstot pret iesniegto kasācijas sūdzību, norādīja uz to, ka pieteicējs bija izpildījis visus priekšnosacījumus, lai varētu veikt priekšnodokļa atskaitījumus un tiesas spriedumu lūdza atstāt negrozītu.

Motīvu daļa

[10] Apelācijas instances tiesas pamatarguments, apmierinot esniegto sūdzību (pieteikumu), ir tas, ka priekšnodokļa atskaitīšanai ir nepieciešams saņemt nodokļa rēķinu no citas apliekamas personas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai (apelācijas tiesas sprieduma [14] punkts).

[11] Šāds Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas secinājums, pēc būtības, atbilst likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktam, kas noteic, ka tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām VID reģistrētajām apliekamām personām saņemtajos pievienotās vērtības nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai ir VID reģistrētai apliekamai personai. Priekšnodokļa atskaitījumu persona drīkst veikt tikai par pakalpojumiem, kas saņemti savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai pēc pievienotās vērtības nodokļa rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas, bet preču piegādes darījumos – pievienotās vērtības nodokļa rēķina un preču saņemšanas.

[12] Tai pašā laikā, izskatot lietu, tiesa nav ņēmusi vērā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.²pantā noteikto speciālo kārtību nodokļa piemērošanai ar kokmateriālu piegādi saistītajiem darījumiem un uz šīs likuma normas pamata izdotos Ministru kabineta noteikumus "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība".

[12.1] Minēto noteikumu 1.1.punktā noteikts, ka juridiskajām un fiziskajām personām darījumi (darbības) ar kokmateriāliem (1.2.punktā minēti kokmateriālu veidi, uz kuriem noteikumi attiecas) jānoformē ar stingrās uzskaites dokumentu "Kokmateriālu transporta pavadzīme-rēķins". Tas atbilstoši 1.1.2. un 1.1.4.punktam attiecas gan uz nodošanu pārstrādei, gan uz izsniegšanu pēc pārstrādes.

Noteikumu 2.punktā noteikts, ka **pavadzīme-rēķins ir dokuments, kas apliecina kokmateriālu (..) nodošanu pārstrādē, (..) izsniegšanu pēc pārstrādes (..)**. Pieteicējs nav apstrīdējis konstatējumu, ka pārstrādātie kokmateriāli atbilst noteikumu 1.2.punktā nosauktajiem kokmateriālu veidiem.

[12.2] No minētajām tiesību normām, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, izriet, ka kā vienīgais pierādīšanas līdzeklis faktam par kokmateriālu nodošanu pārstrādei un saņemšanu pēc pārstrādes, t.i., par pakalpojuma saņemšanas faktu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" kontekstā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 152.pantā nostiprinātajam pierādījumu pieļaujamības principam, var tikt izmantotas tikai kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķini.

[13] Apelācijas instances tiesa, izdarot savu secinājumu par to, ka konkrētajā gadījumā SIA "Laera" nevajadzēja izrakstīt pavadzīmi-rēķinu atbilstoši Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumiem Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība", vadījusies no tā, ka "SIA "Laera" nav nodevusi zāģmateriālus pārstrādē (..)" (apelācijas tiesas sprieduma [17] punkts).

Šāds tiesas secinājums ir pretrunā lietas materiāliem, jo tieši sakarā ar kokmateriālu nodošanu pārstrādei un saņemšanu pēc pārstrādes, pieteicējs ir pamatojis savas tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu. Kļūdoties faktisko apstākļu izvērtējumā, tiesa vienlaicīgi pieļāvusi kļūdu arī piemērojamo tiesību normu izvēlē.

[14] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka iepriekšminēto apsvērumu dēļ apelācijas tiesas spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[15] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka noteicošais arguments SIA "Laera" sūdzības izskatīšanā ir par Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" piemērošanu un to sasaisti ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta normu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.maija spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par tiesā izskatāmo Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu kā galīgo administratīvo aktu lietā, kā arī par Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvi administratīvajā procesā un pārstāvja nepieaicināšanas sekām (Administratīvā procesa likuma 81.panta piektā daļa un 327.panta trešās daļas 2.punkts)

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai tiesai jālemj par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu kā galīgo administratīvo aktu, kas noteic personas publiski tiesiskos pienākumus.

Valsts ieņēmumu dienesta reģionālās iestādes kā zemākas iestādes pārstāvim bez īpaša pilnvarojuma nav tiesības pārstāvēt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoru kā galīgā lēmuma pieņēmēju. Ja Valsts ieņēmumu dienestu lietā pārstāvējis reģionālās iestādes pārstāvis bez īpaša ģenerāldirektora pilnvarojuma, tas uzskatāms par pārkāpumu, kas var novest pie lietas nepareizas izpriešanas.

Lieta Nr. SKA-195

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties zemnieku saimniecības "Latvāņi" pārstāvim A.Krēsliņam un Valsts ieņēmumu dienesta Vidzemes reģionālās iestādes pārstāvei I.Ģeņģergailei,

2004.gada 9.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc zemnieku saimniecības "Latvāņi" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2003.gada 7.maija līdz 2003.gada 16.jūnijam Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Vidzemes reģionālā iestāde veica zemnieku saimniecības "Latvāņi" (turpmāk – z/s "Latvāņi") komplekso nodokļu auditu par laiku no 2001.gada 1.janvāra līdz 2003.gada 1.aprīlim. Veicot pārbaudi par pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) un uzņēmuma ienākuma nodokļa (turpmāk – UIN)

aprēķināšanu un nomaksu budžetā par minēto periodu, tika atzīts, ka atsevišķos gadījumos z/s "Latvāņi" to darījusi pretēji normatīvo aktu prasībām.

Ņemot vērā iepriekš minēto, 2003.gada 17.jūnijā VID Vidzemes reģionālās iestādes Audita daļas priekšniece pieņēma lēmumu Nr.4704, ar kuru noteica papildu maksājumus valsts budžetā – PVN Ls 36 162,18 un soda naudu Ls 36 162,18, kā arī UIN Ls 46 911,5 un soda naudu Ls 46 911,5 apmērā.

[2] Par šo lēmumu z/s "Latvāņi" iesniedza sūdzību VID Vidzemes reģionālās iestādes direktorei, kura 2003.gada 18.augustā pieņēma lēmumu Nr.1.9.-10/6827, kurš savukārt tika labots ar 2003.gada 20.augusta lēmumu Nr.1.9.-15/6900. Ar šiem lēmumiem tika atcelts VID Vidzemes reģionālās iestādes Audita daļas priekšnieces lēmums daļā par papildus noteikto UIN Ls 2 038,50 un soda naudu Ls 2 038,50 apmērā, bet pārējā daļā minētais lēmums atstāts spēkā.

[3] Ar VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmumu Nr.19/26827, izskatot z/s "Latvāņi" sūdzību, atstāts spēkā VID Vidzemes reģionālās iestādes direktores lēmums Nr.1.9.-10/6827 (ar labojumiem lēmumā Nr.1.9.-15/6900).

[4] Par iepriekš minētajiem VID amatpersonu lēmumiem z/s "Latvāņi" iesniedza sūdzību Valmieras rajona tiesā, lūdzot minētos lēmumus atcelt daļā par papildus aprēķināto PVN Ls 35 630,82, soda naudu Ls 35 630,82, UIN Ls 44 873 un soda naudu Ls 44 873.

Sūdzībā norādīts, ka VID apstrīdēto darījumu abas puses (z/s "Latvāņi" un SIA "Senators AB", kā arī SIA "Rietumu kokeksports") ir VID reģistrētas ar nodokli apliekamās personas. Par pakalpojumu sniegšanu tika izrakstītas stingrās uzskaites preču pavadzīmes-rēķini, un šie pakalpojumi vistiešākajā veidā nodrošināja z/s "Latvāņi" ar nodokli apliekamos darījumus. Arī katlumāja pēc remontdarbiem un izbūvētā kaltes uzbrauktuve tiek izmantota z/s "Latvāņi" saimnieciskajā darbībā.

Arī UIN uzrēķins un soda nauda neesot pamatoti. Izmaksas, kas radušās, nododot baļķus pārstrādei par dēļiem SIA "Senators AB", pamatoti iekļautas postenī "Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas".

Ar Valmieras rajona tiesas 2004.gada 20.janvāra spriedumu z/s "Latvāņi" sūdzība tika noraidīta.

[5] Izskatījusi z/s "Latvāņi" apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa z/s "Latvāņi" sūdzību atzina par pamatotu. Ar 2004.gada 14.jūnija spriedumu tika atcelts VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmums Nr.19/26827.

[5.1] Administratīvā apgabaltiesa no lietas materiāliem un tiesas sēdē sniegtajiem z/s "Latvāņi" paskaidrojumiem un iesniegtajiem dokumentiem guvusi apstiprinājumu tam, ka SIA "Senators AB"

zāģētavā saražotie kokmateriāli izmantoti z/s "Latvāņi" saimnieciskās darbības nodrošināšanai. Turklāt nepamatots ir VID uzskats, ka z/s "Latvāņi", lai saņemtu priekšnodokli, ir jāpierāda, ka tā pati nevar nodrošināt zāģbaļķu pārstrādi noteiktā apjomā. Arī tiesību normas neparedz, kuros gadījumos uzņēmumam pašam jāveic zāģbaļķu pārstrāde un kuros tas jānodod citam uzņēmumam.

[5.2] Administratīvā apgabaltiesa, izspriežot lietu, vērā ņēmusi arī Eiropas Kopienų tiesas nolēmumos izteikto viedokli par to tiesību principu piemērošanu, kas izriet no Eiropas Kopienų padomes 1977. gada 17. maija sestās direktīvas 77/388/EEC (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 10.punktu). Spriedumā atzīts, ka personai, kurai piešķirtas tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu, šīs tiesības nevar atņemt, pamatojoties uz to, ka nav iegūti pierādījumi, vai apliekamā persona saņemtās preces un pakalpojumus izmantojusi "savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai". Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka šīs pēdējās vārdkopas piemērošanai pietiek ar uzņēmuma nodomu veiktā darījuma rezultātā iegūto preci vai pakalpojumu izmantot savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[5.3] Šaubas par to, ka z/s "Latvāņi" nebūtu izmantojusi kokmateriālus savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai, ir radušās tikai par atsevišķām cismām. Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka nodokļa uzrēķins un soda naudas noteikšana attiecībā uz cismām, par kurām nav izdevies konstatēt realizācijas dokumentus, un attiecībā uz SIA "Senators AB" sniegtajiem pakalpojumiem nav pamatota. Nepamatots ir arī nodokļa uzrēķins un soda nauda attiecībā uz z/s "Latvāņi" un SIA "Senators AB" darījumu, ko apliecina 2001.gada 15.jūnija pavadzīme par zāģēšanas pakalpojumu organizēšanu.

[5.4] No lietas materiāliem Administratīvā apgabaltiesa arī konstatējusi, ka VID pamatoti norādījis uz neprecizitātēm pakalpojumu uzskaitē. Taču no izrakstītajām pavadzīmēm-rēķiniem un z/s "Latvāņi" un SIA "Senators AB" veiktajiem darījumiem kopumā ir iespējams pārliecināties par SIA "Senators AB" sniegto pakalpojumu būtību. Tādēļ neprecizitātes pavadzīmju noformēšanā nevar būt par pamatu PVN uzrēķinam.

[5.5] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka attiecībā uz z/s "Latvāņi" un SIA "Senators AB" noslēgto vienošanos par zāģēšanas pakalpojumu veikšanu z/s "Latvāņi" zāģētavā nav piemērojami Civillikuma nosacījumi saistībā ar mutisku vienošanos. Uzņēmumiem bija jāslēdz rakstveida vienošanās un tā jāatspoguļo grāmatvedības reģistros. Tā kā šis nosacījums netika ievērots, VID bija tiesības vainīgo personu saukt pie administratīvās atbildības, bet nevis veikt nodokļa uzrēķinu, jo no SIA "Senators AB" izrakstītajām

pavadzīmēm-rēķiniem ir iespējams konstatēt sniegto pakalpojumu apjomu un z/s "Latvāņi" atskaitāmā priekšnodokļa apmēru.

[5.6] Nepamatots ir VID viedoklis, ka z/s "Latvāņi" nebija tiesību atskaitīt priekšnodokli no SIA "Rietumu kokeksports" saņemtajiem pakalpojumiem, jo šī uzņēmuma pamatdarbība nav saistīta ar būvniecību. Pārbaudījusi ziņas par SIA "Rietumu kokeksports", Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka bez pamatdarbības veidiem Uzņēmumu reģistra datu bāzē norādīta arī "cita statūtos paredzētā darbība".

[5.7] Attiecībā par būvdarbiem, ko veikusi SIA "Rietumu kokeksports" un par tiem neesošo tāmi, Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka normatīvajos aktos nav izvirzīta prasība apliekamajai personai apliecināt darījumu esamību ar tāmi vai pieņemšanas-nodošanas aktu. Nav pamatota z/s "Latvāņi" piebilde, ka tā nekādā gadījumā nevar atbildēt par citas personas pārkāpumiem būvniecības jomā. Apgabaltiesa secinājusi, ka no Būvniecības likuma 30.panta septītās daļas tomēr izriet pasūtītāja z/s "Latvāņi" materiālā ieinteresētība, lai pārliecinātos, vai būvdarbu veicējs rīkojas saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Taču izvērtēt to, vai būvniecības dalībnieki ievērojuši tiesību normas, neietilpst VID kompetencē. Šādu jautājumu VID bija tiesības nodot izvērtēšanai kompetentām iestādēm, taču VID to nav darījusi.

[5.8] Tā kā Administratīvā apgabaltiesa atzinusi z/s "Latvāņi" darījumus ar SIA "Senators AB" un SIA "Rietumu kokeksports" par notikušiem, VID nepamatoti ierobežojis z/s "Latvāņi" tiesības atskaitīt priekšnodokli par šiem darījumiem. Līdz ar to minētie darījumi arī uzskatāmi par ar saimniecisko darbību saistītiem. Tādējādi VID arī nebija tiesību z/s "Latvāņi" aprēķināt papildus budžetā maksājamo UIN Ls 44 873 un soda naudu Ls 44 873.

[5.9] Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 81.panta piekto daļu, Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka tai jālemj par to administratīvo aktu, kas kā galīgais administratīvais akts noteica personas publiski tiesiskos pienākumus, proti, VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmumu Nr.19/26827.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.jūnija spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzībā sniegti sekojoši argumenti.

[6.1] Administratīvā apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajā daļā noteiktās lietas izskatīšanas robežas. Apelācijas sūdzības iesniedzējs lūdzta tiesu atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmumu Nr.19/26827 daļā par papildus aprēķināto PVN Ls 35 630,82 apmērā un tādu pašu soda naudu. Taču Administratīvā apgabaltiesa atcēlusi šo lēmumu pilnībā.

[6.2] Nepareizi interpretēts likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts. Lietā nav ņemta vērā priekšnodokļa būtība, kā arī nepareizi izvērtēti pierādījumi. Izvērtējot z/s "Latvāņi" rīcības tiesiskumu, nepietiek pārliecināties vien par noformētiem, izrakstītiem un apmaksātiem nodokļu rēķiniem. Nepieciešams konstatēt, vai preces un pakalpojumi ir reāli saņemti un vai tie saņemti pavadzīmēs-rēķinos norādītajos apjomos. Tādēļ nepamatota ir arī Administratīvās apgabaltiesas atziņa, ka pietiek konstatēt uzņēmuma veiktā darījuma nolūku izmantot to savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[6.3] Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103. un 154.pantu nav objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus. Nav ievēroti likumā noteiktie lietas apstākļu kopuma kritēriji. Nav vispār ņemti vērā vairāki tiesas sēdē VID iesniegtie pierādījumi. Administratīvā apgabaltiesa, pretēji VID lūgumam, uz tiesas sēdi atteikusies uzaicināt SIA "Rietumu kokeksports" direktoru kā liecinieku. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 14.¹pantā nostiprināto procesuālo taisnīguma principu.

[6.4] Pārkāptas arī procesuālo tiesību normas, kas nosaka, ka jāpaziņo administratīvā procesa dalībniekiem par tiesas sēdes laiku un vietu. Atzinusi, ka tiesas sēdē jālemj par VID ģenerāldirektora lēmumu kā galējo administratīvo aktu, Administratīvā apgabaltiesa uz tiesas sēdi tomēr aicinājusi VID Vidzemes reģionālās iestādes pārstāvi, kurš nav tiesīgs pārstāvēt VID ģenerāldirektoru. Administratīvā apgabaltiesa nemotivēti noraidījusi VID Vidzemes reģionālās iestādes pārstāvja lūgumu atlikt lietas izskatīšanu, kamēr netiks pieaicināts VID ģenerāldirektora pārstāvis, un skatījusi lietu bez tā.

[7] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības z/s "Latvāņi" norādījusi:

1) tā kā pieteikumā lūgts atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmumu Nr.19/26827 daļā par papildus aprēķināto PVN un UIN un soda naudām pie abiem nodokļiem, z/s "Latvāņi" uzskata, ka ar tiesas spriedumu lēmums nepārprotami atcelts tikai šajā daļā;

2) z/s "Latvāņi" izpildījusi visus priekšnosacījumus, lai būtu tiesīga atskaitīt priekšnodokli. Turklāt pēc Administratīvās apgabaltiesas pieprasījuma darījumu partneri vēl rakstveidā apliecinājuši, ka ir snieguši pakalpojumus, saņēmuši samaksu, atspoguļojuši darījumus grāmatvedības reģistros, kā arī saņemto PVN samaksājuši budžetā;

3) Administratīvā apgabaltiesa, pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam, ir izvērtējusi faktus, kas apstiprina vai noliedz, ka z/s "Latvāņi" ir saņēmusi pakalpojumus no SIA "Senators AB" un

SIA "Rietumu kokeksports". Bez tam spriedumā ir atzīmēts, ka z/s "Latvāņi" grāmatvedībā ir konstatējamas neprecizitātes, taču no tām nevar secināt, ka darījumi nav notikuši un ka tie nav veikti apliekamo darījumu nodrošināšanai. Līdz ar to lietas faktiskie apstākļi ir noskaidroti un objektīvi izvērtēti. Bez tam VID nav ņēmis vērā, ka faktisko apstākļu pārvērtēšana nav kasācijas instances kompetencē. Administratīvās apgabaltiesas faktiski konstatēto apstākļu mākslīga sasaiste ar materiālo tiesību normām nedod pamatu sprieduma atcelšanai;

4) Administratīvā procesa likums neierobežo VID kā atbildētāju sava pārstāvja izvēlē. Tas, ka VID pārstāvējusi tās struktūrvienība, kura pieņēmusi lēmumu, pārstāve, ir loģisks fakts;

5) VID, ar administratīvu aktu uzliekot nodokļu uzrēķinus, nav tiesību atzīt darījumus, kurus puses, brīvprātīgi vienojoties, noslēgušas, par nenotikušiem. Tas ir tiesas uzdevums. Neviena no darījuma dalībniecēm nav lūgusi atzīt par spēkā neesošiem kādu no z/s "Latvāņi" slēgtajiem darījumiem ar SIA "Senators AB" vai SIA "Rietumu kokeksports".

[8] Tiesas sēdē VID Vidzemes reģionālās iestādes pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, bet z/s "Latvāņi" pārstāvis to neatzina.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā. Bez tam atbilstoši minētā panta otrajai daļai apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kuri izskatīti pirmās instances tiesā.

Gan sūdzībā pirmās instances tiesai (sk. lietas 7.lpp.), gan apelācijas sūdzībā (sk. lietas 84.lpp.) z/s "Latvāņi" lūgusi atcelt VID amatpersonu lēmumu daļā par papildus aprēķināto PVN Ls 35 630,82 un soda naudu Ls 35 630,82. Savukārt no VID amatpersonu lēmumiem izriet, ka attiecībā uz PVN šajos lēmumos, arī VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmumā Nr.19/26827 papildus piedzenamā PVN summa noteikta Ls 36 162,18, kā arī tāda paša apmēra soda nauda (sk. lietas 36., 41., 42., 48. un 50.lpp.). Ar Administratīvās apgabaltiesas spriedumu VID ģenerāldirektora lēmums ir atcelts pilnībā, nevis daļā, kā tas lūgts z/s "Latvāņi" pieteikumā (sūdzībā) un apelācijas sūdzībā.

Tādējādi kasācijas sūdzības arguments, ka Administratīvā apgabaltiesas pārkāpusi lietas izskatīšanas robežas, ir pamatots.

[10] Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 23.punktā pareizi norādīts, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai tiesai jālemj par VID ģenerāldirektora lēmumu kā galīgo administratīvo aktu, kas noteic personas publiski tiesiskos

pienākumus. Ar Administratīvās apgabaltiesas spriedumu ir atcelts tieši šis administratīvā akta galīgais noformējums, proti, VID ģenerāldirektora lēmums. Taču no lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums tam, ka Administratīvā apgabaltiesa par tiesas sēdes laiku un vietu būtu paziņojusi VID ģenerāldirektoram.

No 2004.gada 13.maija tiesas sēdes protokola (sk. lietas 120.lpp.) redzams, ka uz tiesas sēdi ieradusies tikai VID Vidzemes reģionālās iestādes pārstāve, kura pilnvarota pārstāvēt reģionālo iestādi, nevis VID ģenerāldirektoru. Viņas lūgumu atlikt tiesas sēdi un uzaicināt arī VID ģenerāldirektora pārstāvi tiesa bez argumentācijas noraidījusi.

Tā kā VID reģionālās iestādes kā zemākas iestādes pārstāvim bez īpaša pilnvarojuma nav tiesības pārstāvēt VID ģenerāldirektoru kā tiesā pārsūdzamā galīgā lēmuma pieņēmēju, tad pamatots ir kasācijas sūdzības arguments par to, ka Administratīvā apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 2.punktu. Šāds pārkāpums ir uzskatāms par tādu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, un tādēļ ir pamats tiesas sprieduma atcelšanai.

[11] Kasācijas sūdzībā izteikts viedoklis, ka Administratīvā apgabaltiesa nepareizi tulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu.

[11.1] Apgabaltiesa minēto tiesību normu tulko tādējādi, ka, lai atzītu personas tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu, pietiek ar to, ja tiek konstatēts, ka darījums veikts ar nodomu šī darījuma rezultātā iegūto preci vai pakalpojumu izmantot savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. Bez tam sprieduma 10.punktā apgabaltiesa atzinusi, ka personai, kurai ir piešķirtas tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu, šīs tiesības nevar atņemt, pamatojoties uz to, ka nav iegūti pierādījumi, vai apliekamā persona saņemtās preces un pakalpojumus ir izmantojusi savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[11.2] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, šāds secinājums ir nepilnīgs un uz šo lietu nav attiecināms viennozīmīgi.

Administratīvās apgabaltiesas spriedumā minētajā Eiropas Kopienų tiesas lietā Nr.C-110/94 *Intercommunale voor Zeewaterontziltling (INZO) v. Belgian State* norādīts, ka nodokļu inspekcija nav tiesīga atgūt atmaksāto priekšnodokli, ja apliekamās personas plāni veikt apliekamus darījumus netiek realizēti. Taču Eiropas Kopienų tiesas praksē ir arī atzīts, ka ar apliekamās personas statusu vien nepietiek, lai veiktu priekšnodokļa atskaitījumus. Ir arī nepieciešams, lai PVN ir samaksāts par precēm un pakalpojumiem, kas **patiešām vajadzīgi saimnieciskās darbības un apliekamu darījumu nodrošināšanai** un ir jāpastāv tiešai un tūlītējai saiknei

starp priekšnodokli un apliekamajiem darījumiem. Savukārt, vai šāda saikne eksistē, jānosaka nacionālajām tiesām, izvērtējot katru specifisko gadījumu. Bez tam Eiropas Kopienų tiesu praksē atzīts, ka atmaksāto priekšnodokli nodokļu administrācija ir tiesīga atprasīt, ja tiesības atskaitīt priekšnodokli ir iegūtas negodīgā ceļā (sk. Eiropas nodokļu Latvijā. Rīga, 2004, 48.–51.lpp.).

[11.3] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, no minētajām atziņām, kā arī likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu tulkojot saistībā ar šā likuma 1.panta 9.punktu, ir secināms, ka VID ir tiesības iesniegt pierādījumus par to, ka nodokļa maksātājam nav bijis patiesa nodoma veikt apliekamu darījumu, bet šāds nodoms izteikts tikai šķietami, lai iegūtu tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu. Ja VID šādu iespēju ir izmantojis un attiecīgus pierādījumus iesniedzis, tiesai tie ir jāpārbauda un jānovērtē atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.pantam.

[11.4] No lietas materiāliem redzams, ka apgabaltiesa nav vērtējusi visus VID iesniegtos pierādījumus un nav motivējusi, kāpēc tie netiek ņemti vērā, kā arī bez attiecīgas argumentācijas ir noraidījusi VID pārstāvja lūgumu uzklaut liecinieku. Tādējādi ir pamatots kasācijas sūdzības arguments par to, ka Administratīvā apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.pantu, kā arī 103.panta otro daļu, kas noteic tiesas pienākumu objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un dot tiem juridisku vērtējumu.

[12] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.jūnija spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par maksātnespējas iestāšanās brīdi, administrācijas izmaksām un kārtējo nodokļu maksājumiem (likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 49., 51. un 109.pants un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pants)

Parādnieka maksātnespējas pasludināšanas brīdis ir tiesas sprieduma pasludināšanas brīdis. Visu to prasījumu apmierināšana, kuri radušies laikā, kamēr mantu pārvaldījis pats parādnieks, arī nodokļu maksājumi, kuri aprēķināti par laiku līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, veicama kreditoru prasījumu kārtībā.

Lieta Nr. SKA-198

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties maksātnespējīgās SIA "Autotransporta firma Jūrmala SV" administratora pārstāvei A.Auziņai un zvērinātam advokātam G.Bērziņam, kā arī Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei S.Vītoli-Hmeļevskai,

2004.gada 9.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Autotransporta firma Jūrmala SV" administratora sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Autotransporta firma Jūrmala SV" administratora kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2001.gada 14.maija spriedumu SIA "Autotransporta firma Jūrmala SV" pasludināta par maksātnespējīgu no 2001.gada 9.aprīļa. Par maksātnespējīgās SIA "Autotransporta firma Jūrmala SV" administratoru apstiprināta SIA "Praktiskais jurists" (turpmāk – administrators).

[2] 2001.gada 20.septembrī administrators Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Jūrmalas pilsētas nodaļai nosūtīja vēstuli, kurā norādīja uz neprecizitātēm nodokļu un nodevu ieskaitīšanai valsts budžetā. Proti, ka nodokļu maksājumi par 2001.gada aprīli un maija pirmo pusi kopsummā 11 991,42 latu, kuru samaksas termiņš

noteikts pēc 14.maija, nav attiecināmi uz maksātnespējas procesa administratora izmaksām, jo aprēķināti par laika periodu līdz maksātnespējas atzīšanai. Prasījumi par šīm summām iesniedzami kreditora prasījuma veidā. Arī par šo maksājumu kavējumu aprēķinātais pamatparāda palielinājums 245,84 lati un nokavējuma nauda 1 264,29 lati ir aprēķināti nepamatoti.

[3] 2001.gada 10.oktobrī VID Jūrmalas pilsētas nodaļas direktores vietniece sniedza atbildi, ka nesamaksāto nodokļu nokavējuma naudas un pamatparāda palielinājuma aprēķināšana tika pārtraukta 2001.gada 14.maijā. Savukārt VID Jūrmalas pilsētas nodaļa kā kreditors savu pretenziju pieteica atbilstoši tiesību normām.

[4] Par iepriekš minēto VID Jūrmalas pilsētas nodaļas direktores vietnieces atbildi administrators iesniedza sūdzību VID Jūrmalas pilsētas nodaļai. Šīs nodaļas direktore 2001.gada 16.novembrī sniedza atbildi Nr.5-5/10433, norādot, ka VID nav pamatojuma veikt maksātnespējīgās SIA "Autotransporta firma Jūrmala SV" nodokļu maksājumu pārrēķinu.

[5] Izskatījis administratora sūdzību par iepriekš minēto lēmumu, VID ģenerāldirektors norādīja, ka maksātnespējīgās SIA "Autotransporta firma Jūrmala SV" kārtējie nodokļi pamatoti ieskaitīti šī uzņēmuma administrācijas izmaksās.

[6] Par šādu VID ģenerāldirektora 2002.gada 4.janvāra lēmumu Nr.3.1/219 administrators iesniedza sūdzību Jūrmalas pilsētas tiesai. Kā galvenais arguments sūdzībā norādīts tas, ka maksātnespējīgās SIA "Autotransporta firma Jūrmala SV" maksājamie nodokļi, kuri aprēķināti par laiku līdz sabiedrības maksātnespējas atzīšanas dienai, bet kuriem maksājuma termiņš ir pēc tiesas sprieduma pasludināšanas dienas, ieskaitāmi kreditoru prasījumos, nevis administrācijas izmaksās. Sūdzībā arī norādīts, ka maksātnespējas lietās, pirmkārt, vērā ņemamas speciālās tiesību normas, proti, likums "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju".

Ar Jūrmalas pilsētas tiesas 2002.gada 9.maija spriedumu administratora sūdzība noraidīta.

[7] Izskatījusi administratora apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 28.jūnija spriedumu administratora sūdzību noraidīja, minot šādus argumentus:

[7.1] SIA "Autotransporta firma Jūrmala SV" pasludināta par maksātnespējīgu no 2001.gada 9.aprīļa, bet maksātnespējas lieta tiesā ierosināta 11.aprīlī. No dienas, kad ierosināta maksātnespējas lieta, apturas termiņā nesamaksāto nodokļu un ar tiem saistīto maksājumu piedziņa, taču uzņēmumi veic visus konkrēto nodokļu likumos noteiktos kārtējos nodokļu maksājumus.

[7.2] Uz nodokļu maksājumiem par 2001.gada aprīli un 1.-13.maiju, kuri uz maksātnespējas lietas ierosināšanas dienu nebija atzīstami par termiņā nesamaksātiem, attiecināmi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta piektās daļas noteikumi par kārtējiem maksājumiem.

[7.3] Tā kā uz maksātnespējas pasludināšanas dienu SIA "Autotransporta firma Jūrmala SV" nodokļu maksājumiem Ls 11 991,42 apmērā par 2001.gada aprīli un 1.-13.maiju nebija iestājies samaksas termiņš, tie nav uzskatāmi par nodokļu parādu. Uz tiem nevar attiecināt nosacījumus par pamatparāda palielinājuma, nokavējuma naudas un procentu pieauguma apturēšanu. Šie nodokļi uz maksātnespējas iestāšanās dienu netika rēķināti.

[7.4] Nepamatots ir administratora apgalvojums, ka likums "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" piemērojams kā speciālā tiesību norma, bet nodokļus regulējošie likumi – kā vispārējās tiesību normas. Šāds apgalvojums ir pretrunā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" regulējuma objektu.

[7.5] Attiecībā uz nodokļu samaksas kārtību arī uz maksātnespējīgajiem uzņēmumiem attiecas likums "Par nodokļiem un nodevām" un citas normas ar atrunām, kas šajos likumos noteiktas tieši maksātnespējas procesa sakarā.

[8] Par apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu administrators iesniedzis kasācijas sūdzību. Tajā norādīts, ka Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi kreditoru prasījumus regulējošās tiesību normas, proti, likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 107.panta ceturtās daļas 1.punktu un 55.panta pirmo daļu. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pieļāvusi kļūdainu materiālo tiesību normu interpretāciju.

Ņemot vērā iepriekš minēto, administrators lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu, izskatīt lietu pēc būtības un uzlikt VID Jūrmalas pilsētas nodaļai par pienākumu veikt kārtējo nodokļu maksājumu pārrēķinu un samazināt aprēķinu par nepamatoti uzrēķināto pamatparāda palielinājumu un soda naudu.

[9] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības VID norāda, ka pilnīgi piekrīt Administratīvās apgabaltiesas spriedumā norādītajiem motīviem un uzskata, ka šis spriedums ir pamatots.

[10] Tiesas sēdē administratora pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzību, precizējot to, ka lūdz spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai pēc būtības Administratīvajai apgabaltiesai. Administratora pārstāvji puda viedokli, ka šajā lietā likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" normas ir piemērojamas kā speciālās tiesību normas, jo šā likuma mērķis ir vienlīdz nodrošināt visu kreditoru intereses. VID ir viens no

kreditoriem un tam kā kreditora pretenzija bija jāiesniedz prasījumi par visām summām, kuras bija aprēķinātas par laiku līdz tiesas sprieduma pasludināšanas dienai, kas uzskatāma par maksātnespējas pasludināšanas brīdi.

VID pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un norādīja, ka rīkojušies atbilstoši VID pastāvošajai praksei. VID nav bijis pamata iesniegt kreditora pretenziju par maksājumiem, kuriem nav iestājies maksāšanas termiņš.

Motīvu daļa

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma regulējumam kasācijas instances tiesa var atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu, ja tiek konstatēti tādi tiesību normu pārkāpumi, kas noveduši pie lietas nepareizas izspiešanas. Minētā likuma 326.pants, citastarp, noteic, ka materiālo tiesību norma atzīstama par pārkāptu, ja tiesa nav piemērojusi to materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot, vai nepareizi interpretējusi materiālo tiesību normu.

[12] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi (sk. sprieduma [6] punktu), ka lietā pastāv strīds, vai nodokļu maksājumi par 2001.gada aprīli un maiju, proti, par laika periodu no maksātnespējas lietas ierosināšanas līdz tiesas spriedumam par maksātnespējas pasludināšanu, iekļaujami kreditora prasījumā vai uzskatāmi par kārtējiem nodokļu maksājumiem.

Uzskatot, ka attiecībā uz nodokļu samaksas kārtību arī uz maksātnespējīgiem uzņēmumiem attiecas likuma "Par nodokļiem un nodevām" un citu nodokļu likumu normas, un, atsaucoties uz šā likuma 26.panta ceturto un piekto daļu, 29.panta trešo un ceturto daļu, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID pamatoti nodokļu maksājumu summas par 2001.gada aprīli un maija pirmo pusi ieskaitījis kārtējos nodokļu maksājumos, nevis iekļāvis kreditora prasījumā.

[13] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa, noraidot administratora pieteikumu, nepamatoti šajā lietā piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta ceturto un piekto daļu.

[13.1] Likuma 26.pants regulē jautājumus, kas saistīti ar termiņā nenomaksāto nodokļu iekasēšanu, piemēram, paredzot, ka tos piedzen bezstrīda kārtībā ar nodokļu administrācijas lēmumu. Savukārt šā panta ceturto daļu paredz izņēmumu no šādām nodokļu administrācijas tiesībām. Proti, ja ir ierosināta maksātnespējas lieta, tad no lietas ierosināšanas brīža termiņā nesamaksātos nodokļus un ar tiem saistītos maksājumus, kuri izveidojušies līdz maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas dienai, **nodokļu administrācija vairs nav tiesīga piedzīt bezstrīda kārtībā.**

Tādējādi šī tiesību norma ir saskaņota ar likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 47.pantu, kura pirmajā daļā noteikts, ka līdz ar maksātnespējas lietas ierosināšanu kreditoram ir aizliegts veikt individuālas darbības, ar kurām tiek nodarīti zaudējumi kreditoru kopuma interesēm.

[13.2] Savukārt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta piektā daļa, papildinot ceturto daļu noteikto, vienīgi paredz, ka arī uzņēmumam, attiecībā uz kuru ierosināta maksātnespējas lieta, ir pienākums turpināt maksāt kārtējos nodokļus atbilstoši nodokļu likumos paredzētajam. Proti, maksātnespējīgais uzņēmums netiek atbrīvots no kārtējo nodokļu maksāšanas.

[13.3] Taču no minētajām tiesību normām neizriet, ka nodokļi, kuri aprēķināti par laiku līdz maksātnespējas pasludināšanai, kaut arī tiem uz tiesas sprieduma pasludināšanas brīdi vēl nav iestājies maksāšanas termiņš, būtu atzīstami par administratora izmaksām vai citiem maksājumiem, kuri sedzami pirms pārējo kreditoru prasījumu atlīdzināšanas. Minētās likuma "Par nodokļiem un nodevām" normas vispār neregulē to, vai šādi nodokļu maksājumi iekļaujami kreditora prasījumā vai administrācijas izmaksās. Šādus jautājumus, kā arī kārtību, kādā pēc uzņēmuma atzīšanas par maksātnespējīgu piesakāmi un apmierināmi prasījumi par parādnieka nesamaksātajām summām, regulē likums "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju".

[14] Minētā likuma 109.pants noteic, kādi maksājumi iekļaujami administrācijas izmaksās. No šā panta pirmās daļas 7.punkta un likuma 108.panta ceturto daļu izriet, ka pēc parādnieka pasludināšanas par maksātnespējīgu administrators kā administrācijas izmaksas no parādnieka līdzekļiem sedz, citastarp, tikai tādas izmaksas, arī nodokļu maksājumus, kas radušās laikā, kad parādnieka mantas pārvaldi pārņēmis administrators.

[14.1] Administrators ir tiesas iecelta persona, kura piedalās maksātnespējas procesā. Atbilstoši likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 19. un 21.pantam administratoram ir pienākums maksātnespējas procesa laikā pārvaldīt parādnieka mantu un nodrošināt tās saglabāšanu, veicot ekonomiski pamatotu darbību kreditoru kopuma interesēs. Savukārt minētā likuma 50. un 73.pants noteic, ka parādnieka mantas pārvaldīšanas tiesības administrators iegūst pēc parādnieka pasludināšanas par maksātnespējīgu, kad pats parādnieks tiesības rīkoties ar savu mantu zaudē.

Tādēļ ir svarīgi noskaidrot, kad minētā likuma izpratnē notiek parādnieka pasludināšana par maksātnespējīgu.

[14.2] Likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 49.pants noteic, ka parādnieku par maksātnespējīgu pasludina tiesa, kuras spriedums ir galīgs. Līdzīgas norādes ietvertas arī minētā likuma 51.pantā, kā arī Civilprocesa likuma 348.panta pirmajā daļā. Tādējādi secināms, ka **parādnieka maksātnespējas pasludināšanas** brīdis ir tiesas sprieduma pasludināšanas brīdis. No šī brīža iestājas likumā paredzētās sekas, piemēram, administrators iegūst likuma 21.pantā minētās tiesības un uzsāk veikt likuma 52.pantā noteiktās darbības, kā arī attiecībā pret parādnieku un tā pārstāvjiem iestājas likuma 50.pantā minētās sekas.

[14.3] Pavisam cita nozīme un mērķis ir **maksātnespējas iestāšanās dienai**, ko atbilstoši likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 51.pantam un Civilprocesa likuma 348.panta pirmajai daļai tiesa nosaka spriedumā atkarībā no lietas izskatīšanas gaitā nodibinātajiem apstākļiem. Šās dienas noteikšana ir svarīga, piemēram, ja administratoram ir jāceļ prasība par parādnieka darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 69.–72.pantā noteiktajos gadījumos.

[14.4] Tādējādi tikai pēc tiesas sprieduma pasludināšanas administrators iegūst likumā paredzētās tiesības un pienākumus pilnā apjomā un administrācijas izmaksās iekļauj tikai tādas izmaksas, kas saistītas ar viņa kā administratora rīcību.

[15] Viens no maksātnespējas procesa mērķiem ir konstatēt parādnieka palikušo mantu, lai apmierinātu kreditoru prasījumus sakarā ar saistībām, ko maksātnespējīgais parādnieks uzņēmis pats vai kuras pastāv uz likuma pamata.

Tādēļ no iepriekš minētajām tiesību normām kopumā secināms, ka visu to prasījumu apmierināšana, kuri radušies laikā, kamēr mantu pārvaldījis pats parādnieks, arī nodokļu maksājumi, kuri aprēķināti par laiku līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, veicama kreditoru prasījumu kārtībā.

Šāds secinājums atbilst likuma 47.pantā noteiktajam kreditora individuālo darbību ierobežojumam, ņemot vērā, ka VID ir viens no kreditoriem. Pretējā gadījumā, proti, ja nodokļu maksājumi, kuri aprēķināti par laika periodu līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, tiktu uzskatīti par administrācijas izmaksām, VID šīs summas saņemtu, apejot likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 107.pantā noteikto maksājumu secību un līdz ar to aizskartu pārējo kreditoru intereses.

[11] Ņemot vērā minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums nav tiesisks un tādēļ tas ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai citā tiesas sastāvā.

Par nepamatoti iekasētās valsts nodevas atmaksu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 10.panta otrā daļa)

Lai atmaksātu valsts nodevu, kas nepamatoti iekasēta par nekustamā īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā, Valsts ieņēmumu dienesta iestādei iesniedzams zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmums. Zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis lēmumu par valsts nodevas atmaksu pieņem, pamatojoties uz tiesību analogiju.

Lieta Nr. SKA-202

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties atbildētāja Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei S.Vītolai-Hmeļevskai,

2004.gada 16.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Siktons" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar SIA "Siktons" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1997.gada 5.decembrī nostiprinātas SIA "Siktons" (turpmāk – pieteicējs) īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu Jūrmalā, Tūristu ielā (...). Par īpašuma tiesību nostiprināšanu saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 11.jūlija noteikumiem Nr.219 "Noteikumi par valsts nodevu par notariālo darbību izpildi un īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā" (turpmāk – Noteikumi Nr.219) pieteicējs 1997.gadā samaksājis valsts nodevu Ls 6 950,50 apmērā.

[2] 2003.gada 15.septembrī pieteicējs, iesniedzot iesniegumu Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Latgales reģionālās iestādes Daugavpils nodaļā, lūdzis atmaksāt iekasēto valsts nodevu. Pieteicējs norādījis, ka nodokļu iekasēšana bijusi nelikumīga, jo Noteikumu Nr.219 normas par valsts nodevas ņemšanu šajā laika periodā nebija piemērojamas.

[3] 2003.gada 1.oktobrī VID Latgales reģionālās iestādes Daugavpils nodaļas vadītāja, pamatojoties uz Ministru kabineta 1995.gada 18.aprīļa noteikumu Nr.103 "Noteikumi par kārtību, kādā

nodokļi, valsts nodevas un citi obligātie maksājumi ieskaitāmi valsts budžetā" (turpmāk – Noteikumi Nr.103) 6.punktu, lūgusi papildus iesniegt Daugavpils Zemesgrāmatas nodaļas (vai Daugavpils tiesas) lēmumu par valsts nodevas atmaksu.

[4] Uzskatot šādu vēstuli par prettiesisku, pieteicējs to apstrīdējis VID Latgales reģionālās iestādes direktorei, kura 2003.gada 25.novembrī vēstulē Nr.3-4/17553 norādījusi, ka pieteicējs pieprasītos dokumentus nav iesniedzis, līdz ar to valsts nodevas atmaksai neesot pamata.

[5] Minēto atteikumu pieteicējs apstrīdējis VID ģenerāldirektoram, kurš 2003.gada 24.decembrī vēstulē Nr.3.1/33409 norādījis, ka VID Latgales reģionālās iestāde pamatoti atteikusies atmaksāt pieprasīto valsts nodevu.

[6] 2004.gada 9.janvārī pieteicējs iesniedzis sūdzību Daugavpils tiesā, lūdzot atzīt par prettiesisku VID amatpersonu rīcību un uzlikt par pienākumu VID 15 dienu laikā atmaksāt nepamatoti iekasēto valsts nodevu par īpašuma tiesību nostiprināšanu.

Daugavpils tiesa 2004.gada 23.janvārī atteikusi apmierināt minēto sūdzību.

[7] Skatot lietu pēc pieteicēja apelācijas sūdzības, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 28.jūnijā noraidījusi pieteicēja sūdzību. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 5.punktu ir nodevu administrācija un VID kompetencē ir pieņemt lēmumus par nodevu aprēķināšanas un maksāšanas pareizību.

[7.2] Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka atbilstoši Ministru kabineta Noteikumu Nr.103 6.punktam pamats valsts nodevas atmaksai ir iestādes, kura iekasējusi valsts nodevu, atzinums vai tiesas lēmums.

[7.3] Saskaņā ar likuma "Par tiesu varu" 42.¹pantu zemesgrāmatu nodaļu tiesnešiem ir rajona (pilsētas) tiesnešiem noteiktais tiesiskais statuss. Savukārt Administratīvā procesa likuma 125.panta trešā daļa un Civilprocesa likuma 37.panta trešā daļa nosaka, ka valsts nodevu atmaksā uz tiesas vai tiesneša lēmuma pamata. No šīm normām Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka Noteikumu Nr.103 6.punktā minētais tiesas lēmums attiecināms arī uz atsevišķa tiesneša lēmumu, tai skaitā arī uz zemesgrāmatu nodaļu tiesnešu lēmumiem. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējam lūgums par valsts nodevas atmaksu bija jāiesniedz attiecīgajā zemesgrāmatu nodaļā.

[7.4] Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka VID iestādes pamatoti atteikušas izskatīt pieteicēja iesniegumu par valsts nodevas atmaksu, izskaidrojot viņam, ka iesniegumam jāpievieno attiecīgs tiesas lēmums. Vienlaikus

Administratīvā apgabaltiesa atzinusi par nepamatotu VID Latgales reģionālās iestādes Daugavpils nodaļas lēmumu daļā par to, ka pieteicējam jāiesniedz Daugavpils tiesas lēmums par valsts nodevas atmaksu.

Ņemot vērā, ka VID Latgales reģionālās iestādes Daugavpils nodaļas lēmums nav pamatots tikai daļā, kā arī to, ka tas nav radījis būtisku pieteicēja tiesību aizskārumu, apgabaltiesa atzinusi, ka nav pamata tā atcelšanai.

[8] Kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu iesniedzis pieteicējs, lūdzot minēto spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Administratīvā apgabaltiesa, atzīstot, ka VID saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām" ir nodevu administrācija un tā kompetencē ir pieņemt lēmumus par nodevu aprēķināšanas un maksāšanas pareizību, neesot ņēmusi vērā pieteicēja argumentu, ka tieši VID kā nodokļu administrācijai bija jālemj par iekasētās valsts nodevas pamatotību.

[8.2] Administratīvā apgabaltiesa esot nepareizi atsaukusies uz likuma "Par tiesu varu" 42.¹panta pirmo daļu. Pēc kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, zemesgrāmatu tiesnešu lēmumi saistīti tikai ar nostiprinājumu lūgumu izskatīšanu. Administratīvā apgabaltiesa esot nepamatoti secinājusi, ka Noteikumu Nr.103 6.punktā norādītā prasība par tiesas lēmuma iesniegšanu VID attiecināma arī uz zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumu. Administratīvā apgabaltiesa neesot ņēmusi vērā, ka saskaņā ar Zemesgrāmatu likuma prasībām zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis nevar lemt par valsts nodevas atmaksāšanu, jo tādējādi viņš pārkāptu savas kompetences robežas.

[8.3] Administratīvā apgabaltiesa, norādot, ka lūgums par valsts nodevas atmaksāšanu pieteicējam bijis jāiesniedz attiecīgajā apgabaltiesas zemesgrāmatu nodaļā, bet pēc tam norādot, ka valsts nodevas summas atmaksāšanai pieteicējam bija jāiesniedz VID zemesgrāmatu tiesneša lēmums, ir pretrunīgi vērtējusi lietas tiesiskos apstākļus.

[9] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis nav ieradies. Ņemot vērā, ka par tiesas sēdes vietu un laiku viņam paziņots pienācīgā kārtībā, Administratīvo lietu departaments atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342. pantam nolēma lietu izskatīt bez pieteicēja piedalīšanās.

Atbildētāja pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka Valsts ieņēmumu dienests atbilstoši likumam valsts nodevu var atmaksāt triju gadu laikā, ja ir attiecīgās iestādes atzinums vai tiesas lēmums.

Motīvu daļa

[10] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 10.panta otrajā daļā noteikts, ka Ministru kabineta noteikumos par valsts nodevām jāparedz to maksāšanas kārtība, likmes un atvieglojumi, ja šajā likumā vai citos likumos nav noteikts citādi. Uz šīs normas pamata 1995.gada 18.aprīlī izdotie Ministru kabineta noteikumi Nr.174 savukārt nosaka, ka pārmaksātās vai nepareizi iekasētās valsts nodevu summas atmaksā no valsts budžeta vai attiecīgo pašvaldību budžetiem 15 dienu laikā pēc tās iestādes rakstiska atzinuma iesniegšanas, kura iekasējusi valsts nodevas, vai tiesas lēmuma iesniegšanas Valsts ieņēmumu dienestā, ja likums vai Ministru kabineta noteikumi nenosaka citādi. Tādējādi šie normatīvie akti piešķir personām tiesības saņemt atpakaļ nepamatoti iekasētās valsts nodevas un nosaka attiecīgu procedūru.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs, griežoties VID iestādēs par valsts nodevas atmaksu, iepriekšminēto dokumentu savam iesniegumam nav pievienojis. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst Administratīvās apgabaltiesas secinājumu, ka pamatota ir Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu norāde pieteicējam sniegtajā atbildē uz šāda dokumenta nepieciešamību.

[11] Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst arī Administratīvās tiesas secinājumu, ka Noteikumu Nr.103 6.punktā minētais tiesas lēmums attiecināms arī uz atsevišķa tiesneša lēmumu, tai skaitā arī uz zemesgrāmatu nodaļu tiesnešu lēmumiem, un tādēļ pieteicējam lūgums par valsts nodevas atmaksu bija jāiesniedz attiecīgajā zemesgrāmatu nodaļā.

Pieteicējs kasācijas sūdzībā pamatoti norāda, ka Zemesgrāmatu likums regulē tikai zemesgrāmatu nodaļu tiesnešu lēmumus sakarā ar nostiprinājumu lūgumiem. Taču no tā neizriet, ka zemesgrāmatu nodaļu tiesneši drīkst pieņemt tikai šāda veida lēmumus.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 15.panta divpadsmito daļu iestāde un tiesa nedrīkst atteikties izlemt jautājumu, pamatojoties uz to, ka šis jautājums nav noregulēts ar likumu vai citu ārējo normatīvo aktu (iestāžu un tiesu juridiskās obstrukcijas aizliegums). Tādēļ, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa spriedumā pareizi norādījusi uz tiesību analogijas piemērošanu, t.i., uz Civilprocesa likumā (37.pants) un Administratīvā procesa likumā (125.pants) noteikto kārtību, kādā pieņemami lēmumi par nepamatoti iekasētās valsts nodevas atmaksu. Abos likumos šī kārtība noteikta vienāda: pieteikums par valsts nodevas atmaksu iesniedzams gada laikā no summas iemaksas valsts budžetā un valsts nodevu atmaksā uz tiesas vai tiesneša lēmuma pamata.

Līdz ar to, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, zemesgrāmatu nodaļas tiesnesim, pamatojoties uz analogiju, nav šķēršļu pieņemt attiecīgu lēmumu, ja pieteikums iesniegts gada laikā no valsts nodevas iemaksas valsts budžetā.

[12] Nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka Administratīvā apgabaltiesa pretrunīgi vērtējusi tiesiskos apstākļus, norādot, ka lūgums par valsts nodevu pieteicējam jāiesniedz zemesgrāmatu nodaļā, bet VID savukārt jāiesniedz zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmums. Līdz ar to pieteicējam neesot skaidra turpmākā rīcība.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesa pamatoti un pareizi norādījusi darbību secību, kāda jāievēro, lai saņemtu atpakaļ nepamatoti samaksāto valsts nodevu. Taču pieteicējam jāņem vērā, ka valsts nodevas atmaksa ir ierobežota ar noteiktiem termiņiem. Pirmkārt, kā jau norādīts iepriekš, lūgums tiesnesim par valsts nodevas atmaksu jāiesniedz gada laikā no valsts nodevas iemaksāšanas valsts budžetā. Otrkārt, saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 10.punktu pārmaksas ir atprasāmas triju gadu laikā. Tādējādi tiesneša lēmums iesniedzams VID ne vēlāk kā triju gadu laikā no valsts nodevas samaksas.

[13] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks un pieteicēja kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu atstāt negrozītu, bet sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Siktons" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par pierādījumu savākšanu administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtā daļa)

Ja administratīvā procesa dalībnieka iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas.

Lieta Nr. SKA-205

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas pārstāvjiem V.Sīpolam un zvērinātai advokātei V.Čukstei, VID pārstāvim J.Boktam,

2004.gada 16.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Latvijas un Zviedrijas kopuzņēmuma sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Latsin" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 18.augusta lēmumu Nr.19/20960, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes audita daļa no 2003.gada 10.marta līdz 2003.gada 9.maijam Latvijas un Zviedrijas kopuzņēmumā sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Latsin" (turpmāk – SIA "Latsin") veica kompleksu nodokļu auditu par pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN), iedzīvotāju ienākumu nodokli, uzņēmumu ienākuma nodokli un skaidrā naudā veiktajiem darījumiem par laika periodu no 2000.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 31.decembrim.

Audita pārskatā norādīts, ka, salīdzinot pieteicēja PVN deklarācijās uzrādīto priekšnodokli ar grāmatvedības pirmdokumentiem, virsgrāmatā uzrādīto priekšnodokli, konstatēta novirze Ls 1 708,47, kas veidojas no 2002.gada janvāra darījuma ar SIA "Malava", tas ir – iegādāta dīzeļdegviela pēc 2002.gada 15.janvāra preču pavadzīmes-rēķina naftas produktiem sērija DA-III Nr.158273.

[1.2] Auditā konstatēts, ka nav iespējams pārliecināties, vai saimnieciskais darījums ar pieteicēju faktiski ir noticis, jo SIA "Malava" amatpersona VID nodaļā neierodas un neuzrāda pieprasītos

dokumentus. Pēc Uzņēmuma reģistra datu bāzes informācijas SIA "Malava" direktora Z.Frēliha pilnvaru termiņš ir no 2001.gada 4.jūlija līdz 2004.gada 4.jūlijam. Norādīts, ka no Z.Frēliha paskaidrojuma Finanšu policijas pārvaldei izriet, ka Z.Frēlihs par SIA "Malava" saimniecisko darbību neko nezina, pats tajā nav piedalījies un nevar pateikt, ar ko minētais uzņēmums nodarbojas, bet izrakstītajā preču pavadzīmē-rēķinā paraksta atšifrējums ir Z.Frēlihs. Tādējādi auditori atzina, ka SIA "Latsin" un SIA "Malava" darījumā neapstiprinās viens no likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmās daļas nosacījumiem, ka preču piegāde ir notikusi, ja preces ir nosūtītas. Līdz ar to saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumiem priekšnodoklis par 2002.gada janvāri samazināts par Ls 1 708,47. Atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta pirmajai un otrajai daļai, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajai daļai SIA "Latsin" par 2002.gada janvāri noteikts budžetā iemaksājamais PVN Ls 1 708,47 un soda nauda Ls 1 708,47 apmērā.

[1.3] Auditā 2001.gada augusta mēnesī konstatēti SIA "Latsin" savstarpējie darījumi par Ls 19 749,10 ar SIA "Agroserviss Liepāja" – nopirkta dīzeļdegviela pēc sekojošām preču pavadzīmēm-rēķiniem: 2001.gada 15.augusts sērija DA-III Nr.154176, 2001.gada 16.augusts sērija DA-III Nr.092657, 2001.gada 28.augusts sērija DA-III Nr.094789. Minētās preču pavadzīmes-rēķinus parakstījuši uzņēmuma direktore T.Medne.

Pārbaudē konstatēts, ka SIA "Agroserviss Liepāja" amatpersona VID nodaļā neierodas un neuzrāda pieprasītos dokumentus, līdz ar to nav iespējams pārliecināties, ka ar KU SIA "Latsin" savstarpējie darījumi notikuši. Auditā secināts, ka SIA "Agroserviss Liepāja" īpašniece un direktore T.Medne nevarēja veikt nekādus darījumus, jo no 2001.gada 21.jūlija atradās apcietinājumā. Līdz ar to auditori apšaubījuši SIA "Latsin" un SIA "Agroserviss Liepāja" darījumus, jo nav ievērotas likuma "Par uzņēmuma gada pārskatiem" 4.panta trešās daļas, Ministru kabineta noteikumu Nr.243 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" pirmās daļas 2.punkta, likuma "Par grāmatvedību" 2., 7.panta, Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču-pavadzīmes rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 1., 2.punkta prasības.

Audita rezultātā, pamatojoties uz likuma "Par uzņēmuma ienākuma nodokli" 4.panta pirmo daļu un 5.panta ceturto daļu, ienākuma nodokļa deklarācijā apliekamais ienākums palielināts par Ls 19 749,10. Veikto korekciju rezultātā par 2001.gadu pieteicējam papildus aprēķināts uzņēmuma ienākuma nodoklis Ls 5 945,82 apmērā.

[1.4] Audita pārbaudē par 2002.gadu uzņēmuma ienākuma nodokļa deklarācijā apliekamais ienākums palielināts par Ls 9 491,53 – darījums ar SIA "Malava", jo nav ievērots likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 4.panta pirmās daļas un 5.panta ceturtais daļas nosacījumi. Audita rezultātā par 2002.gadu samazināti zaudējumi par Ls 9 491,53.

[1.5] Auditori atzinuši, ka atbilstoši likuma "Par uzņēmuma ienākuma nodokli" 26.panta otrajai daļai un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajai daļai SIA "Latsin" papildus budžetā iemaksājams uzņēmuma ienākuma nodoklis par 2001.gadu Ls 5 945,82 un soda nauda Ls 5 944, samazināti zaudējumi par 2002.gadu par Ls 9 491,53.

[2] VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšniece, pamatojoties uz veiktā audita pārskatu, 2003.gada 9.maijā pieņēma lēmumu Nr. 58, ar kuru SIA "Latsin" uzlikts par pienākumu papildus budžetā nomaksāt Ls 15 308,58, ko sastāda PVN Ls 1 708,47 un soda nauda tādā pašā apmērā, uzņēmuma ienākuma nodoklis Ls 5 945,82 un soda nauda tādā pašā apmērā, kā arī samazināja 2002.gada zaudējumus par Ls 9 491,53.

[3] Nepiekrītot papildu nomaksai noteiktajiem nodokļu maksājumiem, SIA "Latsin" (turpmāk – pieteicējs) iesniedza sūdzību VID Zemgales reģionālās iestādes direktoram, kurš 2003.gada 10.jūlijā pieņēma lēmumu Nr.01-01.02/156 un atstāja spēkā pārsūdzēto lēmumu.

[4] VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2003.gada 10.jūlija lēmums tika pārsūdzēts, un VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 18.augusta lēmumu Nr.19/20960 nolēma:

1) atcelt VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2003.gada 10.jūlija lēmumu Nr.01-01.02/156 daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto ienākuma nodokli Ls 5 945,82 un soda naudu tādā pašā apmērā;

2) atstāt spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2003.gada 10.jūlija lēmumu Nr.01-01.02/156 daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto PVN Ls 1 708,47 un soda naudu tādā pašā apmērā un 2002.gada zaudējumu samazināšanu par Ls 9 491,53;

3) noteikt papildu nomaksai budžetā SIA "Latsin" uzņēmuma ienākuma nodokli Ls 5 945,82 un soda naudu tādā pašā apmērā;

4) nesamazināt VID Zemgales reģionālās iestādes pārbaudes rezultātā papildu nomaksai budžetā noteikto soda naudu.

[4.1] Lēmumā VID ģenerāldirektors norādījis, ka VID Zemgales reģionālai iestādei bija pamats apšaubīt pieteicēja degvielas iegādi no SIA "Agroserviss Liepāja" un SIA "Malava", jo uzņēmumi, kuru

atrašanās vietas nav publiski zināmas un no kuriem nav iespējams iegūt informāciju par apstākļiem, kādos ir veikta dīzeļdegvielas piegāde, nespēj nodrošināt saimnieciskās darbības veikšanu darījumu apliecinajos dokumentos norādītajos apmēros. Tādējādi VID Zemgales reģionālā iestāde atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumiem samazināja uzņēmuma 2002.gada janvāra PVN deklarācijā uzrādīto priekšnodokli par Ls 1 708,47 no grāmatvedības reģistros iegrāmatotā darījuma ar SIA "Malava".

[4.2] VID ģenerāldirektors norādīja, ka VID Zemgales reģionālai iestādei bija pamats apšaubīt pieteicējas degvielas iegādi 2001.gadā no SIA "Agroserviss Liepāja" un 2002.gadā no SIA "Malava", līdz ar to uzņēmuma uzrādītās preču pavadzīmes-rēķini par degvielas iegādi likuma "Par grāmatvedību" 7.panta izpratnē nav uzskatāmas par grāmatvedības attaisnojuma dokumentiem. Tādējādi pieteicējas 2001.gada peļņas vai zaudējumu aprēķinā uzrādītās izmaksas ir samazināmas par Ls 19 749,1 un 2002.gadā par Ls 9 491 un attiecīgi par šo summu, pamatojoties uz likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 4.panta pirmās daļas nosacījumiem, ir palielināms uzņēmuma 2001.gada un 2002.gada uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācijā uzrādītais ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamais ienākums. Šo korekciju rezultātā uzņēmumam papildus ir aprēķināms uzņēmumu ienākuma nodoklis par 2001.gadu Ls 5 945,82 un samazināmi 2002.gada zaudējumi par Ls 9 491,53.

[4.3] Lēmumā norādīts, ka VID Zemgales reģionālā iestāde pieteicēja 2001.gada uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācijā uzrādīto un ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamo ienākumu koriģēja – palielināja par Ls 19 749,10 un 2002.gadā par Ls 9 491,53, pamatojot ar likuma "Par uzņēmuma ienākuma nodokli" 4.panta pirmo daļu un 5.panta ceturto daļu. VID ģenerāldirektors uzskata, ka konkrētajā gadījumā pieteicēja izdevumi Ls 19 749,1 un Ls 9 491,53 nav klasificējami kā uzņēmuma izdevumi, kas ekonomiski nav saistīti ar uzņēmuma saimniecisko darbību, bet tie ir izdevumi, kas nav pamatoti ar grāmatvedības attaisnojuma dokumentiem.

[5] SIA "Latsin" 2003.gada 19.septembrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā iesniedza pieteikumu, kurā lūdza atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 18.augusta lēmumu Nr.19/20960 par papildu nomaksai budžetā noteiktajiem Ls 15 308,58, ko sastāda PVN 1 708,47 un soda nauda tādā pašā apmērā, uzņēmuma ienākuma nodoklis Ls 5 945,82 un soda nauda tādā pašā apmērā, kā arī par zaudējumu samazinājumu par Ls 9 491,53.

[5.1] Pieteicēja norādījusi, ka saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmās daļas nosacījumiem preču piegāde ir notikusi, ja preces ir nosūtītas un ir izrakstīts pievienotās vērtības

nodokļa rēķins vai atlīdzība par piegādi ir saņemta pirms preču nosūtīšanas, un darījumos starp pieteicēju SIA "Malava" un SIA Agroserviss Liepāja" rēķini par preču piegādi ir izrakstīti. Uzskata, ka neviens Latvijas Republikas normatīvais akts neuzlika par pienākumu pieteicējai veikt darījumu partneru pārbaudi. Norādīts, ka fakti, ka pieteicēja ir saņēmusi degvielu no SIA "Malava" un SIA "Agroserviss Liepāja", apliecina sūdzībai pievienotie pierādījumi. Pieteicēja uzskata, ka, ņemot vērā visu minēto, nav iemesla apgalvot, ka pieteicēja nav saņēmusi degvielu no norādītajām sabiedrībām.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 22.janvāra spriedumu pieteikums apmierināts un atcelts VID ģenerāldirektora 2003.gada 18.augusta lēmums Nr.19/20960.

[6] Izskatot VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu atzina par pamatotu un atcēla VID ģenerāldirektora 2003.gada 18.augusta lēmumu Nr. 19/20960.

[6.1] Tiesa norādījusi, ka VID nav apšaubījis preču-pavadzīmju rēķinu naftas produktiem atbilstību likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā minētajām obligātajām prasībām, līdz ar to dīzeļdegvielas pirkšana notikusi ar tiesiski pareiziem dokumentiem. Un kā secināms no normatīvajiem aktiem, tad preču pavadzīme-rēķins dokumentāri apliecina konkrētā darījuma faktu un normatīvie akti nenosaka, ka preču piegāde apliecināma ar citiem pierādījumiem. Līdz ar to pieteicējam nav nepieciešams cits dokuments kā pierādījums dīzeļdegvielas saņemšanai.

[6.2] Tiesa atzinusi, ka nav pamatots VID lēmums uzlikt par pienākumu pieteicējam iemaksāt budžetā papildus aprēķināto PVN Ls 1 708,47 un soda naudu tādā pat apmērā, jo ir iegūti visi preču piegādi apliecināšie un attaisnojošie dokumenti un ir izpildīti visi normatīvajos aktos minētie nosacījumi, kas dod tiesības pieteicējam saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās summas atskaitīt no SIA "Malava" un SIA "Agroserviss Liepāja" saņemtajos nodokļu rēķinos norādītās summas par precēm savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[6.3] Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka VID šaubas par pieteicēja darījuma partneru esamību un to darbību nav pietiekams pamats, lai konstatētu, ka konkrētā prece – dīzeļdegviela – nav piegādāta. Tiesa norādījusi, ka ne likums "Par nodokļiem un nodevām", ne likums "Par pievienotās vērtības nodokli" neparedz vienas personas atbildību par citas personas pārkāpumiem normatīvo aktu vai nodokļu administrācijas prasību neievērošanā. VID administratīvajos aktos nav norādījis, kā pieteicēja darījuma partneru darbība vai bezdarbība ir ietekmējusi pieteicēja tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus.

[6.4] Tiesa spriedumā atzinusi par nepamatotu VID secinājumu, ka izmaksas, kas pieteicējam bija konkrētu darījumu ietvaros, nav atzīstamas par tādām, kas ekonomiski nav saistītas ar uzņēmuma saimniecisko darbību. VID nepamatoti noteicis pienākumu pieteicējam papildus budžetā nomaksāt uzņēmuma ienākuma nodokli Ls 5 945,82 un soda naudu šādā pašā apmērā, jo SIA "Latsin" preču piegādes ar SIA "Malava" un SIA "Agroserviss Liepāja" ir atzīstamas par notikušām un dokumentāri pamatotām.

[7] Kasācijas sūdzību iesniedzis VID, lūdz atcelt spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[7.1] Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tiesa ir nepareizi piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, jo šīs tiesību normas ietvaros nepietiek, ka ir noformēts, izrakstīts, saņemts un apmaksāts rēķins. Ir nepieciešams konstatēt, vai preces un pakalpojumi ir reāli saņemti no tās personas, kas ir norādīta nodokļu rēķinā, un vai pēc preču un pakalpojumu ekonomiskā un juridiskā satura un būtības tie nodrošina citus ar nodokli apliekamus darījumus. Tiesa nav objektīvi izvērtējusi, vai preces ir faktiski saņemtas un tādus apjomus, kā tas ir norādīts preču pavadzīmēs-rēķinos. Tiesa, izskatot lietu, nav piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punkta prasības, kas paredz, ka priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības balstās uz preču un pakalpojumu faktisku saņemšanu no nodokļu rēķinā norādītās ar PVN apliekamās personas.

[7.2] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav spriedumā izvērtējusi pierādījumus, tādējādi pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās un trešās daļas prasības. Spriedumā nav norādīts, kāpēc tā lietā esošajiem nodokļu rēķiniem ir devusi priekšroku salīdzinājumā ar VID iesniegtajiem pierādījumiem. Tiesa ir analizējusi vienīgi pieteicēja uzrādītās preču pavadzīmes-rēķinus un to noformējumu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, savukārt VID iesniegtos pierādījumus tiesa ir atstājusi bez ievērības, nesniedzot tiem savu analīzi, vienīgi norādījusi, ka VID norādītie fakti nav pietiekami.

[8] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvis uztur kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Pieteicējas pārstāvji tiesas sēdē neatzīst kasācijas sūdzību, paskaidro, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots.

Motīvu daļa

[9] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (redakcijā, kāda bija pieteicējas norādīto preču saņemšanas laikā) 10.panta pirmās daļas 1.punkts noteica, ka tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no

citām VID reģistrētām apliekamajām personām saņemtajos pievienotās vērtības nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai ir VID reģistrētai personai. Šādu priekšnodokļa atskaitījumu persona drīkst veikt pēc pievienotās vērtības nodokļa rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas, bet preču piegādes darījumos – pēc pievienotās vērtības nodokļa rēķina un preču saņemšanas. No minētā izriet, ka preču piegādes gadījumā personai ir tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu vienīgi tad, ja pati persona un tās veiktie darījumi atbilst sekojošiem priekšnosacījumiem: pirmkārt, persona ir reģistrēta VID kā ar pievienotās vērtības nodokli apliekamā persona; otrkārt, tā saņēmusi preces un atbilstošu pievienotās vērtības nodokļa rēķinu; treškārt, preces saņemtas no citas ar pievienotās vērtības nodokli apliekamas personas; ceturtkārt, saņemtās preces tiek izmantotas savu ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai, ko pamatoti ir atzinusi arī apelācijas instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā [8].

[10] Izvērtējot lietas materiālus, Administratīvo lietu departaments konstatē, ka konkrētajā gadījumā starp pieteicēju un VID pastāv strīds par to, vai SIA "Malava" un SIA "Agroserviss Liepāja" ir faktiski piegādājuši pieteicējam dīzeļdegvielu pēc attiecīgajām preču pavadzīmēm-rēķiniem [1], [1.3].

[11] Pamatojoties uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmo daļu, preču piegāde ir notikusi, ja preces ir nosūtītas un ir izrakstīts pievienotās vērtības nodokļa rēķins vai atlīdzība par piegādi ir saņemta pirms preču nosūtīšanas.

[11.1] Atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 25.jūlija noteikumu Nr.243 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 2.punktam, kas bija spēkā līdz 2003.gada 1.novembrim, uzņēmuma saimniecisko darījumu esamību apliecina attaisnojuma dokumenti. Preču pavadzīme-rēķins kā viens no obligātajiem attaisnojuma dokumentiem saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 1.punktu apliecina preču nosūtītāja un saņēmēja darījuma attiecības. Šo noteikumu 2.punktā noteikts, ka preču pavadzīmes-rēķina lietošanas mērķis ir nodrošināt precīzu un pilnīgu preču saņemšanas un izsniegšanas darījuma fakta dokumentāru noformēšanu, kā arī preču kustības kontroli un to pilnīgu uzskaiti. Savukārt šo noteikumu 3.punktā paredzēts, ka preču pavadzīme-rēķins ir viens no obligātajiem attaisnojuma dokumentiem, uz kuru pamata tiek izdarīti ieraksti grāmatvedības reģistros, kā arī veikti pievienotās vērtības nodokļa aprēķini.

[11.2] Izvērtējot šo tiesību normu jēgu savstarpējā saistībā, kā arī attiecībā pret likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmo daļu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka preču pavadzīme-rēķins ir uzskatāma par preču nosūtīšanas faktu apliecināšu dokumentu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmās daļas izpratnē (Senāta 2004.gada lieta Nr.SKA-85).

[11.3] Savukārt tas, kādi dokumenti atzīstami par pievienotās vērtības nodokļa rēķiniem, noteikts likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā, kurā paredzēts, ka par pievienotās vērtības nodokļa rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti **Ministru kabineta noteiktajā kārtībā** un kuros ir ietverts preču nosūtītāja nosaukums un VID piešķirtais ar pievienotās vērtības nodokli apliekamās personas reģistrācijas numurs, preču saņēmēja nosaukums un VID piešķirtais ar pievienotās vērtības nodokli apliekamās personas reģistrācijas numurs, preču nosaukums un daudzums, preču cena un vērtība, nodokļu likme un aprēķinātais nodoklis, kā arī preču piegādes datums.

[11.4] Saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.punktu, kas bija spēkā līdz 2003.gada 1.jūlijam, preču pavadzīmē-rēķinā jānorāda tā izdošanas datums, preču nosūtītāja nosaukums, juridiskā adrese, ar pievienotās vērtības nodokli apliekamās personas kods un norēķinu rekvizīti, preču saņēmēja nosaukums, juridiskā adrese, nodokļu maksātāja kods un norēķinu rekvizīti, samaksas veids un kārtība, izsniegto preču nosaukums, daudzums, cena un vērtība, pievienotās vērtības nodokļa summa, kopējā summa, par kādu preces izsniegtas, kā arī preču izsniedzēja un pieņēmēja personas dati, paraksts un preču izdošanas un saņemšanas datums.

[12] Konkrētajā gadījumā Administratīvā apgabaltiesa ir secinājusi, ka dīzeļdegvielas pirkšana notikusi ar tiesiski pareiziem dokumentiem un ka VID nav apšaubījis preču pavadzīmju-rēķinu atbilstību likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā minētajām obligātajām prasībām. Tajā pašā laikā, kā norādīts kasācijas sūdzībā, apelācijas instances tiesa nav vērtējusi, vai preces ir faktiski tikušas piegādātas, ko VID ir apšaubījis savā lēmumā, kas faktiski arī ir bijis par pamatu, lai šādu lēmumu pieņemtu.

[12.1] Izvērtējot preču pavadzīmes-rēķinus gan attiecībā uz SIA "Malava", gan arī uz SIA "Agroserviss Liepāja", ir jāpiekrīt Administratīvās apgabaltiesas secinājumam, ka šie dokumenti ir noformēti atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajai daļai un Ministru kabineta noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.punktam. Kā jau Senāta Administratīvo lietu departaments iepriekš

ir norādījis, preču pavadzīme-rēķins ir dokuments, kas atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmajai daļai apliecina preču piegādes faktu (lieta Nr.SKA-85, 2004.), tātad būtu jāatzīst, ka konkrētajā gadījumā dīzeļdegvielas piegāde ir notikusi, tomēr, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, šāds pieņēmums neizslēdz iespēju kādam no procesa dalībniekiem to apstrīdēt. Gan audita slēdzienā, gan pārsūdzētajā VID ģenerāldirektora lēmumā ir norādīts, ka VID ir pamats apšaubīt faktu, vai dīzeļdegvielas piegāde ir notikusi, jo saskaņā ar VID rīcībā esošo informāciju Uzņēmumu reģistrā reģistrētā SIA "Malava" amatpersona Z.Frēlihs (2002.gada 1.augusta paskaidrojums VID Finanšu policijas pārvaldei) par uzņēmuma saimniecisko darbību nav informēts, savukārt SIA "Agroserviss Liepāja" amatpersona T.Medne no 2001.gada 21.jūlija atradusies apcietinājumā, bet tieši šīs amatpersonas ir parakstījušas (kā redzams no parakstu atšifrējumiem) preču pavadzīmes-rēķinus.

[12.2] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai **tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (ex officio) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu (..)**. Savukārt šī paša likuma 150.panta pirmajā daļā noteikts, ka iestādei jāpierāda tie apstākļi, uz kuriem tā atsauca kā uz savu iebildumu pamatojumu. Konkrētajā gadījumā, pamatojoties uz iepriekš minēto [13.1], VID ir norādījis uz tiem apstākļiem, kuri ir tā iebildumu pamatojums. Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā spriedumā norādījusi, ka VID norādītie apstākļi par SIA "Malava" un SIA "Agroserviss Liepāja" amatpersonu iespēju parakstīt preču pavadzīmes-rēķinus, kā arī apstāklis, ka, veicot pretpārbaudi, šīs amatpersonas nav ieradušās pēc VID uzaicinājuma, **nav pietiekami**, lai konstatētu, ka dīzeļdegviela nav piegādāta [13]. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtajai daļai, **ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas**. Savukārt Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturtā daļa nosaka, ka, **lai prasījumu robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu**, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas (objektīvās izmeklēšanas princips).

[12.3] Ņemot vērā, ka konkrētajā gadījumā VID atzina, ka pieteicējam nebija tiesību atskaitīt priekšnodokli 2002.gada janvārī par darījumiem ar SIA "Malava", kā arī VID koriģēja ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamo ienākumu attiecībā uz darījumiem ar SIA "Agroserviss Liepāja", atzīstot, ka izdevumi Ls 19 749,10 un Ls 9 491,53 ir izdevumi, kas nav pamatoti ar grāmatvedības attaisnojuma

dokumentu, pamatojot šo lēmumu ar to, ka abu sabiedrību amatpersonas, kuru paraksti ir atšifrēti preču pavadzīmēs-rēķinos, faktiski nevarēja šos rēķinus parakstīt, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesai minētie apstākļi bija jāpārbauda, kā to nosaka iepriekš norādītās Administratīvā procesa likuma normas.

[12.4] Kā redzams no lietas materiāliem pievienotajām preču pavadzīmēm-rēķiniem, tajos ir norādīts, ka dīzeļdegvielu no SIA "Malava" izsniedza Z.Frēlihs, bet no SIA "Agroserviss Liepāja" – T.Medne, kas atbilst Ministru kabineta noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.8.punktā noteiktajam, ka pavadzīmē-rēķinā jānorāda preču izsniedzējas personas vārds, uzvārds, preču izsniegšanas datums un paraksts. Tajā pašā laikā, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, VID norādītie argumenti par šo personu iespējām parakstīt rēķinus ļauj apšaubīt apstākli, ka preču piegāde ir notikusi. Līdz ar to apelācijas instances tiesai bija jānoskaidro lietas faktiskie apstākļi atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai, 107.panta ceturtajai daļai un saskaņā ar 154.panta trešo daļu spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu par nepierādītu. Faktiski, kā redzams no lietas materiāliem, VID savos lēmumos ir atsaucies uz Z.Frēliha un T.Mednes paskaidrojumiem, kā arī norādījis, ka T.Medne no 2001.gada 21.jūlija atradies apcietinājumā, bet lietā tiesa pēc būtības šādus apstākļus nav noskaidrojusi un izvērtējusi.

[13] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pie šādiem apstākļiem pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Izskatot lietu no jauna, tiesai jāņem vērā, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību (..) un saskaņā ar 107.panta ceturto daļu, lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas (objektīvās izmeklēšanas princips).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprīdā:

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par ar akcīzes nodokli apliekamo objektu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³pants)

1. Administratīvā atbildība pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³panta iestājas arī par tādu alkoholisko dzērienu uzglabāšanu, kuri to nelikumīgas izgatavošanas dēļ nevar kļūt par preci, kuras fasējumam varētu tikt piestiprināta akcīzes nodokļa marka.

2. Tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (ex officio) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Tiesa savu spriedumu nevar balstīt uz pieņēmumiem.

Lieta Nr.SKA-211

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne

2004.gada 23.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Oskara Š. sūdzības (pieteikuma) par Valsts ieņēmumu dienesta Latgales reģionālās iestādes direktores vietnieka 2003.gada 22.aprīļa lēmumu un Valsts ieņēmumu dienesta Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 12.maija lēmumu Nr.1-4/6836 par Oskara Š. saukšanu pie administratīvās atbildības, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta Latgales reģionālās iestādes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rēzeknes pilsētas un rajona policijas pārvaldes inspektors 2003.gada 13.martā sastādījis administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.0493 par to, ka Oskars Š. (turpmāk – pieteicējs) savā dzīvesvietā nelikumīgi uzglabājis 150 litrus pašizgatavotas kandžas un 4400 litrus pašizgatavotas brāgas, ar ko izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 169.³pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu.

Valsts policijas eksperte 2003.gada 27.martā, pamatojoties uz Rēzeknes pilsētas un rajona policijas pārvaldes inspektora lēmumu, sniegusi atzinumu Nr.5482 par dzērienu paraugiem, kas izņemti no pieteicēja dzīvesvietas, un konstatējusi, ka ekspertīzei iesniegts pašizgatavots alkoholiskais dzēriens – brāga ar spirta saturu no 5,27 līdz 10,35 tilpumprocentiem, kas radies rūgšanas procesā, un pašizgatavots alkoholiskais dzēriens – kandža ar spirta saturu 37,82 tilpumprocenti, kas radies rūgšanas procesā, bet attiecīgais stiprums iegūts pārtvaicēšanas procesā.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Latgales reģionālās iestādes direktores vietnieks 2003.gada 22.aprīlī pieņēmis lēmumu par pieteicēja saukšanu pie administratīvās atbildības, pamatojoties uz APK 169.³pantu, par ar akcīzes nodokli apliekamo preču uzglabāšanas un pārvadāšanas noteikumu pārkāpšanu. Saskaņā ar minēto lēmumu pieteicējam uzlikts naudas sods Ls 100 apmērā un konfiscētas nelikumīgi uzglabātās preces, tas ir, 150 litri kandžas un 4 400 litri brāgas.

Pieteicējs VID Latgales reģionālās iestādes direktores vietnieka lēmumu 2003.gada 2.maijā apstrīdējis VID Latgales reģionālās iestādes direktorei, kura ar 2003.gada 12.maija lēmumu Nr.1-4/6836 to atstājusi spēkā, bet pieteicēja sūdzību noraidījusi.

[3] Uzskatot VID Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 12.maija lēmumu Nr.1-4/6836 par nepamatotu, pieteicējs par to 2003.gada 20.jūnijā iesniedzis sūdzību (pieteikumu) Rēzeknes tiesai. 2003.gada 15.decembrī pieteicējs iesniedzis sūdzības (pieteikuma) papildinājumus, lūdzot atcelt arī VID Latgales reģionālās iestādes direktora vietnieka 2003.gada 22.aprīļa lēmumu. Pieteicējs norādījis, ka APK 169.³pants piemērots nepareizi, jo no viņa dzīvesvietas izņemtā brāga un kandža nav uzskatāma par precī, kā arī tās nav uzskatāmas par alkoholiskajiem dzērieniem normatīvo aktu izpratnē un neietilpst ar akcīzes nodokli apliekamo objektu vidū. Pieteicējs arī norādījis, ka gan brāga, gan kandža izgatavota viņa personiskajām vajadzībām, nevis uzņēmējdarbības veikšanai.

2004.gada 28.janvārī Rēzeknes tiesa atcēlusi VID Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 12.maija lēmumu Nr.1-4/6836 un VID Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 22.aprīļa lēmumu par pieteicēja saukšanu pie administratīvās atbildības.

[4] Skatot lietu pēc VID Latgales reģionālās iestādes apelācijas sūdzības, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 28.jūnijā Oskara Š. pieteikumu apmierinājusi un atcēlusi VID Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 12.maija lēmumu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1.] Apgabaltiesa norādījusi, ka pieteicējam konfiscētie dzērieni – brāga un kandža – saskaņā ar eksperta atzinumu uzskatāmi par alkoholiskajiem dzērieniem Alkohola aprites likuma 1.panta pirmās daļas 3.punkta un likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 1.panta otrās daļas 5.punkta izpratnē un tiem piemērojami šo likumu noteikumi.

[4.2.] Apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar Alkohola aprites likuma 41.pantu mājas apstākļos nav aizliegts izgatavot dzērienu, kas pēc eksperta atzinuma ir brāga, jo tas uzskatāms par raudzētu dzērienu, savukārt mājas apstākļos ir aizliegts izgatavot dzērienu, kas saskaņā ar eksperta atzinumu ir kandža, jo tās stiprums iegūts pārtvaicēšanas procesā.

[4.3.] Apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 8.panta pirmās daļas 6.punktu no akcīzes nodokļa atbrīvota pieteicēja izgatavotā brāga, ja tā bijusi paredzēta pieteicēja personiskajam patēriņam. Savukārt likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 8.panta pirmās daļas 11.punktu sistēmiski interpretējot ar citām šā likuma normām, no akcīzes nodokļa atbrīvota pieteicēja izgatavotā un uzglabātā kandža, kā arī pieteicēja izgatavotā un uzglabātā brāga, ja tā ražota peļņas nolūkā. Tādējādi apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicēja darbībām nevar piemērot administratīvo atbildību par pārkāpumu, kas paredzēts APK 169.³pantā.

[4.4.] Apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 81.panta piekto daļu apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu, līdz ar to jālemj ir par to administratīvo aktu, kas kā galīgais administratīvais akts noteica personas publiski tiesiskos pienākumus, proti, par VID Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 12.maija lēmumu Nr.1-4/6836.

[5] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniegusi VID Latgales reģionālā iestāde, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1.] Apgabaltiesa ir sašaurināti tulkojusi APK 169.³pantu, lietojot tikai gramatisko tiesību normu interpretācijas metodi, bet neņemot vērā vēsturisko tiesību normu interpretācijas metodi. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka līdz 2000.gada 23.marta grozījumiem APK 169.³pantā bija paredzēta atbildība par spirta un alkoholisko dzērienu uzglabāšanas un pārvadāšanas noteikumu pārkāpšanu, tādējādi var secināt, ka likumdevējs šajā normā ir saglabājis atbildību par alkoholisko dzērienu uzglabāšanas un pārvadāšanas noteikumu

pārkāpšanu. Turklāt apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to, ka APK 169.³pants nesatur norādi, ka atbildība paredzēta tikai par tādu preču uzglabāšanas un pārvadāšanas noteikumu pārkāpšanu, uz kurām ir akcīzes nodokļa markas, bet neattiecas uz akcīzes precēm, kurām likumdevējs noteicis atbrīvojumus vai atvieglojumus.

[5.2.] Apgabaltiesa nepamatoti nav lietojusi sistēmisko un teleoloģisko tiesību normu interpretācijas metodi un tādējādi nav secinājusi, ka likumdevējs, paredzot administratīvo atbildību, APK ar vienādu nozīmi lieto terminus "alkoholiskie dzērieni" un "ar akcīzes nodokli apliekamā prece". Apgabaltiesa nav noskaidrojusi APK 169.³panta jēgu saistībā ar Alkohola aprites likuma 1.panta 1. un 3.punktu, 3.panta pirmo daļu, 41.panta un 74.panta trešo daļu un likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 1.panta otro daļu un otrās daļas 5.punkta "d" apakšpunktu, 5.pantu, 8.panta pirmās daļas 6. un 11.punktu un 16.pantu. Apgabaltiesa kļūdaini tulkojusi APK 169.³pantu saistībā ar likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 16.panta pirmo^{prim} daļu, kā arī kļūdaini secinājusi, ka no likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" neizriet pienākums to piemērot fiziskajām personām, kas Latvijas teritorijā, neievērojot nekādus noteikumus, izgatavo alkoholiskos dzērienus.

[6] Neviena no administratīvā procesa dalībniekiem tiesas sēdē nebija ieradies. Ņemot vērā to, ka par tiesas sēdes vietu un laiku ir paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez administratīvā procesa dalībnieku piedalīšanās.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā apgabaltiesa jautājumu par to, vai Oskars Š. konkrētajā gadījumā ir saucams pie administratīvās atbildības pēc APK 169.³panta, pamatoti saistījusi ar jautājuma noskaidrošanu par to, vai uzglabātās preces saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir apliekamas ar akcīzes nodokli un vai šajā gadījumā ir piemērojamas Alkohola aprites likuma un likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" normas.

Izanalizējot Alkohola aprites likuma 1.panta 1.punkta un 3.panta normas, kā arī likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 1.panta otrās daļas normas, apelācijas instances tiesa tāpat pamatoti secinājusi, ka Oskaram Š. konfiscētie dzērieni uzskatāmi par alkoholiskajiem dzērieniem arī minēto likumu izpratnē un tiem ir piemērojami minēto likumu noteikumi (apelācijas tiesas sprieduma 9.punkta 5., 6.rindkopa).

[8] Atzīstot, ka Oskara Š. izgatavotā un uzglabātā kandža atbilstoši likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 1.panta otrās daļas 5.punkta "d" apakšpunktam ietilpst pārējo alkoholisko dzērienu kategorijā, Administratīvā apgabaltiesa tai pašā laikā izdarījusi kļūdainu secinājumu, ka nelegāli ražots alkohols neietilpst ar akcīzes nodokli apliekamo alkoholisko dzērienu kategorijā. Šādu secinājumu Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīst tālāk minēto apsvērumu dēļ.

[8.1] Likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 3.pantā ir noteikts ar nodokli apliekamais objekts. Šā panta pirmās daļas 5.punktā kā ar nodokli apliekamais objekts ir norādīts "pārējie alkoholiskie dzērieni", kas pēc sava formulējuma precīzi atbilst likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 1.panta otrās daļas 5.punkta "d" apakšpunktā klasificētajam. Tas apliecina, ka kandža kā alkoholiskais dzēriens, neskatoties uz savu nelegālo izcelsmi, ir ar akcīzes nodokli apliekama prece un ietilpst APK 169.³pantā nosauktā administratīvā pārkāpuma sastāvā.

[8.2] Administratīvā apgabaltiesas uzskats, ka kandžas atzīšana par ar akcīzes nodokli apliekamu alkoholisko dzērienu nozīmētu "akcīzes markas uzlikšanu" šādam produktam, ir vērtējams kā burtiska APK 169.³panta tulkošana. Šajā likuma normā noteiktais "Par ar akcīzes nodokli apliekamo preču (..) ", Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nozīmē to, ka šāda prece vai produkcija, to izgatavojot, pēc savas būtības atbilst akcīzes preces pazīmēm. Atzīstot, ka Oskaram Š. konfiscētie alkoholiskie dzērieni uzskatāmi par alkoholiskajiem dzērieniem Alkohola aprites likuma un likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" izpratnē, to ir apstiprinājusi pati apelācijas tiesa. To pastiprina arī likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 16.panta pirmā^{prim} daļa, kurā noteikts, ka Latvijas Republikas muitas teritorijā aizliegts ražot, pārstrādāt, uzglabāt, pārvietot un realizēt alkoholiskos dzērienus, par kuriem nav samaksāts akcīzes nodoklis vai kuri nav marķēti ar akcīzes nodokļu markām, izņemot šajā likumā noteiktos gadījumus.

[8.3] Kā kļūdainu Administratīvo lietu departaments vērtē apelācijas tiesas atsauci uz likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 8.panta pirmās daļas 11.punktu kā pamatu tam, ka Oskaram Š. izņemtā kandža nav ar akcīzes nodokli apliekamā prece. Šī likuma norma nosaka, ka no nodokļa ir atbrīvoti produkti, kuri atbilst pārējo alkoholisko dzērienu definīcijai un kurus iznīcina, denaturē vai kā citādi nodrošina, lai tie nebūtu lietojami uzturā vai izmantojami alkoholisko dzērienu vai citu uzturā lietojamu produktu ražošanā.

Administratīvā apgabaltiesa ar šo ir pretstatījusi jēdzienus "ar akcīzes nodokli apliekami alkoholiskie dzērieni" un "no nodokļa atbrīvoti alkoholiskie dzērieni", uzskatot, ka tie viens otru izslēdz. Šāda interpretācija ir nepamatota. Pašas tiesas norādītā likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 8.panta pirmā daļa – tās 4.,5. un 9. punkts attiecas uz spirtu, 7.punkts attiecas uz Latvijas Republikas muitas teritorijā fizisko personu ievestiem alkoholiskajiem dzērieniem, kas neapšaubāmi ir ar akcīzes nodokli apliekami alkoholiskie dzērieni. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka jēdzieni "ar akcīzes nodokli apliekamie alkoholiskie dzērieni" un "no nodokļa atbrīvoti alkoholiskie dzērieni" reglamentē katrs savu jomu: pirmais – nosaka tos alkoholiskos dzērienus, kas atbilst akcīzes preces pazīmēm, otrais – kuras no šīm akcīzei pakļautajām precēm un kādos gadījumos no akcīzes nodokļa ir atbrīvotas.

[8.4] Administratīvā apgabaltiesa pieļāvusi kļūdu arī likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 8.panta pirmās daļas 11.punkta tulkojumā. Tiesa izdarījusi vispārēju, uz loģiku balstītu secinājumu, ka nelegāli ražots alkohols ir iznīcināms, jo tas uzskatāms par cilvēka veselībai un dzīvībai bīstamu. Tai pašā laikā nosauktā likuma norma noteikusi, ka no nodokļa atbrīvoti produkti, kuri atbilst pārējo alkoholisko dzērienu definīcijai (konkrētajā gadījumā – kandža) un kurus iznīcina, denaturē (...). No šīs likuma normas izriet, ka nodoklis nav jāmaksā par alkoholu, kurš patiesībā tiek iznīcināts. Konkrētajā gadījumā tas nozīmē to, ka, ja Oskaram Š. izņemtais un konfiscētais alkohols – kandža tiktu iznīcināts, viņam nevajadzētu maksāt akcīzes nodokli.

Atceļot VID Latgales reģionālās iestādes direktores 2003.gada 12.maija lēmumu par Oskara Š. saukšanu pie administratīvās atbildības, tiesa līdz ar to kandžas un brāgas konfiskāciju ir atzinusi par prettiesisku, kas Oskaram Š. dod tiesības pieprasīt izņemtās kandžas un brāgas atdošanu. Lai arī pēc likuma nosacījumiem tā būtu iznīcināma, ar šādu tiesas spriedumu ir anulēts tas tiesiskais pamats, pastāvot kuram, varētu notikt šo alkoholisko dzērienu iznīcināšana. Uz situāciju, kad Oskara Š. saukšana pie administratīvās atbildības un līdz ar to izņemto alkoholisko dzērienu konfiskācija atzīta par nelikumīgu, neattiecas likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 8.panta pirmās daļas 11.punkta nosacījumi, un apelācijas tiesa to piemērojusi nepareizi.

[9] Lietā nav strīda un to ir atzinusi apelācijas instances tiesa, ka brāga, kas tika izņemta pieteicējam, ir raudzēts alkoholisks dzēriens. Likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 3.pantā noteikts, ka šāds alkoholiskais dzēriens ir ar akcīzes nodokli apliekamais objekts.

No iepriekš citētās likuma "Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem" 16.panta pirmās^{prim} daļas (sk. 8.2 punktu) un 8.panta pirmās daļas 6.apakšpunkta izriet, ka nav aizliegta tādu raudzētu alkoholisko dzērienu uzglabāšana, kurus fiziska persona izgatavojusi savam patēriņam.

[9.1] Lai tiesa varētu konstatēt, vai konkrētajā situācijā Oskara Š. izgatavotās brāgas glabāšana ir tiesiska un tāād par tās glabāšanu nevar iestāties administratīvā atbildībā pēc APK 169.³panta, tiesai bija nepieciešams noskaidrot, vai brāgu Oskars Š. bija izgatavojis savam patēriņam.

[9.2] Lai gan Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajā daļā noteikts, ka tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, izskatot konkrēto lietu, tiesa minēto likuma normu nav ievērojusi. Savu spriedumu balstot uz tiesību normu interpretāciju, tiesa nav pievērsusi uzmanību lietas faktisko apstākļu analīzei, – nav notikusi juridiski nozīmīgu apstākļu (faktiskā sastāva) detalizēta izvērtēšana, pamatojoties uz tiesību normas sastāva pazīmēm, lai noskaidrotu, vai faktiskais sastāvs ir viens no normas sastāva gadījumiem (subsumcija).

[9.3] Apelācijas tiesas atzinums šajā jautājumā ietverts vienā teikumā: "Ja pieņem, ka Oskara Š. izgatavotā brāga tika izgatavota savam patēriņam, tad tā ir atbrīvota no akcīzes nodokļa" (apelācijas tiesas sprieduma 12.punkta 2.rindkopa).

Administratīvā procesa likuma 247.panta otrā daļa nosaka, ka tiesa spriedumu pamato ar apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā. No minētās likuma normas izriet tiesas pienākumus nodibināt apstākļus, izdarot konkrētus secinājumus, kas panākams, "novērtējot pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kura pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem" (Administratīvā procesa likuma 154.pants). Tas vienlaicīgi nozīmē, ka tiesa spriedumu nedrīkst taisīt uz pieņēmumu pamata.

[9.4] Bez lietas faktisko apstākļu noskaidrošanas un pierādījumu vērtēšanas, uz pieņēmuma pamata izdarot secinājumu, ka 4 400 litru alkoholiskā dzēriena – brāgas Oskars Š. izgatavojis savam patēriņam un tāpēc tās glabāšana nav aizliegta, tiesa taisījusi nepamatotu un nelikumīgu spriedumu.

[10] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka izklāstīto apstākļu dēļ sakarā ar materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, tiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu, 348.panta 2.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par Valsts ieņēmumu dienesta tiesībām aizkavēt pārmaksātās nodokļu summas atmaksāšanu un šāda lēmuma pārsūdzēšanu tiesā (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 12.panta vienpadsmitā daļa un Administratīvā procesa likuma" 76.panta trešā daļa un 81.panta piektā daļa)

Lēmums aizkavēt nodokļu maksātāja pārmaksāto nodokļu summu atmaksāšanu sakarā ar nodokļu kontroles uzsākšanu nerada tiešas tiesiskas sekas adresātam, tāpēc šāds lēmums uzskatāms par starplēmumu.

Lieta Nr. SKA-215

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties zemnieku saimniecības "Krēsliņi" īpašniekam Ilgonim Č. un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei S.Laiveniecei,

2004.gada 23.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc zemnieku saimniecības "Krēsliņi" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Z/s "Krēsliņi" 2001.gada 24.jūlijā Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – VID) iesniedza pieprasījumu par pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) Ls 3 220,56 apmērā atmaksu. Šāda pārmaksātā PVN summa izveidojusies par darījumiem, ko z/s "Krēsliņi" 2001.gada 23.martā un 25.martā noslēgusi ar SIA "Leksuss".

[2] VID Valmieras rajona nodaļas direktore 2001.gada 19.septembrī z/s "Krēsliņi" nosūtīja paziņojumu Nr.5-10/7778, kurā norādīts, ka pieprasītā PVN summa netiek apstiprināta, jo VID nav iesniegts pamatots pieprasījums un darījumus apliecinošs dokuments.

[3] Par šo lēmumu z/s "Krēsliņi" iesniedza sūdzību VID Vidzemes reģionālās iestādes direktorei, kura 2002.gada 28.janvārī pieņēma lēmumu Nr.1/405, ar kuru atzīts par pamatotu VID Valmieras rajona nodaļas direktores lēmums. Lēmumā arī norādīts, ka PVN pārmaksas atmaksā tiek atlikta līdz visu kontroles pasākumu veikšanai.

[4] Par VID Vidzemes reģionālās iestādes direktores lēmumu z/s "Krēsliņi" iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram. VID ģenerāldirektora pirmā vietniece 2002.gada 13.martā z/s "Krēsliņi" nosūtīja atbildi. Tajā norādīts, ka PVN pārmaksa Ls 3 220,56 apmērā netika apstiprināta.

[5] Par VID ģenerāldirektora pirmās vietnieces lēmumu daļā par atteikšanos atmaksāt pārmaksāto PVN Ls 3 220,56 apmērā z/s "Krēsliņi" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, kurā norādīja:

1) šis lēmums izdots bez administratīvā akta pamatojuma, tādējādi pārkāpjot Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 27. un 63.4.punktu;

2) VID lietā nav konstatējis visus nepieciešamos faktus, bet izdomājis nepamatotus pieņēmumus, tā pārkāpjot iepriekš minēto noteikumu 49., 50. un 56.punktu;

3) lēmumā nav norādes uz piemērotajām tiesību normām, kā arī nav norādīts, kādā veidā šo lēmumu var pārsūdzēt. Līdz ar to ir pārkāpts Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 63.3. un 63.5.punkts, kā arī Satversmes 90.pants.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 31.maija spriedumu z/s "Krēsliņi" sūdzība tika apmierināta. VID uzlikts par pienākumu novērst z/s "Krēsliņi" radīto tiesību aizskārumu, proti, atmaksāt pārmaksāto PVN Ls 3 220,56 apmērā.

[6] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 5.maija spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora pirmās vietnieces 2002.gada 13.marta lēmumu Nr.15.4.1.1/5722 daļā par atteikšanos z/s "Krēsliņi" atmaksāt pārmaksāto PVN Ls 3 220,56 apmērā.

[6.1] Apgabaltiesa atzinusi, ka VID ģenerāldirektora pirmās vietnieces atbilde z/s "Krēsliņi" pēc būtības uzskatāma par administratīvo aktu. Lai arī tajā nav norādes par lēmuma pārsūdzēšanas iespējām, tas neierobežo z/s "Krēsliņi" tiesības ar sūdzību par šo lēmumu vērsties tiesā.

[6.2] Pārsūdzētajā administratīvajā aktā nav argumentu tam, kāds tiesisks pamats bijis neapstiprināt z/s "Krēsliņi" lūgumu atmaksāt pārmaksāto PVN summu. Nav argumentu arī tam, kāpēc VID ģenerāldirektora pirmā vietniece uzskatījusi par tiesisku zemākās amatpersonas lēmumu. Līdz ar to apstrīdētais administratīvais akts nav pamatots.

[6.3] Apgabaltiesa, izvērtējusi lietā esošos materiālus un tiesas sēdē sniegtos pušu paskaidrojumus, konstatējusi, ka tiesas sēdē noskaidrotie apstākļi sakrīt ar VID pārbaudē noskaidrotajiem apstākļiem. Taču šajā lietā VID nepamatoti uzskata, ka SIA "Leksuss"

ir cirsmu pārdevējs. Cirsmas netika pārdotas, bet tika pārdotas šo cirsmu izstrādes tiesības.

Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa uzskata, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmajai daļai VID nav pierādījis savu iebildumu pamatotību.

[7] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.maija spriedumu VID iesniedzis kasācijas sūdzību. Sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[7.1] Apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.pantu, kurš noteic, kādi VID lēmumi pārsūdzami tiesā. Neviena no VID atbildēm šajā lietā nav atzīstama par lēmumiem šī panta izpratnē. Līdz ar to apgabaltiesa VID atbildes novērtējusi nepareizi un tādējādi nepamatoti atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 250.pantu.

[7.2] Spriedumā nav izanalizēts apelācijas sūdzībā norādītais un nav izvērtēts likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.²panta pirmās daļas 4.punkts. Lai saņemtu atpakaļ pārmaksāto PVN, VID jāiesniedz pamatots pieprasījums. VID konkrētajā lietā bija konstatējis, ka iesniegtais pieprasījums nav pamatots. To, ka VID rīkojies tiesiski, apliecina arī no 2002.gada 25.februāra līdz 2002.gada 21.maijam z/s "Krēsliņi" veiktais kompleksais nodokļu audits.

Ņemot vērā iepriekš minēto, VID lūdz atcelt apgabaltiesas 2004.gada 5.maija spriedumu.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību un paskaidroja, ka z/s "Krēsliņi" pieprasījums par PVN atmaksu tika atlikts uz noteiktu laiku, jo tika uzsākts audits. Audita rezultātā VID noteica z/s "Krēsliņi" papildu maksājamā PVN summu. Taču ar Senāta 2004.gada 14.janvāra spriedumu atzīts, ka minētais PVN uzrēķins nav pamatots. Tādējādi apgabaltiesas spriedums šajā lietā – uzdot VID atmaksāt z/s "Krēsliņi" pārmaksāto PVN summu – ir nepamatots, jo par šiem pašiem darījumiem ir izspriests minētajā Senāta spriedumā.

Z/s "Krēsliņi" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Apgabaltiesa spriedumā atzinusi, ka VID ģenerāldirektora pirmās vietnieces atbilde z/s "Krēsliņi" pēc būtības ir administratīvs akts.

Savukārt kasācijas sūdzībā, kā arī VID pārstāves paskaidrojumos tiesas sēdē pausts viedoklis, ka VID atbildes z/s "Krēsliņi" ir starplēmumi, nevis lēmumi, kas pārsūdzami tiesā.

Lai konstatētu, vai lēmums ir administratīvs akts, kuru var pārsūdzēt tiesā, vai tikai starplēmums, kuru tiesa var kontrolēt tikai galīgā lēmuma pārsūdzēšanas procesā, jānoskaidro, vai attiecīgais lēmums rada tiešas tiesiskas sekas adresātam (sk. Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 21.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-131).

Tiešas tiesiskas sekas adresātam var radīt VID lēmums vai nu par nodokļa pārmaksas atmaksāšanu, vai atteikums to darīt. Savukārt lēmums par nodokļa pārmaksas atmaksāšanas aizkavēšanu sakarā ar nodokļu kontroles uzsākšanu tiešas tiesiskas sekas adresātam nerada un, pēc Administratīvo lietu departamenta atzinuma, uzskatāms par starplēmumu.

[10] No Administratīvā procesa likuma 76.panta trešās daļas un 81.panta piektās daļas izriet, ka tiesai parasti jāvērtē iestādes procesa pēdējā (apstrīdēšanas) stadijā pieņemtais lēmums, kas uzskatāms par administratīvā akta galīgo noformējumu. Tomēr Administratīvo lietu departaments savā praksē atzinis, ka visās administratīvā procesa stadijās pieņemto lēmumu kopums uzskatāms par vienu administratīvo aktu, un gadījumā, ja galīgais lēmums neietver visu tiesisko attiecību analīzi, bet tikai daļu, tad tiesai jāvērtē arī sākotnējo lēmumu saturs (sk. Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 21.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-131). Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds viedoklis attiecas arī uz starplēmumu, ja tas izskatīts padotības kārtībā augstākās institūcijās.

Tādējādi, lai pareizi izvērtētu, vai VID pieņemtie lēmumi ir starplēmumi vai tiesiskas sekas radoši administratīvie akti, ir jāvērtē kopsakarā visi trīs VID amatpersonu pieņemtie lēmumi, kas attiecas uz z/s "Krēsliņi" pieprasījumu par pārmaksātā PVN atmaksu. Proti, VID Valmieras rajona nodaļas 2001.gada 19.septembra lēmums, VID Vidzemes reģionālās nodaļas 2002.gada 28.janvāra lēmums un VID ģenerāldirektora pirmās vietnieces 2002.gada 13.marta lēmums.

[11] Lai arī VID ģenerāldirektora pirmās vietnieces lēmumā norādīts, ka "PVN pārmaksa 3 220,56 latu apmērā (..) netika apstiprināta", no Vidzemes reģionālās iestādes lēmuma (sk. lietas 8.–9.lpp.) izriet, ka VID ir nepieciešams precizēt informāciju par z/s "Krēsliņi" veiktajiem darījumiem, tādēļ pārmaksātā PVN atmaksa tiek atlikta līdz laikam, kad tiks veikti visi kontroles pasākumi un izvērtēta priekšnodokļa atskaitīšanas pareizība.

Laikā, kad tika pieņemts šāds VID lēmums – 2002.gada 28.janvārī – bija spēkā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 12.panta 11.daļas redakcija, kas paredzēja, ka VID PVN pārmaksu apliekamajai personai atmaksā 30 dienu laikā pēc pamatota pieprasījuma un darījumus apliecinošu dokumentu saņemšanas. Ja šajā laikā pieņemts lēmums par apliekamās personas maksājamo nodokļu kontroles uzsākšanu, VID ir tiesības aizkavēt pārmaksātās summas atmaksāšanu par tiem darījumiem, kuru pārbaudei nepieciešama papildu informācija, līdz dienai, kad nodokļu administrācija ir izvērtējusi darījumu un pieņēmusi lēmumu par pieprasījuma pamatotību.

Senāta tiesas sēdē VID pārstāve norādīja, ka VID uzsāka z/s "Krēsliņi" auditu, kura rezultātā tika veikts papildu PVN aprēķins. Šādu VID lēmumu z/s "Krēsliņi" pārsūdzējusi tiesā un tiesas spriedums šajā jautājumā jau ir stājies spēkā.

Arī no šās lietas materiāliem pievienotā Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 9.septembra sprieduma un Augstākās tiesas Senāta 2004.gada 14.janvāra sprieduma (lietas 79.–90.lpp.) izriet, ka laikā no 2002.gada 25.februāra līdz 2.maijam z/s "Krēsliņi" veikts audits par 2001.gadu.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, no iepriekš minētajiem apstākļiem to kopumā var secināt, ka izskatāmajā lietā pārsūdzētais VID lēmums nav galīgais administratīvais akts, bet gan starplēmums vai iespējams starplēmums daļā. Lai par to izdarītu precīzu secinājumu, ir nepieciešama lietas faktisko apstākļu noskaidrošana, kas ir apelācijas instances tiesas pienākums.

[12] Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa noteic, ka tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu.

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2003.gada 9.septembra spriedums un Senāta 2004.gada 14.janvāra spriedums lietā, kas ierosināta pēc z/s "Krēsliņi" pieteikuma par VID lēmumiem, ar kuriem audita rezultātā tika aprēķināts papildus maksājamais PVN, tika iesniegti apelācijas instances tiesas sēdē.

No lietas materiāliem izriet, ka VID veicis auditu z/s "Krēsliņi" par 2001.gadu, tas ir, par laika periodu, kad notikuši darījumi, par kuriem z/s "Krēsliņi" lūdz atmaksāt pārmaksāto PVN.

Neskatoties uz to, apgabaltiesa minētajiem apstākļiem nav pievērsusi uzmanību un nav devusi tiem savu vērtējumu spriedumā. Taču no šo apstākļu pareizas noskaidrošanas un izvērtēšanas ir atkarīgs arī atzinums par to, vai šajā lietā pārsūdzētais VID lēmums ir starplēmums vai galīgais administratīvais akts, kas pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Spriedums tādēļ ir atceļams.

[13] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.pantu, ko tai vajadzēja piemērot.

Minētā tiesību norma paredz sūdzības iesniegšanas un izskatīšanas kārtību gadījumos, ja nodokļu maksātājs ir saņēmis dokumentu par nepilnīgi nomaksāto nodokli. Taču šajā lietā

z/s "Krēsliņi" pārsūdz VID lēmumu citā jautājumā, proti, par pārmaksātā PVN atmaksu.

[14] Arī kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nav izvērtējusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.²panta pirmās daļas 4.punktu, nav pamatots.

Atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28.panta otrajai daļai pārmaksāto nodokļu summu atmaksāšanas laiku un kārtību var paredzēt konkrēto nodokļu likumi.

Šos jautājumus attiecībā uz pārmaksāto PVN regulē likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 12.panta vienpadsmitā daļa, proti, VID PVN pārmaksu pēc pamatota pieprasījuma atmaksā reģistrētajai apliekamai personai 30 dienu laikā pēc pieprasījuma iesniegšanas.

VID norādītais likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.²pants atrodas nodaļā "Īpašie noteikumi" un attiecas uz PVN piemērošanu ar kokmateriālu piegādi saistītajiem darījumiem. Taču kā izriet no lietas materiāliem, tad šajā lietā minētie z/s "Krēsliņi" darījumi nav saistīti ar kokmateriālu piegādi, bet gan ar izciršanas tiesību iegādi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.maija spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par principāla atbildību (Muitas likuma 94.pants)

Principāls ir atbildīgs par muitas procedūras noteikumu ievērošanu. Pārvadātāja vai saņēmēja atbildība par preču pieņemšanu, zinot, ka tās pakļautas muitas procedūrai, principiāla atbildību neietekmē.

Lieta Nr. SKA-220

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "M & B" pārstāvei I.Kušķei,

2004.gada 30.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "M & B" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumu atcelšanu, sakarā ar pieteicējas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "M & B" (turpmāk – pieteicējs) 2003.gada 23.oktobrī Muitas kontroles punktā (turpmāk – MKP) 0531 noformējusi vienoto administratīvo dokumentu (turpmāk – VAD) T1 0531/3 D-218078 precei – kafija "Lavazza" (kombinētās nomenklatūras kods 0901210000, kopējais svars 318 kg, par kopējo vērtību EUR 1 655). Saskaņā ar minēto VAD T1 krava līdz 2003.gada 24.oktobrim bija jānogādā MKP 0268 SIA "Rikargo" muitas noliktavā, lai noslēgtu muitas procedūru – tranzīts un tiktu noformēta muitas procedūra IM4.

[2] 2003.gada 26.novembrī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muitas reģionālā iestāde, veicot pārbaudi, konstatējusi, ka krava pirms tranzīta procedūras noslēgšanas izkrauta SIA "Itāļu kafija" piederošā noliktavā. Līdz ar to pieteicējs kā principāls nav ievērojis Muitas likuma 141.panta "Deklarētāja atbildība un tiesības" nosacījumus, tādējādi izdarot administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta pirmajā daļā.

[3] Par minēto pārkāpumu VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktors 2003.gada 9.decembrī pieņēmis lēmumu Nr.FO8/002869 par pieteicēja saukšanu pie administratīvās atbildības pēc Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta pirmās daļas, uzliekot SIA "M & B" naudas sodu Ls 500 apmērā.

[4] Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicējs to apstrīdējis VID ģenerāldirektoram, kurš ar 2003.gada 22.decembra lēmumu Nr.3.1/33085 grozījis VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 9.decembra lēmumu par pieteicēja saukšanu pie administratīvās atbildības, samazinot tam uzlikto naudas sodu no Ls 500 uz Ls 250. Lēmumā norādīts, ka VID ģenerāldirektors ņēmis vērā to apstākli, ka SIA "M & B" centies novērst muitas noteikumu pārkāpumu.

[5] 2004.gada 5.janvārī pieteicējs iesniedzis sūdzību Cēsu rajona tiesai, lūdzot atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 22.decembra un VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 9.decembra lēmumu par SIA "M & B" saukšanu pie administratīvās atbildības un lietvedību izbeigt. Pieteicējs sūdzībā norādījis, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 272.pants noteic, ka, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, ir jānoskaidro, vai attiecīgā persona ir vainīga pārkāpuma izdarīšanā, kā arī jānoskaidro vainas forma. Pieteicējs kā kravas brokers konkrētajā gadījumā pārkāpumu nevarēja izdarīt nedz tišām, nedz aiz neuzmanības, jo krava neatradās tā valdījumā. Tādējādi brokers konkrētajā lietā nevarot būt administratīvās atbildības subjekts. Turklāt esot jāņem vērā fakts, ka pieteicējs darījis visu, lai tiktu noslēgta tranzīta procedūra un prece tiktu atmuitota. Pieteicējs norāda, ka VID neesot ņēmis vērā Muitas likuma 94.panta otro daļu, kas paredz arī preces pārvadātāja un saņēmēja atbildību. Visbeidzot, administratīvo pārkāpumu lietā esot pierādījumi paskaidrojumu veidā, kas liecinot, kurš ir vainīgs konkrētā pārkāpuma izdarīšanā.

Cēsu rajona tiesa 2004.gada 21.janvārī atcēlusi VID ģenerāldirektora 2003.gada 22.decembra lēmumu Nr.3.1/33085 un VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 9.decembra lēmumu par SIA "M & B" saukšanu pie administratīvās atbildības un lietu izbeigusi.

[6] Skatot lietu pēc VID apelācijas sūdzības, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 2.jūlijā noraidījusi SIA "M & B" pieteikumu un atstājusi negrozītu VID ģenerāldirektora 2003.gada 22.decembra lēmumu Nr.3.1/33085 par pieteicēja saukšanu pie administratīvās atbildības. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka pieļauts muitas procedūras – tranzīts – izpildes noteikumu pārkāpums, proti, nav ievērots preču nogādāšanas termiņš saņēmējā muitas iestādē, preces vispār nav uzrādītas saņēmējā muitas iestādē un nav noslēgta tranzīta procedūra, līdz ar to izdarīts administratīvais pārkāpums, par kuru atbildība paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta pirmajā daļā.

[6.2] Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar Muitas likuma 1.panta divdesmit otro daļu, kas nosaka, kas atzīstams par principālu, un Ministru kabineta noteikumu Nr. 504 "Preču deklarēšanas un vienkāršotās muietošanas kārtība" (spēkā līdz 2004.gada 1.maijam) 5.punktu, kas paredz deklarētāja atbildību, SIA "M & B" kā princips ir uzņēmusies atbildību par konkrētās muitas procedūras – tranzīta – piemērošanas ievērošanu. Tāpat Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar Muitas likuma 94.panta otrās daļas nosacījumiem pārvadātāja un saņēmēja atbildība neietekmē principāla atbildību.

[6.3] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka SIA "M & B" administratīvo pārkāpumu izdarījusi aiz neuzmanības, jo konkrētajā gadījumā pieteicējs zinājis, ka nozaudēti tranzīta pavaddokumenti, kā dēļ noteiktajā termiņā nebūs iespējams noslēgt muitas procedūru – tranzītu, taču paļāvusies uz to, ka saņēmējs sameklēs nozaudētos dokumentus un procedūru noslēgs.

[6.4] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka nav nozīmes tam apstāklim, vai muitas iestāde Muitas likuma 180.panta kārtībā paziņojusi principālam par tranzīta procedūras nepabeigšanu, jo, kā Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi iepriekš, pieteicējs jau 2003.gada 23.oktobrī zinājis par šāda pārkāpuma iespējamību.

[6.5] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID, pieņemot lēmumus par pieteicēja saukšanu pie administratīvās atbildības, ir ievērojis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 272.panta noteikumus. Turklāt VID ģenerāldirektors, izskatot pieteicēja sūdzību, ņēmis vērā, ka pieteicējs veicis darbības, lai novērstu muitas noteikumu pārkāpumu, līdz ar to uz pusi samazinājis uzlikto sodu.

[6.6] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka tranzīta pavaddokumentu nozaudēšanu nevar uzskatīt par Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta pirmajā daļā paredzēto izņēmuma gadījumu, kas izslēdz administratīvo atbildību, t.i., tehnisku kļūdu vai nejaušību, kā rezultātā nevar rasties muitas parāds.

[6.7] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi par nepamatotu pirmās instances tiesas secinājumu, ka lietā nav pierādīta pieteicēja vaina. Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka 1973.gada 18.maija Kioto starptautiskās konvencijas par muitas procedūru vienkāršošanu un harmonizēšanu pielikuma E.1. "Pielikums par muitas tranzītu" 6.standarts nosaka deklarētāja atbildību par pienākumu ievērošanu, kurus uzliek muitas tranzīts, īpaši uzsverot, ka deklarētājam jānodrošina, lai preces tiktu uzrādītas neskartas galamērķa punktā saskaņā ar nosacījumiem, ko uzliek muitas iestāde.

[7] Kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija spriedumu iesniegusi SIA "M & B", lūdzot minēto spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas kārtībā. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Administratīvā apgabaltiesa, skatot lietu, nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 17.panta 3.punktā noteikto sistēmisko likuma tulkošanas metodi, kas paredz izvērtēt tiesību normas gan to kopsakarībā, gan to atbilstībā starptautiskajiem tiesību aktiem muitas tiesību nozarē. Proti, Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka starptautiskajos muitas noteikumos (Līgums par Baltijas kopējo tranzīta procedūru, ES "Kopējā tranzīta procedūra") principāla jēdzienu saprotot kā personu, kas izsaka vēlmi preces pakļaut tranzīta procedūrai.

[7.2] Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to apstākli, ka valdījums Civillikuma 876. un 879.panta izpratnē ir reāla vara pār lietu un vienīgi valdītājs var pēc savas gribas to ietekmēt.

[7.3] Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to apstākli, ka Latvijas Republikas likumdošana nekonkretizē, kā jārikojas un kas ir atbildīgs gadījumā, ja brokers un pārvadātājs nav viena persona. Administratīvā apgabaltiesa ignorējusi Administratīvā procesa likuma 15.panta divpadsmitās daļas (kasācijas sūdzībā norādīta desmitā daļa) nosacījumus, ka jautājums izlemjams arī tad, ja tas nav noregulēts ar likumu vai citu normatīvo aktu.

[7.4] Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti secinājusi, ka pārkāpumu pieteicējs izdarījis aiz neuzmanības, neņemot vērā, ka pieteicējam nav pārkāpuma subjektīvās puses.

[8] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem.

Atbildētāja pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradies. Par lietas izskatīšanas laiku un vietu atbildētājam ir pienācīgi paziņots. Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 342.pantu, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu lietu izskatīt bez atbildētāja pārstāvja.

Motīvu daļa

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.pantu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis (..), un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[10] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka Administratīvā apgabaltiesa nepareizi tulkojusi jēdzienu "principāls", ka šā jēdziena izpratne starptautiskās tiesībās atšķiras no Muitas likuma 1.panta divdesmit otrajā daļā dotās definīcijas, proti, saskaņā ar Līgumu par Baltijas

kopējo tranzīta procedūru un ES "Kopējā tranzīta procedūru" ar principālu esot saprotama persona, kas izsaka vēlmi preces pakļaut muitas procedūrai, bet saskaņā ar Muitas likumu – persona, kura, iesniedzot muitas deklarāciju, uzņemas atbildību par tranzīta procedūras veikšanu.

[10.1] Muitas likuma 1.panta divdesmit otrā daļa noteic, ka principāls ir persona, kura pati vai ar pilnvarotā pārstāvja starpniecību, iesniedzot muitas deklarāciju, uzņemas atbildību par tranzīta procedūras veikšanu. Kasācijas sūdzībā minētais Līgums par Baltijas kopējo tranzīta procedūru nav skaidrojis principāla jēdzienu. Savukārt ES "Kopēja tranzīta procedūra" laikā, kad pieņemti VID amatpersonu lēmumi, Latvijā nebija piemērojama. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa pamatoti vadījies no Muitas likumā iekļautā principāla jēdziena.

[10.2] Atbilstoši Muitas likuma 94.panta pirmajai daļai principāls atbild par preču uzrādīšanu noteiktā termiņā un neskartā veidā saņēmējā muitas iestādē, ievērojot muitas iestādes noteiktās prasības preču identificēšanai, un muitas procedūras noteikumu ievērošanu. Savukārt panta otrā daļa nosaka preču pārvadātāja vai saņēmēja atbildību. Tā ir noteikta par preču pieņemšanu, zinot, ka tās ir pakļautas muitas procedūrai. Tādējādi pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka pārvadātāja un saņēmēja atbildība neietekmē principāla atbildību.

[11] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav pamatots kasācijas motīvs, ka Latvijas normatīvajos aktos nav noteikts, kā jārikojas, ja pārvadātājs un brokers nav viena un tā pati persona.

Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumi Nr.396 "Muitas procedūras – tranzīts – izpildes kārtība", kuri bija spēkā līdz 2004.gada 1.maijam, nosaka, ka tranzīta procedūra tiek pabeigta, kad preces un attiecīgā tranzīta deklarācija tiek nogādāta saņēmējā muitas iestādē vai atzītam saņēmējam. Arī Ministru kabineta 2003.gada 1.jūlija noteikumi Nr.347, kas bija spēkā līdz 2004.gada 1.maijam, noteica brokera pienākumu, pārvietojot preces pāri robežai, nodrošināt visu muitas režīmā paredzēto darbību izpildi.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pieteicējs bija atbildīgs par tranzīta procedūras ievērošanu.

[12] Administratīvā apgabaltiesa, konstatējot, ka pieteicējs kā muitas pieteicējs nepabeidza tranzīta procedūru, t.i., preces netika nogādātas saņēmējā muitas iestādē to atmuitošanai, pamatoti ir atzinusi, ka pieteicējs ir vainojams Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta otrajā daļā paredzētā pārkāpuma izdarīšanā.

Kasācijas sūdzībā norādītais, ka nav pārkāpuma subjektīvās puses, neatbilst lietā konstatētajiem apstākļiem. Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot pierādījumus, ir secinājusi, ka "SIA "M&B" zināja, ka nozaudēti tranzīta pavaddokumenti, un līdz ar to nevarēs noslēgt muitas procedūru – tranzīts, taču palāvās uz to, ka saņēmējs sameklēs nozaudētos dokumentus un procedūru noslēgs". Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka pārkāpums ir izdarīts aiz neuzmanības, t.i., tiesa ir norādījusi pārkāpuma subjektīvo pusi. Šāds Administratīvās apgabaltiesas konstatējums attiecas uz lietas faktiskajiem apstākļiem un kasācijas kārtībā nav pārbaudāms.

[13] Kasācijas motīvs, ka pieteicējam nebija reālas varas pār ievesto precī, proti, viņš nav bijis preču valdītājs, un tāpēc viņš nav varējis nodrošināt, ka preces tiek nogādātas saņēmējā muitas iestādē, kasācijas kārtībā nav pārbaudāms. Šis apstāklis attiecas uz preču nosūtītāja vai saņēmēja un brokera savstarpējām attiecībām, t.i., uz lietas faktiskajiem apstākļiem un nav pārbaudāms kasācijas kārtībā.

[14] Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka kasācijas sūdzības apmierināšanai nav pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija spriedumu atstāt negrozītu, bet sabiedrības ar ierobežotu atbildību "M&B" kasācijas sūdzību noraidīt.

**Par Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālo iestāžu
amatpersonu kompetenci (Valsts pārvaldes iekārtas likuma
6.pants, 31.–39.pants, likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu"
5.pants)**

Ikvienu amatpersonu ir tiesīga darboties, patstāvīgi pildīt pienākumus un īstenot tiesības savas kompetences ietvaros. Tādējādi tā nav tiesīga bez attiecīga pilnvarojuma uzņemties augstākas amatpersonas pienākumu pildīšanu, tostarp, pārstāvēt augstāku amatpersonu tiesā.

Lieta Nr. SKA-239

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Makmel" pārstāvim J.Bespaļko un Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes pārstāvei L.Locai,

2004.gada 7.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Makmel" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2002.gada 22.novembra līdz 11.decembrim sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Makmel" veikts daļējais pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) audits par 2000.gada janvāri–decembri. Auditā tika konstatēts, ka par darījumiem ar SIA "Frets" PVN deklarācijā kā priekšnodoklis nepamatoti uzrādīts Ls 4 576,27. Tā rezultātā Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvaldes 3.audita daļas priekšniece 2002.gada 11.decembrī pieņēma lēmumu Nr.4.2.3/47 un uzlika par pienākumu SIA "Makmel" iemaksāt budžetā papildus aprēķināto PVN Ls 4 576,27 apmērā un tāda paša apmēra soda naudu.

[2] Izskatījis SIA "Makmel" sūdzību par iepriekš minēto lēmumu, VID Rīgas reģionālās iestādes direktors ar 2003.gada 10.februāra lēmumu Nr.1.3/5778 to atstāja spēkā. Par šo lēmumu SIA "Makmel"

iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram. VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 9.aprīļa lēmumu Nr.19/9263 atstāja spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes direktora lēmumu.

[3] Par VID ģenerāldirektora 2003.gada 9.aprīļa lēmumu un VID Rīgas reģionālās iestādes 2003.gada 10.februāra lēmumu SIA "Makmel" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai.

Sūdzībā norādīts, ka SIA "Makmel" ir noslēgti vairāki līgumi ar SIA "Frets" par darījumiem saimnieciskās darbības veikšanai. VID nav pārliecinājies, ka līgumos minētie darbi paveikti, norādītie materiāli izmantoti un ka tādējādi līgumi ir izpildīti. Bez tam visi rēķini nomaksāti saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.pantu. Neskatoties uz to, ka līgumos paredzētos SIA "Frets" pienākumus izpildīja šīs sabiedrības apakšuzņēmēji, no PVN regulējošām tiesību normām neizriet, ka SIA "Makmel" būtu jāatbild par šiem apakšuzņēmējiem. 2003.gada 9.aprīļa lēmumā arī nav norādīts, kādus konkrētus pārkāpumus SIA "Makmel" pieļāvuši.

[4] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 30.janvāra spriedumu VID ģenerāldirektora 2003.gada 9.aprīļa lēmums Nr.19/9263 un VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 10.februāra lēmums Nr.1.3/5778 atcelts.

[5] Izskatījusi VID Rīgas reģionālās iestādes apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 13.augusta spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora 2003.gada 9.aprīļa lēmumu Nr.19/9263.

[5.1] Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka SIA "Makmel" ir ievērojusi likumā noteikto lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību, kā arī ievērota lietas piekritība atbilstoši tiesību normām, kas bijušas spēkā lietas izskatīšanas brīdī pirmās instances tiesā. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa noraidījusi kā nepamatotas VID norādes par lietas piekritību.

[5.2] VID Rīgas reģionālās iestādes lūgums lietā pieaicināt VID centrālā aparāta pārstāvi noraidīts, jo VID Rīgas reģionālās iestādes un VID ģenerāldirektora lēmumi pieņemti vienā administratīvajā procesā. Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka šādā gadījumā atbildētājs lietā ir Latvijas Republika, kuras pusē kā pārstāvis pieaicināms VID. No Administratīvā procesa likuma neizriet tiesas pienākums uzaicināt gan attiecīgo zemāko, gan augstāko iestāžu pārstāvjus. Konkrētajā lietā atbildētāju pārstāvēja administratīvā akta izdevējas iestādes (VID) pārstāvis, kas kā procesa dalībnieks izteica viedokli.

[5.3] Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka lietā ir strīds par to, vai tieši SIA "Frets" ir sniegusi pakalpojumus SIA "Makmel". Izvērtējusi VID izdotos administratīvos aktus un pārbaudījusi lietas apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka SIA "Makmel"

labticība darījumos ar SIA "Frets" netiek apšaubīta. Taču VID, konstatējis, ka SIA "Frets" norādītais direktors nav dibinājis šo uzņēmumu un ka tādējādi nevar saukt pie atbildības īstenos SIA "Frets" pārstāvjus, atbildību pārlīkusi uz SIA "Makmel".

Atsaucoties uz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumu lietā Nr.SKA-48, Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka VID nav norādījis, kādas likuma normas noteic, ka nodokļu maksātājam būtu pienākums pierādīt darījumu faktisko norisi ar papildu pierādījumiem.

[5.4] Administratīvā apgabaltiesa noraidījusi tiesas sēdē VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāvja norādīto, ka pirmās instances tiesai bija jāatceļ tikai VID ģenerāldirektora lēmums. Spriedumā norādīts, ka pirms Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās tiesa varēja atcelt gan augstākās, gan zemākās iestādes lēmumus administratīvajā procesā. Taču tas nemainīja lietas būtību – atceļot vienu aktu, nevarēja uzskatīt, ka pārējie paliek spēkā. Tāpat, ja tiesa atcēla abus aktus, nevarēja uzskatīt, ka tai bija jāatceļ tikai viens iestādes izdots administratīvais akts.

[5.5] Administratīvajai apgabaltiesai savukārt jālemj atbilstoši Administratīvā procesa likumam. Tāpēc, lai gan SIA "Makmel" lūgusi atcelt gan VID ģenerāldirektora, gan VID teritoriālās iestādes lēmumu, Administratīvā apgabaltiesa atcēlusi VID ģenerāldirektora lēmumu, kas izdots kā galīgais administratīvais akts.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.augusta spriedumu VID Rīgas reģionālā iestāde iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzībā sniegti sekojoši argumenti.

[6.1] Administratīvā apgabaltiesa nav noteikusi patieso atbildētāju lietā. Saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām tiesā var pārsūdzēt tikai VID ģenerāldirektora lēmumu. Tā kā SIA "Makmel" pārsūdzēja gan VID teritoriālās iestādes, gan VID ģenerāldirektora lēmumu, VID Rīgas reģionālā iestāde nebija tiesīga sniegt paskaidrojumus lietā par VID ģenerāldirektora lēmumu.

[6.2] Pārkāpts ir Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 4.punkts, jo tiesas spriedums noteicis to personu tiesības un pienākumus, kuras nebija pieaicinātas lietā kā administratīvā procesa dalībnieki. Proti, uz tiesas sēdi netika aicināts VID ģenerāldirektora pārstāvis.

[6.3] Spriedumā nepareizi atspoguļots tiesas sēdes datums. VID Rīgas reģionālās iestādes apelācijas sūdzība atklātā tiesas sēdē tika izskatīta 2004.gada 3.augustā, nevis 13.augustā.

[6.4] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā nekorekti atspoguļojusi VID pārstāvam institūciju. Proti, VID Rīgas reģionālo iestādi apzīmējusi par VID.

[6.5] Nepamatota ir Administratīvās apgabaltiesas norāde spriedumā, ka pirmās instances tiesa vispusīgi izvērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus. SIA "Makmel" iesniegtie pierādījumi nevar būt pietiekams apliecinājums priekšnodokļa atskaitījuma pamatotībai, jo audita laikā pierādīts, ka SIA "Frets" nav veikusi pieņemšanas-nodošanas aktos norādītos darbus. Bez tam SIA "Frets" likumīgais pārstāvis nav slēdzis darījumus un izrakstījis nodokļu rēķinus.

[6.6] Administratīvā apgabaltiesa sašaurināti tulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmo daļu un nav vērtējusi to kopsakarībā ar citām tiesību normām. Lietas faktiskie apstākļi liecina, ka SIA "Makmel" nav nodrošinājusi pietiekamus pierādījumus priekšnodokļa atskaitījumu pamatotībai. Savukārt VID Rīgas reģionālā iestāde apkopojusi faktus, kas liecina, ka SIA "Makmel" nepamatoti PVN deklarācijā kā priekšnodokli atskaitījusi nodokļu summas, kas norādītas SIA "Frets" izrakstītajos rēķinos.

[6.7] Ņemot vērā lietā esošos apstākļus, VID Rīgas reģionālā iestāde uzskatījusi, ka SIA "Makmel", pārkāpjot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" prasības, ir samazinājusi budžetā maksājamo nodokļu summu. Tādējādi VID Rīgas reģionālā iestāde lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu.

[7] Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību SIA "Makmel" norāda, ka kasācijas sūdzībā nav norādes uz apstākļiem, kādā veidā izpaužas materiālo tiesību normu pārkāpums, izskatot lietu apelācijas instances tiesā. Līdz ar to kasācijas sūdzība neatbilst Administratīvā procesa likuma 325.pantam. Kasācijas sūdzība neatbilst arī šā likuma 327.panta otrajai daļai, jo nav norādīti argumenti, kādā veidā iespējamais procesuālo tiesību normu pārkāpums varētu ietekmēt apelācijas instances tiesas spriedumu.

[8] Tiesas sēdē VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību un paskaidroja, ka viņa bija pilnvarota pārstāvēt tikai reģionālo iestādi, nevis VID ģenerāldirektoru.

SIA "Makmel" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā apgabaltiesa pareizi ir atzinusi (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 20.punktu), ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai tiesai jālemj par galīgo administratīvo aktu, proti, par VID ģenerāldirektora lēmumu.

[10] Taču, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti noraidījusi VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāvja lūgumu par VID ģenerāldirektora pārstāvja uzaicināšanu un nepamatoti izspriedusi lietu, neuzklausot galīgā administratīvā akta izdevēja viedokli.

[10.1] Sprieduma 14.punktā Administratīvā apgabaltiesa pareizi norādījusi, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 34.pantam atbildētājs ir Latvijas Republika.

Minētā panta otrā daļa noteic, ka atbildētāja pusē pieaicina iestādi, no kuras pieteicējs prasa attiecīgu rīcību, vai citu institūciju, ja tas noteikts normatīvajā aktā. Kā redzams no Administratīvās apgabaltiesas tiesneša lēmuma par apelācijas tiesvedības ierosināšanu (sk. lietas 155.lpp.), Administratīvā apgabaltiesa atbildētāja pusē ir pieaicinājusi Valsts ieņēmumu dienestu. VID arī nosūtīts (uz VID centrālā aparāta adresi Rīgā, Smilšu ielā 1) SIA "Makmel" paskaidrojums (sk. lietas 162.lpp.).

Tādējādi kasācijas sūdzības arguments, ka Administratīvā apgabaltiesa nav noteikusi patieso atbildētāju lietā, nav pareizs.

[10.2] Kā redzams no 2004.gada 3.augusta Administratīvās apgabaltiesas sēdes protokola un pilnvaras (sk. lietas 168.-169.lpp.), tiesas sēdē ir piedalījusies VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieces pilnvarota persona, kura bijusi pilnvarota pārstāvēt reģionālās iestādes intereses.

No lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums, ka apgabaltiesa par tiesas sēdi 2004.gada 3.augustā **pienācīgā kārtā** būtu paziņojusi VID. Lietā atrodas paziņojums par reģistrēta iekšzemes pasta sūtījuma izsniegšanu, kas adresēts Valsts ieņēmumu dienestam, taču adresē norādīta Burtnieku iela 37, nevis VID centrālā aparāta atrašanās vietas adrese Smilšu ielā 1.

Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID kā iestādi tiesas sēdē bija tiesīga pārstāvēt arī attiecīgās administratīvā akta izdevējas iestādes, proti, reģionālās iestādes pārstāve, un līdz ar to atbildētāja kā procesa dalībnieka viedoklis ticis izteikts (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 14.punktu.).

Šādu viedokli Administratīvo lietu departaments uzskata par nepareizu tālākminēto apsvērumu dēļ.

[10.3] Valsts pārvaldes iekārtas likuma 6.pants noteic, ka valsts pārvalde ir organizēta vienotā hierarhiskā sistēmā. Tas nozīmē, ka valsts pārvaldes iestādes, kā arī šo iestāžu amatpersonas ir iekļautas vienotā hierarhiskā (padotības) sistēmā, kurā viena iestāde vai amatpersona ir padota citai iestādei vai amatpersonai.

Tādējādi katra amatpersona darbojas savas kompetences ietvaros un patstāvīgi pilda savus pienākumus un īsteno tiesības, taču tā nav tiesīga **bez attiecīga pilnvarojuma** uzņemties **augstākas amatpersonas** pienākumu pildīšanu (sk. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 31.-39.pantu).

[10.4] VID struktūru nosaka likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 3.pants. Atbilstoši šā panta otrajai daļai VID ir centrālais aparāts un teritoriālās iestādes. VID ģenerāldirektora kompetence

noteikta minētā likuma 4.pantā. Atbilstoši šai tiesību normai VID ģenerāldirektors ir atbildīgs par VID noteikto uzdevumu izpildi, nosaka citu VID amatpersonu, tostarp teritoriālo iestāžu direktoru, kompetenci, kā arī ir tiesīgs izskatīt sūdzības par pakļauto struktūrvienību un iestāžu amatpersonu lēmumiem. Savukārt VID teritoriālās iestādes direktors ir tiesīgs lemt tikai par tiem jautājumiem, kas ir šīs teritoriālās iestādes kompetencē (sk. likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 5.pantu).

[10.5] Uz VID amatpersonām, kuras atbilstoši Valsts civildienesta likuma 3.panta otrajai daļai ir specializētā valsts civildienesta ierēdņi, attiecas minētā likuma 18. un 22.pants. Šajās tiesību normās noteikts, ka iestādes oficiālo viedokli ierēdnis drīkst izteikt tikai ar iestādes vadītāja pilnvarojumu un ka ierēdnis ir tiesīgs veikt tikai tās valsts pārvaldes funkcijas, kas ir viņa amata kompetences ietvaros.

[10.6] Tādējādi no minētajām tiesību normām izriet, ka teritoriālās iestādes vadītājs atrodas VID ģenerāldirektora padotībā un ne viņš pats, ne viņa pilnvarota persona bez ģenerāldirektora pilnvarojuma nav tiesīga pārstāvēt VID kā iestādi kopumā vai VID ģenerāldirektoru.

[10.7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 2.punktam par procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, uzskatāms tas, ka tiesa lietu izskatījusi, pārkāpjot procesuālo tiesību normas, kas nosaka, ka jāpaziņo administratīvā procesa dalībniekiem par tiesas sēdes laiku un vietu. Savukārt Administratīvā procesa likuma 268.panta 3.punkts noteic, ka tiesai ir pienākums atlikt lietas izskatīšanu, ja uz tiesas sēdi neierodas kāds no procesa dalībniekiem un viņam nav paziņots par tiesas sēdes norises laiku un vietu.

[10.8] Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa lietu izskatījusi, pārkāpjot procesuālo tiesību normu, proti, Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 2.punktu, jo VID nav bijis paziņots par sēdes laiku un vietu, bet VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāve nebija tiesīga pārstāvēt VID centrālo iestādi. Spriedums tādēļ ir atceļams.

[11] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka Administratīvā apgabaltiesa sašaurināti tulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmo daļu un nav vērtējusi to kopsakarā ar citām tiesību normām. Taču kasators nav norādījis, kā šāda sašaurināta tiesību normas tulkošana ir izpaudusies, ar kādām citām tiesību normām kopsakarā bija jātulko minētā tiesību norma.

Tā kā Administratīvā procesa likuma 328.panta pirmās daļas 5.punktā noteikts, ka kasācijas sūdzībā jānorāda arī, kā izpaužas materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpums tiesas spriedumā, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka minētais arguments nav izvērtējams.

[12] Vienlaicīgi Administratīvo lietu departaments norāda, ka apelācijas instances tiesai, kas izskata lietu pēc būtības, visi lietas apstākļi ir noskaidrojami un pierādījumi izvērtējami atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai, 150.panta ceturtajai daļai un 154.pantam.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.augusta spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par tiesībām atskaitīt priekšnodokli (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punksts)

Nepieciešams novērtēt un analizēt visus lietas materiālus un pierādījumus kopumā, lai noskaidrotu, vai pakalpojums reāli ir sniegts un, vērtējot pierādījumus, tiesai ir jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu.

Lieta Nr. SKA-244

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties SIA "Baltiva" pārstāvim J.Ostaškovam un VID pārstāvei D.Kairovai,

2004.gada 7.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baltiva" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 14.aprīļa lēmumu Nr.9/9656, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes audita pārvaldes 5.audita daļa veica kompleksu nodokļu auditu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Baltiva" par laika posmu no 2000.gada 6.jūnija līdz 2002.gada 31.oktobrim.Pārbaudes rezultātā 2002.gada 12.decembrī tika sastādīts audita pārskats Nr.381.

[1.1] Audita pārskatā konstatēts, ka SIA "Baltiva" iesniegtajos darījumu apliecinajos dokumentos ir uzrādīts, ka saskaņā ar 2000.gada 1.novembra līgumu SIA "Ingesta" izstrādāja, uzstādīja un nodeva SIA "Baltiva" apsardzes sistēmas kompleksu, kurš tika uzstādīts likvidējamās AS "RAF" presēšanas korpusā un ķīmikāliju noliktavas muiņas telpās – ārējai teritorijas novērošanai Jelgavā, Aviācijas ielā 18. Auditori atzina, ka SIA "Baltiva" 2000. un 2001.gadā nav veikusi maksājumus par apsardzes sistēmas kompleksa izmantošanu un grāmatvedības uzskaitē 2000. un 2001.gadā savstarpējās saistības par šo darījumu nav uzrādītas. Tāpat SIA "Ingesta" bilanci par 2000. un 2001. gadu uz taksācijas perioda

beigām nav uzrādīts SIA "Baltiva" debitora parāds, kas apstiprina, ka SIA "Ingesta" grāmatvedības uzskaitē 2000.gadā un 2001.gadā savstarpējās saistības par šo darījumu nav uzrādītas. 2002.gada aprīlī SIA "Baltiva" atskaitīja priekšnodokli Ls 6 681,35 apmērā par šo darījumu, bet patiesībā darījums nav noticis. Tādējādi minētie pakalpojumi patiesībā nav sniegti, tos nevar uzskatīt par saimnieciskās darbības izdevumiem, kā atzīts audita pārskatā.

Ar VID Rīgas reģionālās iestādes 5.audita daļas priekšnieces 2002.gada 12.decembra lēmumu Nr.030 SIA "Baltiva" uzlikts par pienākumu iemaksāt budžetā papildus aprēķināto nodokļu summu Ls 13 808,12, no tiem pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) Ls 6 904,06 un soda nauda tādā pašā apmērā. Samazināti SIA "Baltiva" zaudējumi par 2000.gadu par Ls 17,00 un par 2001.gadu – Ls 5 153.

[2] SIA "Baltiva" minēto lēmumu pārsūdzējusi, un VID Rīgas reģionālās iestādes direktors ar 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.1.3/7160 apstrīdēto lēmumu atstājis spēkā.

[3] Izskatot SIA "Baltiva" sūdzību par VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.1.3/7160, VID ģenerāldirektors 2003.gada 14.martā pieņēmis lēmumu Nr.19/9656, ar kuru atcēlis pārsūdzēto lēmumu daļā par papildus nomaksai budžetā noteikto PVN Ls 207,46 un soda naudu tādā pašā apmērā. Lēmums daļā par papildus nomaksai budžetā noteikto PVN Ls 6 696 un soda naudu tādā pašā apmērā atstāts spēkā.

Lēmumā norādīts, ka SIA "Baltiva" darījumā ar SIA "Ingesta" nav ievērojusi likuma "Par grāmatvedību" 2. un 7.panta, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" un likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" prasības. VID ģenerāldirektors uzskatījis, ka no lietas materiāliem redzams, ka SIA "Ingesta" 2002.gada 3. un 16.aprīlī izrakstītajos rēķinos norādījusi pakalpojuma nosaukumu "Parāds par nomas maksu (apsardzes sistēmas komplekss)" saskaņā ar 2001.gada 1.novembra līgumu, bet pārbaudes gaitā konstatēts, ka ne SIA "Ingesta", ne arī SIA "Baltiva" bilancēs par 2000., 2001.gadu nav uzrādījušas savstarpējās parādsaistības.

Norādīts, ka atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.panta nosacījumiem SIA "Baltiva" nav iesniegusi VID pierādījumus – dokumentus, kas ļautu izsekot saimnieciskā darījuma norisei, nav zināms, kas veica apsardzes sistēmas uzstādīšanu, nav iesniegti dokumentāri pierādījumi tam, ka uzstādītā sistēma nedarbojās, kā arī nav zināms, kas veica minētās sistēmas demontāžu.

Lēmumā atzīts, ka likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta otrās daļas izpratnē nevar uzskatīt, ka pakalpojuma sniegšana ir notikusi, jo SIA "Ingesta" izrakstīja nodokļa rēķinus tad, kad puses, savstarpēji vienojoties, ar 2002.gada 1.aprīli bija

pārtraukušas nomas līgumu. Tādējādi SIA "Baltiva" nebija tiesīga veikt priekšnodokļa atskaitījumus, pamatojoties uz SIA "Ingesta" 2002.gada 3.un 16.aprīlī izrakstītajiem rēķiniem un uzņēmumam piemērojama atbildība saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu, un VID Rīgas reģionālā iestāde pamatoti noteica papildus nomaksai budžetā PVN Ls 6 681,35 un soda naudu Ls 6 681,35.

Lēmums pamatots ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.pantu un likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 4.panta otrās daļas 7.punktu.

[4] Par VID ģenerāldirektora lēmumu pieteikumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā iesniegusi SIA "Baltiva", lūdzot atcelt VID ģenerāldirektora lēmumu par papildu nomaksai budžetā noteikto PVN 6 696 un soda naudu Ls 6 696.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 10.februāra spriedumu SIA "Baltiva" pieteikums apmierināts. Tiesa konstatējusi, ka SIA "Baltiva" ir ievērojusi likuma prasības un attiecīgās summas VID ir jāpiedzen no SIA "Baltiva" darījuma partnera SIA "Ingesta".

[5] Izskatot VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 13.augusta spriedumu SIA "Baltiva" pieteikumu apmierinājusi un atcēlusi VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.aprīļa lēmumu Nr.19/9656 daļā par papildu nomaksai budžetā aprēķināto PVN Ls 6 680,75 un soda naudu Ls 6 680,75 no tā pieņemšanas brīža.

[5.1] Izskatot pieteikumu tā uzturētajā daļā, tas ir, par papildus nomaksai budžetā aprēķināto PVN 6 680,75 un soda naudu tādā pašā apmērā, tiesa, izvērtējot lietas materiālus, secinājusi, ka SIA "Baltiva" un SIA "Ingesta" savstarpēji vienojušās par 2000.gada 1.novembra līguma darbības pārtraukšanu un savstarpējiem norēķiniem par saņemto pakalpojumu, kas saņemts nepilnā apjomā.

[5.2] Tiesa atzinusi, ka SIA "Ingesta" izrakstītais 2002.gada 3.aprīļa rēķins par summu Ls 14 000, tai skaitā PVN Ls 2 135,59, un 2002.gada 16.aprīļa rēķins par summu Ls 29 800, tai skaitā PVN Ls 4 545,75, atbilst likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta prasībām, VID nav apstrīdējis šo rēķinu noformējumu.

[5.3] Tiesa norādījusi, ka lietā nav strīda, ka SIA "Baltiva" iepriekš minētos SIA "Ingesta" izrakstītos nodokļu rēķinus ir apmaksājusi, kā arī audita pretpārbaudē ir konstatēts, ka SIA "Ingesta" PVN deklarācijā par 2002.gada aprīli ir uzrādījusi kopējā darījuma summu ar SIA "Baltiva" Ls 37 118,67 apmērā, PVN Ls 6 681,36. Tādējādi tiesa atzinusi, ka darījuma pusēm nav bijis nodoma izvairīties no nodokļa maksāšanas vai samazināt nodokļu bāzi un no tās aprēķinātā nodokļa summu, – nodokļi ir iemaksāti pilnā apmērā.

[5.4] Tiesa atzinusi, ka 2000.gada 1.novembra līgums bija spēkā, kamēr puses to pārtrauca. Pakalpojums – apsardzes sistēmu kompleksa noma – ir saistīts ar SIA "Baltiva" saimniecisko darbību. Puses pēc savstarpējas vienošanās līgumu ir izpildījušas daļēji, nav to apstrīdējušas, līdz ar to nav pamata apšaubīt pakalpojuma sniegšanas faktu un nav pamata ierobežot SIA "Baltiva" tiesības atskaitīt priekšnodokli par no SIA "Ingesta" saņemtajiem rēķiniem.

[6] Kasācijas sūdzību iesniedzis VID ģenerāldirektors, lūdzot atcelt spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[6.1] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka tiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu. Uzsaka, ka tiesa, izskatot lietu pēc būtības, nav izvērtējusi un analizējusi, vai pakalpojumi ir faktiski saņemti un vai tādos apjomos, kā tas ir norādīts rēķinos. Ja tiesa būtu izvērtējusi lietā konstatētos apstākļus, tā nonāktu pie secinājuma, ka SIA "Baltiva" nevarēja saņemt pakalpojumus no rēķinos norādītās apliekamās personas. Tiesa nav ņēmusi vērā faktu, ka nav pierādītas likuma "Par pievienotās vērtības nodokļa" 10.panta pirmās daļas 1.punkta prasības. Norāda, ka SIA "Baltiva" neiesniedza pierādījumus, kas apliecinātu, kas veica apsardzes sistēmu uzstādīšanu, demontāžu. SIA "Baltiva" un SIA "Ingesta" šos darījumus nav atspoguļojušas savās bilanciēs, norādot savstarpējās parādsaistības.

[6.2] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka tiesa nav piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punkta nosacījumus, jo priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības balstās uz preču un pakalpojumu faktisku saņemšanu no nodokļa rēķinā norādītās ar PVN apliekamās personas.

[6.3] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās un trešās daļas nosacījumus. Tiesa nav norādījusi, kāpēc tā lietā esošajiem nodokļu rēķiniem ir devusi priekšroku salīdzinājumā ar VID iesniegtajiem pierādījumiem. Tiesa spriedumā ir analizējusi tikai SIA "Baltiva" uzrādītos rēķinus un to noformējumu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, nesniedzot tiem savu analīzi un vērtējumu kopsakarā ar visiem nodibinātajiem lietas apstākļiem.

[7] SIA "Baltiva" iesniegusi paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību, kuros norāda, ka Administratīvā apgabaltiesa ir pareizi tulkojusi un piemērojusi materiālo tiesību normas, kā arī nav pārkāpusi procesuālās tiesību normas, tādēļ pārsūdzētais spriedums ir pamatots.

[8] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem, bet SIA "Baltiva" pārstāvis neatzina kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[9] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (redakcijā, kāda bija konkrētā priekšnodokļa atskaitīšanas laikā) 10.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām VID reģistrētām apliekamajām personām saņemtajos pievienotās vērtības nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai ir VID reģistrētai apliekamai personai. Šādu priekšnodokļa atskaitījumu persona drīkst veikt pēc pievienotās vērtības nodokļa rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas, bet preču piegādes darījumos – pēc pievienotās vērtības nodokļa rēķina un preču saņemšanas. No minētā izriet, ka pakalpojuma sniegšanas gadījumā personai ir tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu vienīgi tad, ja ir ievēroti sekojoši nosacījumi: 1) abi darījuma dalībnieki ir reģistrēti VID kā PVN maksātāji; 2) pakalpojums ir sniegts ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai; 3) ir saņemts un apmaksāts nodokļu rēķins.

Konkrētajā gadījumā priekšnodokļa atskaitīšana tiek pamatota ar darījumu par pakalpojuma sniegšanu, ko par pierādītu atzinusi arī Administratīvā apgabaltiesa. Atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta otrajai daļai pakalpojuma sniegšana ir notikusi, ja pakalpojums ir sniegts pasūtītājam un ir izrakstīts nodokļa rēķins vai atlīdzība par pakalpojumu ir saņemta pirms pakalpojuma sniegšanas. Savukārt minētā panta sestā daļa nosaka, ka par nodokļa rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un kuros ietverta informācija par preču nosūtītāju vai pakalpojuma sniedzēju un preču vai pakalpojuma saņēmēju, par precēm un to daudzumu vai pakalpojuma veidu un apjomu, preču cenu un vērtību vai atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem, preču piegādes vai pakalpojuma sniegšanas laiku. No minētā secināms, ka tikai minētās likuma normas noteiktajā kārtībā noformēti dokumenti ir izmantojami par nodokļu rēķiniem, kuri arī ir par pamatu priekšnodokļa atskaitīšanai. Nav strīda par to, ka konkrētajā gadījumā SIA "Ingesta" ir izrakstījusi nodokļu rēķinus – 2002.gada 3.aprīlī un 16.aprīlī. Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka minētie nodokļu rēķini atbilst likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta prasībām un ka VID nav apstrīdējis rēķinu noformējumu. Arī kasācijas sūdzībā VID nav apstrīdējis apgabaltiesas konstatējumu par rēķinu atbilstību likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" prasībām.

[10] Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā spriedumā, analizējot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 3.punktu, 8.panta otro daļu un 10.panta 1.punktu (sprieduma 16.punkts), secinājusi, ka tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu ir tikai tad, ja pakalpojums ir reāli saņemts, lai to izmantotu nodokļu maksātāja

saimnieciskajā darbībā. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds apgabaltiesas secinājums ir pamatots un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu jēgai atbilstošs. Neskatoties uz šādu savu atzinumu, apelācijas instances tiesa secinājumu par to, ka darījums noticis, pamatojusi, balstoties vien uz formāliem kritērijiem, neiedziļinoties lietas apstākļu būtībā.

[10.1] Kā redzams no lietas materiāliem, VID, apkopojot audita rezultātā noskaidrotos apstākļus, ir secinājusi, ka apsardzes sistēmas kompleksa izmantošana nav notikusi – pakalpojumi patiesībā nav sniegti, tātad tos nevar uzskatīt par saimnieciskās darbības izdevumiem, kas norādīts arī kasācijas sūdzībā. Savukārt Administratīvā apgabaltiesa, atsaucoties uz SIA "Baltiva" un SIA "Ingesta" 2000.gada 1.novembrī noslēgto līgumu Nr.1, 2002.gada 1.aprīļa vienošanos, 2002.gada 25.aprīļa vienošanos, ir atzinusi, ka 2000.gada 1.novembra līgums bija spēkā, kamēr puses vienojoties to pārtrauca, ka puses pēc savstarpējās vienošanās līgumu ir izpildījušas daļēji, nav to apstrīdējušas, līdz ar to nav pamata apšaubīt pakalpojuma sniegšanas faktu.

[10.2] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajai daļai tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārlicības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadošies no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem, bet šī panta ceturtajā daļā noteikts, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa konkrētajā gadījumā ir pārkāpusi minēto procesuālo tiesību normu. Kā redzams no sprieduma, tiesa nav analizējusi un devusi vērtējumu VID lēmumā norādītajiem apstākļiem – tam, ka ne SIA "Baltiva", ne SIA "Ingesta" bilancēs par 2000.un 2001.gadu nav uzrādījušas savstarpējās parādsaistības, kaut gan, kā lietā ir noskaidrots, līdz 2002.gada aprīlim SIA "Baltiva" nav maksājusi par apsardzes sistēmas izmantošanu, ka nav iesniegti pierādījumi, kas veica apsardzes sistēmas uzstādīšanu, nav iesniegti dokumentāri pierādījumi tam, ka uzstādītā sistēma nedarbojās, kā arī nav zināms, kas veica minētās sistēmas demontāžu.

Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka 2002.gada 1.aprīlī SIA "Baltiva" un SIA "Ingesta" noslēdza vienošanos, kurā SIA "Baltiva" atteicās no dažiem līguma nosacījumiem, jo nebija apmierināta ar sniegto pakalpojuma kvalitāti. Minēto argumentu arī norāda SIA "Baltiva", izskaidrojot faktu, kāpēc par apsardzes kompleksa izmantošanu netika maksāts katru mēnesi saskaņā ar 2000.gada

1.novembra līguma noteikumiem. Tajā pašā laikā minētā līguma 1.2.punktā ir noteikts, ka pasūtītājs atzīst, ka viņam ir zināms apsardzes sistēmas kompleksa tehniskais potenciāls šī līguma noslēgšanas brīdī un viņš necels ne šī līguma darbības laikā, ne pēc tā izbeigšanas nekādas pretenzijas pret izpildītāju šajā sakarā.

[10.3] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nepieciešams novērtēt un analizēt visus lietas materiālus, pierādījumus to kopumā, lai noskaidrotu, vai pakalpojums reāli ir sniegts un, vērtējot pierādījumus, tiesai ir jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu. Kasācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka konkrētajā gadījumā VID lēmumā norādītie apstākļi faktiski nav vērtēti.

[11] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Izskatot lietu no jauna, Administratīvajai apgabaltiesai jāņem vērā iepriekš norādītie apstākļi. Tiesai jāizpilda Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās daļas noteikumi, kas nosaka, ka tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, (...), kā arī jāņem vērā šī likuma 154.pants par pierādījumu novērtēšanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.augusta spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

2. Spriedumi lietās par pašvaldību lēmumiem

Par nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķina tiesiskumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pants)

Tikai tad, ja nodokļu pārkāpumu izdarījis nodokļa maksātājs, nodokļu administrācijai ir tiesības papildus aprēķināt nodokli saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmo daļu.

Lieta Nr. SKA-7

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties pieteicēja Jāņa P. pārstāvei zvērinātai advokātei I.Karlovskai,

2004.gada 24.februārī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Jāņa P. pieteikuma par Rīgas domes Finanšu departamenta Kurzemes rajona finanšu nodaļas 2001.gada 2.augustā izdarīto nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu, sakarā ar Jāņa P. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 21.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1995.gada 31.augustā Rīgas domes Kurzemes rajona valde atjaunojusi Jānim P. kā bijušā īpašnieka H.P. mantiniekam īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu Rīgā, Trijādības ielā (..) – zemi 733 m² platībā un uz tās atrodošos divstāvu ēku. Īpašuma tiesības uz minēto ēku tika atjaunotas saskaņā ar likumu "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā", un, pamatojoties uz 1995.gada 4.septembrī izdoto denacionalizācijas apliecību Nr.353, tās tika nostiprinātas zemesgrāmatā.

Pēc īpašuma tiesību atjaunošanas Jānis P. ir reģistrējies kā nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs Rīgas domes Finanšu departamenta Kurzemes rajona finanšu nodaļā (turpmāk – Kurzemes rajona finanšu nodaļa). Sākot ar 1998.gada oktobri Jānim P. kā nekustamā īpašuma nodokļa maksātājam tika piemēroti nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi 50 procentu apmērā.

2001.gada 2.augustā Kurzemes rajona finanšu nodaļa Jānim P. nosūtīja vēstuli ar maksāšanas paziņojumu, ka par laika periodu sākot no 1998.gada oktobra, pamatojoties uz Rīgas domes 1998.gada 17.februāra saistošiem noteikumiem Nr.9 "Par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanu un atvieglojumu piešķiršanas kārtību Rīgā" (turpmāk – saistošie noteikumi Nr.9) un uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pantu, ir izdarīts nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķins un ka līdz šim viņam piemērotie nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi anulēti. Tādējādi Jānim P. papildus jāmaksā 1 118,91 lats.

[2] Šādam paziņojumam Jānis P. nav piekritis, tādēļ iesniedzis sūdzību Rīgas domes Finanšu departamentam (turpmāk – Finanšu departaments). 2001.gada 25.oktobrī Jānis P. saņēmis šā departamenta atbildi. Tajā norādīts, ka nodokļa pārrēķins veikts pamatoti, jo saskaņā ar saistošo noteikumu Nr.9 2.punktu nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi tiek noteikti nodokļa maksātājam par individuālo dzīvojamo māju apbūvi, kura netiek izmantota uzņēmējdarbībai. Tā kā Jānim P. piederošā ēka Trijādības ielā (..) ir klasificēta kā rūpniecības objekts, tai nodokļa atvieglojumi nav paredzēti.

[3] Finanšu departamenta atbildi 2001.gada 27.novembrī Jānis P. pārsūdzējis Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesā, norādot: 1) ēka Trijādības ielā (..) 1924.gadā nopirkta kā dzīvojamā māja; 2) īpašuma tiesības uz ēku kā dzīvojamo māju atjaunotas saskaņā ar likumu "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā"; 3) 1998.gadā, Kurzemes rajona finanšu nodaļai piemērojot nodokļa atvieglojumu, neradās šaubas par ēkas Trijādības ielā (..) statusu; 4) no Valsts zemes dienesta Nekustamā īpašuma vērtēšanas un inventarizācijas biroja izsniegtajiem dokumentiem redzams, ka 1971.gadā sastādītajā ēkas inventarizācijas aktā minētās ēkas pamatuzdevums ir dzīvojamā māja, kuru Rīgas Kuģu remonta rūpnīca lietoja kā tehnisko laboratoriju; 5) pēc ēkas nacionalizācijas tā nav pārbūvēta, bet tajā ir izdarīta nenozīmīga iekšējā pārbūve; 6) vēl pēc nodokļu pārrēķina Jānim P. izsniegtajos paziņojumos Kurzemes rajona finanšu nodaļa norāda kodu 071101, kas raksturo ēkas lietošanas mērķi, proti, mazstāvu namu apbūve.

Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2001.gada 12.decembra spriedumu Jāņa P. sūdzība apmierināta un Kurzemes rajona finanšu nodaļas 2001.gada 2.augusta lēmums par nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu Jānim P. atcelts.

[4] Finanšu departaments šo spriedumu pārsūdzējis apelācijas kārtībā.

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2003.gada 21.oktobra spriedumu Jāņa P. sūdzību noraidījusi.

Atsaucoties uz Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodaļas nodalījuma Nr.3567 norakstu, apgabaltiesa secinājusi, ka uz Jānim P. piederošās zemes Trijādības ielā (..) atrodas divstāvu darbnīca. Savukārt saskaņā ar saistošo noteikumu Nr.9 2.punktu atvieglojumi 50 procentu apmērā no nekustamā īpašuma nodokļa tiek noteikti šā nodokļa maksātājiem par individuālo dzīvojamo māju apbūvi, kura netiek izmantota uzņēmējdarbībai. Līdz ar to Finanšu departaments pamatoti veicis nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu. Apgabaltiesa arī secina, ka Jānis P. nav ievērojis likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 10.panta trešajā daļā noteikto pārsūdzēšanas kārtību, kāda paredzēta maksājāmā nodokļa pārskatīšanas rezultātam. Līdz ar to ir pārkāpts arī Civilprocesa kodeksa 239.³pants.

[5] Kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu iesniedzis Jānis P., uzskatot, ka apgabaltiesa pārkāpusi gan materiālo, gan procesuālo tiesību normas. Tas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

Jānis P. norāda, ka apgabaltiesai bija jāvadās no likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā", jo īpašuma tiesības uz ēku Trijādības ielā (..) viņam tika atjaunotas saskaņā ar šo likumu. Tātad ēka atdota kā namīpašums, nevis kā rūpniecības objekts. Zemesgrāmatā šis objekts esot reģistrēts kā darbnīca, pamatojoties uz padomju laika inventarizācijas dokumentiem. Jānis P. norāda, ka šim reģistrācijas faktam viņš nav piešķīris nekādu nozīmi un tādu nav piešķīrusi arī Kurzemes rajona finanšu nodaļa, – tai šis fakts bija zināms, bet 1998.gadā tā noteikusi Jānim P. nodokļa atvieglojumu. Bez tam Rīgas Kuģu remonta rūpnīca, kura ēkā Trijādības ielā (..) bija ierīkojusi tehnisko laboratoriju, 1996.gadā Jānim P. to nodeva avārijas stāvoklī. Šādā stāvoklī ēka nebija izmantojama ne apdzīvošanai, ne arī kādiem citiem mērķiem. To, ka šajā nekustamajā īpašumā saimnieciskā darbība nenotiek, apliecina Rīgas domes Kurzemes rajona nekustamā īpašuma nodokļu ekonomistes 2001.gada 2.augustā sastādītais apsekošanas akts.

Jānis P. vērs tiesas uzmanību, ka apgabaltiesa ir akcentējusi vienīgi ieraksta zemesgrāmatā faktu, pārējiem dokumentiem nepiešķirot nekādu nozīmi un tos nevērtējot. Tādējādi apgabaltiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.panta otro un trešo daļu.

Bez tam Jānis P. uzskata, ka apgabaltiesai, vērtējot Finanšu departamenta un Kurzemes rajona finanšu nodaļas atbilžu pārsūdzēšanu, bija jāņem vērā likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 9.pants. Šis pants noteic, ka atbildēs uz iesniegumiem, sūdzībām

jānorāda atbildes pārsūdzēšanas kārtība un termiņi, ja tie noteikti normatīvajos aktos. Taču Finanšu departamenta 2001.gada 23.oktobra atbildē uz viņa sūdzību nebija norādes par šīs atbildes pārsūdzēšanas kārtību. Apgabaltiesa šo faktu nav vērtējusi.

Jānis P. lūdz Senātu atcelt apgabaltiesas spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[6] Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību Finanšu departaments norāda, ka apgabaltiesai nebija jāvadās no likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā". Finanšu departaments uzskata, ka, atdodot nekustamo īpašumu īpašniekam natūrā, galvenā nozīme jāpiešķir nacionalizācijas faktam, nevis izmaiņām ēkas statusā. Tādējādi apgabaltiesa pareizi vadījies no ieraksta zemesgrāmatā, kuram saskaņā ar Zemesgrāmatu likuma 1.pantu ir publiska ticamība. Bez tam ieraksts zemesgrāmatā ir izdarīts saskaņā ar inventarizācijas dokumentiem.

Finanšu departaments arī norāda, ka apgabaltiesa pamatoti nav atsaukusies uz likumu "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās". Tas, ka Finanšu departamenta atbildē nebija norādīta šīs atbildes pārsūdzēšanas kārtība, neļauj secināt, ka Jānis P. varēja neievērot likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" vai Civilprocesa kodeksā noteikto pārsūdzēšanas kārtību.

Finanšu departaments lūdz apgabaltiesas spriedumu atstāt negrozītu.

[7] Tiesas sēdē Jāņa P. pārstāve, zvērināta advokāte I. Karlovskā uzturēja kasācijas sūdzību. Viņa uzsvēra, ka šajā lietā jāņem vērā Administratīvā procesa likuma 4.pantā nosauktie vispārējie tiesību principi, īpaši tiesiskās palāvības princips.

Iepriekšējā tiesas sēdē atbildētāja pārstāvis esot atzinis, ka atvieglojumu piešķiršana Jānim P. esot bijusi Finanšu nodaļas kļūda. Taču iestādes kļūda nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas, jo Jānis P. neko nav slēpis.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar Civilprocesa likuma (turpmāk – CPL) 97.pantu nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu. Tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus – par nepierādītiem.

Atzīstot, ka Jānim P. nepienākas nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi un nodokļa pārrēķins tādēļ izdarīts pamatoti, apgabaltiesa ņēmusi vērā tikai zemesgrāmatā izdarīto ierakstu, ka Jānim P. piederošā ēka ir darbnīca. Apgabaltiesa nav sniegusi argumentus, kāpēc tā noraidījusi Jāņa P. pierādījumus tam, ka strīdus ēka būtu

uzskatāma par dzīvojamo ēku un nodokļa atvieglojumi viņam noteikti pamatoti, bet devusi priekšroku tikai zemesgrāmatas nodalījuma Nr.3567 norakstam.

Saskaņā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 5.pantu, atvieglojumus nosaka nekustamā īpašuma nodoklim, kurš aprēķināts saskaņā ar šā likuma 3.panta prasībām. Nodoklis tiek aprēķināts no pēdējās noteiktās nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, kuru pēc vienotiem principiem nosaka Valsts zemes dienests, ievērojot arī nekustamā īpašuma lietošanas mērķi. Savukārt nekustamā īpašuma lietošanas mērķus atbilstoši Ministru kabineta reglamentētajai kārtībai (sk. Ministru kabineta 1998.gada 5.maija noteikumus Nr.166 "Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija", kas bija spēkā līdz 2001.gada 4.augustam) un teritoriālpārveidojumu norādītajai izmantošanai vai likumīgi uzsāktajai izmantošanai nosaka attiecīgā pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā atrodas konkrētais nekustamais īpašums. Kā redzams no lietas materiāliem (14.lpp.) Jānim P. piederošajam īpašumam pašvaldība noteikusi šādu lietošanas mērķi – mazstāvu (trīs un vairāk dzīvokļu) namu apbūve, kas iekļauts nekustamo īpašumu lietošanas mērķu grupā "Daudzdzīvokļu māju apbūves teritorija", nevis, piemēram, mērķu grupā "Rūpniecības objektu apbūves teritorija".

Arī Valsts ieņēmumu dienests atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 5.panta otrajā daļā piešķirtajam deleģējumam, nosakot vienotu kārtību, kādā pašvaldības veic ar nekustamā īpašuma nodokļa uzskaiti saistītas darbības (sk. Valsts ieņēmumu dienesta 1997.gada 23.decembra norādījumu "Par nekustamā īpašuma nodokļa uzskaites kārtību"), norādījis, ka ieraksti uzskaites grāmatā par katru nekustamo īpašumu tiek izdarīti, pamatojoties uz Valsts zemes dienesta sniegtajām ziņām par nekustamo īpašumu. Atbilstoši apliekamā objekta raksturojošiem rādītājiem katram tā īpašniekam pašvaldība aprēķina nekustamā īpašuma nodokli.

Tādējādi apgabaltiesa pieļāvusi ne tikai CPL 97.panta pārkāpumu, bet arī nav ievērojusi 193. un 432.panta prasības.

[9] Civilprocesa kodeksa 239.⁶pants, kas bija spēkā, kad lietu izskatīja pirmās un otrās instances tiesas, noteica tiesas pienākumu, izskatot sūdzību par lēmumu nodokļu maksājumu lietā, pieprasīt attiecīgā maksājuma piedziņas lietu un, citastarp, noskaidrot, vai ir likumīgs pamats piedzīt no personas šādu maksājumu.

[9.1.] Lai gan Kurzemes rajona tiesas tiesnesis ir pieprasījis Kurzemes rajona finanšu nodaļas pārstāvim uz tiesas sēdi ņemt līdzi nodokļu aprēķina lietu (17.lpp.), no lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums tam, ka šāda lieta tiesai būtu iesniegta un lietas izskatīšanas gaitā tiesa – rajona tiesa un apgabaltiesa – to būtu pārbaudījusi.

[9.2.] Nodokļa pārrēķinu par Jānim P. piederošo nekustamo īpašumu Kurzemes rajona finanšu nodaļa veikusi, atsaucoties uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pantu (13.,15.lpp.). Šā panta pirmā daļa (redakcijā, kas bija spēkā 2001.gada augustā) paredzēja nodokļu administrācijas tiesības papildus aprēķināt nodokļus, **ja ir pārkāpti nodokļu likumi.**

Noraidot Jāņa P. sūdzību, apgabaltiesa nav noskaidrojusi, vai ir bijis likumīgs pamats papildus nodokļa aprēķināšanai, tas ir, pirmkārt, vai ir bijis un kāds ir bijis nodokļu likumu pārkāpums, un, otrkārt, vai Jānis P. kā nodokļa maksātājs pieļāvis šādu pārkāpumu. Atbilstoši likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 3. un 6.pantam nekustamā īpašuma nodokli aprēķina un paziņo maksātājam pašvaldība. Šo nodokli pašvaldība aprēķina, ņemot vērā Valsts zemes dienesta noteikto nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību, kas ir saistīta arī ar pašas pašvaldības noteikto nekustamā īpašuma lietošanas mērķi. Bez tam nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus atsevišķām nodokļa maksātāju kategorijām un šo atvieglojumu piemērošanas kārtību arī ir tiesīga noteikt pati pašvaldība (sk. likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 5.pantu, likuma "Par pašvaldībām" 14.pantu).

Vērā ņemama ir arī pieteicēja pārstāves norāde tiesas sēdē uz tiesiskās paļāvības principu. Proti, ja nodokļa atvieglojumu noteikšanā kļūdījies pašvaldība un kļūdas pieļaušanā nav vainojams Jānis P., tad šī kļūda nedrīkst radīt viņam nelabvēlīgas sekas.

Tādējādi apgabaltiesa nav izpildījusi pienākumus, kurus tai noteica Civilprocesa kodeksa 239.⁶pants, kā arī nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pantu, kas tai bija šajā lietā jāpiemēro.

[10] Nevar piekrist Jāņa P. kasācijas sūdzībā minētajam argumentam, ka apgabaltiesai bija jāpiemēro likums "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā". Šā likuma mērķis ir to namīpašumu, kuri nacionalizēti padomju okupācijas laikā, atdošana bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem. Minētā likuma normas neregulē tiesiskās attiecības, kuras rodas pēc šādu īpašumu atdošanas starp īpašniekiem un citiem tiesību subjektiem, arī nodokļu jomā.

Tomēr tas neizslēdz iespēju tiesai, lai noteiktu Jānim P. piederošā nekustamā īpašuma statusu, pieņemt un vērtēt kā vienu no pierādījumiem faktu, ka šis īpašums viņam atdots kā namīpašums, nevis kā rūpniecības objekts.

[11] Civilprocesa kodeksa 239.²pants paredz, ka sūdzību tiesā var iesniegt pēc tam, kad sūdzība par valsts pārvaldes vai pašvaldības institūcijas vai amatpersonas rīcību (lēmumu) iesniegta pakļautības kārtībā augstākai institūcijai vai amatpersonai, ja likumā nav noteikta cita kārtība.

Apgabaltiesa spriedumā atzinusi, ka nav ievērota Civilprocesa kodeksa 239.³pantā noteiktā pirmstiesas pārsūdzēšanas kārtība, jo atbilstoši likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 10.panta trešajai daļai, ja nodokļa maksātājs nepiekrīt maksājamā nodokļa pārskatīšanas rezultātiem, viņš to var pārsūdzēt attiecīgās pašvaldības domes priekšsēdētājam. Šo apstākļu dēļ pirmās instances tiesa esot nonākusi pie nepareiziem secinājumiem.

Taču apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka saskaņā ar likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 9.pantu valsts un pašvaldību institūciju atbildes uz personu iesniegumiem, sūdzībām un priekšlikumiem jānorāda atbildes pārsūdzēšanas kārtība un termiņi, ja tie noteikti normatīvajos aktos. Kurzemes rajona finanšu nodaļas maksāšanas paziņojumu par nodokļa pārrēķinu Jānis P. pārsūdzēja Finanšu departamentam. Finanšu departaments, atbildot uz Jāņa P. sūdzību, nav norādījis šās atbildes pārsūdzēšanas kārtību un termiņus. Tādēļ, pēc šādas atbildes saņemšanas griežoties ar sūdzību tiesā, Jānis P. rīkojies atbilstoši Civilprocesa kodeksa 239.²panta prasībām.

[12] Izvērtējis minētos argumentus kopumā, Senāts atzīst, ka apgabaltiesa pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kuru dēļ spriedums nav tiesisks. Tādēļ apgabaltiesas spriedums atceļams pilnībā un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Tā kā, iesniedzot kasācijas sūdzību, Jānis P. iemaksājis drošības naudu 50 latu apmērā (67.lpp.), tā viņam atmaksājama.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 21.oktobra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas kārtībā Administratīvajai apgabaltiesai.

Atmaksāt Jānim P. drošības naudu 50 (piecdesmit) latus.

Par personas tiesībām uz sociālo palīdzību, kā arī par tiesas kompetenci, vērtējot jautājumu par likumdevēja noteikto dzīves apstākļu minimumu (likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 6.pants)

Likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2002.gada 1.janvārim) 6.pants nedod tiesības jebkurai personai tikt reģistrētai, bet gan tādai, kurai saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības uz valsts un pašvaldības palīdzību. Šādas personas var būt gan šajā likumā noteiktās personas – sociāli maznodrošinātās un mazaizsargātās personas, kā arī noteiktos apstākļos denacionalizēto namu iemītnieki –, gan citos normatīvajos aktos noteiktās personas, tai skaitā pašvaldības pašas noteiktas personu kategorijas. Taču šīm personām bija jānorāda apstākļi, kas saskaņā ar kādu normatīvo aktu tām dod tiesības uz valsts vai pašvaldības palīdzību.

Likumdevēja noteiktais dzīves apstākļu minimums ir tiesas izvērtēšanas jautājums tikai tad, ja tā konstatē, ka, pieņemot konkrēto lēmumu, pieļauts vienlīdzības, patvaļas aizlieguma, tiesiskās palīdzības vai citu vispārējo tiesību principu pārkāpums.

Lieta Nr. SKA-33

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,
tulce	Ilze Putāne,

piedaloties kasācijas sūdzības iesniedzējai Tamārai S. un Jūrmalas pilsētas domes pārstāvim R.Ignatjevam,

2004.gada 20.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Tamāras S. pieteikuma par Jūrmalas pilsētas domes rīcību, sakarā ar Tamāras S. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 12.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Tatjana S. ar dēlu Ņ. ar 1998.gada 24.septembra tiesas spriedumu izlikta no kopmītnes istabas Nr.(..), Jūrmalā, Valtera ielā (..), jo kopmītnes ēka tika pārkārtota sabiedrības vajadzībām un nodota nomā Jūrmalas veterinārajam dienestam.

[2] Tatjana S. vairākkārtīgi vērsusies Jūrmalas pilsētas domē ar iesniegumiem, lūdzot atrisināt viņas dzīvokļa jautājumu, tai skaitā ar 2001.gada 10.janvāra iesniegumu. Jūrmalas dome uz minēto iesniegumu, tāpat kā uz iepriekšējiem, atbildējusi, ka nav tiesiska pamata apmierināt Tatjanas S. lūgumu.

[3] Izskatījusi pieteicējas sūdzību par Jūrmalas domes prettiesisku rīcību, Jūrmalas pilsētas tiesa sūdzību noraidīja.

[4] Izskatījusi lietu pēc pieteicējas apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesa 2002.gada 3.oktobrī nosprieda pieteicējas sūdzību noraidīt, jo viņa nav iesniegusi Jūrmalas domē dokumentus, kas apliecinātu atbilstību pašvaldības noteiktajiem kritērijiem palīdzības saņemšanai.

[5] Augstākās tiesas Senāts, izskatījis lietu pēc pieteicējas kasācijas sūdzības, apgabaltiesas spriedumu atcēla un nodeva lietu jaunai izskatīšanai, norādot, ka tiesa nav izvērtējusi pašvaldības amatpersonas lēmuma atbilstību likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanai" mērķim – garantēt šā likuma subjektiem palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā, kā arī atbilstību Administratīvo aktu procesa noteikumiem (Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumi Nr.154). Apgabaltiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 93.panta ceturtais daļas prasības, jo nav devusi iespēju pieteicējai pierādīt viņas dzīvošanu Jūrmalā kopš 1982.gada. Apgabaltiesa vērtējusi pašvaldības izdotā administratīvā akta atbilstību tikai formāliem kritērijiem, neanalizējot to indivīda tiesību aizsardzības kontekstā, ar ko tika liegta iespēja noteikt administratīvā akta atbilstību un samērību likumā noteikto mērķu sasniegšanai. Formāli vērtējot pašvaldības lēmumu, netika individuāli izlemts Tatjanas S. un viņas dēla dzīvokļa apstākļu uzlabošanas jautājums, tādēļ apgabaltiesas spriedums neatbilst Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5. un 10.pantam.

[6] Izskatot lietu atkārtoti apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 12.novembra spriedumu pieteicējas sūdzību noraidīja kā nepamatotu un nepierādītu. Tiesa atzina par pierādītu apstākli, ka Tatjana S. dzīvo Jūrmalā vairāk kā 15 gadus, bet Jūrmalas domes lēmums un noteikumi, kuros šāds dzīvošanas ilgums Jūrmalas pašvaldībā bija noteikts kā kritērijs palīdzības saņemšanai dzīvokļu jautājuma risināšanai, nav spēkā kopš 2002.gada 27.marta. Pārējā daļā Jūrmalas domes atbilde uz Tatjanas S. iesniegumu nav vērtējama kā viņas tiesības aizskaroša. Tatjana S. Jūrmalas domei un tiesai nav iesniegusi pierādījumus, ka viņas ģimenei būtu sociāli mazaizsargātas ģimenes statuss. Līdz ar to pieteicēja nav to personu (ģimeņu) skaitā, kurām ir tiesības saņemt palīdzību dzīvokļu izīrēšanas jautājumos pašvaldībā. Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5. un 10.pants paredz bērna tiesības uz pajumti

un pastāvīgu dzīvesvietu. Tomēr atsaukšanās uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5. un 10.pantu nav pamatota, jo Tatjana S., kā to apstiprina lietā esošie pierādījumi, godprātīgi pilda savus vecāka pienākumus un ir pati spējusi nodrošināt sava bērna tiesības uz pajumti un pastāvīgu dzīvesvietu, mācībām, fizisku un intelektuālu attīstību.

[7] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu Tatjana S. iesniegusi kasācijas sūdzību. Pieteicēja norāda:

[7.1] Saskaņā ar likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2002.gada 1.janvārim) 3.pantu likumā noteikto valsts un pašvaldību palīdzību var saņemt arī nepilsoņi. Personas, kurām ir tiesības uz palīdzību, saskaņā ar likuma 6.pantu tiek reģistrētas trīs grupās:

- 1) sociāli mazaizsargātas un maznodrošinātas personas (ģimenes),
- 2) personas (ģimenes), kuras īrē dzīvojamo telpu denacionalizētā vai likumīgajam īpašniekam atdotā namā,
- 3) pārējās personas.

No šīm normām izriet, ka pieteicējai, kura ir nepilsoņe, ir tiesības uz reģistrēšanu trešajā grupā. Likuma 4.panta otrā daļa dod tiesības pašvaldībai noteikt tikai atvieglotus noteikumus personu (ģimeņu) reģistrēšanai savā teritorijā. Arī citas iepriekš minētā likuma un likuma "Par pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" normas dod tiesības uz pašvaldības palīdzību.

[7.2] Apelācijas instances tiesa sūdzību izskatījusi formāli, neizvērtējot likuma mērķi, un ir ignorējusi Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 18.decembra spriedumu Nr.SK-719.

[7.3] Apgabaltiesas spriedumā nav ņemts vērā, ka Augstākās tiesas Senāts minētajā spriedumā, atsaucoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.pantu, noteicis, ka darbībām attiecībā uz bērnu prioritāri jānodrošina bērna intereses. Pieteicējai bija tiesības pajauties, ka viņas un viņas dēla dzīvokļa apstākļu uzlabošanas jautājums tiks izlemts individuāli, iedzīļinoties problēmas būtībā un faktiskajos apstākļos. Apelācijas instance ir konstatējusi, ka pieteicēja godprātīgi un bez pašvaldības palīdzības pilda savus vecāka pienākumus, taču nav ņēmusi vērā grūtības, kas zemo ienākumu dēļ gulstas uz pieteicēju.

[8] Tiesas sēdē Tamāra S. uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. Jūrmalas pilsētas domes pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Senāta Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam argumentam, ka arī nepilsoņi bija likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā"

(redakcijā, kas bija spēkā līdz 2002.gada 1.janvārim) subjekti. Tomēr departaments nepiekrīt tādai šā likuma 6.panta interpretācijai, kāda izriet no kasācijas sūdzības [7.1].

Piekrītot kasācijas sūdzībā sniegtajai interpretācijai, būtu jāsecina, ka ikviens pilsonis, nepilsonis, bezvalstnieks vai repatriants (likuma 3.pantā minētie valsts un pašvaldības palīdzības subjekti) neatkarīgi no sociālajiem apstākļiem varētu pretendēt uz palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka 6.panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktā grupa – pārējās personas – ir skatāma kopsakarā ar 6.panta pirmās daļas tekstu "Personas (ģimenes), kuras ir tiesīgas saņemt valsts un pašvaldību palīdzību". 6.pants nedod tiesības tikt reģistrētai jebkurai personai, bet gan tādai, kurai saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības uz valsts un pašvaldības palīdzību. Šādas personas var būt gan šajā likumā noteiktās personas – sociāli maznodrošinātās un mazaizsargātās personas, kā arī noteiktos apstākļos denacionalizēto namu iemītnieki –, gan citos normatīvajos aktos noteiktās personas, tai skaitā pašvaldības pašas noteiktas personu kategorijas. Ja persona vēlējas tikt reģistrēta dzīvokļu uzskaites rindā saskaņā ar 6.panta pirmās daļas 3.punktu, viņai arī bija jānorāda apstākļi, kas saskaņā ar kādu normatīvo aktu dod tiesības uz valsts vai pašvaldības palīdzību. No lietas materiāliem izriet, ka Tamāra S. ādus apstākļus nav norādījusi. Tādējādi Jūrmalas pilsētas domes atteikums ņemt viņu uzskaitē dzīvokļu apstākļu uzlabošanai ir tiesisks.

[10] Tā kā tiesa veic pārbaudi par administratīvā akta tiesiskumu, tad tiesai jāņem vērā tikai tās tiesību normas, kas bija spēkā administratīvā akta izdošanas laikā. Tāpēc Administratīvo lietu departaments nevērtē pārsūdzētā lēmuma atbilstību likumam "Par pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā", kas ir spēkā no 2002.gada 1.janvāra.

[11] Nevar piekrist kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [7.2], ka tiesa sūdzību izskatījusi formāli, neizvērtējot likuma mērķi. No sprieduma satura izriet, ka tiesa ir izvērtējusi konkrēto gadījumu un izpratusi likuma mērķi.

Likums "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" regulē attiecības sociālo tiesību jomā. Viens no sociālo tiesību pamatprincipiem ir, ka sociālā palīdzība tiek nodrošināta tikai tad, ja palīdzības meklētājs nespēj palīdzēt pats sev un nevar iegūt palīdzību no piederīgajiem. Sociālajai palīdzībai jānodrošina personai minimālie dzīves apstākļi (sal.: Eichenhofer E. Sozialrecht. 3. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2000, S. 280). Kā savā spriedumā (lieta Nr.2000-08-0109) atzinusi Satversmes tiesa, sociālās tiesības, pie kurām pieder arī sociālā palīdzība, ir ļoti nozīmīgas, taču vienlaikus īpašas tiesības, jo šo tiesību realizācija ir atkarīga no katras valsts

ekonomiskās situācijas un pieejamiem resursiem. Tādējādi sociālā palīdzība netiek sniegta visiem, kas to vēlētos, bet tikai vadoties no **noteikta dzīves apstākļu līmeņa**. Attiecīgais dzīves apstākļu līmenis tiek noteikts ar normatīvo aktu.

Tas, vai ar normatīvo aktu noteiktais līmenis ir vai nav pietiekams, ir valsts **sociālās politikas, nevis tiesas izvērtēšanas jautājums**. Tiesas kompetencē nav iejaukties šajā politikā un noteikt citu dzīves līmeņa standartu, nekā to izdarījis likumdevējs. Tiesa varētu iejaukties tikai tad, ja konstatētu, ka pieņemot konkrēto lēmumu, pieļauts vienlīdzības, patvaļas aizlieguma, tiesiskās palāvības vai citu vispārējo tiesību principu pārkāpums. Konkrētajā lietā nav faktu, kas liecinātu par šo principu pārkāpumu attiecībā uz Tamāru S.

[12] Tamāra S. savā sūdzībā [7.3] atsaucas uz Bērnu tiesību aizsardzības likumā ietverto normu, kas nosaka, ka bērnu tiesībām jābūt prioritārām (kasācijas sūdzībā norādīts 10.pants, taču tā kā norādi uz prioritārām tiesībām ietver 6.pants, Administratīvo lietu departaments analizē šo normu). Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, lai runātu par prioritārām tiesībām, jābūt pretnostatītām divām tiesībām, no kurām vienai tiek dota priekšroka jeb pārkums. Konkrētajā lietā šādu pretnostatītu tiesību nav, tāpēc nav iespējams izšķirt jautājumu par tiesību prioritāti.

[13] Apgabaltiesa pamatoti konstatējusi, ka pieteicēja godprātīgi un bez pašvaldības palīdzības pilda savus vecāka pienākumus. No Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5.panta izriet, ka bērnu tiesību aizsardzību vispirms nodrošina viņa vecāki. Arī Civillikuma 177.pants nosaka vecāku pienākumu rūpēties par bērnu.

[14] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [7.3], ka tiesai bija jāņem vērā grūtības, kas zemo ienākumu dēļ gulstas uz pieteicēju. Kā jau minēts iepriekš [11], tiesību normas nosaka dzīves apstākļu minimumu, un personai ir tiesības uz sociālo palīdzību, ja tās dzīves apstākļi ir zemāki par šo minimumu. Tā kā Tamāras S. dzīves apstākļu līmenis ir augstāks par noteikto minimumu, tiesai šīs grūtības nebija jāņem vērā.

[15] No iepriekšminētā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un ir atstājams negrozīts.

[16] Iesniedzot kasācijas sūdzību, Tamāra S. ir samaksājusi drošības naudu 50 latu apmērā. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.pantu, kas bija piemērojams kasācijas sūdzības iesniegšanas laikā, drošības nauda nav jāmaksā personām, kuras saskaņā ar likumu vai tiesas vai tiesneša lēmumu ir atbrīvotas no valsts nodevas. Līdz 2004.gada 1.februārim, kad stājās spēkā Administratīvā procesa

likums, sūdzības par iestāžu un amatpersonu rīcību nebija apmaksājamas ar valsts nodevu. Līdz ar to nebija pamata maksāt arī drošības naudu un samaksātā drošības nauda Tamārai S. ir atmaksājama.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 12.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Tamāras S. kasācijas sūdzību noraidīt. Atmaksāt Tamārai S. iemaksāto drošības naudu 50 (piecdesmit) Ls.

Par nodokļu administrācijas tiesībām papildus aprēķināt nodokļus (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23. panta pirmā daļa)

Ja nodokļu maksātājs pilnībā ir izpildījis savus pienākumus un nav zinājis par nodokļu administrācijas rīcības prettiesiskumu/kļūdu, viņš var paļauties, ka nodokļu administrācijas lēmums pieņemts uz pilnībā pārbaudītas informācijas pamata un vēlāk viņam neradīs nelabvēlīgas sekas.

Lietā Nr. SKA-107

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Genādija P. pārstāvei I.Kukainei un Rīgas domes pārstāvei K.Blass,

2004.gada 24.augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Genādija P. pieteikuma par Rīgas domes lēmuma atcelšanu, sakarā ar Rīgas domes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar 2001.gada 26.novembra vēstuli Rīgas domes Finanšu departamenta Vidzemes priekšpilsētas Finanšu nodaļa Genādijam P. paziņoja lēmumu, ar kuru viņam kā zemes īpašniekam papildus aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis par 1999.gadu un 2000.gadu, kopā Ls 1 571,75. Vēstulei bija pievienots maksāšanas paziņojums par Ls 998,88. Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks, izskatījis Genādija P. sūdzību par šo lēmumu, ar savu 2002.gada 25.februāra lēmumu atzina to par tiesisku.

[2] Genādijš P. pārsūdzēja abus minētos lēmumus Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā. Viņš norādīja, ka atbilstoši likumam "Par nekustamā īpašuma nodokli" viņam kā bijušajam zemes gabala īpašniekam nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums izbeidzas ar nākamo mēnesi pēc īpašuma tiesību izbeigšanās, ka atbilstoši Civillikumam par reālnastas parādiem atbild nekustamais īpašums. Genādijš P. arī atsaucās uz tiesiskās paļāvības principu, norādot, ka atbilstoši Rīgas domes Finanšu departamenta izziņai

nekustamā īpašuma parāda uz 2000.gada 18.jūliju viņam nebija. Genādijs P. norādīja, ka nebija pamata papildus aprēķināt nodokļus, jo viņš nodokļu likumus pārkāpis nebija, bet nodokļus bija samaksājis atbilstoši individuāli noteiktajai nekustamā īpašuma kadastrālajai vērtībai.

[3] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa ar 2002.gada 10.jūnija spriedumu Genādija P. sūdzību noraidīja. Par šo spriedumu Genādijs P. iesniedza apelācijas sūdzību.

[4] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, 2004.gada 8.martā Genādija P. sūdzību apmierināja. Tiesa konstatēja, ka minētais nekustamais īpašums 2002.gada novembrī tika atsavināts SIA "Krauta", kuram īpašuma tiesības tika nostiprinātas arī zemesgrāmatā. Pirms atsavināšanas Rīgas dome izsniedza izziņu par to, ka Genādijam P. nav nekustamā īpašuma nodokļa parāda. Tiesa norādīja uz Administratīvā procesa likuma 2.pantā iekļauto tiesiskās valsts pamatprincipu ievērošanu un 10.pantā ietvertu tiesiskās paļāvības principu.

Tiesa konstatēja, ka attiecīgajam zemesgabalam Rīgas dome noteikusi divus lietošanas mērķus, bet Valsts zemes dienests, izdodot izziņu par kadastrālo vērtību, piemērojis tikai vienu lietošanas mērķi. Tādējādi kadastrālā vērtība tika noteikta nepareizi. Tiesa norādīja, ka Genādijam P. ir tiesības paļauties, ka Valsts zemes dienesta rīcība, izdodot izziņu, ir tiesiska. Savukārt Rīgas domes kompetencē neietilpst noteikt citu kadastrālo vērtību.

Tiesa arī norādīja, ka Rīgas domes rīcība ir nekonsekventa, jo 2000.gada izziņās tā apstiprinājusi nodokļa parāda neesamību. Tāpat tiesa norādīja, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa paredz papildus aprēķināt nodokļus, ja ir pārkāptas tiesību normas, bet konkrētajā lietā nav norādes, ka Genādijs P. tās būtu pārkāpis.

[5] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniegtajā kasācijas sūdzībā Rīgas dome norādījusi tālāk minētos argumentus.

[5.1] Apgabaltiesa nepareizi tulkojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmo daļu. Šajā normā nav norādīts, ka likums piemērojams atkarībā no tā, kas izdarījis nodokļu aprēķinu un pārkāpis attiecīgās normas. Ja to ir darījis nodokļu maksātājs, tad papildus jāmaksā soda nauda. Šajā gadījumā tas nav darīts, jo nav nodokļu maksātāja pārkāpuma. Arī Augstākās tiesas Senāts 2001.gada 14.februārī, izskatot lietu Nr.SKC-54, attiecībā uz minēto normu ir norādījis, ka tā: "(..) tulkojama tādējādi, ka nodokļu administrācijai ir tiesības izdarīt papildu nodokļu maksājuma uzlikumu arī tad, ja nodoklis vispār nav nomaksāts apmērā, kāds tas bija nosakāms saskaņā ar likuma prasībām."

[5.2] Apgabaltiesa nepareizi piemērojusi Administratīvā procesa likuma 13.pantā atrunāto samērīguma principu, izdarot secinājumu, ka sabiedrības labums nav tiks svarīgs, lai attaisnotu Genādija P. tiesību ierobežošanu. Nodokļa aprēķins nepieciešams, lai aizsargātu citu privātpersonu tiesības, demokrātisko valsts iekārtu un labklājību. Nodoklis ir obligāts maksājums budžetā, un nodokļu administrācijas pienākums ir pareizi noteikt nodokļa apmēru. Administratīvā procesa likuma 65.panta pirmās daļas nozīmē Rīgas domes lēmums par papildus aprēķināto nodokli ir obligātais administratīvais akts un iestādei, pieņemot lēmumu, nav bijusi rīcības brīvība.

[6] Genādijs P. par Rīgas domes kasācijas sūdzību iesniedzis paskaidrojumus un lūdzis Rīgas domes kasācijas sūdzību noraidīt. Paskaidrojumos viņš ir norādījis tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesa, taisot spriedumu, piemērojusi ne tikai kasācijas sūdzībā apstrīdētās normas, bet arī citas materiālo tiesību normas. Kasācijas sūdzības iesniedzējs nav ņēmis vērā likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 8.pantā noteikto, ka bijušajam zemesgabala īpašniekam nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums izbeidzas ar nākamo mēnesi pēc īpašuma tiesību izbeigšanās.

[6.2] Nav pamata atsaukties uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pantu un Senāta 2001.gada 14.februāra spriedumu. Atbilstoši likumam nekustamā īpašuma nodokli aprēķina pašvaldība un paziņo maksātājam. Tātad minēto normu nevar piemērot uz nodokļa papildus aprēķināšanu, it sevišķi, ja tas attiecas uz personu, kas vairs nav nodokļu maksātājs.

[6.3] Nepamatots ir sūdzības iesniedzēja arguments par likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta piemērošanu neatkarīgi no tā, kas pārkāpis nodokļu likumu. Senāta Administratīvo lietu departaments 2004.gada spriedumā Nr.SKA-7 ir norādījis, ka tiesai šis kritērijs jāņem vērā.

[6.4] Kasācijas sūdzības iesniedzējs nav ņēmis vērā apgabaltiesas konstatējumu par Rīgas domes izsniegtajām izziņām par parāda neesamību un tiesiskās paļāvības principu.

[6.5] Kasācijas sūdzība neietver pretargumentus faktam, ka atbilstoši Valsts zemes dienesta izziņai attiecīgā nekustamā īpašuma vērtība ir Ls 4 031 un no šīs vērtības aprēķinātais nodoklis samaksāts pilnībā.

[6.6] Nav skaidra kasācijas sūdzības iesniedzēja atsaukšanās uz Administratīvā procesa likuma 65.pantu. Apgabaltiesa tieši konstatēja, ka kasācijas sūdzības iesniedzējam nebija juridiska pamata izdot konkrēta satura administratīvo aktu.

[7] Tiesas sēdē Rīgas domes pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. Papildus sūdzībā minētajiem argumentiem viņa norādīja, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta sašaurināta tulkošana var novest pie tā, ka nodokļa lēmumu nevarēs grozīt arī nodokļa maksātājam par labu. Genādijs P. pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas pirmais teikums (redakcija 2001.gada 26.novembrī) noteica: "Nodokļu administrācijai ir tiesības papildus aprēķināt nodokļus un uzlikt soda naudu, ja ir pārkāpti nodokļu likumi, Ministru kabineta noteikumi par valsts nodevām un pašvaldības domes (padomes) izdotie saistošie noteikumi par pašvaldības nodevām, kā arī samazināt nodokļu (nodevu) maksājumus par pārmaksātajiem nodokļiem (nodevām) triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa." Pamatots ir kasācijas sūdzībā ietvertais arguments [5.1], ka likuma teksts neietver tiešu norādi uz to, ka attiecīgā norma piemērojama atkarībā no tā, kas izdarījis nodokļu aprēķinu un pārkāpis attiecīgās normas. Tomēr piemērojot tiesību normas, tās jāinterpretē, izmantojot ne tikai gramatisko, bet arī citas tiesību normu interpretācijas metodes, lai sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas pirmais teikums ir tiesību norma, kuras mērķis ir pārtraukt neapstrīdama administratīvā akta pastāvīgā spēkā esamību. Šādas normas parasti rada konfliktu starp tiesiskās palīdzības aizsardzību un tiesiskumu, un tas noved pie jautājuma, kuram no principiem dodama priekšroka.

Kā skaidrots nodokļu tiesību literatūrā, uz nodokļu lēmuma grozīšanu attiecas uzticības un palīdzības aizsardzības atruna. Tā, piemēram, Dīters Birks (*Dieter Birk*) grāmatā "Nodokļu tiesības I. Vispārējās nodokļu tiesības" (*Steuerrecht I. Allgemeines Steuerrecht*. München: Verlag C.H.Beck, 1988, S. 160–161), norāda, ka nodokļu maksātājs, kas savu sadarbības pienākumu ir pilnībā izpildījis, var palauties, ka konkrētajā gadījumā nodokļu administrācijas lēmums pieņemts uz pilnībā pārbaudītas informācijas pamata. Tādējādi tas, ka nodokļu administrācija ir pārkāpusi lietas objektīvas izmeklēšanas principu un tikai vēlāk ieguvusi attiecīgo informāciju, nevar būt par pamatu grozīt lēmumu nodokļu maksātājam par sliktu, ciktāl nodokļu maksātājs ir izpildījis savu sadarbības pienākumu. To var darīt tikai tad, ja nodokļu maksātājs ir zinājis par nodokļu administrācijas rīcības prettiesiskumu. Šie grozīšanas ierobežojumi neattiecas uz grozīšanu nodokļu maksātājam par labu.

No lietas materiāliem neizriet, ka Genādijs P. būtu noslēpis kādu faktu vai viņam bija jāzina, ka nodokļi aprēķināti nepareizi. Līdz ar to viņa tiesiskā palīdzība ir aizsargājama. Tādējādi apgabaltiesa pareizi interpretējusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas pirmo teikumu, piešķirot prioritāti tiesiskās palīdzības aizsardzības, nevis tiesiskuma principam.

[9] Attiecībā uz kasācijas sūdzībā minēto citātu no Senāta 2001.gada 14.februāra sprieduma Administratīvo lietu departaments norāda, ka, ja tiesa nāk pie pārliecības, ka iepriekšējā tiesu prakse nav pareiza vai vairs neatbilst apstākļiem, kuri laika gaitā ir mainījušies, un iespējams cits risinājums, kas ir piemērotāks izšķiramajam dzīves gadījumam un vairāk atbilst pastāvošajai tiesību sistēmai, tiesai ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums atkāpties no līdzšinējās tiesu prakses (sk. Erlends Kalniņš. Tiesību tālākveidošana. //Juridiskās metodes pamati. 11 soli tiesību normu piemērošanā: Rakstu krājums/Dr.habil.iur., profesora Edgara Melkīša zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 176.lpp.).

Kā savos paskaidrojumos norādījis arī Genādijs P. [6.3], Administratīvo lietu departaments jau ir mainījis Senāta iepriekšējo praksi un 2004.gada sprieduma Nr.SKA-7 9.2.punktā norādījis, ka, ja nodokļa noteikšanā kļūdījusies nodokļu administrācija un kļūdas pieļaušanā nav vainojams nodokļu maksātājs, tad šī kļūda nedrīkst radīt viņam nelabvēlīgas sekas.

[10] Pamatots ir kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka nodokļu administrācijas pienākums ir pareizi noteikt nodokļa apmēru. Taču visa lēmuma pieņemšanai nepieciešamā informācija iestādei ir jāiegūst, pieņemot sākotnējo lēmumu. Konkrētajā gadījumā nodokļu administrācijai bija iespēja visu nepieciešamo informāciju noskaidrot jau pirms sākotnējā lēmuma pieņemšanas, taču savu objektīvās izmeklēšanas pienākumu tā nav izpildījusi pienācīgi.

[11] Nav pamatots kasācijas sūdzībā minētais arguments, ka apgabaltiesa nepareizi piemērojusi samērīguma principu, ņemot vērā sabiedrības labumu nozīmīgumu. Samērīguma princips tiek piemērots lietderības apsvērumu ietvaros, kas ietverti Administratīvā procesa likuma 66.pantā. Šis pants atklāj lietderības apsvērumu atsevišķos elementus: nepieciešamību, piemērotību, vajadzību, atbilstību. Lai administratīvo aktu uzskatītu par tiesisku, jābūt ievērotiem visiem šiem elementiem (sk.: Egīls Levits. Samērīguma princips publiskajās tiesībās *Jus commune europaeum* un *Satversmē* ietvertais konstitucionāla ranga princips. *Likums un Tiesības*. 2.sējums, Nr.9(13), 262.–270.lpp.).

Konkrētajā gadījumā Rīgas dome nav izsvērusi vajadzības apsvērumu. Administratīvā procesa likuma 66.panta pirmās daļas 3.punktā noteikts, ka iestādei jālemj par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses. Tā kā nodokļa nepareizais aprēķins konkrētajā gadījumā radās Valsts zemes dienesta kļūdas dēļ, tad attiecīgo mērķi – sabiedrības interešu aizstāvību – iespējams panākt, attiecīgi vēršoties ar prasījumu no Valsts zemes dienesta.

[12] Nav pamatota Rīgas domes pārstāves norāde tiesas sēdē, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta sašaurināta tulkošana var novest pie tā, ka nodokļa lēmumu nevarēs grozīt arī nodokļa maksātājam par labu. Tiesiskās palīdzības princips neaizsargā nelabvēlīgu aktu grozīšanu adresātam par labu. Turklāt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 10.punkts speciāli nosaka, ka nodokļu maksātājam ir tiesības pieprasīt pārmaksātās nodokļa summas atmaksāšanu triju gadu laikā pēc konkrētā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Rīgas domes kasācijas sūdzību noraidīt.

Par trešo personu tiesībām tikt uzklaustītām un par iekšējā normatīvā akta nozīmi administratīvā akta izdošanā (Civillikuma 1068. un 1072.pants, Administratīvā procesa likuma 16.pants)

Izdodot administratīvo aktu, iestādei jāievēro tiesiskai valstij atbilstoša administratīvā procesa pamatprincipi, tostarp procesa dalībnieku uzklausišanas princips. Tiesības būt uzklaustītam attiecas ne tikai uz administratīvā akta adresātu, bet arī uz trešajām personām, t.i., arī kopīpašniekiem.

Iestādei ir jāievēro sava prakse, un privātpersonai ir tiesības prasīt tās iekšējo normatīvo aktu vienveidīgu piemērošanu, savukārt, ja valsts pārvalde, izmantojot rīcības brīvību, atkāpjas no iekšējiem normatīvajiem aktiem un tādējādi nelabvēlīgi ietekmē attiecīgo personu tiesības, brīvības vai intereses, šī persona jāinformē par attiecīgā lēmuma iemesliem.

Lieta Nr. SKA-110

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J. Briede,
senatore	G.Višņakova,

pieņemoties Krāslavas novada domes pārstāvim V.Romanovskim,

2004.gada 7.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Krāslavas dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "NIKO R" pieteikuma par Krāslavas novada domes 2003.gada 14.oktobra lēmumu, sakarā ar Krāslavas novada domes kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 17.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar 2003.gada 14.oktobra lēmumu Krāslavas novada dome atcēla dzīvojamās telpas statusu dzīvoklim Nr.(..) N.Rancāna ielā (..), Krāslavā, vienlaicīgi uzdodot sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Dilanis T" (turpmāk – SIA "Dilanis T") izpildīt Krāslavas pilsētas domes 2000.gada 7.novembra lēmuma "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" prasības.

[2] 2003.gada 30.oktobrī dzīvokļu īpašnieku kooperatīvā sabiedrība "NIKO R" (turpmāk – DzīKS "NIKO R") nosūtīja Krāslavas novada domei adresētu vēstuli, lūdzot atcelt 2003.gada 14.oktobra lēmumu. 2003.gada 31.oktobrī DzīKS "NIKO R" saņēma atbildes vēstuli no Krāslavas novada domes priekšsēdētāja. Vēstulē Krāslavas novada domes priekšsēdētājs, lai izvērtētu situāciju, lūdza DzīKS "NIKO R" iesūtīt motivētus iebildumus, kas ir par pamatu minētā dzīvokļa dzīvojamās telpas statusa atcelšanas nesaskaņošanai no viņu puses. Lūgums pamatots ar to, ka SIA "Dilanis T" ir iegādājies minēto dzīvokli īpašumā, nevis ir tā nomiece, nav pārkāpti būvnormatīvus reglamentējošie normatīvie akti un saskaņā ar likumu "Par pašvaldībām" novada pašvaldībai ir jāveicina uzņēmējdarbība savā teritorijā.

[3] Uzskatot, ka Krāslavas novada dome sniegusi atbildi, neizskatot jautājumu pēc būtības, 2003.gada 14.novembrī DzīKS "NIKO R" iesniedza tiesā pieteikumu par Krāslavas novada domes 2003.gada 14.oktobra lēmuma atcelšanu. Pieteikumā DzīKS "NIKO R" norādīja, ka Krāslavas novada dome, pieņemot 2003.gada 14.oktobra lēmumu, pārkāpusi 2000.gada 7.novembrī apstiprināto "Kārtību, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām", kas paredz, ka līdz domes lēmuma pieņemšanai dzīvokļa īpašniekam dzīvojamās telpas statusa atcelšana jāaskaņo ar dzīvojamās mājas iedzīvotājiem un apsaimniekotāju. N.Rancāna ielas (...) dzīvokļa Nr. (...) īpašnieks – SIA "Dilanis T" –, pieprasot izziņu par šāda statusa maiņas saskaņošanu, sākotnēji nenorādīja pārbūves mērķi, bet vēlāk precizējot, ka tā mērķis ir komercdarbība – komercdarbības veidu. Savukārt pēc Krāslavas novada domes 2003.gada 14.oktobra lēmuma pieņemšanas, SIA "Dilanis T" atkārtoti pieprasīja izziņu, tajā arī norādot, ka pieteicējam nav tiesību uzzināt par dzīvojamās telpas turpmākas izmantošanas mērķiem, jo tā statuss esot nomainīts.

[4] Ar Krāslavas rajona tiesas 2003.gada 12.decembra spriedumu DzīKS "NIKO R" pieteikums apmierināts un Krāslavas novada domes 2003.gada 14.oktobra lēmums atcelts.

[5] Izskatot Krāslavas novada domes apelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 17.marta spriedumu atcēla pilnībā no pieņemšanas brīža Krāslavas novada domes 2003.gada 14.oktobra lēmumu. Tiesa atzina, ka DzīKS "NIKO R" bija tiesīgs apstrīdēt Krāslavas novada domes lēmumu, lai gan tā adresāts ir SIA "Dilanis T". Tiesa to pamatoja ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] 2000.gada 7.novembrī apstiprinātā "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" regulē noteiktu secību, kādā tiek veikta dzīvokļa pārveidošana, un

nevar izpildīt kādu darbību, pirms nav veikta darbība, kas paredzēta kārtības iepriekšējos punktos. Pienākums saskaņot jautājumu par dzīvojamās telpas statusu maiņu ar dzīvojamās mājas iedzīvotājiem (pirmkārt, ar to dzīvokļu īpašniekiem vai īrniekiem, ar kuru ir kopīgas sienas, griesti, grīda) un dzīvojamās mājas apsaimniekotāju ir noteikts lēmuma 2. un 3.punktā. Tā kā Krāslavas novada dome nav ievērojusi šo secību un pieņēmusi 2003.gada 14.oktobrī lēmumu pretēji tam, ka jautājums par statusa maiņu nebija saskaņots ar iepriekšminētajām personām, tā ir pārkāpusi 2000.gada 7.novembra lēmumā noteikto kārtību.

[5.2] Atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 43.panta pirmās daļas 12.punktam un 45.panta pirmajai daļai 2000.gada 7.novembra lēmums "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" ir pašvaldības saistošie noteikumi, kuri obligāti jāievēro gan SIA "Dilanis T", gan Krāslavas novada domei.

[5.3] 2003.gada 14.oktobra lēmums ir administratīvs akts, kas, ievērojot Krāslavas novada domes apstiprināto kārtību, groza konkrēta dzīvokļa statusu, līdz ar to piešķirot dzīvokļa īpašniekam tiesības veikt turpmākus pasākumus dzīvokļa pārbūvē uzņēmējdarbības veikšanai minētajā telpā.

[5.4] Krāslavas novada dome ar 2003.gada 14.oktobra lēmumu nevarēja grozīt pašvaldības saistošos noteikumus speciāli vienam subjektam, jo saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 45.pantu saistošajiem noteikumiem ir noteikta izsludināšanas kārtība, kas attiecināma arī uz šo noteikumu grozījumiem. Turklāt noteikumi ir saistoši visiem un nevar attiecībā pret vienu personu taisīt izņēmumus un grozīt tos. Pretējs risinājums pārkāptu vienlīdzības principu un tiesiskuma principu. Neviena tiesību akts Krāslavas novada domei nedod arī tiesības izveidot "speciālu tiesību normu" attiecībā uz SIA "Dilanis T".

[5.5] Dzīvokļa statusa maiņa daudzdzīvokļu namā, pārveidojot to par publisku telpu, var skart pārējo šīs mājas iedzīvotāju, kā arī apsaimniekotāja tiesības un intereses. SIA "Dilanis T" ir formāli piegājis saskaņošanas jautājumam, jo ir pieprasījis izziņu par piekrišanu dzīvokļa statusa maiņai, taču atteicies sniegt informāciju par statusa maiņas mērķi un iespējamo pārbūvi, kas dzīvokļu īpašniekiem un apsaimniekotājiem liedza izvērtēt iespējamo tiesību aizskārumu. Arī Krāslavas novada dome, pieņemot lēmumu, nav novērtējusi minēto personu tiesības un intereses.

[5.6] Tā kā SIA "Dilanis T" dzīvoklī ir paredzējis ierīkot veikalu ar atsevišķu ieeju caur esošo lodžiju, bet preču iekraušanu caur logu, un tas, pārbūvējot dzīvokli, skars ar mājas ekspluatāciju funkcionāli nedalāmi saistītus elementus – ārsienas –, tad saskaņā ar likuma "Par

dzīvokļa īpašumu" 14.panta trešo daļu pārbūvei nepieciešama pārējo dzīvokļa īpašnieku vai dzīvokļa īpašnieku sabiedrības piekrišana. Konkrētajā gadījumā Krāslavas novada dome šo tiesību normu nav ievērojusi.

[6] Par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniegtajā kasācijas sūdzībā Krāslavas novada dome norādīja tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi 2000.gada 7.novembrī lēmuma "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" 2. un 3.punktu. Tiesa lēmuma 2. un 3.punktu ir interpretējusi tā, ka saskaņošana ir nepieciešama, atceļot dzīvokļa statusu, lai arī minēto punktu tekstā nav pieminēta dzīvokļa statusa atcelšana.

[6.2] 2000.gada 7.novembra lēmums "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" ir iekšējs normatīvs akts, kura mērķis ir noteikt pašvaldībai padoto institūciju (būvvalde, dzīvokļu komisija) iekšējās darbības kārtību. Tiesa šo aktu nepamatoti interpretējusi kā pašvaldības saistošos noteikumus. Krāslavas novada dome nav izdevusi likuma "Par pašvaldībām" 43.panta pirmās daļas 12.punktā noteiktos saistošos noteikumus par dzīvojamo māju (dzīvokļu) pārveidošanu par nedzīvojamām mājām (telpām) atbilstoši pašvaldības teritoriālās attīstības plānam. Tāpat Krāslavas novada dome nav apstiprinājusi teritoriālās attīstības plānu.

[7] Tiesas sēdē Krāslavas novada domes pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzībā minētos argumentus.

Motīvu daļa

[8] Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka 2003.gada 14.oktobra lēmums ir administratīvais akts. Izdodot administratīvo aktu, iestādei jāievēro tiesiskai valstij atbilstoša administratīvā procesa pamatprincipi, tai skaitā procesa dalībnieku uzklausišanas princips.

Administratīvā procesa dalībnieku uzklausišana ir viens no svarīgākajiem procesuālā taisnīguma nodrošināšanas līdzekļiem. Loģiskais pamatojums prasībai pēc uzklausišanas ir apstākļi, ka uzklausišanas stadijā jau pirms lēmuma pieņemšanas ir iespējams noskaidrot visas domstarpības un atrast pareizāko risinājumu (Craig P.P. Procedures and administrative decisionmaking. Grām.: The procedure of administrative acts. *European Review of Public Law*. London: Esperia Publications Ltd., 1993, p. 56–57.) Tiesības būt uzklausiņam attiecas ne tikai uz administratīvā akta adresātu, bet arī uz trešajām personām.

Kopīpašnieku viedokļa uzklausišanu un piekrišanu paredz arī privātās tiesības. Tas, ka šajā gadījumā ir skartas kopīpašnieku tiesības, izriet no likuma "Par dzīvokļa īpašumu" 3.panta, kas nosaka:

"(1) Pie dzīvokļa īpašumiem piederošā kopīpašumā esošā daļa ir daudzdzīvokļu mājas daļa, kas sastāv no ārsienām, dzīvokli, neapdzīvojamo telpu vai mākslinieku darbnīcu atdalošām sienām, jumta, bēniņiem, kāpņu telpām, pagrabtelpām, kā arī logiem, durvīm, komunikācijām, iekārtām un citiem ar mājas ekspluatāciju funkcionāli nedalāmi saistītiem elementiem, kas nepieder pie dzīvokļa, neapdzīvojamās telpas vai mākslinieku darbnīcas, kā arī zemesgabals, ja tas nav citas fiziskas vai juridiskas personas īpašumā.

(2) Uz kopīpašuma esošo daudzdzīvokļu mājas daļu attiecināmi Civillikuma 1067.–1072.panta noteikumi."

Civillikuma 1068.pants noteic, ka rīkoties ar kopīpašuma priekšmetu, kā visumā, tā arī noteiktās atsevišķās daļās, drīkst tikai ar visu kopīpašnieku piekrišanu, savukārt Civillikuma 1072.pants noteic, ka kopīpašnieks drīkst ar domājamās daļas kopējo lietu visādi rīkoties, atbilstoši tās būtībai, ja vien šī rīcība līdz ar to neattiecas uz pārējo kopīpašnieku daļām. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2003.gada 24.jūnija sprieduma "Allards pret Zviedriju" (*Allard v. Sweden*, iesniegums Nr.35179/97) 52.punktā ir atzinusi, ka citu īpašnieku piekrišana rīcībai ar kopīpašuma institūta centrālais jautājums. Tādējādi, pieņemot publiski tiesisku lēmumu (administratīvo aktu), iestādei jāņem vērā arī procesa dalībnieku civilās tiesības.

[9] Krāslavas novada domes 2003.gada 14.oktobra lēmums ir adresēts SIA "Dilanis T", taču tas skar arī trešo personu – dzīvojamās mājas iedzīvotājus un DzīKS "Niko R" – intereses. Kā pareizi sprieduma motīvu daļā norādījusi apgabaltiesa, dzīvokļa statusa maiņa daudzdzīvokļu namā, pārveidojot to par publisku telpu, var ietekmēt visas mājas uzturēšanu un apsaimniekošanu.

Tādējādi pirms lēmuma pieņemšanas Krāslavas novada domei bija jāuzklausa (tieši vai pastarpināti, veicot to ar SIA "Dilanis T" starpniecību) mājas iedzīvotāju un apsaimniekotāja viedoklis.

Ņemot vērā iepriekš teikto, nevar piekrist kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentam [6.1], ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi 2000.gada 7.novembra lēmuma "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" 2. un 3.punktu. Kasācijas sūdzības iesniedzējs šo normu interpretācijā kļūdaini izmantojis tikai vienu – gramatisko tiesību normu interpretācijas metodi un tā rezultātā nonācis pie secinājuma, ka attiecīgā kārtība neparedz saskaņošanu attiecībā uz dzīvojamo telpu statusa atcelšanu. Taču tiesību normas tulkojamas arī kopsakarā ar

citām tiesību normām, kā arī jānoskaidro tiesību normu jēga, pamatojoties uz lietderīgu un taisnīgu mērķi, kas ar attiecīgo tiesību normu jāsasniedz (Administratīvā procesa likuma 17.pants). Apgabaltiesa minētos kārtības punktus interpretējusi saistībā ar tiesību principiem un citām normām. Tādējādi apgabaltiesa nonākusi pie pareizas šo normu interpretācijas, secinot, ka dzīvojamo telpu statusa atcelšana bija jāsašķir ar citiem īpašniekiem un apsaimniekotāju.

[10] Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa nosaka: "Valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Tā darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros. Valsts pārvalde savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim."

Likuma "Par pašvaldībām" 43.panta pirmās daļas 12.punkts nosaka, ka vietējās pašvaldības dome ir tiesīga izdot saistošus noteikumus jautājumos par dzīvojamo māju (dzīvokļu) pārveidošanu par nedzīvojamām mājām (nedzīvojamām telpām) atbilstoši pašvaldības teritoriālās attīstības plānam. Tādējādi likumdevējs ir noteicis, ka tiesiskais pamats dzīvokļu pārveidošanai par nedzīvojamu telpu ir pašvaldības saistošie noteikumi.

[11] Krāslavas pilsētas domes 2000.gada 7.novembrī apstiprinātajā lēmumā "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" nav norādīts, ka tie ir saistošie noteikumi. Tomēr šos noteikumus Krāslavas novada dome ir piemērojusi uz ārpusi, uzliekot par pienākumu SIA "Dilanis T" izpildīt šīs kārtības prasības. Ja noteiktā kārtība būtu iekšējais normatīvais akts, kā tas norādīts kasācijas sūdzībā, tas būtu saistošs tikai pašai domei un tai padotajām institūcijām. Uz to nevarētu atsaukties, pieņemot lēmumu, kas saistošs privātpersonai.

2000.gada 7.novembra lēmums "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" ir adresēts abstraktam personu lokam, tas tiek piemērots uz āru un regulē tiesiskās attiecības starp pašvaldību un privātpersonu. Turklāt lēmumā ietvertais regulējums atbilst likuma "Par pašvaldībām" 43.panta pirmās daļas 12.punktā ietvertajam pilnvarojumam. Apstāklis, ka lēmums nav izsludināts saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 45.panta trešo daļu, nav noteicošs, jo nemaina lēmumā ietverto tiesību normu būtību (sk. arī Satversmes tiesas 1999.gada 7.septembra sprieduma lietā Nr.04-03(99) 3.punktu).

Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka minētais lēmums atbilst visām ārējā normatīvā akta pazīmēm un privātpersonai varēja radīt pamatotu pārliecību par lēmuma piemērošanu vispārēji saistošo raksturu. Līdz ar to arī loģisks ir apgabaltiesas secinājums, ka 2000.gada 7.novembra lēmums

"Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" ir pašvaldības saistošie noteikumi.

[12] Pat ja Krāslavas pilsētas domes 2000.gada 7.novembrī apstiprināto lēmumu "Kārtība, kādā dzīvokli daudzdzīvokļu dzīvojamā namā pārveido par publiskām telpām" uzskatītu par iekšējo normatīvo aktu, iestādei ir jāievēro sava prakse un privātpersonai ir tiesības prasīt iekšējo normatīvo aktu vienveidīgu piemērošanu.

Eiropas Padomes Ministru komitejas 1980.gada 11.martā pieņemtā rekomendācija Nr.R (80)2 "Par rīcības brīvības izmantošanu valsts pārvaldē" (turpmāk – rekomendācija) nosaka pamatprincipus, kas jāievēro dalībvalstu iestādēm, izmantojot likumā piešķirto rīcības brīvību. Cita starpā, rekomendācija satur pamatprincipus attiecībā uz iekšējiem normatīvajiem aktiem. Rekomendācijas 6. punktā noteikts, ka iestādei jāievēro iekšējo normatīvo aktu, tai pat laikā katrā gadījumā apsverot arī attiecīgās lietas apstākļus. Savukārt 8. punktā noteikts, ka, ja valsts pārvalde, izmantojot rīcības brīvību, atkāpjas no iekšējiem normatīvajiem aktiem un tādējādi nelabvēlīgi ietekmē attiecīgo personu tiesības, brīvības vai intereses, šī persona tiek informēta par attiecīgā lēmuma iemesliem. To var darīt, paskaidrojot šos iemeslus aktā vai pietiekošā laika periodā izsniedzot tos pēc personas, kuras tiesības, brīvības vai intereses ir skartas, pieprasījuma.

Rekomendācijas skaidrojumā norādīts, ka iekšējo normatīvo aktu ievērošanas princips norāda uz valsts pārvaldes darbības vienveidīgas darbības svarīgumu. Tas sasaucas ar vispārējo vienlīdzības principu, un tā mērķis ir veicināt valsts pārvaldes paredzamību un noteiktību. Savukārt par atkāpšanos no šiem aktiem rekomendācijas pielikumā skaidrots, ka šī principa piemērošana dod iespēju indivīdam no pamatojuma saprast, kāpēc attiecīgajā gadījumā priekšraksti ir pārkāpti, vai tas šādos apstākļos ir bijis objektīvi nepieciešami, vai tas ir patvaļīgs pārkāpums.

Kaut arī Eiropas Padomes rekomendācijas dalībvalstīm nav tieši saistošas, tās ietver un izskaidro vispārīgos tiesību principus, kuru ievērošana savukārt izriet no Administratīvā procesa likuma 4.panta otrās daļas.

Konkrētajā gadījumā Krāslavas novada dome nav rīkojusies atbilstoši iepriekšminētajiem principiem. Tā ir atkāpusies no saviem priekšrakstiem, bet pamatojumu tam nav devusi.

[13] Ņemot vērā iepriekš teikto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un ir atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 17.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Krāslavas novada domes kasācijas sūdzību noraidīt.

Par iestādes izmantotās rīcības brīvības tiesiskumu (Būvniecības likuma 31.pants)

Ja valsts pārvaldes iestāde, pieņemot lēmumu, nav ievērojusi procesuālā taisnīguma principu, tad uzskatāms, ka tā savu rīcības brīvību ir izmantojusi kļūdaini un tādējādi lēmums ir prettiesisks.

Lieta Nr. SKA-120

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

2004.gada 7.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Emmas Ž. pieteikuma par Alūksnes pilsētas domes 2002.gada 20.jūnija lēmumu, sakarā ar Emmas Ž. kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 16.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar 2002.gada 20.jūnija lēmumu Alūksnes pilsētas dome uzdeva vairākiem ēku Pils ielā (..), Lielā ezera ielā (..) un Lielā Ezera ielā (..), Alūksnē īpašniekiem, to skaitā Emmai Ž., divu mēnešu laikā nojaukt ar viņu īpašumā esošās ēkas saistīto būvi – malkas šķūnītšus. Lēmumā papildus tika noteikts, ja noteiktajā termiņā ēku īpašnieki minēto malkas šķūnīti nenojauks, pašvaldība organizē būvju nojaukšanu par saviem līdzekļiem, attiecīgi pēc nojaukšanas darbu izpildes piedzenot no ēkas un būves īpašniekiem visus ar būves nojaukšanu saistītos izdevumus.

[2] 2003.gada 9.jūlijā Emma Ž. iesniedza Alūksnes rajona tiesā pieteikumu par Alūksnes pilsētas domes 2002.gada 20.jūnija lēmuma atcelšanu. Pieteikumā Emma Ž. norādīja, ka dome, pieņemot administratīvo aktu, rupji pārkāpusi Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr. 154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 61. un 62.punktu, kā arī tā nav ņēmusi vērā administratīvā akta izdevēja pienākumu uzklaut lietās dalībniekus. Alūksnes pilsētas dome vienlaikus arī pārkāpusi Satversmes 96. un 105.pantā noteiktās cilvēka pamattiesības un nav pareizi piemērojusi Civillikuma 927., 928. un 1084.pantu un Būvniecības likuma 31.pantu.

[3] Ar Alūksnes rajona tiesas 2003.gada 24.septembra spriedumu atteikts apmierināt Emmas Ž. pieteikumu.

[4] Izskatot Emmas Ž. apelācijas sūdzību, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 16.marta spriedumu atteica apmierināt viņas pieteikumu par Alūksnes pilsētas domes 2002.gada 20.jūnija lēmuma atcelšanu. Tiesa spriedumu pamatoja ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Apstrīdētais Alūksnes domes lēmums pieņemts, pamatojoties uz Civillikuma 1084.pantu un Būvniecības likuma 31.pantu, kā arī pamatots ar Alūksnes pilsētas domes būvvaldes būvinspektora A.Kaukalas atzinumu, kurā norādīts, ka šķūnītša tehniskais stāvoklis ir neapmierinošs, pēc to vizuālās apskates redzams, ka koka konstrukcijas satrunējušas, šķūnītši sašķiebušies, sienas daudzās vietās no ārpusē atbalstītas ar balstiem. Līdz ar šķūnītis ir bīstams to lietotājiem un apkārtējiem cilvēkiem, kā arī to ārējais izskats bojā pilsētas ainavu.

[4.2] Atbilstoši "Būvniecības likuma" 8.pantam fiziskai personai, kura ir saņēmusi attiecīgu būvprakses sertifikātu, ir tiesības būvniecības jomā veikt arī būvekspertīzi. No Būvniecības kontroles tiesību apliecības redzams, ka būvinspektore A.Kaukala var veikt būvniecības kontroli attiecīgās pašvaldības teritorijā. Līdz ar to nav pamata apšaubīt minētās amatpersonas kompetenci un nav pamatots arguments, ka lēmums pieņemts uz nelegitīma atzinuma pamata. Turklāt, ņemot vērā Būvniecības likuma 7.panta trešo daļu, nav pamatots apelācijas sūdzībā minētais arguments, ka būvinspektors var kontrolēt vienīgi būvju projektēšanu un būvdarbus. Līdz ar to A.Kaukala pamatoti varēja dot atzinumu par būves tehnisko stāvokli un izskatīt ietekmi uz pilsētas centra kopējo ainavu.

[4.3] Lietā nav strīda, ka nojauktā ēka ir bijusi 12 dzīvokļu īpašnieku kopīpašums. Sūdzības iesniedzējas pārstāvis tiesas sēdē neapstrīdēja Alūksnes pilsētas domes pārstāvja paskaidrojumus, ka pārējiem mājas īpašniekiem ir bijis zināms šāda lēmuma pieņemšanas fakts un viņi pret lēmumu nekādus iebildumus nav cēlušies. Tādējādi secināms, ka, pieņemot lēmumu, nebija nepieciešams uzklaut katru konkrēta kopīpašnieka viedokli.

[4.4] Lietā nav strīda, ka šķūnītši bija koka būves, kuru lietošanai paredzētais termiņš bija pagājis. Līdz ar to nebija pamata lemt par to atjaunošanu. Tā kā pēc jaunu šķūnītšu uzbūvēšanas ir palielinājusies īpašuma vērtība, tad nevar uzskatīt, ka kopīpašnieku interesēm būtu nodarīts nesamērīgs kaitējums. Tādējādi arī lēmums nojaukt šķūnītšus ir bijis samērīgs.

[4.5] Pieteicējas arguments par Satversmes 96. un 105.pantā noteikto principu pārkāpšanu nav pamatots, jo minētās normas nav attiecināmas uz konkrēto strīdu.

[5] Par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniegtajā kasācijas sūdzībā Emma Ž. norādījusi tālāk minētos argumentus.

[5.1] Tiesa nav vērtējusi, vai Būvniecības likuma 31.pantā un Civillikuma 1084.pantā noteiktā norma ir pareizi piemērota, t.i., tiesa nav pamatojusi un novērtējusi iestādes rīcības brīvību, kas tai izriet no minētajiem normatīvajiem aktiem.

[5.2] Tiesa, uzskatot, ka nebija nepieciešams uzklaut viņu kā administratīvā akta adresātu, nav ņēmusi vērā Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 43.2.apakšpunktu, 49.punktu, 50.punktu un Administratīvā procesa likuma 62.pantu.

[5.3] Tiesa nav pareizi vērtējusi samērīguma principu. Par jaunu šķūnīšu būvniecību tika samaksāti Ls 670, pašvaldība īpašnieci nav kompensējusi pat daļu no šīs summas, lai gan tā ir ieguvēja, jo ir sakopta vide.

[5.4] Vecie šķūnīši funkcionāli darbojās nevainojami, līdz ar to tiesa nav ņēmusi vērā arī Civillikuma 928.pantu.

[5.5] Tiesa nav argumentējusi sabiedrības intereses un līdz ar to nav piemērojusi arī Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Cilvēktiesību konvencijas) Pirmā protokola 1.pantu.

[5.6] Tiesa nav vērtējusi Satversmes 96.pantu un 105.pantu.

[5.7] Tiesa nav piemērojusi Ministru kabineta 2001.gada 16.oktobra noteikumu Nr.444 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 405-01 "Būvju tehniskā apsekošana" 6.punktu. Atbilstoši šiem noteikumiem tehnisko apsekošanu var veikt tikai sertificētas personas. A.Kaukale ir sertificēta veikt ēku būvuzraudzību, taču ēku būvuzraudzība neiekļauj sevī tehnisko apsekošanu. Minētās darbības sabiedriskā organizācija "Latvijas Būvinženieru savienība", kas darbojas uz Ministru kabineta pilnvarojuma pamata, sertificē atsevišķi. Ministru kabineta 1998.gada 31.augusta rīkojuma Nr.428 "Par pilnvarām izsniegt būvprakses sertifikātus reglamentētajā sfērā" 1.1.apakšpunkts uzskaita jomas, kurās notiek būvspeciālistu sertifikācija. Ēku būvekspertīze un būvju tehniskā apsekošana ir divas atšķirīgas lietas un sertifikāts vienā no šīm jomām neļauj darboties otrā.

[5.8] Tiesa nepareizi piemērojusi Civilprocesa likuma 5. un 7.pantu, jo nepareizi piemērojusi procesuālo tiesību normas un nepārbaudīja visus pierādījumus un pieteicējas argumentus. Atbilstoši likuma "Par tiesu varu" 1.panta otrajā daļā iekļautajam tiesiskuma principam tiesai, izlemjot lietu, ir jāpiemēro arī vispārējo tiesību principi un tiesību doktrīna.

Motīvu daļa

[6] Būvniecības likuma 31.panta pirmā daļa noteic, ka, ja būve ir pilnīgi vai daļēji sagrūvusi vai nonākusi tādā stāvoklī, ka tās lietošana ir bīstama vai tā bojā ainavu, īpašniekam saskaņā ar attiecīgās pašvaldības lēmumu tā jāsaved kārtībā vai jānojauc atbilstoši Civillikuma 1084.panta noteikumiem.

Savukārt Civillikuma 1084.panta trešā daļa noteic, ka, ja būves īpašnieks vai valdītājs, pretēji attiecīgās varas pieprasījumam, nenovērš draudošās briesmas, tad attiecīgai iestādei, raugoties pēc apstākļiem, būve jāsaved kārtībā vai arī pavisam jānojauc uz īpašnieka rēķina.

Pamatots ir kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka piemērotajos normatīvajos aktos ir paredzēta iestādes rīcības brīvība – izvēle starp savešanu kārtībā un nojaukšanu. Tomēr tiesas funkcija ir kontrolēt valsts pārvaldes darbības tiesiskumu, nevis valsts pārvaldes vietā pieņemt lēmumu par lietderību. Citādi tiesa faktiski funkcionāli iekļautos valsts pārvaldē, kļūtu par augstāku valsts pārvaldes iestādi. Tādēļ tiesa var pārbaudīt tikai to, vai valsts pārvalde, izmantojot savu rīcības brīvību, ir rīkojusies tiesiski (sk. Levits E. Ģenerālkauzula un iestādes (tiesas) rīcības brīvība (II). *Likums un Tiesības*, 2003. jūlijs, 204.–205.lpp.)

[7] Valsts pārvaldes rīcības brīvība nav izmantota tiesiski, ja tā ir kļūdaina. Līdz ar to tiesai ir jāpārbauda iespējamās rīcības brīvības izmantošanas kļūdas. Principā iespējami trīs kļūdu veidi: rīcības brīvības neizmantošana, rīcības brīvības pārsniegšana un rīcības brīvības nepareiza izmantošana.

[8] Alūksnes pilsētas dome nav pielaidusi pirmās divas kļūdas, jo ir izmantojusi savu rīcības brīvību, turklāt nepārkāpjot likumā noteiktās robežas.

[9] Valsts pārvaldes rīcības brīvība ir izmantota nepareizi, ja tās izmantošana ir pretrunā ar noteikumiem, kas reglamentē rīcības brīvības pareizu izmantošanu – tai skaitā procesuālā taisnīguma principus.

[10] Administratīvā procesa dalībnieku uzklautāšana ir viens no svarīgākajiem procesuālā taisnīguma nodrošināšanas līdzekļiem. Loģiskais pamatojums prasībai pēc uzklautāšanas ir apstākļi, ka uzklautāšanas stadijā jau pirms lēmuma pieņemšanas ir iespējams noskaidrot visas domstarpības un atrast pareizāko risinājumu (Craig P.P. Procedures and administrative decisionmaking. Grām.: The procedure of administrative acts. *European Review of Public Law*. London: Esperia Publications Ltd., 1993, p. 56–57.).

Pamatots ir apgabaltiesas secinājums [4.3], ka nebija nepieciešams uzklaut katra konkrēta kopīpašnieka viedokli. Šāds secinājums izriet no likuma "Par dzīvokļa īpašumu" 27.¹panta pirmās

daļas, kas nosaka, ka par daudzdzīvokļu mājas kopīpašumā esošās daļas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu lemj tikai daudzdzīvokļu mājas dzīvokļu īpašnieku kopsapulce.

Tomēr no lietas materiāliem neizriet, ka pirms lēmuma pieņemšanas Alūksnes pilsētas dome būtu uzklauzījusi kopsapulces viedokli. Tas vien, ka, kā norādīts apgabaltiesas spriedumā, pārējiem īpašniekiem bijis zināms šāda lēmuma pieņemšanas fakts, nenožīmē, ka viņu kolektīvais viedoklis ir bijis uzklauts. Tādējādi Alūksnes pilsētas dome, pieņemot lēmumu, ir pārkāpusi uzklauzīšanas principu.

[11] Arī pamatojuma princips ir viens no būtiskākajiem procesuālā taisnīguma nodrošināšanas līdzekļiem. Pamatojuma princips lielā mērā saistīts ar pušu vienlīdzības principu. Administratīvā procesa dalībnieki – iestāde un indivīds – atrodas nelīdztiesīgā stāvoklī: iestādei ir izņēmuma tiesības piekļūt visiem lietas materiāliem, tāpat arī ārējiem un iekšējiem normatīvajiem aktiem, kurus tā piemēro un ir pilnībā apguvusi. Citiem dalībniekiem šāda iespēja tiek dota ar pamatojuma starpniecību.

Gadījumā, ja lēmuma pieņēmējam dota rīcības brīvība, tam pašam jāizšķiras starp pareizāko risinājumu. Administratīvā procesa ietvaros lēmuma pieņēmējam sava izšķiršanās ir arī jāpamato.

Tiesas kompetencē nav izvērtēt, vai konkrētajā gadījumā lietderīgāka būtu ēkas sakārtošana vai ēkas nojaukšana. Šiem apsvērumiem bija jāizriet no Alūksnes pilsētas domes lēmuma. Taču no pārsūdzētā lēmuma šāds pamatojums neizriet. No lēmuma tikai redzams daļējs pamatojums par lēmuma nepieciešamību – šķūņu bīstamība un ainavas bojāšana. Precīzāks pamatojums izriet no būvinspektora 2002.gada 12.jūnija atzinuma, taču, kā izriet no lietas materiāliem, šis atzinums iedzīvotājiem līdz ar lēmumu nav nosūtīts.

[12] No iepriekšteiktā secināms, ka Alūksnes pilsētas dome, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, nav ievērojusi procesuālā taisnīguma principus. Savukārt no tā secināms, ka tā savu rīcības brīvību ir izmantojusi nepareizi un lēmums ir prettiesisks.

[13] Ja tiesa, pārbaudot attiecīgo lēmumu, konstatē, ka pārvalde savu rīcības brīvību ir izmantojusi kļūdaini, tad tā nevis pati izdara lietderības apsvērumus, bet uzdod to vēlreiz izdarīt iestādei, ņemot vērā tiesas viedokli. Tas izriet no varas dalīšanas principa [6].

Tomēr jāņem vērā, ka konkrētajā gadījumā pārsūdzētais administratīvais akts vairs nav spēkā, jo ir jau izpildīts. Procesuālais regulējums, kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā, neparedzēja administratīvā akta spēkā esamības apturēšanu sakarā ar šī akta pārsūdzēšanu. Tāpēc tiesa nevar atcelt pārsūdzēto lēmumu, bet tikai var konstatēt tā tiesiskumu vai prettiesiskumu. Šī iemesla dēļ Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas sprieduma rezolūtivajai daļai, ka nav iespējams apmierināt Emmas Ž.

lūgumu atcelt pārsūdzēto Alūksnes pilsētas domes 2002.gada 20.jūnija lēmumu.

[14] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nepamatoti nav vērtējusi Satversmes 96. un 105.pantu, kā arī Cilvēktiesību konvencijas Pirmā protokola 1.pantu. Nevar piekrist apgabaltiesas secinājumam, ka minētie Satversmes panti nav attiecināmi uz konkrēto strīdu.

[15] Satversmes 96.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Satversmes tiesa līdz šim nav interpretējusi jēdzienu "mājoklis".

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka "gadījumos, kad ir šaubas par Satversmē ietvertu cilvēktiesību normu saturu, tās tulkojamas pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu piemērošanas praksē. Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse, kas saskaņā ar saistībām, ko Latvija uzņēmusies (...), ir obligāta attiecībā uz Konvencijas normu interpretāciju, un šī prakse izmantojama arī attiecīgo Satversmes normu tulkošanai" (sk. Satversmes tiesas 2000.gada 30.augusta sprieduma lietā Nr.2000-03-01 5.punktu).

[16] Eiropas Cilvēktiesību tiesa jēdzienu "mājoklis" (angļu val. "home", franču val. "domicile") ir tulkojusi ļoti plaši. Tomēr lielākoties tiesības uz mājokli šī tiesa ir aplūkojusi kā indivīda tiesības dzīvot savā mājoklī un būt pasargātam no nevēlamas iejaukšanās ar mājokli saistītajā privātajā dzīvē. Taču, ja tiesības uz mājokli ir saistītas arī ar īpašuma tiesībām, Eiropas Cilvēktiesību tiesa to parasti ir aplūkojusi saistībā ar Cilvēktiesību konvencijas 1.protokola 1.pantu, kas aizsargā īpašuma tiesības.

Arī šajā spriedumā Administratīvo lietu departaments, sekojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei, aplūkos kasācijas sūdzības iesniedzējas tiesību ierobežojumu no īpašuma tiesību viedokļa.

[17] Satversmes 105.pants nosaka: "Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību."

Līdzīga satura normas ietver arī Cilvēktiesību konvencijas Pirmā protokola 1.pants, kas nosaka: "Jebkurai fiziskai vai juridiskai personai ir tiesības uz sava īpašuma izmantošanu. Nevienam nedrīkst atņemt viņa īpašumu, izņemot, ja tas notiek publiskajās interesēs un apstākļos, kas noteikti ar likumu un atbilst vispārējiem starptautisko tiesību principiem.

Iepriekšminētie noteikumi neierobežo valsts tiesības pieņemt likumus, kādus tā uzskata par nepieciešamiem, lai kontrolētu īpašuma izmantošanu saskaņā ar vispārējām interesēm vai lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu, vai sodu samaksu."

[18] Gan no Satversmes 105.panta, gan Cilvēktiesību konvencijas 1.protokola 1.panta izriet vairāki īpašuma tiesību ierobežošanas nosacījumi. Pirmkārt, īpašuma tiesības var ierobežot ar likumu. Kā jau minēts iepriekš, konkrētajā gadījumā būves nojaukšanas gadījumi paredzēti Būvniecības likuma 31.pantā un Civillikuma 1084.pantā.

[19] Otrkārt, īpašuma tiesību ierobežojumam jābūt sabiedrības interesēs. Kā izriet no lietas materiāliem, lēmums par šķūnīša nojaukšanu tika pieņemts sabiedriskās drošības un pilsētas ainavas sakārtošanas interesēs. Abi šie mērķi uzskatāmi par atbilstošiem sabiedrības interesēm. Kā redzams no lietas materiāliem, citi kopīpašnieki nav iebilduši pret šo lēmumu un vēlējušies jaunu šķūnīšu celtniecību. No tā secināms, ka pārsūdzētais lēmums ir arī citu kopīpašnieku interesēs. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir noteikusi, ka īpašuma atņemšana var būt "sabiedrības interesēs" pat tad, ja plašāka sabiedrība tieši neko neiegūst. Ir pietiekoši, ja tiek aizsargātas kopīpašnieku intereses (sk., piemēram, sprieduma 52.punktu lietā "Allard pret Zviedriju" (*Allard v. Sweden*), iesniegums Nr.35179/97).

[20] Lai tiesību ierobežošanu uzskatītu par atbilstoši 1.protokola 1.pantam, sasniedzamajam mērķim ir jābūt samērīgam ar indivīda tiesību ierobežojumu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākos spriedumos (sk., piemēram, sprieduma 55.punktu lietā "Allans Jakobsons pret Zviedriju" (*Allan Jacobsson v. Sweden*), iesniegums Nr.10842/84) norādījusi, ka, vērtējot šo samērīgumu, iestādēm ir piešķirta plaša rīcības brīvība.

Kā jau minēts iepriekš [10], nojauktais šķūnītis bija kopīpašuma daļa, kas nebija nodalīta kā atsevišķais īpašums un nostiprināta uz kasācijas sūdzības iesniedzējas vārda. Jaunu šķūnīšu celtniecība bija arī citu kopīpašnieku interesēs.

Var piekrist kasācijas sūdzības iesniedzējai, ka jaunu šķūnīšu celtniecība ir prasījusi izdevumus, taču īpašniekam ir jārēķinās ar dažāda veida izdevumiem un ieguldījumiem sava īpašuma uzturēšanai un apsaimniekošanai. Šāds pienākums izriet ne tikai no iepriekš citētajiem Būvniecības likuma, likuma "Par dzīvokļa īpašumu", bet arī no Civillikuma 863.panta. Civillikuma 863.pants nosaka: "Kas bauda vai vēlas baudīt kādas lietas labumus, tam arī jānes ar šo lietu saistītie pienākumi, kā arī trešās personas šai lietai vai tās dēļ taisītie izdevumi."

Tādējādi nevar uzskatīt, ka kasācijas sūdzības iesniedzējas tiesību aizskārums ir bijis nesamērīgs ar sasniedzamo mērķi.

[21] No iepriekšteiktā secināms, ka, kaut arī apgabaltiesa nepareizi secinājusi, ka Satversmes 96. un 105.pants uz konkrēto strīdu nav attiecināms, šī tiesas kļūda nav novedusi pie lietas nepareizas izspriešanas.

[22] Tas, ka īpašums konkrētajā gadījumā bija aprobežots, nerada šaubas. Tāpēc nav piemērojams kasācijas sūdzībā [5.4] minētais Civillikuma 928.pants, kas noteic, ka šaubu gadījumā arvien pieņemams, ka īpašums ir neaprobežots.

[23] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments [5.7] attiecībā uz būvinspektora kompetenci. Atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 49. un 50.punktam Alūksnes pilsētas dome, konstatējot lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus, ir ņēmusi vērā būvinspektora atzinumu. Minētais atzinums nav uzskatāms par būvekspertīzes atzinumu Būvniecības likuma izpratnē, jo būvinspektore, apsekojot nekustamo īpašumu, ir sastādījusi atzinumu, kurā viņa ir izteikusi savu viedokli par šā īpašuma stāvokli un tā ietekmi uz ainavu. Lai arī atzinums, kā jau konstatēts iepriekš [4.1] un [11], ir bijis par pamatu Alūksnes domes lēmuma pieņemšanai, tomēr šis apstāklis vien neļauj to atzīt par būvekspertīzes atzinumu. Līdz ar to būvinspektore 2002.gada 12.jūnijā, dodot atzinumu par malkas šķūnīšiem, nav pārkāpusi savas pilnvaras. Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav nepieciešams vērtēt no kasācijas motīva [5.7] izrietošo jautājumu, vai Alūksnes pilsētas domes būvinspektore bija tiesīga veikt būvekspertīzi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 16.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Emmas Ž. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par pašvaldības lēmuma paziņošanu adresātam un par Valsts zemes dienesta Centrālo zemes komisiju kā pašvaldības lēmuma apstrīdēšanas institūciju (likuma "Par pašvaldībām" 47.pants un likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 4.pants, 15.panta 2.punkts un 33.pants)

Par pašvaldības lēmuma pienācīgu paziņošanu adresātam nav uzskatāma publikācija vietējā pagasta laikrakstā, it īpaši, ja adresāts nedzīvo šajā pagastā.

Valsts zemes dienesta Centrālā zemes komisija ir apstrīdēšanas institūcija tiem iestāžu lēmumiem, kas saistīti ar zemes lietošanas tiesībām. Taču tā nav tiesīga pārskatīt pašvaldības lēmumus par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu.

Lieta Nr. SKA-154

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I. Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Turlavas pagasta padomes pārstāvim M.Ozoliņam, pieteicējam Jānim V. un viņa pārstāvei zvērinātai advokātei D.Alsnei,

2004.gada 12.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Jāņa V. sūdzības par Turlavas pagasta padomes lēmumiem, sakarā ar Turlavas pagasta padomes kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 23.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1992.gada 15.jūnijā Jānim V. ar Kuldīgas rajona Turlavas pagasta padomes (turpmāk – padome) lēmumu piešķirta pastāvīgā lietošanā mantojamā zeme (...). Zeme nav ierakstīta zemesgrāmatā.

2002.gada 27.februārī padome nolēma (sk. 2002.gada 27.februāra padomes sēdes protokola Nr.3 7.§), ka zemes lietošanas tiesības tiks pārtrauktas pēc 2002.gada 22.marta divu gadu nekustamā īpašuma nodokļa parādniekiem, ja netiks noslēgta vienošanās par parādu nomaksu. Parādnieku skaitā norādīta arī saimniecība (...).

2002.gada 28.martā padome pieņēma lēmumu zemi (...) piešķirt pastāvīgā lietošanā N.Š. (sk. 2002.gada 28.marta padomes sēdes protokola Nr.5 7.§ un šā lēmuma pielikumu).

Izskatījusi Jāņa V. sūdzību par zemes lietošanas tiesību pārtraukšanu, padome nolēma (sk. 2002.gada 22.maija padomes sēdes protokols Nr.8 9.§) 2002.gada 28.marta lēmumu par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu Jānim V. uz zemi (...) nemainīt.

[2] Par padomes 2002.gada 27.februāra, 28.marta un 22.maija lēmumiem Jānis V. iesniedza prasības pieteikumu Kuldīgas rajona tiesai, kurā norādījis:

[2.1] tā kā Jānis V. nav Turlavas pagasta iedzīvotājs un par 2002.gada 27.februāra lēmumu netika informēts, viņam nav bijusi iespēja panākt lēmumā minēto vienošanos par parāda nomaksu. Par zemes lietošanas tiesību pārtraukšanu Jānis V. uzzinājis tikai 2002.gada 19.aprīlī;

[2.2] no paziņojuma par nodokļa parāda apmēru redzams, ka parāds Ls 133,71 latu apmērā ir tieši par diviem gadiem, nevis vairāk kā par diviem gadiem;

[2.3] pirmais nodokļa parāda samaksas termiņš ir bijis 2002.gada 1.aprīlis, taču lēmums par lietošanas tiesību pārtraukšanu Jānim V. un piešķiršanu N.Š. pieņemts jau 28.martā;

[2.4] padome nav ievērojusi procesuālo kārtību, kādā tiek paziņoti un izpildīti lēmumi par zemes lietošanas tiesību atsavināšanu. Turklāt zemes lietošanas tiesību pārtraukšana nav vienīgais līdzeklis, kā panākt nekustamā īpašuma nodokļa parāda samaksu.

Kuldīgas rajona tiesa ar 2004.gada 16.janvāra spriedumu atjaunoja Jānim V. zemes lietošanas tiesības uz zemi (...), kā arī atcēla padomes 2002.gada 27.februāra lēmumu daļā par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu Jānim V. pēc 2002.gada 22.marta, padomes 2002.gada 28.marta lēmumu daļā par zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā N.Š. un 2002.gada 22.maija lēmumu Nr.9.

[3] Izskatījusi padomes apelācijas sūdzību, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) atjaunoja Jānim V. zemes lietošanas tiesības uz zemi (...) un atcēla padomes 2002.gada 27.februāra lēmumu daļā par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu Jānim V. pēc 2002.gada 22.marta, kā arī atcēla padomes 2002.gada 28.marta lēmumu daļā par (...) zemes piešķiršanu lietošanā N.Š. un 22.maija lēmumu Nr.9.

[3.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka Jānis V. nekustamā īpašuma nodokli nav maksājis vairāk nekā divus gadus, tāpēc padomei bija likumīgs pamats lemt par zemes lietošanas tiesību atsavināšanu saskaņā ar likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 33.pantu.

[3.2] Tiesas sēdē netika gūti apstiprinājumi tam, ka par padomes 2002.gada 27.februāra lēmumu Jānis V. ticis informēts, jo padomes pārstāvis nevarēja iesniegt pierādījumus tam, ka lēmums pienācīgā kārtā paziņots adresātam. Publikācija pagasta vietējā laikrakstā nav uzskatāma par pienācīgu paziņošanu konkrētajā lietā, jo Jānis V.

nedzīvo Turlavas pagastā un pats (..) zemi neapsaimniekoja. Tā kā Jānis V. paziņojumu par iepriekš minēto padomes lēmumu nav saņēmis, viņam nav bijusi iespēja ar padomi noslēgt vienošanos par nodokļu parāda nomaksu. Bez tam no lēmuma neizriet, ka padome būtu apsvērusi lietderības apstākļus šāda lēmuma pieņemšanai.

[3.3.] Padome tiesā nav iesniegusi pierādījumus savam apgalvojumam, ka Jānis V. apzināti nav maksājis nodokļus un ka tādējādi tos nav iespējams iekasēt bezstrīdus kārtībā. Pirms galējā lēmuma pieņemšanas padome nav uzklauzījusi Jāņa V. paskaidrojumus par nodokļa parāda izveidošanās apstākļiem.

[3.4.] Apgabaltiesa atzīst, ka padome nav ievērojusi Nolikuma par lauku apvidu zemi normas – nav brīdinājusi par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu.

[4] Par apgabaltiesas 2004.gada 23.marta spriedumu padome iesniedza kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt spriedumu daļā par padomes lēmumu atcelšanu. Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa pamatojusies uz Civilprocesa likuma 97.pantu, taču nav norādījusi, kāpēc tā devusi priekšroku prasītāja apgalvojumiem, ka viņš nav saņēmis 2002.gada 27.februāra lēmuma izrakstu. Nav ievērots likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 33.pants, kas noteic, kurā institūcijā jāpārsūdz lēmums, ja persona nepiekrīt zemes lietošanas tiesību izbeigšanai. Apgabaltiesa nepareizi vērtējusi arī pierādījumus, proti, ka nodokļa paziņojumus ar atgādinājumu par parāda lielumu uz gada sākumu izsūta katru gadu. Tādējādi nevar uzskatīt, ka parādnieks nav brīdināts.

[5] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības Jānis V. norāda uz apgabaltiesas sprieduma motīvos minēto vērtējumu, ka atbildētājs nevar iesniegt pierādījumus tam, ka lēmums pienācīgā kārtā būtu paziņots adresātam. Pati padome nepareizi interpretē likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 33.pantu, jo šī norma nosaka zemes lietošanas izbeigšanas pamatus un procesuālo kārtību, nevis pārsūdzības kārtību.

[6] Tiesas sēdē Turlavas pagasta padomes pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību.

Jāņa V. pārstāve puda viedokli, ka kasācijas sūdzība nav pamatota.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmā daļa noteic, ka tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

Turlavas pagasta padome kasācijas sūdzībā lūgusi Senātu atcelt apgabaltiesas spriedumu daļā par 2002.gada 27.februāra, 28.marta un 22.maija lēmumu atcelšanu. Tādējādi Administratīvo lietu departaments nepārbauda sprieduma tiesiskumu daļā, ar kuru Jānim V. atjaunotas zemes lietošanas tiesības uz Turlavas pagasta (..) zemi 19,8 ha.

[8] Atbilstoši Civilprocesa likuma 97.panta pirmajai daļai tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem. Savukārt minētā panta trešā daļa noteic, ka tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus par nepierādītiem.

[8.1] No kasācijas sūdzības var secināt Turlavas pagasta padomes uzskatu, ka apgabaltiesa pieļāvusi Civilprocesa likuma 97.panta pārkāpumu, jo nav norādījusi, kāpēc tā devusi priekšroku Jāņa V. apgalvojumam, ka viņš nav saņēmis 2002.gada 27.februāra lēmuma izrakstu.

Šāds kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklis nav pamatots. Apgabaltiesas spriedumā ir norādījusi, kāpēc tā atzinusi par nepierādītu faktu, ka Turlavas pagasta padome pienācīgā kārtā būtu paziņojusi Jānim V. lēmumu par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu. Apgabaltiesa pareizi atsaukusies uz likuma "Par pašvaldībām" 47.pantu, atbilstoši kuram pašvaldībai ir pienākums ne vēlāk kā piecu dienu laikā nosūtīt padomes pieņemtu lēmumu protokola izraksta veidā personai, uz kuru šis lēmums attiecas. Spriedumā arī norādīts, ka par lēmuma pienācīgu paziņošanu nav uzskatāma publikācija pagasta laikrakstā, jo Jānis V. šajā pagastā nedzīvo. Savukārt pierādījumus par lēmuma nosūtīšanu vai paziņošanu citā veidā Jānim V. Turlavas pagasta padome tiesai nav iesniegusi.

[9] No kasācijas sūdzības un Turlavas pagasta padomes pārstāvja paskaidrojumiem kasācijas instances tiesas sēdē var secināt Turlavas pagasta padomes viedokli, ka apgabaltiesa pārkāpusi likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 33.pantu, jo atbilstoši šai tiesību normai personai, kura nepiekrīt zemes lietošanas tiesību izbeigšanai, pagasta padomes lēmums bija jāpārsūdz augstākai institūcijai, kurai ir tiesības zemi piešķirt lietošanā, proti, Centrālajai zemes komisijai.

[9.1] Likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 33.pants regulē zemes lietošanas tiesību izbeigšanas pamatus un kārtību, kādā institūcijai jāpieņem lēmums par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu. Minēto tiesību normu apgabaltiesas spriedumā ir piemērojusi, lai atzītu,

ka Turlavas pagasta padomei bija tiesības lemt par sankcijām pret Jāni V., jo viņš nebija samaksājis nodokli par zemes lietošanu.

[9.2] Turlavas pagasta padomes pārstāvja viedoklis, ka pagasta padomes lēmums par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu Jānim V. bija jāpārsūdz Centrālajai zemes komisijā, ir nepamatots.

Likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 33.panta otrajā daļā ir noteikts, ka zemes lietošanas tiesības ir izbeidzamas ar tās institūcijas lēmumu, kura piešķirusi zemi lietošanā, bet gadījumos, kad zemes lietotājs nepiekrīt zemes atņemšanai, – ar augstākas institūcijas lēmumu, kurai ir tiesības zemi piešķirt lietošanā.

Centrālās zemes komisijas kompetenci noteic likums "Par zemes komisijām". Šā likuma 4.pantā nosaukti Centrālās zemes komisijas uzdevumi, taču to skaitā nav minētas šās komisijas tiesības piešķirt zemi lietošanā. Tādējādi Centrālā zemes komisija nav uzskatāma par augstāku institūciju, kura likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 33.panta izpratnē ir tiesīga izbeigt zemes lietošanas tiesības.

Savukārt atbilstoši likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.panta 2.punktam lēmumus, kas saistīti ar zemes lietošanas tiesībām, var pārsūdzēt vai nu Centrālajai zemes komisijai, **vai** tiesā. Uz šo tiesību normu Turlavas pagasta padome pati bija norādījusi apelācijas sūdzībā (sk. lietas 56.lpp.).

[9.3] Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais kasācijas sūdzības arguments nav pamatots.

[10] Administratīvā procesa likuma 325.pants noteic, ka apelācijas instances tiesas spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā, ja tiesa pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas vai, izskatot lietu, pārsniegusi savas kompetences robežas. Materiālo vai procesuālo tiesību normas uzskatāmas par pārkāptām, ja tiesa nav piemērojusi to tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot, vai piemērojusi to normu, kuru nevajadzēja piemērot, vai arī nepareizi interpretējusi tiesību normu. Savukārt minētā likuma 328.pants paredz, ka kasācijas sūdzībā, citastarp, jānorāda, kādu materiālo vai procesuālo tiesību normu tiesa pārkāpusi un kā izpaužas šis pārkāpums. Analógiska satura normas ietver arī Civilprocesa likums (sk. šā likuma 450.–453.pantu) .

Paužot viedokli, ka apgabaltiesas spriedumā nepareizi vērtēti pierādījumi, Turlavas pagasta padome atbilstoši kasācijas sūdzības iesniegšanas prasībām nav minējusi nevienu tiesību normu, kuru šajā gadījumā būtu pārkāpusi apgabaltiesa.

Savukārt pierādījumu pārvērtēšana nav kasācijas instances kompetencē. Tādējādi minētais kasācijas sūdzības arguments Administratīvo lietu departamentam nav jāpārbauda.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 23.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Turlavas pagasta padomes kasācijas sūdzību noraidīt.

Atmaksāt Turlavas pagasta padomei iemaksāto drošības naudu 50 (piecdesmit) latus.

Par faktiskā zemes lietotāja pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli (likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 3.punkts)

Bijušie īpašnieki vai viņu mantinieki, kas pretendē uz zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, uzskatāmi par faktiskajiem zemes lietotājiem ar brīdi, kad viņiem atdots uz šā zemes gabala esošais namīpašums. Līdz īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā arī uz faktiskajiem zemes lietotājiem attiecas likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" paredzētie nodokļa maksātāja pienākumi.

Lieta Nr. SKA-156

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Harijam O. un Rīgas domes un Rīgas domes Finanšu departamenta pārstāvim A.Dāvidniekam,

2004.gada 12.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Harija O. sūdzības par Rīgas domes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Harija O. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 26.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1995.gada 26.janvārī Rīgas Vidzemes priekšpilsētas Valdes komisija sastādīja namīpašuma Indrānu ielā (..), Rīgā, nodošanas-pieņemšanas aktu, ar kuru minētais denacionalizētais namīpašums nodots likumīgajiem īpašniekiem, tajā skaitā Harijam O. un R.L.

1998.gada 19.novembrī ar Rīgas pilsētas Zemes komisijas atzinumu Nr.44/81A noteikts, ka Harijam O. kā likumiskajam mantiniekam atjaunojamas īpašuma tiesības uz 27/64 domājamām daļām no zemesgabala Rīgā, Indrānu ielā (..). Šis atzinums bija par pamatu zemes īpašuma tiesību atjaunošanai, zemes uzmērīšanai un robežu ierādīšanai dabā.

2001.gada 25.janvārī ar Rīgas pilsētas Zemes komisijas lēmumu Nr.2/31 Harijam O. īpašuma tiesības uz minēto nekustamo īpašumu tika atjaunotas. Sākot ar 2001.gadu Harijs O. sāka maksāt nekustamā īpašuma nodokli.

[2] 2001.gada 9.janvārī Harijs O. saņēma Rīgas domes (turpmāk – dome) Finanšu departamenta Vidzemes priekšpilsētas finanšu nodaļas maksāšanas paziņojumu Nr.2005 par nekustamā īpašuma nodokli. Tajā norādīts, ka Harijam O. nodoklis jāmaksā ne tikai par 2001.gadu, bet arī par laika periodu no 1998.līdz 2000.gadam, kā arī soda nauda par šo periodu.

2003.gada 27.janvārī domes Finanšu departamenta Vidzemes priekšpilsētas finanšu nodaļa nosūtījusi Harijam O. maksāšanas paziņojumu par nekustamā īpašuma nodokli 2003.gadam, kurā arī norādītas nodokļa parāda un kavējuma naudas summas par 1998.–2000.gadu.

2003.gada 23.maijā Harijs O. iesniedza iesniegumu domes Finanšu departamentam ar lūgumu veikt nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu viņa domājamām daļām. Uz šo iesniegumu tika saņemta domes Finanšu departamenta Nodokļu pārvaldes atbilde (2003.gada 25.jūlija lēmums Nr.DFN-03-1361-ap/05-7.1.), ka domei nav likumīga pamata atbrīvot Hariju O. no nekustamā īpašuma nodokļa nomaksas par laiku no 1998.gada līdz 2001.gadam.

Šo atteikumu Harijs O. apstrīdēja domes priekšsēdētājam, kurš 2003.gada 27.oktobrī sniedza atbildi Nr.RD-03-3347-ap, ka nekustamā īpašuma nodoklis Harijam O. aprēķināts pareizi.

[3] Domes priekšsēdētāja 2003.gada 27.oktobra atbildi Harijs O. pārsūdzēja Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, norādot:

1) par nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju Harijs O. kļuvis 2001.gada 25.janvārī, kad viņam atjaunotas īpašuma tiesības uz zemi Rīgā, Indrānu ielā (..). Pēc tam viņš izpildījis tiesību normās noteikto pienākumu un pierēģistrējies pašvaldībā;

2) līdz 2001.gada 25.janvārim zeme Rīgā, Indrānu ielā (..) atradās pašvaldības valdījumā un tā netika nodota pašreizējo īpašnieku lietošanā, līdz ar to Harijam O. nav jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis par laiku līdz 2001.gada 25.janvārim.

Harijs O. norādījis, ka uz pilnvaras pamata apsaimnieko arī Ramonas L. daļu namīpašumā un maksā viņai aprēķinātos nodokļus. Tādēļ šajā lietā tiesā griežas arī Ramonas L. vārdā un lūdz atmaksāt 169 latos, ko iemaksājis kā Ramonai L. aprēķināto nodokļa parādu par 1998.–2000.gadu.

Ar 2004.gada 14.janvāra spriedumu Harija O. sūdzība par domes amatpersonu prettiesisku rīcību noraidīta. Sūdzība daļā par domes amatpersonu prettiesisku rīcību, veicot nodokļa aprēķinu Ramonai L., un pienākuma uzlikšanu atmaksāt pārmaksāto nodokli, atstāta bez izskatīšanas.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 26.aprīļa spriedumu Harija O. sūdzību par domes 2003.gada 27.oktobra lēmumu Nr.RD-03-3347-ap atzina par

nepamatotu un noraidīja. Domes Finanšu departamenta Nodokļu pārvaldes 2003.gada 25.jūlija lēmums Nr.DFN-03-1361-ap/05-7.1. tika atzīts par tiesisku.

[4.1] Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka maksāšanas paziņojums, kurā norādīts arī nekustamā īpašuma nodokļa parāds par 1998.–2000. gadu un soda nauda par šo periodu, Harijam O. nosūtīts 2001.gada 9.janvārī (paziņojuma Nr.2005). Šis ir pirmais administratīvais akts, kurā pieteicējam nodokļu administrācija noteikusi pienākumu samaksāt nodokļa parādu un soda naudu. Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka Harijs O. nav izmantojis tiesības administratīvo aktu – paziņojumu Nr.2005 – apstrīdēt tiesību normās noteiktajā termiņā un kārtībā. Tādēļ Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi šī paziņojuma tiesiskumu.

[4.2] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka Harijs O. izmantojis likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 10.panta pirmajā daļā paredzētās tiesības un lūdzis domei pārskatīt nekustamā īpašuma nodokļa summas pareizību. Šajā sakarā Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka jāvērtē domes Finanšu departamenta Nodokļu pārvaldes lēmums par atteikšanos atcelt administratīvo aktu, ar kuru Harijam O. uzlikts pienākums samaksāt nekustamā īpašuma nodokļa parādu un soda naudu par laiku no 1998.gada līdz 2001.gada janvārim.

[4.3] Kā nepamatotu Administratīvā apgabaltiesa atzinusi Harija O. apgalvojumu, ka līdz 2001.gadam pilsētas zemes atradušās pilsētas pašvaldības valdījumā, tādēļ viņš nav atzīstams par nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju. Izanalizējusi virkni tiesību normu, kas regulē nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanu, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka no 2001.gada augusta Harijam O. nekustamā īpašuma nodoklis jāmaksā kā nekustamā īpašuma īpašniekam, periodā no 2001.gada februāra līdz jūlijam – kā tiesiskajam valdītājam. Taču par laiku no 1998.gada līdz 2001.gada janvārim nekustamā īpašuma nodoklis bija jāmaksā kā faktiskajam zemes lietotājam.

[4.4] Atsaucoties uz likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 7. un 9.pantu, Administratīvā apgabaltiesa arī atzinusi, ka Harijs O. nav izpildījis pienākumu kā faktiskajam zemes lietotājam reģistrēties pašvaldībā. To viņš izdarījis tikai 2000.gada decembrī.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 26.aprīļa spriedumu Harijs O. iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā norāda:

[5.1] Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti piemērojusi likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 3.punktu, kā arī Ministru kabineta 2000.gada 4.aprīļa noteikumu Nr.131 "Likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.131) redakciju, kura vēl nebija spēkā strīdus

periodā. Lai personu atzītu par zemes lietotāju, nepieciešams konstatēt reālu zemes izmantošanas faktu.

[5.2] Nozīme šajā lietā ir arī likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 4.panta ceturtajai daļai, taču Administratīvā apgabaltiesa šo normu nav piemērojusi.

[5.3] Nepareizi piemērots Civillikuma 968.pants. Tas regulē tiesiskās attiecības īpašuma iegūšanas gadījumā, bet nevis strīdā par to, vai Harijs O. atzīstams par zemes valdītāju vai lietotāju.

[5.4] Administratīvā apgabaltiesa nepareizi piemērojusi likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta otro daļu. Tā kā par zemes tiesisko valdītāju Harijs O. kļuvis tikai 2001.gada 25.janvārī, bet par īpašnieku – pēc pusgada, viņš reģistrējies pašvaldībā likumā noteiktajā termiņā. Tā kā šis termiņš netika pārkāpts, tiesai nebija pamata piemērot iepriekš minētā likuma 9.pantu un atzīt, ka pamatoti piemērots likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.pants.

[5.5] Saskaņā ar tiesiskās palāvības principu Harijam O. bija tiesības sagaidīt, ka pašvaldība viņam nosūtīs dokumentu ar norādi par reģistrēšanos pašvaldībā. Tādu dokumentu pašvaldība atsūtīja, un tas bija Rīgas pilsētas Zemes komisijas 2001.gada 25.janvāra lēmums.

Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Harijs O. uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa nav objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus un devusi tiem juridisku novērtējumu. Tādējādi tā ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro un trešo daļu.

[6] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības dome norāda:

[6.1] lietā piemērota pareizā noteikumu Nr.131 23.1.punkta redakcija, kaut arī tā nebija spēkā laikā, par kuru aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis. Šī noteikumu redakcija sniedz zemes lietotāja skaidrojumu, kāda nebija sniegta iepriekšējās redakcijās, un tās piemērošana nodrošina vienādu "zemes lietotāja" interpretāciju;

[6.2] kasācijas sūdzībā Harijs O. faktiski lūdz pārvērtēt pierādījumus un konstatētos faktus, kas neietilpst Senāta kompetencē;

[6.3] nepamatota ir Harija O. atsauce uz likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 4.panta ceturto daļu;

[6.4] Harijs O. kļūdaini uzskata, ka likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta otrā daļa nav piemērojama zemes lietotājiem. Administratīvā procesa likuma 8.pantam atbilstoša būtu iepriekš minētās normas interpretācija saistībā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 3.punktu un noteikumu Nr.131 21.3.punktu.

[7] Tiesas sēdē Harijs O. uzturēja kasācijas sūdzību, uzsverot, ka līdz 2001.gada 25.janvārim zeme viņam nebija piešķirta lietošanā, viņš to arī faktiski nav lietojis.

Domes un domes Finanšu departamenta pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un pauda viedokli, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" (spēkā no 1998.gada 1.janvāra) 2.panta pirmajai daļai, nekustamā īpašuma nodokli maksā fiziskās personas (..), kuru **īpašumā vai tiesiskā valdījumā** ir nekustamais īpašums. Savukārt šā likuma pārejas noteikumu 3.punkts nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju loku papildina, paredzot, ka līdz zemes reformas pabeigšanai nekustamā īpašuma nodokli par zemi, kas saskaņā ar šā likuma 2.pantu neatrodas kādas personas īpašumā vai tiesiskā valdījumā, maksā **arī zemes lietotājs**.

Kasācijas sūdzībā Harijs O. norādījis, ka apgabaltiesa nepamatoti piemērojusi likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 3.punktu, jo nav konstatētas reālas darbības zemes izmantošanā, līdz ar to viņš nav uzskatāms par zemes faktisko lietotāju.

[8.1] Pārejas noteikumu 3.punkta spēkā esamība laika ziņā ir ierobežota, minētais punkts attiecināts tikai uz zemes reformas laiku. Šajā laikā tiek noteikta nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju trešā grupa, proti, arī zemes lietotāji.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētā likuma pārejas noteikumu 3.punkts tulkojams kopsakarā ar zemes reformu regulējošajām tiesību normām.

[8.2] Zemes reforma Latvijā ir plānveidīgs, pakāpenisks, līdz ar to arī ilgstošs, zemes īpašuma un zemes lietošanas attiecību pārkārtošanas process. Zemes reformu pilsētās regulē likums "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās". Atbilstoši šā likuma 4.pantam, pirmkārt, līdz ar "(..) likuma stāšanos spēkā zaudē spēku visi akti, kas pieņemti kopš 1940.gada 21.jūlija par zemes nacionalizāciju, atsavināšanu un piešķiršanu fiziskajām un juridiskajām personām visās Latvijas Republikas pilsētās. Pašreizējie zemes lietotāji saglabā pagaidu zemes lietošanas tiesības un pienākumus līdz zemes nodošanai īpašumā vai piešķiršanai lietošanā saskaņā ar šā likuma 6., 7. un 8.pantu." Otrkārt, līdz īpašuma tiesību nokārtošanai visa zeme pilsētu administratīvajās robežās pāriet attiecīgo pilsētu pašvaldību **rīcībā**.

Tādējādi var secināt, ka likums neparedz zemes, uz kuras atgūšanu var pretendēt bijušie īpašnieki vai viņu mantinieki, nodošanu pašvaldības vai kādas citas personas īpašumā vai tiesiskā valdījumā laikā pēc zemes reformas uzsākšanas līdz zemes īpašuma tiesību atjaunošanai.

[8.3] No likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" izriet, ka, veicot zemes reformu pilsētās, kā atšķirīgi regulējami pasākumi tiek nošķirti, pirmkārt, īpašuma tiesību atjaunošana bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem un, otrkārt, zemes nodošana īpašumā vai piešķiršana lietošanā citām personām.

Minētais likums neparedz, ka bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem pirms zemes īpašuma tiesību atjaunošanas šī zeme ar pašvaldības atsevišķu lēmumu būtu jāpiešķir arī lietošanā.

[8.4] Zemes reforma Latvijā tika veikta ekonomiskās reformas un valsts īpašuma konversijas ietvaros (sk. Latvijas Republikas Augstākās padomes 1991. gada 20. marta lēmumu "Par valsts īpašuma un tā konversijas pamatprincipiem"), kas paredzēja bijušajiem īpašniekiem atdot ne tikai zemes īpašumu, bet arī namīpašumus. Taču zemes un namīpašuma atdošanas kārtība tika regulēta atsevišķi, pieņemot gan vairākus speciālos likumus, piemēram, likumu "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā", likumu "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās", gan arī izveidojot atsevišķi darbojošās institūcijas (zemes komisijas un namīpašumu denacionalizācijas komisijas), kurām bija jālemj ar īpašumu atdošanu saistītie jautājumi.

Neskatoties uz Latvijas Republikas Augstākās padomes lēmuma "Par Latvijas Republikas likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" spēkā stāšanās kārtību" 2.punktā noteikto: "Uzdot Latvijas Republikas pilsētu pašvaldībām, realizējot zemes reformu pilsētās: zemes un namīpašumu denacionalizācijas komisiju darbu organizēt tā, lai zemes īpašuma un namīpašumu tiesību atjaunošana tiktu izskatīta vienlaikus", īpašuma tiesību atjaunošana uz zemi bieži nenotika vienlaicīgi ar namīpašuma, kas atradās uz šā zemesgabala, atdošanu.

[8.5] Harijs O. ir nekustamā īpašuma Rīgā, Indrānu ielā (..), kas sastāv no gruntsgabala un uz tā esoša namīpašuma, bijušā īpašnieka likumiskais mantinieks. Kā atbilstoši lietas materiāliem (sk. lietas 7.–11.lpp.) ir konstatējusi Administratīvā apgabaltiesa, viņš likumā noteiktā kārtībā un termiņā ir izteicis savu gribu atgūt visu minēto nekustamo īpašumu – gan zemi, gan namīpašumu. Pamatojoties uz viņa iesniegumiem un attiecīgajiem likumiem, kas regulē namīpašumu atdošanas un zemes īpašuma tiesību atjaunošanas kārtību, tika uzsākts šo īpašumu atdošanas process. Namīpašums bijušā īpašnieka mantiniekiem denacionalizācijas kārtībā atdots jau 1995.gada 23.janvārī. Taču galīgais lēmums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu pieņemts tikai 2001.gada 25.janvārī.

[8.6] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atsaukusies uz Civillikuma 968.pantu, lai izprastu "zemes lietotāja" jēdzienu.

Atbilstoši Civillikuma 968.pantam, kas nosaka: "Uz zemes uzcelta un cieši ar to savienota ēka atzīstama par tās daļu", tiek atzīta nekustamā īpašuma – zemes un uz tās esošās ēkas – ciešā vienotība. Zeme ir nepieciešama ēku uzturēšanai (sk., piemēram, likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 10.panta pirmās daļas 8.punktu).

Veicot īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamo īpašumu – zemi un namīpašumu – Rīgā Indrānu ielā (..), dokumentos ir norādīts uz ēkas un zemes saistību. Proti, namīpašums tiek nodots īpašniekiem kopā ar inventarizācijas lietu, kurā norādīts piesaistītais zemesgabals (sk. lietas 7. un 34.lpp.), savukārt zemes komisijas atzinumā un lēmumā norādīts, ka uz atdodamā gruntsgabala atrodas mantiniekiem piederošs denacionalizēts namīpašums (sk. lietas 9. un 10.lpp.).

[8.7] Tādējādi, tulkojot likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 3.punktu kopsakarā ar tiesību normām, kas regulē nekustamā īpašuma – zemes un namīpašuma – atdošanu bijušajiem īpašniekiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka zemes reformas apstākļos zemes lietotājs, kura pienākums ir maksāt nekustamā īpašuma nodokli, ir arī zemes faktiskais lietotājs. Līdz ar to bijušie īpašnieki vai viņu mantinieki, kas pretendē uz zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, uzskatāmi par zemes faktiskajiem lietotājiem ar brīdi, kad viņiem atdots uz šā zemes gabala esošais namīpašums.

[8.8] Šādu likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" pārejas noteikumu 3.punkta izpratni apstiprina arī vēlāk Ministru kabineta 2000.gada 4.aprīļa noteikumos Nr.131 "Likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli normu piemērošanas noteikumi" sniegtais termina "zemes lietotājs" skaidrojums. Tā kā šāds skaidrojums sniegts, lai izslēgtu dažādu termina "zemes lietotājs" tulkojumu, un tas nav pretrunā ar minētā likuma pārejas noteikumu 3.punkta izpratni (sk. šā sprieduma [8.1] līdz [8.6] punktu), Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa varēja atsaukties uz šiem Ministru kabineta noteikumiem.

[8.9] Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pareizi tulkojusi un piemērojusi tiesību normas un atzinusi, ka Harijs O. atzīstams par zemes lietotāju ar brīdi, kad viņam atdots namīpašums.

[9] Atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.panta pirmās daļas 2.punktam un likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 9.panta pirmajai daļai nodokļu maksātāja pienākums ir savlaicīgi un pilnībā nomaksāt nodokli. Tā izpildei likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta otrā daļa paredz **nekustamā īpašuma nodokļa maksātājam** arī pienākumu mēneša laikā no īpašuma tiesību vai valdījuma rašanās dienas pieteikties pašvaldībā, kuras

administratīvajā teritorijā atrodas nekustamais īpašums. Savukārt likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta pirmā daļa noteic, ka nekustamā īpašuma nodoklis jāsaņem maksāt ar nākamo kalendāra mēnesi pēc īpašuma tiesību vai valdījuma rašanās.

[9.1] Šā sprieduma [8] punktā ir argumentēts, kāpēc Harijs O. kā zemes faktiskais lietotājs atzīstams par nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju. Līdz ar to viņa pienākums ir maksāt nekustamā īpašuma nodokli, kā arī izpildīt likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta otrajā daļā noteikto pienākumu – kā nodokļa maksātājam pieteikties pašvaldībā.

[9.2] No likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta trešās daļas izriet, ka šā likuma izpratnē nekustamā īpašuma tiesiskais valdītājs ir arī persona, kurai īpašuma tiesības uz ēkām vai būvēm atjaunotas likumā noteiktajā kārtībā un kura tās ir pārņēmusi. Harijam O. atdotais namīpašums ir cieši saistīts ar zemi, uz kuru tas atrodas (sk. šā sprieduma [8.6] punktu). Tādējādi, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka Harijam O. bija pienākums reģistrēties pašvaldībā kā nekustamā īpašuma nodokļa maksātājam – zemes faktiskajam lietotājam – pēc namīpašuma atdošanas.

[9.3] Tā kā minētās likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" normas ir spēkā no 1998.gada 1.janvāra un pašvaldība nekustamā īpašuma nodokli aprēķinājusi tikai sākot ar 1998.gadu, nav pamatota Harija O. atsauce uz likuma "Par zemes nodokli", kas bija spēkā līdz 1998.gada 1.janvārim, normām.

[9.4] Tā kā pienākums pieteikties pašvaldībā likumā noteikts pašam nodokļa maksātājam, nav pamatota norāde kasācijas sūdzībā uz tiesiskās palāvības principa pārkāpumu, jo Harijs O. nav izpildījis savu nodokļa maksātāja pienākumu, līdz ar ko pašvaldība nevarēja savlaicīgi aprēķināt un paziņot nodokļa apmēru maksātājam.

[10] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nepamatots ir Harija O. viedoklis, ka šajā lietā bija jāpiemēro likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 4.panta ceturtdaļa.

Minētā tiesību norma ir skatāma kopsakarā ar šā paša panta otro daļu, atbilstoši kurai zemes reformas laikā līdz īpašuma tiesību nokārtošanai visa zeme pāriet pilsētu pašvaldību rīcībā. Tādējādi 4.panta ceturtdaļa noteic pilsētas domes kompetenci zemes reformas laikā, proti, tos uzdevumus, kurus ir tiesīga veikt vienīgi pilsētas dome. Tai skaitā pilsētas dome, nevis cita institūcija, ir tiesīga piešķirt zemi lietošanā likumā noteiktajos gadījumos (sk., piemēram, likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 13.pantu).

Tā kā minētais likums neparedz, ka līdz lēmuma pieņemšanai par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem būtu jāpieņem atsevišķs lēmums par zemes piešķiršanu lietošanā (sk. šā sprieduma [8.3] punktu), tad Administratīvajai apgabaltiesai šajā lietā nebija jāpiemēro minētā likuma 4.panta ceturrtā daļa.

[11] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa, izskatot lietu, ir objektīvi noskaidrojusi apstākļus un devusi tiem juridisku vērtējumu. Tādēļ nav pamatots kasācijas sūdzības arguments par Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās un trešās daļas pārkāpumu.

[12] Iepriekš minēto apsvērumu dēļ Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 26.aprīļa spriedumu atstāt negrozītu, bet Harija O. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli (likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2. un 7.pants)

Nodokļa maksāšana tiesību normās noteiktajos gadījumos ir personas publiski tiesisks pienākums pret valsti. Šā pienākuma izpildi un valsts tiesības saņemt noteiktos nodokļu maksājumus nevar ietekmēt nodokļa maksātāja privāttiesiska rakstura strīdi ar citiem privāto tiesību subjektiem.

Lieta Nr. SKA-217

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	V.Jonikāns,
senatore		J.Briede,
senatore		I.Skultāne,

piedaloties Marinas Š. pārstāvei T.Čigrinai un Rīgas domes pārstāvim A.Dāvidniekam,

2004.gada 23.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Marinas Š. sūdzības par Rīgas domes lēmumiem, sakarā ar Marinas Š. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 12.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Marīnai Š. 1995.gada 22.septembrī zemesgrāmatā nostiprinātas īpašuma tiesības uz 59/1000 domājamām daļām nekustamā īpašuma Rīgā, Tērbatas ielā (...). Īpašuma tiesības nostiprinātas uz pirkuma līguma pamata, ko Marīna Š. noslēdza ar toreizējo īpašnieci B.G.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 1997.gada 18.augusta spriedumu B.G. tika atzīta par rīcībnespējīgu. Par viņas aizgādni tika iecelta meita H.K. Pret Marīnu Š. 1997.gada 19.novembrī H.K. cēla prasību tiesā par minētā nekustamā īpašuma pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2002.gada 27.septembra spriedumu un 2002.gada 23.oktobra papildspriedumu starp B.G. un Marīnu Š. noslēgtais nekustamā īpašuma pirkuma līgums tika atzīts par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža.

[2] Rīgas domes Finanšu departamenta Centra rajona finanšu nodaļa 2001.gada 17.oktobrī Marīnai Š. nosūtīja nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojumu Nr.11-44/2274, kurā noteica nekavējoties nomaksāt izveidojušos nodokļa parādu par laiku no

1998.gada oktobra. Pēc tā Marinai Š. tika nosūtīti vairākkārtēji Rīgas domes Finanšu departamenta Nodokļu piedziņas pārvaldes atgādinājumi un brīdinājumi par izveidojušos nodokļa parādu. Pēdējo brīdinājumu 2003.gada 17.septembrī Marinai Š. nosūtījis Rīgas domes Finanšu departaments (brīdinājums Nr.DFPI-03-742-ap/09-9). Brīdinājumā minēts, ka Marina Š. ir parādā Rīgas pilsētas budžetam nekustamā īpašuma nodokli, soda naudu, pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu, kopsummā Ls 805,19.

[3] Par šo Rīgas domes Finanšu departamenta brīdinājumu Marina Š. iesniedza sūdzību Rīgas domes Finanšu departamenta Pašvaldības ieņēmumu pārvaldei. Pārvaldes direktores vietniece 2003.gada 24.oktobra lēmumā Nr.DFPI-03-1370-ap/05-7.1 norādīja, ka nekustamā īpašuma nodokļa parāds aprēķināts pareizi.

Šo lēmumu Marina Š. pārsūdzēja Rīgas domes priekšsēdētājam, kurš 2003.gada 8.decembrī pieņēma lēmumu Nr.RD-03-3904-ap un atstāja spēkā Marinai Š. aprēķināto nekustamā īpašuma nodokļa parādu.

[4] Sūdzībā par Rīgas domes Finanšu departamenta 2003.gada 17.septembra lēmumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai Marina Š. norāda:

1) jau 1998.gada 16.janvārī Marinas Š. nekustamajam īpašumam tika uzlikts arests. Īpašums nekad nav bijis Marinas Š. lietošanā un valdījumā, jo tajā dzīvoja īrnieki. Savukārt mājas Rīgā, Tērbatas ielā (..) pārvaldīšanu veica B.G. un H.K. Tā kā viņa no īrniekiem iekasēja komunālos maksājumus, viņas pienākums bija rūpēties par nekustamā īpašuma nodokļa maksājumiem;

2) starp B.G. un Marinu Š. noslēgtais nekustamā īpašuma pirkuma līgums ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedumu atzīts par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža. Tādēļ uzskatāms, ka Marina Š. nekad nav bijusi nekustamā īpašuma īpašniece un nevar būt nekustamā īpašuma nodokļa maksātāja.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 12.februāra spriedumu Marinas Š. sūdzība noraidīta.

[5] Izskatījusi Marinas Š. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 12.jūlija spriedumu nolēma atstāt negrozītu Rīgas domes Finanšu departamenta lēmumu un Marinas Š. sūdzību noraidīt.

[5.1] Spriedumā konstatēts, ka laika posmā no 1995.gada 22.septembra līdz 2002.gada 7.novembrim īpašuma tiesības uz nekustamā īpašuma Rīgā, Tērbatas ielā (..), 59/1000 domājamām daļām nostiprinātas Marinai Š. Rīgas domes Finanšu departamenta aprēķinātais nekustamā īpašuma nodokļa parāds aprēķināts par periodu, kas iekļaujas laikā, kad Marina Š. bija uzskatāma par nekustamā īpašuma īpašnieci.

[5.2] Marina Š. atbilda nekustamā īpašuma īpašnieka definīcijai likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" izpratnē. Šis likums noteic tos subjektus, kuriem ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli – īpašnieku vai tiesisko valdītāju, kā arī pašvaldības pienākumu noteikt maksājamā nodokļa apmēru kārtējam gadam un paziņot to nodokļu maksātajam. Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka arī tad, ja nekustamā īpašuma īpašnieks vai valdītājs nav pieteicies pašvaldībā kā nodokļa maksātājs, pašvaldībai ir pienākums nodrošināt nodokļa iekasēšanu.

[5.3] Administratīvā apgabaltiesa arī atzinusi, ka Rīgas domes Finanšu departamentam bija tiesisks pamats noteikt tieši Marinai Š. nekustamā īpašuma nodokļa parādu, jo tieši viņa bija norādīta kā nekustamā īpašuma Rīgā, Tērbatas ielā (..), 59/1000 domājamo daļu īpašniece.

[5.4] Spriedumā arī norādīts, ka tiesību normas atļauj nekustamā īpašuma nodokli iekasēt no nekustamā īpašuma īrnieka, iekļaujot to īres maksā. Taču pats īpašnieks ir atbildīgs par nekustamā īpašuma nodokļa ieskaitīšanu attiecīgajā pašvaldības budžetā.

[5.5] Administratīvā apgabaltiesa norāda, ka pieteicējas prasījums no trešajām personām, kuras pieteicējas uzdevumā nav nodrošinājušas nodokļa ieskaitīšanu budžetā, nav izskatāmas administratīvā procesa kārtībā, bet civilprocesa ietvaros kārtībā.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu Marina Š. iesniegusi kasācijas sūdzību. Tajā norādīts, ka Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā faktu, ka ar Augstākās tiesas Civillietu tiesas palātas 2002.gada 27.septembra spriedumu nekustamā īpašuma pirkuma līgums starp B.G. un Marinu Š. atzīts par spēkā neesošu no līguma noslēgšanas brīža. Uz Rīgas domes lēmuma pieņemšanas brīdi šis spriedums jau bija stājies spēkā.

Marina Š. norāda, ka, tā kā viņa nav uzskatāma par nekustamā īpašuma Rīgā, Tērbatas ielā (..), 59/1000 domājamo daļu īpašnieci, viņa nevar būt arī nekustamā īpašuma nodokļa maksātāja.

Kasācijas sūdzībā arī norādīts, ka nav nekādas tiesiskas nozīmes apstāklim, ka pirkuma līgums ticis reģistrēts zemesgrāmatā. Apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka nostiprinājuma ieraksts dzēsts uz Augstākās tiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 27.septembra sprieduma pamata. Tādējādi arī ieraksts zemesgrāmatā uzskatāms par spēkā neesošu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Marina Š. lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[7] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības Rīgas domes Finanšu departaments norādījis, ka saskaņā ar Civillikumu un likumu "Par nekustamā īpašuma nodokli" par nekustamā īpašuma īpašnieku

atzīstams tas, kas par tādu nostiprināts zemesgrāmatā. Zemesgrāmatu likuma 1.pants paredz zemesgrāmatu ierakstu publisko ticamību, tādēļ nepamatots ir Marinas Š. viedoklis, ka ierakstam zemesgrāmatā nav nekādas tiesiskas nozīmes.

Atsaucoties uz vairākām tiesību normām, Rīgas domes Finanšu departaments norāda, ka brīdinājums par nekustamā īpašuma nodokļa parādu Marīnai Š. izteikts pamatoti. Pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas viedoklis, ka pašvaldībai jebkurā gadījumā jānodrošina nodokļa iekasēšana – arī tad, ja likumā noteiktajā kārtībā nekustamā īpašuma īpašnieks vai valdītājs nav pieteicies.

Rīgas domes Finanšu departaments norādījis, ka jau laikā, kad strīds par pirkuma līguma spēkā esamību vēl nebija izšķirts tiesā, Marīnai Š. bija izveidojies nekustamā īpašuma nodokļa parāds.

[8] Tiesas sēdē Marīnas Š. pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, uzsverot, ka ierakstam zemesgrāmatā nav būtiskas nozīmes.

Rīgas domes pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta otrajai daļai par nekustamā īpašuma īpašnieku, kura pienākums ir maksāt nekustamā īpašuma nodokli, uzskatāma persona, kuras īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu **ir nostiprinātas zemesgrāmatā.**

[9.1] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav pamatots Marīnas Š. pārstāves paustais viedoklis, ka ierakstam zemesgrāmatās nav būtiskas nozīmes.

Atbilstoši Zemesgrāmatu likuma 4.pantam zemesgrāmatās tiek nostiprinātas tiesības uz nekustamo īpašumu, šiem ierakstiem ir publiska ticamība. Arī likums "Par nekustamā īpašuma nodokli" pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli saista ar īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatās.

Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa spriedumā pamatoti atzinusi, ka Rīgas domei kā nodokļu administrācijai bija pamats aprēķināt nekustamā īpašuma nodokli tam subjektam, kas par nekustamā īpašuma īpašnieku ierakstīts zemesgrāmatā, proti, Marīnai Š., jo viņas īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu jau 1995.gada 22.septembrī bija nostiprinātas zemesgrāmatā.

[9.2] Savukārt likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.pants nosaka, ar kuru brīdi īpašniekam rodas pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli, proti, ar nākamo kalendāro mēnesi pēc īpašuma tiesību rašanās. Bez tam atbilstoši šā panta otrajai daļai nodokļa maksātājam, tas ir, nekustamā īpašuma īpašniekam, ir arī pienākums

mēneša laikā no īpašuma tiesību rašanās dienas pieteikties pašvaldībā, kuras teritorijā atrodas nekustamais īpašums.

Tā kā likums "Par nekustamā īpašuma nodokli" stājies spēkā ar 1998.gada 1.janvāri, tad pareiza ir Rīgas domes pārstāvja norāde, ka likuma 7.pantā noteiktie nodokļa maksātāja pienākumi bija jāsaņem pildīt pēc minētā datuma.

No lietas materiāliem izriet, ka Rīgas domes Finanšu departaments jau 2001.gada 17.oktobrī nosūtījis Marīnai Š. nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojumu (sk. lietas 37.lpp.), tas ir, laikā, kad atbilstoši spēkā esošam ierakstam zemesgrāmatā viņa bija nekustamā īpašuma īpašiece.

[10] Pirkuma līguma atzīšana par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža nenozīmē, ka Marīna Š. nekad nav bijusi nekustamā īpašuma īpašiece. Atbilstoši ierakstam zemesgrāmatā viņa bija nekustamā īpašuma īpašiece laikā no 1995.gada 22.septembra līdz 2002.gada 7.novembrim un šajā laikā viņai bija jāpilda pienākumi, ko noteic likums, proti, jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis.

Nodokļa maksāšana tiesību normās noteiktajos gadījumos un kārtībā ir personas publiski tiesisks pienākums pret valsti. Šā pienākuma izpildi un valsts tiesības saņemt noteiktos nodokļu maksājumus nevar ietekmēt nodokļa maksātāja privāttiesiska rakstura strīdi ar citiem privāto tiesību subjektiem. Marīnas Š. prasījumi, kas izriet no pirkuma līguma atzīšanas par spēkā neesošu, pret citām personām izskatāmi civilprocesuālajā kārtībā, kā uz to pamatoti norādījusi Administratīvā apgabaltiesa.

[11] Tā kā Administratīvā apgabaltiesa ir pareizi izvērtējusi lietas apstākļus un devusi tiem atbilstošu juridisko vērtējumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir tiesisks un atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 12.jūlija spriedumu atstāt negrozītu, bet Marīnas Š. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par valodas gramatikas normu pielietošanu, izmantojot gramatiskās interpretācijas metodi (Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmā daļa)

Nosakot zemes gabala lietošanas mērķa koda nosaukumā lietoto vārdu nozīmi, tos nevar interpretēt pretēji gramatikas likumiem un atrauti no konteksta.

Lieta Nr. SKA-219

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējam Jānim B. un Rīgas domes Finanšu departamenta pārstāvei K.Blass,

2004.gada 23.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Jāņa B. pieteikuma par Rīgas domes Finanšu departamenta noteikto zemes lietošanas mērķi, sakarā ar Rīgas domes Finanšu departamenta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas domes Finanšu departaments ar 2003.gada 25.jūnija vēstuli "Par nekustamā īpašuma lietošanas mērķiem" informējis Jāni B., ka saskaņā ar Rīgas domes Finanšu departamenta 2003.gada 19.jūnija rīkojumu Nr.DF-03-1233-rs "Par Ziemeļu rajona nekustamā īpašuma lietošanas mērķu sarakstu apstiprināšanu" zemes gabalam Jaunciema gatvē b/n apstiprināta lietošanas mērķu grupa 06 "Vienģimenes un divģimeņu dzīvojamo māju apbūve", kods 0603 "Dārzkopības sabiedrību (individuālo augļu dārzu) ēku apbūve".

[2] 2003.gada 15.novembrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemts Jāņa B. pieteikums par zemes lietošanas mērķa noteikšanu. Pieteikumā Jānis B. lūdzis līdz brīdim, kamēr Rīgas dome izpildīs Latvijas pagaidu būvnormatīva Nr.100 "Teritoriālpārveidošana. Pilsētu un pagaidu izbūve" 9.4.apakšpunkta un Latvijas būvnormatīva LBN 209 "Instrukcija ģimenes māju un zemnieku sētu projektēšanai" 2.3.apakšpunkta prasības, anulēt Rīgas domes noteiktos zemes lietošanas mērķus un uzlikt izpildīt Tieslietu ministrijas 2001.gada 27.decembra norādījumus "Metodiskie norādījumi par nekustamā īpašuma (kura sastāvā ir zeme) lietošanas mērķiem piekrītošo zemes

platību noteikšanu". Pieteikumā Jānis B. norādījis, ka Rīgas domes Finanšu departamenta apstiprinātais zemes lietošanas mērķis atļauj veikt kapitālo būvniecību un tas ir pretrunā Arhitektūras pārvaldes 2000.gada 7.novembra izziņai, kurā noteikts, ka minētajā zemes gabalā būvniecība nav pieļaujama. Tāpat apstiprinātais zemes lietošanas mērķis ir pretrunā minētajām būvnormatīvu normām.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 3.decembra spriedumu noraidījusi Jāņa B. pieteikumu.

[4] Administratīvā apgabaltiesa, izskatot Jāņa B. apelācijas sūdzību, 2004.gada 9.jūlijā apmierinājusi Jāņa B. pieteikumu daļēji un atcēlusi Rīgas domes Finanšu departamenta 2003.gada 19.jūnija rīkojumu daļā par Jāņa B. zemes gabalam Rīgā, Jaunciema gatvē b/n apstiprināto lietošanas mērķi. Jāņa B. lūgumu uzlikt par pienākumu Rīgas domei izpildīt Tieslietu ministrijas rīkojumu tiesa ir noraidījusi. Tiesa spriedumu pamatojusi ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Attiecībā uz teritoriju, kurā atrodas Jānim B. piederošais zemes gabals, nav apstiprināts pašvaldības teritorijas plānojums, līdz ar to zemes lietošanas mērķu noteikšanai piemērojamas Ministru kabineta 2001.gada 31.jūlija noteikumu Nr.344 "Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība" 11.1.apakšpunkta normas, t.i., zemes lietošanas mērķis nosakāms atbilstoši likumīgi uzsāktai zemes izmantošanai.

[4.2] Ņemot vērā Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 9.un 10.punktu, ir noraidāms Jāņa B. lūgums uzlikt par pienākumu Rīgas domei izpildīt ar Tieslietu ministrijas 2001.gada 27.decembra "Metodiskos norādījumus par nekustamā īpašuma (kura sastāvā ir zeme) lietošanas mērķiem piekrītošo zemes platību noteikšanu" 11.punktu.

[4.3] Lai piemērotu nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupu 01 "Lauksaimniecība", uz minētās zemes gabala jāveic ekonomiskā darbība, kas kvalificējama kā lauksaimniecība, vai tā arī jāizmanto lauksaimnieciskajai ražošanai. Izvērtējot lietas materiālus, konstatējams, ka Jāņa B. zemes gabalam nav iespējams noteikt lietošanas mērķi "Lauksaimniecība".

[4.4] Pieteicēja norādītais Latvijas būvnormatīvs LBN 209 "Instrukcija ģimenes māju un zemnieku sētu projektēšanai", kas nosaka ģimenes māju un zemnieku projektēšanas un būvniecības procesa kārtību, kā arī pieteicēja norādītais Latvijas pagaidu būvnormatīvs Nr.100 "Teritoriālpārveidošana. Pilsētu un pagaidu izbūve" nav saistīti ar zemes lietošanas mērķa noteikšanu. Minētie būvnormatīvi attiecas uz teritorijas tehnisko sagatavošanu, pirms uzsākta ēku un būvju celtniecība.

[4.5] Rīgas pilsētas Finanšu departamenta noteiktais zemes lietošanas mērķis pieteicēja zemes gabalam – lietošanas mērķa grupa 06 "Vienģimenes un divģimeņu dzģvojamo mģju apbģve", kods 0603 "Dģrzkopģbas sabiedrģbu (individuģļo augģu dģrzu) ģķu apbģve" –, neatbilst uzsģktajai zemes izmantoģšanai. Paģvaldģba, nosakot zemes lietoģšanas mērķģ, nav ģģmusģ vģrģ to, ka zemes gabals nav apbģvēts un bģvniecģba uz tģ pagaidģm nav pieļaujama.

[4.6] Kamēr nav apstiprināts teritorijas plānojums un zemes gabals atrodas turpmākās izpētes un plānošanas teritorijā, kurai ir pagaidu statuss, ņemot vērā šo pagaidu statusu, zemes lietošanas mērķis būtu nosakāms atbilstoši reālajai zemes izmantošanai. Pašvaldībai būtu jāņem vērā Rīgas attīstības plānā 1995.–2005.gadam paredzētais, t.i., ka daļēji dabas pamatnes teritorijas ietver arī ģimenes dārziņus un atmatas. Apbūve šajās teritorijās nav primārās izmantošanas veids.

[4.7] Pašvaldība, nosakot zemes lietošanas mērķi, kas nepieciešams nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas un kadastrālās vērtēšanas vajadzībām, ir piemērojuši pareizo tiesību normu, taču nepareizi novērtējusi faktiskos apstākļus un uzsāko zemes izmantošanu.

[4.8] Zemes lietošanas mērķis būtu nosakāms atbilstoši reālajai zemes izmantošanas iespējai, jo no zemes lietošanas mērķa lielā mērā ir atkarīgs nekustamā īpašuma nodoklis. Nebūtu pieļaujams, ka personai ir jāmaksā nesamērīgi augsts nekustamā īpašuma nodoklis par zemi, kuras izmantošana apbūvei nav pieļaujama līdz teritorijas inženiersaistavošanai.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu Rīgas domes Finanšu departaments iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[5.1] Rīgas domes Finanšu departaments kasācijas sūdzībā norādījis, ka tiesa nepareizi piemērojusi Rīgas attīstības plāna 1995.–2005.gadam sastāvdaļas, t.i., Rīgas apbūves noteikumu 6.10.apakšpunktu, kurā dota dabas pamatnes definīcija. Individuālais augļu dārzs, kas atrodas uz Jānim B. piederošās zemes, nav pielīdzināms nevienai no dabas pamatnes teritorijām. Tiesa, secinot, ka individuālais augļu dārzs pielīdzināms ģimenes dārziņiem, nav piemērojusi Rīgas apbūves noteikumu 2.29.apakšpunktā doto ģimenes dārziņa definīciju. Individuālo augļu dārzu nevar pielīdzināt ģimenes dārziņiem, jo tam nepiemīt obligātie priekšnosacījumi – zemes nodošana lietošanā uz līguma pamata, izmantošanas veids ir ilglaicīga pagaidu lietošana –, kas nepieciešams, lai teritoriju atzītu par ģimenes dārziņu. Turklāt dabas pamatņu teritorijām tiek piemērots

cits lietošanas mērķu kods nekā zemei, uz kura atrodas individuālais
auģļu dārzs.

[5.2] Tāpat tiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā apstākli, ka Ministru kabineta 2001.gada 31.jūlija noteikumu Nr.344 "Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība" 2.pielikuma 0603 koda nosaukumā ir tieši iekļauti vārdi "individuālo augļu dārzu", kas norāda, ka šo lietošanas kodu ir jāpiemēro gadījumos, ja uz zemes gabala atrodas ilggadīgie stādījumi, t.i., individuālais augļu dārzs.

[6] Jānis B. ir iesniedzis paskaidrojumus, kuros noraida Rīgas domes Finanšu departamenta kasācijas sūdzībā minētos argumentus.

[7] Tiesas sēdē Rīgas domes Finanšu departamenta pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Jānis B. kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu dala

[8] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā izteiktajam viedoklim, ka apgabaltiesa, taisot spriedumu, ir nepareizi piemērojusi Rīgas apbūves noteikumu 6.10.apakšpunktu, kurā dota dabas pamatnes definīcija. Apgabaltiesa savā spriedumā nav uzlikusi par pienākumu Rīgas domes Finanšu departamentam noteikt noteiktu zemes lietošanas mērķi. Apgabaltiesa tikai ir atzinusi, ka ar pārsūdzēto lēmumu noteiktais zemes lietošanas mērķis ir nepareizs un tādējādi lēmums ir atcelams.

[9] Apgabaltiesa spriedumā pamatoti ir norādījusi, ka, kamēr zemes gabals atrodas turpmākas izpētes un plānošanas teritorijā, ir nosakāms zemes lietošanas mērķis atbilstoši reālajai zemes izmantošanai. No apgabaltiesas sprieduma izriet, ka, kamēr apbūve attiecīgajā teritorijā nav atļauta, tikmēr zemes lietošanas mērķis nevar tikt saistīts ar apbūvi. Citiem vārdiem, ņākotnē iespējamā zemes izmantošana nevar tikt tulkota kā reālā zemes izlietošana.

[10] Tā kā apgabaltiesa ir nonākusi pie secinājuma, ka pārsūdzētais lēmums ir atceļams, bet zemes lietošanas mērķis pašvaldībai tomēr ir jānosaka, apgabaltiesa ir norādījusi vienu no iespējamajiem risinājumiem – uzskatīt zemes gabalu par dabas pamatni. Taču apgabaltiesa nav uzlikusi par pienākumu konkrētajam zemes gabalam piemērot noteiktu kodu. Tādējādi apgabaltiesa ir atstājusi iespēju pašvaldībai pašai izvēlēties piemērotāko kodu.

[11] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā izteiktajam viedoklim (sk.[5.2] punktu), ka tiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā apstākli, ka no Ministru kabineta noteikumu Nr.344 "Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība" 2.pielikuma 0603 koda nosaukuma izriet, ka šis kods jāpiemēro, ja uz zemes gabala atrodas individuālais auglu

dārzs. Kasācijas sūdzības iesniedzējs to izsecina no tā, ka koda nosaukumā ir tieši iekļauti vārdi "individuālo augļu dārzu".

0603 koda nosaukums ir "dārzkopības sabiedrību (individuālo augļu dārzu) ēku apbūve". Interpretējot šo nosaukumu pēc gramatiskās metodes, redzams, ka vārds "dārzu" ir lietots nevis nominatīvā (dārzi), bet gan ģenitīvā. Tātad šis vārds nosaukumā nepastāv pats par sevi, bet kalpo kā apzīmētājs teikuma priekšmetam "apbūve" (kā apbūve? – dārzu).

Arī interpretējot nosaukumu pēc sistēmiskās metodes, jāsecina, ka, tā kā kods iekļauts grupā 06 "Vienģimenes un divģimeģu dzģvojamo mģģu apģģve", tad galvenais vģrds 0603 koda nosaukumģ ir "apģģve", nevis iekavģs minģtie "augģģ dģrģģ".

Tādējādi kasācijas sūdzības iesniedzējs ir interpretējis koda nosaukumā minētos vārdus pretēji gramatikas likumiem un atrauti no konteksta. Savukārt apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka kods 0603 neatbilst uzsāktajai zemes izmantošanai, jo zemes gabals nav apbūvēts un būvniecība uz tā pagaidām nav pieļaujama (sk. [4.5] punktu).

[12] Ņemot vērā iepriekšēikto, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedums ir atstājams spēkā, bet Rīgas domes Finanšu departamenta kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedumu atstāt negrozītu, bet Rīgas domes Finanšu departamenta kasācijas sūdzību noraidīt.

Par iestādes faktisko rīcību (Administratīvā procesa likuma 89.pants)

Attiecības, kas izriet no dzīvojamās telpas īres līguma ir privāttiesiskas attiecības. Pašvaldības uzņēmuma likvidācijas komisijas loceklis nav uzskatāms par pašvaldības amatpersonu, un tam nav piešķirtas publiskas varas tiesības.

Ljeta Nr.SKA-273

LĒMUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višnakova.

piedaloties pieteicējas pārstāvim M.Grudulim.

2004.gada 30.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Spodrītes G. pārstāvja M.Gruduļa blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 6.augusta lēmums, ar kuru atteikts pieņemt Spodrītes G. pieteikumu par Rīgas pilsētas pašvaldības uzņēmuma Veselības un sporta parks "Līči" likvidācijas komisijas locekļa rīcību.

Aprakstošā dala

[1] Spodrite G. (turpmāk – pieteicēja) iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā sūdzību (pieteikumu) par Rīgas pilsētas pašvaldības uzņēmuma Veselības un sporta parks "Līči" (turpmāk arī – pašvaldības uzņēmums) likvidācijas komisijas locekļa J.Jenča faktisko rīcību. Pieteikumā norādīts, ka minētā amatpersona atslēgusi ūdens piegādi pieteicējas īrētajam dzīvoklim Valmieras rajona Kauguru pagasta mājās (..), neievērojot Ministru kabineta 2001.gada 3.jūlija noteikumus Nr.298 "Kārtība, kādā pārtraucama sabiedrisko pakalpojumu sniegšana" noteikto kārtību.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 6.augusta lēmumu atteikts pieņemt pieteicējas sūdzību, norādot, ka, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Tiesnese atzinusi, ka pieteicējas un pašvaldības uzņēmuma amatpersonas strīds izriet no līgumiskajām attiecībām. Savukārt valsts un tās iestādes civiltiesiskajos līgumos darbojas kā privāto tiesību subjekts, tādējādi strīds ir privāto tiesību jomā un izskatāms civilprocesuālā kārtībā.

[3] Par minēto lēmumu pieteicēja iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 6.augusta lēmumu.

[4] Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 14.oktobrī atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 6.augusta lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt Spodrites G. pieteikumu par Rīgas pilsētas pašvaldības uzņēmuma Veselības un sporta parks "Līči" (ieteikumā acīmredzot kļūdains – Sporta un veselības parks "Līči") likvidācijas komisijas locekļa rīcību, bet pieteicējas blakus sūdzība noraidīta. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka dzīvokļa īrnieka tiesības, pienākumus un atbildību reglamentē likums "Par dzīvojamo telpu īri". Minētā likuma 1.panta otrā daļa noteic, ka īres tiesiskajām attiecībām, ciktāl tās neregulē šis likums, piemērojamas Civillikuma normas. Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka pieteicējas un pašvaldības uzņēmuma attiecības konkrētajā gadījumā ir saistību tiesības, kas rodas no tiesiska darījuma, un tām ir civiltiesisks raksturs.

[4.2] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pieteikuma priekšmets neskar pieteicējas un pašvaldības publiski tiesiskās attiecības, tā kā konkrētajā gadījumā ar ūdens atslēgšanu pieteicējas īrētajam dzīvoklim ir aizskartas viņas subjektīvās privātās tiesības, kas izriet no īres līguma. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pārsūdzētā Rīgas pašvaldības amatpersonas rīcība nav veikta publisko tiesību jomā un nevar tikt atzīta par iestādes faktisko rīcību.

[4.3] Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka civiltiesiskās attiecības starp dzīvojamās ēkas valdītāju un pieteicēju kā dzīvokļa īrnieci risināmas rajona (pilsētas) tiesā pēc piekritības, tas ir, Valmieras rajona tiesā.

[5] Par minēto lēmumu pieteicējas pārstāvis M.Grudulis iesniedzis blakus sūdzību, lūdzot Augstākās tiesas Senātu atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra lēmumu pilnībā kā nepamatotu un nepareizu, un izlemt jautājumu pēc būtības. Sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Administratīvā apgabaltiesa, atstājot bez ievērības pieteicējas blakus sūdzību un tās papildinājumos minētos argumentus, neesot pieteikoši motivējusi lēmumu, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 286.panta pirmās daļas 6.punktu, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantu, kas uzliek tiesām pienākumu motivēt savus spriedumus.

[5.2] Administratīvā apgabaltiesa neesot ņēmusi vērā, ka ar 2000.gada 8.februāra Rīgas domes lēmumu Nr.8124 beigušas pastāvēt īres tiesības starp pieteicēju un pašvaldības uzņēmumu. Par īres līguma dalībnieku kļuvusi Rīgas dome. Turklāt Administratīvā

apgabaltiesa neesot ņēmusi vērā, ka saskaņā ar likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 9.pantu un minētā likuma III sadaļu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai nepieciešama speciāla licence, kuras pašvaldības uzņēmumam neesot bijis un tādējādi neesot pamata uzskatīt, ka minētais uzņēmums turpinājis sniegt šo pakalpojumu uz agrāk pastāvējušā līguma pamata.

[5.3] Izslēdzot dzīvojamās ēkas no uzņēmuma pamatkapitāla, Rīgas dome uzdevusi uzņēmuma direktoram J.Jenčam līdz dzīvojamo māju privatizācijai nodrošināt to apsaimniekošanu. Ūdens atslēgšanas brīdī 2003.gada 2.decembrī J.Jenčs bijis atbrīvots no pašvaldības uzņēmuma direktora pienākumiem un uzskatāms par Rīgas domes amatpersonu, līdz ar to viņš nevarējis rīkoties noslēgtā īres līguma sakarā. Tā kā J.Jenčs pārsniedzis uzņēmuma likvidācijas komisijas locekļa pilnvaras, uzskatāms, ka viņš rīkojies, īstenojot pašvaldības piešķirto varu, t.i., publisko tiesību jomā.

Nenoskaidrojot faktiskos apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās daļas prasības par objektīvo lietas apstākļu noskaidrošanu.

[5.4] Ņemot vērā, ka saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 15.panta pirmo daļu kā pašvaldības pastāvīgā funkcija ir organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, pašvaldības amatpersonas rīcību, darbojoties pretēji likumā noteikto funkciju īstenošanai, neesot pamata uzskatīt par privāttiesisku.

[5.5] Ņemot vērā, ka sūdzība tiesā iesniegta pirms Administratīvā procesa likuma stāšanās spēkā, tās izskatīšanā esot piemērojami Civilprocesa kodeksa noteikumi. Administratīvā procesa likums sašaurinot pieteicējas tiesības griezties tiesā, jo atzīstot, ka tiesā pārsūdzama ir tikai amatpersonas rīcība publisko tiesību jomā, bet Civilprocesa kodekss šādu ierobežojumu neesot noteicis.

[6] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja blakus sūdzību un paskaidroja, ka ūdens piegāde šai mājai nav sabiedriskais pakalpojums, tā dzīvoklī ir atjaunota, un viņš prasījumu precizēs, kad lieta tiks izskatīta pēc būtības.

Motīvu daļa

[7] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu uzskata blakus sūdzības argumentu, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 6.augusta lēmums, ar kuru savukārt atteikts pieņemt Spodrites G. pieteikumu par Rīgas pilsētas pašvaldības uzņēmuma Veselības un sporta parks "Līči" likvidācijas komisijas locekļa J.Jenča rīcību, atslēdzot pieteicējas dzīvoklim ūdeni, nav pietiekami motivēts. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa ir detalizēti izanalizējusi Administratīvā procesa likuma

89.pantā iekļautā iestādes faktiskās rīcības jēdziena elementus. Analīzes rezultātā lēmuma motīvos Administratīvā apgabaltiesa nonākusi pie secinājuma, ka konkrētajā gadījumā ar J.Jenča rīcību ir aizskartas pieteicējas privātās tiesības, kas izriet no dzīvojamās telpas īres līguma, un J.Jenča rīcība nav veikta publisko tiesību jomā.

[8] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka minētie secinājumi ir pamatoti ar apstākļiem, kas izriet no sūdzības (pieteikuma) un tai pievienotiem materiāliem.

[8.1] Ar dzīvojamās telpas īres līgumu, kas 1999.gada 15.decembrī noslēgts starp pieteicēju un Rīgas pašvaldības uzņēmumu Veselības un sporta parks "Līči", pieteicēja ieguvusi dzīvokļa īres tiesības, kā arī tiesības saņemt komunālos pakalpojumus (lietas 19.–21.lpp.), t.i., pušu starpā tika nodibinātas privāttiesiskas attiecības.

[8.2] Tas apstāklis, ka vēlākajā periodā dzīvojamā māja izslēgta no uzņēmuma pamatkapitāla un kļuvusi par Rīgas pašvaldības īpašumu, pieteicējas tiesības nekādā veidā ietekmēt nevarēja. Saskaņā ar likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 8.pantu dzīvojamās mājas īpašnieka maiņas gadījumā jaunajam īpašniekam ir saistoši iepriekšējā īpašnieka noslēgtie dzīvojamās telpas īres līgumi. Līgumus var grozīt tikai šajā likumā noteiktajā kārtībā. Izslēdzot ar 2000.gada 8.februāra lēmumu Nr.8124 dzīvojamo māju (..) un citas dzīvojamās mājas no pašvaldības uzņēmuma pamatkapitāla, vienlaikus Rīgas dome uzdeva pašvaldības uzņēmuma direktoram J.Jenčam līdz dzīvojamās mājas privatizācijai nodrošināt to apsaimniekošanu (lietas 47.lpp.). Tādējādi ar dzīvojamās mājas pāriešanu Rīgas pašvaldības īpašumā pieteicējas iegūto tiesību apjoms nesamazinājās un turpinājās no dzīvojamo telpu īres līguma izrietošās tiesiskās attiecības. Dzīvojamo telpu īrnieki nekādā veidā nenonāca pakļautības attiecībās ar Rīgas domi: nemainījās līguma izpildes kārtība, pašvaldība savas publiskās varas tiesības nevarēja izmantot, izbeidzot īres līgumu, un tml. Tādējādi tiesisko attiecību raksturs nemainījās un tās nekļuva par publiski tiesiskām. Rīgas domes lēmums par mājas apsaimniekošanu vērtējams kā īpašnieka rīcība, t.i., Rīgas domes rīcība privāto tiesību jomā.

[8.3] Noslēgtais dzīvojamās telpas īres līgums nezaudēja savu privāttiesisko raksturu arī tad, kad Rīgas dome izdeva lēmumu par pašvaldības uzņēmuma likvidāciju un iecēla likvidācijas komisiju, kurā kā viens no locekļiem tika iecelts arī J.Jenčs (lietas 22.lpp.). Saskaņā ar likuma "Par uzņēmējdarbību" 34.pantu likvidācijas periodā uzņēmumu pārvalda likvidators, konkrētajā gadījumā – likvidācijas komisija. Tādējādi likvidācijas komisijas pienākumos ietilpa arī dzīvojamās mājas apsaimniekošana. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, konkrētajā gadījumā nav būtiski, kā bija sadalīti

pienākumi starp likvidācijas komisijas locekļiem. Pat ja pieļautu, ka J.Jenčs, atslēdzot pieteicējas dzīvoklim ūdeni, ir pieļāvis patvarību, šis apstāklis Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nedod pamatu vērtēt viņa rīcību kā publiski tiesisku. Uzņēmuma, kaut arī pašvaldības uzņēmuma, likvidācijas komisijas loceklim likums nav piešķīris publiskās varas tiesības.

Līdz ar to arī šajā periodā mājas apsaimniekošanu veica īpašnieka – Rīgas pašvaldības – ieceltais apsaimniekotājs un noslēgtais īres līgums savu privāttiesisko raksturu nezaudēja.

[9] Administratīvo lietu departaments par kļūdainu uzskata blakus sūdzībā izteikto viedokli, ka Administratīvā apgabaltiesa pieļāvusi Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta pārkāpumu, nedodot atbildi uz visiem blakus sūdzībā norādītajiem argumentiem, ko pieteicējs uzskatījis par būtiskiem. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa ir pārliecinoši argumentējusi savu secinājumu, kādēļ pārsūdzētā J.Jenča rīcība nav uzskatāma par faktisko rīcību publisko tiesību jomā. Līdz ar to tiesai nebija pienākums dot atbildes uz pārējiem argumentiem, ar kuriem pieteicēja pamatoja pārsūdzētās rīcības publiski tiesisko raksturu. Konkrētajā lietā nav pamata piemērot secinājumus, kas izriet no pieteicēja sūdzībā norādītā Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma *Ruiz Torija un Hiro Balani v. Spain* lietā. Šajā lietā kā pārkāpumu Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi faktu, ka tiesa nebija vērtējusi būtisku vai izšķirošu argumentu, proti, sūdzībā par preču zīmes izslēgšanu no reģistra tiesa nebija vērtējusi argumentu par preču zīmes prioritāti, kas bija viens no galvenajiem sūdzības iesniedzēja argumentiem.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvās apgabaltiesas konstatētā privāttiesisko attiecību pastāvēšana pati par sevi izslēdz iespēju, ka šīs attiecības varētu tikt atzītas par publiski tiesiskām.

[10] Nepamatots ir blakus sūdzības iesniedzēja apgalvojums, ka pieteicējai tiek liegtas tiesības uz taisnīgu tiesu. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 23.pantu civiltiesiskie strīdi ir pakļauti izskatīšanai vispārējā tiesā civilprocesuālā kārtībā. Uz iespēju griezties tiesā civilprocesuālā kārtībā norādījusi arī Administratīvā apgabaltiesa (lēmuma 9.punkts). Līdz ar to atteikums pieņemt pieteikumu izskatīšanai administratīvajā tiesā neliedz pieteicējai izšķirt strīdu civilprocesuālajā kārtībā, t.i., neliedz tiesas aizsardzību.

[11] Blakus sūdzībā, atsaucoties uz likuma "Par pašvaldībām" 15.pantu, norādīts uz pašvaldības pienākumu organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, kā arī uz to, ka pārsūdzētā rīcība esot tieši pretēja likumā noteikto funkciju īstenošanai un tāpēc neesot pamata to uzskatīt par privāttiesisku. Arī šis sūdzības iesniedzēja arguments,

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, ir nepamatots. Likumā "Par pašvaldībām" noteiktā pašvaldību kompetence un publiskā vara attiecas tikai uz konkrētās pašvaldības teritoriju. Tādējādi pienākums organizēt pagasta iedzīvotājiem ūdens apgādi, tai skaitā arī pieteicējas dzīvoklī, attiecas uz Kauguru pagasta pašvaldību, kuras teritorijā atrodas dzīvojamā māja, un šī likuma norma nav izmantojama, lai konstatētu, vai pārsūdzētā rīcība ir publisko tiesību jomā.

[12] Nav ņemams vērā blakus sūdzībā minētais arguments, ka sūdzība iesniegta laikā, kad bija piemērojami Civilprocesa kodeksa noteikumi, un tāpēc jautājums par sūdzības pieņemšanu tiesā izlemjams atbilstoši Civilprocesa kodeksa regulējumam. Pēc pieteicējas pārstāvja uzskata, atbilstoši šim regulējumam nebija būtiski, vai rīcība veikta publisko vai privāto tiesību jomā. Tādējādi, viņaprāt, Administratīvā procesa likums sašaurinājis iespēju griezties tiesā ar sūdzību par amatpersonas rīcību.

[12.1] Civilprocesa kodeksa 239.¹pants noteica, ka fiziskajai vai juridiskajai personai ir tiesības griezties tiesā, ja tā uzskata, ka ar valsts pārvaldes vai pašvaldības institūcijas vai amatpersonas rīcību (lēmumu) aizskartas tās tiesības. Pašā blakus sūdzībā norādīts, ka "J.Jenčs bija Rīgas pašvaldības uzņēmuma Sporta un veselības parks "Līči" likvidācijas komisijas loceklis bez paraksta tiesībām. Nepastāvēt paraksta tiesībām, viņa kompetencē neietilpa likvidējamā uzņēmuma pārstāvēšana attiecībās ar trešajām personām" (lietas 44.lpp.). Tajā pašā laikā blakus sūdzības iesniedzējs turpat norāda, ka J.Jenčs ir amatpersona, kurai uz ūdens atslēgšanas brīdi nebija nekādu pilnvaru rīkoties 1999.gadā Rīgas pilsētas pašvaldības uzņēmuma Veselības un sporta parks "Līči" un Spodrītes G. noslēgtā līguma ietvaros. Tādējādi blakus sūdzības iesniedzējs pats motivācijā nonācis pretrunās.

[12.2] Administratīvo lietu departaments jau iepriekš norādīja, ka J.Jenča darbības kvalificējamās kā uzņēmuma likvidācijas komisijas locekļa darbības. Pašvaldības uzņēmuma kā privāto tiesību subjekta likvidācijas komisijas loekli, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav pamata atzīt par pašvaldības amatpersonu, kuras rīcība pirms Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās varēja tikt pārsūdzēta tiesā kārtībā, kāda bija noteikta lietu izskatīšanai, kas rodas no administratīvi tiesiskajām attiecībām. Turklāt arī pati pieteicēja nav ievērojusi Civilprocesa kodeksa 239.²pantā noteikto ārpustiesas sūdzības izskatīšanas kārtību. Tādējādi atbilstoši šai tiesību normai, ja pieteicēja uzskatīja, ka J.Jenčs ir rīkojies kā Rīgas domes amatpersona, tad vispirms ar sūdzību bija jāgriežas Rīgas domē, ko pieteicēja nav darījusi.

[13] Ņemot vērā norādītos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra lēmumu atstāt negrozītu, Spodrītes G. blakus sūdzību noraidīt.

3. Spriedumi lietās par valsts un pašvaldību policijas lēmumiem

**Par ceļu satiksmes dalībnieku vainas pakāpes noteikšanu
(Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās
atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 31.panta
pirmā daļa)**

Ja pastāv apstākļi, kas nepieļauj lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, policija, pamatojoties uz tās rīcībā esošajām ziņām, var pieņemt cita veida lēmumu – konstatējošu administratīvo aktu, t.i., policija savā lēmumā var konstatēt vainīgo personu satiksmes negadījumā.

Lieta Nr. SKA-157

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējam Agrim Š. un Valsts policijas pārstāvim I.Puķītim,

2004.gada 12.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Agra Š. sūdzības par Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes 2003.gada 27.novembra lēmuma administratīvā pārkāpuma lietā atcelšanu, sakarā ar Valsts policijas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 15.augustā Rīgas rajona Ceļu policijas inspektors sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu PK Nr.216929 par ceļu satiksmes negadījumu, kas notika Rīgas rajonā uz ceļa Rīga–Ērgļi–Zaķumuiža. Ceļu satiksmes negadījumā sadūrās Agra Š. vadītā automašīna "Citroen Jumper" un Mārītes P. vadītā automašīna "Mazda 626".

[2] Ar Rīga rajona Ceļu policijas priekšnieka vietnieka 2003.gada 25.septembra lēmumu Nr.1539 konstatēts, ka Mārīte P. pārkāpusi Ministru kabineta 1999.gada 1.septembra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 8., 47. un 53.punktu un saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 125.panta

pirmo daļu viņa saukta pie administratīvās atbildības un sodīta ar naudas sodu.

2003.gada 2.oktobrī Ceļu policijas pārvaldē saņemts Mārītes P. iesniegums, kurā viņa lūdz veikt atkārtotu ceļu satiksmes negadījuma analīzi un nepieciešamības gadījumā arī atkārtot autotehnisko ekspertīzi.

Ar Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes priekšnieka vietnieka 2003.gada 27.novembra lēmumu nolemts atcelt Rīgas rajona Ceļu policijas priekšnieka vietnieka 2003.gada 25.septembra lēmumu un sastādīt administratīvo pārkāpuma protokolu par Ministru kabineta 1999.gada 1.septembra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 8., 71. un 75.punkta neievērošanu.

2003.gada 27.novembrī Ceļu policijas pārvaldes galvenais inspektors sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.369002. Protokolā tika norādīts, ka Agris Š. 2003.gada 15.augustā Rīgas rajonā uz ceļa Rīga–Ērgļi–Zaķumuiža izraisījis ceļu satiksmes negadījumu.

Ar Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes priekšnieka vietnieka 2003.gada 27.novembra lēmumu nolemts atzīt Agri Š. par vainīgu ceļu satiksmes negadījuma izdarīšanā un, tā kā ir notecējis termiņš, līdz kuram Agri Š. varēja saukt pie administratīvās atbildības, lietu izbeigt.

[3] 2003.gada 8.decembrī Rīgas rajona tiesā saņemta Agra Š. sūdzība par Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes priekšnieka vietnieka 2003.gada 27.novembra lēmumu.

[4] Ar Rīgas rajona tiesas 2004.gada 16.janvāra spriedumu 2003.gada 27.novembra Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes priekšnieka vietnieka lēmums administratīvajā pārkāpuma lietā Nr.P/606 atcelts un administratīvā pārkāpuma lieta izbeigta.

[5] Izskatot lietu pēc Mārītes P. apelācijas sūdzības, 2004.gada 30.aprīlī Administratīvā apgabaltiesa nosprieda apmierināt Agra Š. sūdzību un atcelt 2003.gada 27.novembra Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes priekšnieka vietnieka lēmumu administratīvajā pārkāpuma lietā Nr.P/606. Spriedums pamatots ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa atzīst, ka lietā nepastāv strīds, ka uz lēmuma pieņemšanas brīdi bija iestājies LAPK 37.panta pirmajā daļā noteiktais termiņš, kas konkrētajā lietā izslēdz iespēju personu saukt pie administratīvās atbildības par notikušo ceļu satiksmes negadījumu.

[5.2] Gan sūdzības, gan apelācijas sūdzības būtība ir par jautājuma – vai policijas iestādes lēmumā par lietas izbeigšanu ir jānorāda, ka Agris Š. atzīstams par vainīgu ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanā – noskaidrošanu.

[5.3] Ņemot vērā LAPK 238. un 239.panta pirmo daļu, kā arī to, ka pirmās instances tiesa konstatējusi apstākļus, kas nepieļauj tiesvedību lietā, tiesa secina, ka pirmās instances tiesa ir ievērojusi likumā noteikto sūdzības izskatīšanas kārtību un taisījusi atbilstošu spriedumu.

[5.4] Policijas iestāde nepareizi interpretējusi LAPK 274. un 275.panta normas, un pirmās instances tiesas secinājums, ka 2003.gada 27.novembra lēmums administratīvajā pārkāpuma lietā Nr.P/606 neatbilst LAPK noteiktajiem administratīvās lietas izskatīšanas noteikumiem, ir pareizs.

[5.5] Atbilstoši LAPK 261.panta pirmajai un otrajai daļai Mārīte P. attiecībā uz administratīvā pārkāpuma lietu Nr.P/606 ir atzīstama par cietušo un tādēļ saskaņā ar Latvijas Civilprocesa kodeksa 237.panta otro daļu nebija izsaucama uz tiesas sēdi.

[5.6] Atbilstoši Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma (turpmāk – Apdrošināšanas likuma) 33.panta trešajai daļai un 35.panta ceturtajai daļai ir secināms, ka apdrošinātājs izvērtē personas iesniegumu, tam pievienotos dokumentus un lemj par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu. Tāpat no tā ir secināms, ka strīdi, kas rodas jautājumos par zaudējumu atlīdzību, ir risināmi civiltiesiskā kārtībā. Līdz ar to nav pareizs arguments, ka pirmās instances tiesas spriedums abām ceļu satiksmes negadījumā iesaistītajām pusēm liedz saņemt jebkādu atlīdzību par ceļu satiksmes negadījuma rezultātā nodarītajiem materiālajiem zaudējumiem.

[6] Par minēto spriedumu 2004.gada 17.maijā Administratīvajā apgabaltiesā saņemta Valsts policijas kasācijas sūdzība. Kasācijas sūdzībā Valsts policija lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 10.maija spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apgabaltiesai.

Kasācijas sūdzībā norādīti tālākminētie argumenti.

[6.1] Nevar piekrist tiesas secinājumam, ka policija lietā nedrīkstēja pieņemt lēmumu par personas vainu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā, ja ir izbeidzies administratīvā soda uzlikšanas termiņš. Šāds secinājums ir sašaurināts LAPK 239.panta 7.punkta un 275.panta interpretācija. Iepriekšminēto pamato šādi apsvērumi:

[6.1.1] saskaņā ar likuma "Par policiju" 10.panta 6.punktu policijas darbinieka pamatpienākumos ietilpst noskaidrot vainīgās personas administratīvā pārkāpuma izdarīšanā;

[6.1.2] šādu pienākumu uzliek arī LAPK 272.pants;

[6.1.3] policijai apdrošināšanas kompānijām, kas darbojas saskaņā ar Apdrošināšanas likumu, jāsniedz informācija par personas vainu ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanā, jo saskaņā ar šā likuma 33.panta trešās daļas noteikumiem apdrošinātāji zaudējumus cietušajiem administratīvā pārkāpuma lietās par ceļu satiksmes negadījumu atlīdzina atbilstoši katra ceļu satiksmes dalībnieka vainas pakāpei;

[6.1.4] ja nav noteikta vainas pakāpe, apdrošinātājs cietušajam var atteikt izmaksāt atlīdzību, tādējādi, interpretējot tiesību normu tiesas norādītajā veidā, zūd Apdrošināšanas likuma mērķis – aizsargāt ceļu satiksmes negadījumos cietušo mantiskās intereses.

[6.2] Ne pirmās instances tiesa, ne apelācijas instances tiesa nav konstatējusi, kura no ceļu satiksmes negadījumā iesaistītajām pusēm ir vainojama tā izraisīšanā. To nedarot, tiesa ir pārkāpusi Latvijas Civilprocesa kodeksa 238.panta pirmajā daļā tiesai noteikto pienākumu noskaidrot un konstatēt personas vainu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā. Tādējādi ne pirmās instances tiesa, ne apelācijas instances tiesa lietu nav izskatījusi pēc būtības.

[7] Tiesas sēdē Valsts policijas pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja. Agris Š. kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Kā pamatoti savā spriedumā atzinusi apgabaltiesa [5.1], lietā nepastāv strīds par to, ka uz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdi bija iestājies LAPK 37.pantā paredzētais termiņš, kas izslēdz iespēju personu saukt pie administratīvās atbildības. Atbilstoši LAPK 239.panta 7.punktam, ja līdz administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas brīdim ir pagājuši 37.pantā paredzētie termiņi, lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā nevar uzsākt, bet iesāktā lietvedība ir jāizbeidz. Minētais pants skaidri nosaka, ka noilguma dēļ lieta jāizbeidz, ja tā ierosināta, un nav jāierosina, ja līdz šim tā nav ierosināta.

Konkrētais negadījums notika 2003.gada 15.augustā. Atbilstoši LAPK 37.panta redakcijai, kāda tā bija negadījuma izdarīšanās laikā, noilguma termiņš bija trīs mēneši no pārkāpuma izdarīšanas dienas. Tātad lietvedību konkrētajā lietā varēja uzsākt līdz 2003.gada 15.novembrim. Tā kā lieta pret Agri Š. līdz šim datumam nebija ierosināta, 2003.gada 27.novembrī to vairs ierosināt nevarēja.

Tāpēc nevar piekrist Valsts policijas argumentam [6.1], ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi un piemērojusi LAPK 239.panta 7.punktu.

[9] Nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzēja atsaukšanās [6.1.2] uz LAPK 272.pantu. LAPK 272.pants noteic: "Institūcijai (amatpersonai), izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, jānoskaidro,

vai ir izdarīts pārkāpums, vai attiecīgā persona ir vainīga tā izdarīšanā (...)." No panta redakcijas nepārprotami izriet, ka attiecīgie fakti jānoskaidro, ja lieta tiek izskatīta pēc būtības. Savukārt neierosināta vai atbilstoši 239.pantam izbeigta lieta pēc būtības nevar tikt izskatīta.

Tā kā lietvedību pret Agri Š. konkrētajā gadījumā termiņa noilguma dēļ uzsākt nevarēja, tad to nevarēja arī izskatīt un attiecīgi nevarēja konstatēt 272.pantā minētos faktus.

[10] Iepriekšminētā iemesla dēļ nepamatota ir arī kasācijas sūdzības iesniedzēja atsaukšanās uz LAPK 275.pantu [6.1]. LAPK 275.panta pirmā daļa noteic: "Izskatījusi lietu par administratīvo pārkāpumu, institūcija (amatpersona) pieņem vienu no šādiem lēmumiem: 1) par administratīvā soda uzlikšanu; 2) par lietvedības izbeigšanu". Tā kā lietas izskatīšana nevarēja notikt, valsts policija nevarēja pieņemt arī nevienu no 275.pantā minētajiem lēmumiem.

Šajā sakarā jāņem vērā, ka lietas izbeigšana LAPK 239.panta un 275.panta izpratnē atšķiras. LAPK 239.panta gadījumā lieta netiek izskatīta pēc būtības un lietvedība tiek izbeigta sakarā ar formāliem apstākļiem. Savukārt 275.panta gadījumā lieta tiek izskatīta pēc būtības un tā var tikt izbeigta dažādu iemeslu, tai skaitā 239.pantā paredzēto iemeslu dēļ.

[11] Likuma "Par policiju" 10.panta 6.punkts, uz ko kasācijas sūdzībā [6.1.1] atsaucas tās iesniedzējs, noteic, ka viens no policijas darbinieka pamatpienākumiem ir novērst un pārtraukt administratīvos pārkāpumus, noskaidrot vainīgos, savas kompetences ietvaros sastādīt protokolus, izskatīt lietas par pārkāpumiem vai arī nodot tās izskatīšanai pēc pakļautības. Kasācijas sūdzības iesniedzējs nav ņēmis vērā, ka minētajā punktā ietvertos pienākumus policijas darbiniekam jāpilda, ievērojot LAPK noteikto kārtību. Minētais punkts policijas darbiniekam pilnvaras attiecībā uz administratīvo pārkāpumu lietvedību nepaplašina. Konkrētajā gadījumā likums "Par policiju" neuzliek par pienākumu veikt attiecīgās darbības, ja atbilstoši LAPK 239.panta 7.punktam lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā nevar uzsākt.

[12] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments [6.1.3], ka apdrošinātāji zaudējumus atlīdzina atbilstoši ceļu satiksmes dalībnieku vainas pakāpei. Ziņas par vainas pakāpi atbilstoši Apdrošināšanas likumam (gan likumam, kas bija spēkā lēmuma pieņemšanas brīdī, gan likumam, kas ir spēkā no 2004.gada 1.maija) apdrošinātāji iegūst no policijas.

Ne no viena minētā likuma neizriet, ka attiecīgajām ziņām jābūt ietvertām administratīvo pārkāpumu protokolā vai lēmumā administratīvā pārkāpuma lietā. Piemēram, šobrīd spēkā esošā Apdrošināšanas likuma 31.panta pirmā daļa noteic, ka apdrošinātāji izvērtē ceļu satiksmes negadījumā iesaistītās personas atbildību,

pamatojoties uz Valsts policijas sastādītajiem dokumentiem un pieņemtajiem lēmumiem. Parasti šādi lēmumi ir lēmumi administratīvā pārkāpuma lietā. Taču, ja pastāv apstākļi, kas nepieļauj lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, policija, pamatojoties uz tās rīcībā esošajām ziņām, var pieņemt cita veida lēmumu – konstatējošu administratīvo aktu.

Tādā gadījumā policija lēmumu pieņem, nevis balstoties uz LAPK, bet gan uz vispārējās tiesību normas saturošā Administratīvā procesa likuma pamata. Tā kā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā dotajai definīcijai ar administratīvo aktu tiesiskās attiecības var arī konstatēt, tad konkrētā gadījumā policija savā lēmumā var konstatēt satiksmes negadījumā vainīgo personu. Atbilstoši šā likuma 67.panta pirmās daļas 8.punktam, kurā uzskaitītas rakstveida administratīvā akta sastāvdaļas, šis konstatējums uzskatāms par tiesisko attiecību jeb tiesību apstiprināšanu.

Administratīvo aktu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70.pantam paziņo gan tā adresātam, gan trešajai personai, kura to var izmantot, lai kārtotu savus darījumus ar apdrošinātājiem. Tādējādi iespējams sasniegt Apdrošināšanas likuma mērķi, kuru kasācijas sūdzībā minējis tās iesniedzējs [6.1.4].

[13] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments [6.2], ka tiesa pārkāpusi Latvijas Civilprocesa kodeksa 238.panta pirmajā daļā noteikto pienākumu. Apgabaltiesas sprieduma taisīšanas laikā Latvijas Civilprocesa kodeksa 238.pants vairs nebija spēkā. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 102.panta otrajai daļai, tiesvedība administratīvajā lietā notiek pēc tām administratīvā procesa tiesību normām, kuras ir spēkā lietas izskatīšanas laikā. Tiesai atbilstoši spēkā esošā Administratīvā procesa likuma 103.panta trešajai daļai bija jāvērtē lēmuma atbilstība tiesību normām, un tiesa to konkrētajā gadījumā ir darījusi.

[14] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

atstāt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.aprīļa spriedumu negrozītu, bet Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes kasācijas sūdzību noraidīt.

Par vainu kā administratīvās atbildības priekšnosacījumu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 11.pants)

Administratīvais pārkāpums atzīstams par izdarītu aiz neuzmanības, ja persona, kura to izdarījusi, nav paredzējusi savas rīcības kaitīgo seku iestāšanās iespēju, kaut arī viņai vajadzēja un viņa varēja tās paredzēt.

Lieta Nr. SKA-175

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators V. Jonikāns,
senatore I. Briede,
senatore I. Skultāne,

piedaloties pieteicējai Vēsmai K. un Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas pārstāvim A.Nurenbergam,

2004.gada 26.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Vēsma K. pieteikuma par Rīgas pilsētas Ceļu policijas nodaļas 2002.gada 22.februāra lēmumu Nr.K/328, sakarā ar Vēsma K. iesniegto kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas ceļu policijas priekšnieka vietnieka 2002.gada 22.februāra lēmumu Nr.K/328 Vēsma K. sodīta ar naudas sodu Ls 300 apmērā un transportlīdzekļu vadīšanas tiesību atņemšanu uz sešiem mēnešiem. Administratīvais sods piemērots saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 124.¹pantu un 125.panta pirmo daļu par transportlīdzekļa vadīšanu psihotropo vielu iespaidā un ceļu satiksmes noteikumu" pārkāpumu, kura rezultātā bojāts transportlīdzeklis.

[2] Šo lēmumu Vēsma K. 2002.gada 29.februārī apstrīdēja Rīgas Ceļu policijas priekšniekam. Izskatot Vēsma K. iesniegumu, Rīgas galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas priekšnieka vietnieks ar 2002.gada 12.aprīļa lēmumu Nr.K/328 atstāja apstrīdēto lēmumu negrozītu, bet Vēsma K. iesniegumu noraidīja.

[3] Pārsūdzot Rīgas pilsētas ceļu policijas priekšnieka vietnieka 2002.gada 22.februāra lēmumu Nr.K/328, Vēsma K. 2002.gada 26.aprīlī iesniedza tiesā pieteikumu, kurā lūdza apstrīdēto lēmumu

atcelt un izbeigt administratīvā pārkāpuma lietu. Ar Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2002.gada 30.augusta spriedumu apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts, bet Vēsma K. pieteikums noraidīts.

[4] Par šo Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas spriedumu Vēsma K. 2002.gada 3.oktobrī iesniedza apelācijas sūdzību. Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 26.maija spriedumu Vēsma K. sūdzību noraidīja, bet pirmās instances tiesas spriedumu atzina par pamatotu un tiesisku.

[4.1.] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija konstatēja, ka 2002.gada 1.februārī Vēsma K., vadot automašīnu *Ford Mondeo* pa Vienības gatvi un izdarot kreiso pagriezienu pie degvielas uzpildes stacijas *Statoil*, izraisīja ceļu satiksmes negadījumu ar pretimbraucošo automašīnu *Audi 80*.

[4.2.] Tiesa atzina, ka pretēji Vēsma K. apgalvojumiem, no konkrētās administratīvās lietas materiāliem neizriet, ka ceļu satiksmes negadījuma brīdī nebija ieslēgti vai nedarbojās automašīnas *Audi 80* tuvās gaismas lukturi. Vēsma K. nav iesniegusi šādus pierādījumus, kā arī nav lūgusi veikt attiecīgu ekspertīzi, lai to noskaidrotu.

[4.3.] Turklāt tiesa norādīja, ka, lai piemērotu administratīvo sodu, pārkāpēja vainas konstatēšana nav nepieciešama. Neviens no lietas dalībniekiem neapstrīd, ka 2002.gada 1.februārī veiktajās Vēsma K. asins un urīna analīzēs tika konstatēta psihotropā viela – fenobarbitāls. Saskaņā ar APK 124.¹pantu transportlīdzekļa vadīšana psihotropo vielu iespaidā ir administratīvi sodāms pārkāpums. Apstāklis, ka minētā psihotropā viela ietilpst medikamentā *Korvalols*, kas brīvi nopērkams aptiekās, un tā instrukcijā nav norādes, ka medikamenta sastāvā ietilpst psihotropā viela, kuru lietojot, nedrīkst vadīt automašīnu, neatbrīvo Vēsma K. no administratīvās atbildības.

[4.4.] Vienlaikus nav atzīstams, ka Vēsmai K. piemērots administratīvais sods, nepastāvot viņas vainai. Saskaņā ar APK 11.pantu administratīvais pārkāpums var būt izdarīts aiz neuzmanības –, t.i., ja persona paredzējusi savas rīcības kaitīgo seku iestāšanos, taču vieglprātīgi palāvusies, ka tās varēs novērst, vai arī šādu seku iestāšanos nav paredzējusi, kaut gan tai vajadzēja un tā varēja šādu seku iestāšanos paredzēt.

[4.5.] Visbeidzot, tiesa atzina, ka Vēsma K. neapstrīd asins un urīna analīžu veikšanu, pamatojoties uz kuru rezultātiem piemērots administratīvais sods. Tāpat tiesa uzskatīja, ka tai nav pamata apšaubīt administratīvā pārkāpuma protokolā norādīto darbību veikšanu.

[5] Vēsma K. 2004.gada 6.jūlijā iesniedza kasācijas sūdzību, kurā, ņemot vērā materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus, lūdza atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.maija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[5.1.] Kasācijas sūdzībā minēts, ka tiesas secinājums par to, ka no lietas materiāliem neizriet, ka automašīnai *Audi 80* ceļu satiksmes negadījuma brīdī nebija ieslēgti vai nedarbojās tuvās gaismas lukturi, nav pamatots ar lietā esošajiem materiāliem. Vēsma K. uzskata, ka šis apstāklis netika atbilstoši pārbaudīts. Neraugoties uz tūlīt pēc ceļu satiksmes negadījuma sniegtajiem paskaidrojumiem, ceļu policijas darbinieki neizņēma automašīnas *Audi 80* bojāto lukturi un nenoteica ekspertīzi. Līdz ar to tiesai nebija pamata secināt, ka ceļu satiksmes negadījuma brīdī automašīnas *Audi 80* lukturi bija ieslēgti. Tiesas secinājums ir balstīts nevis uz pierādījumiem, bet gan uz pieņēmumiem, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 9.panta, 246.panta trešās daļas un 247.panta otrās daļas noteikumus.

[5.2.] Vienlaikus kasācijas sūdzībā uzsvērts, ka tiesa nepamatoti norādījusi, ka Vēsma K. nav iesniegusi nepieciešamos pierādījumus un nav lūgusi noteikt ekspertīzi. Vēsma K. uzskata, ka ekspertīzes noteikšana un tai nepieciešamo materiālu vākšana bija policijas pienākums, jo saskaņā ar APL 9. un 150.pantu pierādīšanas pienākums ir iestādei, kas pieņēmusi attiecīgo administratīvo aktu. Apelācijas sūdzībā Vēsma K. vērsusi tiesas uzmanību uz to, ka strīdīgos lietas apstākļus bija iespējams pierādīt ekspertīzes rezultātā, taču, neraugoties uz to, tā netika noteikta.

[5.3.] Vēsma K. uzskata, ka nav pamatoti tiesas izdarītie secinājumi arī attiecībā uz viņas atrašanos psihotropo vielu iespaidā. Viņa neapstrīd to, ka iepriekšējā vakarā lietojusi medikamentu *Korvalols*, kura sastāvā, kā redzams no medicīniskajiem dokumentiem, ietilpst psihotropā viela fenobarbitāls. Tomēr, ņemot vērā to, ka nepastāv nekādi ierobežojumi minētā medikamenta iegādei un ne tā lietošanas instrukcijā, ne citos pieejamajos informācijas avotos nav informācijas par to, ka medikamenta *Korvalols* sastāvā ir psihotropās vielas, kuru iespaidā ir aizliegts vadīt transportlīdzekli, Vēsma K. uzskata, ka viņas vaina nav pierādīta. Nebūdam medicīnas speciālists, Vēsma K. uzskata, ka viņa nevarēja konstatēt, ka medikamenta *Korvalols* sastāvā ietilpst viela, kuru lietojot, aizliegts vadīt transportlīdzekli. Savukārt personas vaina atbilstoši APK 9.pantam ir priekšnoteikums administratīvā soda piemērošanai. Vēsma K. norāda, ka tiesa nav paskaidrojusi, kā konkrētajos apstākļos viņa varēja paredzēt medikamenta *Korvalols*

lietošanas sekas. Līdz ar to tiesa pārkāpusi APL 9. un 11.pantā noteiktos patvaļas aizlieguma un likuma atrunas principus.

[5.4.] Visbeidzot, kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav vērtējusi to, ka medicīniskās pārbaudes protokolā norādītās darbības nemaz nav veiktas, tas sastādīts ar būtiskiem pārkāpumiem, un Vēsma K. to nav parakstījusi.

[6] Tiesas sēdē Vēsma K. kasācijas sūdzību uzturēja. Papildus tajā minētajiem motīviem viņa uzsvēra, ka 2002.gada 1.februāra sastādītajā medicīniskās pārbaudes narkotisko (psihotropo) vielu ietekmes noteikšanai protokolā Nr.A-521 ir norādītas pārbaudes, kuras netika veiktas, piemēram, asinsspiediena mērīšana, acu refleksu un muskuļu tonusa pārbaude. Vēsma K. atzina, ka neapstrīd medicīniski ķīmisko pārbažu rezultātus, bet gan ierakstu medicīniskās pārbaudes protokolā.

Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina, vienlaikus norādot, ka Ceļu policijas inspektoram nebija pienākums noteikt ekspertīzi. Viņš uzsvēra, ka Vēsmai K. par transportlīdzekļa vadīšanu psihotropo vielu apreibuma stāvoklī piemērots minimālais administratīvais sods.

Motīvu daļa

[7] No lietas materiāliem, kā arī no lietas dalībnieku tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka lietā ir strīds, pirmkārt, par Vēsmai K. piemērotā administratīvā soda tiesiskumu, otrkārt, par medicīniskās pārbaudes protokolā Nr.A-521 norādīto izmeklējumu veikšanas faktu, un, treškārt, par to, ka netika noteikta automašīnas *Audi 80* tuvās gaismas lukturu ekspertīze.

[8] Vērtējot Vēsmai K. piemērotā administratīvā soda tiesiskumu, Senāta Administratīvo lietu departaments norāda, ka neviens no lietas dalībniekiem neapstrīd tūlīt pēc ceļu satiksmes negadījuma veikto Vēsma K. asins un urīna medicīniski ķīmisko pārbažu rezultātus, kas atspoguļoti 2002.gada 1.februāra medicīniskās pārbaudes protokolā Nr.A-521 un tā 2002.gada 14.februārī sastādītajā pielikumā. Līdz ar to netiek apstrīdēts fakts, ka, vadot transportlīdzekli, Vēsma K. 2002.gada 1.februārī atradusies psihotropo vielu iespaidā un viņas organismā atrasts fenobarbitāls. Minētā viela – fenobarbitāls – iekļauta Ministru kabineta 2000.gada 19.septembra noteikumu Nr.326 "Noteikumi par nelegālā aprītē esošo narkotisko un psihotropo vielu un zāļu iedalījumu apmēriem" 3.pielikumā, kurā uzskaitītas Labklājības ministrijas uzraudzībā esošo narkotisko vielu, psihotropo vielu un prekursoru III sarakstā iekļautās vielas. Pamatojoties uz iepriekšminēto, Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka

konkrētajā gadījumā fakts, ka, vadot automašīnu *Ford Mondeo*, Vēsma K. 2002.gada 1.februārī atradusies psihotropo vielu iespaidā, uzskatāms par pierādītu.

[9] Saskaņā ar APK 124.¹pantu redakcijā, kāda tā bija spēkā 2002.gada 1.februārī, personām par transportlīdzekļa vadīšanu narkotisko vai citu apreibinošo vielu iespaidā uzliek naudas sodu no trīssimt līdz piecsimt latiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz laiku no sešiem līdz trīsdesmit sešiem mēnešiem. Ņemot vērā to, ka Vēsma K., vadot transportlīdzekli, atradās psihotropo vielu iespaidā, Rīgas pilsētas Ceļu policijas priekšnieka vietnieka 2002.gada 22.februāra lēmums Nr.K/328, ar kuru Vēsmai K. piemērots administratīvais sods, atzīstams par pamatotu.

[10] Senāta Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst arī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumā minēto apgalvojumu, ka tas, ka medikaments *Korvalols* ir brīvi nopērkams aptiekās bez receptes un tā instrukcijā nav atsevišķi norādīts, ka tā sastāvā ietilpst psihotropa viela, neatbrīvo Vēsma K. no administratīvās atbildības.

[10.1.] Pirmkārt, uz medikamenta *Korvalols* iepakojuma redzamā vietā latviešu valodā ir norādīts, ka tā sastāvā ietilpst fenobarbitāls. Ņemot vērā to, ka ārējā normatīvajā aktā – Ministru kabineta 2000.gada 19.septembra noteikumos Nr.326 "Noteikumi par nelegālā aprītē esošo narkotisko un psihotropo vielu un zāļu iedalījumu apmēriem" – ir noteikts, ka fenobarbitāls ir psihotropa viela, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka kasācijas sūdzībā paustā norāde uz to, ka persona nevarēja konstatēt, ka medikamenta *Korvalols* sastāvā ietilpst psihotropa viela, ir nepamatota. Atbilstoši vispārējam tiesību principam normatīvajos aktos paredzētā tiesiskā regulējuma nezināšana neatbrīvo no atbildības.

[10.2.] Otrkārt, uz minētā iepakojuma ir arī norādīts, ka medikamenta *Korvalols* lietošana dienas laikā var izraisīt miegainību. Ņemot vērā to, ka medikamenta *Korvalols* iedarbības laikā Vēsma K. rīkojās ar paaugstinātas bīstamības avotu, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Vēsmai K. bija jāievēro īpaša piesardzība un jāizvairās no transportlīdzekļa vadīšanas nākamajā dienā pēc šī medikamenta lietošanas.

[10.3.] Treškārt, arī fakts, ka Vēsma K., vadot transportlīdzekli, subjektīvi nezināja, ka lietojusi medikamentu, kura sastāva ietilpst psihotropā viela, neatbrīvo viņu no administratīvās atbildības. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija pamatoti norādījusi, ka Vēsma K. ir vainojama minētā administratīvā pārkāpuma izdarīšanā aiz neuzmanības. Saskaņā ar APK 11.pantu administratīvais pārkāpums atzīstams par izdarītu aiz neuzmanības, ja persona, kas to izdarījusi, nav paredzējusi savas rīcības kaitīgo seku iestāšanās

iespēju, kaut arī viņai vajadzēja un viņa varēja tās paredzēt. Ņemot vērā, ka uz medikamenta *Korvalols* iepakojuma bija norāde, kas apliecināja, ka tā sastāvā ietilpst fenobarbitāls, kas ir psihotropa viela, un ka *Korvalola* lietošana var izraisīt miegainību, Vēsmai K. vajadzēja paredzēt, ka minētā medikamenta lietošanas laikā nedrīkst vadīt transportlīdzekli.

[10.4.] To, ka Vēsma K. transportlīdzekļa vadīšanas laikā atradās psihotropo vielu iespaidā un ka tas viņai reāli traucēja novērtēt situāciju uz ceļa un nodrošināt drošu satiksmi, apliecina pieteicējas izteikums kasācijas instances tiesas sēdē par to, ka pēc notikušās avārijas automašīnā blakus sēdošais dēls teicis, ka viņš redzējis pretim braucošo automašīnu.

[10.5] Visbeidzot, vērtējot administratīvā soda tiesiskumu, Senāta Administratīvo lietu departaments norāda, ka tas apstāklis, ka Vēsma K. nezināja par medikamenta *Korvalols* sastāvā esošo psihotropo vielu, tika ņemts vērā, saucot Vēsma K. pie administratīvās atbildības. Proti, Vēsmai K. tika piemērots iespējami vieglākais APK paredzētais administratīvais sods par transportlīdzekļa vadīšanu psihotropo vielu iespaidā – 300 latu naudas sods, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz sešiem mēnešiem.

[11] Vienlaikus, Senāta Administratīvo lietu departaments norāda, ka saskaņā ar APL 325.pantu kasācijas instances tiesa nepārvērtē lietas faktiskos apstākļus un apelācijas instances tiesas vērtētos pierādījumus. Līdz ar to Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka konkrētajā gadījumā nav tiesiska pamata pārvērtēt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumā izdarīto secinājumu attiecībā uz 2002.gada 1.februāra medicīniskās pārbaudes protokolā Nr.A-521 norādītās informācijas patiesumu, jo to ir izvērtējušas zemāko instanču tiesas. Turklāt pieņēmums, ka šajā protokolā varētu būt atspoguļota neprecīza informācija, neietekmē minētās ekspertīzes slēdziena pareizību. Tas, ka organismā atradās psihotropā viela – fenobarbitāls, tika konstatēts, pamatojoties uz Vēsmai K. veiktajām asins un urīna analīzēm. Šo analīžu veikšanas fakti Vēsma K. neapstrīd.

[12] Attiecībā uz automašīnas *Audi 80* tuvās gaismas lukturu ekspertīzes noteikšanu Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumā minētā norāde, ka Vēsma K., pārsūdzot lēmumu par administratīvā soda piemērošanu, nav lūgusi noteikt ekspertīzi, ir nepamatota.

[12.1.] Pirmkārt, saskaņā ar APL 150.pantu gadījumā, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa tos savāc pēc savas iniciatīvas. Līdz ar to, ja Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija uzskatīja, ka Vēsma K. nav

iesniegusi nepieciešamos pierādījumus, tai bija pienākums tos savākt pašai pēc savas iniciatīvas.

[12.2.] Otrkārt, gan 2002.gada 29.februārī Rīgas Ceļu policijas priekšniekam iesniegtajā sūdzībā, gan apelācijas sūdzībā Vēsma K. ir norādījusi uz to, ka konkrētajā gadījumā pastāv iespēja, ka ceļu satiksmes negadījuma brīdī automašīnai *Audi 80* nedega tuvās gaismas lukturi. Atbilstoši APL 178.panta pirmajai daļai ekspertīzi nosaka gadījumos, kad lietā nozīmīgu faktu noskaidrošanai nepieciešamas speciālas zināšanas kādā nozarē. Saskaņā ar šo likuma normu tiesības noteikt ekspertīzi ir tiesas kompetencē.

[13] Neraugoties uz iepriekšminēto, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka ekspertīzes noteikšana konkrētajā gadījumā nebija lietderīga. Ņemot vērā to, ka no ceļu satiksmes negadījuma brīža aprītējuši vairāk nekā divi gadi, šādu automašīnas *Audi 80* tuvās gaismas lukturu ekspertīzi šobrīd vairs nav iespējams veikt, ko tiesas sēdē atzinusi arī Vēsma K.

[14] Sniedzot paskaidrojumus tūlīt pēc ceļu satiksmes negadījuma, Vēsma K. pieļāvusi vienīgi iespēju, ka pretimbraucošajai automašīnai nedega tuvās gaismas lukturi. Ņemot vērā šo apstākli, Senāta Administratīvo lietu departaments piekrīt Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas pārstāvja tiesas sēdē minētajam, ka policijai konkrētajā gadījumā nebija pienākums veikt ekspertīzi. Turklāt avārijā notikusi apgaismotā ceļa posmā, un, uzsākot kreisā pagrieziena manevru, pieteicējai bija jāpārlicinās, vai ar to viņa neradīs traucējumus citiem ceļu satiksmes dalībniekiem.

Saskaņā ar APK 244.pantu iestādei, kas pieņem lēmumu par administratīvā soda piemērošanu, pierādījumi jāvērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izpētītiem visiem lietas apstākļiem to kopumā, kā arī pēc likuma un tiesiskās apziņas. Pieņemtais lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, pēc Administratīvo lietu departamenta atzinuma, atbilst minētajam likuma nosacījumam.

Tādējādi kā nepamatotus Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas sūdzībā izteiktos apgalvojumus par to, ka lietas izskatīšanā būtu pārkāpts patvaļas aizlieguma un likuma atrunas princips.

[15] Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka iepriekš izklāstīto apsvērumu dēļ tiesas spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.maija spriedumu atstāt negrozītu, bet Vēsma K. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par konfiskācijas piemērošanu administratīvā pārkāpuma lietās (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 28.pants)

Konfiscēt var tikai pārkāpēja personiskajā īpašumā esošus priekšmetus, bet lietās par pārkāpumiem tirdzniecībā, uzņēmējdarbībā, muitas jomā vai pārkāpumiem saistībā ar precēm, kuras apliekamas ar akcīzes nodokli, – arī citu personu īpašumā esošus priekšmetus.

Lieta Nr. SKA-201

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senators	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja pilnvarotajam pārstāvim A.Puidem un VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāvei Ž.Ābelei,

2004.gada 16.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Anatolija M. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieces 2002.gada 12.jūnija lēmumu Nr.1402, sakarā ar Anatolija M. pilnvarotā pārstāvja kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 2.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes 32.Policijas nodaļas Ekonomikas policijas darbinieki 2002.gada 22.maijā veica saimnieciskās darbības pārbaudi SIA "Jūrtehs" Rīgā, Matrožu ielā 11, par ko sastādīja pārbaudes aktu. Pārbaudes aktā norādīts, ka SIA "Jūrtehs" teritorijā uz baržas "Stelpe" 3. un 4.tilpnē atrodas 34 986 litri dīzeldegvielas, kas uzglabāti bez izcelsmi apliecinātiem dokumentiem. Minēto degvielas tilpumu izsūknēja un nodeva atbildīgā glabāšanā SIA "Spektrs K".

[2] Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes 32.Policijas nodaļas Ekonomikas policijas inspektors R.Āboliņš 2002.gada 25.jūnijā Anatolijam M. sastādījis protokolu Nr.191 par administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 201.¹⁵pantā – par preču uzglabāšanu bez izcelsmi apliecinātiem dokumentiem.

[3] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes direktora vietniece 2002.gada 12.jūlijā pieņēma lēmumu Nr.1402, ar kuru Anatolijs M. par administratīvo pārkāpumu, kurš paredzēts Latvijas APK 201.¹⁵ pantā, piemēroja naudas sodu Ls 100, konfiscējot pārbaudes laikā izņemto preci – vasaras dīzeļdegvielu 34 986 litrus, jo nav tikuši ievēroti Ministru kabineta 2000.gada 9.maija noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 69.panta noteikumi.

[4] Anatolijs M. 2002.gada 23.jūlijā iesniedzis Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesā pieteikumu, kurā lūdza atcelt VID Rīgas reģionālās iestādes 2002.gada 12.jūlija lēmumu Nr.1402.

[4.1] Pieteicējs norāda, ka dīzeļdegviela, kas atradās uz baržas "Stelpe", bija paredzēta firmas saimnieciskajām vajadzībām, kas tika norakstīta atskaitē. Par šo degvielu firmas rīcībā bija visa nepieciešamā dokumentācija: preču pavadzīmes-rēķini, kas apliecina degvielas nosūtīšanu SIA "Jūrtehs", SIA "Jūrtehs" kontu apgrozījumu pārskats, preču un materiālo vērtību inventarizācijas akts, materiālās atskaites. Visi minētie dokumenti uzrādīti administratīvās komisijas sēdē, bet, neskatoties uz to, VID amatpersonas piemēroja Latvijas APK normas, kas ir pretrunā ar lietas faktiskajiem apstākļiem.

[4.2] Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2002.gada 20.decembra spriedumu Anatolija M. pieteikums apmierināts daļēji. Tiesa grozījusi VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieces 2002.gada 12.jūnija lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā un noteikusi Anatolijam M. sodu 100 latu apmērā par Latvijas APK 201.¹⁵ pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu. Pirmās instances tiesa atzinusi, ka nepamatoti ir piemērota preces konfiskācija, jo iepriekš minētā APK norma neparedz, pēc tiesas ieskata, konfiskācijas piemērošanu fiziskajām personām, bet tikai juridiskajām personām.

[5] Izskatot VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieces apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 2.jūnija spriedumu noraidīja Anatolija M. pieteikumu.

Tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa spriedumā nepareizi tulkojusi Latvijas APK 201.¹⁵ panta sankciju, kā rezultātā nonākusi pie kļūdaina secinājuma, daļēji apmierinot pieteikumu. Tiesa norādījusi, ka tulkojot Latvijas APK 201.¹⁵ pantā paredzēto sankciju gan ar gramatisko tulkošanas metodi – ņemot vērā teikuma konstrukciju, gan ar teleoloģisko tulkošanas metodi – ņemot vērā sankcijas mērķi, ir pamats secināt, ka preču konfiskācija ir attiecināma kā uz fiziskajām personām, tā uz juridiskajām personām. Tādējādi VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietniece bija tiesīga noteikt SIA "Jūrtehs" direktoram Anatolijam M. administratīvo sodu – naudas

soda veidā Ls 100 apmērā, piemērojot izņemtās dīzeļdegvielas konfiskāciju.

[6] Kasācijas sūdzību iesniegusi Anatolija M. pilnvarotā persona, lūdz atcelt spriedumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda uz sekojošiem procesuālo un materiālo tiesību normu pārkāpumiem, proti:

Tiesa, piemērojot Latvijas APK 201.¹⁵ pantu, nav ņēmusi vērā, ka dīzeļdegviela, kas atradās uz baržas "Stelpe" bija paredzēta SIA "Jūrtehs" saimnieciskajām vajadzībām, par šo dīzeļdegvielu SIA "Jūrtehs" rīcībā bija un ir visi nepieciešamie dokumenti.

VID Rīgas reģionālā iestāde nebija tiesīga pieņemt administratīvo aktu pret fizisku personu Anatoliju M., jo dīzeļdegviela piederēja juridiskai personai SIA "Jūrtehs". Uzska, ka VID Rīgas reģionālās iestādes 2002.gada 12.jūlija lēmums Nr.1402 ir prettiesisks pēc savas būtības.

Apelācijas instances tiesa nav vadījusi no Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās un trešās daļas nosacījumiem, līdz ar to nav vispusīgi un pilnīgi novērtējusi visus lietā esošos materiālus, kas ir novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

Tiesas spriedums neatbilst Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmās daļas un 251.panta piektās daļas nosacījumiem, jo tiesa nav devusi juridisku izvērtējumu un nemin argumentus, ar kuriem ir noraidīti Anatolija M. pilnvarotās personas iesniegtie pierādījumi.

[7] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzējs uzturēja kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem. VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāve tiesas sēdē neatzina kasācijas sūdzību, norāda, ka tiesa pareizi ir tulkojusi APK normas.

Motīvu daļa

[8] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka VID Rīgas reģionālā iestāde nebija tiesīga pieņemt administratīvo aktu pret fizisku personu Anatoliju M., jo dīzeļdegviela piederēja juridiskajai personai – SIA "Jūrtehs", kā arī norādīts, ka Anatolijam M. nepamatoti ir piemērots maksimālais naudas sods un mantas konfiskācija. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka kasācijas instancē nav izskatāms jautājums par Anatolija M. sodīšanu ar naudas sodu Ls 100 apmērā, jo, kā redzams no lietas materiāliem, pirmās instances tiesa ar savu spriedumu Anatolija M. sūdzību apmierināja daļēji – atzina, ka pieteicējs ir vainīgs APK 201.¹⁵ panta paredzētā administratīvā pārkāpuma izdarīšanā un viņam pamatoti ir piemērots naudas sods Ls 100 apmērā. Pirmās instances tiesas spriedumu pārsūdzēja tikai VID Rīgas reģionālā iestāde jautājumā par konfiskāciju, bet pieteicējs

šo spriedumu nepārsūdzēja. Tātad pirmās instances tiesas spriedums attiecībā par to, ka pieteicējs ir izdarījis administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts APK 201.¹⁵ pantā, un ka viņam piemērojams naudas sods Ls 100 apmērā, ir stājies likumīgā spēkā. Uz šo apstākli ir norādījuši arī apelācijas instances tiesa savā spriedumā (sprieduma 3.lpp.). Tādējādi kasācijas instancē atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai, kas nosaka, ka tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas šo spriedumu pārsūdzējis (...), tiek skatīts jautājums tikai par preces konfiskācijas piemērošanas pamatotību, jo pārsūdzētais spriedums attiecas tikai uz šo jautājumu.

[9] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka konfiscētā dīzeļdegviela pieder SIA "Jūrtehs", tas ir, juridiskajai personai, bet administratīvi sodīta ir fiziskā persona. Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka APK 201.¹⁵ pants paredz fiziskās personas sodīt tikai ar naudas sodu, bet juridiskajām personām ir paredzēts naudas sods ar preču konfiskāciju vai bez tās, līdz ar to apelācijas instances tiesas spriedumu uzskata par nepareizu.

[9.1] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šāds kasācijas sūdzības motīvs nav pamatots. Anatolijs M. ir atzīts par vainīgu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā saskaņā ar APK 201.¹⁵ pantu, kurā noteikts, ka par tādu preču uzglabāšanu, pārvadāšanu, pārsūtīšanu vai realizēšanu, kas Latvijas Republikā ievestas bez dokumentiem, kuri apliecina preču legālu pārvietošanu pāri muitas robežai, vai bez to īpašumtiesības vai valdījuma apliecinājumiem dokumentiem, – uzliek naudas sodu fiziskajām personām līdz simt latiem, bet juridiskajām personām – līdz tūkstoš latiem, konfiscējot preces vai bez konfiskācijas. Minētais pants ir iekļauts APK četrpadsmitā "b" nodaļā – **"Administratīvie pārkāpumi muitas jomā"**. Savukārt APK 28.pantā noteikts, ka administratīvā pārkāpuma priekšmeta vai izdarīšanas rīka konfiskācija nozīmē tā piespiedu bezatlīdzības nodošanu valsts īpašumā. Konfiscēt var tikai pārkāpēja personiskā īpašumā esošus priekšmetus, bet lietās par pārkāpumiem tirdzniecībā, uzņēmējdarbībā, **multas jomā** vai par pārkāpumiem saistībā ar precēm, kuras apliekamas ar akcīzes nodokli – arī citu personu īpašumā esošus priekšmetus. Pie šādiem apstākļiem, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, VID Rīgas reģionālai iestādei bija tiesības konfiscēt preci – dīzeļdegvielu.

[9.2] Bez tam Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa, piemērojot gramatisko un teleoloģisko tulkošanas metodi, pamatoti ir atzinusi, ka Latvijas APK 201.¹⁵ pantā paredzētā sankcija – konfiskācija attiecas gan uz fiziskajām, gan uz juridiskajām personām.

[10] Pastāvot minētajiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma. Apelācijas instances tiesa lietu ir izskatījusi pēc būtības tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 2.jūnija spriedumu, bet Anatolija M. pilnvarotās personas A.Puides kasācijas sūdzību noraidīt.

Par sistemātiska pārkāpuma konstatēšanu, kā arī par noteiktu ģimenes apstākļu nozīmi, nosakot sankciju – transportlīdzekļa vadīšanas apliecības atņemšana (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 29.pants un 122.panta otrā daļa)

Ja privātpersona gada laikā ir divas reizes sodīta par līdzīgu pārkāpumu, var apgalvot, ka viņa ir izdarījusi sistemātisku pārkāpumu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 29.panta izpratnē.

Fakts, ka administratīvo pārkāpumu izdarītājam ir apgādājami ģimenes locekļi un tam nepieciešamas transportlīdzekļu vadīšanas tiesības, nevar kalpot par iemeslu atbilstoša soda nepiemērošanai. Likumdevējs, nosakot sankcijas, ir rēķinājies, ka transportlīdzekļu vadīšanas tiesības ir nepieciešamas personām, kuras tās izmanto.

Lieta Nr. SKA-251

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,
piedaloties pieteicējam	Zintim M.,

2004.gada 14.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Zinta M. pieteikuma par Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas (turpmāk – Rīgas pilsētas Ceļu policija) 2003.gada 26.augusta lēmumu Nr.VB 281593, sakarā ar Zinta M. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 23.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Tukuma rajona Policijas pārvaldes Ceļu policijas inspektori 2003.gada 21.jūlijā apturējuši Zinta M. vadīto automašīnu par pieļaujamā ātruma pārsniegšanu ceļa posmā Rīga–Ventspils.

Par šo pārkāpumu inspektori sastādījuši administratīvā pārkāpuma protokolu, kurā norādīts, ka Zintis M. pārkāpumu izdarījis 2003.gada 21.jūlijā plkst. 11⁰⁰, kad viņš vadījis automašīnu "Mercedes Benz S300" pa šoseju Rīga–Ventspils ar ātrumu 101 km/h pie maksimāli atļautā kustības ātruma attiecīgajā ceļa posmā 70 km/h. Protokolā arī norādīts, ka ātruma fiksācija esot izdarīta ar radaru "Stalker" Nr.29217, kura pieļaujamā mērījuma kļūda bija 7 km/h, līdz

ar to iespējamais minimālais braukšanas ātrums pārkāpuma brīdī varēja būt 96 km/h.

[2] Rīgas pilsētas Ceļu policija ar 2003.gada 4.augusta lēmumu sodījusi Zinti M. par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 122.panta otrajā daļā paredzēto pārkāpumu, atņemot uz diviem mēnešiem visu kategoriju transportlīdzekļu vadīšanas tiesības. Lēmumā norādīts, ka Zintis M. pārkāpis Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" (turpmāk – Ceļu satiksmes noteikumi) 72.punktu.

Izskatot Zinta M. iesniegumu par 2003.gada 4.augusta lēmumu, Rīgas pilsētas Ceļu policijas nodaļas priekšnieks ar 2003.gada 26.augusta lēmumu atstājis šo lēmumu negrozītu.

2003.gada 29.augustā Rīgas pilsētas Ceļu policija izdevusi lēmumu, kurā norādīts, ka sakarā ar slēdzienu un termiņa atjaunošanu Zintis M. sodīts par LAPK 122.panta otrajā daļā paredzēto pārkāpumu, atņemot uz diviem mēnešiem visu kategoriju transportlīdzekļu vadīšanas tiesības.

[3] Tukuma rajona tiesā 2003.gada 3.septembrī saņemts Zinta M. pieteikums, kurā viņš lūdz atcelt Rīgas pilsētas Ceļu policijas 2003.gada 26.augusta lēmumu un 2003.gada 29.augusta lēmumu, kā arī izbeigt administratīvo lietu.

[4] Tukuma rajona tiesa ar 2003.gada 2.decembra spriedumu Zinta M. pieteikumu noraidīja un atstāja negrozītu Rīgas pilsētas Ceļu policijas 2003.gada 4.augusta lēmumu.

[5] Izskatījusi Zinta M. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 23.augusta spriedumu noraidīja Zinta M. pieteikumu un atstāja negrozītu Rīgas pilsētas Ceļu policijas 2003.gada 26.augusta lēmumu. Tiesa atzina, ka pirmās instances tiesas spriedums ir pamatots un tiesisks. Spriedumu tiesa pamatoja ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Pieteicējs pirmās instances tiesā ir pārsūdzējis 2003.gada 26.augusta lēmumu un 2003.gada 29.augusta lēmumu, savukārt apelācijas instances tiesā 2003.gada 4.augusta lēmumu. Ņemot vērā, ka ar 2003.gada 4.augusta lēmumu Zintim M. ir uzlikts administratīvais sods un viņš to ir apstrīdējis Rīgas pilsētas Ceļu policijas nodaļas priekšniekam, tiesai, izskatot konkrēto lietu, ir jāizvērtē tikai 2003.gada 26.augusta lēmums.

[5.2] Lietā nav strīda, ka ceļu posms, kas norādīts administratīvā pārkāpuma protokolā, atrodas 323.zīmes "Maksimālā ātruma ierobežojums" – aizliegts braukt ar ātrumu (km/h), kas pārsniedz zīmē norādīto – darbības zonā.

[5.3] Ņemot vērā LAPK 243.panta pirmās daļas un 243.panta otrās daļas noteikumus, kā arī 2003.gada 21.jūlijā sastādītajā administratīvā pārkāpuma protokolā norādīto, atzīstams, ka ar

Tukuma rajona Policijas pārvaldes ceļu policijas inspektoru ziņojumiem un liecībām pirmās instances tiesas sēdēs ir pierādīts, ka Zintis M. ir pārkāpis pieļaujamo ātrumu 323.zīmes darbības zonā. Lai arī citu satiksmes dalībnieku ātruma fiksēšanas zonā nebija, nav pamats apšaubīt minētos pierādījumus, jo tajos nav pretrunu.

[5.4] Apstāklis, ka starp pieteicēju un Tukuma rajona Ceļu policijas vadību pastāv konflikts, nav saistīts ar konkrēto lietu, jo ceļu policijas inspektori, kuri sastādīja administratīvo pārkāpumu protokolu, neatrodas konfliktā ar Zinti M. Turklāt Tukuma rajona Ceļu policijas priekšnieks nav bijis iesaistīts lietas izskatīšanā.

[5.5] Apstāklim, ka policijas patruļmašīnai nav veikta tehniskā apskate, nav nozīmes lietā, jo ātruma fiksēšana tika veikta ar radaru.

[5.6] Apstākļi, ka administratīvā pārkāpuma protokolā nav pareizi norādīts vārdu "automašīnas valsts numurs" saīsinājums, un tas, ka ir nesalasāms radara nosaukums, ir uzskatāmi par mazsvarīgiem, kas neietekmē dokumenta būtību. Nebūtiska ir arī administratīvā pārkāpuma protokolā pieļautā kļūda, aprēķinot automašīnas ātrumu, jo pat, precizējot aprēķinus, pieļaujamais faktiskais ātrums pārsniegtu vairāk nekā par 20 km/h pieļaujamo ātrumu, kas tādējādi nemaina pārkāpuma būtību. Tāpat nepamatots ir arguments, ka Ceļu policijas 2003.gada 4.augusta lēmumā ir norādīts nepareizs Ceļu satiksmes noteikumu punkts. Turklāt Zintis M. iepriekš pret to nav iebildis.

[5.7] Pieņemot lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, pamatoti ir ņemti vērā atbildību pastiprinoši apstākļi, kas noteikti LAPK 34.panta 2.punktā, jo no lietas materiāliem secināms, ka Zintis M. 2003.gada 12.februārī un 2003.gada 1.jūlijā izdarījis līdzīgus administratīvos pārkāpumus, par kuriem viņš saukts pie administratīvās atbildības.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Zintis M. Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[6.1] Tiesa nav ņēmusi vērā pieteicēja argumentus par viņa ģimenes stāvokli, par iepriekš fiksēto administratīvo pārkāpumu raksturu un pieteicēja konflikta attiecībām ar Tukuma rajona Ceļu policijas vadību. Lietā minētie agrākie administratīvie pārkāpumi nav smagi un pieļauti neuzmanības dēļ. Turklāt administratīvā pārkāpuma protokoli par šiem pārkāpumiem ir sastādīti Tukuma rajonā.

[6.2] Administratīvais sods ir piemērots, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 8.pantā noteikto samērīguma un 13.pantā noteikto tiesību normas saprātīgas piemērošanas principu, kā arī 66.panta pirmo daļu, jo pieteicēja apgādībā esot divi bērni un iztikas līdzekļu ieguvei ir nepieciešams autotransports.

[6.3] Nepamatoti ir piemēroti LAPK 29. un 34.panta nosacījumi, jo pieteicējs sistemātiski neizdarot pārkāpumus un nav atkārtoti apzināti pārkāpis ceļu satiksmes noteikumus. Piemērotais sods neatbilst pārkāpuma smagumam un personību raksturojošiem datiem.

[6.4] Liecinieku liecības, uz kurām tiesa atsaucas spriedumā, ir vērtējamas kritiski, jo liecinieki ir iestādes darbinieki. Pieteicējam ar šīs iestādes amatpersonu ir personiskas dabas konflikts. Turklāt apstāklis, ka policijas darbinieki izmanto automašīnu, kas neatbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, netieši norāda uz to, ka arī policijas darbinieki pārkāpj normatīvos aktus un viņu liecības nevar pieņemt kā absolūti objektīvas.

[7] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzējs uzturēja kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. No Rīgas pilsētas Ceļu policijas saņemts lūgums izskatīt lietu bez pārstāvja piedalīšanās. Tiesa nolēma izskatīt lietu bez Rīgas pilsētas Ceļu policijas pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Pieteicējs ir sodīts par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.panta otrajā daļā paredzēto pārkāpumu. Šī tiesību norma nosaka: "Par atļautā braukšanas ātruma pārsniegšanu vairāk par divdesmit kilometriem stundā, bet ne vairāk kā par četrdesmit kilometriem stundā uzliek naudas sodu līdz piecdesmit latiem vai atņem transportlīdzekļu vadīšanas tiesības uz laiku no viena mēneša līdz trim mēnešiem." Tāpat kā pārējo kodeksa sevišķajā daļā ietvertu normu mērķis, arī citētās normas mērķis atbilstoši LAPK 22.pantam ir audzināt personu likumu ievērošanas un sadzīves noteikumu cienīšanas garā, kā arī panākt, lai tiklab tiesību pārkāpējs, kā arī citas personas neizdarītu jaunus pārkāpumus. Konkrētajā gadījumā soda mērķis ir panākt, lai pieteicējs nepārsniedz ātrumu.

[9] Kā redzams no lietas materiāliem (lietas 16.lpp.), pieteicējs divas reizes gada laikā jau ir sodīts par līdzīgu pārkāpumu ar naudas sodu. Tas nozīmē, ka naudas soda piemērošana nav bijis pietiekams līdzeklis, lai panāktu, ka pieteicējs nepārsniedz atļauto ātrumu. Atbilstoši LAPK 29.panta pirmajai daļai transporta vadīšanas tiesību atņemšanu piemēro par šo tiesību izmantošanas kārtības rupju vai sistemātisku pārkāpšanu.

Par sistemātisku pārkāpšanu var runāt tad, ja pārkāpums izdarīts vairākas reizes, atkārtoti (sal.: Latviešu valodas vārdnīca. Autoru kolektīvs. Rīga: Avots, 1987, 734.lpp.). Tā kā pieteicējs gada laikā ir divas reizes sodīts par līdzīgu pārkāpumu, var apgalvot, ka pieteicējs ir izdarījis sistemātisku pārkāpumu. Tātad sods piemērots, ievērojot LAPK 29.pantu.

[10] LAPK 122.panta sankcijā paredzētais transportlīdzekļu vadīšanas tiesību atņemšanas maksimālais termiņš ir trīs mēneši. Konkrētajā gadījumā persona ir sodīta ar tiesību atņemšanu uz diviem mēnešiem. Tas nozīmē, ka maksimālais sods pieteicējam nav piemērots. Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvo lietu

departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā minētajam, ka sods piemērots, pārkāpjot samērīguma un tiesību normu saprātīgas pielietošanas principu.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu. Pieteicējs ne savā sākotnējā pieteikumā, ne apelācijas sūdzībā nav norādījis, ka soda nesamērīgums izpaužas apstākļi, ka pieteicējam ir divi nepilngadīgi bērni un iztikas līdzekļu ieguvei nepieciešams autotransports. Tāpēc kasācijas instancē šis arguments nav vērtējams. Turklāt pats fakts, ka administratīvo pārkāpumu izdarītājam ir apgādājami ģimenes locekļi un transportlīdzekļu vadīšanas tiesības nepieciešamas, nevar kalpot par iemeslu atbilstoša soda nepiemērošanai. Likumdevējs, nosakot sankcijas, ir rēķinājies, ka transportlīdzekļu vadīšanas tiesības personām, kuras tās izmanto, ir nepieciešamas. Ņemot vērā, ka viens no ceļu satiksmes negadījumu izraisīšanas iemesliem ir ātruma pārsniegšana, sabiedrības interešu aizsardzība konkrētajā gadījumā ir pietiekoši būtiska, lai attaisnotu pieteicēja tiesību ierobežojumu.

[12] Apstāklis, ka iepriekšējie pārkāpumi nav smagi un ir pieļauti neuzmanības dēļ, attiecīgajā gadījumā nav būtiski. LAPK 29.panta pirmajā daļā iekļautās tiesību normas tiesiskais sastāvs neprasa tīša pārkāpuma izdarīšanu.

[13] No LAPK 34.panta otrā punkta izriet, ka atbildību par administratīvo pārkāpumu pastiprina apstāklis, ka persona gada laikā atkārtoti izdarījusi līdzīgu pārkāpumu, par kuru persona jau administratīvi sodīta. Kā jau minēts iepriekš, pieteicējs gada laikā divas reizes ir sodīts par LAPK 122.panta pārkāpumu. Tāpat kā 29.pants, arī 34.panta tiesiskais sastāvs neprasa tīša pārkāpuma izdarīšanu. Tādējādi iestāde un tiesa pareizi piemērojusi LAPK 34.pantu.

[14] Kasācijas tiesas kompetencē neietilpst lietas faktisko apstākļu pārvērtēšana. Kasācijas kārtībā nav apstrīdamas apgabaltiesas izvērtētās liecinieku liecības. Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka ir pierādīts, ka pieteicējs atkārtoti ir izdarījis administratīvo pārkāpumu. Tāpat apgabaltiesa ir konstatējusi, ka lietas iznākumu nav varējuši ietekmēt pieteicēja minētie apstākļi par konfliktu starp pieteicēju un amatpersonām, kā arī policijas automašīnas, kurai nav veikta tehniskā apskate, izmantošana. Tādējādi Administratīvo lietu departaments secina, ka kasācijas sūdzība arī šajā daļā ir noraidāma.

[15] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Administratīvās lietas departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 23.augusta spriedumu atstāt negrozītu, bet Zinta M. kasācijas sūdzību noraidīt.

4. Spriedumi lietās par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumiem

Par pierakstu dzīvesvietā (likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības"

1.panta trešās daļas 5.punkts un likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pants)

Persona nezaudē pierakstu savā pastāvīgajā dzīvesvietā, ja tā neizrakstoties tiek pierakstīta citā valstī.

Lieta Nr. SKA-2

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns,
senatore	I. Skultāne,
senatore	J. Briede,
senatore	E. Vernuša,
senatore	G. Višņakova,

piedaloties pieteicējas Ņinas Š. pārstāvim G.Antomam un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei I.Bitēnai,

2004.gada 26.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ņinas, Jeļenas un Svetlanas Š. sūdzības par Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu lēmumu atcelšanu, sakarā ar Ņinas Š. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 12.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ņina Š. kopš 1973.gada dzīvo Latvijā.

1977.gadā Rīgā viņa noslēdza laulību ar Aleksandru Š., kura pastāvīgā dzīvesvieta pašreiz ir Krievijā. Šajā laulībā Rīgā 1978. un 1982.gadā piedzima meitas Jeļena un Svetlana.

1992.gada 1.jūlijā Ņina, Jeļena un Svetlana Š. bez termiņa ierobežojuma bijušas pierakstītas Rīgā, Jasmuižas ielā (...).

1993.gada 29.janvārī viņas tika reģistrētas Latvijas Republikas Iedzīvotāju reģistrā (turpmāk – Iedzīvotāju reģistrs) un viņām tika piešķirti personas kodi.

1998.gada 11.septembrī Krievijas vēstniecībā Rīgā Ņina Š. ieguva Krievijas pilsonību. Arī abas meitas šajā laikā ieguva Krievijas pilsonību.

1998.gada 4.oktobrī pieteicējas vērsās Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – PMLP) ar lūgumu izsniegt viņām pastāvīgās uzturēšanās Latvijas Republikā atļaujas.

1998.gada 2.novembrī PMLP Imigrācijas nodaļas vadītāja vietnieks sniedza atbildi ar atteikumu izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas. Atteikums tika pamatots ar to, ka pieteicējas nav likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjekti, jo no 1994.gada pierakstītas Krievijā, Samāras apgabalā. Šajā atbildē arī norādīts, ka iepriekš minētā iemesla dēļ pieteicējas izslēdzamas no ledzīvotāju reģistra, viņām anulējami personas kodi, kā arī atsavināmas Latvijā izsniegtās bijušās PSRS pases.

1998.gada 6.novembrī sastādīti protokoli par atzīmes ledzīvotāju reģistrā Š. anulēšanu, atsaucoties uz PMLP 1998.gada 2.novembra rīkojumu Nr.5/UA-H-4435.

1998.gada 6.novembrī Ņinai, Jeļenai un Svetlanai Š. izsniegti izbraukšanas rīkojumi.

[2] Izskatot lietu pēc Š. sūdzības, Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 1999.gada 4.augusta spriedumu atcēla pieteicējām izsniegtos izbraukšanas rīkojumus.

[3] Savukārt PMLP Imigrācijas nodaļas vadītāja vietnieka 1998.gada 2.novembra atteikumu izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju pieteicējas pārsūdzēja PMLP priekšniekam. Taču pieteicējas saņēma atbildi, ka viņas nav tiesīgas saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, jo izslēgtas no ledzīvotāju reģistra, viņām anulēti personas kodi, bet pieteicējas šo PMLP rīcību neesot apstrīdējušas.

[4] PMLP priekšnieka 1999.gada 20.septembra lēmumu pieteicējas pārsūdzēja Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, kas ar 1999.gada 25.novembra spriedumu sūdzību apmierināja un uzlika pienākumu PMLP atjaunot ledzīvotāju reģistrā ziņas par Ņinu, Jeļenu un Svetlanu Š. un atjaunot viņām personas kodus. Bez tam tiesa uzlika pienākumu PMLP izsniegt pieteicējām pastāvīgās uzturēšanās Latvijas Republikā atļaujas.

[5] Ar 2000.gada 14.jūnija spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk - apgabaltiesa) noraidīja PMLP apelācijas sūdzību, atzīstot PMLP priekšnieka 1999.gada 20.septembra lēmumu par prettiesisku un uzliekot par pienākumu PMLP izsniegt Ņinai, Jeļenai un Svetlanai Š. pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

[6] Izskatot PMLP kasācijas sūdzību, 2000.gada 25.oktobrī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts (turpmāk – Senāts) atcēla minēto apgabaltiesas spriedumu un lietu nodeva jaunai izskatīšanai apgabaltiesai.

[7] Izskatot lietu atkārtoti 2001.gada 7.septembrī, apgabaltiesa pieteicēju sūdzību atzina par pamatotu un nosprieda uzlikt par pienākumu PMLP izsniegt pieteicējām pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

[8] Ar 2001.gada 28.novembra spriedumu, izskatot lietu pēc PMLP kasācijas sūdzības, Senāts atcēla apgabaltiesas spriedumu materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpuma dēļ.

[9] 2003.gada 12.jūnijā apgabaltiesa, trešo reizi izskatot pieteicēju sūdzību par PMLP prettiesisko rīcību, nosprieda, ka Ņinas un Svetlanas Š. sūdzība noraidāma. Tā kā Jeļena Š. no savas sūdzības atteicās, tiesvedība šajā daļā tika izbeigta.

[9.1] Apgabaltiesa, norādot, kādus priekšnoteikumus pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai paredz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹panta pirmā un otrā daļa, secinājusi, ka šādas atļaujas var saņemt tie likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjekti, kuri ieguvuši citas valsts pilsonību. Bez tam apgabaltiesa atzinusi, ka likumdevējs nozīmi piešķīris dzīvesvietas reģistrācijas faktam, nevis faktiskai dzīvošanai. Līdz ar to tiesiskas sekas likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkta izpratnē rada personas reģistrācija Krievijā.

[9.2] Tā kā pieteicējas kopš 1994.gada decembra bija pastāvīgi pierakstītas Krievijā, uz viņām attiecās likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.pantā paredzētie ierobežojumi. Apgabaltiesa, tulkojot tiesību normas no to savstarpējā sakara viedokļa, atzina, ka šie ierobežojumi ir attiecināmi arī uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pantu.

[9.3] Pierakstoties Krievijā, pieteicējas pašas sev bija mainījušas tiesisko statusu. ledzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumu 6.punkts paredz, ka personu var pierakstīt, ja tās dokumentos ir atzīme par izrakstīšanu no iepriekšējās dzīvesvietas. Tādējādi šie noteikumi paredz, ka vienlaicīgs pieraksts vairākās dzīvesvietās nav iespējams. To pašu paredzēja arī likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmā daļa sākotnējā redakcijā.

[9.4] PMLP ir ievērojusi savas tiesības attiecībā uz pastāvīgās uzturēšanās atļaujas neizsniegšanu pieteicējām. Lemjot par šīs atļaujas izsniegšanu, PMLP kļuva zināmi fakti, kas pieļauj pieteicēju

izslēgšanu no ledzīvotāju reģistra. Pamatojoties uz šiem faktiem, tika izdots administratīvais akts.

[10] Par iepriekš minēto spriedumu Ņinas Š. pilnvarotais pārstāvis iesniedza kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt apgabaltiesas spriedumu daļā par Ņinu Š. un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa pieļāvusi būtiskus materiālo tiesību normu pārkāpumus:

1) konkrētās sūdzības izskatīšanā tiesa nepareizi tulkojusi likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pantu savstarpējā saistībā ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punktu. Tikai līdz brīdim, kad pieteicēja ieguva Krievijas pilsonību, uz viņu bija jāattiecinā likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības". Pēc tam Ņinas Š. tiesisko statusu noteica likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pants;

2) apgabaltiesa uz pieteicēju nepamatoti attiecinājusi likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkta normu redakcijā, kas stājās spēkā 1998.gada 25.septembrī. Šajā brīdī pieteicēja jau bija ieguvusi Krievijas pilsonību. Likumdevējs šai normai nav noteicis atpakaļejošu spēku;

3) apgabaltiesa pārāk plaši tulkojusi ledzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumu 6.punktu, jo attiecinājusi to uz ārvalstī reģistrētu pierakstu. Taču šo jomu iepriekš minētie noteikumi neregulē.

[11] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību un puda viedokli, ka šajā lietā pārkāpti tādi administratīvā procesa principi kā tiesiskuma, tiesiskās palāvēības un personas tiesību ievērošanas princips. Tā kā Ņinai Š. atņemts personas kods, gandrīz sešus gadus viņai liegta tiesības uz sociālo nodrošinājumu, kā arī darbu.

PMLP pārstāve kasācijas sūdzību neatzina, norādot uz tiesu praksi, kas apstiprina, ka risinājums Ņinas Š. lietā bijis pareizs.

Motīvu daļa

[12] Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punktu, kas noteic, ka minētais likums neattiecas uz personām, kuras pēc 1992.gada 1.jūlija ir bez termiņa ierobežojuma reģistrētas (pierakstītas) dzīvesvietā Neatkarīgo Valstu Savienības (turpmāk – NVS) dalībvalstīs. Bez tam, piemērojot šo tiesību normu Ņinas Š. lietā, apgabaltiesa kā noteicošo apstākli

ņēmusi vērā personas reģistrāciju dzīvesvietā, nevis dzīvošanu vai nedzīvošanu NVS dalībvalstī.

[12.1] Jāpiekrīt kasācijas sūdzības argumentam, ka apgabaltiesa šajā lietā nepamatoti piemērojusi likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punktu.

Pirmkārt, minētā likuma 1.pants nosauc tās personas, kuras ir šā likuma subjekti. Saskaņā ar 1.panta pirmās daļas 3.punktu nepilsonis nevar būt vienlaicīgi citas valsts pilsonis. Taču Ņina Š. 1998.gada 11.septembrī kļuvusi Krievijas pilsonē, tādējādi no šā brīža viņa vairs nav nepilsoņa statusā un uz viņu nav attiecināmas likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" normas.

Otrkārt, atbilstoši likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pantam normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus. Likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkts stājies spēkā tikai 1998.gada 25.septembrī, un likumdevējs tam nav paredzējis atpakaļejošu spēku.

[12.2] Bez tam apgabaltiesa likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punktu nepareizi tulkojusi, izmantojot tikai gramatisko tulkošanas metodi.

Apgabaltiesa nepamatoti atzinusi, ka likumdevējs likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjektu noteikšanu saistījis tikai ar personu reģistrāciju NVS dalībvalstīs. Saeimas plenārsēdē, ziņojot par likumprojektu "Grozījumi likumā "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības"", deputāte R. Marjaša Juridiskās komisijas vārdā konkretizējusi šīs normas mērķi: "(...) ja persona ir pēc 1.jūlija izbraukusi uz pastāvīgu dzīvi ārpus Latvijas, tad viņa zaudē šo nepilsoņa statusu" (1998.gada 7.maija Saeimas sēdes stenogramma. *Latvijas Vēstnesis*, 1998.gada 12.maijs, Nr.130/131).

Bez tam, lai pareizi izprastu likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punktu, tas jātulko kopsakarā ar tām Latvijas Republikā spēkā esošajām tiesību normām, kas izskaidro jēdzienu "dzīvesvieta", jo tiesiskas sekas rada reģistrācija dzīvesvietā. Proti, Civillikuma 7.pants, kas ir spēkā jau no 1992.gada 1.septembra, noteic, ka dzīvesvieta ir tā vieta, kur persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur pastāvīgi dzīvot vai darboties. Minētais Civillikuma pants paredz, ka personai var būt arī vairākas dzīvesvietas. Savukārt

atbildētāja pārstāves minētie ledzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumi Latvijas Republikā regulēja tikai kārtību, kādā persona reģistrējama savā izvēlētajā dzīvesvietā un izrakstāma, izbraucot uz citu dzīvesvietu. Bez tam šie noteikumi bija apstiprināti ar Ministru Padomes lēmumu, tādā bija ar zemāku juridisku spēku.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja joprojām dzīvo Rīgā, Jasmuižas ielā (..), kur ir arī pierakstīta (29., 83.lpp.). Savukārt Krievijā viņa ir bijusi tikai pierakstīta, nevis pārcēlusies tur uz pastāvīgu dzīvesvietu.

[13] Apgabaltiesa nepareizi tulkojusi likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pantu, to saistot ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta nosacījumiem, īpaši ar trešās daļas 5.punktā noteiktajiem ierobežojumiem par personas pierakstu NVS valstīs. Argumenti, kāpēc šajā lietā nav piemērojams likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkts, minēti sprieduma 12.punktā.

Bez tam katrs no šiem likumiem – likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" un likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" – regulē atšķirīgas tiesiskās attiecības un attiecas uz dažādām personu grupām.

Likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" nosaka ārvalstnieku – personu ar citas valsts pilsonību – un bezvalstnieku – personu bez pilsonības – ieceļošanas, uzturēšanās un izraidīšanas kārtību Latvijas Republikā. Augstākā Padome lēmumā "Par Latvijas Republikas likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" spēkā stāšanās kārtību" noteica, ka, pirmkārt, likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" piemērojams attiecībā uz tiem ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuri ieceļo Latvijā pēc 1992.gada 1.jūlija. Otrkārt, to ārvalstnieku un bezvalstnieku, kuri līdz minētajam datumam bija ieguvuši pastāvīgo pierakstu Latvijas Republikā, statusu un uzturēšanās kārtību noteiks īpaši likumi.

Šāds īpašs likums bija likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", kas stājās spēkā 1995.gada 9.maijā un attiecās uz Latvijas iedzīvotāju grupu ar īpašu tiesisko statusu – nepilsoņiem. Tādējādi Latvijas likumos tiek stingri diferencētas dažādās personu grupas – Latvijas pilsoņi, ārvalstnieki, bezvalstnieki un nepilsoņi, un katras no tām statusu regulē atsevišķi normatīvie akti.

Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pants, papildus 23.pantā minētajiem gadījumiem, paredzēja iespējas jebkuram ārvalstniekam, ja viņš atbilda šā panta pirmajā daļā nosauktajiem kritērijiem un nebija trešajā daļā minētā persona, saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Savukārt panta otrā daļa attiecās uz šaurāku personu loku, proti, tikai uz tiem ārvalstniekiem, kuri līdz citas valsts pilsonības iegūšanai bija bijuši nepilsoņi. Bez tam šā panta otrā daļa noteica tikai termiņu, kādā bijušajiem nepilsoņiem bija jāiesniedz lūgums izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[14] Pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi tulkojusi ledzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumus Latvijas Republikā, kas apstiprināti ar Ministru Padomes 1993.gada 12.februāra lēmumu Nr.76 (1993.gada 13.aprīļa lēmuma Nr.186 redakcijā).

Pirmkārt, šie noteikumi regulē pierakstīšanas un izrakstīšanas jautājumus personas dzīvesvietā Latvijā, nevis citās valstīs.

Otrkārt, var piekrist apgabaltiesas atzinumam, ka šie noteikumi neparedzēja personas vienlaicīgu pastāvīgu pierakstu vairākās dzīvesvietās. Taču ne šie noteikumi, ne citas augstāka juridiska spēka tiesību normas neparedzēja, ka persona zaudē pierakstu savā pastāvīgajā dzīvesvietā, ja tā neizrakstoties tiek pierakstīta citur. Gluži otrādi, no šiem noteikumiem (6., 20., 22.punkts un 14.5.apakšpunkts) var secināt, ka prettiesiska ir personas pierakstīšana citā dzīvesvietā, ja viņa nav izrakstīta no iepriekšējās dzīvesvietas.

Līdz pat šim brīdim Ņina Š. ir pastāvīgi pierakstīta savā dzīvesvietā, privatizētā dzīvoklī Rīgā.

[15] Tādējādi apgabaltiesas spriedums attiecībā uz Ņinu Š. nav tiesisks, tas atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 12.jūnija spriedumu atcelt daļā par Ņinu Š. un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Atmaksāt Ņinai Š. iemaksāto drošības naudu 50 (piecdesmit) latos.

**Par gadījumiem, kad, izdodot administratīvo aktu, iestādei un tiesai nav jāvērtē samērīguma principa ievērošana
(Administratīvā procesa likuma 13.pants)**

Iestādei vai tiesai nav jāpārlicinās, vai pieņemtais administratīvais akts atbilst samērīguma kritērijiem, ja izdots administratīvais akts ietilpst obligātā administratīvā akta kategorijā.

Lieta Nr. SKA-10

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonkāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

2004.gada 9.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvāri 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Alekseja G. pieteikuma par Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmuma par nepilsoņa statusa atņemšanu atcelšanu, sakarā ar Alekseja G. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 7.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 2.novembrī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde informēja Alekseju G. (turpmāk – Pieteicējs) par to, ka attiecībā uz viņu pieņemts lēmums par nepilsoņa statusa atņemšanu. Lēmums pamatots ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punktu un šā panta trešās daļas 5.punktu, kas noteic, ka tiesības uz nepilsoņa statusu nav personām, kurām ir citas valsts pilsonība vai kuras pēc 1992.gada 1.jūlija bez termiņa ierobežojuma ir pierakstītas dzīvesvietā kādā no Neatkarīgo Valstu Savienības dalībvalstīm.

[2] Par šo lēmumu Pieteicējs 2001.gada 30.novembrī iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā. Sūdzībā norādīts, ka Pieteicējam 1991.gada 19.novembrī Rīgas Vidzemes priekšpilsētas izpildkomitejas milicijas daļā izsniegta bijušās PSRS iekšzemes pase, viņš 1992.gada 9.decembrī reģistrēts Latvijas Republikas Iedzīvotāju reģistrā, turklāt – neesot Baltkrievijas pilsonis. Ņemot vērā iepriekšminēto, kasācijas sūdzībā norādīts, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2001.gada 2.novembra lēmums ir pretrunīgs un atceļams un Pieteicējam izsniedzama nepilsoņa pase.

[3] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 2.aprīļa spriedumu Pieteicēja sūdzība noraidīta. Tiesa konstatējusi, ka Pieteicējs no 1991.gada 13.augusta līdz 2001.gada 12.janvārim bijis pastāvīgi pierakstīts Vitebskā, turklāt 1992.gada 21.augustā Vitebskā, Oktjabrskas Iekšlietu daļā saņēmis pasi un līdz ar to ir atzīstams par Baltkrievijas pilsoni.

[4] 2003.gada 28.aprīlī Pieteicējs iesniedzis apelācijas sūdzību, kas ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 7.novembra spriedumu noraidīta. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija konstatējusi, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes atzinums par to, ka Pieteicējs nav likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjekts, bijis pamatots. Nepilsoņa statusa atņemšana notikusi atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 6.februāra noteikumos Nr.52 "Latvijas nepilsoņa statusa atņemšanas kārtība" paredzētajai kārtībai. Turklāt kā neatbilstošus lietā esošajiem pierādījumiem tiesa noraidījusi Pieteicēja apgalvojumus par to, ka viņam nav Baltkrievijas pilsonības un viņš no 1991.gada 13.augusta līdz 2001.gada 12.janvārim nav bijis pastāvīgi pierakstīts Baltkrievijā. Vienlaikus tiesa secinājusi, ka Pieteicējs, reģistrējoties Latvijas Republikas Iedzīvotāju reģistrā, apzināti sniedzis par sevi nepatiesas ziņas.

[5] Par šo Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu Pieteicējs 2003.gada 17.decembrī iesniedzis kasācijas sūdzību. Tajā norādīts, ka saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 84.punktu adresāta interesēm labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu iestāde var atcelt tikai šajā punktā īpaši paredzētajos gadījumos, kurus tiesa nav konstatējusi. Arī administratīvā akta atcelšana, pamatojoties uz iepriekšminēto noteikumu 87.punktu, kas paredz gadījumus, kad adresāta interesēm labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt ar atpakaļejošu spēku, neesot pamatota, jo tiesa nav konstatējusi, ka Pieteicējs ieraksta izdarīšanu Latvijas Republikas Iedzīvotāju reģistrā būtu panācis, apzināti sniedzot par sevi nepatiesas ziņas.

Kasācijas sūdzībā minēts, ka, pretēji likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pantam likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" piemērots ar atpakaļejošu spēku.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav ņēmusi vērā faktu, ka Pieteicējs kopš dzimšanas ir pastāvīgi pierakstīts Latvijā un nav ieguvis citas valsts pilsonību, un nav izvērtējusi samērīguma principu,

proti, nav analizējusi, kādas būtiskas sabiedrības intereses tiktu apdraudētas gadījumā, ja Pieteicējam tiktu saglabāts nepilsoņa statuss.

[6] Uzskatot kasācijas sūdzību par nepamatotu, tiesas sēdē Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāve norādīja, ka apelācijas instances tiesas spriedumā ir sniegts vispusīgs lietas faktisko apstākļu vērtējums un piemērojamo tiesību normu pamatojums. Turklāt, ņemot vērā to, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei bija jāizdod obligātais administratīvais akts, kasācijas sūdzībā paustā norāde uz samērīguma principa neievērošanu ir nepamatota.

[7] Pamatojoties uz Pieteicēja rakstveida pieteikumu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt lietu bez Pieteicēja un viņa pilnvarotās personas klātbūtnes.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmo daļu tiesības uz nepilsoņa statusu ir tiem Latvijas Republikā dzīvojošajiem bijušās PSRS pilsoņiem un viņu bērniem, kuri, pirmkārt, 1992.gada 1.jūlijā bija pierakstīti Latvijas teritorijā vai kuru pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992.gada 1.jūlijam bija Latvijas Republikā, otrkārt, kuri nav Latvijas pilsoņi un, treškārt, kuri nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi. Šā panta trešā daļa paredz, ka likums neattiecas uz personām, kuras pēc 1992.gada 1.jūlija bez termiņa ierobežojuma ir pierakstītas dzīvesvietā kādā no Neatkarīgo Valstu Savienības dalībvalstīm. Līdz ar to gadījumā, ja persona ir ieguvusi citas valsts pilsonību vai pēc 1992.gada 1.jūlija bez termiņa ierobežojuma ir bijusi pierakstīta dzīvesvietā kādā no Neatkarīgo Valstu Savienības dalībvalstīm, tai nav tiesības uz nepilsoņa statusu.

[9] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2003.gada 7.novembra spriedumā ir konstatējusi, ka, ņemot vērā to, ka Pieteicējs 1992.gada 21.augustā Vitebskā saņēmis Baltkrievijas pilsoņa pasi, viņš ir uzskatāms par Baltkrievijas pilsoni. Šo faktu apliecina Baltkrievijas Republikas Iekšlietu ministrijas Vitebskas apgabala izpildu komitejas Iekšlietu pārvaldes 1999.gada 11.maija izziņa un Baltkrievijas Republikas vēstniecības Latvijas Republikā 2001.gada 5.jūlija vēstule. Turklāt minētajā vēstulē norādīts, ka Pieteicējs no 1991.gada 13.augusta līdz 2001.gada 12.janvārim bijis pierakstīts Vitebskā. Lai gan Pieteicējs kasācijas sūdzībā norādījis, ka nav Baltkrievijas Republikas pilsonis un nav bijis pierakstīts Baltkrievijas Republikā, lietas iztiesāšanas gaitā viņš nav iesniedzis tiesai nekādus pierādījumus, kas apliecinātu to, ka iepriekšminētajā izziņā un vēstulē norādītā informācija neatbilst patiesībai. Tādejādi Pieteicējs nav

uzskatāms par likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjektu, un viņam nav tiesības uz nepilsoņa statusu.

Kā secinājusi apelācijas instances tiesa, 1992.gadā, reģistrējoties Latvijas Iedzīvotāju reģistrā, Pieteicējs apzināti sniedzis nepatiesas ziņas par savu pilsonību un dzīvesvietu, jo tobrīd viņš jau bija Baltkrievijas pilsonis un bijis pierakstīts Baltkrievijā. Fakts, ka persona kopš dzimšanas ir pierakstīta Latvijā, neietekmē konkrētās lietas tiesisko risinājumu.

[10] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, ņemot vērā to, ka kasācijas sūdzībā Pieteicējs atsauca uz patiesībai neatbilstošiem faktiskajiem apstākļiem, subsumējot tos uz attiecīgu tiesību normu sastāviem, Pieteicējs ir nonācis pie kļūdaina subsumcijas slēdziena par subjektīvo tiesību saturu un apjomu.

[11] Pamatojoties uz likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmo daļu, personai atņem nepilsoņa statusu, ja tā neatbilst kādam no šā likuma 1.panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem, pieder pie kādas no šā likuma 1.panta trešajā daļā minētajām personu kategorijām vai nolūkā iegūt nepilsoņa statusu apzināti sniegusi par sevi nepatiesas ziņas. Līdz ar to likumā tiek paredzēta iespēja atcelt gan adresāta interesēm labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu (piemēram, ja persona pēc nepilsoņa statusa iegūšanas kļuvusi par citas valsts pilsoni vai pierakstīta kādā no Neatkarīgo Valstu Savienības dalībvalstīm), gan arī adresāta interesēm labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu, kā tas ir konkrētajā gadījumā (ja persona ieguvusi nepilsoņa statusu, sniedzot par sevi nepatiesas ziņas). Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums, ar kuru 2001.gada 2.novembra Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmums par nepilsoņa statusa atņemšanu atzīts par tiesisku, ir pamatots.

[12] Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmums atbilst arī Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 87.punktam, kas paredz, ka adresāta interesēm labvēlīgu prettiesisku administratīvu aktu iestāde var atcelt ar atpakaļejošu datumu, ja adresāts administratīvā akta izdošanu ir panācis ar apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu, ko tiesa šajā lietā ir konstatējusi.

[13] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nepamatots ir Pieteicēja apgalvojums, ka attiecībā uz konkrētajiem faktiskajiem apstākļiem nav piemērojams likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", jo minētajam likumam nav atpakaļvērsta spēka. Saskaņā ar vispārējiem tiesību principiem publiskajās tiesībās normai ir tūlītējs

spēks un tā attiecas uz ievadītiem faktiem. Līdz ar to likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", kas stājās spēkā 1995.gada 9.maijā, regulē ikviena nepilsoņa tiesisko statusu neatkarīgi no laika, kurā šis statuss iegūts.

[14] Nepamatota ir arī Pieteicēja norāde uz to, ka apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi samērīguma principu un nav analizējusi, kādas būtiskas sabiedrības intereses būtu apdraudētas gadījumā, ja Pieteicējam tiktu saglabāts nepilsoņa statuss. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.pants ir uzskatāms par imperatīvu normu. Tajā norādīti faktiskie apstākļi, kuriem iestājoties, personai tiek atņemts nepilsoņa statuss. Pieņemot konkrēto normu, likumdevējs jau sākotnēji ir izvērtējis sabiedrības un atsevišķas personas tiesiskās intereses, kā rezultātā pieņemta norma, kas noteic, ka, pastāvot konkrētiem, likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.pantā minētajiem faktiskajiem apstākļiem, izdodams obligātais administratīvais akts, kas nav saistīts ar īpašu tā izdošanas vai satura lietderības apsvērumu izvērtēšanu. Līdz ar to kā nepamatots noraidāms kasācijas sūdzībā paustais arguments, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, izdodot administratīvo aktu par nepilsoņa statusa atņemšanu, ir pārkāpusi samērīguma principu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 7.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Alekseja G. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par uzturēšanās atļauju (Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 17.panta 3.punkts un 25.pants)

Valstij nav obligāts pienākums akceptēt laulātā ārzemnieka apmešanos izvēlētajā valstī.

Lieta Nr. SKA-28

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas pārstāvei zvērinātai advokātei D.Siliņai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei Z.Vasilai,

2004.gada 20.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ināras K. pieteikuma par Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 10.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ināra K. ir Latvijas Republikas pilsonē. 1997.gada 26.jūlijā Vidzemes priekšpilsētas Dzimtsarakstu nodaļā viņa reģistrējusi laulību ar Krievijas Federācijas pilsoni Sergeju K.

[2] 2002.gada 4.novembrī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – Pārvalde) noraidījusi Sergeja K. lūgumu izsniegt uzturēšanās atļauju, norādot, ka viņš kā Krievijas Federācijas Bruņoto Spēku militārpersona ir saņēmis dzīvokli Krievijā, izmantojot ASV palīdzības programmu. Līdz ar to Sergejs K. ir atteicies pretendēt uz pastāvīgu dzīvesvietu Latvijā un viņam ir tiesības ieceļot un uzturēties Latvijā ar vīzu 90 dienas gadā.

Lēmums pamatots ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 12.punktu.

[3] Uzskatot minēto lēmumu par nepamatotu, Sergeja K. laulātā Ināra K. pārsūdzējusi to Pārvaldes priekšniekam, norādot, ka, liedzot viņas vīram tiesības ieceļot un uzturēties Latvijā, tiek pārkāptas viņai garantētās tiesības uz ģimenes apvienošanu.

[4] 2002.gada 2.decembrī Pārvaldes priekšnieks atstājis spēkā 2002.gada 4.novembra lēmumu, norādot, ka izskatāmā lieta ir saistīta ne tikai ar ģimenes dzīvi, bet arī ar imigrāciju, kas saskaņā ar starptautisko tiesību normām piešķir valstij tiesības kontrolēt ārvalstnieku ieceļošanu valstī.

[5] Iepriekšminēto lēmumu pieteicēja apstrīdējusi Iekšlietu ministrijā. Ar 2003.gada 23.janvāra lēmumu Iekšlietu ministrs atstājis spēkā Pārvaldes lēmumu par atteikumu izsniegt Sergejam K. uzturēšanās atļauju Latvijā.

[6] 2003.gada 13.februārī Ināra K. ar sūdzību griežusies Centra rajona tiesā, norādot, ka Sergejs K. nepretendē uz dzīvojamās platības nodrošinājumu Latvijā, bet gan uz ģimenes apvienošanu. Pārvalde atteikumā nevarot balstīties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā" noteikumiem, jo pēc laulības noslēgšanas ar Latvijas pilsoni Sergejs K. ir ieguvis jaunas tiesības saņemt uzturēšanās atļauju pie laulātās. Pārvalde ir pārkāpusi pieteicējas ģimenes tiesības, kas garantētas ar Civillikuma 84.panta nosacījumiem, cilvēka tiesības, kas garantētas ar Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 23.panta noteikumiem, kā arī likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 49.pantu, kas paredz piemērot starptautiskā akta noteikumus, ja starptautiskajos aktos paredzēti citādi noteikumi nekā tie, kas ietverti šajā likumā.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa uzlikusi par pienākumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izsniegt Sergejam K. termiņuzturēšanās atļauju uz vienu gadu.

[7] Izskatot lietu pēc Pārvaldes apelācijas sūdzības Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2003.gada 10.decembrī uzlikusi par pienākumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izsniegt Sergejam K. termiņuzturēšanās atļauju uz vienu gadu.

Apgabaltiesa spriedumā izdarījusi tālāk minētos apsvērumus.

[7.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka ārzemniekam – Latvijas pilsoņa laulātajam tiesības saņemt termiņuzturēšanās atļauju Latvijas Republikā noteiktas likuma "Par ārzemnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā", kas bija spēkā uzturēšanās atļaujas pieprasīšanas un iesnieguma izskatīšanas brīdī, 17.panta pirmās daļas 3.punktā un 25.pantā.

[7.2] Apgabaltiesa atzinusi, ka fakts, ka Sergejs K. pirms laulības noslēgšanas saņēmis kompensāciju par izbraukšanu no Latvijas, nevar būt par pamatu atteikumam saņemt termiņuzturēšanās atļauju, Latvijā, jo pēc laulības noslēgšanas ir mainījies viņa tiesiskais stāvoklis un viņš kā ārzemnieks ir ieguvis tiesības saņemt termiņuzturēšanās atļauju Latvijā pie laulātās vispārējā kārtībā.

[7.3] Apgabaltiesa atzinusi, ka Sergeja K. ieceļošanas mērķis Latvijā ir ģimenes apvienošana, ko garantē un aizsargā arī Latvijai saistošie starptautiskie tiesību akti. Apgabaltiesa norādījusi, ka lietā nav iesniegti pierādījumi par laulības neesamību vai citiem apstākļiem, kas apšaubītu ieceļošanas mērķi, kā arī to, ka uzturēšanās atļaujas izsniegšana kaut kādā mērā varētu aizskart valsts un sabiedrības drošības intereses. Līdz ar to Pārvaldes apgalvojums par pieteicējas iespēju apvienot ģimeni otra laulātā valstī – Krievijā – ir pretrunā ar sūdzības iesniedzējas kā Latvijas pilsones likumīgajām tiesībām izvēlēties savas ģimenes dzīvesvietu savā valstī.

[8] Kasācijas sūdzību iesniegusi Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka, izskatot lietu un taisot spriedumu, tiesa pārkāpusi vairākas materiālo tiesību normas, nepareizi tās iztulkojot un piemērojot tās tiesību normas, kuras nebija jāpiemēro, kā arī pārkāpusi procesuālo tiesību normas, kas novedis pie nepareizas lietas izspriešanas. Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie apsvērumi.

[8.1] Apgabaltiesa, taisot spriedumu, nav ievērojusi Satversmes tiesas likuma 32.panta otro daļu, kas nosaka, ka Satversmes tiesas spriedums ir obligāts visām valsts un pašvaldību institūcijām, ieskaitot tiesas. Vadoties no Administratīvo aktu procesa noteikumu 25.punkta, iestādēm jāpiemēro tas tiesību normas iztulkojums, kuru kādā publicētā tiesas spriedumā iztulkojusi Satversmes tiesa. Satversmes tiesa, izskatot lietu par likuma "Par nodarbinātību" 6.panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 91. un 109.pantam, 2002.gada 25.februāra spriedumā atzinusi, ka termiņuzturēšanās atļauju saņēmumšajam laulātajam ir mērķis Latvijā uzturēties pastāvīgi. Civillikuma 84.panta izpratnē laulība rada vīram un sievai ilgstošus pienākumus. Līdz ar to apgabaltiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā Sergeja K. mērķi atgriezties Latvijā uz pastāvīgu dzīvi.

[8.2] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka Sergeja K. tiesiskais stāvoklis likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" izpratnē ir ārvalstnieks, tādēļ uz viņu attiecas visi likuma noteikumi, arī tie, saskaņā ar kuriem uzturēšanās atļaujas izsniegšana tiek atteikta. Apgabaltiesai minētā likuma 17.panta pirmās daļas 3.punkta un 25.panta noteikumi bija jāvērtē kopsakarā ar 35.panta noteikumiem, kuri pie noteiktiem lietas apstākļiem izslēdz iespēju izsniegt uzturēšanās atļauju. Pie šādiem apstākļiem Pārvaldei bijis pienākums izdot noteikta satura administratīvo aktu.

[8.3] Apgabaltiesa nav piemērojusi 1997.gada 4.jūnijā Saeimā pieņemto likumu "Par 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās 1., 2., 4., 7. un 11.protokolu", saskaņā ar kuru Latvijas Republika atzīst par obligātu *ipso facto* bez īpašas vienošanās par to Eiropas Cilvēktiesību tiesas jurisdikciju visos jautājumos, kas attiecas uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju. Eiropas Cilvēktiesību tiesa *Abdulaziz* un citu lietā izskaidrojusi, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.panta pirmā daļa negarantē personai tiesības iebraukt vai palikt izvēlētajā valstī, proti, tas neuzliek valstij obligātu pienākumu respektēt laulātā pāra izvēli attiecībā uz vietu, kur viņi vēlas dibināt ģimeni vai akceptēt laulātā ārvalstnieka apmešanos izvēlētajā valstī, pēc šīs tiesas ieskatiem, personām ir jāzina spēkā esošie likumi laulības noslēgšanas laikā.

[8.4] Apgabaltiesa spriedumā nav vērtējusi to, ka pieteicēja nav iesniegusi un pierādījusi apstākļus, ka ģimene nevar tikt apvienota otra laulātā dzīvesvietas valstī Krievijā. Līdz ar to pārkāpta Civilprocesa likuma 8.panta pirmā daļa un 193.panta piektā daļa.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka pēc atteikuma izdot Sergejam K. uzturēšanās atļauju ir mainījušies tiesiskie apstākļi, un, proti, Saeima ir pieņēmusi Imigrācijas likumu, kura 34.panta pirmās daļas 9.punktā noteikts, ka noteikums par uzturēšanās atļaujas izsniegšanas atteikumu neattiecas uz ārzemnieku, kurš atmaksājis saņemto atlīdzību (kompensāciju).

Minēto apsvērumu dēļ Pārvalde lūdz spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[9] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja uzturēja kasācijas sūdzību uz tajā minētajiem motīviem un paskaidroja, ka sakarā ar Imigrācijas likuma pieņemšanu Sergejs K. ir tiesīgs saņemt uzturēšanās atļauju, atmaksājot saņemto kompensāciju.

Pieteicējas pārstāve tiesas sēdē lūdza apgabaltiesas spriedumu atstāt negrozītu.

Motīvu daļa

[10] Likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā", kas bija spēkā Sergeja K. iesnieguma izskatīšanas laikā, noteic priekšnoteikumus uzturēšanās atļauju saņemšanai un uzturēšanās atļauju saņemšanas kārtību. Saskaņā ar minētā likuma 17.panta 3.punktu un 25.pantu ārvalstniekam, kas ir Latvijas pilsoņa laulātais, ir tiesības saņemt termiņuzturēšanās atļauju uz gadu. Tajā pašā laikā minētā likuma 35.pants uzturēšanās atļaujas izsniegšanai nosaka ierobežojumus, kas attiecināmi uz jebkuru personu neatkarīgi no tā, kāds ir tiesiskais pamats uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai. Minētā panta 12.punktā noteikts, ka

uzturēšanās atļaujas neizsniedz, ja persona ir saņēmusi atlīdzību (kompensāciju) par izbraukšanu uz pastāvīgu dzīvi ārvalstīs neatkarīgi no tā, vai šo atlīdzību (kompensāciju) ir izmaksājušas Latvijas valsts vai pašvaldību iestādes vai starptautiskie (ārvalstu) fondi vai iestādes. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotiem kasācijas sūdzībā norādītos [8.2] motīvus.

[11] Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, kura ir saistoša Latvijai un kuras 8.pantā ir paredzētas personas tiesības uz ģimenes dzīvi, šā panta otrajā daļā pieļauj šīs tiesības valstīm ierobežot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts un sabiedriskās drošības vai valsts ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, vai lai aizstāvētu citu tiesības vai brīvības. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka ierobežojums Krievijas militārpersonām saņemt uzturēšanās atļaujas Latvijā noteikts nolūkā samazināt Krievijas militārpersonu skaitu Latvijā, kas varētu destabilizēt situāciju valstī. Līdz ar to likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā" 35.pantā noteikto ierobežojumu attiecināšana uz personām, kuras pieprasa termiņuzturēšanās atļauju sakarā ar laulību, nav pretrunā ar Latvijai saistošiem starptautiskajiem aktiem.

[12] Administratīvo lietu departaments nevar piekrist pieteicējas pārstāves apgalvojumam, ka laulības reģistrācija un ģimenes nodibināšana ir pietiekams pamats izsniegt Sergejam K. termiņuzturēšanās atļauju. Lietā nav strīda par to, ka Sergeja K. mērķis ir atgriezties Latvijā uz pastāvīgu dzīvi. Tāpēc, izlemjot jautājumu par termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu, Pārvalde pamatoti ir ņēmusi vērā to apstākli, ka, piedaloties Amerikas Savienoto Valstu un Krievijas virsnieku pārvietošanas programmā, kuras ietvaros Sergejs K. saņēma kompensāciju, virsnieki ar zvērestu apstiprināja, ka atstās Latviju, nemeklēs pastāvīgu dzīvesvietu nevienā no Baltijas republikām, kā arī Baltijas republikās ieradīsies tikai kā ārzemju viesi.

[13] Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse, uz ko atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzēja [8.3], atzīst, ka Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8.pants neuzliek valstij obligātu pienākumu akceptēt laulātā ārzemnieka apmešanos izvēlētajā valstī. Eiropas Cilvēktiesību tiesa, noraidot *Abdulaziz*, *Cables un Balkandi* prasību pret Apvienoto Karalisti, *Kolosovska un Ivanova* prasības pret Latviju, par Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8.panta pārkāpumu kā vienu no pamatiem prasību noraidīšanai minējusi to, ka nav pierādīti apstākļi, ka atbildētāja būtu vienīgā valsts, kur prasītāji varētu īstenot savas tiesības uz privāto dzīvi.

Ne pieteicēja, ne Sergejs K. nav minējuši un nav iesnieguši pierādījumus par to, ka ir šķēršļi apvienot ģimeni Sergeja K. dzīvesvietā. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa nav vērtējusi, vai Pārvaldes pieņemtajā lēmumā ir ievērots taisnīgs līdzsvars starp valsts tiesībām aizsargāt savas nacionālās drošības intereses un Eiropas Cilvēktiesības konvencijas 8.pantā garantētajām tiesībām uz ģimenes dzīvi.

[14] Vērtējot apstrīdētā administratīvā akta tiesiskumu, nav nozīmes, ka pašreiz spēkā esošās likuma normas pie noteiktiem apstākļiem atļauj izsniegt uzturēšanās atļaujas kompensāciju saņēmušajiem Krievijas armijas virsniekiem. Administratīvā akta tiesiskums izvērtējams saskaņā ar tiem normatīvajiem aktiem, kas bija spēkā un bija piemērojami šo aktu izdošanas laikā.

[15] Ņemot vērā izklāstītos apsvērumus un to, ka apgabaltiesa savā spriedumā nav vērtējusi faktiskos un tiesiskos apstākļus no valsts interešu viedokļa, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 10.decembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt izskatīšanai apelācijas kārtībā Administratīvajai apgabaltiesai.

Par iestādes informatīvas vēstules tiesisko statusu (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta 3.punkts)

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes vēstule, ar kuru ārvalstnieks tiek informēts par normatīvajos aktos paredzēto iespēju anulēt uzturēšanās atļauju likumpārkāpuma gadījumā, nav administratīvais akts.

Lieta Nr. SKA-72

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Dičo Č., viņa pārstāvei D.Siliņai un atbildētāja pārstāvei Z.Vasilei,

2004.gada 15.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Dičo Č. sūdzības par Iekšlietu ministrijas un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Dičo Č. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 2.februāra spriedumu daļā par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 7.martā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – Pārvalde) Dičo Č. (turpmāk – pieteicējs) nosūtīja vēstuli, kurā viņu brīdinājusi par iespējamu uzturēšanās atļaujas anulēšanu saskaņā ar likumu "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta 3.punktu. Šī vēstule pamatota ar attiecīgas informācijas saņemšanu no kompetentām valsts iestādēm.

[2] Uzskatot brīdinājumu par nepamatotu, pieteicējs to apstrīdējis Iekšlietu ministrijā, kas 2001.gada 26.aprīlī sniegusi atbildi, ka nav pamata izskatīt vēstulē iekļautā brīdinājuma pamatošību, jo šī vēstule saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumiem Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" nav uzskatāma par administratīvo aktu.

[3] Minēto atbildi pieteicējs pārsūdzējis iekšlietu ministram, kurš 2001.gada 28.jūnijā vēstulē Nr.1/26-118-293-V un 2001.gada 26.novembrī vēstulē Nr.1/26-205-593-V sniedzis atbildi, ka Pārvalde informējusi pieteicēju par normatīvajos aktos paredzēto iespēju anulēt uzturēšanās atļauju, nevis anulējusi viņam izsniegto pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[4] 2001.gada 27.decembrī pieteicējs iesniedzis Centra rajona tiesā sūdzību, norādot, ka iekšlietu ministrs atbildi uz viņa iesniegumu nav sniedzis pēc būtības, atbildes nav sniegtas savlaicīgi, noteiktajos termiņos. Nepamatotais brīdinājums esot aizskāris viņa personas tiesības. Pieteicējs uzskata, ka brīdinājums uzskatāms par administratīvo aktu, jo to izdevusi iestāde, konstatējot tiesiskās attiecības.

Centra rajona tiesa 2002.gada 15.aprīlī atzinusi Pārvaldes izteikto brīdinājumu par prettiesisku, fizisko personu aizskarošu, bet sūdzību daļā par iekšlietu ministrijas amatpersonas rīcību – noraidījusi.

[5] Skatot lietu pēc Pārvaldes apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 2.februārī pieteicēja sūdzību noraidījusi. Spriedums daļā, kurā Dičo Č. pieteikums par iekšlietu ministrijas amatpersonu rīcību noraidīts, nav pārsūdzēts un ir stājies spēkā. Apgabaltiesas spriedums pamatots ar tālāk norādītiem apsvērumiem.

[5.1] Apgabaltiesa atzinusi par pamatotiem atbildētāja argumentus, ka pieteicējam nosūtītā vēstule nesatur Administratīvo aktu procesa noteikumu 63. un 67.pantā uzskaitītās rakstveidā izdotā administratīvā akta sastāvdaļas. Tajā nav adresātam uzliktā tiesiskā pienākuma vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

[5.2] Apgabaltiesa konstatējusi, ka rajona tiesa, atzīstot brīdinājuma vēstuli par nepamatotu un personas tiesību aizskarošu administratīvo aktu, nav vērtējusi un argumentējusi savu atzinumu, kā arī nav norādījusi nevienu normatīvo aktu, kuru Pārvalde būtu pārkāpusi.

[5.3] Apgabaltiesa norādījusi, ka Pārvalde savas kompetences ietvaros, kas noteikta Ministru kabineta 1997.gada 28.oktobra noteikumos Nr.362 "Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes nolikums" un likumā "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" nosūtījusi brīdinājuma vēstuli un nav aizskārusi ārvalstnieka tiesības uz uzturēšanos valstī.

Apgabaltiesa secinājusi, ka pieteicējs nepamatoti uzskatījis, ka Pārvalde ar vēstuli atzinusi viņu par vainīgu.

[5.4] Apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējs, iesniedzot sūdzību tiesā, nokavējis tobrīd spēkā esošā Civilprocesa kodeksa 239.²pantā noteikto sūdzības iesniegšanas termiņu.

[6] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedzis Dičo Č., lūdzot to atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[6.1] Tiesa ir nepareizi tulkojusi jēdzienu "administratīvais akts", jo, izsakot pieteicējam brīdinājumu, Pārvalde ir konstatējusi tiesiskās attiecības – faktu, ka pārvalde saņēmusi informāciju no kompetentām valsts iestādēm par viņa likumpārkāpumiem. Brīdinājums ir uz āru vērstis tiesisks akts, ko izdevusi iestāde publisko tiesību jomā, un tas ir adresēts pieteicējam.

[6.2] Apgabaltiesa nepamatoti atzinusi, ka brīdinājums nav administratīvais akts, jo apstāklis, ka iestāde nav ievērojusi likuma normas, kas nosaka administratīvā akta formu un sastāvdaļas, nevar būt pamatā šādam atzinumam.

[6.3] Apgabaltiesa, taisot spriedumu, nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 250.panta noteikumus, jo nav vērtējusi administratīvā akta tiesiskumu.

[6.4] Apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi argumentus un pierādījumus savam secinājumam, kāpēc brīdinājums nav uzskatāms par administratīvo aktu.

[6.5] Apgabaltiesa spriedumā nav vērtējusi pieteicēja viedokli par Satversmes 92.panta noteikumu pārkāpumu, bez tiesiska pamata atzīstot viņu par vainīgu.

[7] Tiesas sēdē pieteicējs kasācijas sūdzību uzturēja un viņa pārstāve paskaidroja, ka brīdinājuma vēstule uzskatāma par administratīvo aktu un tam faktam, ka vēstulē nav visu administratīvā akta sastāvdaļu, nav nozīmes.

Atbildētāja pārstāve paskaidroja, ka kasācijas sūdzība nav pamatota, vēstulē minētā brīdināšana nav reģistrēta nekādās datu bāzēs, tai nav tiesisku seku un iekšlietu ministrija Pārvaldei ir aizrādījusi par nekorektu vēstules sastādīšanu.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 5.punktu administratīvais akts definēts kā tiesību akts, ko iestāde izdevusi publisko tiesību jomā un kas attiecas uz individuālu juridisko vai fizisko personu, **nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības.** Tādējādi viena no administratīvā akta pazīmēm ir tā, ka ar administratīvo aktu tiek nodibinātas, grozītas, konstatētas vai izbeigtas konkrētas tiesiskās attiecības, tātad tam ir juridiskas sekas. Pēc Administratīvo lietu departamenta domām, apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka apstrīdēto vēstuli nevar atzīt par administratīvo aktu, jo tajā nav adresātam uzliktā tiesiskā pienākuma vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības. Nevar piekrist kasācijas sūdzības

iesniedzēja argumentam, ka Pārvalde ir konstatējusi tiesiskās attiecības – fakti, ka Pārvalde saņēmusi informāciju no kompetentām valsts iestādēm par viņa likumpārkāpumiem (6.1.punkts). Šāda fakta konstatēšana tiesiskās attiecības nerada. Kā redzams no apstrīdētās vēstules, tajā Pārvalde nav konstatējusi kādu tiesisku attiecību pastāvēšanu, bet gan uz saņemtās informācijas pamata sagatavojusi un nosūtījusi vēstuli pieteicējam, kā to paskaidroja arī atbildētāja pārstāve.

[9] Kasācijas sūdzībā pareizi ir norādīts, ka tas apstāklis, ka iestāde nav ievērojusi likuma normas, kas nosaka administratīvā akta formu un sastāvdaļas, nevar būt pamatā atzinumam, ka vēstule nav uzskatāma par administratīvo aktu (6.2.punkts). Lai konstatētu, vai pārsūdzētais lēmums ir administratīvais akts, noteicošais ir tā saturs – tiesisko attiecību nodibināšana, grozīšana, izbeigšana vai konstatēšana, kā arī citas likumā noteiktās pazīmes, bet nevis tā forma. Tomēr konkrētajā lietā šim argumentam nav būtiskas nozīmes, tā kā tiesa ir norādījusi citu pamatojumu savam secinājumam – fakti, ka vēstulē nav pieteicējam uzliktā pienākuma vai piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

[10] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā", kas bija spēkā pārsūdzētās amatpersonu darbības izdarīšanas laikā, noteica, ka uzturēšanās atļauju anulē, ja persona kompetentām valsts iestādēm izraisa pamatotas aizdomas, ka tā rada draudus sabiedriskajai kārtībai un drošībai vai valsts drošībai (36.panta pirmās daļas 3.punkts). Savukārt minētā likuma 36.panta otrā daļa nosaka valsts policijas amatpersonu pienākumu iesniegt Pārvaldei iesniegumu par uzturēšanās atļaujas anulēšanu noteiktos gadījumos, citastarp, arī gadījumā, kad uzturēšanās atļauja varētu tikt anulēta sakarā ar aizdomām par draudiem sabiedriskajai kārtībai vai drošībai vai valsts drošībai.

Tādējādi likuma norma nesaista uzturēšanās atļaujas anulēšanu ar iepriekšēju attiecīgās personas brīdināšanu, bet gan katrā konkrētā gadījumā ir izlemjams, vai attiecīgās personas darbības ir vērtējamas kā draudi sabiedriskajai kārtībai vai drošībai vai valsts drošībai un vai sakarā ar tām būtu anulējama uzturēšanās atļauja. Konkrētajā gadījumā Pārvalde lēmumu par uzturēšanās atļaujas anulēšanu nav pieņēmusi. Līdz ar to, pēc Administratīvo lietu departamenta domām, nav atzīstams par pamatotu šajā aspektā kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka Pārvalde bez tiesiska pamata atzinusi viņu par vainīgu (6.5.punkts). Tādējādi pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka Pārvalde pieteicējam nosūtījusi vēstuli, izpildot pienākumu kontrolēt ārvalstnieku uzturēšanos valstī.

[11] Nevar par pamatotu atzīt arī pieteicēja argumentu, ka apgabaltiesa nav norādījusi apsvērumus un pierādījumus savam secinājumam, kāpēc brīdinājums nav uzskatāms par administratīvo aktu (6.4.punkts). Apgabaltiesa spriedumā ir norādījusi uz apstākli, ka apstrīdētajā vēstulē nav adresātam uzliktā tiesiskā pienākuma vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības. Savukārt saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 239.¹pantu, kas bija spēkā laikā, kad tiesā tika ierosināta lieta, pārsūdzami tiesā bija tikai tādi valsts pārvaldes iestāžu lēmumi, kas fiziskajai vai juridiskajai personai nelikumīgi liedza iespējas pilnīgi vai daļēji realizēt tiesības, ko tai piešķīra likums vai cits normatīvais akts vai arī uzlika kādu pienākumu, vai no tās tika piedzīta nauda bezstrīda kārtībā. Šādas sekas no apstrīdētās vēstules neizriet.

Līdz ar to sūdzība par minēto Pārvaldes vēstuli nebija izskatāma tiesā un tiesvedība lietā bija izbeidzama atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta pirmajam punktam.

[12] Ņemot vērā minēto, atkrīt arī pieteicēja kasācijas sūdzībā minētie argumenti par to, ka tiesa nav vērtējusi administratīvā akta tiesiskumu un ka Pārvalde atzinusi pieteicēju par vainīgu. Pēc Administratīvā departamenta uzskata, apstrīdētās vēstules tiesiskums būtu vērtējams vienīgi tad, ja sūdzība būtu par iestādes faktisko rīcību, t.i., par tādu darbību publisko tiesību jomā jebkurā citā veidā, nevis izdotot administratīvo aktu, ja šīs darbības rezultātā rodas vai var rasties personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumi. Tomēr, kā jau norādīts 11.punktā, laikā, kad pieteicējam tika nosūtīta pārsūdzētā vēstule, likums neparedzēja iestādes faktiskās rīcības pārsūdzēšanu tiesā.

[13] Ņemot vērā minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums atceļams un atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktam tiesvedība lietā izbeidzama.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 3.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 2.februāra spriedumu atcelt un tiesvedību sūdzībā par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu rīcību izbeigt, Dičo Č. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par nepilsoņu statusa atņemšanas nosacījumiem (likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmā daļa)

Nepilsoņu statusa atņemšana ir būtisks personas tiesību ierobežojums, un tas nevar tikt balstīts uz formāliem iemesliem un pilnībā nenoskaidrotiem faktiem.

Lieta Nr. SKA-89

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Oganesa S. pārstāvei J.Sīpolai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei Z.Vasilei,

2004.gada 24.augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Oganesa S. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2001.gada 26.jūnija lēmumu, sakarā ar Oganesa S. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar 2001.gada 26.jūnija vēstuli Nr.681 Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – PMLP) informēja Oganesu S. par lēmumu, ar kuru tika atzīts, ka viņš ir zaudējis nepilsoņa statusu. Lēmuma pamatā bija konstatētais fakts, ka Oganess S. (lietas materiālos arī – Oganess S.) pastāvīgi ir pierakstīts Armēnijā, Gugark ciemā. Kaut arī vēstulē Oganess S. tika informēts, ka lēmumu mēneša laikā var pārsūdzēt tiesā, viņš vērsās ar iesniegumu Iekšlietu ministrijā. Iekšlietu ministrs, izskatījis Oganesa S. sūdzību par šo lēmumu, ar savu 2001.gada 29.oktobra lēmumu atzina to par tiesisku.

[2] Oganess S. pārsūdzēja PMLP lēmumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā. Viņš norādīja, ka atsauksmei uz likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņa statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmās daļas 5.punktu nav pamata, jo viņš apzināti nav maldinājis Latvijas valsti. Savukārt šīs daļas 2.punktu jāskata kopsakarībā ar likuma 1.panta trešo daļu, kur norādīts, ka "šis likums neattiecas uz (...)". Lēmumā nav pierādīts, ka minētais likums uz viņu neattiecas. PMLP rīcībā ir viņa pase, kurā ir atzīme par pierakstu Liepājas rajonā, un to PMLP nav apstrīdējusi. Civillikuma 7.pants nosaka, ka personai var būt

vairākas dzīvesvietas. Oganess S. arī norādīja, ka viņa māja Armēnijā zemestrīcē ir kļuvusi neapdzīvojama un kopš 1989.gada viņš dzīvo Latvijā, un Armēnijā nav atgriezies. 1991.gadā viņš iepazinies ar milici V.S., kurš piedāvāja pierakstīties pie viņa. 1995.gadā viņam piedzimis dēls Levons S., kas atrodas viņa apgādībā.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 2.jūlija spriedumu Oganesa S. sūdzību noraidīja. Par šo spriedumu Oganess S. iesniedza apelācijas sūdzību.

[4] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, 2004.gada 8.martā Oganesa S. sūdzību noraidīja. Tiesa konstatēja, ka Oganess S. ledzīvotāju reģistrā reģistrējies 1993.gada 1.martā, dzīvesvietas adresi norādot Virgas pagastu. Saskaņā ar Virgas pagasta padomes izziņu, tai nav ziņu par Oganesu S. Pēc pieraksta pasē no 1992.gada 18.jūnija līdz 1997.gada 27.jūnijam viņš skaitījās pierakstīts Grobiņā, bet saskaņā ar Grobiņas pilsētas namu pārvaldes vēstuli, viņš attiecīgajā adresē nav bijis pierakstīts. Lietā ir pretrunīgas ziņas par pierakstu un izrakstīšanos no Armēnijas Republikas, un tāpēc izziņa par to, ka viņš 1989.gadā ir izrakstījies, nevar būt par pamatu sūdzības apmierināšanai. Oganess S. neatbilst likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņa statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas nosacījumiem, lai tiktu atzīts par likuma subjektu – nepilsoni. Tādējādi nepilsoņa statusa atņemšana notikusi atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 6.februāra noteikumu Nr.52 "Latvijas nepilsoņa statusa atņemšanas kārtība" 9.punktam un likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņa statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem.

[5] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniegtajā kasācijas sūdzībā Oganess S. norādījis tālāk minētos argumentus.

[5.1] Tiesa piemērojusi iepriekš minētos normatīvos aktus atrauti no citām tiesību normām. Likums "Par ledzīvotāju reģistru" nosaka, ka persona, kurai ir patstāvīgs pieraksts, tiek reģistrēta ledzīvotāju reģistrā. Oganesa S. pasē ir atzīmes par izrakstu no Armēnijas 1989.gadā un pierakstu Latvijā 1992.gadā. Nav konstatēts fakts, ka šīs atzīmes būtu viltotas. Šīs darbības veica PMLP, kas uz 1992.gada jūniju kontrolēja pierakstu/izrakstu dzīvesvietās. Ja fakts par pieraksta neesamību būtu paziņots 1992.gadā, būtu iespēja griezties tiesā un šo jautājumu atrisināt. Pieraksts pēdējā dzīvesvietā nav anulēts un līdz ar to pienākas personas kods.

[5.2] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka Oganess S. ir Armēnijas pilsonis tikai tāpēc, ka nav ieguvis nevienas citas valsts pilsonību. Tiesa šo secinājumu pamatojusi ar Armēnijas likumu "Par Armēnijas Republikas pilsonību". Taču likums ietver arī nosacījumu, ka par

Armēnijas pilsoni uzskatāma persona, "kura reģistrēta attiecīgajā kārtībā tuvākā Armēnijas vēstniecības konsulārā daļā, kas apkalpo šo reģionu". Šādas reģistrācijas Oganessam S. neesot. Viņš nav nevienas valsts pilsonis, un viņam ar dēlu nav uz kuriem izbraukt.

[5.3] Tiesa kļūdaini secinājusi, ka Oganess S. pierakstīts Armēnijā. Kopš 1998.gada viņš nav veicis dzīvesvietas pārreģistrāciju Armēnijā, viņa pase ir nodota PMLP. Viņa vienīgā dzīvesvieta ir Latvija. Tāpēc uzskata, ka ir likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņa statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjekts.

[5.4] Lietā jāpiemēro Civillikuma 3.pants, kurš nosaka, ka iegūtās tiesības nevar atņemt, kā arī Administratīvā procesa likuma 5.pants par privātpersonas tiesību ievērošanu.

[7] Tiesas sēdē Oganesa S. pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. PMLP pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņa statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmā daļa nosaka, ka šā likuma subjekti – nepilsoņi – ir tie Latvijas Republikā dzīvojošie, kā arī terminētā prombūtnē esošie bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni, kuri vienlaikus atbilst šādiem nosacījumiem:

1) 1992.gada 1.jūlijā viņi bija neatkarīgi no pierakstā norādītās dzīvojamās platības statusa pierakstīti Latvijas teritorijā vai viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992.gada 1.jūlijam bija Latvijas Republikā, vai ar tiesas spriedumu ir konstatēts fakts, ka līdz minētajam datumam viņi ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā;

2) viņi nav Latvijas pilsoņi;

3) viņi nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi.

Apgabaltiesa savā spriedumā secinājusi, ka Oganess S. neatbilst šīs daļas nosacījumiem sakarā ar to, ka uzskatāms par Armēnijas pilsoni un to, ka Oganess S. ir bijis pierakstīts Armēnijā, bet Latvijā par viņa pierakstu ziņu nav. Tādējādi apgabaltiesa kā noteicošo apstākli ņēmusi vērā personas reģistrāciju dzīvesvietā, nevis dzīvošanu vai nedzīvošanu valstī.

Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņa statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" jēgu un mērķi, proti, noregulēt statusu tām personām, kas patstāvīgi dzīvoja Latvijā pēc Padomju Sociālistisko Republiku Savienības sabrukuma un nevēlējas vai nevarēja iegūt nevienas citas valsts pilsonību. Tas nozīmē, ka par galveno kritēriju ir uzskatāms nevis formālais pieraksts, bet gan personas patstāvīgā dzīvesvieta.

Lai pareizi izprastu likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 1.punktu, tas jātulko kopsakarā ar tām Latvijas Republikā spēkā esošajām

tiesību normām, kas izskaidro jēdzienu "dzīvesvieta", jo tiesiskas sekas rada reģistrācija dzīvesvietā. Proti, Civillikuma 7.pants, kas ir spēkā jau no 1992.gada 1.septembra, noteic, ka dzīvesvieta ir tā vieta, kur persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur pastāvīgi dzīvot vai darboties. Minētais Civillikuma pants paredz, ka personai var būt arī vairākas dzīvesvietas (sal.: 12.2.punktu Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada spriedumā lietā Nr.SKA-2).

Apgabaltiesas spriedumā nav analizēts jautājums par Oganesa S. dzīvesvietu.

[9] Apgabaltiesa nav pārliecinoši nodibinājusi faktu, ka Oganess S. ir Armēnijas Republikas pilsonis.

Bezvalstnieku likuma 2.panta otrā daļa nosaka, ka Latvijas nepilsoņa statusu zaudējusi persona atzīstama par bezvalstnieku, ja šai personai nav nevienas citas valsts pilsonības, kā arī tai nav ārvalstu tiesību aktos noteiktajā kārtībā izsniegta garantija par uzņemšanu pilsonībā. Gadījumā, ja Oganessam S. nav Armēnijas pilsonības un viņš attiecīgu garantiju nav saņēmis, atbilstoši Bezvalstnieku likumam viņš kļūtu par bezvalstnieku.

Nepilsoņa un bezvalstnieku statuss ir atšķirīgs. Kā atzīmēts tiesību literatūrā, nepilsoņa statuss ir "kas līdzīgs" pilsoņa statusam (sk.: Ziemeļe I. Pilsonība un cilvēktiesības valstu pēctecības kontekstā. *Likums un Tiesības*, 4.sējums, Nr.8(36), 293.lpp.), ar to atšķirību, ka nepilsonim var tikt noteikti ierobežojumi attiecībā uz noteiktām profesijām un darbībām. Atbilstoši valdības ziņojumiem dažādām Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību komitejām Latvija nenodala pilsoņus no nepilsoņiem viņu cilvēktiesību īstenošanā. Tādējādi nepilsoņi gan no Satversmes un nacionālo likumu, gan no Latvijas starptautisko cilvēktiesību saistību viedokļa pieder Latvijas valstij tāpat kā tās pilsoņi. (Ziemeļe I., Krūma K. Eiropas Savienības pilsonība un Latvijas nepilsoņi. *Jurista Vārds*, 16.09.2003. Nr.33(291). Nepilsoņa saikne ar Latvijas Republiku ir ciešāka nekā tā ir bezvalstniekam vai ārvalstniekam. Tādējādi nepilsoņa statusa atņemšana ir būtisks personas tiesību ierobežojums un tas nevar tikt balstīts uz formāliem iemesliem un pilnībā nenoskaidrotiem faktiem.

[10] Nevar piekrist kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [5.4], ka lietā jāpiemēro Civillikuma 3.pants, kurš nosaka, ka iegūtās tiesības nevar atņemt. Konkrētajā lietā nav runa par civilo tiesību, bet gan par publisko tiesību iegūšanu un atņemšanu. Publisko tiesību atņemšanu regulē Administratīvā procesa likuma 85. un 86.pants.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.marta spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanas nosacījumiem laulātajam (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.pants)

Ārvalstnieks savas tiesības uz ģimenes dzīvi Latvijā var īstenot, ievērojot Latvijas likumus par ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā.

Lieta Nr. SKA-111

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valērija Ņ. un Oksanas K. pilnvarotai pārstāvei D.Siliņai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pilnvarotai pārstāvei Z.Vasilai,

2004.gada 7.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Valērija Ņ. un Oksanas K. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumu, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 2.decembrī Baltkrievijas Republikas pilsonē Oksana K. iesniedza dokumentus Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Sakarā ar to, ka iesniegto dokumentu pārbaudes rezultātā Pārvalde konstatēja, ka Oksana K. nav norādījusi ne savu, ne arī sava laulātā faktisko dzīvesvietu Latvijā, ar Pārvaldes 2003.gada 10.februāra paziņojumu viņai atteikts izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Atteikums pamatots ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā", kas bija spēkā līdz 2003.gada 1.maijam, 35.panta 6.punktu, kurā noteikts, ka uzturēšanās atļauju neizsniedz, ja tās saņemšanai persona apzināti sniegusi nepatiesas ziņas.

[2] Minēto atteikumu Oksana K. apstrīdējusi Pārvaldes priekšniekam, ar kura 2003.gada 17.aprīļa lēmumu iesniegums noraidīts. Papildus 2003.gada 10.februāra paziņojumā minētajiem motīviem tajā norādīts, ka izsaukumu uzturēšanās atļaujas

saņemšanai nav parakstījis Oksanas K. laulātais Valērijs Ņ. Veicot dokumenta ekspertīzi, noskaidrots, ka, pretēji Valērija Ņ. sniegtajiem paskaidrojumiem, izsaukumu parakstījusi cita persona un tas nav nosūtīts pa pastu.

[3] Par šo Pārvaldes lēmumu Valērijs Ņ. un Oksana K. 2003.gada 30.aprīlī iesniedza pieteikumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, uzskatot, ka šāda Pārvaldes rīcība ir prettiesiska, jo tās rezultātā Oksanai K. liegtas tiesības ieceļot Latvijā un uzturēties pie Valērija Ņ., ar kuru 1997.gada 4.aprīlī Rīgas Kurzemes rajona Dzimsarakstu nodaļā reģistrēta laulība. Bez tam tajā norādīts, ka atteikums izdot pastāvīgās uzturēšanās atļauju nevar tikt pamatots ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 6.punktu, jo, lai iegūtu minēto atļauju, Oksana K. nav apzināti sniegusi nepatiesas ziņas.

[4] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 6.oktobra spriedumu pieteikums apmierināts un Pārvaldei uzlikts pienākums izsniegt Oksanai K. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[5] Par šo Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumu 2003.gada 4.novembrī Pārvalde iesniegusi apelācijas sūdzību. Tajā norādīts, ka tiesa nav pienācīgi izvērtējusi Pārvaldes iesniegtos pierādījumus, kas apstiprina nepatiesu ziņu sniegšanas faktu par Oksanas K. dzīvesvietu, kā arī to, ka izsaukumu Oksanas K. pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai nav parakstījis viņas laulātais Valērijs Ņ. Tiesa nepamatoti atzinusi, ka Valērija Ņ. un Oksanas K. aizpildītās anketas un eksperta izziņa nerada tiesiskas sekas. Turklāt Oksana K. pati nemaz nebija tiesīga pārsūdzēt Pārvaldes atteikumu tiesā, jo saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 34.panta trešās daļas 2.punktu Pārvaldes lēmumu ir tiesīga pārsūdzēt persona, kura dzīvo Latvijā un ir uzaicinājusi ārvalstnieku, kam atteikts izsniegt uzturēšanās atļauju, ja uzaicinājums ir saistīts ar ģimenes apvienošanu. Apelācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nepareizi piemērojusi Ministru kabineta 2001.gada 15.maija noteikumus Nr.193 "Uzturēšanās atļauju izsniegšanas un reģistrācijas kārtība" un Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumus Nr.213 "Uzturēšanās atļauju noteikumi", jo tie, cita starpā, regulēja uzturēšanās atļauju izsniegšanas kārtību un noteica iesniedzamos dokumentus, nevis paredzēja personas tiesības saņemt uzturēšanās atļauju. Visbeidzot sūdzībā uzsvērts, ka tiesības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju dzīvošanai pie laulātā nav absolūtas.

[6] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu Valērija Ņ. un Oksanas K. pieteikums apmierināts, bet apelācijas sūdzība noraidīta. Apgabaltiesa uzskatīja, ka Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa, atsaucoties spriedumā uz

Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 23. pantu un Satversmes 110.pantu, pamatoti atzinusi, ka Oksanai K. nav tiesisku šķēršļu saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju pie laulātā Valērija Ņ. Tiesa norādīja, ka konkrētajā gadījumā pārkāpts samērīguma princips, ierobežojot privātpersonu tiesības uz ģimenes apvienošanu. Pārkāpumi, uz kuriem savā lēmumā norādījusi Pārvalde, nav atzīstami par tādiem, kas būtu attaisnojami ar nozīmīgu sabiedrības labumu salīdzinājumā ar Pārvaldes rīcības rezultātā Oksanas K. un Valērija Ņ. ierobežotajām tiesībām dzīvot ģimenē pēc pašu izvēlētas dzīvesvietas. Pamatojoties uz iepriekšminēto, tiesa noraidījusi Pārvaldes apelācijas sūdzību un uzdevusi tai divu nedēļu laikā izsniegt Oksanai K. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[7] Par šo Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu 2004.gada 29.aprīlī iesniegta kasācijas sūdzība, lūdzot atcelt apelācijas instances spriedumu pilnībā un lietu nodot jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[7.1] Kasācijas sūdzībā Pārvalde norāda, ka apelācijas instances tiesas pienākums bija izskatīt lietu pēc būtības pilnā apjomā, tomēr apelācijas sūdzībā norādītie argumenti spriedumā vispār nav analizēti. Pārvalde, pārbaudot Oksanas K. iesniegto izsaukumu, ir konstatējusi, ka to nav parakstījis viņas laulātais Valērijs Ņ., turklāt Oksana K. sniegusi nepatiesas ziņas par savu dzīvesvietu. Šos un citus Pārvaldes iesniegtos faktus un pierādījumus tiesa nav vērtējusi.

[7.2] Tā kā tiesa nav vērtējusi iesniegtos pierādījumus, kasācijas sūdzībā norādīts, ka vienīgajam argumentam, pamatojoties uz kuru apmierināts Oksanas K. un Valērija Ņ. pieteikums, – samērīguma principa pārkāpumam trūkst pamatojuma.

[7.3] Visbeidzot, ievērojot likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 34.panta trešās daļas 2.punkta noteikumus, Oksanai K. nebija tiesības pārsūdzēt Pārvaldes lēmumu par atteikumu izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[8] 2004.gada 17.maijā saņemti Oksanas K. un Valērija Ņ. paskaidrojumi, kuros norādīts, ka apelācijas instances tiesa vispusīgi un pilnīgi izvērtējusi visus lietas apstākļus un pierādījumus, tāpēc kasācijas sūdzība nav pamatota. Bez tam tajā uzsvērts, ka kasācijas sūdzība balstīta uz lūgumu pārvērtēt lietā esošos pierādījumus, kuru izskatīšana neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē.

[9] Tiesas sēdē Pārvaldes pilnvarotā pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību un uzsvēra, ka tiesības uz ģimenes dzīvi nav absolūtas un likumā noteiktajā kārtībā var tikt ierobežotas. Oksanas K. un Valērija Ņ. pilnvarotā pārstāve tiesas sēdē lūdza apelācijas instances tiesas spriedumu atstāt spēkā negrozītu, bet kasācijas sūdzību noraidīt.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā un kasācijas sūdzībā minētos argumentus.

[11] Izvērtējot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta sprieduma tiesiskumu saistībā ar kasācijas sūdzībā minētajiem motīviem, Senāta Administratīvo lietu atzīst, ka apelācijas instances tiesai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajai daļai bija pienākums izskatīt lietu pēc būtības tādā apjomā, kādā lūgts apelācijas sūdzībā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 305.panta pirmo daļu un 154.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesai pierādījumi bija jāvērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Turklāt no Administratīvā procesa likuma 154.panta trešās daļas tiesai izriet pienākums spriedumā norādīt, kāpēc vienam pierādījumam tā devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un kāpēc tā atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu.

[12] Pamatojoties uz minētajām tiesību normām, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija nav vērtējusi Pārvaldes iesniegtajā apelācijas sūdzībā norādītos motīvus un pierādījumus.

[12.1] Kā minēts Pārvaldes iesniegtajā apelācijas sūdzībā (skatīt sprieduma 5.punktu), likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.panta otrajā daļā paredzētās ārvalstnieka tiesības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju dzīvošanai pie laulātā nepilsoņa nav absolūtas un var tikt ierobežotas, ja, cita starpā, uzturēšanās atļaujas saņemšanai persona apzināti sniegusi nepatiesas ziņas.

[12.2] Apelācijas sūdzībā uzsvērts, ka, iesniedzot dokumentus pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai, Oksana K. ir apzināti sniegusi nepatiesas ziņas. Pirmkārt, saskaņā ar Iekšlietu ministrijas Ekspertīžu centra 2003.gada 31.marta eksperta izziņu Nr.4874 konstatēts, ka izsaukumu, kas atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 15.maija noteikumu Nr.193 "Uzturēšanās atļauju izsniegšanas un reģistrācijas kārtība" 6.2.apakšpunktam ir viens no nepieciešamajiem dokumentiem, nav parakstījis Valērijs Ņ. Otrkārt, Oksana K. nebija uzrādījusi ne savu, ne sava laulātā faktisko dzīvesvietu, kas atbilstoši minēto noteikumu 6.8.punktam un 7.1.4.apakšpunktam arī ir uzskatāmas par obligāti iesniedzamajām ziņām.

[12.3] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka, tā kā eksperta izziņa apliecina apzināti nepatiesu ziņu sniegšanas faktu, pirmās instances tiesa nepamatoti atzinusi, ka minētā izziņa nerada tiesiskas sekas.

[12.4] Turklāt Pārvalde apgalvoja, ka Oksana K. nebija tiesīga pārsūdzēt tiesā Pārvaldes atteikumu izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[13] Administratīvo lietu departaments secina, ka nevienam no šiem un citiem apelācijas sūdzībā norādītajiem motīviem un pierādījumiem tiesa nav vērtējusi, kā arī nav pamatojusi to nepiemērojamību vai nepareizību.

[14] Bez tam, piekrītot kasācijas sūdzībā izteiktajam apgalvojumam, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedums nav pamatots ar apstākļiem, kuri nodibināti ar konkrētiem lietā esošiem pierādījumiem. Turklāt spriedumā netiek pamatota piemēroto tiesību normu izvēle. Apelācijas instances tiesas sprieduma motīvu daļā, pirmkārt, dota norāde uz Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 23.pantu un Satversmes 110.pantu un no šīm tiesību normām izdarīts nemotivēts secinājums, ka Oksanai K. nepastāv nekādi šķēršļi saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju, kā arī, otrkārt, konstatēts samērīguma principa pārkāpums. Taču nevienam no minētajiem argumentiem netiek pamatots, tādējādi liedzot procesa dalībniekiem un tiesai iespēju pārliecināties par to patiesumu un tiesiskumu.

[15] Attiecībā par norādi uz Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 23.pantu un Satversmes 110.pantu Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētajās normās paredzētā ģimenes aizsardzība nav absolūta. Valsts ir apņēmusies veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu ģimenes aizsardzību, kā rezultātā attiecībā uz ārvalstniekiem un bezvalstniekiem likumā "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā", cita starpā, bija noteiktas šo personu tiesības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju un izveidota valsts pārvaldes iestāde, kas minētās atļaujas izsniedz. Taču vienlaikus valsts ir ierobežojusi to personu loku, kurām šādas tiesības pieder, kā arī noteikusi kārtību, kāda jāievēro, saņemot pastāvīgās uzturēšanās atļaujas. Līdz ar to no apelācijas instances tiesas spriedumā minētajām tiesību normām nav iespējams izdarīt kategorisku secinājumu, ka nepastāv nekādi šķēršļi pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Lai to izdarītu, nepieciešams izvērtēt lietā iesniegtos pierādījumus, kā arī nodibinātos faktiskos apstākļus subsumēt attiecībā pret atbilstošām likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" normām.

[16] Attiecībā uz samērīguma principa pārkāpumu Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka arī to nav iespējams konstatēt, nevērtējot lietas faktiskos apstākļus. Turklāt gadījumā, ja tiesa uzskata, ka likumā "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" paredzētā norma neatbilst samērīguma principam un tādējādi neatbilst starptautisko tiesību normai vai pārkāpj kādu no Satversmē garantētajām pamattiesībām, tiesai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104.panta otrajai daļai ir pienākums apturēt tiesvedību un nosūtīt pieteikumu Satversmes tiesai.

[17] Rezumējot iepriekšminēto, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Oksanai K. kā Latvijas Republikas nepilsoņa laulātajai, kas iepriekš saņēmusi termiņuzturēšanās atļaujas uz gadu un kas vēlāk pagarināta vēl uz četriem gadiem, atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.panta 2.punktam un 25.¹panta pirmās daļas 3.punktam pieder subjektīvās tiesības uz pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanu. Tomēr šo tiesību izmantošana ir atkarīga no atsevišķu normatīvajos aktos noteiktu priekšnoteikumu īstenošanas. Konkrētajā gadījumā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, atzīstot Oksanas K. tiesības uz pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanu, nav vērtējusi to, vai Oksana K. ir ievērojusi likumā "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" un uz tā pamata izdotajos Ministru kabineta noteikumos paredzētos priekšnoteikumus pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajā daļā un 154.panta pirmajā un trešajā daļā paredzētos noteikumus, kas atzīstami par būtiskiem procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, jo to neievērošana varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Tā rezultātā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedums ir atceļams.

[18] Vienlaikus Senāta Administratīvo lietu departaments noraida Oksanas K. un Valērija Ņ. iesniegtajos paskaidrojumos pausto argumentu, ka, tā kā kasācijas sūdzība balstīta uz lūgumu pārvērtēt lietā esošos pierādījumus, kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst šādas kasācijas sūdzības izskatīšana. Kā norādīts sprieduma 10.punktā, Senāta Administratīvo lietu departaments pārbauda lietā esošā apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu. Ja pārbaudes rezultātā tiek konstatēts, ka tiesa nav vērtējusi apelācijas sūdzībā norādītos motīvus, tādējādi būtiski

pārkāpjot Administratīvā procesa likuma normas, Senāta Administratīvo lietu departaments šādu spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu. Šāda kontroles funkcijas īstenošana nevar tikt uzskatīta par lietā esošo pierādījumu pārvērtēšanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par nepilsoņa statusa iegūšanu (likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punksts)

Vērtējot jautājumu, vai persona ir bijusi citas valsts pilsonē, nav pietiekoši pajauties tikai no ārvalstu likumiem izrietošiem pieņēmumiem, bet konkrētajā lietā jāveic dziļāka fakta noskaidrošana un piemērojamo normu interpretācija.

Izšķirošs pilsonības iegūšanas kritērijs ir paša indivīda piekrišana, ja tāda nav bijusi, tad valsts likumi vienpusēji tādu statusu uzspiest nevar.

Lieta Nr. SKA-128

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Gaļinai B., viņas pārstāvei D.Siliņai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei Z.Vasilai,

2004.gada 21.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Gaļinas B. pieteikuma par Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Gaļinas B. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1999.gada 9.februārī Gaļina B. (lietas materiālos arī – Galina B. un Gaļina P.) iesniedza iesniegumu nepilsoņu pases saņemšanai. Ņemot vērā, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – PMLP) rīcībā bija informācija, ka pēc 1992.gada 28.janvāra Gaļina B. ir dienējusi Krievijas Federācijas Bruņotajos Spēkos un atvaļināta rezervē ārpus Latvijas, PMLP viņai pieprasīja iesniegt kompetentu Krievijas Federācijas institūciju izsniegtu izziņu, kas apliecinātu, ka viņa nav Krievijas Federācijas pilsonē. 2002.gada 15.jūnijā un 2002.gada 24.oktobrī Gaļina B. iesniedza papildu iesniegumus.

[2] Ar PMLP 2002.gada 6.novembra lēmumu Gaļinai B. atteikts izsniegt nepilsoņa pasi. PMLP lēmumu pamatoja ar to, ka Gaļina B. 2000.gada 15.jūnija iesniegumā esot apliecinājusi, ka dienesta laikā viņa automātiski kļuva par Krievijas Federācijas pilsoni, un 2002.gada

24.oktobra iesniegumā rakstījusi, ka esot izlēmusi atteikties no Krievijas Federācijas pilsonības un kļūt par bezvalstnieci. Līdz ar to arī PMLP saskaņā ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punktu un 3.panta pirmo daļu nav pamata viņai izsniegt nepilsoņu pasi. Šo lēmumu Gaļina B. apstrīdēja iekšlietu ministram, kurš ar 2003.gada 17.februāra lēmumu atzina to par pamatotu.

[3] 2003.gada 18.martā Gaļina B. iesniedza pieteikumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, lūdzot atzīt PMLP amatpersonu rīcību par prettiesisku. Pieteikumā norādīts, ka Krievijas vēstniecība ir izsniegusi izziņu par to, ka viņa neesot vērsusies Krievijas vēstniecības Konsulārā daļā ar lūgumu par Krievijas Federācijas pilsonības piešķiršanu. Tāpat 2002.gada 8.jūlijā viņa esot saņēmusi Krievijas vēstniecības izziņu, ka Krievijas Federācijā viņai bija termiņa reģistrācija no 1995.gada 3.marta līdz 1997.gada 27.februārim. Minētās izziņas pierāda faktu, ka viņa nav un nekad nav bijusi Krievijas Federācijas pilsonē. Turklāt 2002.gada 24.oktobra iesniegumā nebija norādīts, ka viņa atsakās no Krievijas Federācijas pilsonības un vēlas kļūt par bezvalstnieku, bet gan – atsakās pieņemt Krievijas pilsonību. Līdz ar to viņa atbilstot likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta nosacījumiem.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 19.jūnija spriedumu Gaļinas B. pieteikumu atteica apmierināt. Par šo spriedumu Gaļina B. iesniedza apelācijas sūdzību.

[5] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, 2004.gada 30.martā Gaļinas B. apelācijas sūdzību noraidīja. Tiesa atzina, ka, ņemot vērā likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punktu un 3.panta pirmo daļu, PMLP amatpersonu rīcība – atteikt Gaļinai B. izsniegt nepilsoņa pasi – ir notikusi saskaņā ar likumu. Papildus minētajam tiesa spriedumā norādīja arī turpmāk minētos argumentus.

[5.1] Lietā nav strīda, ka Gaļina B. no 1977.gada līdz 1995.gada 25.novembrim dienēja Krievijas Federācijas Bruņotajos Spēkos un nosūtīta stāties uzskaitē Ļeņingradas apgabala Lomonosova rajona kara komisariātā.

[5.2] ņemot vērā Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas vēstules iekšlietu ministrijai un Gaļinas B. iesniegumu PMLP, secināms, ka Gaļina B. Krievijas Federācijas Bruņotajos Spēkos dienēja vēl pēc Krievijas Federācijas normatīvajos aktos noteiktā pārejas posma – 1994.gada 31.decembra, t.i., līdz 1995.gada 20.novembrim, līdz ar to saskaņā ar Krievijas Federācijas likumu "Par karaklausību un

karadienestu" turpināt dienēt viņa varēja tikai kā Krievijas Federācijas pilsonē. Arī viņa pati ir norādījusi, ka nolēmusi atteikties no Krievijas Federācijas pilsonības.

[5.3] Krievijas vēstniecības Latvijas Republikā 2004.gada 22.janvārī izsniegtā izziņa Gaļinai B. nepierāda faktu, ka viņa nav bijusi Krievijas Federācijas pilsonē.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniegtajā kasācijas sūdzībā Gaļina B. norādīja tālāk minētos argumentus.

[6.1] Atsaucoties uz Krievijas Federācijas likumu "Par karaklausību un karadienestu", tiesa ir atzinusi, ka Gaļina B. ir Krievijas Federācijas pilsonē. Šāds secinājums ir pretrunā Civilprocesa likuma 193.panta piektās daļas noteikumiem. Tiesa sprieduma motīvu daļā nav norādījusi pierādījumus, uz kuriem pamato šādu secinājumu. Tāpat sprieduma motīvu daļa nesatur konstatēto apstākļu izklāstu, kas nodibināti ar likumā noteiktā kārtībā pārbaudītiem pierādījumiem. Līdz ar to tiesa spriedumu pamatojusi ar apstākļiem, kas nav nodibināti ar pierādījumiem lietā, kas savukārt ir Administratīvā procesa likuma 246.panta trešās daļas un 247.panta pārkāpums.

[6.2] Attiecībā uz pieteicēju ir piemērojams likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" un Administratīvā procesa likums, jo faktiski ar PMLP rīcību ir notikusi administratīvā akta atcelšana. Tiesa, noraidot Gaļinas B. pieteikumu, nav atsaukusies uz konkrētu likuma normu, lai gan likums paredz atšķirīgus gadījumus, kad iespējama administratīvā akta atcelšana. Tiesa nav ņēmusi vērā Administratīvā procesa likuma 86.panta trešo daļu un apstākli, ka ziņas ledzīvotāju reģistrā iekļautas 1992.gada 17.jūnijā. Tiesa arī nav konstatējusi apstākļus, ka pieteicēja minēto ierakstu būtu panākusi, sniedzot par sevi nepatiesas ziņas vai veicot citas 86.panta ceturtajā daļā norādītās prettiesiskās darbības. Līdz ar to tiesai jāizlemj, vai sūdzības iesniedzējs varēja zaudēt nepilsoņa statusu līdz ar pārsūdzētā administratīvā akta izdošanu 2002.gada 15.jūnijā. Turklāt PLMP, pieņemot administratīvo aktu, nav ievērojis Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 49.–50. un 62.punkta nosacījumus.

[6.3] Gaļina B. ir pierakstīta Latvijā un pastāvīgi dzīvo Latvijā līdz šim brīdim. Pirms likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" spēkā stāšanās Gaļinas B. iegūtās tiesības nevarēja tikt aizskartas, līdz ar to uz viņu arī attiecas minētā likuma 1. un 3.panta nosacījumi, kas nozīmē, ka viņai ir izsniedzama nepilsoņu pase. Šāds secinājums izriet no Civillikuma 3.panta, likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un

Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.panta un Augstākās Padomes 1992.gada 10.jūnija lēmuma "Par Latvijas Republikas likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" spēkā stāšanās kārtību" 2. punkta.

[6.4] Ziņas par Gaļinu B. ledzīvotāju reģistrā tika iekļautas saskaņā ar likuma "Par ledzīvotāju reģistru" (1991.gada 11.decembra redakcijā) 11., 13. un 14.panta noteikumiem, turklāt nav sniegusi apzināti nepatiesas ziņas minētā likuma izpratnē. PMLP, apgalvojot par Gaļinas B. Krievijas Federācijas pilsonību, nav iesniegusi pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likuma 18.nodaļas prasībām.

[6.5] Tiesa nav vērtējusi tās tiesību normas, kuras kā juridisko pamatojumu sūdzībai un savam viedoklim norādījusi sūdzības iesniedzēja. Šāds fakts uzskatāms kā procesuālo tiesību būtisks pārkāpums.

[7] Tiesas sēdē Gaļina B. un viņas pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. PMLP pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Lietas materiālu 54.lpp. ir Krievijas vēstniecības izziņa, kurā, cita starpā teikts, ka B. (P.) Gaļina nav Krievijas Federācijas pilsonē. No šīs izziņas un apgabaltiesas sprieduma [4.2] izriet šādi secinājumi:

Gaļina B. ir bijusi Krievijas Federācijas pilsonē, jo šo pilsonību ieguvusi automātiski atbilstoši Krievijas Federācijas likumam "Par karaklausību un karadienestu",

Gaļina B. nav Krievijas Federācijas pilsonē, jo ir no tās atteikusies.

Atbilstoši vispārējiem starptautisko tiesību principiem, kas nostiprināti arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par apatridisma samazināšanu 7.panta pirmajā daļā un Eiropas konvencijas par pilsonību 8.panta pirmajā daļā, valsts ļauj atteikties no savas pilsonības, ja personas tādējādi neklūst bezvalstnieki. Šis princips parasti tiek iestrādāts valstu pilsonības likumos. Tā, piemēram, Latvijas Republikas Pilsonības likuma 23.panta pirmajā daļā noteikts, ka katrai personai, kurai ir citas valsts pilsonība (pavalstniecība) vai kurai citas valsts pilsonība (pavalstniecība) tiek garantēta, ir tiesības atteikties no Latvijas pilsonības. Līdzīga norma ir iestrādāta arī Krievijas Federācijas Pilsonības likuma 20.pantā, kas paredz, ka atteikšanās no Krievijas Federācijas pilsonības netiek atļauta, ja cita pilsonība vai tās piešķiršana netiek garantēta (sk.http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Legal_cooperation/Foreigners_and_citizens/Nationality/Documents/National_legislation/0_Table_legislation.asp#TopOfPage).

[9] Ņemot vērā iepriekš teikto, lai Gaļina B. likumīgi varētu atteikties no Krievijas Federācijas pilsonības, viņai vajadzēja iesniegt Latvijas Republikas (vienīgā valsts, kurā viņa pastāvīgi dzīvo un tālā var pretendēt uz tās pilsonību) izziņu, ka Latvijas Republika garantē viņai pilsonību. Latvijas Republika atbilstoši Latvijas Pilsonības likumam šādu izziņu Gaļinai B. sniegt nevarēja. Tātad likumīgi Gaļina B. no Krievijas Federācijas pilsonības atteikties nevarēja. Tomēr Krievijas vēstniecība ir izdevusi izziņu, ka B. (P.) Gaļina nav Krievijas Federācijas pilsonē. No tā var secināt, ka Gaļina B. nav bijusi Krievijas Federācijas pilsonē.

[10] Tādējādi no viena Krievijas Federācijas likuma ("Par karaklausību un karadienestu") izriet, ka Gaļina B. automātiski kļuvusi par pilsoni, savukārt no otra (Pilsonības likuma) – ka viņa nav bijusi Krievijas Federācijas pilsonē. Tas nozīmē, ka nav pietiekoši paļauties tikai no ārvalstu likumiem izrietošiem pieņēmumiem, bet konkrētajā lietā jāveic dziļāka faktu noskaidrošana un piemērojamo normu interpretācija.

[11] Saskaņā ar starptautisko tiesību principiem izšķirošs pilsonības iegūšanas kritērijs ir paša indivīda piekrišana. Ja tādas nav bijis, tad valsts likumi vienpusēji tādu statusu uzspiest nevar (Donner R. The Regulation of nationality in international law. 2nd ed. Transnational Publishers, 1994, p. 148). Kā izriet no 1995.gada 12.decembra Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas vēstules (lietas 24.–25.lpp.), arī Krievijas militārpersonai bija jāpauž sava griba pilsonību saņemt, iesniedzot dokumentus un saņemot personu apliecinošajos dokumentos (pasēs) ieliktnus par viņu piederību Krievijas Federācijas pilsonībai. Kā norādīts šajā izziņā, ja šīs personas šādos ieliktnus nesaņēma un negriezās kompetentās iestādēs, lai iegūtu pilsonību, viņas nav Krievijas Federācijas pilsoņi.

[12] Konkrētajā lietā nav pierādījumu, ka Gaļina B. ir saņēmusi ieliktni vai Krievijas Federācijas pasi, kas apliecinātu viņas pilsonību. PMLP un apgabaltiesa par nozīmīgu uzskata faktu, ka Gaļina B. pati savos paskaidrojumos ir atzinusi, ka ir Krievijas Federācijas pilsonē. Tomēr tas viennozīmīgi neizriet no viņas lietā pievienotajiem paskaidrojumiem. Savos paskaidrojumos Gaļina B. norādījusi: "(...) kā vēlāk uzzināju (...), pēc likuma es automātiski kļuvi par Krievijas pilsoni. (...) Atļicis iesniegt izziņu no Krievijas vēstniecības par to, ka neesmu Krievijas pilsonē" (lietas 28.lpp.), "es nevaru un negribu automātiski kļūt Krievijas pilsonē" (lietas 29.lpp.).

No paskaidrojumiem izriet, ka Gaļina B. tikai atsauca uz likumu, pēc kura iespējama bija automātiska pilsonības iegūšana, taču no šiem paskaidrojumiem arī izriet, ka viņa nav izteikusi vēlmi vai pat piekrišanu pilsonības iegūšanai. Tātad, ja nav pierādījumu par to, ka persona ir piekritusi pieņemt pilsonību, nevar uzskatīt, ka viņa to ir

pieņēmusi. Turklāt tiesai bija jāizvērtē, vai konkrētajā gadījumā nav konstatējama Krievijas Federācijas amatpersonu kļūda, kuras rezultātā tās nav konstatējušas, ka Gaļina B. attiecīgajā dienesta laikā nav Krievijas Federācijas pilsonē.

[13] Administratīvā procesa likuma 154.pants nosaka, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārlicības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Konkrētajā lietā tiesa nav pilnīgi un objektīvi pārbaudījusi lietas apstākļus, kas ir pamats tiesas sprieduma atcelšanai.

[14] Kasācijas sūdzībā minētie argumenti [5.2]–[5.4], kas attiecas uz likuma "Par iedzīvotāju reģistru" normu piemērošanu un ledzīvotāju reģistra ierakstu, neattiecas uz lietu un nav apsverami.

[15] Izskatot lietu no jauna, saskaņā ar vienlīdzības principu tiesai jāvērtē arī apelācijas sūdzībā minētais arguments, kurā norādīts, ka Gaļinas B. bijušais vīrs, kurš, pastāvot tādiem pašiem tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, ir saņēmis nepilsoņa statusu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par laulību ar Latvijas Republikas pilsoni kā priekšnoteikumu uzturēšanās atļaujas Latvijā saņemšanai (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.pants)

Laulības noslēgšana ar Latvijas Republikas pilsoni kā viens no priekšnoteikumiem uzturēšanās atļaujas saņemšanai nav izprotama kā formāla laulības reģistrācija, bet laulība ar nolūku izveidot ģimeni.

Lieta Nr. SKA-129

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede

2004.gada 21.septembrī Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Larisas M. un Ali U. sūdzības par Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1998.gada 26.jūnijā Krievijas pilsonis Ali U. noslēdzis laulību ar Latvijas pilsoni Larisu M., un 1999.gada 25.februārī viņam izsniegta termiņuzturēšanās atļauja uz gadu sakarā ar laulības noslēgšanu. 2000.gada 10.februārī Ali U. izsniegta atkārtota termiņuzturēšanās Latvijā atļauja uz četriem gadiem. Iesniegumā šīs atļaujas saņemšanas mērķis bija norādīts kopdzīve ar laulāto Larisu M.

[1.1] 2002.gada 3.janvārī, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 28.¹pantu, Ali U. nepilngadīgajiem bērniem H., H., H. un O. izsniegtas termiņuzturēšanās atļaujas uz tēva uzturēšanās atļaujas termiņu, proti, līdz 2004.gada 4.februārim.

[1.2] 2002.gada 27.februārī Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – PMLP) pieņēma lēmumu Nr.24/UA-4-684 anulēt Ali U. un viņa bērniem izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas. Lēmumā tika norādīts, ka Ali U. iesniegumā uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniedzis nepatiesas ziņas, proti, par savas uzturēšanās iemeslu Latvijā minējis kopdzīvi ar

Larisa M., taču viņa laulātā Larisa M. nedzīvo norādītajā adresē: Ruses ielā (...), bet Maskavas ielā (...)

[1.3] Šo PMLP lēmumu Ali U. apstrīdēja PMLP priekšniekam, taču ar 2002.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.24/7-M-23 atzīts, ka uzturēšanās atļaujas anulēšana Ali U. ir pamatota, jo Ali U. nedzīvo kopā ar laulāto Larisu M., bet ar bijušo laulāto T.U.

[2] Minēto lēmumu Ali U. un Larisa M. pārsūdzēja Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā un norādīja:

[2.1] nav pamatots PMLP secinājums, ka Ali U. iesniegumā uzturēšanās atļaujas saņemšanai norādījis nepatiesas ziņas. Ali U. ģimene uzturas iesniegumā norādītajā dzīvesvietā, lai gan viņiem pieder arī citi dzīvokļi. Latvijas Republikas normatīvie akti to neaizliedz;

[2.2] Ali U. un Larisas M. laulība nav šķirta, tāpēc saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25. pantu laulātajam un viņa bērniem pienākas uzturēšanās atļaujas;

[2.3.] nepamatots ir PMLP secinājums, ka pie Ali U. dzīvo nevis viņa sieva Larisa M., bet bijusī sieva T.U. T.U. ir tiesības tikties ar viņas un Ali U. kopīgajiem bērniem.

[3] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 18.jūnija spriedumu Ali U. sūdzība atzīta par pamatotu un PMLP uzlikts pienākums atjaunot uzturēšanās atļaujas Ali U. un viņa bērniem.

[4] Izskatījusi PMLP apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 1.aprīļa spriedumu Larisas M. un Ali U. sūdzību atzina par pamatotu un uzdeva PMLP atjaunot Ali U. un viņa bērniem termiņuzturēšanās atļaujas.

[4.1] Apgabaltiesa secinājusi, ka Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumā apstākļi novērtēti atbilstoši lietas faktiskajiem apstākļiem. Lietā nav pierādīts fakts, ka Ali U. PMLP sniedzis apzināti nepatiesas ziņas. Tiesas sēdē netika pierādīts fakts, ka pie Ali U. dzīvo viņa bijusī laulātā T.U. Turklāt apgabaltiesa norāda, ka saskaņā ar Civillikuma 7.pantu personai var būt vairākas dzīvesvietas.

[4.2.] Apgabaltiesa arī norādījusi, ka PMLP, anulējot Ali U. un viņa bērniem uzturēšanās atļaujas, ierobežojusi viņu tiesības uz ģimenes apvienošanu, kā arī pārkāpusi samērīguma principu. PMLP lēmumā norādītie apstākļi nav atzīstami par tādiem, kas būtu attaisnojami ar nozīmīgu sabiedrības labumu.

[5] Par apgabaltiesas 2004.gada 1.aprīļa spriedumu PMLP iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzībā norādīts:

[5.1] apgabaltiesa pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 305.panta pirmās daļas un 154.panta pirmās daļas pārkāpumu, jo spriedumā nav norādīts, kādus lietā iesniegtos pierādījumus tiesa

vērtējusi, kā arī nav sniegts pierādījumu juridiskais novērtējums, apsvērumi un argumenti, balstoties uz kuriem izdarīti konkrētie tiesas secinājumi. Bez tam apgabaltiesa nav norādījusi, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem;

[5.2] apgabaltiesa nav vērtējusi tiesiskuma principa piemērošanu PMLP izdotajā administratīvajā aktā. Proti, spriedumā nav dots novērtējums, vai, pastāvot attiecīgiem faktiskajiem apstākļiem, PMLP rīkojusies tiesiski. PMLP, pamatojoties uz kompetentas iestādes izsniegtu izziņu, konstatēja, ka Ali U. sniedzis nepatiesas ziņas. Tādēļ saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta 1.punktu (kas bija spēkā līdz 2003.gada 1.maijam) PMLP bija jāizdod obligātais administratīvais akts – lēmums par uzturēšanās atļaujas anulēšanu. Tādējādi apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta trešās daļas 2.punktu;

[5.3] apgabaltiesa pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmo daļu, jo vispār nav skatījusi apelācijas sūdzībā norādītos argumentus. Apgabaltiesa nav noskaidrojusi un spriedumā nav devusi juridisko novērtējumu apelācijas sūdzībā izteiktajiem PMLP apsvērumiem un apstākļiem;

[5.4] ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa ir pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 15.panta pirmo daļu, jo, izskatot lietu, nav vadījusies no tiesiskuma un objektīvās izmeklēšanas principiem. Tas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

[6] Tiesas sēdē PMLP pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, paužot viedokli, ka apgabaltiesa nav piemērojusi tās procesuālo tiesību normas, kuras vajadzēja piemērot.

Pieteicēju pārstāve paskaidroja, ka Ali U. ieceļošanas mērķis bija laulība ar Larisu M. Citam ieceļošanas mērķim nav pierādījumu, tāpēc arī uzturēšanās atļauja viņam anulēta nepamatoti.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesai lieta jāizskata pēc būtības tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 305.panta pirmā daļa un 154.panta pirmā daļa paredz, ka apelācijas instances tiesai pierādījumi jāvērtē pēc savas iekšējās pārlicības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Bez tam atbilstoši 154.panta trešajai daļai tiesai spriedumā jānorāda, kāpēc tā vienam

pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu.

[8] Pārbaudījis apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu un kasācijas sūdzības argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa PMLP apelācijas sūdzības argumentus un pierādījumus nav izvērtējusi atbilstoši [7] punktā minētajām tiesību normām.

[8.1] Terminu uzturēšanās atļauja Ali U. anulēta, atsaucoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta pirmās daļas 1.punktu, proti, ja persona pārvaldei sniegusi apzināti nepatiesas ziņas. PMLP atzinusi, ka Ali U., lai saņemtu terminu uzturēšanās atļauju kā Latvijas Republikas pilsones laulātais, par savu uzturēšanās nolūku Latvijā nepatiesi norādījis kopdzīvi ar laulāto Larisu M.

[8.2] Gan PMLP lēmumos (sk. lietas 5., 7.lpp.), gan apelācijas sūdzībā PMLP norādījusi, ka par šādām nepatiesām ziņām liecina Valsts Robežsardzes veiktās pārbaudes, kurās konstatēts, ka Ali U. faktiski dzīvo kopā ar savu bijušo laulāto T.U. un viņu kopīgajiem bērniem, bet Larisa M. dzīvo citur kopā ar savu māti un bērniem.

[8.3] Apgabaltiesa spriedumā ir noraidījusi PMLP argumentu, ka Ali U. dzīvo kopā ar savu bijušo sievu, taču nav vērtējusi argumentu, ka Ali U. ar laulāto Larisu M. nedzīvo kopā. Apgabaltiesa nav argumentējusi, kāpēc tā noraida PMLP iesniegtos Valsts Robežsardzes pārbaudes materiālus par to, ka Ali U. nedzīvo kopā ar Larisu M. viņa norādītajā adresē: Ruses ielā (...).

Bez tam atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai un 150.panta ceturtajai daļai apgabaltiesai bija pienākums pašai objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un dot tiem juridisku vērtējumu, bet gadījumā, ja procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekoši, tie jāsavāc pēc savas iniciatīvas.

[8.4] Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka ir pamatoti kasācijas sūdzības argumenti par apgabaltiesas pieļautajiem procesuālo tiesību normu, proti, Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās daļas, 302.panta pirmās daļas, 305.panta pirmās daļas un 154.panta pirmās un trešās daļas, pārkāpumiem. Šādi pārkāpumi var novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

[9] Ikviens valsts ir tiesīga veidot savām nacionālajām interesēm atbilstošu migrācijas politiku, kuras ietvaros tiek kontrolēta arī to personu, kuras nav piederīgas šai valstij, ieceļošana, uzturēšanās un izbraukšana. Šāda kontrole, citastarp, tiek realizēta ar vīzu vai uzturēšanās atļauju izsniegšanu.

[9.1] Līdz 2003.gada 1.maijam ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanas un uzturēšanās kārtību Latvijas Republikā regulēja likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā".

Minētajā likumā ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuri noslēguši laulību ar Latvijas Republikai piederīgām personām, paredzēta labvēlīgāka uzturēšanās atļauju izsniegšanas kārtība nekā pārējām personām. Proti, atbilstoši likuma 25.pantam Latvijas Republikas pilsoņa laulātajam, kas nav Latvijas Republikas pilsonis, nepilsonis vai pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēmis ārvalstnieks vai bezvalstnieks, uz pirmā iesnieguma pamata izsniedz terminu uzturēšanās atļauju uz gadu, uz otrā iesnieguma pamata izsniedz terminu uzturēšanās atļauju uz četriem gadiem, bet uz trešā iesnieguma pamata izsniedz jau pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Savukārt atbilstoši likuma 28. pantam uz iepriekšminētajā kārtībā izsniegtas uzturēšanās atļaujas laiku uzturēšanās atļauju ir tiesīgi saņemt arī šādi ieceļojuša ārvalstnieka – Latvijas Republikas pilsoņa laulātā – nepilngadīgie vai apgādībā esošie bērni.

[9.2] Tomēr laulības noslēgšana, kas ir pamats uzturēšanās atļaujas izsniegšanai iepriekš minētā likuma 25.panta kārtībā, nav izprotama tikai kā formāla laulības reģistrācija. Šāda tiesību normu izpratne vērojama arī starptautisko organizāciju ietvaros. Piemēram, Eiropas Savienības Padome 1997.gada 4.decembrī ir pieņēmusi Rezolūciju par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (rezolūcijas Nr.97/C 382/01). Saskaņā ar šo rezolūciju formāla laulības reģistrācija vienīgi uzturēšanās atļaujas saņemšanai ārvalstniekam nav pieļaujama.

[9.3] Labvēlīgāka uzturēšanās atļauju izsniegšanas kārtība laulātajiem (sk. sprieduma [9.1] punktu) ir saistāma arī ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantā ietvertajām personas tiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību. Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādījusi, ka ģimenes dzīve attiecībā uz laulātajiem parasti ietver kopīgu dzīvošanu (sk., piemēram, spriedumu lietā "Abdulazizs, Kabaless un Balkandali pret Apvienoto Karalisti" (*Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom*), iesniegums Nr.9214/80; 9473/81; 9474/81). Arī no Latvijas Republikas Civillikuma izriet, ka par ģimenes izveidošanu, pastāvēšanu liecina laulāto kopdzīve, savstarpējas rūpes. Tā Civillikuma 84.pants nosaka, ka laulība rada vīram un sievai pienākumu būt savstarpēji uzticīgiem, kopā dzīvot, vienam par otru gādāt un kopīgi rūpēties par ģimenes labklājību.

Tādējādi likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" normas, kas regulē uzturēšanās atļauju izsniegšanu laulības noslēgšanas gadījumā, tulkojamas, ievērojot laulības noslēgšanas nolūku izveidot ģimeni. Taču to, vai personu starpā pastāv patiesas ģimenes attiecības, jāvērtē, ņemot vērā katras konkrētās lietas apstākļus.

[9.4] Arī šās lietas ietvaros ir svarīgi noskaidrot, vai Ali U. un Larisa M. laulību noslēguši nolūkā veidot un uzturēt patiesas ģimenes attiecības. Taču, ja ārvalstnieks, izmantojot formālo laulības noslēgšanas faktu, nolūku veidot ģimenes kopdzīvi ir uzrādījis tikai tāpēc, lai saņemtu uzturēšanās atļauju, tad ir pamats atzīt, ka šī persona sniegusi nepatiesas ziņas, un uzturēšanās atļauja viņai anulējama.

Apgabaltiesa, izskatot lietu apelācijas kārtībā, nav objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus un nav novērtējusi visus PMLP iesniegtos pierādījumus. Tādējādi apgabaltiesas spriedums nav atzīstams par tiesisku.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 347.pantu un 348.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprīdā:

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.aprīļa spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par kasācijas sūdzības saturu (Administratīvā procesa likuma 328.pants)

Kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst jautājums par apelācijas tiesas konstatēto faktisko apstākļu pamatotību, ja vien kasācijas sūdzībā netiek norādīts uz pieļautajiem procesuālo tiesību normu pārkāpumiem pierādījumu iegūšanā un novērtēšanā.

Lieta Nr. SKA-130

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējam Pāvelam G. un viņa pārstāvei zvērinātai advokātei D.Siliņai, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

2004.gada 21.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Pāvela G. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmuma atcelšanu, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – PMLP) 2001.gada 3.jūlijā datēto paziņojumu Pāvels G. informēts par to, ka, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta 1.punktu, viņam ir anulēta uzturēšanās atļauja. Vienlaicīgi norādīts, ka Latvija viņam jāatstāj trīs mēnešu laikā.

Kā pamatojums paziņojumam norādītas Pāvela G. sniegtās ziņas, ka pēc 1992.gada 1.jūlija nevienā citā valstī, izņemot Latviju, viņam nav pastāvīga pieraksta, lai gan, kā norādīts PMLP paziņojumā, Pāvels G. ar ģimeni pastāvīgi pierakstīts Krievijā, Krasnodarā, (...).

[2] 2001.gada 31.augustā PMLP priekšnieks, atbildot uz Pāvela G. iesniegumu, apstiprinājis pieņemtā lēmuma pamatotību par uzturēšanās atļaujas anulēšanu.

[3] 2001.gada 28.septembrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemts Pāvela G. pieteikums, kurā lūgts atcelt PMLP lēmumu par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšanu.

Pieteikumā norādīts, ka nav sniegtas apzināti nepatiesas ziņas, ka, iesniedzot dokumentus pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai, pieteicējs ir bijis reģistrēts LR ledzīvotāju reģistrā, ka viņš ir Krievijas Federācijas pilsonis, bet viņa pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā, nevis Krievijā. Pieteikumā norādīts, ka saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.pantu viņam ir tiesības uzturēties Latvijā uz pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pamata.

[4] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 21.februāra spriedumu pieteikums apmierināts un PMLP uzlikts par pienākumu izsniegt Pāvelam G. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[5] Izskatot lietu pēc PMLP apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar savu 2004.gada 30.marta spriedumu PMLP lēmumu atcēlusi un uzdevusi izsniegt Pāvelam G. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Apelācijas instances tiesa ir konstatējusi, ka Krasnodaras pilsētā Pāvels G. ir bijis reģistrēts terminēti pēc nekustamā īpašuma iegūšanas vietas, līdz ar ko kā nepamatota ir vērtēta PMLP atsauce uz likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punktu un 7.panta pirmās daļas 2.punktu. Tiesa atzinusi, ka lietā nav pierādīts fakts, ka Pāvels G. sniedzis pārvaldei apzināti nepatiesas ziņas.

[6] PMLP kasācijas sūdzībā norādīts uz to, ka apelācijas instances tiesa nav skatījusi apelācijas sūdzības argumentus.

[6.1] Norādīts, ka tiesa nav izmeklējusi un vērtējusi faktu, ka lēmuma pieņemšanas un apstrīdēšanas stadijā PMLP rīcībā nebija Pāvela G. tiesā iesniegto dokumentu par pierakstu Krievijas Federācijā. Minētie pierādījumi iesniegti tikai tiesvedības stadijā. Tādējādi, kā norādīts kasācijas sūdzībā, tiesa nav vērtējusi tiesiskuma principa piemērošanu PMLP izdotajā administratīvajā aktā.

[6.2] Kasācijas sūdzībā apgalvots, ka, lūdzot pastāvīgās uzturēšanās atļauju un apgalvojot, ka kopš 1992.gada 1.jūlija nav pastāvīgi pierakstīts nevienā citā valstī, izņemot Latviju, Pāvels G. sniedzis nepatiesas ziņas. Konstatējot šādu faktu, PMLP, kā norādīts kasācijas sūdzībā, bija jāizdod obligātais administratīvais akts – lēmums par uzturēšanās atļaujas anulēšanu.

[6.3] Atzīmējot, ka administratīvā akta tiesiskums vērtējams saskaņā ar tiem normatīvajiem aktiem, kas bija spēkā un bija piemērojami šo aktu izdošanas laikā, kasācijas sūdzībā norādīts, ka šāds pats princips būtu piemērojams arī attiecībā uz lietas faktisko apstākļu novērtējumu.

[6.4] Kasācijas sūdzībā norādīts uz to, ka, apstrīdot pieņemto lēmumu, PMLP priekšniekam, Pāvels G. norādījis, ka PMLP 2001.gada 3.jūlija lēmumā norādītā informācija neatbilst patiesībai, tomēr PMLP nav iesniedzis nevienu pierādījumu, kas apstiprinātu viņa apgalvojumu patiesumu. Tiesa taisījusi spriedumu, kas balstīts uz pierādījumiem, kuri iegūti pēc administratīvā akta izdošanas un nebija un nevarēja būt zināmi PMLP lēmuma pieņemšanas brīdī.

[6.5] PMLP vērsusi uzmanību uz to, ka tiesa nav vērtējusi faktu, ka Pāvels G. nolūkā panākt sev labvēlīgāku aktu nav vērsies iestādē un nav lūdzis uzsākt administratīvo procesu, pamatojoties uz jaunatklātiem apstākļiem.

[7] PMLP pārstāve tiesas sēdē uzturēja kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem, norādot, ka apelācijas tiesa nav vērtējusi PMLP iesniegtos pierādījumus, bet spriedumu pamatojusi ar pieteicēja iesniegtajiem dokumentiem.

Pieteicēja pilnvarotā pārstāve atzina, ka apelācijas tiesas spriedums pamatots uz lietā esošajiem pierādījumiem, it īpaši ņemot vērā apstākli, ka pieteicējs ilgstoši dzīvo Latvijā un pagaidu pieraksts Krievijā nav bijis saistīts ar dzīvesvietas maiņu.

Motīvu daļa

[8] Gan sākotnējais administratīvais akts par uzturēšanās atļaujas anulēšanu, kas datēts ar 2001.gada 3.jūliju, gan PMLP priekšnieka 2001.gada 31.augusta apliecinājums, ar kuru pieņemtais lēmums atzīts par pareizu, pamatoti ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta 1.punktu, kurā noteikts, ka uzturēšanās atļauju anulē, ja persona Pārvaldei (PMLP) sniegusi apzināti nepatiesas ziņas.

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 150.panta otrajai daļai iestāde var atsaukties tikai uz tiem pamatojumiem, kuri minēti administratīvajā aktā. Šis pats noteikums jāņem vērā tiesai, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu (Administratīvā procesa likuma 250.panta otrā daļa).

Vadoties no minētajām likuma normām, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa bez tiesiska pamata iesaistījusies PMLP apelācijas sūdzībā izvirzītā argumenta apspriešanai par to, vai konkrētajā gadījumā nav konstatējams likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkta un 7.panta pirmās daļas 2.punkta pārkāpums.

[10] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, izskatot lietu, kasācijas instances tiesai jāpārlicinās vienīgi par to, vai Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas spriedumā konstatētais, ka pieteicējam Krievijas Federācijā, Krasnodarā nav bijis pastāvīga pieraksta un viņš

tādējādi nav sniedzis apzināti nepatiesas ziņas, atbilst Administratīvā procesa likuma noteikumiem par pierādījumu iegūšanu un vērtēšanu.

[11] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārlicības, kas pamatojas uz vispusīgi pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

[12] Administratīvo lietu departaments kā nepamatotu noraida PMLP kasācijas sūdzībā izteikto viedokli, ka lietas faktisko apstākļu novērtējumā tiesai bija jāvadās pēc tiem apstākļiem, kas PMLP bija zināmi administratīvā akta pieņemšanas brīdī.

[12.1] Šāda kasācijas sūdzības iesniedzēja nostāja ir pretrunā jau citētajai Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās daļas normai. Ja tiesas spriedumam ir jābalstās uz objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, bet pierādījumus ikviens no procesa dalībniekiem var iesniegt tiesas sēdē līdz pat lietas izskatīšanas pabeigšanai pēc būtības (Administratīvā procesa likuma 240.pants), tad neapšaubāmi visiem iesniegtajiem pierādījumiem ir jābūt novērtētiem tiesas spriedumā.

[12.2] Pārsūdzētajā spriedumā tiesa šos pierādījumus ir vērtējusi un nonākusi pie atzinuma, ka Pāvels G. nav bijis pastāvīgi pierakstīts Krievijā, kas nozīmē, ka viņa darbībā nav tās likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta 1.punktā norādītās pazīmes, pēc kuras uzturēšanās atļauja būtu jāanulē.

[13] Ņemot vērā to, ka PMLP kasācijas sūdzība neietver norādījumus par apelācijas tiesas pieļautajiem procesuālo tiesību normu pārkāpumiem pierādījumu iegūšanā un vērtēšanā un to, kā šie pārkāpumi izpaužas, Administratīvo lietu departamenta kompetencē neietilpst jautājums par apelācijas tiesas konstatētā fakta pareizību.

Tai pašā laikā Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šāda fakta konstatēšanai bija nepieciešamais pamats, jo gan Krasnodaras pilsētas Rietumu apgabala municipālā remonta un ekspluatācijas uzņēmuma 2001.gada 15.augusta izziņā Nr.29 (lietas 22.lpp.), gan Krievijas vēstniecības Latvijas Republikā 2002.gada 19.februāra izziņā (lietas 19.lpp.) norādīts uz pieraksta Krasnodaras pilsētā pagaidu raksturu. Krievijas vēstniecības Latvijas Republikā izziņā bez tam norādīts, ka uz tās izsniegšanas brīdi Pāvels G. Krievijas teritorijā nav reģistrēts. Turklāt PMLP nav iebildusi pieteicēja paskaidrojumam par to, ka viņa patiesā dzīvesvieta šajā periodā ir bijusi Latvijā.

[13] Pieteicējam ir tiesības izvēlēties vai nu pārsūdzēt administratīvo aktu tiesā (uz to tieši norādīts PMLP priekšnieka atbildes vēstulē), vai uz jaunatklātu apstākļu pamata atkārtoti griezties iestādē administratīvā procesa uzsākšanai no jauna. Tādējādi kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments vērtē arī šo kasācijas sūdzības argumentu, pārmetot tiesai šo apstākļu neizvērtēšanu.

[14] Ņemot vērā to, ka apelācijas instances tiesa pēc būtības taisījusi pamatotu spriedumu, Administratīvo lietu departaments tādējādi atzīst, ka tiesas spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība – noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Austākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību noraidīt.

Par tiesai vērtējamiem cilvēktiesību kritērijiem, veicot kontroli pār administratīvo aktu, ar kuru personai nolemts neizsniegt uzturēšanās atļauju (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 2. un 6.punkts)

Tiesības uz privāto dzīvi nav absolūtas, tās var ierobežot, lai aizsargātu valsts ekonomiskās labklājības intereses, sabiedrisko kārtību, drošību un citus mērķus, ja vien ierobežojums ir samērīgs ar sasniedzamo mērķi. Valstij ir tiesības kontrolēt ārvalstnieku un bezvalstnieku iebraukšanu un uzturēšanos tās teritorijā, tādējādi valsts ir tiesīga iegūt informāciju un vērtēt, vai konkrētajā gadījumā ģimene pastāv.

Lai pārbaudītu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmuma, ar kuru personai nolemts neizsniegt uzturēšanās atļauju, tiesiskumu, tiesai nepieciešams konstatēt:

- . vai pastāv ģimenes dzīve (nevis tikai laulība formālā nozīmē),
- . ja ģimenes dzīve nepastāv, vai pastāv cita veida personiskā, ekonomiskā vai sociālā saite, kuras dēļ atteikums personai izsniegt uzturēšanās atļauju būtu nesamērīgs.

Konstatējot vienu no šiem apstākļiem, pieņemams, ka šāds pārvaldes lēmums varētu aizskart dažus personas tiesības uz privāto dzīvi aspektus, t.i., tiesības uz ģimenes dzīvi.

Lieta Nr. SKA-177

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Jeļenas R. un Vladimira I. pārstāvei J.Sīpolai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

2004.gada 26.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Jeļenas R. un Vladimira I. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 24.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – PMLP) 1997.gada 22.aprīļa lēmumu Krievijas pilsonim Vladimiram I. tika piešķirtas tiesības saņemt termiņuzturēšanās atļauju uz vienu gadu, t.i., līdz 1998.gada 30.aprīlim.

Ar PMLP 1998.gada 3.aprīļa lēmumu Vladimiram I. izsniegta uzturēšanās atļauja uz četriem gadiem, t.i., līdz 2002.gada 23.aprīlim.

2002.gada 24.aprīlī PMLP informēja Vladimiru I., ka tā ir pieņēmusi lēmumu neizsniegt uzturēšanās atļauju, pamatojot to ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 2. un 6.punktu.

[2] 2002.gada 26.aprīlī PMLP saņēmusi Jeļenas R. un Vladimira I. iesniegumu, kurā viņi lūdza izsniegt Vladimiram I. – Jeļenas R. vīram – pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Lūgumu Jeļena R. un Vladimirs I. pamatoja ar to, ka viņi laulībā jau atrodies piecus gadus un tādēļ saskaņā ar likumu Vladimiram I. pienākas šāda veida uzturēšanās atļauja.

Ar PMLP priekšnieka 2002.gada 14.maija lēmumu atteikts izsniegt Vladimiram I. uzturēšanās atļauju, jo viņš ir sniedzis nepatiesas ziņas un viņam nav legāls iztikas nodrošinājums Latvijas Republikā.

Uzskatot, ka PMLP nav pamata uzskatīt, ka viņu laulība neeksistē, Jeļena R. un Vladimirs I. vērsās ar lūgumu pie iekšlietu ministra, lai viņš uzliek par pienākumu PMLP pārskatīt Vladimira I. lietu un izsniedz viņam pastāvīgo uzturēšanās atļauju.

Iekšlietu ministrijas Administratīvo lietu departamenta direktors ar 2002.gada 6.jūnija vēstuli informēja Jeļenu R. un Vladimiru I., ka lietas pārbaudei ir pieprasīti papildu materiāli un līdz ar pārbaudes pabeigšanu viņi tiks informēti par pieņemto lēmumu.

2002.gada 14.jūnijā Iekšlietu ministrijas Valsts sekretārs nosūtīja Jeļenai R. un Vladimiram I. adresētu informatīvu vēstuli, kurā viņš norādīja, ka pārbaudes laikā saņemtie papildu materiāli ir nosūtīti PLMP, lai tā pārskatītu un pieņemtu lēmumu par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanu.

Ar PLMP priekšnieka 2002.gada 23.jūlija lēmumu nolemts nepārskatīt iepriekš pieņemto lēmumu par uzturēšanās atļaujas atteikumu Vladimiram I., jo persona nevar apgādāt sevi un personas, kuras ir tās apgādībā, tāpat uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniegtas nepatiesas ziņas un līdz ar to esot pamats uzskatīt, ka Vladimira I. laulība ar Jeļenu R. noslēgta nolūkā saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju, nevis lai veidotu ģimeniskas saites.

[3] 2002.gada 21.jūnijā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemta Jeļeņas R. un Vladimira I. sūdzība, kurā viņi lūdz atzīt PMLP amatpersonu rīcību par prettiesisku un PMLP uzlikt par pienākumu izsniegt Vladimiram I. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Sūdzībā norādīts, ka PMLP secinājums – tikušas sniegtas nepatiesas ziņas par dzīvesvietu – ir nepamatots, jo ģimene uzturas norādītajā adresē un pie uzturēšanās anketas aizpildīšanas netiek pieprasītas ziņas par visām dzīvesvietām, kā arī netiek aizliegts iegādāties dzīvokļus un citus nekustamos īpašumus. Tāpat sūdzībā norādīts, ka viņi nekad nav snieguši nepatiesas ziņas un norādītajā adresē migrācijas dienestiem ir iespējams sastapt ģimeni. Turklāt laulība starp sūdzības iesniedzējiem neesot šķirta un saskaņā ar ģimenes tiesībām un likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.pantu, laulātajam pienākas uzturēšanās atļauja, līdz ar to uzturēšanās atļauja atteikta nelikumīgi.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 27.novembra spriedumu PMLP amatpersonu rīcība – neizsniegt Vladimiram I. uzturēšanās atļauju – atzīta par prettiesisku un PMLP uzlikt par pienākumu izsniegt Vladimiram I. uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā.

[5] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, 2004.gada 24.maijā PMLP amatpersonu rīcību atzina par prettiesisku un uzdeva PMLP 10 dienu laikā no spriedumu stāšanās likumīgā spēkā izsniegt Vladimiram I. pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā. Tiesa spriedumā norādīja tālākminētos argumentus.

[5.1] Atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 17.panta pirmās daļas 3.punktam un 25.pantam (šobrīd – Imigrācijas likuma 24.panta pirmās daļas 2.punkts un 25.pants) ārzemniekam – Latvijas Republikas pilsoņa laulātajam – uz trešā iesnieguma pamata ir tiesības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā. Vladimira I. laulība ar Jeļeņu R. ir reģistrēta 1997.gada 18.janvārī, Vladimiram I. 1997. gada 22.aprīlī un 1998. gada 3.aprīlī ir izsniegtas pastāvīgās termiņa uzturēšanās atļaujas, uz uzturēšanās laiku Vladimirs I. ir pierakstīts Jeļeņas R. īpašumā esošajā dzīvoklī.

[5.2] PMLP, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.pantu 2. un 6.punktu, ir nepamatoti atteikusi Vladimiram I. izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju. PMLP neapstrīd faktus, ka pieteicējs nodarbojies ar uzņēmējdarbību un viņš ir divu firmu īpašnieks. Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka pieteicējs pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniedzis apzināti nepatiesas ziņas par

ieceļošanas un uzturēšanās mērķi Latvijā, jo Vladimira I. laulība ar Jeļeņu R. nav šķirta un nav pierādījumu, ka likumā noteiktā kārtībā uzsākta procedūra laulības atzīšanai par spēkā neesošu.

[5.3] Apstākļi, ka I.I. periodiski uzturējies pie Vladimira I. vecākiem, vēl neapstiprina PMLP viedokli, ka Vladimira I. un Jeļeņas R. laulības dzīve nepastāv. Turklāt PMLP pati pārbaudi par šādiem apstākļiem nav veikusi. Arguments, ka pieteicējam piedzimis bērns no laulātā brāļa, neapstiprina PMLP viedokli, tā ir iejaukšanās personiskajā dzīvē.

[5.4] PMLP nav pierādījusi ierobežojuma – Vladimiram I. neizsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju pie laulātā – nepieciešamību saistībā ar Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantā garantētajām tiesībām uz ģimenes dzīvi.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniegtajā kasācijas sūdzībā PMLP norādīja tālākminētos argumentus.

[6.1] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajā daļā un 305.panta pirmajā daļā noteiktās tiesību normas. Tiesa nav devusi lietā iesniegto pierādījumu – Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes dokumentos iekļauto ziņu – juridisko vērtējumu. Minētie pierādījumi apliecina lietā būtiskus faktus, t.i., Vladimirs I. dzīvo kopā ar bijušo laulāto I.I., savukārt Jeļeņa R. dzīvo kopā ar Vladimiru I. brāli A.I. un viņiem ir kopīgs bērns. Tāpat tiesa nav devusi juridisko vērtējumu dokumentiem, kas apliecina faktu, ka Vladimiram I. nav pietiekošu iztikas līdzekļu, lai uzturētos Latvijas Republikā.

[6.2] Tiesa nav vērtējusi tiesiskuma principa piemērošanu PMLP izdotajā administratīvajā aktā.

[6.3] Valsts Robežsardzes Rīgas pārvaldes konstatētie fakti pierāda, ka Vladimira I. ieceļošanas un uzturēšanās mērķis Latvijas Republikā nav ģimenes dzīves veidošana ar Jeļeņu R., bet gan pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšana. Līdz ar to PMLP secinājusi, ka Vladimirs I. uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniedzis nepatiesas ziņas par patieso ieceļošanas un uzturēšanās mērķi, kas ir viens no uzturēšanās atļaujas izsniegšanas atteikuma pamatiem.

[6.4] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 6.punkts uzliek pienākumu PMLP, konstatējot nepieciešamos faktiskos apstākļus, izdot obligāto administratīvo aktu – lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanas atteikumu. Tiesa nav vērtējusi, vai minētā tiesību norma PMLP dod tiesības vai uzliek pienākumus, līdz ar to pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 103.panta trešās daļas otro punktu.

[6.5] Tiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 17.panta pirmās daļas trešo punktu un 25.pantu. Iepriekšminēto pamato šādi argumenti:

[6.5.1] tiesa nav vērtējusi to, ka ārzemnieku tiesības saņemt uzturēšanās atļauju nav absolūtas, jo šā likuma 35.pantā ir noteikti pamati, kuriem pastāvot, uzturēšanās atļaujas izsniegšana atsakāma;

[6.5.2] tiesa nav ņēmusi vērā Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta doto skaidrojumu lietā Nr.SKC-494 (1999.gads), saskaņā ar kuru laulības noslēgšanas fakts pats par sevi nerada tiesības ārvalstniekiem saņemt uzturēšanās atļauju, neievērojot likumā noteikto kārtību;

[6.5.3] tiesa nav piemērojusi Deklarāciju par to personu civiltiesībām, kas nav tās valsts pilsoņi, kuras teritorijā tie dzīvo, kurai Latvija pievienojusies 1990.gada 4.maijā, 4.pantu. Deklarācijas 4.pants noteic, ka ārvalstniekiem ir jāievēro rezidences valsts nacionālā likumdošana.

[6.6] Spriedumā nav konstatēts, ka Vladimiram I. būtu pietiekoši līdzekļi, lai apgādātu sevi, jo fakts, ka persona ir uzņēmējsabiedrību īpašnieks, vēl nenozīmē, ka persona gūst ienākumus un tai ir pietiekoši iztikas līdzekļi, lai uzturētos Latvijas Republikā.

[6.7] Tiesa izdarījusi secinājumus, pamatojoties tikai uz iesniedzēju iesniegtajiem pierādījumiem, tā nav norādījusi, kādēļ iesniedzēju pierādījumiem dota priekšroka salīdzinājumā ar PMLP iesniegtajiem. Tiesa spriedumā nav vērtējusi, vai PMLP lēmuma pamatā esošie fakti ir pierādīti.

[6.8] Tiesa spriedumā nav noskaidrojusi un nav devusi juridisko vērtējumu par PMLP apelācijas sūdzībā izteikto apstākļu un apsvērumu pamatotību, tādējādi pārkāpjot objektīvās izmeklēšanas principu.

[6.9] Tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 15.panta pirmo daļu, jo tā nav vadījies pēc tiesiskuma principa un nav to izvērtējusi, kā arī pārkāpusi objektīvās izmeklēšanas principu.

[7] Tiesas sēdē PMLP pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. Jeļenas R. un Vladimira I. pārstāve lūdza kasācijas sūdzību noraidīt.

Motīvu daļa

[8] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka konkrētajā gadījumā vērtējams jautājums par tiesībām uz ģimenes dzīvi, kas garantētas Eiropas Padomes Civiltiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – konvencija) 8.pantā. Arī Eiropas Civiltiesību tiesa vairākos savos spriedumos un lēmumos ir noteikusi, ka valsts lēmumi

imigrācijas jomā dažkārt var skart personas privāto dzīvi (sk., piemēram, sprieduma 60.punktu lietā "Abdulaziz, Kabales un Balkandali pret Apvienoto Karalisti" (*Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom*), iesniegums Nr.9214/80; 9473/81; 9474/81).

[9] Tomēr tiesības uz privāto dzīvi nav absolūtas, tās var ierobežot, lai aizsargātu valsts ekonomiskās labklājības intereses, sabiedrisko kārtību, drošību un citus mērķus, ja vien ierobežojums ir samērīgs ar sasniedzamo mērķi. Civiltiesību tiesa arī norādījusi, ka nevar ignorēt, ka šāda tipa lietas saistītas ne tikai ar privāto dzīvi, bet arī ar migrāciju, un atbilstoši vispāratzītām starptautiskajām tiesībām un līgumiem valstij ir tiesības kontrolēt ārvalstnieku un bezvalstnieku iebraukšanu un uzturēšanos tās teritorijā (sk., piemēram, iepriekšminētā sprieduma 67.punkta pēdējo teikumu). Turklāt, konvencijas 8.panta garantēto tiesību uz ģimenes dzīvi priekšnoteikums ir ģimenes pastāvēšana, ar to parasti (kaut arī ne vienmēr) saprotot laulāto kopdzīvi (sk., piemēram, iepriekšminētā sprieduma 62.punktu). Tādējādi valsts ir tiesīga iegūt informāciju un vērtēt, vai konkrētajā gadījumā ģimene pastāv. Kā Administratīvo lietu departaments norādījis 2004.gada lietas Nr.SKA-129 sprieduma 9.2.punktā, laulības noslēgšana, kas ir pamats uzturēšanās atļaujas izsniegšanai, nav izprotama tikai kā formāla laulības reģistrācija. Arī saskaņā ar Eiropas Savienības 1997.gada 4. decembra Rezolūciju par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (rezolūcijas Nr.97/C 382/01)) formāla reģistrācija vienīgi uzturēšanās atļaujas saņemšanai nav pieļaujama.

[10] Savukārt attiecībā uz privāto dzīvi plašākā nozīmē valstij jāvērtē, cik ilgu laiku persona attiecīgajā valstī ir nodzīvojusi, personas vecumu, valodas zināšanas, radnieciskās saites, vai persona ir bijusi precējusies iepriekš u.tml. (sal.: Dutertre G. Key case-law extracts – European Court of Human Rights. Council of Europe Publishing, 2003, p. 277). Citiem vārdiem, valstij ir jāvērtē, cik cieša personiskā, ekonomiskā vai sociālā saite attiecīgajam cilvēkam izveidojusies ar šo valsti (sal.: Civiltiesību tiesas sprieduma "Sjivenko pret Latviju" 114.–129.punktu: Ārlietu ministrijas tulkojums latviešu valodā publicēts "*Latvijas Vēstnesī*", 2003.gada 27.novembrī, Nr.167), ņemot vērā, ka neilgā laika periodā šāda cieša saite izveidojas reti.

[11] Ņemot vērā iepriekšteikto, lai pārbaudītu PMLP lēmuma tiesiskumu, nepieciešams konstatēt:

vai pastāv ģimenes dzīve (nevis tikai laulība formālā nozīmē),

ja ģimenes dzīve nepastāv, vai pastāv cita veida personiskā, ekonomiskā vai sociālā saite, kuras dēļ atteikums personai izsniegt uzturēšanās atļauju būtu nesamērīgs.

[12] Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotiem PMLP kasācijas sūdzībā minētos argumentus, ka apgabaltiesa nav pieteikuši vērtējusi pierādījumus, kas attiecas uz pieteicēju ģimenes dzīvi, un nav ņēmusi vērā, ka tiesības uz privāto dzīvi nav absolūtas.

Tā apgabaltiesa vispār nav vērtējusi argumentu, ka pieteicējai piedzimis bērns no laulātā brāļa, uzskatot to par iejaukšanos personiskajā dzīvē. Tomēr, kā minēts iepriekš [9], šāda iejaukšanās ir attaisnojama un šis apstāklis ir vērtējams. Izskatot lietu, tiesai pierādījumi jāsavāc un jāvērtē atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās daļas, 150.panta ceturtās daļas un 154.panta prasībām.

[13] Iepriekšminēto iemeslu dēļ apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 24.maija spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

5. Spriedumi lietās par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmumiem

Par vispārējo tiesību principu kolīziju risināšanu (Administratīvā procesa likuma 7.pants un likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 7.pants)

Pastāvot kolīzijai starp tiesiskuma principu un likuma varas jeb likuma ievērošanas principu, konkrētajā gadījumā prioritāte piešķirama likuma ievērošanas principam. Apstākļos, kad tiesību normas neatbilstība Satversmei nebija acīmredzama, tiesiskās kārtības vārdā individam bija pienākums šo normu ievērot.

Lieta Nr. SKA-5

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei,

2004.gada 30.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Tusneldas L. pieteikuma par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Bauskas filiāles lēmumiem, sakarā ar atbildētāja kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 8.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Bauskas filiāles 1999.gada 1.janvāra rīkojumu Nr.404 Tusneldai L. piešķirta uz mūžu vecuma pensija 81,88 latu apmērā. Lēmums pieņemts, pamatojoties uz likumu "Par valsts pensijām".

[2] 1999.gada 5.augustā un 4.novembrī likumā "Par valsts pensijām" tika izdarīti grozījumi: saskaņā ar pārejas noteikumu 26.punktu strādājošiem pensionāriem (darba ņēmējiem vai pašnodarbinātajiem) bija pārtraucama tās pensijas daļas izmaksa, kas pārsniedz valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta divkārsu apmēru, t.i., 60 latus. Likuma 34.pants savukārt pensijas saņēmējam uzlika pienākumu ziņot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras filiālei par

tādu apstākļu iestāšanos, kas izraisa grozījumus izmaksājamās pensijas apmērā, šajā gadījumā – par atrašanos darba ņēmēja statusā. 2001.gada 20.decembrī pārejas noteikumu 26.punkts tika izteikts jaunā redakcijā, kas paredzēja pakāpenisku ierobežojumu samazināšanu turpmākajos gados.

[3] Latvijas Republikas Satversmes tiesa 2002.gada 19.marta spriedumā atzina, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un zaudē spēku līdz ar Satversmes tiesas sprieduma publicēšanu, t.i., ar 2002.gada 20.martu.

[4] 2002.gada 19.jūnijā Valsts sociālās apdrošināšanas filiāle izdeva rīkojumu Nr.64, kurā noteica, ka, sākot ar 2002.gada 1.jūliju, no Tusneldas L. tiek ieturēta pārmaksātā pensijas daļa 705,09 latu apmērā. Pārmaksa radusies laika periodā pirms Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās, kad Tusnelda L. atradusies darba attiecībās, bet nav par to paziņojusi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai. Ar 2002.gada 23.jūlija rīkojumu Nr.66 Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras filiāle samazināja ikmēneša ieturējumu apmēru no 30 uz 20 procentiem no pensijas apmēra. Minētie rīkojumi pamatoti ar likuma "Par valsts pensijām" 36.pantu un pārejas noteikumu 32.punktu, kurš dod tiesības Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai ieturēt virs 60 latiem izmaksāto pensijas daļu tiem pensionāriem, kuri, būdami darba attiecībās, par to neziņoja.

[5] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Apdrošināšanas uzraudzības daļa, izskatījusi Tusneldas L. sūdzību par Bauskas filiāles rīkojumiem Nr 64 un Nr.66, nolēma atstāt tos spēkā, vienlaikus norādot, ka jāprecizē piedzenamās summas apmērs. Bauskas filiāle ar 2002.gada 7.oktobra rīkojumu Nr.70 izdarīja korekciju rīkojumā Nr.64, samazinot ieturamās summas apmēru uz 647,77 latiem.

[6] Tusnelda L. iesniedza sūdzību par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Bauskas filiāles rīkojumiem Nr.64 un 66 Bauskas rajona tiesā, lūdzot tos atcelt un uzdot atmaksāt ieturētās summas. Vēlāk iesniegtajos sūdzības papildinājumos lūdza atcelt arī rīkojumu Nr.70. Pieteicēja norādīja, ka Satversmes tiesa ir atzinusi likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu par neatbilstošu Satversmei, tāpēc iestāde to nedrīkstēja piemērot. Nav pamatots iestādes apgalvojums, ka pieteicēja, nepaziņojot par darba attiecībām, nav izpildījusi likuma "Par valsts pensijām" 34.pantu. Darba devējs ar Tusneldu L. šajā periodā slēdza terminētus darba līgumus uz vienu mēnesi, un, beidzoties līguma termiņam, nebija zināms, vai darba devējs slēgs jaunu līgumu.

[7] Bauskas rajona tiesa nosprieda visus Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Bauskas rajona filiāles rīkojumus atstāt spēkā, bet Tusneldas L. sūdzību noraidīt.

[8] Izskatot lietu pēc Tusneldas L. apelācijas sūdzības, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 8.oktobra spriedumu Tusneldas L. apelācijas sūdzību apmierināja, visus pārsūdzētos Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Bauskas filiāles lēmumus atzina par prettiesiskiem, atcēla un uzlika Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai par pienākumu novērst pieļauto pārkāpumu, atmaksājot ieturētās summas. Tiesa izdarījusi tālākminētos apsvērumus.

[8.1] Satversmes 109.pants garantē ikvienam tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma gadījumā. Šo tiesību saturs noteikts likumos "Par sociālo drošību", "Par valsts sociālo apdrošināšanu" un likumā "Par valsts pensijām", kuri paredz, ka pensijas apmērs ir atkarīgs no personas nodarbinātības ilguma un ienākumiem, un Tusneldas L. sākotnējā pensija atbilda šiem likumiem.

[8.2] 2000.gada 11.janvārī Tusnelda L. ir paziņojusi Valsts sociālās apdrošināšanas Bauskas filiālei par atrašanos darba attiecībās, bet 2000.gada 15.jūnijā uzrādījusi darba grāmatiņu ar ierakstu par atlaišanu no darba ar 2000.gada 31.maiju. Sākot ar 2000.gada 1.jūniju ar viņu ik pēc mēneša tika noslēgts jauns darba līgums, līdz ar to laikā no 2000.gada 1.jūnija līdz 2002.gada 1.jūlijam Tusnelda L. strādāja par Bauskas pilsētas 2. vidusskolas skolotāju, visā šajā laikā saņemot arī pilnu vecuma pensiju. Šāda situācija bija iespējama, jo valsts neveica uzraudzību par to, vai pensijas tiek ierobežotas visiem nodarbinātajiem pensionāriem, un tādējādi netika nodrošināta likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta vienāda un efektīva piemērošana.

[8.3] Satversmes tiesa atzinusi pārejas noteikumu 26.punktu par neatbilstošu Satversmei. Administratīvo aktu procesa noteikumi (Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumi Nr.154) uzliek par pienākumu iestādei, izdodot administratīvo aktu, ievērot tiesību normu hierarhiju, pretrunu gadījumā piemērojot augstāka juridiskā spēka normu, turklāt iestādei jāņem vērā Satversmes tiesas dotais tiesību normas iztulkojums. Tas bija jāņem vērā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Bauskas filiālei. Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts attiecas uz tām pašām tiesiskajām attiecībām, kas noteiktas 26.punktā, tāpēc Satversmes tiesas spriedums attiecināms arī uz 32.punktu. Tā kā Satversmes tiesa ir atzinusi normu par neatbilstošu Satversmei, tā nav piemērojama vispār – ne attiecībā uz iepriekšējiem, ne attiecībā uz turpmākiem administratīvajiem aktiem. Šīs normas piemērošana, izdodot administratīvos aktus pēc Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās, nav likumīga un tiesiskas valsts principiem atbilstoša.

Tusneldas L. rīcībai, neziņojot par atrašanos darba attiecībās, vairs nav nozīmes, jo viņas tiesības ierobežojošā norma atzīta par prettiesisku.

[8.4] Nav pareiza atsaukšanās uz tiesiskās vienlīdzības principu, ka vienādā situācijā pirms Satversmes tiesas sprieduma bija visi strādājošie pensionāri. Tiesiskās vienlīdzības principu nevar piemērot, ja salīdzināmā situācija ir prettiesiska. Administratīvo aktu izdošana, pamatojoties uz likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu, bija prettiesiska gan pirms, gan pēc Satversmes tiesas sprieduma. Ar šādu administratīvo aktu ir aizskartas Tusneldas L. tiesības, un šis aizskārums nav attaisnojams, jo ierobežojums nav noteikts ar likumu.

[9] Par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra. Kasācijas sūdzībā lūgts atcelt spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai, motivējot lūgumu ar tālāk minētiem argumentiem.

[9.1] Tiesa sprieduma pamatā ir ņēmusi Satversmes tiesas spriedumu, ar kuru likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts atzīts par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas. Nevar piekrist tiesas secinājumam, ka norma nav bijusi atbilstoša Satversmei un tātad nepiemērojama jau no tās pieņemšanas brīža. Tiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka Satversmes tiesai saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32.panta 3.punktu ir tiesības noteikt laiku, kad apstrīdētā tiesību norma zaudē spēku. Konkrētajā gadījumā Satversmes tiesa netika izmantojusi tai ar likumu piešķirto iespēju noteikt citu apstrīdētās tiesību normas spēka zaudēšanas brīdi. Tā kā Satversmes tiesas spriedumam ir likuma spēks, tad tam nevar būt atpakaļejošs spēks, jo likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pantā noteikts, ka normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus. Tātad apstrīdētā norma bija spēkā līdz 2002.gada 19.martam. Visas tās tiesiskās attiecības, kas radušās no brīža, kad tiesību norma stājās spēkā, līdz brīdim, kad tā spēku zaudēja, ir spēkā un rada noteiktas tiesiskas sekas. Tusneldai L. pensijas pārākuma radusies laikā, kad apstrīdētā norma bija spēkā, līdz ar to nav likumīga pamata šo pārākumu neieturēt.

[9.2] Tiesa ignorējusi vispārējo tiesību principu par likuma atpakaļejoša spēka neesamību, kas darbojas gan publiskajās, gan privātajās tiesībās. Šis princips darbojas arī attiecībā uz likumu radītām tiesiskām sekām – restitūcija iespējama tikai īpašos ar likumu noteiktos gadījumos.

[9.3] Apelācijas instances tiesa nepamatoti nav piemērojusi vienlīdzības principu. Tiesa radījusi Tusneldai L. tiesības paturēt pilnu pensiju par to pašu laiku, kad citi strādājošie pensionāri saņēma ierobežotu pensiju.

[9.4] Tiesa nav atsevišķi analizējusi katru no pārsūdzētajiem rīkojumiem, lai gan katram no tiem ir cits saturs.

[9.5] Tiesa ir pārkāpusi savas kompetences robežas, jo lēmumi par tādu lēmumu atcelšanu, kas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai bija jāizdod obligāti, kā tas izriet no Administratīvo aktu procesa noteikumu 60.punkta, likuma "Par valsts pensijām" 36.panta, pārejas noteikumu 32.punkta, vēlāk par spēkā neesošu atzītā pārejas noteikumu 26.punkta.

[9.6] Tiesa ir pārkāpusi savas kompetences robežas arī tādēļ, ka netieši spriedusi par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkta spēkā esamību.

[10] Tiesas sēdē Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību un pamatoja ar tajā minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[11] Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas vispārīgajam secinājumam, ka antikonstitucionāla tiesību norma nav piemērojama. Tajā pašā laikā Administratīvo lietu departaments piekrīt arī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras apsvērumiem par attiecīgās tiesību normas spēkā esamību līdz brīdim, kamēr Satversmes tiesa to atcēla. Tādējādi Administratīvo lietu departaments secina, ka lietā saskatāma **tiesību principu kolīzija**.

[12] **Tiesiskuma** princips, kas attiecīgā lēmuma pieņemšanas laikā bija iestrādāts Administratīvo aktu procesa noteikumu normās, bet šobrīd spēkā esošajā Administratīvā procesa likumā tieši atrunāts 7.pantā, nosaka, ka iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām.

Administratīvā procesa likuma 15.pants, līdzīgi kā lēmuma pieņemšanas laikā Administratīvo aktu procesa noteikumu III nodaļa, nosaka, ka iestādei un tiesai administratīvajā procesā jāievēro normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhija un pretrunu gadījumā jāpiemēro augstāka juridiskā spēka normatīvais akts. Vadoties no iepriekšēiktā, iestādei pēc Satversmes tiesas sprieduma kas atzina likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu par neatbilstošu Satversmes 1.pantam, šis pants nebūtu jāpiemēro. Uz šādu secinājumu pamatā balstās pārsūdzētais apgabaltiesas spriedums.

[13] Savukārt likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 7.pants

nosaka, ka spēkā esošie likumi ir saistoši visā Latvijas teritorijā. Ar to tiek nostiprināts **likuma varas jeb tiesiskās valsts princips**, kas sastāv no trim pamatelementiem. Pirmais un būtiskākais no šiem elementiem nosaka, ka ikviens – gan juridiska, gan fiziska persona – ir pakļauta likumam (The administration and you. A handbook. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1996, p. 10).

[14] Satversmes tiesas likuma 32.pants paredz tiesai rīcības brīvību, nosakot, no kura brīža zaudē spēku norma, kuru tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai: norma uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, **ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi**. Likums nesniedz sīkāku skaidrojumu rīcības brīvības izmantošanai. Citā lietā (Nr.04-05(97)) Satversmes tiesa devusi šādu skaidrojumu: "Lemjot jautājumu par laiku, no kura apstrīdētie normatīvie akti varētu zaudēt spēku, Satversmes tiesa izvērtēja kopsakarā tādus tiesību principus kā taisnīguma principu, likumības principu, varas dalīšanas principu un principu – uzticība tiesībām." Kaut arī lietā par pensiju ierobežojumu atbilstību Satversmei pati Satversmes tiesa spriedumā nav devusi pamatojumu, kāpēc izvēlēts tieši šāds normas spēka zaudēšanas brīdis, tomēr var pieņemt, ka Satversmes tiesa pie izlemšanas ir izdarījusi nopietnus tiesiskus apsvērumus, tai skaitā izvērtējusi minētos tiesību principus. Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Satversmes tiesa, atzīstot likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu par spēkā neesošu nevis no tā pieņemšanas dienas, bet gan no sprieduma spēkā stāšanās dienas, nav uzskatījusi par nepieciešamu revidēt tās tiesiskās attiecības, kuras strādājošiem pensionāriem izveidojušās līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai. Tātad minētais punkts līdz 2002.gada 19.martam bija spēkā un bija jāpilda.

[15] Viena no senākajām tiesiskās domāšanas atziņām ir tāda, ka likums jāievēro arī tad, ja tas ne visai pilnīgi apmierina taisnīguma prasības. Tiesiskās drošības labad personai ir jāpakļaujas arī tādiem likumiem, kurus tā pati uzskata par netaisnīgiem. Kamēr tiesību norma ir spēkā, tā ir jāievēro vai pret to likumā noteiktā kārtībā ir jāceļ iebildumi. Kā atzīts tiesību literatūrā, pozitīvās (rakstītās) tiesības ir jārespektē, lai tiktu garantēta tiesiskā drošība un tiesību sistēmas funkcionēšana (sk.: Horns N. *levads tiesību zinātnē un filozofijā. Likums un Tiesības*, decembris, 2000, 354.lpp.). Persona nevar tiesību normu vienkārši ignorēt un vēlāk paziņot, ka ir uzskatījusi to par prettiesisku. Noliedzoša un nievājoša attieksme pret tiesībām jeb tiesību nihilisms mazina demokrātiskās valsts funkcionēšanas spēju.

Lai panāktu tiesību atzīšanu, valsts var piemērot piespiedu varu. Tā mudina cilvēkus ievērot tiesības. Ja šādas piespiedu varas nebūtu, tiesībpārkāpumu skaits ātri vien pieaugtu, jo arī

pilsoniem, kas tiesības ievēro un ciena, tiktu laupīta palāvība un viņi tiktu provocēti uz tiesībpārkāpumu izdarīšanu. Gadījums, kad likuma saturs ir acīmredzami netaisnīgs un tā ievērošana varētu novest individu pie apziņas konflikta, tiesiskā valstī ir ļoti reti sastopams. Tomēr arī tad individam ir jāapsver, vai viņš vēlas savu viedokli pretnostatīt demokrātiskā likumdevēja viedoklim un uzņemties ar to saistītās sekas (Horns N. *levads tiesību zinātnē un tiesību filozofijā. Likums un Tiesības*, marts, 2000, 79.lpp.).

[16] Pamatojoties uz iepriekšēikto, Administratīvo lietu departaments secina, ka **lietā kolidē tiesiskuma princips un likuma varas jeb likuma ievērošanas princips**. Principu kolīzija risināma, veicot tā saukto svēršanu un salīdzināšanu jeb vērtēšanu un **nosakot starp principiem prioritātes kārtību** (Iljanova D. Tiesību normu un principu kolīzija. *Likums un Tiesības*, augusts, 2000, 250.–254.lpp.).

[17] Konkrētajā gadījumā Satversmes tiesa attiecīgo tiesību normu atzina par neatbilstošu samērīguma un tiesiskās palāvības principam. Tas nenozīmē, ka tā uzskatāma par tik amorālu, lai sabiedrības locekļiem tās pildīšanas rezultātā rastos apziņas konflikts. Jāņem vērā, ka vienas personu grupas interešu ierobežošana tika izdarīta, rūpējoties par sabiedrības interesēm kopumā. Savukārt **likumu ievērošana ir jebkuras tiesību sistēmas balsts**. Tiesiskā kārtība kā tāda ir aizsargājama vērtība. Tiesiskuma princips nedod tiesības personai vienkārši nepildīt un neievērot tiesību normas, ja tā apšaubā to konstitucionalitāti. Šāda individu rīcība nevar pelnīt aizsardzību. Pretējs uzskats apdraudētu likuma varas jeb likuma ievērošanas principa pastāvēšanu – mudinātu neievērot spēkā esošās tiesību normas. Arī administratīvā akta prettiesiskums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 75.pantam nerada tā spēkā neesamību, bet tikai tiesības to apstrīdēt.

[18] Tāpēc Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka **prioritāte konkrētajā lietā piešķirama likuma ievērošanas principam, iepretim tiesiskuma principam**. Tādējādi Administratīvo lietu departaments nepiekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka Tusneldas L. rīcībai, neziņojot par atrašanos darba attiecībās, vairs nav nozīmes, jo viņas tiesības ierobežojošā norma atzīta par prettiesisku. Departaments uzskata, ka apstrīdētās normas piemērošana attiecībā uz laika periodu pirms Satversmes tiesas sprieduma ir pareiza. Šāda interpretācija atbilst arī privātajās tiesībās piemērojamam noteikumam par to, ka strīda izšķiršanā piemērojamas tās tiesību normas, kas bija spēkā laikā, kad tiesiskās attiecības radās, pārgrozījās vai izbeidzās (Civillikuma 3.pants).

[19] Attiecībā uz tiesiskās vienlīdzības principu Administratīvo lietu departaments apgabaltiesas secinājumam [8.4.], ka atsaukšanās uz šo principu nav pareiza, nepiekrīt daļēji. Vienlīdzības princips

aplūkojams gan no materiālo tiesību, gan procesuālo tiesību viedokļa. Aplūkojot vienlīdzības principu (**vienlīdzību likuma priekšā**) no materiālo tiesību viedokļa, izriet, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts līdz brīdim, kad tika atcelts, radīja visiem strādājošiem pensionāriem vienādas tiesības un pienākumus. Visiem pensionāriem bija jāziņo par darba attiecībām un viņiem nebija tiesības saņemt to pensijas daļu, kas pārsniedz attiecīgu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru. Tātad, no šī materiālo tiesību viedokļa, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras atsaukšanās uz vienlīdzības principu ir pareiza.

[20] Savukārt, no procesuālo tiesību viedokļa, vienlīdzības princips nosaka, ka, pastāvot **vienādiem** faktiskajiem un tiesiskajiem lietās apstākļiem, iestāde pieņem **vienādu lēmumu** (Administratīvā procesa likuma 6.pants). Senāta Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka atsaukšanās uz procesuālo vienlīdzības principu nav pareiza. Konkrētajā lietā salīdzināmās situācijas, no procesuālo tiesību viedokļa, ir atšķirīgas. Vispirms atšķirīgi ir faktiskie apstākļi. Vienā gadījumā pensionāri par darba attiecībām ziņoja, bet otrā gadījumā neziņoja. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras rīcība attiecībā uz abām pensionāru kategorijām bija atšķirīga, tas ir, attiecībā uz vieniem tika pieņemti lēmumi par pensijas izmaksu ierobežotā apmērā, bet uz otriem tādi lēmumi pieņemti netika. Tāpat par vienādiem nevar uzskatīt tiesiskos apstākļus. Pieņemot lēmumus par pensijas samazināšanu attiecībā uz pensionāriem, kas ziņoja par darba attiecībām, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra piemēroja tiesību normu, kuras pretruna ar Satversmi nebija konstatēta, bet attiecībā uz pensiju pārmaksas ieturēšanu Tusheldas L. gadījumā šāds lēmums tika pieņemts, kad likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija atzīts par neatbilstošu Satversmei. Tāpēc atsaukšanās uz vienlīdzības principu, no procesuālo tiesību viedokļa, šajā lietā nav pamatota.

[21] Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pareizāk šajā gadījumā būtu piemērot **vispārējo taisnīguma principu**. Proti, taisnīguma princips prasa, lai personas, kuras apzināti nepildīja likuma prasības, netiktu nostādītas privilīģētākā stāvoklī nekā tās, kuras likumu pildīja, paziņoja par nodarbinātību un pensiju pilnā apmērā nesanēma.

[22] Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotiem kasācijas sūdzībā minētos argumentus [9.4], ka apgabaltiesa nav atsevišķi analizējusi katru no rīkojumiem, bet atcēlus tos visus. Tā kā apgabaltiesa bija nonākusi pie secinājuma, ka lūkuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts nebija piemērojams, tad šāds apgabaltiesas spriedums attiecībā uz lēmumiem bija loģisks.

[23] Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt arī kasācijas sūdzībā minētajiem argumentiem [9.5] un [9.6], ka apgabaltiesa ir pārkāpusi savas kompetences robežas. Tiesai ir tiesības pārbaudīt arī obligāto administratīvo aktu tiesiskumu, kā arī lemt par tā atcelšanu, ja tiesa konstatē, ka administratīvais akts ir pretrastiesisks. Tāpat tiesai ir tiesības interpretēt noteiktu tiesību normu kopsakarā ar citām normām. Kā jau minēts iepriekš [18], Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt attiecīgajai apgabaltiesas interpretācijai [8.3], taču neuzskata, ka šādā veidā apgabaltiesa būtu pārkāpusi savas kompetences robežas.

[24] Apkopojojt visus iepriekšminētos apsvērumus, kā arī ņemot vērā Senāta Administratīvo lietu departamenta praksi līdzīgās lietās (Nr.SKA-3, C-0082202), Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 8.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt izskatīšanai apelācijas kārtībā Administratīvajā apgabaltiesā. Atmaksāt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai tās iemaksāto drošības naudu Ls 50.

Par pensijas saņēmējam uzliktā ziņošanas pienākuma samērīgumu (likuma "Par valsts pensijām" 34.pants)

Jebkurā tiesību sistēmā ir pieņemts, ka no indivīda administratīvajā procesā tiek prasīts piedalīties, lai varētu noskaidrot faktiskos un juridiskos apstākļus, uz kuriem tiks balstīts lēmums, it īpaši, ja šie fakti ir viegli iegūstami vai pat tie rodas viņa darbības vai pienākumu jomā. Tādējādi ar likumu uzliktais pienākums pensijas saņēmējam ziņot par apstākļiem, kas izraisa izmaiņas izmaksājamās pensijas apmērā, nevar tikt uzskatīts par pārlieku apgrūtināšu un nesamērīgu, kā arī tas nevar būt par pamatu tā nepildīšanai.

Lieta Nr. SKA-21

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei un kasācijas sūdzības iesniedzējai Nerutai A.,

2004.gada 30.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Nerutas A. pieteikuma par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Jelgavas filiāles lēmumu sakarā ar Nerutas A. kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 22.jūnijā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Jelgavas filiāle izdeva rīkojumu Nr.346, ar kuru tika noteikts, ka no Nerutas A. pensijas ik mēnesi, sākot ar 2001.gada 1.jūliju, ieturami 10%, lai dzēstu pensijas pār maksu 326,88 latu apmērā. Ieturējumi noteikti sakarā ar to, ka laika periodā no 2000.gada 1.decembra līdz 2001.gada 31.maijam Neruta A. saņēma neierobežotu pensiju, vienlaicīgi atrodoties darba attiecībās, lai gan bija spēkā likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts, saskaņā ar kuru strādājošiem pensionāriem (darba ņēmējiem vai pašnodarbinātajiem) bija pārtraucama tās pensijas daļas izmaksa, kas pārsniedz valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta divkārtu apmēru, t.i., 60 latus. Likuma 34.pants pensijas saņēmējam uzlika pienākumu ziņot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras filiālei par tādu apstākļu iestāšanos, kas izraisa grozījumus izmaksājamās pensijas

apmērā, šajā gadījumā – par atrašanos darba ņēmēja statusā. Šajā periodā uz Nerutu A. attiecās likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktā noteiktie pensijas ierobežojumi, par kuriem viņa nebija likumā noteiktajā kārtībā ziņojusi.

[2] Sakarā ar to, ka 2002.gada 1.janvārī stājās spēkā grozījumi likumā "Par valsts pensijām", kas ļāva ieturēt līdz 30% no pensijas, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Jelgavas filiāle 2002.gada 26.februārī izdeva rīkojumu Nr.66, kurā noteica, ka 2001.gada 22.jūnija rīkojums daļā par ieturējumu apmēru tiek atcelts un ka no Nerutas A. pensijas, sākot ar 2002.gada 1.martu, izdarāmi ieturējumi 30% apmērā. Rīkojums pamatots ar likuma "Par valsts pensijām" 36.pantu un šā likuma pārejas noteikumu 32.punktu, kurš dod tiesības Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai ieturēt virs 60 latiem izmaksāto pensijas daļu tiem pensionāriem, kuri, būdami darba attiecībās, par to neziņoja.

[3] Latvijas Republikas Satversmes tiesa 2002.gada 19.marta spriedumā atzina, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un zaudē spēku līdz ar Satversmes tiesas sprieduma publicēšanu, t.i., ar 2002.gada 20.martu.

[4] Neruta A. par Valsts sociālās apdrošināšanas Jelgavas filiāles rīkojumu iesniedza sūdzību Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai. Ar 2002.gada 23.septembra lēmumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Apdrošināšanas uzraudzības nodaļa atstāja spēkā Jelgavas filiāles rīkojumu.

[5] Neruta A. iesniedza Jelgavas rajona tiesā sūdzību par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Jelgavas filiāles 2002.gada 26.februāra rīkojumu Nr.66, lūdzot to atcelt no brīža, kad stājās spēkā Satversmes tiesas spriedums, un uzdot atmaksāt pēc Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās ieturētās summas. Vēlāk iesniegtajos sūdzības papildinājumos lūdza atcelt arī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Apdrošināšanas uzraudzības daļas 2002.gada 23.septembra lēmumu. Pieteicēja norādīja, ka pensijas pār maksas patiesībā ir likumīgi nopelnīta pensija. Pieteicēja nav ziņojusi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai par atrašanos darba attiecībās, jo uzskatījusi likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu par neatbilstošu Satversmei. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pašai bija pienākums konstatēt, ka persona, kurai tiek izmaksāta pilna pensija, ir strādājošs pensionārs. Arī ar šo normu saistītais pārejas noteikumu 32.punkts ir neatbilstošs Satversmei, jo no pārejas noteikumu 32.punkta būtības, jēgas un mērķa izriet iespēja piemērot to tikai un vienīgi saistībā ar pārejas noteikumu 26.punktu. Pensiju ieturējumu izdarīšana, pamatojoties uz

atceltu tiesību normu, kuru par tādu atzinusi Satversmes tiesa, ir pretrunīga, tā ir arī pretrunīga ar samērīguma principu.

[6] Jelgavas rajona tiesa nosprieda atcelt abus apstrīdētos lēmumus un uzlikt par pienākumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Jelgavas filiālei atmaksāt Nerutai A. pēc 2002.gada 26.februāra rīkojuma Nr.66 nepamatoti ieturētās summas. Tiesa uzskatīja, ka rīkojumu par 30% ieturēšanu no pensijas nevar uzskatīt par tiesisku, jo tā izpilde paredzēta laikā, kad atcelts likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts.

[7] Izskatot lietu pēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Jelgavas filiāles apelācijas sūdzības, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 20.novembra spriedumu apelācijas sūdzību apmierināja, Nerutas A. sūdzību noraidīja. Tiesa secināja, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija jāievēro no šīs normas spēkā stāšanās dienas līdz tās atzīšanai par spēku zaudējušu. Satversmes tiesa, izvērtējot visus apstākļus, nav atzinusi par lietderīgu pasludināt tiesību normu par spēkā neesošu no tās pieņemšanas dienas, lai gan tādas tiesības tiesai bija. Pašam Satversmes tiesas spriedumam arī nav atpakaļejoša spēka. Neruta A., pretēji likuma "Par valsts pensijām" 34.pantā noteiktajam, nebija ziņojusi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai par savu atrašanos darba ņēmēja statusā. Pensijas pārākuma aprēķināta par laika posmu, kad likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija spēkā un bija jāievēro. Pieteicējas apstrīdētais lēmums ir pieņemts laikā un par faktiem, kad tiesību norma bija spēkā, tādēļ atzīstams par pieņemtu saskaņā ar likumu. Izskatot Nerutas A. sūdzību, jāievēro vienlīdzības princips. Neieturot no Nerutas A. pensijas pārākuma, viņa tiktu nostādīta privileģētā stāvoklī attiecībā pret pārējiem pensionāriem, kuri atradušies tādā pašā situācijā kā Neruta A. Neruta A. nav lūgusi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pārtraukt ieturējumus no pensijas pēc 2002.gada 20.marta, un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, izdodot rīkojumu par pensijas ieturēšanu, neparedzēja, un tai nebija jāparedz, ka ar 2002.gada 20.martu spēku zaudēs likuma norma, uz kuras pamata izdots rīkojums. Tā kā izdots rīkojums ir tiesisks administratīvais akts, nav pamata to atcelt un lemt par ieturētās pensijas atmaksu.

[8] Par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Neruta A. Kasācijas sūdzībā lūgts atcelt spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai, motivējot lūgumu ar šādiem argumentiem:

[8.1] Tiesa nepareizi iztulkojusi materiālo tiesību normu – Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta spriedumu. Pēc Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās nav pamata ieturēt pensijas pārākumu, kas radusies pirms tam.

[8.2] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pašai bija informācija par Nerutas A. atrašanos darba devēja statusā, jo aģentūrai bija informācija, ka tiek veiktas sociālā nodokļa iemaksas. Nodokļa administrēšana nedrīkst balstīties uz ziņošanas principu.

[8.3] Nav korekts tiesas atzinums, ka Neruta A. tiktu nostādīta privileģētā stāvoklī attiecībā pret citiem pensionāriem, ja netiktu ieturēta pensijas pārākuma. Neruta A. savu tiesību aizstāvībai ir vērsusies tiesā tāpat, kā to ir darījuši arī citi pensionāri.

[9] Sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegtajos paskaidrojumos Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra pauž uzskatu, ka Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedums ir pamatots un likumīgs, bet Nerutas A. kasācijas sūdzība noraidāma šādu apsvērumu dēļ:

[9.1] Tiesa pamatoti secinājusi, ka Satversmes tiesā apstrīdētā tiesību norma zaudējusi spēku tikai ar to brīdi, ko spriedumā noteikusi pati Satversmes tiesa.

[9.2] Ir jāvadās no likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.panta normas un vispārējā tiesību principa par likumu atpakaļejoša spēka neesamību.

[9.3] Pensijas saņēmējai ir saistošas likuma "Par valsts pensijām" 34.panta norma, kas uzliek pienākumu ziņot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai par atrašanos darba attiecībās pēc 2000.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 19.martam.

[9.4] Tā kā likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija spēkā līdz 2002.gada 19.martam, tad visas tās tiesiskās attiecības, kas radušās laikā, kad tiesību norma bija spēkā, arī ir spēkā un rada noteiktas tiesiskas sekas.

[9.5] Joprojām ir spēkā likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts, kas dod tiesības ieturēt pensijas pārākumu no personām, kuras nebija ziņojušas par atrašanos darba attiecībās.

[9.6] Nerutas A. sūdzības apmierināšana būtu pretrunā ar taisnīguma principu un likuma "Par tiesu varu" 4.panta pirmo daļu, ka visas personas ir vienlīdzīgas likuma un tiesas priekšā, tām ir vienādas tiesības uz likuma aizsardzību.

[9.7] Rīkojumi par pārākuma pensiju ieturējumiem saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" normām ir obligātie administratīvie akti, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai nav tiesību šādus aktus neizdot.

Motīvu daļa

[10] Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam, ka tiesa nepareizi tulkojusi Satversmes tiesas spriedumu un ka pēc Satversmes tiesas sprieduma stāšanās spēkā vairs nav pamata ieturēt pensijas pārmaksājumu. Departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija jāievēro no šīs normas spēkā stāšanās dienas līdz tās atzīšanai par spēku zaudējušu un tiesas spriedumam nav atpakaļejoša spēka.

[11] Satversmes tiesas likuma 32.pants paredz tiesai rīcības brīvību, nosakot, no kura brīža zaudē spēku norma, kuru tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai: norma uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, **ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi**. Likums nesniedz sīkāku skaidrojumu rīcības brīvības izmantošanai. Citā lietā Nr.04-05(97) Satversmes tiesa devusi šādu skaidrojumu: "Lemjot jautājumu par laiku, no kura apstrīdētie normatīvie akti varētu zaudēt spēku, Satversmes tiesa izvērtēja kopsakarā tādus tiesību principus kā taisnīguma principu, likumības principu, varas dalīšanas principu un principu – uzticība tiesībām." Kaut arī lietā par pensiju ierobežojumu atbilstību Satversmei pati Satversmes tiesa spriedumā nav devusi pamatojumu, kāpēc izvēlēts tieši šāds normas spēka zaudēšanas brīdis, tomēr var pieņemt, ka Satversmes tiesa pie izlemšanas ir izdarījusi nopietnus tiesiskus apsvērumus, tai skaitā izvērtējusi minētos tiesību principus. Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Satversmes tiesa, atzīstot likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu par spēkā neesošu nevis no tā pieņemšanas dienas, bet gan no sprieduma spēkā stāšanās dienas, nav uzskatījusi par nepieciešamību revidēt tās tiesiskās attiecības, kuras strādājošiem pensionāriem izveidojušās līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai. Tātad minētais punkts līdz 2002.gada 19.martam bija spēkā un bija jāpilda.

[12] Likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 7.pants nosaka, ka spēkā esošie likumi ir saistoši visā Latvijas teritorijā.

[13] Viena no senākajām tiesiskās domāšanas atziņām ir tāda, ka likums jāievēro arī tad, ja tas ne visai pilnīgi apmierina taisnīguma prasības. Tiesiskās drošības labad personai ir jāpakļaujas arī tādiem likumiem, kurus tā pati uzskata par netaisnīgiem. Kamēr tiesību norma ir spēkā, tā ir jāievēro vai pret to likumā noteiktā kārtībā ir jāceļ iebildumi. Arī administratīvā akta prettiesiskums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 75.pantam nerada tā spēkā

neesamību, bet tikai tiesības to apstrīdēt. Kā atzīts tiesību literatūrā, pozitīvās (rakstītās) tiesības ir jārespektē, lai tiktu garantēta tiesiskā drošība un tiesību sistēmas funkcionēšana (sk.: Horns N. Ievads tiesību zinātnē un filozofijā. *Likums un Tiesības*, decembris, 2000, 354.lpp.). Citos gadījumos persona nevar tiesību normu vienkārši ignorēt un vēlāk paziņot, ka ir uzskatījusi to par prettiesisku. Noliedzoša un nievājoša attieksme pret tiesībām jeb tiesību nihilisms mazina demokrātiskas valsts funkcionēšanas spēju.

Lai panāktu tiesību atzīšanu, valsts var piemērot piespiedu varu. Tā mudina cilvēkus ievērot tiesības. Ja šādas piespiedu varas nebūtu, tiesībpārkāpumu skaits ātri vien pieaugtu, jo arī pilsoņiem, kas tiesības ievēro un ciena, tiktu laupīta palāvība un viņi tiktu provocēti uz tiesībpārkāpumu izdarīšanu (Horns N. Ievads tiesību zinātnē un tiesību filozofijā. *Likums un Tiesības*; marts, 2000, 79.lpp.).

[14] Kā savā spriedumā pamatoti norāda apgabaltiesa, Neruta A., pretēji likumā noteiktajam, nebija ziņojusi par savu atrašanos darba ņēmēja statusā. Tāpēc Senāta Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas spriedumā dotajam argumentam, ka apstrīdētās normas piemērošana attiecībā uz laika periodu pirms Satversmes tiesas sprieduma ir pareiza. Šāda interpretācija atbilst arī privātajās tiesībās piemērojamam noteikumam par to, ka strīda izšķiršanā piemērojamas tās tiesību normas, kas bija spēkā laikā, kad tiesiskās attiecības radās, pārgrozījās vai izbeidzās (Civillikuma 3.pants).

[15] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam, ka šī nodokļu administrēšana nedrīkst balstīties uz ziņošanas principu. Jebkurā tiesību sistēmā ir pieņemts, ka no indivīda administratīvajā procesā tiek prasīts piedalīties, lai varētu noskaidrot faktiskos un juridiskos apstākļus, uz kuriem tiks balstīts lēmums, it īpaši, ja šie fakti ir viegli iegūstami vai pat tie rodas viņa darbības vai pienākumu jomā (Nehl H. P. *Principles of Administrative Procedure in EC Law*. Oxford: Hart Publishing, 1999, p. 113). Likuma "Par valsts pensijām" 34.pants uzliek par pienākumu pensijas saņēmējam pienākumu ziņot par apstākļiem, kas izraisa izmaiņas izmaksājamās pensijas apmērā. Šis pienākums nevar tikt uzskatīts par pārlieku apgrūtināšu un nesamērīgu, tāpēc tas bija jāpilda.

[16] Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam attiecībā uz tiesiskās vienlīdzības principu. Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts līdz brīdim, kad tika atcelts, radīja visiem strādājošiem pensionāriem vienādas tiesības un pienākumus. Arī taisnīguma princips prasa, lai personas, kuras

apzināti nepildīja likuma prasības, netiktu nostādītas privilēģētākā stāvoklī nekā tās, kuras likumu pildīja, paziņoja par nodarbinātību un pensiju pilnā apmērā nesaņēma.

[17] Apkopojot visus iepriekšminētos apsvērumus, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un nav atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Nerutas A. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par samērīguma principa sastāvdaļām (Administratīvā procesa likuma 13.pants)

Samērīguma principa sastāvdaļas – nepieciešamība, piemērotība, vajadzība un atbilstība – iestādei jāvērtē tikai tad, ja tai dota rīcības brīvība.

Lieta Nr. SKA-56

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G Višņakova,

piedaloties Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei L.Osipovai,

2004.gada 11.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ivara K. pieteikuma par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Valkas filiāles lēmumu, sakarā ar pieteicēja kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 12.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 17.februārī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Valkas filiāle, pamatojoties uz likuma "Par valsts pensijām" 36.pantu un pārejas noteikumu 32.punktu, izdeva rīkojumu Nr.18, ar kuru tika noteikts, ka no Ivara K. pensijas ik mēnesi ieturami 30%, lai dzēstu pensijas pārmaksu 227,66 latu apmērā. Ieturējumi noteikti sakarā ar to, ka laika periodā no 2000.gada 1.februāra līdz 2000.gada 30.jūnijam un no 2000.gada 1.novembra līdz 2001.gada 31.maijam Ivars K. saņēma neierobežotu pensiju, vienlaicīgi atrodoties darba attiecībās, lai gan bija spēkā likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts, saskaņā ar kuru strādājošiem pensionāriem (darba ņēmējiem vai pašnodarbinātajiem) bija pārtraucama tās pensijas daļas izmaksa, kas pārsniedz valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta divkāršu apmēru, t.i., 60 latus. Likuma 34.pants pensijas saņēmējam uzlika pienākumu ziņot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras filiālei par tādu apstākļu iestāšanos, kas izraisa grozījumus izmaksājamās pensijas apmērā, šajā gadījumā – par atrašanos darba ņēmēja statusā.

[2] Ivars K. par Valsts sociālās apdrošināšanas Valkas filiāles rīkojumu iesniedza sūdzību Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai. Ar 2003.gada 26.marta lēmumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra atstāja spēkā Valkas filiāles rīkojumu.

[3] Ivars K. iesniedza Valkas rajona tiesā sūdzību par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Valkas filiāles 2003.gada 17.februāra rīkojumu Nr.18 un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2003.gada 26.marta lēmumu, lūdzot tos atcelt.

[4] Valkas rajona tiesa ar 2003.gada 27.augusta spriedumu atzina Ivara K. sūdzību par pamatotu, atcēla Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Valkas filiāles rīkojumu un uzlika tai par pienākumu atmaksāt Ivaram K. nepamatoti ieturētās summas.

[5] Izskatot lietu pēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Valkas filiāles apelācijas sūdzības, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 12.janvāra spriedumu Ivara K. sūdzību noraidīja. Tiesa secināja, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts tika atzīts par spēkā neesošu tikai no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, un Satversmes tiesas spriedumam nav atpakaļejoša spēka. Vēl arvien ir spēkā likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts, kas dod tiesības ieturēt pensijas pār maksu. Likuma "Par valsts pensijām" 34.pants uzliek pienākumu pensijas saņēmējam ziņot par apstākļiem, kas izraisa pārmaiņas pensijas izmaksas apmērā, bet Ivars K. par nodarbinātību nebija ziņojis pēc tam, kad bija iestājušies apstākļi, kas izraisa pārmaiņas pensijas izmaksas apmērā. Turklāt jāievēro tiesiskās vienlīdzības princips, jo Ivars K. atradās vienādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos ar pensionāriem, kuri izpildīja likuma prasības un paziņoja par savu sociāli apdrošinātas personas statusu.

[6] Par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Ivars K. Kasācijas sūdzībā lūgts atcelt spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai sakarā ar to, ka spriedums ir neatbilstošs Satversmei, pretrunā ar Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta spriedumu, neatbilstošs Administratīvo aktu procesa noteikumu 25., 70., 73.2. un citiem punktiem, kā arī samērīguma principam. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālākminētajiem argumentiem.

[6.1] Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts ir sekundāra norma, kura piemērojama tikai saistībā ar pārejas noteikumu 26.punktu. Tā kā pārejas noteikumu 26.punkts ar Satversmes tiesas spriedumu ir atzīts par spēkā neesošu, nevar piemērot arī pārejas noteikumu 32.punktu. Arī likuma "Par valsts pensijām" 34.pants ir uzskatāms par sekundāru normu un nav piemērojams, ciktāl tas attiecas uz pārejas noteikumu 26.punktu. Sekundārās tiesību normas ir tiešā pretrunā ar likuma "Par valsts

pensijām" 30.panta 1.punktu, kas noteic, ka vecuma pensija tiek piešķirta uz mūžu. Pensiju ierobežošana ir jāpārtrauc gan uz priekšu, gan ar atpakaļejošu datumu, jo tā neatbilst Satversmes 1., 91., 107. un 109.pantam.

[6.3] Līdz ar Satversmes tiesas spriedumu ir mainījušies tiesiskie apstākļi, tāpēc saskaņā ar Administratīvo aktu procesa noteikumu 70.punktu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai nav likumīga pamata pensijas ieturējumu veikšanai. Likums nosaka, ka normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, tāpat arī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras rīkojumiem nevar būt atpakaļejoša spēka.

[6.4] Saskaņā ar Administratīvo aktu procesa noteikumu 73.2.apakšpunktu administratīvo aktu var apstrīdēt, ja tas ir pretrunā ar tiesību normām. Satversmes tiesa ir izvērtējusi administratīvā akta pamatā esošās normas atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

[6.5] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra savā apelācijas sūdzībā pareizi norāda, ka tikai un vienīgi Satversmes tiesa var noteikt Satversmei neatbilstošas tiesību normas spēka zaudēšanas brīdi, šai gadījumā tas ir 2002.gada 20.marts. Tas nozīmē, ka pēc šā datuma likuma "Par valsts pensijām" 26.punkts nav piemērojams ne uz priekšu, ne ar atpakaļejošu datumu. Izdodot administratīvo aktu, iestādei saskaņā ar Administratīvo aktu procesa noteikumu 25.punktu jāpiemēro Satversmes tiesas dotais tiesību normas tulkojums. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra pārkāpusi arī Administratīvo aktu procesa noteikumu 10., 11., 13., 15., 23., 25., 62., 70., 73.2., 86., 90., 90.2., 90.3.punktu.

[6.6] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras apelācijas sūdzībā sniegtais pamatojums ir pretrunīgs. Nav pareizs aģentūras atzinums, ka pienākums atmaksāt prettiesiski ieturēto pensijas daļu ir mantiska rakstura strīds, kas izskatāms prasības kārtībā.

[6.7] Nav pareiza aģentūras izpratne par tiesiskās vienlīdzības principa izpratni. Taisnīgāk būtu atdot saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu ieturētās pensijas, nevis turpināt ieturējumus, pamatojoties uz prettiesisku normu.

[6.8] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras rīkojumi ir pretrunā ar tiesiskās noteiktības, tiesiskās pēctecības un samērīguma principu.

[6.9] Valsts cilvēktiesību birojs savā 2003.gada 17.jūlija vēstulē norādījis, ka tiesiskajiem principiem un cilvēktiesību garam atbilstošāk būtu neizdarīt pensijas ieturējumus pēc tam, kad pensijas neizmaksāšana pilnā apmērā tika atzīta par neatbilstošu Satversmei.

[6.10] Vidzemes apgabaltiesa savā spriedumā nav analizējusi samērīguma principu, lai gan pieteicējs uz to norādīja. Netika pārbaudīta neviena no samērīguma principa sastāvdaļām – nepieciešamība, piemērotība, vajadzība un atbilstība. Tā kā šobrīd sociālajā budžetā ir pārpalikums, nav vajadzības turpināt pensijas ieturējumus.

[7] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir iesniegusi paskaidrojumus, kuros norādījusi tālākminētos argumentus.

[7.1] Tiesa pareizi interpretējusi likumdevēja un Satversmes tiesas izteikto nodomu, jo likuma "Par valsts pensijām" 26.punkts zaudēja spēku ar sprieduma publicēšanas dienu, likumam nav atpakaļejoša spēka, un joprojām ir spēkā likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts, kas nosaka tiesības ieturēt pārmaksu.

[7.2] Tiesa ir ņēmusi vērā izveidojušos tiesu praksi – Senāta 2003.gada 17.decembra spriedumu, kurā atrunāta vienlīdzības principa ievērošana, kā arī likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkta piemērošana.

[7.3] Nav pamatots sūdzības iesniedzēja apgalvojums, ka spriedums ir neatbilstošs samērīguma principam, kas ir viens no taisnīguma principiem. Taisnīguma princips prasa, lai visām personām būtu vienādas tiesības uz likuma aizsardzību. To savā 2003.gada 22.oktobra spriedumā minējis arī Senāts.

[8] Tiesas sēdē Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību un pamatoja ar tajā minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[9] Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt Ivara K. argumentam [6.1], ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu ir primāra, bet 32.punkts ir sekundāra norma. Atbilstoši tiesību teorijas atziņām, uz kurām pareizi norāda sūdzības iesniedzējs, primārās normas uzliek pienākumu, bet sekundārās "apkalpo" tās. Parasti primārās tiesību normas ir materiālās normas, bet sekundārās normas ir procesuālās normas, kas nosaka, kā materiālā tiesību norma ir iedzīvināma. Pārejas noteikumu 26.punkts noteica, ka pensijas saņēmējam, kas kļuvis par obligāti sociāli apdrošināmo personu, pārtraucama noteikta pensijas daļas izmaksa. Citiem vārdiem, šī norma nosaka, ka **strādājošam pensionāram** pie noteiktiem apstākļiem **nepienākas pilna pensija**. Sekundārās jeb šo normu iedzīvinošās normas būtu tās, kas paskaidrotu, kā aprēķināma noteiktā pensijas daļa, no kura datuma izmaksa pārtraucama, kas šādā situācijā uzskatāms par strādājošo pensionāru u. tml. Šādas normas būtu tieši atkarīgas no primārās normas spēkā esamības un zaudētu savu spēku līdz ar pārejas noteikumu 26.punktu.

Savukārt pārejas noteikumu 32.punkts nosaka, ka no personas, kas, būdama obligāti sociāli apdrošināmā persona, par to, pretēji likuma 34.pantā noteiktajam, nebija ziņojusi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai, ir tiesības izdarīt ieturējumu no pensijas, līdz tiek dzēsta pensijas pārmaksa. Citiem vārdiem, šī norma nosaka, ka, **ja pārmaksa ir radusies, to no pensionāra var ieturēt**. Var piekrist sūdzības iesniedzējam, ka normas ir savstarpēji saistītas (secīgas), taču, kā redzams, 32.punkts nav tieši atkarīgs no 26.punkta. Tāpēc nevienam no tām nevar uzskatīt par primāru vai sekundāru otram.

[10] Likuma "Par valsts pensijām" 34.pants, kas nosaka pensionāra pienākumu ziņot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai par tādu apstākļu iestāšanos, kas izraisa pensijas izmaksas pārtraukšanu vai grozījumus izmaksājamās pensijas apmērā. Tādi apstākļi, citastarp, bija atrašanās sociāli apdrošinātās personas statusā, jo pārejas noteikumu 26.punkts paredzēja pensijas izmaksas apmēra izmaiņas. 34.pants un pārejas noteikumu 26.punkts ietver secīgas normas (ja nepienākas pilna pensija, tad ir jāziņo). Pēc 26.punkta atzīšanas par spēkā neesošu strādājošam pensionāram par darba attiecībām vairs nebija jāziņo. Taču tas nenozīmē, ka šāds pienākums nebija arī līdz tam. Tā kā pārejas noteikumu 26.punkts zaudēja spēku tikai ar Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienu, kā to pamatoti savā spriedumā norādījusi apgabaltiesa, pensionāriem par darba attiecībām nebija jāziņo un pārmaksas rezultātā radies parāds pārstāja palielināties tikai no sprieduma publicēšanas dienas.

[11] Satversmes tiesā pieteikums bija iesniegts tikai par pārejas noteikumu 26.punktu. Likumdevējs nav 32.punktu atcēlis, un iestādei tas ir jāpiemēro. Departaments uzskata, ka tas ir valsts **sociālās politikas jautājums**, kurā iestāde vai tiesa nevar iejaukties.

[12] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt Ivara K. argumentam [6.1], ka iestādes lēmums un apgabaltiesas spriedums pārkāpj Satversmes 1., 91., 107. un 109.pantu.

[12.1] Satversmes 1.pants nosaka, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika. Kā savos spriedumos vairākkārtīgi izskaidrojusi Satversmes tiesa, no šī formulējuma izriet demokrātiskas un tiesiskas valsts principu ievērošana. Pie šādiem principiem pieder samērīguma, tiesiskās paļāvības, varas dalīšanas un citi principi. Pie šādiem principiem pieder arī likuma varas jeb likuma ievērošanas princips, kas nosaka, ka visi – gan iestādes, gan iedzīvotāji – ievēro tautas ievēlētā likumdevēja noteiktās tiesību normas. Administratīvo lietu departaments jau iepriekš savos spriedumos (sk., piemēram, sprieduma 17.punktu lietā Nr.SKA-5, publicēts *Latvijas Vēstneša* pielikumā *Jurista Vārds* 2004.gada 27.aprīlī) ir norādījis, ka likumu

ievērošana ir jebkuras tiesību sistēmas balsts. Tiesiskā kārtība kā tāda ir aizsargājama vērtība. Tiesiskuma princips nedod tiesības personai vienkārši nepildīt un neievērot tiesību normas, ja viņa apšaubā to konstitucionalitāti. Šāda indivīdu rīcība nevar pelnīt aizsardzību. Pretējs uzskats apdraudētu likuma varas jeb likuma ievērošanas principa pastāvēšanu – mudinātu neievērot spēkā esošās tiesību normas.

[12.2] Satversmes 91.pants nosaka, ka visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Šis pants būtu pārkāpts, ja attiecībā uz Ivaru K. pieņemtais lēmums būtu atšķirīgs no citiem pensionāriem līdzīgā situācijā. No lietas materiāliem tas neizriet, tāpēc Satversmes 91.pantu tiesa nevar uzskatīt par pārkāptu.

[12.3] Satversmes 107.pants nosaka, ka ikvienam darbiniekam ir tiesības saņemt veiktajam darbam atbilstošu samaksu, kas nav mazāka par valsts noteikto minimumu. No lietas materiāliem neizriet, ka Sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmums būtu ierobežojis Ivara K. tiesības saņemt pilnu samaksu kā darbiniekam. Tālab šis pants nav piemērojams.

[12.4] Satversmes 109.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma un citos gadījumos. Ivaram K. uz mūžu piešķirtā pensija nav nedz atņemta, nedz samazināta. No tās tiek veikts ieturējums pārmaksas dēļ, līdzīgi kā var tikt veikti ieturējumi uzturlīdzekļu piedziņas, nodokļu parādu piedziņas un citos gadījumos.

[13] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt Ivara K. kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [6.3], ka pēc tiesisko apstākļu maiņas nav likumīga pamata pensijas ieturējumu veikšanai. Kā jau minēts iepriekš [10], tiesiskie apstākļi mainījās uz priekšu – pēc pārejas noteikumu 26.punkta pasludināšanas par spēkā neesošu, pensionāriem, kas nebija ziņojuši par darba attiecībām, vairs neveidojās pārmaksa. Savukārt attiecībā uz pārmaksas ieturēšanu tiesiskie apstākļi nemainījās. Kā to pareizi savā spriedumā secinājusi apgabaltiesa, pārejas noteikumu 32.punkts joprojām ir spēkā un kalpo par tiesisku pamatu pārmaksas ieturēšanai.

[14] Administratīvo lietu departaments piekrīt Ivara K. argumentam, ka administratīvo aktu var apstrīdēt, ja tas ir pretrunā tiesību normām. Tomēr departaments nepiekrīt argumentam, ka Satversmes tiesa ir izvērtējusi visas administratīvā akta pamatā esošās tiesību normas. Kā jau minēts iepriekš [11], Satversmes tiesa ir vērtējusi tikai pārejas noteikumu 26.punktu, bet 32.punktu tā nav vērtējusi.

[15] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt Ivara K. kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [6.5], no kura izriet, ka pārejas noteikumu 26.punkts tiek piemērots ar atpakaļejošu spēku. Pensijas pārmaksa Ivaram K. radās līdz 26.punkta pasludināšanai par

spēkā neesošu. Izdodot administratīvo aktu, iestādei ir jāpiemēro tās materiālo tiesību normas, kas bija spēkā laikā, kad pastāvēja juridiski nozīmīgie apstākļi. Laika periodā, par kuru tika pieņemts pārsūdzētais Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmums, pārejas noteikumu 26.punkts bija spēkā, tāpēc nav pareizs apgalvojums, ka normai piešķirts atpakaļejošs spēks.

[16] Var piekrist kasācijas sūdzībā minētajam argumentam [6.5], ka iestādei jāņem vērā Satversmes tiesas dots tulkojums. Taču Satversmes tiesa savā spriedumā ir iztulkojusi tikai 26.punktu un nav devusi nekādas norādes uz to, kas būtu jādara ar pārmaksām, kas radušās līdz Satversmes tiesas sprieduma publicēšanai. Tiesa nav saistīta ar citu valsts iestāžu, tai skaitā Valsts cilvēktiesību biroja veikto tiesību normu interpretāciju ([6.9]).

[17] Iepriekšminētie apsvērumi par likuma "Par valsts pensijām" 34.panta, pārejas noteikumu 26.punkta un 32.punkta piemērojamību attiecas arī uz kasācijas sūdzībā [6.5] uzskaitītajiem Administratīvo aktu procesa noteikumu punktiem, kā arī [6.8] minētajiem argumentiem.

[18] Administratīvo lietu departaments nevērtē kasācijas sūdzībā minēto argumentu [6.6], ka Sociālās apdrošināšanas aģentūras apelācijas sūdzībā sniegtais pamatojums ir pretrunīgs un ka nav pareizs aģentūras atzinums par pensijas daļas atmaksu. Kasācijas instances tiesai ir jāvērtē apelācijas instances tiesas spriedums, nevis iestādes iesniegtā apelācijas sūdzība.

[19] Apsvērumus attiecībā uz vienlīdzības principa piemērošanu Administratīvo lietu departaments ir norādījis sprieduma 19.punktā lietā Nr.SKA-5 (sk. iepriekš [12.1]): "Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts līdz brīdim, kad tika atcelts, radīja visiem strādājošiem pensionāriem vienādas tiesības un pienākumus. Visiem pensionāriem bija jāziņo par darba attiecībām, un viņiem nebija tiesības saņemt to pensijas daļu, kas pārsniedz attiecīgu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru. Tātad, no šī materiālo tiesību viedokļa, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras atsaukšanās uz vienlīdzības principu ir pareiza."

[20] Attiecībā uz samērīguma principu, kas minēts kasācijas sūdzības [6.8] un [6.10] punktā, Administratīvo lietu departaments norāda, ka minētās samērīguma sastāvdaļas – nepieciešamība, piemērotība, vajadzība un atbilstība – iestādei jāvērtē tikai tad, ja tai dota rīcības brīvība. No likuma "Par valsts pensijām" 36.panta pirmās daļas gramatiskā formulējuma "ieturējumus no valsts pensijas **var** izdarīt" varētu šķist, ka iestādei tiek piešķirta rīcības brīvība. Tomēr interpretējot šo formulējumu saistībā ar šī panta 1. un 2.punktu, kas noteic, ka ieturējumus var ieturēt, pamatojoties uz tiesas nolēmumiem un citu institūciju lēmumiem, kurus izpilda bezstrīda kārtībā, var

secināt, ka likumdevējs ir domājis obligātu ieturējumu. Citiem vārdiem, tulkojot šo pantu tikai gramatiski, varētu secināt, ka rīcības brīvība attiecas arī uz tiesas spriedumiem un citiem bezstrīdus kārtībā izpildāmiem lēmumiem. Šāda interpretācija būtu pretrunā ar tiesību sistēmu. Administratīvā procesa likuma 17.panta trešā daļa nosaka: "Ja, interpretējot tiesību normu pēc dažādām metodēm, iespējams nonākt gan pie rezultāta, kas atbilst tiesību sistēmai, gan pie rezultāta, kas ir pretrunā ar kādu tiesību normu, lieto to metodi, kuras rezultāts konkrētajā gadījumā atbilst tiesību sistēmai." No iepriekšēiktā Administratīvo lietu departaments secina, ka likums "Par valsts pensijām" nedod iestādei rīcības brīvību izlemt par pārmaksas ieturēšanu. Tātad gadījumos, kad Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir konstatējusi pārmaksu, tā ir jāietur.

Daļēja rīcības brīvība attiecas uz 30 procentiem, jo pārejas noteikumu 32.punkts nosaka "ir tiesības ieturēt **ne vairāk** kā 30 procentus no izmaksājamās pensijas". Taču to, ka Ivars K. nepiekrīst tieši 30 procentu lielam ieturējumam, viņš ne savā kasācijas sūdzībā, ne iebildumos apelācijas sūdzībai nav minējis. Tāpēc apgabaltiesa pamatoti šo jautājumu nav analizējusi.

[21] Izejot no iepriekš minētajiem argumentiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt spēkā Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 12.janvāra spriedumu, bet Ivara K. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par nodarbinātības periodu ieskaitīšanu apdrošināšanas stāžā un invaliditātes pensijas pārrēķināšanu (likuma "Par valsts pensijām" 1., 8. un 9.pants, likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta otrā daļa)

1) *Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta otrā daļa neparedzēja, ka valsts pensijas vecumu sasniegušie darba ņēmēji ir pakļauti invaliditātes apdrošināšanai. Tādējādi pēc pensijas vecuma sasniegšanas nostrādāto darba periodu nav pamata ieskaitīt apdrošināšanas stāžā, lai veiktu invaliditātes pensijas pārrēķinu.*

2) *Lemjot par to, kuri nodarbinātības periodi ir ieskaitāmi personas apdrošināšanas stāžā, jāpiemēro tās tiesību normas, kuras bija spēkā attiecīgajā nodarbinātības periodā, turklāt ievērojot Satversmes tiesas spriedumā sniegto līdzīga satura tiesību normu tulkojumu.*

Lieta Nr. SKA-126

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piegaloties Valdim Kārlim B. un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei,

2004.gada 4.oktobrī Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Valda Kārļa B. sūdzības par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmumiem, sakarā ar Valda Kārļa B. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valdim Kārlim B. no 1991.gada 14.februāra piešķirta trešās grupas invaliditātes pensija. Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles 2002.gada 24.jūlija lēmumu Nr.1248 noteikts pārrēķināt Valdim Kārlim B. piešķirto invaliditātes pensiju sakarā ar invaliditātes grupas maiņu. Savukārt ar VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles 2002.gada 14.oktobra lēmumu Nr.4069 atteikts pārrēķināt Valdim Kārlim B. piešķirto pensiju sakarā ar apdrošināšanas iemaksu veikšanu par periodu pēc pensijas piešķiršanas. Šos lēmumus Valdis Kārlis B.

apstrīdēja VSAA Apdrošināšanas uzraudzības daļā, norādot, ka pensijas pārrēķins veikts no nepareizas summas, kā arī nav ņemts vērā papildinātais apdrošināšanas stāžs par periodu pēc pensijas piešķiršanas.

2002.gada 11.novembrī VSAA Apdrošināšanas uzraudzības daļas vadītāja Valdim Kārlim B. sniedza atbildi Nr.09/8955, uzskatot, ka VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles lēmumi ir likumīgi. Atbildē tika paskaidrots, ka pensijas pārrēķins Valdim Kārlim B. veikts saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 16.punktu. Konkrētajā gadījumā pensijas pārrēķins veikts no Ls 82,35, no pēdējās vidējās apdrošināšanas iemaksu algas. VSAA nav tiesību pārrēķināt pensiju no Ls 151. Bez tam vēstulē paskaidrots, ka pēc invaliditātes pensijas piešķiršanas Valdis Kārlis B. nav nostrādājis 12 mēnešus. Tādējādi nav palielināts apdrošināšanas stāžs, kura rezultātā būtu pārrēķināma pensija.

[2] Par VSAA Apdrošināšanas uzraudzības daļas atbildi Valdis Kārlis B. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesai un, citastarp, norādīja:

[2.1] VSAA nepamatoti atteikusies pārrēķināt viņam piešķirtās pensijas apmēru sakarā ar darba stāža palielināšanos, jo tas pēc pensijas piešķiršanas ir palielinājies no 43 līdz 47 gadiem;

[2.2] VSAA, pārrēķinot pensiju, nepamatoti ņēmusi vērā Ls 82,35, jo vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pirms pensijas pārrēķina, tas ir, 2001.gadā bijusi Ls 151.

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa ar 2003.gada 24.aprīļa spriedumu Valda Kārļa B. sūdzību noraidīja.

[3] Izskatījusi Valda Kārļa B. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 8.marta spriedumu viņa sūdzību par VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles 2002.gada 24.jūlija lēmumu Nr.1248 un 2002.gada 14.oktobra lēmumu Nr.4069 noraidīja.

[3.1] Apgabaltiesa secinājusi, ka, tā kā 1994.gada 19.decembrī Valdis Kārlis B. bija sasniedzis likumā noteikto pensijas vecumu – 60 gadus, viņš no 1998.gada 1.janvāra nebija pakļauts invaliditātes apdrošināšanai un no viņa ienākumiem sociālās apdrošināšanas iemaksas veiktas samazinātā apmērā.

[3.2.] Līdz 1998.gada 1.janvārim Valdis Kārlis B. ir strādājis tikai septiņus mēnešus, par kuriem darba devējs veicis sociālās apdrošināšanas maksājumus. Taču atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 24.pantam septiņi mēneši nav pietiekams laiks, kas dod tiesības pārrēķināt pensiju sakarā ar apdrošināšanas stāža papildināšanu par periodu pēc pensijas piešķiršanas.

[4] Par apgabaltiesas 2004.gada 8.marta spriedumu Valdis Kārlis B. iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā norādījis tālākminētos argumentus.

[4.1] Neskatoties uz to, ka Valdis Kārlis B. bijis invalīds jau pirms viņam piešķirtās pensijas pārrēķināšanas, pensijas pārrēķināšanai bija jānotiek atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 16.punkta 1.apakšpunktam.

[4.2] Pārrēķinot pensiju, VSAA bija jāņem vērā viņa palielinātais apdrošināšanas stāžs – četri gadi par periodu pēc pensijas piešķiršanas. Taču VSAA nepamatoti no Valda Kārļa B. apdrošināšanas stāža atskaitījis laiku no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 9.februārim. Likuma "Par valsts pensijām" 9.pantā un pārejas noteikumu 16.punktā nav noteikts, ka no apdrošināšanas stāža atskaita invaliditātes laiku. Atbilstoši paraugnoteikumiem "Par vienlīdzīgām iespējām cilvēkiem ar invaliditāti" invalīdus nedrīkst izslēgt no sociālās apdrošināšanas un diskriminēt.

[4.3] 1998.gada 1.janvārī, kad Valdim Kārlim B. bija trešā invaliditātes grupa, likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta pirmā daļa noteica, ka darba ņēmēji ir sociāli apdrošināti visiem sociālās apdrošināšanas veidiem.

[4.4] Pensijas pārrēķināšanai jāņem vērā arī vidējās apdrošināšanas iemaksu algas izmaiņas valstī pirms pensijas pārrēķināšanas, un 2001.gadā vidējā apdrošināšanas iemaksu alga valstī bija Ls 151.

[4.5] Valdis Kārlis B. lūdz, izskatot lietu Senātā, ņemt vērā 2004.gada 10.marta lūgumu par papildsprieduma taisīšanu, kā arī noteikt ekspertīzi.

[5] Tiesas sēdē Valdis Kārlis B. uzturēja kasācijas sūdzību. Viņš uzsvēra, ka viņa bijušajiem darba devējiem viss nodokļa parāds dzēsts, tādēļ atbilstoši likuma "Par sociālo nodokli" 12.punktam un likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 15.punktam šādai nodokļa dzēšanai ir tādas pašas sekas kā nodokļa nomaksai. Līdz ar to viņa apdrošināšanas stāžs ir papildināms par visiem nostrādātajiem gadiem.

VSAA pārstāve kasācijas sūdzību neatzina. Viņa paskaidroja, ka likuma "Par sociālo nodokli" pārejas noteikumu 12.punkts tiek tulkots tādējādi, ka nodokļa dzēšanai ir tādas pašas sekas kā nomaksai tikai attiecībā uz darba devēju kā nodokļu maksātāju, nevis uz darba ņēmējiem. Nosakot Valda Kārļa B. apdrošināšanas stāžu, VSAA vadījusies no likuma "Par valsts pensijām" un likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" normām, kas noteic, ka apdrošināšanas stāžā ieskaitāmi tikai tie mēneši, par kuriem faktiski izdarītas iemaksas.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam Senāts, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

Tā kā lietā nav strīda par to, ka Valdis Kārlis B. pēc invaliditātes pensijas piešķiršanas laika periodā no 1995.gada 1.oktobra līdz 2000.gada 9.februārim ir bijis nodarbināts un šajā laikā vairākkārt būtiski grozītas tiesību normas, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Valda Kārļa B. argumenti analizējami attiecīgi pa atbilstošiem laika periodiem.

[7] Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesa lietu izskata pēc būtības tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā.

[7.1] Apelācijas sūdzībā un atsauksmē uz VSAA paskaidrojumiem (sk. lietas 57.lpp.) Valdis Kārlis B. ir norādījis, ka atbilstoši likuma "Par sociālo nodokli" (šis likums bija spēkā no 1996.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 1.janvārim) 12.pantam (acīmredzot domāts likuma pārejas noteikumu 12.punkts), ja sociālā nodokļa maksājuma parāds, kas bija radies līdz 1996.gada 1.janvārim, tiek dzēsts saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 25.pantu, tad šā parāda dzēšanai ir tādas pašas juridiskās sekas kā šā parāda nomaksai. Taču VSAA to neesot ņēmusi vērā.

No lietas materiāliem izriet, ka laikā no 1995.gada 1.oktobra līdz 1996.gada 1.janvārim Valdis Kārlis B. atbilstoši darba līgumam ir strādājis akciju sabiedrībā "LMR" (sk. lietas 14.lpp.). Taču, pārrēķinot Valda Kārļa B. pensiju, VSAA šo laika periodu nav ieskaitījusi viņa apdrošināšanas stāžā (sk. lietas 15., 51.lpp.).

Kasācijas instances tiesas sēdē VSAA pārstāve paskaidroja, ka VSAA minēto tiesību normu neattiecinā uz darba ņēmējiem. Proti, ja darba devējam tiek dzēsts sociālā nodokļa parāds, tas nenozīmē, ka periods, par kuru bija izveidojies minētais parāds, ieskaitāms darba ņēmēja apdrošināšanas stāžā. Tādēļ arī VSAA pārstāve uzskata, ka Valda Kārļa B. apdrošināšanas stāžā nebija jāieskaita laiks no 1995.gada 1.oktobra līdz 1996.gada 1.janvārim.

Apgabaltiesa minēto apelācijas sūdzības argumentu vispār nav vērtējusi. Šim argumentam apgabaltiesa nav pievērsusi uzmanību arī, izskatot un noraidot Valda Kārļa B. pieteikumu par papildsprieduma taisīšanu.

[7.2] Izvērtējot iepriekš minēto Valda Kārļa B. argumentu, apgabaltiesai ir jātulko likuma "Par sociālo nodokli" pārejas noteikumu 12.punkts, kas noteica, ka sociālā nodokļa maksājuma parāda, kas radies līdz 1996.gada 1.janvārim, dzēšanai ir tādas pašas juridiskās sekas kā šā parāda nomaksai, ja tas tiek dzēsts saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 25.pantu.

Savukārt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 25.panta pirmās daļas 1.punktā paredzēts, ka valsts budžetā ieskaitāmo nodokļu parādos uzņēmumam (uzņēmējsabiedrībai) dzēš, ja ar tiesas nolēmumu ir pabeigta bankrota procedūra un izbeigta maksātnespējas lieta. No Uzņēmumu reģistra informācijas redzams, ka akciju sabiedrības "LMR" bankrota procedūra ir pabeigta, tā ir likvidēta 2001.gada 29.jūnijā.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka likuma "Par sociālo nodokli" 12.punkta tulkojums, attiecinot to tikai uz darba devējiem, ir sašaurināts. Likumdevējs šo normu bija ietvēris likumā "Par sociālo nodokli", tādējādi tas attiecas tieši uz sociālā nodokļa nomaksas jautājumiem. Sociālā nodokļa nomaksa tika saistīta ar sociāli apdrošinātās personas tiesībām uz atbilstošiem pakalpojumiem, arī valsts pensijām (sk. likuma "Par sociālo nodokli" 2.pantu). Tādējādi sociālā nodokļa parāda dzēšanas juridiskās sekas nevar attiecināt tikai uz darba devēju, kura pienākums atbilstoši likumam bija sociālā nodokļa nomaksa par saviem darba ņēmējiem. Sociālā nodokļa parāda dzēšanas labvēlīgās juridiskās sekas, proti, tādas pašas kā parāda nomaksai, ir attiecināmas arī uz sociālās apdrošināšanas sistēmas aizsargājamām personām – darba ņēmējiem.

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai tiesa, izskatot administratīvo lietu, veic kontroli pār iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu.

[8.1] Valdis Kārlis B. uzskata, ka viņa apdrošināšanas stāžā bija jāieskaita viss darba periods no 1996.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 1.janvārim. Viņš atsauca arī uz likuma "Par sociālo nodokli" 14.panta trešo daļu un likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārejas noteikumu 4.panta otro daļu (acīmredzot domāts pārejas noteikumu 4.punkta 2.apakšpunkts). Šīs normas paredz Valsts ieņēmumu dienesta funkcijas – kontrolēt sociālā nodokļa nomaksu un veikt termiņā nenomaksātā sociālā nodokļa bezstrīdus piedziņu.

[8.2] Apgabaltiesa bez argumentācijas atzinusi, ka šajā lietā nav piemērojams pensijas pārrēķins atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 24.pantam, jo Valdis Kārlis B. pēc pensijas piešķiršanas līdz 1998.gada 1.janvārim ir strādājis tikai septiņus, nevis nepieciešamos 12 mēnešus.

[8.3] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa nav pareizi novērtējusi lietas faktiskos apstākļus un nav noskaidrojusi, vai VSAA, 2002.gada jūnijā izdodot administratīvos aktus, ir pareizi tulkojusi un piemērojusi attiecīgās tiesību normas.

[8.3.1] No lietas materiāliem redzams, ka Valdis Kārlis B. laika periodā no 1996.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 1.janvārim ir strādājis (sk. lietas 8.-10. un 13., 14.lapu), tas arī faktiski netiek apstrīdēts. Taču

šās lietas ietvaros ir vērtējams, kuri nodarbinātības periodi ir ieskaitāmi Valda Kārļa B. apdrošināšanas stāžā.

[8.3.2] Kasācijas instances tiesas sēdē VSAA pārstāve norādīja, ka 2002.gadā, lemjot par Valdim Kārlim B. apdrošināšanas stāžā ieskaitāmajiem darba periodiem, VSAA vadījusies no likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" un "Par valsts pensijām" normām. Tās noteica, ka līdz Satversmes tiesas 2001.gada 13.marta spriedumam apdrošināšanas stāžā ieskaitāmi tikai tie mēneši, par kuriem faktiski izdarītas sociālās iemaksas (sociālais nodoklis).

Taču laikā no 1996.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 1.janvārim bija spēkā likums "Par sociālo nodokli" un "Par valsts pensijām". Tādējādi, lemjot par to, kādi periodi ieskaitāmi apdrošināšanas stāžā minētajā laikā, VSAA bija jāņem vērā šajos likumos noteiktais, nevis no 1998.gada 1.janvāra spēkā esošā likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" regulējums.

[8.4] Savukārt 2002. gadā, kad VSAA izdeva apstrīdētos administratīvos aktus, jau bija publicēts Satversmes tiesas 2001.gada 13.marta spriedums. Šajā spriedumā Satversmes tiesa bija atzinusi par neatbilstošu Satversmes 109.pantam likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārejas noteikumu 1.punktu, proti, tiesību normu, kas atzina par sociāli apdrošinātu tikai tādu personu, par kuru obligātās apdrošināšanas iemaksas ir veiktas faktiski. Šajā spriedumā Satversmes tiesa bija sniegusi argumentāciju, kāpēc šāda tiesību norma aizskar pamattiesības tām personām, kuras sociālās apdrošināšanas iemaksas veic ar citu personu starpniecību vai par kurām maksājumus izdara citas personas.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Satversmes tiesa ir devusi tulkojumu tiesību normai, kura kā priekšnoteikumu sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņemšanai paredz **faktisku** apdrošināšanas iemaksu veikšanu, atzīstot, ka šāda tiesību norma attiecībā uz personām, kuras sociālās apdrošināšanas iemaksas veic ar citu personu starpniecību, neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai.

Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi", kas bija spēkā līdz 2004.gada 1.februārim, 25.punkts paredzēja, kā arī pašreiz spēkā esošā Administratīvā procesa likuma 17.panta piektā daļa paredz, ja Satversmes tiesa spriedumā ir iztulkojusi attiecīgo tiesību normu, iestādei jāpiemēro tas pats tulkojums. Bez tam gan Administratīvo aktu procesa noteikumi (sk. šo noteikumu 10.–15.punktu), gan Administratīvā procesa likums (sk. šā likuma 15.pantu) noteic tiesību normu piemērošanas principus, arī to, kura tiesību norma iestādei jāpiemēro, ja tiek konstatēta pretruna starp dažāda juridiska spēka tiesību normām.

Lai arī minētajā Satversmes tiesas spriedumā nav pārbaudītas likuma "Par sociālo nodokli" un "Par valsts pensijām" normas, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šajā spriedumā sniegtais tulkojums ir ņemams vērā, arī piemērojot līdzīga satura normas. Arī tāpēc, ka piemērojot likuma "Par sociālo nodokli" un "Par valsts pensijām" normas, kurās tieši nav uzsvērtas apdrošināšanas iemaksu **faktiska** izdarīšana, VSAA šīs normas tulko tieši šādi, proti, ka apdrošināšanas stāžā ieskaitāmi periodi, kuros iemaksas izdarītas faktiski. Taču šāds tiesību normu tulkojums, ņemot vērā Satversmes tiesas spriedumu, neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

[8.5] Tā kā apgabaltiesa VSAA lēmumus nav pārbaudījusi šādā aspektā, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka spriedums ir atceļams.

[9] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apdrošināšanas stāžā invaliditātes pensijas palielināšanai bija jāieskaita laika periods no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 9.februārim.

Lai izprastu, kas ir apdrošināšanas stāžs un kā tas nosakāms, jāņem vērā gan likuma "Par valsts pensijām", gan arī likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" normas to kopsakarā.

[9.1] Atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 1. un 9.pantam apdrošināšanas stāžs ir pilnos gados izteikts laika periods, kurā ieskaitāmi tie mēneši, kuros veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas **attiecīgajam** sociālās apdrošināšanas veidam.

Tā kā Valdim Kārlim B. ir piešķirta invaliditātes pensija un šajā lietā izlemjams jautājums par invaliditātes pensijas pārrēķinu, tad svarīgi ir noskaidrot, vai minētajā laika periodā viņš bijis pakļauts invaliditātes apdrošināšanai.

[9.2] To, kādas personas un kādiem sociālās apdrošināšanas veidiem Latvijā ir pakļautas, no 1998.gada 1.janvāra regulē likums "Par valsts sociālo apdrošināšanu". Atbilstoši šā likuma 4.pantam invaliditātes apdrošināšana ir viens no pieciem atsevišķiem sociālās apdrošināšanas veidiem, kuram no kopējās sociālās apdrošināšanas iemaksu likmes tiek izdalīta sava noteikta daļa (sk. likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 18.panta otro daļu).

Savukārt likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta otrā daļa (redakcijā, kas bija spēkā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 31.decembrim) neparedzēja, ka darba ņēmēji, kas sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, ir pakļauti invaliditātes apdrošināšanai. Kā spriedumā konstatējusi apgabaltiesa, Valdis Kārlis B. jau 1994.gada 19.decembrī bija sasniedzis likumā noteikto vecuma pensijas vecumu – 60 gadus. Tādējādi laika periodā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 9.februārim, kad Valdis

Kārlis B. bija darba ņēmēja statusā, viņš nebija pakļauts invaliditātes apdrošināšanai un par viņu nebija jāizdara sociālās apdrošināšanas iemaksas šim apdrošināšanas veidam.

Līdz ar to nav arī pamata minēto laika periodu ieskaitīt apdrošināšanas stāžā, lai tādējādi veiktu invaliditātes pensijas pārrēķinu.

[9.3] Nepamatots ir Valda Kārļa B. viedoklis, ka pieļauta invalīda diskriminācija, izslēdzot viņu no sociālās drošības sistēmas. Valdis Kārlis B. nav izslēgts no sociālās apdrošināšanas sistēmas, jo viņam ir tiesības uz valsts (invaliditātes vai vecuma) pensiju un viņš arī saņem invaliditātes pensiju. Atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 8.pantam Valdim Kārlim B. ir tiesības jebkurā laikā pieprasīt invaliditātes pensijas vietā vecuma pensiju un tādējādi izmantot arī iespējas, ko sniedz viņa uzkrātais pensijas kapitāls. Bez tam minētajā laika periodā no viņa darba samaksas netika ieturēta sociālās apdrošināšanas iemaksa invaliditātes apdrošināšanai, kas ir viens no priekšnoteikumiem attiecīgā apdrošināšanas pakalpojuma saņemšanai (sk. likuma "Par valsts pensijām" 12. pantu).

[9.4] Kā izriet no tiesas sprieduma, apgabaltiesa ir izvērtējusi minētos apstākļus un pareizi piemērojusi attiecīgās tiesību normas.

[10] Atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 16.punkta 1.apakšpunktam invaliditātes pensijas, kas piešķirtas pirms 1997.gada 1.janvāra netiek pārrēķinātas, izņemot šajā punktā minētos gadījumus, tostarp, ja ir mainījusies invaliditātes grupa.

[10.1] Minētajā tiesību normā ietverta pensijas pārrēķina formula, kurā viens no aprēķinā izmantojamiem lielumiem ir apdrošināšanas iemaksu alga. Līdz 2002.gada 1.janvārim šī tiesību norma paredzēja, ka, pārrēķinot pensiju, jāņem vērā "iepriekšējā gada vidējā apdrošināšanas iemaksu alga". Taču no 2002.gada 1.janvāra minētajā normā izdarīti grozījumi, kuri paredz, ka, pārrēķinot pensiju, ir jāņem vērā tā "pēdējā vidējā apdrošināšanas iemaksu alga, kas piemērota pensijas apmēra noteikšanai pirms pensijas pārrēķināšanas".

Ņemot vērā gan šī termina skaidrojuma vārdisko jēgu, gan tā iepriekšējo redakciju, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka VSAA, 2002.gada 26.jūnijā pārrēķinot Valda Kārļa B. invaliditātes pensiju, aprēķinā pareizi iekļāvusi Ls 82,35, proti, pēdējo reizi viņam piemēroto vidējo apdrošināšanas iemaksu algu. Piemērojamās tiesību normas spēkā esošā redakcija vairs neparedz iepriekšējā gada vidējās apdrošināšanas iemaksu algas valstī iekļaušanu šādā aprēķinā. Valdis Kārlis B. ir atsaucies uz likuma "Par valsts pensijām" komentāru, taču tas nav ņemams vērā šajā lietā, jo komentē pašlaik vairs spēkā neesošu tiesību normas redakciju.

[10.2] Apgabaltiesa spriedumā pareizi ir atsaukusies uz attiecīgajām spēkā esošajām tiesību normām, pamatojoties uz kurām VSAA ir veikusi pensijas pārrēķinu un tajā izmantojusi pēdējo vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, kas bija piemērota Valda Kārļa B. pensijas apmēra noteikšanai pirms pensijas pārrēķina.

Tādējādi nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka, veicot Valda Kārļa B. invaliditātes pensijas pārrēķinu 2002.gadā sakarā ar invaliditātes grupas maiņu, pensijas aprēķina formulā bija jāņem vērā iepriekšējā – 2001. gada vidējā apdrošināšanas iemaksu alga valstī.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu un 348.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.marta spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par iestādes prakses maiņu un tās pārstāvja publiski izteikto skaidrojumu saistošo raksturu, kā arī par argumentiem kasācijas instances tiesā (Administratīvā procesa likuma 11.pants un 347.panta pirmā daļa)

Iestāde var mainīt savu praksi, tomēr tas neatbrīvo iestādi no pienākuma paziņot par šo prakses maiņu personām, kurām pirms tam tika izskaidrota citāda prakse.

Skaidrojums, kas publicēts "Latvijas Vēstnesī", nav uzskatāms par tādu, kas ir oficiāls un saistošs visiem; pretējs secinājums pārkāptu likuma atrunas principu.

Arguments, kas nav izvirzīts un apspriests pirmās un apelācijas instances tiesas sēdē, kasācijas instancē nav izmantojams.

Lieta Nr. SKA-167

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties pieteicējam Varaidotam Z. un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei,

2004.gada 26.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Varaidota Z. sūdzības par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales filiāles 2003.gada 3.jūlija rīkojumu Nr.32/24181, sakarā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 17.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 15.maijā bezpeļņas organizācija valsts akciju sabiedrības "Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra" (tagad – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, turpmāk tekstā – VSAA) Rīgas pilsētas Zemgales filiāle, pamatojoties uz likuma "Par valsts pensijām" 36.pantu un šā likuma pārejas noteikumu 32.punktu, izdeva rīkojumu Nr.27, ar kuru tika noteikts, ka no Varaidota Z. pensijas ik mēnesi līdz pārmaksas Ls 1 868, 93 dzēšanai ieturami 30 procenti. Rīkojumā norādīts, ka pensijas pārmaksa radusies par laiku no 2000.gada 1.februāra līdz 2000.gada 31.maijam, no 2000.gada

1.decembra līdz 2001.gada 28.februārim un no 2001.gada 1.septembra līdz 2002.gada 19.martam, jo Varaidots Z. nav savlaicīgi paziņojis, ka strādā.

Šo rīkojumu Varaidots Z. apstrīdēja. VSAA ar 2003.gada 26.jūnija lēmumu Nr.150 apstrīdēto rīkojumu atcēla, bet 2003.gada 3.jūlijā VSAA Rīgas pilsētas Zemgales filiāle, pamatojoties uz likuma "Par valsts pensijām" 36.pantu un šā likuma pārejas noteikumu 32.punktu, izdeva rīkojumu Nr.32/24181, ar kuru tika noteikts, ka no Varaidota Z. pensijas ik mēnesi ieturami 30%, lai dzēstu pensijas pārmaksu Ls 1 448, 28. Ieturējumi noteikti sakarā ar to, ka Varaidots Z. savlaicīgi nepaziņoja par strādāšanu laika periodā no 2000.gada 1.maija līdz 2000.gada 31.maijam, no 2000.gada 1.decembra līdz 2001.gada 28.februārim un no 2001.gada 1.septembra līdz 2002.gada 19.martam.

Varaidots Z. par VSAA Rīgas pilsētas Zemgales filiāles rīkojumu iesniedza sūdzību VSAA. Ar 2003.gada 31.jūlija lēmumu Nr.183 VSAA atstāja spēkā VSAA Rīgas pilsētas Zemgales filiāles rīkojumu.

[2] Varaidots Z. iesniedza Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā sūdzību par VSAA Rīgas pilsētas Zemgales filiāles 2003.gada 3.jūlija rīkojumu Nr.32/24181 un VSAA 2003.gada 31.jūlija lēmumu Nr.183, lūdzot tos atcelt.

[3] Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa ar 2004.gada 27.janvāra spriedumu apmierināja Varaidota Z. sūdzību, atcēla VSAA Rīgas pilsētas Zemgales filiāles rīkojumu Nr.32/24181 un VSAA Apdrošināšanas uzraudzības daļas vadītājas 2003.gada 31.jūlija lēmumu Nr.183.

[4] Izskatot lietu pēc VSAA apelācijas sūdzības, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 17.maija spriedumu Varaidota Z. pieteikumu apmierināja, ar tā pieņemšanas dienu atcēla VSAA Rīgas pilsētas Zemgales filiāles 2003.gada 3.jūlija rīkojumu Nr.32/24181 un uzlika par pienākumu VSAA 30 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atmaksāt saskaņā ar minēto rīkojumu ieturēto pensiju. Tiesa spriedumā norādīja tālākminētos argumentus.

[4.1] Nav pamatots arguments, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts ir primāra tiesību norma, bet šā likuma 36.pants un pārejas noteikumu 32.punkts ir sekundārā tiesību norma. Līdz ar to nav pamatots arī pirmās instances tiesas secinājums – 32.punkta piemērošana pēc 2002.gada 20.marta ir loģiski nesavienojama ar likuma pārejas noteikumu tiesību normās ietverto jēgu, un tikai abu tiesību normu vienlaicīga piemērošana novestu pie juridiski pieņemama rezultāta, jo Satversmes tiesa ir atcēlusi tikai pārejas noteikumu 26.punktu un VSAA ir pamats piemērot pārējās tiesību normas.

[4.2] Lietā nav strīda, ka Varaidots Z., būdams vecuma pensionārs, nav ziņojis VSAA par to, ka strādā. Lietā ir strīds, vai Varaidotam Z. to vajadzēja darīt.

[4.3] Izvērtējot laikraksta "Latvijas Vēstnesis" 2000.gada 14.janvāra numurā publicēto VSAA Apdrošināšanas uzraudzības daļas vecākās referentes B.Felsbergas izteikto viedokli, 6.aprīļa numura pielikumā "Jurista Vārds" publicēto Labklājības ministrijas Sociālās apdrošināšanas departamenta direktora I.Allika atbildi uz jautājumu "Kāda ir pensiju izmaksas kārtība, ja darba līgums noslēgts uz nepilnu mēnesi un ja to dara atkārtoti?" un Latvijas Universitātes lektores I.Skultānes rakstu "Par likuma normu tulkošanu", kā arī VSAA 2003.gada 26.jūnija lēmumā Nr.150 minēto – 26.punktu īslaicīgu darbu gadījumā varētu tulkot, izmantojot dažādas tulkošanas metodes, taču Labklājības ministrijas nepārprotams skaidrojums par šīs tiesību normas piemērošanu ir pieejams tikai 2000.gada 6.aprīlī – un 2003.gada 26.jūnija lēmumā Nr.150 norādīto – vienota prakse tika uzsākta pēc minētā skaidrojuma publicēšanas, tiesa secina, ka no 2000.gada janvāra līdz 2000.gada aprīlim VSAA bija dažāda prakse attiecībā uz likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta piemērošanu.

[4.3] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 10.pantā noteikto tiesiskās palāvbības principu, kas saskaņā ar Satversmes 1.pantu bija piemērojams arī pirms Administratīvā procesa spēkā stāšanās, tiesa atzīst, ka Varaidots Z. ir palāvies uz VSAA sākotnējo praksi likuma normu piemērošanā un līdz ar to nav sniedzis nepieciešamās ziņas, jo uzskatījis, ka tie neietekmē izmaksājamās pensijas apmēru.

[4.4] Iestādei, mainot praksi, vajadzēja pienācīgā kārtā informēt Varaidotu Z. Konkrētajā gadījumā iestādes kļūda, tulkojot tiesību normu un piemērojot praksē nepareizu tulkojumu, nevar radīt personai nelabvēlīgas sekas.

[4.5] Lietā nav strīda, ka Varaidots Z. nav zinājis par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta tiesību normām, bet gan par to, ka viņš nav zinājis, ka VSAA ir mainījusi šīs tiesību normas piemērošanas praksi. Līdz ar to nav pamatota VSAA atsaukšanās uz likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 7.pantu.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi VSAA. Kasācijas sūdzībā lūgts atcelt spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa vispār nav izvērtējusi apstākli, vai Varaidotam Z. patiešām nebija zināms par 26.punkta interpretācijas maiņu. No lietas materiāliem (2003.gada 12.jūnija vēstules) ir konstatējams, ka

Varaidotam Z. bija zināms, ka iepriekšējā prakse pastāvēja līdz 2000.gada aprīlim, ieskaitot šo mēnesi.

[5.2] 2000.gada sākumā VSAA filiālēs informācija par 26.punkta piemērošanu tika sniegta personām, gan individuāli izvērtējot konkrēto gadījumu, gan vispārēji izskaidrojot tiesību normas piemērošanu. Attiecībā uz Varaidotu Z. tika sniegta vispārēja satura informācija, viņš bija to personu kategorijā, kuras VSAA nevarēja apzināt un informēt individuāli, turklāt Varaidots Z. 2000.gada 25.februāra iesniegumā, ar kuru pieprasīja pensijas pārrēķinu, norādīja, ka nestrādā.

[5.3] Laikraksta "Latvijas Vēstnesis" 6.aprīļa numurā publicētā Labklājības ministrijas Sociālās apdrošināšanas departamenta direktora I.Allika atbilde apstiprināja, ka persona ir uzskatāma par obligāti sociāli apdrošināmu katru mēnesi, neatkarīgi no tā, vai darba līgums ir nepilnu vai pilnu mēnesi, līdz ar to nav pamata pensijas izmaksas atjaunošanai pilnā apmērā. Šādu secinājumu Labklājības ministrija izdarīja, precizējot likuma autoru viedokli un noskaidrojot tiesību normas jēgu no tiesību normas savstarpējā sakara viedokļa. 26.punkta sākotnējās interpretācijas pamatā tika izmantota gramatiskā tulkošanas metode, taču tās piemērošanas rezultātā praksē bija vērojama situācija, ka personas ļaunprātīgi izmantoja šo nosacījumu.

[5.4] VSAA mainīja savu praksi, ņemot vērā Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 26.punktu.

[5.5] Varaidota Z. norādītais iemesls, ka īslaicīgu darba līgumu ar Rīgas Tehnisko universitāti bija spiests slēgt sakarā ar Augstskolas likumā noteikto vecuma ierobežojumu, ir apšaubāms. Šādu secinājumu pamato Rīgas Tehniskās universitātes Senāta dotie skaidrojumi Satversmes tiesai, kas atreferēti Satversmes tiesas 2003.gada 20.maija sprieduma lietā Nr.2002-21-01 4.punktā. Šajā punktā norādīts, ka profesori, kuri ir sasnieguši 65 gadu vecumu un vēlas turpināt strādāt šajā amatā, slēdz individuālus līgumus uz vienu gadu.

[5.6] Tā kā 26.punkta interpretācija tika publicēta laikrakstā "Latvijas Vēstnesis", atbilstoši Ministru Padomes 1993.gada 2.februāra lēmumam Nr.47 "Par valsts uzņēmuma "Latvijas Vēstnesis" nodibināšanu" 2.1. punktam skaidrojums bija publicēts oficiālā laikrakstā, visiem pieejamā informācijas veidā un līdz ar to šī informācija ir atzīstama par oficiālu un visiem saistošu. Tāpat uz šīs tiesību normas piemērošanu var attiecināt likuma "Par likumu, citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas kārtību un spēkā esamību" 7.pantu, jo normas interpretācija bija publicēta oficiālā laikrakstā un visiem pieejama.

[5.7] Saskaņā ar likuma "Par sociālo drošību" 26.pantā noteikto sociālajās tiesībās kā galvenais informācijas avots ir pati persona, kura pieprasa vai saņem sociālos pakalpojumus, līdz ar to Varaidota Z. pienākums ir sniegt visas nepieciešamās ziņas.

[6] Varaidots Z. ir iesniedzis paskaidrojumus, kuros norāda, ka galvenais jautājums ir par Labklājības ministrijas skaidrojuma, kas dots likuma "Par valsts pensijām" 26.punktam, statusu. Līdz ar to arī galvenais vērtējamais jautājums, vai Labklājības ministrijas skaidrojums ir atzīstams par ārējo normatīvo aktu vai iekšējo normatīvo aktu. Paskaidrojumos arī norādīts, ka konkrētajā lietā skaidrojums nav uzskatāms par ārējo normatīvo aktu, bet tikai par Labklājības ministrijas tulkojumu likuma "Par valsts pensijām" 26.punktam.

[7] Tiesas sēdē VSAA pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību uz tajā minētajiem argumentiem. Papildus pārstāve norādīja uz Varaidota Z. 2003.gada 28.aprīļa vēstuli.

Varaidots Z. kasācijas sūdzību neatzina un lūdza to noraidīt, pamatojoties uz paskaidrojumos minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[8] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu uzskata VSAA argumentu, ka apgabaltiesa nav vērtējusi, vai pieteicējam patiešām nebija zināms par likuma "Par pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta interpretācijas maiņu. Apgabaltiesa sprieduma 9.-12. punktā ir šo apstākli vērtējusi, savukārt pierādījumu pārvērtēšana neietilpst kasācijas instances kompetencē.

VSAA kasācijas sūdzībā norādījusi, ka no pieteicēja 2003.gada 12.jūnija vēstules ir izsecināms, ka pieteicējs ir zinājis, ka iepriekšējā prakse pastāvēja tikai līdz 2000.gada aprīlim. VSAA kasācijas sūdzībā nav norādījusi, kurš vai kuri teikumi par to liecina. Administratīvo lietu departaments no šīs vēstules nevar izsecināt, ka Varaidotam Z. par VSAA prakses maiņu jautājumā par 26.panta interpretāciju būtu zināms jau pirms 2003.gada.

[9] Nav saprotams, kā kasācijas sūdzībā minētais arguments [5.2] par to, ka Varaidotam Z. tika sniegta vispārēja satura informācija, norāda uz apgabaltiesas sprieduma nepareizību.

[10] VSAA kasācijas sūdzībā minētais arguments [5.3], ka "Latvijas Vēstnesī" tika publicēts Labklājības ministrijas skaidrojums par to, kāda persona uzskatāma par obligāti sociāli apdrošināmu, atrodams arī apgabaltiesas spriedumā (sprieduma 10.punkts). Taču šis fakts pats par sevi neaplicina to, ka Varaidots Z. par to zināja vai viņam vajadzēja to zināt.

[11] Administratīvo lietu departaments piekrīt VSAA argumentam [5.4], ka iestāde var mainīt savu praksi un konkrētajā gadījumā šī prakse bija jāmaina. Tomēr tas neatbrīvo iestādi no pienākuma paziņot par šo prakses maiņu personām, kurām pirms tam tika izskaidrota citāda prakse. Varaidots Z. savā 2003.gada 17.jūlija vēstulē VSAA norāda, ka saņēmis VSAA darbinieku apliecinājumu, ka var turpināt strādāt. VSAA šo argumentu nav apstrīdējusi.

[12] Kasācijas sūdzībā minētais arguments [5.5], ka Rīgas Tehniskās universitātē ar profesoriem līgumi tiek slēgti uz gadu, kasācijas instancē nav izmantojams, jo šāds arguments apelācijas instancē netika izvirzīts un tiesas sēdē netika apspriests.

[13] Nepamatots un juridiski nekorekts ir kasācijas sūdzībā minētais arguments [5.6], ka skaidrojums, kas publicēts "Latvijas Vēstnesī", ir oficiāls un saistošs visiem. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 11.pantam, kas definē likuma atrunas principu, noteikts, ka privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu var izdot tikai uz Satversmes, likuma, kā arī starptautisko tiesību normas pamata un tikai īpašos gadījumos arī uz Ministru kabineta noteikumu vai pašvaldību saistošo noteikumu pamata. Tāpat atbilstoši šā likuma 16.panta pirmās daļas otrajam teikumam iekšējie normatīvie akti nav saistoši privātpersonām, nemaz nerunājot par to, ka tādi varētu būt atsevišķu amatpersonu skaidrojumi.

[14] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments [5.7], ka spriedums atceļams tādēļ, ka sociālajās tiesībās informācijas avots ir pati persona. Kā jau savā spriedumā to norādījusi apgabaltiesa (sprieduma 9.punktā) un VSAA šo faktu nav apstrīdējusi, Varaidots Z. ir vērsies VSAA, bet tās darbinieks Varaidotam Z. ir paskaidrojis, ka viņš arī turpmāk var strādāt saskaņā ar īslaicīgiem darba līgumiem. Tādējādi Varaidots Z. varēja paļauties, ka skaidrojums ir tiesisks un iestāde savā rīcībā būs konsekventa. Ar to šis gadījums ir atšķirīgs no citām Administratīvo lietu departamentā skatītajām lietām (piemēram, 2004.gada lietās Nr.SKA-5, SKA-21, SKA-56), kas attiecas uz likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu, kad paziņošanas pienākuma neizpilde tika atzīta par likuma "Par valsts pensijām" pārkāpumu.

[15] Kasācijas tiesas sēdē VSAA pārstāves uzrādītā Varaidota Z. 2003.gada 28.aprīļa vēstule, no kuras varētu izdarīt secinājumu par to, ka pieteicējs ir savlaicīgi zinājis par VSAA prakses maiņu attiecībā uz īslaicīgi noslēgtajiem darba līgumiem un ar tiem saistīto paziņošanas pienākumu, nevar tikt izmantots kā arguments tiesas sprieduma pamatoģības izvērtēšanai, jo šis jautājums nav bijis izskatģšanas priekģsmets zemģko instanģu tiesģģ.

[16] Ņemot vērā iepriekšēikto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka VSAA kasācijas sūdzības argumenti nav pamatoti un kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 17.maija spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts sociālās aģentūras kasācijas sūdzību noraidīt.

Par sociāli apdrošinātās personas statusa noteikšanai vērā ņemamiem apstākļiem (likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 5.pants)

Nosakot, vai privātpersona ir sociāli apdrošināta persona, vērā ņemams ir apstāklis, ka privātpersona nav ne apstrīdējusi, ne pārsūdzējusi Valsts ieņēmumu dienesta administratīvos aktus, ar kuriem viņai kā darba ņēmējai tika pieprasīts nomaksāt sociālās apdrošināšanas iemaksas. Šāds apstāklis vienlaikus apliecina šīs privātpersonas nevēlēšanos revidēt ar administratīvo aktu radītās, grozītās vai izbeigtās tiesiskās attiecības.

Lieta Nr. SKA-193

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

2004.gada 9.novembrī rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Pāvila M. pieteikuma par bezpeļņas organizācijas valsts akciju sabiedrības "Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra" 2003.gada 20.janvāra rīkojuma Nr.79 un 2003.gada 27.februāra lēmuma Nr.39 atcelšanu, sakarā ar Pāvila M. kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Vidzemes reģionālā iestāde 2002.gada 11.decembrī sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Traktors" (turpmāk – SIA "Traktors") nosūtījusi paziņojumu Nr.6. Paziņojumā VID Vidzemes reģionālā iestāde norādījusi, ka Pāvils M. saskaņā ar likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.panta devīto daļu un 23.pantu ir uzskatāms par darba ņēmēju un viņam jāiesniedz ziņojums par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem un iedzīvotāju ienākuma nodokli par laika posmu no 2001.gada janvāra līdz decembrim un no 2002.gada janvāra līdz novembrim. Tāpat paziņojumā norādīts, ka SIA "Traktors" jāsamaksā budžetā savlaicīgi nenomaksātās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

SIA "Traktors" 2003.gada 10.februārī iesniegusi VID Vidzemes reģionālā iestādē lūgtos ziņojumus. Tāpat SIA "Traktors" par norādīto laika posmu samaksāja budžetā valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

[2] Bezpeļņas organizācijas valsts akciju sabiedrības "Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra" (tagad – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, turpmāk tekstā – VSAA) Valmieras filiāles direktors ar 2003.gada 20.janvāra rīkojumu Nr.79 "Par pensijas pārmaksas ieturēšanu" uzdevis, sākot ar 2003.gada 1.februāri no Pāvila M. pensijas ieturēt ik mēnesi 30 procentus līdz pensijas pārmaksas Ls 2 846,67 dzēšanai. Pensijas pārmaksa radusies par laika posmu no 2001.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 19.martam. Rīkojumu VSAA Valmieras filiāles direktors pamatojis ar likuma "Par valsts pensijām" 34.pantu un šā likuma pārejas noteikumu 32.punktu.

Izskatot Pāvila M. sūdzību par minēto rīkojumu, VSAA ar 2003.gada 27.februāra lēmumu Nr.39 atstājusi spēkā VSAA Valmieras filiāles 2003.gada 20.janvāra rīkojumu Nr.79.

[3] 2003.gada 21.martā Valmieras rajona tiesā saņemts Pāvila M. pieteikums, kurā viņš lūdz atcelt VSAA Valmieras filiāles direktora 2003.gada 20.janvāra rīkojumu Nr.79 un VSAA 2003.gada 27.februāra lēmumu Nr.39. Pieteikumā Pāvils M. norādījis, ka konkrētajā lietā nepastāv neviens no likuma "Par valsts pensijām" 34.pantā un šā likuma pārejas noteikumu 32.punktā noteiktajiem apstākļiem, t.i., pieteicējs nav bijis darba ņēmējs vai pašnodarbinātais. Tāpat sūdzībā norādīts, ka Pāvils M. konkrētajā lietā nav uzskatāms par uzņēmuma īpašnieku likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta b) apakšpunkta izpratnē; pieteicējs atalgojumu SIA "Traktors" nav saņēmis no 2000.gada 1.februāra; likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.panta devīto daļu likumdevējs ir iekļāvis attiecībā uz uzņēmējsabiedrībām, kurās nav vadītāju ar atalgojumu, tādējādi nodokļa samaksāšanas pienākumu uzliekot tās īpašniekiem.

2003.gada 21.maijā Valmieras rajona tiesā saņemti Pāvila M. papildinājumi pieteikumam, kuros viņš norāda, ka rīkojums ir nelikumīgs arī tādēļ, ka Satversmes tiesa ar 2002.gada 19.marta spriedumu lietā Nr.2001-12.01 (turpmāk arī – Satversmes tiesas spriedums) likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu atzina par neatbilstošu Satversmes 1.pantam un kā spēkā neesošu no 2002.gada 20.marta. Tā kā pārejas noteikumu 32.punkts ietver pārejas noteikumu 26.punktu, 32.punkts arī nav spēkā. Tāpat ar pārejas noteikumu 26.punktu atzīšanu par spēkā neesošu nav piemērojams arī likuma "Par valsts pensijām" 34.pants.

[4] Valmieras rajona tiesa ar 2003.gada 27.maija spriedumu VSAA Valmieras filiāles direktora 2003.gada 20.janvāra rīkojumu "Par pensijas pārmaksas ieturēšanu" atcēlusi un uzlikusi pienākumu VSAA Valmieras filiālei atmaksāt Pāvilam M. nepamatoti ieturēto pensijas daļu, kura ieturēta pēc 2002.gada 20.marta saskaņā ar šo rīkojumu.

[5] Izskatījusi VSAA apelācijas sūdzību, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 26.aprīļa spriedumu noraidījusi Pāvila M. pieteikumu. Tiesa atzinusi, ka VSAA Valmieras filiāles direktora 2003.gada 20.janvāra rīkojums un VSAA 2003.gada 27.februāra lēmums ir likumīgs un pamatots. Iepriekšminēto tiesa pamatoja ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] VID atbilstoši likumam "Par Valsts ieņēmumu dienestu" savas kompetences ietvaros ir konstatējis, ka Pāvils M. ar 2001.gada janvāra mēnesi saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu" ir bijis sociāli apdrošinājama persona. Līdz ar to par Pāvilu M. bija veicama nodokļa – sociālās apdrošināšanas iemaksu – nomaksa.

[5.2] Lietā nav strīda, ka attiecībā uz Pāvilu M. sociālās apdrošināšanas iemaksas laika posmā no 2001.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 19.martam ir izdarījusi SIA "Traktors". Pāvils M. nevienā institūcijā nav apstrīdējis VID administratīvos aktus, ar kuriem viņam kā darba ņēmējam tiek pieprasīts nomaksāt minētās iemaksas.

[5.3] Ņemot vērā VID sniegtās ziņas, ka Pāvils M. strādā SIA "Traktors", un to, ka Pāvils M. nenoliedz, ka pildījis SIA "Traktors" direktora funkcijas, tiesa konstatē, ka Pāvils M. ir uzskatāms par darba ņēmēju, ir strādājis un saņēmis pensiju pilnā apmērā, kas pārsniegusi divkārtu sociālā nodrošinājuma pabalstu.

[5.4] Tā kā Satversmes tiesa minētajā spriedumā pati noteikusi datumu – 2002.gada 20.martu, no kura apstrīdēta tiesību norma zaudē spēku, nav uzskatāms, ka šim spriedumam ir atpakaļejošs spēks.

[5.5] Princips, ka normatīvajam aktam nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus, kā arī tas, ka spēkā esošie likumi ir saistoši visā valsts teritorijā visām personām, noteikts likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 7. un 9.pantā.

[5.6] Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punktā iekļautā tiesību norma joprojām ir spēkā, līdz ar to nepareizi ir uzskatīt, ka minētā tiesību norma nav piemērojama tiem gadījumiem, kuri konstatēti pēc 2002.gada 20.marta.

[5.7] VSAA ir pienākums turpināt izdarīt ieturējumu arī pēc Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas, līdz tiek dzēsta pensijas pārmaksa, kas radusies līdz normas par pensiju izmaksas

ierobežojumiem atcelšanai. Šādi piemērojot tiesību normas, pareizi tiek izprasts likumdevēja un Satversmes tiesas izteiktais nodoms.

[5.8] Augstākās tiesas Civillietu departaments 2003.gada 22.oktobra spriedumā lietā Nr.SK-499, norādījis, ka tiesisku pamatojumu ieturēt pārmaksāto pensiju, kas radusies pirms 2002.gada 20.marta, rada taisnīguma princips. Tāpat Augstākās tiesas Civillietu departaments minētajā spriedumā konstatējis, ka apstākļi, ka Satversmes tiesas spriedums stāties spēkā dienā, kad tas publicēts, norāda, ka citādi vērtējama situācija pirms šā sprieduma spēkā stāšanās.

[5.9] VSAA atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 36.panta pirmajai daļai saistībā ar pārejas noteikumu 32.punkta nosacījumiem ir tiesības izdarīt ieturējumus no pensijas, pamatojoties uz VSAA filiāles vadītāja rīkojumu, lai piedzītu tās pensiju summu, kas pensionāriem pārmaksātas viņu vainas dēļ.

[6] Par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Pāvils M. Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[6.1] Tiesa ir pieļāvusi kļūdu, atzīstot, ka rīkojuma pieņemšanas brīdī bija spēkā likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts, jo tieši 2002.gada 20.martā, kad stājās spēkā Satversmes tiesas spriedums tika pieņemts VSAA rīkojums Nr.26. VSAA nebija tiesības ar 2002.gada 20.martu turpināt atsaukties uz pārejas noteikumu 26.punktu. Satversmes tiesas spriedumā ir precīzi noteikts, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts ir atcelts ar Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienu, t.i., ar 2002.gada 20.martu. Līdz ar to tas atrisina tiesas kļūdaino secinājumu, kas pieļauj, ka tiesību norma var vienlaicīgi būt spēkā un būt atcelta.

[6.2] Tiesa neanalizēja likuma "Par valsts pensijām" 34.pantu. Minētais pants konkrēti neprasa ziņot par pensionāru darba attiecībām. Līdz ar to šī tiesību norma ir nekonkrēta, jo prasa pensionāriem pašiem izvērtēt, pie kādiem apstākļiem viņiem ir jāziņo. Tiesa šo apstākli nav ņēmusi vērā un viennozīmīgi atzinusi kasācijas sūdzības iesniedzēja vainu nezīņošanā par viņam neizprotamiem apstākļiem. Turklāt pensionāri uzskatīja, ka neviens nav mainījis likuma "Par valsts pensijām" 30.panta pirmo daļu.

[6.3] Neatbilstošs ir tiesas konstatētais fakts, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs ir bijis sociāli apdrošinātā persona. Valmieras tiesas lietvedībā atrodas dokumenti, kas apliecina, ka VID draudot piespieda SIA "Traktors" nomaksāt sociālo nodokli par kasācijas sūdzības iesniedzēju. Tāpat minētie dokumenti apliecina, ka šajā laikā Pāvils M. algotu darbu nav strādājis un atalgojumu nav saņēmis.

Tiesas konstatētais fakts ir tās izdomājums, jo šāds atzinums nav iekļauts pirmās instances tiesas spriedumā.

[7] Pāvils M. lūdz kasācijas sūdzību izskatīt bez viņa klātbūtnes. 2004.gada 26.oktobrī saņemta VSAA vēstule, kurā tā norādījusi, ka piekrīt izskatīt lietu rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Lietā nav strīda, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija spēkā līdz 2002.gada 19.martam.

Pāvils M. kasācijas sūdzībā norādījis (sk. 6.1.punktu), ka VSAA nebija tiesības ar 2002.gada 20.martu turpināt atsaukties uz pārejas noteikumu 26.punktu. Ņemot vērā kasācijas sūdzības raksturu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka lietā faktiski ir strīds, vai VSAA, izdodot rīkojumu, 2003.gada 20.janvārī varēja piemērot likuma "Par valsts pensijām" 34.pantu un pārejas noteikumu 32.punktu (tiesību normas, ar kurām VSAA direktors pamatoja 2003.gada 20.janvāra rīkojumu, sk. 2.punktu).

[9] Likuma "Par valsts pensijām" 34.pants noteica, ka valsts pensijas saņēmēja pienākums ir ziņot VSAA filiālei par tādu apstākļu iestāšanos, kas izraisa grozījumus izmaksājamās pensijas apmērā. Konkrētajā lietā VSAA uzskatīja, ka Pāvils M. nav ziņojis, ka strādā, t.i., ka viņš kļuvis par sociāli apdrošināto personu. To, ka apstākļi – persona ir kļuvusi par sociāli apdrošināmo personu – izraisa grozījumus izmaksājamās pensijas apmērā, nosaka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts.

Pārejas noteikumu 26.punkts noteica, ka pensijas saņēmējam, kurš kļuvis par obligāti sociāli apdrošināmu personu, pārtraucama noteikta pensijas daļas izmaksa. Tas nozīmē, ka strādājošam pensionāram pie noteiktiem apstākļiem nepienākas pilna pensija.

Savukārt likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts noteica, ka no personas, kura, būdama sociāli apdrošināmā persona, par to pretēji likuma 34.pantā noteiktajam nebija ziņojusi VSAA filiālei, ir tiesības izdarīt ieturējumus ne vairāk kā 30 procentu apmērā no izmaksājamās pensijas, līdz tiek dzēsta pensijas pārmaksa. Šī norma nosaka izņēmumu gadījumus no šā likuma 36.panta pirmās daļas 3.punktā noteiktā vispārīgā principa, kas noteic, ka no pensijas summas, kas pensionāram pārmaksāta viņa vainas dēļ, ik mēnesi ieturami ne vairāk kā 10 procenti no izmaksājamās pensijas. Turklāt no 32.punktā ietvertās tiesību normas secināms, ja persona ir ieguvusi sociāli apdrošināmās personas statusu un vienlaicīgi saņem pensiju noteiktā apmērā, personai rodas 34.pantā noteiktais pienākums ziņot.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments secina: lai noskaidrotu, vai VSAA pamatoti piemērojusi likuma "Par valsts pensijām" 34.pantu un pārejas noteikumu 32.punktu, vispirms ir jānoskaidro, vai VSAA, izdodot rīkojumu, 2003.gada 20.janvārī varēja piemērot pārejas noteikumu 26.punktu attiecībā uz laika periodu pirms Satversmes tiesas sprieduma, ar kuru minētā tiesību norma atzīta par spēkā neesošu, spēkā stāšanās.

[10] Šādu jautājumu Administratīvo lietu departaments jau ir analizējis vairākās lietās, kuru faktiskie un tiesiski apstākļi ir līdzīgi konkrētajai lietai (sk., piemēram, 2004.gada sprieduma lietā Nr.SKA-5 18.punktu un 2004.gada sprieduma lietā Nr.SKA-56 15.punktu). Minētajās lietās Administratīvo lietu departaments norādīja, ka, izdodot administratīvo aktu, iestādei ir jāpiemēro tās materiālo tiesību normas, kas bija spēkā laikā, kad pastāvēja juridiski nozīmīgie apstākļi. Tā kā konkrētajā lietā Pāvils M. sociāli apdrošinātās personas statusā atradās laika posmā, kad likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija spēkā, un lietā nav strīda, ka tas bija spēkā līdz 2002.gada 19.martam, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šīs tiesību normas piemērošana attiecībā uz laika periodu pirms Satversmes tiesas sprieduma ir pareiza. Tādējādi arī nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais arguments [6.1], ka VSAA nebija tiesības ar 2002.gada 20.martu turpināt atsaukties uz pārejas noteikumu 26.punktu. Ņemot vērā iepriekšēikto, VSAA, izdodot rīkojumu, 2003.gada 20.janvārī varēja piemērot likuma "Par valsts pensijām" 34.pantu un pārejas noteikumu 32.punktu.

[11] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam (sk. 6.2.punktu), ka likuma "Par valsts pensijām" 34.pants ir nekonkrēts un neprasa ziņot par pensionāru darba attiecībām. 34.pants uzliek personai pienākumu ziņot VSAA filiālei par tādu apstākļu iestāšanos, kas izraisa grozījumus izmaksājamās pensijas apmērā. Pāvils M. uzskata, ka neskaidrību rada pantā ietvertā fāze "apstākļu iestāšanās, kas izraisa grozījumus izmaksājamās pensijas apmērā". Apstākļus, kas rada šādus grozījumus, likumdevējs ir norādījis citos likuma "Par valsts pensijām" pantos un pārejas noteikumos. Piemēram, šā likuma pārejas noteikumu 26.punktā, kas bija spēkā arī no 2001.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 19.martam, ir noteikts, ka sociāli apdrošinātās personas statuss var izraisīt minētos grozījumus (sk. arī 9.punktu). Līdz ar to arī nav pamatots kasācijas arguments (sk. 6.2.punktu), ka 34.pants neprasa ziņot par pensionāru darba attiecībām, jo, ņemot vērā likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 5.pantu, arī strādājoši pensionāri iekļaujas likuma "Par valsts pensijām" 34.panta regulējumā. Minētā likuma 5.pants noteic, ka par sociāli apdrošinātu personu ir uzskatāmi visi 15 gadu vecumu sasniegušie darba ņēmēji un pašnodarbinātās

personas. Tā kā Pāvils M. bija uzskatāms par darba ņēmēju šā likuma izpratnē, viņš bija sociāli apdrošinātu persona (sk. arī 14.punktu).

[12] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam (sk. 6.2.punktu), ka apelācijas instances tiesa nav vērtējusi likuma "Par valsts pensijām" 34.pantu. Lai arī apelācijas instance tiesa spriedumā tieši nav norādījusi, ka konkrētajā lietā ir iestājušies 34.pantā minētie apstākļi, tiesa ir konstatējusi, ka ir iestājušies šā likuma pārejas noteikumu 26.punktā noteiktie apstākļi un sasaistījusi šā punkta tiesiskās sekas ar 34.pantu, pašu 34.pantu tikai pieminot.

[13] Administratīvo lietu departaments vienlaicīgi norāda, ka likuma "Par valsts pensijām" 34.pants nerada pretrunas ar šā likuma 30.panta pirmo daļu, kas noteic, ka vecuma pensiju piešķir uz mūžu (sk. 6.2.punktu). Kā redzams no lietas materiāliem, Pāvilam M. vecuma pensija nav atņemta, bet tika ierobežots tās izmaksas apmērs.

[14] Tāpat Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam (sk. 6.3.punktu), ka ir neatbilstošs apelācijas instances tiesas konstatētais fakts, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs ir bijis sociāli apdrošināta persona. Likuma "Par sociālo apdrošināšanu" 5.panta ceturtā daļa noteic, ka persona ir sociāli apdrošināta un par to ir jāveic obligātās iemaksas, sākot ar dienu, kad šī persona ir ieguvusi darba ņēmēja statusu, kurus nodarbina darba devējs. Tātad persona sociāli apdrošinātās personas statusu iegūst ar brīdi, kad ir ieguvusi darba ņēmēja statusu. Konkrētajā lietā par Pāvilu M. SIA "Traktors" veicis valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ko arī konstatējusi apelācijas instances tiesa (sk. 5.2.punktu). Turklāt vērā ņemams ir apgabaltiesas konstatētais apstāklis (sk. 5.2.punktu), ka Pāvils M. nav ne apstrīdējis, ne pārsūdzējis VID administratīvos aktus, ar kuriem viņam kā darba ņēmējam tika pieprasīts nomaksāt sociālās apdrošināšanas iemaksas. Šādu apstākli Administratīvo lietu departaments atzīst par tādu, kas apliecina personas nevēlēšanos revidēt ar administratīvo aktu radītās, grozītās vai izbeigtās tiesiskās attiecības.

Ar Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta spriedumu lietā Nr.2001-12.01 ne tikai atcelts likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts, bet vienlaicīgi šā sprieduma 3.1.3.punktā dota 26.punkta interpretācija, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 17.panta piekto daļu tiesai ir jāpiemēro. Satversmes tiesa norādīja: "[Likumdevējs], nosakot ierobežojumus nodarbinātajiem pensionāriem, [26.punktā] (...) izvēlējies citu kritēriju – pensionāra atrašanos obligāti sociāli apdrošināmās personas (darba ņēmēja vai pašnodarbinātā) statusā – neatkarīgi no citu ienākumu esamības un apmēra. Tādējādi, pamatojoties uz [26.punktu], piešķirtās pensijas

apmērs tiek samazināts pat tad, ja, pirmkārt, pensionārs no savas nodarbošanās ienākumus faktiski negūst, piemēram, atrodas atvaļinājumā bez darba algas saglabāšanas vai ir atteicies no darba samaksas, vai, otrkārt, viņa nopelnītā darba samaksa ir mazāka par neizmaksāto pensijas daļu." No minētās interpretācijas secināms: lai tiesa varētu atzīt, ka VSAA ir pareizi piemērojusi pārejas noteikumu 26.punktu un līdz ar to arī 34.pantu un pārejas noteikumu 32.punktu, tai bija jākonstatē, vai laika posmā no 2001.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 19.martam, Pāvils M. atradās sociāli apdrošinātās personas statusā. Apelācijas instances tiesa šādu apstākļu pastāvēšanu ir konstatējusi.

Nav vērā ņemama kasācijas sūdzības iesniedzēja norāde (sk. 6.3.punktu) uz VID izziņu, kas apliecina, ka par Pāvilu M. nav maksāts iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Pārejas noteikumu 26.punkts ne šādu kritēriju, ne kādu citu kritēriju, kas apliecinātu, ka persona ir saņēmusi atlīdzību, neprasa konstatēt, līdz ar to tiesai nevajadzēja vērtēt šo apstākļu nozīmi lietā.

[15] Pamatojoties uz minētajiem apsvērumiem, Administratīvo lietu departaments secina, ka apelācijas instances tiesa ir pareizi konstatējusi, ka Pāvils M. ir bijis sociāli apdrošināta persona un pamatoti atzinusi, ka VSAA Valmieras filiāles direktora 2003.gada 20.janvāra rīkojums Nr.79 un VSAA 2003.gada 27.februāra lēmums Nr.39 ir likumīgs un pamatots.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments konstatē, ka Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ir pareizi piemērojusi tiesību normas, pareizi tās interpretējusi un tādēļ tās 2004.gada 26.aprīļa spriedums ir atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.aprīļa spriedumu atstāt negrozītu, bet Pāvila M. kasācijas sūdzību noraidīt.

6. Spriedumi lietās par citu valsts pārvaldes iestāžu pieņemtajiem lēmumiem

Par iestādes pārstāvi administratīvajā lietā (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 3.punkts un 6.pants)

Zemes strīdu komisija ir Valsts zemes dienesta struktūrvienība un iekļaujas vienotā Valsts zemes dienesta hierarhiskajā sistēmā. Par administratīvā procesa dalībnieku tādējādi uzskatāms Valsts zemes dienests, kas ir tiesīgs pilnvarot savas amatpersonas un darbiniekus pārstāvēt to tiesā.

Lieta Nr. SKA-12

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējai Lilijai A. un Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas pārstāvim E.Kraštinam,

2004.gada 9.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Lilijas A. pieteikuma par Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas kadastra pārvaldes Valkas biroja zemes strīdu komisijas 2002.gada 29.augusta lēmumu, sakarā ar Lilijas A. kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1991.gadā Lilija A. kā J.A. mantiniece griezusies Trikātas pagasta padomē ar iesniegumu piešķirt īpašumā Valkas rajonā, Trikātas pagastā esošo nekustamo īpašumu (..) ar zemes kopplatību 18,87 ha. Ar Trikātas pagasta padomes 1995.gada 30.maija un 1996.gada 29.novembra lēmumu pieteicējai pastāvīgā lietošanā piešķirta visa mantojamā zeme (22.lpp.). Savukārt S.V. ar Trikātas pagasta zemes komisijas 1996.gada 30.oktobra lēmumu piešķirta zeme 2 ha platībā piemājas saimniecības uzturēšanai.

Laikā no 1998.gada 3.decembra līdz 1999.gada 26.maijam visās trīs tiesu instancēs tika izskatīta pieteicējas prasība par Valkas rajonā, Trikātas pagastā esošā nekustamā īpašuma (..) atgūšanu 1940.gada robežās, jo daļa no šajās robežās esošās zemes ar iepriekš minēto

Trikātas pagasta zemes komisijas lēmumu tika piešķirta S.V. Pieteicējas prasība visās trīs tiesu instancēs tika noraidīta, jo pieteicēja līdz likumā noteiktajam termiņam – 1996.gada 1.jūnijam – nebija iesniegusi pilnīgu (..) robežu plānu.

[2] 2002.gada 6.jūnijā pieteicēja iesniegusi pieteikumu Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas kadastra pārvaldes Valkas biroja zemes strīdu komisijai (turpmāk – komisija), apstrīdot Valsts zemes dienesta amatpersonu izgatavotos robežu plānus un norādot, ka: 1) 1998.gada 4.jūnijā pieteicējai un S.V. tika paziņoti lēmumi par zemes lietošanu. Šiem paziņojumiem pievienotie zemes robežu plāni neatbilst ne pieteicējas, ne S.V. pieprasītajām robežām; 2) 2000.gada 29.martā B. Ķepītes izgatavotā (..) zemes robežu shēma neatbilst pieteicējas pieprasītajām zemes robežām, kā arī nesakrīt ar iepriekš minētajiem robežu plāniem; 3) arī 2000.gada 24.oktobrī Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas Valkas rajona filiālē ticis pieņemts lēmums attiecībā uz pavisam citām zemes robežām.

2002.gada 30.jūnijā un 1.jūlijā pieteicēja komisijai nosūtījusi papildu iesniegumu un dokumentus.

[3] 2002.gada 29.augustā komisijā, izskatot Lilijas A. iesniegumus par (..) zemi, citastarp, tika pieņemts lēmums atstāt neizskatītu pieteicējas 2002.gada 6.jūnija iesniegumu, jo tajā minētie jautājumi neietilpst komisijas kompetencē.

[4] Uzskatot šādu komisijas rīcību par nelikumīgu, Lilija A. iesniegusi sūdzību Valkas rajona tiesai, lūdzot komisijas lēmumu atcelt.

Valkas rajona tiesa ar 2002.gada 13.novembra spriedumu noraidījusi pieteicējas iesniegto sūdzību, bet komisijas 2002.gada 29.augusta lēmumu atstājusi negrozītu.

[5] Par minēto Valkas rajona tiesas spriedumu pieteicēja iesniegusi apelācijas sūdzību.

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa), atzīstot Valkas rajona tiesas spriedumu par likumīgu un pamatotu, noraidījusi pieteicējas apelācijas sūdzību un pamatojusi:

1) likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.panta 1.punkts paredz, ka ar zemes lietojuma un īpašuma robežām saistītos strīdus izskata Valsts zemes dienesta attiecīgā rajona nodaļas izveidota komisija. Taču jautājums par pieteicējas tiesībām atgūt zemi 1940.gada robežās jau ir izskatīts visās tiesu instancēs;

2) pieteicējas 2002.gada 6.jūnija pieteikumā uzdotie jautājumi saskaņā ar likumu "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" neietilpst komisijas kompetencē. Tomēr, ja pieteicēja uzskata, ka

Valsts zemes dienesta amatpersonas nelikumīgi sagatavojušas zemes robežu shēmas, šis jautājums risināms Valsts zemes dienestā;

3) saskaņā ar 1998.gada 15.jūnija Norādījumu par zemes strīdiem, kuru izskatīšana ietilpst Valsts zemes dienesta kompetencē, 3.punktu ar zemes lietojumu un īpašumu robežām saistītie strīdi ir strīdi par robežas atrašanās vietu dabā. Pieteicējas 2002.gada 6.jūnija pieteikumā komisijai uzdotie jautājumi attiecas uz šajā pieteikumā minēto plānu atbilstību viens otram un pieprasītajām zemes robežām, taču pieteikums neattiecas uz robežas atrašanās vietu dabā. Valkas rajona tiesa secināja, ka pieteicējai nav tikusi uzsākta strīdus zemes gabala robežu ierādīšana dabā, bet šādu Valkas rajona tiesas secinājumu pieteicēja nav apstrīdējusi. Bez tam saskaņā ar Civilprocesa likuma 192.pantu un šā likuma pārejas noteikumu 1.punktu tiesa taisa spriedumu par sūdzībā norādīto priekšmetu un uz sūdzībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas. Sūdzībā nav norādīts, ka komisija ar 2002.gada 29.augusta lēmuma 2.–5.punktu būtu pretlikumīgi izskatījusi pieteicējas 2002.gada 16.jūlija iebildumus;

4) pirmās instances tiesa spriedumā ir neprecīzi atsaukusies uz Civilprocesa likuma 239.¹–239.⁷ pantu, taču šāda neprecizitāte nav pamats atzīt spriedumu par nelikumīgu. Arī pārējie pieteicējas norādītie argumenti par Valkas rajona tiesas darbībām neietekmē sprieduma pareizību.

[6] Par apgabaltiesas 2003.gada 20.augusta spriedumu Lilija A. iesniegusi kasācijas sūdzību. Pieteicēja norāda, ka apgabaltiesa ir pieļāvusi būtiskus materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus. Proti,

1) par 2003.gada 20.augusta tiesas sēdes vietu un laiku komisijai nav paziņots, un tā uz tiesas sēdi arī neieradās. Tiesas sēdē tika pārkāpts Civilprocesa likuma 155.pants – netika pārbaudīts fakts par tiesas sēdes paziņošanu pusēm, netika pārbaudīta procesa dalībnieku ierašanās un komisijas neierašanās iemesls. Neskatoties uz to, ka pieteicēja apelācijas sūdzībā kā atbildētāju norādīja komisiju, lietas materiālos nav atrodami pierādījumi, ka komisijai būtu nosūtīta pavēste. Lietas materiālos esošajā izziņā atrodamais ieraksts par tiesas sēdes paziņošanu pusēm nav pietiekams pierādījums tam, ka komisijai par tiesas sēdi paziņots. Tādējādi apgabaltiesas pieļautais Civilprocesa likuma 452.panta trešās daļas 2.punkta pārkāpums novedis pie nepareizas lietas izspriešanas;

2) apgabaltiesa lietu 2003.gada 20.augusta sēdē izskatīja nelikumīgā sastāvā. Lieta netika skatīta tādā tiesas sastāvā, kāds sākotnēji tika noteikts pieteicējas apelācijas sūdzības izskatīšanai. Tiesnesis, ar kuru tika aizstāts sākotnēji nozīmētais tiesnesis lietas izskatīšanai, esot personīgi ieinteresēts lietas iznākumā, tādēļ šāds

nelikumīgs tiesas sastāvs novedis pie nepareizas lietas izspriešanas. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 452.panta trešās daļas 1.punktu tas ir būtisks procesuālo tiesību normu pārkāpums;

3) spriedumā nav izvērtēts apelācijas sūdzībā norādītais pieteicējas arguments, ka Valkas rajona tiesas spriedums ir nelikumīgs, jo pamatots ar tādu materiālo tiesību normu, kas konkrētajā gadījumā nav piemērojama. Tā kā pieteicējas sūdzība ir par komisijas lēmuma atcelšanu, ko reglamentē likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.panta 1.punkts, Valkas rajona tiesas sprieduma pamatojums ar Civilprocesa kodeksa 239.¹–239.⁷ pantu ir nelikumīgs. Komisijas lēmuma atcelšana nav izskatāma saskaņā ar šiem pantiem un Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 1.punktu, Civilprocesa kodeksa 228.panta 3.punktu. Bez tam apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka Valkas rajona tiesa savu spriedumu pamatojusi ar neesošām tiesību normām – Civilprocesa likuma 239.¹–239.⁷ pantu. Ne Valkas rajona tiesa, ne apgabaltiesa nav vērtējusi pieteicējas sūdzības pamatu – likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.panta 1.punktu un likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 57., 64., 67. un 68.pantu. Tādējādi tiesa, nepiemērojot šīs materiālās tiesību normas, kuras vajadzēja piemērot, pieļāvusi Civilprocesa likuma 451.pantā minēto pārkāpumu;

4) apgabaltiesa nav izskatījusi jautājumu par pieteicējas tiesībām uz komisijai iesniegtā 2002.gada 6.jūnija pieteikuma izskatīšanu. Spriedumā nav norādīta tiesību norma, kura pieļautu komisijai neizskatīt iesniegtu pieteikumu, bet ir tikai atsauce uz likumiem "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos", "Par zemes komisijām" un likumu "Par zemes privatizāciju lauku apvidos". Atsaucoties uz 1998.gada 15.jūnija Norādījumiem par zemes strīdiem, kuru izskatīšana ietilpst Valsts zemes dienesta kompetencē, apgabaltiesa apzināti nav nosaukusi šos zemes strīdu veidus, jo tiem atbilst pieteicējas norādītie lietas apstākļi. Apgabaltiesa spriedumā norādījusi maldinošu apstākli par to, ka 2002.gada 6.jūnija pieteikums ir tikai par robežu strīdu plānā, jo jēdzieni "robeža dabā" un "robeža pārskata plānā" nav atdalāmi. Bez tam apgabaltiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 418.pantā noteiktās apelācijas sūdzības izskatīšanas robežas – tā nav lēmusi par komisijas 2002.gada 29.augusta lēmuma likumību, bet skatījusi lietu pēc būtības par zemes robežu strīdu pārskata plānā un dabā.

Pamatojoties uz iepriekš minētajiem argumentiem, pieteicēja lūdz atcelt apgabaltiesas 2003.gada 20.augusta spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7] Tiesas sēdē Lilija A. uzturēja kasācijas sūdzību, uzsverot, ka komisijai bija jāizskata viņas iesniegums.

Savukārt Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas pārstāvis E. Krastiņš puda viedokli, ka apgabaltiesas spriedums atstājams spēkā. Viņš paskaidroja, ka komisija vairs nepastāv, tādēļ par tiesas sēdēm ticis paziņots Vidzemes reģionālajai nodaļai, kuras pārstāvis piedalījies lietas izskatīšanā.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar Civilprocesa likuma (turpmāk – CPL) 452.panta trešās daļas 2.punktu par procesuālo tiesību normas pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, uzskatāms tas, ka tiesa lietu izskatījusi, pārkāpjot procesuālo tiesību normas, kas nosaka pienākumu paziņot procesa dalībniekiem par tiesas sēdes laiku un vietu.

Pieteicēja norādījusi, ka atbildētājs ir komisija.

Lai gan komisija, būdama valsts pārvaldes iestāde, pati bija tiesīga izdot personām adresētus administratīvus aktus, tā pildīja daļu no Valsts zemes dienesta kompetencē esošajiem pienākumiem. Komisija bija izveidota kā Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas kadastra pārvaldes Valkas biroja struktūrvienība (53.lpp.), tādējādi tā iekļāvās vienotā Valsts zemes dienesta hierarhiskā sistēmā. Līdz ar to par atbildētāju tiesas procesā ir uzskatāms Valsts zemes dienests, kam ir tiesības pilnvarot savas amatpersonas un darbiniekus to pārstāvēt tiesā. No lietas materiāliem redzams (sk. 149. un 151.lpp.), ka par 2003.gada 20.augusta sēdi apgabaltiesā paziņots Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālajai nodaļai, kuras pārstāvis ir arī piedalījies tiesas sēdē (158.–60.lpp.).

Tādējādi nav pamatots pieteicējas pirmais kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka apgabaltiesa nav paziņojusi pusēm par tiesas sēdes vietu un laiku un ka tas novedis pie nepareizas lietas izspriešanas.

[9] CPL 452.panta trešās daļas 1.punkts noteic, ka par procesuālo tiesību normas pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, uzskatāms tas, ka tiesa lietu izskatījusi nelikumīgā sastāvā.

Šī tiesību norma tulkojama kopsakarā ar tām tiesību normām, kuras nosaka tiesas sastāvu lietas izskatīšanā.

Pirmkārt, atbilstoši CPL 16.pantam un likuma "Par tiesu varu" 38., 61.pantam civillietas apgabaltiesa apelācijas instancē izskata koleģiāli trīs apgabaltiesas tiesnešu, kurus amatā ir apstiprinājus Saeima, sastāvā.

Otrkārt, tiesnesis ir tiesīgs piedalīties lietas izskatīšanā, ja nepastāv CPL 18. un 19.pantā, kā arī likuma "Par tiesu varu" 14. un 15.pantā minētie apstākļi.

Treškārt, jāievēro tiesas sastāva nemainīguma princips (sk. CPL 14.pantu), proti, lietas izskatīšana pēc būtības noris nemainīgā tiesas sastāvā. Taču šis princips neaizliedz objektīvu apstākļu dēļ tiesas sastāvu mainīt līdz lietas izskatīšanai pēc būtības.

No lietas materiāliem redzams, ka ar Vidzemes apgabaltiesas priekšsēdētājas rezolūciju pieteicējas lietas izskatīšanai tiesas sēdē norīkoti tiesneši: A.Bukavs, S.Bakmane un Z.Cera. Tomēr 2003.gada 20.augusta tiesas sēdē tiesnesi Z.Ceru ir aizstājis tiesnesis A.Laufmanis.

Tiesnesis A.Laufmanis likuma "Par tiesu varu" noteiktajā kārtībā bija apstiprināts par Vidzemes apgabaltiesas tiesnesi. Lietā neatrodas ziņas, kas liecinātu par tādu apstākļu esamību, kuru dēļ tiesnesis A.Laufmanis nevarēja piedalīties šās lietas izskatīšanā. Turklāt tiesas sēdē pieteicēja nav izmantojusi tiesības pieteikt noraidījumu tiesnesim A. Laufmanim (160.lpp.). Tiesnesis A.Laufmanis aizstājis tiesnesi Z.Ceru jau pirms lietas iztiesāšanas uzsākšanas. Savukārt kārtību, kādā tiesas priekšsēdētājs norīko tiesnešus izskatīt lietas, regulē katras tiesas iekšējie akti, ievērojot arī procesuālās ekonomijas principu un tiesnešu noslogojumu.

Līdz ar to nav pamatots pieteicējas kasācijas sūdzībā norādītais apgalvojums, ka apgabaltiesa lietu izskatījusi nelikumīgā sastāvā, un tas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

[10] Saskaņā ar CPL 450.panta trešo daļu kasācijas kārtībā var pārsūdzēt apelācijas instances tiesas spriedumu, ja tiesa pārkāpusi materiālo tiesību normas. Atbilstoši CPL 451.pantam tiesa ir pieļāvusi materiālo tiesību normu pārkāpumu, ja tā nav piemērojusi to materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot, vai piemērojusi to materiālo tiesību normu, kuru nevajadzēja piemērot.

Pieteicējas minētās tiesību normas – likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 57., 64., 67. un 68.pants vispārīgi regulē zemes strīdu izšķiršanas kārtību. Savukārt likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.panta 1.punkts paredz uz laiku – pēc pagastu zemes komisiju darbības izbeigšanas līdz zemes reformas pabeigšanai – Valsts zemes dienesta struktūrā izveidot zemes strīdu komisiju, kā arī nosaka tās kompetenci.

Atbilstoši likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 57.pantam zemes strīdi ir fizisko un/vai juridisko personu savstarpēji strīdi sakarā ar zemes piešķiršanu un lietošanu. Tiesā šādi strīdi izskatāmi prasības tiesvedības kārtībā.

Taču pieteicēja šajā lietā sūdzas par valsts pārvaldes iestādes – komisijas lēmumu, un šādas sūdzības izskatīšanai tiesā līdz 2004.gada 1.februārim bija piemērojams Civilprocesa kodeksa 239.¹–239.⁷pants, kā arī CPL pārejas noteikumu 1.punkts. Pieteicējas sūdzība Valkas rajona tiesā ir iesniegta un pieņemta atbilstoši

Civilprocesa kodeksa 239.¹–239.⁷pantam un lietas izskatīšana pēc būtības tiesas sēdē notikusi arī atbilstoši CPL normām. Bez tam apgabaltiesa ir ņēmusi vērā likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.panta 1.punktā noteikto zemes strīdu komisijas kompetenci. Tādējādi ne pirmās, ne otrās instances tiesa nav pārkāpusi materiālo tiesību normas, kā arī ir ievērojusi procesuālo tiesību normas, kas nosaka šāda rakstura lietas izskatīšanas kārtību tiesā.

Bez tam apgabaltiesa ir novērtējusi pieteicējas argumentu, ka rajona tiesas spriedums pamatots ar neesošu tiesību normu, un atzinusi, ka neprecīza atsauce uz normatīvā akta nosaukumu tiesas spriedumā nav iemesls tā atzīšanai par nelikumīgu.

[11] Kasācijas sūdzībā pieteicēja norāda, ka apgabaltiesa pārkāpusi CPL 418.pantā noteiktās apelācijas sūdzības izskatīšanas robežas, skatot lietu pēc būtības, bet neņemot par komisijas 2002.gada 29.augusta lēmuma likumīgumu. Pieteicēja nepareizi atsaukusies uz tiesību normu, jo minētais pants nosaka apelācijas sūdzības robežas, kas jāievēro sūdzības iesniedzējam.

Savukārt lietas izskatīšanas robežas, kas noteiktas apelācijas instances tiesai, reglamentē CPL 426.pants. Saskaņā ar šā panta pirmo daļu tiesa apelācijas instancē izskata lietu pēc būtības tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā. Kā norādījusi Lilija A., apelācijas sūdzībā viņa lūgusi izlemt par viņas tiesībām uz 2002.gada 6.jūnija pieteikuma izskatīšanu zemes strīdu komisijā. No vienas puses, pieteicēja pareizi norādījusi, ka viņai ir tiesības saņemt atbildi pēc būtības. Taču, no otras puses, valsts pārvalde darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros un tā savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.

Komisijas kompetenci nosaka likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.panta 1.punkts. Proti, līdz zemes reformas pabeigšanai tā izskata ar zemes lietojuma un īpašuma robežām saistītos strīdus. Valsts Zemes dienesta amatpersonas ir sniegušas skaidrojumus, kuri strīdi ir saistīti ar zemes lietojumu un īpašuma robežām un līdz ar to izskatāmi zemes strīdu komisijā. Tie ir strīdi par robežas atrašanās vietu dabā (sk. Norādījumi par zemes strīdiem, kuru izskatīšana ietilpst Valsts zemes dienesta kompetencē, 56.lpp.). Savukārt citi strīdi saskaņā ar minētā likuma 15.panta 2.punktu izskatāmi citās institūcijās.

Lai konstatētu, vai komisijai bija tiesības izlemt Lilijas A. 2002.gada 6.jūnija pieteikumu, apgabaltiesai bija jānoskaidro pieteicējas prasījumu būtība, kā arī komisijas kompetence. Apgabaltiesa to arī darījusi. Ņemot vērā gan likumu "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos", gan likumu "Par zemes komisijām" un likumu "Par zemes privatizāciju lauku apvidos", kā arī

1998.gada 15.jūnija Norādījumus par zemes strīdiem, kuru izskatīšana ietilpst Valsts Zemes dienesta kompetencē, apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka komisijas kompetencē nebija izlemt Liliņas A. 2002.gada 6.jūnija pieteikumā norādītos jautājumus.

Tādējādi nav pamatots pieteicējas uzskats, ka apgabaltiesa pārkāpusi likumā noteiktās lietas izskatīšanas robežas.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu Senāts

n o s p r i e d a :

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.augusta spriedumu atstāt negrozītu, bet Liliņas A. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā ierakstāmo ziņu spēkā esamību (likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 4., 6.pants un 8.panta desmitā daļa)

Ne visām Uzņēmumu reģistrā reģistrējamām ziņām un faktiem ir konstitutīvs raksturs. Ziņas ar konstitutīvu raksturu ir spēkā no to reģistrēšanas brīža Uzņēmumu reģistrā, pārējās – no to pieņemšanas brīža atbildīgajā uzņēmuma institūcijā.

Lieta Nr. SKA-20

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Mikum Ā. un Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra pārstāvim S.Karelim,

2004.gada 30.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Mikus Ā. sūdzības par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra lēmumu atcelšanu, sakarā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 11.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2000.gada 27.decembrī Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra (turpmāk – Uzņēmumu reģistrs) valsts notāre pieņēma lēmumu izdarīt ierakstu Uzņēmumu reģistra žurnālā par sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Tējas nams" direktora E.Krūmiņa pilnvaru termiņa pagarināšanu.

Mikus Ā. kā SIA "Tējas nams" dalībnieks šo lēmumu pārsūdzēja Uzņēmumu reģistra galvenajam valsts notāram, lūdzot anulēt iepriekš minēto ierakstu Uzņēmumu reģistra žurnālā. Viņš norādīja, ka 2000.gada 24.augustā nav piedalījies SIA "Tējas nams" dalībnieku sapulcē un nav parakstījis šīs sapulces protokolu. Mikus Ā. paraksts protokolā esot viltots. Turklāt Uzņēmumu reģistram iesniegta protokola kopija, nevis oriģināls.

Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs 2001.gada 9.janvārī nolēma atstāt spēkā valsts notāres lēmumu.

[2] Par šādu Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra lēmumu Mikus Ā. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Viņš, citastarp, norāda, ka galvenajam valsts notāram bija jāpārbauda reģistrācijai iesniegtie dokumenti pēc būtības, proti, SIA "Tējas nams" dalībnieku sapulces 2000.gada 24.augusta protokola kopijas pareizība. Protokola kopijas pareizību apstiprinājis E. Krūmiņš, kura direktora pilnvaras tobrīd jau bija beigušās. Atbilstoši likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmitajai daļai E.Krūmiņa pilnvaras no jauna stātos spēkā tikai pēc reģistrācijas Uzņēmumu reģistrā.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2001.gada 5.novembra spriedumu apmierināja Mikus Ā. sūdzību un atcēla Uzņēmumu reģistra valsts notāres 2000.gada 27.decembra lēmumu un galvenā valsts notāra 2001.gada 9.janvāra lēmumu Nr.4.

[3] Izskatot Uzņēmuma reģistra apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, Rīgas apgabaltiesa (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2003.gada 11.novembra spriedumu apmierināja Mikus Ā. sūdzību un atcēla Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra 2001.gada 9.janvāra lēmumu Nr.4.

Apgabaltiesa konstatēja, ka E.Krūmiņa kā SIA "Tējas nams" direktora pilnvaras beigušās 2000.gada 20.septembrī. Kamēr direktora pilnvaru termiņa pagarināšana nav tikusi reģistrēta Uzņēmumu reģistrā, E.Krūmiņš vienpersoniski nevarēja izsniegt pilnvaru trešajai personai un parakstīt Uzņēmumu reģistram iesniedzamo dokumentu kopijas. Pilnvara trešajai personai bija jāizdod abiem SIA "Tējas nams" dalībniekiem.

Apgabaltiesa ir norādījusi, ka saskaņā ar Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumu Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" 15.punktu amatpersonai, parakstot vai apliecinot dokumentus, jāievēro pilnvaras.

Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa uzskata, ka Uzņēmumu reģistra valsts notārei, reģistrējot SIA "Tējas nams" dokumentus, bija jāpārbauda šo dokumentu atbilstība likumam.

Apgabaltiesa ir norādījusi Uzņēmumu reģistra argumentu par to, ka grozījumi izpildinstitūcijas sastāvā ir spēkā jau ar to pieņemšanas dienu. Likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 44.pants noteic, ka grozījumi sabiedrības izpildinstitūcijas sastāvā jāpaziņo Uzņēmumu reģistram. Savukārt likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.pants noteic, ka šis ziņas Uzņēmumu reģistram jāiesniedz 15 dienu laikā no lēmuma pieņemšanas brīža, un tie ir spēkā ar reģistrēšanas Uzņēmumu reģistrā brīdi.

[4] Uzņēmumu reģistrs par minēto spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, uzskatot, ka apgabaltiesa piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras šādā veidā nevajadzēja piemērot (nepareizi

interpretējusi materiālo tiesību normas). Uzņēmumu reģistrs paskaidro:

1) tā kā ieraksti Uzņēmumu reģistrā paziņo un deklarē kāda fakta pastāvēšanu, tas nozīmē, ka šādi fakti pastāv arī neatkarīgi no to reģistrācijas. Ja šādi fakti nav reģistrēti, ieinteresētajai personai ir iespēja un tiesības pierādīt šādu faktu esamību. Tā kā saskaņā ar likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 44.pantu par grozījumiem izpildinstitūcijas sastāvā un viņu pārstāvības tiesībās jāpaziņo Uzņēmumu reģistram, šo ziņu reģistrācijai ir tikai deklaratīvs raksturs. Savukārt šā likuma 43.panta otrā daļa noteic, ka dalībnieku sapulces lēmums ir obligāts tās dalībniekiem, tātad kļūst viņiem saistošs neatkarīgi no reģistrācijas Uzņēmumu reģistrā;

2) likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmitās daļas otrais teikums jātulko tādējādi, ka grozījumi stājas spēkā ar to ierakstīšanas brīdi Uzņēmumu reģistrā attiecībā pret trešajām personām. Trešās personas ir tiesīgas paļauties uz Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām ziņām. Turklāt likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.pantā tika veiktas izmaiņas, kas padarīja šā panta jēgu skaidrāku. Tādējādi Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmums reģistrēt izmaiņas sabiedrības izpildinstitūcijas pārstāvības tiesībās nepiešķir šai amatpersonai pašas pārstāvības tiesības;

3) Uzņēmumu reģistra būtība ir aizsargāt tirdznieciskās apgrozības drošību un publiskās intereses. Tādējādi arī likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmitās daļas pirmā teikuma mērķis ir aizsargāt patērētāja tiesības. Par šajā tiesību normā noteiktā termiņa pārkāpšanu iestājas administratīvā atbildība saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³pantu. Bez tam, ja šis termiņš ir pārkāpts, bet Uzņēmumu reģistram iesniegtie dokumenti atbilst citām likuma prasībām, Uzņēmumu reģistram šie dokumenti jāizskata un tajos ietvertās ziņas jāreģistrē.

[5] 2004.gada 2.februārī Senātā tika iesniegti Mikus Ā. paskaidrojumi sakarā ar kasācijas sūdzību. Paskaidrojumos Mikus Ā. uzsver, ka nepiekrīt Uzņēmumu reģistra piedāvātajai tiesību normu interpretācijai, jo tā noved pie rezultāta, kas ir pretēja likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmitās daļas jēgai un mērķim.

[6] Tiesas sēdē Uzņēmumu reģistra pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību. Viņš vēlreiz uzsvēra, ka ieraksts par sabiedrības izpildinstitūcijas termiņa pagarināšanu Uzņēmumu reģistra žurnālā atšķirībā no atsevišķiem citiem ierakstiem tikai apliecina fakta esamību, bet nevis to nodibina.

Mikus Ā., uzskatot, ka apgabaltiesas spriedums bijis pamatots, nepiekrita Uzņēmumu reģistra pārstāvja argumentiem un lūdza kasācijas sūdzību noraidīt.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 326.panta 3.punktu materiālo tiesību norma atzīstama par pārkāptu, ja tiesa to nepareizi interpretējusi.

Likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmitā daļa (redakcijā, kas bija spēkā lēmumu pieņemšanas laikā) noteica, ka "visus reģistrējamus grozījumus uzņēmumi (..) piesaka Uzņēmumu reģistrā 15 dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas. Grozījumi ir spēkā ar brīdi, kad tie reģistrēti Uzņēmumu reģistrā."

[7.1] Pamatots ir Uzņēmumu reģistra kasācijas sūdzībā paustais viedoklis, ka likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmitās daļas pirmā teikuma mērķis ir aizsargāt patērētāja tiesības, jo reģistrā tiek iekļautas "visas tās ziņas, kurās parasti tirgotāji ieinteresēti, t.i., firma, uzņēmuma raksturs, atbildība un reprezentācija" (Čakste Konstantīns. Tirdzniecības tiesības. Rīga, [b.i.], 1940., 41.lpp.). Tādējādi, lai nekavētu tirdzniecisko apgrozību, par Uzņēmumu reģistrā reģistrējamo ziņu neiesniegšanu termiņā var iestāties administratīvā atbildība saskaņā ar Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³pantu. Taču ziņu iesniegšanas termiņa nokavējums nav šķērslis šo ziņu reģistrēšanai vēlāk.

[7.2] To, kādas ziņas, fakti un kādi grozījumi piesakāmi reģistrēšanai Uzņēmumu reģistrā, noteic likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 4. un 6.pants, proti, jāreģistrē gan sabiedrības nodibināšanas fakts, gan ar to saistītie pamatdokumenti, gan citas ar sabiedrību saistītas ziņas.

Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka Uzņēmumu reģistrs, reģistrējot iepriekš minētos faktus, dokumentus un ziņas, veic dažādas funkcijas. Piemēram, likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 21.panta ceturtā daļa (redakcijā, kas bija spēkā 2000. gada 11. maijā) noteic, ka sabiedrība iegūst juridiskas personas tiesības ar tās reģistrēšanas brīdi Uzņēmumu reģistrā. Tādējādi likums šim ierakstam ir piešķīris konstitutīvu raksturu, bez kura sabiedrība ar ierobežotu atbildību neskaitās nodibināta un tai nerodas tiesībspēja (sk. arī likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 5.pantu un likuma "Par uzņēmējdarbību" 30.panta trešo daļu).

Taču sabiedrības izpildinstitūcijas konkrēto sastāvu, tā pilnvaru termiņu un šā termiņa pagarinājumu likums paredz noteikt dalībnieku sapulcei. Tā likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 38.panta pirmā daļa noteic, ka augstākā sabiedrības pārvaldes institūcija ir sabiedrības dalībnieku sapulce. Savukārt šā likuma

41.panta pirmās daļas 6.punkts paredz, ka vienīgi dalībnieku sapulce ir tiesīga iecelt vai ievēlēt (tātad arī mainīt) izpildinstitūcijas locekļus. Līdz ar to likums Uzņēmumu reģistra notāram nav piešķīris tiesības lemt par sabiedrības izpildinstitūcijas ievēlēšanu, kā arī tās pilnvaru termiņa pagarināšanu, bet tikai trešo personu interesēs ierakstīt šīs ziņas Uzņēmumu reģistrā.

Bez tam likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 43.panta otrās daļas pirmais teikums paredz, ka dalībnieku sapulces lēmumi dalībniekiem ir saistoši. Tādējādi pamatots ir kasācijas sūdzībā paustais arguments, ka Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām ziņām par izpildinstitūciju ir tikai deklaratīvs raksturs un ka dalībnieku sapulces lēmums par grozījumiem šajā sastāvā ir spēkā jau ar šā lēmuma pieņemšanas brīdi. Līdz ar to valsts notāram nebija iemesla apšaubīt un atteikt pieteikto faktu reģistrāciju.

[7.3] Iztulkojot likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmitās daļas otro teikumu, jāņem vērā Uzņēmumu reģistrā iekļaujamo ziņu statuss (sk. šā sprieduma motīvu daļas 7.2.apakšpunktu). Bez tam, tulkojot šo tiesību normu saistībā ar likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta divpadsmito daļu, izriet, ka deklaratīvie, faktus apliecinošie ieraksti Uzņēmumu reģistrā stājas spēkā ar to reģistrēšanas brīdi pret trešajām personām. Savukārt sabiedrības dalībniekiem šīs ziņas/fakti ir saistoši jau ar to pieņemšanas brīdi.

[8] Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka apgabaltiesa, piemērojot likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmito daļu, to nepareizi tulkojusi paplašināti. Šāda tulkojuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav tiesisks.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 11.novembra spriedumu atcelt un lietu nodot izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par bezdarbnieka statusa zaudēšanu (Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 12.panta pirmās daļas 6.punkts un 14.panta trešās daļas 1.punkts)

Bezdarbnieka pārejošu darbnespēju var pierādīt ar visiem normatīvajos aktos noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, nevis tikai ar darbnespējas lapu. Nodarbinātības valsts dienests, lemjot par bezdarbnieka statusa zaudēšanu, nepamatoti atsaucies uz Ministru kabineta noteikumiem "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība".

Lieta Nr. SKA-25

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Nodarbinātības valsts aģentūras pārstāvei G.Mirušķinai,

2004.gada 6.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Dmitrija K. sūdzības par bezpeļņas organizācijas valsts akciju sabiedrības "Nodarbinātības valsts dienests" amatpersonu lēmumu, sakarā ar Dmitrija K. kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 1.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 7.jūlijā bezpeļņas organizācijas valsts akciju sabiedrības "Nodarbinātības valsts dienests" (turpmāk – Nodarbinātības dienests) filiāles "Daugavpils centrs" vadītājs pieņēma lēmumu Nr.4780 par Dmitrija K. bezdarbnieka statusa zaudēšanu. Lēmuma pamatojumā norādīts, ka Dmitrijs K. nav pildījis Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā noteiktos pienākumus, proti, nokavējis likumā noteikto mēneša termiņu apmeklējumam Nodarbinātības dienestā un nav uzrādījis attaisnojošus šā nokavējuma dokumentus.

Šo lēmumu Dmitrijs K. pārsūdzējis Nodarbinātības dienesta direktoram, norādot, ka:

1) Nodarbinātības dienestā viņš nav varējis ierasties attaisnojošu iemeslu dēļ, jo 2003.gada 3.jūlijā saslima un bija spiests uzsākt ārstēšanos;

2) Nodarbinātības dienestā viņš ieradās 2003.gada 7.jūlijā un uzrādīja slimību apliecinājošus dokumentus.

Ar Nodarbinātības dienesta direktora vietnieces 2003.gada 22.jūlija lēmumu Nr.50.4/662 Dmitrija K. sūdzība tika noraidīta.

[2] 2003.gada 23.jūlijā Dmitrijs K. iesniedza sūdzību Daugavpils tiesai, kurā lūdza atcelt Nodarbinātības dienesta amatpersonu lēmumus par bezdarbnieka statusa zaudēšanu.

Ar 2003.gada 12.augusta spriedumu Daugavpils tiesa Dmitrija K. sūdzību apmierināja.

[3] Par šo spriedumu apelācijas sūdzību Latgales apgabaltiesai (turpmāk – apgabaltiesa) iesniedza Nodarbinātības dienests.

Ar 2003.gada 1.decembra spriedumu apgabaltiesa noraidīja Dmitrija K. sūdzību un atstāja negrozītu Nodarbinātības dienesta filiāles "Daugavpils centrs" vadītāja 2003.gada 7.jūlija lēmumu Nr.4780. Apgabaltiesa secināja, ka izšķiramās lietas pamatā ir jautājums par to, vai 2003.gada 3.jūlijā Dmitrijam K. bija iestājusies pārejoša darbnespēja, kas varētu būt attaisnojošs iemesls bezdarbnieka nokavējumam ierasties Nodarbinātības dienestā noteiktajā laikā. Apgabaltiesa atzinusi, ka:

1) no Nodarbinātības dienestam iesniegtā 2003.gada 3.jūlija izraksta no ambulatorās slimnieka medicīnas kartes neizriet, ka Dmitrijam K. būtu iestājusies pārejoša darbnespēja. Kartē norādīta tikai slimības diagnoze, bet attiecīgajā izziņas ailē Nr.8 atzīmes par darbnespēju nav. Turklāt Daugavpils tiesa šo rakstveida pierādījumu vērtējusi saskaņā ar normatīvo aktu, kas tobrīd vairs nebija spēkā;

2) Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums ne tikai nodrošina bezdarbniekiem un darba meklētājiem iespēju atgriezties darba tirgū, bet uzliek šīm personām arī pienākumus, kuri jāpilda pēc labas ticības. Viens no šiem pienākumiem ir bezdarbniekam ik mēnesi ierasties Nodarbinātības dienestā un uzrādīt bezdarbnieka statusu apliecinājošus dokumentus, kā arī tos dokumentus, kas apliecina attaisnojošu neierašanos šajā dienestā. Dmitrijs K. ir bijis iepazīstināts ar bezdarbnieka pienākumiem. Taču tikai pēc Nodarbinātības dienesta darbinieku pieprasījuma viņš iesniedza izziņu par saslimšanu 2003.gada 3.jūlijā. Bez tam Dmitrijs K. pat bija atteicies no darbnespējas lapas izrakstīšanas;

3) tā kā pārejoša darbnespēja ir attaisnojošs iemesls, lai bezdarbnieks neierastos Nodarbinātības dienestā, pamatota ir šā dienesta atsauce uz Ministru kabineta 2001.gada 3.aprīļa noteikumiem Nr.152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība" 1.punktu. Šī tiesību norma noteic, kā tiek apliecināta pārejoša darbnespēja. Taču Dmitrijs K. iepriekš minēto tiesību normu izpratnē nav pierādījis, ka viņam bija iestājusies pārejoša darbnespēja.

[4] Par apgabaltiesas spriedumu Dmitrijs K. iesniedza kasācijas sūdzību un norādīja, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi materiālo un procesuālo tiesību normas, kā arī nepareizi piemērojusi speciālās tiesību normas:

1) apgabaltiesas spriedums pamatots ar Civilprocesa kodeksa 239.panta pirmās daļas 1.punktu, kas piemērojams administratīvo pārkāpumu lietās. Šās sūdzības izskatīšanā bija jāpiemēro Civilprocesa kodeksa 239.⁷pants;

2) nepareizi iztulkots Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 12.panta pirmās daļas 6.punkts. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka bezdarbnieka statusa zaudēšanas pamats ir pienākumu nepildīšana bez attaisnojoša iemesla, kas šajā lietā neatbilst pašas apgabaltiesas vērtētajiem pierādījumiem. Bez tam tiesa nav novērtējusi, ka Nodarbinātības dienests lēmumu par bezdarbnieka statusa zaudēšanu pieņēmis, pārkāpjot šā likuma 12.panta trešajā daļā noteikto termiņu. Apstrīdētajā lēmumā paredzēts bezdarbnieka statusu zaudēt ar atpakaļejošu datumu;

3) slimības vēstures izziņa nepareizi vērtēta saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība", neņemot vērā Ārstniecības likuma 53.pantu. Bez tam iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumi ir piemērojami gadījumiem, kad jāapliecina darbinieka, nevis bezdarbnieka darbnespēja. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā arī Ministru kabineta noteikumus Nr.24 "Bezdarbnieka statusa piešķiršanas kārtība";

4) apgabaltiesa, uzskatot, ka lietā jāpiemēro Ministru kabineta noteikumi Nr.152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība", nepareizi tulkojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 10.punktā noteikto tiesību normu hierarhiju. Ministru kabineta noteikumi Nr.152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība" izdoti, pamatojoties uz likumu "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu", bet nevis uz Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumu;

5) nepareizi piemērota arī Civilprocesa likuma 93.panta pirmā daļa, kas jāpiemēro tikai civillietās. Taču apgabaltiesa šo tiesību normu piemērojusi administratīvajā lietā, kurā bija jāpiemēro Civilprocesa kodeksa 239.⁵pants;

6) apgabaltiesa nav ņēmusi vērā tiesas sēdē izteikto prokurora viedokli.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Dmitrijs K. lūdz atcelt apgabaltiesas 2003.gada 1.decembra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[5] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve kasācijas sūdzību neatzina. Viņa paskaidroja, ka pēc Nodarbinātības dienestā pastāvošās prakses bezdarbnieka pārejošu darbnespēju var apliecināt darba nespējas

lapa, kas izsniegta atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.152. Izraksti no ambulatorām kartēm netiek ņemti vērā, jo šīs ziņas var būt nepamatotas.

[6] Dmitrijs K. savā iesniegumā (90.lpp.) norādījis uz iespēju izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes.

Motīvu daļa

[7] Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 12.panta pirmās daļas 6.punkts noteic, ka bezdarbnieka statusa zaudēšanas pamats ir bezdarbnieka pienākumu nepildīšana bez attaisnojoša iemesla. Viens no bezdarbnieka pienākumiem ir mēneša laikā no iepriekšējā apmeklējuma dienas ierasties Nodarbinātības dienestā un uzrādīt bezdarbnieka statusa saglabāšanai nepieciešamos dokumentus. Tomēr atbilstoši minētā likuma 14.panta trešās daļas 1.punktam neierašanās Nodarbinātības dienestā tiek uzskatīta par attaisnotu, ja bezdarbniekam iestājusies pārejoša darbnespēja.

Tādējādi, ja tiktu konstatēti šādi attaisnojoši apstākļi, būtu atzīstams, ka Dmitrijs K. bezdarbnieka statusu pienākumu nepildīšanas dēļ zaudējis nepamatoti un Nodarbinātības dienesta lēmums ir nelikumīgs.

Līdz ar to šās lietas pareiza izspriešana ir saistīta ar Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 14.panta trešās daļas 1.punkta interpretāciju.

[8] Apgabaltiesa atzinusi, ka pārejoša darbnespēja apliecināma tikai ar darbnespējas lapu, kas izsniegta atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 3.aprīļa noteikumiem Nr.152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība".

Taču jāpiekrīt kasācijas sūdzības argumentam, ka apgabaltiesa tādējādi nepareizi tulkojusi Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma normas, kā arī nepamatoti piemērojusi Ministru kabineta noteikumus Nr.152.

[9] Ministru kabineta iekārtas likuma 14.pants noteic, ka Ministru kabinets normatīvus aktus – noteikumus – var izdot tikai šādos gadījumos:

1) Satversmes 81.pantā noteiktajā kārtībā;

2) ja likums Ministru kabinetu tam īpaši pilnvaro. Pilnvarojumā jābūt formulētiem noteikumu satura galvenajiem virzieniem;

3) ja attiecīgais jautājums ar likumu nav noregulēts.

Bez tam noteikumos jābūt norādei, uz kāda likuma pamata tie ir izdoti.

[10] Ministru kabineta 2001.gada 3.aprīļa noteikumi Nr.152 "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība" izdoti saskaņā ar likumu "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" un "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām", kā arī Ārstniecības likumu.

Sociālās apdrošināšanas likumu attiecīgajos pantos likumdevējs ir deleģējis Ministru kabinetam noteikt kārtību, kādā izsniedzamas darbnespējas lapas. Šādi izsniegtām darbnespējas lapām ir noteikts uzdevums – apliecināt personas pārejošu darbnespēju, kuras dēļ viņa neierodas darbā un tādēļ ir tiesīga saņemt maternitātes vai slimības pabalstu vai arī slimības naudu. Atbilstoši minētajiem Ministru kabineta noteikumiem darbnespējas lapas iesniedzamas darba devējam un sociālās apdrošināšanas aģentūras filiālē.

Savukārt Ārstniecības likuma 53.pants, kas iekļauts likuma astotajā nodaļā "Ārstniecības personas pienākumi un tiesības ārstniecībā", deleģē Ministru kabinetam noteikt pārejošu darbnespēju apliecināšanu dokumentu izsniegšanas kārtību, kas jāievēro ārstniecības personai, konstatējot personas pārejošu darbnespēju.

[11] Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā likumdevējs nav Ministru kabinetu īpaši pilnvarojis noteikt kārtību, kādā apliecināma bezdarbnieka pārejoša darbnespēja. Turklāt par attaisnotu neierašanās iemeslu likumdevējs noteicis bezdarbnieka pārejošu darbnespēju, nevis slimību apliecināšana noteikta veida dokumenta esamību. Tādējādi secināms, ka minētais likums pieļauj bezdarbnieka pārejošas darbnespējas fakta pierādīšanai izmantot visus likumā noteiktos pierādīšanas līdzekļus.

Līdz ar to apgabaltiesa nepareizi, sašaurināti tulkojusi likuma 14.panta trešās daļas 1.punktu, uzskatot, ka bezdarbnieka pārejošu darbnespēju var apliecināt tikai darbnespējas lapa. Šāda tiesību normas pārkāpuma dēļ spriedums nav tiesisks.

[12] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi atsaukusies uz Civilprocesa kodeksa 239.panta pirmās daļas 1.punktu, jo šī tiesību norma bija piemērojama, izskatot lietas, kas saistītas ar administratīvo sodu uzlikšanu.

[13] Kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi piemērojusi Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu, nav pamatots. Atbilstoši Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 1.punktam izskatīšanas kārtību lietās, kas rodas no administratīvi tiesiskajām attiecībām, līdz dienai, kad spēkā stājas Administratīvā procesa likums, tas ir, līdz 2004.gada 1.februārim, regulēja Civilprocesa likuma vispārīgie noteikumi un Latvijas Civilprocesa kodeksa attiecīgās nodaļas noteikumi. Tādēļ apgabaltiesa, 2003.gada 1.decembrī izskatot šo lietu, varēja atsaukties uz Civilprocesa likuma vispārīgiem noteikumiem, arī 93.pantu.

[14] Nepamatota kasācijas sūdzībā ir norāde, ka apgabaltiesa nav ņēmusi vērā prokurora viedokli. Atbilstoši Civilprocesa kodeksa 239.⁴pantam prokurora piedalīšanās šāda veida lietās bija obligāta. Tomēr prokurora izteiktais viedoklis nesaistīja tiesu, taisot spriedumu.

[15] Izskatot lietu atkārtoti, apgabaltiesai ir jāizvērtē, pirmkārt, vai faktiskie apstākļi un Dmitrija K. iesniegtie dokumenti to kopsakarā neliecina, ka neierašanās Nodarbinātības dienestā 3. un 4.jūlijā bija saistīta ar viņa pārejošu darbnespēju (slimību) un tādēļ atzīstama par attaisnotu. Otrkārt, vai var atzīt, ka bezdarbnieka pienākumu – mēneša laikā no iepriekšējā apmeklējuma dienas ierasties Nodarbinātības dienestā un uzrādīt bezdarbnieka statusa saglabāšanai nepieciešamos dokumentus – Dmitrijs K. nepildīja jau no 4.jūnija un kādi apstākļi par to liecina.

Bez tam apgabaltiesai jāpārbauda, vai Nodarbinātības dienests, izdodot Dmitrijam K. nelabvēlīgu administratīvo aktu, ir ievērojis administratīvā procesa principus un jautājumu izlēmis, vadoties no lietderības apsvērumiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 1.decembra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par subjektīvajām tiesībām gadījumos, kas saistīti ar valsts pārvaldes iestāžu savstarpējām attiecībām (likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 8.panta otrā daļa)

Likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 8.panta otrās daļa regulē institūciju savstarpējās attiecības un nerada privātpersonai subjektīvās tiesības prasīt šo tiesību īstenošanu.

Tiesai savā spriedumā nav pilnībā jāpārraksta visa apelācijas sūdzība, bet gan jādod apelācijas sūdzībā ietverta iebildumu atstāstījums.

Lieta Nr. SKA-31

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Valsts kancelejas pārstāvjiem S.Mazurai un Dz.Galveniekam,

2004.gada 21.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Liliņas A. pieteikuma par Valsts kancelejas amatpersonu rīcību, sakarā ar Liliņas A. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 12.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] No 2000.gada 10.oktobra līdz 2001.gada 18.aprīlim Valsts kancelejā ir reģistrētas astoņas Liliņas A. vēstules.

[2] 2001.gada 29.maijā Rīgas Centra rajona tiesā saņemts Liliņas A. pieteikums par Valsts kancelejas direktores un Valsts kancelejas Vēstulju nodaļas vadītājas prettiesisku rīcību. Pieteikumā Liliņa A. lūdz viņas pieteikumu atzīt par pareizu un pamatotu, kā arī uzdot minētajām Valsts kancelejas amatpersonām Liliņas A. iesniegumus iesniegt tajās norādītajam adresātam – ministru prezidentam, lai viņš varētu izvērtēt Valsts zemes dienesta un Tieslietu ministrijas rīcību. Pieteikumā norādīts, ka minētās amatpersonas bez likumīga pamata Liliņas A. vēstules pārsūtījušas gan tieslietu ministrei, gan ģenerālprokuroram, tādējādi pārkāpjot likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" normas.

[3] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2001.gada 12.septembra spriedumu Liliņas A. pieteikums par Valsts kancelejas direktores un Valsts kancelejas Vēstulju nodaļas vadītājas prettiesisku rīcību noraidīts.

[5] Izskatījusi Liliņas A. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 12.novembra spriedumu pieteikumu par Valsts kancelejas amatpersonu nelikumīgu rīcību noraidīja. Tiesa spriedumā norādīja tālākminētos argumentus.

[5.1] Lietā konstatēts, ka Liliņa A. sūdzas par to, ka Valsts kancelejas amatpersonas, pārkāpjot likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" normas, pārsūtījušas viņas Ministru prezidentam adresētās sūdzības par Valsts zemes dienesta ģenerāldirektora nelikumīgo rīcību tieslietu ministrei un ģenerālprokuroram.

[5.2] Valsts kancelejas amatpersonas pilnīgi pamatoti nosūtīja Liliņas A. vēstules par Valsts zemes dienesta ģenerāldirektora rīcību pārbaudi Tieslietu ministrijas amatpersonām. Šāds secinājums izriet no Ministru kabineta iekārtas likuma 33.panta, ar Ministru kabineta 1994.gada 8.novembra lēmumu Nr.135 pieņemtā Valsts kancelejas nolikuma 11.13.punkta, likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" normām un Ministriju iekārtas likuma 13.panta. No minētajām normām secināms, ka ne likumā, ne Ministru kabineta noteikumos nav dots uzdevums Ministru prezidentam izvērtēt Valsts zemes dienesta darbinieku rīcību un lēmumus, viņš nav tiesīgs tos atcelt, šādas tiesības ir tikai attiecīgās ministrijas ministram.

[5.3] Neviena Liliņas A. vēstule nav palikusi bez ievērības, tās ar Ministru prezidenta rezolūciju nosūtītas pēc piekritības.

[5.4] Liliņas A. iebildumi, ka viņas vēstules prettiesiski pārsūtītas citām iestādēm, ka viņa joprojām nav saņēmusi atbildi uz tām, nav pamatoti un tiesas sēdē neguva apstiprinājumu.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Liliņa A. Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir nelikumīgs un tādēļ atceļams. Liliņa A. to pamato ar vairākiem turpmāk minētiem argumentiem.

[6.1] Apgabaltiesas spriedums neatbilst Civilprocesa likuma (turpmāk – CPL) 189. un 190.pantam. Tiesa nav nodibinājusi apstākļus ar pārbaudītiem pierādījumiem, neievērojot likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 8.panta otrās daļas nosacījumus.

[6.2] Tiesa nav ievērojusi CPL 432.pantu, jo īpaši šā panta ceturto daļu, jo tiesa apzināti ir sagrozījusi apelācijas sūdzības būtību un tajā norādītos faktus.

[6.3] Tiesa nav ievērojusi apelācijas sūdzības robežas saskaņā ar CPL 426.pantu, jo nevērtē tajā norādītos apstākļus. Tā kā aprakstošā daļā uzrādīti fiktīvi apstākļi, tad arī motīvu daļa nav atbilstoša patiesībai, turklāt tiesa arī motīvu daļā ir sagrozījusi faktus.

[6.4] Tiesa nav taisījusi spriedumu par sūdzības priekšmetu, tādējādi pārkāpjot CPL 74.pantu, proti, tikai pats sūdzības iesniedzējs ir tiesīgs grozīt sūdzības priekšmetu.

[6.5] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesnese ir pārkāpusi CPL 422.pantu, jo kopš 2001.gada 10.oktobra lieta atradās pie tiesneses, tomēr tā arī kopš 2001.gada kasācijas sūdzības iesniedzēja nav saņēmusi tiesneses lēmumu par lietas nosūtīšanu apgabaltiesai.

[6.6] Pieteicēja nevarēja piedalīties tiesas sēdē, jo viņai nebija paziņots par tiesas sēdes vietu. Pieteicējai 2003.gada 12.novembrī bija jāpiedalās divās dažādās tiesas sēdēs, kas norisinājās gandrīz vienlaicīgi. Pieteicējai adresētajās divās pavēstēs nebija norādītas tiesu zāles, kas radīja iespaidu, ka abas lietas tiks izskatītas pie viena tiesas sastāva un vienā tiesu zālē.

[7] Tiesas sēdē Valsts kancelejas pārstāvji kasācijas sūdzību neatzina. Tiesas sēdē Lilijs A. dēls, kurš nav konkrētā administratīvā procesa dalībnieks, lūdza tiesas sēdi atlikt. Tiesa nolēma, ka Lilijs A. neierašanās nav šķērslis, lai kasācijas sūdzību varētu izskatīt, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem, jo par tiesas sēdes vietu un laiku Lilijam A. ir paziņots likumā noteiktā kārtībā.

Motīvu daļa

[8] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments [6.1], ka apgabaltiesas spriedums neatbilst CPL 189. un 190.pantam. Minētie panti ietver vispārīgos noteikumus attiecībā uz sprieduma taisīšanu. No kasācijas sūdzībā minētajiem argumentiem, kā arī no lietas materiāliem neizriet, ka apgabaltiesa šos noteikumus nebūtu ievērojusi.

Likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 8.panta otrā daļa, uz kuru norādīts kasācijas sūdzībā, nosaka: "Ja valsts vai pašvaldības institūcija, kas nosūta iesniegumu, sūdzību vai priekšlikumu citai valsts vai pašvaldības institūcijai, saskaņā ar likumu ir pilnvarota kontrolēt un uzraudzīt šīs institūcijas darbību, tā ir tiesīga prasīt, lai attiecīgā institūcija to informē par izskatīšanas rezultātiem."

Šī norma regulē institūciju savstarpējās attiecības un nerada privātpersonai subjektīvās tiesības prasīt šo tiesību realizāciju. Tādējādi atsaukšanās uz šo normu nav pamatota.

[9] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments [6.2], ka tiesa apzināti ir sagrozījusi apelācijas sūdzības būtību un tajā norādītos faktus. CPL 432.panta nosaka prasības apelācijas instances

spriedumam. Savukārt panta ceturtā daļa nosaka, ka sprieduma aprakstošajā daļā ir jānorāda apelācijas sūdzības saturs.

Tiesai savā spriedumā nav pilnībā jāpārraksta visa apelācijas sūdzība, bet gan jānodrošina apelācijas sūdzībā ietvertu iebildumu atstāstījums. Tiesa savā spriedumā pareizi atstāstījusi apelācijas sūdzībā ietvertu iebildumu būtību.

[10] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments [6.3], ka tiesa nav vērtējusi apelācijas sūdzībā norādītos apstākļus. Atbilstoši CPL 426.pantam apelācijas instances tiesai pēc būtības jāskata nevis apelācijas sūdzība, bet gan lieta tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā. Apelācijas sūdzības saturu atbilstoši 422.panta pirmajai daļai vērtē tikai pirmās instances tiesa, lemjot par tās pieņemšanu. Savukārt apelācijas instance pēc būtības izskata tikai tos prasījumus, kuri izskatīti pirmās instances tiesā.

No Lilijs A. apelācijas sūdzības izriet lūgums izskatīt visu lietu pēc būtības. Apgabaltiesa ir izskatījusi visu lietu un devusi tai savu novērtējumu, tādējādi ievērojot CPK 426.pantu.

[11] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments [6.4], ka tiesa nav taisījusi spriedumu par sūdzības priekšmetu. Sūdzības priekšmets bija Valsts kancelejas amatpersonu rīcība. Tiesa savā spriedumā to ir vērtējusi un attiecīgi taisījusi spriedumu. Kasācijas sūdzībā minētais CPL 74.pants nav saistīts ar argumentu par sūdzības priekšmetu.

[12] Kasācijas sūdzības arguments [6.5] attiecas nevis uz apgabaltiesas spriedumu, bet gan pirmās instances rīcību, tāpēc kasācijas instancē nav vērtējams.

[13] Attiecībā uz kasācijas sūdzībā minēto argumentu [6.6] Administratīvo lietu departaments pieļauj, ka saņemot pavēstes, Lilijam A. varēja rasties iespaids, ka abas lietas tiks izskatītas pie viena tiesas sastāva un vienā tiesu zālē. Tomēr, ņemot vērā, ka Lilijam A. ir daudz sūdzību Augstākajā tiesā, kur tiek pārsūdzēti Rīgas apgabaltiesas spriedumi un lēmumi, pieteicējai vajadzēja zināt, ka atbilstoši Rīgas apgabaltiesas praksei pirms tiesas sēdes jānoskaidro, kurā tiesas zālē attiecīgā lieta tiek izskatīta. Tāpēc nav pamatots kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka viņai nebija paziņots par tiesas sēdes vietu.

Kaut arī pirmā tiesas sēde uz otras tiesas sēdes sākumu nebija beigusies, pieteicēja varēja lūgt tiesas sēdē izsludināt pārtraukumu, lai attiecīgi informētu vai izteiktu lūgumu otram tiesas sastāvam.

[14] Ņemot vērā iepriekšteikto, nav pamata Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 12.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Lilijs A. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par Pārtikas un veterinārā dienesta uzliktā administratīvā soda tiesiskumu (Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punkts, 15.panta pirmā un vienpadsmitā daļa un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 108.panta otrā daļa)

Ministru kabineta 1998.gada 25.augusta noteikumos Nr.323 "Dzīvnieku lipīgo slimību saraksts" lipīgo slimību iedalījums trīs sarakstos veikts, ņemot vērā slimību iespējamās sekas. Tā kā tās visas ir valsts uzraudzībā esošas dzīvnieku lipīgās slimības, to apkarošanai personai ir pienākums ievērot Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punktā noteiktās prasības.

Lieta Nr. SKA-58

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

2004.gada 24.maijā rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Janīnas K. sūdzības par Latvijas Republikas Pārtikas un veterinārā dienesta lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu, sakarā ar Janīnas K. kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 20.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 3.jūnijā Latvijas Republikas Pārtikas un veterinārā dienesta (turpmāk – PVD) Balvu pārvaldes valsts veterinārā inspektore (turpmāk – inspektore) veica Janīnai K. piederošo govslapu apsekošanu. Inspektore konstatēja, ka septiņas ar leikozi slimas govys nav likvidētas, nav izolētas, bet atrodas ganībās, kā arī ka Janīna K. ignorē leikozes apkarošanas pasākumus. Uzskatot, ka Janīna K. tādējādi jau atkārtoti pārkāpusi Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punktu, inspektore 2003.gada 12.jūnijā pieņēma lēmumu Nr.38-0006 un uzlika Janīnai K. administratīvo sodu 200 latu apmērā saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 108.panta otro daļu.

Šo lēmumu Janīna K. apstrīdēja PVD Balvu pārvaldes vadītājam, kura ar 2003.gada 3.jūlija lēmumu Nr.265 noraidīja Janīnas K. sūdzību. PVD direktors, izskatījis Janīnas K. sūdzību par iepriekš minēto lēmumu, 2003.gada 1.augustā atstāja spēkā PVD amatpersonu lēmumus, bet Janīnas K. sūdzību noraidīja.

[2] Par šādu PVD direktora lēmumu Janīna K. iesniedza sūdzību Balvu rajona tiesai, kurā norādīja:

1) 2003.gada 12.jūnija lēmumā nav norādīts, kāpēc Janīnas K. pārkāpums kvalificējams pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 108.panta otrās daļas kā atkārtots pārkāpums;

2) neskatoties uz to, ka slimie lopī atradās ganībās, tie bija izolēti, jo tajās pašās ganībās neatradās ne veselie, ne kaimiņu lopī. PVD 1994.gada 15.marta Govju enzootiskās leikozes profilakses un likvidācijas pagaidu instrukcijas (turpmāk – instrukcija) 5.2.6.punkts neaizliedz ar leikozi slimos lopus ganīt atsevišķi. Bez tam šī instrukcija neparedz, cik ilgā laikā slimie lopī būtu jālikvidē;

3) 2003.gada 12.jūnija lēmumā nav arī norādīts, tieši kādus ganāmpulka atveseļošanas pasākumus Janīna K. nav veikusi;

4) instrukcija ir iekšējs normatīvs akts, kas saistošs tikai PVD, nevis Janīnai K.

Balvu rajona tiesa ar 2003.gada 7.oktobra spriedumu noraidīja Janīnas K. sūdzību, bet inspektore 2003.gada 12.jūnija lēmumu Nr.38-0006, PVD Balvu pārvaldes direktore 2003.gada 3.jūlija lēmumu Nr.265 un PVD direktora 2003.gada 1.augusta lēmumu Nr.21-1-13/1855 atstāja negrozītu.

[3] Izskatījusi Janīnas K. apelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesa (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 20.janvāra spriedumu noraidīja Janīnas K. sūdzību, bet iepriekšminētos PVD amatpersonu lēmumus atstāja negrozītus.

Apgabaltiesa secināja, ka Janīna K. 2003.gada 3.jūnijā bija izdarījusi tādu pašu pārkāpumu kā iepriekš, par kuru jau 2003.gada 20.martā bija uzlikts administratīvais sods saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 108.panta pirmo daļu. Administratīvā pārkāpuma fakts ir pierādīts ar lietas dalībnieku sniegtajiem paskaidrojumiem un lietā pievienotajiem administratīvā pārkāpuma materiāliem. Tādējādi apgabaltiesa secināja, ka PVD inspektore pamatoti uzlikusi administratīvo sodu saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 108.panta otro daļu.

[4] Par Latgales apgabaltiesas 2004.gada 20.janvāra spriedumu Janīna K. iesniedza kasācijas sūdzību. Tajā norādīts, ka apgabaltiesas spriedums neatbilst Administratīvā procesa likuma 250.panta otrajai daļai. PVD inspektore lēmumā ir norādīts, ka Janīna K. pārkāpusi Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punktu, bet spriedumā – visu 59.pantu, nenorādot, tieši kuru šajā pantā paredzēto pienākumu Janīna K. nav pildījusi. No apgabaltiesas sprieduma redzams, ka PVD iesniedzis paskaidrojumus tiesai. Tajos norādīts, ka Janīna K. pārkāpusi Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 11.punktu. Tā kā šis punkts neattiecas uz govju enzootisko leikozi, Janīnu K. nevar vainot par tā pārkāpšanu.

Neargumentējot, kāpēc apgabaltiesa nav ņēmusi vērā Janīnas K. norādi uz viltotiem dokumentiem, apgabaltiesa ir pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 251.panta piekto daļu. Janīna K. uzskata, ka 2002.gada 4.septembra lomu analīžu rezultāti un 2000.gada 12.maija akts ir viltots un nelikumīgs. Nav tiesību normu, kas dod PVD amatpersonām tiesības pieprasīt likvidēt ganāmpulku, ja tajā ir tikai viena ar leikozi slima gov. Šos faktus apgabaltiesa nav izvērtējusi, bet spriedumā uz iepriekš minētajiem dokumentiem ir atsaukusies. Bez tam PVD tiesai iesniegtie dokumenti nevar kalpot par pierādījumiem, jo neatbilst dokumentu (kopiju) un pierādījumu noformēšanas prasībām.

[5] Janīna K. un PVD rakstveidā paziņojuši, ka piekrīt lietas izspriešanai bez tiesas sēdes.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam Senāts, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[7] Apgabaltiesa lietu izskatījusi 2004.gada 20.janvārī, proti, laikā, kad tiesvedību lietās, kas rodas no administratīvi tiesiskajām attiecībām, vēl regulēja Civilprocesa kodeksa 22.–25.nodaļas normas un Civilprocesa likuma normas.

Atbilstoši Civilprocesa kodeksa 238.pantam, izskatot sūdzību par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, apgabaltiesai bija pienākums, citastarp:

1) konstatēt, vai persona ir vainīga administratīvā pārkāpuma izdarīšanā;

2) pārbaudīt, vai administratīvais sods uzlikts saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām un vai to uzlikusi institūcija vai amatpersona, kas ir tiesīga to darīt;

3) pārbaudīt, vai, nosakot sodu, ņemts vērā izdarītā pārkāpuma raksturs, pārkāpēja personība, viņa vainas pakāpe, mantiskais stāvoklis un atbildību mīkstinoši un pastiprinoši apstākļi.

[8] Administratīvais sods Janīnai K. uzlikts saskaņā ar Administratīvo pārkāpumu kodeksa 108.panta otro daļu. Minētā tiesību norma (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2003. gada 18. jūlijam) paredzēja naudas sodu līdz 200 latiem par normatīvajos aktos noteikto dzīvnieku turēšanas, ēdināšanas, izmantošanas, pārvadāšanas, veterināro un pretepizootisko prasību pārkāpšanu, ja šādi pārkāpumi izdarīti atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda uzlikšanas.

Lēmumā norādīta pārkāptā tiesību norma, proti, Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punkts. Šajā tiesību normā noteikts dzīvnieku īpašnieku pienākums sadarbībā ar praktizējošiem

veterinārārstiem organizēt dzīvnieku infekcijas slimību profilaksi un apkarošanu, izņemot valsts uzraudzībā esošo dzīvnieku infekcijas slimību profilaksi un apkarošanu.

[8.1] Saskaņā ar Veterinārmedicīnas likuma 15.pantu dzīvnieku infekcijas slimības tiek iedalītas divās grupās. Pirmkārt, valsts uzraudzībā esošās slimības, kuru profilaksi un apkarošanu organizē valsts. Otrkārt, slimības, kuras nav valsts uzraudzībā. Šo slimību profilaksi un apkarošanu veic dzīvnieku īpašnieks.

Ņemot vērā šo slimību iedalījumu, dzīvnieku īpašnieku pienākumi arī ir atšķirīgi. Proti, Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punkts noteic dzīvnieku īpašnieku pienākumus gadījumā, ja infekcijas slimība nav valsts uzraudzībā.

Savukārt šā panta 11.punktā minēti dzīvnieku īpašnieku pienākumi valsts uzraudzībā esošo infekcijas slimību apkarošanas gadījumos. Atbilstoši šai tiesību normai valsts uzraudzībā esošo dzīvnieku infekcijas slimību apkarošanas gadījumā dzīvnieku īpašnieka pienākums ir pēc PVD inspektora pieprasījuma pakļaut dzīvniekus infekciju slimību profilakses pasākumiem, kā arī nodrošināt dzīvnieku karantinēšanu, ārstēšanu un dzīvnieku likvidāciju.

[8.2] No lietas materiāliem izriet, ka Janīnai K. piederušas govīs ir slimas ar leikozi (lietas 19.lpp.). Atbilstoši Veterinārmedicīnas likuma 15.panta pirmajai daļai un Ministru kabineta 1998.gada 25.augusta noteikumiem Nr.323 "Dzīvnieku lipīgo slimību saraksts" govju enzootiskā leikoze ir valsts uzraudzībā esoša dzīvnieku infekcijas slimība, kuras profilakse un apkarošana ir obligāta un kuras profilaksi un apkarošanu organizē valsts.

Šajos Ministru kabineta noteikumos uzskaitītās dzīvnieku lipīgās slimības ir iedalītas trīs grupās, proti, A grupas, B grupas un C grupas slimības. Iedalījums veikts, ņemot vērā slimību iespējamās sekas. Tomēr tās visas ir dzīvnieku lipīgās slimības, kuru profilaksi un apkarošanu organizē valsts.

Tādēļ ir nepamatots Janīnas K. uzskats, ka govju enzootiskā leikoze, tā kā tā neietilpst A grupā, nav valsts uzraudzībā esoša slimība.

[8.3] Lēmumos administratīvā pārkāpuma lietā norādīts, ka Janīna K. nav pildījusi govju enzootiskās leikozes apkarošanas pasākumus, proti, slimie dzīvnieki nav izolēti, ir izlaisti ganībās, netiek izvērtēti gaļā, tādējādi lēmumā norādītie apstākļi atbilst Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 11.punktam.

Apgabaltiesa spriedumā ir izvērtējusi minētos lietas apstākļus un atzinusi, ka Janīna K. ir vainīga administratīvā pārkāpuma izdarīšanā, ko paredz Administratīvo pārkāpumu kodeksa 108.panta otrā daļa, un ka sods uzlikts, izvērtējot visus likumā noteiktos apstākļus. Senāta kompetencē nav pierādījumu pārvērtēšana.

Tādējādi apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo tiesību normu pārkāpumus.

[9] Nepamatota ir Janīnas K. norāde uz Administratīvā procesa likuma 150. , 250. un 251.panta pārkāpumiem, jo šīs tiesību normas ir spēkā no 2004.gada 1.februāra, bet spriedums, kura tiesiskumu Senāts izvērtē, taisīts 2004.gada 20.janvārī.

[10] Administratīvā procesa likuma 251.panta piektajai daļai, uz kuru norādīts kasācijas sūdzībā, līdzīga satura tiesību norma ir arī Civilprocesa likumā, proti, 193.panta piektā daļa, kas bija jāievēro apgabaltiesai, izskatot šo lietu. Tādēļ Administratīvo lietu departaments uzskata, ka ir jāpārbauda, vai spriedums atbilst Civilprocesa likuma 193.panta piektajai daļai.

Janīna K. uzskata, ka minētā tiesību norma ir pārkāpta, jo spriedumā nav argumentēts, kāpēc nav ņemti vērā viņas iebildumi par dokumentu viltošanu. No lietas materiāliem secināms, ka Janīnas K. apšaubītie dokumenti (2002.gada 4.septembra analīžu rezultāti un 2000.gada 12.maija akts) nav ņemti vērā, pieņemot lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, tādējādi viņas iebildumi neattiecas uz šo lietu un apgabaltiesai nebija jāvērtē.

Līdz ar to apgabaltiesa nav pieļāvusi Civilprocesa likuma 193.panta piektās daļas pārkāpumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 114.pantu, 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 20.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, bet Janīnas K. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par amatpersonas atlaišanu no amata sakarā ar dienesta stāvokļa nelikumīgu izmantošanu personīgos nolūkos (Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 23.pants)

Demokrātiskā, tiesiskā valstī ierēdņa jebkura darbība personīgas ieinteresētības dēļ, kaut arī šķietami kompetences ietvaros, ir pretēja ne tikai valsts pārvaldes principiem, bet arī sabiedrības interesēm.

Lieta Nr. SKA-63

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova

2004.gada 22.jūnijā rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Armanda K. sūdzības par Latvijas Republikas Ministru prezidenta" rīkojumu, sakarā ar Armanda K. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 28.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 20.februārī (rīkojums Nr.69) un 25.februārī (rīkojums Nr.79) Latvijas Republikas Ministru prezidents (turpmāk – Ministru prezidents) ierosināja disciplinārlietas pret Valsts civildienesta pārvaldes (turpmāk – civildienesta pārvalde) priekšnieku Armandu K. Lai izmeklētu minētās disciplinārlietas, Valsts kanceleja izveidoja disciplinārlietas izmeklēšanas komisiju.

Pamatojoties uz Valsts kancelejas disciplinārlietas izmeklēšanas komisijas 2003.gada 31.marta slēdzienu Nr.1, Ministru prezidents 2003.gada 2.aprīlī izdeva rīkojumu Nr.134, ar kuru noteica piemērot Armandam K. disciplinārsodu – atlaišanu no amata.

Rīkojumā norādīts, ka Armands K. prettiesiski izmantojis civildienesta pārvaldes priekšnieka amata pilnvaras, pēc savas iniciatīvas nepamatoti uzsākot civildienesta kontroles funkciju izpildi pret Valsts administrācijas skolu, lietojis ierēdņa cieņu aizskarošus izteicienus, kā arī neefektīvi organizējis civildienesta pārvaldes darbu. Tādējādi ir pārkāpts Valsts civildienesta likuma 1.pants, Ministru kabineta 2001.gada 9.janvāra instrukcijas Nr.1 "Ierēdņa uzvedības principi" 6., 13. un 14.punkts, Ministru kabineta 2001.gada 2.janvāra

noteikumu Nr.20 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu un ierēdņu pabalstiem" 3.punkts.

Tā rezultātā Armands K. izdarījis Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumos Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" (turpmāk – noteikumi Nr.158) 17.panta pirmajā daļā, kā arī 22. un 23.pantā paredzēto pārkāpumu.

[2] Par Ministru prezidenta 2003.gada 2.aprīļa rīkojumu Nr.134 Armands K. iesniedza sūdzību Rīgas Centra rajona tiesai.

Sūdzībā norādīts, ka civildienesta pārvaldes priekšnieka amata pilnvaras Armands K. izmantojis tiesiski. Valsts civildienesta likuma 4.pants dod tiesības civildienesta pārvaldes priekšniekam pieprasīt un saņemt informāciju no valsts iestādēm civildienesta pārvaldes funkciju veikšanai. Konkrētajā gadījumā informācija no Valsts administrācijas skolas bija nepieciešama šīs iestādes darbības efektivitātes analīzei.

Bez tam Armands K. nav veicis Valsts administrācijas skolas atkārtotu ierēdņu amatu juridiskā statusa saskaņošanu, bet izdevis ieteikumus rīcībai, lai optimizētu Valsts administrācijas skolas darbu.

Sūdzībā arī norādīts, ka Armandam K. bija tiesības veikt darba samaksas kontroli Valsts administrācijas skolā. Valsts līdzekļu tiesiska izlietojuma kontrole valsts pārvaldes iestādēs ir viens no civildienesta pārvaldes priekšnieka pamatuzdevumiem.

Ministru prezidenta 2003.gada 2.aprīļa rīkojumā Nr.134 nav arī pierādīts cēloniskais sakars starp Armanda K. pieprasīto informāciju Valsts administrācijas skolai un vēlmei tādējādi panākt papildu nodarbību pasniegšanu šajā skolā.

Apgalvojums par Armanda K. necienīgo izturēšanos arī nav pamatots, jo fakti šādas uzvedības pierādīšanai balstīti vienīgi uz Valsts administrācijas skolas direktora iesniegumu.

Nav pamatots arī Ministru prezidenta rīkojumā norādītais apgalvojums par neefektīvu civildienesta pārvaldes darba organizēšanu. Atalgojums civildienesta pārvaldes ierēdņiem ir atbilstošs tiesību normām un relatīvi lielāks kā citās valsts inspekcijās.

[3] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 14.novembra spriedumu Ministru prezidenta 2003.gada 2.aprīļa rīkojums Nr.134 tika atzīts par pamatotu, bet Armanda K. sūdzība noraidīta.

[4] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa), 2004.gada 28.janvārī izskatījusi Armanda K. apelācijas sūdzību, Ministru prezidenta 2003.gada 2.aprīļa rīkojumu Nr.134 atstāja spēkā. Armanda K. sūdzību par šo rīkojumu apgabaltiesa noraidīja. Apgabaltiesa atzina, ka Ministru prezidenta rīkojums pieņemts saskaņā ar likumu Ministru prezidenta pilnvaru ietvaros.

Apgabaltiesa spriedumā norādīja, ka lietā ir iesniegti pierādījumi, kas apstiprina Armanda K. vainu disciplinārpārkāpuma izdarīšanā, proti, ka Armands K. nelikumīgi izmantojis dienesta stāvokli, bez likumīga pamata veicot kontroli Valsts administrācijas skolā.

Atsaucoties uz Valsts civildienesta likuma 4.pantu un Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.154) 47.punktu, apgabaltiesa secinājusi, ka nav pierādīta cita (ne civildienesta pārvaldes priekšnieka) iniciatīva šādas kontroles uzsākšanai. Turklāt no lietā esošajiem materiāliem redzams, ka Armands K. bija faktiski uzsācis noteikumu Nr.154 43.2.apakšpunktā norādīto pārvaldes procesa stadiju, bet nav ierosinājis pašu procesu. Bez tam Armands K. apgabaltiesai nebija iesniedzis pierādījumus tam, ka uzsāktā vakanto amatu pārvērtēšanas kontrole Valsts administrācijas skolā būtu lietderīga un juridiski pamatota.

Apgabaltiesa norādījusi, ka nav saskatāms juridiskais pamatojums arī darba samaksas kontroles uzsākšanai pret Valsts administrācijas skolu. Šajā jautājumā Armanda K. apgalvojumi ir nonākuši pretrunā ar pašas civildienesta pārvaldes paskaidrojumiem, proti, ka civildienesta pārvaldei bija pienākums darba samaksas sistēmas kontroli uzsākt pret tām valsts pārvaldes iestādēm, kurās iespējama vislielākā darba samaksas sistēmas neatbilstība. Apgabaltiesa arī secinājusi, ka, tā kā Armandam K. nav bijusi informācija par tiesību normu pārkāpumiem darba samaksas jomā Valsts administrācijas skolā, viņam nebija tiesību veikt kontroli pēc savas iniciatīvas.

Izvērtējusi lietā esošos pierādījumus un lietas dalībnieku paskaidrojumus, apgabaltiesa arī secinājusi, ka pastāv cēloniskais sakars starp Armanda K. veikto kontroli Valsts administrācijas skolā un vēlmi tādējādi panākt līguma noslēgšanu ar viņu par lekciju kursa lasīšanu Valsts administrācijas skolā.

Apgabaltiesa spriedumā izvērtējusi tikai to disciplinārpārkāpumu, par kuru piemērota atļaišana no amata. Apgabaltiesa norādījusi, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi pierādījumus, kas attiecas uz tiem pārkāpumiem, par kuriem atbrīvošana no amata nav piemērota, jo Armanda K. sūdzībā pausts viedoklis, ka viņam nepamatoti piemērots disciplinārsods – atļaišana no amata. Apelācijas sūdzībā par to iebildumi nav izteikti.

[5] Par apgabaltiesas spriedumu Armands K. iesniedza kasācijas sūdzību un norādīja, ka apgabaltiesa spriedumā nepamatoti atsaukusies uz noteikumu Nr.154 43.2.apakšpunktu. Tā kā viņš nav uzsācis pārvaldes procesu Valsts administrācijas skolā, kā rezultātā būtu jāizdod administratīvais akts, šī tiesību norma nav piemērojama. Armands K. ir izmantojis tikai Valsts civildienesta likuma 4.pantā un

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 34. un 35.pantā un citās tiesību normās paredzētās tiesības, it īpaši tiesības pieprasīt un saņemt civildienesta pārvaldes funkciju veikšanai nepieciešamo informāciju. Tādējādi ir ievēroti tiesiskas valsts pārvaldes iekārtas principi (Valsts civildienesta likuma 1.pants).

Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesai nebija tiesību arī atsaukties uz Ministru kabineta 2001.gada 9.janvāra instrukcijas Nr.1 "Ierēdņa uzvedības principi" 6., 13. un 14.punktu. Taču tā kā apgabaltiesa uz šīm tiesību normām ir atsaukusies, tai bija jāņem vērā arī šīs instrukcijas 7., 8. un 15.punkts.

Armands K. arī norādījis, ka, izmantojot iegūto informāciju, bija plānots pārbaudīt faktus par prēmijas un naudas balvas piešķiršanu Valsts administrācijas skolas direktoram, lai lemtu par iespējamo pārvaldes procesa ierosināšanu.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesai bija jāvadās no Valsts civildienesta likuma, Valsts pārvaldes iekārtas likuma, Ministru kabineta 2001.gada 13.marta noteikumu Nr.126 "Noteikumi par valsts pārvaldes iestāžu, to funkciju, personāla un civildienesta attiecības izbeigušu personu vienotās uzskaites sistēmu" un Ministru kabineta 2002.gada 11.jūnija noteikumu Nr.231 "Noteikumi par gada publisko pārskatu saturu un sagatavošanas kārtību" normām.

Tādējādi Armands K. lūdz atcelt apgabaltiesas 2004.gada 28.janvāra spriedumu.

[6] Lietas dalībnieki rakstiski apliecinājuši, ka piekrīt lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai Senāta kompetencē, izskatot kasācijas sūdzību, ir pārbaudīt sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

Armands K. kasācijas sūdzībā paudis viedokli, ka apgabaltiesa taisījusi nepareizu spriedumu, jo piemērojusi nepareizās materiālo tiesību normas, bet nav vadījusies no tām tiesību normām, kuras vajadzēja piemērot, vērtējot viņa izteiktos argumentus un iesniegtos pierādījumus.

[8] Tiesas funkcija administratīvajā procesā ir kontrolēt valsts pārvaldes darbības tiesiskumu, proti, tiesa var pārbaudīt, vai valsts pārvalde (amatpersona), izmantojot savu rīcības brīvību, ir rīkojusies tiesiski.

Tādējādi apgabaltiesa, izskatot Armanda K. sūdzību par Ministru prezidenta rīkojumu, bija tiesīga pārbaudīt, vai šis rīkojums pieņemts saskaņā ar likumu un Ministru prezidenta pilnvaru ietvaros.

[8.1] Lēmums par ierēdņa disciplināro sodīšanu ir administratīvais akts, kuru savas kompetences ietvaros izdod uz to pilnvarota amatpersona (skat. noteikumu Nr.154 5.punktu, kas bija spēkā Ministru prezidenta rīkojuma izdošanas laikā, kā arī Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu).

Atbilstoši Valsts civildienesta likuma 4.panta pirmajai daļai civildienesta pārvalde ir Ministru prezidenta tiešā pakļautībā. Savukārt šā likuma 40.panta otrā daļa (redakcijā, kas ir spēkā no 2003.gada 1.janvāra) paredz Ministru prezidenta tiesības ierosināt un izmeklēt jebkuru disciplinārlietu, kā arī piemērot disciplinārsodu jebkuram ierēdnim.

[8.2] Disciplinārsods – atļaišana no amata – Armandam K. tika piemērots atbilstoši noteikumu Nr.158 23.pantam "Dienesta stāvokļa nelikumīga izmantošana". Šajā pantā paredzēts, ka ierēdni var atlaist no amata par tīšu rīcību pretēji valsts civildienesta pienākumiem, ja tā izdarīta personīgos nolūkos.

Senāts uzskata, ka šajā gadījumā nozīme ir tieši ierēdņa personīgajiem nolūkiem, jo demokrātiskā, tiesiskā valstī jebkura ierēdņa darbība personīgas ieinteresētības dēļ, kaut arī šķietami kompetences ietvaros, ir pretēja ne tikai valsts pārvaldes principiem, bet arī sabiedrības interesēm (atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta trešajai daļai valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs). Aizliegums ierēdnim gūt personisku labumu izriet ne tikai no ierēdņa uzvedības principiem, kas ietverti Ministru kabineta 2001.gada 9.janvāra instrukcijā Nr.1, bet arī no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta ceturtās daļas, kas noteic, ka amatpersonai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu.

Apgabaltiesa, izvērtējusi pierādījumus lietā, ir atzinusi, ka Armands K. nepamatoti veicis Valsts administrācijas skolas kontroli un šāda viņa rīcība bijusi saistīta ar personīgām interesēm. Senāta kompetencē neietilpst lietas faktisko apstākļu pārbaude un pierādījumu novērtēšana, tādēļ šādus apgabaltiesas secinājumus Senāts nepārvērtē.

Savukārt, ja ir konstatēti iepriekš minētie apstākļi, proti, nepamatota kontroles veikšana saistībā ar ierēdņa personīgiem nolūkiem, tad apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka Ministru prezidents disciplinārsodu Armandam K. piemērojis atbilstoši likumam. Tā kā apgabaltiesa konstatējusi Armanda K. vainu nepamatotā kontroles veikšanā saistībā ar ierēdņa personīgiem nolūkiem, tā pamatoti atzinusi, ka Ministru prezidents disciplinārsodu Armandam K. piemērojis atbilstoši likumam.

[9] Armanda K. norādījums kasācijas sūdzībā, ka viņa nodoms attiecībā uz Valsts administrācijas skolu nav bijis uzsākt pārvaldes procesu, bet gan, izmantojot tiesību normās noteiktās tiesības, viņš

pieprasījis informāciju civildienesta pārvaldes funkciju veikšanai, ir saistīts ar faktisko apstākļu novērtēšanu, kas nav Senāta kompetencē.

Apgabaltiesa spriedumā ir izvērtējusi pierādījumus un atzinusi, ka Armanda K. darbības liecina par to, ka viņš ir veicis Valsts administrācijas skolas kontroli, nevis vienkārši pieprasījis informāciju. Izdarot šādu secinājumu, apgabaltiesa ir novērtējusi gan Armanda K. paskaidrojumus un iebildumus, gan arī Valsts civildienesta likuma 4.pantā noteiktās civildienesta pārvaldes funkcijas.

[9.1] Nav šaubu, ka Armanda K. minētās tiesību normas (skat. sprieduma [5] punkta ceturto rindkopu) dod tiesības civildienesta pārvaldei pieprasīt informāciju, taču šīs tiesības neattiecinā uz viņa faktisko rīcību pret Valsts administrācijas skolu, ko apgabaltiesa novērtējusi nevis kā informācijas vākšanu, bet gan kā kontroles pasākumus. Līdz ar to Senāts uzskata, ka nav pamatots Armanda K. apgalvojums kasācijas sūdzībā, ka apgabaltiesai bija jāpiemēro tās viņa minētās tiesību normas, kas paredz civildienesta pārvaldes tiesības pieprasīt informāciju.

[9.2] Noteikumi Nr.154 bija piemērojami pārvaldes procesa gadījumā, proti, gadījumā, kad izdodams administratīvais akts. Civildienesta pārvaldes darbība pret Valsts administrācijas skolu, kas arī ir valsts pārvaldes iestāde, nav pārvaldes process Administratīvo aktu procesa noteikumu izpratnē, un šo divu valsts pārvaldes iestāžu attiecības minētie noteikumi neregulēja

Tomēr civildienesta pārvalde, kura atbilstoši savai kompetencei veic vispārējo un disciplināro civildienesta uzraudzību, arī uzrauga ierēdņu darbības likumību, ir tiesīga pati ierosināt un izmeklēt jebkuru disciplinārlietu., kā arī piemērot ierēdņiem disciplinārsodus. Tādējādi civildienesta pārvalde, saņemot informāciju vai veicot kontroli Valsts administrācijas skolā, ir tiesīga ierosināt disciplinārlietu un piemērot sodus Valsts administrācijas skolas ierēdņiem. Uz šādu iespēju pret skolas direktoru kasācijas sūdzībā ir norādījis arī Armands K.

Ņemot vērā, ka apgabaltiesa spriedumā ir izvērtējusi civildienesta pārvaldes kompetenci un attiecīgi novērtējusi pārvaldes priekšnieka Armanda K. rīcību, Senāts atzīst, ka Administratīvo aktu procesa noteikumu 43.2.punkta piemērošana apgabaltiesas spriedumā nav novedusi pie nepareiza sprieduma lietā, kā to uzskata Armands K.

Apgabaltiesa spriedumā ir izvērtējusi civildienesta pārvaldes kompetenci un attiecīgi novērtējusi pārvaldes priekšnieka Armanda K. rīcību, proti to, ka viņa darbības liecinājušas par pārvaldes procesu. Tādējādi Senāts atzīst, ka Administratīvo aktu procesa noteikumu 43.2.punkta piemērošana apgabaltiesas spriedumā nav novedusi pie nepareiza sprieduma lietā, kā to uzskata Armands K.

Tādējādi nav pamata apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 114.pantu, 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 28.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, bet Armanda K. kasācijas sūdzību noraidīt.

Atmaksāt Armandam Kalniņam drošības naudu Ls 50 apmērā.

Par pastāvīgo dzīvesvietu Latvijā saistībā ar personas tiesībām iegūt Latvijas Republikas pilsonību (Pilsonības likuma 12.panta pirmās daļas 1.punkts)

Tiesības ārvalstniekam pastāvīgi uzturēties Latvijā dod tikai pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Ne termiņuzturēšanās atļauja, ne darba atļauja nevar apliecināt to, ka ārvalstnieka pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā.

Lieta Nr. SKA-69

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	V.Eilande,

piedaloties Oļegam P., viņa pārstāvim zvērinātam advokātam A.Guļajevam un Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvaldes pārstāvim V.Guļajevam,

2004.gada 29.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Oļega P. sūdzības par Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvaldes lēmumu, sakarā ar Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvaldes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Oļegs P. (..) ir dzimis Rīgā, Latvijā, (..)gadā beidzis Rīgas 78.vidusskolu, bet (..)gadā – Latvijas Fizikultūras institūtu. Laikā no 1977.gada 16.septembra līdz 1992.gada 2.septembrim Oļegs P. dzīvoja un bija pierakstīts Rīgā, Grīvas ielā (..). 1992.gada 2.septembrī Oļegs P. izrakstīts no minētā dzīvokļa, jo apmetās uz dzīvi Maskavā, Krievijā. 1993.gadā Oļegs P. ieguvis Krievijas pilsonību.

No 1998.gada 14.septembra Oļegam P. Latvijā vairākkārt izsniegtas termiņuzturēšanās un darba atļaujas. Pēdējā termiņuzturēšanās atļauja bija derīga līdz 2003.gada 1.februārim, bet pēdējā darba atļauja – ir derīga vēl līdz 2005.gada 24.novembrim.

2003.gada 14.janvārī Oļegs P. Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvaldes Rīgas Pārdaugavas nodaļā (turpmāk – Naturalizācijas pārvalde) iesniedza naturalizācijas iesniegumu, kurš netika pieņemts. Šādu lēmumu Oļegs P. apstrīdēja Naturalizācijas

pārvaldē, kura ar 2003.gada 4.februāra lēmumu Nr.P-45 atzina par pamatotu Oļega P. naturalizācijas iesnieguma nepieņemšanu. Lēmumā bija norādīts, ka Oļegs P. pēc 1992.gada 1.jūlija Latvijā nav nodzīvojis piecus gadus pēc pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanas. Pēdējā atļauja, turklāt termiņuzturēšanās atļauja, Oļegam P. bijusi izsniegta 2001.gada 31.jūlijā.

[2] Par šādu Naturalizācijas pārvaldes lēmumu Oļegs P. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, lūdzot atzīt Naturalizācijas pārvaldes lēmumu par naturalizācijas atteikumu par nepamatotu un prettiesisku, kā arī uzdot Naturalizācijas pārvaldei pieņemt viņa naturalizācijas iesniegumu. Oļegs P. norādījis, ka attiecībā uz viņu piecu gadu pastāvīgās uzturēšanās Latvijā termiņš nav rēķināms pēc 1992.gada 1.jūlija. Tā kā viņš Latvijā bijis pierakstīts vēl pirms šā datuma, piecu gadu termiņš skaitāms no 1990.gada 4.maija. Šajā laikā Oļegs P. bijis reģistrēts Latvijas ledzīvotāju reģistrā un bez termiņa ierobežojuma pierakstīts Latvijā. Arī laikā, kad par Oļega P. dzīvesvietu bija uzskatāma Maskava, Krievijā, viņš ir pastāvīgi atradies un dzīvojis Latvijā, ko apliecina viņam izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 9.aprīļa spriedumu Oļega P. sūdzību par Naturalizācijas pārvaldes lēmumu atzina par pamatotu un noteica pienākumu Naturalizācijas pārvaldei pieņemt Oļega P. naturalizācijas iesniegumu.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 29.janvāra spriedumu atzina Oļega P. sūdzību par pamatotu, bet Naturalizācijas pārvaldes lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt Oļega P. naturalizācijas iesniegumu, par prettiesisku. Bez tam apgabaltiesa uzlika par pienākumu Naturalizācijas pārvaldei pieņemt Oļega P. naturalizācijas iesniegumu.

Apgabaltiesa norādījusi, ka nav nozīmes, kurā laikā Oļegs P. bijis reģistrēts ledzīvotāju reģistrā, jo Pilsonības likuma 12.pants prasa tikai pašu reģistrācijas faktu, bet nevis ar šo faktu saistītus citus nosacījumus. Tā kā Oļegs P. pastāvīgi bijis pierakstīts un dzīvojis Rīgā līdz 1992.gada 2.septembrim, Naturalizācijas pārvaldei nav tiesību atzīt, ka viņš ieradies Latvijā pēc 1992.gada 1.jūlija. Līdz ar to nav tiesību prasīt no Oļega P. pirms pieciem gadiem izsniegtu pastāvīgās uzturēšanās Latvijā atļauju.

Kā nepamatots ir atzīts arī Naturalizācijas pārvaldes viedoklis, ka Oļegam P. bija jābūt pastāvīgajai dzīvesvietai Latvijā tieši pēdējos piecus gadus pirms naturalizācijas iesnieguma iesniegšanas. Pilsonības likuma 12.panta pirmās daļas 1.punkts un Ministru kabineta 1999.gada 2.februāra noteikumi Nr.34 "Naturalizācijas iesniegumu pieņemšanas un izskatīšanas kārtība" (turpmāk –

noteikumi Nr.34) šādu nosacījumu neparedz. Tā kā Oļegam P. laika posmā no 1990.gada 4.maija līdz 1992.gada 2.septembrim bija pastāvīgā dzīvesvieta Latvijā un laikā no 1998.gada 14.septembra viņš likumīgi uzturas un strādā Latvijā, viņam arī pašreiz ir pastāvīgā dzīvesvieta Latvijā, atteikums pieņemt viņa naturalizācijas iesniegumu ir likumam neatbilstošs.

Apgabaltiesa, atsaucoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pantu, atzinusi, ka Oļegam P. ir tiesības iegūt pastāvīgās uzturēšanās Latvijā atļauju, jo 1992.gada 1.jūlijā viņš bija bez termiņa ierobežojuma pierakstīts Latvijā. Tātad viņam ir tiesības iesniegt arī naturalizācijas iesniegumu.

[5] Kasācijas sūdzībā Naturalizācijas pārvalde norāda, ka apgabaltiesa, izskatot lietu pēc būtības, pārkāpusi savas kompetences robežas un nepareizi piemērojusi obligātās materiālo tiesību normas.

Oļegam P. adresētais administratīvais akts tika izdots, ņemot vērā tajā brīdī spēkā esošās tiesību normas un noteikumu Nr.34 10.punktu (acīm redzot domāts noteikumu 9.punkts), kas ļauj Naturalizācijas pārvaldei nepieņemt naturalizācijas iesniegumu. Naturalizācijas pārvaldes amatpersonai, izskatot naturalizācijas iesniegumu, nebija jāpārbauda lietderība, izdodot atteikumu pieņemt naturalizācijas iesniegumu, bet tikai jāizdod pats administratīvais akts.

Naturalizācijas pārvalde uzsver, ka personai nav tiesību naturalizēties, ja tās pastāvīgā dzīvesvieta pēdējos piecus gadus nav bijusi Latvijā. Noteikumu Nr.34 11.1.apakšpunkts, kas izteikts ģenerālklausulas veidā, paredzēja Naturalizācijas pārvaldei iesniegt Latvijā atzītu personu apliecinošu dokumentu ar atzīmi par pierakstu Latvijā. 11.1.2.apakšpunkts savukārt paredzēja, ka šos dokumentus ir tiesīga iesniegt persona, kas Latvijā ieradies pirms 1992.gada 1.jūlija.

Personām, kuras ieradušās Latvijā pēc 1992.gada 1.jūlija, naturalizācijas iesniegumam jāpievieno pirms pieciem gadiem izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Tā kā atbilstoši likuma "Par Latvijas Republikas ledzīvotāju reģistru" 11.pantam ledzīvotāju reģistrā reģistrē arī personas, kuras saņēmušas termiņuzturēšanās atļauju, ar reģistrāciju ledzīvotāju reģistrā nevar pierādīt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanas faktu.

Naturalizācijas pārvalde, tulkojot Pilsonības likuma 12.panta pirmās daļas 1.punktu, uzskata, ka pastāvīgās un nepārtrauktās dzīvošanas Latvijā faktam jābūt piecus gadus pirms naturalizācijas iesnieguma iesniegšanas dienas. Šo faktu apliecina pastāvīgās uzturēšanās atļauja (sk. Pilsonības likuma 12.panta pirmās daļas

1.punktu). Bez tam Pilsonības likums neļauj saskaitīt Latvijā nodzīvotos periodus kopš 1990.gada 4.maija.

Naturalizācijas pārvalde arī uzsver, ka Oļegam P. kopš 1998.gada 14.septembra Latvija ir pagaidu uzturēšanās vieta. Viņam atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹panta otrajai daļai bija tiesības pieprasīt pastāvīgās uzturēšanās atļauju līdz 1997.gada 31.martam, tomēr to viņš apzināti nav izmantojis. Tādēļ apgabaltiesa nepamatoti atsaukusies uz minētā likuma 23.¹pantu, jo atbilstoši šā panta otrajai daļai Oļegam P. tiesības iegūt pastāvīgās uzturēšanās atļauju ir zudušas.

Tā kā līdz 1992.gada 1.jūlijam Oļegs P. nebija reģistrēts ledzīvotāju reģistrā un 1992.gadā izbrauca uz pastāvīgu dzīvi Krievijā, kur ieguva arī Krievijas pilsonību, viņš ir paudis attieksmi, ka nevēlas pastāvīgi dzīvot Latvijā. Tādējādi viņš zaudēja tiesisko saikni ar Latviju. Viņš nav izmantojis arī tiesības, ko līdz 1992.gada 1.jūlijam piešķīra likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", proti, nav ieguvis Latvijas nepilsoņa statusu. Tas piešķir personai tiesības bez pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanas pastāvīgi uzturēties Latvijā.

Naturalizācijas pārvalde paskaidro, ka pašlaik Oļegam P. ir tiesības pieprasīt pastāvīgās uzturēšanās atļauju, pastāvīgi nodzīvot Latvijā piecus gadus un pēc tam iesniegt naturalizācijas iesniegumu.

[6] Tiesas sēdē Naturalizācijas pārvaldes pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, paužot viedokli, ka apgabaltiesa nepareizi piemērojusi un tulkojusi tiesību normas. Viņš precizēja, ka kasācijas sūdzībā kļūdaini minēts Ministru kabineta 1999.gada 2.februāra noteikumu Nr.34 "Naturalizācijas iesniegumu pieņemšanas un izskatīšanas kārtība" 10.punkts. Pareiza ir atsauce uz šo noteikumu 9.punktu.

Oļegs P. kasācijas sūdzību neatzina. Viņa pārstāvis uzsvēra, ka tiesa ir atzinusi, ka Oļegam P. Latvijā ir pastāvīgā dzīvesvieta. Pārstāvis norādīja uz vārda "pastāvīgs" gramatisko tulkojumu un pauda viedokli, ka jāvadās no tāda tiesību normu tulkojuma, kas ir par labu indivīdam.

Motīvu daļa

[7] Neskatoties uz to, ka daudzas starptautiskās tiesību normas paredz katram cilvēkam tiesības uz pilsonību, starptautiski ir atzītas arī katras valsts tiesības pašai noteikt, kas ir tās pilsoņi (sk., piemēram, 1997.gada 14.maija Eiropas konvenciju par pilsonību). Tādējādi katrai valstij ir rīcības brīvība savos likumos noteikt arī naturalizācijas kritērijus.

[8] Latvijas Republikas Pilsonības likuma 12.pants nosaka naturalizācijas vispārīgos noteikumus. Šā panta pirmās daļas 1.punktā paredzēta viena no vairākām prasībām, kurai jāpastāv, lai personu varētu uzņemt Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā: " (...) personas (...), kurām naturalizācijas iesnieguma iesniegšanas dienā **pastāvīgā dzīvesvieta** ne mazāk kā piecus gadus ir bijusi Latvijā, skaitot no 1990.gada 4.maija (personām, kuras ieradušās Latvijā pēc 1992.gada 1.jūlija, piecu gadu termiņš tiek skaitīts no pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanas brīža)".

Minētā tiesību norma ir jātulko ne tikai gramatiski, bet arī sistēmiski un teleoloģiski. Turklāt šās lietas izskatīšanā nozīme ir tam, kā saprotams jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta" saistībā ar personas tiesībām iegūt Latvijas Republikas pilsonību.

[8.1] Pilsonība ir personas pastāvīga, tiesiska saite ar noteiktu valsti, kas pamatojas uz abpusējām tiesībām un pienākumiem, kā arī savstarpēju uzticību, lojalitāti un to aizsardzību. Tādējādi prasība noteiktu laiku pastāvīgi dzīvot valstī, par kuras pilsoni persona vēlas kļūt, ir pamatota. Tomēr tiesību normās un juridiskajā literatūrā jēdziens "pastāvīga dzīvesvieta" parasti tiek attiecināts uz personām, kuras **pastāvīgi un likumīgi** uzturas kādā noteiktā vietā (sk. Paskaidrojošais ziņojums par Eiropas konvenciju par pilsonību).

[8.2] Oļegs P. 1992.gada 2.septembrī ir atstājis Latviju, pārceloties uz pastāvīgu dzīvi Krievijā (sk. lietas 18.lpp.). Krievijā 1993.gadā viņš ieguvis Krievijas pilsonību. Tādējādi 1998.gadā Oļegs P. Latvijā ir ieradies kā ārvalstnieks, proti, persona ar citas valsts pilsonību, un viņa tiesības uzturēties Latvijā regulē likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā".

Atbilstoši šā likuma normām ārvalstnieks Latvijas Republikas teritorijā drīkst ieceļot un uzturēties, ja viņam ir izsniegta vīza vai termiņuzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Termiņuzturēšanās atļauja apliecina, ka ārvalstnieka uzturēšanās Latvijā laika ziņā ir ierobežota, bet tā **nedod tiesības pastāvīgi uzturēties Latvijā**. Notekot termiņam, uz kādu izsniegta termiņuzturēšanās atļauja, ārvalstniekam Latvijas valsts teritorija jāatstāj. Tiesības ārvalstniekam pastāvīgi uzturēties Latvijā dod tikai pastāvīgās uzturēšanās atļauja.

Tā kā Oļegs P. no 1998.gada Latvijā uzturas ar termiņuzturēšanās atļaujām, bet pastāvīgās uzturēšanās atļauja nav bijusi izsniegta, viņam nav radušās tiesības Latvijā uzturēties pastāvīgi.

[8.3] Personas dzīvesvieta ir saistāma ar noteiktu vietu, adresi, nekustamu īpašumu, kurā persona ir apmetusies un dzīvo.

Atzīstot, ka Oļegam P. Latvijā ir pastāvīga dzīvesvieta, apgabaltiesa nav noskaidrojusi, tieši kurā vietā, telpā viņš ir apmeties,

bet ņēmusi vērā tikai to, ka viņam ir izsniegtas termiņuzturēšanās un darba atļaujas.

Argumenti, kāpēc termiņuzturēšanās atļauja nedod tiesības pastāvīgi dzīvot Latvijā, minēti sprieduma [8.2] punktā. Arī izsniegtās darba atļaujas nevar liecināt par pastāvīgu dzīvesvietu Latvijā. Spēkā esošās tiesību normas darba atļauju izsniegšanu paredz tikai tiem ārvalstniekiem, kuriem nav pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, proti, kuriem ir tiesības Latvijā uzturēties tikai noteiktu laiku. Darba atļaujas arī tiek izsniegtas uz noteiktu laiku, ne ilgāku par uzturēšanās atļaujā norādīto.

[8.4] Tādējādi Senāts atzīst, ka apgabaltiesa nepareizi tulkojusi Pilsonības likuma 12.panta pirmās daļas 1.punktu.

[9] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa spriedumā nepareizi atsaukusies uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pantu kā uz tiesību normu, kas dod tiesības Oļegam P. saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[9.1] Šā panta pirmā daļa paredz **ārvalstnieku**, proti, personu ar citas valsts pilsonību, tiesības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Minētās tiesības ārvalstnieks var izmantot, ja 1992.gada 1.jūlijā viņš bijis bez termiņa ierobežojuma pierakstīts Latvijas Republikā.

Nav strīda par to, ka Oļega P. pastāvīgā dzīvesvieta 1992.gada 1.jūlijā bija Latvijā. Taču uz minēto brīdi Oļegs P. vēl nebija ieguvis citas valsts pilsonību. Tādējādi likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹panta pirmā daļa neattiecas uz Oļegu P. un apgabaltiesa šajā lietā nepareizi atsaukusies uz šo tiesību normu.

[9.2] Savukārt minētā likuma 23.¹panta otrā daļa paredz tiesības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju tiem bijušās PSRS pilsoņiem, kas ieguvuši citas valsts pilsonību. Tomēr šo tiesību izmantošana ir ierobežota laika ziņā. Ņemot vērā, ka Oļegs P. Krievijas pilsonību ieguvis 1993.gadā, viņam iesniegums ar lūgumu izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju bija jāiesniedz līdz 1997.gada 31.martam.

Tā kā Oļegs P. minētās tiesības nav vēlējies izmantot likumā noteiktajā termiņā, viņam ir zudusi iespēja pretendēt uz pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā atbilstoši šai tiesību normai.

[10] Ņemot vērā, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi tiesību normas, kā arī piemērojusi tiesību normas, kuras nebija jāpiemēro, apgabaltiesas spriedums nav tiesisks un ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.janvāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par tiesību normu interpretācijas robežām iestādē

Piemērojot tiesību normas iestādē, vispirms jāvadās pēc to iztulkošanas gramatiskās metodes. Interpretējot tiesību normas, to saturs nevar tikt paplašināts tiktāl, ka pēc būtības tiek radīta jauna tiesību norma.

Lieta Nr. SKA-101

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties kasācijas sūdzības iesniedzējas Finansu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvim J.Brazovskim, pieteicējas a/s "Ventbunkers" pārstāvei zvērinātai advokātei S.Neilandai, a/s "Ventamonjaks" pārstāvjiem zvērinātiem advokātiem J.Narkēvičam un S.Slejai, a/s "Kālija parks" pārstāvim zvērinātam advokātam G.Zemrībo,

2004.gada 31.augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc a/s "Ventamonjaks", a/s "Kālija parks", a/s "Ventbunkers" pieteikuma par Finansu un kapitāla tirgus komisijas padomes lēmuma atcelšanu, sakarā ar Finansu un kapitāla tirgus komisijas kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 4.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] A/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks", a/s "Kālija parks" ir akcionāri a/s "Latvijas Krājbanka".

Ar Finansu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – FKTK) padomes 2003.gada 4.aprīļa lēmumu Nr.76 "Par a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" būtisku līdzdalību a/s "Latvijas krājbanka", a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" nav atļauts iegūt būtisku līdzdalību a/s "Latvijas krājbanka" un minētajām akciju sabiedrībām aizliegts izmantot a/s "Latvijas Krājbanka" iegūto 2 281 513 parasto akciju jeb 25,06% no bankas pamatkapitāla balsstiesības.

FKTK padome uzskatījusi, ka a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" kontrolē vienas un tās pašas personas, jo minētie uzņēmumi nesniedz informāciju par savu īpašnieku īpašniekiem – fiziskajām personām un minētie uzņēmumi darbojas saskaņoti uz vienošanās pamata, veicot a/s "Latvijas Krājbanka" akcionāru pilnsapulcēs saskaņotus balsojumus.

FKTK padome līdz ar to izdarījusi secinājumu, ka a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" darbība atbilst būtiskas līdzdalības pazīmēm, kuras tai pašā laikā nav ievērojušas Kredītiestāžu likuma 29.pantā noteikto kārtību būtiskas līdzdalības iegūšanai bankā.

Lēmumu aizliegt minētajām akciju sabiedrībām izmantot a/s "Latvijas Krājbanka" iegūto 2 281 513 parasto akciju jeb 25,06% no bankas pamatkapitāla balsstiesības FKTK pamatojusi ar mērķi veicināt noguldītāju interešu aizsardzību.

[2] Savā sūdzībā par FKTK padomes lēmumu a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" lūgušas tiesu uzdot FKTK novērst pārkāpumu, atceļot 2003.gada 4.aprīļa lēmumu Nr.76 "Par a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" būtisku līdzdalību a/s "Latvijas Krājbanka".

[2.1] Sūdzībā norādīts, ka minētās akciju sabiedrības katra atsevišķi nav ieguvusi būtisku līdzdalību a/s "Latvijas Krājbanka", jo procentuāli katras uzņēmējsabiedrības balsstiesības a/s "Latvijas Krājbanka" ir zem 10% no kopējā balsu skaita akcionāru pilnsapulcē. Sūdzībā norādīts, ka arī kopā tās nav ieguvušas būtisku līdzdalību a/s "Latvijas Krājbanka", jo tās savstarpēji nav slēgušas un attiecīgi reģistrējušas Uzņēmumu reģistrā Koncernu likuma prasībām atbilstošus līgumus, kā arī nav slēgušas savā starpā vai ar jebkurām trešām personām FKTK lēmumā Nr.76 piedēvētās vienošanās.

[2.2] Norādot uz pieņemtā dokumenta nepamatotību, vērsta uzmanība, ka lēmums nav balstīts uz faktiem un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem, bet pamatots ar FKTK padomes pieņēmumiem. Pārkāpjot administratīvajam aktam saistošu tiesiskuma principu, FKTK padome, kā uzsvērts sūdzībā, lēmumu juridiski pamatojusi tikai daļēji – turklāt šis pamatojums neatbilst komisijas konstatējumiem, pieņēmumiem un apsvērumiem – lietā nav pierādījumu uzņēmējsabiedrību netiešā ceļā iegūtai būtiskai līdzdalībai atbilstoši Kredītiestāžu likuma 33.¹ pantam.

[2.3.] Sūdzībā norādīts uz likumam neatbilstošu juridisko terminu interpretējumu, uz nekritisku a/s "Latvijas Krājbanka" akcionāra A.Laksas iesniegumā, pēc kura iniciatīvas pieņemts apstrīdētais lēmums, minēto pieņēmumu iestrādāšanu FKTK padomes lēmumā

[3] Ar Centra rajona tiesas 2003.gada 24.oktobra spriedumu sūdzība apmierināta un FKTK padomes 2003.gada 4.aprīļa lēmums Nr.76 "Par a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" būtisku līdzdalību a/s "Latvijas Krājbanka" atzīts par prettiesisku, uzliekot par pienākumu FKTK to atcelt.

[4] Izskatot lietu pēc FKTK apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar savu 2004.gada 4.marta spriedumu sūdzību apmierinājusi un pārsūdzēto lēmumu atcēlusi.

[4.1.] Tiesa konstatējusi, ka neviena no akciju sabiedrībām nav vēlējusies iegūt būtisku līdzdalību bankā un ar attiecīgu iesniegumu FKTK nav griezušās; FKTK nav pierādījusi, ka a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" būtu ieguvušas būtisku līdzdalību a/s "Latvijas Krājbanka". Norādot, ka atbilstoši Kredītiestāžu likuma 32.pantam konstatēt būtisku līdzdalību FKTK var tad, ja to lūdz pati banka un, konstatējot, ka banka to nav lūgusi, tiesa izdarījusi secinājumu, ka pārbaudi FKTK uzsākusi pretēji Kredītiestāžu likuma normām.

[4.2.] Atzīstot, ka likums (17.pants) FKTK dod tiesības pieprasīt informāciju par bankas dibinātāju un īpašnieku finansiālo stāvokli un reputāciju nolūkā pārbaudīt to finanšu resursu pietiekamību, tiesa vienlaicīgi atzinusi, ka likums nedod FKTK tiesības pieprasīt ziņas līdz fiziskām personām. FKTK apgalvojumu, ka ziņu nesniegšana par sabiedrības īpašniekiem līdz fiziskajām personām liecina par to, ka visas trīs uzņēmējsabiedrības kontrolē vienas un tās pašas personas, tiesa atzinusi par FKTK pieņemumu, kurš nav balstīts uz pierādījumiem, un to vērtējusi kritiski.

[4.3.] Analizējot Kredītiestāžu likuma 33.¹panta nosacījumus par to, vai konkrētajā gadījumā nav saskatāmas netiešā ceļā iegūtas līdzdalības pazīmes, tiesa secinājusi, ka FKTK nav iesniegusi pierādījumus, kas ļautu spriest, ka pastāv kādas no šajā pantā uzskaitītajām pazīmēm. Vērtējot FKTK argumentu par to, ka norādītās akciju sabiedrības a/s "Latvijas Krājbanka" akcionāru pilnsapulcēs ir pārstāvējušas vienas un tās pašas personas, tiesa norādījusi, ka vienu un to pašu pārstāvi vairākos gadījumos pilnvarojušas tikai divas no minētajām uzņēmējsabiedrībām un tādēļ tas nevar tikt vērtēts kā pierādījums trīs uzņēmējsabiedrību vienotam pilnvarojumam. Kā nepierādītu tiesa noraidījusi FKTK apgalvojumu, ka a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" akcionāru pilnsapulcēs ir vienoti balsojušas par bankai būtiskiem jautājumiem, jo no akcionāru pilnsapulču protokoliem nav iespējams noteikt, kā balsojis katrs konkrēts a/s "Latvijas Krājbanka" akcionārs.

[4.4.] Par pamatotu atzīts pirmās instances tiesas secinājums, ka bez personas gribas iegūt būtisku līdzdalību bankā nevar tikt pieņemts administratīvais akts, kas aizliedz iegūt šādu līdzdalību.

[5] FKTK kasācijas sūdzībā lūdz tiesas spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

[5.1.] Kasācijas sūdzībā, analizējot Kredītiestāžu likuma 29. un 32.panta normas, FKTK norādījusi, ka tās attiecas uz paziņošanas pienākumu par būtiskas līdzdalības iegūšanu, nevis uz pašu būtiskas līdzdalības iegūšanu, neatkarīgi no veida, kādā tā iegūta – tieši vai netieši. Gadījumos, kad personas bankā faktiski ir ieguvušas būtisku līdzdalību, šīm personām, kā norādīts kasācijas sūdzībā, ir jāpilda tām

likumā noteiktās prasības un pienākumi, t.sk. 28. un 29.panta prasības neatkarīgi no tā, vai persona ir izteikusi gribu iegūt būtisku līdzdalību bankā vai nav. Minētais secinājums izdarīts, atsaucoties uz tiesas spriedumā norādīto par to, ka FKTK pārbaudi uzsākusi pretēji Kredītiestāžu likuma normām, lai gan nav bijis Kredītiestāžu likuma 32.pantā paredzētā bankas paziņojuma.

[5.2.] Iebilstot pret tiesas spriedumā norādīto, ka Kredītiestāžu likuma 17.pants nedod FKTK tiesības pieprasīt ziņas līdz fiziskām personām, kasācijas sūdzībā norādīts uz likuma 19.pantu par tiesībām pieprasīt ziņas par kredītiestādes dibinātāju – juridisko personu dibinātājiem un īpašniekiem.

[5.3.] Norādot, ka tiesa nepareizi interpretējusi Kredītiestāžu likuma 32.pantu, vērsta uzmanība uz to, ka tas bija jāizdara sistēmiski un teleoloģiski interpretējot, pamatojoties uz lietderīgu un taisnīgu mērķi, kas ar konkrēto normu jāsasniedz.

[5.4.] Atsaucoties uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.pantu, kasācijas sūdzībā norādīts, ka Komisija ir pilnvarota gan pieprasīt un saņemt no finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem attiecīgo funkciju pildīšanai nepieciešamo informāciju, gan pārbaudīt finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbības atbilstību normatīvajiem aktiem un Komisijas normatīvajiem noteikumiem un rīkojumiem. Šīs Komisijas funkcijas, kā norādīts kasācijas sūdzībā, atbilst Kredītiestāžu likuma III nodaļas (Būtiska līdzdalība) regulējuma jēgai kopumā, t.i., Komisijai ir pienākums novērst situāciju, kad persona, kuras reputācija un finanšu stāvoklis neatbilst bankas akcionāriem noteiktajām prasībām, iegūstot būtisku līdzdalību tiešā vai netiešā veidā, rada sev kontroles iespējas un "(..) tādā veidā var tikt nenodrošināta finansiāli stabila, piesardzīga un normatīvajiem aktiem atbilstoša bankas vadība".

[5.5.] Tiesas spriedumā pielietotā Kredītiestāžu likuma normu interpretācija atbilstoši kasācijas sūdzībā izteiktajam viedoklim rada situāciju, kurā FKTK nebūs tiesību izdot administratīvo aktu un piemērot sankcijas personām, kuras faktiski ieguvušas būtisku līdzdalību, bet to nav tiesiski noformējušas. Kasācijas sūdzības noslēgumā rezumēts, ka kļūdaini interpretējot Kredītiestāžu likuma 32. un 17.panta normas, tiesa nav varējusi objektīvi noskaidrot lietas apstākļus par FKTK padomes lēmumu, kā arī vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudīt pierādījumus un dot tiem juridisku vērtējumu, kas ir pretrunā Administratīvā procesa likuma 103.pantā noteiktajai administratīvā procesa tiesā būtībai.

[6] A/s "Ventbunkers" paskaidrojums uz kasācijas sūdzību norādīts uz to, ka būtiskas līdzdalības faktam ir jābūt konstatētam un pierādītam un tas nevar būt izteikts pieņemuma formā. Pierādījumus par to, ka a/s "Ventbunkers" būtu būtisku līdzdalību ieguvusi, FKTK,

kā norādīts paskaidrojumos, nav iesniegusi. Norādīts, ka FKTK, veicot bankas dibinātāju un īpašnieku finanšu stāvokļa pārbaudi, nebija tiesīga pieprasīt šīs ziņas līdz fizisko personu līmenim. Iebilsts pret kasācijas sūdzībā norādīto par 37. un 17.panta normu kļūdainu interpretāciju.

A/s "Ventamonjaks" pārstāvja paskaidrojumos papildus akcentēta uzmanība uz to, ka aizliegums izmantot balsstiesības ir sankcija, kura nav piemērojama bez attiecīga pārkāpuma fakta un tās piemērošanas pamats nevar būt FKTK nepamatots pieņēmums.

A/s "Kālija parks" pārstāvja paskaidrojumos norādīts uz to, ka tiesa pamatoti secinājusi, ka saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 32.pantu būtisku līdzdalību iespējams konstatēt tad, ja par to FKTK paziņo pati banka un šāda interpretācija, kā norādīts paskaidrojumos, nav pretrunā pašas FKTK viedoklim. Iebilstot pret kasācijas sūdzības argumentu par Kredītiestāžu likuma 17.panta nepareizu interpretāciju tiesas spriedumā, paskaidrojumos norādīts uz to, ka šī likuma norma attiecas uz personām, kas vēlas banku dibināt vai kas vēlas iegūt tajā būtisku līdzdalību. Norādīts, ka FKTK, piemērojot sankcijas, nav pierādījusi draudus bankas finansiālajai stabilitātei un tās piesardzīgai vadībai, kā tas noteikts Kredītiestāžu likuma 33.pantā.

[7] Tiesas sēdē FKTK pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem, precizējot, ka pieteicējas – trīs akciju sabiedrības būtisku līdzdalību ir ieguvušas netiešā ceļā.

[8] A/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" pārstāvji, iebilstot iesniegtajai kasācijas sūdzībai, tiesas sēdē norādīja uz to, ka pieteicēju būtiskas līdzdalības fakts akciju sabiedrībā "Latvijas krājbanka" nav pierādīts un apstrīdētais lēmums balstās tikai uz FKTK pieņēmumiem.

Motīvu daļa

[9] FKTK kasācijas sūdzībā par kļūdainu atzinusi apelācijas instances tiesas Kredītiestāžu likuma 17.panta un 32.panta interpretāciju.

[9.1] Kredītiestāžu likuma 17.pants nosaka, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisijai ir tiesības pieprasīt papildu informāciju par šā likuma 16. un 29.pantā minētajām personām, lai spriestu par to finanšu stāvokli un reputāciju, šajā nolūkā pārbaudot minēto personu:

finanšu resursu pietiekamību;

kredītiestādes darbības un vadības plānus;

līdzšinējo darbību, kompetenci un pieredzi.

Likuma 17.pantā izdarītā atsauce uz šā paša likuma 16.pantu attiecas uz gadījumiem, kad banka tiek dibināta, un konkrētajā lietā nav apspriežami.

[9.2] Kredītiestāžu likuma 29.pantā, kas ietilpst likuma III nodaļā "Būtiska līdzdalība", noteikts, ka ikviena persona, ja tā vēlas iegūt būtisku līdzdalību bankā, par to iepriekš rakstveidā paziņo Finanšu un kapitāla tirgus komisijai. Paziņojumā norāda iegūstamo līdzdalības apmēru procentos no bankas pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju skaita.

Minētā norma skaidri nosaka, ka tad, ja persona pati izsaka vēlēšanos iegūt būtisku līdzdalību, FKTK veic tās finanšu stāvokļa un reputācijas pārbaudi.

[9.3] Atbilstoši Kredītiestāžu likuma 1.panta 15.punktam būtiska līdzdalība ir tiešā vai netiešā ceļā iegūta līdzdalība, kas aptver 10 un vairāk procentus no uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības) pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju skaita, vai dod iespēju būtiski ietekmēt uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības) darbību. Lietā nav strīda par to, ka no a/s "Latvijas Krājbanka" balsstiesīgo akciju skaita a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" katrai atsevišķi ir mazāk par 10%.

[10] Kredītiestāžu likuma 32.pants nosaka, ka banka nekavējoties, tiklīdz par to uzzinājusi, rakstveidā paziņo Finanšu un kapitāla tirgus komisijai par ikvienas personas būtiskas līdzdalības iegūšanu, palielināšanu vai samazināšanu. Paziņojumā norāda attiecīgās personas līdzdalības apmēru procentos no bankas pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju skaita vai informāciju par būtiskas līdzdalības izbeigšanu.

Minētā norma savukārt paredz situāciju, kad persona jau ir ieguvusi būtisku līdzdalību *de facto*, neizpildot Kredītiestāžu likuma 29.panta prasības.

[11] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Kredītiestāžu likuma 17.panta piemērošana atkarīga no fakta konstatēšanas par būtiskas līdzdalības iegūšanu, proti – minētās likuma normas darbība sākas ar brīdi, kad vai nu pati persona izsaka vēlēšanos iegūt būtisku līdzdalību bankā, vai, uzzinot par faktiski būtiskas līdzdalības iegūšanu, šādu paziņojumu nosūta banka, vai arī faktu par būtiskas līdzdalības iegūšanu ir konstatējusi pati FKTK.

[12] Lai gan Kredītiestāžu likumā ir paredzētas divas iespējas, kā FKTK iegūst informāciju par būtiskas līdzdalības faktu, Administratīvo lietu departaments, pievienojoties kasācijas sūdzībā izteiktajiem argumentiem, kas pamatoti uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.pantu, atzīst, ka FKTK ir tiesības gan pieprasīt un saņemt no finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem attiecīgo funkciju pildīšanai nepieciešamo informāciju, gan pārbaudīt finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbības atbilstību normatīvajiem aktiem un Komisijas normatīvajiem noteikumiem un rīkojumiem. Nav loģisku argumentu,

kāpēc jautājumos, kas saistīti ar būtiskas līdzdalības iegūšanu bankā un kas neapstrīdami ietilpst FKTK kontroles sfērā, tos FKTK nevarētu noskaidrot pēc savas iniciatīvas.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa, izdarot secinājumu par to, ka pārbaudi FKTK uzsākusi pretēji Kredītiestāžu likuma normām, sašaurināti pēc gramatiskās metodes iztulkojusi Kredītiestāžu likuma 32.pantu. Apelācijas tiesa nav ņēmusi vērā Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā noteiktos FKTK darbības mērķus, funkcijas un tiesības (teleoloģiskā un sistēmiskā iztulkošana) un tāpēc izdarījusi kļūdainu secinājumu. Pārbaudes rezultātā iegūstot nepieciešamos pierādījumus, FKTK ir tiesīga konstatēt faktu par kādas personas būtisku līdzdalību bankā.

Šādas FKTK tiesības izriet arī no Administratīvā procesa likuma 57.panta, kurā noteikts, ka iestāde, kurai lieta ir piekritīga, ierosina administratīvo lietu, ja tai kļūst zināmi fakti, uz kuriem pamatojoties, saskaņā ar tiesību normām ir jāizdod vai var tikt izdots attiecīgs administratīvais akts, kā arī tad, ja iestādei ir pamats uzskatīt, ka šādi fakti varētu būt.

[13] Lai gan apelācijas instances tiesa izdarījusi secinājumu par to, ka FKTK ierosinātā pārbaude nav bijusi tiesiska, tiesas spriedumā tomēr analizēts apstrīdētais FKTK lēmums pēc būtības, no kā var izdarīt secinājumu, ka tiesa, pretēji savam iepriekš izteiktajam apgalvojumam, tai pašā laikā tomēr ir pieļāvusi FKTK tiesības šādu pārbaudi veikt.

[14] Neskatoties uz to, ka FKTK kasācijas sūdzībā norādīts, ka spriedums tiek pārsūdzēts pilnībā, tajā nav atrodami nekādi pretargumenti vai norādījumi uz materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumiem attiecībā uz tiesas izdarītajiem secinājumiem par to, ka FKTK nav iesniegusi pierādījumus par to, ka a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks", a/s "Kālija parks" būtu ieguvušas būtisku līdzdalību bankā un ka FKTK izdarītais atzinums par būtiskas līdzdalības iegūšanu ir tikai FKTK pieņēmums. Kasācijas sūdzībā nav mēģināts atspēkot šajā sakarā izteiktos tiesas secinājumus.

[15] Pievienojoties apelācijas instances tiesas secinājumam par to, ka FKTK nav pierādījusi a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" būtiskas līdzdalības faktu bankā, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes 2003.gada 4.aprīļa lēmums Nr.76 "Par a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija Parks" būtisku līdzdalību a/s "Latvijas Krājbanka" bez tam ir arī pretrunīgs.

[15.1] Formulējums pārsūdzētā FKTK lēmuma nolēmuma daļā: "Neatļaut iegūt a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s Kālija parks" būtisku līdzdalību a/s "Latvijas Krājbanka" (..) pēc būtības norāda uz to, ka šīs akciju sabiedrības būtiskas līdzdalības iegūšanu

būtu lūgušas, kas neatbilst lietas apstākļiem. Turpmākais teksts nolēmumā "(..) aizliegt a/s Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s Kālija parks" izmantot a/s "Latvijas Krājbanka" iegūto 2 281 513 parasto akciju jeb 25,06% no bankas pamatkapitāla tiesības" apliecina, ka būtiska līdzdalība) tomēr ir iegūta, jo nevar aizliegt izmantot to, kas nav iegūts vai nepieder. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka aizliegt izmantot balsstiesības varēja, konstatējot faktu par būtiskas līdzdalības iegūšanu.

[15.2] Atbilstoši Administratīvo aktu procesa noteikumu, kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī, 49.punktam pēc pārvaldes procesa ierosināšanas iestāde konstatē lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus. Konkrētajā pārbaudes lietā minētais nosacījums nav izpildīts, jo lēmuma pamatā, kā to konstatējusi apelācijas instances tiesa, ir pieņēmumi.

[16] Atgriežoties pie kasācijas sūdzībā ietvertā argumenta par Kredītiestāžu likuma 17.panta kļūdainu interpretāciju un vadoties no iepriekš izteiktajiem secinājumiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka ņemot vērā to, ka FKTK nebija ieguvusi pierādījumus par a/s Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" būtisku līdzdalību bankā un šādu būtisku līdzdalību nebija konstatējusi, nebija iestājušies priekšnosacījumi papildu informācijas pieprasīšanai par a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" finanšu stāvokli un reputāciju.

[17] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka būtiski ir akcentēt uzmanību uz to, ka fakta konstatēšana par personas būtiskas līdzdalības iegūšanu un tās finanšu stāvokļa un reputācijas noskaidrošana ir divas patstāvīgas stadijas. Personas netiešā ceļā iegūta būtiska līdzdalība, kas izpaužas tās balsstiesību apjomā, ir konstatējama pēc Kredītiestāžu likuma 33.¹pantā norādītajām deviņām pazīmēm. Tikai pēc tam, kad ir sniegta iegūtās līdzdalības kvalifikācija un būtiskas līdzdalības fakts ir konstatēts, var tikt uzsākta Kredītiestāžu likuma 17.panta nosacījumu izpilde.

[18] Likuma mērķis papildu informācijas pieprasīšanai par finanšu stāvokli un reputāciju ir nepieļaut būtiskas līdzdalības iegūšanu personām, kas pašas to ir vēlējušās iegūt, bet kuras neatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem par nevainojamu reputāciju un stabilu finanšu stāvokli (Kredītiestāžu likuma 29.pants), kā arī pieprasīt būtiskas līdzdalības izbeigšanu personām, kas to ir ieguvušas, ja tās apdraud vai var apdraudēt bankas finansiāli stabilu darbību (Kredītiestāžu likuma 33.pants).

A/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" neietilpst nevienā no šīm kategorijām, un uz tām līdz ar to neattiecas Kredītiestāžu likuma 17.panta nosacījumi.

[19] Lai gan FKTK padomes lēmumā ir atsauce uz Kredītiestāžu likuma 33.pantu, lietas apstākļi neatbilst minētajai likuma normai. Tajā noteikts, ka gadījumā, ja būtisku līdzdalību ieguvušo personu ietekme uz banku apdraud vai var apdraudēt tās finansiāli stabilitu, piesardzīgu un normatīvajiem aktiem atbilstošu vadību, Finanšu un kapitāla tirgus komisija pieprasa nekavējoties pārtraukt tādu ietekmi, kā arī, ja tas nepieciešams, pieprasa bankas valdes vai kāda valdes locekļa atsaukšanu vai aizliedz izmantot visu to akciju balsstiesības, kuras pieder attiecīgajām būtisku līdzdalību ieguvušajām personām.

Neskatoties uz to, ka lietā nav pierādījumu būtiskas līdzdalības iegūšanai, lēmumā pat formāli netiek norādīts, ka pieteicējas – trīs akciju sabiedrības ir ieguvušas būtisku līdzdalību. Lēmumā nākotnes formā tiek norādīts uz valsts un sabiedrības interešu aizskārumu, "(...) ja a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s Kālija parks" iegūs būtisku līdzdalību bankā (...)" (FKTK lēmuma 3.lpp. pēdējā rindkopa).

[20] Administratīvo aktu procesa noteikumu 63.4.punktā kā administratīvā akta nepieciešamā sastāvdaļa norādīts tā pamatojums. Pārsūdzētajā lēmumā, izņemot vispārējas atsauces uz valsts un sabiedrības interesēm, nav norādīts, kas a/s Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s Kālija parks" darbībās konkrēti ir tas, kas apdraud vai var apdraudēt bankas finansiāli stabilitu, piesardzīgu un normatīvajiem aktiem atbilstošu vadību. Lai gan FKTK pārstāvis tiesas sēdē norādīja uz to, ka būtiskā līdzdalība ir iegūta netiešā ceļā, pārsūdzētajā FKTK padomes lēmumā nav ne vien atsauces uz kādu no konkrētiem punktiem, pēc kuriem varētu konstatēt būtiskas līdzdalības iegūšanu, bet nav izdarīta atsauce pat uz Kredītiestāžu likuma 33. pantu kopumā.

[21] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka atbilstoši Kredītiestāžu likumam tā pašreizējā redakcijā, fakts, ka finanšu un kapitāla tirgus dalībnieks FKTK nesniedz tās pieprasītās ziņas, nevar tikt vērst pret šo personu, iztulkot šādu rīcību personai par sliktu. Neapšaubāmi, ka pašam FKTK pieprasījumam ir jābūt tiesiskam.

[22] Kā pamatarguments FKTK padomes lēmumā, aizliedzot izmantot balsstiesības a/s "Latvijas Krājbanka", norādīts tas, ka a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks" kontrolē vienas un tās pašas personas, jo minētie uzņēmumi nesniedz informāciju par savu īpašnieku īpašniekiem – fiziskajām personām.

[23] Kredītiestāžu likuma 19.pantā noteikts, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisija pārbauda kredītiestādes dibinātāju identitāti, bet, ja kredītiestādes dibinātāji ir juridiskās personas, – ziņas par to dibinātājiem un īpašniekiem. Ņemot vērā to, ka šā likuma normas nosacījumu izpildīšana ir attiecināta uz personām, kas būtisku līdzdalību vēlas iegūt (28.pants), tā, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, vienlīdz attiecināma arī uz personām, kas būtisku

līdzdalību ieguvušas faktiski, to nedeklarējot, vai par kuru būtiskas līdzdalības fakta noskaidrošanu pārbaudi ierosinājusi FKTK.

[24] Attiecinot Kredītiestāžu likuma 19.pantu uz minēto personu loku, šī likuma norma būtu jālasa: "Finanšu un kapitāla tirgus komisija pārbauda uz būtisku līdzdalību pretendējošo (būtisku līdzdalību faktiski ieguvušo vai aizdomās par šādas līdzdalības iegūšanu turamo) personu identitāti, bet ja uz būtisko līdzdalību pretendējošais (būtisku līdzdalību faktiski ieguvušais vai aizdomās par šādas līdzdalības iegūšanu turamais) ir juridiska persona – ziņas par to dibinātājiem un īpašniekiem".

[25] Attiecinot šādi izteiktu 19.panta normu uz konkrēto situāciju, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka FKTK bija tiesīga pieprasīt ziņas par a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks", kas ir juridiskās personas, dibinātājiem un īpašniekiem. Administratīvo lietu departaments, iztulkot minēto likuma normu, uzskata, ka dibinātāji minētās likuma normas izpratnē ir personas, kas attiecīgo juridisko personu (a/s "Ventbunkers", a/s "Ventamonjaks" un a/s "Kālija parks") ir nodibinājušas, bet īpašnieki – personas, kas ir iegādājušās attiecīgās uzņēmēj sabiedrības akcijas pēc tās nodibināšanas.

[26] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka FKTK pieprasījums iesniegt informāciju "(...) par savu īpašnieku īpašniekiem – fiziskajām personām" iziet ārpus Kredītiestāžu likuma 19.pantā noteiktā regulējuma. Šāds pieprasījums, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, būtu atzīstams par tiesisku, ja likuma 19.pantā būtu norāde par ziņu iesniegšanu nevis par "dibinātājiem un īpašniekiem", bet gan "dibinātājiem, īpašniekiem un to īpašniekiem, turklāt – līdz fiziskajām personām".

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, neskatoties uz visām pielietojamām tiesību normu interpretēšanas metodēm, 19.panta saturu iztulkot FKTK piedāvātajā interpretācijā nav iespējams, jo ar to tiktu radīta pavisam jauna tiesību norma, kas ir likumdevēja un nevis tiesas kompetencē.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka FKTK pieprasījums sniegt informāciju par savu īpašnieku īpašniekiem – fiziskajām personām nav atzīstams par tiesisku.

[27] Vadoties no iepriekš minētajiem apsvērumiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pēc būtības pārsūdzētais spriedums, izņemot atsevišķu tiesību normu iztulkošanu, kas nav ietekmējušas pieņemtā sprieduma pamatotību, ir atzīstams par tiesisku un atstājams negrozīts, bet iesniegtā kasācijas sūdzība – noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu un 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 4.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Finanšu un kapitāla tirgus komisijas kasācijas sūdzību noraidīt.

Par tiesā pārsūdzamu iestādes (amatpersonas) rīcību (lēmumiem) (Latvijas civilprocesa kodeksa 239.¹panta pirmā daļa un otrās daļas 1.punkts)

Par valsts pārvaldes un pašvaldības institūciju un amatpersonu rīcību, ko var pārsūdzēt tiesā, uzskatāma koleģiāla vai vienpersoniska rīcība (lēmums), kuras rezultātā personai nelikumīgi liegtas iespējas pilnīgi vai daļēji realizēt tiesības, ko tai piešķir tiesību normas. Dienesta attiecību ietvaros veikta iestādes (amatpersonas) iekšējā darbība, lai īstenotu iestādes funkcijas, bet kas neietver pabeigtu regulējumu attiecībā uz individu, nav pārsūdzama tiesā.

Lieta Nr. SKA-133

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,

piedaloties pieteicējai Līlijai A. un Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas pārstāvim E.Krašņam,

2004.gada 21.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Līlijas A. sūdzības par Latvijas Republikas Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas vadītāja prettiesisko rīcību, sakarā ar Līlijas A. kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2000.gada 2.novembrī Latvijas Republikas Centrālā zemes komisija (turpmāk – CZK) Valsts zemes dienesta (turpmāk – VZD) Vidzemes reģionālās nodaļas vadītājam Dz.Rācenim nosūtīja vēstuli Nr.120, kurā iesaka izvērtēt radušos situāciju Līlijas A. zemes lietā un atcelt VZD Valkas rajona filiāles 1998.gada 6.janvāra lēmumu.

[1.1] 2000.gada 6.novembrī Dz.Rācenis ir novīzējis iepriekš minēto dokumentu, nododot to VZD Vidzemes reģionālās nodaļas Valkas rajona filiāles vadītājam V.Rogainim darbam. 2000.gada 27.decembrī VZD Vidzemes reģionālās nodaļas Valkas rajona filiāles Zemes robežstrīdu komisija pieņēmusi lēmumu atcelt VZD Valkas rajona filiāles Zemes robežstrīdu komisijas 2000.gada 12.septembra lēmumu Trikātas pagasta (..) lietā.

[1.2] 2001.gada 10.oktobrī VZD Vidzemes reģionālās nodaļas Kadastra pārvaldes Valkas biroja vadītāja L.Engere Līlijai A. nosūtīja vēstuli Nr.11-32-5/2-815. Vēstulē bija norādīts, ka Līlijas A. 2001.gada 7.septembra iebildumu aktu nevar pieņemt un izskatīt zemes strīdu komisijas sēdē, jo tā saturs neatbilst zemes robežu strīdam.

[1.3] Par VZD Valkas rajona filiāles vadītāja V.Rogaļņa lēmumu un VZD Kadastra pārvaldes Valkas biroja vadītājas L.Engeres vēstuli Līlija A. iesniedza sūdzības VZD Vidzemes reģionālās nodaļas vadītājam Dz.Rācenim. Atbildot uz šīm sūdzībām, Dz.Rācenis 2002.gada 4.marta vēstulē Nr.1-11/A114 Līlijai A. paziņoja, ka L.Engerei uzdevis sagatavot vēstuli par iebildumu aktu, kura saturs neatbilst zemes strīdu izskatīšanai.

[1.4] Par VZD Vidzemes reģionālās nodaļas vadītāja rīcību Līlija A. iesniedza sūdzību VZD ģenerāldirektoram. Ģenerāldirektors 2002.gada 17.maija vēstulē Nr.1-A-33/14fiz./14. un 15.norādījis, ka uz Līlijas A. pretenzijām par Dz.Rāceņa prettiesisko rīcību VZD darbinieki pēc būtības vairākkārt atbildējuši jau iepriekš.

[2] Par VZD Vidzemes reģionālās nodaļas vadītāja Dz.Rāceņa prettiesisko rīcību – CZK 2000.gada 2.novembra vēstules novīzēšanu un rīkojumu L.Engerei nosūtīt Līlijai A. 2001.gada 10.oktobra vēstuli – Līlija A. iesniedza sūdzību Valmieras rajona tiesai. Sūdzībā Līlija A. norādījusi, ka ar šādu rīcību Dz.Rācenis ir bloķējis viņas 2001.gada 7.septembra iebildumu akta izskatīšanu Valkas zemes strīdu komisijā un liedzis viņai realizēt tiesības ierakstīt zemesgrāmatā viņas zemes īpašumu, ko piešķir vairākas tiesību normas. Šādu rīcību Dz.Rācenis pieļāvis, izmantojot dienesta stāvokli un būdams personīgi ieinteresēts lietas iznākumā. Bez tam Dz.Rācenis nav atbildējis uz vairākiem Līlijas A. iesniegumiem.

Ar Valmieras rajona tiesas 2003.gada 21.janvāra spriedumu Līlijas A. sūdzība par VZD Vidzemes reģionālās nodaļas vadītāja Dz.Rāceņa prettiesisko rīcību noraidīta.

[3] Izskatījusi Līlijas A. apelācijas sūdzību, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2003.gada 20.oktobra spriedumu sūdzību noraidīja.

Apgabaltiesa secināja:

[3.1] ar VZD Vidzemes reģionālās nodaļas vadītāja Dz.Rāceņa rīcību netiek skartas Līlijas A. tiesības nostiprināt zemesgrāmatā viņas nekustamo īpašumu (...);

[3.2] lietas apstākļi nepierāda, ka Dz.Rāceņa vīzējums uz CZK 2000.gada 2.novembra vēstules Nr.120 būtu saistāms ar zemes strīdu komisijas tālāku rīcību vai ka viņš būtu devis rīkojumu atcelt zemes strīdu komisijas pārsūdzētu lēmumu. Bez tam ar Vidzemes apgabaltiesas spēkā stājušos spriedumu VZD Vidzemes reģionālās

nodaļas Valkas rajona filiāles zemes robežstrīdu komisijas 2000.gada 27.decembra lēmums ir atcelts;

[3.3] nevis Dz.Rācenis, bet L.Engere 2001.gada 10.oktobrī atteikusi pieņemt un izskatīt zemes strīdu komisijas sēdē 2001.gada 7.septembra iebildumu aktu. Šī L.Engeres rīcība ar tiesas spriedumu ir atzīta par prettiesisku, līdz ar to nekāda citu amatpersonu rīcība nevar ietekmēt Līlijas A. tiesības uz iebildumu akta izskatīšanu un uz zemes nostiprināšanu zemesgrāmatā;

[3.4] apgabaltiesa nevar pārkāpt lietas izskatīšanas robežas un izskatīt Dz.Rāceņa rīcību, 2001.gada 2.februārī vīzējot CZK vēstuli, jo šāda rīcība nav pārsūdzēta ne augstāk stāvošai amatpersonai, ne pirmās instances tiesai.

[3.5] bez izvērtēšanas atstājami pirmās instances tiesai norādītie Līlijas A. argumenti par to, ka Dz.Rācenis nav atbildējis uz vairākiem viņas iesniegumiem, jo apelācijas sūdzībā šāda Dz.Rāceņa rīcība nav pārsūdzēta.

[4] Par apgabaltiesas 2003.gada 20.oktobra spriedumu Līlija A. iesniedza kasācijas sūdzību, kurā norādīja:

[4.1] apgabaltiesa ignorējusi Civilprocesa likuma 189. un 190.pantu, jo nav taisījusi spriedumu, pamatojoties uz apstākļiem, kurus ar pierādījumiem nodibināja tiesas sēdē. Tiesa ignorēja lietā piemērojamās materiālo un procesuālo tiesību normas. Proti, apgabaltiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 432.panta ceturto un piekto daļu, jo sprieduma aprakstošajā un motīvu daļā nav uzrādījusi pirmās instances tiesas norādītos apstākļus, argumentus un tiesību normas, kā arī paudusi attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu un apelācijas sūdzību;

[4.2] apgabaltiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 133.panta trešo daļu, jo spriedumā netiek pieminēta Līlijas A. 2002.gada 4.aprīlī pirmo reizi tiesai iesniegtā sūdzība. Taču tieši šajā sūdzībā ir norādīts sūdzības priekšmets, sūdzības pamats;

[4.3] pārkāpts ir Civilprocesa likuma 426.pants, jo apgabaltiesa nav skatījusi lietu saskaņā ar apelācijas sūdzību par Līlijai A. liegtajām tiesībām, ko viņai piešķir likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.panta pirmā daļa. Arī Valmieras rajona tiesa nevērtēja, vai ir pārkāptas Līlijas A. tiesības, bet izmainīja sūdzības priekšmetu. Apgabaltiesa neskatīja apelācijas sūdzībā norādīto, bet lēma par ārpustiesas procesuālajām darbībām. Līlija A. apelācijas sūdzībā nav sūdzējusies par to, ka Dz.Rācenis neatbildēja uz viņas 2001.gada 18.janvāra iesniegumu, tādēļ šo apstākļu norādīšana apgabaltiesas spriedumā ir pretlikumīga;

[4.4] apgabaltiesa ignorējusi Civilprocesa likuma 8. un 15.pantu, jo tā nenoskaidroja apstākļus lietā un ar pierādījumiem nepārbaudīja motīvu daļā uzrādītos argumentus. Apgabaltiesa arī ignorējusi

Civilprocesa likuma 93.pantu, par ko liecina sprieduma motīvu daļā norādītais: "Tiesa nevar pārkāpt apelācijas robežas un izskatīt Dz.Rāceņa rīcību, 2001.gada 2.februārī vīzējot vēstuli (..)". Taču šāda apgabaltiesas rīcība ir nelikumīga, jo nav attiecināma uz apelācijas robežu pārkāpšanu. Lilijai A. arī tika liegtas tiesības uz pierādījumu izprasīšanu caur tiesu, jo šādu viņas lūgumu apgabaltiesa ignorēja;

[4.5] apgabaltiesa nepaziņoja amatpersonai Dz.Rācenim par tiesas sēdes laiku un vietu, tāpēc viņš neieradās uz 2003.gada 20.oktobra tiesas sēdi. Par to liecina izziņas lapa. Tādējādi apgabaltiesa pieļāvusi Civilprocesa likuma 452.panta trešās daļa 2.punkta pārkāpumu;

[4.6] pārkāpts arī Civilprocesa likuma 82.pants par pārstāvību civilprocesā, jo tiesas sēdē tika pieļauts fiktīvs lietas dalībnieks E.Krastiņš, kurš nav zvērināts advokāts. Tā kā Dz.Rācenis ir amatpersona, kas saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 8.punktu ir fiziska persona, Dz.Rāceni tiesā var pārstāvēt tikai zvērināts advokāts;

[4.7] lieta izskatīšanai netika sagatavota saskaņā ar Civilprocesa likuma 147.–149.pantu. Tāpēc Lilija A. nesaņēma atbildētāja Dz.Rāceņa paskaidrojumu par viņas iebildumiem, to argumentāciju un nolieguma tiesisko pamatojumu.

[5] Tiesas sēdē Lilija A. uzturēja kasācijas sūdzību un vēlreiz uzsvēra, ka Dz.Rāceņa rīcība ir liegusi nostiprināt zemesgrāmatā viņai piederošo nekustamo īpašumu (..).

VZD Vidzemes reģionālās nodaļas pilnvarotais pārstāvis E.Krastiņš kasācijas sūdzību uzskatīja par nepamatotu un norādīja, ka Lilija A. apstrīd tādas Dz.Rāceņa darbības, ko viņš veicis, vadot nodaļas darbu.

Motīvu daļa

[6] Amatpersonas rīcība, ko Lilija A. apstrīd, ir VZD Vidzemes reģionālās nodaļas vadītāja Dz.Rāceņa uzrakstītā rezolūcija uz CZK 2000.gada 2.novembra vēstules Nr.120, kā arī rīkojums VZD Kadastra pārvaldes Valkas biroja vadītājam L.Engerei pieņemt lēmumu par Lilijas A. iebildumu aktu (sk. šā sprieduma [1] punktu). Lilija A. uzskata, ka ar šādu Dz.Rāceņa rīcību aizskartas normatīvajos aktos piešķirtās tiesības ierakstīt zemesgrāmatā viņai piederošo nekustamo īpašumu (..).

[7] Civilprocesa kodeksa 239.¹panta pirmā daļa noteica, ka "(..) personai ir tiesības griezties tiesā ar sūdzību, ja tā uzskata, ka ar valsts pārvaldes vai pašvaldības institūcijas vai amatpersonas rīcību (lēmumu) aizskartas tās tiesības". Saskaņā ar šā panta otrās daļas 1.punktu par valsts pārvaldes un pašvaldības institūciju un amatpersonu rīcību, ko var pārsūdzēt tiesā, uzskatāma koleģiāla vai

vienpersoniska rīcība (lēmums), **kurās rezultātā** personai nelikumīgi liegtas iespējas pilnīgi vai daļēji realizēt tiesības, ko tai piešķir likums vai cits normatīvs akts.

[7.1] Ikviens valsts pārvaldes iestāde, izpildot tai likumā paredzētās funkcijas, nodrošina šo funkciju izpildi arī ar iestādes iekšējo lēmumu un darbību palīdzību. Dz.Rāceņa rīcība, vīzējot [6] punktā minēto vēstuli un dodot rīkojumu L.Engerei, ir bijusi vērsta uz to, lai viņam pakļautās amatpersonas, proti, V.Rogainis un L.Engere, savas kompetences ietvaros īstenotu VZD funkcijas. Administratīvo lietu departaments secina, ka tādējādi Dz.Rāceņa rīcība vērtējama vienīgi kā dienesta attiecību ietvaros veikta iestādes (amatpersonas) iekšējā darbība, kas neietver pabeigtu regulējumu attiecībā uz Liliju A.

[7.2] Valsts pārvaldes iestāde vai amatpersona var ietekmēt personas tiesības, izdodot personai adresētu administratīvo aktu vai pieļaujot faktisko rīcību. Šādi akti ir 2000.gada 27.decembra zemes robežstrīdu komisijas lēmums un L.Engeres 2001.gada 10.oktobra vēstule Nr.11-32-5/2-815. Apgabaltiesa spriedumā konstatējusi, ka šos aktus Lilija A. jau ir pārsūdzējusi, aktu tiesiskums pēc būtības jau ir izvērtēts tiesā, un tiesas spriedumi stājušies spēkā.

[7.3] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa spriedumā ir pārbaudījusi lietas apstākļus, novērtējusi pierādījumus un atzinusi, ka Dz.Rāceņa [6] punktā minētās darbības nav ietekmējušas Lilijas A. tiesības reģistrēt zemesgrāmatā viņai piederošo nekustamo īpašumu (..). Tādējādi, atzīstot, ka Dz.Rāceņa rīcība nav aizskārusi Lilijas A. tiesības, apgabaltiesa Lilijas A. sūdzību noraidījusi.

[8] Piekrītot apgabaltiesas secinājumam, ka Dz.Rāceņa rīcība neaizskar Lilijas A. tiesības un neliedz viņai realizēt savas tiesības ierakstīt zemesgrāmatā nekustamo īpašumu, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tādējādi šāds Lilijas A. pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Līdz ar to atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktam tiesvedība lietā būtu izbeidzama.

Taču, tā kā, pirmkārt, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 102.panta otrajai daļai (sk. arī Civilprocesa likuma 3.panta pirmo daļu) tiesvedība lietā notiek pēc tām procesa tiesību normām, kuras ir spēkā lietas izskatīšanas, atsevišķu procesuālo darbību vai tiesas sprieduma izpildes laikā un, otrkārt, Senāts, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu (sk. Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu), Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa pamatoti vadījies no Civilprocesa likuma un Civilprocesa kodeksa tiesību normām, kas bija spēkā lietas izskatīšanas laikā, un Lilijas A. sūdzību noraidījusi.

Tādējādi apgabaltiesas spriedums atzīstams par tiesisku.

[9] Ņemot vērā Administratīvo lietu departamenta atzinumu (sk. sprieduma [8] punktu), ka Liliņas A. sūdzība par Dz.Rāceņa rīcību, kas ir veikta iestādes iekšējās darbības ietvaros, nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā un ka lietā nav konstatējami tādi procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas minēti Administratīvā procesa likuma 327.panta trešajā daļā, Liliņas A. kasācijas sūdzības argumenti par apgabaltiesas pieļautajiem procesuālajiem pārkāpumiem nevar būt par pamatu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

Bez tam kasācijas sūdzības argumenti ir vērsti arī uz apgabaltiesas konstatēto faktisko apstākļu un pierādījumu pārvērtēšanu, kas neietilpst Senāta kompetencē.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 20.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet Liliņas A. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par valsts pārvaldes principiem (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pants)

Likuma normu saprātīgas piemērošanas princips un tiesiskās paļāvības princips vērtējami kopsakarībā ar pārvaldes efektīvas darbības nodrošināšanas principu.

Lieta Nr. SKA-134

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja Dzintara J. pārstāvim zvērinātam advokātam V.Tihonovam un atbildētājas Valsts civildienesta pārvaldes pārstāvim M.Knokam,

2004.gada 21.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Dzintara J. pieteikuma par Valsts civildienesta pārvaldes lēmuma atcelšanu, sakarā ar Dzintara J. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 24.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Dzintars J. (turpmāk – pieteicējs) strādāja par Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Akcīzes preču pārvaldes (turpmāk-Pārvalde) direktoru. 2002.gada 14.oktobrī viņa vadītajā pārvaldē saņemts SIA "Farmus" pārskats par naftas produktu (degvielas) vairumtirdzniecības apgrozījumu 2002.gada septembrī, no kura redzams, ka SIA "Farmus" ir iegādājies degvielu no SIA "Kodols S", kurai no 2002.gada 29.augusta bija anulēta licence tirdzniecībai ar degvielu.

[2] 2002.gada 23.oktobrī Pārvalde pieprasījusi no SIA "Farmus" paskaidrojumus, bet pēc paskaidrojumu saņemšanas pieteicējs pieprasījis Pārvaldes Informācijas koordinācijas un ekonomisko ekspertīžu daļas atzinumu.

[3] 2002.gada 6.novembrī Informācijas koordinācijas un ekonomisko ekspertīžu daļas priekšiece vēstulē Nr.84 paziņojusi, ka saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 29.3.punktu Licencēšanas komisija ir tiesīga SIA "Farmus" anulēt degvielas tirdzniecības licenci.

[4] 2002.gada 11.novembrī Uzņēmējdarbības objektu uzraudzības daļas priekšnieks Dzintaram J. iesniedzis ziņojumu par SIA "Farmus" degvielas iepirkšanas faktu no SIA "Kodols S", norādot, ka šos darījumus apliecina 717 pavadzīmes-rēķini. Minēto ziņojumu pieteicējs nodevis izvērtēšanai Licenču un konsultācijas daļas vadītājam un Juridiskās daļas vadītājam, kuras atzinumu iesniegušas 2002.gada 14.novembrī.

[5] 2002.gada 15.novembrī VID Licencēšanas komisija, kuras priekšsēdētājs ir pieteicējs, pieņēma lēmumu anulēt SIA "Farmus" licenci degvielas vairumtirdzniecībai, pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 29.3.punktu.

[6] 2002.gada 19.novembrī minētais lēmums nosūtīts VID, kas savukārt 21.novembrī nodevis paziņojumu publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

[7] Pamatojoties uz finanšu ministra rezolūciju, 2002.gada 17.decembrī ar VID ģenerāldirektora v.i. rīkojumu Nr.2581-p pret pieteicēju ierosināta disciplinārlieta par SIA "Farmus" licences anulēšanas novilcināšanu.

[8] Nolūkā nodrošināt objektīvu un neatkarīgu disciplinārlietas izmeklēšanu 2003.gada 6.janvārī VID ģenerāldirektora v.i., pamatojoties uz Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 7.panta trešo daļu, nodevusi lietu izskatīšanai Valsts civildienesta pārvaldei.

[9] 2003.gada 17.februārī Valsts civildienesta pārvaldes (turpmāk – VCP) priekšnieks ar lēmumu Nr.19 piemērojis Pārvaldes direktoram Dzintaram J. disciplinārsodu – piezīmi par "pasīvo darbību, novilcinot Pārvaldes licencēšanas komisijas lēmumu par licences anulēšanu uzņēmējdarbībai (SIA "Farmus"), kura izdarījusi rupju pārkāpumu, pieņemšanas un spēkā stāšanās procesu, ievērojot Pārvaldes direktoram noteikto atbildību par Pārvaldes uzdevumu izpildi, pārkāpjot Ministru kabineta noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 29.punkta trešās daļas mērķi, tādējādi aiz neuzmanības izdarot disciplinārpārkāpumu".

[10] Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicējs 2003.gada 24.martā iesniedza Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā sūdzību (pieteikumu) par VCP prettiesisku rīcību, lūdzot atzīt VCP 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.19 par prettiesisku, pieteicēja tiesību aizskarošu un uzlikt par pienākumu VCP priekšniekam novērst pieteicēja tiesību aizskārumu, atceļot minēto lēmumu. Sūdzību pieteicējs pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[10.1] VCP nebija tiesīga pārņemt disciplinārlietu izmeklēšanā, izskatīt to, taisīt slēdzienu un piemērot sodu, jo neviens normatīvais akts nepiešķir tai tiesības sodīt specializētās iestādes VID ierēdņus.

VCP, izskatot disciplinārlietu, nav ievērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" normas par iestādes izdoto aktu atbilstību Satversmei, likumiem, Ministru kabineta noteikumiem un minēto noteikumu 27. un 28.punktu, ka administratīvo aktu izdod pēc lietas piekritības, ja speciālā likumā nav noteikts citādi. Līdz ar to VCP kļūdaini atsaukusies uz Ministru kabineta noteikumiem "Par ierēdņu disciplinārsodiem", tā kā bija jāpiemēro likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" normas.

[10.2] Gadījums ar SIA "Farmus" nav bijis ikdienišķs lēmums, jo ietvēris sevī līdz šim nebijušas situācijas, kas radījis nepieciešamību padziļināti izpētīt situāciju, lai nepieņemtu sasteigtu un nepamatotu lēmumu. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.311 30.2.punktu, bija jākonstatē uzņēmuma vaina un lēmumam bija jābūt pamatotam.

[10.3] Neviens normatīvais akts nenosaka termiņu jautājuma izlemšanai par licences anulēšanu, bet administratīvo tiesību vispārīgie principi nosaka, ka lēmums jāpieņem 30 dienu laikā.

[10.4] Publikācijas paziņojumu paraksta VID ģenerāldirektors pēc tam, kad saņēmis Finanšu pārvaldes direktores parakstu. Pieteicēja kompetencē neietilpst kontrolēt, cik ātri minētās personas paraksta dokumentus.

[10.5] VCP, nenorādot rīkojumā par soda uzlikšanu konkrētu tiesību normu, ar kuru pretrunā ir ierēdņa rīcība, kā arī vainas formu, nav ievērojusi noteikumu "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 4.panta ceturto daļu.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2003.gada 3.novembrī pieteicēja sūdzību apmierinājusi.

[11] Skatot lietu pēc VCP apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 24.martā pieteicēja sūdzību noraidīja. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[11.1] Apgabaltiesa secinājusi, ka pēc fakta noskaidrošanas, ka SIA "Farmus" degvielu iegādājusies no nelicencētas uzņēmējdarbības, vienīgā iespējamā sankcija par šādu pārkāpumu bija uzņēmējdarbības licences anulēšana atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 29.3.punktam. Līdz ar to, kā atzinusi apgabaltiesa, pieteicējam kā VID Akcīzes preču pārvaldes direktoram jau pēc SIA "Farmus" paskaidrojumu saņemšanas 2002.gada 29.oktobrī un Informācijas koordinācijas un ekonomisko ekspertīžu daļas atzinuma saņemšanas 2002.gada 6.novembrī nebija šķēršļu sasaukt Licencēšanas komisijas sēdi, lai lemtu par SIA "Farmus" licences anulēšanu.

[11.2] Apgabaltiesa norādījusi, ka papildu atzinumi pieprasīti no amatpersonām, kuras ietilpušas licencēšanas komisijas sastāvā, līdz ar to savu viedokli varēja izteikt komisijas sēdē. Tāpat pieteicējs nepamatoti novilcinājis paziņojuma par 2002.gada 15.novembrī pieņemtā lēmuma nosūtīšanu VID publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

[11.4] Līdz ar to apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējs pieļāvis neattaisnotu vilcināšanos un viņa kā amatpersonas rīcība vērtējama kā neefektīva un valsts interesēm neatbilstoša.

[11.3] Apgabaltiesa atzinusi, ka lietā nav strīda par to, ka disciplinārsods pieteicējam piemērots atbilstoši Valsts civildienesta likuma 4.panta otrajai daļai, ka VCP ir tiesīga ierosināt, pārņemt un izmeklēt jebkuru disciplinārlietu, kā arī piemērot disciplinārsodu jebkuram ierēdnim atbilstoši Valsts civildienesta likuma 40.panta otrās daļas nosacījumiem.

[11.4] Apgabaltiesa atzinusi, ka, pieņemot lēmumu par pieteicēja sodīšanu, ievērotas Ministru kabineta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 17.panta prasības.

[12] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 24.marta spriedumu Dzintars J. iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot minēto spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētiem argumentiem.

[12.1] Skatot lietu pēc VCP apelācijas sūdzības, apgabaltiesa nav izskatījusi pieteicēja sūdzības pamatmotīvu, t.i., ka VCP nebija tiesību pārņemt lietu un sodīt pieteicēju, jo viņš ir specializētā civildienesta ierēdnis. Līdz ar to apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 327.pantu.

[12.2] Apgabaltiesa nav norādījusi, kuras tiesību normas pārkāpis pieteicējs, tādējādi spriedums nav pamatots ar tiesību normām, kā to prasa Administratīvā procesa likuma 247.pants.

[12.3] Apgabaltiesa norādot, ka pieteicēja vilcināšanās devusi iespēju SIA "Farmus" pārdot nelikumīgi iegādāto degvielu un gūt peļņu, spriedumu pamatojusi ar tādiem apstākļiem, kas nav nodibināti ar pierādījumiem lietā, un tādējādi pārkāpta Administratīvā procesa likuma 247.panta otrā daļa.

[12.4] Apgabaltiesa neesot pietiekami noskaidrojusi faktiskos apstākļus, lai varētu secināt, vai SIA "Farmus" licence anulējama, pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 29.punkta 3.apakšpunktu par VID pienākumu anulēt uzņēmuma licenci, ja tas iegādājies degvielu no uzņēmuma, kuram nav licences. Pieteicējs līgumu par degvielas iegādi noslēdzis pēdējā dienā, kad pārdevējam vēl bijusi licence, bet degvielas izvešana turpinājusies jau pēc licences anulēšanas, turklāt

interneta datu bāzē nav bijis ziņu par licences anulēšanu. Tāpēc strīdīgs bijis jautājums, vai ir pamats piemērot minēto Ministru kabineta noteikumu 29.punkta 3.apakšpunktu, vai jāpiemēro 30.punkta 2. apakšpunkts, kurā paredzētas VID tiesības anulēt minēto licenci.

[12.5] Apgabaltiesa bez pietiekama pamata pievienojusies VCP viedoklim, ka pārkāpums bija konstatēts jau pēc SIA "Farmus" paskaidrojuma un Uzņēmējdarbības objektu uzraudzības daļas priekšnieka ziņojuma un nav bijis pamata atlikt lēmuma pieņemšanu par licences anulēšanu. Apgabaltiesa lēmuma pieņemšanas steigu nav pamatojusi ne ar vienu tiesību normu. Līdz ar to apgabaltiesas spriedums pārkāpj Administratīvā procesa likuma 63. , 64. , 65. un 66.pantu, kuri nosaka administratīvā akta izdošanas noteikumus, tā izdošanas termiņu, apsvērumus, pieņemot lēmumu par administratīvā akta izdošanu un nosakot tā saturu.

[12.6] Lēmums par licences anulēšanu būtiski aizskarot privātpersonas tiesības. Tāpēc, nesaņemot atzinumu un viedokli no Licenču un konsultāciju daļas un Juridiskās daļas, kā arī nepārbaudot lietas faktiskos apstākļus, vai SIA "Farmus" palaušanās uz Valsts ieņēmumu dienesta interneta mājas lapu ir attaisnojama vai nē, pieteicējs būtu pārkāpis Administratīvā procesa likuma 8.pantā noteikto tiesību normas saprātīgas piemērošanas principu un 10.pantā noteikto tiesiskās palāvības principu. Apgabaltiesa neesot ņēmusi vērā, ka līdz strīdus gadījumam jautājumi par licenču anulēšanu parasti tika izskatīti pusotra mēneša ietvaros un pret šo termiņu neviens nekad nav iebildis.

[13] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem un paskaidroja, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likumu apgabaltiesai pašai bija jāpārbauda, vai Valsts Civildienesta pārvalde bija tiesīga uzlikt pieteicējam disciplinārsodu. Pieteicēja pārstāvis arī norādīja, ka pieteicējam piemērotais disciplinārsods ir zaudējis spēku, taču viņa interesēs ir turpināt lietas izskatīšanu.

Atbildētāja pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka, pareizi organizējot darbu, pieteicēja vadītā Akcīzes preču pārvalde varēja konkrēto jautājumu izlemt ātrāk. Tāpēc pieteicējam piemērotais disciplinārsods ir pamatots.

Motīvu daļa

[14] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.pantu apelācijas instance izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā. Kā redzams no lietas materiāliem, Valsts civildienesta pārvalde iesniegtajā apelācijas sūdzībā spriedumu pārsūdz pilnībā, izņemot pirmās instances tiesas

konstatējumu, ka VCP bija tiesīga izskatīt disciplinārlietu un piemērot disciplinārsodu pieteicējam. Pieteicējs pretapelācijas sūdzību nav iesniedzis un nav lūdzis pārbaudīt apstākļus, uz kuriem pamatots šāds tiesas secinājums. Pastāvot šādiem apstākļiem, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, apelācijas instances tiesa ir ievērojusi lietas izskatīšanas robežas, norādot, ka lietā nav strīda par disciplinārlietas piekritību VCP. Līdz ar to nav pamatots kasācijas sūdzībā [12.1] paustais viedoklis, ka apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 327.pantu, t.i., pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas ir novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas. Turklāt, pēc Administratīvo lietu departamenta domām, Ministru kabineta 2002.gada 27.decembrī Satversmes 81.panta kārtībā pieņemtie noteikumi Nr.568 "Grozījumi Valsts civildienesta likumā" deva tiesības VCP gan ierosināt disciplinārlietu pret specializētā civildienesta ierēdņiem, gan pārņemt ierosinātās disciplinārlietas un piemērot disciplinārsodus. Šāds secinājums izriet no minētajiem grozījumiem Valsts civildienesta likuma 2., 4. un 40.pantā, kas stājās spēkā 2003.gada 1.janvārī.

[15] Apgabaltiesa, konstatējot, ka pieteicējs no viņa vadītās Pārvaldes darbiniekiem prasījis secīgā kārtībā atzinumus, kaut gan lēmuma pieņemšanai nepieciešamie fakti bija noskaidroti jau 2002.gada 6.novembrī, rīkojies neefektīvi un valsts interesēm neatbilstoši. Šādu apgabaltiesas secinājumu Administratīvo lietu departaments atzīst par pareizu. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pantā noteikti vispārīgie valsts pārvaldes principi. Likums Saeimā pieņemts 2002.gada 6.jūnijā un stājās spēkā 2003.gada 1.janvārī. Lai gan laikā, uz kuru attiecas pieteicēja darbība, šis likums vēl nebija stājies spēkā, vispārīgie tiesību principi ir piemērojami arī tad, ja tie nav ietverti likuma normās. Tas izriet arī no Administratīvā procesa likuma 1.panta ceturtās daļas, kurā kā tiesību norma definēti arī vispārīgie tiesību principi.

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta ceturtajā daļā noteikts, ka valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs un pie sabiedrības interesēm pieder arī samērīga privātpersonas tiesību un tiesisko interešu ievērošana. Pēc Administratīvo lietu departamenta domām, sabiedrības intereses prasa, lai valsts pārvaldes iestādes nodrošinātu to, ka visas personas pilda likumu un likuma pārkāpuma gadījumā nevilcinātos pārtraukt nelikumīgo darbību.

Turklāt pārvaldes efektīvas darbības princips izriet arī no Valsts civildienesta likuma 1.panta, kurā noteikts civildienesta statuss, kas nodrošina tiesisku, stabilu, efektīvu un atklātu valsts pārvaldes darbību. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā paustajam viedoklim, ka spriedums nav motivēts ar tiesību normām [12.2].

[16] Kasācijas sūdzībā norādītie argumenti, ka apgabaltiesa nav pietiekami noskaidrojusi apstākļus par SIA "Farmus" pieļauto pārkāpumu [12.4] un bez pietiekama pamata pievienojusies VCP atzinumam par pārkāpuma konstatēšanas laiku [12.5], varētu liecināt par Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās daļas pārkāpumu. Taču pieteicējs nav norādījis uz to, ka apgabaltiesa šajā ziņā būtu pieļāvusi procesuālos pārkāpumus. Apgabaltiesa ir secinājusi, ka faktiski pēc 2002.gada 6.novembra nekāda jauna informācija vairs nav saņemta. Konstatētais faktisko apstākļu apjoms, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, deva pamatu apgabaltiesas atzinumam par pieļauto pārkāpumu. Vērtējot Pārvaldes darbības efektivitāti, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, vērā ņemams tas, ka Pārvaldes priekšniekam bija iespēja pieprasīt atzinumus no Pārvaldes amatpersonām vienlaicīgi, nevis no katra atsevišķi pēc tam, kad atzinumu devis iepriekšējais.

[17] Nav ņemams vērā pieteicēja arguments, ka apgabaltiesa nav vērtējusi to, ka pieteicējam bija jāievēro likuma normu saprātīgas piemērošanas princips un tiesiskās paļāvības princips. Pēc Administratīvā departamenta domām, šie principi vērtējami kopsakarā ar pārvaldes efektīvas darbības nodrošināšanu. Par darba organizāciju Pārvaldē bija atbildīgs pieteicējs kā pārvaldes priekšnieks, un apgabaltiesa ir konstatējusi, ka, izskatot lietu par SIA "Farmus" licences anulēšanu, pieteicējs ir pieļāvis vilcināšanos.

Šajā sakarā nav ņemams vērā arī pieteicēja arguments, ka parasti šādās lietās lēmumi tiek pieņemti mēneša vai pusotra mēneša laikā. Katrs gadījums ir individuāls. Administratīvo lietu departaments neapšaubā to, ka Pārvaldes rīcība, veicot pārbaudi ilgākā laika posmā cita pārkāpuma gadījumā, varētu tikt atzīta par efektīvu. Taču tas nav attiecināms uz konkrēto lietu iepriekš minēto apsvērumu [16] dēļ.

[18] Apgabaltiesa, konstatējot, ka pieteicēja darbība nav bijusi efektīva, ir vērtējusi arī to apstākli, ka pieteicējam ir piemērots mazākais no iespējamiem disciplinārsodiem, kas paredzēts par valsts civildienesta pienākumu nepamatotu pildīšanu, konkrēta uzdevuma nepildīšanu vai birokrātisku, novēlotu, nolaidīgu un nekvalitatīvu pildīšanu.

[19] Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks.

[20] Pamatots ir kasācijas sūdzībā paustais viedoklis [12.3], ka apgabaltiesa, norādot pieteicēja vilcināšanās sekas, spriedumā norādījusi apstākļus, kuri nav konstatēti ar pierādījumiem lietā. Kā redzams no lietas materiāliem, apgabaltiesas konstatējums, ka pieteicēja vilcināšanās izlemēt jautājumu par SIA "Farmus" licences

anulēšanu devusi iespēju šai uzņēmējsabiedrībai pārdot nelikumīgi iepirkto degvielu un gūt peļņu, izriet no atbildētāja paskaidrojumiem, kas nav apstiprināti ar pierādījumiem lietā. Pēc Administratīvo lietu departamenta domām, šis tiesas secinājums no sprieduma ir izslēdzams, taču tā izslēgšana neietekmē apgabaltiesas sprieduma pamatoību un tiesiskumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 24.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Dzintara J. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par tiesas kompetenci pierādījumu un argumentu vērtēšanā, kā arī par Konkurences padomes pienākumiem, vērtējot atbilstību konkurenta jēdzienam (Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa, 305.pants, Reklāmas likuma 9.pants)

Ja tiesa, pārbaudot administratīvā akta tiesiskumu, nonāk pie secinājuma, ka administratīvais akts kāda iemesla dēļ ir atceļams, tai nav pienākums izlemt jautājumus, kas, izskatot lietu no jauna, ir jālemj pašai iestādei.

Salīdzinošās reklāmas gadījumā, vērtējot jautājumu par norādi uz konkurentu vai tā ražotajām precēm, Konkurences padomei jāpārbauda un jāvērtē ne tikai tādi apstākļi, kas liecina par tiešu norādi, bet arī tādi, kas var liecināt par netiešu norādi uz konkurentu vai tā ražotajām precēm.

Lieta Nr. SKA-155

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties Konkurences padomes pārstāvim M.Spičkam un AS "Aldaris" pārstāvim M.Krūmiņam,

2004.gada 26.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc AS "Aldaris" sūdzības par Konkurences padomes lēmumu, sakarā ar Konkurences padomes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 19.maijā laikraksta "Diena" 7.lappusē un laikraksta "Čac" 13.lappusē publicēta reklāma, kurā attēlots vīrietis, kurš tur rokā brūnas krāsas pudeli ar alu, un teksts "Vēl vienu?" (turpmāk arī – reklāma "Vēl vienu?"). Līdzīga reklāma izvietota uz reklāmas stendiem Rīgas pilsētas ielās, kā arī satiksmes maģistrāles malās.

Šajā pašā datumā laikraksta "Diena" 9.lappusē un laikraksta "Čac" 15.lappusē publicēta reklāma, kurā attēlota jauna sieviete ar

ābolu rokās, blakus viņai novietots "Lucky dog Cider Apple" dzēriens (turpmāk arī – sidra reklāma).

[2] 2001.gada 31.jūlijā AS "Aldaris" vērsusies Konkurences padomē ar iesniegumu par negodīgu konkurenci un ar to saistītās maldinošās reklāmas aizliegumu.

Iesniegumā AS "Aldaris" norādījusi, ka reklāmā izmantotā brūnā pudele ir AS "Aldaris" piederošais intelektuālais īpašums un, vērtējot abu reklāmu noformējumu kopsakarā, ir secināms, ka abas reklāmas viena otru papildina un salīdzina tajās norādītos dzērienus. Tāpat iesniegumā norādīts, ka par abu reklāmu pasūtītāju ir uzskatāma AS "Latvijas Balzams". Ņemot vērā reklāmās izmantoto salīdzinājuma veidu, reklāmas pasūtītāja mērķis ir maldināt sabiedrību, gan pretstatot vienu produktu otram, gan arī demonstrējot, ka alus ir sliktāks dzēriens salīdzinājumā ar produktu "Lucky dog Cider Apple". Tāpat reklāmas pasūtītāja mērķis ir radīt negodīgas konkurences apstākļus alus produkcijas noietam tirgū.

Uzskatot, ka šāda reklāma maldina patērētāju, ceļ neslavu un rada zaudējumu AS "Aldaris" un Latvijas Alus darītāju savienībai kopumā, AS "Aldaris" lūdza Konkurences padomi konstatēt negodīgas konkurences faktu, uzlikt par pienākumu AS "Latvijas Balzams" atsaukt 2001.gada 19.maijā laikraksta "Diena" 7.lappusē un laikraksta "Čac" 13.lappusē publicēto reklāmu, aizliegt AS "Latvijas Balzams" turpmāk izplatīt reklāmu, kuras saturs nav savienojams ar godīgas konkurences noteikumiem, un piemērot AS "Latvijas Balzams" administratīvo sodu likumā noteiktajā apmērā.

[3] 2001.gada 7.novembrī Konkurences padome pieņēmusi lēmumu Nr.47, ar kuru atzinusi, ka SIA "Reklāmas aģentūra AGE" un AS "Latvijas Balzams" darbībā nav Reklāmas likumā noteikto prasību un aizliegumu pārkāpums.

Lēmumu Konkurences padome pamatojusi ar to, ka, izvērtējot lietas gaitā iegūtos pierādījumus, ir konstatējams, ka reklāmas "Vēl vienu?" devējs ir SIA "Reklāmas aģentūra AGE" un saskaņā ar Reklāmas likuma 10.panta otro daļu par konkrētās reklāmas saturu atbildīgs ir tās devējs. Laikrakstos publicētās reklāmas "Vēl vienu?" un sidra reklāmas līdzība izvietojuma, apjoma un izkārtojuma ziņā nav pietiekams pamats, lai secinātu, ka abās reklāmās tiek pretstatīti tajās reklamētie produkti un tās veidotas kā salīdzinoša reklāma, pārkāpjot Reklāmas likuma 9.panta otrās un trešās daļas nosacījumus. Tāpat Konkurences padome lēmumā norādījusi, ka AS "Aldaris" un SIA "Reklāmas aģentūra AGE" saskaņā ar Konkurences likumu nav uzskatāmi par konkurentiem. Savukārt attiecībā uz reklāmā "Vēl vienu?" izmantoto pudeli, padome norāda, ka ar šo pudeli nav iespējams tieši identificēt AS "Aldaris" vai tās produktu. Līdz ar to

SIA "Reklāmas aģentūra AGE" nav pārkāpusi arī Reklāmas likuma 4.panta otrās daļas 5. un 6.punktu.

[4] Par šo Konkurences padomes lēmumu 2001.gada 6.decembrī Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā saņemts AS "Aldaris" pieteikums.

Pieteikumā AS "Aldaris" norādījis, ka Konkurences padome ir izskatījusi lietu vienpusīgi un tendenciozi, neiepazīstoties ar visiem lietā esošajiem pierādījumiem un nesniedzot uz tiem motivētus atteikumus. Konkurences padome nav ievērojusi Konkurences likuma 7. un 9.pantu, Ministru kabineta 1997.gada 30.decembra noteikumus Nr.444 "Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība" 6., 7., 21., 36. un 37.punktu, Reklāmas likuma 3., 4., 8., 9., 10., 14., 15. un 16.pantu, kā arī jautājumus par vispusīgu izskatīšanu. Lieta ir izskatīta, neievērojot taisnīguma, objektivitātes un līdztiesības principus. Tāpat Konkurences padome nav vērtējusi, vai reklāma ir ievietota aiz neuzmanības, vai ar nodomu, nav vērtējusi jautājumu par reklāmas iniciatoru un reklāmas radītājam sekām. AS "Aldaris" lūgusi atcelt Konkurences padomes lēmumu.

[4a] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2002.gada 4.–5.aprīļa spriedumu Konkurences padomes 2001.gada 7.novembra lēmums Nr.47 atcelts.

[5] Izskatījusi Konkurences padomes apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 5.aprīļa spriedumu Konkurences padomes 2001.gada 7.novembra lēmumu Nr.47 ir atcēlusi. Apgabaltiesa norādījusi, ka pirmās instances tiesa Konkurences padomes atzinumu pamatoti atzinusi par prettiesisku un atceļamu, jo Konkurences padome nav izmeklējusi vispusīgi un pilnīgi iesniegtos pierādījumus. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Konkurences padome apelācijas sūdzībā ir nepamatoti sašaurinājusi salīdzinošās reklāmas vērtēšanas kritērijus, kas minēti Reklāmas likuma 9.panta pirmajā un otrajā daļā, kā arī trešās daļas 3., 4. un 5.punktā.

[5.2] Konkurences padome apelācijas sūdzībā nav norādījusi, kāpēc tā nav analizējusi faktu, ka reklāma ir maldinājusi sabiedrību. To, ka reklāma ir maldinājusi sabiedrību, pierāda fakti, kā arī video ieraksts.

[5.3] Konkurences padome nav ņēmusi vērā faktu, ka intelektuālā īpašuma – dizaina paraugs Nr.D 10435 – īpašnieka pārstāvis Latvijas Republikas teritorijā ir AS "Aldaris". Konkurences padome ir konstatējusi, ka reklāmā izmantotais dizaina paraugs nemaz nav dizaina paraugs, kas atšķir alus iepakojumu no citiem produktiem. Šāds konstatējums ir pretrunā ar Dizainparaugu aizsardzības likuma 3.panta pirmo daļu, 16.pantu, 25.pantu, Reklāmas likuma 8. un

9.pantu, Autortiesību likuma 4., 12., 15. un 16.pantu un Pasaules Tirdzniecības organizācijas nolīguma par tirdzniecības aspektiem intelektuālā īpašuma jautājumos pielikuma 1 C 25. un 26.pantu.

[5.4] Konkurences padome nav ņēmusi vērā, ka SIA "Reklāmas aģentūra AGE" televīzijas raidījumā "Reklāmas āķis" ir atzinusi, ka ir taisīts salīdzinājums ar mērķi radīt intrigu un panākt lielāku efektu.

[5.5] Konkurences padome nav ņēmusi vērā, ka SIA "VIA Media", veicot AS "Latvijas Balzams" pasūtījumu, ir devusi norādījumus SIA "Izdevniecības nams "Petīts"" par reklāmas izvietošanu. Tāpat nav ņemts vērā, ka SIA "VIA Media" izrakstītais fakturrēķins ir izrakstīts tikai tad, kad AS "Aldaris" griežies Konkurences padomē par tiesību aizskārumu.

[5.6] Reklāmā ir izmantots AS "Aldaris" piederošais intelektuālais īpašums, līdz ar to ir pārkāpts Reklāmas likuma 4. un 9.pants. Konkurences padomes secinājumam, ka autora tiesības var aizstāvēt tikai fiziskas personas, neatbilst Autortiesību likuma 15.panta pirmās daļas 8.punktam. Šajā normā minētās tiesības var nodot citām personām. Konkrētajā lietā tiesības ir nodotas AS "Aldaris", kas šīs intelektuālā īpašuma tiesības Latvijas Republikā ir reģistrējis uz sava vārda. Šo faktu Konkurences padome nav apstrīdējusi.

[5.7] Konkurences padome nav analizējusi un sniegusi paskaidrojumus par to, ka lielformātu stendu izīrētāja SIA "Euro AWK" vienā datumā, ar vienu bāzes līgumu un reģistrēšanas numuru ir noslēgusi līgumu ar SIA "VIA Media" un SIA "Reklāmas aģentūra AGE". Konkurences padome nav vērtējusi, ka rēķina bāzes numurs ir vienāds un klāt pievienots ir tikai identifikācijas cipars.

[5.8] Konkurences padome lēmumā nav atspoguļojusi AS "Latvijas Balzams" nostāju šajā jautājumā. Konstatējot, ka sidra reklāmas devējs ir AS "Latvijas Balzams", Konkurences padome nav pieprasījusi informāciju par reklāmas maketu, tās saskaņošanu un to apstiprinošiem dokumentiem.

[5.9] Konkurences padome, lemjot jautājumu par salīdzinošo reklāmu, nav ņēmusi vērā, ka AS "Latvijas Balzams" ir devusi uzdevumu reklāmas kompānijai, precīzi norādot, ka radošajā risinājumā tiek izmantots ābolu sidrs (pudelē ar zaļo etiķeti).

[5.10] Konkurences padomes apgalvojums, ka pudele neraksturo konkrēto preci, nav balstīts uz pierādījumiem. Lietas materiāli un daudzo alus darītavu vēstules norāda uz pretējo, proti, alus lietotāji atpazīst alus iepakojumu ne tikai pēc etiķetes, bet arī pēc pudeles. Konkurences padomes secinājums ir pierādījums tam, ka tā nav vērtējusi visus pierādījumus, kas liecina par salīdzinošo reklāmu.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Konkurences padome. Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[6.1] Tiesa nav analizējusi, kas ir abu iepriekšminēto reklāmu devējs, tomēr tas ir būtiski, lai varētu konstatēt, ka reklāma ir salīdzinošā reklāma Reklāmas likuma 9.panta pirmās daļas izpratnē. Tiesa nav vērtējusi pašas reklāmas, bet savus secinājumus balstījusi uz televīzijas raidījumā it kā atzīto faktu. Lai reklāmu atzītu par salīdzinošo reklāmu, nepieciešams konstatēt obligātās pazīmes: 1) salīdzinājuma izmantošanu reklāmā, 2) norāde uz konkurentu vai tā precēm. Šāds konstatējums spriedumā nav dots, līdz ar to nav skaidrs, kāpēc tiesa piemērojusi Reklāmas likuma 9.pantu. Tas ir novedis pie nepareiza sprieduma taisīšanas un Administratīvā procesa likuma 154.panta trešās daļas, 251.panta piektās daļas 1.punkta un 305.panta pirmās daļas pārkāpuma.

[6.2] Tiesa paļāvusies uz AS "Aldaris" argumentiem un nav vērtējusi Konkurences padomes norādītos pierādījumus, kas apstiprina, ka vienas reklāmas devējs ir SIA "Reklāmas aģentūra AGE", bet otras – AS "Latvijas Balzams". Tādējādi tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešajā daļā, 251.panta piektajā daļas 1.punktā un 305.panta pirmajā daļā noteikto pierādījumu novērtēšanas kārtību.

[6.3] Tiesa atzinusi, ka Konkurences padome apelācijas sūdzībā nav norādījusi, kāpēc tā nav analizējusi sabiedrības maldināšanas faktu. Tādējādi tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 302.panta otrajā daļā noteiktās lietas izskatīšanas robežas. Pirmās instances tiesa savā spriedumā maldināšanas faktu nav pieminējusi, līdz ar to Konkurences padomei tas nebija jāanalizē. Tiesa, atzīstot, ka sabiedrības maldināšanu pierāda fakti un televīzijas raidījuma ieraksts, balstījies uz pierādījumu, kuru pirmās instances tiesa nav vērtējusi.

[6.4] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka salīdzinošā reklāma ir atļauta. Tās izmantošanu ierobežo tikai Reklāmas likuma 9.panta otrās trešās daļas nosacījumi. Tiesa nav norādījusi, ka ir pārkāpts kāds no šiem nosacījumiem. Spriedumā vienīgi norādīts, ka reklāmā izmantots intelektuālais īpašums, tātad pārkāpts Reklāmas likuma 9.pants. Tomēr, ievērojot Reklāmas likuma 4.panta trešajā daļā noteikto, intelektuālā īpašuma izmantošana bez uzņēmuma piekrišanas salīdzinošā reklāmā nav aizliegta. Tādējādi tiesa nepareizi piemērojusi Reklāmas likuma 9. pantu.

[6.5] Konstatējot Reklāmas likuma 4.panta pārkāpumu, tiesa nav ņēmusi vērā, ka šā panta pirmā un otrā daļa ietver astoņus reklāmai noteiktā aizlieguma tiesiskos sastāvus. Tiesa nav norādījusi, tieši kurš aizliegums ir pārkāpts. Atbilstoši Reklāmas likuma 13.pantam

Konkurences padome neizskata visas reklāmai izvirzīto prasību pārkāpumu lietas. Konkurences padomes piekritīgo lietu subjekts ir tikai tirgus dalībnieks un pamatfunkcija reklāmas jomā ir godīgas konkurences veicināšana. Konkurences padomei nav piekritīga Reklāmas likuma 4.panta pirmajā daļā un otrās daļas 1. un 2.punktā ietvertο aizliegumu pārkāpuma izskatīšana. Turklāt lietās, kas piekritīgas Konkurences padomei, būtiski konstatēt, ka reklāma kaitē vai varētu kaitēt konkurentam. SIA "Reklāmas aģentūra AGE" nekonkurē ar AS "Aldaris", tāpēc Konkurences padome nav tiesīga konstatēt pārkāpumu tās darbībās.

[6.6] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Reklāmas likuma 4. un 9.pantā ietvertο pārkāpumu tiesisko sastāvu piemērošana atkarīga no konkurenta vai tā ražotās preces identifikācijas fakta. Tiesa atzinusi, ka lietotāji atpazīst alu arī pēc pudeles, bet nav konstatējusi, ka lietotāji konkrētajā gadījumā atpazīst konkrēti AS "Aldaris" ražoto preci. Šādas formas pudelēs alu ražo arī citi alus ražotāji. Tādējādi tiesa nav devusi vērtējumu, vai reklāmā "Vēl vienu?" patērētāji var identificēt tieši AS "Aldaris" ražoto preci. Taču patērētāju reakcija ir svarīga, izvērtējot reklāmas atbilstību likuma noteikumiem.

[7] Par kasācijas sūdzību AS "Aldaris" ir iesniegusi paskaidrojumus. Paskaidrojumos norādīts, ka kasācijas sūdzība nav pamatota, jo Konkurences padome nav apstrīdējusi faktu, ka, pieņemot lēmumu Nr.47, tā nav ievērojusi tajā laikā spēkā esošo Administratīvo aktu procesa noteikumu 49.punktu; tiesa, pretēji Konkurences padomes norādītajam, ir ievērojusi Administratīvā procesa likuma 306.panta trešo daļu, līdz ar to arī nav pārkāpusi šā likuma 154.panta trešo daļu; tiesa arī nav pārkāpusi šā likuma 302.pantu, jo Konkurences padome apelācijas instances tiesā spriedumu pārsūdzēja pilnā apmērā. Turklāt kasācijas sūdzībā norādītie argumenti ir savstarpēji pretrunīgi, kā arī ir pretrunā ar Konkurences padomes norādītajiem argumentiem lēmumā Nr.47 un pirmās un otrās instances tiesā sniegtajiem Konkurences padomes paskaidrojumiem.

[8] Tiesas sēdē Konkurences padomes pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību uz tajā minētajiem argumentiem. AS "Aldaris" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentam, ka salīdzinošās reklāmas konstatēšanai nepieciešama, pirmkārt, salīdzinājuma izmantošana, otrkārt, norāde uz konkurentu vai tā precēm (sk. 6.1.punktu). Analizējot apgabaltiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesa ir analizējusi šīs abas pazīmes.

Attiecībā uz salīdzinājumu apgabaltiesa ir atsaukusies ne tikai uz televīzijas raidījumā izteiktajiem viedokļiem, bet arī ir konstatējusi, ka SIA "VIA Media", veicot AS "Latvijas Balzams" pasūtījumu, devusi norādījumu par reklāmas izvietojumu (sk. 5.5.punktu). Tāpat apgabaltiesa secinājusi, ka pudele raksturo konkrēto preci, jo lietotāji atpazīst alu arī pēc pudeles (sk. 5.10.punktu). No iepriekšteiktā izriet, ka reklāmās ir salīdzinātas divas preces – alus un sidrs.

Attiecībā uz otru salīdzinošās reklāmas obligāto pazīmi – norādi uz konkurentu vai tā precēm – apgabaltiesa ir konstatējusi, ka Konkurences padome nav analizējusi, ka lielformātu stendu izīrētājs noslēdzis līgumu ar SIA "VIA Media" un SIA "Reklāmas aģentūra AGE" vienā datumā ar vienādiem pamatnumuriem (sk. 5.7.punktu). No iepriekšteiktā var secināt, ka AS "Latvijas Balzams", iespējams, uzskatāma par patieso reklāmas "Vēl vienu?" devēju.

Tādējādi apgabaltiesa ir nonākusi pie secinājuma, ka abu spriedumā minēto reklāmu devējs, iespējams, ir AS "Latvijas Balzams", kas uzskatāma par konkurenti AS "Aldaris" un ka reklāmā ir salīdzinātas konkurentu ražotās preces – alus un sidrs. Kaut arī apgabaltiesas spriedumā tas *expresis verbis* (tiešā tekstā) nav pateikts, tomēr tas nepārprotami izsecināms no sprieduma kopējā konteksta.

Tādējādi kasācijas sūdzības arguments [6.1] nav pamatots.

[10] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam (sk. 6.2.punktu), ka apgabaltiesa nav vērtējusi pierādījumus, kas apstiprina, ka vienas reklāmas devējs ir SIA "Reklāmas aģentūra AGE", bet otras – AS "Latvijas Balzams". Kā jau minēts iepriekš (sk. 9.punktu), apgabaltiesa ir norādījusi, ka Konkurences padome nav pietiekoši izvērtējusi pierādījumus, kas liecina par to, ka abu reklāmu devējs, iespējams, ir AS "Latvijas Balzams".

[11] Administratīvā procesa likuma 302.panta otrā daļa, uz kuras pārkāpumu kasācijas sūdzībā atsaukusies tās iesniedzēja, noteic: "Apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kuri izskatīti pirmās instances tiesā." AS "Aldaris" bija vērsies tiesā ar prasījumu atcelt Konkurences padomes 2001.gada 7.novembra lēmumu (sk. 3.punktu). Apgabaltiesas spriedums ietver argumentus tikai attiecībā uz šo prasījumu. Tādējādi apgabaltiesa, izskatot apelācijas sūdzību, nav pārkāpusi šī prasījuma izskatīšanas robežas. Turklāt, tā kā AS "Aldaris" savā pieteikumā (sūdzībā) tiesai ir atsaucies arī uz sabiedrības maldināšanu, apgabaltiesai, izskatot pieteikumu pilnā apjomā, šis arguments bija jāvērtē pat tad, ja pirmās instances tiesa nebūtu šo argumentu vērtējusi. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 305.panta otrajai daļai, ja nepieciešams, tiesa uzdod

administratīvā procesa dalībniekiem iesniegt papildu pierādījumus vai izprasa tos pati. Tātad atsaukšanās uz pierādījumiem, kas pirmajā instancē nav vērtēti, nav uzskatāma par administratīvā procesa pārkāpumu. Tādējādi kasācijas sūdzības arguments (sk. 6.3.punktu) nav pamatots.

[12] Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam, ka intelektuālā īpašuma izmantošana bez uzņēmuma piekrišanas salīdzinošā reklāmā principā nav aizliegta. Tāpat Administratīvo lietu departaments piekrīt argumentam, ka tiesa nav analizējusi, kurš Reklāmas likuma 9.panta nosacījums konkrētajā gadījumā ir pārkāpts (sk. 6.4.punktu). Taču Administratīvo lietu departaments vērš uzmanību uz apstākli, ka tiesa arī nav uzlikusi par pienākumu Konkurences padomei ierosināt lietu par kādu konkrētu šā panta pārkāpumu. Tiesa ir atcēlusi Konkurences padomes 2001.gada 7.novembra lēmumu, pamatojoties uz to, ka Konkurences padome nav vispusīgi un pilnīgi izmeklējusi pierādījumus, kas liecina par salīdzinošo reklāmu (sk. 5.10.punktu). Ja tiesa, pārbaudot administratīvā akta tiesiskumu, nonāk pie secinājuma, ka administratīvais akts kāda iemesla dēļ ir atceļams, tai nav pienākums izlemt jautājumus, kas, izskatot lietu no jauna, ir jālemj pašai iestādei. Konkrētajā gadījumā Konkurences padome, secinot, ka abu reklāmu devējs ir dažādas juridiskās personas, savā lēmumā nemaz nav analizējusi AS "Aldaris" norādītos vai citus iespējamās Reklāmas likuma 9.panta pārkāpumus. Tāpēc arī tiesai konkrētajā gadījumā tas nebija jādara.

Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvo lietu departaments secina, ka kasācijas sūdzības arguments (sk. 6.4.punktu) ir noraidāms.

[13] Pamatota ir norāde kasācijas sūdzībā, ka tiesa nav norādījusi, kurš Reklāmas likuma 4.pantā minētais aizliegums ir pārkāpts (sk. 5.6. un 6.5.punktu). Tomēr sprieduma aprakstošajā daļā tiesa ir norādījusi Konkurences padomes paskaidrojumus, kuros par dizaina izmantošanu ir runāts kontekstā ar Reklāmas likuma 4.panta otrās daļas 4.punktu. Tādējādi no sprieduma konteksta secināms, ka tiesa arī motīvu daļā, aplūkojot jautājumu par intelektuālo īpašumu, ir domājusi Reklāmas likuma 4.panta otrās daļas 4.punktu.

[14] Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam (sk. 6.5.punktu), ka Konkurences padome neizskata visas reklāmai izvirzīto prasību pārkāpumu lietas. Tomēr nepamatots ir arguments, ka Konkurences padome nav tiesīga konstatēt pārkāpumu konkrētajā gadījumā, jo SIA "Reklāmas aģentūra AGE" nekonkurē ar AS "Aldaris". Tā kā apgabaltiesa ir secinājusi, ka abu reklāmu devējs, iespējams, ir AS "Latvijas Balzams", kas uzskatāma par konkurentu AS "Aldaris"

(sk. 9.punktu), tad Konkurences padome ir tiesīga konstatēt pārkāpumu, ciktāl tas attiecas uz godīgas konkurences veicināšanu.

[15] Pamatota ir norāde kasācijas sūdzībā, ka tiesa nav devusi vērtējumu, vai reklāmā "Vēl vienu?" patērētāji var identificēt tieši AS "Aldaris" ražoto preci (sk. 6.6.punktu). Kā secina Administratīvo lietu departaments, no Konkurences padomes argumentācijas pārsūdzētajā lēmumā, apelācijas un kasācijas sūdzībā, kā arī pārstāvja paskaidrojumiem tiesas sēdē izriet, ka, lai konstatētu salīdzinošo reklāmu un tās nosacījumu pārkāpumu, nepieciešams identificēt konkrēta un tikai viena konkurenta (konkrētajā gadījumā – AS "Aldaris") preci. Tomēr Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Reklāmas likumā minētā salīdzinošā reklāma ir tulkojama plašāk.

Salīdzinošā reklāma ir definēta Reklāmas likuma 9.panta pirmajā daļā. Tā noteic, ka salīdzinošā reklāma ir jebkura reklāma, kurā izmantots salīdzinājums, kas tieši vai netieši norāda uz konkurentu vai konkurenta piedāvātajām precēm vai pakalpojumiem. Kā izriet no šīs tiesību normas, norāde uz konkurentu vai tā ražotajām precēm var būt arī netieša. Ņemot vērā, ka AS "Aldaris" ir viens no lielākajiem Latvijas alus darītājiem, ir ļoti iespējams, ka patērētājs reklāmā "Vēl vienu?" var identificēt tieši AS "Aldaris" preci. Konkurences padomei, atkārtoti izskatot lietu, pašai jāizvērtē, vai konkrētajā gadījumā AS "Aldaris" var tikt uzskatīts par konkurentu Reklāmas likuma 9.panta izpratnē.

[16] Ņemot vērā iepriekšminētos secinājumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks, bet Konkurences padomes kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.aprīļa spriedumu atstāt negrozītu, bet Konkurences padomes kasācijas sūdzību noraidīt.

Par Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes lēmuma tiesiskuma pārbaudi administratīvajā tiesā un par disciplinārsoda uzlikšanu par iekšējo normatīvo aktu pārkāpumiem (Administratīvo aktu procesa noteikumu 5.punkts, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un Tiesu izpildītāju likuma 53.pants)

Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes lēmums par disciplinārsoda uzlikšanu zvērinātam tiesu izpildītājam ir administratīvs akts. Sūdzība par šādu lēmumu izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Par disciplinārpārkāpumu, citastarp, uzskatāma ne tikai likumu un citu ārējo normatīvo aktu neievērošana, bet arī zvērinātu tiesu izpildītāju darbību regulējošo instrukciju pārkāpumi.

Lieta Nr. SKA-158

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējai Ligītai Š. un viņas pārstāvim zvērinātam advokātam G.Zemrībo,

2004.gada 12.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ligītas Š. sūdzības par Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes lēmumu, sakarā ar Ligītas Š. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 6.jūnijā sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Arhitekta G.Vīksnas birojs" tika nosūtīts zvērinātas tiesu izpildītājas Ligītas Š. priekšlikums ne vēlāk kā līdz tā paša gada 17.jūnijam labprātīgi samaksāt piespriesto parāda summu Ls 3 465,10 apmērā par labu SIA "Baltic Logistic Group". 2003.gada 9.jūnijā nosūtīts līdzīga satura priekšlikums labprātīgi samaksāt piespriesto parāda summu Ls 876,04 par labu SIA "Pitstops".

2003.gada 6.jūnijā Ligīta Š. devusi arī rīkojumu a/s "Unibanka" norakstīt no SIA "Arhitekta G.Vīksnas birojs" rēķiniem naudas līdzekļus kopējā summā Ls 3 975,71, no kuriem Ls 510,61 (sprieduma izpildes izdevumi) ieskaitāmi Ligītas Š. kontā, bet Ls 3 465,10 – depozīta kontā. 2003.gada 9.jūnijā a/s "Unibanka" dots tāda paša

satura rīkojums par summu Ls 1 021,55, no kuriem – Ls 145,51 (sprieduma izpildes izdevumi) ieskaitāmi Ligītas Š. kontā, bet Ls 876,04 – depozīta kontā.

[2] Par šīm Ligītas Š. darbībām SIA "Arhitekta G.Vīksnas birojs" iesniedzis sūdzību Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomei (turpmāk – padome) un Latvijas Republikas tieslietu ministram. Ar tieslietu ministra 2003.gada 2.jūlija rīkojumu Nr.10-10.2/375 pret Ligītu Š. ierosināta disciplinārlieta par tiesu izpildītāju darbību regulējošo likumu neievērošanu un lietas materiāli nosūtīti padomei lēmuma pieņemšanai.

Ar padomes 2003.gada 25.jūlija lēmumu Nr.13 Ligītai Š. piemērots disciplinārsods – piezīme. Lēmuma pamatojumā norādīts, ka Ligīta Š. pārkāpusi Civiltiesu likuma 555., 556., 568.pantu, Tiesu izpildītāju likuma 45.panta otro daļu, padomes 2003.gada 7.martā apstiprināto metodisko norādījumu par tiesu izpildītāja saimniecisko un finansiālo darbību (turpmāk – metodiskie norādījumi) 12.punktu, kā arī Tiesu izpildītāju ētikas kodeksa 18.punktu.

[3] Par padomes 2003.gada 25.jūlija lēmumu Nr.13 Ligīta Š. iesniegusi sūdzību Kurzemes apgabaltiesai. Sūdzībā lūgts atzīt padomes lēmumu par disciplinārsoda piemērošanu par nepamatotu un atcelt to. Bez tam Ligīta Š. lūgusi tiesu atzīt par spēkā neesošiem padomes apstiprinātos metodiskos norādījumus.

Ar Kurzemes apgabaltiesas Civiltiesu tiesas kolēģijas 2003.gada 19.novembra spriedumu Ligītas Š. sūdzība par padomes 2003.gada 25.jūlija lēmumu Nr.13 par disciplinārsoda piemērošanu tika noraidīta. Tiesvedība daļā par padomes 2003.gada 7.martā apstiprināto metodisko norādījumu atzīšanu par spēkā neesošiem tika izbeigta.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 30.aprīļa spriedumu Ligītas Š. sūdzību par padomes 2003.gada 25.jūlija lēmumu Nr.13 atzina par nepamatotu un to noraidīja. Tiesvedība daļā par padomes 2003.gada 7.martā apstiprināto metodisko norādījumu atzīšanu par spēkā neesošiem izbeigta. Administratīvās apgabaltiesas spriedums pamatots ar sekojošiem argumentiem:

[4.1] Padome ir bijusi tiesīga un kompetenta izskatīt pret Ligītu Š. ierosināto disciplinārlietu, pieņemt lēmumu par disciplinārsoda piemērošanu. Padome ir ievērojusi arī normatīvajos aktos noteikto kārtību disciplinārlietas izskatīšanai.

[4.2] Padome lēmumā pamatoti atzinusi, ka 10 dienu termiņš parādniekam labprātīgi izpildīt saistības sākas ar brīdi, kad parādniekam noteiktajā kārtībā izsniegts šāds priekšlikums. Konkrētajā gadījumā Ligīta Š. nav ievērojusi šo 10 dienu termiņu.

[4.3] Ligita Š. pārkāpusi Civilprocesa likuma 556.pantu, jo uzsākusī sprieduma piespiedu izpildi, kad vēl nebija notecējis termiņš sprieduma labprātīgai izpildei.

[4.4] Tā kā tiesu izpildītājam saistoša ir arī padomes apstiprinātā metodika saimnieciskajai un finansiālajai darbībai, tiesu izpildītājas darbību neatbilstība šai metodikai pamatoti izskatīta padomē disciplinārlietas ietvaros un pamatoti atzīts metodisko norādījumu pārkāpums.

[4.5] Ligita Š. pārkāpumi nav tikai formāla rakstura, jo ir pārkāptas Civilprocesa likuma normas, kas nosaka parādnieka tiesības izpildu procesā saņemt priekšlikumu un likumā noteiktā termiņā pašam labprātīgi veikt tiesas sprieduma izpildi. Attiecībā uz padomes piemēroto disciplinārsodu – piezīmi – Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka sods ir samērīgs un atbilstošs izdarītajam pārkāpumam.

[4.6] Daļā par padomes metodisko norādījumu atbilstību Tiesu izpildītāju likuma 127.panta 11.punktam, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka šāds pieteikums neatbilst Administratīvā procesa likuma 184.pantam.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.aprīļa spriedumu Ligita Š. iesniedza kasācijas sūdzību, uzskatot, ka spriedums nav tiesisks, pamatojot ar sekojošiem argumentiem:

[5.1] Administratīvā apgabaltiesa izskatījusi sev nepiekrītīgu lietu. Pieteicējas apelācijas sūdzība bija jāskata Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātai. Civillietu tiesu palāta varēja atteikties lietu izskatīt tikai Civilprocesa likuma 425.panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos, pieņemot tiesneša lēmumu. Šāds lēmums nav pieņemts. Tikai ar pavadrakstu nododot lietu izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai, Civillietu tiesu palāta pārkāpusi arī Civilprocesa likuma 32.panta pirmo, otro, piekto un sesto daļu.

[5.2] Pavadrakstā izdarīta kļūdaina atsauce uz Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 10.panta trešo daļu, jo šo normu nevar attiecināt uz konkrēto lietu. Tā kā Ligita Š. lieta Kurzemes apgabaltiesā tika izskatīta 2003.gada 19.novembrī, uz to bija jāattiecinā Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 10.panta otrā daļa.

[5.3] Administratīvā apgabaltiesa izskatījusi sev nepakļautu lietu. Ligita Š. pieteikums nevar tikt attiecināts ne uz vienu lietu kategoriju, kas minēta Civilprocesa kodeksa 228.pantā. No Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 8.panta pirmās daļas un attiecīgajām Civilprocesa kodeksa normām izriet, ka Ligita Š. lieta par disciplinārsoda piemērošanu nav administratīvā lieta.

[5.4] Tiesu izpildītāju tiesības pārsūdzēt viņiem uzliktos disciplinārsodus nosaka speciālā likuma – Tiesu izpildītāju likuma – 70.pants. Šī norma paredz, ka lēmumus par disciplinārsoda uzlikšanu var pārsūdzēt apgabaltiesā trīsdesmit dienu laikā, un nenoteic, ka šāds lēmums būtu pārsūdzams administratīvajā rajona tiesā. Civilprocesa likuma 23.panta trešā daļa paredz, ka tiesa izskata arī fizisko un juridisko personu pieteikumus, kuriem nav civiltiesiska strīda rakstura.

[5.5] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi konkrētu tiesību normu, pamatojoties uz kuru ir izbeigusi tiesvedību daļā par padomes 2003.gada 7.marta metodisko norādījumu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Tādēļ tiesvedības izbeigšanu nevar uzskatīt par likumīgu.

[5.6] Tiesu izpildītāju likuma 57.pants izsmeļoši nosaka tos pārkāpumus, par kuriem var piemērot disciplinārsodu. Taču padome šo sodu ir piemērojusi arī par metodisko norādījumu pārkāpšanu. Tādēļ šāds disciplinārsods uzskatāms par nepamatotu. Administratīvā apgabaltiesa pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 11.pantā paredzēto likuma atrunas principu.

[5.7] Administratīvā apgabaltiesa nepareizi interpretējusi Civilprocesa likuma 555.pantu. Parādnieka naudas ieskaitīšana tiesu izpildītāja depozītā vērtējama kā parādnieka naudas apķīlāšana, nevis kā sprieduma izpilde, jo nauda vēl netiek izsniegta piedzinējam.

[5.8] Administratīvā apgabaltiesa nav piemērojusi Civilprocesa likuma 599.panta trešo daļu tādā redakcijā, kāda bija spēkā līdz 2003.gada 19.jūnijam. Atbilstoši šai tiesību normas redakcijai Ligita Š. nekādu disciplināro pārkāpumu nav pieļāvusi.

[6] Padome lūgusi lietu izskatīt bez viņu pārstāvja klātbūtnes, norādot, ka uzskata kasācijas sūdzību par nepamatotu.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 342.pantu, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu lietu izskatīt bez padomes pārstāvja klātbūtnes.

Tiesas sēdē Ligita Š. uzturēja kasācijas sūdzību. Viņas pārstāvis, zvērināts advokāts G.Zemrībo papildus kasācijas sūdzībā norādītajam uzsvēra, ka padome nav uzskatāma par iestādi. Tādēļ šī lieta nav skatāma administratīvā procesa kārtībā. Viņš arī uzsvēra, ka Ligita Š. veiktās darbības nav vērtējamas kā sprieduma piespiedu izpilde, jo no a/s "Unibanka" esošā SIA "Arhitekta G.Vīksnas birojs" konta pārskaitītā nauda netika izsniegta piedzinējam.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[8] Kasācijas sūdzības [5.1] līdz [5.4] argumenti ir saistīti ar jautājumu par to, vai padomes lēmums par disciplinārsoda uzlikšanu Ligitai Š. ir administratīvs akts.

[8.1] Gan atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (kas bija spēkā līdz 2004.gada 1.februārim) 5.punktam, gan atbilstoši pašreiz spēkā esošā Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai administratīvais akts ir uz āru vērsts tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu, arī lēmums par iestādes darbinieka vai tai pakļauto personu disciplināro sodīšanu.

Ligita Š. un viņas pārstāvis pāduši viedokli, ka padome nav iestāde un ka Ligita Š. nav iestādes darbiniece minēto tiesību normu izpratnē. Tiesu izpildītāja ir tiesu sistēmai piederīga persona, nevis amatpersona valsts pārvaldes jomā, bet Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju kolēģija ir profesionāla korporācija, kas neatbilst Valsts pārvaldes iekārtas likumā dotajai iestādes definīcijai.

[8.2] Šāds viedoklis, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav pamatots sekojošu apsvērumu dēļ:

[8.2.1] Iestāde administratīvi procesuālo tiesību normu izpratnē atšķiras no izpratnes citos normatīvajos aktos, īpaši Valsts pārvaldes iekārtas likumā. Proti, iestāde administratīvajā procesā ir ikviena institūcija vai amatpersona, ciktāl tā ir pilnvarota pieņemt lēmumu vai veikt darbības, kuras rada administratīvos aktus (sk. Jautrīte Briede. Administratīvais akts. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003.g., 59.–60.lpp.). Arī brīvo profesiju pārstāvji un pie tiesu varas piederošās institūcijas noteiktos gadījumos piešķirtās publiskās varas ietvaros ir tiesīgas izdot administratīvos aktus (sk. turpat 70.–71. lpp.).

[8.2.2] Atbilstoši likuma "Par tiesu varu" 106.⁴pantam un Tiesu izpildītāju likumam (sk. šā likuma 2.–8.pantu) zvērināti tiesu izpildītāji ir tiesu sistēmai piederīgas personas, kuras pilda tām ar likumu noteiktos pienākumus, citastarp, veic tiesu un citu institūciju nolēmumu izpildi. Amata darbībā zvērināti tiesu izpildītāji ir pielīdzināti valsts amatpersonām. Bez tam tiesu izpildītājus amatā ieceļ tieslietu ministrs, kurš ir tiesīgs pret viņiem arī ierosināt disciplinārlietu un tos disciplināri sodīt.

[8.2.3] Savukārt padome ir Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju kolēģijas – profesionālas korporācijas, kas apvieno visus Latvijā praktizējošus tiesu izpildītājus – pārvaldes un izpildu institūcija, kurai saskaņā ar likumu ir piešķirtas arī tiesības uzlikt zvērinātiem tiesu izpildītājiem disciplinārsodus (sk. Tiesu izpildītāju likuma 57.pantu un 127.panta 7.punktu).

Tādējādi padomes lēmums par disciplinārsoda uzlikšanu zvērinātam tiesu izpildītājam ir atzīstams par administratīvo aktu. Savukārt sūdzība (pieteikums) par šādu lēmumu izskatāma administratīvajā procesa kārtībā.

[8.2.4] Šādu viedokli apstiprina arī vēlāk – ar 2004.gada 2.septembra likumu izdarītie grozījumi Tiesu izpildītāju likuma 70.pantā, kas nosaka, ka padomes vai tieslietu ministra lēmumus disciplinārlietās disciplināri sodītais zvērināts tiesu izpildītājs var pārsūdzēt administratīvajā rajona tiesā.

[8.3] Ligitas Š. viedoklis, ka Administratīvā apgabaltiesa izskatījusi sev nepakļautu lietu, jo lieta par disciplinārsoda pārsūdzēšanu nav administratīvā lieta un atbilstoši Civilprocesa likuma 23.panta trešajai daļai vispārējās jurisdikcijas tiesa izskata arī fizisko personu pieteikumus, kam nav civiltiesiska strīda rakstura, nav pamatots.

Civilprocesa likums regulē gan civiltiesisko strīdu izskatīšanas procesuālo kārtību, gan citas tiesiskās attiecības, taču ar civiltiesisku raksturu (piemēram, lietas sevišķās tiesāšanās kārtībā). Savukārt lietās, kas izriet no administratīvi tiesiskajām attiecībām, Civilprocesa likuma normas kā vispārējās un Civilprocesa kodeksa 22.–25.nodaļas normas – kā speciālās procesuālo tiesību normas bija piemērojamas tikai līdz 2004.gada 1.februārim, proti, līdz laikam, kad spēkā stājās Administratīvā procesa likums, un administratīvo lietu izskatīšana tika nodota administratīvajām tiesām.

[9] Līdz 2004.gada 31.janvārim lietas, kas izrietēja no administratīvi tiesiskajām attiecībām, atbilstoši Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 1.punktam tika izskatītas saskaņā ar Civilprocesa likuma vispārīgajiem noteikumiem un Civilprocesa kodeksa 22.–25.nodaļas noteikumiem vispārējās jurisdikcijas tiesās.

Civilprocesa likuma 24.pants nosaka: "Tiesai pakļautās lietas izskata rajona (pilsētas) tiesa, izņemot tās lietas, kuras saskaņā ar likumu izskata apgabaltiesa." Tiesu izpildītāju likuma 70.pantā (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2004.gada 7.oktobrim) šāds izņēmums bija paredzēts: "Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes vai tieslietu ministra lēmumus disciplinārlietās disciplināri sodītais zvērināts tiesu izpildītājs var pārsūdzēt apgabaltiesā (...)."

[9.1] Ligita Š., pamatojoties uz pēdējo citēto tiesību normu, pieteikumu par viņai uzliktā disciplinārsoda pārsūdzēšanu pamatoti iesniegusi Kurzemes apgabaltiesai. Kurzemes apgabaltiesa sūdzību izskatījusi saskaņā ar vispārējām Civilprocesa likuma tiesību normām.

[9.2] Civilprocesa likuma 414.panta trešā daļa paredz: "Apelācijas instances tiesai adresētā apelācijas sūdzība iesniedzama tiesai, kas taisījusi spriedumu." Tā kā Ligitas Š. lieta par viņai piemērotā disciplinārsoda likumību tika izskatīta laikā, kad vēl spēkā nebija stājies Administratīvā procesa likums, Ligita Š. Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātai adresēto apelācijas sūdzību pamatoti iesniedza Kurzemes apgabaltiesā.

[9.3] Savukārt Kurzemes apgabaltiesa, atzinusi, ka apelācijas sūdzība atbilst Civilprocesa likuma prasībām, 2003.gada 29.decembrī nosūtīja lietu apelācijas instances tiesai – Civillietu tiesu palātai. Rakstveida paskaidrojumu iesniegšanas termiņš tika noteikts 2004.gada 30.janvāris (piektdiena), tādēļ izlemt, vai ierosināma apelācijas tiesvedība, Civillietu tiesu palātai bija iespējams tikai sākot ar 2004. gada 2. februāri.

[9.4] 2004.gada 1.februārī spēkā stājās ne tikai Administratīvā procesa likums, bet arī Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likums, kura 1.pants noteic šā likuma mērķi. Proti, nodrošināt tiesību normu (...) piemērošanu **administratīvajās lietās**, kuras iestādē vai tiesā **ierosinātas** pirms Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās. Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 2.panta pirmajai daļai administratīvajā procesā ar 2004.gada 1.februāri piemērojams Administratīvā procesa likums.

Tā kā lieta pēc Ligitas Š. sūdzības par padomes lēmumu ir administratīvā lieta, pēc šā datuma ne Civillietu tiesu palāta, ne arī Administratīvā apgabaltiesa, izskatot šādu lietu, nebija tiesīga piemērot Civilprocesa likuma 425.pantu.

[9.5] Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 10.panta otrā daļa noteic: "Ja administratīvā lieta **pieņemta** Augstākās tiesas Civillietu palātā kā apelācijas instances tiesā pirms 2004.gada 1.februāra, Augstākās tiesas Civillietu palāta **turpina** minētās lietas izskatīšanu (...)." Tulkot minēto tiesību normu pēc tās mērķa un satura, administratīvās lietas izskatīšana apelācijas kārtībā Civillietu tiesu palātā pēc 2004.gada 1.februāra ir pieļaujama tikai tad, ja līdz minētajam datumam Civillietu tiesu palāta ir veikusi noteiktas procesuālas darbības apelācijas tiesvedības ierosināšanā. Ar lietas pieņemšanu šīs tiesību normas izpratnē nav saprotama lietas saņemšana pasta sūtījumā.

Apelācijas sūdzība Civillietu tiesu palātā saņemta pirms 2004.gada 1.februāra (sk. lietas 114.lpp.), taču pirms šā datuma apelācijas tiesvedība vēl nebija un nevarēja būt ierosināta (sk. šā

sprieduma [9.3] punktu). Līdz ar to Civillietu tiesu palāta pamatoti piemērojusi Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 10.panta trešo daļu un nosūtījusi lietu Administratīvajai apgabaltiesai, kuras kompetencē bija izlemt par apelācijas tiesvedības ierosināšanu.

[9.6] Līdz ar to nepamatots ir kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka Administratīvā apgabaltiesa skatījusi sev nepiekrītīgu lietu, tādējādi pārkāpjot savas kompetences robežas, un ka Civillietu tiesu palāta pārkāpusi Civilprocesa likuma 32.pantu. Šī tiesību norma attiecas uz lietas nodošanu citai tiesai tad, ja lieta ir pieņemta tiesvedībā. Taču līdz lietas pārsūtīšanai Administratīvajai apgabaltiesai Civillietu tiesu palāta nebija pieņēmusi lēmumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu (sk. arī šā sprieduma [9.5] punktu).

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu viens no tiesvedības izbeigšanas pamatiem administratīvajā lietā ir tas, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Administratīvā apgabaltiesa sprieduma [13] punktā ir analizējusi Ligitas Š. lūgumu atzīt metodiskos norādījumus par neatbilstošiem augstāka juridiskā spēka tiesību normām un secinājusi, ka šāds pieteikums neietilpst Administratīvā procesa likuma 184.pantā noteikto jautājumu lokā. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, lai arī Administratīvā apgabaltiesa nav devusi tiešu atsauci uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, tā ir argumentējusi, kāpēc šāds Ligitas Š. lūgums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, un pamatoti tiesvedību šai daļā izbeigusi.

[11] Tiesu izpildītāju likuma 57.pants paredz, ka Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomei par šā likuma 53.pantā paredzētajiem pārkāpumiem ir tiesības piemērot disciplinārsodu – izteikt piezīmi vai rājienu. Atbilstoši minētā likuma 53.pantam par disciplinārpārkāpumu, citastarp, ir uzskatāma ne tikai likumu **un citu normatīvo aktu** neievērošana, bet arī zvērinātu tiesu izpildītāju darbību regulējošo **instrukciju** pārkāpumi.

Metodiskie norādījumi ir apstiprināti padomes 2003.gada 7.marta sēdē atbilstoši Tiesu izpildītāju likuma 127.panta 11.punktā piešķirtajai kompetencei. Proti, minētā likuma norma noteic, ka padome "(...) apstiprina tiesu izpildītāju darbības metodiku un citus ar zvērinātu tiesu izpildītāju darbību saistītus iekšējos normatīvos aktus."

Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka padome ir tiesīga piemērot disciplinārsodu gan par ārējo, gan iekšējo normatīvo aktu pārkāpumiem, arī par šo metodisko norādījumu pārkāpumiem, bet Ligitas Š. viedoklis, ka disciplinārsods par metodisko norādījumu 12.punkta pārkāpumu viņai ir piemērots nepamatoti, ir noraidāms.

[12] Civilprocesa likuma 555.panta septītās daļas 2.punkts (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2003.gada 24.jūlijam) noteica, ka **vienlaikus** ar priekšlikuma izsniegšanu par labprātīgu izpildi tiesu izpildītājs var apķīlāt parādnieka mantu. Tas nozīmē, ka likums pieļauj veikt šādu izpildes darbību – mantas apķīlāšanu – vēl pirms nolēmuma labprātīgas izpildes termiņa izbeigšanās.

[12.1] Taču Administratīvā apgabaltiesa, analizējot Ligitas Š. darbības sprieduma labprātīgai izpildei un ieskaitot parādnieka naudas līdzekļus tiesu izpildītājas kontos, secinājusi, ka naudas summu norakstīšana no parādnieka rēķina bankā notikusi, **jau pirms parādnieks saņēmis priekšlikumu sprieduma labprātīgai izpildei**. Bez tam pirms šī priekšlikuma saņemšanas Ligitas Š. saimnieciskās darbības kontā kā sprieduma izpildes izdevumi pārskaitīti Ls 510,61 un Ls 145,51. Atsaucoties arī uz metodisko norādījumu 12.punktu, kas paredz, ka šāda darbība, proti, tiesu izpildītājam pienākošos summu pārskaitīšana no depozītu summu uzskaites konta uz zvērināta tiesu izpildītāja saimnieciskās darbības kontu, veicama tikai pēc tam, kad beidzies termiņš sprieduma izpildes izdevumu aprēķina pārsūdzēšanai, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka Ligita Š. pārkāpusi Civilprocesa likuma 555.panta septīto daļu, kā arī 556.pantu.

[12.2] Ligita Š. kasācijas sūdzībā paudusi viedokli, ka parādnieka naudas ieskaitīšana tiesu izpildītāja depozīta kontā ir vērtējama kā parādnieka naudas apķīlāšana, nevis kā sprieduma izpilde. Tādēļ viņa bija tiesīga parāda summu ieskaitīt depozīta kontā.

Šāda norāde nav vērā ņemama. Pirmkārt, Civilprocesa likuma 555.panta septītajā daļā ir paredzēts, ka tiesu izpildītājs var apķīlāt parādnieka mantu pirms sprieduma piespiedu izpildes uzsākšanas. No panta redakcijas jāsecina, ka tās ir tiesu izpildītāja tiesības izlemt par šāda pasākuma piemērošanu. Taču no Ligitas Š. rīkojumiem a/s "Unibanka" par naudas pārskaitīšanu zvērinātas tiesu izpildītājas kontos (sk. lietas 13. un 46.lpp.) neizriet, ka šīs darbības ir izdarītas atbilstoši Civilprocesa likuma 555.panta septītajai daļai. Proti, rīkojumos nav ne atsaucies uz šo tiesību normu, ne arī norādes, ka tiek veikta parādnieka naudas līdzekļu apķīlāšana pirms piespiedu izpildes procesa sākuma.

Otrkārt, parādnieka līdzekļi nav pārskaitīti tikai depozīta kontā, bet daļa – sprieduma izpildes izdevumu segšanai – tiesu izpildītājas saimnieciskās darbības kontā.

Treškārt, šo līdzekļu pārskaitīšana notikusi nevis nolēmuma labprātīgas izpildes laikā, bet gan pirms tam, ko Civilprocesa likuma 555.panta septītā daļa neparedz (sk. šā sprieduma [12.1] punktu).

Tādējādi, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa pareizi tulkojusi Civilprocesa likuma 555.panta septīto daļu un to piemērojusi atbilstoši lietā konstatētajiem apstākļiem. Ligitas Š., ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi minēto Civilprocesa likuma normu, nav pamatots.

[13] Kasācijas sūdzībā Ligita Š. norādījusi, ka apgabaltiesai bija jāpiemēro Civilprocesa likuma 599.panta trešā daļa redakcijā, kas bija spēkā līdz 2003.gada 24.jūlijam. Tā kā šī tiesību norma nav paredzējusi, ka sprieduma izpildes izdevumi jāieskaita tiesu izpildītāja depozīta kontā, viņa nav pieļāvusi likuma pārkāpumu.

Jāpiekrīt Ligitas Š. norādei, ka līdz 2003.gada 19.jūnija grozījumiem Civilprocesa likuma 599.panta trešā daļa tik tiešām nenoteica, ka sprieduma izpildes izdevumi jāieskaita tiesu izpildītāju depozīta kontā. Šī tiesību norma paredzēja: "Ja parādnieka naudas summas atrodas kredītiestādē, tiesu izpildītājs nosūta kredītiestādei izpildu rakstu un dod uzdevumu pārskaitīt naudu (..) tiesu izpildītāju kantora depozīta kontā."

Taču ne minētā, ne arī kāda cita tiesību norma nepieļāva sprieduma izpildes izdevumu segšanai nepieciešamās summas ieskaitīšanu tiesu izpildītāja saimnieciskās darbības kontā vēl pirms nolēmuma piespiedu izpildes procesa uzsākšanas.

Bez tam 2003.gada jūnijā jautājumu par to, kādā kārtībā un kurā kontā ieskaitāmas no parādnieka rēķina norakstītās summas sprieduma izpildes izdevumu segšanai, regulēja metodisko norādījumu 12.punkts, uz kuru sniegta norāde Administratīvās apgabaltiesas spriedumā. Šā punkta nosacījumi atbilst Civilprocesa likuma 568.pantam, kurš arī norādīts padomes lēmuma pamatojumā par disciplinārsoda piemērošanu.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka arī šis kasācijas sūdzības arguments nav pamatots.

[14] Vadoties no iepriekš izklāstītajiem argumentiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

Administratīvās apgabaltiesas 2003.gada 30.aprīļa spriedumu atstāt negrozītu, bet Ligitas Š. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par atbildes sniegšanu pēc būtības (likuma "Par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtību valsts un pašvaldību institūcijās" 1.pants)

Valsts un pašvaldību institūcijām jāizskata iesniegumi, sūdzības un priekšlikumi un jānodrošina atbildes savas kompetences ietvaros (tās kompetencē esošajos jautājumos).

Lieta Nr. SKA-170

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Iljam D. un atbildētājas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvei K.Kurzemnieci,

2004.gada 19.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Iljas D. sūdzības par Centrālās vēlēšanu komisijas amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Centrālās vēlēšanu komisijas kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 19.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 6.augustā Ilja D. (turpmāk – pieteicējs) griezies Centrālajā vēlēšanu komisijā (turpmāk – CVK) ar iesniegumu, kurā lūdzis apliecināt viņa uzvārda esamības faktu vēlēšanu sarakstos to personu skaitā, kurām bija tiesības piedalīties LPSR visu līmeņu vēlēšanās līdz 1990.gadam, un, apstiprinoties minētajam faktam, lūdzis darīt zināmu, kas, kad un uz kāda pamata izslēdzis viņu no šī saraksta pēc 1990.gada.

[2] 2002.gada 12.augustā CVK sniegusi pieteicējam atbildi, norādot, ka CVK rīcībā nav ne vēlēšanu sarakstu, ne citu dokumentu par vēlēšanām, kas notikušas līdz 1990.gadam un tika organizētas LPSR, tādēļ ieteikts šo informāciju pieprasīt Latvijas Valsts arhīvā. Vienlaikus CVK informējusi pieteicēju, ka atbilstoši spēkā esošajam Saeimas vēlēšanu likumam un Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likumam tiesības vēlēties ir Latvijas pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 18 gadu vecumu, ja vien uz tiem neattiecas kādi no minētajos likumos noteiktajiem ierobežojumiem.

[3] Uzskatot atbildi par pretlikumīgu un nepamatotu, pieteicējs 2002.gada 26.augustā iesniedzis sūdzību par CVK amatpersonu rīcību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā. Pieteicējs norādījis, ka pamatojoties uz Satversmes 91. , 104.pantu, likuma "Par Centrālo vēlēšanu komisiju" 6.panta 9.punktu un likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 3., 4., 8.panta pirmās daļas 1.punktu un 9.pantu, viņam ir tiesības griezties iestādē ar iesniegumu un saņemt uz to atbildi pēc būtības.

2002.gada 8.oktobrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa noraidīja pieteicēja sūdzību.

[4] Skatot lietu pēc pieteicēja apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 19.maijā Iljas D. pieteikumu apmierināja. Apgabaltiesa uzlika CVK pienākumu līdz 2004.gada 14.jūnijam sniegt atbildi pēc būtības uz Iljas D. 2002.gada 6.augusta iesniegumu, atbildē norādot, uz kāda pamata konkrētā persona Ilja D. nav iekļauts vēlēšanu sarakstos pēc 1990.gada. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Apgabaltiesa norādījusi, ka, saņemot iesniegumu, iestādei tas ir jāizvērtē pēc būtības un jāsniedz personai pieprasītā informācija vai motivēta atbilde par neiespējamību sniegt šādu informāciju.

[4.2] Apgabaltiesa norādījusi, ka CVK atbildi nav sniegusi pēc būtības, jo atbildē nav ne atteikusies sniegt informāciju, ne arī sniegusi pieteicēja prasīto informāciju. Apgabaltiesa secinājusi, ka personas tiesību izskaidrošana nevar tikt uzskatīta par atbildi pēc būtības uz iesniegumu, kurā lūgts sniegt informāciju.

[5] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniegusi CVK, lūdzot atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 19.maija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Uzliekot pienākumu sniegt atbildi pēc būtības tādai institūcijai, kuras kompetencē nav šādu faktu apstiprināšana, apgabaltiesa nepareizi interpretējusi Satversmes 104.pantu un likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 1. un 9.pantu.

[5.2] Apgabaltiesa nepamatoti uzlikusi CVK pienākumu norādīt pamatu, kādēļ pieteicējs nav iekļauts vēlēšanu sarakstos pēc 1990.gada, jo minētais apstāklis atkarīgs no iepriekšminētā [5.1] fakta konstatēšanas, kas ir ārpus CVK kompetences.

[5.3] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka 2004.gada 6., 19., 26. un 27.maijā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija analogiska satura personu sūdzības ir noraidījusi.

[6] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve K.Kurzemniece uzturēja kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem un paskaidroja, ka uz pieteicēja vēstuli Centrālā vēlēšanu komisija sniegusi atbildi savas kompetences ietvaros.

Pieteicējs kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka apgabaltiesa pareizi izspriedusi lietu.

Motīvu daļa

[7] Latvijas Republikas Satversmes 104.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Šīs tiesības īstenošanas kārtība noteikta likumā "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās", kura 1.pants noteic, ka ikvienai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības griezties valsts un pašvaldību institūcijās ar mutvārdu un rakstveida iesniegumiem, sūdzībām un priekšlikumiem un saņemt atbildi pēc būtības šajā likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt minētā likuma 9.pantā noteikts valsts un pašvaldību institūciju pienākums sniegt personām motivētas atbildes.

[8] Pamatots ir kasācijas sūdzībā minētais arguments, ka apgabaltiesa nav pareizi interpretējusi iepriekšminētās tiesību normas. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, šīs tiesību normas interpretējamās kopsakarībā ar likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 3.pantā ietverto noteikumu, ka "valsts un pašvaldību institūcijām ir jāpieņem iesniegumi, sūdzības un priekšlikumi, **savas kompetences ietvaros** (..) tie jāizskata, jāpieņem attiecīgi lēmumi un jādod iesniedzējam atbilde". Līdz ar to Centrālā vēlēšanu komisija attiecībā uz pieteicēja vēstulē norādīto pirmo jautājumu atbildi pēc būtības varētu dot tikai tad, ja vēlēšanu saraksti (tā norādīts pieteicēja vēstulē) būtu Centrālās vēlēšanu komisijas rīcībā. Lietā netiek apstrīdēts fakts, ka šādi saraksti varētu būt nodoti Valsts arhīvā. Apgabaltiesa šo faktu nav vērtējusi.

[9] Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, Centrālajai vēlēšanu komisijai nebija pamata pieteicēja vēstuli atbilstoši minētā likuma 8.pantam pārsūtīt arhīva iestādēm, jo ziņu saņemšana no arhīva iestādēm ir maksas pakalpojums.

[10] Pieteicējs savā vēstulē, kas iesniegta Centrālajai vēlēšanu komisijai, atbildi uz otro jautājumu – kas, kad un uz kāda pamata viņu ir izslēdzis no vēlēšanu saraksta – ir saistījis ar pozitīvu atbildi uz pirmo jautājumu, t.i., darījis atkarīgu no tā, kāda būs atbilde uz pirmo jautājumu, izskatot to pēc būtības.

Kā tiesas sēdē paskaidroja pieteicējs, viņa nolūks bija uzzināt, kāpēc viņam nav vēlēšanu tiesību. Taču vēlēšanu tiesības nav atkarīgas no vēlētāju sarakstiem, bet gan no tā, kam vēlēšanu tiesības noteiktas likumā. Centrālā vēlēšanu komisija savā atbildē pieteicējam ir paskaidrojusi, ka atbilstoši Saeimas vēlēšanu likumam un Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likumam tiesības vēlēties ir Latvijas pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 18 gadu vecumu, ja vien uz viņiem neattiecas kādi no minētajos likumos noteiktajiem ierobežojumiem. Līdz ar to, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, nav pamatots apgabaltiesas Centrālajai vēlēšanu komisijai uzliktais pienākums sniegt atbildi pēc būtības, kurā būtu jānorāda, uz kāda pamata pieteicējs nav iekļauts vēlēšanu sarakstos pēc 1990.gada.

[11] Ņemot vērā minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 19.maija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par tiesiskās palāvības nozīmi attiecībā pret proporcionalitātes principu, tāpat par tiesas tiesībām izmantot argumentus, uz kuriem nav norādījuši procesa dalībnieki, kā arī par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku nozīmi attiecībā uz pārējiem tiesas nevērtētajiem argumentiem (Administratīvā procesa likuma 250.pants)

Tiesiskās palāvības princips nav absolūts un nav prioritārs pār proporcionalitātes principu. Ja likuma grozījuma mērķis ir nozīmīgu sabiedrības interešu aizstāvība, tad tas ir proporcionāls ar pieteicēja interešu aizskārumu.

Par jaunu motīvu izmantošanu, kas saistīti ar jaunu faktu, nav uzskatāma tāda tiesas rīcība, kad tā pēc savas iniciatīvas interpretē attiecīgās tiesību normas.

Apstāklis, ka tiesa ir atzinusi administratīvo aktu par prettiesisku un nevērtē citus procesa dalībnieka argumentus, nenozīmē, ka tiesa ir atzinusi tā argumentus par pareiziem. Ja citu apsvērumu vērtēšana nevar izmainīt tiesas vērtējuma rezultātu, tad procesa ekonomijas dēļ tiesai nav nepieciešams vērtēt citus apsvērumus.

Lietā Nr. SKA-213

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties SIA "Amugames" pārstāvim A.Bitānam,

2004.gada 23.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Amugames" pieteikuma par Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas 2002.gada 5.septembra lēmumu Nr.16-Lic, sakarā ar SIA "Amugames" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA "Amugames" 2002.gada 19., 21. un 26.augustā vērsusies Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijā (turpmāk – Inspekcija) ar iesniegumu par licences izsniegšanu spēļu automātu uzstādīšanai divās kafejnīcās un divos bāros.

[2] Inspekcija ar 2002.gada 5.septembra lēmumu Nr.16-Lic atteikusi SIA "Amugames" izsniegt licenci. Inspekcija lēmumā

atsaukusies uz likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" pārejas noteikumu 2.punktu. Lēmumā pamatojums nav ietverts, bet ar lēmumu kopā nosūtītajā pavadvēstulē norādīts, ka Inspekcija nevar izsniegt pieprasītās licences, jo ar 2002.gada 1.jūliju spēkā ir stājušies grozījumi likumā "Par izlozēm un azartspēlēm", kas paredz azartspēļu automātu uzstādīšanas un ekspluatēšanas ierobežojumus.

[3] 2002.gada 16.septembrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemts SIA "Amugames" pieteikums par Inspekcijas 2002.gada 5.septembra lēmumu. Pieteikumā SIA "Amugames" lūgusi minēto lēmumu atcelt un uzlikt par pienākumu Inspekcijai izsniegt licenci azartspēļu automātu uzstādīšanai. SIA "Amugames" norādījusi, ka Inspekcija kļūdaini tulkojusi likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" normas, kas noteic, ka ārpus kazino un spēļu zālēm atļauts uzstādīt spēļu automātus. Kopš 2000.gada 10.augusta viss SIA "Amugames" pamatkapitāls pieder Beļģijas Karalistē reģistrētām fiziskām personām, līdz ar to SIA "Amugames" uzskatāma par uzņēmēj sabiedrību ar ārvalstu ieguldījumu un uz to ir attiecināmi likuma "Par ārvalstu ieguldījumu Latvijas Republikā" 8.panta ceturtās daļas noteikumi. SIA "Amugames" arī norādījusi, ka Inspekcija pārkāpusi procesuālos noteikumus.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 10.februāra spriedumu atstājusi spēkā Inspekcijas 2002.gada 5.septembra lēmumu Nr.16-Lic.

[5] Administratīvā apgabaltiesa, 2004.gada 2.jūlijā izskatījusi SIA "Amugames" apelācijas sūdzību un apmierinājusi to daļā par Inspekcijas lēmuma atcelšanu. No sprieduma izriet, ka lūgums uzlikt par pienākumu izsniegt licenci ir noraidīts. Tiesa spriedumu pamatojusi ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā ir strīds par to, ka Inspekcija ir noraidījusi SIA "Amugames" tiesības, pamatojoties uz tiesību normu, kuru pieteicējs uzskata par nepareizi piemērotu. Lai konstatētu, vai konkrētais administratīvais akts ir tiesisks, ir nepieciešams izvērtēt attiecīgo tiesību normu un tās atbilstību konkrētajā lietā.

[5.2] Tulkojot likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" 13.pantu un šā likuma pārejas noteikumu 2. un 3.punktu savstarpējā kopsakarā, secināms, ka likuma pārejas noteikumu 2.punktā noteiktajam aizliegumam uzstādīt azartspēļu automātus ārpus kazino un spēļu zālēm ir pagaidu raksturs, jo likuma 13.panta ceturtās daļas priekšmets pēc būtības ir tāds pats kā šajā punktā ietvertais – regulēt azartspēļu automātu uzstādīšanu un ekspluatēšanu ārpus kazino un spēļu zālēm. Līdz ar to, tā kā saskaņā ar pārejas noteikumu 3.punktu grozījumi 13.pantā stājas spēkā 2002.gada 1.septembrī, tad pārejas noteikumu 2.punkts bija spēkā līdz šim datumam.

[5.3] Inspekcija, pieņemot 2002.gada 5.septembra lēmumu, nav ņēmusi vērā likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" 33.pantu, kas noteic, ka atteikumam izsniegt atļauju ir jābūt argumentētam, kā arī piemērojusi tiesību normu, kas 2002.gada 5.septembrī vairs nebija spēkā. Tā kā administratīvais akts pamatots ar spēkā neesošu tiesību normu, tas uzskatāms par prettiesisku un ir atceļams.

[5.4] Ņemot vērā likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" preambulu un 8.panta ceturto un piekto daļu, secināms, ka ārvalstu ieguldījumu aizsardzība nav absolūta, t.i., pastāvot 8.panta piektajā daļā minētiem leģitīmajiem mērķiem, netiek piemērotas šā panta ceturtajā daļā noteiktās garantijas.

[5.5] Azartspēles, no ētiskā viedokļa, atstāj iespaidu uz indivīdu kā sabiedrības locekļu morāli, tādēļ tās ir saistītas ar tikumību likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta piektās daļas izpratnē. Līdz ar to attiecībā uz grozījumiem normatīvajos aktos, kas pasliktina ārvalstnieku ieguldījumu apstākļus azartspēļu jomā, minētā likuma 8.panta ceturta daļa nav piemērojama.

[5.6] No 1996.gada 27.marta starpvalstu līguma "Latvijas Republikas un Beļģijas–Luksemburgas ekonomiskās savienības līgums par ieguldījumu savstarpēju veicināšanu un aizsardzību" (turpmāk – Starpvalstu līgums ar Beļģiju) 3.panta otrajā daļā noteiktās tiesību normas izriet, ka vispārīgi nostiprinātajai savstarpējai ieguldījumu aizsardzībai ir pieļaujami izņēmumi, kas nedrīkst būt nepamatoti vai diskriminējoši. Turklāt no šīs tiesību normas neizriet, ka atkāpes no ieguldījumu aizsardzības ir pieļaujamas, pastāvot tikai vienam leģitīmam mērķim – sabiedriskajai kārtībai. Sabiedriskās kārtības uzturēšanai ir pieļaujami vēl mazāk strikti nosacījumi, salīdzinot ar vispārīgi noteiktajiem nosacījumiem par pamatotību un diskriminācijas aizliegumu.

[5.7] Minētā līguma 10.pantā nostiprinātais vislielākās labvēlības režīms, ko līgumslēdzējas puses noteikušas abu pušu ieguldītājiem, nozīmē, ka otras valsts pilsoņiem tiks piemērots tāds pats režīms kā jebkuras trešās valsts pilsoņiem. Šāds nosacījums neaizliedz piemērot likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" normas.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu SIA "Amugames" iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija spriedumu daļā, ar kuru tika noraidīta prasība uzlikt par pienākumu Inspekcijai izsniegt SIA "Amugames" licenci azartspēļu automātu uzstādīšanai.

SIA "Amugames" kasācijas sūdzībā norādījusi tālāk minētos argumentus.

[6.1] Tiesa, atzīstot azartspēles par netikumīgām, nav ņēmusi vērā Civillikuma 1.panta un 415.panta noteikumus, kā arī Civillikumā ietvertu laimes līguma regulējumu, kas attiecas uz spēlēm, derībām un izlozēm. Tāpat tiesa nav ievērojusi likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" un uz tā pamata izdotajos normatīvajos aktos ietvertu regulējumu. Izložu un azartspēļu organizēšanai un dalībai tajās likumdevējs ir izstrādājis tiesisku pamatu, ikvienai personai ir radīta iespēja pēc tās brīvas izvēles tajās piedalīties vai organizēt tās, tādējādi izmantojot uz likuma pamata radīto tiesību. Uz likuma pamata radītās iespējas organizēt un piedalīties izlozēs un azartspēlēs izmantošana labā ticībā ir likumīga un tiesiska darbība, tās rada noteiktas tiesiskās sekas to organizētājiem un dalībniekiem. Tādēļ tā ir arī ikumīga. Organizējot un piedaloties izlozēs un azartspēlēs likumā noteiktajā kārtībā, netiek pārkāpta vai traucēta sabiedriskā kārtība.

[6.2] Inspekcija iebildumos par SIA "Amugames" iesniegto sūdzību un apelācijas sūdzību nav norādījusi tikumību kā motīvu grozījumu izdarīšanai likumā "Par izlozēm un azartspēlēm", līdz ar to arī tiesai nebija tiesības uz to atsaukties.

[6.3] Tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 254.pantu. Tiesa sprieduma 10.punktā ir konstatējusi, ka administratīvais akts ir prettiesisks un, nevērtējot citus apelācijas sūdzībā norādītos apsvērumus (sprieduma 11.punkts), ir piekritusi kasācijas sūdzības iesniedzēja dotajam likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" interpretējumam, to skaitā arī attiecībā uz SIA "Amugames" tiesībām saskaņā ar šā likuma 13.panta ceturto daļu uzstādīt ne vairāk kā piecus azartspēļu automātus ārpus kazino vai spēļu zālēm.

[6.4] Tiesa, izskatot jautājumu par ārvalstu ieguldījumu tiesisko statusu un aizsardzību Latvijas Republikā, ir nepareizi iztulkojusi un piemērojusi likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta piekto daļu, līdz ar ko tiesa ir nepareizi piemērojusi šā likuma 8.panta ceturtais daļas noteikumus. Izdarītie grozījumi likumā "Par izlozēm un azartspēlēm" nevar tikt atzīti par tādiem, uz kuriem attiektos likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta piektajā daļā noteiktie izņēmumi attiecībā uz ārvalstu investīciju aizsardzību. Stingrāka regulējuma ieviešana, īpaši attiecībā uz ārvalstu ieguldījumiem saistībā ar spēļu automātu uzstādīšanu, ir pretrunā ar pamatotības, proporcionalitātes un tiesiskās palāvības principu.

[6.5] Tiesa, izskatot jautājumu par ārvalstu tiesisko statusu un aizsardzību Latvijas Republikā, nav piemērojusi likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 19.pantu. Tiesai, ņemot vērā šo pantu, bija jānoskaidro, vai starptautiskais līgums neparedz citādu

tiesisko aizsardzību attiecībā uz ieguldījumiem saistībā ar Starpvalstu līgumu ar Beļģiju.

[6.6] Tiesa ir nepareizi iztulkojusi Starpvalstu līguma ar Beļģiju 3.panta otrās daļas un 10.panta noteikumus. Iztulkojot 3.panta otro daļu, tiesa nav ņēmusi vērā, ka no normas teksta tieši izriet, ka attiecībā uz ārvalstu investīciju tiesiskās aizsardzības ierobežošanu Latvijas Republikā ir paredzēts tikai viens izņēmums – sabiedriskā kārtība. Lai piemērotu ierobežojumus, atsaucoties uz sabiedrisko kārtību, ir jābūt būtiski pamatotam leģitīmam mērķim, kādēļ indivīda tiesību ierobežošana ir būtiska visas sabiedrības kārtības nodrošināšanā. Turklāt tiesa spriedumā nav pamatojusi, ka grozījumi likumā "Par izlozēm un azartspēlēm" ir ieviesti, lai nodrošinātu sabiedrisko kārtību. Tāpat tiesa spriedumā nav norādījusi nevienu iemeslu, kādēļ tā atzīst Latvijas Republikā uz likuma pamata atļautas darbības, t.i., izložu un azartspēļu organizēšanu un dalību tajās, par nesavienojamām ar sabiedrisko kārtību.

[6.7] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka radītie ierobežojumi ir nepamatoti un neproporcionāli attiecībā uz starptautisko saistību ievērošanu par investīciju aizsardzību. Gan starptautiskajos līgumos ietvertajām tiesību normām, gan principiem ir augstāks juridiskais spēks nekā nacionālajai likumdošanai.

[7] Tiesas sēdē SIA "Amugames" pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Inspekcijas pārstāvis tiesas sēdē nepiedalījās. Ņemot vērā, ka par tiesas sēdes vietu un laiku Inspekcijai bija paziņots, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt lietu bez Inspekcijas pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Kasācijas sūdzība iesniegta tikai par sprieduma daļu, ar kuru netika atzītas pieteicēja tiesības uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Spriedums daļā par Inspekcijas 2002.gada 5.septembra lēmuma Nr.16-Lic atcelšanu nav pārsūdzēts un ir stājies spēkā.

[9] Likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta ceturtā daļa, uz kuru atsaucas pieteicējs, noteic: "Ja vēlākie Latvijas Republikas likumdošanas akti pasliktina ieguldījuma apstākļus, ārvalstu ieguldījumam 10 gadus tiek **piemēroti tie likumdošanas akti**, kas bija spēkā ieguldījuma **izdarīšanas brīdī**." No šīs normas izriet, ka arī grozījumi normatīvajos aktos nedrīkst pasliktināt ārvalstu ieguldījumu stāvokli.

Tomēr atbilstoši šā panta piektajai daļai iepriekšminētais **nav attiecināms** uz tādiem likumu grozījumiem, kas *inter alia* **saistīti** ar nacionālo drošību, sabiedrisko kārtību un tikumību. Tas nozīmē, ka šādi grozījumi ārvalstu ieguldījumu stāvokli drīkst arī pasliktināt.

Apgabaltiesa ir secinājusi, ka likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" grozījumi, kas pasliktināja pieteicēja stāvokli, nosakot, ka azartspēļu automātus atļauts uzstādīt un ekspluatēt vienīgi kazino un spēļu zālēs, ir saistīti arī ar **tikumību**.

Kā norādīts Saeimas Juridiskā biroja 2002.gada 26.augusta vēstulē Nr.12/17-892 (lietas 40.lpp.), likumprojekta "Grozījumi likumā "Par izlozēm un azartspēlēm" mērķis bija nodrošināt Latvijas normatīvo aktu atbilstību Eiropas Savienības 2001.gada 4.decembra direktīvai 2001/97/EC, ar kuru tiek papildināta direktīva 91/308/EEC.

Direktīvas 91/308/EEC nosaukums ir "Par finansiālās sistēmas aizsardzību pret to, lai to izmantotu naudas atmazgāšanas mērķiem (angļu val.: *on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering*). Iepriekšminētā direktīva tika papildināta ar direktīvu 2001/97/EC. Direktīvas 2001/97/EC preambulas 2.punktā, kas skaidro direktīvas pieņemšanas iemeslus, minēta arī **tikumības** (angļu val.: *public morals*) aizsardzība. Tādējādi, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, apgabaltiesas secinājums par to, ka minētie grozījumi ir saistīti ar tikumību, ir pamatots. Tātad šo grozījumu gadījumā likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta ceturtā daļa nav piemērojama.

[10] Apgabaltiesa nav atzinusi azartspēles par netikumīgām jeb pretējām "labiem tikumiem" tādā izpratnē, kā to savā kasācijas sūdzībā (sk. 6.1. un 6.4.punktu) norādījis pieteicējs. Apgabaltiesa nav pretnostatījusi tikumīgu ar netikumīgu, bet tikai norādījusi, ka azartspēles ir **"saistītas"** ar tikumību (sk. 5.5.punktu). Tas atbilst formulējumam likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta piektajā daļā (sk. iepriekš 8.punktu). Jautājumi, kas saistīti ar tikumību, var tikt un tiek regulēti ar normatīvajiem aktiem. Tāpēc pieteicēja kasācijas sūdzībā minētās atsauces uz Civillikuma un citu likumu pantiem konkrētajā gadījumā nav pamatotas.

[11] Apgabaltiesai bija tiesības atsaukties uz argumentu par tikumību, kaut arī atbildētājs savos iebildumos to nebija norādījis. Šis arguments nav saistīts ar jaunu faktu, ko tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta otrajai daļai nevarētu izmantot. Arguments ir saistīts ar tiesību normas, konkrētajā gadījumā – likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta **interpretāciju**. Tiesa ne tikai varēja, bet atbilstoši Administratīvā procesa likuma 17.pantam tai arī vajadzēja pēc savas iniciatīvas interpretēt attiecīgās tiesību normas. Tādējādi kasācijas sūdzības arguments [6.2], ar kuru tiesai pārņemta jauna motīva izmantošana, nav pamatots.

[12] Administratīvo lietu departaments, vērtējot kasācijas sūdzības argumentu [6.3], secina, ka pieteicējs ir nepareizi sapratis apgabaltiesas sprieduma motīvu daļas 10. un 11.punktu. Pieteicējs no

šiem punktiem sapratis, ka apgabaltiesa, konstatējot administratīvā akta pretiesiskumu un nevērtējot citus apelācijas sūdzības apsvērumus, ir piekritusi apelācijas sūdzībā dotajam likuma interpretējumam.

Apgabaltiesa sprieduma 10.punktā ir secinājusi, ka administratīvais akts ir pretiesisks un ir atceļams. Sprieduma 11.punktā tā norādījusi, ka, tā kā administratīvā akta pretiesiskums jau ir konstatēts, **nav nepieciešams vērtēt** citus apsvērumus. Citiem vārdiem, apgabaltiesa ir uzskatījusi, ka, tā kā citu apsvērumu vērtēšana **nevar izmainīt minētā vērtējuma rezultātu**, tad procesa ekonomijas dēļ nav nepieciešams vērtēt citus apsvērumus. Tas nenozīmē, ka tiesa ir atzinusi šos argumentus par pareiziem.

Iepriekšminētais atbilst arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei. Piemēram, lietas "Ingrīda Podkolzina pret Latviju" sprieduma 45.punktā Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka secinājumi, pie kuriem tā nonākusi, vērtējot pārkāpumu pēc viena konvencijas panta, atbrīvo to no citu apsvērumu vērtēšanas (sprieduma neoficiālo tulkojumu latviešu valodā sk. *Latvijas Vēstnesis*, 2002.gada 21.maijs, Nr.75).

[13] Kasācijas sūdzības otrajā daļā minētie pārējie argumenti (sk. 6.4.punktu) lielā mērā balstīti uz likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta interpretāciju saistībā ar likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" grozījumiem, kuri analizēti jau iepriekš 9.–10.punktā.

Kā jau atzīts iepriekš (sk. 9.punktu), šie grozījumi nenonāk pretrunā likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 8.panta piektajai daļai. Turklāt, kā norādīts iepriekš, grozījumi likumā "Par izlozēm un azartspēlēm" tika izdarīti, lai nodrošinātu Latvijas normatīvo aktu atbilstību Eiropas Savienības tiesību normām. Šāds pienākums izrietēja no Latvijas un Eiropas Savienības 1995. gada 12. jūnija Asociācijas līguma trešās nodaļas, it īpaši 69.panta. No šī panta izriet, ka Latvijai ir pienākums tuvināt savu tiesību normas Kopienas normām un nodrošināt, ka Latvijas tiesību sistēma atbilstu Kopienas tiesībām. Tādējādi pienākums izdarīt minētos grozījumus izrietēja no Latvijai saistoša starptautiskā līguma.

[14] Grozījumu mērķis ir nozīmīgu sabiedrības interešu aizstāvība, tādējādi tas ir proporcionāls ar pieteicēja interešu aizskārumu, ņemot vērā, ka pieteicējam netika atņemta licence, bet tikai atteikta tās izsniegšana konkrētai vietai. Ne pieteicējam, ne citiem spēļu automātu īpašniekiem likums neliedza turpmāku šo automātu izmantošanu atbilstoši likumam. Turklāt likuma grozījumi, respektējot tiesiskās paļāvības principu, arī turpmāk atļāva ierobežota daudzuma jau uzstādīto spēļu automātu izmantošanu ārpus spēļu zālēm un kazino. Tiesiskās paļāvības princips nav absolūts un nav prioritārs pār proporcionalitātes principu (sk., piemēram, Administratīvā procesa

likuma 85.panta otrās daļas 3. un 4.punktu, kas sabiedrības interešu labā pieļauj pat labvēlīga un tiesiska administratīvā akta atcelšanu). Tāpēc nevar uzskatīt, ka pieteicēja tiesības tika aizskartas nepamatoti, pārkāpjot pamatotības, proporcionalitātes un tiesiskās paļāvības principu. Tādējādi kasācijas sūdzībā minētais arguments [6.4], kurā norādīts šo principu pārkāpums, ir nepamatots.

[15] Starpvalstu līguma ar Beļģiju 3.panta otrā daļa, uz kuru kasācijas sūdzībā atsaucas tās iesniedzējs, noteic, ka ieguldījumi baudīs pastāvīgu aizsardzību un drošību, t.i., tiks izslēgti jebkādi **nepamatoti vai diskriminējoši pasākumi**, kas varētu kavēt to pārvaldīšanu, uzturēšanu, izmantošanu, piederību vai likvidāciju, izņemot pasākumus, kas tiek veikti, lai uzturētu sabiedrisko kārtību.

Kā redzams no normas teksta, Latvija ir apņēmusies nepieļaut pasākumus, kas ir nepamatoti vai diskriminējoši. Tādējādi būtiski ir secināt, vai konkrētajā gadījumā likuma grozījumus varēja uzskatīt par nepamatotiem vai diskriminējošiem. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka konkrētajā gadījumā būtisks ir apstāklis, ka Beļģija minētā līguma slēgšanas brīdī bija Eiropas Savienības dalībvalsts. Atbilstoši Eiropas Savienības tiesību sistēmai dalībvalstīm ir pienākums ieviest Eiropas Savienības direktīvas, izdarot nepieciešamos grozījumus savos normatīvajos aktos. Beļģija situācijā, kāda tiek aplūkota šīs lietas sakarā, nevarētu atsaukties uz līgumu ar Latviju un grozījumus savos normatīvajos aktos attiecībā uz Latvijas ieguldītājiem nepiemērot. No tā var secināt, ka grozījumi likumos, ko līgumslēdzējas valstis izdara atbilstoši Eiropas Savienības prasībām, nevar tikt uzskatīti par nepamatotiem šā līguma izpratnē. Tā kā Latvija konkrētajā gadījumā izdarīja grozījumus atbilstoši Eiropas Savienības direktīvai, tad šie grozījumi attiecībā uz pieteicēju bija piemērojami. Citiem vārdiem, šo grozījumu nepiemērošana būtu pretrunā gan Latvijas, gan Beļģijas saistībām pret Eiropas Savienību.

Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzībā minētais arguments [6.6], ka Starpvalstu līgumā ar Beļģiju ir paredzēts tikai viens izņēmums – sabiedriskā kārtība.

Ņemot vērā iepriekšteikto, likuma grozījumi un pārsūdzētais administratīvais akts ir pamatots un nav pretrunā minētajai starptautiskā līguma normai.

[16] Tādējādi nepamatots ir arī kasācijas sūdzības arguments [6.5], ka tiesa nav piemērojusi likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 19.pantu, kas noteic, ka, ja starptautiskie līgumi attiecībā uz ārvalstu ieguldījumiem nosaka citus noteikumus nekā tie, kuri paredzēti šajā likumā, tiek piemēroti starptautiskā līguma noteikumi. Pirmkārt, kā jau secināts iepriekš (sk. 15.punktu), Starpvalstu līgums ar Beļģiju neparedz citus noteikumus. Otrkārt, pienākums piemērot likuma "Par izlozēm un azartspēlēm" jaunos

noteikumus arī izrietēja no starptautiskā līguma – Latvijas un Eiropas Savienības 1995.gada 12.jūnija Asociācijas līguma (sk. 13.punktu).

[17] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments [6.7], ka starptautisko līgumu normām un principiem ir augstāks spēks nekā nacionālajām tiesību normām. Tomēr Administratīvo lietu departaments nav secinājis nacionālo tiesību normu neatbilstību starptautisko tiesību normām un principiem. Tādēļ arī šis arguments ir noraidāms.

[18] Ņemot vērā iepriekšminētos secinājumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks, bet SIA "Amugames" kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA "Amugames" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par tiesas sprieduma argumentācijas apjomu, kā arī par noteikta satura administratīvā akta izdošanas nosacījumiem (Administratīvā procesa likuma 65. un 251.pants)

Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei no Eiropas Cilvēktiesību un pamattiesību konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausā argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu, turklāt tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams minētā panta pārkāpums.

Ja iestāde pēc objektīvas lietas izskatīšanas un pareizu apsvērumu izdarīšanas nonāk pie secinājuma, ka izdodams noteikta satura administratīvais akts, tas iestādei ir jāizdod pat tad, ja izrādās, ka iesniedzēja motīvs ir kaitēt kādai personai.

Lieta Nr. SKA-216

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Ginta V. pārstāvei B.Tēraudai,

2004.gada 23.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ginta V. pieteikuma par Patentu valdes Apelācijas padomes 2003.gada 27.maija lēmumu, sakarā ar Ginta V. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Akciju sabiedrība "Latvijas Unibanka" (turpmāk – Unibanka) Patentu valdē līdz 2000.gada janvārim reģistrējusi figurālu preču zīmi "unibanka", "unilīzings", "unipolise" "unikarte darījumiem" (turpmāk arī – Unibankas preču zīmes).

Gints V. Patentu valdē 2000.gada 27.aprīlī reģistrējis figurālu preču zīmi "unifonds".

[2] Unibanka 2002.gada 19.jūlijā Patentu valdes Apelācijas padomē iesniegusi iebildumus pret preču zīmi "unifonds".

Patentu valdes Apelācijas padome 2003.gada 27.maijā pieņēmusi lēmumu lietā Nr.ApP/203/M 49 355-le par preču zīmes "unifonds" reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu.

[3] 2003.gada 28.augustā Rīgas apgabaltiesā saņemts Ginta V. pieteikums par Patentu valdes Apelācijas padomes 2003.gada 27.maija lēmumu. Pieteikumā Gints V. lūdzis minēto lēmumu atcelt, pamatojoties uz to, ka lēmumā nepamatoti norādīts, ka preču zīmes veidotas pēc principa "UNI-"plus finanšu jomā lietots termins un ka apstrīdētā preču zīme veidota pēc līdzīga principa. Gints V. arī norādījis, ka Patentu valdes Apelācijas padome neargumentēti noraidījusi argumentu par zīmju specifiku, kā arī nepamatoti lēmusi par reģistrācijas spēkā neesamību pilnā apmērā.

[4] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 3.decembra spriedumu noraidījusi Ginta V. pieteikumu.

[5] Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi Ginta V. apelācijas sūdzību, 2004.gada 2.jūlijā noraidījusi Ginta V. pieteikumu un atstājusi negrozītu Patentu valdes Apelācijas padomes 2003.gada 27.maija lēmumu. Tiesa spriedumu pamatojusi ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] No likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" (turpmāk – Preču zīmju likums) 1.panta 1.punktā noteiktās preču zīmes definīcijas izriet preču zīmes aizsardzības mērķis, t.i., iezīmēt preces identitāti, lai to nošķirtu no citām precēm, palīdzēt patērētājiem viņa izvēlē, veicināt konkurenci, īpaši pievēršot lielāku uzmanību kvalitātei un drošībai, kā arī veicināt komercdarbību un ekonomisko izaugsmi.

[5.2] Lai atzītu preču zīmi par spēkā neesošu, no Preču zīmju likuma 7.panta pirmās daļas 2.punktā iekļautās tiesību normas izriet, ka ir jākonstatē preču zīmes atbilstība šādiem kritērijiem:

1) preču zīmes identiskums vai līdzība citas personas agrākai preču zīmei;

2) attiecīgo preču vai pakalpojumu identiskums vai līdzība;

3) pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji minētās zīmes sajauc vai uztver kā savstarpēji saistītas.

[5.3] Preču zīme "unifonds" reģistrēta attiecībā uz tiem pašiem pakalpojumiem, uz kuriem ir reģistrētas Unibankas preču zīmes. Unibankas preču zīmes Latvijā pieteiktas agrāk nekā "unifonds".

[5.4] Pretstatītajām zīmēm ir vienāda vārdiskā daļā "uni" un tās ir veidotas pēc vienāda principa. Preču zīmes "unifonds" vizuālais izpildījums – burtu šifrs – ir izvēlēts līdzīgs Unibankai reģistrētās preču zīmēs izmantotajam šifram, turklāt visas preču zīmes sākas ar mazajiem burtiem. Vārda daļai "uni", pieliekot vārda daļu "fonds", nerodas tik būtiska atšķirība, kas neitralizētu līdzību starp pretstatīto zīmju dominējošo daļu "uni". Tomēr, ņemot vērā vārda daļas "uni"

plašo izmantojumu Latvijas Republikas uzņēmējdarbības vidē, vārda daļa "uni" izmantošana nerada preču zīmes "unifonds" līdzību ar Unibankas preču zīmēm. Līdzību starp pretstatītām preču zīmēm rada preču zīmē "unifonds" izmantotais burtu šifrs un apstāklis, kas visas preču zīmes sākas ar mazajiem burtiem.

[5.5] Ņemot vērā, ka Gints V. preču zīmi "unifonds" reģistrējis attiecībā uz pakalpojumiem, kas ietver finanšu lietas, darījumus ar naudu un nekustamā īpašuma lietas, nav nepieciešams konstatēt, kurās jomās var tikt lietots jēdziens "fonds". Konkrētajā lietā preču zīmes "unifonds" vārda daļa "fonds" attiecināma uz finanšu lietām, darījumiem ar naudu un nekustamā īpašuma lietām.

[5.6] Piemērojot Preču zīmju likumu, jāņem vērā Eiropas Kopienas tiesas judikatūrā noteikto Eiropas Kopienas Padomes 1988.gada 21.decembra Pirmās direktīvas 89/104/EEC dalībvalstu preču zīmju likumu tuvināšanai interpretācija, piemēram, Eiropas Kopienas tiesas 1997.gada 11.novembra prejudiciālajā nolēmuma lietā Nr.C-251/95 *SABEL BV, Puma AG, Rudolf Dassel Sport* 23.punktā un 26.punktā atzītais, kā arī Eiropas Kopienas tiesas 1999.gada 22.jūnija prejudiciālajā nolēmuma lietā Nr.C-342/97 *Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co GmbH, Klijsen Handel BV* atzītais.

[5.7] Lai atzītu preču zīmi par spēkā neesošu, Preču zīmju likuma 7.panta pirmās daļas 2.punkta tiesību norma paredz vismaz vienas iespējamības iestāšanos – patērētāji preču zīmes sajauc vai uztver tās kā savstarpēji saistītas –, bet neizslēdz situāciju, ka iestājas abas iespējas.

[5.8] Lietā ir strīds, vai pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji preču zīmi "unifonds" un Unibankas preču zīmes uztver kā savstarpēji saistītas. Vidējais patērētājs jāuzskata par tādu, kurš ir saprātīgi labi informēts un saprātīgi vērtīgs un piesardzīgs; patērētājs lēmumu par pakalpojuma izmantošanu var pieņemt, nenonākot ciešākā saskarē ar pakalpojuma sniedzēju. Līdz ar to preču zīme "unifonds" var maldināt patērētāju par piedāvāto pakalpojumu. Preču zīmju līdzības novērtēšanai jābūt balstītai uz zīmju vispārējo radīto priekšstatu, ka vidējais patērētājs parasti uztver zīmi kā vienu veselu un neanalizē tās dažādās sastāvdaļas. Patērētājam reti ir iespēja tieši salīdzināt dažādās zīmes, un tam ir jāizmanto uzticēšanās nepilnīgajam atēlam, ko viņš ir iegaumējis. Tāpēc pastāv iespēja, ka attiecīgie patērētāji pretstatītās zīmes uztver kā savstarpēji saistītas.

[5.9] Tiesa atzīst, ka preču zīme "Unibanka" ir Latvijā plaši pazīstama Preču zīmju likuma 8.panta pirmās daļas izpratnē. Pastāv liela varbūtība, ka preču zīme "unifonds" tiks uztverta kā vēl viena plaši pazīstamās preču zīmes "Unibanka" modifikācija, jo saskaņā ar abu zīmju reģistrēšanas noteikumiem tās tiks lietotas saistībā ar finanšu lietām, darījumiem ar naudu un nekustamā īpašuma lietām.

Līdz ar to arī ir pamats piemērot Preču zīmju likuma 8.panta pirmās daļas prasības – reģistrāciju atzīt par spēkā neesošu.

[5.10] Atbilstoši Civilprocesa likuma 190.panta otrajai daļai un 193.panta piektajai daļai, kā arī Administratīvā procesa likumam, atsevišķu argumentu neiekļaušana pirmās instances tiesas spriedumā nevar radīt pieteicēja tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu, jo pieteicējam ir tiesības likumā noteiktā kārtībā pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu Gints V. iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot to atcelt. Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[6.1] Spriedumā nav atspoguļots būtisks pieteicēja arguments, ko pārstāvis norādījis tiesu debatēs – labas ticības principa piemērošana. Tādējādi tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 251.pantu, jo īpaši šā panta ceturto un piekto daļu, kā arī nav ņēmusi vērā pieteicējam Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 327.panta otro daļu ir novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

[6.2] Ja tiesa nepaskaidro kādu soli savā argumentācijā, kas noved pie rezolutīvās daļas, pat ja spriedums ir pareizs, tas neraisīs pusēs pārliecību par tā pareizību. Apstāklis, ka arguments par labas ticības principa piemērošanu tika izteikts debatēs, bet neparādījās apelācijas sūdzībā un rakstiskajos paskaidrojumos, nevar būt par iemeslu tā ignorēšanai spriedumā. Tāpat arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa *Kraska* lietā (*Kraska v. Switzerland*, 1993.gada 19.aprīļa spriedums, *Series A-254 B*, 30.punkts) ir norādījusi, ka tiesai ir pienākums pienācīgi izpētīt paskaidrojumus, argumentus un pierādījumus, neatkarīgi no tā, vai tiesas vērtējumā tie ir būtiski.

[6.3] Tiesa spriedumā pēc būtības ir noraidījusi Patentu valdes Apelācijas padomes argumentus, kas bija lēmuma pieņemšanas pamatā – vārda daļas "uni" izmantošanu preču zīmē. Tiesa par pamatargumentu preču zīmes atzīšanai par spēkā neesošu uzskata to, kas Patentu valdes Apelācijas padomes argumentācijā bija subsidiārs. Pie šādiem apstākļiem tiesai administratīvo aktu bija jāatzīst par prettiesisku. Tiesai administratīvajā procesā ir jāizvērtē, vai iestādes pamatojums, pieņemot administratīvo aktu, ir bijis tiesiski pareizs. Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 250.pantu, ja tiesa nonāktu pie secinājuma, ka administratīvajā aktā ietvertais pamatojums ir nepareizs, tiesai ir jāatzīst administratīvais akts par prettiesisku. Tiesa vērtē tikai administratīvā akta pamatojumu, nevis strīdu pēc būtības.

[6.4] Tiesa nepamatoti piemēroja Eiropas Kopienų tiesas judikatūru kā tiesību normu. Nav pareiza tiesas pieeja, ka, piemērojot Eiropas Kopienų tiesību normas, tiesa atsaucas uz vairākiem Eiropas

Kopienų tiesas spriedumiem, piemērojot tās kā tiesību normas. Tiesa varēja izmantot Eiropas Kopienų tiesas judikatūru tikai kā autoritatīvu vēsturiskās interpretācijas avotu. Arī Eiropas Kopienų tiesa ir atzinusi, ka Eiropas Kopienų tiesības nevar piemērot to tiesisko attiecību izvērtēšanai, kas ir radušās pirms valsts iestāšanās Eiropas Savienībā.

[6.5] Tiesa nav piemērojusi to materiālo tiesību normu, ko vajadzēja piemērot – Civillikuma 1.pantu. Tā kā administratīvais akts tika pieņemts, pamatojoties uz trešās personas iebildumiem, tiesai bija jāizvērtē, vai trešās personas rīcība bija tāda, kas ļāva Patentu valdes Apelācijas padomei pieņemt pieteicējam nelabvēlīgu administratīvo aktu. Atbilstoši Preču zīmju likuma 24.pantam uz preču zīmju tiesisko režīmu ir attiecināmas Civillikuma vispārējās normas par kustamu mantu, līdz ar to arī Civillikuma 1.pantā ietvertais labas ticības princips ir piemērojams attiecībā uz tiesībām uz preču zīmēm. Ja persona tiesības izlieto aizsargājamo interešu neesamības vai nesamērības apstākļos, tā zaudē tiesības uz likuma aizsardzību šīs tiesības īstenošanā un uz sliktā ticībā veiktas darbības pamata nevar tikt izdots tiesisks administratīvais akts. Tiesiskā interese, kas izriet no preču zīmes, ir interese atšķirt īpašnieku preces no citu personu precēm. Labas ticības princips atļauj vērsties pret citu personu preču zīmēm tikai tad, ja pastāv sajaukšanas iespēja, turklāt ne tikai teorētiska, bet arī faktiskā. Labas ticības princips liedz personai prasīt dzēst citas personas preču zīmes, pat ja tās tiešām ir līdzīgas, ja šīs personas kā tirgus dalībnieki ir acīmredzami nesamērojami ar preču zīmes īpašnieku un nevarētu tam nodarīt pāri. Konkrētajā lietā Unibankas tiesiskā interese dzēst pieteicēja preču zīmi, kas nekad nav tikusi reklamēta, ir pretrunā labas ticības principam. Unibankas iebildumi nav bijuši motivēti ne ar kādu interesi aizsargāt savas tiesības, tās vienīgais mērķis ir bijis kaitēt pieteicējam, pat ja no tā neizceļas nekāds tiesisks labums.

[6.6] Tiesa nepareizi ir interpretējusi Preču zīmju likuma 7.panta otrās daļas vārdus "attiecināmie patērētāji". Lai arī tiesa spriedumā norāda, ka atzīst par pamatotiem pieteicēja argumentus par vidējo patērētāju, nav saprotams, vai tiesa ar to ir apstiprinājusi vai noliegusi pieteicēja argumentu, ka jāvērtē vidējais patērētājs, kurš pērk konkrētas preces vai pakalpojumus, nevis vidējais patērētājs vispār. Ar attiecīgo patērētāju jāsaprot vidēji saprātīgi labi informēti un saprātīgi vērtējo un piesardzīgo finanšu pakalpojumu patērētāji. Tiesai bija jāvērtē sajaukšanas iespēja nevis no vispārējā vidējā patērētāja viedokļa, bet no attiecīgā patērētāja, attiecīgo pakalpojumu patērētāja viedokļa. Tiesa šādu analīzi nav veikusi un tikai vispārīgos vārdos abstrakti ir komentējusi vidējā patērētāja attieksmi. Līdz ar to

spriedums ir nepamatots, jo neņem vērā tiesību normā *expressis verbis* norādīto prasību izvērtēt attiecīgā patērētāja attieksmi.

[7] Tiesas sēdē Ginta V. pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. No Patentu valdes saņemts lūgums izskatīt lietu pēc tiesas ieskatiem pārstāvja prombūtnē. Tiesa nolēma izskatīt lietu bez Patentu valdes pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu [6.1] un [6.2], ka tas, ka apgabaltiesas spriedumā nav atspoguļots tiesu debatēs norādītais arguments par labas ticības principa piemērošanu, pārkāpj Administratīvā procesa likuma 251.panta ceturto un piekto daļu.

Administratīvā procesa likuma 251.panta ceturtdaļa noteic, ka sprieduma aprakstošajā daļā jānorāda pieteicēja prasījumi un atbildētāja iebildumi, kā arī procesa dalībnieku sniegto paskaidrojumu būtība. Šā panta piektās daļas 1.punkts noteic, ka motīvu daļā jānorāda argumenti, ar kuriem noraidīti vieni vai otri pierādījumi.

Kasācijas sūdzībā pieteicējs atsaucies arī uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu *Kraska* lietā. Šīs lietas 30.punktā, uz kuru atsaucies pieteicējs, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi: "No [konvencijas] 6.panta pirmā daļas *inter alia* izriet tiesas pienākums rūpīgi analizēt pušu paskaidrojumus, argumentus un pierādījumus, neatkarīgi no tā, vai tiesa uzskata tos par būtiskiem nolēsumam". Tomēr, kā secina Administratīvo lietu departaments, *Kraska* lietas apstākļi ir atšķirīgi no konkrētās lietas apstākļiem. *Kraska* lietā persona sūdzējās par to, ka tiesnesis nav iepazinies ar visiem apjomīgajiem lietas materiāliem un tādēļ tiesas process nav bijis taisnīgs. Tādējādi citētais arguments *Kraska* lietā attiecas uz lietas izskatīšanu, nevis sprieduma argumentāciju. Savukārt Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēsumos, kuros analizēta argumentācijas pietiekamība nacionālo tiesu spriedumos, ir norādīts, ka no konvencijas 6.panta (pants garantē tiesības uz taisnīgu tiesu) "izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu" (sk., piemēram, sprieduma 61.punktu lietā *Van de Hurk v. the Netherlands*). Tiesnešiem ir jāuzklausa argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas komisijas 1986.gada 13.oktobra lēmumu lietā 10153/82 *Austria*). Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir konstatējusi pārkāpumu. Piemēram, lietā

Hiro Balani v. Spain (1994.gada 9.decembra spriedums, iesnieguma Nr.00018064/91) iesniedzējs sūdzējās par to, ka Spānijas tiesa, izskatot viņa sūdzību par preču zīmes izslēgšanu no reģistra, spriedumā nebija ietvērusi argumentu par preču zīmes prioritāti, kas bija viens no galvenajiem iesniedzēja sūdzības argumentiem. Šajā sakarā Eiropas Cilvēktiesību tiesa sprieduma 28.punktā norādīja, ka nav iespējams noskaidrot, vai Spānijas tiesa šo argumentu nav vērtējusi vispār, vai ir to noraidījusi, un ja tā, tad kāpēc. Tāpēc tiesa secināja, ka ir pārkāpts konvencijas 6.pants. Tomēr šā sprieduma 27.punktā tiesa spriedumā atsaucās uz iepriekš minēto 61.punktu lietā *Van de Hurk v. the Netherlands* un papildus norādīja, ka tas, cik daudz spriedums ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem.

Izvērtējot apgabaltiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments secina, ka spriedumā atrunāti visi galvenie argumenti, kas attiecas uz preču zīmes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu. Kā izriet no tiesas sēdes protokola, arguments par labas ticības principu attiecināts uz "Unibankas" rīcību, nevis Patentu valdes Apelācijas padomes lēmumu. Tā kā apgabaltiesa lietā vērtēja Patentu valdes Apelācijas padomes lēmumu, tad arguments, kas attiecas uz "Unibanku", lietā ir nebūtisks. Iepriekš minētās Administratīvā procesa likuma 251.panta normas nav tulkojamas tādējādi, ka tiesai jāargumentē arī visi tie paskaidrojumi, kas neattiecas uz konkrēto prasījumu.

Tādējādi nav pārkāptas arī Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu.

[9] Nepamatots ir arī kasācijas sūdzības arguments [6.3], ka apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 250.pantu. Šā panta otrā daļa noteic, ka tiesa, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, spriedumā ņem vērā tikai tos apstākļus, uz kuriem iestāde ir atsaukusies administratīvā akta pamatojumā.

Izvērtējot pārsūdzēto administratīvo aktu – Patentu valdes Apelācijas padomes lēmumu un apgabaltiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments neatrod nevienu argumentu, kuru būtu minējusi apgabaltiesa, bet kurš nebūtu minēts pārsūdzētajā lēmumā. Kaut arī vienu lēmuma argumentu apgabaltiesa ir atzinusi par nepamatotu, citus argumentus tā atzinusi par pietiekoši pamatotiem, lai secinātu, ka lēmums rezolutīvajā daļā ir pareizs. Tādējādi lēmums pēc apgabaltiesas vērtējuma atbilda materiālo tiesību normām. Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, procesuālu pārkāpumu dēļ administratīvais akts ir atceļams tikai tad, ja attiecīgais procesuālais pārkāpums ietekmē arī administratīvo aktu pēc būtības, tas ir, ja ir iespējama cēloņsakarība starp procesuālās normas pārkāpumu un procesa rezultātu (vairāk sk.: J.Briede. Administratīvā akta tiesiskums. *Jurista vārds*, 2004.gada 23.marts,

Nr.11). Konkrētajā gadījumā viena nepareiza argumenta norādīšana pamatojumā nevarēja ietekmēt administratīvo aktu pēc būtības. Tāpēc tiesai nebija jāatzīst administratīvais akts par prettiesisku.

[10] Administratīvo lietu departaments secina, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs ir nepareizi sapratis, ka apgabaltiesa Eiropas Kopienų tiesas judikatūru ir piemērojusi kā tiesību normu. Apgabaltiesa ir norādījusi, ka, piemērojot Preču zīmju likumu, jāņem vērā Eiropas Kopienų tiesas attiecīgās direktīvas interpretācija.

Eiropas Kopienų tiesa lietā *Beck Liegenschaftsverwaltung* (C-355/97) 1999.gada 7.septembra sprieduma 22.punktā ir norādījusi, ka, ja tiesā izskatāmā lieta attiecas uz laiku, kad attiecīgā valsts vēl nebija Eiropas Savienības dalībvalsts, tas nevar būt par pamatu nacionālās tiesas uzdoto jautājumu noraidījumam. Tas nozīmē, ka arī Eiropas Kopienų tiesa ir atzinusi iespējamību kopienas tiesību interpretāciju izmantot arī attiecībā uz laiku, kad valsts nebija Eiropas Savienības dalībvalsts, kā tas ir konkrētajā gadījumā. Tādējādi Eiropas Kopienų tiesas judikatūra izmantojama gan kā vēsturiskās, gan sistēmiskās interpretācijas avots.

[11] Nepamatots ir kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklis, ka tiesa vērtē tikai administratīvā akta pamatojumu, nevis strīdu pēc būtības. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmajai daļai tiesa pārbauda gan procesuālo un formālo priekšnoteikumu ievērošanu, gan administratīvā akta atbilstību materiālo tiesību normām. Attiecībā uz pamatojumu tiesa pārbauda, vai tas atbilst adresātam uzlikto pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības. Konkrētajā gadījumā runa ir par noraidītajām tiesībām un apgabaltiesa secināja, ka vismaz daļa no pamatojuma to atbilst.

[12] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nepamatots ir arī kasācijas sūdzības arguments [6.5], ka tiesai bija jāvērtē, vai trešās personas rīcība bija tāda, kas ļāva Patentu valdes Apelācijas padomei pieņemt pieteicējam nelabvēlīgu administratīvo aktu. Atbilstoši administratīvo procesu regulējošām normām iestādei, saņemot iesniegumu, nav jāvērtē iesniedzēja rīcība, bet gan saņemtā iesnieguma pamatotība. Konkrētajā gadījumā Patentu valdes Apelācijas padome to ir darījusi un nonākusi pie secinājuma, ka iesniegums ir pamatots un ir apmierināms. Ja iestāde pēc objektīvas lietas izskatīšanas un pareizu apsvērumu izdarīšanas nonāk pie secinājuma, ka izdodams noteikta satura administratīvais akts, tas iestādei ir jāizdod pat tad, ja izrādās, ka iesniedzēja motīvs ir kaitēt kādai personai. Tā, piemēram, policija nevarētu atteikties pieņemt iesniegumu par narkotiku tirdzniecību tikai tādēļ, ka persona, kura par to ziņo, to dara tikai tāpēc, lai kaitētu tirgotājam. Tādējādi Civillikuma

1.pants par labas ticības principa piemērošanu uz konkrēto gadījumu nav attiecināms.

[13] Pamatots ir kasācijas sūdzības iesniedzēja arguments, ka tiesa ir vērtējusi *vidējo*, nevis *attiecīgo* patērētāju. Lai noskaidrotu, vai tas ir novedis pie nepareiza sprieduma, jāvērtē, kura sabiedrības daļa ir *attiecīgais* patērētājs. Gan "Unibankas" bankas preču zīmes, gan pieteicēja preču zīme ir reģistrētas kā 36.klases preces. 36.klase atbilstoši Nicas nolīgumam par preču un pakalpojumu starptautisko klasifikāciju zīmju reģistrāciju attiecas uz apdrošināšanu, finanšu lietām, darījumiem ar naudu un nekustamā īpašuma lietām. Atbilstoši Latvijas Bankas statistikai (sk. www.bank.lv) Latvijā katru gadu strauji pieaug finanšu darījumu, kā arī bankas kontu un karšu lietotāju skaits. Tā, piemēram, 2003.gadā reģistrēti 1 597,9 tūkstoši konti, savukārt 2004.gadā jau 1 745,8 tūkstoši kontu. Statistikā arī norādīts, ka strauji pieaug finanšu starpnieku, it īpaši ieguldījumu fondu attīstība. Arī atbilstoši Latvijas Līzinga devēju asociācijas sniegtajai informācijai (sk. www.llda.lv) arvien vairāk vienkāršo patērētāju izmanto līzinga pakalpojumus. Pakalpojumi, kas ietilpst 36.klasē atbilstoši Nicas nolīgumam, ir paredzēti visiem patērētājiem. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības iesniedzēja apgalvojums, ka finanšu pakalpojumu patērētāji uzskatāmi par īpašu patērētāju grupu, kas ir zinošāki vai pieredzējušāki. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka konkrētajā gadījumā *attiecīgais* patērētājs ir uzskatāms par *vidusmēra* patērētāju. Tādējādi kasācijas sūdzības argumenti (sk. 6.6.punktu) par attiecīgo patērētāju ir noraidāmi.

[14] Ņemot vērā iepriekšminētos secinājumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks, bet Ginta V. kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija spriedumu atstāt negrozītu, bet Ginta V. kasācijas sūdzību noraidīt.

**Par preču zīmes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu
(Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību
6.bis panta 1.punkts)**

Apstrīdētā preču zīme ir dzēšama arī gadījumā, kad zīmes būtiskā daļa ir jebkuras tādas plaši pazīstamas zīmes atveidojums vai imitācija, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šādu zīmi.

Lieta Nr. SKA-222

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties AS "Dzintars" pārstāvei zvērinātai advokātei I.Kroderei-Imšai, Apelācijas padomes pārstāvim J.Ancītim un firmas "Beiersdorf AG" pārstāvim E.Lavrinovičam,

2004.gada 30.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc akciju sabiedrības "Dzintars" pieteikuma par Patentu valdes Apelācijas padomes 2003.gada 7.jūlija lēmumu par preču zīmes "NIVEJA Dzintars" reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu, sakarā ar akciju sabiedrības "Dzintars" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Akciju sabiedrība "Dzintars" (turpmāk – pieteicēja) 2002.gada 7.janvārī pieteica reģistrācijai Patentu valdē vārdisko preču zīmi "NIVEJA Dzintars". Šī preču zīme reģistrēta 2002.gada 20.jūnijā ar reģistrācijas Nr.M 49 548 (turpmāk reģ. Nr.M 49 548). Reģistrācijas attiecas uz 3.klases precēm "kosmētiskie krēmi ādas kopšanai".

[2] Patentpilnvarotais E.Lavrinovičs 2002.gada 20.septembrī uzņēmējsabiedrības "Beiersdorf AG" (Vācija) vārdā iesniedzis iebildumu par preču zīmes "NIVEJA Dzintars" reģistrācijas Latvijas Republikas Patentu valdē atzīšanu par spēkā neesošu.

Iebildumā norādīts, ka preču zīme "NIVEJA Dzintars" ir sajauicama ar līdzīga iebilduma iesniedzēja agrākajām preču zīmēm "NIVEA" (reģ. Nr.M 37 754), "NIVEA" (reģ. Nr.M 39 171), "NIVEA Creme" (fig.) (reģ. Nr.M 10 158), "NIVEA FOR MEN" (fig.) (reģ. Nr.M 34 138), "NIVEA Soft" (fig.) (reģ. Nr.34 888), "NIVEA VISAGE" (fig.) (reģ. Nr.34 887), "NIVEA body MILK" (fig.) (reģ. Nr.M 34 888), "NIVEA

body LOTION" (fig.) (reģ. Nr.M 34 889), "NIVEA sun" (fig.) (reģ. Nr.M 34 930), "NIVEA Baby" (fig.) (reģ. Nr.M 37 365), "NIVEA VISAGE CLEAR-UP STRIP" (reģ. Nr.M 44 921). Apstrīdētā preču zīme kā būtisku elementu ietver plaši pazīstamas preču zīmes atveidojumu, radot iespaidu, ka apstrīdētās preču zīmes īpašnieks ir saistīts ar plaši pazīstamas zīmes īpašnieku un nodarot kaitējumu plaši pazīstamas preču zīmes īpašniekam. Uzskata, ka apstrīdētā preču zīme ir pieteikta ar acīmredzami negodprātīgu nolūku un kā negodprātīgas konkurences akts. Iebildums pamatots ar likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 6.panta otro daļu, 7.panta pirmās daļas 2.punktu, 8.panta otro daļu, Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību 6.bis panta 1.punktu un 10.bis pantu.

[3] Ar Patentu valdes Apelācijas padomes (turpmāk – Apelācijas padomes) 2003.gada 7.jūlija lēmumu, pamatojoties uz Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību 6.bis panta 1.punktu, apmierināts uzņēmējsabiedrības "Beiersdorf AG" (Vācija) iebildums un preču zīmes "NIVEJA Dzintars" (Nr.M 49 548) reģistrācija tikusi atzīta par spēkā neesošu.

[3.1] Apelācijas padome atzinusi, ka preču zīme "NIVEA" ir uzskatāma par plaši pazīstamu Latvijā jau pirms apstrīdētās preču zīmes pieteikuma datuma izskatīja – 2002.gada 7.janvāra.

[3.2] Norādīts, ka iebilduma iesniedzēja atsaukšanās uz likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 7.panta pirmās daļas 2.punktu nav pārliecinoša, jo, salīdzinot preču zīmes, tās ir jāvērtē kopumā, līdz ar to vārds "Dzintars", jāpieņem, būtiski ietekmē apzīmējuma "NIVEJA" uztveri, piesaistot to patērētājiem zināma vietējā ražotāja plaši pazīstamajam produktam un novēršot sajaukšanas iespēju.

[3.3] Apelācijas padome atzina par pamatotu atsauci iebildumā uz Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību 6.bis panta 1.punkta otro teikumu, jo, pēc Apelācijas padomes ieskata, nevar pavisam izslēgt iespēju, ka apstrīdētās zīmes būtiska daļa, proti, apzīmējums "NIVEJA", atsevišķi ņemot, tiktu sajaukts ar plaši pazīstamo "Beiersdorf AG" zīmi "NIVEA", jo šie apzīmējumi atšķiras tikai ar vienu burtu un pavisam nebūtiski atšķiras izrunas ziņā.

[3.4] Apelācijas padomes lēmumā norādīts, ka jau agrāk gan Apelācijas padome, gan tiesa ir vērtējusi tirgū esošās AS "Dzintars" produkcijas (krēma) sajaukšanas iespēju ar "NIVEA" produkciju, savukārt izskatāmajā iebildumā apstrīdēta tiek vārdiska zīme "NIVEJA Dzintars", tāvad cita rakstura apzīmējums. Šādu nostādni apstiprina likumīgā spēkā stājušies tiesas spriedumi.

[3.5] Lēmumā apelācijas padome secinājusi, ka vārdiskas preču zīmes "NIVEJA Dzintars" pieteikšana un reģistrācija tiecas paplašināt AS "Dzintars" tiesības šajā jomā, tādējādi skarot citai plaši pazīstamai

zīmei – uzņēmēj sabiedrības "Beiersdorf AG" zīmei "NIVEA" – piemītošo tiesību apjomu, izraisot potenciālu iespēju, ka apstrīdētā zīme var tikt praksē lietota tādā grafiskā formā, kas tuvinās zīmju "NIVEA" formai, līdz ar to, pārkāpjot Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību 6.bis panta 1.punkta noteikumus.

[4] Minēto lēmumu AS "Dzintars" pārsūdzējusi Rīgas apgabaltiesā, lūdzot to atcelt, pamatojoties uz likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 19.panta deviņo daļu. Pieteikumā norādīts, ka nepareizs ir Apelācijas padomes apgalvojums, ka tiesa savā laikā vērtējusi nevis vārdiskā apzīmējuma "NIVEJA" sajaukšanas iespēju ar preču zīmi "NIVEA", bet gan tirgū reāli esošās AS "Dzintars" produkcijas (krēma) nosaukumu kopā ar tā iepakojuma raksturīgajām detaļām, tātad drīzāk produkcijas sajaukšanas iespēju. Pieteicēja uzskata, ka Latvijā krēms "NIVEJA" ir zināms kā AS "Dzintars" ražotās produkcijas apzīmējums un produkcijas apzīmējums nav nekas cits kā nosaukums, tas ir, šajā gadījumā "NIVEJA". Atsaucoties uz Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 1997.gada 8.jūlija spriedumu, pieteicēja norāda, ka šajā spriedumā ir atzīts, ka nosaukums "NIVEJA" ir produkcijas apzīmējums. Norādīts, ka tiesa atzinusi, ka patērētāji abas zīmes neklūdīgi atšķir un tās var pastāvēt līdzās Latvijas Republikā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka firma "Beiersdorf AG" nav iesniegusi nevienu pierādījumu, kas ļautu uzskatīt, ka laika posmā kopš iepriekš minētā tiesas sprieduma pretstatīto zīmju sajaukuma Latvijā patērētāju vidū būtu paaugstinājusies.

Pieteikumā norādīts, ka AS "Dzintars" nekad nav apstrīdējusi "NIVEA" grupas preču zīmju plašo pazīstamību un faktiski jau 1998.gadā tiesa ir konstatējusi, ka gan firmai "Beiersdorf AG" piederošā preču zīme "NIVEA", gan AS "Dzintars" piederošā preču zīme un produkcijas apzīmējums ir vispārzināmi Latvijas patērētājam, kas arī tika uzskatīts par vienu no iemesliem, kāpēc patērētājs nejauca šīs divas preču zīmes.

Pieteicēja norādījusi, ja iebildumu iesniedzējs uzskatīja, ka laika posmā no 1997., 1998.gada līdz Apelācijas padomes sēdei konkrētajā lietā pretstatīto preču zīmju sajaukuma iespēja Latvijas patērētāja apziņā ir palielinājusies, tad iebildumu iesniedzējam bija jāiesniedz jauni pierādījumi, kas to apliecinātu.

[4.1] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 3.decembra spriedumu AS "Dzintars" pieteikums noraidīts.

[5] Izskatot AS "Dzintars" apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 9.jūlija spriedumu AS "Dzintars" pieteikumu noraidījusi, atstājot negrozītu Patentu valdes Apelācijas padomes 2003.gada 7.jūlija lēmumu par preču zīmes "NIVEJA Dzintars" (reģ. Nr.M 49 548) reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu.

[5.1] Tiesa spriedumā norādījusi, ka Apelācijas padomes lēmums pamatots ar Parīzes Konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību (turpmāk – Parīzes konvencija) 6.bis panta pirmo daļu, no kuras izriet, ka jākonstatē preču zīmes atbilstība norādītajiem kritērijiem, lai tā reģistrāciju atzītu par spēkā neesošu. Šie kritēriji ir:

1) pretstatītās zīmes tiek lietotas identiskām vai līdzīgām precēm;
2) pastāv reģistrēta zīme, kuru valsts kompetenta institūcija atzinusi par šai valstī plaši pazīstamu kā zīmi;

3) zīmes būtiska daļa ir jebkuras tādas plaši pazīstamas zīmes atveidojums vai imitācija un spēj izraisīt sajaukšanu ar šādu zīmi.

Tiesa uzskatījusi, ka preču zīme "NIVEJA Dzintars" ir reģistrēta precēm, kuras ir līdzīgas precēm, uz kurām reģistrētas "NIVEA" preču zīmes.

[5.2] Tiesa atzinusi, ka ir jānoskaidro, vai ir piemērojams Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas otrais teikums un, salīdzinot zīmi "NIVEJA Dzintars" un "NIVEA" preču zīmi, tiesa konstatējusi, ka pretstatītajām preču zīmēm ir līdzīga daļa "NIVEA". Tā kā lietā pastāv strīds par vārda "NIVEJA" izmantošanu preču zīmē, tiesa secinājusi, ka pretstatīto preču zīmju būtiskā daļa ir attiecīgi "NIVEJA" un "NIVEA". Spriedumā tiesa atzinusi, ka preču zīmes "NIVEJA Dzintars" būtiskā daļa "NIVEJA" ir verbāli līdzīga preču zīmei "NIVEA" un šis apstāklis spēj izraisīt zīmju sajaukšanu.

[5.3] Vadoties no Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas otrā teikuma, tiesa atzinusi, ka preču zīmes "NIVEJA Dzintars" būtiskā daļa "NIVEJA" ir uzskatāma par "NIVEA" preču zīmju atveidojumu, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šīm zīmēm. Ņemot vērā iepriekš norādīto, tiesa secinājusi, ka apstrīdētais Apelācijas padomes lēmums atbilst Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas nosacījumiem un tas ir tiesisks un pamatots.

[5.4] Tiesa uzskatījusi, ka, neskatoties uz to, ka fakts, ka AS "Dzintars" produkcija ar apzīmējumu "NIVEJA" ir vispārzināma Latvijā, ir nodibināts ar spēkā stājušos spriedumu tā motīvu daļā, un lietā ir piedalījušies tie paši procesa dalībnieki, tas nevar tikt uzskatīts par tādu faktu, kurš nav no jauna jāpierāda lietā, kurā pastāv strīds par vārdiskās preču zīmes "NIVEJA" reģistrācijas dzēšanu.

[5.5] Izvērtējot apelācijas sūdzības iesniedzējas atsauci uz Eiropas Kopienu tiesas nolēmumiem, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka, nosakot Eiropas Kopienas Padomes 1988.gada 21.decembra Pirmās direktīvas 89/104/EEC dalībvalstu preču zīmju likumu tuvināšanai interpretāciju, Eiropas Kopienu tiesa ir ņēmusi vērā Parīzes konvencijas normas un tādējādi nacionālajai tiesai, lemjot par Parīzes Konvencijas rūpnieciskā īpašuma aizsardzībai piemērošanu, ir jāņem vērā Eiropas Kopienu tiesas spriedumos sniegtā interpretācija. Analizējot Eiropas Kopienu tiesas 1997.gada

11.novembra prejudiciālo lēmumu lietā Nr.C-251/95 *SABEL BV, Puma AG, Rudolf Dassel Sport*, 1999.gada 22.jūnija prejudiciālo nolēmumu lietā Nr.C-342/97 *Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co.GmbH, Klijsen Handel BV* un 2000.gada 22.jūnija prejudiciālo nolēmumu lietā Nr.425/98 *Marca Mode CV, Adidas AG, Adidas Benelux BV*, tiesa atzinusi, ka no Eiropas Kopienų tiesas spriedumiem neizriet, ka agrākās preču zīmes īpašniekam savi iebildumi jāpamato ar reāli nodarītiem zaudējumiem. Jebkuri citi iebildumi, kas pamatoti ar analīzi par iespējamām zaudējumiem, ir atzīstami par hipotētiskiem. Līdz ar to Apelācijas padomes lēmums ir pamatots atbilstoši Eiropas Kopienų tiesas spriedumos norādītai Eiropas Kopienų Padomes 1988.gada 21.decembra Pirmās direktīvas 89/104/EEC dalībvalstu preču zīmju likumu tuvināšanai piemērošanas kārtībai.

[5.6] Tiesa spriedumā atzinusi par nepamatotu pieteicējas argumentu, ka sajaukšanas iespējai jāpastāv starp preču zīmēm, nevis to atsevišķām sastāvdaļām, jo, vadoties no Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas otrā teikuma, ir pietiekoši konstatēt, ka preču zīmes būtiska daļa ir šīs plaši pazīstamās zīmes atveidojums vai imitācija un šī būtiskā daļa spēj izraisīt sajaukšanu.

[6] Kasācijas sūdzību iesniegusi AS "Dzintars", lūdzot atcelt spriedumu un nosūtīt lietu izskatīšanai apelācijas vai pirmās instances tiesai.

[6.1] Kasācijas sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka tiesa, pretēji Apelācijas padomes lēmumam, atzīstot, ka pastāv sajaukšanas iespēja arī starp preču zīmēm kopumā un ka apstrīdētās zīmes vienlīdz būtiskā sastāvdaļa "Dzintars" šo sajaukšanas iespēju nenovērš, ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 250.panta otrās daļas noteikumus, kas ir novedis pie būtiskiem nepareiziem secinājumiem un lietas nepareizas izspriešanas.

[6.2] Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa spriedumā ir nepareizi interpretējusi Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas otro teikumu, jo šī panta formulējums nepārprotami norāda, ka gan tad, kad visa apstrīdētā preču zīme ir vispārzināmās zīmes atveidojums, imitācija vai tulkojums, gan arī tad, kad apstrīdētās preču zīmes būtiskā sastāvdaļa ir vispārzināmās zīmes atveidojums vai imitācija, sajaukšanas iespējai jāpastāv starp preču zīmēm un nevis to atsevišķām sastāvdaļām. Norāda, ka tas izriet no šīs normas sistēmiskās, teleoloģiskās un gramatiskās interpretācijas.

[6.3] Interpretējot Eiropas Kopienų tiesas spriedumus, kasācijas sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka Eiropas Kopienų tiesas uzskats ir, ka sajaukšanas iespējai starp pretstatītajām preču zīmēm ir jābūt pierādītai un pamatotai, nevis hipotētiski iespējamai, lai varētu atzīt par spēkā neesošu apstrīdētās preču zīmes reģistrāciju vai aizliegt tās izmantošanu. Norādīts, ka reālu vai hipotētisku zaudējumu esamība

nekad nav uzskatīta par kritēriju preču zīmju sajaukamības izvērtēšanai, kā to atzinusi apgabaltiesa. Norāda, ka šajā lietā vispār nav runa par zaudējumiem, bet gan par reālu, no vienas puses, un hipotētisku, no otras puses, sajaukšanas iespēju starp preču zīmēm.

[6.4] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka nepareizs ir tiesas secinājums, ka fakts, ka AS "Dzintars" produkcija ar apzīmējumu "NIVEJA" ir vispārzināma Latvijā, ir nodibināts ar spēkā stājušos spriedumu tā motīvu daļā, un lietā ir piedalījušies tie paši procesa dalībnieki, nevar tikt uzskatīts par tādu faktu, kurš nav no jauna jāpierāda lietā, kurā pastāv strīds par vārdiskās preču zīmes "NIVEJA" reģistrācijas dzēšanu, jo Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 1997.gada 8.jūnija spriedumā ir atzinusi, ka nosaukums "NIVEJA" ir produkcijas apzīmējums. Tā ir vispārzināma Latvijā, ražota no 1964.gada un Latvijas patērētāji apzīmējumu "NIVEJA" pazīst kā AS "Dzintars" produkcijas apzīmējumu un nejauc ar vācu firmas preču zīmi "NIVEA", kas konstatēts Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 1988.gada 5.novembra spriedumā. Norādīts, ka firmas "Beiersdorf AG" pārstāvis nav iesniedzis pierādījumus, kas ļautu uzskatīt, ka laika posmā, kopš 1998.gada Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedums ir stājies spēkā, pretstatīto preču zīmju sajaukamība Latvijas patērētāju vidū būtu paaugstinājusies. Kamēr šādi pierādījumi nav iesniegti un novērtēti likumā noteiktajā kārtībā, nav nekāda pamata apšaubīt tos faktus, kas konstatēti likumīgā spēkā esošos tiesas spriedumos. Tādējādi tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 153.panta trešās daļas noteikumus, kas noveda pie lietas nepareizas izspriešanas.

[7] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniedzis "Beiersdorf AG" (Vācija) pilnvarotais pārstāvis, kuros norādīts, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir pareizs un pamatots, bet pieteicējas kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[8] Tiesas sēdē AG "Dzintars" pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem, firmas "Beiersdorf AG" un Apelācijas padomes pārstāvji neatzina kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[9] Apelācijas padomes 2003.gada 7.jūlija lēmums, ar kuru preču zīmes "NIVEJA Dzintars" (reģ. Nr.49 548) reģistrācija atzīta par spēkā neesošu, ir pamatots ar Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmo daļu. Minētajā normā noteikts, ka savienības dalībvalstīs apņemas administratīvā kārtībā, ja to pieļauj attiecīgās valsts likumi, vai pēc ieinteresētās puses pieprasījuma noraidīt vai dzēst reģistrāciju un aizliegt lietošanu tādai preču zīmei, kas ir sajaukšanu izraisīt spējīgs tādas citas zīmes atveidojums, imitācija vai tulkojums, kuru tās valsts kompetenta institūcija, kurā preču zīme reģistrēta vai tiek lietota,

atzinusi par šai valstī plaši pazīstamu kā zīmi, kas jau pieder personai, kurai ir tiesības uz šīs Konvencijas piešķirtajām priekšrocībām, un kura tiek lietota identiskām vai līdzīgām precēm. Šie noteikumi ir piemērojami arī gadījumos, kad zīmes būtiska daļa ir jebkuras tādas vispārzināmas zīmes atveidojums vai imitācija, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šādu zīmi.

Tādējādi saskaņā ar Parīzes konvenciju ir noteiktas tiesiskās aizsardzības priekšrocības plaši pazīstamām preču zīmēm salīdzinājumā ar citām preču zīmēm. Arī Latvijas Republikas likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 8.panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka, nosakot, kādos gadījumos reģistrācijai piešķirjam apzīmējumam vai reģistrētai preču zīmei piemērojami šā panta pirmās un otrās daļas noteikumi, ņem vērā Parīzes konvencijas 6.bis panta noteikumus par plaši pazīstamu preču zīmi, arī noteikumu, kas paredz nepieļaut plaši pazīstamas preču zīmes atveidošanu vai imitēšanu citas preču zīmes būtiskā daļā, un ar nepieciešamajām izmaiņām šos noteikumus attiecina arī uz pakalpojumu zīmēm.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti spriedumā (sprieduma 8.punkts) ir atzinusi, ka preču zīme "NIVEJA Dzintars" ir reģistrēta precēm, kuras ir līdzīgas precēm, uz kurām reģistrētas "NIVEA" preču zīmes, šis atzinums nav ticis apstrīdēts arī kasācijas sūdzībā.

Tāpat Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka no lietas materiāliem izriet, ka lietā nepastāv strīds, ka "NIVEA" preču zīmes ir Latvijā plaši pazīstamas preču zīmes (spriedums 12.punkts), kas arī nav ticis apstrīdēts kasācijas sūdzībā.

[10] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka Apelācijas padome savu lēmumu pamatojusi tikai ar Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas otro teikumu, pilnībā nepareizi interpretējot šī teikuma jēgu un nozīmi, un Administratīvā apgabaltiesa šo interpretāciju kļūdaini ir atzinusi par pieņemamu.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds kasācijas sūdzības arguments ir nepamatots.

[10.1] Kā redzams no pārsūdzētā sprieduma, Administratīvā apgabaltiesa ir secinājusi, ka lietas ietvaros ir jānoskaidro, vai ir piemērojams Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas otrais teikums, proti, pieprasījums par preču zīmes dzēšanu izpildāms arī gadījumos, ja zīmes būtiska daļa ir jebkuras tādas plaši pazīstamas zīmes atveidojums vai imitācija, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šādu zīmi. Administratīvā apgabaltiesa, analizējot lietā esošos pierādījumus, ir vērtējusi tos saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo daļu, kā arī atbilstoši šā panta ceturtajai daļai spriedumā norādījusi, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu. Izvērtējot lietas

materiālus, Administratīvā apgabaltiesa spriedumā ir secinājusi, ka pretstatīto preču zīmju būtiskā daļa ir attiecīgi "NIVEJA" un "NIVEA", ka preču zīmes "NIVEJA Dzintars" būtiskā daļa "NIVEJA" ir verbāli līdzīga "NIVEA" preču zīmēm, ka preču zīmes "NIVEJA Dzintars" būtiskā daļa "NIVEJA" ir uzskatāma par "NIVEA" preču zīmju atveidojumu, kas faktiski nav apstrīdēts arī kasācijas sūdzībā. Šādi apgabaltiesas secinājumi iegūti, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, bet kasācijas instances kompetencē neietilpst pierādījumu pārvērtēšana.

[10.2] Pamatojoties uz iepriekš minētajiem secinājumiem, Administratīvā apgabaltiesa ir atzinusi, ka preču zīmes "NIVEJA Dzintars" būtiskā daļa "NIVEJA" ir uzskatāma par "NIVEA" preču zīmju būtiskās daļas atveidojumu, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šīm zīmēm un ka "NIVEA" preču zīmes ir Latvijā plaši pazīstamas (sprieduma 13.punkts). Minētais, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, pilnībā atbilst Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas otrā teikuma jēgai, kur noteikts, ka šā panta noteikumi ir piemērojami arī gadījumos, kad zīmes būtiska daļa ir jebkuras tādas plaši pazīstamas zīmes atveidojums vai imitācija, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šādu zīmi.

Pamatojoties tieši uz šo secinājumu, Administratīvā apgabaltiesa ir atzinusi, ka Apelācijas padomes 2003.gada 7.jūlija lēmums atbilst Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas nosacījumiem, kurā ietilpst arī iepriekš minētais šī panta pirmās daļas otrais teikums. Bez tam Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šī panta pirmās daļas otrais teikums tikai pastiprina panta sākumā reglamentēto, nosakot, ka apstrīdētā preču zīme ir dzēšama arī gadījumos, kad zīmes būtiska daļa ir jebkuras tādas plaši pazīstamas zīmes atveidojums vai imitācija, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šādu zīmi.

[11] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas formulējums nepārprotami norāda, ka gan tad, kad visa apstrīdētā preču zīme ir plaši pazīstamas zīmes atveidojums, imitācija vai tulkojums, gan arī tad, kad tikai apstrīdētās preču zīmes būtiska daļa ir plaši pazīstamas zīmes atveidojums vai imitācija, sajaukšanas iespējai jāpastāv starp preču zīmēm un nevis to atsevišķām sastāvdaļām.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa nav konstatējusi faktu, ka pastāv sajaukšanas iespēja starp zīmju sastāvdaļām, bet gan spriedumā (sprieduma 19.punkts) norādījusi: "Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību 6.bis panta pirmās daļas otrais teikums iekļauj nosacījumu, lai konstatētu, ka preču zīme izraisa sajaukšanu ar valstī plaši pazīstamu preču zīmi, ir pietiekoši

konstatēt, ka preču zīmes būtiska daļa ir šīs plaši pazīstamās zīmes atveidojums vai imitācija un šī būtiskā daļa spēj izraisīt sajaukšanu."

[11.1] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šādu secinājumu apstiprina arī Parīzes konvencijas dalībvalstu Asamblejas 1999.gada "Ieteikumu jautājumā par plaši pazīstamo preču zīmju aizsardzību" 4.panta 1) paragrāfā a) apakšpunktā noteiktais, ka jāuzskata, ka zīme ir konfliktā ar plaši pazīstamu zīmi, ja šī zīme vai tās būtiska daļa veido plaši pazīstamās zīmes atveidojumu, imitāciju, tulkojumu vai transliterāciju, kas spēj izsaukt sajaukšanu, ja šī zīme, vai tās būtiska daļa tiek izmantota, ir pieteikta reģistrācijai vai ir reģistrēta attiecībā uz precēm un/vai pakalpojumiem, kas ir identiski vai līdzīgi precēm un/vai pakalpojumiem, uz kuriem attiecas plaši pazīstamā zīme. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nepamatota ir norāde kasācijas sūdzībā, ka minētajos lējumos ir sniegta 6.bis panta interpretācija. Gluži pretēji, – Administratīvā apgabaltiesa ir norādījusi, ka apgabaltiesas izteikto 6.bis panta interpretāciju apstiprina minēto lēkumu 4.pants.

[11.2] Pie šādiem apstākļiem Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nepamatota ir norāde kasācijas sūdzībā, ka Administratīvā apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 250.panta otrās daļas noteikumus. Minētajā normā noteikts, ka tiesa, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, spriedumā ņem vērā tikai tos apstākļus, uz kuriem iestāde ir atsaukusies administratīvā akta pamatojumā. Apelācijas padomes lēmuma tiesiskumu Administratīvā apgabaltiesa spriedumā ir vērtējusi (sprieduma 13.punkts) un izdarījusi secinājumus atbilstoši Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmās daļas otrajam teikumam, ar ko arī Apelācijas padome pamatojusi savu lēmumu.

[12] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu uzskata norādi kasācijas sūdzībā, ka konkrētajā lietā vispār nav piemērojams Parīzes konvencijas 6.bis pants, jo pretstatītās zīmes Latvijā bija reģistrētas pirms apstrīdētās preču zīmes pieteikuma datuma. Šāds apgalvojums ir pretrunā ar minētā panta saturu un jēgu, jo panta pirmajā daļā noteikts, ka Savienības dalībvalstīs apņemas administratīvā kārtībā (..) noraidīt vai dzēst reģistrāciju un aizliegt lietošanu tādai preču zīmei, kas ir sajaukšanu izraisīt spējīgs tādas citas zīmes atveidojums, (..) , kuru tās valsts kompetenta institūcija, kurā preču zīme reģistrēta vai tiek lietota, atzinusi par šai valstī plaši pazīstamu kā zīmi (..). Bez tam, kā redzams no lietas materiāliem, pieteicēja šādu argumentu izvirza tikai kasācijas sūdzībā, – ne pieteikumā, ne arī apelācijas sūdzībā tas nav norādīts, līdz ar to apelācijas instances tiesa šādā aspektā pieteikumu nav vērtējusi un tas nevar būt izskatīšanas priekšmets arī kasācijas instances tiesā.

[13] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka Administratīvā apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 153.panta trešās daļas noteikumus, kas novedis pie lietas nepareizas izspiešanas. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds arguments ir nepamatots.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 153.panta trešajai daļai fakts, kurš nodibināts ar spēkā stājušos spriedumu tā motīvu daļā, nav no jauna jāpierāda, izskatot administratīvo lietu, kurā piedalās tie paši procesa dalībnieki. Savu argumentu kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 1997.gada 8.jūlija un 1998.gada 5.novembra spriedumiem, izdarot secinājumu, ka faktiski jau 1998.gadā tiesa ir konstatējusi, ka gan firmai "Beiersdorf AG" piederošā preču zīme "NIVEA", gan a/s "Dzintars" piederošā preču zīme un produkcijas apzīmējums ir vispārzināmi Latvijas patērētājiem, kas arī ticis uzskatīts par vienu no iemesliem, kāpēc patērētājs nejaušs šīs divas preču zīmes.

[13.1] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti secinājusi (sprieduma 14.punkts), ka, neskatoties uz to, ka fakts, ka AS "Dzintars" produkcija ar apzīmējumu "NIVEJA" ir vispārzināma Latvijā un tas ir apstiprināts ar spēkā stājušos tiesas spriedumu, nevar tikt uzskatīts par tādu apstākli, kurš nav no jauna jāpierāda lietā, kurā pastāv strīds par vārdiskās preču zīmes dzēšanu. Nav strīda par to, ka konkrētajā lietā ir strīds par vārdisko preču zīmi. Minētajos Civillietu tiesu palātas spriedumos ir vērtēta figuratīvā preču zīme, kas ir divi atšķirīgi izskatīšanas priekšmeti, un tāpēc nav pamata attiecināt iepriekšējos tiesas spriedumus uz konkrēto lietu.

[14] Kasācijas sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot Eiropas Kopienas tiesas spriedumus, vienlaikus nonākusi pie neizprotamiem secinājumiem, bez kāda iemesla un pamata norādot, ka: "no Eiropas Tiesas spriedumiem neizriet, ka agrākas preču zīmes īpašniekam savi iebildumi jāpamato ar reāliem zaudējumiem. Jebkuri citi iebildumi, kas pamatoti ar iespējamiem zaudējumiem, ir atzīstami par hipotētiskiem." Kasācijas sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka ne Eiropas Kopienas tiesas spriedumos, ne arī šajā lietā vispār nav runa ne par reāliem, ne arī par hipotētiskiem zaudējumiem, bet gan tikai par reālu, no vienas puses, un hipotētisku, no otras puses, sajaukšanas iespēju starp preču zīmēm.

Minētai apgabaltiesas argumentācijai, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, nav nozīmes izskatāmajā jautājumā, un tā neietekmē tiesas sprieduma likumību un pamatotību. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka kasācijas sūdzības motīvs attiecībā uz šo jautājumu nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai, jo

Administratīvā apgabaltiesa ir vērtējusi Apelācijas padomes lēmumu atbilstoši Parīzes konvencijas 6.bis panta pirmajai daļai, konkrēti otrajam teikumam, par to, ka šī panta noteikumi ir piemērojami arī gadījumos, kad zīmes būtiska daļa ir jebkuras tādas plaši pazīstamas zīmes atveidojums vai imitācija, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šādu zīmi.

[15] Pie šādiem apstākļiem Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts, AS "Dzintars" kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedumu, AS "Dzintars" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par zemessarga dienesta attiecībām un no tām izrietošajām tiesībām uz zemessarga izdienas pensiju (likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.pants)

Likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.pantā lietotais termins "darba attiecības" jātulko plašākā nozīmē, proti, kā nodarbinātības attiecības. Tās var būt gan dienesta attiecības, kad zemessargs tiek uzņemts dienestā zemessardzē, gan darba tiesiskās attiecības, kad ar zemessargu tiek noslēgts darba līgums.

Lieta Nr. SKA-238

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties pieteicējam Gunāram M., viņa pārstāvim zvērinātam advokātam E.Endzelim un Aizsardzības ministrijas pārstāvim D.Žukovam,

2004.gada 7.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Gunāra M. sūdzības par Aizsardzības ministrijas amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Gunāra M. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Gunārs M. 2002.gada 28.augustā Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijai (turpmāk – Aizsardzības ministrija) nosūtījis iesniegumu, kurā lūdzis piešķirt viņam militārpersonas izdienas pensiju.

Aizsardzības ministrija 2002.gada 11.septembrī Gunāram M. nosūtījusi atbildi Nr.01/2999. Tajā norādīts, ka saskaņā ar Militārpersonu izdienas pensiju likumu tiesības uz izdienas pensiju tiek iegūtas pēc 10 gadu ilga dienesta. Gunārs M. ierindas dienestā bruņotajos spēkos uzņemts pēc šā likuma spēkā stāšanās, un viņa ierindas dienests ildzis trīs gadus, vienu mēnesi un 16 dienas. Līdz ar to Gunārs M. nav tiesīgs saņemt militārpersonas izdienas pensiju.

[2] Par Aizsardzības ministrijas 2002.gada 11.septembra vēstuli Gunārs M. iesniedzis sūdzību Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai.

[2.1] Sūdzībā norādīts, ka likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.panta otrās daļas izpratnē ierindas dienests nozīmē darba attiecības ar Zemessardzi. Tādas starp Gunāru M. un Aizsardzības ministriju bijušas nodibinātas laikā no 1994.gada 18.aprīļa līdz 1995.gada 1.martam un no 1995.gada 10.augusta līdz 1998.gada 31.decembrim. Aizsardzības ministrija neatzīst šo periodu par ierindas dienestu, bet nepamatoti uzskata to par "līgumdarbu". Jāņem vērā, ka no iepriekš norādītajiem periodiem trīs gadi, septiņi mēneši un 25 dienas ir pavadītas ierindas dienestā vēl pirms Militārpersonu izdienas pensiju likuma spēkā stāšanās. Tādējādi saskaņā ar šā likuma 3.panta 6.punktu un pārejas noteikumu 1.punktu šis periods ieskaitāms izdienas stāžā.

[2.2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 14.janvāra spriedumu Gunāra M. sūdzība par Aizsardzības ministrijas prettiesisku rīcību noraidīta.

[3] Izskatījusi Gunāra M. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 30.augusta spriedumu Gunāra M. sūdzību noraidīja.

[3.1] Apgabaltiesa, atsaucoties uz likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.panta pirmo un otro daļu, norāda, ka zemessargs var pildīt gan ārrindas, gan ierindas dienestu. Ārrindas dienestu zemessargs pilda no pamatdarba brīvajā laikā, pamatojoties uz līgumu ar Zemessardzi par ārrindas dienestu. Ierindas dienestu zemessargs pilda kā profesionālu militāru dienestu.

No Gunāra M. un Aizsardzības ministrijas noslēgtajiem līgumiem apgabaltiesa secinājusi, ka tie ir darba līgumi, saskaņā ar kuriem Gunārs M. uzņemies veikt noteiktu darbu.

[3.2] Strīdus periodā nav izdota pavēle par Gunāra M. uzņemšanu ierindas dienestā. Tas noticis tikai 1999.gada 5.janvārī. Līdz pat Gunāra M. atvaļināšanai viņš nekad nav apstrīdējis noslēgtos darba līgumus.

[3.3] Kā nepamatotu apgabaltiesa atzinusi Gunāra M. iebildumu, ka nekur nav bijusi noteikta līguma forma – visi tikuši saukti par darba līgumiem. Iepazinusies ar lietā esošo Latvijas Republikas Zemessardzes 1996.gada 6.decembra pavēli Nr.328, apgabaltiesa konstatējusi, ka Zemessardzē ieviestas dažādas līguma formas – "Par ārrindas dienestu", "Par ierindas dienestu", "Darba līgumi" u.c.

[3.4] Izvērtējusi lietas apstākļus un lietā esošos materiālus, apgabaltiesa secinājusi, ka laika posmā no 1994.gada 18.aprīļa līdz 1995.gada 1.martam un no 1995.gada 10.augusta līdz 1998.gada 31.decembrim Gunārs M. atradās darba tiesiskajās attiecībās ar Zemessardzi, nevis ierindas dienestā. Tādēļ Aizsardzības ministrijas atteikums piešķirt Gunāram M. izdienas pensiju ir pamatots.

[4] Par apgabaltiesas 2004.gada 30.augusta spriedumu Gunārs M. iesniedzis kasācijas sūdzību. Tajā norādīti šādi argumenti.

[4.1] Apgabaltiesas spriedumā nav norādīts normatīvais akts, saskaņā ar kuru ierindas dienests tiek definēts šādi: "Ierindas dienestu zemessargs pilda kā profesionālu militāru dienestu". Spriedumā nav arī norādīts, kāpēc apgabaltiesa nepiekrīt Gunāra M. argumentam, ka likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.pants regulē tikai divus dienesta veidus – ārrindas un ierindas. Savukārt ierindas dienesta pazīme ir darba attiecības ar Zemessardzi tās priekšnieka apstiprināta amatu saraksta amatos.

[4.2] Likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.panta otrā daļa darba attiecības nosauc kā vienu no ierindas dienesta pazīmēm. Tāpēc darba attiecību pastāvēšana nevis izslēdz ierindas dienesta esamības iespēju, bet ir viens no obligātajiem nosacījumiem, lai attiecības varētu uzskatīt par ierindas dienestu.

[4.3] Izšķirot jautājumu par to, vai Gunāra M. attiecības ar Zemessardzi uzskatāmas par ierindas dienestu vai par darba attiecībām, apgabaltiesai bija jāpārbauda likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.panta otrajā daļā ietvertās pazīmes. Apgabaltiesai nebija jāvadās no tā, ir vai nav izdota pavēle par uzņemšanu ierindas dienestā, jo likums šādu pazīmi neparedz.

[4.4] Apgabaltiesa nepamatoti atsaukusies uz Zemessardzes 1996.gada 6.decembra pavēli Nr.328. Tā ir iekšējs normatīvs akts, ar kuru nevar grozīt likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.panta otro daļu.

[4.5] Spriedumā arī norādīta nepamatota atsauce uz Militārpersonu izdienas pensiju likuma 3.panta 4.punktu. Gunārs M. sūdzībā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai norādījis atsauci uz šā likuma 3.panta 6.punktu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Gunārs M. lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.augusta spriedumu.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja kasācijas sūdzību. Viņa pārstāvis norādīja, ka šajā lietā ir svarīga likuma "Par militārpersonu izdienas pensijām" 7.panta otrās daļas interpretācija, un puda viedokli, ka laikā no 1994.līdz 1999.gadam pieteicējs ar Zemessardzi bija dienesta attiecībās, kas noformētas ar darba līgumu.

Aizsardzības ministrijas pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina, paskaidroja, ka Gunārs M. līdz 1999.gadam nebija Zemessardzes ierindas dienestā. Ierindas dienests ir profesionāls dienests, kas atšķiras no darba tiesiskajām attiecībām gan ar sociālajām garantijām, gan pienākumiem un līgumiem.

Motīvu daļa

[6] Militārpersonu izdienas pensiju likuma, kas stājās spēkā 1998.gada 15.aprīlī, mērķis ir nodrošināt **militārpersonu**, tostarp ierindas dienesta zemessargu, tiesības uz izdienas pensiju.

Atbilstoši šā likuma 3.pantam izdienas stāžā, kas dod tiesības uz izdienas pensiju, ieskaitāms arī **ierindas dienesta laiks Zemessardzē**.

[7] No likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" izriet, pirmkārt, ka Zemessardze ir brīvprātīgs militarizēts sabiedrības paš aizsardzības formējums, kas ir Nacionālo bruņoto spēku sastāvdaļa. Otrkārt, zemessargi ir militārpersonas, kurām ir atbilstošas dienesta pakāpes un kuras likumā noteiktā kārtībā tiek **uzņemtas dienestā** Zemessardzē (sk. šā likuma 5.–8.panta, 14., 25. un 26.panta redakciju, kas bija spēkā laikā no 1994.gada līdz 1999.gadam).

[8] Atbilstoši likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.pantam (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2002.gada 20.jūnija likuma grozījumiem) zemessarga dienesta attiecības – ārrindas vai ierindas – tiek noformētas ar līgumu. Šā panta otrā daļa sniedz ierindas dienesta vispārīgu skaidrojumu, proti, ierindas dienests ir zemessarga darba attiecības ar Zemessardzi tās priekšnieka apstiprinātā amatu saraksta amatos.

Taču šajā tiesību normā lietotais termins "darba attiecības" nav tulkojams tā šaurākajā nozīmē, proti, kā darba tiesiskās attiecības, bet gan tā plašākā nozīmē – kā nodarbinātības attiecības.

[8.1] Darba tiesiskās attiecības ir civiltiesiskas attiecības, kuras tiek nodibinātas ar darba līgumu starp privāto tiesību subjektiem – darba devēju un darbinieku – un kuras regulē Darba likuma (līdz 2002.gada 1.jūnijam Darba likumu kodeksa) normas. Spēkā esošās tiesību normas neaizliedz arī Zemessardzei kā darba devējam uz darba līguma pamata civilos amatos, kā arī noteiktos gadījumos militāros amatos nodarbināt civilpersonas.

[8.2] Taču darba tiesiskās attiecības nav vienīgās iespējamās ar tiesību normām regulētās nodarbinātības tiesiskās attiecības, kurām pastāvot, fiziskā persona realizē savas pamattiesības uz darbu un ar savu mērķtiecīgu darbību likumīgā ceļā iegūst (nopelna) sev iztikas līdzekļus. Šādas citas nodarbinātības tiesiskās attiecības, piemēram, ir:

- 1) valsts civildienesta attiecības, kuras pastāv starp valsti un ierēdni, kurš saņem algu par savu dienesta pienākumu pildīšanu,
- 2) militārā dienesta attiecības, kad persona brīvprātīgi iestājas valsts militārajā dienestā, ik dienu regulāri veic savus dienesta pienākumus un par to saņem attiecīgu dienesta atalgojumu un

sociālās garantijas. Noteikto dienesta (amata) pienākumu pildīšana ir šādas militārpersonas pamatnodarbošanās.

[8.3] Viena no militārpersonas, arī ierindas dienesta zemessarga, sociālajām garantijām ir izdienas pensijas piešķiršana. Tāpēc šās lietas ietvaros ir svarīgi noskaidrot, vai laikā no 1994.gada 18.aprīļa līdz 1995.gada 1.martam un laikā no 1995.gada 10.augusta līdz 1998.gada 31.decembrim Gunārs M. bija darba tiesiskajās attiecībās ar Zemessardzi, kas nav ņemamas vērā, nosakot izdienas stāžu, vai viņš ir bijis ierindas dienesta attiecībās.

[9] Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa noteic: "Tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu (...)" Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtajai daļai tiesai jāsavāc pierādījumi pēc savas iniciatīvas, ja dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, un tos jānovērtē atbilstoši 154.pantā noteiktajiem principiem.

[9.1] Kā izriet no apelācijas instances tiesas sprieduma, apgabaltiesa ir ņēmusi vērā, ka laikā no 1994.gada 18.aprīļa līdz 1998.gada 31.decembrim Gunārs M. un Zemessardzes starpā noslēgtie līgumi nosaukti par darba līgumiem un tādējādi atzinusi, ka viņu starpā pastāvējušas darba tiesiskās attiecības, kas nedod tiesības uz izdienas pensiju.

Taču līguma nosaukums vien neliecina par to, kādas tiesiskās attiecības patiesībā pastāvējušas. Apgabaltiesa nav izvērtējusi visus lietā esošos dokumentus, piemēram, ka amati, kurus ieņēma Gunārs M., ir bijuši iekļauti Zemessardzes štāba dienesta štatu sarakstā (lietas 30.–32.lpp.), ka Gunāram M. bijis piešķirts individuālā izsaukuma kods (lietas 33.–34.lpp.) un ka uz Gunāra M. 1994.gada 11.aprīļa iesnieguma izdarītās amatpersonu rezolūcijas ietver norādi uz viņa dienesta gaitu Zemessardzē (lietas 46.lpp.).

Tādējādi apgabaltiesa pārkāpusi iepriekš minētās tiesību normas.

[9.2] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka minētie procesuālo tiesību normu pārkāpumi varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, tāpēc apgabaltiesas spriedums ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.augusta spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par lietas izskatīšanu bez kāda no administratīvā procesa dalībnieku klātbūtnes (Administratīvā procesa likuma 214.pants)

Tā kā pieteicējs ir juridiska persona, pieteicējam, ievērojot Administratīvā procesa likuma 148.pantā noteikto pienākumu pēc aicinājuma ierasties tiesā, bija jāpilnvaro cits pārstāvis, ja esošais pārstāvis nevarēja ierasties uz tiesas sēdi. Tā kā cits pārstāvis netika pilnvarots, tiesa bija tiesīga lietu izskatīt bez pieteicēja pārstāvja klātbūtnes.

Lieta Nr. SKA-242

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties Valsts darba inspekcijas pārstāvim S.Ozoliņam,

2004.gada 7.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Rota R" sūdzības par Valsts darba inspekcijas direktora lēmumu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Rota R" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 20.janvārī Latgales reģionālās valsts darba inspekcijas Rēzeknes sektora vadītājs izdeva aktu-rīkojumu Nr.98-2003-01, ar kuru uzlika par pienākumu SIA "Rota R" izpildīt šā akta-rīkojuma norādījumus un rakstiski paziņot par to izpildi līdz 2003.gada 30.martam.

2003.gada 18.augustā tā pati amatpersona izdeva aktu-rīkojumu Nr.98-2003-36 un uzlika par pienākumu SIA "Rota R" izpildīt šā akta-rīkojuma norādījumus un rakstiski paziņot par to izpildi līdz 2003.gada 3.septembrim.

[2] Par šiem diviem aktiem-rīkojumiem SIA "Rota R" iesniedza sūdzību Valsts darba inspekcijas (turpmāk – VDI) direktoram. Ar VDI direktora 2003.gada 6.oktobra lēmumu SIA "Rota R" sūdzība tika noraidīta, jo bija nokavēts abu aktu-rīkojumu pārsūdzēšanas termiņš – 10 dienas, kā to nosaka Valsts darba inspekcijas likuma 11.pants.

VDI direktors, konstatējis, ka SIA "Rota R" sūdzība datēta ar 2003.gada 12.septembri un saņemta VDI 2003.gada 19.septembrī.

[3] Par VDI direktora 2003.gada 6.oktobra lēmumu SIA "Rota R" iesniedza sūdzību Rēzeknes tiesai. Sūdzībā norādīts, ka VDI direktora lēmumā nav norādīts laiks un kārtība, kādā šis lēmums stājas spēkā, nav norādīta tiesa, kurai būtu jāadresē sūdzība. 2003.gada 6.oktobrī SIA "Rota R" sūdzība izskatīta bez SIA "Rota R" pārstāvja klātbūtnes, jo par tās izskatīšanu netika paziņots. Neskatoties uz to, ka ar VDI direktora lēmumu SIA "Rota R" sūdzība tika noraidīta, jo netika ievērots abu aktu-rīkojumu (Nr. 98-2003-01 un 98-2003-36) pārsūdzēšanas termiņš, šī lieta tomēr tika izskatīta pēc būtības. VDI direktora 2003.gada 6.oktobra lēmumā, citastarp, nebija ņemts vērā, ka arī Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) bija veicis pārbaudi SIA "Rota R" dokumentos un nekādi darba samaksas pārkāpumi netika konstatēti.

[4] Ar Rēzeknes tiesas 2004.gada 21.janvāra spriedumu SIA "Rota R" sūdzība par VDI direktora 2003.gada 6.oktobra lēmumu noraidīta.

[5] Par šādu spriedumu SIA "Rota R" iesniedza apelācijas sūdzību. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.augusta spriedumu SIA "Rota R" sūdzība atzīta par nepamatotu un noraidīta.

[5.1] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka abos apstrīdētajos aktos-rīkojumos bijušas norādes par to, kādā kārtībā šos aktus-rīkojumus var apstrīdēt. No aktiem-rīkojumiem arī redzams, ka pārbaudes tika veiktas, piedaloties SIA "Rota R" direktorei, kā arī abos aktos ir atzīmes par to, kad SIA "Rota R" amatpersonas šos aktus-rīkojumus saņēmušas. No tā Administratīvā apgabaltiesa nav konstatējusi objektīvus šķēršļus, kas SIA "Rota R" neļāva abus aktus-rīkojumus apstrīdēt noteiktajā termiņā.

[5.2] Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka SIA "Rota R" nav noraidījusi VDI direktora apgalvojumu par to, ka VDI un VID ir divas dažādas iestādes un ka tādējādi VDI administratīvie akti jāapstrīd tajos norādītajā kārtībā. Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka VID, veicot pārbaudi SIA "Rota R", ir darbojies savas kompetences ietvaros un nav lēmis jautājumus, kas ietilpst VDI kompetencē. Turklāt VID ģenerāldirektors atcēlis zemāko amatpersonu lēmumus nevis tāpēc, ka nav konstatējis pārkāpumus SIA "Rota R" dokumentos, bet tāpēc, ka zemākās amatpersonas nav ievērojušas administratīvo aktu noformēšanas prasības.

[5.3] Šajā lietā pastāv strīds par to, vai VDI direktors, noraidot SIA "Rota R" sūdzību termiņa nokavējuma dēļ, tomēr to nav izskatījis pēc būtības. VDI direktora 2003.gada 6.oktobra lēmums pamatots ar Valsts darba inspekcijas likuma 6.panta otrās daļas 5.punktu, Latvijas

Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.panta pirmās daļas 1.punktu un Civilprocesa likuma 49.pantu. Apgabaltiesa atzinusi, ka šīs normas VDI direktora lēmumā norādītas nepamatoti jebkurā gadījumā, neatkarīgi no tā, vai lemts par lietas apstākļiem pēc būtības, vai tikai, lai konstatētu termiņa nokavējumu. Līdz ar to nepamatots ir SIA "Rota R" apgalvojums, ka VDI direktors izskatījis sūdzību pēc būtības.

[5.4] Pārbaudījusi VDI direktora lēmuma saturu, Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka VDI direktors nav pārskatījis zemākas iestādes lēmumus pēc būtības, jo konstatējis, ka nokavēts to apstrīdēšanas termiņš. Administratīvā apgabaltiesa arī norādījusi, ka SIA "Rota R" objektīvi nav varējusi rasties palāvēība, ka VDI direktora lēmums ir pēc būtības pārskatāms tiesā sakarā ar to, ka par Latgales reģionālās valsts darba inspekcijas aktiem-rīkojumiem lemts pēc būtības.

[5.5] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka lietu iespējams izskatīt bez administratīvā procesa dalībnieku piedalīšanās. Ņemot vērā, ka pieteicējs ir juridiska persona un par tiesas sēdi tas tika informēts savlaicīgi, kā arī atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 148.pantā noteiktajiem procesa dalībnieku pienākumiem, apgabaltiesa uzskatījusi, ka pieteicējam, ja tā pārstāvis nevarēja ierasties uz tiesas sēdi, bija jāpildinvaro cits pārstāvis.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.augusta spriedumu SIA "Rota R" iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[6.1] Lieta Administratīvajā apgabaltiesā tika izskatīta bez apelācijas sūdzības iesniedzēja piedalīšanās, tādējādi ierobežojot viņa procesuālās tiesības piedalīties lietas iztiesāšanā, iesniegt pierādījumus. Apelācijas sūdzībā nebija lūgts lietu izskatīt rakstveida procesā. Tā kā Administratīvā apgabaltiesa nelēma atlikt lietas izskatīšanu, tā pārkāpa Administratīvā procesa likuma 327.pantu.

[6.2] Administratīvā apgabaltiesa nepilnīgi un nepareizi tulkojusi Administratīvā procesa likuma 148.pantu, norādot, ka tas uzliek pienākumu dalībniekam pēc aicinājuma ierasties tiesā. Taču Administratīvajai apgabaltiesai savlaicīgi bija paziņots par to, ka sūdzības iesniedzēja pārstāvis minētajā laikā nevar piedalīties lietas iztiesāšanā un ka nepieciešams laiks sagatavoties lietai. Bez tam nav ņemts vērā, ka lietas dalībniekiem ir tiesības, kuras nosaka Administratīvā procesa likuma 145.pants. Liedzot lietas dalībniekam iesniegt papildu pierādījumus, pārkāpts Administratīvā procesa likuma 61. un 149.pants.

[6.3] Nepamatota ir Administratīvās apgabaltiesas norāde, ka lietā nav strīda par to, ka nokavēts termiņš sūdzības iesniegšanai par aktu-rīkojumu Nr.98-2003-01 un Nr.98-2003-36 un ka tādējādi šo aktu tiesiskums pēc būtības nav skatīts. Saskaņā ar Administratīvā

procesa likuma 76.pantu par procesuālā termiņa atjaunošanu lemj iestāde, kura izskata apstrīdamo administratīvo aktu. Tā kā VDI direktors nav lēmis par sūdzības noraidīšanu termiņa nokavējuma dēļ, viņš ir skatījis lietu pēc būtības.

[6.4] Administratīvā apgabaltiesa, konstatējusi, ka VDI direktora lēmumā ietvertās tiesību normas jebkurā gadījumā piemērotas kļūdaini, tomēr nospriedusi, ka SIA "Rota R" sūdzība noraidāma. Tādējādi pieteicējai atņemta tiesiskā palāvēība uz taisnīgu tiesu, kas ir Administratīvā procesa likuma 10.panta pārkāpums.

[6.5] Administratīvā apgabaltiesa nepareizi piemērojusi arī Administratīvā procesa likuma 17. un 86.pantu.

[7] Tiesas sēdē SIA "Rota R" pārstāvis nebija ieradies. Ir saņemts pārstāvja zvērināta advokāta Z.Grīnvalda lūgums atlikt lietas izskatīšanu, jo viņam jāpiedalās citas lietas izskatīšanā Krāslavas rajona tiesā.

Ņemot vērā, ka par kasācijas instances tiesas sēdes laiku un vietu pieteicējai SIA "Rota R" paziņots pienācīgi, un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 342.pantu, ka šādā gadījumā procesa dalībnieka neierašanās nav šķērslis lietas izskatīšanai, Administratīvo lietu departaments nolēma lietu izskatīt bez pieteicēja pārstāvja klātbūtnes.

VDI pārstāvis kasācijas sūdzību uzskatīja par nepamatotu un paskaidroja, ka VDI direktors SIA "Rota R" sūdzību pēc būtības neizskatīja, jo bija nokavēts pārsūdzības termiņš.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam kasācijas instances tiesa pārbauda apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[9] Nav pamatots kasācijas sūdzībā paustais viedoklis, ka Administratīvā apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 327.pantu, izskatot lietu rakstveida procesā, lai gan apelācijas sūdzības iesniedzējs to nebija lūdzis.

Administratīvā apgabaltiesa lietu nav izskatījusi rakstveida procesā, bet gan atklātā tiesas sēdē, kurā nebija ieradušies aicinātie procesa dalībnieki. Atklātas tiesas sēdes norisi apstiprina 2004.gada 19.augusta tiesas sēdes protokols, kā arī 2004.gada 30.augusta tiesas sēdes, kurā pasludināts spriedums, protokols.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 136.panta pirmajai daļai tiesas sēdes protokolu raksta tiesas sēdē, bet lietas izspriešana rakstveida procesā notiek bez tiesas sēdes (sk. Administratīvā procesa likuma 114.panta pirmo daļu).

[10] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka Administratīvā apgabaltiesa nepareizi tulkojusi Administratīvā procesa likuma 145. un 148.pantu, tādējādi pieļaujot minētā likuma 61. un 149.panta pārkāpumu.

Iepriekšminēto tiesību normu pārkāpumus kasācijas sūdzības iesniedzējs ir saistījis ar Administratīvās apgabaltiesas lēmumu lietu izskatīt bez pieteicēja pārstāvja klātbūtnes, neskatoties uz to, ka pārstāvis bija lūdzis lietas izskatīšanu atlikt.

[10.1] Administratīvā procesa likuma 214.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka "ja uz tiesas sēdi nav ieradies kāds no administratīvā procesa dalībniekiem (..), tiesa **sāk lietas izskatīšanu**, ja vien saskaņā ar šā likuma 268. vai 269.pantu nav pamats to atlikt."

No apelācijas instances tiesas sprieduma 7.punkta izriet, ka Administratīvā apgabaltiesa nav konstatējusi Administratīvā procesa likuma 268. vai 269.pantā minētos apstākļus, kuriem pastāvēt, lietas izskatīšana būtu jāatliek.

Ņemot vērā, ka šajā lietā pieteicējs ir juridiska persona, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pieteicējam, ievērojot Administratīvā procesa likuma 148.pantā noteikto pienākumu ierasties pēc aicinājuma tiesā, bija jāpilnvaro cits pārstāvis.

Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa pareizi tulkojusi un piemērojuši tiesību normas, kas noteic tiesas darbības gadījumā, ja uz tiesas sēdi neierodas aicinātais procesa dalībnieks.

[10.2] Kasācijas sūdzībā pareizi norādīts, ka Administratīvā procesa likuma 145.pantā noteiktas procesa dalībnieka tiesības, tai skaitā tiesības iepazīties ar lietu, iesniegt pierādījumus. Taču Administratīvā procesa likuma 148.panta otrā daļa noteic, ka administratīvā procesa dalībniekam savas tiesības jāizmanto godprātīgi.

Pieteicējs šajā lietā ir SIA "Rota R", kura ir bijusi arī apelācijas sūdzības iesniedzēja. Apelācijas sūdzība iesniegta 2004.gada 10.martā, Latgales reģionālās valsts darba inspekcijas Rēzeknes sektora paskaidrojums uz apelācijas sūdzību SIA "Rota R" nosūtīts 2004.gada 8.jūlijā, ar citiem dokumentiem lieta nav papildināta. Apelācijas instances tiesas sēde notikusi 2004.gada 19.augustā. Tādējādi SIA "Rota R" bija iespējams savlaicīgi līdzties tiesas sēdei gan iepazīties ar lietas materiāliem, gan arī iesniegt pierādījumus.

Norādot uz to, ka pieteicējam bija liegtas iespējas iesniegt papildu pierādījumus, kasācijas sūdzībā nav sniegtas ziņas, kādus pierādījumus un par kādiem apstākļiem SIA "Rota R" tos gribējusi papildus iesniegt vai izprasīt.

Līdz ar to, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa nav pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 145. un 149.panta pārkāpumus.

[10.3] Administratīvā procesa likuma 61.pants iekļauts likuma 6.nodaļā "Administratīvā procesa virzība iestādē" un nosaka administratīvā procesa dalībnieka tiesības iepazīties ar lietu iestādē. Šī tiesību norma neattiecas uz tiesvedību, un tādēļ tās pārkāpumu Administratīvā apgabaltiesa nevarēja pieļaut.

[11] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka sūdzības iesniedzējs nepamatoti, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 76.pantu, secinājis, ka VDI direktors izskatījis lietu pēc būtības.

No Administratīvā procesa likuma 76.panta ceturtās daļas saistībā ar 46.panta pirmo daļu izriet, ka jautājumu par administratīvā akta apstrīdēšanas nokavētā termiņa atjaunošanu iestāde, kas izskata iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu, var izlemt, ja ir saņemts administratīvā procesa dalībnieka lūgums par termiņa atjaunošanu. Šāds lūgums no SIA "Rota R" nav bijis.

[12] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu.

Spriedumā Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka SIA "Rota R" sākotnējos administratīvos aktus – Latgales reģionālās valsts darba inspekcijas inspektora aktus-rīkojumus nav apstrīdējusi likumā noteiktajā termiņā (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 9. un 10.punktu), kā arī atzinusi, ka VDI direktors SIA "Rota R" sūdzības par minētajiem aktiem-rīkojumiem nav izskatījis pēc būtības, bet noraidījis tieši tādēļ, ka nokavēts pārsūdzības termiņš (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 11.–14.punktu). Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa ir objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus un pareizi tos novērtējusi, kā arī lietu izspriedusi atbilstoši savai kompetencei.

[13] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka arī pārējie kasācijas sūdzībā norādītie tiesību normu pārkāpumi nevar ietekmēt Administratīvās apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Izvērtējot iepriekš minētos argumentus kopumā, atzīstams, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un tāpēc atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.augusta spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA "Rota R" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par teleoloģiskās interpretācijas metodes, kā arī par speciālo un vispārīgo tiesību normu pielietošanas priekšnosacījumiem (Administratīvā procesa likuma 15.panta septītā daļa un 17.panta pirmā daļa)

Interpretācija atbilstoši likuma mērķim nepieciešama tad, ja piemērojamā tiesību norma ar pietiekošu skaidrību nenosaka tiesiskos apstākļus vai tiesiskās sekas.

Speciālās tiesību normas, iepretim vispārīgajām normām, piemērojamās tiesību kolīzijas gadījumā, t.i., lai atrisinātu situāciju, kad lietas faktisko sastāvu pilnībā vai daļēji regulē vairākas tiesību normas, kuru tiesiskie sastāvi daļēji sakrīt.

Lietā Nr. SKA-255

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas Daces Ķ. pārstāvei I.Kukainei un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvei I.Krastiņai,

2004.gada 14.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Daces Ķ. pieteikuma par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2003.gada 31.oktobra lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, sakarā ar Daces Ķ. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk – KNAB) 2003.gada 31.oktobrī sastādījis protokolu par administratīvo pārkāpumu. Protokolā KNAB konstatējis, ka Dace Ķ. savienojusi Nacionālās radio un televīzijas padomes (turpmāk – NRTP) locekles un vēlāk priekšsēdētāja vietnieces amatu ar deputātes amatu Jūrmalas pilsētas domē.

KNAB ar 2003.gada 31.oktobra lēmumu par valsts amatpersonai noteikto amata savienošanas ierobežojumu pārkāpšanu saukusi Daci Ķ. pie administratīvās atbildības pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³⁰ panta un sodījusi viņu ar naudas sodu Ls 100 apmērā. Lēmumu KNAB pamatoja ar Korupcijas novēršanas likuma 19.panta trešo daļu un likuma "Par interešu konflikta

novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.panta trešo daļu. Atbilstoši minētajiem pantiem Dace Ķ. valsts amatpersonas amatu NRTP varēja savienot tikai ar amatu, kuru viņa ieņem saskaņā ar likumu vai Saeimas apstiprinātajiem starptautiskajiem līgumiem, Ministru kabineta noteikumiem un rīkojumiem, kā arī pedagoga, zinātnieka vai radošo darbu. Tā kā Dace Ķ. saskaņā ar šiem noteikumiem nevarēja savienot valsts amatpersonas amatu NRTP ar deputātes amatu Jūrmalas domē, tad viņa ir pārkāpusi iepriekš minētās tiesību normas.

[2] Jūrmalas pilsētas tiesa 2003.gada 10.novembrī saņēmusi Daces Ķ. pieteikumu par KNAB 2003.gada 31.oktobra lēmumu, kurā lūdz to atcelt un izbeigt lietu. Pieteikumā Dace Ķ. norādījusi, ka nav vainīga administratīvā pārkāpuma izdarīšanā un konkrētajā lietā nav administratīvā pārkāpuma sastāva. Minētos apsvērumus Dace Ķ. pamatojusi ar to, ka saskaņā ar Radio un televīzijas likuma 43.panta ceturto daļu darbs NRTP ir pamatdarbs un cits darbs ir iespējams tikai ar NRTP padomes atļauju. Līdz ar ievēlēšanu Jūrmalas pilsētas domē pieteicēja par to esot informējusi NRTP, tādējādi lūdzot atļauju amata savienošanai. No NRTP 2001.gada 21.marta sēdes protokola ir redzams, ka NRTP šo faktu ir pieņēmusi zināšanai un neviens NRTP loceklis pret to nav iebildis. Tāpat Dace Ķ. pieteikumā ir norādījusi, ka likums "Par interešu konfliktu novēršanu valsts amatpersonu darbībā" stājās spēkā 2002.gada 10.maijā, t.i., vairāk nekā gadu pēc atļaujas saņemšanas iepriekšminēto amatu savienošanai. Turklāt pieteicēja par katru gadu, kad viņa bijusi valsts amatpersona, likumā noteiktajā kārtībā sniegusi valsts amatpersonas deklarācijas, kurās norādījusi abus amatus. Valsts ieņēmumu dienests veicis viņas amatpersonu deklarācijas pārbaudi par 2001.gadu un nav atklājis tajā pārkāpumus.

[3] Jūrmalas pilsētas tiesa ar 2004.gada 22.janvāra spriedumu Daces Ķ. pieteikumu atzinusi par nepamatotu un noraidījusi.

[4] Izskatījusi Daces Ķ. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 6.septembra spriedumu Daces Ķ. pieteikumu noraidījusi un atstājusi negrozītu KNAB 2003.gada 31.oktobra lēmumu. Tiesa atzina, ka minētais lēmums ir tiesisks un pamatots. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lietā nav strīda, ka pieteicēja kā NRTP locekle ir valsts amatpersona. Līdz ar to no Korupcijas novēršanas likuma 5.panta pirmās daļas 9.punkta, likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4.panta pirmās daļas 13.punkta un Radio un televīzijas likuma 43.panta trešās daļas tiesību normām secināms, ka uz pieteicēju attiecas Korupcijas novēršanas likumā un likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" noteiktie ierobežojumi un aizliegumi.

[4.2] Lietā nav strīda, ka pieteicēja likumā noteiktajā kārtībā ievēlēja par Jūrmalas pilsētas domes deputāti. Atbilstoši Korupcijas novēršanas likuma 5.panta pirmās daļas 14.punktam un likuma "Par interešu konfliktu novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4.panta pirmās daļas 15.punktam pašvaldības domes (padomes) deputāti ir valsts amatpersonas.

[4.3] Tulkojot Korupcijas novēršanas likuma 19.panta trešajā daļā, likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.pantā un Radio un televīzijas likuma 43.panta ceturtajā daļā iekļautās tiesību normas savstarpējā kopsakarā, secināms, ka NRTP padomes loceklim, kurš vēlas savienot amatu ar kādu no amatiem, ko atbilstoši likumam var savienot, būtu jāsaņem NRTP atļauja.

[4.4] Tomēr konkrētajā lietā nav būtiski, vai pieteicēja bija saņēmusi NRTP atļauju savienot NRTP locekles amatu ar deputātes amatu, jo minēto amatu savienošana nav pieļaujama saskaņā ar tiesību normām. Līdz ar to pat NRTP piekrišanas saņemšana nevarēja padarīt šādu amata savienošana par pieļaujamu.

[4.5] Atbilstoši Korupcijas novēršanas likuma 17.pantam un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 8.pantam amatpersonai pašai ir jārūpējas, lai nepieļautu tādu amatu savienošana, kas nav atļauta ar likumu. Pieteicēja ir informējusi NRTP par ievēlēšanu Jūrmalas pilsētas domē, bet nav ziņojusi, ka minētais amats nav savienojams ar NRTP locekļa amatu.

[4.6] No Korupcijas novēršanas likuma 30. un 32.panta, kā arī 33.panta pirmās daļas, likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 2.panta 3.punkta, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 215.¹panta un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" pārejas noteikumu 2.punkta secināms, ka Valsts ieņēmumu dienestam līdz KNAB darbības sākumam bija tiesības un pienākums pārbaudīt gan amatpersonu deklarāciju iesniegšanas kārtību, gan tajās sniegto ziņu patiesumu, kā arī, atklājot likumā noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpšanu, saukt amatpersonas pie administratīvās atbildības.

[4.7] Apstāklis, ka Valsts ieņēmumu dienests, veicot amatpersonas deklarācijas pārbaudi par 2001.gadu, nav atklājis pārkāpumu, nenozīmē, ka iepriekšminētais pārkāpums tādējādi nav pastāvējis.

[4.8] Apstāklis, ka Valsts ieņēmumu dienests nav saucis pieteicēju pie administratīvās atbildības, nenozīmē, ka pieteicējai radās tiesiskā palāvība par šāda pārkāpuma neesamību.

[4.9] Ņemot vērā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.panta pirmo daļu un to, ka pieteicēja ir pieļāvusi valsts amatpersonas amata savienošana aizlieguma pārkāpumu, kā arī to,

ka konkrētajā lietā pārkāpums ir uzskatāms par ilgstošu, ir atzīstams, ka KNAB četru mēnešu laikā no pārkāpuma atklāšanas bija tiesības pieteicēju saukt pie administratīvās atbildības.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Dace K. Kasācijas sūdzībā viņa norādījusi tālāk minētos argumentus.

[5.1] Tiesa nav piemērojusi likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.panta trešās daļas 1.punktu. Ņemot vērā tiesas norādīto, ka pieteicēja par Jūrmalas pilsētas domes deputāti tika ievēlēja Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likumā noteiktajā kārtībā, tiesai bija jāsecina, ka pieteicēja par Jūrmalas pilsētas domes deputāti ir ievēlēja saskaņā ar likumu un tādējādi tiesai bija jāpiemēro šī tiesību norma.

[5.2] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu, jo tā nav vērtējusi apstākļus, ka pieteicējas darbība NRTP locekles un Jūrmalas pilsētas domes deputātes statusā ir bijusi atbilstoša Korupcijas novēršanas likuma 1.pantā un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 2.pantā deklarētajiem mērķiem.

[5.3] Tiesa nepareizi tulkojusi Radio un televīzijas likuma 43.panta trešajā un ceturtajā daļā noteiktās tiesību normas. Tiesa nepareizi ir secinājusi, ka minētas tiesību normas ir tulkojamas kopsakarā ar Korupcijas novēršanas likuma 19.panta trešo daļu vai likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.panta trešo daļu. Radio un televīzijas likums attiecībā uz NRTP locekļiem ir uzskatāms par speciālo likumu, un tas noteic, ka cits algots darbs NRTP loceklim ir iespējams tikai ar NRTP atļauju. Reklāmas un televīzijas likums nesatur nevienu norādi, ka šā likuma 43.panta ceturtajā daļā noteiktais ierobežojums ir piemērojams papildus ar citām šā likuma normām.

[6] Augstākā tiesa saņēmusi KNAB paskaidrojumus. Paskaidrojumos KNAB norādījis, ka nevar uzskatīt, ka Dace K. Jūrmalas pilsētas domes deputātes amatu ieņem saskaņā ar likumu Korupcijas novēršanas likuma 19.panta trešās daļas un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.panta izpratnē, jo Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likums nosaka tikai vēlēšanu kārtību. Minētais likums neparedz, ka par pilsētas domes deputātu var ievēlēt NRTP locekli. Tāpat KNAB norādījis, ka tiesa ir analizējusi Radio un televīzijas likuma 43.panta trešo daļu, ka kasācijas sūdzības iesniedzējas uzskats – viņa nav darbojusies pretēji likumu mērķiem – ir subjektīvs, ka Radio un televīzijas likuma 43.panta ceturtajā daļā minētais nosacījums piemērojams papildus ar citām minētā likuma normām, kā

arī to, ka šā likuma 43.panta trešā daļa skaidri norāda, ka uz NRTP locekļiem attiecas ierobežojumi, kas noteikti valsts amatpersonām Korupcijas novēršanas likumā.

[7] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Papildus kasācijas sūdzībā norādītajam pārstāve atsaucās arī uz tiesisko paļāvību, kas pieteicējai radusies, pamatojoties uz Valsts ieņēmumu dienesta izziņu par pārbaudes rezultātiem.

KNAB pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesai bija jāsecina, ka pieteicēja ievēlēta par deputāti saskaņā ar likumu, kas tādējādi izslēgtu administratīvā pārkāpuma sastāva esamību. Tas vien, ka kāda persona ir iecelta vai ievēlēta amatā likumā noteiktā kārtībā, nenozīmē, ka tā ieņem amatu saskaņā ar likumu. Pretējā gadījumā arī amats, kuru persona ieņemtu Darba likumā noteiktajā kārtībā, varētu tikt uzskatīts par amatu, kuru amatpersona ieņem saskaņā ar likumu. Tādā gadījumā amatu savienošanas ierobežojumu noteikšana pilnībā zaudētu savu jēgu.

Korupcijas novēršanas likuma 19.panta trešajā daļā un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.panta trešās daļas 1.punktā minētie vārdi "amatu, kuru (..) ieņem saskaņā ar likumiem" saprotams kā amats, kura ieņemšana attiecīgajai amatpersonai tieši atrunāta likumā. Piemēram, likuma "Par Centrālo vēlēšanu komisiju" 2.pants paredz, ka viens no Centrālās vēlēšanu komisijas locekļiem ir tiesnesis, kuru no tiesnešu vidus ievēlē Augstākā tiesa. Kaut arī tiesnesim, tāpat kā NRTP loceklim, Korupcijas novēršanas likuma 19.panta trešajā daļā un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.panta trešajā daļā noteikti amatu savienošanas ierobežojumi, tiesnesis, pamatojoties uz likuma "Par Centrālo vēlēšanu komisiju" 2.pantu, papildus tiesneša amatam var ieņemt arī vēlēšanu komisijas locekļa amatu. Taču tiesnesis, tāpat kā NRTP loceklis, nevar ieņemt deputāta amatu, jo nav likuma, kas to paredzētu.

[9] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa pieļāvusi procesuālās normas pārkāpumu, nevērtējot pieteicējas darbību atbilstoši likuma mērķim. Piemērotās Korupcijas novēršanas likuma un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normas ir imperatīvās tiesību normas, kuras nevis pieļauj rīcības brīvību, bet uzliek par pienākumu amatpersonai atturēties no citu amatu ieņemšanas. Interpretācija atbilstoši likuma mērķim nepieciešama tad,

ja piemērojamā tiesību norma ar pietiekošu skaidrību nenosaka tiesiskos apstākļu vai tiesiskās sekas. Konkrētajā gadījumā likuma mērķis skaidri atspoguļots piemērojamo normu tekstā. Tāpēc pieteicējas darbības papildu izvērtēšana atbilstoši likuma mērķim nav nepieciešama.

[10] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, par nepamatotu uzskatāms arī kasācijas sūdzības arguments, ka Radio un televīzijas likuma normas nav tulkojamas kopsakarā ar Korupcijas novēršanas likuma un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normām. Tāpat par nepamatotu atzīstams arguments, ka Radio un televīzijas likums uzskatāms par speciālo likumu.

Radio un televīzijas likuma 43.panta trešā daļa noteic: "Uz Padomes locekļiem attiecas ierobežojumi un aizliegumi, kas paredzēti valsts amatpersonām korupcijas novēršanas likumā." Šā panta ceturtā daļa noteic: "Darbs Padomē ir Padomes locekļa pamatdarbs. Cits algots darbs iespējams tikai ar Padomes atļauju."

Tā kā iepriekš minētā panta trešajā daļa tieši norādīts uz korupcijas novēršanas likumā noteikto ierobežojumu un aizliegumu ievērošanu, šis pants nepārprotami tulkojams kopsakarā ar Korupcijas novēršanas likuma un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normām.

Savukārt speciālās tiesību normas, iepretim vispārīgajām normām, piemērojamas tiesību kolīzijas gadījumā. Tiesību kolīzija ir situācija, kad lietas faktisko sastāvu pilnībā vai daļēji regulē vairākas tiesību normas, kuru tiesiskie sastāvi daļēji sakrīt. Taču konkrētajā gadījumā tiesību normu kolīzija nepastāv. Radio un televīzijas likuma 43.panta trešā daļa skaidri norāda uz to, ka uz NRTP locekli attiecas likumā noteiktie ierobežojumi un aizliegumi. Tas nozīmē, ka Korupcijas novēršanas likuma un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normas ir jāpiemēro attiecībā uz NRTP locekli.

Radio un televīzijas likuma 43.panta ceturtā daļa, kas noteic, ka citu darbu var veikt tikai ar NRTP atļauju, iepriekšēikto neizslēdz, bet papildina. Tas ir, NRTP atļauja nepieciešama gadījumā, kad NRTP loceklis amatu drīkst savienot (piemēram, ar pedagoga vai radošo darbu).

[11] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu arī Daces Ķ. pārstāves atsauci uz tiesiskās paļāvības aizsardzības nepieciešamību. Valsts ieņēmumu dienesta 2002.gada 8.marta izziņā "Par pārbaudes rezultātiem", uz kuru tiesas sēdē atsaucās pārstāve, norādīts, ka VID ir veicis Daces Ķ. amatpersonas deklarācijas datu ticamības pārbaudi un pārliecinājies, ka Dace Ķ. pareizi deklarējusi savus kā valsts amatpersonas ienākumus. Tātad minētā izziņa

attiecas tikai uz deklarētajiem ienākumiem. Tā nesatur nekādu vērtējumu par amatu savienošanu. Uz šādas izziņas pamata nevar rasties tiesiskā palāvība par amatu savienošanas tiesiskumu. Kā pamatoti sprieduma 13.punktā ir norādījusi apgabaltiesa, tas, ka Valsts ieņēmumu dienests nav saucis Daci K. pie administratīvās atbildības, nenozīmē, ka pieteicējai radās tiesiskā palāvība par šāda pārkāpuma neesamību.

[12] Ņemot vērā iepriekšēiekto argumentus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un tāpēc atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.septembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Daces K. kasācijas sūdzību noraidīt.

7. Spriedumi lietās par tiesnešu lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās

Par administratīvajā procesā tiesā piemērojamām procesuālajām tiesību normām (Administratīvā procesa likuma 3.panta otrā daļa un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants)

Administratīvajai tiesai tiesas procesā jāvadās tikai no Administratīvā procesa likuma, neņemot vērā speciālajos likumos noteiktās atšķirīgās normas, tas nozīmē, ka Administratīvā procesa likums dod izsmeļošu administratīvā tiesas procesa regulējumu, pilnībā aizstājot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa regulējumu.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants nav piemērojams, ja lēmums administratīvā pārkāpuma lietā nav paziņots tūlīt pēc lietas izskatīšanas. Šādos gadījumos jāpiemēro Administratīvā procesa likums un pārsūdzēšanas termiņš skaitāms no dienas, kad lēmums paziņots adresātam.

Lieta Nr. SKA-100

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,
pieņemoties blakus sūdzības iesniedzējai	Guntai R.,

2004.gada 11.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Guntas R. blakus sūdzības par Zemgales priekšpilsētas tiesas lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, sakarā ar Guntas R. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.aprīļa lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 22.februārī Rīgas pašvaldības policijas Zemgales priekšpilsētas pārvaldes Sabiedriskās kārtības sargāšanas nodaļa sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu par to, ka Gunta R., būdama reibuma stāvoklī, izdarīja sīko huligānismu.

[2] 2004.gada 27.februārī Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesnese, izskatījusi lietas materiālus, pieņēma lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, ar kuru nolēma sodīt Guntu R. pēc

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167.panta ar naudas sodu Ls 25 apmērā.

[3] Gunta R. vērsās ar sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā, lūdzot atcelt Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesneses 27.februāra lēmumu kā nelikumīgu un lietu izbeigt. Sūdzība tiesā saņemta 2004.gada 11.martā.

[4] 2004.gada 6.aprīlī Administratīvās apgabaltiesas tiesnese, izskatījusi Guntas R. sūdzību, konstatēja, ka atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pantam sūdzību administratīvā pārkāpuma lietā var iesniegt desmit dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas – konkrētajā gadījumā – līdz 2004.gada 8.martam, taču Gunta R. sūdzību iesniegusi 11.martā. Tā kā Gunta R. ir nokavējusi sūdzības iesniegšanas termiņu un nav lūgusi to atjaunot, nav pamata apelācijas tiesvedības ierosināšanai.

[5] 2004.gada 15.aprīlī Gunta R. iesniedza blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.aprīļa lēmumu Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentam. Blakus sūdzībā Gunta R. ir norādījusi, ka jau sākotnējā sūdzībā ir minējusi, ka 2004.gada 27.februāra lēmumu saņēma tikai 4.martā, tāpēc uzskatāms, ka ir iekļāvusies sūdzības iesniegšanas termiņā. 2004.gada 27.februārī tiesā viņa nepiedalījās, jo nebija aicināta. Pie šādiem apstākļiem 8.martā sūdzības iesniegšanas termiņš nebeidzās. Tāpēc lieta izskatāma pēc būtības un ir izbeidzama.

[6] Tiesas sēdē Gunta R. savu sūdzību uzturēja, pamatojoties uz blakus sūdzībā izklāstītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[7] Lēmumam administratīvā pārkāpuma lietā, ko atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213.pantam pieņem tiesnesis, ir divējāda daba. No vienas puses, lēmums ir **tiesas nolēmums**, jo to pieņem tiesnesis, un atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 280.panta pirmās daļas 3.punktam tas var tikt pārsūdzēts nevis administratīvajā rajona tiesā, bet gan administratīvajā apgabaltiesā, kas atbilstoši Administratīvā procesa likuma ceturtajai sadaļai ir apelācijas instances tiesa. No otras puses, tas ir **administratīvais akts**, jo tiesneša lēmums administratīvā pārkāpuma lietā ir analogs valsts pārvaldes amatpersonas lēmumam, izlemjot lietu pēc būtības. Tā kā lēmumu par Guntas R. sodīšanu pieņēma tiesa, arī šim lēmumam ir divējāda daba.

[8] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants nosaka, ka sūdzību administratīvā pārkāpuma lietā var iesniegt **desmit dienu** laikā no lēmuma pieņemšanas dienas. Jāņem vērā, ka šī norma kodeksā ir ietverta 1984.gadā, tas ir laikā, kad tiesas

lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā augstākas instances tiesā pārsūdzēt nevarēja (šāda iespēja radās tikai pēc 2002.gada 20.jūnija Satversmes tiesas sprieduma). Tātad likumdevējs, radot šo tiesību normu, nav izdarījis apsvērumus attiecībā uz tiesas lēmuma pārsūdzēšanu. Tomēr tā kā pārsūdzēšanai tiesā nav noteikti citi termiņi, tad 281.pantā noteiktais termiņš – desmit dienas – attiecināms arī uz lēmuma pārsūdzēšanu Administratīvajā apgabaltiesā (280.panta pirmās daļas 3.punkts).

[9] Administratīvais process tiesā regulēts Administratīvā procesa likuma C daļā. Šīs daļas trešā sadaļa regulē arī pieteikuma iesniegšanu tiesā, ieskaitot pieteikuma iesniegšanas termiņus. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 188.panta otrajai daļai pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu, ja nav augstākas iestādes (kā tas ir šajā gadījumā), var iesniegt **viena mēneša** laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās dienas. Turklāt konkrētajā situācijā ir pamats apsvērt jautājumu, vai, pārsūdzot rajona tiesas lēmumu Administratīvajā apgabaltiesā, kas ir apelācijas tiesa, nav piemērojama Administratīvā procesa likuma 291.pantā ietvertā norma par apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņu, kas ir **divdesmit dienas** no sprieduma pasludināšanas.

[10] Līdz ar to secināms, ka viens un tas pats faktiskais gadījums – lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu, tai skaitā tiesneša lēmuma pārsūdzēšanas termiņš ir regulēts divos likumos.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 3.panta pirmajai daļai iestādē Administratīvā procesa likumu piemēro, ciktāl citu likumu **speciālajās** tiesību normās nav noteikta cita kārtība. Savukārt šā panta otrā daļa noteic, ka administratīvais **process tiesā notiek saskaņā ar Administratīvā procesa likumu**. Interpretējot abas panta daļas kopsakarā, secināms, ka administratīvajai tiesai tiesas procesā jāvadās tikai no Administratīvā procesa likuma, neņemot vērā speciālajos likumos noteiktās atšķirīgās normas. Citiem vārdiem, Administratīvā procesa likums dod **izsmeļošu** administratīvā tiesas procesa regulējumu, pilnībā aizstājot vecāko regulējumu. Tātad attiecībā uz lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu pārsūdzēšanas termiņiem tiesā ir piemērojama Administratīvā procesa likuma 188.panta otrā daļa vai 291.pants.

[12] No [9] punktā teiktā izriet, ka, ja tiesas pieņemto lēmumu uzskata par administratīvo aktu, to var pārsūdzēt mēneša laikā (Administratīvā procesa likuma 188.panta otrā daļa), savukārt, ja uzskata par tiesas spriedumu – divdesmit dienu laikā (Administratīvā procesa likuma 291.pants). Šādā situācijā, kad termiņš viennozīmīgi nav skaidri izsecināms, lai nodrošinātu Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, jāpiemēro tas termiņš, kas

nosaka **garāku** pārsūdzēšanas periodu. Tātad piemērojams ir administratīvā akta pārsūdzēšanas termiņš – viens mēnesis.

[13] Pārbaudot, vai ir ievērots mēneša termiņš, jāņem vērā, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 188.panta otrajai daļai šis termiņš sāk tecēt no administratīvā akta **spēkā stāšanās** dienas. Savukārt Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmajā daļā noteikts, ka administratīvais akts stājas spēkā ar brīdi, kad tas **paziņots adresātam**, ja ārējā normatīvajā aktā vai pašā administratīvajā aktā nav noteikts citādi.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants noteic, ka sūdzību var iesniegt desmit dienu laikā no **lēmuma pieņemšanas** dienas. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šī norma ir jāskata kopsakarā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 276.pantu, kurš paredz, ka lēmumu **paziņo tūlīt pēc lietas izskatīšanas**. Tas nozīmē, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normas sasaista lēmuma pieņemšanu un lēmuma paziņošanu un vispār neparedz situāciju, kad lēmums pieņemts, nepiedaloties personai, par kuru tas pieņemts. Tādējādi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants nav piemērojams, ja lēmums nav ticis paziņots tūlīt pēc lietas izskatīšanas. Šādos gadījumos saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmo daļu lēmums stājas spēkā līdz ar tā paziņošanu adresātam, un no šīs dienas arī skaitāms pārsūdzēšanas termiņš.

[14] Uz aplokšnes, ar kuru Guntai R. tika nosūtīts Zemgales priekšpilsētas tiesneses 2004.gada 27.februāra lēmums, norādīts 3.marts. Tiesā viņas sūdzība tika saņemta 11.martā. Tātad Gunta R. ir ievērojusi viena mēneša termiņu sūdzības iesniegšanai.

[15] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.aprīļa lēmums, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar Guntas R. sūdzību, nav tiesisks.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a:

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.aprīļa lēmumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar Guntas R. sūdzību par Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2004.gada 27.februāra lēmumu, un nodot Guntas R. sūdzību Administratīvajai apgabaltiesai jautājuma izlemšanai par apelācijas tiesvedības ierosināšanu.

8. Nolēmumi par atteikšanos pieņemt pieteikumu vai tiesvedības izbeigšanu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā

Par pašvaldības lēmuma, ar kuru apstiprināta nomas maksas noteikšanas metodika, tiesisko statusu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

Pašvaldības lēmums, kas nav attiecināms uz viena konkrēta gadījuma tiesisko regulējumu publisko tiesību jomā, nav administratīvais akts.

Lieta Nr. SKA-79

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns,
senatore	J. Briede,
senatore	E. Vernuša

2004. gada 27. aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja pieteicēju Jāņa S., Vitālija F., Olgas K., Aleksandra S., Nikolaja G., Nadeždas U., Nataljas M., Vasilija Z., Svetlanas G., Vasilija D., Veras K., Andra R., Viktora B., Artūra K., Vladimira J. un Valērija B. blakus sūdzību par Latvijas Republikas Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.janvāra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 30.janvārī Jūrmalas pilsētas dome pieņēma lēmumu Nr.51 "Par nomas maksas noteikšanas metodiku", ar kuru tika apstiprināta garāžu nomas maksas noteikšanas metodika.

[2] Par šo Jūrmalas pilsētas domes lēmumu Jānis S., Vitālijs F., Olga K., Aleksandrs S., Nikolajs G., Nadežda U., Natalja M., Vasilij Z., Svetlana G., Vasilij D., Vera K., Andris R., Viktors B., Artūrs K., Vladimirs J. un Valērijs B. (turpmāk – pieteicēji) iesniedza pieteikumu, lūdzot to atcelt. Ar Jūrmalas pilsētas tiesas 2002.gada 3.aprīļa spriedumu pieteikums atzīts par pamatotu un apmierināts, atceļot lēmuma 2. un 4.punktu, ar kuriem atcelts Jūrmalas pilsētas domes 1995.gada 28.decembra lēmums Nr.1624 "Par garāžu telpu nomas maksu" un apstiprināta jaunā garāžu nomas maksas noteikšanas metodika.

[3] Par šo Jūrmalas pilsētas tiesas spriedumu Jūrmalas pilsētas dome 2002.gada 24.aprīlī iesniedza apelācijas sūdzību, norādot, ka nolūkā noslēgt nomas līgumus atbilstoši to tirgus cenai pašvaldība, pieņemot lēmumu Nr.51 "Par nomas maksas noteikšanas metodiku", rīkojusies kā privāto tiesību subjekts.

[4] Izskatot apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 26.janvārī nolēma, ka, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 1.punktu, tiesvedība lietā izbeidzama, jo lietas izskatīšana nav pakļauta tiesai. Tiesa noteica, ka, ņemot vērā to, ka tiesību akta adresāts nav individuāla persona, Jūrmalas domes 2002.gada 30.janvāra pieņemtais lēmums Nr.51 "Par nomas maksas noteikšanas metodiku" ir atzīstams par tiesību aktu ar normatīvu raksturu, bet ne administratīvu aktu. Turklāt minētais lēmums ir piemērojams vairākkārt un nedibina, negroza, nekonstatē un neizbeidz konkrētas tiesiskas attiecības. Sakarā ar to, ka apstrīdētais lēmums ir uzskatāms par normatīvu aktu, personai ir liegtas tiesības to pārsūdzēt tiesā.

[5] 2004.gada 14.februārī pieteicēji iesniedza blakus sūdzību, norādot, ka apelācijas instances tiesas lēmums ir prettiesisks. Pieteicēji uzskata, ka apstrīdētais Jūrmalas pilsētas domes lēmums ir administratīvs akts, jo atbilst visām Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 5.punktā norādītajām pazīmēm. Turklāt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, lai panāktu tiesību normas lietderīgāko un taisnīgāko rezultātu, nav piemērojusi teleoloģisko tulkošanas metodi. Blakus sūdzībā norādīts, ka, ņemot vērā to, ka Jūrmalas pilsētas domes lēmums Nr.51 "Par nomas maksas noteikšanas metodiku" tika pieņemts neilgi pēc ilglaicīgu nomas attiecību tiesiskā pamata izbeigšanās, šā lēmuma adresāti bijuši galvenokārt pieteicēji. Līdz ar to tas uzskatāms par administratīvu aktu.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi", kas bija spēkā apstrīdētā Jūrmalas pilsētas domes lēmuma pieņemšanas brīdī, 5.punktā paredzētajai definīcijai, administratīvais akts ir tiesību akts, ko publisko tiesību jomā izdod iestāde un kas attiecas uz individuālu juridisko vai fizisko personu, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības. No tā izriet, ka administratīvajam aktam ir pieci obligātie elementi: tiesību akts, publisko tiesību joma, izdod iestāde, attiecas uz individuālu personu vai personām, kā arī nodibina, groza, izbeidz vai konstatē tiesiskās attiecības. Šāda administratīvā akta izpratne atbilst arī šobrīd spēkā esošā Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai.

[7] Izvērtējot lietas materiālus, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Jūrmalas pilsētas dome, 2002.gada 30.janvārī pieņemot apstrīdēto lēmumu, rīkojusies privāto tiesību jomā. Likuma "Par pašvaldībām" 14.panta pirmās daļas 2.punktā pašvaldībām ir paredzētas tiesības slēgt darījumus, kā arī veikt citas privāttiesiska rakstura darbības. Ar apstrīdēto lēmumu Jūrmalas pilsētas dome pieņēmusi tās amatpersonām saistošas tiesību normas, kas piemērojamas, veicot privāttiesiskus darījumus – slēdzot pašvaldības īpašumu nomas līgumus.

[8] Vienlaikus Senāta Administratīvo lietu departaments norāda, ka apelācijas instances tiesa pareizi konstatējusi, ka apstrīdētais Jūrmalas pilsētas domes lēmums neattiecas uz individuālu juridisku vai fizisku personu. Konkrētais lēmums neregulē individuālu gadījumu. Ar Jūrmalas pilsētas domes 2002.gada 30.janvārī pieņemto lēmumu Nr.51 pieņemtā nomas maksas noteikšanas metodika var tikt piemērota vairākkārt, slēdzot iepriekš nenoteikta skaita nomas līgumus.

[9] Pamatojoties uz iepriekšminēto, Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka Jūrmalas pilsētas domes 2002.gada 30.janvāra lēmums Nr.51 "Par nomas maksas noteikšanas metodiku" nav administratīvs akts, jo tam trūkst divu obligāto administratīvā akta pazīmju. Proti, šo tiesību aktu publisko tiesību subjekts ir izdevis privāto tiesību jomā, turklāt tas neattiecas uz konkrēta gadījuma tiesisko regulējumu.

[10] ņemot vērā to, ka Jūrmalas pilsētas domes 2002.gada 30.janvāra lēmums Nr.51 ir saistošs domes amatpersonām, slēdzot īpašuma nomas līgumus, un ir vairākkārt piemērojams, tas uzskatāms par iekšēju normatīvu aktu. Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas 72.panta pirmās daļas 2.punktam un 73.panta pirmās daļas 3.punktam atvasinātas publiskas personas, t.i., pašvaldības, orgānam vai iestādes vadītājam ir tiesības pēc savas iniciatīvas savas kompetences jautājumos izdot iekšējus normatīvos aktus, kas nosaka ārēju normatīvo aktu piemērošanas kārtību. Konkrētajā gadījumā, lai efektīvi apsaimniekotu savu nekustamo īpašumu, Jūrmalas pilsētas dome ir pieņēmusi normatīvo aktu, kurā paredzēta vienveidīga prakse Civillikumā noteikto nomas tiesisko attiecību dibināšanā.

[11] Kā nepamatotu Senāta Administratīvo lietu departaments noraida blakus sūdzībā pausto argumentu, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija nav piemērojusi teleoloģisko tiesību normu tulkošanas metodi. Tiesību normas tulkošana tiek ierobežota ar normas tekstu. Līdz ar to, pat piemērojot teleoloģisko tiesību normu tulkošanas metodi, Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 5.punkts nevar tikt

tulkots tādējādi, lai par administratīviem aktiem uzskatītu arī tādus tiesību aktus, kas izdoti privāto tiesību jomā vai kas paredzēti abstrakta skaita gadījumu tiesiskai regulēšanai.

[12] Pastāvot konkrētajiem lietas faktiskajiem apstākļiem, nav nozīmes arī tam, ka Jūrmalas pilsētas domes lēmums pieņemts neilgi pēc ilglaicīgu nomas attiecību tiesiskā pamata izbeigšanās.

[13] Vadoties pēc iepriekšminētajiem apsvērumiem, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.janvāra lēmums atzīstams par likumīgu un pamatotu un atstājams spēkā negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.janvāra lēmumu negrozītu, bet blakus sūdzību noraidīt.

Par pašvaldības lēmumu privāttiesību jomā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

Pašvaldības lēmumi attiecībā uz komersantu, kura kapitāldaļu turētāja ir šī pašvaldība, ir lēmumi privāto tiesību jomā. Tie nav pārsūdzami kā administratīvie akti.

Lieta Nr. SKA-80

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties Arvīda B. pārstāvim I.Gailumam un Ķekavas pagasta padomes pārstāvim A.Zemītim,

2004.gada 27.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Arvīda B. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 18.marta lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas lēmums par atteikumu pieņemt pieteikumu par Ķekavas pagasta padomes 2004.gada 23.janvāra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ķekavas pagasta padome ar savu 2004.gada 23.janvāra lēmumu Nr.1 nolēmusi sasaukt SIA "Olekte" dalībnieku ārkārtas sapulci un noteikusi darba kārtību, kurā bija iekļauta SIA "Olekte" valdes atcelšana un jaunas valdes locekļu iecelšana.

[2] Arvīds B., Donāts K. un Staņislava Marija S. (turpmāk tekstā – pieteicēji) iesnieguši Administratīvajai rajona tiesai pieteikumu par Ķekavas pagasta padomes 2004.gada 23.janvāra lēmuma atcelšanu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesneses 2002.gada 6.februāra lēmumu nolemts atteikt pieņemt pieteicēju pieteikumu. Par šo lēmumu pieteicēji 2004.gada 11.februārī iesnieguši Administratīvajā apgabaltiesā blakus sūdzību.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 18.marta lēmumu ir nolēmusi Administratīvās tiesas tiesneses lēmumu atstāt negrozītu, bet pieteicēju blakus sūdzību noraidīt. Lēmums pamatots ar argumentu, ka pārsūdzētais lēmums nav administratīvais akts šādu iemeslu dēļ:

[4.1] Ķekavas pagasta padome, pieņemot apstrīdēto lēmumu, darbojusies privāto tiesību jomā, nevis realizējusi valsts pārvaldes kompetenci;

[4.2] pieteicēji nav uzskatāmi nedz par pašvaldības darbiniekiem, nedz tai īpaši pakļautām personām Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas izpratnē.

[5] Arvīds B. par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu iesniedzis blakus sūdzību un lūdzis Senāta Administratīvo lietu departamentu atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneses un Administratīvās apgabaltiesa lēmumu un izlemt jautājumu pēc būtības. Blakus sūdzību Arvīds B. pamatojis ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Likums "Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām" nav privāto tiesību novada normatīvais akts, jo ļauj šādas sabiedrības dibināt tikai valstij vai pašvaldībām. Uz šo sabiedrību vadību attiecināms likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" un citi likumi. Tāpēc jāsecina, ka pašvaldības un kapitālsabiedrības attiecības ir arī publiski tiesiskas.

[5.2] Tas, ka atbildētājs ir kapitāla daļu turētājs, nedod tam privātautonomiju.

[5.3] Ķekavas pagasta padome sākotnēji pieņēma administratīvo aktu, kas noteica atcelt valdi, sasaucot sapulci, bet pēc tam darbojās privāto tiesību sfērā, realizējot pieņemto lēmumu. Tas nemaina pieņemta lēmuma publiski tiesisko dabu.

[5.4] Apgabaltiesa, secinot, ka valdes locekļi nav uzskatāmi par īpaši pakļauto personu, nav ņēmusi vērā, ka Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa ietver vārdus "kā arī cits lēmums". Pietiek, ka ar lēmumu tiek izbeigts īpaši pakļautas personas tiesiskais statuss.

[5.5] Tiesa nav motivējusi, kāpēc pašvaldības kapitālsabiedrības valdes loceklis nav uzskatāms par īpaši pakļauto personu. No likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" vairākiem pantiem izriet, ka šīs personas ir amatpersonas un tām ir dažādi ierobežojumi. Arī likums "Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām" valdes locekļiem noteic īpašu pakļautību. Tāpēc tās uzskatāmas par īpaši pakļautajām personām.

[6] Tiesas sēdē Arvīda B. pārstāvis uztur blakus sūdzību saskaņā ar tās motīviem. Ķekavas pagasta padomes pārstāvis lūdz sūdzību noraidīt.

Motīvu daļa

[7] Senāta Administratīvo lietu departaments piekrīt blakus sūdzības iesniedzēja argumentiem [5.1] un [5.2], ka pašvaldības un kapitālsabiedrības attiecības ir ne tikai privāttiesiskas, bet arī publiski tiesiskas. Tāpat departaments piekrīt, ka pašvaldība tikai izņēmuma gadījumos drīkst darboties kā uzņēmējs un ka, darbojoties privāto tiesību jomā, tā netiek atbrīvota no publisko tiesību saistībām. Taču

strīds ir nevis par to, vai pašvaldība vispār darbojas kā publisko tiesību subjekts, bet gan, vai, pieņemot apstrīdēto lēmumu, iestāde darbojās publisko jomā.

[8] Kā savā lēmumā pamatoti norādījusi apgabaltiesa, ar kapitālsabiedrības darbību saistītais lēmums nav uzskatāms par tādu, kuru pieņemot, Ķekavas pagasta padome būtu realizējusi valsts pārvaldes kompetenci. Tāpēc nevar piekrist blakus sūdzībā norādītajam argumentam [5.3], ka sākotnēji tika pieņemts administratīvais akts, uz kura pamata pēc tam tiek dibinātas privātās tiesības. Neviena no darbībām – ne lēmums, par kuru lietā ir strīds, ne šī lēmuma iespējamā izpilde – nav uzskatāma par darbību publisko tiesību jomā. Kā norāda vācu zinātnieks F.J.Paine, uz kuru savā sūdzībā atsaucies arī Arvīds B., valsts **uzņēmumu darbība ir pakārtota privātajām tiesībām**, jo nepastāv publisko tiesību sabiedrība ar ierobežotu atbildību (Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Rīga: TNA, 2002, 55.lpp.). Tātad kapitāla daļu turētājas, kas šajā gadījumā ir pašvaldība, lēmumi, kas tiek pieņemti attiecībā uz SIA "Olekte", ir lēmumi privāto tiesību jomā. Šī iemesla dēļ tie nav pārsūdzami kā administratīvie akti, kuru neatņemama pazīme ir publiskās tiesības.

[9] Turklāt pārsūdzētais lēmums nesatur galīgu regulējumu un arī šī iemesla dēļ nav uzskatāms par administratīvo aktu. Administratīvais akts ir tiesību akts, kas rada tiešas tiesiskās sekas uz āru. Taču pārsūdzētais lēmums attiecas uz dalībnieku sapulces sasaukšanu. Tātad tas ir procesuālas dabas iekšējs lēmums un pats par sevi nerada tiešas sekas pieteicējam.

[10] Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt blakus sūdzībā minētajam argumentam [5.4], ka pietiek ar to, ka lēmums izbeidz personas tiesisko statusu, lai to uzskatītu par administratīvo aktu.

Administratīvā procesa likumā administratīvais akts ir definēts 1.panta trešajā daļā. Definīcijas pirmie divi teikumi nosaka: 1. Administratīvais akts ir uz āru vērstas tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju. 2. Administratīvais akts ir arī lēmums par iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa nodibināšanu, maiņu, izbeigšanu un šīs personas disciplināro sodīšanu, kā arī cits lēmums, ja tas būtiski ierobežo iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības.

Jāņem vērā, ka administratīvā akta definīcijas otrais teikums, tai skaitā vārdi "kā arī cits lēmums", ir jālasa kopā ar definīcijas pirmo teikumu. Otrais un pārējie teikumi šajā definīcijā ir tikai paskaidrojoši.

Tāpēc arī otrajā teikumā minētajam "citam lēmumam" ir jāatbilst pirmajā teikumā minētajām pazīmēm, tai skaitā, tam ir jābūt izdotam publisko tiesību jomā. Kā jau minēts iepriekš [8], pārsūdzētais lēmums nav izdots publisko tiesību jomā, tātad nav uzskatāms par administratīvo aktu.

[11] Ar īpaši pakļautajām personām, kas minētas administratīvā akta definīcijā, saprot personas, kas lielākā mērā nekā parasti indivīdi ir pakļauti dažādiem ierobežojumiem un no kuriem tiek prasīti īpaši tiesiski pienākumi. Tās, piemēram, ir ierēdņi, karavīri, notiesātās personas. Šīs attiecības vienmēr ir publiski tiesiskas. No likuma "Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām" šādas attiecības starp pašvaldību un valdes locekļiem neizriet. Tas vien, ka persona ir valsts amatpersona kāda likuma izpratnē, nenozīmē, ka tā ir īpaši pakļautā persona. Piemēram, arī Valsts prezidents ir valsts amatpersona likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" izpratnē, taču tas nenozīmē, ka viņš ir īpaši pakļautā persona administratīvā procesa izpratnē.

[12] Izejot no iepriekš minētajiem argumentiem, Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās tiesas lēmums ir pareizs un nav atceļams.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmo punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 18.marta lēmumu, Arvīda B. blakus sūdzību noraidīt.

Par bāriņtiesas atzinuma juridisko dabu Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas izpratnē

Bāriņtiesas atzinums par bērna aizgādību, kas sniegts pēc tiesas pieprasījuma laulības šķiršanas lietā nav administratīvais akts. Šis bāriņtiesas atzinums nav izpildāms piespiedu kārtā un nav saistošs tiesai, izlemjot jautājumu par bērna aizgādību.

Lieta Nr. SKA-125

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Robertam D., viņa pārstāvim zvērinātam advokātam R.Sjademe un atbildētāja Rīgas bāriņtiesas pārstāvei K.Zaulai,

2004.gada 11.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Roberta D. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.aprīļa lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība lietā, kas ierosināta pēc Roberta D. sūdzības par Rīgas bāriņtiesas atzinuma atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa E.Ķ.-D. un Roberta D. laulības šķiršanas lietā pieprasīja atzinumu Rīgas bāriņtiesai par aizgādības tiesību piešķiršanu pār nepilngadīgo A.T.D. un saskarsmes tiesību izmantošanu. 2003.gada 23.aprīlī bāriņtiesa sniedza atzinumu Nr.1-6/680, ka bērna interesēs ir atsevišķu aizgādību pār nepilngadīgo piešķirt bērna mātei E.Ķ.-D. un Robertam D. (turpmāk – pieteicējs) izmantot saskarsmes tiesību ar nepilngadīgo dēlu, kā arī noteica vēlamo saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību.

[2] Uzskatot minēto atzinumu par prettiesisku, pieteicējs 2003.gada 21.maijā iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, norādot, ka Rīgas bāriņtiesa atzinumā nav pamatojusi, kāpēc bērna interesēs ir piešķirt atsevišķu aizgādību E.Ķ.-D., nav devusi atzinumu par saskarsmes tiesības izmantošanas laikiem un nav pamatojusi vietas izvēli. Šāds atzinums aizskarot pieteicēja tiesības un nelikumīgi liedzot iespējas pilnīgi realizēt viņa saskarsmes tiesību, kas viņam pienākas saskaņā ar likumu. Pieteicējs lūdz atzīt minēto

atzinumu par prettiesisku, uzlikt par pienākumu atcelt šo lēmumu un pieņemt jaunu atzinumu lietā.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2003.gada 24.novembrī pieteicēja sūdzību noraidījusi.

[3] Skatot lietu pēc Roberta D. apelācijas sūdzības, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 27.aprīlī tiesvedību lietā izbeigusi.

Apgabaltiesa konstatējusi, ka Rīgas bāriņtiesa sniegusi atzinumu pēc Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas pieprasījuma sakarā ar E. Ķ.-D. prasības pieteikumu pret Robertu D. par laulības šķiršanu. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 239.panta otrās daļas noteikumiem jautājumos par aizgādības tiesību piešķiršanu, bērna aprūpi un saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību tiesa pieprasa bāriņtiesas atzinumu. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 89.panta pirmo daļu un 126.pantu tiesa minēto atzinumu vērtē kā pierādījumu laulības šķiršanas lietā. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka bāriņtiesas atzinums nav uzskatāms par administratīvo aktu Administratīvā procesa likuma izpratnē un tas nav pārsūdzams tiesā saskaņā ar likuma "Par bāriņtiesām un pagasttiesām" 24.pantu.

[4] Roberts D. par minēto lēmumu 2004.gada 5.maijā iesniedzis blakus sūdzību, kurā analizējis lietas faktiskos apstākļus un norādījis, ka apgabaltiesa nepamatoti secinājusi, ka bāriņtiesas atzinums nav pārsūdzams. Bāriņtiesa šo aktu izdevusi tiesas sēdē, piedaloties ieinteresētajām personām, izskatot lietu un pieņemot lēmumu, kas ierobežojot viņa tiesības. Par valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju amatpersonu rīcību, ko var pārsūdzēt tiesā, uzskatāma koleģiāla vai vienpersonīga rīcība, kuras rezultātā fiziskai vai juridiskai personai nelikumīgi liegtas iespējas pilnīgi vai daļēji realizēt tiesības, ko tai piešķir likums vai cits normatīvs akts. Līdz ar to, pēc pieteicēja domām, bāriņtiesas atzinums atzīstams par administratīvo aktu, kas pēc vispārējiem principiem ir pārsūdzams.

Minēto apsvērumu dēļ pieteicējs lūdz Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.aprīļa lēmumu atcelt un nodot lietu izskatīšanai Administratīvajā apgabaltiesā.

[5] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis uzturēja blakus sūdzību un paskaidroja, ka bāriņtiesas atzinumā ir konstatēti būtiski fakti, līdz ar ko pieteicējam esot ierobežotas tiesības uz taisnīgu tiesu. Bāriņtiesa esot pārkāpusi arī privātpersonu tiesību ievērošanas principu, bāriņtiesas pienākums bijis sniegt taisnīgu atzinumu. Bāriņtiesa esot pārkāpusi arī tiesiskuma principu. Atzinums pieņemts ar mērķi aizsargāt bērna intereses, bet neesot motivēts, kāpēc tieši šāds lēmums ir bērna interesēs. Tiesu prakse civillietās esot izveidojusies tāda, ka tiesa nepārbauda faktus, kas minēti atzinumā. Tāpēc bāriņtiesas atzinums esot atceļjams.

Bāriņtiesas pārstāve K.Zaula blakus sūdzību neatzina un paskaidroja, ka bāriņtiesas atzinums ir tās viedoklis par to, kā bērna interesēs būtu izlemjams strīdīgais jautājums, nevis administratīvais akts. Tiesas civillietā bāriņtiesas atzinumu vērtējot kā pierādījumu.

Motīvu daļa

[6] 1995.gada 13.jūnija Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 5.pants, kas bija piemērojams laikā, kad Rīgas bāriņtiesa deva pārsūdzēto atzinumu, noteica, ka administratīvais akts ir tiesību akts, ko publisko tiesību jomā izdod iestāde un kas attiecas uz individuālu juridisko vai fizisko personu, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības. Tādējādi ne katrs lēmums, ko iestāde pieņem publisko tiesību jomā attiecībā uz individuālu personu, ir atzīstams par administratīvu aktu. Lēmums atzīstams par administratīvu aktu tikai tad, ja tas nodibina, groza, konstatē vai izbeidz konkrētas tiesiskās attiecības.

[7] Lietā netiek apstrīdēts fakts, ka pārsūdzēto atzinumu bāriņtiesa devusi pēc tiesas pieprasījuma laulības šķiršanas lietā. Līdz ar to pārsūdzētais lēmums nesatur galīgo regulējumu, tas nav izpildāms piespiedu kārtā un apgabaltiesa pareizi konstatējusi, ka atzinums nav administratīvais akts.

[8] Bāriņtiesas atzinums nav tiesai saistošs, izlemjot jautājumu par bērna aizgādību. Civilprocesa likuma 126.pants noteic, ka pašvaldības iestādes atzinumu tiesa novērtē kā pierādījumu un tiesas nepievienošanās atzinumam motivējama lietā pieņemtajā spriedumā vai lēmumā. Līdz ar to pieteicējam ir tiesības lietā, kas tiek izskatīta civilprocesuālā kārtībā, iesniegt pierādījumus savu iebildumu apstiprināšanai pret bāriņtiesas lēmumu. Tādējādi galīgo lēmumu strīdus jautājumā pieņems tiesa, izskatot konkrēto civillietu. Bāriņtiesas atzinums pats par sevi neko nemaina strīdā iesaistīto personu tiesiskajās attiecībās. Tādējādi, pēc Administratīvā departamenta domām, nav pamata uzskatīt, ka minētais bāriņtiesas lēmums, kurā izteikts bāriņtiesas viedoklis par aizgādības tiesībām un tēva saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību, būtu ierobežojis pieteicēja tiesības. Pieteicēja argumenti šajā aspektā atzīstami par nepamatotiem.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 3.pantu administratīvais process notiek saskaņā ar Administratīvā procesa likumu. Savukārt atbilstoši 184.pantam pieteikumu tiesā var iesniegt par administratīvo aktu, nevis jebkuru iestādes lēmumu pārvaldes jomā. Apgabaltiesa, izanalizējot lietas materiālus, nākusi pie pamatota secinājuma, ka pārsūdzētais lēmums nav administratīvais akts. Līdz

ar to pieteikums par šo lēmumu nav pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā un tiesvedība izbeidzama.

[10] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas lēmums ir atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 27.aprīļa lēmumu atstāt negrozītu, Roberta D. blakus sūdzību noraidīt.

Par citas tiesas vai citas tiesas tiesneša lēmuma nozīmi administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmā daļa un 191.panta pirmās daļas 1.punkts)

Ilgs tiesvedības process tiesā atsevišķos gadījumos pats par sevi var būt Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantēto cilvēktiesību pārkāpums. Tomēr šādu pārkāpumu nevar kontrolēt kāda cita nacionālā tiesa, kā tikai tā, kuras tiesvedībā atrodas konkrētā lieta.

Tiesa nav izpildvaras, bet gan ir tiesu varas sastāvdaļa. Tādējādi tiesa nav uzskatāma par iestādi Administratīvā procesa likuma izpratnē un tiesneša lēmums par lietas nozīmēšanu izskatīšanai uz noteiktu datumu nav pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.

Lieta Nr. SKA-135

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,
piedaloties pieteicējam Jurim L.,	

2004.gada 17.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Jura L. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 11.maija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikumu pieņemt Jura L. pieteikumu par likumā noteikto tiesību ignorēšanu valsts un pašvaldību institūcijās, demokrātiskas, tiesiskas valsts pamatprincipu un cilvēktiesību pārkāpumiem.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 4.martā Juris L. iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par likumā noteikto tiesību ignorēšanu valsts un pašvaldību institūcijās, demokrātiskas, tiesiskas valsts pamatprincipu un cilvēktiesību pārkāpumiem.

Pieteikumā norādīts, ka pēc Jura L. atbrīvošanas no brīvības atņemšanas iestādes netika ievērotas Latvijas Soduzpildes kodeksa 118.pantā paredzētās tiesības uz vienreizēju pabalstu, sezonai atbilstošu apģērbu un apaviem. Netika garantētas Latvijas Soduzpildes kodeksa 119.paredzētās tiesības tikt nodrošinātam ar darbu un dzīvojamo platību. Jurim L. atteikts slēgt laulību. Sakarā ar atrašanos ieslodzījumā Jurim L. nebija iespējas saņemt privatizācijas

sertifikātus, sakarā ar ko griežies Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā ar sūdzību par amatpersonu nelikumīgu rīcību. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa viņa sūdzību noraidījusi. Jura L. apelācijas sūdzība par minēto spriedumu nozīmēta izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā 2005.gada 25.aprīlī. Juris L. uzskata, ka pārkāpts Satversmes 1. , 91. , 92. , 105. , 109. , 110.pants, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. , 12. , 13.pants, konvencijas Pirmā protokola 1.pants. Pieteicējs prasa nodrošināt demokrātiskas, tiesiskas valsts pamatprincipu, it īpaši cilvēktiesību ievērošanu, lūdz konstatēt, ka pārkāpts Satversmes 1.pants, viņa pamattiesības, un kā atlīdzinājumu no Latvijas Republikas par nodarīto morālo un materiālo kaitējumu lūdz piedzīt 51 470 latus.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 8.marta lēmumu atteikusi pieņemt Jura L. pieteikumu.

[3] Izskatījusi Jura L. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 11.maija lēmumu blakus sūdzību noraidīja un Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu atstāja negrozītu.

Tiesa uzskatīja, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punktu viens no Administratīvā procesa likuma mērķiem ir pakļaut tiesu varas kontrolei tādas izpildvaras darbības, kuras attiecas uz konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām. Administratīvā procesa kārtībā lietu var izskatīt tikai tad, ja var konstatēt, kādā tieši veidā ar konkrētas iestādes darbību (bezdarbību) ir noticis individuāli noteiktas personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Turklāt tiesa kontroli veic pēc tam, kad attiecīgo iestādes lēmumu ir apstrīdēšanas kārtībā pārskatījusi augstāka iestāde, izņemot, ja tiesību normās noteikts, ka personai uzreiz jāgriežas tiesā. Ja persona pārsūdz nevis administratīvo aktu, bet iestādes bezdarbību (faktisko rīcību saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 89.panta otro daļu), arī tad tiesā ir konkrēti jānorāda, kuras iestādes bezdarbība kādā sakarā tiek pārsūdzēta. Tā kā ne pieteikumā, ne blakus sūdzībā, ne arī tiesas sēdē sniegtajos paskaidrojumos Juris L. nebija norādījis, kādas konkrētas iestādes izdotu administratīvo aktu vai faktisko rīcību viņš pārsūdz, turklāt tiesā norādīja, ka nevēlas to šajā procesā darīt, Administratīvā apgabaltiesa konstatēja, ka tiesā iesniegtā pieteikuma priekšmets nav konkrētu administratīvi tiesisko attiecību pakļaušana izskatīšanai tiesā.

Administratīvā apgabaltiesa arī atzina, ka pieteikums daļā par Rīgas apgabaltiesas tiesneša lēmumu Jura L. apelācijas sūdzību nozīmēt izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā uz 2005.gada 25.aprīli nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Tiesneša lēmums par lietas nozīmēšanu izskatīšanai ir uzskatāms par iekšēju procesuālu lēmumu tiesvedības ietvaros un nav ietverams nevienā no Administratīvā procesa likuma 184.pantā norādītajiem pieteikuma priekšmetiem.

Tātad lieta šajā pieteikuma daļā nav skatāma administratīvā procesa kārtībā.

Administratīvā apgabaltiesa arī atzina, ka Juris L. nav pārsūdzējis nevienu konkrētu administratīvo aktu vai faktisko rīcību, tādēļ viņam nerodas tiesības uz atlīdzinājumu pēc Administratīvā procesa likuma 93.panta.

[4] Juris L. par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 11.maija lēmumu iesniedzis blakus sūdzību. Blakus sūdzībā norādīts:

[4.1] Administratīvā apgabaltiesa nepareizi norādījusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 89.panta otro daļu ir konkrēti jānorāda, kuras iestādes bezdarbība kādā sakarā tiek pārsūdzēta. Minētā norma tikai izskaidro iestādes faktiskās rīcības jēdzienu.

[4.2] Pieņemot lēmumu par Jura L. apelācijas sūdzības nozīmēšanu izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā uz 2005.gada 25.aprīli, tikušas pārkāptas tiesības uz pieejamību taisnīgai tiesai saprātīgos termiņos. Līdz ar to ir pārkāpts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13.pants, 6.panta pirmā daļa.

[5] Tiesas sēdē Juris L. uzturēja blakus sūdzību. Papildus blakus sūdzībā minētajam argumentiem Juris L. norādīja, ka uzskata, ka tiesa ir valsts iestāde, par kuru administratīvā tiesa var veikt kontroli.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 324.pantam par blakus sūdzību pieņemtais lēmums ir pārsūdzams tad, ja ar to atteikts pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz 191.panta pirmās daļas 1. un 8.punktu. Atbilstoši 1.punktam tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Konkrētajā lietā uz minētā punkta pamata tika atteikts pieņemt Jura L. pieteikumu daļā par Rīgas apgabaltiesas tiesneša lēmumu nozīmēt Jura L. apelācijas sūdzību izskatīšanai uz 2005.gada aprīli.

Senāts var izskatīt blakus sūdzību tikai šajā daļā. Pārējā daļā lēmums stājas spēkā tā pieņemšanas brīdī. Tāpēc Administratīvo lietu departaments neskata blakus sūdzībā **[4.1]** minēto argumentu par Administratīvā procesa likuma 89.panta piemērošanu.

[7] Juris L. blakus sūdzībā norādījis **[4.2]**, ka Rīgas apgabaltiesas tiesneša lēmums nozīmēt apelācijas sūdzību izskatīšanai uz 2005.gada aprīli aizskar Jura L. tiesības, kuras nostiprinātas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā. Konvencijas 6.panta pirmās daļas pirmais teikums nosaka: "Ikvienam ir tiesības, nosakot civilo tiesību un pienākumu vai viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību, uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā likumā noteiktā tiesā." Savukārt konvencijas 13.pants nosaka: "Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas

šajā Konvencijā, tiek pārkāptas, ir efektīvas aizsardzības nodrošinājums valsts institūcijās, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot dienesta pienākumus."

[8] Administratīvo lietu departaments piekrīt blakus sūdzības iesniedzējam, ka ilgs tiesvedības process tiesā atsevišķos gadījumos pats par sevi var būt Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantēto cilvēktiesību pārkāpums. Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākās lietās pret dažādām valstīm atzinusi šāda veida cilvēktiesību pārkāpumu. Tai skaitā konvencijas 6.panta pirmās daļas pārkāpums tika atzīts lietā *Lavents pret Latviju* (2002.gada 28.novembra spriedums). Tomēr nevienā spriedumā Eiropas Cilvēktiesību tiesa nav norādījusi, ka šādu pārkāpumu var kontrolēt kāda cita nacionālā tiesa.

[9] Administratīvajā procesā lietu var skatīt tikai Administratīvā procesa likuma noteiktajos gadījumos un kārtībā. Šī likuma 31.panta pirmajā daļā noteikts, ka pieteicējs administratīvajā procesā tiesā var būt privātpersona, kura griežas tiesā, lai tā veiktu kontroli pār **iestādes** izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu. Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā ir īpaši norādīts, ka **tiesu nolēmumi nav administratīvie akti**. Arī likuma "Par tiesu varu" 7.panta pirmajā daļā noteikts, ka administratīvajās lietās tiesa veic kontroli pār **izpildvaras** darbību. Tikai lēmumi, kas pieņemti izpildvaras jomā, ir apstrīdami un pārsūdzami Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā. Tiesa nav izpildvaras, bet gan ir tiesu varas sastāvdaļa. Tādējādi tiesa nav uzskatāma par iestādi Administratīvā procesa likuma izpratnē un tiesneša lēmums par lietas nozīmēšanu izskatīšanai uz noteiktu datumu nav pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.

[10] Ņemot vērā iepriekšēikto, Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka pieteikums attiecībā uz Rīgas apgabaltiesas tiesneša lēmumu par lietas nozīmēšanu izskatīšanai uz 2005.gada 25.aprīli nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, ir pareizs.

Juris L., pamatojot steidzamību, var vērsties tiesā ar lūgumu pasteidzināt viņa lietas izlemšanu. Tāpat Juris L. var izmantot Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 8.panta ceturtā daļā noteiktās tiesības lūgt tiesu pārsūtīt administratīvo lietu Administratīvajai apgabaltiesai.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a:

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 11.maija lēmumu, bet Jura L. blakus sūdzību noraidīt.

Par iespēju pārsūdzēt zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumu un rīcību administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 2.pants, Zemesgrāmatu likuma 97. , 98.pants)

Sūdzības par zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumiem un viņu rīcību attiecībā uz tiesību nostiprinājumu zemesgrāmatā vai to dzēšanu nav izskatāmas administratīvā procesa kārtībā.

Lieta Nr. SKA-149

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I. Skultāne,
senatore	M.Zāģere,

piedaloties pieteicējai Inesei Š.,

2004. gada 13.jūlijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Ineses Š. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 26.marta lēmums par atteikšanos pieņemt Ineses Š. pieteikumu par Rīgas pilsētas Zemesgrāmatu nodaļas prettiesisku rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 26.marta lēmumu atteikts pieņemt Ineses Š. pieteikumu, kurā lūgts atzīt, ka Rīgas apgabaltiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesneses 2001.gada 10.janvāra lēmumam par pamatu bija nelikumīga rīcība no zemesgrāmatu nodaļas tiesneša puses un lūgts piedzīt atlīdzību par morālo kaitējumu. Pieteikumā norādīts, ka Zemesgrāmatu nodaļas tiesneses rīcība, pieņemot nostiprinājuma lūgumu no dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "Pavadonis" nekustamā īpašuma Viršu ielā (..), Rīgā, ierakstīšanai zemesgrāmatā, ir nelikumīga, jo pārkāpts Zemesgrāmatu likuma 77.pants.

[2] Par minēto lēmumu Administratīvajā apgabaltiesā blakus sūdzību iesniegusi Inese Š., lūgusi to atcelt.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 26.marta lēmums.

[3.1] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka administratīvā procesa kārtībā nav pārsūdzamas zemesgrāmatu nodaļu tiesnešu procesuālās darbības (lēmumi), kas veiktas pirms lēmuma

pieņemšanas konkrētajā lietā, jo tiesu (arī tiesnešu) nolēmumi nav administratīvie akti, tos nevar pārsūdzēt administratīvā procesa kārtībā.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu blakus sūdzību iesniegusi Inese Š., lūdz lēmumu atcelt un nodot sūdzību jaunai izskatīšanai.

[4.1] Blakus sūdzības iesniedzēja uzskata, ka zemesgrāmata ir valsts iestāde un tiesību subjekts, kurai ar normatīvu aktu ir piešķirtas noteiktas publiskās varas pilnvaras pārvaldes jomā. Uzskata, ka pirmās un otrās instances tiesa ir sajaukusi jēdzienus – rīcība un tiesas lēmums, kas nedod iespēju pieteicējai aizstāvēt savas tiesības un tiesiskās intereses, kuras ir aizskartas ar zemesgrāmatas faktisko rīcību.

[4.2] Tiesa nav nodrošinājusi Administratīvā procesa likuma pamatmērķa pildīšanu, tāpat nav nodrošinājusi tiesiskuma un demokrātiskās iekārtas principu.

[5] Tiesas sēdē Inese Š. uztur iesniegto blakus sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Motīvu daļa

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas pirmo punktu tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[6.1] Inese Š. pieteikumā ir lūgusi atzīt par nelikumīgu Rīgas pilsētas Zemesgrāmatu nodaļas tiesneses rīcību, kas veikta, izpildot Zemesgrāmatu likuma 77.panta prasības. Kā redzams no lietas materiālos (lietas 13.lpp.) esošā nostiprinājuma lūguma, nostiprinājuma lūdzējs ir bezpeļņas organizācijas dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "Pavadonis" kooperatīva priekšsēdētājs V.Kagainis. Atbilstoši Zemesgrāmatu likuma 97.pantam persona, kas lūgusi nostiprinājumu, var pārsūdzēt zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumu, ja ar to nostiprinājuma lūgums visumā vai daļai atstāts bez ievērības vai nav izpildīts tā, kā bija lūgts. **Pārējās personas nostiprinājuma lūgumu var apstrīdēt vienīgi prasības kārtībā.** Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa ir pamatoti atzinusi, ka Inese Š. minēto nostiprinājumu var apstrīdēt prasības kārtībā saskaņā ar Civilprocesa likuma nosacījumiem.

[6.2] Blakus sūdzībā norādīts, ka pirmās un otrās instances tiesa jauc jēdzienus – rīcība un tiesas lēmums, kaut gan konkrētajā gadījumā zemesgrāmatu tiesneša rīcības rezultāts ir pieņemtais lēmums. Bez tam saskaņā ar Zemesgrāmatu likuma 98.pantu sūdzības par zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumiem (97.p.) un viņa rīcību jāiesniedz Tiesu palātai divu nedēļu laikā no dienas, kad

ieinteresētā persona saņēmusi lēmumu, vai no tās dienas, kad notikusi pārsūdzamā rīcība, ievērojot blakus sūdzību iesniegšanai noteikto kārtību Civilprocesa likumā.

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 2.pantu šā likuma pamatmērķi ir:

1) nodrošināt demokrātiskas, tiesiskas valsts pamatprincipu, it sevišķi cilvēktiesību, ievērošanu konkrētās publiski tiesiskajās attiecībās starp valsti un privātpersonu;

2) pakļaut neatkarīgas, objektīvas un kompetentas tiesu varas kontrolei izpildvaras darbības, kuras attiecas uz konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu;

3) nodrošināt tiesību normu tiesisku, precīzu un efektīvu piemērošanu publiski tiesiskajās attiecībās.

[7.1] Savukārt likuma "Par 1937.gada 22.decembra Zemesgrāmatu likuma spēka atjaunošanu un spēkā stāšanās kārtību" 2.pants nosaka, ka zemesgrāmatu nodaļas tiek izveidotas saskaņā ar šā likuma pielikumu nekustamo īpašumu reģistrēšanai, kā arī ar tiem saistīto tiesību nostiprināšanai. **Zemesgrāmatu nodaļas ietilpst tiesu sistēmā un pastāv pie apgabaltiesām.** Zemesgrāmatu likums ir speciālais likums, kas nosaka lietu virzību zemesgrāmatu nodaļā, pieņemto lēmumu un rīcības pārsūdzēšanas kārtību, kura minēta iepriekš [6.1], [6.2].

[7.2] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pamatota ir Administratīvās apgabaltiesas norāde lēmumā, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai tiesu nolēmumi nav administratīvi akti, līdz ar to tos nevar pārsūdzēt administratīvā procesa kārtībā, arī zemesgrāmatu nodaļu tiesnešu procesuālās darbības, kas veiktas pirms lēmuma pieņemšanas konkrētajā lietā, nav pārsūdzamas administratīvā procesa kārtībā.

[8] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmums ir atstājams negrozīts, bet Ineses Š. blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu, Ineses Š. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

**Par Valsts valodas centra atzinumu kā administratīvo aktu
(Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un
Ministru kabineta 2004.gada 2.marta noteikumu Nr.114
"Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu
valodā, kā arī to identifikāciju" 142.punkts)**

*Valsts valodas centra atzinums par personvārdu atveidošanu latviešu
valodā, kaut arī formāli neietver tiešas sekas, ir uzskatāms par galīgo
atteikumu grozīt nodibinātās tiesiskās attiecības un tādējādi atzīstams
par administratīvo aktu.*

*Gadījumos, kad ir grūti novilkt robežu starp administratīvajiem aktiem
un tiesību instrumentiem, kas nav saistoši, ir jāizšķiras par labu
indivīdam, lai tas varētu maksimāli aizstāvēt savas tiesības.*

Lieta Nr. SKA-190

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu
departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,
piedaloties Leonīda Raihmana pārstāvei I.Raihmanei,	

2004.gada 3.augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī
36, izskatīja Leonīda Raihmana blakus sūdzību par Administratīvās
apgabaltiesas 2004.gada 16.jūlija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts
Administratīvās rajona tiesas lēmums par atteikumu pieņemt
ieteikumu par Valsts valodas centra 2004.gada 18.februāra atzinumu
Nr.20.1-12/11.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada februārī Leonīds Raihmanis griezies Valsts valodas
centrā ar lūgumu sniegt atzinumu, norādot, ka viņa vārds un uzvārds
valsts valodā rakstāms kā "Leonid Raihman". 2004.gada 20.februārī
viņš saņēmis atzinumu Nr.20.1-12/11 ar atteikumu apmierināt
lūgumu. Leonīds Raihmanis apstrīdējis šo lēmumu Tieslietu ministrijā,
bet Tieslietu ministrija ar 07.04.2004. lēmumu Nr.1-10/203-R Valsts
valodas centra lēmumu ir apstiprinājusi.

[2] Ar 2004.gada 6.maija pieteikumu Leonīds Raihmanis vērsies
Administratīvajā rajona tiesā, norādot, ka Valsts valodas centra
atzinums ir administratīvais akts, ka tas ir pretrunā Satversmes 91. un
114.pantam un starptautiskajiem līgumiem.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 10.maija
lēmumu atteikusi pieņemt Leonīda Raihmana pieteikumu.

[4] Izskatījusi Leonīda Raihmana blakus sūdzību, Administratīvā
apgabaltiesa ar 2004.gada 16.jūlija lēmumu blakus sūdzību noraidīja
un Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu atstāja negrozītu.
Apgabaltiesa uzskatīja, ka Valsts valodas centra atzinums personas
apliecinoša dokumenta izsniegšanas procesā ir uzskatāms par
starplēmumu, kas nav pārsūdzams tiesā kā patstāvīgs
administratīvais akts. Tāpat apgabaltiesa uzskatīja, ka atzinums ir tikai
latviešu gramatikas speciālistu objektīvs viedoklis par vārda un
uzvārda rakstību un tas nenodibina tiesiskās attiecības. Apgabaltiesa
norādīja, ka starplēmuma tiesiskumu varēs pārbaudīt vienlaicīgi ar uz
tā pamata izdotā galīgā administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi.

[5] Leonīds Raihmanis par Administratīvās apgabaltiesas
2004.gada 16.jūlija lēmumu iesniedzis blakus sūdzību. Blakus
sūdzībā norādīts:

[5.1] nevar piekrist, ka Valsts valodas centra atzinums nav
administratīvais akts, jo tam piemīt visas administratīvā akta pazīmes;

[5.2] nevar piekrist, ka Valsts valodas centra atzinums ir latviešu
gramatikas speciālistu objektīvs viedoklis, jo Ministru kabineta
2004.gada 2.marta noteikumi Nr.114 "Noteikumi par personvārdu
rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju", kā arī
agrāk spēkā esošie Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta
noteikumi Nr.295 "Noteikumi par vārdu un uzvārdu rakstību un
identifikāciju" paredz, ka persona var griezties Valsts valodas centrā
ar lūgumu atveidot personvārdu attiecīgās personas intereses mazāk
aizskarošā formā; tas, ka valodas eksperti piedalījās administratīvā
akta sagatavošanā, neatņem šim aktam satura izvēles administratīvā
akta statusu;

[5.3] Valsts valodas centra atzinumu nevar uzskatīt par
starplēmumu, jo tas rada tiešas sekas un ir saistošs.

[6] Tiesas sēdē Leonīda Raihmana pārstāve uzturēja blakus
sūdzību.

Motīvu daļa

[7] Administratīvo lietu departaments pilnībā piekrīt
Administratīvās apgabaltiesas argumentam, ka starplēmuma
tiesiskumu var pārbaudīt vienlaicīgi ar galīgā administratīvā akta
tiesiskuma pārbaudi. Tomēr apgabaltiesa nav ņēmusi vērā apstākli,
ka Valsts valodas centra atzinums ir **galīgais** dokuments konkrētajā
lietā.

Ministru kabineta 2004.gada 2.marta noteikumu Nr.114
"Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā
arī to identifikāciju" 150.punkts nosaka: "Ja personas vārda vai

uzvārda rakstība aizskar būtiskas personas intereses, persona **var griezties Valsts valodas centrā** ar lūgumu atveidot personvārdu latviešu valodā attiecīgās personas intereses mazāk aizskarošā formā. Valsts valodas centra atzinums par to, kā personas vārds un uzvārds rakstāms valsts valodā, **ir saistošs** šo noteikumu 142.punktā minētajām iestādēm un amatpersonām."

Redakcija, kādā noformulēts šis punkts, norāda uz to, ka veids, kādā persona var aizstāvēt savas ar vārda rakstību saistītās intereses, ir griezties Valsts valodas centrā, kuras atzinums ir saistošs attiecīgajām valsts iestādēm. Atbilstoši noteikumiem **tieši šādā veidā iniciējams** process personvārda atveides maiņai. Citas iespējas aizstāvēt savas intereses saistībā ar personvārda atveidošanu no noteikumiem neizriet. Gadījumā, ja ar atzinumu noraidītas izmaiņas personvārdu rakstībā, attiecīgais **process ar to izbeidzas**. Tātad šajā gadījumā lēmums ir galīgs un uz tā pamata neviens lēmums vairs pieņemts netiek.

No iepriekšēiktā izriet, ka apstrīdētais atzinums, kaut arī formāli neietver tiešas tiesiskās sekas, tomēr uzskatāms par galīgo atteikumu grozīt nodibinātās tiesiskās attiecības, tātad par administratīvo aktu.

[8] Iepriekšēikto apstiprina arī Valsts valodas centra nolikuma (apstiprināts ar Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta noteikumiem Nr.293) 2.punktā noteiktais: "Centra amatpersonu pieņemtie lēmumi un **dotie norādījumi** nolikumā noteiktās kompetences ietvaros **ir obligāti** centra kontrolei un uzraudzībai pakļautajām juridiskajām un fiziskajām personām valodas jautājumos. Centra amatpersonu lēmumus un **norādījumus var pārsūdzēt** normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā." Kā redzams, pārsūdzēt var ne tikai Valsts valodas centra izdotos lēmumus, bet pat norādījumus.

[9] Administratīvo lietu departaments norāda arī uz tiesību teorijā un Eiropas Kopienų tiesas praksē pastāvošo principu, ka gadījumos, kad ir grūti novilkt robežu starp administratīvajiem aktiem un tiesību instrumentiem, kas nav saistoši, ir jāizšķiras par labu indivīdam, lai tas varētu maksimāli aizstāvēt savas tiesības (sk. Schwarze J. European Administrative Law. London: Sweet and Maxwell, 1992, p. 961).

[10] Izejot no iepriekš minētajiem argumentiem, Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir atceļams.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a:

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 16.jūlija lēmumu, Leonīda Raihmana pieteikumu nosūtīt Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par administratīvās lietas ierosināšanu.

Par administratīvā akta pazīmēm (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

Attiecības, kas radušās no privatizēta dzīvokļa īpašnieka un pašvaldības uzņēmuma noslēgta dzīvojamās mājas uzturēšanas līguma, ietilpst privāto tiesību jomā un nav apspriežamas pēc Administratīvā procesa likuma normām.

Lieta Nr. SKA-191

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns,
senatore	G. Višņakova,
senatore	J. Briede

2004.gada 3.augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja pieteicējas Innas S. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.jūlija lēmumu, ar kuru atstāts spēkā Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 29.marta lēmums par atteikumu pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 24.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts Innas S. (turpmāk – pieteicēja) pieteikums, kurā viņa lūdz piedzīt no likvidējamā Rīgas Kurzemes rajona pašvaldības uzņēmuma "Kurzemes nami" (turpmāk – p/u "Kurzemes nami") atlīdzinājumu par veselībai nodarīto kaitējumu 112,65 latu apmērā, kas radies namu pārvaldes "Daugavgrīva" priekšnieces pienākumu izpildītājas V.Kalniņas rīcības rezultātā. Pieteikumā norādīts, ka pieteicēja vērsusies p/u "Kurzemes nami" ar lūgumu uzlikt V.Kalniņai pienākumu apmaksāt izdevumus saistībā ar viņas ārstēšanos no stresa, taču uz to saņemts atteikums.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 29.marta lēmumu atteikts pieņemt pieteikumu. Lēmumā norādīts, ka, ievērojot to, ka p/u "Kurzemes nami" darbojas privāto tiesību jomā, pieteikumā minētā amatpersonas rīcība nevar tikt uzskatīta par iestādes darbību publisko tiesību jomā. Līdz ar to lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā un pastāv pamats atteikt pieņemt pieteikumu.

[3] Par šo lēmumu pieteicēja iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot to atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai. Pieteicēja uzskata, ka Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums nav pietiekami motivēts un ir nepareizs.

[4] Izskatot blakus sūdzību, ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.jūlija lēmumu tā noraidīta. Arī Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka starp pieteicēju un p/u "Kurzemes nami" pastāvošajām tiesiskajām attiecībām ir civiltiesisks raksturs, kā rezultātā no tām izrietošie strīdi nav izskatāmi administratīvā procesa kārtībā.

[5] Par šo Administratīvās apgabaltiesas lēmumu 2004.gada 23.jūlijā Augstākās tiesas Senātā saņemta blakus sūdzība, kurā pieteicēja lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.jūlija lēmumu un pieņemt viņas iesniegto pieteikumu. Blakus sūdzībā norādīts, ka pieteicēja nepiekrīt tam, ka minētajām attiecībām ir privāttiesisks raksturs, jo p/u "Kurzemes nami" ir struktūrvienība, kam piešķirtas valsts varas pilnvaras valsts pārvaldes jomā attiecībā uz sociālajiem jautājumiem. Īstenojot šīs pilnvaras, amatpersona ir pieteicēju apvainojusi un par viņu nīrgājusies, tādējādi ar savām darbībām, kas kvalificējas kā iestādes faktiskā rīcība, nodarot materiālo un morālo kaitējumu.

[6] Ņemot vērā to, ka pieteicējai par tiesas sēdes laiku un vietu paziņots Administratīvā procesa likumā paredzētajā kārtībā, Senāta Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt iesniegto blakus sūdzību bez pieteicējas klātbūtnes.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.pantu pieteikumu tiesā var iesniegt par administratīvā akta izdošanu, atcelšanu vai spēkā esamību, iestādes faktisko rīcību, citu no ārēja normatīva akta izrietošu konkrētu publiski tiesisku attiecību pastāvēšanu vai saturu, kā arī par publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām, tā spēkā esamību vai izpildes pareizību. Kā redzams no pieteicējas Augstākās tiesas Senātā iesniegtās blakus sūdzības, pieteicēja uzskata, ka namu pārvaldes "Daugavgrīva" priekšnieces pienākumu izpildītājas V.Kalniņas rīcība ir atzīstama par prettiesisku iestādes faktisko rīcību, kā rezultātā pirmās instances tiesai nebija tiesības atteikt pieņemt pieteikumu.

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmajai daļai faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā jebkurā citā veidā, nevis izdodot administratīvu aktu, ja privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai tai šīs darbības rezultātā ir radies vai var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. No minētās normas izriet šādas faktiskās rīcības pazīmes: (1) tā ir rīcība (darbība vai bezdarbība), (2) kuru veic iestāde, (3) publisko tiesību jomā, (4) tai ir faktiskas sekas (tā rada vai var radīt tiesību aizskārumu), (5) tā adresēta individuālai personai, taču (6) tā nav administratīvs akts. Lai konkrētu iestādes rīcību varētu uzskatīt par tās faktisku rīcību ar no

tās izrietošajām Administratīvā procesa likumā paredzētajām tiesiskajām sekām, jākonstatē visas iepriekšminētās pazīmes.

[9] Izvērtējot lietas materiālus, Senāta Administratīvo lietu departaments secina, ka konkrētajā gadījumā p/u "Kurzemes nami" amatpersonas rīcība nav veikta publisko tiesību jomā. Līdz ar to tā nevar tikt atzīta par iestādes faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma izpratnē.

[10] No lietas materiāliem (ieteikuma un sarakstes) redzams, ka pieteicēja 2003.gada 16.oktobrī uz namu pārvaldi "Daugavgrīva" devusies, lai kā privatizēta dzīvokļa īpašniece risinātu ar mājas apsaimniekošanu saistītus jautājumus, kas izriet no ar p/u "Kurzemes nami" noslēgtā dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līguma. Līdz ar to Senāta Administratīvo lietu departaments kā nepamatotu noraida pieteicējas blakus sūdzībā minēto norādi, ka namu pārvaldē risināti sociālie jautājumi.

[11] Izvērtējot to, vai konkrētajā gadījumā p/u "Kurzemes nami" amatpersonas rīcība ir atzīstama par iestādes faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma izpratnē, noteicošais kritērijs ir amatpersonas attiecīgajā situācijā īstenotā funkcija. Ņemot vērā to, ka atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 6. un 15.pantam dzīvojamo māju apsaimniekošana neietilpst pašvaldību funkcijās, kuras tās realizē publisko tiesību jomā, nav pamata uzskatīt, ka p/u "Kurzemes nami" konkrētajā gadījumā būtu rīkojies publisko tiesību jomā. Senāta Administratīvo lietu departaments norāda, ka tas vien, ka p/u "Kurzemes nami" atrodas pastarpinātās pārvaldes iestādes institucionālajā sistēmā, nenozīmē, ka tas katrā konkrētā gadījumā īsteno publisko varu un darbojas publisko tiesību jomā.

[12] Turklāt, kā lēmumā uz to pamatoti norādījusi Administratīvā apgabaltiesa, no likuma "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 73.⁹panta otrās daļas izriet dzīvokļa īpašnieka, kas ieguvis īpašumā dzīvokli līdz dzīvojamās mājas privatizācijai, pienākums noslēgt ar pašvaldību līgumu par dzīvojamās mājas uzturēšanu un apsaimniekošanu. Šā panta sestā daļa noteic, ka dzīvokļa īpašnieka tiesības, pienākumus un atbildību reglamentē likums "Par dzīvojamo telpu īri", ciktāl tas nav pretrunā ar šo likumu. Savukārt likuma "Par dzīvokļa īpašumu" 1.panta otrā daļa paredz, ka attiecībā uz dzīvokļa īpašumu, ciktāl to nereglamentē likums "Par dzīvokļa īpašumu", piemērojamas Civillikuma normas. No tā izriet, ka p/u "Kurzemes nami" amatpersonas rīcība konkrētajā gadījumā veikta privāto tiesību jomā, kurā līdzīgi rīkojas uz līdztiesības pamatiem un neatrodas savstarpējas pakļautības attiecībās.

[13] Ievērojot iepriekšminēto, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka starp pieteicēju un p/u "Kurzemes nami" pastāvošais strīds nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā un iesniegtā blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma Administratīvā procesa likuma 323. panta 1.punktu, Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 13.jūlija lēmumu atstāt negrozītu, bet Innas S. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par iestādes lēmumiem, kas pieņemti administratīvās lietas izskatīšanas gaitā (starplēmumi)

Lēmums par ierēdņa disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu nav administratīvais akts, jo tas nenodibina, negroza, nekonstatē un neizbeidz kādas konkrētas tiesiskās attiecības.

Lieta Nr. SKA-209

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

2004.gada 7.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja G.Grūbes blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.jūlija lēmumu, ar kuru negrozīts atstāts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 17.martā Valsts civildienesta pārvalde pieņēmusi lēmumu Nr.23 "Par G.Grūbes disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu", ar ko disciplinārlietas izmeklēšanas termiņš pagarināts par vienu mēnesi – līdz 2004.gada 18.aprīlim.

[2] 2004.gada 25.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts G.Grūbes pieteikums par Valsts civildienesta pārvaldes lēmuma Nr.23 "Par G.Grūbes disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu" atzīšanu par prettiesisku un spēkā neesošu.

Pieteikums pamatots ar to, ka 2004.gada 26.februārī pieteicējs Administratīvajā rajona tiesā ir iesniedzis pieteikumu par Valsts civildienesta pārvaldes 2004.gada 18.februāra lēmumu Nr.16 "Par disciplinārlietas ierosināšanu". Šis apstāklis, kā norādīts pieteikumā, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 185.pantam aptur administratīvā akta darbību no pieteikuma iesniegšanas brīža

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 29.marta lēmumu atteikts pieņemt G.Grūbes pieteikumu par Valsts civildienesta pārvaldes lēmumu Nr.23 "Par G.Grūbes disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu".

Lēmumā norādīts, ka pārsūdzētais lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu un nav pārsūdzams tiesā.

[4] Izskatot G.Grūbes blakus sūdzību, ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.jūlija lēmumu Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums atstāts negrozīts.

Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 1.pantu, tiesa atzinusi, ka administratīvais akts ir attiecīgā procesa galīgais lēmums. Lēmumi, kas pieņemti galīgā lēmuma sagatavošanas procesā, kā atzinusi tiesa, nav administratīvie akti.

Tiesa norādījusi, ka jautājuma noskaidrošanai par to, vai lēmums ir galīgs, ir nepieciešams pārliecināties, vai attiecīgajā procesā ir sasniegts mērķis, kura dēļ attiecīgais process ir uzsākts.

Tiesa atzinusi, ka disciplinārlietas izmeklēšanas mērķis nav bijis disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšana, sakarā ar ko pārsūdzēto lēmumu nevar uzskatīt par administratīvo aktu.

[5] Blakus sūdzībā G.Grūbe lūdz Administratīvās apgabaltiesas lēmumu atcelt un pieteikumu nodot izskatīšanai.

[5.1] Blakus sūdzībā iebilsts pret tiesas secinājumu, ka pārsūdzētais lēmums nav administratīvais akts, jo lēmumam par disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu ir arī sekas, kuras tiesa nav konstatējusi. Pārsūdzētā lēmuma mērķis, kā norādīts blakus sūdzībā, ir "(..) izdarīt slēdzienu, vai ir izdarīts disciplinārpārkāpums, likumā noteiktā termiņā".

[5.2] Atsaucoties uz Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumiem Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem", G.Grūbe norādījis, ka slēdziens par to, vai ir izdarīts disciplinārpārkāpums, jāizdara ne vēlāk kā mēneša laikā pēc lietas ierosināšanas. Ja disciplinārlieta nav izmeklēta noteiktā termiņā, tad Valsts civildienesta pārvaldei, kā atzinis pieteicējs, ir jāpieņem lēmums par disciplinārlietas izbeigšanu.

[5.3] Blakus sūdzībā akcentēta uzmanība uz to, ka 2004.gada 1.martā Administratīvā rajona tiesa pieņēmusi lēmumu par G.Grūbes pieteikuma pieņemšanu, kurā ir pārsūdzēts Valsts civildienesta pārvaldes 2004.gada 18.februāra lēmums Nr.16 "Par disciplinārlietas ierosināšanu pret G.Grūbi", un lietas ierosināšanu. Pieteicējs norādījis, ka šādā situācijā pārsūdzētais lēmums nedrīkstēja tikt pieņemts, pirms attiecīgs tiesas spriedums stājas spēkā (Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmā daļa).

[5.4] Blakus sūdzībā norādīts uz to, ka administratīvais akts "Par G.Grūbes disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu" varēja tikt izdots tikai tad, ja 1) izdots akts par disciplinārlietas ierosināšanu, 2) disciplinārlietas izmeklēšana nav veikta noteiktā termiņā, 3) disciplinārlietas izmeklēšanas pagarināšana ir pamatota. Pieteicējs norādījis, ka pēc tam, kad ir bijis apstrīdēts lēmums Nr.16 "Par disciplinārlietas ierosināšanu", nav bijis viens no pamatiem, lai izdotu

administratīvo aktu "Par G.Grūbes disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu".

[6] Ņemot vērā to, ka par blakus sūdzības izskatīšanas vietu un laiku pieteicējam G.Grūbem ir paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez paša pieteicēja klātbūtnes.

Administratīvo lietu departaments atzina, ka par G.Grūbes pārstāvi lietā nevar būt I.Kalniša, kura izteica vēlēšanos pārstāvēt G.Grūbes intereses, izskatot blakus sūdzību. I.Kalnišai izsniegtajā pilnvarā Valsts zemes dienesta ģenerāldirektors G.Grūbe ir devis norādījumu pārstāvēt Valsts zemes dienestu. Minētais pilnvarojums neattiecas uz G.Grūbes interešu pārstāvēšanu, savukārt Valsts zemes dienests nav administratīvā procesa dalībnieks šajā lietā.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 103.pantā noteikts, ka administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publisko tiesību līguma izrietošo strīdu izskatīšana.

[8] Minētā likuma norma izsauc nepieciešamību noskaidrot pārsūdzētā lēmuma "Par G.Grūbes disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu" tiesisko dabu.

[8.1] Pieteicējs ir pārliecināts, ka pieņemtais lēmums ir administratīvais akts. Tai pašā laikā Administratīvo lietu departaments uzskata, ka lēmums "Par G.Grūbes disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu" neatbilst Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā definētā administratīvā akta pazīmēm. Tam ir organizatoriski procesuāla dokumenta nozīme disciplinārlietas izmeklēšanas procesā, lai nonāktu pie viena konkrēta slēdziena par to, vai ierēdņa darbībā ir vai nav kāda konkrēta pārkāpuma vai nolaidības pazīmes. Tas nenodibina, negroza, nekonstatē un neizbeidz kādas konkrētas tiesiskās attiecības un nekonstatē faktisko situāciju, kas ir nepieciešams, lai lēmumu atzītu par administratīvo aktu.

[8.2] To, ka pārsūdzētais lēmums nav administratīvais akts, apliecina administratīvā akta definīcijas 2.teikums: "Administratīvais akts ir arī lēmums par iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa nodibināšanu, maiņu, izbeigšanu un šīs personas disciplināro sodīšanu (..) ". No minētā formulējuma izriet, ka tikai disciplinārlietas izmeklēšanas rezultātā izdarītais secinājums par ierēdņa pārkāpumu un uz tā pamata piemērotais administratīvais sods ir administratīvais akts.

[8.3] Pārsūdzētais lēmums par disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu ir instruments pareizākai un objektīvākai galarezultāta sasniegšanai, kas tiesību literatūrā tiek apzīmēts kā starplēmums, kuram nav administratīvā akta dabas.

[8.4.] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas secinājumi atbilst likumam un tās pieņemtais lēmums atzīstams par tiesisku un pamatotu.

[9] Ņemot vērā to, ka pieteikuma iesniegšanas stadijā tiek izlemts jautājums tikai par to, vai pieteikums ir pakļauts izskatīšanai tiesā, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nav procesuāli tiesiska pamata citu blakus sūdzībā izvirzīto jautājumu apspriešanai, proti, vai konkrētajā situācijā, pagarinot termiņu blakus sūdzības iesniegšanai, nav pieļauts Administratīvā procesa likuma 185.panta pārkāpums.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.jūlija lēmumu, ar kuru negrozīts atstāts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu, atstāt negrozītu, bet pieteicēja G.Grūbes blakus sūdzību noraidīt.

Par tiesneša darbībām nepilnīgi noformēta pieteikuma gadījumā (Administratīvā procesa likuma 192.pants)

Pieteikumu nevar atteikties pieņemt, ja, norādot uz konkrēta pārsūdzētā administratīvā akta nepamatotību, pieteicējs nav izteicis savu prasījumu vai pieteikumam nav pievienojis pārsūdzētā administratīvā akta norakstu.

Lieta Nr. SKA-212

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

2004.gada 7.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja pieteicēja Kārļa H. pilnvarotā pārstāvja J.Hūna blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.jūlija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 5.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja Kārļa H. pilnvarotā pārstāvja J.Hūna pieteikums. Pieteikumā minēti vairāki fakti:

2004.gada 23.janvārī Liepājas pilsētas dome Kārlim H. ir nosūtījusi paziņojumu nekustamā īpašuma nodokļa samaksai,

2001.gada 25.oktobrī Īpašu uzdevumu ministra valsts reformu lietās sekretariātā pieteicēja pārstāvis personīgi iesniedzis ziņojumu "Par ļaunprātīgu dienesta stāvokļa izmantošanu Liepājas pašvaldībā, kā visatļautības cēloni būvniecībā un piemēriem, kas raksturo paņēmienus, ar kādiem Liepājas domes priekšsēdētājs U.Sesks līdz šim ir izvairījies no kontroles un atbildības, lai turpinātu vienu personu interesēs pārkāpt citu personu ar likumu noteiktās un garantētās tiesības",

2001.gada 25.oktobrī Satversmes tiesā personīgi iesniedzis konstitucionālo sūdzību par Satversmes 86. , 92. , 96. un 105.pantā garantēto pamattiesību pārkāpumiem dažādu instanču tiesās, Liepājas pilsētas pašvaldībā un Liepājas pasta nodaļā.

[2] Pieteikumā norādīts uz saņemtajām atbildēm un saraksti ar pašvaldību lietu pārvaldes amatpersonām.

[3] Pieteikuma 6.lapā norādīts uz Liepājas pilsētas domes praksi, kad tā savas funkcijas ir deleģējusi pastāvīgajai Finanšu komitejai,

tādējādi radot situāciju, lai šīs komitejas lēmumus nevarētu pārsūdzēt. Norādīts, ka minētā komiteja noziedzīgi grib piedzīt nodokļus par nekustamo īpašumu, ko pašvaldība pretlikumīgi uz administratīvā akta pamata vienā gadījumā un vispār bez jebkādu dokumentu noformēšanas otrā gadījumā, ir atdevusi īpašumā citām fiziskām personām.

[4] Pieteikumā norādīts uz tiesu izpildītāju darbībām, kas nav veikuši pasākumus tiesas spriedumu izpildei par domes nelikumīgo lēmumu atcelšanu, bet darbojušies Finanšu komitejas interesēs.

[5] Pieteikumā norādīts uz to, ka, pretēji likuma "Par pašvaldībām" 23.pantam, līdz pat šodienai nav grozīts vecais Liepājas pilsētas domes Nolikums.

[6] Pieteikumā norādīts uz namīpašuma Liepājā, Rīgas ielā (..) patvaļīgu pārbūvi un pieteicēja pilnvarotā pārstāvja vairāku sūdzību iesniegšanu būvinspekcijas amatpersonām 2002. un 2003.gadā, kā arī policijai par pārbūvju veicēja J.T. saukšanu pie atbildības. Norādīts arī uz E.S., kas dzīvo Kurzemes ielā (..), Liepājā, prettiesiskajām darbībām, kuras ir palikušas bez attiecīga izvērtējuma Liepājas pilsētas domē un policijā.

[7] Vadoties no iepriekšminētajiem apstākļiem pieteicēja pilnvarotā persona ir norādījusi ne tikai uz Kārļa H., bet visu liepājnieku tiesību pārkāpumu uz pilsētas pārvaldi, kādu to garantē likums. Pieteikumā lūgts tiesai pielietot visus tās rīcībā esošos līdzekļus, lai ne tikai pārtrauktu represijas, bet arī apturētu J.T. noziedzīgās darbības namīpašumā, kurš, ignorējot Valsts būvinspekcijas aizliegumus, ir atvēris veikalu telpās, kuru atsavināšanai J.T. mājas līdzīpašnieks nav piekritis.

[8] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 8.aprīļa lēmumu atteikts pieņemt Kārļa H. pilnvarotā pārstāvja J.Hūna pieteikumu. Tiesnese atzinusi, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Norādīts, ka pieteikumā nav precizēts prasījuma priekšmets, kas tādējādi liedz secināt, vai pieteikums izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[9] Izskatot Kārļa H. pilnvarotā pārstāvja J.Hūna blakus sūdzību, ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.jūlija lēmumu atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums. Tiesa savu lēmumu motivējusi ar to, ka pieteikumā nav norādīti konkrēti administratīvi akti vai konkrēta iestādes faktiskā rīcība, kuru pieteicējs vēlas pārsūdzēt.

[10] Blakus sūdzībā par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.jūlija lēmumu (lietas 2.sēj. 120., 121.,136.–139.lpp.) Kārļa H. pilnvarotais pārstāvis J.Hūns lūdz Administratīvās apgabaltiesas lēmumu atcelt.

[10.1] Blakus sūdzībā norādīts uz administratīvajā procesā nostiprināto tiesneša pienākumu rīkoties "ex officio", kā arī uz Administratīvā procesa likuma 2.panta otrajā daļā ietverto tiesas pamatpienākumu. Norādīts, ka nepareizi lēmumā konstatēts, ka nav bijis pievienots Liepājas pilsētas domes 2004.gada 23.janvāra paziņojums par nekustamā īpašuma nodokļa samaksu, – šie dokumenti ir bijuši lietā ar apzīmējumu Nr.4 un laikā pēc rajona tiesas tiesneses lēmuma pieņemšanas sākusies reāla "bezstrīda piedzīšana" uz pastāvīgās Finanšu komitejas lēmuma pamata.

[10.2] Blakus sūdzībā norādīts uz izpildu varas sistemātisku un noziedzīgu rīcību atsevišķu fizisko personu interesēs attiecībā uz namīpašumiem Liepājā, Rīgas ielā (..), Tīrgus ielā (..) un Ūdens ielā (..) un zemesgrāmatu nodaļas tiesneses darbībām nepareizi ziņu ierakstīšanā.

Blakus sūdzībā aprakstīta blakus sūdzības iesniegšanas procedūra par rajona tiesas tiesneses lēmumu.

[10.3] Pieteicēja pilnvarotais pārstāvis norādījis, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmuma 7. un 8.punktā ietvertie paziņojumi nav pamatoti ne ar vienu likumu vai citu normatīvo aktu. Pieteicējs iebildis lēmumā norādītajam, ka pieteikumā izdarītā atsauce uz likuma "Par pašvaldībām" un LR MK pašvaldībām saistošu konkrētu noteikumu pārkāpšana vērtēta kā vispārīgs norādījums. Norādīts, ka tas, ka J.T., Kārlim H. nezinot, ir kļuvis par kopīpašnieku Rīgas ielā (..), nevarēja notikt bez attiecīgo Ministru kabineta 1994.gada 7.jūnija noteikumu Nr.110" pārkāpšanas no Liepājas pilsētas domes puses.

[10.4] Blakus sūdzībā izdarīts secinājums, ka pārsūdzētajam lēmumam nemaz nav motīvu daļas.

Papildus izteiktajam lūgumam atcelt lēmumu lūgts ierosināt administratīvo lietu, lai pārtrauktu uzsāktās nekustamā īpašuma nodokļa bezstrīdus piedziņas par nekustamo īpašumu, kas vairāk kā septiņus gadus atpakaļ ir nozagts valstij un ar Liepājas pilsētas domes izpildu varas noziedzīgo līdzdalību atdots īpašumā citām fiziskām personām.

[11] Senāta Administratīvo lietu departamentā saņemts Kārļa H. pilnvarotā pārstāvja J.Hūna lūgums par blakus sūdzības izskatīšanu bez viņa klātbūtnes.

Senāta Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez pieteicēja pārstāvja klātbūtnes, ņemot vērā to, ka lietā ir iesniegta izvērsta blakus sūdzība, kā arī to, ka Senāta Administratīvo lietu departamenta tiesas sēdē, neskarot lietas apstākļus pēc būtības, izlemjams vienīgi jautājums par procesuālo tiesību pareizu piemērošanu.

Motīvu daļa

[12] Administratīvā procesa likuma 103.pantā noteikts, ka administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publisko tiesību līguma izrietošo strīdu izskatīšana.

[13] Minētā likuma norma izsauc nepieciešamību noskaidrot, vai pieteicēja Kārļa H. pilnvarotā pārstāvja J.Hūna iesniegtais pieteikums atbilst Administratīvā procesa likuma 103.pantā noteiktajiem kritērijiem. Savukārt šā jautājuma noskaidrošanai vispirms ir nepieciešams noformulēt, kas ir administratīvais akts un kas – iestādes faktiskā rīcība.

[14] Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā dotajā administratīvā akta definīcijā ir noteikts, ka administratīvais akts ir uz āru vērstas tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju.

Administratīvā procesa likuma 89.pantā, sniedzot iestādes faktiskās rīcības definīciju, noteikts, ka faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā jebkurā citādā veidā, nevis izdodot administratīvo aktu, ja privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai tai šīs darbības rezultātā ir radies vai var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums.

[15] No likumā sniegtajiem formulējumiem izriet, ka izskatīšanas priekšmets administratīvajā tiesā var būt iestādes konkrēts lēmums vai konkrēta rīcība, kas attiecas uz konkrētu personu vai personu grupu.

Iesniegtais pieteikums, kā to pareizi konstatējusi Administratīvā apgabaltiesa, satur vispārīga rakstura norādījumus par to, ka Liepājas dome funkcionē, neievērojot iedzīvotāju intereses, un ka tās amatpersonas darbojas noziedzīgi.

Šādi uzrakstīts pieteikums neatbilst Administratīvā procesa likuma 103.pantā noteiktajiem kritērijiem un nevar būt izskatīšanas priekšmets administratīvajā tiesā, jo nav zināms, kādu Liepājas domes lēmumu vai faktiskās rīcības tiesiskumu tiesai ir jāpārbauda. Turklāt iestādei nav iespējams iebilst nekonkrētiem apgalvojumiem par tās darbības prettiesiskumu.

[16] Administratīvās apgabaltiesas lēmumā pamatoti norādīts arī uz to, ka sūdzības par tiesas izpildītāja darbībām izskatāmas vispārējās jurisdikcijas tiesā atbilstoši Civilprocesa likuma prasībām. Šādā pašā kārtībā izšķirami strīdi starp nekustamā īpašuma

īpašniekiem, bet darbības ar noziedzīgu nodarījumu raksturu izvērtējamas policijas un prokuratūras iestādēs.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka minētie jautājumi nav pakļauti izskatīšanai administratīvajā tiesā, sakarā ar ko pieteikuma pieņemšana atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta 1.punktam ir pamatoti atteikta.

[17] Kā nepamatotas Administratīvo lietu departaments noraida blakus sūdzībā izteiktās pretenzijas par pieņemtā lēmuma formu un saturu. Pārsūdzētais tiesas lēmums atbilst Administratīvā procesa likuma 286.pantā tiesas lēmumam izvirzītajām prasībām.

[18] Vienlaicīgi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka ne apelācijas instances tiesa, ne pirmās instances tiesas tiesnese nav noskaidrojusi apstākļus attiecībā uz pieteicēja norādīto Liepājas pilsētas domes 2004.gada 23.janvāra paziņojumu.

[18.1] Lai gan pieteikumā konkrēti nav norādīts prasījums attiecībā par šo paziņojumu, no pieteikuma satura izriet, ka Kārļa H. pilnvarotais pārstāvis J.Hūns to nav atzinis par tiesisku. Ja pieteikumā nav izteikts pieteicēja prasījums, pieteikums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 192.pantam jāatstāj bez izskatīšanas.

[18.2] Tas, ka pieteikumam nav pievienots pārsūdzētais administratīvais akts, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.pantam nevar būt pamats atteikumam pieņemt prasības pieteikumu. Pārsūdzētā administratīvā akta pievienošanu pieteikumam kā obligātu nosacījumu neparedz arī Administratīvā procesa likuma 186.pants.

[18.3] Lietā, kā to ir konstatējis Administratīvo lietu departaments, ir Kārlim H. adresēts Liepājas pilsētas domes maksāšanas paziņojums par nekustamā īpašuma nodokli 2004.gadam, kas sastādīts 2004.gada 20.janvārī (lietas 1.sēj. 161.lpp.). Tiesnesei bija jāpārlecinās, vai Kārļa H. pilnvarotā pārstāvja J.Hūna pieteikums neattiecas tieši uz šo paziņojumu.

[18.4] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pārsūdzētais lēmums šajā daļā ir atceļams un jautājums nododams jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu, Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.jūlija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu, atcelt daļā, kurā atteikums attiecas uz Liepājas pilsētas domes 2004.gada 23.janvārī nosūtīto paziņojumu, un jautājumu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Pārējā daļā lēmumu atstāt negrozītu, bet Kārļa H. pilnvarotā pārstāvja J.Hūna blakus sūdzību noraidīt.

Par attieksmi pret prokuratūras pieņemtajiem procesuālajiem lēmumiem (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

*Tiesa administratīvā procesa kārtībā neizskata jautājumu par
kriminālprocesuālo lēmumu tiesiskumu un pamatotību.*

Lieta Nr. SKA-240

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu
departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja Leonīda P. pārstāvim V.Zaicevam,

2004.gada 19.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī
36, izskatīja Leonīda P. blakus sūdzību par Administratīvās
apgabaltiesas 2004.gada 14.septembra lēmumu, ar kuru atstāts
negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 28.jūlija
lēmums.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 27.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā tika saņemts
Leonīda P. pieteikums, kurā viņš lūdz tiesu uzlikt Latvijas Republikas
ģenerālprokuroram pienākumu ierosināt krimināllietu par Leonīdam P.
piederušās laivas Nr.ЛВЕ 2554 zādzību un iznīcināšanu. Pieteikumu
Leonīds P. pamatojis ar likuma "Par tiesu varu" 3.pantu, Prokuratūras
likuma 17.panta otrās daļas 4.punktu un 49.⁴pantu, kā arī Latvijas
Republikas Satversmes 104.pantu.

[2] Ar 2004. gada 28. jūlija lēmumu Administratīvās rajona tiesas
tiesnese atteicās pieņemt Leonīda P. pieteikumu. Lēmumā norādīts,
ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[3] Par šo Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu
Leonīds P. 2004.gada 3.augustā iesniedza blakus sūdzību, kurā lūdz
lēmumu atcelt, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma (turpmāk
– APL) 103.panta pirmo daļu un 321.pantu, likuma "Par tiesu varu" 3.
un 68.pantu, Latvijas Republikas Satversmes 92. un 104.pantu,
Prokuratūras likuma 17.panta otrās daļas 4.punktu, kā arī
Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantu un
tās 1.protokola 1.pantu.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.septembra
lēmumu Leonīda P. blakus sūdzība noraidīta, bet Administratīvās
rajona tiesas tiesneses 2004.gada 28.jūlija lēmums atstāts spēkā
negrozīts.

[4.1.] Tiesa norādīja, ka lēmums par krimināllietas ierosināšanu
vai atteikšanos ierosināt krimināllietu ir kriminālprocesuāls lēmums,
kura pieņemšanas kārtība regulēta Latvijas Kriminālprocesa kodeksa
(turpmāk – KPK) 112.panta trešajā daļā. Ņemot vērā APL 1.panta
trešajā daļā paredzēto administratīvā akta definīciju, kurā noteikts, ka
kriminālprocesuālie lēmumi nav administratīvie akti, Administratīvā
apgabaltiesa secināja, ka tās kompetencē neatrodas ģenerāl-
prokurora lēmuma par atteikšanos ierosināt tiesvedību tiesiskuma un
lietderības vērtēšana. Tiesa atzina, ka šādiem lēmumiem APL
paredzētais tiesiskais regulējums nav piemērojams.

[4.2.] Vienlaikus Administratīvā apgabaltiesa uzskatīja, ka
Administratīvā rajona tiesa, atsakoties pieņemt Leonīda P.
ieteikumu, nav pārkāpusi likuma "Iesniegumu, sūdzību un
priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās"
normas. Tā norādīja, ka minētais likums konkrētajā gadījumā nav
piemērojams, jo Leonīds P. iesniedza tiesā pieteikumu, kura
izskatīšanai APL noteikta speciāla kārtība.

[4.3.] Tomēr Administratīvā apgabaltiesa norādīja, ka, ņemot vērā
apstākli, ka ģenerālprokurora lēmums ir galīgs un nav pakļauts tiesas
kontrolei, pastāv iespēja, ka konkrētajā gadījumā varētu būt aizskartas
Leonīda P. tiesības uz taisnīgu tiesu. Neraugoties uz to, tiesa
secināja, ka minētā jautājuma izlemšana neatrodas administratīvās
tiesas kompetencē.

[5] Par šo Administratīvās apgabaltiesas lēmumu Leonīds P.
2004.gada 23.septembrī Senāta Administratīvo lietu departamentam
iesniedza blakus sūdzību. Tajā uzsvērts, ka Administratīvā
apgabaltiesa, atsakoties piemērot likuma "Par tiesu varu" 3. un
68.pantu, Latvijas Republikas Satversmes 92. un 95.pantu,
Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantu un
tās 1.protokola 1.pantu, prettiesiski ierobežojusi Leonīda P. tiesības
uz taisnīgu tiesu Latvijas Republikā.

[6] Tiesas sēdē Leonīda P. pārstāvis norādīja, ka tiesa
atteikusies skatīt lietu pēc būtības, tādējādi pārkāpjot Latvijas
Republikas Satversmes 104.pantā garantētās pamattiesības.
Uzskatot, ka ģenerālprokurora lēmums par atteikšanos ierosināt
krimināllietu ir administratīvs akts, pieteicēja pārstāvis tiesas sēdē
uzturēja iesniegto blakus sūdzību un lūdza Administratīvās
apgabaltiesas 2004.gada 14.septembra lēmumu atcelt.

Motīvu daļa

[7] No lietas materiāliem izriet, ka Senāta Administratīvo lietu
departamentam Leonīda P. iesniegtās blakus sūdzības galvenais
motīvs ir Latvijas Republikas Satversmē, likumā "Par tiesu varu",
Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā nostiprināto
tiesību uz taisnīgu tiesu aizskārums.

[8] Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.septembra lēmumu Leonīda P. pamattiesības netiek pārkāptas.

[9] Minētajā lēmumā Administratīvā apgabaltiesa pamatoti konstatējusi, ka lēmums par atteikšanos ierosināt krimināllietu ir kriminālprocesuāls lēmums, kura pārsūdzēšanas kārtība regulēta KPK 112.panta trešajā daļā. Lēmumā pareizi norādīts, ka atbilstoši APL 1.panta trešajai daļai kriminālprocesuāli lēmumi nav administratīvie akti. Tā rezultātā Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka ģenerālprokurora lēmums par atteikšanos ierosināt krimināllietu nav uzskatāms par administratīvu aktu.

[10] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments vērtē pieteicēja pārstāvja norādi tiesas sēdē uz Prokuratūras likuma 5.A nodaļu un tajā ietverto 49.⁴pantu, kas paredz ģenerālprokuroram tiesības atcelt nelikumīgi pieņemtos prokuroru lēmumus, kā arī noteic, ka šādi ģenerālprokurora lēmumi ir pārsūdzami tiesā.

Prokuratūras likuma 5.A nodaļa, kuras nosaukums ir "Prokuratūras pārraudzībā esošās valsts iestādes", nereglamentē kriminālprocesuālo darbību izdarīšanu un neattiecas uz konkrēto gadījumu.

Saskaņā ar APL 103.panta pirmo daļu administratīvā procesa būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdotajiem administratīvajiem aktiem, iestādes faktisko rīcību, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publiski tiesiska līguma izrietošo strīdu izskatīšana. Ģenerālprokurora lēmums par atteikšanos ierosināt krimināllietu nav neviens no iepriekšminētajiem tiesību aktiem.

[11] Neraugoties uz to, ka papildus iepriekšminētajam Administratīvā apgabaltiesa lēmumā ir norādījusi, ka konkrētajā gadījumā varētu būt aizskartas Leonīda P. tiesības uz taisnīgu tiesu, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvajai apgabaltiesai pamatoti nav vērtējusi iespējamo Leonīda P. pamattiesību aizskārumu. Šādas tiesības tai būtu vienīgi gadījumā, ja lieta vai blakus sūdzība tiktu izskatīta administratīvā procesa kārtībā. Turklāt, ja tiesa, izskatot lietu vai blakus sūdzību administratīvā procesa kārtībā, nonāktu pie uzskata, ka tiesību norma pārkāpj personas pamattiesības, tai atbilstoši APL 104.panta otrajai daļai būtu pienākums apturēt lietā tiesvedību un nosūtīt attiecīgu pieteikumu Satversmes tiesai.

[12] Ievērojot iepriekšminēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.septembra lēmumu atstāt negrozītu, bet Leonīda P. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par pašvaldības lēmumu privāto tiesību jomā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

Dzīvokļu apmaiņa ir civiltiesisks darījums. Lemjot par dzīvojamo platību apmaiņu pašvaldībai piederošajā dzīvojamā fondā, tā īsteno savas kā apmaināmo dzīvokļu īpašnieka tiesības apmaiņas atļaušanai un neizmanto savu varu kā iestāde publisko tiesību jomā.

Lieta Nr. SKA-241

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties pieteicējas Veras F. pilnvarotajam pārstāvim A.Ratutam un atbildētāja Rīgas domes Komunālā departamenta pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei G.Putņai,

2004.gada 7.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Veras F. sūdzības (ieteikuma) par Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Veras F. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 8.jūlijā (ar precizējumiem 2002.gada 2.augustā) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā saņemta Veras F. (turpmāk – pieteicēja) sūdzība (ieteikums) par Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldes (turpmāk – Dzīvokļu pārvalde) lēmumu par dzīvojamo platību apmaiņu un dzīvojamo telpu apmaiņas orderi Nr.40.

Sūdzībā (ieteikumā) norādīts, ka komunālo dzīvokli Nr.1 Rīgā, Draudzības ielā (.), kas ir atsevišķa viengimenes dzīvojamā māja, ir divas ģimenes, kuru starpā pastāv radniecīgas saites. Trīs istabas mājas otrajā stāvā ir pieteicējas ģimene, savukārt trīs istabas mājas pirmajā stāvā – L.B., pārējās telpas atrodas koplietošanā. Sūdzībā norādīts, ka, Dzīvokļu pārvaldei pieņemot lēmumu par dzīvojamās platības apmaiņu un 2001.gada 29.novembrī izdodot dzīvojamās platības apmaiņas orderi Nr.40, pamatojoties uz kuru varēja notikt dzīvojamās platības apmaiņa starp L.B. un I.M., pieļauti Dzīvojamo telpu apmaiņas noteikumu 9.punkta pārkāpumi:

1) strīdus komunālais dzīvoklis atradies tiesvedībā, par ko namu pārvalde "Vecmīlgrāvis" nevarējusi nezināt, un šādā gadījumā dzīvojamo telpu apmaiņu nedrīkstēja veikt;

2) nav tikusi prasīta pieteicējas un viņas ģimenes locekļu piekrišana minētajai dzīvojamo platību apmaiņai, kaut arī saskaņā ar Dzīvojamo telpu apmaiņas noteikumiem komunālā dzīvokļa vai tā daļas apmaiņa var notikt tikai ar visu komunālā dzīvokļa īrnieku piekrišanu;

3) nav ticis ņemts vērā tas, ka dzīvojamā māja Rīgā, Draudzības ielā (...), pēc projekta ir vienģimenes māja un, atļaujot minēto dzīvojamo platības apmaiņu, šai mājai mākslīgi uzturēts komunālā dzīvokļa statuss. Ar minēto dzīvojamo platību apmaiņu aizskartas pieteicējas tiesības, jo viņai liegts pierakstīt savā īrētajā dzīvojamajā platībā mazmeitu.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 17.janvāra spriedumu pieteicējas sūdzība (pieteikums) apmierināta. Tiesa atzinusi, ka dzīvojamās platības apmaiņa L.B. atļauta, pārkāpjot Dzīvojamo telpu apmaiņas noteikumu 9.1.apakšpunktu, jo pret īrnieku celta prasība tiesā par izlikšanu.

[3] Par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 17.janvāra spriedumu 2003.gada 17.februārī Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas prokuratūras virsprokurors iesniedzis apelācijas protestu, savukārt Dzīvokļu pārvalde – apelācijas sūdzību. Prokurora protestā izteikts lūgums pieteicējas sūdzību atstāt bez izskatīšanas, jo lietā ir radies strīds par tiesībām uz dzīvojamo platību, un atbilstoši Civilprocesa kodeksa 239.⁵panta piektajai daļai tas ir pamats sūdzības atstāšanai bez izskatīšanas. Kā otrs pamats sūdzības atstāšanai bez izskatīšanas pēc Civilprocesa likuma 219.panta 4.punkta minēts tas, ka uz brīdi, kad sūdzību tiesā bija iesniegusi pieteicēja, Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas tiesvedībā atradās civillietā Dzīvokļu pārvaldes prasībā pret L.B. un I.M. par apmaiņas atzīšanu par spēkā neesošu.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.septembra spriedumu noraidīta pieteicējas sūdzība par Dzīvokļu pārvaldes lēmumu par dzīvojamo platību apmaiņu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pieteicēja neatbilst Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 76.pantā norādītajam personu lokam, kas var apstrīdēt administratīvo aktu, jo, izsniedzot apmaiņas orderi L.B. un I.M., netika aizskartas pieteicējas tiesības vai tiesiskās intereses, proti, netika likti šķēršļi lietot viņas lietošanā nodotās dzīvojamās telpas atbilstoši noslēgtajam dzīvojamo telpu īres līgumam. Tādējādi pieteicējas arguments, ka apstrīdētais administratīvais akts ir pretrunā ar Dzīvojamo telpu apmaiņas noteikumu 9.punktu un rada šķēršļus pierakstīt mazmeitu, nav ņemams vērā, jo fakts, ka administratīvais akts ir pretrunā ar likumu, nedod tiesības jebkurai personai to apstrīdēt.

[4.2] Par nepamatotiem tiesa atzinusi prokurora protestā norādītos motīvus par sūdzības atstāšanu bez izskatīšanas, jo pieteicēja iesniegusi sūdzību par administratīvo aktu, savukārt Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā iesniegta prasība par dzīvojamo telpu apmaiņas atzīšanu par spēkā neesošu. Tādējādi nevar secināt, ka pastāv strīds starp vienām un tām pašām pusēm par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata vienlaicīgi divās tiesās.

[5] Pieteicēja 2004.gada 27.septembrī iesniegusi kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.septembra spriedumu, lūdzot to atcelt un izbeigt tiesvedību lietā. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Apgabaltiesa pārkāpusi CPL 156., 209., 210., 109. un 122.pantu, jo prokurora neesamības dēļ netika atlikta lietas izskatīšana, un nav vadījusies no APL 303.panta.

[5.2] Apgabaltiesa, neļaujot sniegt pieteicējas pilnvarotajam pārstāvim paskaidrojumus, pārkāpusi APL 223.panta 5. un 8.punktu. Apgabaltiesa pārkāpusi arī APL 76. un 247.pantu, balstoties tikai uz atbildētāja mutiskajiem paskaidrojumiem un neņemot vērā to, ka atbildētājs pēc savas iniciatīvas 2003.gada 30.martā atsaucis prasības pieteikumu Ziemeļu rajona tiesā. Tādējādi neesot notikusi lietas izskatīšana starp vienām un tām pašām pusēm par to pašu priekšmetu uz tā paša pamata divās tiesās vienlaicīgi.

[5.3] Apgabaltiesa veikusi nepareizu vairāku faktu konstatāciju.

[5.4] Apgabaltiesa pārkāpusi APL 76.pantu, 247.panta trešo daļu, 302. un 304.pantu attiecībā uz pierādījumu novērtēšanu, kā arī šā likuma 153.1, 153.4, 12., 14.1, 25., 59. un 86.pantu.

[6] Atbildētāja pārstāve 2004.gada 4.novembrī iesniegusi paskaidrojumus par kasācijas sūdzību, lūdzot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.septembra spriedumu atstāt negrozītu, bet apelācijas sūdzību noraidīt. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tā kā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas prokuratūra savu viedokli par sūdzību un pirmās instances tiesas spriedumu izteikusi apelācijas protestā, kurš līdz lietas izskatīšanai apelācijas instancē rakstveidā nebija atsaukts, tiesai bijis pamats skatīt lietu bez prokurora piedalīšanās. Turklāt jāņem vērā, ka prokurors kasācijas protestu nav cēlis.

[6.2] Pieteicēja, sniedzot rakstveida paskaidrojumus par apelācijas sūdzību un apelācijas protestu, bijusi tiesīga dot savu vērtējumu šiem procesuālajiem dokumentiem. Tādējādi, ja apelācijas sūdzībā vai apelācijas protestā tikuši uzrādīti jauni pierādījumi, pieteicējai bija tiesības iesniegt papildu pierādījumus, motivējot, kāpēc tie netika iesniegti pirmās instances tiesā.

[6.3] Tā kā lieta apelācijas instancē tiek skatīta pēc būtības, tiesas pienākums bijis pārbaudīt un vērtēt pierādījumus APL noteiktajā kārtībā, ko tiesa arī darījusi.

[7] Tiesas sēdē pieteicējas pilnvarotais pārstāvis A.Ratuts uzturēja kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem.

Atbildētāja pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte G.Putņa kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka apgabaltiesa pareizi izspriedusi lietu.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā procesa likums ir stājies spēkā 2004.gada 1.februārī. Administratīvā procesa likuma 3.panta otrajā daļā noteikts, ka administratīvais process tiesā notiek saskaņā ar šo likumu. Tas nozīmē, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijai 2004.gada 6.septembrī izskatot lietu, kas ierosināta kā sūdzība par amatpersonu prettiesisku rīcību Civilprocesa kodeksa divdesmit ceturtās-A nodaļas kārtībā, atbilstoši Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 8.panta pirmajai daļai un 10.panta pirmajai daļai bija jāpiemēro Administratīvā procesa likuma noteikumi.

[9] Lai gan apelācijas instances tiesa savā spriedumā ir atsaukusies uz Administratīvā procesa likumu, tiesa tai pašā laikā nav vērtējusi to, vai pieteicējas sūdzība ir izskatāma Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

[10] Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajā daļā noteikts, ka administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publisko tiesību līguma izrietošo strīdu izskatīšana.

[11] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija atzinusi, ka Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldes 2001.gada 21.novembra lēmums, ar kuru dota atļauja dzīvojamo platību apmaiņai starp L.B. (Rīga, Draudzības iela (...)) un I.M. (Rīga, Salacas iela (...)), ir administratīvs akts.

Administratīvo lietu departaments šādu apelācijas tiesas secinājumu uzskata par kļūdainu tālākminēto apsvērumu dēļ.

[12] Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā ir noteikts, ka administratīvais akts ir uz āru vērstas tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskas attiecības vai konstatējot faktisko situāciju. Šāds formulējums atbilst arī uz apstrīdētā lēmuma brīdī spēkā esošo Administratīvo aktu procesa noteikumu 5.punktam, kurā noteikts, ka administratīvais akts ir tiesību akts, ko publisko tiesību jomā izdod iestāde.

Lai noskaidrotu, vai pārsūdzētais lēmums ir administratīvais akts, nepieciešams noskaidrot, vai tas satur visas administratīvā akta pazīmes.

[13] Lietā nav strīda par to, ka gan ar pieteicēju Veru F., gan ar L.B. ir bijuši noslēgti divi patstāvīgi civiltiesiski īres līgumi (sk. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 21.novembra spriedumu Veras F. prasībā pret L.B. par dzīvojamās telpas īres līguma izbeigšanu un izlikšanu – 105.–108.lpp.). Katra no ģimēnēm atbilstoši šiem līgumiem bija uzņēmusies attiecīgus pienākumus pret pašvaldību kā īpašnieku un izīrētāju un ieguvusi atbilstošu tiesību apjomu.

Apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī spēkā esošā likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 15.pantā noteikts, ka ģimēnim ir tiesības apmainīt aizņemto dzīvojamo telpu ar citu ģimēni, ja tam rakstveidā piekrituši kopā ar viņu dzīvojošie pilngadīgie ģimenes locekļi un izīrētājs. No minētās likuma normas izriet, ka vispirms starp divu dzīvokļu ģimēnēm tiek panākta vienošanās par attiecīgu dzīvojamo platību apmaiņu, kuru pēc tam vai nu akceptē, vai noraida izīrētājs. Minētais pēc būtības norāda uz to, ka pašvaldība šajā gadījumā vai nu piekrīt, vai nepiekrīt attiecīga civiltiesiska maiņas darījuma noslēgšanai, t.i., pieņem lēmumu privāttiesisko attiecību jomā.

Publisko tiesību jomu raksturo indivīda vienpusīga pakļaušanās valsts rīkojumiem, kuriem ir raksturīgs virskundzības elements. Konkrētajā gadījumā, lemjot par dzīvojamo platību apmaiņu, pašvaldība ir realizējusi savas kā apmaināmo dzīvokļu īpašnieka tiesības apmaiņas atļaušanai un nav izmantojusi savu varu kā iestāde publisko tiesību jomā.

Atbilstoši administratīvajās tiesībās lietotajai subjektu teorijai kā metodei, kā iespējams nošķirt publisko tiesību normas no privāto tiesību normām, secināts, ka publisko tiesību normas piešķir noteiktas valstiskas pilnvaras vienīgi valsts varas subjektiem, savukārt privāto tiesību normas piešķir tiesības jebkurai. Dzīvojamo telpu apmaiņu var veikt gan publisko tiesību subjektiem, gan privāto tiesību subjektiem piederošos namos, un kā vieni, tā otri lemj par šādas apmaiņas iespējamību un nosacījumiem, kas apliecina, ka tā nav tikai valsts iestādēm un pašvaldībām piemītoša funkcija.

[14] Par iepriekšminētā (13.punkts) pamatotību var pārliecināties, noskaidrojot tās ar dzīvokļiem saistītās jomas, kurās pašvaldības veic publisko varu, izdodot administratīvos aktus.

Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1993.gada 11.maija likums "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā", kas bija spēkā uz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdi, noteica valsts un pašvaldību palīdzības veidus. Tie bija valsts un pašvaldību dzīvokļu izīrēšana likumā noteiktos gadījumos, dzīvokļa

īres un komunālo pakalpojumu pabalstu izmaksa maznodrošinātām personām (ģimenēm) un komunālo dzīvokļu likvidācija.

Minētais likums nav pieminējis dzīvokļu apmaiņu, kas norāda uz to, ka šis jautājums nav saistīts ar pašvaldības kā publisko tiesību subjekta darbību.

[15] Vienlaicīgi atzīmējams, ka, veicot dzīvojamo telpu apmaiņu valsts un pašvaldību mājās dzīvojošiem īrniekiem, bija obligāti ar Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993.gada 1.jūlija lēmumu Nr.342 apstiprinātie Dzīvojamo telpu apmaiņas noteikumi, kuri bija jāievēro tiklab valsts un pašvaldību institūcijām, kā īrniekiem.

Neskatoties uz šo Noteikumu obligāto raksturu, uz to pamata pieņemtie lēmumi par dzīvojamo platību apmaiņu, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav atzīstami par administratīvajiem aktiem, jo šos Noteikumus valsts bija izdevusi kā īpašnieks, vēloties radīt vienotu praksi tai piederošā dzīvojamā fonda apmaiņā, izvirzot vienādus nosacījumus personām, kas apmaiņu vēlas veikt.

Kāda normatīvā akta obligātais raksturs nepadara tiesiskās attiecības, kuras tas regulē, par publiski tiesiskajām attiecībām. Piemēram, Civillikuma normas ir obligātas, taču tās regulē civiltiesiskās attiecības.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pārsūdzētais lēmums nav izdots publisko tiesību jomā. Ņemot vērā, ka līdz ar to atkrīt viena no būtiskajām administratīvā akta pazīmēm, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav nepieciešama pārējo administratīvā akta pazīmju analīze attiecībā uz pārsūdzēto lēmumu, jo savu administratīvā akta statusu lēmums var iegūt tikai tad, ja ir konstatētas visas administratīvajam aktam piemītošās pazīmes.

[16] To, ka pašvaldību pieņemtie lēmumi dzīvojamo telpu apmaiņā nav administratīvie akti, apliecina arī līdzšinējā tiesu prakse.

Senāta Civillietu departaments, izskatot strīdu par pašvaldības īpašumā esošā dzīvokļa apmaiņu, ir atzinis, ka "(..) dzīvojamās telpas apmaiņa ir saistību tiesība un ir maiņas līguma, ko reglamentē Civillikuma 2091.–2095.pants, paveids (lieta Nr. SKC-64/2002.gads, Viļa Pikura, Rozālijas Pikures prasība pret Mārtiņu Bušmani, Cēsu rajona Taurenes pagasta padomi, trešajām personām Rīgas domes Īpašuma departamenta Dzīvokļu pārvaldi, Aivaru Pikuru par dzīvokļu apmaiņas atzīšanu par spēkā neesošu. *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2002, Latvijas Tiesnešu mācību centrs, Rīga 2003, lpp.422.–425).*

[17] Augstākminētais, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, liecina par to, ka pēc būtības civiltiesisku strīdu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ir izskatījusi kā administratīvu lietu.

Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punkts nosaka, ka tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Tas nozīmē, ka lieta apelācijas instances tiesā bija jāizbeidz. Šī likuma norma atbilstoši Administratīvā procesa likuma 346.¹pantam šobrīd ir piemērojama kasācijas instances tiesā.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas tiesas spriedums ir atceļams un tiesvedība lietā ir izbeidzama.

[18] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, atceļot spriedumu un tiesvedību izbeidzot, nav vērtējami kasācijas sūdzībā norādītie argumenti. Tiesas sprieduma likumības un pamatotības izvērtēšana pēc kasācijas sūdzības argumentiem kasācijas instances tiesai šajā gadījumā nav jāveic, jo lieta pēc būtības izskatīta likumam neatbilstošā procesuālā kārtībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, 346.¹pantu un 348.panta 3.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.septembra spriedumu atcelt un tiesvedību lietā izbeigt.

Par faktisko situāciju konstatējošo administratīvo aktu (Administratīvā procesa likuma 1.panta 3.daļa)

Neskatoties uz to, ka atbilstoši likumam "Par Valsts kontroli" tiesā var pārsūdzēt tikai uz revidējamo vienību attiecošos Valsts kontroles padomes lēmumu, arī Valsts kontroles struktūrvienības lēmums, kas attiecas uz privātpesonu, konstatējot tās nenokārtotās saistības ar revidējamo vienību, kā faktisko situāciju konstatējošs administratīvs akts var tikt pārsūdzēts tiesā.

Lieta Nr. SKA-249

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējam Jānim M.,

2004.gada 26.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Jāņa M. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.septembra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 8.jūlija lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pamatojoties uz 2004.gada 9.februāra revīzijas uzdevumu, Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departaments veica revīziju Kuldīgas rajona Rendas pagasta pašvaldībā. Tās rezultātā 2004.gada 27.aprīlī tika sastādīts Valsts kontroles revīzijas atzinums un pieņemts Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmums Nr.5.1-2-24/2004. Atzinumā, cita starpā, konstatēts, ka bijušais Rendas pamatskolas direktora pienākumu izpildītājs Jānis M. laika posmā no 2002.gada 15.februāra līdz 27.septembrim no projekta "Ekoskola" finansēšanai paredzētā bankas konta akciju sabiedrībā "Unibanka" ar debetkarti bija izņēmis Ls 2 800 un, beidzot pildīt amata pienākumus, Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas atzinuma sniegšanas brīdī 2004.gada 27.aprīlī nebija norēķinājies ar pašvaldību par saņemtajiem līdzekļiem Ls 840 apmērā. Lēmumā Rendas pagasta pašvaldības vadībai uzdots veikt nepieciešamās darbības, lai no Jāņa M. piedzītu projekta "Ekoskola" līdzekļus Ls 840 apmērā.

[2] 2004.gada 6.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts Jāņa M. pieteikums par Valsts kontroles 2004.gada 27.aprīļa revīzijas atzinuma un Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 27.aprīļa lēmuma Nr.5.1-2-24/2004 daļēju atcelšanu, kā arī Valsts kontroles faktisko rīcību.

[3] Atzīstot, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 8.jūlija lēmumu atteikts pieņemt Jāņa M. pieteikumu. Lēmumā norādīts, ka Valsts kontrole nav uzskatāma par iestādi Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 1.panta pirmās daļas izpratnē, jo tā ir patstāvīgs valsts varas subjekts, kura lēmumi saskaņā ar Valsts kontroles likuma 64.pantu pārsūdzami Augstākās tiesas Senātā.

[4] Par šo Administratīvās tiesas tiesneses lēmumu Jānis M. 2004.gada 20.jūlijā iesniedzis blakus sūdzību. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.septembra lēmumu Administratīvās tiesas tiesneses 2004.gada 8.jūlija lēmums atstāts negrozīts, bet Jāņa M. blakus sūdzība noraidīta.

[4.1.] Vērtējot to, vai Valsts kontrole ir atzīstama par iestādi APL 1.panta pirmās daļas izpratnē, Administratīvā apgabaltiesa, atsaucoties uz Senāta Administratīvo lietu departamenta tiesu praksi, norādīja, ka attiecībā uz lēmumiem, kas pieņemti, pamatojoties uz privātpersonas iesniegumiem, Valsts kontrole ir uzskatāma par iestādi APL 1.panta pirmās daļas izpratnē, un tās lēmumi vai faktiskā rīcība ir pakļauti administratīvās tiesas kontrolei. Administratīvā apgabaltiesa secināja, ka, neraugoties uz to, ka Administratīvās rajona tiesas tiesnese APL lietoto jēdzienu "iestāde" tulkojusi sašaurināti, viņa pamatoti atteikusi pieņemt Jāņa M. pieteikumu, piemērojot APL 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

[4.2.] Administratīvā apgabaltiesa konstatēja, ka konkrētajā gadījumā revidējamā vienība ir Rendas pagasta pašvaldība. Līdz ar to Valsts kontroles revīzijas atzinums un Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmums ir saistošs tikai Rendas pagasta pašvaldībai, kurai atbilstoši Valsts kontroles likuma 64.panta pirmajai daļai bija tiesības 30 dienu laikā no revīzijas slēgšanas dienas iesniegt Valsts kontroles padomei motivētu prasību pārskatīt Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu, bet Valsts kontroles lēmumu 30 dienu laikā pārsūdzēt Augstākās tiesas Senātā. Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka Valsts kontroles revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 27.aprīļa lēmums, ar kuru pašvaldībai dots uzdevums veikt darbības, lai no Jāņa M. piedzītu projekta "Ekoskola" līdzekļus, pats par sevi nenosaka Jānim M. nekādus pienākumus un neierobežo viņa tiesības, un viņš nav uzskatāms par šī lēmuma vai Valsts kontroles revīzijas atzinuma adresātu. Administratīvā apgabaltiesa secināja, ka ne Valsts kontroles

revīzijas atzinums, ne arī Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmums nav atzīstams par administratīvu aktu un nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[3.3.] Vienaļikus Administratīvā apgabaltiesa noraidīja blakus sūdzībā pausto argumentu saistībā ar tiesību uz taisnīgu tiesu prettiesisku aizskārumu. Tiesa atzina, ka Jānim M. ir tiesības izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus gadījumā, ja, piedzenot zaudējumus, civilprocesa kārtībā tiesā vērsīsies pašvaldība. Savukārt attiecībā uz presē publicētajām ziņām Jānim M. saskaņā ar Civillikuma 2352.a pantu ir tiesības iesniegt tiesā prasību civilprocesa kārtībā.

[4.] Par šo Administratīvās apgabaltiesas lēmumu Senāta Administratīvo lietu departamentā 2004.gada 4.oktobrī saņemta Jāņa M. blakus sūdzība, kurā viņš lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.septembra lēmumu un nodot lietu Administratīvajai rajona tiesai izskatīšanai pēc būtības.

[4.1.] Jānis M. uzskata, ka pretēji APL 89.pantā paredzētajai faktiskās rīcības definīcijai, tiesa nav atzinusi Valsts kontroles veiktās faktiskās rīcības radīto Jāņa M. tiesību un tiesisko interešu aizskārumu, kaut arī atbilstoši Senāta Administratīvo lietu departamenta lēmumam lietā Nr.SKA-39 Valsts kontroles lēmumi un faktiskā rīcība var tikt pakļauti administratīvās tiesas kontrolei.

[4.2.] Bez tam Jānis M. norāda, ka, liedzot tiesības uz taisnīgu tiesu, ir pārkāptas Latvijas Republikas Satversmē 89. , 91. un 92.pantā, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas 6.pantā garantētās tiesības.

[5] Tiesas sēdē uzturot iesniegto blakus sūdzību, Jānis M. norādīja uz to, ka viņam ir svarīgi, lai no Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma tiktu izslēgts kļūdainais secinājums par viņa parādu pagasta pašvaldībai.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka Valsts kontrole tās funkcionālajā nozīmē atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.pantam var tikt atzīta par iestādi, kuras lēmumus, vadoties no konkrētās situācijas un apstākļiem, var pārsūdzēt administratīvajā tiesā.

[7] Administratīvā apgabaltiesa pareizi konstatējusi, ka konkrētajā gadījumā revidējamā vienība ir bijusi Rendas pagasta pašvaldība.

Valsts kontroles revīzijas atzinums un Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmums, kā norādīts tiesas lēmumā, ir saistošs tikai Rendas pagasta pašvaldībai, kurai atbilstoši Valsts kontroles likuma 64.panta pirmajai daļai bija tiesības

30 dienu laikā no revīzijas slēgšanas dienas iesniegt Valsts kontroles padomei motivētu prasību pārskatīt Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu, bet Valsts kontroles lēmumu 30 dienu laikā pārsūdzēt Augstākās tiesas Senātā.

Pagasta padome šīs savas tiesības Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma pārsūdzēšanai nav izmantojusi.

[8] Izdarot secinājumu par to, ka Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmums ir saistošs tikai Rendas pagasta pašvaldībai, tiesa tai pašā laikā nav apsvērusi to, vai šis lēmums attiecībā pret Jāni M. nav administratīvais akts.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu administratīvais akts ir uz āru vērstas tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju.

[10] Ar Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 27.aprīļa lēmuma 1.punktu ir apstiprināts revīzijas atzinums revīzijas lietā Nr.5.1-2-24/2004. Savukārt revīzijas atzinuma 3.punktā ir konstatēts, ka Rendas pamatskolas direktora pienākumu izpildītājs Jānis M. laika posmā no 2002.gada 15.februāra līdz 27.septembrim no projekta "Ekoskola" finansēšanai paredzētā bankas konta akciju sabiedrībā Unibanka ar debetkarti bija izņēmis Ls 2 800 un, beidzot pildīt amata pienākumus, Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas atzinuma sniegšanas brīdī 2004.gada 27.aprīlī nebija norēķināties ar pašvaldību par saņemtajiem līdzekļiem Ls 840 apmērā.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 27.aprīļa lēmuma 1.punkts, ar kuru apstiprināts fakts par Jāņa M. parādu pašvaldībai, ir administratīvais akts, kas konstatē faktisko situāciju un attiecas tieši uz Jāni M., un viņš ir šā administratīvā akta adresāts. Šajā gadījumā, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav nozīmes tam, ka revidējamā vienība ir bijusi Rendas pagasta pašvaldība; šī revīzija ir skārusi arī Jāni M.

[11] Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmums ir adresēts Rendas pagasta pašvaldībai, uzliekot tai noteiktus pienākumus konstatēto trūkumu un pārkāpumu novēršanai. Lēmuma 2.punktā uzdots Rendas pagasta pašvaldībai veikt nepieciešamās darbības, lai no Jāņa M. piedzītu projekta "Ekoskola" līdzekļus Ls 840 apmērā. Ar to neapšaubāmi konstatēts tas, ka Jānis M. šādu summu ir parādā un tā viņam ir jāatmaksā. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka attiecībā uz pārsūdzētā lēmuma 2.punktu Jānis M. nav adresāts, bet ir trešā persona.

[12] No lietā esošās Rendas pagasta padomes vēstules Jānim M. izriet, ka pagasta padome ir uzdevusi Jānim M. ieskaitīt padomes kontā norādīto summu 840 latus (lietas 14.lpp.), kas liecina par to, ka ar Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmumā konstatēto *tieši* tiek skartas Jāņa M. intereses.

[13] No lietas materiāliem izriet, ka Valsts kontrole vispār atteikusies uzklaut Jāni M., ko apliecina tās atbildes ar paskaidrojumu, ka atbildes nesniegšana uz Jāņa M. jautājumiem par revīziju ir vērtējama kā likumpamatota rīcība (19.lpp.). Administratīvo lietu departamenta ieskatā, tas ir Administratīvā procesa likuma 5.panta pārkāpums, kas nosaka, ka administratīvajā procesā (izdarītā pārbaude un tās rezultātā izdarītie secinājumi attiecībā par Jāņa M. saistību izpildi par tādu atzīstama), it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Konkrētajā gadījumā ignorējot šo principu, iestāde vispār atteikusies personu uzklaut.

Administratīvā procesa likuma 62.pantā noteikts, ka, lemjot par tāda administratīvā akta izdošanu, kurš varētu būt nelabvēlīgs adresātam vai trešajai personai, iestāde noskaidro un izvērtē adresāta vai trešās personas viedokli un argumentus šajā lietā.

Lai gan Valsts kontroles revīzijas kārtību nosaka Valsts kontroles likuma XI nodaļa, kurā nav ietverti nosacījumi par trešo personu uzklautšanu, uz privātpersonām attiecošos lēmumu pieņemšanu nevar atzīt par likumpamatotu rīcību, ja šīm personām tiek liegta iespēja izteikt savu viedokli.

[14] Satversmes 92.pants garantē ikvienas personas tiesību un likumisko interešu aizstāvēšanu taisnīgā tiesā. Šādas tiesības ir arī pieteicējam. To, ka šo tiesību realizācija ir veicama administratīvajā tiesā, apstiprina Administratīvā procesa likuma 103.pants par tiesas kontroli pār iestādes izdotā administratīvā akta tiesiskumu.

[15] Ņemot vērā to, ka pieteicējs apstrīd iestādes – Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma konkrētajā punktā norādīto ziņu atbilstību īstenībai, kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments vērtē apelācijas tiesas atzinumu, ka savas tiesības uz taisnīgu tiesu Jānis M. var realizēt, ceļot prasību par goda un cieņas aizskāruma novēršanu civilprocesuālā kārtībā.

Pieteicējs ir norādījis, ka viņam ir svarīgi, lai no Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma tiktu izslēgts norādījums par to, ka viņš ar Rendas pagasta pašvaldību nav norēķinājies par 840 latiem. To iespējams izdarīt, šajā daļā lēmumu atceļot. Izskatot lietu Administratīvās apgabaltiesas ieteiktajā Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, tiesa nav tiesīga vērtēt Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta

kolēģijas lēmuma tiesiskumu. Tas nozīmē, ka pat gadījumā, ja Jānis M. kā prasītājs civilīetā arī pierādītu to, ka viņš nav parādā un savas finansiālās saistības ar pašvaldību ir nokārtojis, attiecīgais Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmums paliktu negrozīts.

Jānim M. realizējot savas tiesības uz tiesas aizsardzību, tāpat nevar uzlikt pienākumu gaidīt, kad pašvaldība cels pret viņu prasību tiesā par zaudējumu piedziņu, kad viņš kā atbildētājs, atbilstoši apelācijas tiesas viedoklim, varētu pierādīt celtās prasības nepamatotību.

[16] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, vērā ņemams tas, ka pieteicēja tiesības un iespējas civilprocesā un administratīvajā procesā ir atšķirīgas un tas vispirms un galvenokārt attiecas uz administratīvajā procesā garantēto lietas apstākļu objektīvo noskaidrošanu. Tādējādi, liedzot pieteicējam tiesības griezties administratīvajā tiesā, minētā argumenta pēc varētu tikt atzīts viņa tiesību aizskāruma uz tiesu vispār.

[17] Vadoties no iepriekšminētajiem apsvērumiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesas lēmums ir atceļams un Jāņa M. pieteikums nododams Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu, jo gan kā administratīvā akta adresātam (kolēģijas lēmuma 1.punkts daļā par Jāņa M. parādu), gan kā trešajai personai (kolēģijas lēmuma 2.punkts) viņam ir tiesības iesniegt pieteikumu.

[18] Ņemot vērā to, ka Jānim M. kā privātpersonai nav iespējams pārsūdzēt Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu Valsts kontroles likuma noteiktajā kārtībā Valsts kontroles padomei, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka uz attiecīgo gadījumu nav attiecināms nosacījums par lietas iepriekšējas ārpustiesas izskatīšanas kārtības ievērošanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.septembra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 8.jūlija lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu, atcelt un Jāņa M. pieteikumu nodot Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu.

Par iestādes faktisko rīcību (Administratīvā procesa likuma 89.pants)

Ar faktiskās rīcības sekām – personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu – ir saprotamas faktiskās rīcības tiešas sekas attiecībā uz privātpersonu.

Lieta Nr. SKA-250

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējai Vēsmai P.,

2004.gada 2.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.septembra lēmumu, ar kuru noraidīta Vēsma P. blakus sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 22.jūlija lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt Vēsma P. pieteikumu daļā par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras faktiskās rīcības pārtraukšanu un 2004.gada 13.aprīļa un 31.maija rīkojumu atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 19.jūlijā Vēsma P. (turpmāk – pieteicēja) iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) faktiskās rīcības pārtraukšanu un prettiesisku rīkojumu atcelšanu, kā arī lūdza atzīt, ka VSAA ir pārkāpusi Darba likumā noteikto aizliegumu radīt nelabvēlīgas sekas darbiniekam un noteikt pieteicējai izmaksājamo atlīdzību par morālo kaitējumu Ls 10 000 apmērā.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 22.jūlija lēmumu pieteikums pieņemts daļā par VSAA direktores 2004.gada 1.jūlija rīkojuma Nr.499/k atcelšanu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, bet atteikts pieņemt daļā par VSAA 2004.gada 13.aprīļa rīkojuma Nr.134/v un 2004.gada 31.maija rīkojuma Nr.346a/k atcelšanu.

[3] Skatot lietu pēc pieteicējas blakus sūdzības, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 21.septembrī atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 22.jūlija lēmumu, bet pieteicējas blakus sūdzību noraidījusi. Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka pārsūdzētie VSAA 2004.gada 13.aprīļa un 31.maija rīkojumi par izmaiņām VSAA struktūrā un štatu sarakstā (terminoloģija pēc rīkojuma nosaukuma) ir iestādes iekšējie lēmumi, jo attiecas tikai uz

pašu iestādi un izdoti, lai nodrošinātu iestādes darbību un tās darbinieku vadīšanu. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka minētie rīkojumi nav uzskatāmi par VSAA faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma izpratnē un jautājums par to tiesiskumu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.pantu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[4] Par minēto lēmumu Vēsma P. iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.septembra lēmumu atcelt un izlemt jautājumu pēc būtības. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti piemērojusi Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu, jo lietā nepastāv strīds par faktu, ka apstrīdētie VSAA rīkojumi nav administratīvie akti. Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 89.pantu par iestādes faktisko rīcību. Pieteicēja norāda, ka par iestādes faktisko rīcību uzskatāma darbība vai atturēšanās no tās, kas vērsta uz faktisko seku radīšanu.

[4.2] Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti atzinusi, ka apstrīdētie rīkojumi ir iestādes iekšējie lēmumi, kas nav izskatāmi administratīvā procesa kārtībā, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu, 89.pantu un 184.pantu, kas nosaka tiesības iesniegt tiesā pieteikumu par iestādes faktiskās rīcības apstrīdēšanu.

[4.3] Administratīvā apgabaltiesa, noraidot pieteicējas blakus sūdzību, liegusi viņai tiesības aizstāvēt savas likumiskās intereses taisnīgā tiesā, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 2.panta pirmo daļu un Satversmes 92.pantu.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja Vēsma P. blakus sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem.

Atbildētājas VSAA pārstāvis tiesā nebija ieradies. Atbildētājai par lietas izskatīšanu paziņots likumā noteiktajā kārtībā. Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt blakus sūdzību bez atbildētājas VSAA pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[7] Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst Administratīvās apgabaltiesas secinājumu, ka pieteicējas pārsūdzētie VSAA 2004.gada 13.aprīļa un 31.maija rīkojumi par izmaiņām VSAA struktūrā un štatu sarakstā nav uzskatāmi par VSAA faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma izpratnē un jautājums par to tiesiskumu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.pantu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Kā to pareizi norādījusi Administratīvā

apgabaltiesa, tie ir iestādes iekšējie lēmumi, kas attiecas tikai uz pašu iestādi un izdoti, lai nodrošinātu iestādes darbību un tās darbinieku vadīšanu.

[8] Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, pieteicējas viedoklis, ka minētie rīkojumi radījuši viņas tiesību aizskārumu un tādēļ ir pamats šo rīkojumu kā iestādes faktiskās rīcības tiesiskuma pārbaudei tiesā, ir kļūdains.

Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmā daļa nosaka, ka faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā jebkurā citādā veidā, nevis izdodot administratīvo aktu, ja privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai tai ir radies, vai var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārumš.

[8.1] Kā izriet no minētās tiesību normas, Administratīvā procesa likumā paredzētajā kārtībā var pārsūdzēt iestādes faktisko rīcību **publisko tiesību jomā**. Administratīvo lietu departaments par pareiziem atzīst Administratīvās apgabaltiesas secinājumus, ka minētie rīkojumi attiecas uz pašu iestādi un izdoti, lai nodrošinātu iestādes darbību un tās darbinieku vadīšanu. Šādus rīkojums var izdot jebkurš darba devējs savas iestādes vai uzņēmuma vadības darba organizācijas uzlabošanai. Tādējādi šie rīkojumi paši par sevi nenodibina, negroza un neizbeidz nekādas publiski tiesiskās attiecības un nekādi neattiecas uz publisko tiesību jomu.

[8.2] Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, minētajā tiesību normā ar faktiskās rīcības sekām – ar personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu – ir saprotamas **faktiskās rīcības tiešas sekas** attiecībā uz privātpersonu. Kā redzams no pieteikuma un blakus sūdzības, minētie rīkojumi paši par sevi **tieši neskar** pieteicēju. Pieteicēju gan skar cits VSAA rīkojums, kurš izdots tieši attiecībā uz viņu par noslēgtā darba līguma nosacījumu grozīšanu un kuru tiesa pieņēmusi izskatīšanai. Tādējādi minētie rīkojumi par izmaiņām VSAA struktūrā un štatu sarakstā ir uzskatāmi par starplēmumiem, kuri nav tiesā pārsūdzami. Turklāt, izskatot lietu par VSAA rīkojumu, ar kuru grozīti darba līguma noteikumi, ir apsverams arī tas, vai jautājums par darba līguma grozīšanu ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā vai civilprocesuālā kārtībā.

[9] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu uzskata pieteicējas viedokli, ka Administratīvā apgabaltiesa, noraidot pieteicējas blakus sūdzību, liegusi viņai tiesības aizstāvēt savas likumiskās intereses taisnīgā tiesā, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 2.panta pirmo daļu un Satversmes 92.pantu. Pieteicējas tiesības aizstāvēt tiesas ceļā savas likumiskās intereses tiek nodrošinātas, izspriežot lietu par darba līguma grozīšanas likumību.

[10] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir pamatots un likumīgs.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324. pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 21.septembra lēmumu atstāt negrozītu, bet Vēsmas P. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

**Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma
administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa
likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts)**

*Pieteikums par pašvaldības saistošo noteikumu atcelšanu nav
izskatāms administratīvā procesa kārtībā.*

Lieta Nr. SKA-272

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu
departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Jūlijas S. pārstāvim E.Vasiljevam,

2004. gada 30.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī
36, izskatīja Jūlijas S. pārstāvja blakus sūdzību par Administratīvās
apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts
Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 14.oktobra lēmums par
atteikumu pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Jūlija S. 2004.gada 19.augustā iesniegusi Administratīvajā
rajona tiesā pieteikumu, kurā lūdza atzīt par nepamatotu un atcelt
Vangažu pilsētas domes 2004.gada 13.jūlija lēmuma Nr.9. 11.punktu,
uzlikt par pienākumu domei atbrīvot Jūliju S. no nodevas samaksas par
informācijas saņemšanu; atzīt par neatbilstošiem Latvijas Republikas
Satversmes 100.pantam un atcelt Vangažu pilsētas domes saistošos
noteikumus Nr.12 "Par Vangažu pilsētas pašvaldības nodevām", tāpat
lūdza tiesu atbrīvot no valsts nodevas samaksas, jo viņas ģimenei ir
piešķirts trūcīgas ģimenes statuss.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada
20.augusta lēmumu Jūlijas S. pieteikumu daļā par Vangažu pilsētas
domes 2004.gada 13.jūlija lēmuma Nr.9. 11.punkta 2.§ atcelšanu
atstāja bez virzības un noteica termiņu lēmumā konstatēto trūkumu
novēršanai, kā arī samazināja valsts nodevas apmēru par pieteikuma
iesniegšanu līdz Ls 5. Tiesnese atteica pieņemt pieteikumu daļā par
Vangažu pilsētas domes saistošo noteikumu Nr.12 "Par Vangažu
pilsētas pašvaldības nodevām" atcelšanu.

[3] Izskatot Jūlijas S. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa
atcēla Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 20.augusta
lēmumu daļā par pieteikuma atstāšanu bez virzības, bet lēmumu daļā
par atteikumu pieņemt pieteikumu atstāja negrozītu.

Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka tiesnese, samazinot
valsts nodevu, nav ievērojusi samērīgumu starp Jūlijas S. ģimenes
reālajiem ienākumiem un valsts nodevas apmēru, kā arī nav izdarījusi
lietderības apsvērumus un norādījusi kritērijus, pēc kādiem valsts
nodeva samazināta līdz Ls 5.

Tiesa norādījusi, ka pašvaldību saistošie noteikumi saskaņā ar
Administratīvā procesa likuma 15.panta otrās daļas nosacījumiem nav
administratīvais akts, bet gan ārējais normatīvais akts, ko
administratīvajā tiesā pārsūdzēt nevar. Atbilstoši Satversmes tiesas
likuma 16.panta 3.punktam jautājums par pašvaldības saistošo
noteikumu tiesiskumu ir piekritīgs Satversmes tiesai.

[4] Blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada
14.oktobra lēmumu iesniedzis Jūlijas S. pārstāvis. Blakus sūdzībā tiek
lūgts atcelt lēmumu daļā, ar kuru Administratīvā apgabaltiesa atstāja
negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 20.augusta
lēmumu.

Blakus sūdzības iesniedzējs norāda, ka Vangažu pilsētas dome,
pamatojoties uz saistošajiem noteikumiem Nr.12 "Par Vangažu pilsētas
pašvaldības nodevām", izdeva apstrīdēto administratīvo aktu. Uzskata,
ka šie noteikumi izbeidz un ierobežo maznodrošinātas personas
tiesības uz informācijas saņemšanu un, neatceļot šos saistošos
noteikumus, nav tiesības atcelt apstrīdēto Vangažu pilsētas domes
2004.gada 13.jūlija lēmuma Nr.9 11.punktu. Norādīts, ka tiesa pēc
savas iniciatīvas var pieaicināt ieinteresēto personu kā trešo personu
lietā, kā arī, ja tiesa uzskatīja, ka jautājuma izskatīšana ir piekritīga citai
iestādei, tad atbilstoši Administratīvā procesa likuma 52.panta pirmās
daļas noteikumiem tiesa lietu nodod tai iestādei, kurai lieta ir piekritīga.

[5] Tiesas sēdē blakus sūdzības iesniedzējs uzturēja blakus
sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās
daļas 1.punktam tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav
izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Kā pareizi norādījusi Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā
lēmumā, no Administratīvā procesa likuma 15.panta otrās daļas izriet,
ka pašvaldību saistošie noteikumi ir ārējs normatīvs akts, jo minētā
norma paredz, ka iestāde un tiesa ievēro šādu ārējo normatīvo aktu
juridiskā spēka hierarhiju:

Satversme;
likums un Satversmes 81.panta kārtībā izdotie Ministru kabineta
noteikumi;
Ministru kabineta noteikumi;
pašvaldību saistošie noteikumi.

Tādējādi jau ar Administratīvā procesa likuma normām ir noteikts, ka pašvaldību saistošie noteikumi ir ārējais normatīvais akts.

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam pieteikumu var iesniegt par:

administratīvā akta izdošanu (..) vai spēkā esamību (..);

iestādes faktisko rīcību;

no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar šā panta 1.un 2.punktā minēto pieteikumu;

publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām, tā spēkā esamību vai izpildes pareizību.

Pieteicējas prasījums par Vangažu pašvaldības domes saistošo noteikumu Nr.12 "Par Vangažu pilsētas pašvaldības nodevām" atzīšanu par neatbilstošu Satversmes 100.pantam un šo noteikumu atcelšanu neatbilst nevienam Administratīvā procesa likuma 184.pantā minētajiem pieteikuma priekšmetiem. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa pamatoti ir konstatējusi, ka pieteikums šajā daļā nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[8] Ņemot vērā, ka pieteicēja lūdz atzīt pašvaldības saistošos noteikumus par neatbilstošiem Satversmes 100.pantam, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētajā lēmumā pamatoti ir norādīts, ka saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16.panta trešo punktu Satversmes tiesa izskata lietas par normatīvo aktu vai to daļu neatbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām.

[9] Blakus sūdzībā norādīts, ka, ja tiesa uzskata, ka jautājuma izskatīšana ir piekritīga citai iestādei, tad atbilstoši Administratīvā procesa likuma 52.panta pirmās daļas noteikumiem tiesa lietu nodod tai iestādei, kurai lieta ir piekritīga. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds blakus sūdzības motīvs ir nepamatots, jo 52.pants ir ietverts Administratīvā procesa likuma "B" daļā, kurā tiek regulēts administratīvais process iestādē, bet ne tiesā.

[10] Pie šādiem apstākļiem, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra lēmums tā pārsūdzētajā daļā atstājams negrozīts, bet Jūlijas S. pārstāvja blakus sūdzība ir noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra lēmumu tā pārsūdzētajā daļā atstāt negrozītu, bet Jūlijas S. pārstāvja blakus sūdzību noraidīt.

Par prasījumiem sodīt amatpersonas administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts)

Prasījums sodīt pašvaldības domes deputātu nav uzskatāms ne par lūgumu pārbaudīt administratīva akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu un lietderību, ne par lūgumu izvērtēt publisko tiesību līgumu vai noskaidrot privātpersonas publiski tiesiskos pienākumus vai tiesības. Jautājums par amatpersonu patvaļu un viņu atbildību par patvaļas rezultātā radītajiem mantiskajiem zaudējumiem ir risināms citādā kārtībā, kas noteikts citos normatīvajos aktos, piemēram, Valsts pārvaldes iekārtas likumā.

Privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā. Attiecīgo amatpersonu sodīšana ir attiecīgās iestādes interese, ko iestāde īsteno, ceļot regresa prasību pret amatpersonu, līdz ar to prasību pret amatpersonu par tās nodarītajiem zaudējumiem publiskajai personai var vērst tikai un vienīgi pati publiskā persona.

Lieta Nr. SKA-310

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Miervaldim P.,

2004.gada 14.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Miervalža P. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 26.oktobra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt Miervalža P. pieteikumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Laucienas pagasta padome ar 2004.gada 11.augusta lēmumu Nr.8 Miervaldim P. anulējusi reģistru dzīvesvietā (..), Laucienas pagastā, Talsu rajonā.

[2] 2004.gada 7.septembrī Administratīvā rajona tiesa saņēmusi Miervalža P. pieteikumu par Laucienas pagasta padomes 2004.gada 11.augusta lēmumu. Pieteikumā Miervaldis P. lūdz minēto lēmumu atzīt par spēkā neesošu, piedzīt no Laucienas pagasta padomes

kompensāciju par diskrimināciju Ls 3 500 000, kā arī uzlikt arestu vainīgo amatpersonu mantai un noteikt šīm amatpersonām minimālo algu Ls 80.

Pieteikumam Miervaldis P. pievienojis iesniegumu, kurā lūdz atbrīvot viņu no valsts nodevas samaksas. Lūgumu Miervaldis P. pamatojis ar to, ka viņš ir bezdarbnieks un trūcīga persona.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 9.septembra lēmumu atstājusi bez virzības Miervalža P. pieteikumu daļā par Laucienas pagasta padomes 2004.gada 11.augusta lēmumu un kompensācijas Ls 3 500 000 piedziņu, kā arī uzdevusi Miervaldim P. līdz 2004.gada 4.oktobrim iesniegt lietā kvīti par valsts nodevas samaksu ne mazāk kā Ls 5 vai, pievienojot dokumentus par mantisko stāvokli, Ls 1. Tāpat tiesnese ar minēto lēmumu atteikusi pieņemt Miervalža P. pieteikumu daļā par vainīgo personu mantas arestu un algas noteikšanu Ls 80.

[4] Izskatījusi Miervalža P. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 26.oktobra lēmumu blakus sūdzību noraidījusi, Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 9.septembra lēmumu atstājusi negrozītu un noteikusi termiņu 2004.gada 20.novembri, līdz kuram Miervaldim P. jānovērš Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 9.septembra lēmumā norādītie trūkumi, t.i., jāsamaksā valsts nodeva. Lēmumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1.] Miervalža P. pieteikumā izteiktie lūgumi uzlikt arestu vainīgo personu mantai un noteikt tām minimālo algu neatbilst nevienam no Administratīvā procesa likuma 184.pantā minētajiem pieteikuma priekšmetiem.

[4.2] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 94.pantam Administratīvā procesa likums nedod pieteicējam tiesības prasīt atlīdzinājumu tieši no vainīgajām amatpersonām, tādēļ šo amatpersonu mantiskajam stāvoklim nav nozīmes šīs lietas izskatīšanā un iespējamā tiesas sprieduma izpildē. Amatpersonu sodīšanas funkcija nav administratīvās tiesas kompetencē.

[4.3] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 124.panta pirmajai daļai un Administratīvā procesa likuma 128.panta trešajai daļai likums nedod iespēju tiesai pilnībā atbrīvot personu no valsts nodevas samaksas.

[4.4] Tiesas sēdē iesniegtā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Talsu nodaļas izziņa, kurā norādīts, ka Miervaldis P. neatrodas šīs nodaļas uzskaitē, apliecina, ka pieteicējs nesāņem pensiju vai pabalstu. Minētais apstāklis kopā ar lietā esošajiem dokumentiem, kuros norādīts, ka pieteicējs ir bezdarbnieks, apliecina pieteicēja slikto mantisko stāvokli. Līdz ar to pieteicējam maksājamā valsts nodeva samazināma līdz Ls 1. Tādējādi Miervalža P.

ieteikums atstājams bez virzības, nosakot, ka tam pievienojams dokuments, kas apliecina minētās valsts nodevas samaksu.

[5] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniedzis Miervaldis P., lūdzot to atcelt daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu un uzlikt vainīgo personu mantai arestu, kā arī noteikt šo amatpersonu algu Ls 80. Blakus sūdzībā Miervaldis P. norādījis, ka vainīgām amatpersonām ir jāizjūt sava nodarījuma sekas un blakus sūdzībā minētā lūguma apmierināšana tikai viesīs vainīgajās amatpersonās atbildības sajūtu un disciplīnu. Tāpat blakus sūdzībā Miervaldis P. norādījis, ja lēmumā būtu norādīta institūcija, kurā viņš varētu griezties ar minēto lūgumu, viņš to būtu darījis.

[6] Tiesas sēdē Miervaldis P. blakus sūdzību uzturēja uz tajā norādītajiem motīviem.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 318.panta 6.punkts noteic, ka blakus sūdzībā norādāmi apsvērumi, kā izpaužas pārsūdzētā lēmuma nepareizība. Ņemot vērā blakus sūdzībā izklāstīto informāciju un to izteiksmes formu, Administratīvo lietu departaments konstatē, ka, Miervalža P. ieskatā, Administratīvās apgabaltiesas lēmuma nepareizība izpaužas tādējādi, ka tas pieļauj turpmāku Laucienas pagasta padomes amatpersonu patvaļu un nedisciplinētību, turklāt lēmums nenorāda citu kārtību, kādā būtu risināmi ar lēmumu atteiktie prasījumi.

[8] Lai atzītu, ka apgabaltiesas lēmums ir nepareizs un tādēļ atceļams vai grozāms, tiesai jākonstatē tādi procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas noveduši vai varēja novest pie lēmuma nepareizas pieņemšanas.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publisko tiesību līguma izrietošo strīdu izskatīšana.

No administratīvā procesa tiesā būtības izriet tiesai noskaidrojamie jautājumi. Minētie jautājumi ir uzskaitīti Administratīvā procesa likuma 103.panta trešajā daļā, kas noteic, ka tiesai ir jānoskaidro:

"1) vai administratīvais akts un iestādes faktiskā rīcība atbilst šā likuma noteikumiem un citām tiesību normām;

2) vai tiesību normas un publisko tiesību līgums dod administratīvā procesa dalībniekiem noteiktas tiesības vai uzliek pienākumus;

3) publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām, tā spēkā esamību un izpildes pareizību."

Tāpat no administratīvā procesa tiesā būtības izriet pieteikuma priekšmets jeb jautājumu loks, par kuriem persona var iesniegt pieteikumu. Iespējamie pieteikuma priekšmeti ir noteikti Administratīvā procesa likuma 184.pantā, t.i., persona pieteikumu var iesniegt par:

"1) administratīvā akta izdošanu, atcelšanu (atcelšana pilnībā vai daļā, arī grozīšana) vai spēkā esamību (atzīšana par spēkā neesošu, atzīšana par spēku zaudējušu, arī atcelta administratīvā akta atzīšana par spēkā esošu);

2) iestādes faktisko rīcību;

3) no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar šā panta 1. un 2.punktā minēto pieteikumu;

4) publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām, tā spēkā esamību vai izpildes pareizību."

Minētās tiesību normas nosaka to jautājumu loku, kas ir pakļauts tiesai administratīvajā procesā. Administratīvo lietu departaments, izvērtējot blakus sūdzības iesniedzēja prasījumus, konstatē, ka lūgums uzlikt mantas arestu pašvaldības domes deputāta mantai un noteikt deputātam atalgojumu ierobežotā apmērā neiekļaujas nevienā no iepriekš minētajiem jautājumiem vai pieteikumu priekšmetiem, kuru izvērtēšana ir pakļauta tiesai administratīvajā procesā. Citiem vārdiem, prasījums sodīt pašvaldības domes deputātu nav uzskatāms ne par lūgumu pārbaudīt administratīva akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu un lietderību, ne par lūgumu izvērtēt publisko tiesību līgumu vai noskaidrot privātpersonas publiski tiesiskos pienākumus vai tiesības.

Turklāt šāds prasījums faktiski par atbildētāju administratīvajā procesā tiesā prasa noteikt konkrētas amatpersonas, taču Administratīvā procesa likuma 34.pants, kas nosaka atbildētāju administratīvajā procesā, šādu iespēju neparedz. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 34.pantam atbildētājs administratīvajā procesā var būt Latvijas Republika, pašvaldība vai cita atvasināta publisko tiesību juridiskā persona, savukārt privātpersona par atbildētāju var būt tikai jautājumos par publisko tiesību līgumiem.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka ir pamatots Administratīvās apgabaltiesas lēmumā norādītais (sk. 4.1.punktu), ka iepriekšminētie Miervalža P. pieteikumā norādītie lūgumi neatbilst likumā noteiktajam pieteikuma priekšmetu uzskaitījumam. Līdz ar to šajā daļā Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir pareizs un nav pamata tā atcelšanai vai grozīšanai.

[9] Tā kā tiesai nav pamata pieņemt pieteikumu daļā, tiesa šajā daļā minētos prasījumus arī nevar izskatīt pēc būtības un uzlikt Laucienas pagasta padomes deputātu mantai arestu, kā arī noteikt šo deputātu algu Ls 80.

Administratīvo lietu departaments arī piekrīt Administratīvās apgabaltiesas norādītajam argumentam, ka Administratīvā procesa likums nedod pieteicējam tiesības prasīt atlīdzinājumu tieši no vainīgajām personām (sk. 4.2.punktu). Tādējādi arī ir noraidāmi blakus sūdzībā norādītie Miervalža P. lūgumi par mantas arestu un algas apmēra noteikšanu (sk. 5.punktu).

[10] Tomēr, ņemot vērā šo Miervalža P. prasījumu mērķi – sodīt pašvaldības deputātus par bezatbildīgu rīcību, Administratīvo lietu departaments uzskata par svarīgu izskaidrot, ka jautājums par amatpersonu patvaļu un viņu atbildību patvaļas rezultātā radītajiem mantiskajiem zaudējumiem ir risināms citādā kārtībā, kas noteikta citos normatīvajos aktos, piemēram, Valsts pārvaldes iekārtas likumā (sk. likuma VIII un XII nodaļu). Valsts pārvaldes iekārtas likuma 90.pants noteic, ja amatpersona, pildot amata pienākumus, ar nodomu vai aiz neuzmanības ir radījusi mantiskus zaudējumus publiskai personai – piemēram, Laucienas pagastam –, tā prasa, lai amatpersona atlīdzina zaudējumus normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Ņemot vērā šā likuma 70.panta otro daļu, kas noteic, ka politiskajām amatpersonām, to skaitā pašvaldību padomes deputātiem, nepiemēro disciplināratbildību, politiskās amatpersonas par pieņemtajiem lēmumiem atbild civiltiesiski, krimināltiesiski un administratīvi (sk. arī likuma 70.panta pirmo daļu). Līdz ar to, interpretējot Administratīvā procesa likuma tiesību normas (sk. arī 8. un 9.punktu) un Valsts pārvaldes iekārtas likuma tiesību normas to savstarpējā kopsakarā, Administratīvo lietu departaments secina, ka prasību pret amatpersonu par tās nodarītajiem zaudējumiem publiskajai personai var vērst tikai un vienīgi pati publiskā persona. Zaudējumi publiskai personai varētu rasties, piemēram, izmaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu privātpersonai. Attiecībā uz izskatāmās lietas apstākļiem to varētu raksturot tādējādi: ja tiesa, izskatot lietu, noteiks atbilstīgu atlīdzinājumu par Miervaldim P. ar Laucienas pagasta padomes lēmuma radīto personisko kaitējumu, vienīgi Laucienas pagasta dome vai kāda cita valsts pārvaldes iestāde, kuras kompetencē ir šādu jautājumu izskatīšana (piemēram, prokuratūra), varētu prasīt no Laucienas pagasta padomes deputātiem, kuri balsojuši par šāda lēmuma pieņemšanu, atlīdzināt Laucienas pagastam radītos zaudējumus.

No iepriekšminētā secināms, ka privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas

būtu izskatāma tiesā. Administratīvajā procesā privātpersonas tiesiskā interese ir viņas tiesību ievērošana konkrētās publiski tiesiskajās attiecībās starp valsti un privātpersonu. Līdz ar to arī privātpersonai tiesiskā interese ir atjaunot tādu stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai arī saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, kas viņai nodarīts ar izdoto administratīvo aktu. Attiecīgo amatpersonu sodīšana ir attiecīgās iestādes interese, ko iestāde īsteno, ceļot regresa prasību pret amatpersonu. Turklāt personas darbība valsts pārvaldē, veicot tām deleģētās funkcijas, nevar tikt uzskatīta par personas individuālu vai personisku darbību, šādos gadījumos persona ir uzskatāma par amatpersonu un tās darbība tiek identificēta ar valsts pārvaldes darbību.

Privātpersonai ir iespējas prasīt, lai attiecīgā pašvaldība ievēro labas pārvaldības principu, kura mērķis ir panākt, lai pašvaldība ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses. Otra iespēja ir nākamajās pašvaldību vēlēšanās neizdarīt izvēli par labu politiskās amatpersonas – pašvaldības deputāta – pārstāvētajai politiskajai organizācijai.

[11] Attiecībā uz otru blakus sūdzības argumentu – tiesa nav norādījusi institūciju, kurā blakus sūdzības iesniedzējs varētu griezties ar iepriekšminētajiem lūgumiem, Administratīvo lietu departaments izdara tālāk minētos secinājumus.

Administratīvās rajona tiesas tiesnese ir atteikusi pieņemt Miervalža P. pieteikumu daļā, pamatojot to ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, kas noteic, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Administratīvā apgabaltiesa šādu pamatojumu ir atstājusi spēkā. Līdz ar to tiesa ir atzinusi, ka lieta šajā daļā nav pakļauta administratīvajai tiesai.

Administratīvā procesa likuma 121.pants, kas nosaka vispārīgos pakļautības noteikumus, cita starpā, arī noteic, ja tiesa atzīst, ka lietas izskatīšana nav pakļauta tiesai, tā lēmumā norāda iestādi, kuras kompetencē ir šīs lietas izskatīšana (121.panta trešā daļa). Minētā tiesību norma ne tikai iekļauj prasību norādīt kompetento iestādi, bet tā vienlaicīgi ietver prasību gadījumā, ja pieteikumā ietvertais prasījums nav pakļauts tiesai vai administratīvajam procesam vispār, tiesai, tās iespējas un kompetences robežās, norādīt citu kārtību, kādā būtu risināmi ar lēmumu atteiktie prasījumi. Tomēr šo tiesību normu nevar interpretēt tādējādi, ka tiesai norādījumi būtu jāsniedz katrā gadījumā. Tiesai šādi norādījumi ir jāsniedz tikai tajos gadījumos, kad tā konstatē, ka privātpersonai savu tiesību aizstāvēšanai jāgriežas citā institūcijā vai arī jautājums jārisina citādā kārtībā un attiecīgajai personai šajā lietā varētu pastāvēt subjektīvās

tiesības. Ņemot vērā iepriekš secināto (sk. 8.–11.punktu), Administratīvo lietu departaments konstatē, ka iepriekšminētie Miervalža P. prasījumi ir risināmi citādā kārtībā, taču viņam nav subjektīvu tiesību prasīt tos apmierināt. Līdz ar to ne Administratīvai rajona tiesai, ne Administratīvai apgabaltiesai savos lēmumos nebija jāsniedz Administratīvā procesa likuma 121.pantā noteiktos norādījums Miervaldim P.

[12] Ievērojot iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir tiesisks un pamatots.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 26.oktobra lēmumu atstāt negrozītu, bet Miervalža P. blakus sūdzību noraidīt.

9. Nolēmumi par atteikšanos pieņemt pieteikumu vai tiesvedības izbeigšanu, ja pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu

Par atteikumu pieņemt pieteikumu tiesā (Administratīvā procesa likuma 191.panta astotā daļa)

Tiesu sistēmai piederīgo amatpersonu lēmumus valsts pārvaldes jomā var pārsūdzēt tiesā.

Lieta Nr. SKA-39

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Ģenerālprokuratūras pārstāvei G.Kaparšmitei,

2004.gada 9.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 4.februāra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas lēmumus, ar kuru atteikts pieņemt Arņa K. pieteikums par ģenerālprokurora rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Liepājas tiesas 2000.gada 20.aprīļa lēmumu Arnis K. saukts pie administratīvās atbildības pēc Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.³⁹panta par necieņu pret tiesu un sodīts ar administratīvo arestu uz 15 diennaktīm.

[2] 2003.gada 17.jūnijā Arnis K. iesniedzis Ģenerālprokuratūrā iesniegumu, kurā lūdzis noprotestēt Liepājas tiesas 2000.gada 20.aprīļa prettiesisko lēmumu. Pieteicējs sūdzībā norādījis, ka tiesas sēdē lēmums pieņemts aizmuguriski, liedzot viņam tiesības izmantot advokāta palīdzību un rupji pārkāpjot Administratīvo pārkāpumu kodeksa 31.panta otrās daļas noteikumus, kuros paredzēts, ka administratīvo arestu nevar piemērot personai, kura viena pati aprūpē mazgadīgu bērnu, turklāt nevarot būt tāda kārtība, ka lēmums, kurš saistīts ar brīvības atņemšanu, nav pārsūdzams un stājas spēkā nekavējoties.

[3] 2003.gada 10.jūlijā Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors atteicis noprotestēt tiesas lēmumu. Prokurors konstatējis, ka no lietas materiāliem redzams, ka par tiesas sēžu zālē izdarīto administratīvo pārkāpumu ir izdarīts ieraksts tiesas sēdes protokolā. Atteikums iesniegt protestu motivēts ar to, ka: pirmkārt, pieteicējs atstājis sēžu zāli un tādējādi pats atteicies no advokāta palīdzības izmantošanas iespējas, otrkārt, pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus par to, ka viņa apgādībā ir bērns līdz 12 gadu vecumam, treškārt, ar Satversmes tiesas spriedumu, kurš publicēts 2002.gada 26.jūnijā, atzīts, ka ieinteresēto personu sūdzības par lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās jāizskata vispārējās jurisdikcijas tiesām, uzskatot šīs pārsūdzības par jaunatklātu apstākli lietā, līdz ar to Arnis K. pats varējis pārsūdzēt Liepājas pilsētas tiesas 2000.gada 20.aprīļa lēmumu.

[4] Šo atteikumu Arnis K. 2003.gada 16.oktobrī pārsūdzējis ģenerālprokuroram. 2003.gada 4.novembrī viņš saņēmis ģenerālprokurora atteikumu, kurā konstatēts, ka pieteicējs neapstrīd administratīvo pārkāpumu pēc būtības, bet apstrīd viņam piemēroto sodu – administratīvo arestu. Atteikums iesniegt protestu motivēts ar to, ka: pirmkārt, iesniedzējs nav iesniedzis pierādījumus tam, ka viņš pieder pie personu grupas, kam nevar piemērot sodu administratīvo arestu, līdz ar to nav pamata pārskatīt jautājumus par piemērotā soda likumību, otrkārt, ir publicēts Satversmes tiesas spriedums, ar kuru atzītas par spēkā neesošām Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta otrā daļa, 280.pants un Civilprocesa kodeksa 139.panta ceturtā daļa, kas vērtējams kā jaunatklāts apstāklis, kurš deva tiesības personai ierosināt administratīvās lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

[5] 2003.gada 11.decembrī Arnis K. griežies Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, norādot, ka lūdzis ģenerālprokuroru noprotestēt Liepājas tiesas tiesneses 2000.gada 20.aprīļa lēmumu, bet saņēmis atteikumu.

Pieteicējs uzskata, ka ģenerālprokurors nav sniedzis atbildi pēc būtības. Viņš norāda, ka prokuratūra ir institūcija, kas uzraudzības kārtībā izvērtē attiecīgu lietu materiālus un izlemj, vai ir pamats iesniegt protestu, nevis pieprasa iesniegt pierādījumus. Tādējādi ir pārkāptas Satversmes 104.pantā garantētās tiesības saņemt atbildi pēc būtības.

[6] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 18.decembra lēmumu atteikts pieņemt Arņa K. sūdzību. Tiesa atzinusi, ka saskaņā ar Prokuratūras likuma 1.panta pirmo daļu prokuratūra ir tiesu varas institūcija, līdz ar ko strīds nav pakļauts tiesai.

[7] Izskatot lietu pēc Arņa K. blakus sūdzības Rīgas pilsētas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 4.februārī atstāja negrozītu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 18.decembra lēmumu, bet Arņa K. blakus sūdzību noraidīja.

Apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 2.panta otro daļu likuma pamatmērķis ir pakļaut neatkarīgas, objektīvas un kompetentas tiesu varas kontrolei izpildvaras darbības, kuras attiecas uz konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu.

Apgabaltiesa norādījusi, ka ģenerālprokurora darbību reglamentē Prokuratūras likums un saskaņā ar tā 1.panta pirmo daļu prokuratūra ir tiesu varas institūcija, kas patstāvīgi veic uzraudzību pār likumības ievērošanu šajā likumā noteiktās kompetences ietvaros. Līdz ar to Ģenerālprokuratūra nav izpildvaras institūcija un nedarbojas valsts pārvaldes jomā, kādēļ sūdzība vai pieteikums par ģenerālprokurora rīcību nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Šo motīvu dēļ apgabaltiesa atzinusi, ka Centra rajona tiesas tiesnese pareizi atteikusies pieņemt Arņa K. sūdzību, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 1.punktu, kas bija spēkā līdz 2004.gada 1.februārim un kas pēc būtības atbilst Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkta būtībai un jēgai.

[8] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniedzis Arnis K.

Blakus sūdzībā norādīts, ka Latvijas tiesību normu hierarhijā augstāko vietu ieņem Satversme, kuras 104.pantā garantētas ikviena tiesības vērsties valsts vai pašvaldības iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Ģenerālprokurors, kā uzskata pieteicējs, to ir ignorējis. Tāpēc viņš lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu un nodot pieteikumu izskatīšanai pirmās instances tiesai.

[9] Pieteicējs tiesas sēdē nebija ieradies. Par tiesas sēdi viņam paziņots.

Ģenerālprokuratūras pārstāve tiesas sēdē paskaidroja, ka Arnim K. ģenerālprokurors pamatoti atteicis iesniegt protestu administratīvā pārkāpuma lietā un ģenerālprokurora lēmums saskaņā ar Prokuratūras likuma 6.pantu ir galīgs.

Motīvu daļa

[10] Tiesas secinājums, ka Arņa K. sūdzība nav pakļauta izskatīšanai tiesā, pamatots ar Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmo daļu, kas iestādi definē kā tiesību subjektu, kuram ar normatīvo aktu vai publisko tiesību līgumu piešķirtas noteiktas valsts varas pilnvaras **valsts pārvaldes jomā**. Šis secinājums pamatots arī ar Prokuratūras likuma 1.panta pirmo daļu, saskaņā ar kuru prokuratūra ir tiesu varas institūcija, kas patstāvīgi veic uzraudzību pār likumības ievērošanu šajā likumā noteiktās kompetences ietvaros.

[11] No minētajiem tiesas apsvērumiem izriet secinājums, ka tā jēdzienu "valsts pārvaldes joma" ir interpretējusi kā valsts pārvaldes sistēma. Tomēr valsts pārvaldes joma ir plašāks jēdziens nekā valsts pārvaldes sistēma un aptver ne tikai iestādes, kuru pienākumos ietilpst izpildvaras funkcijas. Attiecībā uz tiesu varas kontroli pār izpildvaras darbībām Administratīvā procesa likuma 2.pantā minētais jēdziens "izpildvara" ir saprotams funkcionāli, nevis institucionāli. Izpildvaras funkcijas ir visas tās funkcijas, kas nav likumdošanas (t.i., jebkura līmeņa ārējo normatīvo aktu izdošanas) un tiesu varas (t.i., tiesas spriešanas) funkcijas (skat. E.Levits. www.public.law.lv). Personu iesniegumu izskatīšana ādēs pieder pie šādām pārvaldes funkcijām, ko pilda jebkura valsts iestāde neatkarīgi no tās piederības vienam vai otram varas atzaram. Tādējādi arī tiesu varas institūciju un amatpersonu lēmumi un faktiskā rīcība, kas saistīti ar valsts pārvaldes funkciju veikšanu, nav izņemti no tiesu kontroles.

[12] Saskaņā ar Prokuratūras likuma 6.panta trešo daļu prokurora lēmums ir pārsūdzams amatā augstākam prokuroram, bet ģenerālprokurora lēmums ir galīgs. Šis likums pieņemts 1994.gada 19.maijā, t.i., pirms Administratīvā procesa likuma stāšanās spēkā. Administratīvā procesa likuma 15.panta devītajā daļā noteikts, ka, konstatējot pretrunu starp vienāda juridiska spēka jaunāku vispārējo un vecāku speciālo normu, vecāko speciālo normu piemēro tiktāl, ciktāl tās mērķis nav pretrunā ar jaunākās vispārējās tiesību normas (normatīvā akta) mērķi.

Ņemot vērā, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likumu institūciju un amatpersonu lēmumi un faktiskā rīcība valsts pārvaldes jomā ir pakļauti tiesu kontrolei, minētā Prokuratūras likuma norma nav piemērojama attiecībā uz lēmumiem, kas pieņemti sakarā ar privātpersonu iesniegumiem un nav saistīti ar kriminālprocesā vai civilprocesā paredzētajām darbībām.

[13] No lietas materiāliem redzams, ka gan Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors, gan ģenerālprokurors, izskatot Arņa K. iesniegumu, atteikumu iesniegt protestu motivējuši. Tomēr Arnis K., griežoties ar pieteikumu tiesā, norādījis, ka ģenerālprokurors, izskatot viņa iesniegumu, nav devis atbildi pēc būtības, tādējādi pārkāpjot Satversmes 104.pantā garantētās personu tiesības saņemt no valsts un pašvaldību iestādēm atbildi pēc būtības. No tā un lietai pievienotajiem materiāliem saprotams, ka pieteicējs atbildes saņemšanu pēc būtības saista ar protesta iesniegšanu par tiesas lēmumu attiecīgajā administratīvā pārkāpuma lietā.

[14] Saskaņā ar Administratīvo pārkāpumu kodeksa 282.pantu prokurors var iesniegt protestu par administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu. No šīs normas izriet, ka protesta iesniegšana ir

prokurora tiesības, nevis pienākums. Arī Satversmes tiesa savā 2002.gada 20.jūnija spriedumā (skat. spriedumu lietā Nr.2001-17-0106 par APK 279. un 280.panta un CPK 239.panta atbilstību Satversmei) ir norādījusi, ka prokurora protests uzskatāms par diskrecionāro varu, t.i., amatpersonas tiesību rīkoties pēc saviem ieskatiem. Pie šādiem apstākļiem nevienai personai nav subjektīvās publiskās tiesības uz prokurora protestu.

[15] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 31.panta otro daļu pieteikumu tiesā, izņemot likumā noteiktus gadījumus, var iesniegt tikai persona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Tā kā Arnim K., ņemot vērā iepriekšējos apsvērumus, nav subjektīvās publiskās tiesības uz prokurora protestu, viņam nav arī tiesību iesniegt sūdzību sakarā ar prokuratūras amatpersonu atteikumu iesniegt protestu par tiesas lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā. Tādējādi ir pamats atteikt pieņemt izskatīšanai tiesā Arņa K. pieteikumu par ģenerālprokurora rīcību, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, sakarā ar to, ka to iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

[16] Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus un to, ka Rīgas apgabaltiesa atstājusi negrozītu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas lēmumu atteikt pieņemt Arņa K. pieteikumu sakarā ar to, ka tas nav pakļauts izskatīšanai tiesā (kas pēc būtības atbilst Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktam), Rīgas apgabaltiesas lēmums ir atceļams.

[17] Administratīvā procesa likuma 323.pantā ir noteikta Senāta kompetence, izskatot blakus sūdzības. Šā panta 3.punktā ir paredzēts, ka Senāts var lēmumu atcelt pilnībā vai daļā un ar savu lēmumu izlemt jautājumu pēc būtības. Līdz ar to Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka atsakāms pieņemt Arņa K. pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta 8.punktu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 4.februāra lēmumu un atteikt pieņemt Arņa K. pieteikumu.

Par termiņa nokavējumu administratīvā akta pārsūdzēšanai tiesā (Administratīvā procesa likuma 188.pants)

Administratīvā procesa likuma 191.pantā ietvertā pieteikuma nepieņemšanas pamatu uzskaitījums ir izsmeļošs un nav paplašināti tulkojams.

Lieta Nr. SKA-95

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta kopsēde šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei,

2004.gada 11.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja pieteicēja Franča B. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.aprīļa lēmumu, ar kuru lietā izbeigta tiesvedība.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 4.augustā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā saņemta Franča B. sūdzība par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) amatpersonu prettiesisku lēmumu. Sūdzībā norādīts, ka 1999.gada 6.aprīlī, veicot pensijas pārrēķinu, VSAA ar savu rīkojumu Nr.1815 uzlika par pienākumu atmaksāt iepriekš piešķirto pensiju. Francis B. lūdzis uzlikt par pienākumu VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas filiālei atmaksāt veiktos ieturējumus.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 10.decembra spriedumu Franča B. sūdzība noraidīta. Tiesa, atsaucoties uz Administratīvo aktu procesa noteikumu 76.pantu, norādījusi, ka persona, kuras tiesiskās intereses ierobežo attiecīgais administratīvais akts, var apstrīdēt administratīvo aktu viena mēneša laikā no brīža, kad par to uzzinājusi, bet ne vēlāk kā gada laikā kopš administratīvā akta spēkā stāšanās. Minēto likuma normu tiesa saistījusi ar apstrīdētā administratīvā akta pieņemšanas laiku – 1999.gada 26.augustu.

[3] Izskatot lietu pēc Franča B. apelācijas sūdzības, ar Administratīvās apgabaltiesas lēmumu Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 10.decembra spriedums atcelts un tiesvedība lietā izbeigta. Atzīstot, ka Francis B. ir nokavējis sūdzības iesniegšanas termiņu, un, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 49.pantu, kas nosaka, ka tiesības izpildīt procesuālas darbības zūd līdz ar likuma vai tiesas, vai tiesneša noteiktā termiņa notecēšanu, apelācijas tiesa secinājusi, ka pirmās instances tiesai bija pienākums piemērot Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu un tiesvedību lietā izbeigt.

[4] Blakus sūdzībā pieteicējs Francis B. lūdz Administratīvās apgabaltiesas lēmumu atcelt kā neatbilstošu faktiem un atjaunot procesuālo termiņu. Viņš norādījis, ka apgabaltiesa nav izvērtējusi faktu, ka pirmās instances tiesa, uzsākot un veicot tiesvedību, ir faktiski pieņēmusi viņa izteikto lūgumu atjaunot procesuālo termiņu sūdzības iesniegšanai. Pieteicējs arī norādījis, ka pēc trīs dienām pēc tam, kad viņš uzzinājis par rīkojumu Nr.1815, viņš iesniedzis pieteikumu tiesā.

[5] VSAA pārstāve, atzīstot tiesas pieņemto lēmumu par pamatotu, lūdza pieteicēja iesniegto blakus sūdzību noraidīt.

Ņemot vērā to, ka Francim B. par blakus sūdzības izskatīšanas laiku ir paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt blakus sūdzību bez viņa piedalīšanās.

Motīvu daļa

[6] Senāta Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst Administratīvās apgabaltiesas atzinumu, ka 2003.gada 4.augustā, iesniedzot sūdzību par VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles 1999.gada 26.augusta rīkojumu, Francis B. ir nokavējis tās iesniegšanas termiņu, kas atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumiem Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" bija viens mēnesis.

[7] Par pamatotu atzīstams arī apelācijas tiesas secinājums, ka minētā sūdzība bija jāizskata atbilstoši Civilprocesa kodeksa 24.-A sadaļas un Civilprocesa likuma noteikumiem.

[8] Tai pašā laikā Administratīvo lietu departaments konkrētās lietas sakarā nepiekrīt Administratīvās apgabaltiesas norādei uz Civilprocesa likuma 49.pantu. Minētā likuma norma noteic, ka tiesības izpildīt procesuālas darbības zūd līdz ar likuma vai tiesas noteiktā termiņa izbeigšanos. Pēc procesuālā termiņa izbeigšanās iesniegtās sūdzības un dokumentus nepieņem.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 49.pantu, Administratīvā apgabaltiesa vēlāk izdarījusi secinājumu, ka Francis B. tādējādi ir persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, un tiesvedību, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu, izbeigusi.

[9] Atbilstoši Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktam tiesvedība tiesas sēdē tiek izbeigta tad, ja prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības. Minētā likuma norma norāda uz to, ka, lai tiesvedību izbeigtu uz šā pamata, tiesai ir jākonstatē, ka minētajai personai vispār nav bijis tiesību pieteikumu iesniegt. Tas savukārt norāda uz to, ka tiesnesim, neierosinot lietu, bija jāatsakās pieteikumu pieņemt. Apelācijas instances tiesas lēmumā nav norādes, pamatojoties uz kādu likuma normu tiesnesim bija jāatsakās pieņemt pieteikumu. No apelācijas instances tiesas lēmuma satura izriet, ka tas varētu būt Civilprocesa likuma 132.panta 2.punkts, kas noteic, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesību.

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētā likuma norma uz pieteicēju Franci B. kā personu, kas ir nokavējusi pieteikuma iesniegšanas termiņu, nav attiecināma.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, gan Civilprocesa likuma 132.panta 2.punkts, gan 223.panta 2.punkts, kam analogs ir Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punkts un 282.panta 2.punkts, attiecas uz personām, kurām nekad nav piemītusi tiesība būt par prasītāju vai pieteicēju. Šāda nostāja atbilst Administratīvo lietu departamenta nolēmumiem citās lietās. Ar Senāta lēmumiem atzīts, ka Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktā nosaukto personu lokā ietilpst tādas, kuru tiesības ar pārsūdzēto administratīvo aktu nav aizskartas, sakarā ar ko viņām nav tiesību iesniegt pieteikumu (lieta Nr.SKA-39/2004, SKA-118/2004). Šī ir arī daudzu gadu garumā nostabilizējusies Latvijas tiesu prakse, ka termiņa nokavējums prasības celšanai netiek atzīts par pamatu atteikumam pieņemt prasības pieteikumu.

[11] Lietā nav strīda par to, ka pārsūdzētais lēmums attiecas tieši uz Franci B. un tas, kā sūdzībā norādījis pieteicējs, aizskar viņa intereses. Sūdzības (pieteikuma) iesniegšanas brīdī spēkā esošais Civilprocesa kodeksa 239.¹pants piešķir viņam tiesības griezties tiesā savu aizskarto tiesību aizsardzībai. Šādas pieteicēja tiesības izriet gan no Satversmes 92.panta, gan Civilprocesa likuma 1.panta. Termiņa nokavējums šo tiesību realizācijai, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, ir personas iepriekš minētajām pamattiesībām pakārtots jautājums un pats par sevi nevar būt par pamatu tam, lai personai liegtu pieeju tiesai.

[12] Norādot, ka Francis B. nokavēto termiņu pieteikuma iesniegšanai nav lūdzis atjaunot, apelācijas instances tiesa ar to pēc būtības ir atzinusi, ka šādi nokavētie termiņi ir atjaunojami. Šādu pozīciju atbalsta arī Senāta Administratīvo lietu departaments, uzskatot, ka, konstatējot termiņu nokavēšanas attaisnojošus iemeslus, tiesas tos var atjaunot.

Ja likumdevējs Civilprocesa likuma 132.panta 2.punktu, 223.panta 2.punktu un Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu un 282.panta 2.punktu būtu paredzējis attiecināt uz personām, kuras nokavējušas prasības iesniegšanas termiņu, tad Administratīvā procesa likuma 191.panta ceturtajā daļā, kas paredz personas tiesības tādu pašu pieteikumu iesniegt atkārtoti, ja novērsti šķēršļi, kas sākotnēji ir bijuši par iemeslu pieteikumu nepieņemšanai, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, būtu ietverts arī 8.punkts.

[13] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nav pieļaujams Civilprocesa likuma 132.panta 2.punktā, 223.panta 2.punktā, kā arī Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktā un 282.panta 2.punktā ietverto prasības pieteikuma (ieteikuma) nepieņemšanas pamatu un tiesvedības izbeigšanas pamatu paplašināts tulkojums. Minētajās likuma normās kā prasības (ieteikuma) nepieņemšanas pamats nav ietverts prasības (ieteikuma) iesniegšanas termiņa nokavējums.

[14] Atbilstoši Civilprocesa likuma 159.pantam tiesa izskaidro lietas dalībniekiem viņu procesuālās tiesības un pienākumus. Šā likuma otrajā daļā noteikts, ka tiesa lietas izskatīšanas gaitā izskaidro pusēm un trešajām personām procesuālo darbību izpildīšanas vai neizpildīšanas sekas. Ja rajona tiesa, izskatot Franča B. sūdzību, būtu izpildījusi minēto likuma normu, tai pieteicēju vajadzēja informēt par iespēju lūgt atjaunot termiņu sūdzības iesniegšanai, kā arī par sekām, ja termiņš netiek atjaunots. Tiesai jautājums par termiņa atjaunošanu jālemj, ja sūdzības iesniedzējs šādu pieteikumu iesniedz.

[15] Konstatējot īpašus apstākļus, kāpēc pieteikuma iesniegšanas termiņš ir nokavēts, un to atjaunojot, tiesa ar šo pašu lēmumu noņem jebkādas ierobežojumus sūdzības iesniedzēja (ieteicēja) kā pilnvērtīga lietas dalībnieka statusam un tam vairs nav nekādu šķēršļu savu tiesību tālākai realizācijai.

Tai pašā laikā, ja pieteikums iesniegts ar termiņa nokavējumu un tiesnesis, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, atsakās pieņemt pieteikumu, kā to par pamatu uzskatījusi Administratīvā apgabaltiesa, pieteicējam ir liegta iespēja jebkad turpmāk griezties tiesā pat situācijā, ja ir nepārprotami skaidrs, ka pieteikuma iesniegšanas termiņa nokavējums ir attaisnojošs. Administratīvā procesa likuma 191.panta ceturtā daļa, kā

norādīts iepriekš, izslēdz pieteicējam iespēju par šo pašu jautājumu vēlreiz griezties tiesā, ja pieteikuma pieņemšana ir atteikta uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punkta pamata.

[16] Minētā likuma norma, pēc Administratīvo lietu departamenta pārliecības, vēlreiz apstiprina atzinumu, ka Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktā un 282.panta 2.punktā likumdevējs ir paredzējis situāciju, kas attiecas uz personu, kurai konkrētajā jautājumā nekad nav bijis un nebūs tiesību griezties tiesā. Tajā pašā laikā minētās normas nevar attiecināt uz personu, kurai šādas tiesības ir bijušas un varētu tikt atjaunotas, gan izskatot lietu pēc būtības, gan iesniedzot tiesā atsevišķu pieteikumu.

[17] Vadoties no iepriekš izklāstītajiem argumentiem, Administratīvo lietu departaments tādējādi atzīst, ka apelācijas tiesas lēmums ir atceļams, jo ir pieņemts bez nepieciešamā tiesiskā pamatojuma.

[18] Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 239.³pantu, sūdzību tiesā varēja iesniegt mēneša laikā no dienas, kad saņemts augstākas institūcijas vai amatpersonas atteikums apmierināt sūdzību. No minētās likuma normas izriet nepieciešamais priekšnosacījums sūdzības (ieteikuma) izskatīšanai augstākā institūcijā, pirms tā tiek iesniegta izskatīšanai tiesā. To apliecina sūdzības (ieteikuma) iesniegšanas brīdī spēkā esošo Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr. 154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 79.punktā noteiktais, ka iestāde, kura izskata iesniegumu par apstrīdēto administratīvo aktu, vēlreiz pēc būtības izskata administratīvo aktu vai tā daļu, uz kuru attiecas iesniedzēja iebildumi.

[19] No lietas materiāliem izriet, ka Franča B. sūdzību par VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas filiāles 1999.gada 6.aprīļa rīkojumu Nr.1815 VSAA atteikusies izskatīt sūdzības iesniegšanas termiņa nokavējuma dēļ (lietas 22., 23.lpp.). Lietas materiālos nav informācijas, ka Francis B. atteikumu izskatīt sūdzību būtu pārsūdzējis. Konkrētajā gadījumā nosacījums par nepieciešamību administratīvo aktu izskatīt vēlreiz pēc būtības nav ticis izpildīts, jo VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas filiāles rīkojuma tiesiskuma un pamatotības pārbaude VSAA struktūrā nav veikta.

[20] Gan pirmās, gan apelācijas instances tiesas atzinušas, ka, iesniedzot sūdzību (ieteikumu) tiesā, Francis B. nav ievērojis pirmstiesas izskatīšanas kārtību. Šādu tiesu atzinumu Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatu, jo tas atbilst lietā konstatētajiem apstākļiem.

[21] Sūdzības (ieteikuma) iesniegšanas brīdī piemērojamais Civilprocesa likuma 132.panta 7.punkts noteica, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja prasītājs (arī – ieteicējs) nav ievērojis

attiecīgo lietu kategorijai noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Ja lieta ir tikusi ierosināta, pieteikums atbilstoši Civilprocesa likuma 219.panta 1.punktam bija jāatstāj bez izskatīšanas. Analogiskas normas ir ietvertas arī Administratīvā procesa likuma 191.panta 5.punktā un 278.panta 1.punktā.

[22] Vadoties no iepriekšminētajiem apsvērumiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, atceļot Administratīvās apgabaltiesas lēmumu par tiesvedības izbeigšanu, Franča B. pieteikums ir atstājams bez izskatīšanas.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Civilprocesa kodeksa 239.³pantu, Civilprocesa likuma 219.panta 1.punktu, Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.aprīļa lēmumu, ar kuru lietā izbeigta tiesvedība.

Franča B. sūdzību par VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas filiāles 1999.gada 16.augusta rīkojumu atstāt bez izskatīšanas.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par tiesību aktu pārsūdzēšanu administratīvajā tiesā (Administratīvā procesa likuma 103. , 184.pants un 191.panta pirmās daļas 8.punkts)

Apstāklis, ka tieši valsts pārvaldes iestāde izdevusi kādu tiesību aktu, neļauj secināt, ka tas ir administratīvais akts, kas pārsūdzams administratīvajā tiesā. Ministru kabineta noteikumi ir ārējs normatīvs akts, kura pieņemšana, grozīšana un atcelšana ietilpst Ministru kabineta, nevis administratīvās tiesas kompetencē.

Lieta Nr. SKA-117

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Ināram G.,

2004.gada 18.maijā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Ināra G. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.aprīļa lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikšanos pieņemt Ināra G. pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 20.februārī Inārs G. administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par Ministru kabineta 2003.gada 8.jūlija noteikumu Nr.383 "Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu" (turpmāk – noteikumi Nr.383) pielikuma 2.2.1.punktu. Pieteicējs uzskata, ka šā punkta spēkā esošā redakcija ir diskriminējoša un ierobežo viņa kā būvinženiera tiesības projektēt ēkas. Tādējādi pieteicējs ir lūdzis tiesu noteikumu Nr.383 pielikuma 2.2.1.punkta redakciju aizstāt ar tādu, kas bija iepriekš spēkā esošajos Ministru kabineta noteikumos.

[2] 2004.gada 23.februārī administratīvās rajona tiesas tiesnese atteicās pieņemt Ināra G. pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu.

[3] 2004.gada 20.aprīlī Administratīvā apgabaltiesa (turpmāk – apgabaltiesa), atzinusi, ka pieteicējam nebija tiesību iesniegt pieteikumu (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punkts) par Ministru kabineta noteikumiem Nr.383, noraidīja Ināra G. blakus sūdzību, bet administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 23.februāra lēmumu atstāja negrozītu.

Apgabaltiesa konstatēja, ka pieteikumā nav pārsūdzēts iestādes izdots administratīvs akts vai amatpersonu prettiesiska rīcība. Proti, pieteikumam nav pievienoti pierādījumi par to, ka attiecībā uz Ināru G. būtu pieņemts nelabvēlīgs administratīvs akts saskaņā ar noteikumiem Nr.383 vai citu normatīvo aktu. Nav arī pierādījumu tam, ka iestāde pieteicēja lietā būtu atteikusies pieņemt administratīvu aktu. Pieteikumam pievienotā Ekonomikas ministrijas valsts sekretāra 2003.gada 20.oktobra vēstule nav uzskatāma par iestādes izdotu administratīvo aktu.

Apgabaltiesa arī norādījusi, ka administratīvā tiesa neizskata jautājumus, kas ietilpst Ministru kabineta kompetencē, proti, par grozījumu izdarīšanu ārējā normatīvajā aktā.

[4] Par apgabaltiesas lēmumu pieteicējs iesniedzis blakus sūdzību.

Uzskatot, ka apgabaltiesai nebija tiesību nepieņemt izskatīšanai viņa pieteikumu, Inārs G., citastarp, norāda:

1) apgabaltiesa nav ievērojusi administratīvās tiesas darbības pamatprincipu – veikt kontroli pār iestāžu un to amatpersonu izdotu administratīvo aktu tiesiskumu;

2) Ināram G. izsniegtais augstskolas diploms un 1999.gadā izsniegtais sertifikāts, kas līdž noteikumu Nr.383 pieņemšanai jāva viņam projektēt ēkas, ir spēkā. Taču pašreiz ar administratīvu aktu (noteikumiem Nr.383) šīs tiesības pieteicējam ir liegtas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Inārs Gulbis lūdz Senātu atcelt apgabaltiesas 2004.gada 20.aprīļa lēmumu.

[5] Tiesas sēdē Inārs G. blakus sūdzību uzturēja.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punkts noteic, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja to iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. Savukārt šā likuma 184.pants paredz, ka pieteikumu tiesā var iesniegt par:

1) administratīvā akta izdošanu, atcelšanu (..) vai spēkā esamību (..);

2) iestādes faktisko rīcību;

3) no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu (..);

4) publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām.

[7] Apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka pieteicējs nav iesniedzis pieteikumu par iestādes izdotu administratīvu aktu vai amatpersonu faktisko rīcību, kā arī par konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu.

Lietā neatrodas pierādījumi tam, ka iestāde attiecībā tieši uz pieteicēju Ināru G. būtu izdevusi administratīvu aktu, ar kuru nodibinātas, grozītas, konstatētas vai izbeigtas konkrētas tiesiskās attiecības. Proti, no lietas materiāliem nav redzams, ka būvvalde būtu atteikusies pieņemt Ināra G. izstrādātos ēku projektus, pamatojoties uz noteikumiem Nr.383,

vai arī ka sertifikācijas institūcija būtu pieņēmusi pieteicēja interesēm nelabvēlīgu vai viņa tiesības ierobežojošu lēmumu.

Noteikumi Nr.383 nav iestādes izdots administratīvs akts, bet ārējs normatīvs akts, kas adresēts abstraktam personu skaitam un nenosaka tieši Ināram G. konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Pieteicējs ir pareizi izpratis administratīvā procesa būtību. Proti, Administratīvā procesa likuma 103.pants noteic, ka administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdotu administratīvā akta (..) tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros (..). Taču pieteicējs nav ņēmis vērā, ka Ministru kabineta noteikumi nav tas pats, kas administratīvs akts. Tas, ka tieši valsts pārvaldes iestāde ir izdevusi kādu aktu, neļauj secināt, ka tas ir administratīvais akts. Viena no būtiskajām administratīvā akta pazīmēm ir tā adresāti – konkrētas, individuāli noteiktas personas (piemēram, Inārs G.), nevis abstrakts individuāli nenoteiktu personu loks (piemēram, būvinženieri, arhitekti).

Šā lēmuma [7] punktā norādīts, ka Ministru kabineta noteikumi (noteikumi Nr.383) ir ārējs **normatīvs akts**, kura pieņemšanas, grozīšanas un atcelšanas procedūra ir atšķirīga nekā iestādes izdotam **administratīvajam aktam**. Tādējādi grozījumi noteikumos Nr.383 būtu veicami Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumu Nr.111 "Ministru kabineta kārtības rullis" paredzētajā kārtībā. Savukārt administratīvā akta apstrīdēšana, atcelšana vai grozīšana veicama saskaņā ar Administratīvā procesa likumu.

Tādējādi pamatots ir apgabaltiesas arguments, ka administratīvā tiesa neizskata jautājumus, kas ietilpst Ministru kabineta kompetencē, tas ir, par grozījumu izdarīšanu ārējā normatīvajā aktā – Ministru kabineta noteikumos.

[9] Pamatots ir pieteicēja apgalvojums, ka savā darbībā administratīvajai tiesai jāīsteno gan privātpersonas tiesību ievērošana, gan pašai jāievēro citi administratīvā procesa principi. Taču administratīvajai tiesai jāievēro arī Satversme un tajā nostiprinātie tiesību principi, proti, no Satversmes 1.panta izrietošais varas dalīšanas princips. Tādējādi administratīvā tiesa nav tiesīga pieņemt lēmumus, kas ir izpildvaras kompetencē.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.aprīļa lēmumu atstāt negrozītu, bet Ināra G. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par indivīda subjektīvajām tiesībām iestādes faktiskās rīcības gadījumā (Administratīvā procesa likuma 31. un 89.pants)

Tiesa var pārbaudīt iestādes veiktās tiesību normas piemērošanas tiesiskumu tikai tad, ja ir konstatējams, ka indivīdam iestādes faktiskās rīcības rezultātā radies vai var rasties subjektīvo publisko tiesību aizskārums, t.i., tiesības aizskārums, kas indivīdam saskaņā ar tiesību normām dod tiesības prasīt savu interešu ievērošanu un šī mērķa sasniegšanai tiesības pieprasīt no citiem noteiktas darbības izpildi, paciešanu vai atturēšanos no tās.

Ja personas tiesību aizskārums ir radies izglītības un zinātnes ministra kompetencē ietilpstošās funkcijas nepienācīgas izpildes dēļ, atlīdzinājums ir jāprasa no Latvijas Republikas.

Lieta Nr. SKA-124

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns,
senatore	J. Briede,
senatore	G. Višņakova,

piedaloties pieteicējam Aldim L.,

2004.gada 11.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Alda L. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.aprīļa lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikumu pieņemt Alda L. pieteikumu par Izglītības un zinātnes ministrijas faktisko rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 27.februārī Aldis L. iesniedzis Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par Izglītības un zinātnes ministrijas faktisko rīcību.

Pieteikumā norādīts, ka Izglītības un zinātnes ministrija savlaicīgi neizdeva instrukciju par diplomu veidlapu izgatavošanas tehnikas, centralizētas saņemšanas, uzskaites un ierakstu kārtību, savlaicīgi nepaziņoja instrukcijas tekstu Latvijas Universitātei, savlaicīgi nenoslēdza līgumu ar komersantu par diploma veidlapu izgatavošanu, glabāšanu, izsniegšanu un uzskaiti, kā arī savlaicīgi nesniedza informāciju augstskolām par komersantu, kas ir tiesīgs izgatavot, glabāt, izsniegt un uzskaitīt diploma veidlapas. Šīs rīcības dēļ Latvijas Universitāte atcēla Juridiskās fakultātes izlaidumu un diplomu izsniegšanu.

Diploma savlaicīgas nesaņemšanas rezultātā Aldim L. tikušas liegtas tiesības ieņemt tādus amatus, kuros kritērijs saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir augstākā izglītība, tikušas liegtas tiesības piedalīties konkursos uz 75 vakantajiem amatiem, tikušas liegtas tiesības uz tālākizglītību un tiesības pretendēt uz stipendijām izglītības turpināšanai.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 1.marta lēmumu atteikusi pieņemt Alda L. pieteikumu.

[3] Izskatījusi Alda L. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 27.aprīļa lēmumu blakus sūdzību noraidīja un Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu atstāja negrozītu. Tiesa uzskatīja, ka Izglītības un zinātnes ministrijas rīcība neaizskar Alda L. subjektīvās tiesības. Gan no tiesību teorijas atziņām, gan no Administratīvā procesa likuma 2.panta izriet, ka administratīvi tiesiskās attiecības ir publisko tiesību jomā esošas attiecības starp publisko tiesību juridisko personu, no vienas puses, un individuāli noteiktu vai nosakāmu privātpersonu loku, no otras puses.

Apgabaltiesas lēmumā norādīts, ka administratīvajā procesā attiecībā uz Aldi L. izdots administratīvais akts bija Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Domes 2004.gada 26.janvāra sēdes lēmums par jurista kvalifikācijas iegūšanu, taču šā akta pienācīga noformēšana tika atlikta uz neilgu laiku, to piedāvājot aizstāt ar Latvijas Universitātes izziņu. Aldis L. nav apstrīdējis un pārsūdzējis Latvijas Universitātes rīcību, ar kuru netika izdots augstāko izglītību apliecināošs dokuments, bet pārsūdzējis tās iestādes rīcību, kuras dēļ radās šķēršļi administratīvā akta noformēšanai. Attiecības starp Izglītības un zinātnes ministriju un Aldi L. nav vērtējamas kā konkrētas attiecības publisko tiesību jomā, līdz ar to nav iespējams konstatēt Alda L. subjektīvo tiesību aizskārumu no valsts puses Izglītības un zinātnes ministrijas personā.

Otrkārt, iestādes bezdarbība Administratīvā procesa likuma 89.panta izpratnē var tikt uzskatīta par faktisko rīcību tikai tad, ja tā ir notikusi administratīvi tiesisko attiecību ietvaros, kad iestādei ir jāveic konkrēta rīcība attiecībā uz individuāli noteiktu vai nosakāmu personu loku. Instrukcijas jeb iekšēja normatīva akta savlaicīga neizdošana tādēļ nevar tikt uzskatīta par iestādes faktisko rīcību.

[4] Aldis L. par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.aprīļa lēmumu iesniedzis blakus sūdzību. Blakus sūdzībā norādīts:

[4.1] Nepareizs ir Administratīvās rajona tiesas pamatojums atteikumam nepieņemt Alda L. pieteikumu tā iemesla dēļ, ka viņš nav izmantojis iespēju saņemt Latvijas Universitātes izziņu, kas apliecina jurista kvalifikācijas iegūšanu, un tādējādi tālāk realizēt savas tiesības. Tā kā normatīvie akti neparedz iespēju apliecināt augstāko izglītību ar izziņu, tad šāds pamatojums pieteikuma nepieņemšanai ir kļūdains.

Administratīvās apgabaltiesas vērtējums par administratīvā akta noformēšanas atlikšanu uz neilgu laiku nav uzskatāms par pieteicēja argumenta juridisku novērtējumu atbilstoši Administratīvā procesa likumam, jo Administratīvā procesa likums neparedz administratīvā akta nenoformēšanu uz laiku.

[4.2] Administratīvā apgabaltiesa nav devusi vērtējumu pieteicēja argumentam, ka Administratīvā procesa likuma 2.panta 3.punkts neparedz konkrētas tiesiskās attiecības, bet gan kā vienu no likuma pamatmērķiem izvirza tiesību normu tiesisku, precīzu un efektīvu piemērošanu publiski tiesiskajās attiecībās. Izglītības un zinātnes ministrija tiesību normas nav piemērojusi tiesiski, precīzi un efektīvi. Administratīvā apgabaltiesa nav analizējusi Administratīvā procesa likuma 2.panta 1. un 2.punktā minēto jēdzienu "konkrētas publiski tiesiskās attiecības" jēdziena "iestādes faktiskā rīcība" kontekstā. Arī iestādes faktiskajai rīcībai nav jābūt konkretizētai kādā sevišķi konkrētā un/vai individuālā formā. Lietā apskatāmajās tiesiskajās attiecībās ir konstatējams individuāli noteikts vai nosakāms privātpersonu loks (augstskolas un to abiturienti).

[4.3] Jāpārsūdz ir Izglītības un zinātnes ministrijas, nevis no tās atkarīgā Latvijas Universitātes rīcība, jo saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu valsts pārvalde ir organizēta vienotā hierarhiskā sistēmā.

[4.4] Administratīvā apgabaltiesa savu secinājumu, ka lieta nav skatāma administratīvā procesa kārtībā, ir pamatojusi ar motīviem, kas raksturīgi, iztiesājot lietu pēc būtības.

[5] Tiesas sēdē Aldis L. uzturēja blakus sūdzību.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punkts noteic, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja to iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. Savukārt šā likuma 184.pants paredz, ka pieteikumu tiesā var iesniegt par:

1) administratīvā akta izdošanu, atcelšanu (..) vai spēkā esamību (..);

2) iestādes faktisko rīcību;

3) no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu (..);

4) publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām.

Tātad tiesa var atteikties pieņemt pieteikumu, ja tiek konstatēts, ka pieteikums neietver nevienu no 184.pantā ietvertajiem pieteikuma priekšmetiem.

Aldis L. argumentē, ka viņam ir radies kaitējums no Izglītības un zinātnes ministrijas faktiskās rīcības.

[7] Administratīvo lietu departaments piekrīt Administratīvās apgabaltiesas argumentam, ka iestādes faktiskā rīcība Administratīvā likuma izpratnē ir saistāma ar konkrētām tiesiskajām attiecībām ar konkrētu individu. Alda L. norādītā Administratīvā procesa likuma 2.panta 3.punkta norma kā vienu no likuma pamatmērķiem izvirza nodrošināt tiesību normu tiesisku, precīzu un efektīvu piemērošanu publiski tiesiskajās attiecībās. No šīs normas tomēr nevar secināt, ka administratīvās tiesvedības ietvaros tiesai būtu tiesības veikt kontroli pār izpildvaras darbības tiesiskumu ārpus konkrētām administratīvi tiesiskajām attiecībām. Likumā norādītā mērķa realizēšana notiek, ievērojot pārējās likumā ietvertās normas, kuras precizē šā mērķa realizēšanas veidu un kārtību. Attiecībā uz individu pieteikumiem par iestādes faktisko rīcību tiesai ir jāpārbauda pieteikuma atbilstība Administratīvā procesa likuma 31.pantam, kas kā kritēriju pieteikuma pieņemšanai izvirza indivīda tiesību un tiesisko interešu aizskārumu, kā arī Administratīvā procesa likuma 89.pantam, kas definē faktiskās rīcības jēdzienu.

No abām minētajām normām redzams, ka tiesa var pārbaudīt iestādes veiktās tiesību normu piemērošanas tiesiskumu tikai tad, ja konkrēts indivīds ar pieteikumu ir vērsies tiesā un ja ir konstatējams, ka indivīdam iestādes faktiskās rīcības rezultātā radies vai var rasties subjektīvo publisko tiesību vai tiesisko interešu aizskārumš. Administratīvā procesa tiesību teorijā atzīts, ka ar subjektīvajām tiesībām saprot subjektam tiesību normā piešķirtas tiesības prasīt savu interešu ievērošanu un šī mērķa sasniegšanai tiesības pieprasīt no citiem noteiktas darbības izpildi, tās pieciešanu vai atturēšanos no kādas darbības. Subjektīvās tiesības dod iespēju no tiesību subjekta pieprasīt ar objektīvajām tiesībām pamatotos tiesiskos pienākumus. Subjektīvās publiskās tiesības pastāv tad, ja likumā ir noteikts īpašs pārvaldes pienākums un šis likumā noteiktais pienākums tajā pašā laikā kalpo individuālajām interesēm (Skat.: Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 74., 76.lpp.).

[8] Konkrētajā lietā Aldis L. uzskata, ka viņam bija publiskās subjektīvās tiesības uz atbilstoši noformēta diploma par augstāko profesionālo izglītību saņemšanu noteiktā datumā.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka no pastāvošā tiesiskā regulējuma neizriet augstskolas beidzēja subjektīvās tiesības noteiktā datumā vai noteiktā periodā pēc studiju programmas gala pārbaudījumu nokārtošanas (vai cita faktiskā notikuma) saņemt diplomu. Aldis L. arī nav norādījis, ka kāda tiesību norma šādas publiskās subjektīvās tiesības paredzētu.

[9] Tai pašā laikā no lietas materiāliem ir redzams, ka Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte 2003./2004. akadēmiskā gada 5.5. kursa studiju plānā bija paziņojusi konkrētu izlaiduma datumu – 2004.gada 6.februāri, bet vēlāk paziņojusi par izlaiduma atlikšanu. Sākotnējais paziņojums konkretizēja likumā noteiktās vispārīgās tiesības uz diploma saņemšanu līdz noteiktam datumam, turklāt konkretizēja šīs tiesības attiecībā uz konkrēti nosakāmu personu loku – tiem Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes absolventiem, kuri sekmīgi nokārtojuši gala pārbaudījumus. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pēc sākotnējā izlaiduma datuma paziņošanas starp Latvijas Universitāti un attiecīgajām personām radās konkrētas tiesiskās attiecības. Šo attiecību ietvaros konkrētajām personām varēja rasties tiesiskā palāvība uz diploma izsniegšanu konkrētā datumā, respektīvi, šīm personām varēja rasties subjektīvās publiskās tiesības, kuru aizskārums gadījumā personas var vērsties tiesā ar pieteikumu par iestādes faktisko rīcību.

[10] Aldis L. savā pieteikumā kā atbildētāju norādījis nevis Latvijas Universitāti, bet Izglītības un zinātnes ministriju, jo tieši ministrijas rīcība bija iemesls novēlotai diplomu izsniegšanai.

Administratīvā procesa likuma 94.pants atlīdzināšanas pienākumu uzliek publisko tiesību juridiskajai personai, kuras kompetencē ietilpa tā funkcija, kuras pildīšanas ietvaros tika pieļauts tiesību pārkāpums.

Saskaņā ar Latvijas Universitātes Satversmes (apstiprināta ar likumu "Par Latvijas Universitātes Satversmi") 1.2.punktu Latvijas Universitāte ir valsts dibināta publisko tiesību juridiskā persona, tā darbojas kā autonoma pašpārvaldes iestāde. Tātad Latvijas Universitāte ir atzīstama par atvasinātu publisko tiesību juridisko personu Administratīvā procesa likuma 94.panta izpratnē.

Tās kompetencē var ietilpt gan autonomi pildāmas funkcijas (autonomā kompetence), gan tādu funkciju izpilde, kuras ietilpst Latvijas Republikas kā sākotnējās publisko tiesību juridiskās personas kompetencē (uzdotā jeb norīkojuma kompetence – skat: Levits E. Valsts un valsts pārvaldes juridiskā struktūra un pamatjēdzieni. *Jaunā Pārvalde*, 2002, Nr.1, 37.–39.iedaļa). Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesai ir jākonstatē, kuras publisko tiesību juridiskās personas iestāžu kompetencē ietilpa diplomu izsniegšanas organizēšana un kurš subjekts attiecīgi atbildīgs par iespējamo personas tiesību aizskārums.

[11] Augstskolu likuma 7.panta trešā daļa noteic, ka personām, kas apguvušas valsts akreditētu studiju programmu, izsniedz Ministru kabineta noteikta parauga diplomu ar Latvijas Republikas valsts ģerboņa attēlu.

Izglītības likuma 14.panta 1.punkts noteic, ka Ministru kabinets nosaka valsts atzītu izglītības dokumentu formu, izglītības dokumentu izsniegšanas kritērijus un kārtību. Augstskolu likuma 7.panta trešās daļas un Izglītības likuma 14.panta 1.punkta izpildei ir izdoti Ministru kabineta 2003.gada 23.septembra noteikumi Nr.531 "Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti augstāko izglītību un zinātnisko grādu apliecinājoši izglītības dokumenti". Šo Ministru kabineta noteikumu 9.punkts nosaka: "Diplomu veidlapu izgatavošanas tehniku, centralizētas saņemšanas, uzskaites un ierakstu kārtību nosaka izglītības un zinātnes ministrs." Tātad valsts atzītu diplomu izsniegšana varēja notikt tikai izglītības un zinātnes ministra noteiktajā kārtībā.

Pildot savus uzdevumus pēc norīkojuma, atvasināta publisko tiesību juridiskā persona darbojas kā valsts tiešās pārvaldes sastāvdaļa. Tas nozīmē, ka uz ārpusi tās rīcība tiek pierēķināta nevis attiecīgajai atvasinātajai publisko tiesību juridiskai personai, bet gan valstij (skat.: Levits E. Valsts un valsts pārvaldes juridiskā struktūra un pamatjēdzieni. *Jaunā Pārvalde*, 2002, Nr.1, 39.iedaļa). Ja personas tiesību aizskārums ir radies šajā kompetencē ietilpstošas funkcijas nepienācīgas izpildes dēļ, atlīdzinājums ir jāprasa no Latvijas Republikas. Tiesas procesā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 34.panta otro daļu pieaicina konkrētu iestādi, šajā gadījumā Izglītības un zinātnes ministriju.

Tādēļ Administratīvo lietu departaments uzskata par pareizu Alda L. vērsšanos pret Latvijas Republiku.

[12] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt apgabaltiesas secinājumam [3], ka diploma izsniegšana ir administratīvā akta noformēšana. Administratīvais akts konkrētajā gadījumā ir attiecīgais Juridiskās fakultātes Domes lēmums par jurista kvalifikācijas iegūšanu. Šis lēmums tiek noformēts ar Domes sēdes protokolu. Diploms ir dokuments, kas tiek izsniegts minētā lēmuma rezultātā. Tādēļ diploma izsniegšana uzskatāma par faktisko rīcību, nevis administratīvo aktu.

[13] Jautājums par Alda L. tiesību un tiesisko interešu aizskārums, kas varētu būt radies Izglītības un zinātnes ministrijas instrukcijas izdošanas, kā arī citu darbību novēlotas veikšanas dēļ, būtu jānoskaidro tiesā, skatot lietu pēc būtības. Tāpat, skatot lietu pēc būtības, būtu jānoskaidro, vai Aldim L. ir radies reāls kaitējums, kā arī, ja tāds ir, ciktāl tas radies tieši diploma izsniegšanas atlikšanas dēļ.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta otro punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.aprīļa lēmumu, Alda L. pieteikumu nosūtīt Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par administratīvās lietas ierosināšanu.

Par tiesas atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punkts, 103.panta pirmā daļa un 191.panta pirmās daļas 1.punkts)

Pašvaldības darbības, lemjot par pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz tās administratīvajā teritorijā esošo pārdodamo nekustamo īpašumu, ir pieskaitāmas publisko tiesību jomai, taču šāds lēmums attiecas tikai uz nekustamā īpašuma pārdevēju un tā izvēlēto pircēju. Citu privātpersonu, kuras vēlas iegūt pārdodamo īpašumu, intereses un tiesības minētais pašvaldības lēmums neaizskar.

Lieta Nr. SKA-146

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	M. Zāģere,

piedaloties Brigitas P. pārstāvim V.Pānam,

2004.gada 13.jūlijā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Brigitas P. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu, ar kuru noraidīta Brigitas P. blakus sūdzība par Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 10.marta lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 8.martā Administratīvajā rajona tiesā tika saņemts Brigitas P. pieteikums, kurā viņa lūdz atzīt (dot iespēju izmantot) viņas pirmpirkuma tiesības zemes iegādei Talsu rajona Abavas pagastā. Pieteicēja uzskata, ka Abavas pagasta pašvaldība (turpmāk – pašvaldība) nav izpildījusi savu pienākumu. Proti, atsakoties izmantot savas pirmpirkuma tiesības uz M.H. pārdodamo (..) māju zemes daļu, pašvaldība nav piedāvājusi pieteicējai izmantot pirmpirkuma tiesības, kā viņa bija lūgusi pašvaldībai iesniegumā.

[2] 2004.gada 10.martā Administratīvās rajona tiesas tiesnese atteicās pieņemt Brigitas P. pieteikumu, lēmumu pamatojot ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

[3] 2004.gada 25.maijā Administratīvā apgabaltiesa (turpmāk – apgabaltiesa), izskatot Brigitas P. blakus sūdzību, atzina, ka viņas pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Apgabaltiesa konstatēja, ka pieteikumā Brigita P. lūdz dot iespēju izmantot pirmpirkuma tiesības un dot norādījumus attiecīgām iestādēm, kurām tas būtu jāveic. Taču pieteikumā nav norādīts konkrēts administratīvais akts vai faktiskā rīcība, ko pieteicēja pārsūdz. Tā vietā pieteicēja lūdz nodrošināt viņas pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz zemi. Taču ar pirmpirkuma un izpirkuma tiesībām saistītās tiesiskās attiecības ir starp personām pastāvošas privāttiesiskas attiecības, no kurām izrietošie strīdi risināmi civilprocesuālā kārtībā.

[4] Par apgabaltiesas lēmumu Brigita P. iesniegusi blakus sūdzību.

Uzskatot, ka apgabaltiesai nebija tiesību noraidīt viņas blakus sūdzību, Brigita P. norāda:

1) apgabaltiesa analizējusi pieteicējas sūdzību sev vēlamā skatījumā un izklāstījusi administratīvās tiesas pienākumus, nepievēršot uzmanību lietas būtībai. Lietas būtība ir viņas pirmpirkuma tiesību apiešana;

2) apgabaltiesa nepareizi norādījusi, ka tiesības pieteicējai izmantot pirmpirkuma tiesības ir privāttiesisks strīds, jo pašvaldība nav izpildījusi savu pienākumu – nav informējusi pieteicēju par tiesībām iegūt zemi;

3) bez tam administratīvās tiesas izveidošanas mērķis ir beztiesas ceļā labot ierēdņu kļūdas, pret kurām iedzīvotāji ir bezspēcīgi. Tādēļ pieteicējas pieteikuma izskatīšana ir administratīvās tiesas kompetencē.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteicēja lūdz atcelt apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu un atļaut viņai izmantot minētās zemes izpirkuma tiesības.

[5] Tiesas sēdē Brigitas P. pārstāvis V.Pāns uzturēja blakus sūdzību un paskaidroja, ka tas nav civiltiesisks strīds, jo zemes īpašnieks var brīvi rīkoties ar savu īpašumu. Taču Brigitas P. pirmpirkuma tiesības ir saistītas ar to, ka pašvaldība regulē zemes jautājumus laukos.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punktam viens no šā likuma pamatmērķiem ir pakļaut neatkarīgas, objektīvas un kompetentas tiesu varas kontrolei izpildvaras darbības, kuras attiecas uz konkrētām **publiski tiesiskajām attiecībām** starp valsti un privātpersonu.

Savukārt administratīvā procesa tiesā būtība, citastarp, ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana (Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmā daļa).

Tādējādi persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā tad, ja starp personu un kādu no valsts vai pašvaldības iestādēm pastāv publiski tiesiskas attiecības un ja attiecībā uz šo personu ir izdots administratīvs akts vai pieļauta faktiskā rīcība.

Pretējā gadījumā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktam tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[7] Apgabaltiesa secinājusi, ka ne pieteikums, ne citi iesniegtie materiāli neliecina, ka Brigita P. apstrīdētu iestādes faktisko rīcību. Brigita P. nav norādījusi arī kādu konkrētu administratīvo aktu, ko viņa pārsūdz. Apgabaltiesa atzinusi par pareiziem pirmās instances tiesas tiesneses secinājumus, ka Brigitas P. pieteikumā minētie apstākļi liecina par to, ka pieteikuma priekšmets ir pirmpirkuma tiesību uz zemi izmantošana, kas ir privāttiesisks strīds un tādēļ nav risināms administratīvā procesa kārtībā.

[8] Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds apgabaltiesas atzinums ir pamatots.

[8.1] No pieteikuma un citiem iesniegtajiem materiāliem secināms, ka Brigita P. vēlas iegūt zemesgabalu, kas pieder citai fiziskai personai. Tādējādi tiesiskās attiecības, kas var rasties saistībā ar šā zemes gabala pirkumu, pieskaitāmas privāttiesiskajām, nevis publiski tiesiskajām attiecībām. Apgabaltiesa pareizi norādījusi, ka šādi strīdi tiek skatīti civilprocesuālā kārtībā vispārējās jurisdikcijas tiesā.

[8.2] Pašvaldības darbības, lemjot par pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz tās administratīvajā teritorijā esošo pārdodamo nekustamo īpašumu ir pieskaitāmas publisko tiesību jomai, jo pirmpirkuma tiesības pašvaldībai ir piešķirtas sabiedrības interesēs, proti, tāpēc, lai tā nodrošinātu savu publiski tiesisko funkciju izpildi.

Tomēr šādā gadījumā pieņemtais pašvaldības lēmums (par pirmpirkuma tiesību izmantošanu vai atteikšanos no tām) attiecas tikai uz pārdevēju – nekustamā īpašuma īpašnieku un tā izvēlēto pircēju. Citu privātpersonu, kuras vēlas iegūt šo īpašumu, tiesības vai tiesiskās intereses šāds pašvaldības lēmums neierobežo. Tiesību normās (likuma "Par pašvaldībām" 78.pants un Ministru kabineta 1994.gada 7.jūnija noteikumi Nr.110 "Par kārtību, kādā pilsētu un pagastu pašvaldības izmanto nekustamā īpašuma pirmpirkuma tiesības") ir strikti noteikts, kādam mērķim, kādos gadījumos pašvaldība ir tiesīga izmantot savas pirmpirkuma tiesības, proti, tikai tad, ja nekustamais īpašums ir nepieciešams likumā noteikto pašvaldības funkciju pildīšanai. Savukārt, ja šādi iegūtu nekustamo īpašumu pašvaldība vēlētos atsavināt, tad piecu gadu laikā tas iespējams tikai, pārdodot šo īpašumu atklātā izsolē.

Tādējādi no spēkā esošajām tiesību normām neizriet pašvaldības pienākums nodrošināt, lai privātpersona sev piederošo nekustamo īpašumu pārdotu kādai citai noteiktai privātpersonai.

[9] Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas lēmums ir tiesisks. Brigitas P. pieteikums, kas 2004.gada 8.martā iesniegts administratīvajai rajona tiesai, nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu atstāt negrozītu, bet Brigitas P. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par tiesas atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja pieteikums iesniegts par civiltiesisku strīdu (Administratīvā procesa likuma 103. , 191.panta pirmās daļas 1.punkts)

Fakts, ka persona atrodas kādās tiesiskajās attiecībās ar iestādi, vēl nenodibina šai personai tiesības vērsties administratīvajā tiesā. Starp pieteicēju un namu pārvaldi, kura izraksta dzīvokļa apsaimniekošanas un komunālo maksājumu rēķinu, nepastāv publiski tiesiskas attiecības. Namu pārvalde šādā gadījumā izpilda pašvaldības privāttiesiska rakstura funkciju.

Lieta Nr. SKA-150

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	M.Zāgere,

piedaloties blakus sūdzības iesniedzējai Broņislavai I. un viņas pārstāvim V.Ivanovam,

2004.gada 13.jūlijā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Broņislavas I. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu, ar kuru noraidīta Broņislavas I. blakus sūdzība par Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 17.februāra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Broņislava I. privatizējusi dzīvokli Tadaikņu ielā (..), Rīgā. 1997.gada 3.oktobrī viņa noslēgusi dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līgumu ar Rīgas pašvaldības uzņēmumu (namu pārvaldi) "Zemgale".

Uzskatot, ka namu pārvalde "Zemgale" nepamatoti noteikusi segt apsaimniekošanas izdevumus par ēkas centrālāpkures siltummezgla nomaiņu, kā arī siltumapgādes, ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu apkopi, Broņislava I. iesniedza pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai.

Broņislava I. uzskata, ka iepriekš minētā maksa pamatota ar spēkā neesošiem Rīgas domes saistošajiem noteikumiem. Pārējie Rīgas domes noteikumi un lēmumi arī neattiecināmi šādas maksas iekasēšanai. Bez tam Broņislava I. nekad nav lūgusi pakalpojumus, par kuriem viņai jāmaksā namu pārvaldei "Zemgale". Turklāt viņas dzīvoklis ir atvienots no mājas centrālās apkures.

[2] 2004.gada 17.februārī Administratīvās rajona tiesas tiesnese atteicās pieņemt Broņislavas I. pieteikumu, lēmumu pamatojot ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

[3] 2004.gada 25.maijā Administratīvā apgabaltiesa (turpmāk – apgabaltiesa), izskatot pieteicējas blakus sūdzību, atzina, ka Broņislavas I. pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Apgabaltiesa konstatēja, ka Broņislava I. nav iesniegusi pieteikumu par iestādes izdotu administratīvo aktu, ar kuru nodibinātas, grozītas, konstatētas vai izbeigtas konkrētas tiesiskās attiecības, kā arī nav iesniegts pieteikums par iestādes faktisko rīcību.

Apgabaltiesa norādījusi, ka Broņislavas I. un namu pārvaldes "Zemgale" tiesiskās attiecības, kas saistītas ar dzīvojamās mājas apsaimniekošanas izdevumu iekasēšanu, ir civiltiesiskas attiecības. Strīdi privāto tiesību jomā izskatāmi tiesā, iesniedzot prasības pieteikumu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

[4] Par apgabaltiesas lēmumu Broņislava I. iesniegusi blakus sūdzību, uzskatot, ka apgabaltiesai nebija tiesību noraidīt viņas blakus sūdzību. Broņislava I. lūdz pārbaudīt Administratīvās rajona un Administratīvās apgabaltiesas lēmumus, atsakot izskatīt viņas lietu par nelikumīgiem maksājumiem pēc būtības. Šie maksājumi tiek iekasēti, pamatojoties uz spēkā neesošām tiesību normām.

[5] Tiesas sēdē Broņislavas I. pārstāvis V.Ivanovs uzturēja blakus sūdzību.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā procesa viens no pamatmērķiem ir pakļaut neatkarīgas, objektīvas un kompetentas tiesu varas kontrolei izpildvaras darbības, kuras attiecas uz konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu (Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punkts).

Savukārt administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros (..) (Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmā daļa).

Atbilstoši šīm tiesību normām persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā tad, ja starp personu un kādu no valsts vai pašvaldības iestādēm **pastāv publiski tiesiskas attiecības** un ja attiecībā uz šo personu **ir izdots administratīvs akts vai pieļauta faktiskā rīcība**. Tādējādi tas vien, ka persona atrodas kādās tiesiskajās attiecībās ar iestādi, nenodibina šai personai tiesības vērsties administratīvajā tiesā.

[7] Apgabaltiesa lēmuma [6] punktā ir izanalizējusi, kādas tiesiskās attiecības pastāv starp namu pārvaldi "Zemgale" un

Broņislavu I. Tā pamatoti secinājusi, ka starp namu pārvaldi "Zemgale" un Broņislavu I. nepastāv publiski tiesiskas attiecības un ka attiecībā pret viņu nav izdots administratīvs akts vai pieļauta faktiskā rīcība.

[7.1] Likuma "Par pašvaldībām" 4.pantā ir noteikts, ka, realizējot vietējo un rajonu (reģionālo) pārvaldi, pašvaldības likumā noteiktajos ietvaros ir publisko tiesību subjekts, bet privāttiesību jomā pašvaldībām ir juridiskās personas tiesības.

Tāad pašvaldība var veikt dažādas privāttiesiska rakstura funkcijas, tajā skaitā nodibināt pašvaldības uzņēmumus un slēgt civiltiesiska rakstura līgumus.

Savukārt likuma "Par dzīvokļa īpašumu" 8.panta otrā daļa noteic, ka dzīvojamās mājas apsaimniekošanai dzīvokļu īpašnieki izveido dzīvokļu īpašnieku sabiedrību vai slēdz savstarpēju līgumu Civillikumā noteiktajā kārtībā. Taču, ja šāds līgums nav noslēgts, dzīvojamās mājas apsaimniekošanu veic namu pārvaldes.

Starp namu pārvaldi "Zemgale" un Broņislavu I. 1997.gada 3.oktobrī noslēgts dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līgums. Saskaņā ar šo līgumu Broņislava I. ir apņēmusies segt visus izdevumus, kas saistīti ar dzīvojamās mājas uzturēšanu. Tādējādi namu pārvalde "Zemgale" izpilda tos pienākumus, ko citos gadījumos veic cits dzīvojamās mājas apsaimniekotājs.

[7.2] Broņislava I. ir vērsusies administratīvajā tiesā ar iesniegumu, kurā lūdz izvērtēt, vai namu pārvalde "Zemgale" likumīgi iekasē dzīvojamās mājas apsaimniekošanas izdevumus.

Tā kā namu pārvalde "Zemgale" īsteno Rīgas domes privāttiesiska rakstura funkciju – dzīvojamo namu apsaimniekošanu un maksājumu ievākšanu saskaņā ar civiltiesiska rakstura līgumiem, tā nav tiesīga dzīvokļu īpašniekiem izdot administratīvus aktus. Namu pārvaldes "Zemgale" Broņislavai I. izsniegtie rēķini par dzīvokļa apsaimniekošanu nav administratīvie akti, kuru tiesiskums pārbaudāms administratīvajā tiesā. Līdz ar to administratīvā tiesa nav tiesīga pārkāpt savu kompetenci un izvērtēt, cik likumīgi namu pārvalde "Zemgale" iekasē no Broņislavas I. maksu par dzīvojamās mājas centrālā siltummezgla ierīkošanu un sistēmu tehnisko apkopi.

[8] Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa pamatoti norādījusi, ka strīdi privāto tiesību jomā tiek izskatīti, iesniedzot prasības pieteikumu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā vispārējās jurisdikcijas tiesā un ka administratīvās rajona tiesas tiesnese pamatoti atteikusies pieņemt Broņislavas I. pieteikumu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 25.maija lēmumu atstāt negrozītu, bet Broņislavas I. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par konkurentu subjektīvajām tiesībām administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 31.panta otrā daļa)

Vēlme būt aizsargātam pret nevēlamu konkurenci netiek uzskatīta par tiesisku interesi, tādējādi to nevar aizstāvēt tiesā.

Konkurentam subjektīvās tiesības un iespēja tās aizstāvēt tiesā rodas, ja attiecīgajā nozarē pastāv tiesību norma, kas izdota ar mērķi aizstāvēt konkurentu tiesības; ja ar iestādes lēmumu tas būtiski ierobežots salīdzinājumā ar citiem komersantiem vai arī, ja lēmuma pieņemšanas procesā pārkāpts vienlīdzības princips.

Lieta Nr. SKA-183

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties a/s "Radio SWH" pārstāvim Ģ.Rūdam un M.Papariškim, Nacionālās radio un televīzijas padomes pārstāvei J.Šīpolai,

2004. gada 3. augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja a/s "Radio SWH" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas lēmums par atteikumu pieņemt pieteikumu par Nacionālās radio un televīzijas padomes 2003.gada 22.jūlija lēmumiem.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 27.februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts a/s "Radio SWH" pieteikums par Nacionālās radio un televīzijas padomes (turpmāk – Padome) 2003.gada 22.jūlija lēmumu Nr.120, Nr.122–131 atcelšanu. Ar minētajiem lēmumiem U.P. un R.Z. atzīti par uzvarētājiem konkursā apraides atļaujas (licences) saņemšanai reģionālās radio programmas apraidei vairākos Latvijas rajonos un pilsētās.

A/s "Radio SWH" lūgusi minētos lēmumus atzīt par prettiesiskiem, uzdot Padomei tos atcelt, kā arī uzdot Padomei pieņemt lēmumus apraides atļaujas saņemšanai vairākos rajonos un pilsētās, ievērojot Radio un televīzijas likuma prasības un Latvijas elektronisko sabiedrības saziņas līdzekļu attīstības nacionālo koncepciju 2003.–2005. gadam (turpmāk – Koncepcija).

[2] Ar 2004.gada 1.marta lēmumu Administratīvās rajona tiesas tiesnese atteikusi pieņemt a/s "Radio SWH" sūdzību daļā par Padomes lēmumiem Nr.120, Nr.122-124, Nr.126-131. Savukārt pieteikumu daļā par Padomes lēmumu Nr.125 tiesa atstājusi bez virzības līdz valsts nodevas samaksai.

[3] Izskatījusi a/s "Radio SWH" blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 2.jūlija lēmumu blakus sūdzību noraidīja un Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 1.marta lēmumu atstāja negrozītu. Tiesa lēmumā norādīja tālāk minētos argumentus.

[3.1] Izlemjot jautājumu, vai pirmās instances tiesa pamatoti ir atteikusi pieņemt a/s "Radio SWH" pieteikumu par attiecīgajiem lēmumiem, lietā ir nepieciešams atbildēt uz jautājumu, vai pieteicējam ir subjektīvās publiskās tiesības prasīt šo lēmumu atcelšanu, t.i., vai un kā ar konkrētajiem lēmumiem ir aizskartas vai varētu tikt aizskartas a/s "Radio SWH" tiesības vai tiesiskās intereses.

[3.2] Radio un televīzijas likuma 11.pants un Konceptija nesatur tiešu pienākumu Padomei atturēties no jaunu komerciālu raidorganizāciju veidošanas, bet piešķir Padomei rīcības brīvību šo jautājumu izlemt. Tas uzliek par pienākumu nepieļaut kļūdainus apsvērumus un izņēmuma kārtā dod tiesības prasīt pareizus lietderības apsvērumus un atbilstoša lēmuma pieņemšanu. Tā kā Konceptijā jau ietverts vispārīgs lietderības apsvērums, tad secināms, ka a/s "Radio SWH" varēja paļauties, ka konkrētajā laika posmā tirgū neparādīsies jauna nacionāla komerciāla raidorganizācija. Tādējādi gadījumā, ja Padome pieņemtu lēmumu par jaunas nacionālas komerciālas organizācijas veidošanu vai izveidotu šādu organizāciju *de facto*, a/s "Radio SWH" rastos subjektīvas publiskas tiesības prasīt šāda lēmuma lietderības apsvērumu pārvērtēšanu tiesā.

[3.3] Lai noskaidrotu, vai a/s "Radio SWH" ir tiesības pārsūdzēt minētos lēmumus, jānoskaidro, pirmkārt, vai var konstatēt, ka ar šiem lēmumiem ir izveidota jauna nacionāla komerciāla raidorganizācija; otrkārt, vai pastāv pārliecinoša iespējamība, ka lēmumu īstenošana var novest pie šādas raidorganizācijas izveidošanas.

[3.4] Tā kā Padome nebija izsludinājusi konkursu par jaunas nacionālas komerciālas raidorganizācijas izveidi, tad minētie lēmumi nav uzskatāmi par tādiem, ar kuriem juridiski tiktu izveidota jauna nacionāla raidorganizācija.

[3.5] Kā izriet no Padomes pārstāvja paskaidrojuma, radio programmu pārraide konkrētā teritorijā nav uzsākta. Līdz ar to konkrētajā situācijā nav pieejami tehniski un teritoriāli rādītāji un nav iespējams izdarīt pamatotus secinājumus par to, ka līdz ar pārsūdzētajiem lēmumiem *de facto* būtu izveidota jauna nacionāla komerciāla raidorganizācija.

[3.6] Pamatots ir arguments, ka tiesā var vērsties arī potenciāla aizskāruma gadījumā, tomēr tas nevar būt abstrakts. Tam ir jābūt tādām, kas noteikti varētu iestāties. Pieteicēja apgalvojums, ka "Eiropas Hītu Radio" (konkursa uzvarētāju programmas nosaukums) pārraidīs vienu un to pašu programmu, nav pietiekami pamatots ar pierādījumiem.

[3.7] Tādējādi a/s "Radio SWH" nav pierādījusi savas subjektīvās publiskās tiesības pārsūdzēt attiecīgos Padomes lēmumus. Turklāt tiesa norāda, ka a/s "Radio SWH" kā vienai no nacionālajām raidorganizācijām savu interešu aizsardzībai tiesības iesniegt tiesā pieteikumu par Padomes rīcību būs tikai tad, ja Padome izsniegs apraides atļauju, pēc kurām tiks atļauts visās iepriekš minētajās reģionālajās raidstacijās pārraidīt identisku programmu.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija lēmumu a/s "Radio SWH" iesniegusi blakus sūdzību, norādot tālāk minētos argumentus.

[4.1] Apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka a/s "Radio SWH" konkrētajā gadījumā pastāv subjektīvās publiskās tiesības. Tomēr sūdzības mērķis nav lietderības, bet gan tiesiskuma izvērtēšana. Gadījumā, ja apsvērumi kādas darbības veikšanai vai neveikšanai ir no likuma vai pašas iestādes puses samazināti līdz nullei, pieteicējam ir tiesības prasīt darbības veikšanu vai neveikšanu, nepievēršot uzmanību lietderības apsvērumiem.

[4.2] Jautājumā par a/s "Radio SWH" subjektīvo publisko tiesību aizskārumu apgabaltiesas secinājumi ir procesuāli un faktiski nepamatoti.

[4.2.1] Pirmkārt, Administratīvā apgabaltiesa nepareizi piemēro Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 150.panta pirmajā daļā ietvarto normu par pierādīšanas pienākuma sadali. APL neuzliek pieteicējam pierādīšanas pienākumu. No APL 150.panta var izsecināt vispārēju principu, ka, ja atbildētājs nevar pierādīt savu iebildumu pamatotību, tiesai ir jāspriež par labu pieteicējam, pat ja pieteicējs nav iesniedzis nekādus īpašus pierādījumus. Ja Padome nespēj pierādīt, ka Eiropas Hītu Radio raidīšana nenotiek visā Latvijā, tad tiesai ir jāsecina, ka raidīšana notiek visā Latvijā. Tāpat atbilstoši APL 161.panta pirmajai daļai paskaidrojumi *per se* nevar tikt uzskatīti par pierādījumiem. Konkrētajā gadījumā Administratīvā apgabaltiesa savu secinājumu ir pamatojusi tikai ar atbildētāja paskaidrojumiem, nepieņemot pieteicēja pierādījumus.

[4.2.2] Otrkārt, atbildētāja pārstāves paskaidrojumi, uz kuriem Administratīvā apgabaltiesa paļāvās kā uz vienīgo pierādījumu, nepareizi atspoguļoja faktiskos apstākļus. Atbilstoši Latvijas Valsts elektrosakaru inspekcijas Frekvenču dienesta sniegtajai informācijai

Eiropas Hītu Radio apraide notiek lielākajā daļā Latvijas. Tādējādi *de facto* nacionāla raidorganizācija ir radusies.

[4.3] Nevar piekrist apgabaltiesas secinājumiem par a/s "Radio SWH" subjektīvo publisko tiesību iespējamo aizskārumu.

[4.3.1] Pirmkārt, tiesa ir nepamatoti šauri interpretējusi APL 31.panta otro daļu attiecībā uz potenciālo aizskārumu. Dodot potenciālā aizskārumsa defenīciju ("tāds, kas noteikti varētu iestāties"), tiesa nav norādījusi uz apsvērumiem, kuri tiesai ir likuši izvēlēties tieši šādu pozīciju, kā arī nav komentējusi Satversmes tiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas un ANO Cilvēktiesību tiesas judikatūru, kā arī nav izmantojusi APL normu sistēmisko, vēsturisko vai teleoloģisko interpretāciju. Potenciālais aizskārums APL 31.panta otrās daļas izpratnē nenozīmē absolūti noteiktu iestāšanos, bet nopietnu iestāšanās varbūtību.

[4.3.2] Otrkārt, tiesa ir nepareizi piemērojusi APL 31.panta otro daļu lietas faktiem. Apstāklis, ka radiostacijās atšķiras atsevišķie nosaukumi un ka atšķiras programmu raidlaika procesuālais izkārtojums, ir procesuāli un faktiski nepamatoti. Tas vien, ka Eiropas Hītu Radio nosaukumam pievieno ģeogrāfisko vietu nosaukumu, nemaina apstākli, ka tā ir viena programma. Savukārt programmu raidlaika dažādības noteikšanai galvenais kritērijs ir mērķauditorija un koncepcija, kas visur ir identiska.

[4.3.3] Tiesas secinājums, ka a/s "Radio SWH" tiesības griezties tiesā būtu tikai tad, ja Padome izsniegs apraides atļaujas, ir nepareiza potenciālā aizskārumsa interpretācija. Izvērtējot faktiskos apstākļus, a/s "Radio SWH" uzskata, ka viņu subjektīvo publisko aizskārums ir pietiekami draudošs, jo tas iestāsies notikuma loģiskas attīstības rezultātā.

[5] 2004.gada 29.jūlijā saņemti a/s "Radio SWH" papildinājumi sūdzībai. Tajos norādīts, ka vairākās pilsētās, kurās notāri pēc a/s "Radio SWH" lūguma fiksējuši programmas saturu noteiktā laika posmā, "Eiropas Hītu Radio" programma bija gandrīz identiska. Vadoties no tā, a/s "Radio SWH" secina, ka jau pastāv *de facto* nacionāla raidorganizācija un līdz ar to rodas subjektīvās publiskās tiesības prasīt šāda lēmuma lietderības apsvērumu pārvērtēšanu tiesā.

[6] Tiesas sēdē a/s "Radio SWH" pārstāvji uzturēja savu blakus sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Uz tiesas uzdoto jautājumu par subjektīvo tiesību esamību a/s "Radio SWH" norādīja, ka lietā nav piemērojami kritēriji, kas attiecas uz konkurenci, jo attiecīgais gadījums attiecas uz ierobežotu tirgu. A/s "Radio SWH" pārstāvji norādīja, ka no Radio un televīzijas likuma 11.panta pirmās daļas izriet tiesiskās palāvēības aizsardzība, ka Padomes pieņemtie lēmumi rada a/s "Radio SWH" konkurētspējas ierobežojumu, kā arī,

ka apstrīdēto lēmumu rezultātā iegūtas nevienlīdzīgas tiesības iegūt apraides tiesības.

Nacionālās radio un televīzijas padomes pārstāve neatzina blakus sūdzību, norādot, ka piekrīt apgabaltiesas lēmumā izteiktajiem argumentiem, kā arī norādot, ka likums aizstāv iedzīvotāju, nevis konkurentu tiesības.

Motīvu daļa

[7] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt a/s "Radio SWH" blakus sūdzībā izteiktajam apgalvojumam, ka Administratīvā apgabaltiesa ir atzinusi, ka konkrētajā gadījumā a/s "Radio SWH" pastāv subjektīvās publiskās tiesības. Tas neatbilst tiesas lēmuma saturam un juridiskajai konstrukcijai. Atbilstoši izteiktajai konstrukcijai [3.2] a/s "Radio SWH" subjektīvās publiskās tiesības rastos tikai tad, ja ar Padomes lēmumiem juridiski vai faktiski (*de facto*) izveidotu jaunu nacionālu komerciālu organizāciju. Tiesa lēmumā nav konstatējusi minēto apstākļu iestāšanos.

[8] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt apgabaltiesas lēmumā izdarītajam secinājumam [3.2], kam savā blakus sūdzībā piekrīt arī a/s "Radio SWH", ka a/s "Radio SWH" subjektīvās tiesības pārsūdzēt lēmumus rastos, ja ar Padomes lēmumu juridiski vai faktiski (*de facto*) izveidotu jaunu nacionālu komerciālu organizāciju.

Atbilstoši komercietību pamatprincipam netiek atzīta aizsardzība pret konkurenci un cita konkurenta darbības pieļaušanu. Tas pamatojas uz to, ka ekonomikas pamatlikumi pirmām kārtām vērsti uz konkurences attīstīšanu un tādēļ vēlme būt aizsargātam pret nevēlamu konkurenci principā **netiek uzskatīta par tiesisku interesi**. Tādējādi to nevar aizstāvēt tiesā.

Tiesību literatūrā šim principam ir noteikti trīs izņēmumi:

1) attiecīgajā nozarē pastāv tiesību norma, kas izdota ar mērķi aizstāvēt trešo personu (konkurentu) tiesības;

2) attiecīgais iestādes lēmums izdots ar mērķi būtiski ierobežot vai arī tas faktiski būtiski ierobežo konkrēto komersantu salīdzinājumā ar citiem komersantiem, nopietni apdraudot tā konkurētspēju (eksistenci) vai faktiski izslēdzot to no tirgus;

3) pieņemot lēmumu, pārkāpts vienlīdzības princips.

Šajos gadījumos var runāt par subjektīvajām tiesībām un iespēju tās aizstāvēt tiesā, vērsties tiesā ar konkurences novēršanas jeb negatīvo konkurences pieteikumu (Sk., piemēram: Schmidt R., Seidel S. *Verwaltungsprozeßrecht*. Bremen: Verl. Rolf Schmidt, 5. Aufl. 2001, S. 56–60).

[9] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt a/s "Radio SWH" tiesā izteiktajam argumentam, ka lietā nav piemērojami kritēriji, kas attiecas uz konkurenci, jo attiecīgais gadījums attiecas uz ierobežotu

tirgu. Iepriekšminētie kritēriji attiecas uz jebkuru savstarpējo konkurenci ietekmējošu lēmumu, kura rezultātā kādai citai personai tiek piešķirtas kādas tiesības (labums), tai skaitā uz koncesiju, subsīdiju un atļauju (licenču) piešķiršanu, nodokļu atlaidēm, uz konkursu uzņemšanai mācību iestādē, konkursu uz amata vietu un tml. (sk. iepriekš norādīto avotu, 56.lpp.) A/s "Radio SWH" atsauksšanās uz palaušanos, ka tirgū neparādīsies jauna nacionāla komerciāla raidorganizācija, norāda uz to, ka attiecīgais jautājums ir saistīts ar konkurenci. Tāpēc iepriekš minētie kritēriji ir attiecināmi uz konkrēto lietu un ir pārbaudāmi.

[10] Attiecībā uz pirmo kritēriju Administratīvo lietu departaments secina, ka nepastāv tiesību norma, kas konkrētajā gadījumā aizstāvētu a/s "Radio SWH" kā trešās personas (konkurenta) tiesības. Šādas normas ietver, piemēram, Pasta likums attiecībā uz Latvijas pastu. Ne Radio un televīzijas likums, ne kāds cits normatīvais akts raidorganizācijai šādas tiesības negarantē.

Arī Radio un televīzijas likuma 11.panta pirmā daļa saistībā ar koncepcijā ietvertajām normām, uz kuru tiesas sēdē norādīja a/s "Radio SWH", nav izteikta tādā redakcijā, kas dotu pamatu pastāvošajām raidorganizācijām palauties uz to, ka neviena nacionāla komerciāla raidorganizācija veidota netiks.

Radio un televīzijas likuma 11.panta pirmā daļa nosaka: "Nacionālā radio un televīzijas padome saskaņā ar elektronisko sabiedrības saziņas līdzekļu attīstības nacionālo koncepciju uz brīvajām frekvencēm (kanāliem) izsludina konkursu." Savukārt Koncepcijas ceturtajā sadaļā noteikts: "Ņemot vērā elektronisko sabiedrības saziņas līdzekļu pašreizējo tirgus potenciālu, jaunu nacionālo komerciālo raidorganizāciju veidošana tuvāko gadu laikā nav lietderīga. Tomēr Nacionālā radio un televīzijas padome uzskata par savu prioritāti vismaz reizi gadā ar Latvijas iedzīvotāju socioloģisko aptauju palīdzību noskaidrot sabiedrības attieksmi pret esošo raidorganizāciju piedāvājumu un **vajadzības gadījumā apsvērt iespēju izsludināt konkursu uz jaunu raidorganizāciju veidošanu** atbilstošu auditorijas pieprasījumam (piemēram, tematiskie radio kanāli kultūras mantojuma atspoguļošanai, informatīvie radio pie Latvijas tranzīta maģistrālēm) un ģeogrāfiskajai aptveramībai." Koncepcijā arī norādīts, ka viens no komerciālo raidorganizāciju galvenajiem attīstības virzieniem tuvākajos trīs gados ir arī "godīgas **konkurences veicināšana**, nodrošinot optimālu sabiedrisko un komerciālo raidorganizāciju balansu plašsaziņas līdzekļu tirgū, kā arī **sekmējot neatkarīgo producentu darbības lauka paplašināšanos**".

Pie šādiem apstākļiem a/s "Radio SWH" nevarēja rasties pamatota tiesiskā palāvība uz to, ka neviena nacionāla komerciāla raidorganizācija veidota netiks.

[11] Attiecībā uz otro kritēriju, kas piešķirtu subjektīvās tiesības vērsties tiesā, – konkurētspējas (eksistences) nopietnu apdraudēšanu vai izslēgšanu no tirgus – Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pat, ja tiktu atzīts, ka Padomes lēmumu rezultātā izveidojusies jauna nacionāla komerciāla raidorganizācija, no lietas materiāliem nevar secināt, ka a/s "Radio SWH" konkurētspēja (eksistence) tiek nopietni apdraudēta.

[12] Trešo kritēriju – vienlīdzības principa pārkāpumu – varētu vērtēt gadījumā, ja a/s "Radio SWH" būtu piedalījies arī konkursos, par kuriem pieņemti Padomes lēmumi. Tā kā a/s "Radio SWH" šajos konkursos nepiedalījās, tad nav iespējams, ka attiecībā uz to pieņemts diskriminējošs vai nelīdztiesīgs lēmums salīdzinājumā ar citiem pretendentiem.

[13] Tādējādi izvērtējot lietas materiālus, Administratīvo lietu departaments konstatē, ka konkrētajā gadījumā nepastāv neviens no iepriekš minētajiem apstākļiem, kas radītu a/s "Radio SWH" subjektīvās tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu.

Citiem vārdiem, konkrētajā lietā **nepastāv ne tiesības, ne tiesiskās intereses**, kuru aizskaršanas vai potenciālās aizskaršanas gadījumā varētu vērsties tiesā ar pieteikumu atbilstoši APL 31.pantam.

[14] Izejot no iepriekšminētā, pārējie blakus sūdzībā minētie argumenti, kas attiecas uz lietderības vai tiesiskuma apsvērumu pārbaudi, pierādījumiem un to sadali, potenciālo aizskārumu un lietas faktiem, nav būtiski. Tāpēc Administratīvo lietu departaments tos nevērtē.

[15] Vadoties no minētajiem apsvērumiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktā norādītā pamata, pēc būtības ir pareizs. Tai pašā laikā kā nepamatots atzīstams Administratīvās apgabaltiesas secinājums par pieteicēja subjektīvo tiesību rašanās iespēju.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 2.jūlija lēmumu, a/s "Radio SWH" blakus sūdzību noraidīt. Atzīt par nepamatotu Administratīvās apgabaltiesas motīvu par a/s "Radio SWH" subjektīvo tiesību iespējamību pārsūdzēt Radio un televīzijas padomes lēmumus tiesā.

Par iestādes subjektīvajām tiesībām administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 31.pants)

Gan Valsts zemes dienests ar tā struktūrvienībām, gan Iepirkumu uzraudzības birojs ir iestāde, kas darbojas Latvijas Republikas vārdā, līdz ar to nevienai no šīm iestādēm nav savas patstāvīgās tiesībspējas, kas ir tikai Latvijas Republikai.

Lieta Nr. SKA-210

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts zemes dienesta pārstāvim J.Spilvem un Iepirkumu uzraudzības biroja pārstāvei M.Miezonei,

2004.gada 7.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Valsts zemes dienesta blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 23.jūlija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas lēmums par tiesvedības izbeigšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar 2003.gada 24.decembra lēmumu Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisija, izskatot Valsts zemes dienesta sūdzību par valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" rīkotā konkursa "Ortofotokaršu iegāde VAS "Latvijas valsts meži"" nolikumu, atļāva valsts akciju sabiedrībai "Latvijas valsts meži" turpināt iepirkuma procedūru un atļaut slēgt iepirkuma līgumu minētajā konkursā.

[2] Par minēto lēmumu Valsts zemes dienests 2004.gada 5.februārī iesniedzis pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā Valsts zemes dienests lūdz atcelt Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisijas 2003.gada 24.decembra lēmumu. Sūdzība pamatota ar to, ka Sūdzību izskatīšanas komisija nav ņēmusi vērā faktu, ka Valsts zemes dienests nevar iesniegt konkursa nolikumā pieprasītos dokumentus.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 8.aprīļa lēmumu nolēmts izbeigt tiesvedību lietā sakarā ar to, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. Par šo lēmumu pieteicējs 2004.gada 23.aprīlī iesniedzis Administratīvajā apgabaltiesā blakus sūdzību.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 23.jūlija lēmumu ir nolēmusi Administratīvās rajona tiesas lēmumu atstāt negrozītu, bet Valsts zemes dienesta blakus sūdzību noraidīt. Apgabaltiesa argumentēja, ka administratīvā procesa likuma mērķis ir pakļaut tiesas varas kontrolei izpildvaras darbības, kuras attiecas uz publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu. Tāpēc Administratīvā rajona tiesa pareizi norādījusi, ka valsts nevar vērsties pret sevi. Pieteicējs un atbildētājs tiesā var būt tikai tiesiski patstāvīgi subjekti. Iestādes ir tikai valsts pārvaldes sastāvdaļas, kas pārstāv un īsteno Latvijas Republikas subjektīvās tiesības. Abām valsts pārvaldes iestādēm, pārstāvēt vienu juridisku personu – Latvijas Republiku, nav iespējama savstarpēja tiesāšanās. Apgabaltiesa arī norādīja, ka atbilstoši direktīvai 89/665/EEK katrai Eiropas Savienības dalībvalstij ir pienākums izveidot neatkarīgas struktūras, lai pasūtītāja lēmumi attiecībā uz līgumu piešķiršanas procedūru tiktu efektīvi un ātri pārskatīti. Izveidotā Sūdzību izskatīšanas komisija ir neatkarīga koleģiāla institūcija, kas savā darbā pakļauta likumam.

[5] Valsts zemes dienests par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu iesniedzis blakus sūdzību un lūdzis Senāta Administratīvo lietu departamentu atcelt apgabaltiesas lēmumu, uzdot jautājumu Eiropas Kopienų tiesai par direktīvas interpretāciju un nodot pieteikumu par Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma atcelšanu jaunai izskatīšanai rajona administratīvai tiesai. Blakus sūdzību Valsts zemes dienests pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Valsts zemes dienests, realizējot tam likumā un nolikumā piešķirtās tiesības sniegt maksas pakalpojumus, ir pilnīgi patstāvīga juridiska persona. Sniedzot pakalpojumus, Valsts zemes dienests ir pilntiesīgs tirgus dalībnieks ar visām tiesībām, kas pieder privāto tiesību subjektam, tostarp piedalīties kā pretendentam iepirkuma procedūrās un iesniegt sūdzību tiesā. Valsts zemes dienests Administratīvā procesa izpratnē uzskatāms par privātpersonu.

[5.2] Likumdevējs, pieņemot Valsts pārvaldes iekārtas likumu, noteicis pārejas periodu līdz 2005.gada 1.janvārim, līdz kuram Ministru kabinetam jānodrošina valsts pārvaldes atbilstība šim likumam. Valsts zemes dienests ir izveidots pirms šā likuma, un tā darbību regulējošajās tiesību normās ir noteiktas tiesības sniegt maksas pakalpojumus, tātad darboties privāttiesību jomā. Tāpēc tas uzskatāms par privātpersonu.

[5.3] Tiesa nav izvērtējusi Finanšu ministrijas vēstules, kurās norādīts, ka Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmumi nav pārsūdzami hierarhiskā kārtībā, kā arī Finanšu ministrija nevar veikt lēmuma tiesiskuma un lietderības pārbaudi.

Tādējādi tiesa pieļauj situāciju, ka pastāv iestādes, kuru lēmumi nav pārsūdzami.

[5.4] Likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldības vajadzībām" 42.panta sestā daļa jāinterpretē kopsakarā ar Eiropas Kopienų Padomes direktīvas 89/665/EEK 2.panta 8.punkta noteikumiem. Nepieciešams noskaidrot, vai direktīvas noteikumi attiecas arī uz pasūtītājiem un paredz tiesības pārsūdzēt iepirkumu uzraudzības biroja lēmumus.

[6] Tiesas sēdē Valsts zemes dienesta pārstāvis uzturēja blakus sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem. Iepirkumu uzraudzības biroja pārstāve uzskatīja, ka sūdzība noraidāma.

Motīvu daļa

[7] Kā Administratīvo lietu departaments ir norādījis līdzīgā lietā (2004.gada lieta Nr.SKA-120), likuma "Par Valsts zemes dienestu" 3.pants nosaka, ka Valsts zemes dienests ir patstāvīga valsts institūcija, kas pakļauta Ministru kabinetam. Atbilstoši likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 38.panta pirmajai daļai iepirkumu uzraudzības birojs ir Finanšu ministrijas padotībā esoša tiešās valsts pārvaldes iestāde. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 3.punkts nosaka, ka iestāde ir institūcija, kura darbojas publiskas personas vārdā. Apkopojot iepriekšēikto, gan Valsts zemes dienests ar tā struktūrvienībām, gan Iepirkumu uzraudzības birojs ir iestāde, kas darbojas Latvijas Republikas vārdā. Tātad nevienai no minētajām iestādēm nav savas patstāvīgās tiesībspējas. Tā ir tikai Latvijas Republikai, kuras vārdā iestādes rīkojas. Līdz ar to pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka strīds starp divām iestādēm ir vienas publiskas personas iekšējais strīds. Pamatots ir arī secinājums, ka atsevišķai iestādei, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu. Tādējādi nav iespējama šādu interešu aizstāvība tiesā.

[8] Nevar piekrist blakus sūdzībā minētajam argumentam [5.1], ka Valsts zemes dienests var būt pilntiesīgs tirgus dalībnieks un Administratīvā procesa izpratnē uzskatāms par privātpersonu. Tas vien, ka likumdevējs piešķir valsts iestādei tiesības veikt maksas pakalpojumus, nepadara to par privāto tiesību juridisko personu. Valsts pārvaldes iekārtas likuma XI nodaļā regulēta publiskas personas darbība privāto tiesību jomā, taču no šīm normām izriet, ka, arī darbodamās privāto tiesību jomā, publiska persona ir un paliek publiska persona.

[9] Nav pamatots blakus sūdzībā minētais arguments [5.2], ka tiesas secinājumi nav pareizi, jo Valsts zemes dienests ir izveidots pirms Valsts pārvaldes iekārtas likuma pieņemšanas. Valsts pārvaldes likuma regulējums neietver nevienu normu, kas būtu izšķirīga konkrētajā lietā un kas nebūtu pastāvējusi pirms šī likuma

pieņemšanas. Tas, ka Latvijas Republika ir sākotnējā publisko tiesību juridiskā persona, nebija tieši ierakstīts nevienā tiesību normā, taču šādu izpratni ietvēra tiesību teorija un doktrīnas (sk., piemēram: Dišlers K. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga: TNA, 2002, 117.–118.lpp.).

[10] Nevar piekrist blakus sūdzībā minētajam argumentam [5.3], ka tiesa nav vērtējusi Finanšu ministrijas vēstules un pieļauj situāciju, ka pastāv iestādes, kuru lēmumi nav pārsūdzami. Apgabaltiesa lēmuma 11. un 12.punktā ir norādījusi, ka ir vienota hierarhiskā valsts mehānisma sastāvdaļa, kas izslēdz iespēju savā starpā tiesāties.

Līdz ar to iestāžu savstarpējie strīdi jārisina hierarhiskā kārtībā, proti, nākošajā kopējā augstākā iestādē – konkrētajā gadījumā – Ministru kabinetā. Turklāt iestāžu iekšējās problēmas, domstarpības un citi jautājumi nav risināmi apstrīdēšanas kārtībā atbilstoši Administratīvā procesa likumam, bet gan sadarbības kārtībā atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma noteikumiem.

[11] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nav pārkāpts arī Eiropas Kopienų Padomes direktīvas 89/665/EEK 2.panta 8.punkts, kas nosaka, ka valstij jāgarantē procedūras, ar kurām prettiesiskas darbības, ko varētu būt pieļāvuši izskatīšanas iestāde, var pārsūdzēt tiesā vai citā iestādē, kas ir tiesa vai tribunāls EEK līguma 177.panta* nozīmē un kas nav atkarīga ne no līgumslēdzējas iestādes, ne no izskatīšanas iestādes. Administratīvo lietu departaments pievienojas Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 13.punktā norādītajam secinājumam, ka atbilstoši minētajai direktīvai katrai Eiropas Savienības dalībvalstij ir pienākums izveidot neatkarīgas struktūras, lai pasūtītāja lēmumi attiecībā uz līgumu piešķiršanas procedūru tiktu efektīvi un ātri pārskatīti. Izveidotā Sūdzību izskatīšanas komisija ir neatkarīga koleģiāla institūcija, kas savā darbā pakļauta likumam.

[12] Ievērojot iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir pareizs un nav pamata tā atcelšanai.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 23.jūlija lēmumu atstāt negrozītu, Valsts zemes dienesta blakus sūdzību noraidīt.

* Tagadējais EK līguma 234.pants.

Par tiesas atteikšanos pieņemt pieteikumu (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts)

Valsts zemes dienesta lēmums par ceļa servitūta noteikšanu ir administratīvas iestādes akts, uz kura pamata zemesgrāmatā ierakstīts nekustamā īpašuma apgrūtinājums – ceļa servitūts. Izdarot šādu ierakstu, administratīvais akts ir ticis izpildīts un tas vairs nav spēkā. Tādējādi šādam administratīvajam aktam bijusi privāttiesiska iedarbība, un ar to saistītie jautājumi nav izskatāmi administratīvajā tiesā.

Lieta Nr. SKA-228

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties blakus sūdzības iesniedzējam Andim P.,

2004.gada 28.septembrī tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Anda P. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 17.augusta lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt Anda P. pieteikumu par Valsts zemes dienesta Dienvidkurzemes reģionālās nodaļas lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 13.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā tika saņemts Anda P. pieteikums, kurā viņš lūdz atcelt Valsts zemes dienesta Dienvidkurzemes reģionālās nodaļas (turpmāk – VZD) 2000.gada 14.augusta lēmuma Nr.1/1/869 3.punktu par ceļa servitūta noteikšanu.

Andis P. norādījis, ka 2000.gada 14.augustā ar iepriekš minēto VZD lēmumu N.A.Š. un A.Ū. tika atjaunotas īpašuma tiesības (katram ½ domājamā daļā) uz nekustamo īpašumu (..) Liepājas rajonā, Lažas pagastā, un noteikts ceļa servitūts 6 m/0,11 km–0,1 ha. 2003.gadā uz pirkuma un dāvinājuma līgumu pamata īpašuma tiesības uz šo nekustamo īpašumu ieguva Andis P.

Pieteikumā Administratīvajai rajona tiesai Andis P. lūdz atcelt VZD 2000.gada 14.augusta lēmumu daļā par servitūta noteikšanu un ar jaunu administratīvo aktu noteikt ceļa servitūta platumu 3 m ar kopējo platību 0,033 ha, kā arī uzlikt par pienākumu VZD sagatavot visus nepieciešamos dokumentus izmaiņu veikšanai zemesgrāmatā un izgatavot jaunu zemes robežu plānu, nodrošināt zemes robežu un

servitūta ierādīšanu dabā, uzlikt par pienākumu VZD segt izdevumus, kas saistīti ar grozījumu izdarīšanu zemesgrāmatā.

[2] 2004.gada 16.aprīlī Administratīvās rajona tiesas tiesnese atteicās pieņemt Anda P. pieteikumu, lēmumu pamatojot ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo apstrīdētais lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu un tādēļ pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[3] 2004.gada 17.augustā Administratīvā apgabaltiesa (turpmāk – apgabaltiesa), izskatot Anda P. blakus sūdzību, atzina, ka viņa pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[3.1] Apgabaltiesa konstatēja, ka VZD ar administratīvo aktu ir noteicis nekustamā īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu – ceļa servitūtu. Bet pēc šā aprobežojuma nostiprināšanas zemesgrāmatā personai, kurai par labu servitūts noteikts, uz to radusies lietu tiesība. Tāpēc lietas būtība vairs nav administratīvā akta saturā, bet gan attiecībās, kas izriet no lietu tiesībām.

[3.2] Apgabaltiesa arī secinājusi, ka Andis P. nav VZD izdotā administratīvā akta adresāts. Civillikuma 1231.pantā noteiktais tiesas spriedums kā servitūta nodibināšanas pamats nevar būt administratīvās tiesas spriedums, jo pēc būtības nav izlemjams jautājums par administratīvo aktu vai faktisko rīcību, bet gan par privāttiesiskajām attiecībām.

[4] Par apgabaltiesas lēmumu Andis P. iesniedzis blakus sūdzību.

Uzskatot, ka apgabaltiesai nebija tiesību noraidīt viņa blakus sūdzību, Andis P., citastarp, norāda:

[4.1] apgabaltiesa sašaurināti tulkojusi tiesību normas, jo par administratīvā akta adresātu nav uzskatījusi Andi P. Ar administratīvo aktu noteiktais servitūts vienlīdz attiecas kā uz valdošā nekustamā īpašuma, tā arī uz kalpojošā nekustamā īpašuma īpašniekiem. Ja VZD administratīvajā aktā ir kļūdījies, nosakot servitūtu, tad Andis P. kā nekustamā īpašuma īpašnieks šāda administratīvā akta sekas izjūt pašreiz;

[4.2] apgabaltiesa nepamatoti uzskata, ka, ja ar administratīvo aktu noteikta lietu tiesība, tad administratīvais akts attiecas uz privāto tiesību jomu. Iestādes izdots administratīvais akts ir viens no servitūta nodibināšanas veidiem. Ja persona apšaubā šādā veidā nodibināto servitūtu, tad tas ir darāms administratīvās tiesvedības ietvaros, jo civilās tiesvedības kārtībā apstrīd ar testamentu vai līgumu nodibinātu servitūtu;

[4.3] ne pieteikumā tiesai, ne blakus sūdzībā nav lūgts grozīt servitūtu kā lietu tiesību, bet tikai labot VZD izdotajā administratīvajā aktā pieļautās kļūdas. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā Zemesgrāmatu likuma 44.pantu pilnā apjomā, no kura izriet, ka ar administratīvo

iestāžu aktu noteiktās nostiprinātās tiesības var tādā pašā veidā dzēst vai pārgrozīt, izdodot jaunu administratīvo aktu. Apgabaltiesa lietu izskatīja pēc būtības, tādējādi izejot ārpus blakus sūdzībā norādītā prasījuma;

[4.4] tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma principus un nav izmantojusi tās iespējas, ko sniedz Administratīvā procesa likums, lai labotu iestādes pieļauto kļūdu. Bez tam tiesa tulko tiesību normas nelabvēlīgi pieteicējam, tādējādi uzliekot indivīdam iestādes pieļauto kļūdu labošanu.

[5] Tiesas sēdē Andis P. uzturēja blakus sūdzību un paskaidroja, ka administratīvā procesa uzdevums ir pārbaudīt administratīvā akta tiesiskumu, kā arī tas paredz kārtību, kādā var labot iestādes pieļautās kļūdas. Atsakot pieteikuma pieņemšanu, Administratīvā apgabaltiesa ir liegusi viņam tiesības uz taisnīgu tiesu.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punkts paredz tiesas, kura izskata blakus sūdzību, tiesības atcelt zemākas instances tiesas lēmumu un ar savu lēmumu izlemt **jautājumu** pēc būtības. Tādējādi apgabaltiesa, atsakoties pieņemt Anda P. pieteikumu par VZD 2000.gada 14.augusta lēmumu, atbilstoši šajā tiesību normā noteiktajai kompetencei, ir izlēmusi pēc būtības jautājumu par pieteikumu, nevis izskatījusi lietu pēc būtības. Līdz ar to Anda P. viedoklis, ka apgabaltiesa ir izskatījusi lietu pēc būtības, nav pamatots.

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam tiesā pieteikumu var iesniegt, citastarp, par administratīvā akta izdošanu, atcelšanu vai spēkā esamību (atzīšanu par spēkā neesošu, atzīšanu par spēku zaudējušu, arī atcelta administratīvā akta atzīšanu par spēkā neesošu), kā arī iestādes faktisko rīcību.

Pieteikumā Administratīvajai rajona tiesai Andis P. norādījis savu prasījumu, proti, atcelt VZD 2000.gada 14.augusta lēmuma 3.punktu par ceļa servitūta noteikšanu un izdot jaunu administratīvo aktu par atbilstošu ceļa servitūta platumu. Izlemjot jautājumu par pieteikumu (pieteikuma pieņemšanu), tiesai vispirms jāizvērtē, vai šāds prasījums ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[7.1] Zemes īpašuma tiesības N.A.Š. un A.Ū. atjaunotas, pamatojoties uz likumu "Par zemes privatizāciju lauku apvidos". Atbilstoši šā likuma 22.panta trešajai daļai lēmumā par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu pēc zemes īpašnieka pieprasījuma norādāmi servitūti, kas attiecas uz zemes īpašumu.

VZD 2000.gada 14.augusta lēmums – administratīvās iestādes akts Zemesgrāmatu likuma 44.panta izpratnē – ir bijis pamats, lai pēc zemes īpašnieku N.A.Š. un A.Ū. lūguma 2000.gada 5.oktobrī zemesgrāmatā izdarītu attiecīgu ierakstu, gan nostiprinot viņiem

nekustamā īpašuma tiesības, gan ierakstot apgrūtinājumu – ceļa servitūtu 6 m platumā.

Tādējādi administratīvā akta par servitūta noteikšanu juridiskā iedarbība ir bijusi privāttiesiska, proti, uz šāda administratīvā akta pamata ir radušās civiltiesiskas attiecības – lietu tiesības.

[7.2] Izdarot zemesgrāmatā ierakstu par uz administratīvā akta pamata radušos nekustamā īpašuma apgrūtinājumu, šis administratīvais akts ir ticis izpildīts. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70.panta trešajai daļai izpildīts administratīvais akts vairs nav spēkā (sk. arī Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 70.punktu), un tātad ir izbeigušās administratīvi tiesiskās attiecības.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst par pareizu apgabaltiesas secinājumu, ka šāda lieta vairs nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[8] Administratīvo lietu departaments uzskata par pareizu arī apgabaltiesas secinājumu, ka Andis P. nav administratīvā akta adresāts, jo nekustamo īpašumu, kuram jau bija noteikts un zemesgrāmatā ierakstīts apgrūtinājums – ceļa servitūts 6 m – viņš ieguva civiltiesisku darījumu rezultātā. Tādējādi viņam nav arī tiesību iesniegt pieteikumu par VZD 2000.gada 14.augusta lēmumu, kas ir izpildīts un vairs nav spēkā. Uz Andi P. kā kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieku attiecas zemesgrāmatā nostiprināta lietu tiesība.

[9] Nav pamatots Anda P. viedoklis, ka viņam ir liegtas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Satversmes 92.pants vispārīgi garantē, ka personai jābūt tiesībām vērsties tiesā, taču tas nenosaka, ka lieta tiks izskatīta tādā kārtībā, kādā persona to vēlēšies. Ikvienas tiesas kompetenci lietu izskatīšanai noteic procesuālo tiesību normas, kuras ir saistošas arī personām.

Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka Anda P. prasījums nav izšķirams administratīvā procesa kārtībā. Taču šāds secinājums neliedz Andim P. aizstāvēt savas tiesības civiltiesiskā kārtā un tādējādi neliedz viņam tiesības uz taisnīgu tiesu.

[10] Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Anda P. blakus sūdzības argumenti nevar ietekmēt apgabaltiesas lēmuma tiesiskumu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 17.augusta lēmumu atstāt negrozītu, bet Anda P. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par tiesībām iesniegt pieteikumu, lai aizstāvētu
privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses (Administratīvā
procesa likuma 29.pants)

Tā kā civilprocesa un administratīvā procesa mērķi ir atšķirīgi, tad, nosakot sabiedriskās organizācijas spēju būt par likumā pilnvarotu privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizstāvi, civilprocesā izstrādātās doktrīnas administratīvajā procesā jāpārnem, pārbaudot to atbilstību administratīvā procesa likuma mērķiem.

Lai sabiedriskās organizācijas varētu vērsties tiesā, aizstāvot savu biedru tiesības, jābūt izpildītiem diviem nosacījumiem. Pirmkārt, jautājumam jābūt saistītam ar sabiedriskās organizācijas mērķiem un uzdevumiem. Otrkārt, biedru tiesību aizstāvēšanai tiesā jābūt paredzētai statūtos.

Lieta Nr. SKA-234

LÈMUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova.

piedaloties blakus sūdzības iesniedzējas sabiedriskās organizācijas "Īrnieku un tīpašnieku biedrība "Visvalža nams 3a"" valdes priekšsēdētājam J. Rudnickai.

2004.gada 5.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja sabiedriskās organizācijas "Īrnieku un ģīpsnieku biedrība "Visvalža nams 3a"" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 31.augusta lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas lēmums par atteikumu pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 24.martā Natālija K. (lietas materiālos arī – Natalja K.) Rīgas pašvaldības policijas Latgales priekšpilsētas pārvaldē iesniedza iesniegumu. Iesniegumā Natālija K. norādīja, ka 2004.gada 24.martā sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Namīpašums 2000" (turpmāk – SIA "Namīpašums 2000") strādnieki viņas dzīvesvietā Visvalžu ielā (..), Rīgā, izņemot kopējā koridora durvis, sabojāja telefona un kabeļtelevīzijas vadus. Līdz ar to Natālijas K. dzīvoklī nedarbojas telefons un kabeļtelevīzija.

[2] 2004.gada 2.aprīlī Rīgas Pašvaldības policijas Latgales priekšpilsētas pārvaldes Administratīvās uzraudzības nodaļas vecākais inspektors sastādīja SIA "Namīpašums 2000" pārvaldnieci administratīvo pārkāpuma protokolu Nr.1.4.40994 par patvaļīgu durvju demontāžu dzīvoklī (..) un (..) koplietošanas telpā ēkā Visvalžu ielā (...).

[3] Izskatot minēto protokolu, ar 2004.gada 14.aprīļa lēmumu Rīgas domes Administratīvā komisija izbeidza administratīvo lietvedību pret SI "Namīpašums 2000" pārvaldnieci.

[4] 2004.gada 22.jūnijā Administratīvajā rajona tiesā saņemta sabiedriskās organizācijas "Īrnieku un īpašnieku biedrība "Visvalža nams 3a"" (turpmāk – Īrnieku un īpašnieku biedrība) pieteikums. Pieteikumā Īrnieku un īpašnieku biedrība lūdz tiesu grozīt Rīgas domes Administratīvās komisijas 2004.gada 14.aprīļa lēmumu, uzlikt SIA "Namīpašums 2000" pārvaldnieci administratīvo sodu par būvniecības noteikumu pārkāpšanu un patvarību, kā arī uzlikt par pienākumu atjaunot dzīvokļu numurus, zvana pogu un pasta kastīti. Tāpat Īrnieku un īpašnieku biedrība lūdz no SIA "Namīpašums 2000" pārvaldnieces par labu Natālijai K. piedzīt ar administratīvo procesu saistītos izdevumus un Ls 1. 50 par inženiera pakalpojumiem.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 29.jūnija lēmumu atteikts pieņemt Īrnieku un Īpašnieku biedrības pieteikumu. Minēto lēmumu tiesa pamatoja ar to, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. Par šo lēmumu 2004. gada 9.jūlijā saņemta Administratīvajai apgabaltiesai adresēta pieteicēja blakus sūdzība.

[6] Ar 2004.gada 31.augusta lēmumu Administratīvā apgabaltiesa nolēma Administratīvās rajona tiesas lēmumu atstāt negrozītu, bet Īrnieku un Īpašnieku biedrības blakus sūdzību noraidīt. Apgabaltiesa lēmumu argumentēja ar tālākminētajiem argumentiem.

[6.1] Īrnieku un ģpašnieku biedrība pieteikumu tiesā iesniegusi savā, nevis konkrēta biedra vārdā. Pieteikumā nav norādīts, ka Īrnieku un ģpašnieku biedrība būtu pilnvarota pieteikumu iesniegt kādas citas personas interešu aizstāvībai. Konkrētajā administratīvā pārkāpuma lietā Īrnieku un ģpašnieku biedrība nav ne administratīvā akta adresāts, ne cietušais Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta izpratnē, līdz ar to pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

[6.2] Tā kā blakus sūdzībā Īrnieku un ģpašnieku biedrība norādījusi, ka tā ir uzskatāma par Administratīvā procesa likuma 29.pantā norādīto tiesību subjektu un pieteikumu iesniegusi cietušās personas interesēs, un, ņemot vērā Administratīvās apgabaltiesas lēmumus līdzīgās lietās, Īrnieku un ģpašnieku biedrība nav uzskatāma

par Administratīvā procesa likuma 29.pantā minēto tiesību subjektu. Tiesa to pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.2.1] Vēsturiski šāda veida norma iekļauta jau Latvijas Civilprocesa kodeksā un vēlāk Civilprocesa likumā. Tā kā minēto normu teksts, saturs un mērķis nav radikāli mainīti, civilprocesā izstrādātās doktrīnas par šīs normas piemērošanu ir iespējams attiecināt arī uz administratīvi procesuālajām tiesību normām.

[6.2.2] Ņemot vērā profesora Kalvja Torgāna Civilprocesa likuma komentāros izteikto viedokli, Administratīvā procesa likuma 29.panta norma ir uzskatāma par izņēmuma gadījumu un tā attiecināma uz īpašiem, likumā noteiktiem subjektiem, lai aizsargātu tādu personu tiesības, kuras nespēj pašas sevi aizstāvēt. Paplašināta šā panta interpretācija nav pieļaujama un katrs šī piemērošanas gadījums ir rūpīgi jāizvērtē.

[6.2.3] Likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 16.panta pirmajā daļā iekļautā norma nav uzskatāma par tādu, kas ļautu atzīt Īrnieku un ģpašnieku biedrību par likumā pilnvaroto privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizstāvi.

[6.2.4] Administratīvā procesa likuma 29.pantā ietvertais formulējums "likumā paredzētajos gadījumos" nozīmē likumā ietvertu tiešu pilnvarojumu konkrētām vai pēc noteiktiem kritērijiem identificējamām privāto tiesību juridiskajām personām vērsties tiesā ar pieteikumu privātpersonas tiesisko interešu aizstāvībai. Likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 16.pants nosaka tikai vispārīgu tiesību sabiedriskajām organizācijām būt par biedru interešu aizstāvi tiesā, tas nenosaka nevienai konkrētai vai pēc noteiktiem kritērijiem identificējamai organizācijai tiesības vērsties tiesā savu biedru interešu aizstāvībai. Līdz ar to sabiedriskā organizācija nevar atvasināt sev tiesības būt par privātpersonu tiesību un tiesisko interešu aizstāvi tiesā Administratīvā procesa likuma 29.panta izpratnē.

[6.2.5] Ja likumdevējs šādu pilnvarojumu ir ietvēris citā speciālā likumā, tas dod noteiktām sabiedriskajām organizācijām tiesības piedalīties lietā kā 29.panta tiesību subjektam. Likumdevējs šādu īpašu pilnvarojumu ir devis arodbiedrībām, patērētāju tiesību aizsardzības organizācijām un sabiedriskajām organizācijām, īstenojot sabiedrības intereses vides jomā aizsardzību.

[6.2.6] Sabiedriskā organizācija pati var noteikt savus darbības mērķus. Ar šiem mērķiem saistītajos jautājumos tā var arī aizstāvēt savu biedru tiesības vai likumiskās intereses. Taču sabiedriskās organizācijas nav uzskatāmas par 29.panta tiesību subjektu, jo citādi nebūtu saprotama nepieciešamība likumdevējam atsevišķos likumos noteikt konkrētajām sabiedriskajām organizācijām identiskas tiesības.

[6.2.7] Tiesai nav pamata uzskatīt, ka kādā normatīvajā aktā būtu ietverts tiešs likumisks pilnvarojums sabiedriskajām organizācijām, kas aizstāv Īrnieku un dzīvokļu ģpašnieku tiesības, vērsties tiesā savu biedru tiesību un tiesisko interešu aizstāvībai.

[7] Īrnieku un ģpašnieku biedrība par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu iesniegusi blakus sūdzību un lūdz Senāta Administratīvo lietu departamentu atcelt Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 29.jūnija lēmumu, Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 31.augusta lēmumu un izlemt jautājumu pēc būtības. Blakus sūdzībā Īrnieku un ģpašnieku biedrība norādīja, ka apgabaltiesas lēmums uzskatāms par nepamatotu, ir pretrunā Administratīvā procesa likumam, to pamatojot ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Administratīvā apgabaltiesa lēmumā norādījusi, ka Īrnieku un ģpašnieku biedrība pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā iesniegusi savā, nevis savas biedres Natālijas K. vārdā, lai arī tiesa pirms tam konstatē, ka viņa ir šīs sabiedriskās organizācijas biedre. Turklāt Īrnieku un ģpašnieku biedrības mērķis ir Īrnieku un dzīvokļu ģpašnieku tiesiskās aizsardzības nodrošināšana.

[7.2] Administratīvā apgabaltiesa, konstatējot, ka pieteicējs nav pietiekami pilnvarots, nav piemērojusi 191.panta 7.punktu, kas saskaņā ar 191.panta ceturto daļu līdz ar trūkumu novēršanu ļautu tiesā iesniegt tādu pašu pieteikumu.

[7.3] Tiesa ir izvēlējusies pretrunīgu motivējumu, t.i., Īrnieku un ģpašnieku biedrība vispār nevar būt atzīstama par likumā pilnvarotu privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizstāvi. Lai arī tiesa to pamato ar to, ka likums sabiedriskajām organizācijām ietver tikai vispārīgu pilnvarojumu veikt publisku darbību, tomēr likums arī pieļauj tām aizstāvēt tiesā savu biedru tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses, ja sabiedriskās organizācijas statūtos tas ir paredzēts. Ja minētās iespējas nav pieejamas tiesā, tad nav saprotams, kādā veidā minētās iespējas varētu nodrošināt. Šāds secinājums atņem sabiedrisko organizāciju darbībai jēgu.

[7.4] Tiesa kā piemēru, kas sabiedriskajām organizācijām dod tiesības griezties tiesā, min likumu "Par vides aizsardzību". Taču šajā likumā, līdzīgi kā likumā "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām", netiek konkretizēta neviena atsevišķa organizāciju grupa. Līdz ar to arī tiesas secinājums, ka neviena normatīvais akts nenosaka tiešu likumisku pilnvarojumu sabiedriskajām organizācijām, kas aizstāv Īrnieku un dzīvokļu ģpašnieku tiesības, vērsties tiesā, ir pretrunā pats par sevi.

[7.5] Nav pārliecinošs tiesas uzskats, ka profesora Kalvja Torgāna Civilprocesa likuma komentārs atņem Īrnieku un ģpašnieku biedrībai iespēju pārstāvēt savu biedru tiesā un aizstāvēt pašas

sabiedriskās organizācijas jēgu un godu. Īrnieku un īpašnieku biedrības biedre Natālija K., nebūdamā par invalīdi vai nepilngadīgu personu, pati nekad nebūs tik kompetenta, lai varētu pilnīgi pārstāvēt savas tiesības. Īrnieku un īpašnieku biedrība Uzņēmumu reģistrā tika reģistrēta tikai tādēļ, lai nodrošinātu cilvēktiesību pamatprincipu ievērošanu un piespiestu nama apsaimniekotājus ievērot tiesiskās attiecības bez jebkādas patvarības, neradot materiālus zaudējumus un morālu kaitējumu īrniekiem un saimniekiem.

[8] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāve uzturēja savu blakus sūdzību.

Motīvu daļa

[9] Pamatots ir blakus sūdzībā minētais arguments [7.3]–[7.5], ka apgabaltiesa nepareizi interpretē sabiedriskās organizācijas spēju būt par likumā pilnvarotu privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizstāvi. Viens no demokrātiskas valsts pamatprincipiem ir pilsoniskās sabiedrības stiprināšana, kas, cita starpā, ir panākams ar sabiedrisko organizāciju tiesību paplašināšanu.

Turklāt jāņem vērā, ka civilprocesa un administratīvā procesa mērķi ir atšķirīgi, tāpēc civilprocesā izstrādātās doktrīnas administratīvajā procesā jāpārņem, pārbaudot to atbilstību administratīvā procesa likuma mērķiem.

Atbilstoši likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 16.panta trešajai daļai, jautājumos, kas saistīti ar attiecīgās sabiedriskās organizācijas vai sabiedrisko organizāciju apvienības darbības mērķiem un uzdevumiem, tās var griezties valsts un pašvaldību institūcijās un, ja paredzēts statūtos, – arī tiesā un aizstāvēt savu biedru tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses. Tātad likums pilnvaro sabiedriskās organizācijas aizstāvēt savus biedrus un likumīgās intereses. Šādu secinājumu Administratīvo lietu departaments ir izdarījis jau iepriekš (lieta Nr.SKA-192, 2004.gads).

[10] Tomēr atbilstoši minētajai normai, lai sabiedriskās organizācijas varētu vērsties tiesā, aizstāvēt savu biedru tiesības, jābūt izpildītiem diviem nosacījumiem:

1) jautājumam jābūt saistītam ar sabiedriskās organizācijas mērķiem un uzdevumiem,

2) biedru tiesību aizstāvēšanai tiesā jābūt paredzētai statūtos.

Tādējādi, lai noskaidrotu, vai sabiedriskā organizācija Īrnieku un īpašnieku biedrība konkrētajā gadījumā varēja griezties tiesā, ir jāpārbauda, vai iepriekšminētie nosacījumi ir izpildīti.

[10.1] Konkrētajā gadījumā sabiedriskās organizācijas mērķi un uzdevumi ir noteikti statūtu 2.1.punktā. Organizācijas mērķi, cita starpā, ir Īrnieku tiesiskās aizsardzības nodrošināšana, Īrnieku un namīpašnieka attiecību veidošana, biedru interešu aizstāvēšana valsts un pašvaldību institūcijās.

Administratīvā soda uzlikšana par nodarījumu Īrnieci Natālijai K. varētu kalpot sabiedriskās organizācijas mērķim, ņemot vērā, ka viens no administratīvā soda mērķiem ir novērst tiesību pārkāpumus. Tāpat, izlemjot jautājumu par administratīvā soda uzlikšanu, administratīvajai komisijai atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 39.panta pirmajai daļai ir tiesības lemt par vainīgā pienākumu atlīdzināt mantisko zaudējumu. Tādējādi secināms, ka attiecīgais jautājums ir saistīts ar sabiedriskās organizācijas mērķiem.

[10.2] Īrnieku un īpašnieku biedrības statūtos ir paredzētas tiesības aizstāvēt savu biedru intereses dažādās valsts vai pašvaldības institūcijās (statūtu 2.1.punkts), bet nav paredzētas tiesības griezties tiesā. Tādējādi nav izpildīts otrais nosacījums, kas nepieciešams, lai sabiedriskā organizācija grieztos tiesā un aizstāvētu savu biedru intereses.

[11] Nepamatots ir blakus sūdzībā minētais arguments [7.2], ka tiesai, konstatējot, ka pieteicējs nav pietiekami pilnvarots, vajadzēja ļaut novērst trūkumus. Tas būtu iespējams tikai tad, ja organizācija bez pietiekama pilnvarojuma būtu vērsusies tiesā Natālijas K. vārdā. Pieteikums ir iesniegts Īrnieku un īpašnieku biedrības vārdā. Tāpēc pamatots ir rajona tiesas un apgabaltiesas secinājums, ka pieteikumu ir iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

[12] Konkrētajā gadījumā tika pārsūdzēts lēmums par atteikumu uzlikt administratīvo sodu. Kā pareizi savā lēmumā norādījusi administratīvās rajona tiesas tiesnese, saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.pantu lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā var pārsūdzēt persona, par kuru tas pieņemts, kā arī cietušais. Īrnieku un īpašnieku biedrība nav atzīstama par nevienu no šīm personām. Tādējādi tā nevar griezties tiesā savā vārdā. Cietusī persona ir Natālija K., kas pati tiesā nav vērsusies un arī nav pilnvarojusi to darīt Īrnieku un īpašnieku biedrību.

[13] Ievērojot iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 31.augusta lēmumu atstāt negrozītu, sabiedriskās organizācijas "Īrnieku un īpašnieku biedrība "Visvalža nams 3a"" blakus sūdzību noraidīt.

Par prokuratūru kā publisko tiesību subjektu, kuram ir tiesības iesniegt tiesā pieteikumu, lai aizsargātu privātpersonas tiesības, kā arī par tiesas kompetenci, izlemjot jautājumu par tiesību normas piemērošanu (Prokuratūras likuma 16.pants un Administratīvā procesa likuma 29.pants)

Prokuratūras likuma 16.pants prokuratūrai piešķir sava veida tiesībsarga lomu, un šāda tās loma nav pretrunā Administratīvā procesa likuma burtam un garam.

Ja likumā ir iekļauti noteikti pamati, kas ļauj prokuratūrai uzsākt pārbaudi, administratīvā tiesa nevar uzņemties pilnvaras likumdevēja vietā pateikt, ka attiecīgā norma nav piemērojama. Kamēr šādas iespējas likumā ir paredzētas, prokuratūra var izdarīt pārbaudi, pamatojoties uz jebkuru 16.panta otrās daļas 1.punktā iekļauto gadījumu, savukārt personai ir jāapzinās, ka, griežoties prokuratūrā, tā var nokavēt termiņu, kurā iespējams izmantot Administratīvā procesa likumā paredzētās tiesības, un palikt bez administratīvā akta kontroles gadījumā, ja prokurors administratīvā akta pārbaudi atsaka.

Lietā Nr. SKA-246

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I. Skultāne,

piedaloties Ģenerālprokuratūras pārstāvei R.Bērziņai, pieteicējam G.Grūbem, Valsts Zemes dienesta pārstāvim A.Babauskim, Valsts Civildienesta pārvaldes pārstāvim M.Knokam,

2004.gada 9.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Ģenerālprokuratūras un Valsts Zemes dienesta blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 24.septembra lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība administratīvajā lietā, kas ierosināta pēc Ģenerālprokuratūras prasības pieteikuma Valsts zemes dienesta ģenerāldirektora G.Grūbes interesēs par Valsts civildienesta pārvaldes 2003.gada 23.aprīļa lēmumu Nr.37.

Aprakstošā daļa

[1] 1996.gadā nekustamā īpašuma (..) īpašniekam P.P. un nekustamā īpašuma (..) īpašniekam P.K. radies strīds par minēto īpašumu robežām. P.P. vairākkārtīgi griezies Valsts zemes dienestā ar iesniegumiem par pastāvošā robežstrīda atrisināšanu. Būdots

neapmierināts ar Valsts zemes dienesta rīcību, P.P. vērsies Nejēdzību novēršanas birojā, kas 2004.gada 13.janvārī lūdzis Valsts civildienesta pārvaldi izskatīt iesniegumu atbilstoši kompetencei.

[2] Ar Valsts civildienesta pārvaldes priekšnieka v.i. 2003.gada 23.aprīļa lēmumu Nr.37 "Par disciplinārsoda piemērošanu G.Grūbem" Valsts zemes dienesta ģenerāldirektoram G.Grūbem piemērots disciplinārsods – mēnešalgas samazināšana uz sešiem mēnešiem, ieturot 20 procentus no mēnešalgas. Lēmuma otrajā punktā Valsts zemes dienestam uzlikts pienākums izdot administratīvo aktu, ar kuru tiktu konstatētas nekustamo īpašumu (..) un (..) robežu un robežzīmju nobīdes. Lēmuma trešajā punktā norādīts, ka lēmumu var pārsūdzēt tiesā mēneša laikā.

[3] Pamatojoties uz Valsts zemes dienesta ģenerāldirektora G.Grūbes iesniegumu, Ģenerālprokuratūra veikusi pārbaudi un konstatējusi, ka Valsts civildienesta pārvaldes priekšnieka v.i. 2003.gada 23.aprīļa lēmums Nr.37 ir nelikumīgs.

2003.gada 19.novembrī Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors iesniedzis protestu Valsts civildienesta pārvaldei, norādot uz tiesību normu pārkāpumiem minētās disciplinārlietas izskatīšanā un lūdzot atcelt minēto lēmumu.

2003.gada 27.novembrī Valsts civildienesta pārvalde atbildē Ģenerālprokuratūrai norādījusi, ka uzskata protestu par nepamatotu.

[4] 2003.gada 23.decembrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemts Ģenerālprokuratūras Valsts zemes dienesta ģenerāldirektora G.Grūbes interesēs prasības pieteikums par Valsts civildienesta pārvaldes priekšnieka v.i. 2003.gada 23.aprīļa lēmuma Nr.37 atcelšanu.

[5] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2004.gada 9.februāra lēmumu Valsts zemes dienestu pieaicinājusi lietā kā ieinteresēto personu.

[6] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 29.marta spriedumu noraidīts Ģenerālprokuratūras pieteikums G.Grūbes interesēs. Tiesa konstatējusi, ka G.Grūbe ir nokavējis tiesību normās noteikto administratīvā akta pārsūdzēšanas termiņu, tādējādi tas ir kļuvis neapstrīdams. Ģenerālprokuratūra nav iesniegusi lūgumu par administratīvā akta pārsūdzēšanas termiņa atjaunošanu. Tāpat tiesa atzinusi, ka attiecībā uz Administratīvā procesa likuma 29.panta tiesību subjektiem ir attiecināmi tie paši termiņi kā uz privātpersonām.

[7] Par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 29.marta spriedumu Ģenerālprokuratūra iesniedza apelācijas sūdzību, lūdzot atcelt Valsts civildienesta pārvaldes priekšnieka v.i. 2003.gada 23.aprīļa lēmumu Nr.37. Apelācijas sūdzībā Ģenerālprokuratūra norādīja, ka prokuroram nebija jāiesniedz lūgums par termiņa atjaunošanu, jo prettiesisku administratīvo aktu, kas ierobežo adresāta intereses, var atcelt jebkurā gadījumā.

Par minēto spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza arī Valsts zemes dienests.

[8] Ar 2004.gada 7.septembra lēmumu Administratīvā apgabaltiesa nolēma izbeigt tiesvedību šajā lietā. Tiesa atzina, ka konkrētajā lietā Ģenerālprokuratūrai nebija pilnvaru vērsties tiesā, savukārt Valsts zemes dienests konkrētajā lietā nav uzskatāms par tiesību subjektu, kas var būt par trešo personu. Tiesa iepriekšminēto pamatoja ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Konkrētajā lietā ir nepieciešams izvērtēt Ģenerālprokuratūras kā administratīvā procesa dalībnieka tiesībspēju šajā lietā. Lai konkrētajā lietā konstatētu prokuratūras tiesībspēju, ir nepieciešams vērtējums no termiņa aspekta, kā arī – no prokuratūras pilnvaru apjoma viedokļa.

[8.2] Lai arī lietas izskatīšanas laikā piemēro šajā laikā spēkā esošās procesuālās tiesību normas, konkrētajā gadījumā prokuratūras tiesības vērsties tiesā ir izvērtējamas kopsakarā ar pieteikuma iesniegšanas brīdī spēkā esošajām tiesību normām. Civilprocesa likumā nav atrunāta īpaša kārtība, tajā skaitā termiņi, kāda būtu attiecināma uz prokuratūru gadījumā, ja tā cēlusi prasību vai iesniegusi pieteikumu. Tomēr, ņemot vērā Latvijas Civilprocesa kodeksa 24.-A nodaļu un tās 239.² pantu, 239.³ panta pirmo daļu, tiesa uzskata, ka jautājums, vai sūdzības iesniegšanas tiesā termiņš – mēnesis, kopš persona saņēmusi lēmumu, attiecībā uz prokuratūru ir piemērojams tādā pašā mērā kā uz privātpersonu, ir vērtējams atsevišķi, kopsakarā ar prokuratūras darbību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.

[8.3] Ņemot vērā Prokuratūras likuma 16., 17. un 19. pantu, secināms, ka likumdevējs nav paredzējis uz prokurora vērsēnos tiesā attiecināt to pašu termiņu, kāds noteikts attiecībā uz privātpersonu.

[8.4] Prokurora pilnvaru apjomu nosaka Prokuratūras likuma 16.pants. Ņemot vērā šā likuma 16.panta pirmo daļu, tiesa secina, ka prokurora kompetencē ir aizstāvēt tādu personu tiesības vai tiesiskās intereses, kuras šīm personām ir apgrūtināši aizstāvēt pašām objektīvu un no tām neatkarīgu iemeslu dēļ.

[8.5] Gramatiski tulkojot Prokuratūras likuma 16.panta otrās daļas 1.punktu, secināms, ka Ģenerālprokuroram un virsprokuroram lēmumu pieņemšanā, kas pamatoti uz šo pantu, ir piešķirta liela diskrecionārā vara. Tomēr konkrētajā gadījumā tikai ar gramatisku tiesību normas interpretāciju nevar sasniegt taisnīgu un lietderīgu rezultātu. Minēto pamato šādi apsvērumi:

[8.5.1] nevar ņemt vērā apstākli, ka Prokuratūras likums pieņemts 1994.gadā, kad vēl bija spēcīga sociālistiskajā valstī noteiktā kārtības ietekme. Ievērojot Satversmes tiesas 2002.gada 20.jūnija sprieduma lietā Nr.2001-12-0106 4.punktā norādīto, tiesa

secina, ka Prokuratūras likuma 16.panta otrās daļas 1.punkta interpretēšanā ir jāņem vērā arī šā panta pirmajā un trešajā daļā ietvertā jēga, t.i., prokuratūrai jāiesaistās personas tiesību aizstāvēšanā, kad kādu objektīvu iemeslu dēļ personai pašai nav iespējams vai ir apgrūtināši realizēt savu tiesību vai tiesisko interešu aizsardzību;

[8.5.2] administratīvais akts nosaka konkrētas valsts attiecības ar personu publisko tiesību jomā, konkrētajā lietā administratīvais akts netika pārsūdzēts un tādējādi kļuva neapstrīdams. Satversmes tiesa 2002.gada 5.marta sprieduma lietā Nr.2001-10-01 8.punktā ir norādījusi, ka tiesiskas valsts principa sastāvdaļa ir tiesiskā stabilitāte, kas, citastarp, prasa noregulētu un tiesiski noturīgu tiesvedības procesa noslēgumu – ir vienlīdz piemērojams arī administratīvajā procesā iestādē.

[8.6] Piemērojot iepriekšējā punktā minēto interpretāciju konkrētajiem lietas apstākļiem, tiesa izdarīja šādus apsvērumus:

[8.6.1] prokuratūra pieteikumu ir iesniegusi tādas personas interesēs, kura nav izmantojusi administratīvajā aktā norādītās tiesības pārsūdzēt šo administratīvo aktu tiesā, turklāt šīs tiesības nav izmantotas nezināšanas vai kādu objektīvu šķēršļu dēļ, bet gan izvēloties iespēju tās aizstāvēt citā veidā;

[8.6.2] prokuratūras aizsardzības iespēja pār amatpersonu gadījumos, kad tā pati nespēj sevi aizstāvēt, nav izslēdzama kā vispār nepieļaujama, tomēr šādos gadījumos ir piemērojami stingrāki kritēriji, lai konstatētu šādu aizsardzības nepieciešamību;

[8.6.3] prokuratūras iniciatīva pārskatīt attiecības starp valsti un privātpersonu, kas nodibinātas gandrīz pirms septiņiem mēnešiem, ir vērtējama kā tiesisko stabilitāti ietekmējoša. Tā kā Administratīvā procesa likums paredz iespēju uz adresāta iesnieguma pamata pārskatīt izdotu un spēkā stājušos administratīvo aktu, tiesa secina, ka tiesiskā stabilitāte tikusi ietekmēta nepamatoti.

[8.7] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 28.panta pirmo daļu un otro daļu, kā arī to, ka Valsts zemes dienests ir tiešās pārvaldības iestāde, kas darbojas Latvijas Republikas vārdā, un tāds pats statuss ir Valsts civildienesta pārvaldei, kas šajā lietā ir atbildētājs, tad Valsts zemes dienests konkrētajā lietā nav uzskatāms par trešo personu.

[9] Ģenerālprokuratūra par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu iesniegusi blakus sūdzību, kurā tā lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu un nodot lietu Administratīvajai tiesai jaunai izskatīšanai. Blakus sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesas lēmums ir pretrunā Administratīvā procesa likuma 24.panta 5.punktam un 29.pantam, kā arī pašas tiesas izdarītajiem secinājumiem lēmuma motīvu daļā. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētiem argumentiem.

[9.1] Tiesa nepareizi interpretējusi Prokuratūras likuma 16.pantu. Tiesas interpretācija šim pantam ir pretrunā Prokuratūras likuma 1.panta otrajai daļai un 17.panta otrajai daļai. Šo pantu nevar interpretēt tādā veidā, ka prokurors veic pārbaudi tikai tad, ja persona ir atzīstama par tādu, kas pati nevar sevi aizsargāt. Šis ir tikai viens no pamatiem, kad prokurors veic pārbaudi. Turklāt saskaņā ar Prokuratūras likuma 17.panta otrās daļas 2.punktu un 19.pantu prokuroram ir pienākums iesniegt protestu par likumam neatbilstošu juridisko aktu, bet tā noraidīšanas gadījumā griezties tiesā ar pieteikumu par nelikumīgā akta atcelšanu.

[9.2] Administratīvā procesa likums nepasliktina amatpersonas tiesības attiecībā pret jebkuru citu privātpersonu, jo saskaņā ar šā likuma 1.panta trešajā daļā doto administratīvā akta jēdzienu lēmums par personas disciplināro sodīšanu ir arī administratīvais akts, kura adresāts ir amatpersona.

[9.3] Nav pamata noraidīt pieteikuma izskatīšanu pēc būtības tikai tāpēc, ka persona pati to nav pārsūdzējusi administratīvajā aktā noteiktajā laikā, jo pieteikums iesniegts uz citiem pamatiem. Pamatu administratīvā akta apstrīdēšanai pat tad, ja tas jau ir kļuvis neapstrīdams, dod prokurora pārbaudē konstatētais – administratīvais akts ir nelikumīgs un adresātam nelabvēlīgs.

[9.4] Prokuratūras likumā nav noteikti termiņi, kādos prokurors var apstrīdēt nelikumīgu juridisku aktu. Prokuratūras likums ir speciālā tiesību norma attiecībā pret Administratīvā procesa likumu un šādos gadījumos prokuratūra vadās no Administratīvā procesa likuma 83.panta un 86.panta pirmās daļas, kas noteic, ka adresātam nelabvēlīgu administratīvo aktu var atcelt jebkurā brīdī.

[9.5] Tiesa pretrunīgi vispirms secina, ka uz prokuratūru nav piemērojami tie paši termiņi, kas uz privātpersonu, bet pēc tam – prokuratūras iniciatīva nodibinātu attiecību pārskatīšanai ir novēlota. Pēdējais secinājums nav juridiski pamatots, jo nereaģēšana uz nelikumīgu juridisku aktu nekādā gadījumā neveicina tiesas pieminēto tiesisko stabilitāti.

[9.6] Tā kā tiesa bez likumīga pamata izbeidza tiesvedību šajā lietā, nepārbaudot apstrīdētā administratīvā akta tiesiskumu, tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 2. un 3.pantu.

[10] Valsts zemes dienests par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu iesniedzis blakus sūdzību, kurā tas lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu un izlemt jautājumu pēc būtības, pilnībā atceļot Valsts civildienesta pārvaldes 2003.gada 23.aprīļa lēmumu Nr.37 "Par disciplinārsoda piemērošanu G. Grūbem". Blakus sūdzībā Valsts zemes dienests norāda, ka apgabaltiesas lēmums ir nepareizs un nepamatots. No lēmuma secināms, ka apelācijas instances tiesa lietu nav skatījusi pēc būtības,

tādējādi arī nav skatījusi Valsts zemes dienesta kā lietas dalībnieka apelācijas sūdzību, kas ir Administratīvā procesa likuma 302.panta pārkāpums. Apelācijas sūdzībā Valsts zemes dienests jau norādīja savus apsvērumus, kādēļ tas vērsās tiesā. Valsts zemes dienests nevar izpildīt Valsts civildienesta pārvaldes 2003.gada 23.aprīļa lēmuma Nr.37 2.punktā uzlikto pienākumu, izdot administratīvo aktu, ar kuru tiek konstatēts nekustamā īpašuma (..) un nekustamā īpašuma (..) robežas un robežzīmju nobīdes, kā arī norādīt tiesību normām atbilstošu šā administratīvā akta pārsūdzības kārtību un kārtību, kādā ir iespējams atjaunot robežzīmes.

[11] Tiesas sēdē Ģenerālprokuratūras pārstāve un Valsts Zemes dienesta pārstāvis blakus sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Pieteicējs G.Grūbe uzskatīja, ka blakus sūdzība ir uzturama. Valsts Civildienesta pārvaldes pārstāvis blakus sūdzību neatzina, uzskatot, ka apgabaltiesa pareizi vērtējusi prokurora pilnvaras.

Motīvu daļa

[12] Prokuratūras likuma 16.pants nosaka:

"(1) Prokurors, saņemis informāciju par likuma pārkāpumu, likumā noteiktajā kārtībā izdara pārbaudi, ja:

1) informācijā ir ziņas par noziegumu;

2) ir pārkāptas rīcības nespējīgo, ierobežoti rīcībspējīgo, invalīdu, nepilngadīgo, ieslodzīto vai citu tādu personu tiesības un likumīgās intereses, kurām ir ierobežotas iespējas aizstāvēt savas tiesības.

(2) Prokuroram ir pienākums veikt nepieciešamos pasākumus personu un valsts tiesību un likumīgo interešu aizsardzībai, ja:

1) ģenerālprokurors vai virsprokurori atzīst šādas pārbaudes nepieciešamību;

2) faktus par likuma pārkāpumu uzdod pārbaudīt Valsts prezidents, Saeima vai Ministru kabinets;

3) tas noteikts citos likumos.

(3) Prokurors izdara pārbaudi arī tad, ja ir saņemts iesniegums no personas par tās tiesību vai likumīgo interešu pārkāpumu, turklāt šis iesniegums jau ir izskatīts kompetentā valsts institūcijā un ir saņemts tās atteikums novērst iesniegumā minēto likuma pārkāpumu vai likumā noteiktajā termiņā vispār nav sniegta atbilde. (..) "

Tādējādi Prokuratūras likuma 16.pants prokuratūrai piešķir sava veida tiesībsarga lomu. Šāda prokurora loma nav pretrunā Administratīvā procesa likuma burtam un garam, kura 29.panta pirmā daļa noteic, ka likumā paredzētajos gadījumos publisko tiesību subjektam ir tiesības iesniegt iestādē iesniegumu vai tiesā pieteikumu, lai aizstāvētu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses.

[13] Administratīvo lietu departaments daļēji piekrīt secinājumam, kas izriet no apgabaltiesas sprieduma [8.5.1], ka tik plaša prokurora uzraudzība, kāda tā iekļauta Prokuratūras likumā, ir raksturīga tikai padomju sistēmai. Tomēr jāņem vērā, ka Satversmes tiesa 2002.gada 20.jūnija spriedumā, uz kuru atsaucas apgabaltiesa, analizēja nevis prokuratūras lomu vispār, bet gan prokuratūras uzraudzības efektivitāti administratīvās sodīšanas gadījumā. Šajā sakarā Satversmes tiesa vienlaikus norādīja: "Pēc savas būtības prokurora protests uzskatāms par diskrecionāro (*discretionary*) varu, bet ne par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli Konvencijas izpratnē." No iepriekš minētā izriet, ka Satversmes tiesa norāda tikai to, ka prokurora uzraudzība nozīmē prokurora tiesības, un nevis pienākumu reaģēt uz pārkāpumu, tomēr nenoliedzot, ka šādas tiesības prokuratūrai pastāv.

[14] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt apgabaltiesas argumentam [8.5.1], ka Prokuratūras likuma 16.panta otrās daļas 1.punkta interpretācijā izmantojama pirmajā un trešajā daļā ietvertā jēga. Departaments uzskata, ka visas daļas interpretējamas kā atsevišķs pamats prokurora pārbaudes uzsākšanai (sal. Skrastiņš J. Par prokuratūras attīstības ceļiem Latvijā. *Latvijas Vēstnesis*, 1998.gada 30.aprīlis).

Līdz ar to, ka likuma normās šie pamati ir iekļauti, administratīvā tiesa nevar uzņemt pilnvaras likumdevēja vietā pateikt, ka attiecīgā norma nav piemērojama. Kamēr šādas iespējas likumā ir paredzētas, prokuratūra var izdarīt pārbaudi, pamatojoties uz jebkuru minētajā pantā iekļauto gadījumu.

Tai pašā laikā Administratīvo lietu departaments norāda, ka šādā gadījumā personai ir jāapzinās, ka, griežoties prokuratūrā, tā var nokavēt termiņu, kurā iespējams izmantot Administratīvā procesa likumā paredzētās tiesības, un palikt bez administratīvā akta kontroles gadījumā, ja prokurors administratīvā akta pārbaudi atsaka. Taču likumdevējs to ir atstājis pašas personas un prokuratūras ziņā.

[15] Pamatots ir apgabaltiesas secinājums [8.5.2], ka tiesiskā stabilitāte ir attiecināma arī uz administratīvo procesu iestādē. Taču attiecībā uz šo apsvērumu prokuratūrai, lemjot par pārbaudes uzsākšanu, un tiesai, lemjot pēc būtības, ir jāvērtē, vai konkrētajā gadījumā ir personas (adresāts vai trešās personas), kas ir ieinteresētas tiesiskās stabilitātes saglabāšanā. Kā izriet no lietas materiāliem, konkrētajā gadījumā ieinteresēta ir tikai Valsts civildienesta pārvalde, kurai atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta ceturtajai daļai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu. Tāpat atbilstoši Administratīvā procesa likuma 86.panta pirmajai daļai tiesiskā palāvība, kas ir viens no tiesiskās stabilitātes nodrošināšanas elementiem, netiek aizsargāta nelabvēlīga un

prettiesiska administratīvā akta gadījumā. Ņemot vērā, ka ar administratīvā akta atcelšanu konkrētajā gadījumā nevar tikt aizskartas arī trešo personu intereses, tiesiskās stabilitātes arguments šādā gadījumā nav izmantojams.

[16] Pamatots ir secinājums [8.6.2], kas izriet no apgabaltiesas sprieduma, ka Prokuratūras likumā noteiktās pilnvaras principā nav domātas amatpersonu aizsardzībai. Tomēr apgabaltiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka konkrētajā gadījumā pārsūdzētais lēmums ietver divas daļas: 1) disciplinārsodu, kas adresēts personai G.Grūbem, 2) pienākumu Valsts zemes dienestam izdot administratīvo aktu. Kaut arī lēmumam ir divi adresāti, kā izriet no lietas materiāliem un Valsts Civildienesta pārvaldes pārstāvja paskaidrojuma tiesā, šie abi lēmumu punkti ir savstarpēji saistīti. Kā izriet no G.Grūbes un Valsts Zemes dienesta pārstāvja paskaidrojumiem tiesas sēdē, kā arī Valsts Zemes dienesta blakus sūdzības, lēmuma otrais punkts bija pamatiemesls, kāpēc amatpersona G.Grūbe konkrētajā gadījumā vērsās prokuratūrā, lai tā veiktu lēmuma tiesiskuma pārbaudi.

Turklāt, kā jau minēts iepriekš [14], kamēr likumā ir paredzētas iespējas vērsties savu tiesību aizsardzībai prokuratūrā, privātpersona, tai skaitā amatpersona, tās var izmantot.

[17] Ievērojot iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums par to, ka pieteikumu ir iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, nav pamatots.

[18] Pamatots ir apgabaltiesas secinājums [8.7], ka Valsts zemes dienests konkrētajā lietā nav uzskatāms par trešo personu. Valsts zemes dienestu tiesa var pieaicināt piedalīties procesā, lai tas savas kompetences ietvaros dotu atzinumu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 30.pantam.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 24.septembra lēmumu atcelt un lietu nodot izskatīšanai pēc būtības Administratīvajai apgabaltiesai.

Par tiesas lēmuma atteikt pieņemt pieteikumu tiesiskumu (Administratīvā procesa likuma 184.pants, 191.panta pirmās daļas 1.punkts un 256.¹panta otrā daļa)

Pašvaldības struktūrvienību darbības, kas saistītas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu, arī jautājuma par attiecīgu līgumu noslēgšanu ar privātpersonām izlemšana, ir pašvaldības rīcība publisko tiesību jomā.

Neskatoties uz to, ka Administratīvā procesa likuma 184.pantā nav tieši norādīts, ka tiesā iesniedzamā pieteikuma priekšmets ir arī publiskā līguma noslēgšana, šāda prasījuma pakļautība administratīvajai tiesai izriet no minētā likuma 256.¹panta otrās daļas.

Lieta Nr. SKA-256

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I. Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties SIA "LOBBEL" pārstāvēm N.Osokinai un D.Siliņai,

2004.gada 7.decembrī tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja SIA "LOBBEL" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.oktobra lēmumu, ar kuru noraidīta SIA "LOBBEL" blakus sūdzība par Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 4.augusta lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 2.augustā Administratīvajā rajona tiesā saņemts SIA "LOBBEL" pieteikums, kurā lūgts atzīt par prettiesisku Rīgas domes un Rīgas domes Vides departamenta (turpmāk – Vides departaments) faktisko rīcību, neslēdzot ar SIA "LOBBEL" līgumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā. Tādējādi tiekot nepamatoti ierobežotas SIA "LOBBEL" tiesības piedalīties sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tirgū. SIA "LOBBEL" lūdz arī piedzīt no Rīgas domes un Vides departamenta atlīdzību par materiālajiem zaudējumiem un morālo kaitējumu 485 210,90 latus.

Pieteikumā tiesai norādīts, ka 2001.gada 8.jūnijā starp Vides departamentu un SIA "LOBBEL" tika parakstīts līgums par atkritumu savākšanu un izvešanu Rīgas pilsētā. Līgums tika noslēgts līdz 2001.gada 31.decembrim. SIA "LOBBEL" norāda, ka pēc līguma parakstīšanas Vides departaments lika šķēršļus sabiedrībai saņemt

attiecīgo licenci un atteicās pildīt līguma nosacījumus. Vēlāk Vides departaments atteicies noslēgt līgumu ar SIA "LOBBEL", jo šāds līgums jau ticis noslēgts ar citām atkritumu izvešanas sabiedrībām. Uz SIA "LOBBEL" 2004.gada 10.jūnija iesniegumu noslēgt līgumu Rīgas dome un Vides departaments atbildi nav sniedzis.

[2] 2004.gada 4.augustā Administratīvās rajona tiesas tiesnese atteicās pieņemt SIA "LOBBEL" pieteikumu, lēmumu pamatojot ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, proti, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[3] 2004.gada 5.oktobrī Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi SIA "LOBBEL" blakus sūdzību, atteicās pieņemt SIA "LOBBEL" pieteikumu un grozīja Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 4.augusta lēmumu.

[3.1] Administratīvā apgabaltiesa konstatēja, ka SIA "LOBBEL" vēlas veikt uzņēmējdarbību sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā. Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka, slēdzot līgumu ar uzņēmēj sabiedrību par konkrētas saimnieciskās darbības veikšanu, pašvaldība kā juridiska persona kļūst par privāttiesiska darījuma dalībnieci, kas rada saistību tiesības. Tādēļ līguma slēgšana starp SIA "LOBBEL" un pašvaldību attiecināma uz saistību tiesībām, nevis uz publiski tiesiskajām attiecībām. Tāpēc lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[3.2] Administratīvā apgabaltiesa papildus konstatējusi, ka lietas materiālos atrodas Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 6.septembra spriedums civillietā SIA "LOBBEL" prasībā pret Rīgas domi un Vides departamentu. Prasība celta par līguma noslēgšanu par sadzīves atkritumu savākšanu, uzglabāšanu, apstrādi un pārvadāšanu u.c.

Bez tam tiesas sēdē konstatēts, ka minētais spriedums pārsūdzēts, tāpat atrodas Rīgas apgabaltiesas tiesvedībā.

[3.3] Administratīvā apgabaltiesa tādējādi secinājusi, ka pieteikuma pieņemšana tiesā atsakāma ne tikai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas pirmajam punktam, bet arī otrajam punktam, proti, ja tās pašas vai citas tiesas tiesvedībā ir lieta starp tiem pašiem administratīvā procesa dalībniekiem par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu SIA "LOBBEL" iesniegusi blakus sūdzību.

Uzskatot, ka apgabaltiesai nebija tiesību noraidīt viņas blakus sūdzību, SIA "LOBBEL" norāda:

1) likuma "Par pašvaldībām" 4.pants piešķir pašvaldībām gan publiski tiesisko, gan privāttiesisko rīcībspēju. Saskaņā ar šā likuma 15.panta 1.punktu pašvaldības pastāvīgā funkcija ir organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, tostarp sadzīves atkritumu

apsaimniekošanu, neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds. Tātad sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšana ir pašvaldības darbība publisko tiesību jomā;

2) līguma par atkritumu apsaimniekošanu slēgšana ir pašvaldības vienpusīgi izveidota publiskās funkcijas veikšanas forma. Tādējādi, slēdzot vai atsakoties slēgt līgumu ar SIA "LOBBEL", pašvaldība realizē savu pastāvīgo funkciju;

3) par Rīgas domes un SIA "LOBBEL" publiski tiesisko attiecību raksturu liecina arī tas, ka līgumu slēgšanas kārtība ir Rīgas domes vienpusēji izveidota. Tās nav starp diviem līdztiesīgiem subjektiem izveidotas tiesiskās attiecības, bet gan viena tiesīga subjekta atļauja otram subjektam veikt zināmu nodarbošanos Rīgas pašvaldības teritorijā;

4) arī no Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta izriet, ka līguma par atkritumu apsaimniekošanu noslēgšanai ir nevis brīvprātīgs, bet atļaujas vai licences raksturs.

Ņemot vērā iepriekš minēto, SIA "LOBBEL" lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.oktobra lēmumu daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

[5] Uz Administratīvo lietu departamenta lūgumu lietas sagatavošanas gaitā Vides departaments sniedzis informāciju, ka atbilstoši Rīgas domes 2002.gada 22.oktobra saistošajiem noteikumiem Nr.37 "Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi" (turpmāk – saistošie noteikumi) kārtību, kādā slēdzami ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanu saistītie līgumi, tiek noteikta saskaņā ar Rīgas domes lēmumiem. Taču kritēriji, pamatojoties uz kuriem tiks pieņemts lēmums par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas līgumu slēgšanu ar konkrēto juridisko personu, pašreiz vēl tikai tiek izstrādāti.

[6] Tiesas sēdē SIA "LOBBEL" pārstāves uzturēja blakus sūdzību.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā apgabaltiesa lēmuma 6.punktā pareizi norādījusi, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punktā un 103.panta pirmajā daļā noteiktajiem administratīvā procesa pamatmērķiem un administratīvā procesa tiesā būtībai personai ir tiesības iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā, ja attiecībā uz to ir izdots administratīvais akts vai pieļauta faktiskā rīcība **publisko tiesību jomā**.

[8] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, apgabaltiesa ir nepareizi novērtējusi lietas apstākļus un līdz ar to nonākusi pie nepareiza atzinuma, ka līguma par atkritumu apsaimniekošanu slēgšana ir attiecināma uz saistību, proti, privātajām tiesībām, nevis uz publiski tiesiskajām attiecībām (sk. apgabaltiesas lēmuma 7.punktu).

[9] Atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" normām (6., 7., 15.pants) sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšana ir katras pašvaldības pastāvīgā funkcija, kas iekļaujas publisko tiesību jomas kompetencē. Sadzīves atkritumu apsaimniekošana kā viens no iedzīvotājiem sniedzamo komunālo pakalpojumu veidiem atbilstoši vispārztītām atziņām ir saistīta ar valsts pienākumu nodrošināt cilvēka ciegai atbilstošus dzīves apstākļus.

[9.1] Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.pants noteic, ka pašvaldības savā administratīvajā teritorijā organizē sadzīves atkritumu apsaimniekošanu atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas plāniem, kā arī izdod saistošus noteikumus, kas reglamentē sadzīves atkritumu apsaimniekošanu. Bez tam no šā likuma normām izriet, ka ar atkritumu apsaimniekošanu **var nodarboties** juridiskas personas, taču tām jānoslēdz līgums ar to pašvaldību, kuras administratīvajā teritorijā tiek veiktas attiecīgās darbības (likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkts, 15.pants). Šāda līguma noslēgšana vai pašvaldības apliecinājums, ka šāds līgums tiks slēgts, spēkā esošajās tiesību normās (sk. Ministru kabineta 2001.gada 9.oktobra noteikumu Nr.432 "Atkritumu apsaimniekošanas atļauju izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtība" 5.punktu) ir noteikts kā viens no priekšnoteikumiem, lai personai, kura vēlas veikt atkritumu apsaimniekošanu, reģionālā vides pārvalde izsniegtu atļauju šādas saimnieciskās darbības veikšanai. Tādējādi ir pamatots SIA "LOBBEL" pārstāves izteiktais viedoklis, ka pašvaldības noslēgtajam līgumam par atkritumu apsaimniekošanu ir atļaujas (licences) daba.

[9.2] Likuma "Par pašvaldībām" 21.panta 23.punkts noteic, ka tikai vietējās pašvaldības dome var lemt par kārtību, kādā izpildāmas pašvaldības pastāvīgās funkcijas.

Rīgas dome 2002.gada 22.oktobrī izdevusi saistošos noteikumus. Atbilstoši šiem noteikumiem ar atkritumu apsaimniekošanu saistītās darbības Rīgas administratīvajā teritorijā organizē un kontrolē Rīgas pašvaldība. Maksu par šiem pakalpojumiem nosaka Rīgas pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulators.

Savukārt attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu no minētajiem noteikumiem izriet, ka ar šādām darbībām var nodarboties ikviena fiziska vai juridiska persona, kurai, pirmkārt, ir atbilstoši transportlīdzekļi, iekārtas un ierīces, otrkārt, kura noslēgusi līgumu ar Vides departamentu par atkritumu apsaimniekošanu, un, treškārt, kurai izsniegta licence likumā noteiktā kārtībā (sk., piemēram, saistošo noteikumu 1.4., 2.2., 6.1.punktu).

Minēto noteikumu 6.7.punkts paredz, ka kārtība, kādā slēdzami ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanu saistītie līgumi, tiek noteikta saskaņā ar Rīgas domes lēmumiem. Taču, kā izriet no Vides departamenta sniegtās informācijas (sk. Vides departamenta 2004.gada 26.novembra vēstuli Nr.2.2-6.2/DV-04-1281-nd), šāda kārtība un kritēriji līgumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu slēgšanai ar juridiskām personām vēl nav izstrādāti.

[9.3] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, no iepriekš minētajām tiesību normām to kopumā secināms, ka sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšana ir pašvaldības publiski tiesisks pienākums, tādējādi Rīgas domes un tās struktūrvienību darbības, kas saistītas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu, arī jautājuma izlemšana par attiecīgu līgumu noslēgšanu ar privātpersonām, **ir pašvaldības rīcība publisko tiesību**, nevis privāto tiesību jomā.

[10] Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 12.pantam, lai nodrošinātu valsts pārvaldes funkciju efektīvu izpildi, piekritīgā iestāde likumā noteiktajā kārtībā slēdz publisko tiesību līgumus, tostarp, administratīvo līgumu.

[10.1] Administratīvais līgums ir vienošanās starp publisku personu un privātpersonu par administratīvi tiesisko attiecību noteikšanu, grozīšanu, izbeigšanu vai konstatēšanu, un šāda līguma priekšmets ir attiecīgās publiskās personas kompetencē ietilpstošs jautājums. Līgums vērsts uz šīs kompetences izpildi to regulējošo tiesību normu ietvaros (sk. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 79.pantu).

Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80.panta pirmās daļas 2.punktam administratīvo līgumu slēdz, ja piemērojamās tiesību normas piešķir iestādei rīcības brīvību attiecībā uz administratīvā akta izdošanu, tā saturu vai faktisko rīcību.

[10.2] Kā Administratīvo lietu departaments secinājis iepriekš (sk. sprieduma [9] punktu), atkritumu apsaimniekošana ir pašvaldības kompetencē ietilpstošs jautājums, un spēkā esošās tiesību normas pieļauj šo pakalpojumu izpildes nodošanu privātpersonām.

Savukārt no Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta un Rīgas domes izdoto saistošo noteikumu 6.7.punkta izriet, ka Rīgas domei ir rīcības brīvība noteikt atkritumu apsaimniekošanas līgumu slēgšanas kārtību.

[10.3] Juridiskajā literatūrā ir atzīts, ka iestādes gribas izteikums noslēgt publisko tiesību līgumu ir publiski tiesisks gribas izteikums, tā tiesiskā iedarbība ir publiski tiesiska, jo tiek noteikta, pamatojoties uz publisko tiesību normām. Vai ar šādu gribas izteikumu ir ievērotas rīcības brīvības robežas, pārbaudāms tiesā (sk. Paine F. J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas Administratīvā procesa likums, TNA, 2002., 227.lpp.).

Bez tam komunālo pakalpojumu sniegšana iedzīvotājiem tiek regulēta ar publiski tiesiskiem līdzekļiem arī tāpēc, ka tie salīdzinājumā ar privātajām tiesībām garantē labāku aizsardzību pret monopolstāvokļa izmantošanu, kas ir gan pakalpojumu saņēmēju, gan šādu pakalpojumu piedāvātāju un sniedzēju interesēs.

[10.4] Neskatoties uz to, ka Administratīvā procesa likuma 184.pantā tieši nav norādīts, ka tiesā iesniedzamā pieteikuma priekšmets ir arī publiskā līguma noslēgšana, šāda prasījuma pakļautība administratīvajai tiesai izriet no minētā likuma 256.¹panta otrās daļas, kas nosaka tiesas sprieduma saturu, ja pieteikumā prasīta publisko tiesību līguma noslēgšana. Proti, ja pieteikumu, kurā lūgta publisko tiesību līguma noslēgšana, tiesa atzīst par pamatotu, tā taīsa spriedumu par iestādes pienākumu noslēgt publisko tiesību līgumu un nosaka izpildes termiņu.

[10.4] Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Rīgas domes darbības, kas saistītas ar līgumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu noslēgšanu (arī atteikumu slēgt šādu līgumu) **ir pakļautas administratīvās tiesas kontrolei**.

[11] Iepriekš minēto apsvērumu dēļ Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums par atteikšanos pieņemt SIA "LOBBEL" pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, nav tiesisks un ir atceļams.

Taču jautājums par SIA "LOBBEL" pieteikuma pieņemšanu nav nododams jaunai izskatīšanai, jo Administratīvā apgabaltiesa nolēmusi atteikties pieņemt šo pieteikumu, arī pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 2.punktu, un šajā daļā Administratīvās apgabaltiesas lēmums nav pārsūdzēts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.oktobra lēmumu daļā par atteikšanos pieņemt SIA "LOBBEL" pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, atcelt.

Lēmums nav pārsūdzams.

10. Nolēmumi, izskatot protestus par tādu tiesu spriedumu un lēmumu atcelšanu, kuri stājušies likumīgā spēkā (Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 15.pants)

Par tiesā pārsūdzamo lēmumu (likuma „Par nodokļiem un nodevām” 37.panta sestā daļa, Administratīvā procesa likuma 81.panta piektā daļa)

Nodokļu jautājumos tiesā ir pārsūdzami Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumi.

Lieta Nr. SPA-1

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes pārstāvim O.Milbergam,

2004.gada 24.februārī atklātā tiesas sēdē izskatīja Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja protestu par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 9.decembra lēmumu lietā, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BZK un Partneri” pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes lēmuma atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 23.oktobrī sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BZK un Partneri” iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 2.Tematisko pārbaužu daļas priekšnieces 2003.gada 12.jūnija lēmumu. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneses 2003.gada 24.oktobra lēmumu sūdzība, ierosinot lietu, pieņemta izskatīšanai.

[2] Izskatot minēto sūdzību, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa konstatēja, ka lieta pieņemta izskatīšanai, pārkāpjot lietu piekritības noteikumus, tāpēc ar 2003.gada 9.decembra lēmumu tā tika nosūtīta izskatīšanai Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai.

[3] Par šo Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmumu 2004.gada 5.februārī tika iesniegts Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja protests. Tajā norādīts, ka minētais lēmums pieņemts, būtiski pārkāpjot Civilprocesa likuma 32.panta un Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.²panta noteikumus. Proti, ņemot vērā to, ka tiesā jāpārsūdz sākotnējais Valsts ieņēmumu dienesta lēmums, nevis lēmums, ar kuru Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors šo sākotnējo Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu atstājis negrozītu vai atcēlis kādā daļā, konkrētā lieta ir piekritīga tai rajona (pilsētas) tiesai, kuras teritorijā atrodas attiecīgā Valsts ieņēmumu dienesta nodaļa. Līdz ar to, kā norādīts protestā, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa, pieņemot lēmumu nosūtīt lietu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, kuras teritorijā atrodas Valsts ieņēmumu dienesta centrālais aparāts, ir pārkāpusi lietu piekritības noteikumus. Pamatojoties uz iepriekšminēto, protestā tiek lūgts atcelt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 9.decembra lēmumu un nodot lietu izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai.

[4] Iebilstot pret Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja iesniegto protestu, tiesas sēdē Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes pārstāvis norādīja, ka saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 37.panta sesto daļu pieteikums iesniedzams Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, jo tās teritorijā atrodas iestāde – Valsts ieņēmumu dienests, kuras lēmums tiek pārsūdzēts.

Motīvu daļa

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 15.panta pirmo daļu Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājam ir tiesības iesniegt protestu Senātam par tādu spēkā stājušos tiesas nolēmumu, kurš pieņemts pirms 2004.gada 1.februāra, ja kopš nolēmuma spēkā stāšanās nav pagājuši vairāk kā trīs gadi. Šā panta otrajā daļā ir paredzēti vairāki šo tiesību izmantošanas ierobežojumi. Proti, pamats minētā protesta iesniegšanai ir būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas konstatēti lietā, kura izskatīta tikai pirmās instances tiesā, ja, pirmkārt, tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ vai, otrkārt, ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts, pašvaldību iestāžu vai to personu

tiesības, kas nav bijuši lietas dalībnieki. Līdz ar to, tas vien, ka ar kādu tiesas nolēmumu pārkāptas materiālo vai procesuālo tiesību normas, likumā norādītajām amatpersonām nedod tiesības par šo nolēmumu iesniegt protestu.

[6] No lietas materiāliem izriet, ka Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 9.decembra lēmums ir ticis nosūtīts lietas dalībniekiem Civilprocesa likumā paredzētajā kārtībā, kuriem saskaņā ar Civilprocesa likuma 441.panta pirmo daļu un 442.panta pirmo daļu bija tiesības par šo lēmumu iesniegt blakus sūdzību desmit dienu laikā no tā pieņemšanas. Lietas materiālos nav pierādījumu tam, ka minētais lēmums nebūtu apmierinājis lietas dalībniekus vai nebūtu ticis pārsūdzēts no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ.

[7] Nevar uzskatīt, ka ar šo lēmumu par lietas piekritības maiņu un tās nosūtīšanu izskatīšanai Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai būtu aizskartas valsts, pašvaldību iestāžu vai to personu tiesības, kuras nav bijušas lietas dalībnieki. Jāņem vērā, ka apstrīdētais tiesas lēmums par lietas piekritības maiņu pieņemts pēc atbildētāja – Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes – lūguma.

[8] Vienlaikus Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu protesta iesniedzēja norādi, ka tiesā pārsūdzams sākotnējais Valsts ieņēmumu dienesta lēmums, bet augstāku Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumi pārsūdzami tikai gadījumos, kad ar tiem uzlikts papildus nodokļu maksājums vai soda nauda. Saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 37.panta sesto daļu, kas tās pašreizējā redakcijā ir spēkā no 2003.gada 1.jūlija, tiesā pārsūdzami tieši Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumi nodokļu jautājumos. Turklāt šāds tiesiskais risinājums atbilst arī Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai, kas noteic, ka apstrīdamais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu, un šādā veidā tas ir pārsūdzams tiesā.

[9] Iepriekšminētais norāda, ka Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja 2004.gada 5.februāra protests neatbilst Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 15.panta otrajā daļā paredzētajām prasībām un ir noraidāms.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 8.panta otro daļu administratīvās lietas, kuras pieņemtas tiesvedībā līdz 2004.gada 1.februārim un kuru izskatīšana pēc būtības nav pabeigta, izskata tā tiesa, kas pieņēmusi lietu izskatīšanai. Ņemot vērā to, ka administratīvā lieta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BZK un Partneri” pieteikuma pieņemta izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā pirms 2004.gada 1.februāra, atbilstoši Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 9.decembra

lēmumam tā, noraidot protestu, nosūtāma izskatīšanai pēc būtības Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 15.panta trešo daļu un Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 9.decembra lēmumu atstāt spēkā negrozītu, bet Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja 2004.gada 5.februāra protestu noraidīt.

Par tiesas rīcību, nosakot pienākumu atmaksāt valsts budžetā iemaksātos maksājumus (Civilprocesa likuma 92. , 93. un 452.panta pirmās daļas 1.punkts)

Ja, izskatot lietu, tiesa secina, ka iestādes noteiktie budžetā iemaksātie maksājumi nav pamatoti, pēc tam, kad tā ir pārbaudījusi, vai lietā esošie pierādījumi apliecina, ka privātpersona attiecīgos maksājumus ir izdarījusi, tā pieņem lēmumu par šādu maksājumu atmaksāšanu.

Lieta Nr. SPA-3

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes pārstāvei L.Prantai-Sīpolai,

pieteicējas SIA "Gonga" pārstāvei zvērinātai advokātei I.Dukai,

2004.gada 6.aprīlī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Gonga" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 2.aprīļa lēmuma atcelšanu, sakarā ar Latvijas Republikas Ģenerālprokurora protestu par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 7.novembra sprieduma atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesneses 2003.gada 29.septembra lēmumu ierosināta civillietā pēc SIA "Gonga" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 2.aprīļa lēmuma atcelšanu. Atbilstoši minētajam lēmumam noteikts, ka SIA "Gonga" valsts budžetā papildus jāiemaksā 16 565,18 latu, no kuriem 8 282,59 lati ir pievienotās vērtības nodoklis un 8 282,59 lati – soda nauda. Lēmums pamatots ar to, ka SIA "Gonga" darījumu partnera SIA "Zorg" izrakstītās preču pavadzīmes-rēķinus (turpmāk – PPR) par preču nosūtīšanu SIA "Gonga" PPR-HB-VII Nr.052542, Nr.052543, Nr.052546, Nr.052547, Nr.052548 un Nr.054529 VID Rīgas reģionālās iestādes Zemgales priekšpilsētas nodaļā 2002.gada 27.jūnijā saņēmusi SIA "Marats". Lēmumā norādīts, ka tādējādi SIA "Gonga" saskaņā ar likuma "Par grāmatvedību" 7.pantu un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sesto un septīto daļu un

10.panta pirmās daļas 1.punktu nebija tiesīga no budžetā maksājamās summas 2002.gada augusta PVN deklarācijā kā priekšnodokli atskaitīt 8 282,59 latus saskaņā ar SIA "Zorg" 2002.gada augustā izrakstītajām PPR-HB-VII Nr.052542, Nr.052543, Nr.052546, Nr.052547, Nr.052548 un Nr.054529 kopsummā par 46 014,38 latiem.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 7.novembra spriedumu pieteikums apmierināts: atcelts Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 2.aprīļa lēmums par valsts budžetā papildus maksājamo summu 16 565,18 latu, uzliekot par pienākumu Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālajai iestādei atmaksāt norādīto summu SIA "Gonga". No Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes par labu SIA "Gonga" piedzīti 977,34 lati, kas, kā izskaidrots ar tiesas 2004.gada 28.janvāra lēmumu, ir ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai.

Tiesa atzinusi, ka lietā nav pierādījumu tam, ka SIA "Gonga" būtu zinājusi par SIA "Zorg" PPR, kas tika izmantotas darījumā. Likumdevējs, kā norādīts spriedumā, neuzliek par pienākumu darījuma partneriem pārliecināties, vai uzņēmums, slēdzot darījumu, izmanto tās PPR, kuras saņēmis attiecīgajā VID nodaļā.

Spriedums nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

[3] Latvijas Republikas Ģenerālprokurors, pamatojoties uz likuma "Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likums" 15.pantu, iesniedzis protestu par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 7.novembra sprieduma atcelšanu, norādot uz būtisku materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumu.

Protestā norādīts, ka sakarā ar to, ka PPR-HB-VII Nr.052542, Nr.052543, Nr.052546, Nr.052547, Nr.052548 un Nr.054529 VID izsniedzis SIA "Marats", nevis SIA "Zorg", kas bija SIA "Gonga" darījumu partneris, secināms, ka tās (PPR) izmantojusi persona, kura pavadzīmes-rēķinus nav iegādājusies VID, līdz ar to šādi dokumenti nevar tikt atzīti par nodokļu rēķiniem un kalpot par attaisnojošiem dokumentiem, lai SIA "Gonga" varētu veikt priekšnodokļa atskaitījumus.

Protestā norādīts, ka atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 7.novembra noteikumu Nr.339 "Noteikumi par uzņēmumu grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 44.pantam nedrīkst pieņemt ieģrāmatošanai nepilnīgi sagatavotus, darījumu saturam neatbilstošus vai kļūdainus dokumentus un ka SIA "Gonga" bija pienākums un arī iespēja pārliecināties, vai darījuma partneris iesniedz tieši viņam izsniegtas PPR. Norādīts, ka tiesa nav ņēmusi vērā arī Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumus Nr.268,

ka pavadzīmes-rēķina veidlapas izmantojamas to numuru augošā secībā, taču konkrētajā gadījumā secība ir bijusi sajaukta.

Protestā norādīts, ka, neskatoties uz to, ka lietā nav pierādījumu tam, ka SIA "Gonga" būtu iemaksājusi valsts budžetā 16 565,18 latus, sprieduma rezolutīvajā daļā VID Rīgas reģionālajai nodaļai uzdots šo summu atmaksāt SIA "Gonga".

Kā pamats sprieduma atcelšanai protestā minēts arī Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.²panta trešās daļas un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestās daļa pārkāpums, jo sūdzība par VID ģenerāldirektora lēmumu bija piekritīga izskatīšanai Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai.

[4] Tiesas sēdē, atzīstot iesniegto protestu par pamatotu un apmierināmu, VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāve norādīja, ka SIA "Gonga" bija pienākums pārliecināties, vai attiecīgās PPR ir izdotas tās darījumu partnerim. Turklāt, kā norādīja pārstāve, PPR nav tikuši izmantoti šo dokumentu numuru secībā – SIA "Gonga" tas bija jāredz un PPR bija jāatgriež, nevis jāiegrāmato. Pārstāve paskaidroja, ka nepamatota ir summa 16 565,18 latu, ko VID Rīgas reģionālajai iestādei uzdots atmaksāt SIA "Gonga".

SIA "Gonga" pārstāve lūdza protestu noraidīt, paskaidrojot, ka neviens normatīvais akts neuzliek par pienākumu preču saņēmējam pārbaudīt piegādātāja iesniegto PPR izsniegšanas pamatotību. Šajā gadījumā atbildība ir jāuzņemas personai, kura PPR pavadzīmes ir izsniegusi darījuma partnerim, – šajā gadījumā SIA "Zorg".

Motīvu daļa

[5] Saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta pirmās daļas 9.punktu priekšnodoklis ir pievienotās vērtības nodokļa summa, kas norādīta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamajai personai izrakstītajā pievienotās vērtības nodokļa rēķinā par iegādātajām precēm vai saņemtajiem pakalpojumiem tās saimnieciskās darbības nodrošināšanai. Atbilstoši šā paša likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktam Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētā apliekamā persona kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas var atskaitīt no citām apliekamajām personām saņemtajos nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[6] Ģenerālprokurora protestā un VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāves paskaidrojumos norādīts uz to, kādi dokumenti var tikt izmantoti par nodokļa rēķiniem. Šādiem dokumentiem izvirzāmās prasības ir norādītas likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā.

Izskatot lietu, tiesa minēto likuma normu nav vērtējusi un savu atzinumu par to, vai SIA "Gonga" saņemtās PPR no SIA "Zorg" šīs likuma normas izpratnē ir atzīstamas par nodokļa rēķiniem, nav devusi. Ņemot vērā to, ka Senāta kompetencē neietilpst lietas faktisko apstākļu izvērtēšana, kas ir nepieciešama, lai secinātu par PPR atbilstību vai neatbilstību likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā noteiktajiem kritērijiem, tiesas spriedums sakarā ar materiālo tiesību normu pārkāpumu atbilstoši tajā laikā piemērojamā Civilprocesa likuma 451.panta pirmās daļas 1.punktam (šobrīd Administratīvā procesa likuma 326.panta pirmās daļas 1.punkts) ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

[7] Izskatot lietu atkārtoti, tiesai ir jānoskaidro faktiskie apstākļi arī par to, vai VID Rīgas reģionālās iestādes 2003.gada 2.aprīļa lēmumu, ar kuru bija noteikts SIA "Gonga" veikt papildus maksājumus budžetā 16 565,18 latu apmērā, SIA "Gonga" bija izpildījusi. Par šiem apstākļiem, lai gan tiesa bija uzlikusi pienākumu Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālajai iestādei atmaksāt norādīto summu SIA "Gonga", pierādījumu lietas materiālos nav. Sakarā ar to, ka šādu tiesas nolēmumu neapstiprina lietā esošie pierādījumi, atzīstams, ka, taisot spriedumu, tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 452.panta pirmās daļas 1.punktu un 92. un 93.pantu, kas zināmu faktu konstatēšanu pieļauj, pamatojoties uz attiecīgās puses iesniegtajiem pierādījumiem.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 81.panta piekto daļu apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā. Minētais norāda, ka sākotnējais lēmums kā administratīvais akts, tā apstrīdēšana un tās rezultātā pieņemtais augstākas institūcijas vai amatpersonas lēmums veido vienotu administratīvo procesu un, lai gan dažādās instancēs pieņemtie lēmumi tiek noformēti atsevišķu dokumentu veidā, tie atzīstami par vienu administratīvo aktu, jo attiecas uz vienu un to pašu jautājumu. To apstiprina arī likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestā daļa, kurā noteikts, ka tiesā var pārsūdzēt VID ģenerāldirektora lēmumu.

[9] Ņemot vērā to, ka lietā ir iesniegta sūdzība par VID ģenerāldirektora 2003.gada 25.jūnija lēmumu (lietas 33.lpp.), atkārtoti izskatot lietu, tiesai jālemj par šā administratīvā akta tiesiskumu.

[10] Civilprocesa kodeksa 239.³pantā, kas bija spēkā lietas ierosināšanas laikā, noteikts, ka sūdzību var iesniegt tiesā mēneša laikā no dienas, kad fiziskā vai juridiskā persona saņēmusi augstākas institūcijas vai amatpersonas atteikumu apmierināt sūdzību, vai no dienas, kad izbeidzas mēnesi ilgs termiņš pēc sūdzības iesniegšanas

augstākai institūcijai vai amatpersonai, ja iesniedzējs uz to nav saņēmis atbildi.

Lai gan VID ģenerāldirektora lēmums, kas ir adresēts gan SIA "Gonga", gan VID Rīgas reģionālajai iestādei, ir pieņemts 2003.gada 25.jūnijā (VID Rīgas reģionālā iestāde to ir saņēmusi 2003.gada 27.jūnijā), SIA "Gonga" sūdzību tiesā iesniegusi tikai 2003.gada 24.septembrī (lietas 24., 33.lpp.).

Atkārtoti izskatot lietu, tiesai minētie apstākļi jāizvērtē atbilstoši Civilprocesa kodeksa 239.³panta nosacījumiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 15.pantu, Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 7.novembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Par procesuālā taisnīguma principa nodrošināšanu (Administratīvā procesa likuma 14.¹pants)

Tiesa pārkāpj procesuālā taisnīguma principu, ja neuzaicina uz tiesas sēdi un neuzklausā to personu paskaidrojumus, kuru interesēs izdota labvēlīga administratīvā akta atcelšana attiecīgajā lietā tiek apspriesta. Tādējādi, ja lietā par labvēlīga administratīvā akta atcelšanu pieteicējs nav adresāts, pēdējais pieaicināms lietā kā trešā persona.

Lieta Nr. SPA-4

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,
piedaloties pieteicējas pārstāvim	

zvērinātam advokātam R.Sjademem,

2004.gada 18.maijā atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Elmas Š. sūdzības par Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumu atcelšanu, sakarā ar Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja protestu par Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 30.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 14.oktobrī Elma Š. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā iesniedza sūdzību par Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas 2003.gada 3.septembra lēmumiem Nr.11.1.2 un 11.1.3., ar kuriem atteikts pievienot Elmas Š. dzīvojamai telpai Brīvības ielā (..) istabu Nr.3 un šī istaba pievienota Jezupatei G. dzīvojamai telpai kopīgā dzīvoklī Rīgā, Brīvības ielā (..).

[2] Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 30.oktobra spriedumu Elmas Š. sūdzība apmierināta, minētie lēmumi atzīti par prettiesiskiem, uzlikts par pienākumu Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijai novērst pieļautos pārkāpumus un pievienot Elmas Š. dzīvojamai telpai dzīvojamo telpu Nr. 3 ar platību 19,10 m². Tiesa atzinusi, ka atbilstoši likuma „Par dzīvojamo telpu īri” 5.panta piektajai daļai priekšroka dodama Elmai Š., jo viņai ir mazāka dzīvojamā platība uz vienu dzīvojamā telpā pastāvīgi dzīvojošu personu. Spriedums apelācijas kārtībā nav pārsūdzēts.

[3] Par šo Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas spriedumu 2004.gada 19.februārī Jezupate G. (turpmāk – pieteicēja) iesniegusi

sūdzību Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājam, lūdzot iesniegt protestu par Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 30.oktobra spriedumu.

Sūdzībā pieteicēja norādījusi, ka strīdus istaba Nr.3 Rīgā, Brīvības ielā (..) ar 2003.gada 3.septembra Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumu pievienota pieteicējas dzīvojamajai platībai. Pieteicēja ir samaksājusi Ls 191 par pievienojamo dzīvojamo telpu. Par to, ka tiesa atcēlusi lēmumu, pieteicēja uzzinājusi 2004.gada februāra sākumā, viņa nav bijusi informēta par lēmuma pārsūdzēšanu tiesā, nav pieaicināta lietā ne kā atbildētāja, ne kā trešā persona. Pieteicēja uzskata, ka Ziemeļu rajona tiesa ir būtiski pārkāpusi procesuālo tiesību normas, liedzot viņai izmantot puses procesuālās tiesības, kas noteiktas Civilprocesa likuma 74.panta otrajā daļā. Tas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

[4] Par minēto spriedumu 2004.gada 11.martā Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs iesniedzis protestu, lūdzot Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 30.oktobra spriedumu atcelt un sūdzību atstāt bez izskatīšanas. Tajā norādīts, ka minētais spriedums pieņemts, būtiski pārkāpjot Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.⁵panta piektās daļas noteikumus. Proti, ja lietā sakarā ar sūdzību par pašvaldības institūcijas rīcību rodas strīds par tiesībām, kas izšķiramas tiesā saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem, tiesa atstāj sūdzību bez izskatīšanas un izskaidro ieinteresētajām personām to tiesības iesniegt attiecīgu prasību. Tāpat tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 452.panta trešās daļas noteikumus, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Minētais spriedums aizskāris Jezupates G. intereses, bet viņa uz tiesas sēdi nav aicināta un viņai liegts izmantot Civilprocesa likuma 74.pantā noteiktās tiesības. Tādējādi tiesa pieļāvusi būtisku procesuālo tiesību normu pārkāpumu.

[5] Iebilstot pret Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja iesniegto protestu, Elmas Š. pilnvarotais pārstāvis 2004.gada 6.aprīlī iesniedzis paskaidrojumus, kuros norāda sekojošus argumentus.

[5.1] Starp Elmu Š. un Jezupati G. strīds nevarot būt, jo dzīvojamā māja ir Rīgas domes īpašums un dzīvojamo telpu īres līgumi tiek slēgti saskaņā ar Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumiem. Līdz ar to Elmai Š. bijušas tiesības iesniegt sūdzību tiesā par Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas 2003.gada 3.septembra lēmumiem.

[5.2] Civilprocesa kodeksa 239.⁵panta piektā daļa paredz atstāt iesniegto sūdzību bez izskatīšanas tikai tad, ja lietā sakarā ar sūdzību par valsts pārvaldes vai pašvaldību institūcijas vai amatpersonas rīcību rodas strīds par tiesībām, kas izšķiramas tiesā saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem. Elmai Š. neesot strīda ar Rīgas domes

Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisiju par tiesībām, bet viņa iesniegusi sūdzību par konkrētiem lēmumiem.

[5.3] Civilprocesa likums, nosakot sūdzību izskatīšanas kārtību, ir paredzējis, ka tiesa uzaicina uz tiesas sēdi personu, kas iesniegusi sūdzību, un institūcijas vadītāju vai amatpersonu, kuras rīcība pārsūdzēta. Tāpēc tiesai neesot bijis pienākums uzaicināt uz tiesas sēdi Jezupati G.

[6] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis paskaidroja, ka tiesas spriedums ir likumīgs, tāpēc protests par spriedumu ir noraidāms.

Atbildētāja Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradies. Ņemot vērā, ka par tiesas sēdi paziņots pienācīgā veidā un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 342.panta noteikumiem, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt lietu bez atbildētāja.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 15.panta pirmo daļu Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājam ir tiesības iesniegt protestu Senātam par tādu spēkā stājušos tiesas nolēmumu, kurš pieņemts pirms 2004.gada 1.februāra, ja kopš nolēmuma spēkā stāšanās nav pagājuši vairāk kā trīs gadi. Pamats minētā protesta iesniegšanai ir būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas konstatēti lietā, kura izskatīta tikai pirmās instances tiesā, ja, pirmkārt, tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ vai, otrkārt, ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts, pašvaldību iestāžu vai to personu tiesības, kas nav bijuši lietas dalībnieki.

[8] Civilprocesa kodeksa 239.⁵panta piektā daļa, kas bija piemērojama lietas izskatīšanas laikā, noteica, ka tad, ja lietā rodas strīds par tiesībām, kas izšķiramas tiesā saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem, tiesa atstāj sūdzību bez izskatīšanas un izskaidro ieinteresētajām personām to tiesības iesniegt attiecīgu prasību. Ar 2003.gada 3.septembra Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumu Nr.11.1.3. Jezupates G. dzīvojamajai platībai tika pievienota istaba Nr.3 (pēc plāna) un nolemts noslēgt ar viņu īres līgumu. Līdz ar to viņai tika piešķirtas tiesības uz strīdus istabu. No lietas materiāliem redzams, ka Elma Š. apstrīd Jezupates G. iegūto tiesību uz īres līguma noslēgšanu un uzskata, ka šī istaba ir pievienojama viņas dzīvojamajai platībai. Tādējādi ir radies strīds par tiesībām uz atbrīvojušos istabu Nr.3 kopējā dzīvoklī Rīgā, Brīvības ielā (..). Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu protestā norādīto motīvu, ka minētais strīds bija risināms prasības kārtībā.

[9] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu Elmas Š. pārstāvja apgalvojumu, ka tiesai nebija pienākums uzaicināt uz tiesas sēdi Jezupati G., jo Civilprocesa kodeksa 239.⁵panta ceturtā daļa neparedzot tiesai obligātu prasību noklausīties citu personu paskaidrojumus. Minētais pants nosaka, ka tiesa var noklausīties citu personu paskaidrojumus, pārbaudīt nepieciešamos dokumentus un citus pierādījumus. Tādējādi tiesai bija piešķirta rīcības brīvība noklausīties vai nē šo personu paskaidrojumus. Izmantojot savu rīcības brīvību, tiesai bija jāizdara lietderības apsvērumi un tā nedrīkstēja pārkāpt obligātos publisko tiesību principus, kas jāievēro jebkurā gadījumā un kuri šobrīd ir nostiprināti Administratīvā procesa likumā. Procesuālā taisnīguma princips paredz, ka iestāde vai tiesa, pieņemot lēmumus, ievēro objektivitāti un dod procesa dalībniekiem pienācīgu iespēju izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus. Tāpat procesuālā taisnīguma princips nozīmē, ka iestādei un tiesai, pieņemot lēmumus par procedūru, jāorientējas uz to, lai process virzītos taisnīgi, ievērojot dalībnieku tiesības un tiesiskās intereses, it sevišķi viņu iespējas gan pārvaldes procesā, gan tiesas procesā efektīvi aizstāvēt savu tiesisko pozīciju (E.Levits, „Ģenerālklauzulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība”, *Likums un Tiesības*, 5.sējums, Nr.7(47), jūlijs, 2003, 194.–205.lpp.).

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesa šo principu ir ignorējusi, nezaicinot Jezupati G. uz tiesas sēdi un neuzklauso paskaidrojumus lietā par viņai labvēlīga administratīva akta atcelšanu. Līdz ar to par pamatotu ir atzīstams protestā norādītais arguments, ka neaicinot uz tiesas sēdi Jezupati G., ar Ziemeļu rajona tiesas spriedumu ir būtiski aizskartas viņas Civilprocesa likuma 74.pantā noteiktās tiesības būt par pusi lietā. Tādējādi Jezupatei G. bija liegta aktīvas līdzdalības iespēja tiesas procesā, kas uzskatāms par būtisku pārkāpumu.

[10] Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 239.⁷pantu atzīstot pārsūdzēto lēmumu par pretiesisku, fiziskās vai juridiskās personas tiesības aizskarošu, tiesai jātaisā spriedums par sūdzības pamatotību un attiecīgās valsts pārvaldes vai pašvaldības institūcijas vai amatpersonas pienākumu novērst pieļauto pārkāpumu. Tiesa, uzliekot par pienākumu Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijai pievienot Elmas Š. dzīvojamajai telpai strīdus istabu Nr.3 kopējā dzīvoklī, ir izlēmusi pēc būtības jautājumu, kas ir pašvaldības kompetencē. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tādējādi tiesa ir pārkāpusi tai noteikto kompetenci.

[11] Minēto apsvērumu dēļ Administratīvo lietu departaments uzskata, ka protests par sprieduma atcelšanu ir apmierināms un Rīgas Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 30.oktobra spriedums ir atceļams.

Ņemot vērā, ka no 2004.gada 1.februāra ir stājies spēkā Administratīvā procesa likums, lieta nododama jaunai izskatīšanai Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā, jo pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, kā lūgts protestā, Administratīvā procesa likums neparedz.

[12] Tiesai pie jaunas lietas izskatīšanas jāņem vērā, ka procesuālā taisnīguma principam jāatbilst ne vien iestādes vai tiesas lēmumiem par atsevišķiem procesuālajiem jautājumiem, bet arī galīgajam lēmumam pēc būtības. Līdz ar to, ja galīgais lēmums ir tādu procesuālu apstākļu rezultāts, kuru atsevišķi elementi (vai viss process kopumā) neatbilst procesuālā taisnīguma principam, tad arī pats galīgais lēmums tiek „inficēts” ar šīm pašām kļūdām un ir pretiesisks (E.Levits. „Ģenerālklauzulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība”, *Likums un Tiesības*, 5.sējums, Nr.7(47), jūlijs, 2003, 194.–205.lpp.). Tāpēc kā trešā persona lietā ir pieaicināma Jezupate G.

[13] Likuma „Par dzīvojamo telpu īri” 5.panta noteikumi paredz, ka telpas, kas atbrīvojušās valsts vai pašvaldības kopējā dzīvoklī, vispirms jāpiedāvā īrēt dzīvokļa īrniekam. Ja ir vairāki šādi pretendenti, priekšroka dodama īrniekam, kurš lieto apmēra ziņā mazāku dzīvojamo platību uz vienu attiecīgajā dzīvojamajā telpā pastāvīgi dzīvojošu personu. No lietas materiāliem redzams, ka dzīvojamā platība uz vienu dzīvojamā telpā pastāvīgi dzīvojošu personu Elmai Š. ir 7,775 m², bet Jezupatei G. dzīvojamā platība uz vienu dzīvojamā telpā pastāvīgi dzīvojošu personu ir 7,88 m². Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētajā gadījumā dzīvojamā platība uz vienu dzīvojamā telpā pastāvīgi dzīvojošo personu ir praktiski vienāda. Tāpēc pirmās instances tiesai rūpīgi jānoskaidro lietas faktiskie apstākļi, tajā skaitā jānoskaidro strīdus dzīvoklī pierakstīto personu dzīvesvieta Civillikuma 7.panta izpratnē, lai varētu konstatēt faktiskā strīda būtību, un jāizvērtē visi argumenti, kas varētu ietekmēt dzīvojamās telpas piešķiršanu vienai vai otrai personai un sekmēt taisnīga lēmuma pieņemšanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 30.oktobra spriedumu atcelt un lietu nodot izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

11. Lēmumi, izskatot pieteikumus par spēkā stājušos tiesas spriedumu un lēmumu atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Par apstākļiem saistībā ar tiesas procesa norisi kā jaunatklātiem apstākļiem (Civilprocesa likuma 479.panta 1.punkts un Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkts)

Apstākļi saistībā ar tiesas procesa norisi nav būtiski lietas apstākļi, tādēļ tos nevar uzskatīt par jaunatklātiem apstākļiem Administratīvā procesa likuma izpratnē.

Lieta Nr. SJA-2

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša

2004.gada 27.aprīlī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Ādolfa L. pieteikumu par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 21.maija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem lietā, kas ierosināta pēc Ādolfa L. pieteikuma par Austrumvidzemes reģionālās valsts darba inspekcijas 2001.gada 14.novembra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Austrumvidzemes reģionālā valsts darba inspekcija ar 2001.gada 14.novembra lēmumu piemēroja Ādolfam L. administratīvo naudas sodu 100 latu apmērā. Inspekcija konstatēja, ka Ādolfs L. kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību (SIA) "Rīts" direktors izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 41.panta pirmajā daļā ietvertu pārkāpumu, tas ir, SIA "Rīts" nav noslēgti rakstveida darba līgumi ar uzņēmuma darbiniekiem, nav izstrādāti uzņēmuma iekšējās darba kārtības noteikumi, uzņēmuma darbiniekam J.R. sistemātiski nav maksāta minimālā darba alga.

[2] Ādolfs L. par inspekcijas lēmumu iesniedza sūdzību Balvu rajona tiesai, lūdzot atcelt lēmumu un izbeigt administratīvā pārkāpuma lietu. Pieteicējs norādīja, ka viņa darbībā nav administratīvā pārkāpuma sastāva, viņš nav vainīgs pārkāpuma

izdarīšanā. Administratīvais sods uzlikts pretēji spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, inspekcijas amatpersonas nav ievērojušas Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 7. un 33.pantu, jo nav ņēmušas vērā viņa darbības raksturu, veselības stāvokli, mantisko stāvokli, invalīdu nodarbināšanu, pieteicēja vainas pakāpi, kā arī citus lietā būtiskus apstākļus. Pieteicējs arī lūdza atjaunot slimības dēļ nokavēto sūdzības iesniegšanas termiņu.

[3] Izskatījusi Ādolfa L. sūdzību, Balvu rajona tiesa 2002.gada 1.oktobrī atjaunoja nokavēto termiņu, bet noraidīja sūdzību kā nepamatotu. Tiesa uzskatīja, ka Ādolfa L. vaina administratīvā pārkāpuma izdarīšanā ir pierādīta ar administratīvā pārkāpuma protokolu un lietas materiāliem to kopumā. Administratīvā soda noteikšanā ņemts vērā izdarītā pārkāpuma raksturs, kā arī citi apstākļi.

[4] Izskatījusi Ādolfa L. apelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesa atzina, ka sūdzība pirmās instances tiesā iesniegta, neievērojot likumā noteikto termiņu, un šā termiņa atjaunošana likumā nav paredzēta. Līdz ar to pirmās instances tiesa nepamatoti atjaunojusi termiņu sūdzības iesniegšanai.

Skatot lietu pēc būtības, Latgales apgabaltiesa konstatēja, ka Ādolfs L. sūdzība ir noraidāma, jo Ādolfs L. izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 41.panta pirmajā daļā minēto administratīvo pārkāpumu. Pārbaudes veikšanas brīdī SIA "Rīts" nebija noslēgti likumam atbilstoši darba līgumi ar elektromontieri J.R., bet uzrādītie pilnvarojuma līgumi nevar tikt uzskatīti par darba līguma ekvivalentu. No lietā iesniegtajiem pierādījumiem neizriet, ka J.R. par nostrādāto laiku tika nodrošināta minimālā darba alga vai minimālā stundas tarifa likme. Pārbaudījusi līdz ar apelācijas sūdzību iesniegtos SIA "Rīts" iekšējās kārtības noteikumus (apstiprināti 2000.gada 30.augustā), Latgales apgabaltiesa uzskatīja, ka pastāv šaubas par šo noteikumu faktisko eksistenci administratīvā protokola sastādīšanas laikā.

Tiesa atzina, ka administratīvais sods uzlikts saskaņā ar normatīvajiem aktiem, likumā paredzētās sankcijas ietvaros, sodu uzlikusi amatpersona, kas ir tiesīga to darīt, kā arī, nosakot sodu, ir ņemts vērā izdarītā pārkāpuma raksturs un apstākļi – tas, ka pārkāpuma rezultātā ir tikušas pārkāptas vairākas Darba likumu kodeksa normas. Piemērojot sodu, tika ņemts vērā Ādolfa L. veselības stāvoklis.

[5] 2003.gada 29.decembrī Ādolfs L., pamatojoties uz Civilprocesa likuma 478. un 479.pantu, iesniedza Augstākajā tiesā pieteikumu par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 21.maija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Pieteikumā Ādolfs L. norāda, ka lēmums par viņa administratīvo sodīšanu tika pieņemts apstākļos, kad viņš slikti orientējās apkārtnē un jautājumos, un to apliecina izraksts no ambulatorās medicīniskās kartes. Pieteicējs gan protokola sastādīšanas laikā, gan pirmās instances tiesas sēdē nevarēja iesniegt SIA "Rīts" iekšējās kārtības noteikumus, jo viņam bija uztveres traucējumi, ko apstiprina 2.grupas invaliditātes piešķiršana. Pieteicējs nevarēja adekvāti reaģēt uz vairāku valsts institūciju pārbaudēm.

Pieteicējs 2003.gada 31.jūlijā no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra saņēmis informāciju, ka J.R. 1992.gada 10.oktobrī reģistrējis individuālo video demonstrēšanas uzņēmumu "Mājīgums". Tā kā J.R. pārbaudes laikā bija individuālā uzņēmuma īpašnieks, tātad pašnodarbinātais, pieteicējs un J.R., slēdzot pilnvarojuma līgumu, nebija ierobežoti savā brīvībā vienoties par līguma noteikumiem ar darba likumu normām.

Pieteicējs arī norāda, ka viņam kā personai ar psihiskām slimībām ir jānodrošina visas pilsoņa tiesības bez diskriminācijas. Diskriminācija ir notikusi, jo visā laika periodā kopš Valsts darba inspekcijas pārbaudes pieteicējam ir bijusi darbnespējas lapa, tomēr lieta izskatīta tiesā.

Motīvu daļa

[6] No Ādolfā L. pieteikuma izriet, ka par jaunatklātiem apstākļiem viņš uzskata divus apstākļus: 1) apstākli, ka ir apstiprināta viņa psihiskā slimība, kuras dēļ viņš pārbaudes laikā nevarēja uzrādīt iekšējās kārtības noteikumus, 2) apstākli, ka J.R. bija individuālā uzņēmuma īpašnieks.

[7] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 479.panta 1.punktu par jaunatklātiem apstākļiem atzīstami būtiski lietas apstākļi, kas **pastāvēja** lietas izskatīšanas laikā, bet **nebija un nevarēja būt zināmi** pieteikuma iesniedzējam. Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punktam par šādiem apstākļiem atzīstami būtiski lietas apstākļi, kas pastāvēja lietas izskatīšanas laikā, bet **nebija zināmi tiesai**. Lietā atrodas dokumenti, kas apliecina Ādolfā L. veselības stāvokli, tātad gan tiesai, gan Ādolfam L. bija zināms Ādolfā L. veselības stāvoklis administratīvā protokola sastādīšanas un lēmuma pieņemšanas laikā, un tai bija iespēja vērtēt arī veselības stāvokļa ietekmi uz spēju uzrādīt iekšējās kārtības noteikumus. Smagākas invaliditātes grupas piešķiršana, ko apliecina pieteicēja iesniegtā izziņa, neattiecas uz administratīvā pārkāpuma lietas apstākļiem, jo 2.invaliditātes grupa tika piešķirta, sākot no 2003.gada 10.jūlija, tātad pēc tam, kad tika sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols un pieņemts lēmums. Tāpēc šie apstākļi nav atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem.

[8] Fakts, ka J.R. ir reģistrēts individuālais uzņēmums, tiesas spriedumā vērtēts nav. Atbilstoši Administratīvā procesa likumam šo apstākli varētu vērtēt kā apstākli, kas nebija zināms tiesai. Taču gan Civilprocesa likuma 478.panta otrā daļa, gan Administratīvā procesa likuma 354.panta otrā daļa nosaka, ka lietu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem var ierosināt, iesniedzot pieteikumu **triju** mēnešu laikā no dienas, kad konstatēti apstākļi, kas ir par pamatu lietas jaunai izskatīšanai. Ādolfam L. Uzņēmumu reģistra izziņa par J.R. nosūtīta pa faksu 2003.gada 31.jūlijā. Pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem Ādolfs L. iesniedzis 2003.gada 29.decembrī. Tādējādi no izziņas, kas varētu kalpot kā jaunatklāts apstāklis, saņemšanas līdz pieteikuma iesniegšanai ir pagājuši četri mēneši un 28 dienas. Šis apstāklis liedz spriedumu atcelt un nosūtīt jaunai izskatīšanai.

[9] Pieteicēja norāde uz lietas izskatīšanu tiesā, neskatoties uz viņa veselības stāvokli, neattiecas uz administratīvā pārkāpuma lietas apstākļiem, bet gan uz tiesas procesa norisi, tādēļ Administratīvo lietu departaments nevērtē šo norādi kā norādi uz jaunatklātiem apstākļiem.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 353. un 357.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a:

Ādolfā L. pieteikumu par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 21.maija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem noraidīt.

Par privātpersonas pašas darbībām kā jaunatklātu apstākli (Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkts)

Par jaunatklātu apstākli nevar atzīt privātpersonas pašas darbības, lai kādā laika periodā tās būtu notikušas.

Lieta Nr. SJA-4

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne

2004.gada 25.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Lijas S. pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 4.novembra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem lietā, kas ierosināta pēc Lijas S. pieteikuma par Rīgas domes prettiesisku lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Namīpašums Rīgā, Biķernieku ielā (..), ar Rīgas domes 1996.gada 18.jūnija lēmumu tika denacionalizēts un pieder I.E. 1998.gada 16.novembrī Rīgas domē reģistrēts I.E. iesniegums ar lūgumu atbrīvot dzīvokli Nr. 3 Biķernieku ielā (..), lai viņai būtu iespējams atgriezties savā īpašumā. Rīgas domes Komunālā departamenta dzīvokļu pārvaldes Vidzemes priekšpilsētas nodaļa ar 1998.gada 7.decembra vēstuli informēja Biķernieku ielas (..) dz. 3 īrnieci Liju S., ka saskaņā ar likumu "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" viņu nolemts uzņemt dzīvokļu apstākļu uzlabošanas uzskaites 2.grupā, reģistrējot 3 cilvēkus. Lija S. un viņas ģimenes locekļi tika reģistrēti uzskaites 2.grupā no 1997.gada 30.jūlija, jo šajā datumā namīpašniece I.E. bija iesniegusi Rīgas domei pirmo iesniegumu ar lūgumu atbrīvot dzīvokli viņas namīpašumā.

1999.gada 10.decembrī Lija S. un viņas ģimenes locekļi iesniedza dzīvokļu pārvaldei iesniegumu dzīvojamās platības izīrēšanai, kurā lūdza izīrēt divistabu dzīvokli Rīgā, Nīcgales ielā (..), jo šo dzīvokli Rīgas domes Komunālā departamenta dzīvokļu pārvaldes Brīvo dzīvojamo platību uzskaites un izīrēšanas nodaļa bija piedāvājusi Lijai S. apskatei.

[2] Sakarā ar to, ka I.E. no 1999.gada 29.novembra pierakstīta savā īpašumā Biķernieku ielā (..)-1, ka viņas ģimenes locekļi ir pierakstīti Biķernieku ielā (..)-2, turklāt dzīvoklis Biķernieku ielā (..)-2a

ir brīvs, Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisija ar 2000.gada 12.janvāra lēmumu Lijas S. trīs cilvēku ģimenei atteica izīrēt dzīvokli Rīgā, Nīcgales ielā (..), sakarā ar neatbilstību likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" 16.panta nosacījumiem. Visi trīs iepriekš uzskaitē reģistrētie cilvēki tika noņemti no uzskaites.

[3] Lija S. par Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumu iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā, lūdzot atzīt lēmumu par prettiesisku un uzlikt par pienākumu novērst pieļauto pārkāpumu. Tiesa sūdzību atstāja bez izskatīšanas, norādot, ka nav ievērota pirmstiesas apstrīdēšanas kārtība. Lija S., realizējot pirmstiesas apstrīdēšanas kārtību, pārsūdzēja Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumu Rīgas domē. Rīgas domes priekšsēdētājs ar 2000.gada 12.decembra vēstuli informēja Liju S., ka vienīgais pamatojums izvietot viņas ģimeni no dzīvokļa Biķernieku ielā (..)-3 bija namīpašnieces iesniegums, kurā viņa izteica vēlēšanos ievietoties savā īpašumā. Tā kā namīpašniece 1999.gada laikā pati ievietojās savā īpašumā, tikai citā dzīvoklī, zuda likumīgais pamatojums Lijas S. ģimenes izvietošanai citā dzīvojamā platībā. Tāpēc Rīgas domes priekšsēdētājs atzina Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumu par likumīgu.

[4] Izskatījusi Lijas S. sūdzību par Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumu, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa ar 2002.gada 16.janvāra spriedumu atteica to apmierināt.

[5] Izskatījusi lietu pēc Lijas S. apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 4.novembra spriedumu to noraidīja.

Tiesa konstatēja, ka Lija S. faktiski pamato sūdzību ar apstākli, ka viņa un viņas ģimenes locekļi atbilst likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" un likuma "Par namīpašumu atdošanu likumīgajiem īpašniekiem" 16. pantu. Taču tiesības prasīt no pašvaldības nodrošināt īrniekus ar līdzvērtīgu dzīvojamo telpu ir denacionalizētā nama īpašniekiem, nevis īrniekiem, kā kļūdaini uzskatījusi Lija S. Sūdzības iesniedzēja nav pierādījusi savas sūdzības aktīvo pamatu. Nepastāv priekšnosacījumi, kuri nepieciešami, lai varētu piemērot likumu "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" un likuma "Par namīpašumu atdošanu likumīgajiem īpašniekiem" 16. pantu, līdz ar to nav pamata līdzvērtīgas dzīvojamās platības ierādīšanai sūdzības iesniedzējai un viņas ģimenes locekļiem.

[6] Izskatījis Lijas S. kasācijas sūdzību, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ar 2004.gada 24.februāra spriedumu to noraidīja un atstāja negrozītu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 4.novembra spriedumu.

[7] Lija S. 2004.gada 14.aprīlī vērsusies ar pieteikumu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, lūdzot atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 4.novembra spriedumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Kā jaunatklāti apstākļi pieteikumā norādīti:

[7.1] Lijas S. vīrs I.S. jau 1998.gada 5.novembrī bija vērsies pie Rīgas domes deputāta J.Karpoviča, un tūlīt pēc reģistrācijas uzskaitē jau 1998.gada 14.decembrī Lijai S. tika piedāvāta iespēja piedalīties Rīgas domes Dzīvokļu pārvaldes izstrādātajās mērķprogrammās. Tāpat pašvaldības lēmums par Lijas S. uzņemšanu uzskaitē ir pieņemts pēc viņas un viņas ģimenes locekļu iniciatīvas un nav saistīts ar I.E. rīcību.

[7.2] Rīgas domes amatpersonas bija gatavas risināt Lijas S. dzīvokļa jautājumu un sniedza paskaidrojumus, ka dzīvoklis tiks piešķirts gada laikā. Rīgas dome norādīja konkrētu laiku dzīvokļa Nīcgales ielā (..) apskatei. Tas radīja Lijai S. tiesisko paļāvību. Nemainoties ne tiesiskajiem, ne faktiskajiem apstākļiem, Rīgas domei nebija pamata atteikties izīrēt iepriekš piedāvāto dzīvokli.

[7.3] Lija S. un viņas ģimenes locekļi ir piekrituši saņemt Irē pašvaldības dzīvokli Rīgā, Nīcgales ielā (..), un joprojām no tā neatsakās, tāpēc nav pareizs kasācijas instances secinājums, ka Lija S. un viņas ģimenes locekļi vēlas saglabāt dzīvokli Biķernieku ielā (..)-3.

[7.4] Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldes priekšniece savā 2000.gada 4.aprīļa vēstulē ir sniegusi nepatiesas ziņas, norādot, ka Lija S. 1998.gada 24.novembrī ir tikusi informēta par I.E. mainīto iesniegumu un par to, ka Lijai S. ir jāiesniedz nepieciešamie dokumenti reģistrācijai uzskaites 2.grupā. Šādu informāciju Lija S. nekad nav saņēmusi.

[7.5] Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa ar 2002.gada 8.jūlija spriedumu ir izlikusi Liju S. no dzīvokļa bez citas dzīvojamās platības ierādīšanas, lai gan lietā par dzīvokļa Nīcgales ielā (..) piešķiršanu vēl noritēja tiesvedība. Tādējādi tika pārkāptas Lijas S. ģimenes cilvēktiesības.

[7.6] Rīgas domes amatpersonas gada laikā atteicās piedāvāt dzīvokli likumā noteiktajā kārtībā.

[7.7] Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas 2000.gada 12.janvāra lēmumā minētas nepatiesas ziņas, ka I.E. iesniegums viena dzīvokļa (Nr. 3) atbrīvošanai reģistrēts 1997.gada 30.jūlijā. Patiesībā iesniegumus Rīgas domes amatpersonām rakstījuši Lija S. un viņas ģimenes locekļi 1998.gadā.

[7.8] 2000.gada 5.februārī zvērināta advokāte I. Lūse lūdza Rīgas domei izsniegt apliecinātu dokumentu kopijas, pamatojoties uz kuriem Lija S. 1997.gada 30.jūlijā tika uzņemta dzīvokļa apstākļu uzlabošanas uzskaitē, taču Rīgas dome šādus dokumentus

neizsniedza. Tikai pēc kasācijas sūdzības iesniegšanas Augstākajā tiesā Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldes priekšniece šos dokumentus nosūtīja Lijai S.

[8] Tiesas sēdē Lija S. uzturēja pieteikumā ietvertu prasījumu un izklāstīja pieteikumā minētos argumentus.

Motīvu daļa

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punktu par jaunatklātiem apstākļiem atzīstami būtiski lietas apstākļi, kas pastāvēja lietas izskatīšanas laikā, bet nebija zināmi tiesai. Pieteikums par sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem iesniedzams triju mēnešu laikā no dienas, kad atklāti apstākļi, kas ir par pamatu lietas jaunai izskatīšanai, kā to paredz Administratīvā procesa likuma 354.panta otrā daļa un 355.panta 1.punkts. Apstākļu atklāšana nozīmē, ka šie apstākļi kļuva zināmi pieteicējai, tādējādi radot iespēju sniegt pieteikumu par sprieduma atcelšanu. Līdz ar to par jaunatklātiem apstākļiem konkrētajā lietā atzīstami tādi būtiski lietas apstākļi, kuru esamību pieteicēja atklājusi ne vairāk kā trīs mēnešus pirms pieteikuma iesniegšanas par sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, respektīvi, trīs mēnešus pirms 2004.gada 14.aprīļa.

[10] Izvērtējot, vai par jaunatklātu apstākli atzīstams tas, ka Lijas S. vīrs jau 1998.gada 5.novembrī (skat. [7.1]), un arī Lija S. sākusi risināt jautājumu par dzīvojamās platības saņemšanu neatkarīgi no I.E. un pirms I.E. izteica vēlēšanos ievietoties viņu dzīvoklī, Administratīvo lietu departamentam vispirms ir jāpārbauda, kad šis apstāklis ir ticis atklāts. Kā redzams no lietas materiāliem un kā norāda pieteicēja, pierādījums šim apstāklim ir Rīgas domes Komunālā departamenta dzīvokļu pārvaldes 2000.gada 4.aprīļa vēstule, ar kuru Lija S. tiek informēta par apstākļiem, kas bija par pamatu atteikumam izīrēt dzīvokli Rīgā, Nīcgales ielā (..), un noņemšanai no uzskaites. Ņemot vērā, ka vēstule datēta ar 2000.gada 4.aprīli, ir redzams, ka Lija S. par sava vīra iesnieguma esamību bija informēta vairāk kā trīs mēnešus pirms pieteikuma iesniegšanas par sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, un šo apstākli nevar atzīt par jaunatklātu. Vēl jo vairāk par jaunatklātu apstākli nevar atzīt Lijas S. pašas darbības, lai kādā periodā tās būtu notikušas. Bez tam Lija S. savā apelācijas sūdzībā norāda, ka Lija S. pati gada garumā risinājusi sava dzīvokļa jautājumu (lietas 1.sēj. 55.lpp.), kas liecina, ka Lija S. tiesai tika norādījusi uz apstākli, ka dzīvojamās platības jautājums Rīgas domē ticis risināts pēc Lijas S. iniciatīvas, un šo apstākli tiesai bija iespējams izvērtēt.

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumā ir izvērtēti lietas apstākļi un atzīts, ka vienīgais pamats Lijas S. un viņas ģimenes locekļu reģistrācijai uzskaites 2.grupā, kā arī piedāvājumam īrēt dzīvokli Rīgā, Nīcgales ielā (..), bija namīpašnieces I.E. 1998.gada 16.novembra iesniegums par dzīvojamās platības piešķiršanu dzīvokļa Rīgā, Biķernieku ielā (..)-3 īrniekiem. Arī Lija S. Administratīvo lietu departamenta tiesas sēdē nevarēja norādīt citu likumisku pamatu reģistrācijai uzskaites 2.grupā. Līdz ar to jāsecina, ka Lijas S. un viņas vīra iniciatīvai pirms I.E. iesnieguma nav būtiskas nozīmes, pārbaudot, vai ir tiesisks Rīgas domes lēmums par atteikumu izīrēt dzīvokli Rīgā, Nīcgales ielā (..), un Lijas S. ģimenes noņemšanu no uzskaites.

Minēto apsvērumu dēļ tas apstāklis, ka Lija S. un viņas vīrs savu dzīvokļa jautājumu sāka risināt pirms I.E. 1998.gada 16.novembra iesnieguma, nav atzīstams par jaunatklātu.

[11] Apstāklis, ka Rīgas domes amatpersonas pēc dzīvokļa Rīgā, Nīcgales ielā (..), piedāvāšanas atteicās to izīrēt ([7.2]), ir redzams no pieteicējas pārsūdzētā Rīgas domes 2000.gada 12.janvāra lēmuma un citiem lietas materiāliem un bija zināms apelācijas instances tiesai, tādēļ šis apstāklis nav atzīstams par jaunatklātu.

[12] Tā kā [7.3] minētais arguments attiecas uz kasācijas instances spriedumu, nevis Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu, tad Senāta Administratīvo lietu departaments to nevērtē.

[13] Apstāklis, ka Lija S. nav saņēmusi 1998.gada 24.novembra vēstuli, kurā viņa būtu informēta par nepieciešamību iesniegt dokumentus reģistrācijai 2.grupā [7.4], nav atzīstams par jaunatklātu, jo par šādu faktu Lija S. zināja visā tiesvedības laikā, turklāt šo apstākli neapstiprina nekādi pierādījumi. Bez tam šim apstāklim nav būtiskas nozīmes lietā, jo tiesa nav norādījusi, ka kāds no lietas apstākļiem būtu konstatēts ar 1998.gada 24.novembra vēstuli.

[14] Tā kā Lija S. tiesas sēdē sniegtajos paskaidrojumos neatzina, ka tiesvedībā par viņas izlikšanu no dzīvojamās platības Rīgā, Biķernieku ielā (..)-3, būtu stājies spēkā viņai nelabvēlīgs spriedums, Administratīvo lietu departaments nevērtē norādi ([7.5]), ka Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa ar 2002.gada 8.jūlija spriedumu ir izlikusi Liju S. no dzīvokļa bez citas dzīvojamās platības ierādīšanas.

[15] Tā kā no lietas materiāliem ir redzams un apelācijas instances tiesai bija zināms, ka Rīgas dome gada laikā pēc I.E. 1998.gada 16.novembra iesnieguma un sekojošās Lijas S. un viņas ģimenes uzņemšanas uzskaitē nenodrošināja Liju S. un viņas ģimeni ar citu dzīvojamo platību ([7.6]), tad šis apstāklis nav atzīstams par jaunatklātu.

[16] No Lijas S. tiesai iesniegtā I.E. 1997.gada 30.jūlija iesnieguma ir redzams, ka I.E. sākotnēji ir lūgusi atbrīvot dzīvokli Biķernieku ielā (..)-1, tāpat pārsūdzētajā Rīgas domes lēmumā ir nepareizi norādīts, ka I.E. 1997.gada 30.jūlijā lūgusi atbrīvot dzīvokli Biķernieku ielā (..)-3. Taču šāds fakts izriet arī no pieteicējas iesniegtajiem citiem dokumentiem, tai skaitā no Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai iesniegtajai sūdzībai pievienotās Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieka 2000.gada 12.decembra vēstules, kurā teikts: "Jūsu ģimene 3 cilvēku sastāvā tika reģistrēta pašvaldības palīdzības saņemšanai dzīvokļa jautājuma risināšanai, pamatojoties uz namīpašuma Biķernieku ielā (..) īpašnieces I.E. 1998.gada 16.novembra iesniegumu, kurā lūdza atbrīvot viņai piederošā namīpašumā vienu dzīvokli, par tādu norādot 3.dzīvokli, lai varētu ievietoties savā īpašumā. Uzskaites datums Jūsu ģimenei pārreģistrācijā tika noteikts saskaņā ar I.E. pirmā iesnieguma datumu, t.i., 1997.gada 30.jūlijs, kurā viņa sākotnēji lūdza atbrīvot 1.dzīvokli." (lietas 1.sēj. 5.lpp.). Tādējādi šis apstāklis bija zināms gan pieteicējai, gan tiesai. Bez tam, kā jau minēts [10], par vienīgo likumisko pamatu Lijas S. reģistrācijai uzskaites 2.grupā ir namīpašnieces iesniegums atbrīvot Lijai S. izīrēto dzīvokli. Gan pirmais, gan otrais I.E. iesniegums ir ticis iesniegts Rīgas domei pirms Rīgas domes lēmuma reģistrēt Lijas S. ģimeni uzskaites 2.grupā, un Rīgas domes amatpersonas vairākkārtīgi ir norādījušas, ka pamats reģistrācijai ir namīpašnieces iesniegums. Līdz ar to šo apstākli nevar atzīt par jaunatklātu.

[17] Tā kā Lijas S. pieteikumam par sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem pievienotajos dokumentos ietvertās ziņas Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija varēja konstatēt arī no lietas izskatīšanas laikā pieejamiem pierādījumiem un tā kā šie dokumenti neietver informāciju par tādiem apstākļiem, ko varētu uzskatīt par jaunatklātiem, tad nav nozīmes tam, ka Rīgas dome novēloti izsniegusi Lijai S. vairākus no pieteikumam pievienotajiem dokumentiem.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 353. un 357.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a:

Lijas S. pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 4.novembra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem noraidīt.

Par Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumu kā jaunatklātu apstākli (Administratīvā procesa likuma 353.panta 6.punkts)

Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums ir uzskatāms par apstākli, no kura izriet, ka administratīvais process lietā uzsākams no jauna, ja tajā konstatēts, ka nacionālā tiesa nepareizi interpretējusi valsts noslēgtā starptautiskā divpusējā līguma nosacījumus saistībā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantu.

Tiesas process ir uzsākams no jauna tikai tad, ja no lietas būtības izriet, ka iepriekš pieņemtais nacionālās tiesas spriedums ietver kādu norādījumu (res judicate), kas neļauj iestādei pašai izlemt jautājumu.

Lieta Nr. SJA-6

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns,
senatore	J. Briede,
senatore	G. Višņakova

2004. gada 10. augustā, piedaloties Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei Z.Vasilai, Tatjanai Slivenko, Karinai Slivenko un viņu pārstāvjiem V.Portnovam, A.Asnim un A.Ogurcovam, atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1998.gada 6.maija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem lietā, kas ierosināta pēc Tatjanas Slivenko (lietas materiālos arī "Slivenko") pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] 1994.gada 29.novembrī Latvijas Republikas Iedzīvotāju reģistrā tika anulētas ziņas par Tatjanu Slivenko un viņas nepilngadīgo meitu Karinu. 1996.gada 20.augustā Tatjanai Slivenko izsniegts rīkojums Nr.2273 atstāt Latvijas Republikas teritoriju.

[2] 1996.gada 14.augustā Tatjana Slivenko par Pilsonības un migrācijas departamenta (tagad – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde) amatpersonas rīcību iesniedza sūdzību Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesai, lūdzot atjaunot ziņas par viņu un meitu LR Iedzīvotāju reģistrā.

[3] Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 1997.gada 19.februāra spriedumu uzdots atjaunot LR Iedzīvotāju reģistrā anulētās ziņas par Tatjanu Slivenko un viņas nepilngadīgo meitu

Karinu un atcelts 1996.gada 20.augustā attiecībā uz viņu izdots izbraukšanas rīkojums.

[4] Izskatījusi Pilsonības un migrācijas departamenta apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 1997.gada 30.oktobra spriedumu nolēma apmierināt Tatjanas Slivenko sūdzību.

[5] Izskatījis Pilsonības un migrācijas departamenta Rīgas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas iesniegto kasācijas sūdzību, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts ar 1998.gada 7.janvāra spriedumu atcēla Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1997.gada 30.oktobra spriedumu un lietu nosūtīja jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[6] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 1998.gada 6.maija spriedumu noraidīja Tatjanas Slivenko sūdzību.

[7] Izskatījis Tatjanas Slivenko kasācijas sūdzību, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts ar 1998.gada 29.jūlija spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1998.gada 6.maija spriedumu atstāja negrozītu, savukārt kasācijas sūdzību noraidīja.

[8] 2004.gada 15.jūlijā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 354.panta pirmās daļas 2.punktu un 46.pantu, iesniedza Augstākās tiesas Senātā pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1998.gada 6.maija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem un lūdza nodot lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai, vienlaicīgi lūdzot arī atjaunot termiņu pieteikuma iesniegšanai un atzīt Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2003.gada 9.oktobra spriedumu lietā "Slivenko pret Latviju" par jaunatklātu apstākli šajā lietā. Pieteikumā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde norādīja tālāk minētos argumentus.

[8.1] Administratīvā procesa likuma 353.panta 6.punkts par jaunatklātu apstākli lietā atzīst Eiropas Cilvēktiesību tiesas vai citas starptautiskas vai pārnacionālas tiesas nolēmumu konkrētajā lietā, no kura izriet, ka administratīvais process ir jāuzsāk no jauna. 2003.gada 9.oktobrī Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielā Palāta (turpmāk – Cilvēktiesību tiesa) pasludināja spriedumu lietā "Slivenko pret Latviju". Cilvēktiesību tiesa konstatēja Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Cilvēktiesību konvencija) 8.panta pārkāpumu attiecībā uz Slivenko privāto dzīvi un mājokli. Šis Cilvēktiesību tiesas spriedums ir galīgs un ir nodots sprieduma izpildes uzraudzībai Eiropas Padomes Ministru Komitejai (turpmāk – Ministru Komiteja). Par veiktajiem pasākumiem Cilvēktiesību tiesas sprieduma izpildē Latvijas valstij ir jāsniedz informācija Ministru Komitejai. Tā kā Tatjanas un Karinas Slivenko advokāti pieprasīja viņām piešķirt arī tiesības pastāvīgi uzturēties Latvijā, tad ņemot vērā Latvijas valdības pozīciju un Eiropas Padomes Spriedumu izpildes

departamenta saņemtos komentārus, vislabākais risinājums statusa jautājuma risināšanā ir atjaunot tiesvedību Latvijas Augstākajā tiesā.

[8.2] Termina notecējums radies sakarā ar to, ka līdz 2004.gada februāra beigām notika konsultācijas ar ekspertiem par Latvijas pozīcijas izstrādi. Latvijas pozīcija 2004.gada 16.martā tika apstiprināta Ministru kabinetā. Taču no 2004.gada 5. līdz 6.aprīlim, izskatot to Ministru Komitejā, tika nolemts lūgt Eiropas Padomes Spriedumu izpildes departamentu sagatavot komentārus par izstrādāto Latvijas pozīciju. Šī departamenta komentāri tika saņemti 2004.gada 27.maijā. Tikai 2004.gada 6.jūlijā Ministru kabinets sēdē pilnvaroja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi iesniegt pieteikumu piekrtīgajā tiesā par Slivenko lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātajiem apstākļiem.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 353.panta 6.punktam par jaunatklātiem apstākļiem atzīstami: "Eiropas Cilvēktiesību tiesas (...) nolēmums šajā lietā, no kura izriet, ka administratīvais process ir jāuzsāk no jauna (...). Konkrētajā lietā ir 2003.gada 9.oktobra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums "Slivenko pret Latviju" (Ārlietu ministrijas tulkojums latviešu valodā publicēts "*Latvijas Vēstnesis*", 2003.gada 27.novembrī, Nr.167), tāpēc apsverams ir jautājums, vai no šī sprieduma izriet, ka administratīvais process lietā uzsākams no jauna.

[10] No minētā Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma" konstatējams, ka Latvijas iestādes un tiesas, pieņemot Tatjanai un Karinai Slivenko nelabvēlīgos lēmumus un spriedumus (tai skaitā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1998.gada 6.maija spriedumu, par kuru ir iesniegts lūgums to atcelt), nepareizi interpretējušas 1994.gada 30.aprīļa Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas savstarpējo līgumu "Par Krievijas Federācijas bruņoto spēku pilnīgas izvešanas no Latvijas Republikas teritorijas nosacījumiem, termiņiem, kārtību un tiesisko stāvokli izvešanas laikā" nosacījumus saistībā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – Cilvēktiesību konvencijas) 8.pantu, kas nosaka tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi.

Kā izriet no Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma" 118.punkta, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, taisot 1998.gada 6.maija spriedumu, nav ņēmusi vērā, ka izvešanas pamatojums uz virsnieku ģimenes locekļiem neattiecas tādā pašā mērā kā uz pašiem virsniekiem. Apgabaltiesa nebija izvērtējusi, vai Tatjana Slivenko ir radījusi konkrētus draudus nacionālajai drošībai vai sabiedriskajai kārtībai un vai viņai bija izveidojušās personiskas, sociālas un ekonomiskas saites ar Latviju (Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma

121. un 123.punkts). Tāpat Apgabaltiesa nebija izvērtējusi faktu, ka Tatjana Slivenko ieradās Latvijā kopā ar tēvu – pašreiz pensionētu padomju bruņoto spēku virsnieku, kam Latvija nebija jāatstāj (Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma 127. punkts).

Ņemot vērā minētos apstākļus, Administratīvo lietu departaments secina, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums ar tajā izteiktajiem secinājumiem uzskatāms par apstākli, no kura izriet, ka administratīvais process lietā uzsākams no jauna.

[11] Tomēr apsverams ir jautājums, vai konkrētajā gadījumā ir nepieciešams tiesas process, vai jautājumu var atrisināt, ierosinot administratīvo procesu no jauna iestādē. Administratīvā procesa likuma 88.panta trešā daļas pirmais teikums nosaka: "Iestādei ir pienākums uzsākt administratīvo procesu no jauna tajā pašā lietā tad, ja tas nepieciešams, lai izpildītu šajā lietā pieņemtu Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumu". Tātad likums ļauj attiecīgo jautājumu izlemt arī iestādei. Tiesas process parasti ir dārgāks un garāks, tādēļ tas nepieciešams tikai tad, ja no lietas būtības izriet, ka iepriekš pieņemtais nacionālās tiesas (šajā gadījumā – Rīgas apgabaltiesas) spriedums ietver kādu norādījumu (*res judicata*), kas neļauj iestādei pašai jautājumu izlemt. Rīgas apgabaltiesa ar attiecīgo spriedumu tikai noraidīja Tatjanas Slivenko sūdzību. Attiecīgais spriedums neietver *res judicata*, kas neļautu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei pašai pieņemt jaunu lēmumu attiecīgajā lietā.

[12] Tomēr Administratīvo lietu departaments ņem vērā apstākli, ka par attiecīgā Eiropas Cilvēktiesības tiesas sprieduma" izpildi ir lemts Eiropas Padomes Sprieduma izpildes departamentā un Ministru komitejā un ka Latvijas Republikas Ministru kabinets savā 2004.gada 6.jūlija lēmumā pilnvarojis Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi iesniegt pieteikumu par Slivenko lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. No šiem materiāliem izriet, ka labākais risinājums ir tiesvedības atjaunošana.

[13] Administratīvā procesa likuma 354.panta otrā daļa nosaka, ka pieteikumu var iesniegt triju mēnešu laikā no dienas, kad konstatēti apstākļi, kas ir par pamatu lietas jaunai izskatīšanai. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir lūgusi šo termiņu atjaunot. Administratīvo lietu departaments uzskata lūgumā minētos apstākļus [8.2] par attaisnojošiem.

[14] Administratīvā procesa likuma 354.panta trešā daļa nosaka, ka pieteikumu nevar iesniegt, ja kopš sprieduma vai lēmuma spēkā stāšanās pagājuši vairāk nekā trīs gadi. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka likumdevējs nav ņēmis vērā faktu, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesā lietas izskatīšana parasti ilgst vairāk nekā trīs gadus. Tādēļ, interpretējot šo normu pēc teleoloģiskās metodes,

proti, ka likumdevējs Eiropas Cilvēktiesības tiesas spriedumu uzskata par jaunatklātu apstākli, departaments secina, ka 354.panta trešā daļa nav piemērojama 353.panta 6.punktā paredzētajiem gadījumiem.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 353. un 357.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1998.gada 6.maija spriedumu lietā Nr.CA-1082/1998 un nodot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Par Zemes dienesta iekšējiem dokumentiem kā būtiskiem apstākļiem (Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkts)

Par būtiskiem apstākļiem Administratīvā procesa likuma 353.panta izpratnē nevar kalpot Zemes dienesta iekšējie dokumenti, jo tie nerada tiesiskās sekas attiecībā uz privātpersonu un šī iemesla dēļ uz minēto dokumentu pamata privātpersonai nerodas subjektīvās tiesības, kuras viņa varētu aizstāvēt tiesā.

Lieta Nr. SJA-9

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas pārstāvim E.Krašņam,

2004.gada 4.okobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Liliņas A. pieteikumu par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2001.gada 15.augusta sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem lietā, kas ierosināta pēc Liliņas A. pieteikuma par Valsts zemes dienesta amatpersonu prettiesisku rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] Liliņa A. 2000. gada 8. decembrī Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas vadītājam iesniegusi sūdzību par Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas Valkas rajona filiāles vadītāja V.Rogaļņa un zemes ierīkotājas B.Ķepītes rīcību.

[2] Liliņa A. 2001.gada 22.janvārī Valkas rajona tiesā iesniegusi pieteikumu par Valsts zemes dienesta amatpersonu V.Rogaļņa un B.Ķepītes prettiesisku rīcību. Pieteikumā lūgts izvērtēt minēto amatpersonu rīcību pagasta padomes lēmumu nepildīšanā, nelikumīgu lēmumu pieņemšanā, dokumentu tīšā viltošā un sodīt amatpersonas pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 53.¹panta. Pieteikumā norādīts, ka minēto Valsts zemes dienesta amatpersonu prettiesiskās rīcības rezultātā, nepildot Trikātas pagasta domes 1995.gada 30.maija, 1996.gada 29.novembra un 2000.gada 31.marta lēmumu, Trikātas zemes komisijas 1997.gada 5.marta atzinumu, Zemes robežu uzmērīšanas instrukciju", prettiesiski

pieņemot 2000.gada 14.februāra lēmumu, netiek ierādīta (..) zeme un ir apturēta zemes ierakstīšana zemesgrāmatā.

[3] Izskatījusi Lilijs A. pieteikumu par Valsts zemes dienesta amatpersonu prettiesisko rīcību, Valkas rajona tiesa ar 2001.gada 3.maija spriedumu atteica to apmierināt.

[4] Izskatījusi lietu pēc Lilijs A. apelācijas sūdzības, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2001.gada 15.augusta spriedumu to noraidīja.

Tiesa konstatēja, ka Lilijs A. pati ar saviem iebildumiem kavē robežu ierādīšanu dabā, jo viņa piekrīt Trikātas pagasta padomes lēmumiem par (..) zemes piešķiršanu, bet nepiekrīt Trikātas pagasta zemes plānā ieprojektētām robežām. Minētās robežas plānā iestrādātas ar Lilijs A. sākotnēju piekrišanu.

Tiesa spriedumā arī norādīja, ka ar Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 1999.gada 26.maija spriedumu ir atstāts negrozīts Vidzemes apgabaltiesas 1999.gada 4.marta spriedums civillietā – Lilijs A. pret Valsts Zemes dienesta Valkas rajona nodaļu par mantojamās zemes atgūšanu vecajās robežās.

Apgabaltiesa arī uzskatīja par nepamatotu apgalvojumu, ka minētās Valsts zemes dienesta amatpersonas nav Lilijs A. iepazīstinājušas ar Trikātas pagasta lēmumiem attiecībā uz (..) zemes piešķiršanu. Tiesa to pamatoja ar Zemes robežas uzmērīšanas instrukcijas 2.10.apakšpunktu, kas atļauj nepieaicināt klāt pie robežu noteikšanas pierobežniekus, kuru zemēm robežas ar aktu jau ir noteiktas. Lilijs A. dabā bija ierādīta platība, par kuru nebija strīda.

Līdz ar to apgabaltiesa atzina, ka minētie apsvērumi neliecina par to, ka minētās Valsts zemes dienesta amatpersonas prettiesiski un ļaunprātīgi nepilda pagasta padomes lēmumus.

[5] Izskatījusi Lilijs A. kasācijas sūdzību, Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta senatoru kolēģija ar 2001.gada 28.decembra rīcības sēdes lēmumu kasācijas tiesvedību lietā izbeidza.

[6] Lilijs A. 2004.gada 11.augustā vērsusies ar pieteikumu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, lūdzot atcelt Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2001.gada 15.augusta spriedumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Pieteikumā kā jaunatklāti apstākļi ir minētas ziņas, kuras uzrādītas zemes ierīkotājās B.Ķepītes 2000.gada 31.marta darba aprakstā, kā arī 1996.gada 15.februāra rīkojumā Nr.29. Minētajos dokumentos uzrādītās ziņas par jaunatklātajiem apstākļiem Lilijs A. ieguvusi Valmieras rajona tiesā, saņemot 2004.gada 13.maijā apliecinātas kopijas, tādējādi viņa esot ievērojusi Administratīvā procesa likuma 355.panta 1.punktu par pieteikuma iesniegšanas termiņu. Tāpat viņa esot ievērojusi Administratīvā procesa likuma 354.panta otrās un

trešās daļas nosacījumus. Turklāt pieteikumā Lilijs A. norāda, ka minēto dokumentu kopijās uzrādītās ziņas nebija zināmas Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijai 2001.gada 15.augustā, taču uz to brīdi šīs ziņas pastāvēja. Pieteikumā arī Lilijs A. norādījusi tālākminētos apsvērumu, kādēļ minēto dokumentu saturētās ziņas ir atzīstamas par jaunatklātiem apstākļiem.

[6.1] No B.Ķepītes 2000.gada 31.marta darba apraksta, kā arī 1996.gada 15.februāra rīkojuma Nr.29 Valsts zemes dienesta amatpersonai B.Ķepītei izrietēja pienākums formēt (..) zemes īpašumu un veikt visus pienākumus, kas ar to saistīts, to skaitā ievērot un īstenot Valsts zemes dienesta 2000.gada 4.septembra rīkojumu Nr.282 "Zemes vienību robežu uzmērīšanas instrukcija" (turpmāk – instrukcija). B.Ķepītes, kā arī V.Rogaļa, kuram kā Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas Pasūtījumu izpildes pārvaldes vadītājam un kā bijušam Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas vadītāja vietniekam jānes atbildība par B.Ķepītes prettiesisku rīcību, bezdarbība ir par iemeslu Lilijs A. zemes īpašuma nenoformēšanai reģistrācijai vēl uz šo brīdi.

[6.2] B.Ķepīte, būdama Valsts zemes dienesta kadastra daļas inspektore un zemes ierīkotāja, neveica instrukcijas 2.10.apakšpunktā norādīto funkciju.

[6.3] B.Ķepīte, pretēji 1996.gada 15.februāra rīkojumam Nr.29, neiepazīstināja Lilijs A. ar Trikātas pagasta zemes komisijas 1996.gada 31.oktobra lēmumā norādītām plāvu 7,7 hektāru apjomā robežām.

[6.4] B.Ķepīte neievēroja darba apraksta 5.1.8.apakšpunktu un likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 13.pantu, jo 1998.gada 12.martā, kad tika sastādīts nodošanas-pieņemšanas akts par nododamajiem dokumentiem pēc zemes komisijas darbības izbeigšanās, nesakārtoja un nenodeva Valsts zemes dienesta Valkas arhīvā (..) zemes īpašumu dokumentus.

[6.5] B.Ķepīte 1998.gada 12.martā bija arī Trikātas zemes komisijas locekle, kā arī atradās dokumentu nodošanas-pieņemšanas komisijas sastāvā.

[6.6] No Trikātas pagasta padomes priekšsēdētājas 2004.gada 27.maija vēstules Nr.191 redzams, ka B.Ķepīte sastādījusi nepabeigtu lietu sarakstu no 1991. līdz 1998.gadam. Šajā sarakstā ar Nr.5 ieregistrēta arī (..) zemes dokumentācija. Šāda rīcība ir nelikumīga, jo likums neparedzēja dokumentācijas aizturēšanu vēl pēc Trikātas zemes komisijas darbības beigām.

[6.7] B.Ķepīte kā Valsts zemes dienesta amatpersona nepildīja darba aprakstā noteiktos pienākumus, jo nepaziņoja 1996.gada 31.oktobra lēmumu, ar kuru Lilijs A. 7,7 hektāri zemes piešķirti pastāvīgā lietošanā, kā arī neierādīja robežas, nesastādīja aktu un

nepievienoja plānu. Tas ir radījis smagas sekas, proti, uz šo brīdi, 2004.gadu, vēl joprojām nav realizēta zemes reformas pirmā kārtā (..) zemes daļai 7,7 hektāru apmērā.

[7] Tiesas sēdē atbildētāja Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas pārstāvis, iebilstot iesniegtajam pieteikumam, norādīja, ka pieteikumā norādītie apstākļi nav uzskatāmi par jaunatklātiem pēc Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkta.

Lai gan pieteicēja ir lūgusi pieteikuma izskatīšanu pārcelt uz vēlāku laiku sakarā ar viņas piedalīšanos citā tiesas procesā, Administratīvo lietu departaments, noklausījies atbildētāja pārstāvja viedokli par šāda lūguma noraidīšanu, atzina par iespējamu izskatīt pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem bez pieteicējas piedalīšanās. Pieteikumā visai plaši izklāstīta argumentācija par nepieciešamību atcelt tiesas spriedumu, kas tiesai dod pilnīgu priekšstatu par pieteicējas pozīciju. Tādējādi, izlemjot pieteikumu pēc būtības, viņas piedalīšanās tiesas sēdē nav nepieciešama.

Administratīvo lietu departaments ņem vērā arī to, ka šā pieteikuma izskatīšana 2004.gada 21.septembra tiesas sēdē tika atlikta pēc pieteicēja pilnvarotās personas A.Akera lūguma sakarā ar nepieciešamību iepazīties ar lietas materiāliem. Kopš 2004.gada 21.septembra A.Akers nebija izteicis lūgumu ļaut viņam iepazīties ar lietas materiāliem. Pieteicējas pilnvarotā pārstāvja iesniegumā norādītais, ka viņš 2004.gada 4.oktobra tiesas sēdē nevarēs piedalīties sakarā ar komandējumu ārzemēs, ne ar kādiem pierādījumiem nav apstiprināts.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 357.pantam tiesa, izskatījusi pieteikumu, pārbauda, vai apstākļi, uz kuriem norāda pieteicējs, atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem saskaņā ar šā likuma 353.pantu.

Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkts, uz kuru savā pieteikumā atsaukusies Lilija A., nosaka, ka par jaunatklātiem apstākļiem atzīstami būtiski apstākļi, kas pastāvēja lietas izskatīšana laikā, bet nebija zināmi tiesai.

[9] Pieteikumam pievienotais rīkojums par B.Ķepītes amata pienākumiem, vienošanās par izmaiņām darba līguma nosacījumos, zemes ierīkotāja amata apraksts, ko pieteicēja pievienojusi kā jaunatklātus apstākļus, ir Zemes dienesta iekšējie dokumenti. Tie nerada tiesiskās sekas attiecībā uz pieteicēju. Šī iemesla dēļ uz minēto dokumentu pamata pieteicējai nerodas subjektīvās tiesības, kuras viņa varētu aizstāvēt tiesā. Tādējādi šie dokumenti nevar kalpot par būtiskiem apstākļiem Administratīvā procesa likuma 353.panta izpratnē.

[10] Pieteikumam pievienotā Vidzemes reģionālās nodaļas 2001.gada 20.marta vēstule Nr.1-11/222 bija atrodama lietas 1.sējuma 130.lpp. Tas nozīmē, ka tā bija zināma tiesai lietas izskatīšanas laikā. Tādējādi šī vēstule nav uzskatāma par jaunatklātu apstākli Administratīvā procesa likuma 353.panta izpratnē.

[11] Pieteikumam pievienotā Trikātas pagasta padomes 2004.gada 27.maija vēstule Nr.191 satur skaidrojumu par dokumentāciju un dokumentiem arhīvā uz 2004.gadu. Vēstule nesatur informāciju par lietas apstākļiem, kas pastāvēja lietas izskatīšanas laikā. Tādējādi šī vēstule nav uzskatāma par jaunatklātu apstākli Administratīvā procesa likuma 353.panta izpratnē.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 353. un 357.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a:

Lilijas A. pieteikumu par Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2001.gada 15.augusta sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem noraidīt.

12. Lēmumi par citiem administratīvā procesa jautājumiem

Par sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem (Administratīvā procesa likuma 353.panta 6.punkts)

Izskatot pieteikumu par sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, Administratīvā procesa likuma 353.panta 6.punkts piemērojams gadījumā, ja tieši konkrētajā lietā ir pieņemts Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmums, bet ne citā lietā attiecībā uz citu personu.

Lieta Nr. SJA-5

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties Eduarda I. pārstāvjiem O.Rebrovai un zvērinātam advokātam J.Vīksnam, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei Z.Vasilai,

2004.gada 7.decembrī tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Eduarda I. pārstāves O.Rebrovas pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2001.gada 5.jūnija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem lietā, kas ierosināta pēc Eduarda I. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] Eduards I. un J.S. 1995.gada 15.februārī Rīgas Vidzemes priekšpilsētas dzimtsarakstu nodaļā noslēguši laulību.

[2] Latvijas Republikas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Rīgas Vidzemes priekšpilsētas nodaļā sakarā ar laulības noslēgšanu Eduardam I. izdota termiņuzturēšanās atļauja līdz 1996.gada 31.maijam. 1996.gada 15.aprīlī Eduardam I. izsniegta uzturēšanās atļauja pagarināta līdz 2000.gada 15. aprīlim.

[3] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 1998.gada 16.septembra spriedumu laulība starp J.S. un Eduardu I. šķirta. Spriedums 1998.gada 7.oktobrī stājies spēkā.

[4] Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – PMLP) 1999.gada 14.oktobrī anulējusi Eduardam I. termiņuzturēšanās atļauju. Pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku

ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 38.panta 1.punktu, 48.⁵pantu, PMLP direktors izdevis 2000.gada 14.februārī Eduardam I. izbraukšanas rīkojumu Nr.4406 un pieņēmis lēmumu Nr.1694 par Eduarda I. piespiedu izraidīšanu no valsts. Izbraukšanas rīkojums Eduardam I. izsniegts 2000.gada 15.februārī.

[5] Eduards I. iesniedzis tiesā pieteikumu par PMLP amatpersonu prettiesisku rīcību, kurā lūdzis atcelt izbraukšanas rīkojumu un lēmumu par viņa piespiedu izraidīšanu no valsts, atjaunot viņa personas kodu, uzturēšanās atļauju un darba atļauju Latvijā.

[5.1] Eduards I. norādījis, ka ir pārsūdzējis Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 1998.gada 16.septembra spriedumu apelācijas kārtībā, viņa apelācijas sūdzība nav izskatīta. PMLP amatpersonas apgalvo, ka laulība ir šķirta, taču nenorāda likumīgo pamatu šim apgalvojumam.

[5.2] Sūdzības iesniedzējs uzskatījis, ka PMLP amatpersonas ar savu rīcību pārkāpj cilvēktiesību normas un ir pretrunā ar likuma "Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi", Latvijas Republikas Satversmes nosacījumiem, kuri garantē cilvēka dzīvības, drošības, cieņas, tiesību un īpašuma aizsardzību.

[6] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2000.gada 17.augusta spriedumu atteikts apmierināt Eduarda I. pieteikumu.

[7] Izskatot Eduarda I. pilnvarotā pārstāvja apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2001.gada 5.jūnija spriedumu Eduarda I. pieteikumu par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību atzinusi par nepamatotu un noraidījusi.

[7.1] Tiesa norādījusi, ka nav strīda par to, ka Eduards I. Latvijā uzturējies, pamatojoties uz termiņuzturēšanās atļauju, kuru viņš saņēmis sakarā ar laulības noslēgšanu ar Latvijas nepilsoni J.S. Tā kā ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 1998.gada 16.septembra spriedumu laulība starp Eduardu I. un J.S. tikusi šķirta un tiesas spriedums stājies likumīgā spēkā 1998.gada 7.oktobrī, tad, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 36.panta 12.punktu, uzturēšanās atļauja ir anulējama, jo noslēgtā laulība tika šķirta piecu gadu laikā no termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanas dienas.

[7.2] Tiesa atzinusi, ka PMLP priekšniekam bija pamats izdot Eduardam I. izbraukšanas rīkojumu likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 38.panta otrās daļas ietvaros.

[7.3] Tiesa uzskatījusi, ka Eduarda I. norāde uz Satversmē un likumā "Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi" norādīto cilvēktiesību pārkāpumiem nav pamatota, jo minētajos normatīvajos aktos norādītās tiesības ir personām, kuras likumīgi uzturas valstī.

Kopš termiņuzturēšanās atļaujas anulēšanas Eduards I. valstī uzturas nelikumīgi.

[8] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2001.gada 5.jūnija spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Eduarda I. pārstāvis. Ar Senāta 2001.gada 31.augusta rīcības sēdes lēmumu kasācijas tiesvedība lietā izbeigta.

[9] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 2004.gada 20.aprīlī saņemts Eduarda I. pilnvarotās personas O.Rebrovas pieteikums sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Pieteikuma iesniedzēja lūdz atcelt Latvijas PMLP 2000.gada 14.februāra lēmumu Nr.1694, izbraukšanas rīkojumu Nr.4406, uzdot PMLP atjaunot Eduardam I. personas kodu, izsniedzot vīzu iebraukšanai Latvijā.

Pieteikuma iesniedzēja kā jaunatklātu apstākli norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1998.gada 21.jūnija spriedumu lietā "Berrehabs pret Nīderlandi", kurš Eduardam I. nebija zināms, un lūdz to vērtēt Administratīvā procesa likuma izpratnē. Uzskata, ka, izskatot Eduarda I. lietu un vērtējot lietas apstākļus, ir vērts ņemt vērā augstāk minēto spriedumu. Norādīts, ka Eduards I. 1999.gada 6.oktobrī saņēma darba atļauju ar tiesībām nodarboties ar savu biznesu Latvijas Republikā līdz 2000.gada 15.aprīlim, ka laulība ar J.S. likumā paredzētajā kārtībā nav uzskatāma par šķirtu, ka dēls A.I. uzskatāms par "ģimenes locekli" abiem vecākiem, arī šķīrot laulību.

[10] Tiesas sēdē Eduarda I. pārstāvji uzturēja pieteikumu saskaņā ar tā motīviem, PMLP pārstāve pieteikumu neatzina un paskaidroja, ka pieteikumā norādītie apstākļi nav uzskatāmi par jaunatklātiem apstākļiem Administratīvā procesa likuma izpratnē.

Motīvu daļa

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 353.pantam par jaunatklātiem apstākļiem atzīstami:

būtiski lietas apstākļi, kas pastāvēja lietas izskatīšanas laikā, bet nebija zināmi tiesai;

ar spēkā stājušos tiesas spriedumu krimināllietā konstatētas apzināti nepatiesas liecinieku liecības, apzināti nepatiess eksperta atzinums, apzināti nepatiess tulkojums, viltoti rakstveida vai lietiskie pierādījumi, kuru dēļ taisīts pretiesisks vai nepamatots lēmums;

ar spēkā stājušos tiesas spriedumu krimināllietā konstatētas darbības, kuru dēļ taisīts pretiesisks spriedums vai lēmums;

tiesas sprieduma vai iestādes lēmuma atcelšana, kas bija par pamatu, lai tiesa šajā administratīvajā lietā taisītu attiecīgu spriedumu vai pieņemtu attiecīgu lēmumu;

lietas izspriešanā piemērotās tiesību normas atzīšana par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normai;

Eiropas Cilvēktiesību tiesas vai citas starptautiskas vai pārnacionālas tiesas nolēmums šajā lietā, no kura izriet, ka administratīvais process ir jāuzsāk no jauna. Šādā gadījumā tiesai, pieņemot lēmumu atsāktajā lietā, jābalstās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas vai citas starptautiskas vai pārnacionālas tiesas nolēmumā konstatētajiem faktiem un to juridisko vērtējumu.

Pieteikumā norādīts, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1998.gada 21.jūnija spriedums lietā "Berrehabs pret Nīderlandi" Eduardam I. nebija zināms un pieteicēja uzskatījusi, ka šis fakts ir jaunatklāts apstāklis, nenorādot uz kuru no Administratīvā procesa likuma 353.pantā minētajiem gadījumiem šis fakts būtu attiecināms. Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis norādīja, ka konkrētajā gadījumā būtu piemērojams Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.un 6.punkts.

[12] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pieteikumā norādītais apstāklis, ka Eduardam I. nebija zināms Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1998.gada 21.jūnija spriedums, nav uzskatāms par jaunatklātu apstākli Administratīvā procesa likuma 353.panta izpratnē.

Arī minētā panta 5.un 6.punktā noteiktie gadījumi nav attiecināmi uz konkrēto situāciju, jo lietā nav iegūti pierādījumi, ka lietas izspriešanā piemērotās tiesību normas būtu atzītas par neatbilstošām augstāka juridiska spēka normai, kas atbilstu Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punktam.

Savukārt šā panta 6.punkts būtu piemērojams gadījumā, ja **tiesi šajā lietā** būtu pieņemts Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmums, bet pieteikumā norādītais Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums ir pieņemts citā lietā attiecībā uz citu personu. Bez tam jāņem vērā, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums ir pieņemts jau 1998.gadā, bet Eduarda I. sūdzība Rīgas apgabaltiesā izskatīta 2001.gadā, tādējādi Eduardam I. vai viņa pārstāvjiem bija iespējas, izskatot lietu pēc būtības, atsaukties uz šajā spriedumā izteikto argumentāciju.

[13] Pārējie pieteikumā norādītie apstākļi, gan par izsniegto darba atļauju, gan par dēlu, gan par to, ka Eduards I. uzskata, ka laulība likumā noteiktajā kārtībā nav šķirta, jau pastāvēja lietas izskatīšanas laikā, tiesai tie bija zināmi un spriedumā šie argumenti ir tikuši vērtēti. Bez tam jāņem vērā, ka, izskatot pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, Eduarda I. pārstāvis tiesas sēdē paskaidroja, ka Eduarda I. dēls A. dzīvo pie tēva, kur arī apmeklē skolu.

[14] Pastāvot iepriekš minētajiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pieteikums par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2001.gada 5.jūnija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem ir noraidāms.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 357.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Eduarda I. pārstāves pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2001.gada 5.jūnija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem noraidīt.

Par jaunatklātiem apstākļiem (Administratīvā procesa likuma 353.pants)

Lietas apstākļiem, lai tos atzītu par būtiskiem (jaunatklātiem) apstākļiem, jāattiecas uz pieteikuma pamatu un prasījumu, kā arī tiem jābūt tādiem, kuriem, iztiesājot lietu no jauna, var būt būtiska nozīme lietas izspriešanā.

Lieta Nr. SJA-10

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,

piedaloties Balvu virsmežniecības pārstāvim I.Elksnītim,

2004.gada 23.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Tatjanas S. pieteikumu par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 29.septembra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem lietā, kas ierosināta par Balvu virsmežniecības virsmežziņa 2002.gada 24.decembra lēmuma atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2000.gada 5.oktobrī N.G. pilnvaroja Tatjanu S. (turpmāk – pieteicēja) veikt meža izstrādi viņam piederošajā nekustamajā īpašumā Balvu rajona Vīksnas pagastā ar nosaukumu (..), kā arī saņemt ciršanas apliecinājumus un brīvi rīkoties ar šo īpašumu.

[2] 2002.gada 2.maijā Balvu virsmežniecībā sastādīts protokols Nr.6/6302/86 par meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu pārkāpumu – augošu koku patvaļīgu ciršanu Balvu rajona Vīksnas pagasta saimniecības (..) 1.kvartāla 2.nogabalā, sakarā ar kuru ir ierosināta krimināllieta pēc Krimināllikuma 109.panta.

[3] 2002.gada 16.decembrī Balvu rajona policijas pārvalde izbeigusi krimināllietu nozieguma sastāva trūkuma dēļ, jo patvaļīga koku ciršana veikta īpašumā esošajā mežā un mežam nodarītais kaitējums Ls 410,22 nav atzīstams par būtisku.

[4] Ar 2002.gada 24.decembra lēmumu Nr.35/98 Balvu virsmežniecības virsmežzinis saskaņā ar Administratīvo pārkāpumu kodeksa 67.panta otro daļu par augošu koku patvaļīgas ciršanas organizēšanu Tatjanai S. uzlicis naudas sodu Ls 50.

[5] Par minēto lēmumu Tatjana S. 2003.gada 10.martā Balvu rajona tiesā iesniedza sūdzību, kurā lūdza lēmumu atcelt un tiesvedību lietā izbeigt, vienlaicīgi lūdzot atjaunot nokavēto procesuālo termiņu sūdzības iesniegšanai.

Pieteicēja norādījusi, ka pārkāpts likumā noteiktais divu mēnešu termiņš no pārkāpuma izdarīšanas brīža, kurā varēja uzlikt administratīvo sodu, līdz ar to izbeidzama tiesvedība administratīvā pārkāpuma lietā. Tāpat pieteicēja sūdzībā norādījusi, ka nelikumīgu koku ciršanu 2002.gada janvārī – februārī saimniecības (...) 1.kvartāla 2.nogabalā viņa nav veikusi vai organizējusi, bet gan tēva uzdevumā 2001.gada decembrī organizējusi likumīgu cirti uz izdotā ciršanas apliecinājuma pamata. Pieteicēja uzskata, ka pārkāptas viņas tiesības uz advokāta palīdzības saņemšanu, jo viņai nav savlaicīgi paziņots par administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas laiku un vietu.

Balvu rajona tiesa 2003.gada 10.aprīlī noraidīja pieteicējas sūdzību.

[6] Izskatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar Tatjanas S. apelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 29.septembra spriedumu Tatjanas S. pieteikumu noraidīja. Apgabaltiesa atzinusi, ka Tatjana S. ir vainīga administratīvā pārkāpuma izdarīšanā, sakarā ar ko administratīvais sods viņai uzlikts pamatoti.

Apgabaltiesa arī atzinusi, ka Civilprocesa kodeksa normas neparedz tiesas tiesības atjaunot nokavēto termiņu sūdzības iesniegšanai administratīvo pārkāpumu lietās un termiņa nokavējums ir patstāvīgs pamats sūdzības noraidīšanai.

[7] 2003.gada 3.novembrī Tatjana S., pamatojoties uz Civilprocesa likuma 479. un 482.pantu, iesniegusi pieteikumu par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 29.septembra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Administratīvo lietu departaments ar 2004.gada 27.aprīļa lēmumu šo Tatjanas S. pieteikumu noraidījis, atzīstot, ka pieteikumā norādītie apstākļi nav atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem.

[8] Administratīvo lietu departaments 2004.gada 18.oktobrī saņēmis vēl vienu Tatjanas S. pieteikumu par lietas izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Pieteikums iesniegts saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 353. un 357.pantu.

Pieteikumā minēts, ka apgabaltiesai, 2003.gada 29.septembrī izskatot lietu, nebija zināms, ka Balvu rajona prokuratūras virsprokure ar 2004.gada 15.jūnija lēmumu atcēla Balvu rajona Policijas pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes priekšnieka vietnieka 2004.gada 22.marta lēmumu par krimināllietas Nr.1110015702 izbeigšanu un nosūtīja krimināllietu papildizmeklēšanai. 2004.gada

18.augustā Balvu rajona Policijas pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes priekšnieka vietnieks atkārtoti pieņēma lēmumu minēto krimināllietu izbeigt.

Tatjana S. uzskata, ka visi minētie lēmumi lietas izskatīšanas laikā nebija zināmi ne viņai, ne apgabaltiesai. Tā kā atbilstoši Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.pantam izbeigušies termiņi viņas administratīvai sodīšanai, Tatjana S. uzskata, ka apgabaltiesas 2003.gada 29.septembra spriedums atceļams.

[9] Tatjana S. uz tiesas sēdi nav ieradusies. Tā kā pieteicējai par tiesas sēdes laiku un vietu ir bijis paziņots un nav saņemts viņas iesniegums par pieteikuma izskatīšanas atlikšanu, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu pieteikumu izskatīt bez Tatjanas S. klātbūtnes.

Balvu virsmežniecības pārstāvis pieteikumu neatzina.

Motīvu daļa

[10] Administratīvā procesa likuma 357.panta pirmā daļa noteic, ka tiesa, izskatījusi pieteikumu, pārbauda, vai apstākļi, uz kuriem norāda pieteicējs, atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem saskaņā ar šā likuma 353.pantu. Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 353.pantam par jaunatklātiem apstākļiem, citastarp, uzskatāmi **būtiski lietas apstākļi, kas pastāvēja lietas izskatīšanas laikā**, bet nebija zināmi tiesai.

No minētās tiesību normas izriet, ka lietas apstākļiem, lai tos atzītu par būtiskiem un lai būtu pamats sprieduma atcelšanai, jāattiecas uz pieteikuma pamatu un prasījumu, kā arī tiem jābūt tādiem, kuriem, iztiesājot lietu no jauna, var būt būtiska nozīme lietas izspriešanā.

[11] Administratīvo lietu departaments piekrīt Tatjanai S., ka apgabaltiesai, izskatot lietu 2003.gada 29.septembrī tiešām nebija zināms par pieteikumā norādītajiem **lēmumiem** (sk. šā sprieduma [8] punktu), jo tie pieņemti pēc lietas izskatīšanas apgabaltiesā.

Taču Tatjanas S. pieteikumā minētie lēmumi paši par sevi nav uzskatāmi par jaunatklātiem apstākļiem.

Bez tam ne 2004.gada 22.marta un 18.augusta lēmums par krimināllietas izbeigšanu, ne arī virsprokurores 2004.gada 15.jūnija lēmums par 2004.gada 22.marta lēmuma atcelšanu neietver ziņas par būtiskiem lietas apstākļiem, kas pastāvējuši lietas izskatīšanas laikā un kam varētu būt būtiska nozīme, lietu izspriežot no jauna.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētie lēmumi saturiski, kā arī pēc savām tiesiskajām sekām ir līdzīgi iepriekš pieņemtajiem lēmumiem krimināllietā, kas jau tika izvērtēti apgabaltiesas 2003.gada 29.septembra spriedumā, kā arī Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 27.aprīļa lēmumā lietā

Nr.SJA-3. Visi Tatjanas S. pieteikumā minētie lēmumi saistīti ar 2001.gada beigās viņas veiktajām darbībām, kad tika organizēta mežizstrāde Balvu mežniecībā Vīksnas pagastā, saimniecībā (...). Apgabaltiesas 2003.gada 29.septembra spriedums attiecas tieši uz šo darbību izvērtējumu.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Tatjanas S. pieteikumā norādītie apstākļi nav uzskatāmi par jaunatklātiem.

[12] Administratīvā procesa likuma 357.panta trešā daļa noteic: "Ja tiesa atzīst, ka pieteikumā norādītie apstākļi nav uzskatāmi par jaunatklātiem, tā pieteikumu noraida".

Tā kā Tatjanas S. pieteikums par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 29.septembra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem neatbilst Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punktā minētajiem noteikumiem, tas ir noraidāms.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 353. un 357.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Tatjanas S. pieteikumu par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 29.septembra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību (Civilprocesa likuma 425.panta otrās daļas 1.punkts)

Lemjot, vai persona ir pilnvarota juridiskas personas vārdā pārsūdzēt tiesas spriedumu, tiesnesis nedrīkst vadīties vienīgi no Uzņēmumu reģistra informatīvās datu bāzes izdrukas.

Lieta Nr. SKA-34

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Schenker" pārstāvim U.Papānam un Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim N.Čižikam,

2004.gada 24.februārī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Schenker" blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2003.gada 29.decembra lēmumu lietā, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Schenker" pieteikuma par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 22.decembrī Rīgas apgabaltiesai nosūtīta sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Schenker" (turpmāk – SIA "Schenker") apelācijas sūdzība par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2003.gada 14.novembra spriedumu, ar kuru noraidīta SIA "Schenker" sūdzība par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā.

[2] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesnese, izskatot apelācijas sūdzību, konstatējusi, ka apelācijas sūdzību SIA "Schenker" vārdā iesniedzis A.Tauriņš, norādot, ka ir SIA "Schenker" izpilddirektors. Atsaucoties uz Civilprocesa likuma 83.panta 2.punktu un 85.panta otro daļu, tiesnese norādījusi, ka lietas materiālos neatrodas dokumenti, kas apliecinātu A.Tauriņa paraksta tiesības un tiesības bez īpaša pilnvarojuma pārstāvēt juridisko personu, kā arī pārsūdzēt tiesas spriedumu. Tādējādi saskaņā ar Civilprocesa likuma 425.panta otrās daļas 1.punktu, tiesnese atteikusies ierosināt apelācijas tiesvedību civillietā SIA "Schenker"

sūdzībā par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes lēmumu.

[3] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2003.gada 29.decembra lēmumu SIA "Schenker" direktors A.Tauriņš iesniedzis blakus sūdzību.

Viņš norādījis, ka pirmās instances tiesa viņa paraksta tiesības ir pārbaudījusi, jo, iesniedzot gan sākotnējo, gan apelācijas sūdzību, viņš tiesai ir uzrādījis sev izdoto pilnvaru. Tomēr neviens no tiesas darbiniekiem nav pieprasījis šīs pilnvaras kopiju pievienot lietas materiāliem. Ja pirmās instances tiesa, izskatot lietu, nebūtu pārbaudījusi viņa paraksta tiesības, tai būtu jāatstāj apelācijas sūdzība bez virzības, nosakot termiņu attiecīgu dokumentu iesniegšanai. Tā kā pirmās instances tiesā šis jautājums netika risināts, tiesnesei lieta bija jānosūta atpakaļ pirmās instances tiesai saskaņā ar Civilprocesa likuma 425.panta otrās daļas 2.punktu, nevis jāatsaka ierosināt apelācijas tiesvedību.

Blakus sūdzībai ATauriņš pievienojis viņam izsniegtās pilnvaras notariāli apliecinātu norakstu.

Tādējādi A.Tauriņš uzskata, ka tiesnese nepamatoti pieņēmusi lēmumu atteikt ierosināt apelācijas tiesvedību, un lūdz šo lēmumu atcelt, kā arī nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[4] Tiesas sēdē SIA "Schenker" pārstāvis U.Papāns uzturēja blakus sūdzību, atsaucoties uz iepriekš norādītajiem argumentiem. Savukārt Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvis N.Čižiks izteica viedokli, ka tiesneses lēmums ir pamatots.

Motīvu daļa

[5] Civilprocesa likuma 425.panta otrās daļas 1.punkts atļauj tiesnesim atteikties ierosināt apelācijas tiesvedību, ja apelācijas sūdzību iesniegusi persona, kas nav pilnvarota pārsūdzēt tiesas spriedumu.

No tiesneses 2003.gada 29.decembra lēmuma secināms, ka viņa, atsakot ierosināt apelācijas tiesvedību, vadījies no tā, ka lietas materiālos neatrodas attiecīgi dokumenti, kas apliecina A.Tauriņa pilnvaras pārstāvēt SIA "Schenker", kā arī ņēmusi vērā Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra informatīvās datu bāzes 2003.gada 29.decembra izdruku. Šajā izdrukā, ailē "Pārstāvības/paraksta tiesības" norādīts, ka SIA "Schenker" direktora vietniekam A.Tauriņam šādu tiesību nav.

[6] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētie fakti ir nepietiekoši, lai atzītu, ka A.Tauriņš nav pilnvarots pārsūdzēt tiesas spriedumu. Pirmkārt, Uzņēmumu reģistra informatīvās datu bāzes izdruka nav atzīstama par oficiālu ziņu avotu.

Otrkārt, A.Tauriņš ir SIA "Schenker" amatpersona un SIA "Schenker" direktors K.R.Peltonens jau 2001.gada 17.janvārī pilnvarojis viņu aizstāvēt un pārstāvēt sabiedrības tiesības, likumiskās un līgumiskās

intereses, kārtot visas lietas un jautājumus, kas saistīti ar sabiedrības uzņēmējdarbību, arī pārstāvēt sabiedrības intereses valsts, pašvaldību un administratīvajās iestādēs. Apelācijas sūdzība iesniegta lietā par administratīvā soda atcelšanu, kas uzlikts SIA "Schenker" saistībā ar veikto uzņēmējdarbību.

Bez tam no lietas materiāliem redzams, ka A.Tauriņš kā SIA "Schenker" pārstāvis piedalījies administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanā (15.lpp.), kā arī SIA "Schenker" vārdā noslēdzis līgumu ar Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muižu (85.–88.lpp.). Arī pirmās instances tiesā, gan ierosinot lietu pēc SIA "Schenker" sūdzības, gan lietas izskatīšanas gaitā nav radušās šaubas par A.Tauriņa kā SIA "Schenker" pārstāvja tiesībām.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 82.panta otro daļu juridisko personu lietas tiesā ved to amatpersonas kas darbojas likumā, statūtos vai nolikumā piešķirto pilnvaru ietvaros, vai arī citi juridisko personu pilnvaroti pārstāvji. Savukārt šā likuma 85.panta otrajā daļā noteikts, ka "juridiskas personas pārstāvību noformē ar rakstveida pilnvaru vai dokumentiem, kas apliecina amatpersonas tiesības bez īpaša pilnvarojuma pārstāvēt juridisko personu".

[7] Kaut arī pilnvaru par visu Civilprocesa likuma 86.pantā norādīto darbību izpildi sabiedrības vārdā izpilddirektoram A.Tauriņam SIA "Schenker" direktors K.R.Peltonens iesniedzis tikai 2004.gada 4.februārī, arī šis fakts vērtējams kopsakarā ar šā lēmuma 6.punktā minētajiem apstākļiem, lai izlemtu, vai A.Tauriņš ir bijis pilnvarots iesniegt apelācijas sūdzību.

[8] Tādējādi, atsakot ierosināt apelācijas tiesvedību saskaņā ar Civilprocesa likuma 425.panta otrās daļas 1.punktu, tiesnese minēto tiesību normu nepamatoti tulkojusi paplašināti. Proti, atsakot ierosināt apelācijas tiesvedību arī tad, ja apelācijas sūdzības iesniedzējs nav iesniedzis attiecīgus dokumentus, kas apliecina viņa pilnvaras. Šāda rakstura trūkumu, ja rodas pamatotas šaubas par personas tiesībām pārsūdzēt spriedumu, ir iespējams novērst apelācijas tiesas sēdē, izskatot lietu pēc būtības, nepieciešamības gadījumā piemērojot Civilprocesa likuma 425.panta trešo daļu (līdz 2004.gada 1.februārim) vai šobrīd – Administratīvā procesa likuma 301.panta trešo daļu.

Nolēmuma daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2003.gada 29.decembra lēmumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību pēc SIA "Schenker" apelācijas sūdzības, un nosūtīt lietu Administratīvajai apgabaltiesai Administratīvā procesa likuma 301.pantā noteikto procesuālo darbību izpildei.

Par apelācijas instances tiesas pienākumu atcelt pirmās instances tiesas spriedumu un lietas nosūtīšanu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai, kā arī par Augstākās tiesas Senāta kompetenci izskatīt blakus sūdzību (Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 2.punkts, Administratīvā procesa likuma 323.pants)

Ja apelācijas instances tiesā tiek konstatēts, ka pārkāptas normas, kas nosaka pienākumu paziņot lietas dalībniekiem par tiesas sēdes vietu un laiku, tiesas pienākums ir atcelt spriedumu un nosūtīt to jaunai izskatīšanai. Šādā gadījumā apelācijas instances tiesai nav jāskata lieta pēc būtības.

Izskatot blakus sūdzību, Augstākās tiesas Senāta kompetencē pēc būtības ir izlemt jautājumu par pārsūdzēto apelācijas instances tiesas lēmumu. Tā kompetencē nav izlemt pašu lietu, ar kuru saistīta blakus sūdzība.

Lieta Nr. SKA-37

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Liepājas domes pārstāvim J.Jirgenam,

2004.gada 16.martā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Allas B. pieteikuma par Liepājas pilsētas domes administratīvās komisijas 2003.gada 28.jūlija lēmuma Nr.1006 atcelšanu, sakarā ar pieteicējas blakus sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.janvāra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Alla B. iesniegusi Kurzemes apgabaltiesā apelācijas sūdzību par Liepājas tiesas 2003.gada 12.novembra spriedumu, ar kuru noraidīta viņas sūdzība par Liepājas pilsētas domes administratīvās komisijas 2003.gada 28.jūlija lēmumu Nr.1006.

[2] Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa), izskatot apelācijas sūdzību, konstatējusi, ka Liepājas tiesa pieteicējai par tiesas sēdi nav pienācīgi paziņojusi un lietu izskatījusi bez pieteicējas piedalīšanās tiesas sēdē. Apgabaltiesa konstatējusi, ka lietā esošajā uzziņas lapā ir tikai norāde par to, ka

pieteicējai izsūtīta pavēste, bet lietā neatrodas pierādījumi tam, ka tiesas pavēste būtu nosūtīta atbilstoši Civilprocesa likuma 56.panta pirmajai daļai.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 2.punktu apgabaltiesa ar 2004.gada 29.janvāra lēmumu atcēlusi Liepājas tiesas 2003.gada 12.novembra spriedumu un nosūtījusi lietu jaunai izskatīšanai.

[3] Par apgabaltiesas 2004.gada 29.janvāra lēmumu pieteicēja iesniegusi blakus sūdzību.

[3.1] Viņa norādījusi, ka apgabaltiesai iesniegtā sūdzība bijusi par Liepājas tiesas tiesnesi, kura nav ievērojusi normatīvajos aktos noteikto tiesvedības kārtību administratīvo pārkāpumu lietās, Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantu, nav ņēmusi vērā pieteicējas sūdzībā izklāstītos argumentus, kā arī pieņēmusi lēmumu pēc dokumentiem, kurus pieteicēja nav redzējusi un parakstījusi. Pieteicēja uzskata, ka apgabaltiesas tiesneši apzināti nav izskatījuši pieteicējas lūgumu par Liepājas tiesas tiesneses nelikumīgajām darbībām un tādējādi pārkāpuši Latvijas Republikas Satversmes 83., 95. un 104.pantu.

[3.2] Pieteicēja uzskata, ka apgabaltiesai nebija tiesību nosūtīt lietu izskatīšanai atpakaļ Liepājas tiesai, kura jau bija atzinusi viņas vainu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 176.pantu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteicēja lūdz atcelt Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.janvāra lēmumu un izbeigt tiesvedību administratīvajā lietā.

[4] Tiesas sēdē Liepājas domes pārstāvis J.Jirgens puda viedokli, ka apgabaltiesas lēmums atstājams negrozīts.

Motīvu daļa

[5] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības, nenosūtot to jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai, izņemot šā likuma 427.pantā norādītos gadījumus. Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka tiesa neatkarīgi no apelācijas sūdzības motīviem ar lēmumu atceļ pirmās instances tiesas spriedumu un nosūta lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā, ja tiek konstatēts, ka tiesa lietu izskatījusi, pārkāpjot procesuālo tiesību normas, kas nosaka pienākumu paziņot lietas dalībniekiem par tiesas sēdes laiku un vietu.

No pieteicējas iesniegtās apelācijas sūdzības redzams, ka viņa ir pārsūdzējusi pirmās instances tiesas spriedumu pēc būtības, kā arī norādījusi uz to, ka viņai nav pienācīgi paziņots par tiesas sēdes vietu un laiku.

Tādējādi, konstatējot Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 2.punktā minētos pārkāpumus, apgabaltiesai bija jāatceļ tiesas spriedums un lieta jānosūta jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā. Šādā gadījumā apgabaltiesai nebija lieta jāizskata pēc būtības, kā arī nebija jāizvērtē citi sūdzībā minētie motīvi. Tādējādi apgabaltiesas lēmums ir tiesisks un tas atstājams negrozīts.

[6] Blakus sūdzībā pieteicēja lūdz arī tiesu izbeigt tiesvedību administratīvajā lietā. Taču no blakus sūdzības saprotams, ka pieteicēja vēlas, lai tiesa izbeigtu administratīvā pārkāpuma lietu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 2.panta pirmo daļu, administratīvajā procesā ar 2004.gada 1.februāri piemērojams Administratīvā procesa likums (turpmāk – APL). Senāta kompetenci, izskatot blakus sūdzību, nosaka APL 323.pants. Šā panta 3.punktā paredzētās Senāta tiesības izlemt jautājumu pēc būtības attiecas tikai uz pārsūdzētajā lēmumā izlemtā jautājuma izskatīšanu pēc būtības. Taču šī tiesību norma neparedz Senāta tiesības izspriest pēc būtības pašu administratīvo lietu, piemēram, arī izbeigt administratīvā pārkāpuma lietu.

Savukārt tiesvedības izbeigšanas pamatus administratīvajā lietā nosaka APL 282.pants. Taču ne blakus sūdzībā, ne lietas materiālos nav minēti šajā tiesību normā norādītie apstākļi, kuriem pastāvēt iespējama tiesvedības izbeigšana administratīvajā lietā.

Nolēmuma daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.janvāra lēmumu atstāt negrozītu, bet Allas B. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par kasācijas instances tiesas kompetenci (Administratīvā procesa likuma 325.pants)

Pierādījumu pārbaude pēc būtības neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē, kuras robežas nosaka Administratīvā procesa likuma 325.pants.

Ja tiesa pieteikumu noraidījusi, balstoties uz pierādījumu novērtējumu, kas atspoguļots spriedumā, un ja no kasācijas sūdzības iesniedzēja skaidrojuma kasācijas sūdzībā izriet, ka viņš nepiekrīt secinājumiem, kuras attiecībā uz lietas faktiskajiem apstākļiem izdarījusi apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz lietā esošajiem pierādījumiem, tad senatoru kolēģija atsakās ierosināt kasācijas tiesvedību.

Lieta Nr. SKA-45

Senāta Rīcības Sēdes L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

Priekšsēdētāja senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,
senatore	I.Skultāne

2004.gada 15.aprīlī rīcības sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Alda Z. pieteikuma par Liepājas pilsētas un rajona policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas 2003.gada 4.maija lēmuma Nr.280661 atcelšanu, sakarā ar Alda Z. kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.janvāra spriedumu.

Senatoru kolēģija

k o n s t a t ē j a

Ar Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.janvāra spriedumu noraidīta Alda Z. sūdzība un atstāts negrozīts Liepājas pilsētas un rajona policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas 2003.gada 4.maija lēmums Nr.280661, ar kuru Aldis Z. sodīts saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 124.panta trešo daļu un 125.panta pirmo daļu ar naudas sodu 300 latu apmērā, atņemot transportlīdzekļu vadīšanas tiesības uz 24 mēnešiem, un lēmumu par transportlīdzekļa vadītāja nosūtīšanu uz pirmstermiņa veselības pārbaudi.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa pārkāpusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 240., 243., 244.pantu un Civilprocesa likuma 238.panta pirmās daļas 1.punktu, 92., 93.,

95.pantu, 97.panta trešo daļu un 190.pantu. Tādēļ Aldis Z. lūdz atcelt Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.janvāra spriedumu.

Izskatījusi kasācijas sūdzību rīcības sēdē, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzības ierosināšana atsakāma.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 325.pantu kasācijas kārtībā var pārsūdzēt apelācijas instances tiesas spriedumu, ja tiesa pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normu (tas ir, nav piemērojusi to tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot; piemērojusi to tiesību normu, kuru nevajadzēja piemērot vai nepareizi interpretējusi tiesību normu) vai, izskatot lietu, pārsniegusi savas kompetences robežas. Savukārt šā likuma 328.pants noteic, ka kasācijas sūdzībā jānorāda, kādu materiālo vai procesuālo tiesību normu tiesa pārkāpusi un kā izpaužas šis pārkāpums.

Kasācijas sūdzībā norādītais Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 240.pants nosaka vienlīdzības principa ievērošanu administratīvo pārkāpumu lietas izskatīšanā. Pieteicējs nav sniedzis argumentus, kādā veidā šī norma tikusi pārkāpta, nav norādīts, kādā veidā un, salīdzinot ar kādu citu personu, pieteicējs ir ticis diskriminēts vai nostādīts nevienlīdzīgā stāvoklī.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 243. un 244.pants reglamentē pierādījuma jēdzienu un pierādījumu novērtēšanu administratīvā pārkāpuma lietā, savukārt Civilprocesa likuma 92., 93., 94., 95. un 97.pants – pierādījumu jēdzienu, pierādīšanas pienākumu, pierādījumu attiecināmību un pieļaujamību, kā arī pierādījumu novērtēšanu civilprocesā. No pieteicēja skaidrojuma izriet, ka viņš nepiekrīt secinājumiem, kurus attiecībā uz lietas faktiskajiem apstākļiem izdarījusi apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz lietā esošajiem pierādījumiem. Pieteicējs uzskata, ka no esošajiem pierādījumiem nevarēja izdarīt secinājumu, ka avārijas brīdī pie stūres bijis tieši Aldis Z. Senatoru kolēģija uzskata, ka uz pierādījumu pamata izdarīto secinājumu pārbaude var tikt izdarīta, tikai pārbaudot pierādījumus pēc būtības. Pierādījumu pārbaude pēc būtības neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē, kuras robežas nosaka Administratīvā procesa likuma 325.pants. No lietas materiāliem redzams, ka tiesa sūdzību noraidījusi, balstoties uz pierādījumu novērtējumu, kas atspoguļots spriedumā.

Pieteicēja norādītais Civilprocesa likuma 238.pants reglamentē ģimenes tiesisko strīdu jautājumu izšķiršanu civilprocesa kārtībā, un uz šo lietu vispār neattiecas.

Tādējādi kasācijas sūdzība neatbilst Administratīvā procesa likuma 325.–328.panta prasībām.

Iesniedzot kasācijas sūdzību, Aldis Z. ir samaksājis drošības naudu 50 latu apmērā. Kasācijas sūdzība ir iesniegta un nosūtīta izskatīšanai Senāta Administratīvo lietu departamentam pēc 2004.gada 1.februāra, kad stājās spēkā Administratīvā procesa likums. Tā kā Administratīvā procesa likuma 124.panta trešā daļa nosaka, ka par kasācijas sūdzību valsts nodeva nav jāmaksā, tad samaksātā drošības nauda ir atmaksājama Aldim Z.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 338.pantu senatoru kolēģija

n o l ē m a :

atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Alda Z. kasācijas sūdzības par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.janvāra spriedumu.

Atmaksāt Aldim Z. viņa iemaksāto drošības naudu Ls 50.

Par termiņu sūdzības (pieteikuma) iesniegšanai tiesā (Latvijas civilprocesa kodeksa 239.³panta pirmā daļa)

Normatīvie akti, paredzot personai tiesības ar sūdzību (pieteikumu) vērsties tiesā, nosaka arī termiņu šādas sūdzības (pieteikuma) iesniegšanai. Tādējādi tie nepieļauj personas vilcināšanos savu tiesību izmantošanā. Taču tiesa var atjaunot nokavēto termiņu, ja tiek konstatēti īpaši attaisnojoši nokavēšanas iemesli.

Lieta Nr. SKA-81

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja	senatore	E.Vernuša,
senatore		I. Skultāne,
senatore		V. Eilande,

piedaloties sūdzības iesniedzējam Vladimiram M.,

2004.gada 29.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Vladimira M. sūdzības par Latvijas Republikas Valsts meža dienesta un Valsts policijas amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Vladimira M. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Kopš 1981.gada Vladimirs M. ir Latvijas Mednieku biedrības biedrs. Viņam bijusi iesniegta mednieka apliecība un iegādātas divas medību bises – 12.kalibra IŽ-54 Nr.4381 un 16.kalibra TOZ-63 Nr.41979.

2000.gada aprīlī Vladimiram M. tika atteikta minēto medību ieroču kārtējā pārreģistrācija, jo viņam nebija jaunās mednieka apliecības.

2000.gada 10.aprīlī Vladimirs M. Latvijas Republikas Zemkopības ministrijā iesniedza iesniegumu, kurā lūdza izsniegt viņam jauno mednieka apliecību. Ministrijas valsts sekretāra vietnieks meža jautājumos 2000.gada 13.aprīlī sniedza atbildi, ka, ņemot vērā tobrīd pastāvošos apstākļus, Latvijas Republikas Valsts meža dienests (turpmāk – VMD) nav tiesīgs izsniegt jaunu mednieka apliecību bez zināšanu un praktisko iemaņu pārbaudes, proti, Vladimiram M. jaunās mednieka apliecības saņemšanai jākāro mednieka eksāmens.

2000.gada 27.aprīlī Vladimiram M. piederošie medību ieroči tika nodoti Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Atļauju sistēmas nodaļai sakarā ar medību ieroča atļaujas termiņa izbeigšanos.

2000.gada 12.maijā Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Valsts policija (turpmāk – policija) sniedza atbildi uz atkārtotu Vladimira M. iesniegumu. Policija paskaidrojusi, ka, lai Vladimirs M. iegūtu derīgu mednieka apliecību, viņam atkārtoti jānokārto eksāmeni. Šādā kārtībā iegūstot mednieka apliecību, Vladimirs M. būs tiesīgs risināt arī jautājumu par viņam piederošo divu ieroču atgūšanu un jaunas ieroču lietošanas atļaujas izsniegšanu.

[2] Par šādu VMD un policijas rīcību Vladimirs M. 2002.gada 12.martā iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, lūdzot uzdot ieinteresētajām amatpersonām izsniegt viņam jaunu, derīgu mednieka apliecību un atdot bisi. Viņš norādīja, ka nav zinājis, ka visas izsniegtās mednieku apliecības līdz 1998.gada 30.martam bija jānomaina ar jaunā parauga apliecībām. Vladimirs M. arī lūdzis VMD atbrīvot viņu no atkārtota mednieka eksāmena kārtības, ņemot vērā viņa vecumu un to, ka eksāmens nenotiek viņa dzimtajā – krievu – valodā. Liekot kārtot eksāmenu valodā, kuru Vladimirs M. gandrīz nemaz nepārvalda, Latvijas Republikas amatpersonas ir paudušas diskrimināciju pret viņu un pārkāpušas viņa īpašuma tiesības, liedzot atgūt viņam piederošos medību ieročus.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 5.jūnija spriedumu Vladimiram M. sūdzību par VMD un policijas amatpersonu prettiesisku rīcību noraidīja, jo bija nokavēts termiņš šādas sūdzības iesniegšanai.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 1.marta spriedumu noraidīja Vladimira M. sūdzību par VMD un policijas amatpersonu prettiesisku rīcību. Apgabaltiesa secināja, ka uz Vladimira M. sūdzības iesniegšanas tiesai brīdi spēkā bija Civilprocesa kodeksa 239.³pants, kas sūdzības iesniegšanai paredzēja vienu mēnesi. Šo termiņu Vladimirs M. ir nokavējis, jo sūdzību tiesai iesniedzis tikai 2002.gada 12.martā. Apgabaltiesa arī norādījusi, ka kopš 2004.gada 1.februāra spēkā esošais Administratīvā procesa likums paredz maksimālo termiņu – vienu gadu sūdzības par amatpersonas prettiesisku rīcību iesniegšanai tiesā (likuma 188.pants). Taču arī šo termiņu Vladimirs M. ir nokavējis.

Uzskatot, ka sūdzības iesniegšanas termiņa nokavējums ir patstāvīgs pamats sūdzības noraidīšanai, apgabaltiesa nav vērtējusi citus Vladimira M. lietā esošos materiālus un pievienotos dokumentus.

[5] Par šādu apgabaltiesas spriedumu Vladimirs M. iesniedza kasācijas sūdzību. Ar Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģijas 2004.gada 13.maija rīcības sēdes lēmumu

kasācijas tiesvedība ierosināta attiecībā par termiņa nokavējumu sūdzības iesniegšanai tiesā.

Kasācijas sūdzībā Vladimirs M. norāda, ka Civilprocesa kodeksa 239.³pants piemērojams tad, kad ir pārkāptas konkrētās personas tiesības. To nosaka šā kodeksa 239.²pants.

2000.gada 27.aprīlī ieroči tika nodoti policijai. Pēc tam no policijas tika saņemts brīdinājums (2000.gada 12.septembra vēstule Nr.18/5-640) par nodoto ieroču atsavināšanu, ja Vladimirs M. līdz 2000.gada 1.oktobrim neieradīsies policijā šā jautājuma izlemšanai. Sūdzība par šo brīdinājumu tika iesniegta 2001.gada janvārī, kad vēl nebija noticis Vladimira M. īpašuma tiesību pārkāpums. Arī otrs iesniegums policijai tika iesniegts 2001.gada janvārī, no kura arī jāskaita sūdzības iesniegšanai tiesā termiņš.

Apgabaltiesas spriedumā ir kļūdaini norādīts vēršanās tiesā datums – 2002.gada 12.marts, jo sūdzība Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai bija iesniegta jau 2001.gada 12.decembrī. Šī sūdzība tiesā tika pieņemta un reģistrēta, taču ar tiesneša lēmumu tā vēlāk tika nosūtīta Vladimiram M. precizēšanai.

[6] Tiesas sēdē Vladimirs M. kasācijas sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka viņa tiesības tika aizskartas 2000.gada 27.aprīlī, kad policija viņam atsavināja ieročus.

Motīvu daļa

[7] Līdz 2004.gada 30.janvārim spēkā esošā Civilprocesa kodeksa 239.²panta otrajā daļā bija noteikts, ka sūdzību tiesā var iesniegt fiziskā persona, kuras tiesības pārkāptas (...).

[7.1] Izlemt to, vai iestāde vai amatpersona ar savu rīcību (lēmumu) ir pārkāpusi personas tiesības, ir tiesas kompetencē, izskatot lietu pēc būtības. Tāpēc personai ir tiesības tiesā iesniegt sūdzību par iespējamu, viņasprāt, pastāvošu tiesību pārkāpumu. Tas izriet arī no Civilprocesa kodeksa 239.¹panta pirmās daļas, kas noteic, ka fiziskajai (...) personai ir tiesības griezties tiesā ar sūdzību, ja tā uzskata, ka ar valsts pārvaldes vai pašvaldības institūcijas vai amatpersonas rīcību (lēmumu) aizskartas tās tiesības.

[7.2] Paredzot personai tiesības vērsties ar sūdzību tiesā, ne Civilprocesa kodekss, ne pašreiz spēkā esošais Administratīvā procesa likums tomēr nepieļauj personai vilcināties ar šādas sūdzības iesniegšanu. Tā Civilprocesa kodeksa 239.³panta pirmā daļa noteica, ka sūdzību var iesniegt tiesā mēneša laikā no dienas, kad (...) persona saņēmusi augstākas institūcijas vai amatpersonas atteikumu apmierināt sūdzību, vai no dienas, kad izbeidzas mēnesi ilgs termiņš pēc sūdzības iesniegšanas augstākai institūcijai vai amatpersonai, ja iesniedzējs uz to nav saņēmis atbildi. Tādēļ, ja Vladimirs M. uzskatīja, ka ar VMD un policijas amatpersonu rīcību (lēmumu) viņa tiesības ir

pārkāptas, Vladimiram M. bija tiesības tiesā iesniegt sūdzību viena mēneša laikā no dienas, kad viņš saņēmis augstākas institūcijas vai amatpersonas lēmumu.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un (...) kā lūgts šajā sūdzībā. Tādējādi apgabaltiesai bija pienākums, citastarp, pārliecināties, vai Vladimira M. 2002.gada 12.martā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai adresētā sūdzība iesniegta normatīvajos aktos (šajā gadījumā Civilprocesa kodeksa 239.³panta pirmajā daļā) noteiktajā termiņā.

[8.1] No apgabaltiesas sprieduma redzams, ka tā ir izvērtējusi, vai Vladimirs M. sūdzību pirmās instances tiesai iesniedzis viena mēneša termiņā. Proti, lai aprēķinātu viena mēneša termiņa tecējuma sākumu, apgabaltiesa ir ņēmusi vērā datumus, kad iestādes sniegušas atbildes uz Vladimira M. iesniegumiem. Kā pēdējās, tas ir, augstāko institūciju, sniegtās atbildes apgabaltiesa ir uzskatījusi Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas 2000.gada 13.aprīļa atbildi Nr.1.2/884 un policijas 2000.gada 12.maija atbildi Nr.3/M-328, kuras Vladimirs M. bija pievienojis savai sūdzībai Centra rajona tiesai un uz kurām viņš arī pats norādījis sūdzībā.

Vladimirs M. sūdzību pirmās instances tiesai iesniedzis tikai 2002.gada 12.martā, tas ir, pārsniedzot likumā noteikto mēneša termiņu, uz ko viņš pats ir norādījis arī tiesas sēdē (lietas 40. un 73.lpp.). Tādējādi apgabaltiesa atzinusi, ka viņš nokavējis likumā noteikto termiņu sūdzības iesniegšanai tiesā.

Apgabaltiesa turklāt ir izvērtējusi, vai Vladimira M. sūdzība būtu iesniegta laikā, ja ņemtu vērā Administratīvā procesa likuma 188.pantā noteikto viena gada termiņu. Lai gan Administratīvā procesa likums vēl nebija spēkā brīdī, kad Vladimirs M. vērsās ar sūdzību pirmās instances tiesā, apgabaltiesa atzinusi, ka viņš būtu nokavējis arī šajā likumā minēto termiņu.

[8.2] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai Senāta kompetencē, izskatot kasācijas sūdzību, ir pārbaudīt sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

Kasācijas sūdzībā Vladimirs M. min, ka apgabaltiesa nepareizi aprēķinājusi brīdi, no kura skaitāms termiņš sūdzības iesniegšanai tiesā. Taču šāds Vladimira M. norādījums kasācijas sūdzībā saistīts ar lietas faktisko apstākļu novērtēšanu, kas nav Senāta kompetencē.

Tā kā apgabaltiesa spriedumā ir izvērtējusi lietas faktiskos apstākļus un pārliecinājusies, ka termiņš sūdzības iesniegšanai tiesā ir nokavēts, tā pamatoti piemēroja Civilprocesa kodeksa 239.³panta pirmo daļu un noraidīja Vladimira M. sūdzību termiņa nokavējuma dēļ.

[8.3] Senāts uzskata, ka nav nozīmes tiesas sēdē iesniegtajiem Vladimira M. dokumentiem – Latvijas Republikas Zemkopības

ministrijas 2001.gada 31.maija vēstulei Nr.11.1/M-126 un tai pievienotajiem dokumentiem. Šī ir Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas atkārtota atbilde Vladimiram M., pēc satura līdzīga 2000.gada 13.aprīļa atbildei, kura jau izvērtēta pirmās un otrās instances tiesā. Bez tam šī lieta ir ierosināta pēc Vladimira M. sūdzības par medību ieroču atdošanu un mednieka apliecības izsniegšanu. Šajā sūdzībā Vladimirs M. atsaucas uz Zemkopības ministrijas 2000. gada 13.aprīļa atbildi un policijas 2000.gada 12.maija atbildi, nenorādot minēto institūciju citus nolēmumus.

[9] Nepamatots ir Vladimira M. kasācijas sūdzībā minētais arguments, ka tiesa kļūdaini norādījusi tiesā vērsšanās datumu – 2002.gada 12.martu, jo sūdzība Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai bijusi iesniegta jau 2001.gada 12.decembrī.

No lietā esošajiem materiāliem redzams, ka Vladimirs M. sūdzību pirmās instances tiesā tik tiešām iesniedzis 2001.gada 12.decembrī. Taču ar tiesneša lēmumu 2001.gada 13.decembrī pieteikums atstāts bez virzības un uzdots par pienākumu Vladimiram M. līdz 2002.gada 25.janvārim novērst trūkumus iesniegtajos materiālos.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 133.panta trešo daļu, ja prasītājs noteiktajā termiņā trūkumus novērs, prasības pieteikums uzskatāms par iesniegtu dienā, kad tas pirmoreiz iesniegts tiesai. Lietā neatrodas materiāli, kas apliecina, ka Vladimirs M. trūkumus novērsis, bet redzams, ka viņš pirmās instances tiesā iesniedzis sūdzību no jauna 2002.gada 12.martā (lietas 2. un 7.lpp.). Tādējādi ne pirmās instances tiesai, ne apgabaltiesai nebija tiesību piemērot Civilprocesa likuma 133.panta trešo daļu un uzskatīt, ka Vladimirs M. sūdzību tiesai iesniedzis jau 2001.gada 12.decembrī.

[10] Senāta Administratīvo lietu departaments jau izteicis viedokli, ka tiesa var atjaunot nokavēto termiņu pieteikuma iesniegšanai tiesā, ja tiek konstatēti īpaši attaisnojoši nokavēšanas iemesli (sk. Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 11.maija spriedumu lietā Nr.SKA-95).

No tiesas sēžu protokoliem pirmās instances tiesā un apgabaltiesā redzams (lietas 40. un 73.lpp.), ka Vladimirs M. ir sniedzis paskaidrojumus par iemesliem, kādēļ viņš nokavējis termiņu sūdzības iesniegšanai tiesā. Tādēļ Senāts uzskata, ka apgabaltiesa tos ir izvērtējusi, taču nav saskatījusi, ka termiņa nokavēšanai būtu īpaši apstākļi un iemesli, lai risinātu jautājumu par nokavētā termiņa atjaunošanas iespējām.

Tādējādi apgabaltiesa, uzskatot, ka sūdzības iesniegšanas tiesā termiņa nokavējums ir patstāvīgs pamats sūdzības noraidīšanai, Vladimira M. sūdzību pamatoti noraidījusi.

[11] Konstatējis, ka apgabaltiesā lietas faktiskie apstākļi un pierādījumi ir izvērtēti, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Vladimira M. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas (Administratīvā procesa likuma 314.pants)

Tiesai ir tiesības atstāt pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs bez attaisnojoša iemesla atkārtoti neierodas uz tiesas sēdi.

Lieta Nr. SKA-87

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties tulcei D.Rozītei, pieteicējam Sergejam K. un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei Z.Vasilei,

2004.gada 27.aprīlī tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja pieteicēja Sergeja K. blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 20.februāra spriedumu noraidīja Sergeja K. sūdzību par Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – PMLP) atteikumu izsniegt viņam uzturēšanās atļauju.

Par šādu tiesas spriedumu Sergejs K. iesniedza apelācijas sūdzību.

[2] 2004.gada 30.martā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa), atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 279.panta 2.punktu, nolēma Sergeja K. pieteikumu par PMLP amatpersonu prettiesisku rīcību atstāt bez izskatīšanas. Apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējs atkārtoti nav ieradies uz tiesas sēdi bez attaisnojoša iemesla un nav lūdzis lietu izskatīt viņa prombūtnē.

Savukārt Sergeja K. iesniegumu par tiesvedības apturēšanu lietā tiesa nav atzinusi par attaisnojošu apstākli, lai neierastos uz tiesas sēdi. Bez tam šādam iesniegumam pieteicējs nav pievienojis pamatojošus dokumentus.

[3] Par apgabaltiesas lēmumu pieteicējs iesniedzis blakus sūdzību.

Uzskatot, ka apgabaltiesai nebija tiesību atstāt viņa pieteikumu bez izskatīšanas, Sergejs K. norāda:

1) apgabaltiesa nenoliedza faktu, ka citas tiesas tiesvedībā atrodas viņa laulātās V.K. lieta par PMLP amatpersonu prettiesisku rīcību. No šīs lietas iznākuma būtu atkarīgs tiesas lēmums viņa lietā;

2) apgabaltiesa nav noliegusi, ka Sergejs K. tiesai ir iesniedzis lūgumu par tiesvedības apturēšanu viņa lietā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Sergejs K. uzskata, ka apgabaltiesai bija jāapmierina viņa lūgums par tiesvedības apturēšanu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punktu, un tādējādi lūdz Senātu atcelt apgabaltiesas 2004.gada 30.marta lēmumu.

[4] Tiesas sēdē Sergejs K. uzturēja savu blakus sūdzību un lūdza Senātu atcelt apgabaltiesas 2004.gada 30.marta lēmumu.

PMLP pārstāve tiesas sēdē neatzina Sergeja K. blakus sūdzību un lūdza to noraidīt. Papildus tam PMLP pārstāve paskaidroja, ka pašreiz Rīgas apgabaltiesas tiesvedībā atrodas Sergeja K. laulātās V.K. lieta par PMLP izsniegtā izbraukšanas rīkojuma apstrīdēšanu. Taču tā kā šī lieta nav saistīta ar Sergeja K. izskatāmo pieteikumu, nebija iemesla tiesvedības apturēšanai lietā pēc Sergeja K. pieteikuma par PMLP prettiesisku rīcību.

Motīvu daļa

[5] Administratīvā procesa likuma 314.pants noteic, ka tiesvedību administratīvajā lietā aptur un pieteikumu atstāj bez izskatīšanas saskaņā ar šā likuma 28. un 29.nodaļas noteikumiem. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 279.panta 2.punktu tiesa var atstāt pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs, kuram paziņots par tiesas sēdes norises laiku un vietu, atkārtoti neierodas uz tiesas sēdi bez attaisnojoša iemesla un nav lūdzis izskatīt lietu viņa prombūtnē.

[6] 2004.gada 8.janvārī un 30.martā Sergejs K. neieradās uz tiesas sēdi apgabaltiesā. No lietas materiāliem redzams, ka par abām tiesas sēdēm Sergejam K. pienācīgā kārtā paziņots (sk. lietas 64. un 75.lpp.). Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 148.panta pirmās daļas 1. un 2.punktam administratīvā procesa dalībniekam ir pienākums ierasties pēc aicinājuma tiesā vai laikus paziņot par iemesliem, kuru dēļ tas nevar ierasties uz tiesas sēdi.

Tā kā paziņojums no Sergeja K. par neierašanos tiesas sēdē netika saņemts ne 2004.gada 8.janvārī, ne 30.martā, apgabaltiesai bija tiesības Sergeja K. neierašanos uz tiesas sēdi atzīt par neattaisnojošu un viņa pieteikumu par PMLP prettiesisku rīcību atstāt bez izskatīšanas.

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punktu tiesa aptur tiesvedību, ja lietas izskatīšana nav iespējama, iekams nav izlemta cita lieta tiesā vai iestādē.

2004.gada 24.martā apgabaltiesā tika saņemts Sergeja K. iesniegums apturēt tiesvedību administratīvajā lietā, kamēr netiks izskatīta viņa laulātās V.K. lieta citā tiesā. Tomēr Sergejs K. savam iesniegumam nebija pievienojis dokumentus, kas apliecinātu, ka citā tiesā atrodas viņa laulātās V.K. lieta un ka no V.K. lietas rezultāta būtu atkarīgs iznākums Sergeja K. administratīvajā lietā.

Tādējādi apgabaltiesai nebija pamata izskatīt pieteikumu bez paša pieteicēja Sergeja K. klātbūtnes.

Nolēmuma daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta lēmumu atstāt negrozītu, bet Sergeja K. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par sprieduma sastādīšanas dienu sprieduma pārsūdzēšanas termiņa noteikšanai (Administratīvā procesa likuma 329.pants)

Ja tiesa nokavējusi pašas noteikto termiņu pilna sprieduma sastādīšanai un spriedumā nav norādīts tā sastādīšanas datums, tad par pilna sprieduma sastādīšanas dienu, no kura skaitāms pārsūdzēšanas termiņš, uzskatāma sprieduma noraksta apliecināšanas (cauraklošanas) diena.

Lieta Nr. SKA-98

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja sabiedrības ar ierobežotu atbildību pārstāvim zvērinātam advokātam A.Gēcim un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim E.Darapojskim,

2004.gada 27.aprīlī tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 7.aprīļa lēmumu lietā, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "VHV" (turpmāk – SIA "VHV") pieteikuma par VID amatpersonu lēmumiem.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 5.februārī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) pasludināja saīsināto spriedumu lietā, kas ierosināta pēc SIA "VHV" sūdzības par VID amatpersonu lēmumiem. Pilna sprieduma sastādīšanai apgabaltiesa noteica 2004.gada 20.februāri (sk. 2004.gada 5.februāra tiesas sēdes protokolu, lietas 521.lpp.). VID pilnu sprieduma norakstu saņēma tikai 2004.gada 26.februārī. VID kasācijas sūdzība kopā ar pieteikumu par nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanu apgabaltiesā tika saņemta 2004.gada 26.martā.

[2] Atzīstot, ka termiņa nokavējums kasācijas sūdzības iesniegšanai nav attaisnojams, apgabaltiesa ar 2004.gada 7.aprīļa lēmumu VID pieteikumu par procesuālā termiņa atjaunošanu noraidīja.

Apgabaltiesa kā nepamatotu noraidīja VID pārstāves apgalvojumu, ka spriedums apgabaltiesas kancelejā bija pieejams tikai 2004.gada 26.martā (acīmredzot domāts – 26.februāris). Tiesas sēdē netika iesniegti pierādījumi, ka sprieduma norakstu nebija iespējams saņemt ātrāk. Bez tam apgabaltiesa konstatēja, ka SIA "VHV" sprieduma norakstu bija saņēmusi jau 2004.gada 24.martā (acīmredzot domāts – 24.februāris).

[3] Par apgabaltiesas 2004.gada 7.aprīļa lēmumu VID iesniedza blakus sūdzību, kurā norādīja:

1) VID pārstāvim, ierodoties apgabaltiesas kancelejā, netika izsniegts sprieduma noraksts ne 2004.gada 16., ne 19., ne arī 23.februārī, jo spriedums nebija sastādīts;

2) no lietas materiāliem un civillietas uzskaites un reģistrācijas kartītes redzams, ka sprieduma noraksts caurauklots 23.februārī, bet nodots apgabaltiesas kancelejā 24.februārī. Arī SIA "VHV" pārstāvis sprieduma norakstu saņēmis tikai 24.februārī, proti, pirmajā iespējamajā dienā. Tādējādi minētie apstākļi pierāda, ka VID kā lietas dalībnieks spriedumu varēja saņemt sākot ar 24.februāri. Līdz ar to VID liegtas iespējas izmantot likumā noteiktās 30 dienas kasācijas sūdzības iesniegšanai, ja tiesa termiņu sākusi skaitīt no tiesas noteiktā pilna sprieduma sastādīšanas termiņa 16.februāra.

VID lūdz atcelt apgabaltiesas 2004.gada 7.aprīļa lēmumu, atjaunot procesuālo termiņu kasācijas sūdzības iesniegšanai un pieņemt VID kasācijas sūdzību.

[4] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja blakus sūdzību un puda viedokli, ka kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš skaitāms no dienas, kad pilns spriedums pieejams lietas dalībniekiem. Šajā lietā pilns spriedums bija pieejams sākot no 24.februāra, kad lieta nodota kancelejā.

Savukārt SIA "VHV" pārstāvis uzskatīja, ka VID nokavējis kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņu un tas nav atjaunojams.

Motīvu daļa

[5] Administratīvā procesa likuma 329.pants nosaka, ka kasācijas sūdzību var iesniegt trīsdesmit dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas. Tomēr atbilstoši minētā panta otrajai daļai, ja tiesa pilna sprieduma sastādīšanai noteikusi citu termiņu, pārsūdzēšanas termiņu skaita no šīs dienas. Savukārt, ja pilnu spriedumu sastāda pēc noteiktā termiņa, pārsūdzēšanas termiņu skaita no pilna sprieduma sastādīšanas dienas.

[6] No lietas materiāliem redzams, ka apgabaltiesa 2004. gada 5.februārī šajā lietā pasludinājusi saīsināto spriedumu (lietas 522.lpp.) un pilna sprieduma sastādīšanai noteikusi 2004. gada 20.februāri (lietas 521.lpp.).

Administratīvo lietu departaments kā pamatotu pieņem VID norādi, ka spriedums nebija pieejams tiesas noteiktajā termiņā – 20.februārī. Pirmkārt, šo VID argumentu SIA "VHV" nav apstrīdējusi. Otrkārt, sprieduma noraksti cauraukloti 2004.gada 23.februārī, bet lieta kancelejā nodota 24. februārī. Treškārt, atzīme lietas uzziņas lapā apliecina, ka sprieduma noraksts SIA "VHV" izsniegts 24. februārī, bet VID – 26. februārī. Tādēļ minētie fakti kopumā apstiprina VID blakus sūdzībā norādīto, ka pilnu spriedumu nav bijis iespējams saņemt tiesas noteiktajā datumā, jo tas nav bijis sastādīts.

[7] Ņemot vērā iepriekš minēto, kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš skaitāms no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, nevis no tā datuma, kuru tiesa noteikusi pilna sprieduma sastādīšanai.

Neievērojot Administratīvā procesa likuma 252.panta otrajā daļā noteikto, uz pilnā sprieduma tiesa nav norādījusi tā parakstīšanas datumu (lietas 523.–526.lpp.), tādējādi nav gūstams likumā noteiktais apstiprinājums pilna sprieduma sastādīšanas dienai. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šādā gadījumā par pilna sprieduma sastādīšanas dienu pieņemams datums, kad pilns spriedums caurauklots un apliecināts, proti, 2004.gada 23.februāris. Tā kā pilnu spriedumu var sastādīt un parakstīt tikai pirms tā cauraukšanas, pēdējais iespējamais datums sprieduma sastādīšanai bija šis datums – 23.februāris. Līdz ar to kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš skaitāms no 2004. gada 23. februāra.

[8] Nav pamatots VID pārstāvja viedoklis, ka kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš skaitāms no dienas, kad pilns spriedums bija pieejams lietas dalībniekiem, proti, no 2004. gada 24.februāra.

Brīdi, no kura skaitāms kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš, noteic Administratīvā procesa likuma 329.panta otrā daļa – no pilna sprieduma sastādīšanas dienas. Tulkojot šo tiesību normu, vērā ņemama arī Administratīvā procesa likuma 267.panta otrā daļa, proti, ja lietas dalībnieks, kurš piedalījies tiesas sēdē, rakstveidā lūdzis viņam nosūtīt pilna sprieduma norakstu, tas izdarāms triju dienu laikā pēc pilna sprieduma sastādīšanas. Tomēr arī šādā gadījumā kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš netiek skaitīts no pilna sprieduma saņemšanas vai pieejamības dienas.

[9] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma noteikumus par procesuālo termiņu aprēķināšanu, šajā lietā kasācijas sūdzības iesniegšanas pēdējā diena bija 2004.gada 24.marts. Kā redzams no pasta zīmoga (lietas 532.lpp.), VID kasācijas sūdzība nodota pasta iestādē un skaitās iesniegta 2004.gada 25.martā. Tādējādi VID ir nokavējis kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņu.

[10] Tā kā kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņa nokavēšanai nav konstatējami attaisnojoši iemesli, apgabaltiesa pamatoti noraidījusi VID pieteikumu par procesuālā termiņa atjaunošanu.

Nolēmuma daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 7.aprīļa lēmumu atstāt negrozītu, bet Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par soda naudas maksāšanas apturēšanu (Administratīvā procesa likuma 185.pants)

Izskatot jautājumu par nodokļu maksājuma piedziņu, atsevišķi vērtējams lūgums par tiešā nodokļu maksājuma apturēšanu un lūgums par soda naudas samaksas apturēšanu.

Lieta Nr. SKA-105

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns,
senatore	J. Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baltpas" pārstāvim A.Gēcim,

2004.gada 18.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Baltpas" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta blakus sūdzībām par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 20.februāra un 2004.gada 23.marta lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Galvenās muitas pārvaldes direktora p.i. 2003.gada 10.janvāra lēmumu pēcimporta pārbaudes lietā sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Baltpas" tika noteikts iemaksāt valsts budžetā 138 861,34 latus. Izskatījis SIA "Baltpas" sūdzību par šo lēmumu, VID ģenerāldirektors ar savu 2003.gada 12.marta lēmumu atstāja spēkā VID Galvenās muitas pārvaldes direktora p.i. lēmumu.

[2] 2003.gada 16.jūnijā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa, izskatījusi lietu pēc SIA "Baltpas" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, sūdzību apmierināja, atcēla VID ģenerāldirektora lēmumu daļā, ar kuru SIA "Baltpas" tika uzlikts pienākums veikt iemaksu valsts budžetā. Tiesa arī uzlika par pienākumu VID atmaksāt SIA "Baltpas" 26 337,05 latus, kuru tā jau bija iemaksājusi, pildot VID Galvenās muitas pārvaldes lēmumu.

[3] VID par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumu iesniedzis apelācijas sūdzību.

[4] SIA "Baltpas" iesniedza VID lūgumu atļaut dzēst nodokļu parādu pēc iesniegtā grafika ar ikmēneša iemaksām. VID Rīgas reģionālās iestādes Latgales priekšpilsētas nodaļas vadītājas p.p. ar 2003. gada 25. novembra lēmumu SIA "Baltpas" iesniegto parāda nomaksas grafiku pieņēma zināšanai un kontrolei, uzliekot par pienākumu veikt iemaksu līdz katra mēneša 25. datumam.

[5] SIA "Baltpas" 2004.gada 12.februārī iesniedza Rīgas apgabaltiesai pieteikumu, lūdzot apturēt VID Galvenās muitas pārvaldes direktora p.i. 2003.gada 10.janvāra lēmuma un VID ģenerāldirektora 2003.gada 12.marta lēmuma darbību.

[6] Izskatījusi SIA "Baltpas" pieteikumu par pārsūdzētā VID lēmuma darbības apturēšanu, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesnese ar 2004.gada 20.februāra lēmumu pieteikumu apmierināja un apturēja VID ģenerāldirektora 2003.gada 12.marta lēmuma izpildi daļā, ar kuru atstāts spēkā VID Galvenās muitas pārvaldes direktora p.i. 2003.gada lēmums, līdz brīdim, kad likumīgā spēkā stāsies nolēmums SIA "Baltpas" sūdzībā par VID ģenerāldirektora lēmumu. Tiesnese uzskatīja, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185.panta trešo daļu pieteicējs var lūgt tiesu, motivējot savu lūgumu, apturēt administratīvā akta darbību. Tā kā SIA "Baltpas" jau ir iemaksājusi valsts budžetā daļu no aprēķinātā nodokļa parāda, atzīstams, ka atbilstoši samērīguma un tiesiskuma principam pārsūdzētā lēmuma darbība ir apturama.

[7] 2004.gada 1.martā VID iesniedzis blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses lēmumu, lūdzot to atcelt un noraidīt SIA "Baltpas" lūgumu apturēt pārsūdzētā lēmuma izpildi.

[8] 2004.gada 23.martā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija izskatīja SIA "Baltpas" pieteikumu par pārsūdzētā VID lēmuma darbības apturēšanu un par kļūdas labošanu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2004.gada 20.februāra lēmumā. Tiesa, izdarījusi tos pašus apsvērumus, kas ietverti 2004.gada 20.februāra lēmumā, apturēja VID ģenerāldirektora 2003.gada 12.marta lēmuma izpildi daļā, ar kuru atstāts spēkā VID Galvenās muitas pārvaldes direktora p.i. 2003.gada 10.janvāra lēmums, līdz likumīgā spēkā stāsies nolēmums SIA "Baltpas" sūdzības lietā. Tiesa arī nolēma labot pārrakstīšanās kļūdu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2004.gada 20.februāra lēmuma nolemjošajā daļā, norādot pareizu lēmuma pārsūdzēšanas kārtību: "lēmumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā".

[9] 2004.gada 2.aprīlī VID iesniedzis blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 23.marta lēmumu. VID norāda, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.panta pirmās

daļas 3.punkts paredz nodokļu administrācijas tiesības pēc nodokļu maksātāja lūguma sadalīt termiņos vai atlikt uz laiku līdz vienam gadam nodokļu administrācijas veiktās kontroles rezultātā aprēķinātā nodokļa un soda naudas samaksu. Ar šo speciālo tiesību normu, kuru ir izmantojusi SIA "Baltpas", pietiekamā apjomā ir nodrošināta atvieglota nodokļu un soda naudas samaksas kārtība, ievērojot uzņēmuma ekonomisko interešu aizsardzību. Valsts jeb sabiedrības interešu ievērošanai, nodrošinot nodokļu iekasēšanas nepārtrauktību VID kompetences ietvaros, ir lielāka nozīme nekā pieteicēja tiesisko interešu aizskārumam, tāpēc samērīguma princips nav pareizi piemērots. Bez tam Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesnese, vienpersoniski pieņemot 2004.gada 20.februāra lēmumu par pārsūdzētā lēmuma darbības apturēšanu, ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 109.panta otro daļu, kura noteic, ka apelācijas instances tiesā lietu izskata koleģiāli. Tiesa arī nav nosūtījusi Valsts ieņēmumu dienestam SIA "Baltpas" lūgumu par administratīvā akta apturēšanu, tādējādi liedzot VID izmantot Administratīvā procesa likuma 145.pantā garantētās tiesības.

[10] Tiesas sēdē SIA "Baltpas" pārstāvis piekrita, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2004.gada 20.februāra lēmums atceļams kā prettiesisks, savukārt 2004.gada 23.marta lēmums atstājams spēkā. Viņš norādīja, ka SIA "Baltpas" nonākusi finansiālās grūtībās, ka tā katru mēnesi maksā kārtējos nodokļus vairāk kā 6 tūkstošu latu apmērā un ir nomaksājusi jau vienu ceturto daļu no nodokļu parāda. Gadījumā, ja lēmums par parāda piedziņu netiks apturēts, SIA "Baltpas" var izbeigt savu darbību, kas nav izdevīgi valstij, jo uzņēmums nodrošina darba vietas un maksā nodokļus.

Motīvu daļa

[11] Administratīvā procesa likuma 185.panta trešajā daļā noteikta kārtība, kādā pieteicējs var lūgt tiesu apturēt administratīvā akta darbību. Šīs daļas otrais teikums nosaka, ka lūgumu **tiesa** izskata septiņu dienu laikā. Savukārt likuma 304.panta pirmā daļa nosaka, ka apelācijas instances tiesa lietu izskata **koleģiāli** triju tiesnešu sastāvā. Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijas tiesneses 2004.gada 20.februāra lēmums tika pieņemts vienpersoniski, tāpēc uzskatāms par prettiesisku un ir atceļams.

[12] Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģija 2004.gada 23.martā no jauna pēc būtības izskatījusi SIA "Baltpas" lūgumu par administratīvā akta darbības apturēšanu. Šis lēmums tika pieņemts, ievērojot Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmās daļas noteikumus.

[13] Administratīvo lietu departaments atzīmē, ka rajona tiesa un apgabaltiesa savos nolēmumos min "VID ģenerāldirektora 2003.gada 12.marta lēmumu, ar kuru atstāts spēkā VID Galvenās muitas pārvaldes direktora p.i. lēmums". Taču šāda dubulta atsaukšanās ir lieka, ņemot vērā, ka abi minētie lēmumi attiecas uz vienu administratīvo procesu un aptver vienu administratīvo aktu tā dažādās stadijās (sākotnējā lēmuma pieņemšanas stadijā un apstrīdēšanas stadijā). Iepriekšteiktais izriet arī no Administratīvā procesa likuma 81.panta piektās daļas, kas nosaka, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā to var pārsūdzēt tiesā. Tāpēc turpmāk šajā lēmumā tiks minēts tikai VID 2003.gada 12.marta lēmums.

[14] Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmā daļa nosaka, ka pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu aptur tā darbību. Šā panta otrā daļa nosaka izņēmumus, kad tas nenotiek. Viens no izņēmumiem, kas minēts 185.panta otrās daļas 1.punktā, ir gadījums, kad administratīvais akts uzliek pienākumu samaksāt nodokli vai citu maksājumu budžetā. Tomēr arī šādā gadījumā pieteicējs ar motivētu lūgumu var vērsties tiesā un lūgt administratīvā akta apturēšanu.

Iepriekšminētais norāda uz to, ka maksājumus budžetā likumdevējs ir uzskatījis par pietiekoši svarīgiem, lai tiesa katrā atsevišķā gadījumā izvērtētu, vai šāda maksājuma apturēšana ir attaisnojama ar kādām citām – svarīgākām interesēm. Nelielas grūtības nodokļu nomaksā vai fakts, ka daļa no nodokļiem jau ir nomaksāta, nevar būt par pietiekamu pamatu lēmuma apturēšanai. Tiesu prakse attiecībā uz šādu lēmumu apturēšanu nevar radīt situāciju, ka vērsšanās tiesā tiktu izmantota par līdzekli nodokļu maksājumu atlikšanai.

Konkrētajā lietā, apturot VID 2003.gada 12.marta lēmuma darbību, apgabaltiesa nav pietiekoši izvērtējusi valsts finansiālās intereses, lai nodrošinātu efektīvas nodokļu sistēmas funkcionēšanu. Kaut arī apgabaltiesa ir atsaukusies uz samērīguma principu, no sprieduma nav redzams, ka izvērtētas būtu abu pušu intereses.

[15] Nepamatota ir arī apgabaltiesas atsaukšanās uz tiesiskuma principu. No lietas materiāliem neizriet, ka iestāde būtu pārkāpusi savu pilnvaru ietvarus vai darbojusies pretēji pilnvarojuma jēgai.

[16] Ņemot vērā iepriekšteikto, apgabaltiesas lēmums par VID 2003.gada 12.marta lēmuma darbības apturēšanu ir atceļams un nododams jaunai izskatīšanai.

[17] Izskatot jautājumu no jauna, atsevišķi vērtējams lūgums par tiešā nodokļu maksājuma apturēšanu un lūgums par soda naudas samaksas apturēšanu. Tas, ka šādi jautājumi vērtējami atšķirīgi, izriet

arī no vairākiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem. Tā, piemēram, lietā "Janoševičs pret Zviedriju" (iesniegums Nr.34619/97), Eiropas Cilvēktiesību tiesa, izskatot jautājumu par Zviedrijas iestādes un tiesas rīcības (nodokļu un nodokļu soda naudas iekasēšana, pirms galīgais tiesas spriedums stājies spēkā) atbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantam, savā 2002.gada 22.jūlija sprieduma 106.–108.punktā norādīja, ka ir pieļaujams, ka nodokļi tiek iekasēti arī tad, ja lēmums par to iekasēšanu ir pārsūdzēts un tiesa nav teikusi savu galīgo vārdu. Tas tiek attaisnots ar valsts finansiālajām interesēm, kas ir būtisks apsvērums, lai nodrošinātu efektīvas nodokļu sistēmas funkcionēšanu. Savukārt attiecībā uz soda naudu valsts finansiālās intereses nav tik svarīgas. Tas ir tāpēc, ka, lai arī nodokļu soda nauda var sasniegt ievērojamu naudas summu, tā nav paredzēta kā atsevišķs ienākumu avots, bet ir radīta ar mērķi piespiest nodokļu maksātājus maksāt nodokļus, savukārt pārkāpējus – sodīt.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2004.gada 20.februāra lēmumu. Atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 23.marta lēmumu un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai.

Par procesuālā termiņa atjaunošanu (Administratīvā procesa likuma 46.pants)

Nokavēto procesuālo termiņu var atjaunot, ja tā nokavēšanas iemeslu tiesa atzīst par attaisnojošu.

Lieta Nr. SKA-113

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties iespējamā pieteicēja Egila B. pārstāvim V.Ozoliņam,

2004.gada 18.maijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja iespējamā pieteicēja Egila B. pilnvarotās pārstāves M.Balodes blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 23.aprīļa lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Cēsu rajona tiesas tiesneses 2003.gada 10.marta lēmumu Egils B. sodīts ar administratīvo naudas sodu 150 latu apmērā. Egils B. atzīts par vainīgu Administratīvo pārkāpumu kodeksa 175.²pantā paredzētā pārkāpuma izdarīšanā.

[2] 2004.gada 23.februārī Cēsu rajona tiesā saņemts Egila B. pieteikums par termiņa atjaunošanu sūdzības iesniegšanai par Cēsu rajona tiesas tiesneses 2003.gada 10.marta lēmumu. Pieteikumā norādīts, ka viņš nekad nav saņēmis aicinājumu uz tiesu viņa administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanai, kā arī nav saņēmis Cēsu rajona tiesas lēmumu, sakarā ar ko viņam nav bijis iespējams aizstāvēt savas tiesības lietas izskatīšanā. Pieteicējs uzskatījis, ka sūdzības iesniegšanas termiņa nokavējums ir attaisnojošs.

Pieteikums no Cēsu rajona tiesas, pamatojoties uz Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pantu, nosūtīts izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 1.aprīļa lēmumu pieteicējam uzdots iesniegt sūdzību par Cēsu rajona tiesas tiesneses 2003.gada 21.marta lēmumu.

Sūdzība par Cēsu rajona tiesas tiesneses 2003.gada 21.marta lēmumu sastādīta tikai 2004.gada 22.aprīlī (lietas 41.lpp).

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 23.aprīļa lēmumu noraidīts Egila B. pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu apelācijas sūdzības iesniegšanai.

Pamatojoties uz Egila B. paskaidrojumu pieteikumā par procesuālā termiņa atjaunošanu, ka par pieņemto lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā Egils B. ir ticis informēts 2003.gada 17.oktobrī, tiesa izdarījusi secinājumu, ka sūdzība par šo lēmumu bija jāiesniedz līdz 2003.gada 27.oktobrim. Tiesa kā pamatojumu šādam savam atzinumam minējusi Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmajā daļā noteikto, ka administratīvais akts stājas spēkā ar brīdi, kad tas paziņots adresātam.

Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka Egila B. darbības – iesniegums Ģenerālprokuratūrai protesta iesniegšanai 2003.gada 3.novembrī, iesniegums par administratīvā soda izpildes apturēšanu 2003.gada 7.novembrī, veiktas, nokavējot apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņu – 2003.gada 27.oktobri, un atzinusi, ka nokavējums nav pamatots.

[4] Blakus sūdzībā Egila B. pilnvarotā pārstāve norādījusi uz to, ka tiesa nepareizi iztulkojusi Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmo daļu, jo tas, ka 2003.gada 17.oktobrī Egils B. no trešās personas – tiesu izpildītāja – uzzinājis par administratīvā akta esamību, nenozīmē, ka šajā datumā viņš ir iepazinies ar administratīvā akta saturu.

[5] Tiesas sēdē Egila B. pilnvarotais pārstāvis uzturēja blakus sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem, paskaidrojot, ka Egils B. nav saņēmis nevienu aicinājumu ne par ierašanos Valsts ieņēmumu dienesta nodaļā, ne tiesā administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanai.

Motīvu daļa

[6] Administratīvo aktu procesa noteikumu, kas bija spēkā administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas laikā un administratīvā akta (ieteicējs un tiesa par tādu atzīst Cēsu rajona tiesas tiesneses 2003.gada 10.marta lēmumu) spēkā stāšanās brīdī un kuri ir jāpiemēro konkrētajā situācijā, lai tiesiski pareizi izšķirtu strīdīgo jautājumu, 68.punkts nosaka, ka gadījumā, ja vispārējā tiesību normā vai pašā administratīvajā aktā nav noteikts citādi, administratīvais akts stājas spēkā ar brīdi, kad tas adresātam kļūst zināms.

[7] Lai gan lietā ir Cēsu rajona tiesas 2003.gada 11.marta pavadraksts par tiesneses lēmuma noraksta nosūtīšanu Egilam B., lietā nav pierādījumu, ka tas būtu nosūtīts ierakstītā vēstulē, līdz ar ko nevar uzskatīt, ka adresātam tas kļuvis zināms septītajā dienā pēc sūtījuma nodošanas pastā, kā to nosaka Administratīvo aktu procesa noteikumu 69.punkts.

[8] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šādā situācijā ir noskaidrojams, kad pārsūdzētais tiesneses lēmums ir kļuvis zināms adresātam. Administratīvo lietu departaments par pamatotu uzskata Administratīvās apgabaltiesas secinājumu, ka tiesneses lēmums par administratīvā soda uzlikšanu Egilam B. ir kļuvis zināms 2003.gada 17.oktobrī. To ir apliecinājis pats Egils B. savā 2003.gada 29.oktobra iesniegumā Cēsu rajona tiesai, lūdzot apturēt 2003.gada 21.marta lēmuma izpildi.

Pēc Administratīvo lietu departamenta atzinuma konkrētajā gadījumā nav nozīmes tam, ka šis lēmums Egilam B. kļuvis zināms ar zvērināta tiesu izpildītāja starpniecību, jo Administratīvo aktu procesa noteikumu 68.punkts noteica, ka veids, kādā administratīvais akts adresātam darīts zināms, neietekmē tā stāšanos spēkā.

[9] No lietā esošā Cēsu rajona tiesas pavadraksta redzams, ka tiesneses 2003.gada 10.marta lēmums Egilam B. nosūtīts 2003.gada 11.martā uz paša Egila B. norādīto adresi Valņu ielā (..), Smiltēnē (lietas 12.lpp.). Ja atbilst patiesībai paskaidrojumi par to, ka Egils B. šo lēmuma norakstu nav saņēmis, bet informāciju par piemēroto administratīvo sodu ieguvis no tiesu izpildītāja 2003.gada 17.oktobrī, iesnieguma nosūtīšana Cēsu rajona tiesai par lēmuma izsūtīšanu tikai 2003.gada 10.decembrī (lietas 22.lpp.), t.i., vairāk kā pēc pusotra mēneša pēc iegūtās informācijas, pastāvot nosacījumam par lēmuma 10 dienu pārsūdzēšanas termiņu, liecina par pieteicēja neattaisnojamu vilcināšanos.

[10] Turklāt, kā izriet no lietas materiāliem, sūdzība par Cēsu rajona tiesas tiesneses 2003.gada 10.marta lēmumu sastādīta tikai 2004.gada 22.aprīlī, bet pieteikums par termiņa atjaunošanu, neesot pašai sūdzībai, sastādīts 2004.gada 20.februārī, kas ievērojami – par vairākiem mēnešiem – pārsniedz to termiņu, kādā sūdzība bija jāiesniedz. Administratīvā apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka šāds nokavējums nav attaisnojams. Turklāt pašā pieteikumā par procesuālā termiņa atjaunošanu pēc būtības netiek uzrādīti nekādi apstākļi, kas varētu tikt uzskatīti par nokavējumu attaisnojošiem.

[11] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmumā analizētie apstākļi par to, kad ir iesniegts pieteikums par lēmuma izpildes apturēšanu un kad ir iesniegts lūgums ģenerālprokuroram noprotēt tiesneses lēmumu, nevar ietekmēt atzinumu par to, ka sūdzības iesniegšanas tiesā nokavējumam nav attaisnojošu iemeslu. Personas griešanās citās institūcijās un citu jautājumu risināšana nevar ietekmēt atzinumu par procesuālo darbību savlaicīgu neizpildi tiesā.

[12] Pieteicēja pilnvarotā persona savā blakus sūdzībā, norādot, ka Egils B. pieteikumu par nokavētā termiņa atjaunošanu ir iesniedzis 2003.gada 30.decembrī, ir kļūdījiesies faktisko apstākļu izklāstā, jo, kā norādīts iepriekš, pats pieteikums ir sastādīts tikai 2004.gada 20.februārī (lietas 29.lpp). Lietā nav ar 2003.gada 30.decembri datēta iesnieguma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 23.aprīļa lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu, atstāt negrozītu, bet blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņu (Administratīvā procesa likuma 329.panta otrā daļa)

Ja lietas dalībnieks, kurš piedalās tiesas sēdē, rakstveidā lūdzis nosūtīt pilna sprieduma norakstu, tas izdarāms triju dienu laikā pēc pilna sprieduma sastādīšanas. Tomēr arī šādā gadījumā kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš netiek skaitīts no pilna sprieduma saņemšanas vai pieejamības dienas.

Lieta Nr. SKA-132

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties SIA "Coca-Cola HBC Latvia" pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam V.Gencam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Kairovai,

2004.gada 15.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja SIA "Coca-Cola HBC Latvia" pilnvarotā pārstāvja blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.maija lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanu kasācijas sūdzības iesniegšanai.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.februāra spriedumu atzīts par prettiesisku un atcelts Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2000.gada 15.jūnija lēmums Nr.19/10648 daļā par papildus aprēķināto SIA "Coca-Cola Dzērieni, SIA Rīga" nomaksai budžetā pievienotās vērtības nodokli Ls 4 766,57 un soda naudu Ls 4 766,57 administratīvajā lietā SIA "Coca-Cola Dzērieni, SIA Rīga" pieteikumā par Valsts ieņēmumu dienesta Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktores 2000.gada 17.marta lēmumu Nr.130 un Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2000.gada 15.jūnija lēmumu Nr.19/10648, pārējā daļā sūdzība noraidīta.

[2] Rīgas apgabaltiesā 2004.gada 8.aprīlī saņemts SIA "Coca-Cola HBC Latvia" pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta V.Genca pieteikums par kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņa atjaunošanu un kasācijas sūdzība. Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka 2004.gada 18.februārī zvērināts advokāts lūdzis nosūtīt pilnu spriedumu uz adresi: Kr.Valdemāra ielā (..), Rīgā. Minētais spriedums 2004.gada

8.martā nosūtīts uz adresi: Kaļķu ielā (..), Rīgā, zvērinātam advokātam V.Gencam, no kurienes šī vēstule pārsūtīta uz advokāta biroju un saņemta 2004.gada 10.martā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka kasācijas sūdzības iesniegšana ir nokavēta attaisnojošu iemeslu dēļ un lūdz to atjaunot.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.maija lēmumu noraidīts SIA "Coca-Cola HBC Latvia" pilnvarotā pārstāvja pieteikums par nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanu kasācijas sūdzības iesniegšanai.

[3.1] Tiesa uzskatījusi, ka SIA "Coca-Cola HBC Latvia" pilnvarotā pārstāvja pieteikumā minētie apstākļi saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 46.panta pirmās daļas nosacījumiem nevar būt par pamatu secinājumam, ka kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš ir nokavēts attaisnojošu iemeslu dēļ.

[4] Blakus sūdzību iesniedzis SIA "Coca-Cola HBC Latvia" pilnvarotais pārstāvis, lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.maija lēmumu, atjaunot kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņu un pieņemt SIA "Coca-Cola HBC Latvia" kasācijas sūdzību.

[4.1] Blakus sūdzības iesniedzējs pārsūdzamo lēmumu uzskata par nepamatotu, jo tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 252.pantam sastādījusi saīsinātu spriedumu, bet pretēji šī panta otrās daļas nosacījumiem pilnā spriedumā nav norādījusi, kurā datumā sastādīts un parakstīts pilns spriedums.

[4.2] Uzskata, ka tiesa nav ņēmusi vērā, ka zvērināts advokāts V.Gencs 2004.gada 18.februārī lūdzis nosūtīt pilna sprieduma tekstu, bet spriedums pusei nosūtīts uz nepareizu adresi 2004.gada 8.martā, no kurienes tas pārsūtīts un zvērināts advokāts to ir saņēmis 2004.gada 10.martā. Līdz ar to nav bijis iespējams kasācijas sūdzību sastādīt līdz 2004.gada 5.aprīlim, jo lieta ir sarežģīta, un tiesas noteiktais termiņš ir īsāks par likumā atvēlētajām 30 dienām kasācijas sūdzības sastādīšanai. Blakus sūdzības iesniedzējs lūdz atzīt minētos iemeslus par attaisnojošiem un atjaunot kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņu. Norāda, ka Administratīvā procesa likuma 329.panta nosacījumi paredz 30 dienu termiņu kasācijas sūdzības sagatavošanai, tā kā pilns sprieduma teksts tika saņemts 2004.gada 10.martā, tad arī kasācijas sūdzība, skaitot no šī datuma, tika sagatavota un iesniegta likumā noteikto 30 dienu laikā.

[5] Tiesas sēdē blakus sūdzības iesniedzējs uztur blakus sūdzību, paskaidro, ka faktiski spriedums saņemts tikai 12.martā, jo tas pārsūtīts uz pareizo pieteicēja adresi.

Valsts ieņēmumu dienesta pārstāve neatzīst blakus sūdzību.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā procesa likuma 329.panta pirmā daļa nosaka, ka kasācijas sūdzību var iesniegt 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas. Tomēr atbilstoši minētā panta otrajai daļai noteikts, ja tiesa pilna sprieduma sastādīšanai noteikusi citu termiņu, pārsūdzēšanas termiņu skaita no šīs dienas. Savukārt, ja pilnu spriedumu sastāda pēc noteiktā termiņa, pārsūdzēšanas termiņu skaita no pilna sprieduma sastādīšanas dienas.

[6.1] Kā redzams no lietas materiāliem – 2004.gada 5.februāra tiesas sēdes protokola, tad konkrētajā gadījumā tiesa pasludinājusi saīsināto spriedumu un pilna sprieduma sastādīšanai noteikusi 2004.gada 15.februāri.

[6.2] Tiesas sēdē blakus sūdzības iesniedzējs paskaidroja, ka tiesas noteiktajā termiņā pilns sprieduma teksts nebija sastādīts, to neapstrīd arī Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvis. Kā redzams no lietas materiāliem un kā paskaidroja blakus sūdzības iesniedzējs, 2004.gada 18.februārī viņš nosūtījis Rīgas apgabaltiesai iesniegumu, kurā lūdzis nosūtīt pilna sprieduma norakstu pa pastu, norādot konkrētu adresi.

[6.3] Kā redzams no lietā esošā pilnā sprieduma teksta noraksta, kā arī pārbaudot blakus sūdzības iesniedzējam nosūtīto sprieduma norakstu, sprieduma norakstu tiesnesis parakstījis 2004.gada 5.martā, šajā datumā arī sprieduma noraksts ir caurauklots. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tādējādi par pilna sprieduma sastādīšanas datumu pieņemams 2004.gada 5.marts, kas bija zināms arī blakus sūdzības iesniedzējam, saņemot sprieduma norakstu, līdz ar to sprieduma pārsūdzēšanas termiņš bija 2004.gada 5.aprīlis.

[7] Blakus sūdzībā norādīts, ka pieteicējs pilna sprieduma tekstu pa pastu saņēmis tikai 10.martā, tiesa to nosūtījusi blakus sūdzības iesniedzējam 8.martā, bet uz nepareizu adresi, jo iesniegumā par sprieduma noraksta nosūtīšanu bija norādīta cita adrese, vēstule no nepareizās adreses ir pārsūtīta uz pareizo un tāpēc tā saņemta tikai 10.martā.

[7.1] Brīdi, no kura skaitāms kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš, nosaka Administratīvā procesa likuma 329.panta otrā daļa – no pilna sprieduma sastādīšanas dienas. Pēc Administratīvā departamenta ieskata, tulkojot šo tiesību normu, vērā ņemama arī Administratīvā procesa likuma 267.panta otrā daļa, proti, ja lietas dalībnieks, kurš piedalījies tiesas sēdē, rakstveidā lūdzis viņam nosūtīt pilna sprieduma norakstu, tas izdarāms triju dienu laikā pēc pilna sprieduma sastādīšanas. Tomēr arī šādā gadījumā kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš netiek skaitīts no pilna sprieduma saņemšanas vai pieejamības dienas.

[8] Kā jau iepriekš norādīts, konkrētajā gadījumā kasācijas sūdzības iesniegšanas pēdējā diena bija 2004.gada 5.aprīlis, pārsūdzētajā lēmumā konstatēts, ka kasācijas sūdzība pa pastu nosūtīta 2004.gada 7.aprīlī, ko blakus sūdzības iesniedzējs nav apstrīdējis, tātad ir nokavēts kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš, un tā kā kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņa nokavēšanai nav konstatējami attaisnojoši iemesli, apgabaltiesa pamatoti ir noraidījusi pieteikumu par termiņa atjaunošanu.

[9] Tiesas sēdē blakus sūdzības iesniedzējs norādīja, ka no aplokšnes, ar kuru viņam no nepareizās adreses tika pārsūtīta tiesas vēstule ar sprieduma norakstu, redzams, ka faktiski pārsūtītā vēstule varēja būt saņemta 12.martā, jo to apliecina zīmogs, ko viņš iepriekš nav ievērojis. Tāpat blakus sūdzības iesniedzējs lūdz ņemt vērā iesniegtās darbnespējas lapas, no kuras redzams, ka zvērināts advokāts no 2004.gada 2.aprīļa atradies slimnīcā. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētie argumenti nevar būt par pamatu, lai apmierinātu blakus sūdzību, jo blakus sūdzības iesniedzējs pats tiesas sēdē paskaidroja, ka kasācijas sūdzību sastādījuši viņa darbinieki un aizveduši viņam uz slimnīcu parakstīt, līdz ar to to bija iespējams izdarīt arī līdz 5.aprīlim. Savukārt no pievienotās firmas "Enst & Young" aplokšnes nav redzams, ka minētā firma būtu pārsūtījusi blakus sūdzības iesniedzējam konkrēto tiesas vēstuli ar sprieduma norakstu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmo punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.maija lēmumu, SIA "Coca-Cola HBC Latvia" pilnvarotā pārstāvja blakus sūdzību noraidīt.

Par trešo personu pieaicināšanu lietā (Administratīvā procesa likuma 146.pants)

Jautājums par trešās personas piedalīšanos administratīvajā procesā tiesā izlemjams tikai tad, kad tiesā ir ierosināta administratīvā lieta.

Lieta Nr. SKA-139

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties blakus sūdzības iesniedzējas Nacionālās radio un televīzijas padomes pārstāvei zvērinātai advokātei J.Šīpolai, pieteicēja a/s "Radio SWH" pārstāvjiem M.Paparinskim un zvērinātam advokātam Ģ.Rūdam,

2004.gada 17.jūnijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Nacionālās radio un televīzijas padomes blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 19.maija lēmumu, ar kuru noraidīts tās lūgums par trešo personu pieaicināšanu lietā.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 27.februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts a/s "Radio SWH" pieteikums par Nacionālās radio un televīzijas padomes (turpmāk – Padome) 2003.gada 22.jūlija lēmumu Nr.120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130 un 131 atcelšanu. Ar minētajiem lēmumiem U.P. un R.Z. atzīti par uzvarētājiem konkursā apraides atļaujas (licences) saņemšanai reģionālās radio programmas apraidei Balvu un Gulbenes rajonā, Aizputē, Cēsīs, Kandavā, Liepājā, Ludzā, Pāvilostā, Priekulē, Rucavā, Talsos un Zilupē.

[2] 2004.gada 1.martā Administratīvā rajona tiesa atstājusi bez virzības pieteikumu daļā par Padomes lēmumu Nr.125 līdz valsts nodevas samaksai un, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, atteikusi pieņemt a/s "Radio SWH" pieteikumu daļā par Padomes lēmumiem Nr.120, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130 un 131. Tiesa atzinusi, ka pārsūdzētie lēmumi neaizskar, neierobežo un nepārkāpj a/s "Radio SWH" subjektīvās publiskās tiesības, jo a/s "Radio SWH" nav izteikusi gribu esošo tiesību paplašināšanai, iesniedzot pieteikumu dalībai konkursos, par kuriem pieņemti pārsūdzētie lēmumi.

[3] Par minēto lēmumu a/s "Radio SWH" iesniegusi blakus sūdzību, norādot, ka pieteicējs administratīvajā procesā var būt ne tikai administratīvā akta adresāts, bet arī cita persona – īpaša, nošķirta grupa – nacionālā komerciālā raidorganizācija, kuras tiesības ir aizskartas, jo tai bija tiesības pajauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa un raidorganizāciju tirgū neparādīsies jauna nacionāla komerciāla raidorganizācija.

[4] 2004.gada 17.maijā Administratīvajā apgabaltiesā saņemts Padomes pieteikums par trešo personu – U.P. un R.Z. pieaicināšanu lietā, jo tiesas gaitā tiek lemti jautājumi, kas skar šo personu intereses.

[5] Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 19.maijā Padomes pieteikumu par trešo personu pieaicināšanu noraidījusi, norādot, ka:

1) lieta tiesā vēl nav ierosināta, līdz ar ko nav zināms, vai tiks taisīts tiesas spriedums un vai tas skars trešo personu intereses;

2) nav konstatēti apstākļi, kas liecinātu, ka Administratīvās rajona tiesas lēmuma tiesiskuma pārbaude attiecībā uz atteikumu pieņemt pieteikumu tā daļā varētu skart norādīto personu intereses;

3) apelācijas instances tiesa nevar lemt jautājumu, kas nav ticis izskatīts pirmās instances tiesā.

[6] Par minēto lēmumu 2004.gada 28.maijā Padome iesniegusi blakus sūdzību, pamatojot to ar tālāk minētiem argumentiem.

[6.1] Administratīvā apgabaltiesa, uzsākot skatīt blakus sūdzību, pieprasījusi ziņas par tām programmu koncepcijām, kuras norādītās pieaicināmās personas kā konkursa uzvarētāji vēl nav iesnieguši un apstiprinājuši Padomē.

[6.2] Apgabaltiesa pieprasījusi informāciju par raidorganizācijām, kuras konkursa uzvarētāji vēl nav pieteikuši Padomei un nav zināms, vai šīs organizācijas ir nodibinātas.

[6.3] Apgabaltiesa, skatot blakus sūdzību, mēģinājusi vērtēt ekonomiskos un citus efektus, kuri var rasties perspektīvā un traucēt sūdzības iesniedzējam gūt peļņu, bet šo jautājumu kontrole neietilpst Padomes kompetencē.

[6.4] Padomes strīdus lēmumi attiecas uz personām, kuras lūgts pieaicināt kā trešās personas, un tās var sniegt apgabaltiesas pieprasīto informāciju.

[7] Pieteicēja pārstāvis savos paskaidrojumos blakus sūdzību neatzīst un norāda, ka:

1) Administratīvā procesa likums 28.pants nedod tiesības pieaicināt trešās personas gadījumos, kad lieta vēl nav sākta izskatīt pēc būtības;

2) U.P. un R.Z. nav lūguši viņus pieaicināt par trešajām personām, tāpēc nav nepieciešams viņiem uzlikt pienākumu piedalīties viņus neskarošu procesuālu jautājumu izšķiršanā;

3) atbildētājs blakus sūdzībā neprecīzi norādījis uz vairākiem faktiskiem un tiesiskiem apstākļiem.

[8] Tiesas sēdē Padomes pārstāve zvērināta advokāte J.Štīpola blakus sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka Administratīvā apgabaltiesa, izskatot blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas lēmumu, sākusi iedziļināties lietas būtībā, tāpēc ir nepieciešama trešo personu pieaicināšana.

A/s "Radio SWH" pārstāvis M.Paparinskis tiesas sēdē blakus sūdzību neatzina un paskaidroja, ka trešo personu tiesības netiek aizskartas, lemjot jautājumu par pieteikuma pieņemšanu.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā procesa 28.pants nosaka, ka par trešo personu administratīvajā procesā var būt privātpersona, kuru var skart tiesas spriedums **lietā**. Saskaņā ar šā paša panta trešo daļu trešajai personai administratīvā procesa dalībnieka statusu piešķir ar tiesas lēmumu pēc šīs personas iesnieguma vai arī viņu var pieaicināt piedalīties **lietā** pēc administratīvā procesa dalībnieka vai tiesas iniciatīvas. No šīm normām izriet, ka jautājums par trešās personas piedalīšanos administratīvajā procesā tiesā izlemjams tad, kad tiesā **ir ierosināta administratīvā lieta**.

[10] Iepriekš minēto secinājumu apstiprina arī kārtība, kāda Administratīvā procesa likumā noteikta trešās personas pielaišanai vai pieaicināšanai. Likuma 204.pants uzliek par pienākumu tiesnesim, sagatavojot lietu iztiesāšanai, izlemt jautājumu par trešo personu pieaicināšanu. Jautājums par trešās personas pieaicināšanu var tikt izlemts arī lietas izskatīšanas gaitā, kas izriet no Administratīvā procesa likuma 268.panta 2.punkta, kas paredz lietas izskatīšanas atlikšanu, ja nepieciešams par administratīvā procesa dalībnieku pieaicināt personu, kuras tiesības vai tiesiskās intereses var tikt aizskartas ar tiesas spriedumu.

Tādējādi procesa dalībnieku pieteikumi par trešās personas iestāšanos lietā tiek izlemti tikai tad, kad administratīvā lieta tiesā jau ir ierosināta un apgabaltiesas secinājums šajā aspektā atzīstams par pamatotu. Administratīvo lietu departaments šajā sakarā piekrīt arī atbildētāja paskaidrojumā ietvertajam argumentam, ka procesuāla jautājuma izlemšana par pieteikuma pieņemšanu pati par sevi neskar citu personu tiesības un tiesiskās intereses.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 190.pantam jautājumu par pieteikuma pieņemšanu tiesnesis lemj rakstveida procesā, pamatojoties uz pieteikumu un tam pievienotajiem materiāliem. No tā arī izriet apgabaltiesas kompetence, izskatot blakus sūdzību par atteikumu pieņemt pieteikumu un vērtējot tiesneša lēmuma pamatotību, vadīties no tiem pašiem apstākļiem, kas bija

zināmi tiesai lēmuma pieņemšanas laikā, un aprobežoties ar pieteikumā norādīto iespējamo lietas dalībnieku paskaidrojumu uzklauššanu. Pieteikumā kā procesa dalībnieki trešās personas nav norādītas un tādējādi nav pamata viņu iesaistīšanai procesuālā jautājuma izlemšanā par pieteikuma pieņemšanu tiesā vai atteikumu to pieņemt. Līdz ar to pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka apgabaltiesa nevar izlemt jautājumus, kurus nav izskatījusi pirmās instances tiesa. Administratīvo lietu departaments pieļauj, ka lietā varētu būt pieaicināmas trešās personas, taču šis jautājums ir izlemjams lietas sagatavošanas gaitā, ja lieta tiek ierosināta, vai lietas izskatīšanas gaitā.

[12] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 19.maija lēmumu atstāt negrozītu, Latvijas radio un televīzijas padomes blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par pārsūdzētā administratīvā akta darbības apturēšanu (Administratīvā procesa likuma 185.pants)

Ja pārsūdzētais administratīvais akts uzliek pienākumu samaksāt nodokli, nodevu vai citu maksājumu valsts vai pašvaldības budžetā, tad pieteicējs var lūgt tiesu, motivējot savu lūgumu, apturēt administratīvā akta darbību.

Lieta Nr. SKA-153

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I. Skultāne,
senatore	M.Zāģere,

piedaloties SIA "Envils" pārstāvim V.Bergam un VID Rīgas muitas reģionālās iestādes pārstāvei D.Jautrumai,

2004.gada 13.jūlijā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja SIA "Envils" blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 27.maija lēmumu, ar kuru noraidīts SIA "Envils" pieteikums par izpildu darbību atlikšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 21.oktobra spriedumu noraidīts SIA "Envils" pieteikums par Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muitas reģionālās iestādes lēmumiem par SIA "Envils" sodīšanu ar naudas sodu un muitas parāda piedziņu.

[2] Par minēto spriedumu SIA "Envils" iesniegusi apelācijas sūdzību. Apelācijas instances tiesā 2003.gada 23.decembrī ierosināta apelācijas tiesvedība un lieta nozīmēta izskatīšanai 2005.gada 25.aprīlī.

[3] Rīgas apgabaltiesā 2004.gada 17.maijā saņemts SIA "Envils" pieteikums par izpildu darbību atlikšanu, kurā norādīts, ka VID Rīgas Muitas reģionālā iestāde pārsūdzētos lēmumus nosūtījusi izpildei zvērīnātai tiesu izpildītājam R.Slivjukai, kura veic izpildu darbības, vēršot piedziņu uz SIA "Envils" mantu. Pieteicējs lūdzis apturēt zvērīnātas tiesu izpildītājas izpildu darbības par SIA "Envils" kustamas mantas pārdošanu izsolē, līdz Rīgas apgabaltiesā tiks izskatīta SIA "Envils" apelācijas sūdzība. Pieteikums pamatots ar Civilprocesa likuma 139.panta pirmās daļas 7.punktu.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 27.maija lēmumu SIA "Envils" pieteikums par izpildu darbību atlikšanu noraidīts.

[4.1] Tiesa norādījusi, ka minētais pieteikums iesniegts administratīvajā lietā, kas pēc būtības atbilst pieteikumam par pagaidu noregulējuma piemērošanu Administratīvā procesa likuma 195.panta izpratnē.

[4.2] Tiesa konstatējusi, ka SIA "Envils" pieteikumā norādītais pagaidu noregulējuma līdzeklis neatbilst Administratīvā procesa likuma 196.panta nosacījumiem, jo tas ir attiecināms uz zvērīnāta tiesu izpildītāja darbību, nevis uz VID Rīgas Muitas reģionālās iestādes darbību.

[5] Blakus sūdzību iesniegusi SIA "Envils", lūdz atcelt lēmumu un apturēt administratīvo aktu – Rīgas muitas reģionālās iestādes lēmumu Nr.3.2.1/14155 un 3.2.1/14156 izpildi un apturēt zvērīnātas tiesu izpildītājas R.Slivjukas izpildu darbības izpildu lietās Nr.704/4-2003; 705/4-2003.

[5.1] Blakus sūdzības iesniedzējs apšaubā VID Rīgas muitas reģionālās iestādes lēmumu likumību un pamatotību, tāpēc līdz apelācijas sūdzības izskatīšanai lūdz apturēt zvērīnāta tiesu izpildītāja darbības un administratīvo aktu izpildi, jo uzskata, ka SIA "Envils" ir maksātspējīgs, ko apliecina bilance, un sabiedrība Latvijas tirgū strādā jau vairāk kā deviņus gadus. Norāda, ja lēmumu izpilde netiks apturēta, tad SIA "Envils" tiks radīti lieli zaudējumi un tiks pārdota manta, kas var novest pie SIA "Envils" uzņēmējdarbības pārtraukšanas.

[6] Tiesas sēdē blakus sūdzības iesniedzēja pārstāvis uztur blakus sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Tiesas sēdē VID Rīgas muitas reģionālās iestādes pārstāve neatzīst blakus sūdzību.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 2.panta pirmo daļu administratīvajā procesā ar 2004.gada 1.februāri piemērojams Administratīvā procesa likums, ciktāl šā likuma normas nenoteic citu kārtību. Savukārt Administratīvā procesa likuma 3.panta otrajā daļā noteikts, ka administratīvais process tiesā notiek saskaņā ar šo likumu.

[7.1] SIA "Envils" pieteikumu par izpildu darbību atlikšanu tiesā iesniegusi 2004.gada 17.maijā, tas ir laikā, kad spēkā jau bija stājies Administratīvā procesa likums. Līdz ar to pārsūdzētajā lēmumā pamatoti norādīts, ka minētais pieteikums iesniegts administratīvajā lietā un ka pēc būtības iesniegtais pieteikums atbilst pieteikumam par pagaidu noregulējuma piemērošanu Administratīvā procesa likuma

195.panta izpratnē. Savukārt Civilprocesa likuma 139.pants, uz kuru pamatojoties pieteikumā tiek lūgts atlikt izpildu darbības, nosaka prasības nodrošinājuma līdzekļus civilprocesā.

[8] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētajā lēmumā tiesa pamatoti atzinusi, ka SIA "Envils" pieteikumā izteiktais lūgums par izpildu darbību atlikšanu neatbilst Administratīvā procesa likuma 196.panta nosacījumiem, jo izpildu darbību atlikšana attiecas uz zvērināta tiesu izpildītāja darbību, nevis uz VID Rīgas muitas reģionālās iestādes darbību. Līdz ar to pārsūdzētais lēmums ir pamatots un nav pamata tā atcelšanai.

[9] Tajā pašā laikā blakus sūdzība pamatota ar Administratīvā procesa likuma 185., 195., 196.pantu. Administratīvā procesa likuma 185.pants reglamentē pārsūdzētā administratīvā akta darbības apturēšanu, bet SIA "Envils" pieteikumu par pārsūdzētā administratīvā akta darbības apturēšanu Rīgas apgabaltiesā nav iesniegusi, līdz ar to šādā aspektā pārsūdzētais lēmums nevar tikt vērtēts. SIA "Envils" ir iespēja izmantot Administratīvā procesa likuma 185.pantā norādītās tiesības un lūgt tiesu apturēt pārsūdzētā administratīvā akta darbību. Ja šāds pieteikums tiktu apmierināts, tas, pēc Administratīvā departamenta ieskata, būtu pamats zvērinātam tiesu izpildītājam atlikt izpildu darbības.

[9.1] Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka tiesai katrā atsevišķā gadījumā ir jāizvērtē, vai Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmās daļas 1.punktā norādīto maksājumu apturēšana ir attaisnojama ar kādām citām svarīgākām interesēm, kā jau tas norādīts Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 18.maija lēmumā lietā Nr.SKA-105, kas ierosināta pēc SIA "Baltpas" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 27.maija lēmumu, SIA "Envils" blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par atbildētāju pieteikumos, kas saistīti ar nodokļu un nodevu maksājumiem (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestā daļa)

Atbildētāja pārstāvis lietās, kas ierosinātas pēc pieteikumiem par nodokļu un nodevu maksājumiem atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestajai daļai, ir Valsts ieņēmumu dienesta augstākā institūcija.

Lieta Nr. SKA-163

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes pārstāvei Ž.Ābelei,

2004.gada 19.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "JM Koks" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumu atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pamatojoties uz veiktā audita pārskata rezultātiem SIA "JM Koks" (turpmāk – pieteicējs) ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaudes pārvaldes 2.tematisko pārbaudes daļas priekšnieces 2003.gada 4.jūnija lēmumu aprēķināts un noteikts iemaksai valsts budžetā papildus pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk – PVN) 2 530,48 latu apmērā un soda nauda tādā pašā apmērā, kopā – 5 060,96 lati. Lēmums pamatots ar likuma "Par grāmatvedību" 2. un 7.pantu, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (turpmāk – PVN likums) 10.panta pirmās daļas 1.punktu un 15.panta otro daļu, kā arī likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu.

[1.1] Pārbaudē konstatēts, ka SIA "JM Koks" 2002.gada decembrī PVN deklarācijā kā priekšnodokli norādījusi Ls 2 530,48 par darījumiem ar SIA "Fonts DJ". Atbilstoši 2002.gada 31.oktobra līgumam starp pusēm noslēgta vienošanās par tehnikas remontu. 2002.gada 29.novembrī un 12.decembrī SIA "Fonts DJ" izrakstījusi

SIA "JM Koks" divas preču pavadzīmes-rēķinus par kopējo summu 16 588, 78 latī, t.sk. PVN – 2 530,48 latī par automašīnas "Scania R143" un piekabes – kokvedēja "Tydraul 884 MSC" remontu un krāsošanu.

[1.2] SIA "JM Koks" par darījumiem ar SIA "Fonts DJ" ir norādījusi, ka tehnikas remonts veikts daļēji SIA "Fonts DJ" garāžās un daļēji SIA "JM Koks" nomātajās garāžās Rīgā, Ezera ielā (...).

[1.3] 2003.gada martā veicot pārbaudi SIA "Fonts DJ", konstatēts, ka firma tās juridiskajā adresē neatrodas, savukārt firmas direktore J.Dudkina savā pieraksta vietā nedzīvo piecus gadus.

[1.4] Auditu veicošā institūcija secinājusi, ka nav iespējams identificēt, kas veicis SIA "JM Koks" automašīnas un piekabes kokvedēja remontu un krāsošanu, kā arī nav iespējams noskaidrot pavadzīmēs-rēķinus un izpildīto darbu pieņemšanas-nodošanas aktos uzrādīto remontā izlietoto rezerves daļu izcelsmi.

[2] SIA "JM Koks" sūdzības par VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 2.tematisko pārbaužu daļas priekšnieces 2003.gada 4.jūnija lēmumu VID Rīgas reģionālās iestādes direktors un pēc tam VID ģenerāldirektors noraidījis.

[3] Savā sūdzībā tiesai pieteicējs, lūdzot atcelt visu trīs līmeņu VID amatpersonu lēmumus, norādījis:

[3.1] Starp SIA "JM Koks" un SIA "Fonts DJ" ir noticis civiltiesisks darījums, ka pēc līguma nosacījumiem veikta apmaksa, ka līguma saistības pienācīgi izpildītas starp abām pusēm.

[3.1.1] Grāmatvedībā uzskatāmi atspoguļoti darījumi ar SIA "Fonts DJ", un kvalificēta trešā persona var izsekot saimnieciskajiem darījumiem.

[3.1.2] Grāmatvedības sniegtā informācija ir patiesa, salīdzināma, savlaicīga, saprotama un pilnīga un ieraksti grāmatvedības reģistros ir veikti savlaicīgi, pilnīgi, precīzi un sistemātiski.

[3.2] Iebilstot pret VID Rīgas reģionālās iestādes direktora lēmumu, pieteicējs norādījis:

[3.2.1] Pieteicējs nekad nav slēpis vai samazinājis nodokļu deklarācijā aprēķināto budžetā maksājamo nodokļu summu.

[3.2.2] Darījumu faktu apliecināšie dokumenti ir iesniegti VID un no tiem ir redzama darījuma būtība, darījuma laiks un summa, arī PVN summa.

[4] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 5.janvāra spriedumu pieteikums apmierināts un atcelti 1) VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 2.tematisko pārbaužu daļas priekšnieces 2003.gada 4.jūnija lēmums, 2) VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 4.augusta lēmums un 3) VID ģenerāldirektora 2003.gada 25.septembra lēmums.

[5] Izskatot lietu pēc VID apelācijas sūdzības, ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.maija spriedumu SIA "JM Koks" pieteikums atzīts par pamatotu un atcelts VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 2.tematisko pārbaužu daļas priekšnieces 2003.gada 4.jūnija lēmums.

[5.1] Tiesa norādījusi uz to, ka jau VID audīta laikā ir iegūti pierādījumi par to, ka starp SIA "JM Koks" un SIA "Fonts DJ" 2003.gada 31.oktobrī ir noslēgts civiltiesisks līgums par pakalpojumu sniegšanu. Šis līgums nav atzīts par spēkā neesošu, nenotikušu vai ka darījumu līgumslēdzējs apstrīdējis.

[5.2] Lietā, kā norādīts spriedumā, nav pierādījumu, ka darījumu pusēm nebūtu piemītusi tiesībspēja vai rīcībspēja. Tāpat nav apšaubīts arī tas, ka personas, kas parakstījušas attiecīgos dokumentus, bija tiesīgas pārstāvēt attiecīgo juridisko personu.

[5.3] Norādot uz VID izteiktajām šaubām par pakalpojumu sniegšanu, tiesas spriedumā vērsta uzmanība uz to, ka nevienā no saviem lēmumiem VID tai pašā laikā nav apšaubījis faktu, ka remontdarbi norādītajām tehniskajām vienībām ir veikti. Tāpat norādīts uz to, ka tiesību normas neietver prasību preču pavadzīmē-rēķinā norādīt remontā izlietoto rezerves daļu izcelsmi.

Tas, ka VID darbinieki nav varējuši veikt SIA "Fonts DJ" grāmatvedības dokumentu pārbaudi, pēc tiesas atzinuma, nevar kalpot citas juridiskas personas labticības apšaubīšanai attiecībā uz konkrēto darījumu.

[6] Kasācijas sūdzībā VID Rīgas reģionālā iestāde lūdz tiesas spriedumu atcelt.

[6.1] Kasācijas sūdzībā norādīts uz procesuālo tiesību normu pārkāpumu. Lai gan atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.pantam tiesā varēja pārsūdzēt VID ģenerāldirektora lēmumu, tiesa ir izskatījusi jautājumu nevis par VID ģenerāldirektora lēmuma likumību, bet par VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 2.tematisko pārbaužu daļas priekšnieces 2003.gada 4.jūnija lēmuma likumību, kas ir pretrunā minētajai likuma normai. Apelācijas instances tiesa nebija attiecīgi reaģējusi arī uz pirmās instances tiesas spriedumu, ar kuru bija atcelts VID ģenerāldirektora lēmums, VID uz tiesas sēdi vispār neaicinot.

[6.2] Kasācijas sūdzībā norādīts arī uz materiālo tiesību normu pārkāpumu, proti, likuma par PVN 10.panta pirmās daļas noteikumu piemērojamību kopsakarībā ar citām tiesību normām un konkrēti likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.panta noteikumiem. Kasācijas sūdzības iesniedzēja ieskatā, pieteicējs nav nodrošinājis pietiekamus pierādījumus priekšnodokļa atskaitījuma pamatotībai.

[7] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve iesniegto kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem argumentiem.

2004.gada 18.oktobrī Augstākajā tiesā tika saņemts SIA "JM Koks" lūgums par lietas izskatīšanas atlikšanu sakarā ar pieteicēja pārstāvja M.Spāļa piedalīšanos citā tiesas procesā.

Administratīvo lietu departaments nāca pie atzinuma, ka pieteiktais lūgums par lietas izskatīšanas atlikšanu ir noraidāms, jo tiesas paziņojums par lietas izskatīšanu kasācijas instances tiesā SIA "JM Koks" nosūtīts 2004.gada 28.septembrī, kas deva iespēju pieteicējam vienoties par tā interešu pārstāvību ar citu personu. Turklāt, kā redzams no lietai pievienotā pilnvaras noraksta, citas personas interešu pārstāvību M.Spālis uzņēmis tikai 2004.gada 8.oktobrī, kad pieteicējam jau bija informācija par lietas izskatīšanu Senāta Administratīvo lietu departamentā. Tas liecina par to, ka pieteicējs nav bijis īpaši ieinteresēts tā pārstāvja klātbūtnē lietas izskatīšanā kasācijas instances tiesā.

Motīvu daļa

[8] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.pantā ir noteikts, ka nodokļu maksātājam, kurš saņēmis VID amatpersonas kontroles (pārbaudes, revīzijas) rezultātā pieņemto lēmumu, arī pārbaudes un revīzijas aktā minētos priekšlikumus nodokļu maksātājam, lēmumu par pārmaksāto nodokļu summu atmaksāšanu, lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, lēmumu par to, ka izdevumi par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā sedzami no nodokļu maksātāja līdzekļiem, vai lēmumu par lēmuma izpildes nodrošinājuma līdzekļu piemērošanu, ir tiesības to apstrīdēt likumā noteiktajā kārtībā.

Likuma 37.pantā noteikts, ka VID teritoriālās iestādes amatpersonas pieņemto lēmumu var apstrīdēt attiecīgās teritoriālās iestādes direktoram, bet teritoriālās iestādes direktora pieņemto lēmumu – VID ģenerāldirektoram.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestajā daļā noteikts, ka gadījumā, ja nodokļu maksātājs nepiekrīt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumam, viņam ir tiesības to pārsūdzēt tiesā.

[9] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta normas mērķis par iestādes pieņemto administratīvo aktu pārbaudi divās augstākās instancēs izriet no Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pantā noteiktajiem labas pārvaldības un efektivitātes principiem. Ar to attiecīgajā valsts pārvaldes nozarē, konkrētajā gadījumā – nodokļu administrēšanā, operatīvāk var tikt atrisināts individuālais interesējošais jautājums, tā izlemšanā pēc iespējas neiesaistot tiesu.

[10] To, ka administratīvā akta apstrīdēšanas kārtības ievērošanai ir īpaša nozīme, apliecina arī Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 5.punkts, atbilstoši kuram tiesnesis

atsakās pieņemt pieteikumu, ja pieteicējs nav ievērojis šai lietu kategorijai noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Ar nosaukto likuma normu, kā to atzīst Administratīvo lietu departaments, pēc būtības pateikts, ka, izskatot apstrīdēto administratīvo aktu vairākās apstrīdēšanas iestādēs, tiek sagaidīts, ka katra nākošā augstākā iestāde izmantos savu autoritāti, kompetenci un savu darbinieku zināšanu potenciālu, tādējādi panākot visefektīvāko rezultātu.

[11] Administratīvā procesa likuma 76.panta trešajā daļā noteikts, ka administratīvā akta apstrīdēšana ir sākotnējās administratīvās lietas turpinājums. Tas nozīmē, ka administratīvā lieta apstrīdēšanas procesā tiek pabeigta ar pēdējās augstākās iestādes lēmumu. Atbildību par pieņemto administratīvo aktu šādā situācijā nepārprotami uzņemas šī iestāde, – konkrētajā lietā – Valsts ieņēmumu dienests kā ģenerāldirektoram tieši pakļauta iestāde. To apstiprina arī Administratīvā procesa likuma 81.panta piektā daļā, nosakot, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu.

No šīs situācijas izklāsta loģiski izveidojas secinājums, ka tiesā ir pārsūdzams VID ģenerāldirektora lēmums, kas arī noteikts likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestajā daļā.

[12] Ja atbilstoši citētajai Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu, t.i., VID ģenerāldirektora lēmumā, nav izprotams, kāda nozīme ir atcelt nodokļu administrācijas zemākās institūcijas lēmumu, ja neskats paliek lēmums par šīs institūcijas apstrīdēto administratīvo aktu.

[13] Noskaidrojot jautājumu par to, kuras iestādes lēmums tiesā jāpārsūdz, vienlaicīgi tiek konstatēts, kas ir administratīvā procesa dalībnieki un tieši kura iestāde ir aicināma uz tiesas sēdi. Nav šaubu, ka atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestajai daļai atbildētāja procesuālajā statusā uz tiesas sēdi ir aicināms VID kā augstākā iestāde.

[14] Lai gan SIA "JM Koks" pieteikumā pamatoti kā ieinteresētā persona (tagad – atbilstoši Administratīvā procesa likumam – atbildētājs) norādīts LR Valsts ieņēmumu dienests, ne pirmās, ne otrās instances tiesa nav apsvērusi jautājumu par tā aicināšanu uz tiesas sēdi atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestajai daļai.

VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāvis apelācijas tiesas sēdē ir norādījis uz nepieciešamību atcelt pirmās instances tiesas spriedumu tāpēc, ka uz tiesas sēdi nav bijis uzaicināts VID centrālā aparāta

pārstāvis un lietā nav izskatīts jautājums par VID ģenerāldirektora lēmuma atcelšanu (lietas 100.lpp.). Tiesas sprieduma motīvu daļā minētais arguments nav ne pieminēts, ne apsvērts.

[15] Administratīvā procesa likuma 327.pantā noteikts, kādos gadījumos procesuālās tiesību normas ir uzskatāmas par pārkāptām. Likuma 327.panta trešajā daļā noteikts, ka par procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas, uzskatāms tas, ka (...) 2) tiesa lietu izskatījusi, pārkāpjot procesuālo tiesību normas, kas nosaka, ka jāpaziņo administratīvā procesa dalībniekiem par tiesas sēdes laiku un vietu.

Lietā nav strīda, ka Valsts ieņēmumu dienestam pēc tā adreses Rīgā, Smilšu ielā (centrālais aparāts), paziņojums par tiesas sēdes laiku un vietu nav bijis nosūtīts. Tas atbilstoši minētajai likuma normai ir pamats tiesas sprieduma atcelšanai. Ņemot vērā to, ka šādu pašu pārkāpumu ir pieļāvusi arī pirmās instances tiesa, lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

[16] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, izlemjot jautājumu par nodokļu maksātāja tiesībām samazināt budžetā maksājamo nodokļu summu, atskaitot priekšnodokli, tiesai ir jāpārlicinās par visu PVN likuma 10.panta pirmās daļas nosacījumu esamību, ņemot vērā, ka pakalpojumiem ir jābūt reāli sniegtiem un ka šos pakalpojumus sniegusi tieši tā persona, kuru norādījis nodokļu maksātājs.

Nodokļu administrēšana, kā to atzīst Administratīvo lietu departaments, ir specifiska valsts pārvaldes iestāžu darbības sfēra, ko reglamentē speciālās tiesību normas. Pierādījumu iesniegšana par faktiem, kas liecina, ka darījums ar norādīto personu nav noticis, kā to VID ir apgalvojis konkrētajā lietā, ir VID pienākums. Tai pašā laikā atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantam nodokļu maksātāja pienākums ir pierādīt notikušo darījumu tieši ar līgumā norādīto personu.

Rezolutīvā daļa

Vadoties no Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punkta, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.maija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Par soda naudas maksāšanas apturēšanu (Administratīvā procesa likuma 185.pants)

Nodokļa maksātāja likviditātes vērtēšana gadījumos, kad tiek lūgts apturēt lēmuma par soda naudu izpildi, nav nepieciešama.

Lieta Nr. SKA-172

LĒMUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei S.Laiveniecei un SIA "Anvars un Partneri" pārstāvim R.Briedim,

2004.gada 3.augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Valsts ieņēmumu dienesta blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 15.jūnija lēmumu par Valsts ieņēmumu dienesta 2003.gada 13.novembra lēmuma Nr.19/29374 darbības apturēšanu daļā par aprēķināto soda naudu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 13.novembrī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektors pieņēma lēmumu Nr.19/29374, ar kuru atstāja negrozītu VID Vidzemes reģionālās iestādes direktores v.i. 2003.gada 6.oktobra lēmumu Nr.1.9-10/8701 daļā par papildu nomaksai noteikto pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) Ls 12 963,53, soda naudu Ls 12 963,53 un noteikto PVN samazinājumu Ls 740,59 apmērā SIA "Anvars un Partneri".

[2] 2004.gada 15.aprīlī, izskatot SIA "Anvars un Partneri" sūdzību, Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa atcēla VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmumu Nr.19/29374 un uzlika par pienākumu VID atlīdzināt SIA "Anvars un Partneri" mantiskos zaudējumus Ls 2 576,09. 2004.gada 11.maijā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemta VID apelācijas sūdzība. 2004.gada 12.maijā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa administratīvo lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību ir nosūtījusi Administratīvajai apgabaltiesai.

[3] SIA "Anvars un Partneri" 2004.gada 10.jūnijā vērsās ar lūgumu Administratīvajā apgabaltiesā, lūdzot apturēt VID 2004.gada 13.novembra lēmumu Nr.19/29374 darbību daļā par papildus nomaksai noteikto soda naudu Ls 12 963,53 apmērā. Savu lūgumu SIA "Anvars un Partneri" pamatoja ar finanšu līdzekļu trūkumu un

tiesu praksi līdzīgās lietās. Izskatījusi lūgumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 15.jūnija lēmumu to apmierināja. Tiesa lēmumā norādījusi tālāk minētos argumentus.

[3.1] SIA "Anvars un Partneri" norādītie apstākļi un paskaidrojumi ir pietiekami, lai tā iesniegto lūgumu atzītu par motivētu Administratīvā procesa likuma 185.panta 3.daļas izpratnē.

[3.2.] Administratīvā apgabaltiesa lietā Nr.A42023004 AA522-04/5 2004.gada 7.jūnija lēmumā ir vērtējusi analogiskus SIA "Anvars un Partneri" iesniegtos dokumentus un secinājusi, ka ar apgrozāmajiem līdzekļiem SIA "Anvars un Partneri" īstermiņa saistības pie konkrētiem apstākļiem vairs nevar tikt segtas un līdz ar to uzņēmuma rīcībā nav pietiekošu finanšu līdzekļu, lai varētu uzreiz nomaksāt aprēķināto soda naudu. Tā kā minētajā lietā pie šiem apstākļiem tiesai ir bijis tiesisks pamats apturēt administratīvā akta darbību daļā par soda naudas nomaksu, tad Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka šajā lietā nav nepieciešams veikt atkārtotu apstākļu izvērtēšanu un izdarītie secinājumi ņemami vērā, izskatot līdzīgu administratīvo lietu.

[3.3.] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot līdzīgu lietu par VID lēmuma nodokļu lietā darbības apturēšanu, 2004.gada 18.maija lēmumā (lieta Nr.SKA-105) norādījis, ka soda naudas mērķis ir citāds nekā nodokļu maksājumu mērķis, līdz ar to arī valsts finansiālās intereses nav tik svarīgas.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 15.jūnija lēmumu VID iesniedzis blakus sūdzību, norādot, ka vairāku iemeslu dēļ nepiekrīt tiesas secinājumam, ka VID amatpersonas lēmums daļā par aprēķināto soda naudu ir apturams, jo ar SIA "Anvars un Partneri" apgrozāmajiem līdzekļiem īstermiņa saistības nevar segt.

[4.1] Pirmkārt, VID norāda, ka SIA "Anvars un Partneri" iesniegtajā ārkārtas bilancē uz 2004.gada 1.jūniju ir atspoguļota tikai PVN pārākss Ls 12 963,53 apmērā, bet papildu maksājumi nav ietverti nevienā bilances postenī. Tā kā VID šādu pārākss nav atzinis un ar apstrīdēto lēmumu noteicis papildu maksājamo PVN Ls 12 693,53 un soda naudu aprēķinātā nodokļa apmērā, tad SIA "Anvars un Partneri" iesniegtajā ārkārtas bilancē bija jāatspoguļo gan Ls 12 963,53 kā PVN pārākss, to uzrādot debitoros, gan arī PVN Ls 12 963,53 un soda nauda šīs summas apmērā, kas noteikta ar apstrīdēto lēmumu, to uzrādot kreditoros.

[4.2] Otrkārt, VID nav saprotams, kāpēc no apgrozāmajiem līdzekļiem tiesa ir atņēmusi pieteicēja uzrādītās, bet VID neatzītās nodokļu pārākssas, bet nav atņēmusi, piemēram, pircēju un pasūtītāju parādus, kurus pieteicējs, iespējams, neatgūs nekad. Turklāt tiesa ir atstājusi bez ievērības pieteicējam piederošos un

bilances posteņos atspoguļotos pamatlīdzekļus un nav tos vērtējusi attiecībā uz apturēto soda naudu.

[4.3] Treškārt, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 7.jūnija lēmumā konstatē, ka apgrozāmie līdzekļi, atskaitot PVN summas, kuras pieteicējs ir pārsūdzējis tiesā, sastāda Ls 172 987,92, bet īstermiņa saistības ir Ls 239 523,00. Tā kā SIA "Anvars un Partneri" saistībās nav uzrādījusi ar VID 2003.gada 13.novembra lēmumu Nr.19/29374 noteiktos nodokļu maksājumus, tad neatkarīgi no tā, vai minētā lēmuma darbība tiek vai netiek apturēta, SIA "Anvars un Partneri" iestājas likumā "Par uzņēmumu un uzņēmējdarbību maksātnespēju" paredzētās maksātnespējas pazīmes.

[4.4.] Ceturtkārt, pieteicēja iespējamā maksātnespējas iestāšanās pie nosacījuma, ja tiek iekasēta papildus aprēķinātā soda nauda, neiztur kritiku, jo uzņēmējdarbība jau pati par sevi ir saistīta ar zināmu risku, kas var novest pie maksātnespējas iestāšanās, ko apliecina arī pieteicēja iesniegtā ārkārtas bilance uz 2004.gada 1.jūniju. Turklāt pieteicējs nav izmantojis likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.panta pirmās daļas 3.punktā paredzētās tiesības, līdz ar to pieteicēja norādītie apstākļi nevar kalpot par vienīgo un pietiekamo priekšnoteikumu lēmuma darbības apturēšanai tieši daļā par soda naudu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 185.panta trešās daļas prasībām.

[5] Tiesas sēdē VID pārstāvis blakus sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka Administratīvā apgabaltiesa nav pietiekami argumentējusi, ka, neapturot soda naudas maksāšanu, SIA "Anvars un Partneri" varētu iestāties maksātnespēja.

Motīvu daļa

[6] Senāta Administratīvo lietu departaments savā 2004.gada 18.maija lēmumā Nr.SKA-105, uz kuru savā lēmumā atsaukusies arī Administratīvā apgabaltiesa, galveno uzsvāru vērsa uz faktu, ka atsevišķi vērtējams lūgums par tiešā nodokļu maksājuma apturēšanu un lūgums par soda naudas samaksas apturēšanu.

Administratīvo lietu departaments šādu secinājumu pamatoja arī ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) judikatūru, jo īpaši pieminot lietu *Janosevic pret Zviedriju* (iesniegums Nr.34619/97).

Minētajā lietā ECT izskatīja jautājumu par Zviedrijas iestādes un tiesas rīcības, iekasējot nodokļus un soda naudu, pirms galīgais tiesas spriedums stāties spēkā, atbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – Cilvēktiesību konvencijas) 6.pantam. Viens no sūdzības argumentiem, kurus Janosevičs savā sūdzībā bija norādījis, bija nevainīguma prezumpcijas pārkāpums. Tas, viņaprāt, izpaudās tādējādi, ka nodokļu administrācijas lēmumi par nodokļu soda naudām, kas tika

izpildīti, pirms viņa pienākums maksāt soda naudu ir izņemts tiesā, kaitēja viņa stāvoklim neatkarīgajā procesā (sk. sprieduma 99. un 105. punktu).

ECT, vērtējot šo argumentu, sprieduma 106.punktā norādīja, ka principā neizslēdz lēmuma izpildi, pirms lēmums par soda naudām kļūs galīgs. Tomēr tā norādīja, ka nodokļu soda naudas izpilde pirms galīgā lēmuma var nopietni ietekmēt attiecīgo personu un var apgrūtināt viņas aizstāvību tiesas procesā.

Tālāk (sprieduma 107.punktā) ECT norādīja: "Valsts finansiālās intereses, kas ir būtisks apsvērums, lai nodrošinātu efektīvas nodokļu sistēmas funkcionēšanu, šajā gadījumā nav tik svarīgas. Tas ir tāpēc, ka, kaut arī nodokļu soda naudas var sasniegt ievērojamu naudas summu, tās nav paredzētas kā atsevišķs ienākuma avots, bet ir domāts, lai uzspiestu nodokļu maksātājiem pildīt pienākumus nodokļu jomā un sodīt pārkāpējus. Tādējādi soda naudas ir paredzētas kā līdzeklis, kas nodrošina, lai valsts atbilstoši attiecīgajiem likumiem saņemtu nodokļus. Tādēļ, ja svarīgas finansiālas intereses attaisno to, ka valsts nodokļu un soda naudas izvērtēšanā piemēro standartizētas normas un pat likuma prezumpcijas un ievāc nodokļus nekavējot, tas pats par sevi neattaisno nodokļu soda naudu tūlītēju izpildi."

Konkrētajā lietā ECT vērtēja arī to, vai pēc veiksmīgas lēmuma par soda naudu uzlikšanu pārsūdzēšanas iespējams atgūt samaksātās nodokļu soda naudas un atjaunot sākotnējo tiesisko stāvokli. Sprieduma 108.punktā ECT secināja, ka, kaut arī Zviedrijas valsts paredz kompensācijas mehānismu, tomēr gadījumos, kad izpildei pakļautas ievērojamas summas, atlīdzinājums pilnībā nevar kompensēt individuālajam nodokļu maksātājam visus zaudējumus. Tāpēc sistēma, kas atļauj noteikt nodokļu soda naudu iekasēšanu, pirms tiesa ir konstatējusi, ka šāds sods jāmaksā, ir atvērta kritikai un tā ir rūpīgi jāpārbauda. Tomēr ņemot vērā, ka faktiski no iesniedzēja nekāda summa nebija piedzīta, ECT atzina, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pants šajā aspektā konkrētajā lietā pārkāpts nav.

Administratīvo lietu departaments no iepriekšēiktā secina, ka gadījumā, ja no iesniedzēja attiecīgās soda naudas būtu piedzītas, tiesa būtu konstatējusi konvencijas pārkāpumu.

Kaut arī ECT interpretācija Cilvēktiesību konvencijas dalībvalstīm nav tieši saistoša, parasti, ar nelieliem izņēmumiem, dalībvalstu tiesas to ievēro. Ņemot vērā ECT judikatūras ietekmes palielināšanos, dalībvalstu tiesas, ņemot vērā, ka to spriedumi var tikt pārskatīti Strasbūrā, ievēro no ECT judikatūras izrietošos Cilvēktiesību konvencijas standartus (Hariss D.J., O'Boyle M., Warbrick C. Law of the European Convention on Human Rights. London: Butterworths, 1995, p. 25).

[7] Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmumā ietvertais norādījums par attiecīgā nodokļa maksātāja likviditātes vērtēšanu gadījumā, kad tiek lūgts apturēt lēmuma par soda naudu izpildi, nav nepieciešams.

[8] Iepriekšminēto apstākļu dēļ Administratīvo lietu departaments uzskata VID blakus sūdzībā norādītos argumentus par nebūtiskiem un tos atsevišķi nevērtē.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 15.jūnija lēmumu, Valsts ieņēmumu dienesta blakus sūdzību noraidīt.

**Par tiesībām iesniegt pieteikumu, lai aizstāvētu
privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses
(Administratīvā procesa likuma 29.pants)**

Pieteikuma iesniegšanai, ko privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizstāvēšanas nolūkā likumā paredzētajos gadījumos veic publisko tiesību subjekts vai privāto tiesību juridiskā persona, nav nepieciešams īpašs pilnvarojums.

Lieta Nr. SKA-192

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	G.Višņakova,
senatore	J.Briede,

piedaloties sabiedriskās organizācijas "Īrnieku kustība par savām tiesībām" pārstāvim E.Vasiljevam un Ivaram L.,

2004.gada 3.augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja sabiedriskās organizācijas "Īrnieku kustība par savām tiesībām" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija lēmumu, ar kuru blakus sūdzība par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 14.aprīļa lēmumu atstāta bez izskatīšanas.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 13.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemts Ivara L., sabiedriskās organizācijas "Īrnieku kustība par savām tiesībām" (turpmāk – s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām") pārstāvja pieteikums, kurā lūgts atcelt Saulkrastu pilsētas domes 2004.gada 24.marta lēmumu Nr.3 par Ivara L. deklarēto ziņu par savu dzīvesvietu anulēšanu. Pieteikumu parakstījis arī Ivars L.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 14.aprīļa lēmumu pieteikums atstāts bez virzības, uzliekot par pienākumu līdz 2004.gada 14.maijam novērst konstatētos trūkumus – proti, pievienot pārstāvja pilnvaras un valsts nodevas samaksu apliecinājošus dokumentus.

[3] Par šo lēmumu s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" 2004.gada 26.aprīlī iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot lēmumu atcelt un izskatīt pieteikumu pēc būtības.

[4] Pārbaudot lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 8.jūlija lēmumu šo blakus sūdzību atstāja bez izskatīšanas. Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka fiziskas personas pārstāvja tiesībām pārstāvamā vārdā pārsūdzēt tiesas nolēmumu ir jābūt īpaši norādītām pilnvarām. Konkrētajā gadījumā s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" iesniegtajai blakus sūdzībai šāda pilnvara netika pievienota.

[5] Par šo Administratīvās apgabaltiesas lēmumu Augstākās tiesas Senātā saņemta s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" blakus sūdzība, kurā tā lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija lēmumu, uzliekot Administratīvajai apgabaltiesai pienākumu izskatīt iesniegto blakus sūdzību pēc būtības. Blakus sūdzībā norādīts, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir prettiesisks vairāku iemeslu dēļ.

Pirmkārt, tāpēc, ka nav atcelts vai grozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 14.aprīļa lēmums, ar kuru atzītas s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" tiesības iesniegt pieteikumu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 29.panta pirmās daļas noteikumiem.

Otrkārt, nevienā Administratīvā procesa likumā normā nav paredzētas apelācijas instances tiesas tiesības atstāt blakus sūdzību bez izskatīšanas.

Treškārt, ņemot vērā to, ka Ivaram L. nav ticis paziņots par tiesas sēdes laiku un vietu, ir aizskartas viņa tiesības uz savu tiesību aizsardzību.

Visbeidzot, Administratīvās apgabaltiesas lēmumā nav norādīts, kādas procesuālās darbības jāveic pirmās instances tiesai gadījumā, kad blakus sūdzība atstāta bez izskatīšanas.

[6] Tiesas sēdē s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" pārstāvis uzturēja blakus sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem, paskaidrojot, ka atbilstoši s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" statūtu 8.3.punktam tās priekšsēdētājam nav nepieciešams atsevišķs pilnvarojums, un viņam ir tiesības parakstīt visus s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" dokumentus. Turklāt pārstāvis norādīja, ka s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" tiesības pārstāvēt Ivaru L. konkrētajā gadījumā izriet arī no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma, jo tās statūtos kā viens no s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" mērķiem norādīts dzīvokļu īrnieku un viņu ģimeņu patērētāju tiesību aizsardzība saistībā ar komunālo pakalpojumu, siltuma, gāzes un elektroenerģijas nodrošināšanu.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 35.pantu administratīvā procesa dalībnieks procesā var piedalīties ne vien pats, bet arī ar pārstāvja palīdzību vai starpniecību. Pārstāvis var būt jebkura fiziska vai juridiska persona, izņemot ierobežojumus, kas noteikti Administratīvā procesa likuma 36. un 37.pantā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 38.panta pirmajai daļai fiziskas personas pārstāvību noformē ar notariāli apliecinātu pilnvaru, izņemot gadījumu, kad fiziska persona pilnvaro savu pārstāvi mutvārdos iestādē vai tiesas sēdes laikā.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 39.panta pirmajā daļā ir noteikts pārstāvim piešķirto pilnvaru apjoms. Šī tiesību norma paredz, ka pilnvarojums vest lietu dod pārstāvim tiesības pārstāvamā vārdā izpildīt visas darbības, izņemot tās, kuru izpildīšanai likums prasa īpašu pilnvarojumu. Šādi izņēmuma gadījumi ir paredzēti Administratīvā procesa likuma 147.panta otrajā daļā, kas noteic, ka pārstāvim izdotajā pilnvarā īpaši jānorāda viņa tiesības iesniegt pieteikumu, tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu apelācijas un kasācijas kārtībā, kā arī atsevišķas citas tiesības.

[8] No Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija lēmuma redzams, ka, atstājot s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" blakus sūdzību bez izskatīšanas, tā vadījies no iepriekšminētajām tiesību normām. Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa, izdarot secinājumu, ka s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" blakus sūdzību iesniegusi kā Ivara L. pārstāvis Administratīvā procesa likuma 36.–38.panta izpratnē, kļūdījies faktisko apstākļu izvērtējumā un nepamatoti piemērojuši Administratīvā procesa likuma 38. un 147.panta noteikumus.

Gan no s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" 2004.gada 13.aprīlī iesniegtā pieteikuma (lietas 2.lpp.), gan no tās 2004.gada 26.aprīlī iesniegtās blakus sūdzības (lietas 7.lpp.) ievaddaļas izriet, ka, aizstāvot Ivara L. tiesības un tiesiskās intereses, tos ir iesniegusi s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām", un, lai gan Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 14.aprīļa lēmumā norādīts, ka bez virzības atstājams Ivara L. pieteikums, tiesneša lēmums faktiski attiecas uz s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām". Līdz ar to s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" ir tiesības pārsūdzēt lēmumus, kas uz to attiecas, jo šādas tiesības izriet no Administratīvā procesa likuma 192.panta otrās daļas.

[9] Administratīvā procesa likuma 29.pantā paredzēts izņēmums no Administratīvā procesa likuma 35.–40.pantā paredzētās kārtības. Likuma 29.panta pirmā daļa noteic, ka likumā paredzētajos gadījumos tiesības iesniegt iestādē iesniegumu vai tiesā pieteikumu, lai

aizstāvētu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses, ir arī publisko tiesību subjektam vai privāto tiesību juridiskajai personai. Analizējot tiesību normas mērķi un tās saistību ar citām tiesību normām, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā procesa likuma 29.pantā minētajam tiesību subjektam, aizstāvot privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses tiesā, nav nepieciešams attiecīgās privātpersonas speciāls pilnvarojums un attiecībā uz to nav piemērojams Administratīvā procesa likuma 147.pantā paredzētais tiesiskais regulējums. Līdz ar to Administratīvā procesa likuma 29.panta pirmajā daļā minētajam tiesību subjektam ir tiesības iesniegt pieteikumu tiesā, tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu apelācijas un kasācijas kārtībā (tai skaitā iesniegt blakus sūdzību), kā arī īstenot citas Administratīvā procesa likuma 147.panta otrajā daļā paredzētās tiesības patstāvīgi un bez īpaša pilnvarojuma.

Tiesiskās garantijas pret minētā tiesību subjekta patvaļīgu rīcību šādos gadījumos ir paredzētas Administratīvā procesa likuma 29.panta trešajā un ceturtajā daļā, kurās attiecīgi noteikts, ka Administratīvā procesa likuma 29.panta pirmajā daļā minētā tiesību subjekta atteikšanās no iesnieguma vai pieteikuma neatņem attiecīgajai privātpersonai tiesības prasīt, lai iestāde vai tiesa izskata lietu pēc būtības, bet, ja minētajam tiesību subjektam un privātpersonai ir atšķirīgi viedokļi par procesa virzību vai par lietu pēc būtības, noteicošais ir privātpersonas viedoklis.

[10] Pārbaudot lietas materiālus, Senāta Administratīvo lietu departaments konstatē, ka s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" ir dibināta un Uzņēmumu reģistrā pārreģistrēta atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Saskaņā ar tās statūtu 4.2.punktu viens no s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" darbības mērķiem ir dzīvokļu īpašnieku un viņu ģimeņu patērētāju tiesību aizsardzība saistībā ar komunālo pakalpojumu, siltuma, gāzes un elektroenerģijas nodrošināšanu. Līdz ar to s/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" atzīstama par pilntiesīgu privāto tiesību juridisku personu, kam piemīt spēja īstenot tās statūtos noteiktos mērķus un funkcijas, tai skaitā aizsargāt dzīvokļu īpašnieku un viņu ģimenes locekļu minētās patērētāju tiesības.

[11] Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka saskaņā ar likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 16.panta trešo daļu jautājumos, kas saistīti ar sabiedriskas organizācijas vai sabiedrisko organizāciju apvienības darbības mērķiem un uzdevumiem, tās var griezties valsts un pašvaldību institūcijās un, ja tas paredzēts statūtos – arī tiesā un aizstāvēt savu biedru tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses. S/o "Īrnieku kustība par savām tiesībām" tiesības iesniegt tiesā pieteikumu ir paredzētas tās statūtu 5.1.punktā. Līdz ar to, izskatot blakus sūdzību,

Administratīvajai apgabaltiesai jāizvērtē, vai konkrētajā gadījumā s/o "Irnīku kustība par savām tiesībām" ir atzīstama par Administratīvā procesa likuma 29.pantā norādīto tiesību subjektu.

[12] Arī Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ir noteiktas atsevišķu sabiedrisku organizāciju tiesības, kas nepieciešamas, lai īstenotu patērētāju interešu aizsardzību. Šā likuma 23.panta 3.punkts paredz, ka patērētāju tiesību aizsardzības sabiedriskajām organizācijām ir tiesības iesniegt tiesā prasības pieteikumus patērētāju tiesību un interešu aizsardzībai un pārstāvēt patērētāju intereses tiesā. Līdz ar to nepieciešamības gadījumā Administratīvajai apgabaltiesai, izskatot blakus sūdzību, jāizvērtē, vai, ņemot vērā s/o "Irnīku kustība par savām tiesībām" darbības mērķus, attiecībā uz konkrēto gadījumu nav piemērojams Patērētāju tiesību aizsardzības likumā paredzētais tiesiskais regulējums.

[13] Ievērojot to, ka Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija lēmums ir atceļams un lieta nosūtāma blakus sūdzības izskatīšanai, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārējo Senāta Administratīvo lietu departamentam adresētajā blakus sūdzībā izvirzīto argumentu analīze nav nepieciešama un mērķtiecīga.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323. panta 2. punktu, Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija lēmumu atcelt un nosūtīt lietu Administratīvajai apgabaltiesai blakus sūdzības izskatīšanai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par tiesībām pārsūdzēt lēmumus (Administratīvā procesa likuma 315.pants)

Iesniedzot blakus sūdzību, pirmās instances un apelācijas instances tiesas lēmumu var pārsūdzēt Administratīvā procesa likuma noteiktajos gadījumos, kā arī tad, ja tiesas lēmums kavē lietas virzību.

Lieta Nr. SKA-204

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties a/s "Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra" pārstāvei S.Bruzgulei,

2004.gada 31.augustā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja pieteicēja Oļega G. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2004.gada 22.jūlija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 1.marta spriedumu noraidīts Oļega G. pieteikums par bezpeļņas organizācijas valsts a/s "Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra" Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles 2003.gada 25.novembra rīkojuma Nr.1/329, lēmuma Nr.7 atcelšanu un naudas kompensāciju izmaksu. Pārsūdzētie administratīvie akti attiecas uz jautājumu par bezdarbnieka pabalsta izmaksas pārtraukšanu.

[2] Pamatojoties uz Oļega G. iesniegto apelācijas sūdzību, ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2004.gada 14.jūlija lēmumu ierosināta apelācijas tiesvedība un lieta nozīmēta izskatīšanai 2005.gada 6.janvārī.

[3] Blakus sūdzībā Oļegs G., norādot uz likuma "Par tiesu varu" 28.panta otrās daļas noteikumu pārkāpumu, lūdzis Augstāko tiesu noteikt lietas izskatīšanu Administratīvajā apgabaltiesā divu mēnešu laikā no sūdzības saņemšanas.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2004.gada 22.jūlija lēmumu atteikts pieņemt Oļega G. 2004.gada 21.jūlija blakus sūdzību, norādot, ka tiesneša lēmums par apelācijas tiesvedības ierosināšanu un lietas nozīmēšanu izskatīšanai nav pārsūdzams.

[5] Blakus sūdzībā par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2004.gada 22.jūlija lēmumu Oļegs G. lūdzis to atcelt un nekavējoties

apmierināt viņa 2004.gada 21.jūlija blakus sūdzībā izteikto lūgumu. Blakus sūdzībā, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 301.pantu, 315.panta pirmās daļas 2.punktu, norādīts, ka tiesneses lēmums kavē lietas virzību un tāpēc tas ir pārsūdzams.

[6] Tiesas sēdē a/s "Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra" pārstāve lūdza pārsūdzēto lēmumu atstāt negrozītu, bet blakus sūdzību noraidīt, paskaidrojot, ka pārsūdzētais lēmums nekavē lietas virzību.

[7] Ņemot vērā to, ka par blakus sūdzības izskatīšanas laiku un vietu pieteicējam paziņots likumā noteiktajā kārtībā gan 2004.gada 24.augusta tiesas sēdē (lietas 103.lpp.), gan nosūtot atsevišķu paziņojumu (lietas 104.lpp.), Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez Oļega G. klātbūtnes, jo nekādas lūgumus par blakus sūdzības izskatīšanas atlikšanu viņš tiesai nav izteicis.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā procesa likuma 315.panta pirmās daļas 2.punkts, uz ko savā blakus sūdzībā atsaucies pieteicējs, nosaka, ka pirmās instances tiesas un apelācijas instances tiesas lēmumu administratīvā procesa dalībnieks var pārsūdzēt atsevišķi no tiesas sprieduma, iesniedzot blakus sūdzību, ja tiesas lēmums kavē lietas virzību.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā procesa likuma 301.panta kārtībā pieņemts lēmums par apelācijas tiesvedības ierosināšanu un tiesas sēdes datuma noteikšanu nekavē lietas virzību Administratīvā procesa likuma 315.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē, bet gluži pretēji – vērsts uz to, lai administratīvā procesa dalībniekus informētu par ielānoto lietas izskatīšanas laiku. Pretenzijas par lietas izskatīšanas datuma noteikšanu neietilpst Administratīvā procesa likuma 315.panta pirmās daļas 2.punkta darbības jomā. Tas apliecina, ka Administratīvās apgabaltiesas tiesneses lēmums par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību atbilst likumam.

[9] Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pants ir paredzējis ikviena tiesības uz lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā ar likumu noteiktā tiesā. Arī Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajā daļā ir norāde par lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka lietas nozīmēšana uz 2005.gada 6.janvāri, ņemot vērā tiesas noslogotību, atbilst minētajiem nosacījumiem.

[10] Administratīvā procesa likums nereglamentē ar lietu izskatīšanu saistītos organizatoriskos jautājumus. Tie ietilpst tiesas priekšsēdētāja kompetencē. Pieteicējs var griezties pie

Administratīvās apgabaltiesas priekšsēdētāja ar motivētu lūgumu izskatīt viņa lietu ātrāk, nekā tas ir noteikts, vadoties pēc lietu ienākšanas hronoloģiskās secības. Pieteicējam ir jānorāda, kas ir tie īpašie apstākļi, kāpēc viņa lietai jābūt izskatītai ārpus kārtas.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2004.gada 22.jūlija lēmumu atstāt negrozītu, bet pieteicēja Oļega G. blakus sūdzību noraidīt.

Par procesuālā termiņa atjaunošanas nosacījumiem (Administratīvā procesa likuma 46.pants)

Ja administrators maksātnespējas procesā nav pārliecinājies par tiesvedībā esošu lietu, uzskatāms, ka tas nav izpildījis likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 52.panta 4.punkta noteikumus un nav veicis šā likuma 33.panta otrās daļas noteikumu izpildes kontroli. Minēto pienākumu neizpilde vērtējama kā neattaisnojama rīcība procesuālā termiņa nokavējumā.

Lieta Nr. SKA-226

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties maksātnespējīgās SIA "Celms T" administratora pilnvarotajam pārstāvim A.Andrupam, Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Kairovai,

2004.gada 28.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja pieteicēja maksātnespējīgās SIA "Celms T" administratora pilnvarotā pārstāvja blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 19.augusta lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesneša 2001.gada 10.oktobra lēmumu ierosināta tiesvedība civillietā SIA "Celms T" sūdzībā par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 6.septembra lēmumu par pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) un soda naudas papildus nomaksu.

[2] Ar Centra rajona tiesas 2002.gada 7.jūnija spriedumu sūdzība apmierināta un Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 6.septembra lēmums par PVN un soda naudas papildus nomaksu atcelts.

[3] Lieta izskatīšanai Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta apelācijas sūdzību ir bijusi nozīmēta 2004.gada 10.martā un 2004.gada 29.aprīlī.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.aprīļa lēmumu SIA "Celms T" sūdzība par Valsts ieņēmumu

dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 6.septembra lēmumu atstāta bez izskatīšanas. Lēmums pieņemts sakarā ar to, ka pieteicējs nav bijis ieradies ne uz vienu no tiesas sēdēm. Tiesa konstatējusi, ka no pieteicēja nav saņemti iesniegumi ar lūgumu atlikt lietas izskatīšanu vai izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes, lai gan par tiesas sēžu vietu un laiku ir paziņots likumā noteiktajā kārtībā.

[4] 2004.gada 2.augustā Rīgas apgabaltiesā saņemts maksātnespējīgās SIA "Celms T" administratora I.Goldmaņa pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 29.aprīļa lēmuma pārsūdzēšanai.

Administrators norādījis, ka ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 3.oktobra spriedumu viņš ir iecelts par maksātnespējīgās SIA "Celms T" administratoru, kļūstot par uzņēmuma vienīgo likumisko pārstāvi.

Pieteikumā norādīts, ka paziņojumi par tiesas sēdēm ir tikuši sūtīti SIA "Celms T" bijušajam direktoram J.Lazdānam, no kura 2004.gada 23.jūlijā arī uzzinājis par pieņemto lēmumu.

Administrators uzskatījis, ka tas ir pamats atjaunot termiņu blakus sūdzības iesniegšanai, jo par tiesas sēžu norises laiku un vietu nav ticis paziņots SIA "Celms T" pilnvarotajam pārstāvim.

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 19.augusta lēmumu maksātnespējīgās SIA "Celms T" administratora I.Goldmaņa pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu noraidīts.

Tiesa atzinusi, ka pieteikumam par procesuālā termiņa atjaunošanu nav pievienoti pierādījumi, ka SIA "Celms T" administrators būtu savlaicīgi informējis tiesu par 2003.gada 3.oktobra spriedumu maksātnespējas lietā, ar kuru I.Goldmanis iecelts par administratoru, kā arī nav iesniegti pierādījumi, ka tiesai ir paziņota adrese, uz kuru nosūtāmi tiesas paziņojumi.

[6] Blakus sūdzībā par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 19.augusta lēmumu maksātnespējīgās SIA "Celms T" administratora pilnvarotā persona lūdza tiesas lēmumu atcelt un atjaunot termiņu blakus sūdzības iesniegšanai par lēmumu, ar kuru lieta atstāta bez izskatīšanas.

[6.1] Administratora pilnvarotā persona norādījusi, ka dati par kādas personas tiesvedības gaitu nekur publiskajos reģistros nav pieejami un ne parādnieka pārstāvis, ne vienīgais kreditors – Valsts ieņēmumu dienests nebija paziņojusi par tiesvedības esamību. Par tiesvedības procesu tādējādi administrators uzzinājis pirms kreditoru sapulces 2004.gada 23.jūlijā.

[6.2] Blakus sūdzībā norādīts, ka tiesai iesniegtajā Uzņēmumu reģistra lēmumā kā vienīgā paraksta tiesīgā persona norādīts administrators I.Goldmanis, norādot gan viņa darbības vietu, gan dzīvesvietu.

[6.3] Blakus sūdzības iesniedzējs norādījis, ka paziņojumi par tiesas sēdēm nosūtīti bijušajam SIA "Celms T" direktoram J.Lazdānam pēc adreses F.Sadovņikova iela (...), ko tiesa ir norādījusi kā SIA "Celms T" juridisko adresi, lai gan pēc Uzņēmumu reģistra datiem SIA "Celms T" juridiskā adrese ir Matīsa iela (...), Rīgā.

[6.4] Blakus sūdzības iesniedzējs uzskatījis, ka SIA "Celms T" vienīgā persona ar pārstāvības tiesībām objektīvi nevarēja zināt par tiesvedības esamību un no savas puses bija izpildījusi visas likumdošanā noteiktās darbības, lai visām trešajām personām, tajā skaitā tiesu iestādēm, paziņotu par SIA "Celms T" juridiskā statusa maiņu un pārstāvjiem.

[7] Maksātnespējīgās SIA "Celms T" administratora pilnvarotais pārstāvis uzturēja blakus sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem, paskaidrojot, ka administratoram ir bijušas grūtības saņemt nepieciešamo informāciju no SIA "Celms T" bijušā direktora.

VID pārstāve, iebilstot blakus sūdzībai, paskaidroja, ka tiesas rīcība, sūtot tiesas pavēstes uz sūdzības iesniedzēja SIA "Celms T" norādīto adresi, kas ir tā juridiskā adrese, ir atbildusi likumam. Tas, ka administrators nav ieguvis nepieciešamo informāciju, nevar būt pamats nokavējuma termiņa atjaunošanai.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā procesa likuma 135.panta pirmajā daļā noteikts, ka uz tiesu aicināmās personas pienākums ir būt sasniedzamai. Paziņojumi pieteicējai SIA "Celms" par tiesas sēdēm 2004.gada 10.martā un 2004.gada 29.aprīlī nosūtīti atbilstoši Administratīvā procesa likuma 130. , 131.panta un 132.panta pirmās un ceturtās daļas prasībām.

[8.1] Tiesas pavēste SIA "Celms T" uz 2004.gada 10.marta tiesas sēdi nogādāta uz pieteikumā norādīto adresi Sadovņikova ielā (...), bet pavēste uz 29.aprīļa tiesas sēdi – gan uz adresi Sadovņikova ielā (...), gan Čaka ielā (...).

[8.2] Gan no lietā esošās PVN maksātāja reģistrācijas apliecības, gan LR uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) reģistrācijas apliecības izriet, ka SIA "Celms T" juridiskā adrese ir F.Sadovņikova iela (...) (lietas 8., 9.lpp.). Arī pirmās instances tiesas tiesneša 2002.gada 24.aprīlī pieprasītajā informācijā no Lursoft datu bāzes SIA "Celms T" adrese ir tā pati (lietas 52.lpp.).

Apelācijas instances tiesas rīcībā nav bijis citas informācijas par pieteicējas SIA "Celms T" atrašanās vietu. Blakus sūdzībai pievienotā Lursoft datu bāzes izziņa par SIA "Celms T" adresi Matīsa ielā (...), Rīgā, kas izkopēta 2004.gada 28.augustā, nevar būt pamats tam, lai atzītu, ka tiesas pavēste nosūtīta uz neatbilstošu adresi. Par adreses maiņu tiesai nav bijis paziņots.

[8.3] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa par lietas izskatīšanas laiku un vietu administratīvā procesa dalībniekiem bija paziņojusi likumā noteiktā kārtībā, kas atbilst Administratīvā procesa likuma 135.panta ceturtās daļas noteikumiem.

[8.4] Tādējādi kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida administratora pilnvarotās personas norādījumu par to, ka pavēste SIA "Celms T" nebūtu nosūtīta uz tās juridisko adresi.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 46.pantu nokavēto procesuālo termiņu var atjaunot iestāde, tiesa vai tiesnesis pēc administratīvā procesa dalībnieka lūguma, ja atzīst nokavējuma iemeslu par attaisnojošu.

Blakus sūdzībā netiek apstrīdēts apelācijas tiesas atzinums par to, ka SIA "Celms T" administrators nav savlaicīgi informējis tiesu par 2003.gada 3.oktobra spriedumu maksātnespējas lietā, ar kuru I.Goldmanis iecelts par administratoru, kā arī nav iesniegti pierādījumi, ka tiesai ir paziņota adrese, uz kuru nosūtāmi tiesas paziņojumi.

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka blakus sūdzībā izvirzītie argumenti un, proti, ka dati par kādas personas tiesvedības gaitu nekur publiskajos reģistros nav pieejami un ne parādnieka pārstāvis, ne vienīgais kreditors – Valsts ieņēmumu dienests nebija paziņojuši par tiesvedības esamību, nav atzīstami par apstākļiem, kas attaisnotu termiņa nokavējumu blakus sūdzības iesniegšanai.

[11] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāda blakus sūdzībā izvirzītā argumentācija termiņa nokavējuma attaisnošanai ir pretrunā ar administratora kā aktīva attiecīgā maksātnespējas procesa virzītāja lomu un uzdevumiem.

[11.1] Likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 52.pants reglamentē administratora darbības pēc parādnieka pasludināšanas par maksātnespējīgu. Likuma 52.panta 4.punktā noteikts, ka pēc parādnieka pasludināšanas par maksātnespējīgu administrators veic parādnieka mantas un dokumentu pilnu revīziju.

Blakus sūdzībā nav norādīts uz to, ka, veicot parādnieka mantas un dokumentu pilnu revīziju, administratoram nebūtu izdevies atklāt Centra rajona tiesā iesniegtu sūdzību un pirmās instances tiesas spriedumu šajā lietā, kas izsauc šaubas par to, vai dokumentu pilna revīzija vispār ir veikta.

Ne ar ko nav apstiprināti administratora pilnvarotās personas paskaidrojumi tiesas sēdē, ka administratoram ir bijušas grūtības dokumentus iegūt. Šāds arguments iesniegtajā blakus sūdzībā vispār nav minēts.

[11.2] Likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 19.pants, kurš nosaka, ka administratoram ir jānodrošina maksātnespējas procesa likumīga un efektīva gaita, uzdevis administratoram noskaidrot faktiskās maksātnespējas cēloņus un sniegt par tiem atzinumu kreditoru sapulcei un tiesai.

Ņemot vērā to, ka maksātnespēja iestājusies tikai un vienīgi sakarā ar nodokļu un soda naudas piedziņu par labu Valsts ieņēmumu dienestam, tad, izpildot šā likuma normas noteikumus, administratoram bija jākonstatē tas, ka uz maksātnespējas pasludināšanas brīdi maksātnespējīgajam uzņēmumam vienā parāda daļā bija pozitīvs pirmās instances tiesas spriedums, ar kuru par prettiesisku tika atzīts VID ģenerāldirektora lēmums par nodokļa un soda naudas papildus nomaksu.

[11.3] Saskaņā ar likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 33.panta pirmo daļu administrators nosaka parādnieka pārstāvjus, kuru piedalīšanās maksātnespējas procesā ir obligāta. Parādnieka pārstāvjiem ir pienākums sniegt nepieciešamo informāciju.

Kā izriet no lietas materiāliem, SIA "Celms T" vienīgais dibinātājs un direktors ir J.Lazdāns. Ja informāciju par pieņemto apelācijas instances tiesas 2004.gada 29.aprīļa lēmumu administrators no parādnieka bijušā direktora, kā norādīts blakus sūdzībā, ir saņēmis tikai 2004.gada 23.jūlijā, tas liecina par to, ka administrators bija vilcinājies arī ar likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 33.panta prasību izpildi.

[12] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka administrators ne vien varēja zināt par tiesvedībā esošu lietu, bet, izpildot likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" analizēto normu prasības, viņam bija jāzina par tiesvedības procesu un jāinformē tiesu par iesaistīšanos lietas izskatīšanas procesā, tādējādi izpildot Administratīvā procesa likuma 135.panta noteikumus par personas pienākumu būt sasniedzamai.

[13] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida blakus sūdzības argumentu par to, ka visām trešajām personām, tajā skaitā tiesu iestādēm par SIA "Celms T" juridiskā statusa maiņu un pārstāvjiem ir bijis paziņots ar publisko reģistru starpniecību. Attiecībā uz tiesu šāds atzinums ir kļūdains, jo, aicinot personas uz tiesas sēdi, tiesa vadās pēc lietā esošās informācijas un pienākums ziņot par izmaiņām ir administratīvā procesa dalībniekam [10].

Tādējādi par pamatotu Administratīvo lietu departaments atzīst Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas lēmumu, ar kuru atteikts atjaunot termiņu blakus sūdzības iesniegšanai, kas nokavēts par gandrīz trīs mēnešiem.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 19.augusta lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu, atstāt negrozītu, bet maksātnespējīgās SIA "Celms T" administratora pilnvarotā pārstāvja blakus sūdzību noraidīt.

Par pagaidu noregulējumu (Administratīvā procesa likuma 195.pants)

Ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa pēc pieteicēja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par pagaidu noregulējumu.

Lieta Nr. SKA-227

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	I. Skultāne,

piedaloties Margaritai B.,

2004. gada 28.septembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Margaritas B. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.augusta lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par pagaidu noregulējumu Borisa K. pieteikumā par Jūrmalas pilsētas Būvvaldes, Jūrmalas pilsētas domes, Valsts zemes dienesta Lielrīgas reģionālās nodaļas un Valsts zemes dienesta amatpersonu prettiesisku rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Jūrmalas pilsētas tiesas 2004.gada 5.februāra spriedumu apmierināts Borisa K. pieteikums un uzlikts par pienākumu Valsts zemes dienesta Lielrīgas reģionālajai iestādei viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dzēst inventarizācijas lietā Nr.13000144107001-02 ierakstu par patvaļīgo būvniecību Jūrmalā, Zemeņu ielā (..), uz ēku lit.2 un lit.1"b".

[2] Jūrmalas pilsētas tiesā 2004.gada 23.martā trešā persona Margarita B. iesniegusi apelācijas sūdzību un lūgusi atjaunot apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņu.

[2.1] Ar Jūrmalas pilsētas tiesas 2004.gada 2.aprīļa lēmumu Margaritai B. atjaunots apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš un lieta nodota izskatīšanai Administratīvai apgabaltiesai.

[3] Uzskatot, ka sprieduma izpilde lietā varētu tikt apgrūtināta, Margarita B. apelācijas sūdzībā lūgusi piemērot pagaidu noregulējumu, uzskatot, ka, līdz likumīgā spēkā stājas spriedums, būtu nepieciešams atjaunot inventarizācijas lietā dzēsto atzīmi par nelikumīgo būvniecību.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.augusta lēmumu noraidīts Margaritas B. pieteikums par pagaidu noregulējumu.

[4.1] Attiecībā par trešās personas tiesībām iesniegt pieteikumu par pagaidu noregulējumu tiesa ir norādījusi, ka Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmā daļa piešķir tiesības pieteicējam iesniegt pieteikumu par pagaidu noregulējumu. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 146.panta trešo daļu trešajai personai ar patstāvīgiem prasījumiem likums paredz šādu tiesību, jo trešā persona ar patstāvīgiem prasījumiem savās procesuālajās tiesībās un pienākumos ir pielīdzināma pieteicējam.

[4.2] Tiesa norādījusi, ka ar Jūrmalas pilsētas tiesas 2003.gada 24.novembra lēmumu Margarita B. pieaicināta lietā kā ieinteresētā persona. Atbilstoši Civilprocesa likuma 80.pantam (kas tika piemērots administratīvo lietu izskatīšanā līdz 2004.gada 1.februārim) šīs personas procesuālais statuss ir kā trešajai personai bez patstāvīgiem prasījumiem. Administratīvā procesa likuma 146.panta ceturtā daļa neietver ierobežojumus trešajai personai bez patstāvīgiem prasījumiem attiecībā uz pagaidu noregulējumu. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka Margaritai B. ir tiesības iesniegt pieteikumu par pagaidu noregulējumu.

[5] Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka Margaritas B. pieteikumu par pagaidu noregulējumu nevar uzskatīt par motivētu, kā to prasa Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmā daļa, jo nav norādīts, kādā tieši veidā sprieduma izpilde varētu tikt apgrūtināta.

Lēmumā norādīts, ka, lūdzot pagaidu noregulējumu, Margarita B. uzskatījusi, ka nepieciešams atjaunot ierakstu inventarizācijas lietā. Tā kā lietā ir strīds par ierakstu inventarizācijas lietā, tad Administratīvā tiesa ir uzskatījusi, ka ieraksta atjaunošana līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai pēc būtības neko nemaina personu tiesību realizēšanā un līdz ar to nav iespējams konstatēt pārliecinošu iespējamību, ka tiesas sprieduma izpildē nākotnē varētu būt šķēršļi.

[6] Blakus sūdzību iesniegusi Margarita B., lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu un kā pagaidu noregulējuma līdzekli, līdz likumīgā spēkā stājas tiesas spriedums, piemērot ierakstu inventarizācijas lietā Nr.13000144107001-02 par nelikumīgu būvniecību Jūrmalā, Zemeņu ielā (..), un ēku lit.2 un lit.1"b".

[6.1] Blakus sūdzības iesniedzēja uzskata, ka lēmums ir nepareizs pēc būtības, jo tiesa nav izvērtējusi pilnībā pagaidu noregulējuma mērķi šajā lietā, kas ir aizsargāt citu personu tiesiskās intereses un noregulēt situāciju līdz likumīgā spēkā stājas tiesas spriedums. Tā kā pagaidu noregulējumu var piemērot arī nemantiska rakstura pieteikumos, tad arī kritērijiem, pēc kuriem būtu jāizvērtē nepieciešamība pēc pagaidu noregulējuma, būtu jābūt plašākiem.

[6.2] Norāda, ka pirmās instances tiesas spriedums nav stājies likumīgā spēkā un ieraksts inventarizācijas lietā ir dzēsts uz spēkā neesoša sprieduma pamata. Tas norāda, ka šobrīd pieteicēja rīcībā atrodas inventarizācijas lieta, kurā atzīme par nelikumīgo būvniecību ir dzēsta bez pamata. Pastāv iespēja, ka pieteicējs, līdz likumīgā spēkā stāsies spriedums, atsavinās savu nekustamo īpašumu un labticīgais ieguvējs nezinās par šādas atzīmes esamību. Uzskata, ka pagaidu noregulējuma piemērošana tikai atjaunos faktisko tiesisko stāvokli.

[7] Tiesas sēdē blakus sūdzības iesniedzēja uztur blakus sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Pārējie lietas dalībnieki uz tiesas sēdi nav ieradušies, par tiesas sēdi paziņots. Lietā saņemts pieteicēja Borisa K. iesniegums, kurā norādīts, ka pieteicējs ir slims. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka iespējams blakus sūdzību izskatīt bez šiem lietas dalībniekiem.

Motīvu daļa

[8] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pārsūdzētajā lēmumā pamatoti norādīts, ka Margaritas B. izteikto lūgumu apelācijas sūdzībā par pagaidu noregulējuma piemērošanu nevar uzskatīt par motivētu Administratīvā procesa likuma 195.panta izpratnē, kas netiek arī apstrīdēts blakus sūdzībā.

[9] Tajā pašā laikā Administratīvā apgabaltiesa ir izvērtējusi arī pagaidu noregulējuma nepieciešamību pēc būtības un atzinusi, ka nav pamata piemērot pagaidu noregulējumu. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds tiesas atzinums ir pamatots. Apgabaltiesa, izvērtējot apstākļus, ir atzinusi, ka ieraksta atjaunošana līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai pēc būtības neko nemaina personu tiesību realizēšanā un nav iespējams konstatēt pārliecinošu iespējamību, ka tiesas sprieduma izpildē nākotnē varētu būt šķēršļi un nav pamata šī atzinuma pārvērtēšanai.

[10] Blakus sūdzībā norādīts, ka, ņemot vērā, ka patreiz ieraksts par patvaļīgo būvniecību inventarizācijas lietā ir dzēsts, tas var radīt sarežģījumus nākotnē, piemēram, ja līdz lietas izskatīšanai pēc būtības nekustamais īpašums tiks atsavināts un labticīgais ieguvējs nezinās par atzīmes esamību un uzzinās tikai tad, kad pieteikums ar spriedumu būs noraidīts.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais apstāklis nevar būt par pamatu, lai piemērotu pagaidu noregulējumu, jo pagaidu noregulējumu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmās daļas jēgai piemēro tad, ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde konkrētā lietā var kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

[11] Nevar būt par pamatu pagaidu noregulējuma piemērošanai, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, blakus sūdzības iesniedzējas teiktais tiesas sēdē, ka policija atteikusi ierosināt krimināllietu attiecībā par patvaļīgo būvniecību, pamatojot savu atteikumu ar to, ka atzīme inventarizācijas lietā ir dzēsta saskaņā ar tiesas spriedumu, un tāpēc nepieciešams piemērot pagaidu noregulējumu. Jautājumu par krimināllietas ierosināšanu nevar saistīt ar pagaidu noregulējumu konkrētajā lietā, kura tiek skatīta administratīvā procesa kārtībā.

Bez tam jāņem vērā, ka, neskatoties uz to, ka Margarita B. nokavēja apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņu, viņai tiesa šo termiņu ir atjaunojusi. Administratīvā apgabaltiesa ir ierosinājusi tiesvedību apelācijas sūdzības lietā un nav pamata uzskatīt, ka spriedums ir stājies likumīgā spēkā. Apelācijas instances tiesas sēdē lieta tiks skatīta pēc būtības.

[12] Pastāvot minētajiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais lēmums atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība ir noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.augusta lēmumu, Margaritas B. blakus sūdzību noraidīt.

Par pagaidu noregulējumu (Administratīvā procesa likuma 196.pants)

Tiesa pagaidu noregulējuma kārtībā nevar pieņemt lēmumu, kas aizskar tādu trešo personu tiesības, kuras nav administratīvā procesa dalībnieks.

Lieta Nr. SKA-235

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja Pētera T. pārstāvim A.Liepiņam,

2004.gada 5.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Pētera T. pilnvarotā pārstāvja A.Liepiņa blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 1.septembra lēmumu, ar kuru noraidīts Pētera T. pilnvarotā pārstāvja A.Liepiņa pieteikums par pagaidu noregulējuma piemērošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija lēmumu apmierināts Pētera T. (turpmāk – pieteicējs) pilnvarotā pārstāvja A.Liepiņa pieteikums par pagaidu noregulējuma piemērošanu administratīvajā lietā, kas ierosināta pēc Pētera T. sūdzības par Ludzas rajona Ciblas novada domes lēmumu, aizliedzot Ciblas novada domei piešķirt lietošanā zemi, kura saskaņā ar Ciblas novada domes 2003.gada 16.janvāra sēdes protokollēmumu ieskaitīta pašvaldības zemēs.

[2] Par minēto lēmumu 2004.gada 21.jūlijā Ciblas novada dome iesniedza blakus sūdzību.

Ar 2004.gada 24.augusta Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta lēmumu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.jūlija lēmums atstāts negrozīts.

[3] 2004.gada 1.septembrī pieteicēja pilnvarotais pārstāvis iesniedzis Administratīvajā apgabaltiesā jaunu pieteikumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu administratīvajā lietā, lūdzot uzlikt par pienākumu Ciblas novada domei pieņemt lēmumu, kas atceļ Ciblas novada domes lēmumus, kas atspoguļoti Ciblas novada domes 2003.gada 21.marta sēdes protokollēmumā par zemes piešķiršanu lietošanā V.V. un 2003.gada 23.aprīļa sēdes protokollēmumā par

zemes piešķiršanu lietošanā V.B., A.M. un J.Š. Tāpat pieteikumā lūgts veikt citus pasākumus, lai novērstu visus iespējamus šķēršļus un apgrūtinājumus, kas varētu traucēt pieteicējam labvēlīga sprieduma izpildi. Pieteikums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Ciblas novada dome ir pieņēmusi lēmumus par pieteicējam piešķirtās zemes 210 ha platībā ieskaitīšanu pašvaldības zemēs, šīs pašas zemes steidzīgu ieskaitīšanu valsts zemās, kā arī steidzamu un tūlītēju piešķiršanu trešajām personām.

[3.2] Ciblas novada dome, sniedzot informāciju tiesai, nav norādījusi vēlāk veiktās izmaiņas kadastra numuros, līdz ar to nav iespējams objektīvi, pieprasot informāciju zemesgrāmatu nodaļai, noskaidrot, kādas darbības tiek veiktas ar strīdus zemes gabaliem.

[3.3] Trešās personas zemes gabalus ir ierakstījušas zemesgrāmatā un nekas nekavējot viņus atsavināt strīdus zemesgabalus.

[4] 2004.gada 1.septembrī Administratīvā apgabaltiesa noraidījusi pieteicēja pārstāvja pieteikumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka Ciblas novada domes 2003.gada 21.marta un 2003.gada 23.aprīļa lēmumi par strīdus zemes piešķiršanu lietošanā ar tiesībām iegūt īpašumā trešajām personām jau ir izpildīti. Turklāt uz to pamata veikta īpašuma tiesību reģistrācija zemesgrāmatā.

Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 294.panta pirmo daļu apelācijas sūdzības ietvaros nedrīkst grozīt pieteikuma priekšmetu vai pamatu. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka tā nevar lemt par lēmumiem, kas nav pārsūdzēti konkrētās lietas ietvaros, skar trešās personas un ir patstāvīgs pieteikuma priekšmets tiesā.

[4.2] Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka ar 2004.gada 8.jūlijā lēmumu ir jau piemērots pagaidu noregulējums un aizliegts Ciblas novada domei strīdus zemi piešķirt lietošanā trešajām personām.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 1.septembra lēmumu pieteicēja pārstāvis iesniedzis blakus sūdzību, lūdzot to atcelt un pieņemt lēmumu par pagaidu noregulējumu, kas uzdod Ciblas novada domei pieņemt lēmumu, kas atceļ ar Ciblas novada domes 2003.gada 21.marta sēdes protokollēmumu par zemes piešķiršanu lietošanā V.V. un 2003.gada 23.aprīļa sēdes protokollēmumu par zemes piešķiršanu lietošanā V.B., J.Š. un A.M. Tāpat pieteicēja pilnvarotais pārstāvis lūdz pieņemt lēmumu, kā arī veikt citus pasākumus, lai novērstu visus iespējamus šķēršļus un apgrūtinājumus, kas varētu traucēt pieteicējam labvēlīga sprieduma izpildi. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Administratīvā apgabaltiesa nav pamatojusi ar tiesību normām secinājumu par neiespējamību atcelt pašvaldības lēmumus par strīdus zemes piešķiršanu trešajām personām ar tiesībām iegūt to īpašumā.

[5.2] Administratīvā apgabaltiesa sašaurināti tulkojusi pieteicēja iesākto administratīvo procesu tiesā. Ar konkrēto pieteikumu netiek grozīts nedz prasības priekšmets, nedz pamats. Administratīvā procesa likuma 253.panta otrā daļa paredz, ka nepieciešamības gadījumā, it īpaši ja pirms administratīvā akta atcelšanas vai atzīšanas par spēkā neesošu uzsāka tā izpilde, tiesa spriedumā norāda, kādā veidā iestādei jānovērš uzsāktās izpildes sekas, un uzdod iestādei šajā nolūkā noteiktā termiņā veikt noteiktas darbības.

[5.3] Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka pieteicējam, līdz viņam labvēlīga sprieduma par administratīvā akta atcelšanu vai atzīšanu par spēkā neesošu pieņemšanai, nav tiesiska pamata pārsūdzēt lēmumus par strīdus zemes piešķiršanu trešajām personām.

[5.4] Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka lēmums par pagaidu noregulējumu tieši neskartu trešo personu tiesības un aizsargātās intereses.

[5.5] Pēc 2004.gada 8.jūlija Administratīvās apgabaltiesas lēmuma Ciblas novada dome 2004.gada 21.jūlijā ir pieņēmusi lēmumu, kas attiecas uz strīdus zemes gabaliem, proti, atteikusies no pirmpirkuma tiesībām uz šo zemi.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja Pētera T. pārstāvis blakus sūdzību uzturēja pēc tajā minētajiem motīviem un paskaidroja, ka gadījumā, ja Pētera T. pieteikums par Ciblas novada domes lēmuma atcelšanu tiks apmierināts, būs sarežģīti iegūt lietošanā strīdus zemi. Tāpēc esot nepieciešams pagaidu noregulējums.

Atbildētājas Ciblas novada domes pārstāve zvērināta advokāte V.Lipska uz tiesas sēdi nav ieradusies, bet rakstveidā ir lūgusi blakus sūdzību izskatīt bez viņas klātbūtnes un to noraidīt.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 285.panta pirmā daļa noteic, ka tiesas nolēmumu, ar kuru lieta netiek izspriesta pēc būtības, pieņem lēmuma veidā. Tādējādi ar tiesas lēmumu tiek lemts par konkrētu procesuālu darbību, kura skar tikai konkrētā administratīvā procesa dalībniekus. No lietas materiāliem redzams, ka minētajā lietā kā administratīvā procesa dalībnieki ir pieteicējs Pēteris T. un Ciblas novada dome. Līdz ar to, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka nav iespējams lemt par jautājumiem, kas skar trešo personu – strīdus zemes gabalu pašreizējo īpašnieku intereses, ja šīs personas nav

pieaicinātas lietā kā procesa dalībnieces. Pieņemot lēmumu par personām, kuras nav administratīvās lietas dalībnieces, tiek aizskartas šo personu tiesības un liegtas viņām tiesības pārsūdzēt pieņemtos lēmumus.

[8] Administratīvo lietu departaments par kļūdainu atzīst blakus sūdzībā pausto viedokli, ka Ciblas novada domes 2003.gada 21.marta un 23.aprīļa sēdes protokollēmumi ir uzskatāmi par tādiem, kas pieņemti pārsūdzētā Ciblas novada domes lēmuma izpildei. Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, tie ir saistīti ar pārsūdzēto Ciblas novada domes lēmumu. Taču tie ir atzīstami par patstāvīgiem administratīvajiem aktiem, jo tie satur visas Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā norādītās pazīmes. Līdz ar to pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka šie lēmumi ir patstāvīgs pieteikuma priekšmets tiesā, un norāde par lietas izskatīšanas robežām apelācijas instances tiesā, kas pamatota ar Administratīvā procesa likuma 294.pantu.

[9] Lūdzot pagaidu noregulējuma kārtībā uzdot Ciblas novada domei atcelt lēmumus par zemes piešķiršanu lietošanā ar tiesībām iegūt tās īpašumā trešajām personām, pieteicējs nav ņēmis vērā, ka trešās personas lietošanā piešķirtās zemes ir jau izpirkušas un, kā konstatējusi Administratīvā apgabaltiesa, šo personu īpašuma tiesības ir nostiprinātas zemesgrāmatā. Tas apstāklis, ka šie lēmumi arī tiktu atcelti, neierobežotu īpašnieku tiesības rīkoties ar savu īpašumu Civillikumā noteiktajā kārtībā. Līdz ar to, pēc Administratīvo lietu departamenta domām, pieteicēja lūgto lēmumu atcelšana nevar tikt uzskatīta par pagaidu noregulējuma līdzekli, jo tā nekādā veidā nenodrošina sprieduma izpildi šajā lietā, ja tas pieteicējam būtu labvēlīgs. Turklāt ņemams vērā arī tas apstāklis, ka šie lēmumi ir izpildīti un līdz ar to atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70. panta trešajai daļai šie administratīvie akti jau ir zaudējuši spēku sakarā ar izpildi.

[10] No lietas materiāliem redzams, ka Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 8.jūlijā pieņēmusi lēmumu par pagaidu noregulējumu un aizliegusi Ciblas novada domei piešķirt trešajām personām lietošanā strīdus zemi. Līdz ar to pieteicēja pilnvarotā pārstāvja lūgums par lēmumu pieņemšanu, kā arī citu pasākumu veikšanu, lai novērstu visus iespējamus šķēršļus un apgrūtinājumus, kas varētu traucēt pieteicējam labvēlīga sprieduma izpildi, jau ir apmierināts. Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka pēc minētā lēmuma spēkā stāšanās Ciblas novada dome būtu pārkāpusi tiesas noteikto aizliegumu par zemes piešķiršanu lietošanā trešajām personām. Ciblas novada domes lēmums par atteikšanos no pirmpirkuma tiesībām nav uzskatāms par tiesas noteiktā aizlieguma pārkāpumu. Saskaņā ar Ministru kabineta 1994.gada 7.jūnijā izdotajiem

noteikumiem Nr.110 "Par kārtību, kādā pilsētu un pagastu pašvaldības izmanto nekustamā īpašuma pirmpirkuma tiesības" pašvaldības domei (padomei) divdesmit dienu laikā no pārdošanas akta saņemšanas jāizlemj jautājums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu. Ja dome (padome) divdesmit dienu laikā nepieņem lēmumu par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, tā zaudē pirmpirkuma tiesības (3.punkts). Tādējādi arī tajā gadījumā, ja Ciblas novada dome nebūtu pieņēmusi pieteicēja pārstāvja minēto lēmumu par atteikšanos no pirmpirkuma tiesību izmantošanas, tas netraucētu nekustamā īpašuma atsavināšanu.

[11] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 1.septembra lēmumu atstāt negrozītu, Pētera T. pilnvarotā pārstāvja A.Liepiņa blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par termiņa atjaunošanu (Administratīvā procesa likuma 46.pants)

Ņemot vērā, ka iespējami attaisnojoši apstākļi termiņa nokavēšanai, likumdevējs ir paredzējis iespēju procesa dalībniekam lūgt atjaunot nokavēto termiņu. Tiesa vai tiesnesis šo termiņu var atjaunot, ja atzīst nokavēšanas iemeslu par attaisnojošu.

Lieta Nr. SKA-237

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne

2004.gada 12.oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Zinaidas B. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.septembra lēmumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību Zinaidas B. apelācijas sūdzībā par Balvu rajona tiesas 2003.gada 9.augusta lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Lai izpildītu Balvu rajona tiesas spriedumu izlikt Zinaidu un A.B. no dzīvojamās telpas Baznīcas ielas (..), 2003.gada 7.augustā Latgales apgabaltiesas zvērināta tiesu izpildītāja, klātesot arī Zinaidai B., sastādīja aktu par izlikšanu no telpām, aprakstot un nododot glabāšanā telpā esošo mantu. Pēc sprieduma izpildes telpas durvis tika aizzīmogotas un tām nomainīta atslēga.

[2] 2003.gada 8.augustā Balvu rajona policijas pārvaldē sastādīts administratīvais protokols Nr.887 par Zinaidas B. rīcību 2003.gada 8.augustā plkst.22⁰⁵ un pieņemts lēmums minēto protokolu izskatīšanai nosūtīt Balvu rajona tiesai. Protokols sastādīts par pārkāpumiem, par kuriem paredzēta atbildība Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 167. un 175.pantā. Minētajā laikā, kā norādīts protokolā, Zinaida B. Baznīcas ielas (..), Balvos, ēkas kāpņutelpā citu cilvēku klātbūtnē lamājās necenzētiem vārdiem, mēģināja lauzt dzīvokļa apzīmogatās durvis, atteicās pildīt policijas darbinieku prasības un ar rokām ķērās viņu formas tērpos.

[3] Ar Balvu rajona tiesas tiesneses 2003.gada 9.augusta lēmumu Zinaida B. sodīta ar administratīvo arestu uz desmit dienām. Tiesnese lēmumā norādīja, ka ar liecinieku liecībām, administratīvā pārkāpuma protokolu un visiem lietas materiāliem kopumā ir pierādīta Zinaidas B. vaina pārkāpumā, par kuru paredzēta atbildība pēc LAPK

167. un 175.panta. Tāpat tiesnese lēmumā norādīja, ka par to var iesniegt blakus sūdzību 10 dienu laikā.

[4] 2004.gada 11.augustā Zinaida B. Balvu rajona tiesai iesniegusi blakus sūdzību, kurā viņa lūdz atcelt 2003.gada 9.augusta lēmumu. 17.augustā Balvu rajona tiesa nosūtījusi šo blakus sūdzību Administratīvajai apgabaltiesai.

[5] Ar 2004.gada 7.septembra lēmumu Administratīvā apgabaltiesa nolēma atteikt ierosināt apelācijas tiesvedību pēc Zinaidas B. apelācijas sūdzības par tiesneses lēmumu. Apgabaltiesa lēmumu argumentēja ar Administratīvā procesa likuma 48. , 291. un 301.pantu. Minētajos pantos iekļautās normas nosaka, ka apelācijas sūdzību var iesniegt 20 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, bet, ja persona ir nokavējusi šo termiņu, viņa lūgumu par nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanu iesniedz tiesai, attiecībā uz kuru termiņu vajadzēja izpildīt. Savukārt tiesai, konstatējot, ka ir pārkāpta iepriekšminētā kārtība, sūdzība kopā ar lietu jānosūta pirmās instances tiesai, kas sūdzību atdod iesniedzējam. Tā kā tiesa konstatēja, ka apelācijas sūdzības kārtība nav ievērota, jo ir nokavēts termiņš un lietā nav Balvu rajona tiesas lēmuma par procesuālā termiņa atjaunošanu, tā secināja, ka tai ir pamats atteikt ierosināt apelācijas tiesvedību.

[6] Zinaida B. par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu iesniegusi blakus sūdzību, kurā viņa lūdz atcelt apgabaltiesas lēmumu, pieņemt skatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai viņas apelācijas sūdzību un piedzīt no Balvu pilsētas domes Ls 3 000 par viņai nodarīto morālo kaitējumu un Ls 50 par nodarītajiem materiāliem zaudējumiem. Blakus sūdzībā Zinaida B. norāda, ka tiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka viņai nebija iespējams lēmumā noteiktajā termiņā pārsūdzēt Balvu rajona tiesneša lēmumu, jo no 2003.gada 9.augusta līdz 2004.gada 19.janvārim atradās slimnīcā. Tāpat Zinaida B. norāda, ka esot otrās grupas invalīde.

[7] Tiesas sēdē Zinaida B. nepiedalījās. Ņemot vērā, ka par tiesas sēdes vietu un laiku ir paziņots uz viņas norādīto adresi, Administratīvo lietu departaments nolēma blakus sūdzību izskatīt, pamatojoties uz tajā minētajiem motīviem.

Motīvu daļa

[8] Apgabaltiesa savā lēmumā pareizi secinājusi, ka Zinaidas B. sūdzība, kas nosaukta par blakus sūdzību, uzskatāma par apelācijas sūdzību. Šāds secinājums ir pamatots ar apstākli, ka Zinaida B. lūdz izskatīt lietu pēc būtības un atcelt administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu.

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 291.panta pirmajai daļai apelācijas sūdzību var iesniegt divdesmit dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas. Tā kā pārsūdzētais lēmums Balvu rajona tiesā tika pieņemts 2003.gada 9.augustā, šo lēmumu varēja pārsūdzēt līdz 2003.gada 29.augustam, šo datumu ieskaitot. Zinaida B. minēto Balvu rajona tiesneses lēmumu līdz 2003.gada 29.augustam nepārsūdzēja. Iesniedzot sūdzību tikai 2004.gada 11.augustā, Zinaida B. ir nokavējusi apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņu.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 301.panta otrās daļas 1.punktam apelācijas instances tiesa pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību, ja pārkāpts apelācijas sūdzības iesniegšanai noteiktais termiņš. Tā kā konkrētajā gadījumā Zinaida B. ir pārkāpusi apelācijas sūdzības iesniegšanai noteikto termiņu, tiesai bija jāpieņem lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību.

[11] Ņemot vērā, ka iespējami attaisnojoši apstākļi termiņa nokavēšanai, likumdevējs Administratīvā procesa likuma 46.pantā ir paredzējis iespēju procesa dalībniekam lūgt atjaunot nokavēto termiņu. Tiesa vai tiesnesis šo termiņu var atjaunot, ja atzīt nokavēšanas iemeslu par attaisnojošu.

Tomēr konkrētajā gadījumā Zinaida B., kaut arī ir norādījusi iespējamās termiņa nokavēšanas iemeslus (vismaz līdz 2004.gada 19.janvārim), viņa nav lūgusi tiesu atjaunot nokavēto procesuālo termiņu.

[12] Ievērojot iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir tiesisks un pamatots.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1. punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.septembra lēmumu atstāt negrozītu, bet Zinaidas B. blakus sūdzību noraidīt.

Par pierādījumu novērtēšanu lietā (Administratīvā procesa likuma 154.pants)

Konstatējot un vācot faktus administratīvajā lietā, iestādei ir tiesības izmantot visas tiesiskās metodes, tostarp iegūt tos no procesa dalībniekiem, lieciniekiem, ekspertiem, kā arī ar dokumentu, aktu, apskatu u.c. veida pierādījumiem, atbilstīgi likumiem.

Tiesai secinājumi jāpamato ar faktiem un tiesību normām. Tiesai, skatot administratīvo lietu, jāievēro objektīvās izmeklēšanas princips un jāvadās no loģikas.

Lietā Nr. SKA-252

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja pārstāvei I.Bogdanovai un atbildētāja pārstāvei S.Laiveniecei un pārstāvim J.Bulim,

2004.gada 14.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Zemnieks" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumu atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 31.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2002.gada 16.augusta līdz 2002.gada 16.decembrim Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestāde veica sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Zemnieks" (turpmāk – SIA "Zemnieks" vai pieteicējs) komplekso nodokļu auditu. Auditā konstatēts, ka pieteicējs degvielas iegādes izdevumos un priekšnodokļa atskaitījumos uzrādītajām summām kā attaisnojuma dokumentus par 2001.gadu uzrādījis rēķinus, kas saņemti no SIA "Sabters", kura vienīgā amatpersona noliedz savu darbību uzņēmumā un neko nevar paskaidrot par darījumiem ar degvielu, un SIA "Agroserviss Liepāja", kura vienīgā amatpersona, kas izrakstījusi nodokļu rēķinus, atrodas apcietinājumā, bet 2002.gadā – rēķinus, kas saņemti no SIA "Malava", kura reģistrēta, "izmantojot iedzīvotāju pases un viltojot parakstus, kā arī piespiedu kārtā". Sakarā ar šiem darījumiem koriģēts arī uzņēmuma ienākumu nodoklis un papildu

nomaksai budžetā aprēķināts pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk – PVN) un uzņēmuma ienākumu nodoklis (turpmāk – UIN).

[2] Pamatojoties uz audita rezultātiem, VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšniece 2002.gada 16.decembrī ar lēmumu Nr.127 uzlika par pienākumu pieteicējam iemaksāt budžetā papildus aprēķināto nodokļu (citu maksājumu) summu Ls 894 866,84 apmērā, kas sastāv no PVN Ls 237 631,67 apmērā, UIN Ls 209 801,75 apmērā un soda naudas Ls 447 433,42 apmērā. Lēmums pamatots ar likuma "Par grāmatvedību" 2., 7. un 10.pantu, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2.panta 12.daļu, 2. un 5.pantu, 10.panta pirmo daļu, 15.panta otro daļu, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu, 32.panta pirmo daļu, likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 5.pantu, 26.pantu un Ministru kabineta 2000.gada 20.jūnija noteikumiem Nr.200 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu".

[3] Minēto lēmumu pieteicējs apstrīdējis VID Zemgales reģionālās iestādes direktora v.i., kurš ar 2003.gada 19.februāra lēmumu Nr.01-10.02/42 atstājis to spēkā attiecībā uz papildus aprēķināto uzņēmuma ienākuma nodokli (turpmāk – UIN) Ls 195 781,25, pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) Ls 227 536,85 un soda naudu nenomaksāto nodokļu apmērā, kopā Ls 846 636,20, bet lēmumu atcēlis daļā par papildus aprēķināto PVN Ls 10 094,82, soda naudu tādā pašā apmērā, UIN Ls 14 020,50 un soda naudu tādā pašā apmērā, kopā Ls 48 230,64.

[4] Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicējs to apstrīdējis VID ģenerāldirektoram, kurš ar 2003.gada 21.maija lēmumu Nr.19/13000 atstājis spēkā Zemgales reģionālās iestādes direktora v.i. lēmumu daļā par papildus nomaksai budžetā noteikto PVN Ls 227 536,85 un soda naudu tādā pašā apmērā. VID ģenerāldirektors atcēlis iepriekšminēto lēmumu daļā par UIN Ls 195 781,25 un soda naudu tādā pašā apmērā un ar citu motivāciju noteicis papildu nomaksai budžetā UIN Ls 195 781,25 un soda naudu tādā pašā apmērā.

[5] 2003.gada 12.jūnijā pieteicējs iesniedza sūdzību Jelgavas tiesā, lūdzot atcelt VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšnieces 2002.gada 16.decembra lēmumu Nr.127 daļā par PVN Ls 227 406,42 un soda naudu tādā pašā apmērā, kā arī Zemgales reģionālās iestādes direktora v.i. 2003.gada 19.februāra lēmumu Nr.01-10.02/42, kā arī VID ģenerāldirektora 2003.gada 21.maija lēmumu Nr.19/13000. Pieteicējs sūdzību pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Pieteicējs darījumos ar SIA "Sabters", SIA "Liepājas agroserviss" un SIA "Malava" ievērojis visus likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" nosacījumus, kas dod tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumiem.

[5.2] VID nav iepazīstinājis pieteicēju ar visiem lietas un pretpārbaudīto materiāliem, atsaucies uz iestādes rīcībā esošo informāciju, kas nav noformēta dokumenta veidā un nav pievienota lietas materiāliem.

[5.3] VID nav noskaidrojis, vai SIA "Agroserviss Liepāja" direktore T. Medne nav pilnvarojusi citus rīkoties savā vārdā, vai arī nav atstājusi parakstītas pavadzīmes, lai uzņēmums varētu darboties viņas apcietinājuma laikā.

[5.4] VID nav apstrīdējis SIA "Sabters" izsniegto preču pavadzīmju-rēķinu vai A.Gabova parakstu īstumu. Bez pamata A.Gabova paskaidrojumiem piedota absolūta ticamība, nav pārbaudīts, vai A.Gabovs nav pilnvarojis citu personu rīkoties uzņēmuma vārdā.

[5.5] Tāpat VID nav apšaubījis SIA "Malava" izsniegto preču pavadzīmju-rēķinu vai direktora Z.Frēdliha parakstu īstumu. Turklāt VID nav pārbaudījis nevienas minētās firmas pārskatus par darījumiem ar degvielu.

[5.6] Ņemot vērā, ka visās minētajās firmās konstatētas problēmas ar nodokļu nomaksu, to amatpersonu paskaidrojumi par apstākli, ka viņas neko nezina par darījumiem ar SIA "Zemnieks", vērtējami kā mēģinājums izvairīties no atbildības par firmas darbību.

Jelgavas tiesa 2003.gada 4.novembrī SIA "Zemnieks" sūdzību apmierinājusi.

[6] Skatot lietu pēc VID apelācijas sūdzības, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 31.augustā SIA "Zemnieks" pieteikumu apmierinājusi. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Apgabaltiesa atzinusi, ka nodokļu rēķini noformēti atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tajos norādīta visa likumā prasīta informācija.

[6.2] Apgabaltiesa atzinusi, ka preču pavadzīme-rēķins ir dokuments, kas apliecina preču piegādes veikšanas faktu. Apgabaltiesa atzinusi, ka pierādījumi, kas atspēkotu preču pavadzīmēs-rēķinos norādītos faktus, nav iegūti.

[6.3.] Apgabaltiesa nav atzinusi par pierādījumu VID iesniegto SIA "Malava" direktora Z.Frēliha paskaidrojumu un VID vēstuli, kurā izklāstīti SIA "Sabters" amatpersonas A.Gabova VID iestādēm dotie paskaidrojumi. Tiesā pieteicējs ir iesniedzis notariāli apliecinātus Z.Frēliha un A.Gabova iesniegumus, kurā viņi apstiprina darījumus ar pieteicēju, kā arī samaksas saņemšanu no pieteicēja par piegādāto

degvielu. Tiesa arī norāda, ka Z.Frēliha un A.Gabova identitāti notārs ir pārbaudījis, bet ņem arī vērā, ka nevienā gadījumā šīs personas nav brīdinātas par atbildību par nepatiesas liecības došanu.

[6.4] Apgabaltiesa norādījusi, ka uz tiesu etapētā T. Medne liecinājusi, ka pati SIA "Agroserviss Liepāja" nekādus darījumus nav kārtojusi, taču to darījis vīrietis vārdā Aivars, pati esot parakstījusi dažādus dokumentus, tai skaitā līgumus un preču pavadzīmes-rēķinus, ko nodevusi Aivaram. Konstatējot, ka ne darījuma dalībnieki, ne VID nav apstrīdējis, ka preču pavadzīmes-rēķini sastādīti aiz maldības vai viltus un šo iemeslu dēļ būtu atzīstami par spēkā neesošiem, apgabaltiesa secinājusi, ka SIA "Liepājas agroserviss" izsniegtās pavadzīmes atzīstamas par darījumu apliecinājošiem dokumentiem.

[6.5] Apgabaltiesa atzinusi, ka SIA "Zemnieks" rīcībā nav konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi un pieteicējs ir ievērojis visus nodokļu maksātajam ar likumu uzliktos pienākumus attiecībā uz priekšnodokļa atskaitīšanu.

[6.6] Atzīstot visas SIA "Malava", SIA "Sabters" un SIA "Agroserviss Liepāja" izsniegtās preču pavadzīmes-rēķinus par atbilstošiem likuma prasībām, apgabaltiesa par nepamatotu atzinusi arī papildus aprēķināto UIN.

[7] Kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 31.augusta spriedumu iesniedzis VID, lūdzot to atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai tālāk minēto iemeslu dēļ.

[7.1] Apgabaltiesa nav analizējusi un izvērtējusi, vai preces ir faktiski saņemtas un tādos daudzumos, kā tas norādīts preču pavadzīmēs-rēķinos, tādējādi nepareizi piemērojot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, kā arī nav piemērojusi minētā likuma 1.panta 9.punktu.

[7.2] Apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 5.panta ceturto daļu, kura nosaka, ka pie izdevumiem, kas nav saistīti ar saimniecisko darbību, pieskaitāmi tādi izdevumi, kas ekonomiski nav saistīti ar uzņēmuma saimniecisko darbību.

[7.3] Apgabaltiesa nav izvērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likuma noteikumiem:

1) apgabaltiesa, nevērtējot faktus, ka SIA "Agroserviss Liepāja" amatpersona T.Medne darījumu slēgšanas brīdī atradās apcietinājumā un nevienu nav pilnvarojusi slēgt darījumus uzņēmuma vārdā, turklāt uz vairākām preču pavadzīmēm-rēķiniem nav viņas paraksta, kā arī nevērtējot SIA "Sabters" un SIA "Malava"

amatpersonu sniegtos paskaidrojumus, ka viņi nav informēti par uzņēmumu saimniecisko darbību, nav izpildījusi Administratīvā procesa likuma 103.pantu, kas nosaka administratīvā procesa tiesā būtību;

2) apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 235.panta otrās daļas prasības, ka pret rakstveida pierādījuma patiesīgumu nevar iebilst persona, kura to parakstījusi;

3) apgabaltiesa nav norādījusi, kāpēc tā lietā esošajiem nodokļu rēķiniem un amatpersonu iesniegumiem devusi priekšroku salīdzinājumā ar VID iesniegtajiem pierādījumiem, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās un trešās daļas noteikumus.

[8] SIA "Zemnieks" iesniegusi paskaidrojumus par VID kasācijas sūdzību, norādot, ka tiesa nav pieļāvusi ne materiālo, ne procesuālo tiesību normu pārkāpumus, tiesas spriedums ir likumīgs un pamatots, bet kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

[9] Tiesas sēdē atbildētāja VID pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem un paskaidroja, ka apgabaltiesa nav vērtējusi VID iesniegtos pierādījumus.

Pieteicēja SIA "Zemnieks" pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka apšaubītie darījumi ir notikuši, preču pavadzīmes-rēķini ir noformēti noteiktajā kārtībā un ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154.pantu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

[11] Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīt kasācijas sūdzībā norādīto argumentu, ka apgabaltiesa nav izvērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likumam.

[12] Apgabaltiesa atzinusi, ka preču pavadzīmes-rēķini, ko izsniegušas SIA "Sabters, SIA "Malava" un SIA "Liepājas agroserviss", ir noformētas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, un tas apstiprina, ka minētās uzņēmēj sabiedrības pavadzīmēs norādīto degvielu piegādājušas pieteicējam. Apgabaltiesa arī norādījusi, ka pretēji pierādījumi, proti, pierādījumi, ka degvielas piegāde nav notikusi, tiesā nav iegūti. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, šāds apgabaltiesas secinājums nav pietiekami pamatots ar faktiem un tiesību normām.

[12.1] Apgabaltiesa attiecībā uz SIA "Malava" izsniegtajām preču pavadzīmēm-rēķiniem par pierādījumiem nav atzinusi SIA "Malava" direktora Z.Frēliha paskaidrojumu, kuru viņš 2002.gada 1.augustā sniedzis Finanšu policijas pārvaldē un kurā apgalvojis, ka neko nezina par firmas darbību, kā arī apgabaltiesai adresētu paskaidrojumu, kuru viņš rakstveidā sniedzis 2004.gada 26.februārī pēc pieteicēja lūguma (paraksta īstums notariāli apliecināts) un kurā norādīts, ka laika posmā no 2002.gada 3.janvāra līdz 2002.gada 11.aprīlim SIA "Malava" pēc 66 preču pavadzīmēm-rēķiniem piegādājusi naftas produktus, ka viņš ir parakstījis šīs pavadzīmes, un SIA "Malava" par piegādēm ir saņēmusi samaksu.

Apgabaltiesa, ņemot vērā, ka Z.Frēlihs uz tiesas sēdi nav ieradies un lēmums par viņa piespiedu atvešanu nav izpildīts, secinājusi, ka šie paskaidrojumi nav vērtējami kā pierādījumi, jo Z.Frēlihs, dodot paskaidrojumus, nav bijis brīdināts par kriminālatbildību.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, šāds apgabaltiesas secinājums attiecībā uz Z.Frēliha dotajiem paskaidrojumiem ir nepareizs.

Saskaņā ar Administratīvo aktu procesa noteikumu (kas bija piemērojami pirms Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās, tas ir, līdz 2004.gada 1.februārim) 49. un 50.punktu pēc pārvaldes procesa ierosināšanas iestāde konstatē lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus. Konstatējot un vācot faktus, iestāde var izmantot visas tiesiskās metodes, arī iegūt tos no procesa dalībniekiem, lieciniekiem, ekspertiem, kā arī ar dokumentu, aktu, apskates un cita veida pierādījumu palīdzību, atbilstīgi likumiem. Savukārt likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta pirmās daļas 5.punkts piešķir valsts ieņēmumu dienesta ierēdņiem tiesības saņemt no fiziskajām personām nepieciešamās izziņas un dokumentus (..), kā arī pieprasīt un saņemt attiecīgus paskaidrojumus.

Tādējādi Z.Frēliha paskaidrojums atzīstams par tiesiski iegūtu pierādījumu, kas iestādei bija jāvērtē, pieņemot lēmumu.

[12.2] Attiecībā uz SIA "Sabters" izsniegtajām preču pavadzīmēm-rēķiniem apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka nav atzīstama par pierādīšanas līdzekli VID vēstule, kurā norādīts, ka SIA "Sabters" paraksta tiesīgā persona A.Gabovs paskaidrojis, ka nav informēts par SIA "Sabters" uzņēmējdarbību, nezina, ar kādiem piegādātājiem strādā uzņēmums, viņam nav zināmi naftas produktu pircēji. Tāpat apgabaltiesa nav vērtējusi A.Gabova apgabaltiesai adresētu paskaidrojumu (paraksta īstums notariāli apliecināts), kuru viņš rakstveidā sniedzis 2004.gada 22.februārī pēc pieteicēja lūguma un kurā norādīts, ka laika posmā no 2001.gada 19.septembra līdz

2001.gada 4.decembrim SIA "Sabters" pēc 56 preču pavadzīmēm-rēķiniem piegādājis pieteicējam naftas produktus, ka viņš ir parakstījis šīs pavadzīmes un SIA "Sabters" par piegādēm ir saņēmusi samaksu. Apgabaltiesa, konstatējot, ka A.Gabovs uz tiesas sēdi nav ieradies un lēmums par viņa piespiedu atvešanu nav izpildīts, atzinusi, ka nav iegūts apstiprinājums VID amatpersonu secinājumam, ka darījumi ar SIA "Sabters" nav notikuši.

Attiecībā uz A.Gabova paskaidrojumiem, kura saturs izklāstīts VID vēstulē, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa nav ievērojusi objektīvās izmeklēšanas principu, proti, Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturto daļu, kurā noteikts: lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu tiesā, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas. Apgabaltiesa nav pieprasījusi, lai atbildētājs iesniedz viņa rīcībā esošo A.Gabova paskaidrojumu.

[12.3] Nespējot panākt Z.Frēliha un A.Gabova kā liecinieku ierašanos tiesas sēdē, tiesai, lai izpildītu likuma noteikumu par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu, bija nepieciešams vērtēt viņu paskaidrojumos sniegto informāciju, noskaidrojot šo paskaidrojumu sniegšanas apstākļus un iemeslus, kāpēc šo personu dažādos laikos un dažādās situācijās sniegtie paskaidrojumi ir diametrāli pretēji. Ņemot vērā, ka Z.Frēlihs un A.Gabovs paskaidrojuma sniegšanai pie notāra ieradušies pēc pieteicēja lūguma, bet uz tiesas sēdi viņu nogādāšana izrādījās neiespējama, tiesai bija jāvērtē, vai pieteicējs ir izpildījis Administratīvā procesa likuma 150.panta trešajā daļā noteikto pienākumu sadarboties pierādījumu savākšanā.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais nav pretrunā ar Senāta iepriekš doto atzinumu (spriedums lietā Nr.SKA-85, 2004.g.), ka personu paskaidrojumi nevar tikt izmantoti tiesas sprieduma argumentācijā. Minētajā lietā šāds atzinums izrietēja no konkrētiem apstākļiem šajā lietā, proti, spriedums pārsvarā bija balstīts tikai uz darījuma dalībnieka paskaidrojumu, kuru apšaubīja pieteicējs, bet šī persona kā liecinieks uz tiesas sēdi vispār nebija aicināta un nebija nopratināta.

[12.4] Attiecībā uz pieteicēja darījumiem ar SIA "Liepājas agroserviss" apgabaltiesa norādījusi, ka šīs uzņēmējdarbības izsniegtās preču pavadzīmes-rēķini atzīstamas par darījumu apliecinājošiem dokumentiem. Apgabaltiesa par nepamatotiem atzinusi VID amatpersonu secinājumu, ka šīs uzņēmējdarbības direktore T. Medne, atrodoties apcietinājumā, nav varējusi parakstīt apšaubītās preču pavadzīmes-rēķinus.

Šādu secinājumu apgabaltiesa pamatojusi ar T.Mednes tiesas sēdē doto liecību, ka pati firmā darījumus nav kārtojusi, taču to darījis vīrietis vārdā Aivars, pati parakstījusi dažus dokumentus, tajā skaitā preču pavadzīmes-rēķinus, kurus nodevusi Aivaram, un uzticējusi viņam veikt darījumus. Apgabaltiesa norādījusi, ka nav aizlieguma iepriekš parakstītu pavadzīmi nodot kādam darbiniekam, kas kā likumīgā pārstāvja vietnieks realizē direktora akceptētus darījumus. Līdz ar to tiesa atzinusi, ka atbilstoši Civillikuma 1210.pantam (acīm redzot domāts Civillikuma 1410.pants) darījumi notikuši caur vietnieku. Turklāt apgabaltiesa norādījusi, ka Civillikuma 2290.pants pieļauj pilnvarojuma līgumu slēgt arī klusējot. T.Medne darījumus ar pieteicēju neesot apstrīdējusi, un arī VID nav apstrīdējis, ka preču pavadzīmes-rēķini sastādīti aiz maldības vai viltus un tāpēc būtu atzīstami par spēkā neesošiem.

Administratīvo lietu departaments nepiekrīt šādiem tiesas secinājumiem. Atzīstot, ka darījumi slēgti caur vietnieku, apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka pilnvarojuma būtība, kā tas izriet no Civillikuma 2289.panta, ir tā, ka uzdevumu dod pilnvardevējs, bet pilnvarnieks (vietnieks) šo uzdevumu izpilda, turklāt tas ir uzticības līgums. No apgabaltiesas sprieduma neizriet, ka apgabaltiesa būtu konstatējusi faktus, kas apstiprinātu pilnvarojuma līguma būtību. Turklāt apgabaltiesa nav vērtējusi faktu, ka preču pavadzīmes-rēķini ir parakstīti T. Mednes vārdā, bet viņa uz daudzām pavadzīmēm savu parakstu noliedz. Apgabaltiesa vispār nav vērtējusi T.Mednes liecību daļā par to, ka viņa nekādus darījumus nav veikusi un uzrādītās apšaubītās pavadzīmes nav parakstījusi, ka grāmatvedību kārtojusi kāda sieviete, kuru viņa nezina un kurai algu nav maksājusi, ka viņu par prezidenti darbā pieņēmis Aivars un maksājis viņai 400 latus mēnesī bez darba līguma. Apgabaltiesa nav spriedumā motivējusi, kādēļ nav piešķīrusi ticamību T.Mednes liecībām šajā daļā. Turklāt, vadoties no loģikas, tiesai bija jāizvērtē, kāpēc praktiski nestrādājoša persona saņem šādu atalgojumu, vai tas ir ekonomiski pamatots.

[12.4] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 235.panta ceturtajai daļai tikai publiski ticami dokumenti (notariāli akti, zemesgrāmatu akti un tml.) ir apstrīdami prasības kārtībā. Privāti rakstveida pierādījumi, par kādiem atzīstamas preču pavadzīmes-rēķini, tiesai jāvērtē kopsakarā ar citiem pierādījumiem atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta noteikumiem. Līdz ar to nepamatots ir apgabaltiesas arguments, ka VID bija jāapstrīd audita pārskatā apšaubīto preču pavadzīmju-rēķinu spēkā esamība.

[13] Apgabaltiesa, atzīstot, ka darījumi noformēti atbilstoši noteiktajai kārtībai, nav vērtējusi šo dokumentu atbilstību Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumiem "Noteikumi par preču

pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību". Minēto noteikumu (redakcijā, kas bija spēkā darījumu laikā) 6.8.punkts noteica, ka preču pavadzīmē-rēķinā nepieciešams preču izsniedzēja personas vārds, uzvārds, preču izsniegšanas datums un paraksts. Savukārt minēto noteikumu 23.punkts noteica, ka par pavadzīmes-rēķina lietošanas, uzglabāšanas un noformēšanas kārtību uzņēmumā ir atbildīgs tā vadītājs (īpašnieks). Personas, kuras noformē pavadzīmi-rēķinu, ieceļ ar uzņēmuma vadītāja (īpašnieka) rakstisku rīkojumu. Kaut gan pieteicējs nenoliedz, ka parakstītās pavadzīmes atvedis šoferis, apgabaltiesa, izdarot secinājumu par pavadzīmju pareizu noformēšanu, nav noskaidrojusi un vērtējusi faktu, vai pavadzīmes ir parakstījušas personas, kas izsniedza piegādāto preci. Tādējādi apgabaltiesa nav vērtējusi, vai pārliecinoši ir pierādīta preču piegādātāja identitāte un vai ir pietiekams pamats uzskatīt, ka preci piegādājusī ar pievienotās vērtības nodokli apliekama persona, un uzskatīt apšaubītās preču pavadzīmes-rēķinus par grāmatvedības attaisnojuma dokumentiem.

[14] Apgabaltiesa nav pārbaudījusi arī citus faktus, uz kuriem atsaukušās VID amatpersonas, kā, piemēram, faktu, ka SIA "Agroserviss Liepāja" reģistrēta adresē, kurā atrodas Liepājas pašvaldības policijas iecirknis, ka SIA "Sabters" gan noslēdzis apakšnomas līgumu par telpām biroja vajadzībām, taču tur šī uzņēmuma amatpersonas neatrodas, ka SIA "Malava" reģistrētajā adresē neatrodas, ka SIA "Sabters" nav neviena darbinieka un norēķiniem izmantots nedeklarēts bankas konts, un citus faktus.

[15] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav nepieciešams analizēt citus kasācijas sūdzības argumentus un apgabaltiesas spriedums lietā atceļams procesa gaitā pārkāpumu dēļ.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 31.augusta spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par privāto tiesību subjekta pilnvarām valsts pārvaldes jomā (Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmā daļa)

1) Valsts īpašums, ko pārvalda valsts akciju sabiedrība, ir administratīvo tiesību objekts.

2) Konkursa komisijai, ja līgums slēdzams par valsts īpašumu, ir iestādes statuss Administratīvā procesa likuma izpratnē.

Lieta Nr. SKA-258

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nordtorf" pārstāvim zvērinātam advokātam V.Gencam un Zemkopības ministrijas pārstāvei V.Lukaševicai,

2004.gada 16.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nordtorf" pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta V.Genca blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.oktobra lēmumu, ar kuru atstāta bez izskatīšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nordtorf" sūdzība par zemkopības ministra M.Rozes prettiesisko rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 6.aprīlī valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecība izsludināja konkursu "Zemes nomas tiesību piešķiršana un zemes dzīļu tiesību piešķiršana kūdras ieguvei "Tīrā purvā".

2001.gada 20.jūnijā SIA "Nordtorf" (turpmāk – pieteicējs) iesniedza pieteikumu par dalību minētajā konkursā.

2001.gada 10.jūlijā valsts a/s "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības konkursa komisija pieņēma protokollēmumu, par konkursa uzvarētāju nosakot SIA "LTL" ar 196 punktiem. Pieteicējs saņēmis 186,5 punktus, paliekot otrajā vietā.

[2] 2001.gada 19.jūlijā pieteicējs griezies pie valsts a/s "Latvijas meži" direktora un valsts a/s "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības izpilddirektora, norādot uz konkursa uzvarētāja pieteikuma neatbilstību konkursa nolikumam, piedāvājumu novērtēšanas nepilnībām un lūdzis sniegt atbildi. A/s "Latvijas valsts meži" saņemto vēstuli pārsūtījusi Vidusdaugavas mežsaimniecībai,

kura 2001.gada 23.augustā pieteicējam sniegusi atbildi, ka nav pamata apšaubīt konkursa uzvarētāja iesniegtos dokumentus un piedāvājumu vērtēšana notikusi atbilstoši konkursa nolikumam.

[3] 2003.gada 1.augustā pieteicējs iesniedzis sūdzību zemkopības ministram un lūdzis veikt pārbaudi par konkursa komisijas 2001.gada 10.jūlija lēmuma likumību un pamatotību, atcelt šo lēmumu, atzīt par spēkā neesošu zemes nomas līgumu, kas noslēgts starp a/s "Latvijas valsts meži" un SIA "LTL", atzīt par uzvarētāju SIA "Nordtorf" un uzdot a/s "Latvijas valsts meži" noslēgt nomas līgumu ar SIA "Nordtorf".

2003.gada 7.oktobrī zemkopības ministrs sniedzis atbildi, kurā norādījis, ka Zemkopības ministrija, izvērtējusi sūdzību un a/s "Latvijas valsts meži" vēstuli ar skaidrojumu par radušos situāciju, uzskata, ka nav iemesla apšaubīt konkursa norises likumību un apstrīdēt konkursa komisijas lēmumu.

[4] 2003.gada 10.novembrī SIA "Nordtorf" iesniedza pieteikumu Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā, kurā lūdza atzīt zemkopības ministra rīcību, sniedzot atbildi uz sūdzību, par prettiesisku un atcelt konkursa komisijas 2001.gada 10.jūlija lēmumu par konkursa rezultātu apstiprināšanu.

Pieteikums pamatots ar šādiem apsvērumiem:

1) Zemkopības ministrija nav izvērtējusi sūdzību pēc būtības un nav sniegusi atbildi uz pieteicēja argumentiem;

2) ministrs atbildē tikai apstiprinājis un nosūtījis pieteicējam a/s "Latvijas valsts meži" gatavoto atbildi;

3) konkursa komisija nav ņēmusi vērā to, ka nepastāv būtiska atšķirība starp SIA "Nordtorf" un SIA "LTL" piedāvāto zemes nomas maksu, kā arī nav pietiekami izvērtējusi pieteicēja pieredzi kūdras ieguvē, nav novērtējusi to, ka pieteicējam ir labāki finanšu rādītāji par 2000.gadu, nepamatoti zemāk novērtējusi pieteicēju pēc tādiem kritērijiem kā pasākumi vides prasību ievērošanā, darba drošības pasākumi, plānotie pasākumi ugunsdrošības jomā, līdzšinējo sadarbību ar a/s "Latvijas valsts meži".

[5] Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2004.gada 21.janvāra spriedumu noraidīts sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nordtorf" pieteikums par zemkopības ministra prettiesisko rīcību, sniedzot 2003.gada 7.oktobra atbildi Nr.10.1.-19/3374.

[6] Par minēto spriedumu SIA "Nordtorf" pilnvarotais pārstāvis iesniedzis apelācijas sūdzību, lūdzot atzīt zemkopības ministra rīcību par prettiesisku un atcelt konkursa komisijas 2001.gada 10.jūlija lēmumu.

[7] 2004.gada 4.oktobrī Administratīvā apgabaltiesa atstājusi bez izskatīšanas SIA "Nordtorf" sūdzību (ieteikumu) par zemkopības ministra prettiesisko rīcību, sniedzot 2003.gada 7.oktobra atbildi

Nr.10.1.-19/3374. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi konkursa komisijas lēmumu par administratīvo aktu. Atzīstot, ka pieteicēja iesniegums attiecas uz tikko notikušu konkursu, iesniegts apstrīdēšanai paredzētajā termiņā un apstrīdēšanas iestādē, tiesa secinājusi, ka pieteicēja 2001.gada 19.jūlijā a/s "Latvijas valsts meži" direktoram un Vidusdaugavas mežsaimniecības izpilddirektoram adresētās vēstules nav vērtējamās kā sūdzība par konkursa komisijas lēmumu, bet gan kā informācijas pieprasījums likuma "Iesniegumu, sūdzību priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" izpratnē. Administratīvā apgabaltiesa šo secinājumu pamatojusi ar to, ka vēstulē nav izteikts lūgums atcelt konkursa komisijas lēmumu (kā tas vēlāk ir lūgts zemkopības ministram un tiesai), bet gan lūgts sniegt atbildi par vēstulē norādītajiem jautājumiem.

Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējs nav pienācīgā kārtā apstrīdējis konkursa komisijas lēmumu, tādējādi nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību, kas ir pamats pieteikuma atstāšanai bez izskatīšanas daļā par konkursa komisijas lēmuma atcelšanu.

[7.2] Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka pieteicējs griežies pie zemkopības ministra kā augstākas iestādes Administratīvo aktu procesa noteikumu izpratnē, uzskatot, ka ministram ir pilnvaras atcelt iepriekš minēto administratīvo aktu. Taču tiesa atzinusi, ka pieteikums atstājams bez izskatīšanas arī daļā par zemkopības ministra rīcības tiesiskumu, jo konstatētais defekts lietas ārpustiesas izskatīšanas stadijā tiešā veidā ietekmējis arī pieteicēja norādīto nākamo augstāko iestādi konkrētajā administratīvajā lietā.

[7.3] Atzīstot, ka iepriekšminēto apsvērumu dēļ pieteikums atstājams bez izskatīšanas, Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka nav vērtējami citi pieteicēja sūdzībā minētie argumenti.

[8] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.oktobra lēmumu pieteicēja pilnvarotais pārstāvis iesniedzis blakus sūdzību, lūdzot atcelt minēto lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Administratīvā apgabaltiesa, atzīstot konkursa komisijas lēmumu par administratīvo aktu, pieļāvusi pārāk plašu Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas tulkojumu. Blakus sūdzībā pausts viedoklis, ka konkursa komisijas lēmumam trūkstot administratīvā akta obligātā elementa, proti, tas nav pieņemts publisko tiesību jomā un to izdevusi uzņēmēj sabiedrības izveidota komisija, kas nav atzīstama par iestādi Administratīvā procesa likuma izpratnē.

[8.2] Administratīvā apgabaltiesa, izdarot kļūdainu secinājumu, ka konkursa komisijas lēmums ir administratīvais akts, nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka sūdzībai jāatbilst Administratīvo aktu procesa noteikumiem un pieteicējs pārkāpis šos noteikumus attiecībā uz lēmuma pārsūdzēšanu. Kā norādīts blakus sūdzībā, pieteicējs sūdzību iesniedzis a/s "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecībai atbilstoši konkursa nolikumā norādītajai kārtībai. Ja konkursa komisijas lēmumu uzskatītu par administratīvo aktu, kā norāda blakus sūdzības iesniedzējs, tad konkursa komisijas lēmums būtu pārsūdzams gada laikā. Bet šajā gadījumā šī likuma norma neesot piemērojama. To, ka pieteicēja iesniegtais dokuments ir sūdzība, atzinusi arī a/s "Latvijas valsts meži".

[8.3] Administratīvā apgabaltiesa neesot ņēmusi vērā, ka konkursa nolikuma 75.punktā neesot *expressis verbis* (precīzi izsakoties) ierakstīts, ka sūdzībā jābūt ietvertam prasījumam, bet uzskaitīti tikai nepieciešamie rekvizīti, ko pieteicējs ir ievērojis. Tāpēc Administratīvās apgabaltiesas secinājums, atzīstot par pašsaprotamu lūguma daļu sūdzībā, neizrietot no konkursa nolikumā noteiktajām prasībām.

[8.4] Administratīvā apgabaltiesa izdarījusi nepamatotu secinājumu, ka valsts a/s "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecība ir konkursa nolikuma 79.punktā minētā kompetentā pārsūdzības iestāde, jo minētā organizācija neesot valsts iestāde.

[9] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis uzturēja blakus sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem un paskaidroja, ka uzņēmējsabiedrības pieņemts lēmums nav uzskatāms par administratīvu aktu. Lai konkursa komisijas lēmumu varētu pārsūdzēt tiesā, bijis nepieciešams valsts institūcijas lēmums. Tāpēc viņš griežies ar sūdzību Zemkopības ministrijā. Zemkopības ministrs varot atcelt konkursa komisijas lēmumu.

Atbildētāja pārstāve blakus sūdzību neatzina un paskaidroja, ka zemkopības ministram nav tiesības pieņemt tādus lēmumus, kā pieteicējs lūdzis savā sūdzībā. Atbildi uz pieteicēja sūdzību gatavojuši meža speciālisti bez juristu līdzdalības, tāpēc ministra atbilde neesot juridiski pareizi sagatavota.

Motīvu daļa

[10] Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, nav pamatots blakus sūdzībā paustais viedoklis, ka valsts a/s "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības izveidotās konkursa komisijas lēmums nav administratīvs akts. Pēc pieteicēja blakus sūdzībā izteiktajām domām, konkursa komisiju nevar uzskatīt par iestādi un konkursa komisijas lēmums nav izdots publisko tiesību jomā.

Administratīvo lietu departaments šādam viedoklim nepiekrīt tālākminēto apsvērumu dēļ.

[10.1] Lietā nav strīda par to, ka valsts a/s "Latvijas valsts meži" ir komercdarbības subjekts, t.i., privāto tiesību subjekts. Taču tas neizslēdz iespēju, ka privāto tiesību subjekts darbotos publisko tiesību jomā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmo daļu iestāde ir tiesību subjekts (institūcija, struktūrvienība vai amatpersona), kuram ar normatīvo aktu vai publisko tiesību līgumu piešķirtas noteiktas valsts varas pilnvaras valsts pārvaldes jomā. Tādējādi likumdevējs ir devis ļoti plašu iestādes definīciju atkarībā no tā, vai šim subjektam ir piešķirtas varas pilnvaras valsts pārvaldes jomā. Tulkot šo normu kopsakarībā, piemēram, ar Administratīvā procesa likuma 94.panta trešo daļu, kas regulē atlīdzināšanas pienākumu gadījumos, ja iestāde ir, nepārprotami ir skaidrs, ka minētā likuma 1.panta pirmajā punktā dotajā iestādes definīcijā ietilpst arī privāto tiesību subjekts, ja tas īsteno tam piešķirto publisko varu.

[10.2] Meža likuma 43.pantā ir noteikts, ka valsts meža zeme ir valsts īpašums. Šajā likumā arī noteikts, ka valsts mežā likumā noteiktās meža īpašnieka funkcijas meža apsaimniekošanā un aizsardzībā veic valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži", kas nodibināta valsts meža īpašuma pārvaldīšanai un apsaimniekošanai. Savukārt saskaņā ar valsts a/s "Latvijas valsts meži" statūtiem sabiedrības darbības mērķis ir īstenot valsts meža īpašuma pārvaldīšanu un tādu valsts meža apsaimniekošanu, kas nodrošina valsts mežam piemītošo, sabiedrības akceptēto ekoloģisko un sociālo funkciju realizāciju, valsts meža vērtības saglabāšanu, vairošanu un ienākumus meža īpašniekam – valstij. Līdz ar to a/s "Latvijas valsts meži" pārvalda valsts īpašumu, kas ir administratīvo tiesību objekts (skat. sal. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 91.p.).

[10.3] Kā redzams no lietas materiāliem, konkurss tika izsludināts zemes nomas tiesību un kūdras ieguves tiesību iegūšanai. Pēc savas būtības tie ir privāttiesiska rakstura līgumi. Taču ja līgumu slēdz par valsts īpašumu, tad ir nepieciešams noskaidrot, pie kādām tiesībām – privātām vai publiskām – pieskaitāmas no līguma izrietošās tiesiskās attiecības. Kā tas norādīts juridiskajā literatūrā, izšķirošā ir valsts pārvaldes subjekta griba (sk., piemēram, F.J.Paine. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas Administratīvā procesa likums. Rīga, 2002, 38.lpp.). Tāpēc ir svarīgi noteikt nomas tiesību piešķiršanas juridisko dabu, t.i, vai tiesību subjektam ir brīva izvēle noteikt kārtību, kādā notiek nomas tiesību piešķiršana, vai tā pieņemtos lēmumus var apstrīdēt civiltiesiskā kārtībā vai arī ir paredzēta īpaša pārsūdzēšanas kārtība, kā tiek noteikta līguma atcelšanas kārtība un tml.

[10.4] Likuma "Par zemes dzīlēm" 10.panta septītā daļa noteic, ka valsts un pašvaldību īpašumā esošajās zemes platībās zemes dzīļu izmantošanas atļaujas (licences) izsniedz konkursa vai izsoles kārtībā. Savukārt minētā panta desmitā daļa noteic, ka zemes dzīļu izmantošanas atļauju (licenču) izsniegšanas konkursa vai izsoles vispārējo kārtību nosaka Ministru kabinets. Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumi Nr.239 "Zemes dzīļu izmantošanas noteikumi", kas bija spēkā konkursa laikā, noteica konkursa rīkošanas kārtību, tā publiskumu, prasības konkursa nolikumam un tml. Arī konkursa komisijas lēmuma pārsūdzības kārtība, kas noteikta Ministru kabineta 1997.gada 18.marta noteikumos Nr.101 "Noteikumi par sūdzību izskatīšanu sakarā ar valsts un pašvaldību pasūtījumu piešķiršanu", atbilst administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtībai. Konkursa nolikumā noteiktā konkursa komisijas lēmumu apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtība (izņemot apstrīdēšanas termiņu) atbilst minētajiem Ministru kabineta noteikumiem. Tādējādi, pēc Administratīvā departamenta ieskata, konkursa komisijas lēmums attiecināms uz publisko tiesību jomu. Tam faktam, ka konkursa rezultātā tiek noslēgts privāttiesisks līgums, kas arī ir izbeidzams privāttiesiskajā kārtībā, nav būtiskas nozīmes, nosakot konkursa gaitā radušos tiesisko attiecību juridisko dabu. Līdz ar to pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka konkursa komisijas lēmums ir atzīstams par administratīvo aktu.

[11] Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, nav pietiekami pamatots Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka pieteicējs nav pienācīgā kārtā apstrīdējis konkursa komisijas lēmumu, tādējādi nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību, kas ir pamats pieteikuma atstāšanai bez izskatīšanas daļā par konkursa komisijas lēmuma atcelšanu. Pret šo tiesas secinājumu iebildis arī blakus sūdzības iesniedzējs.

Administratīvā apgabaltiesa, izdarot minēto secinājumu, ir vērtējusi to, ka pieteicēja iesniegums, kas adresēts a/s "Latvijas valsts meži" un Vidusdaugavas mežsaimniecībai, attiecas uz tikko notikušu konkursu, iesniegts apstrīdēšanai paredzētajā termiņā un apstrīdēšanas iestādē, kā arī vērtējusi vēstules saturu, respektīvi, vēstules lūguma daļu. Tieši vēstules lūguma daļas dēļ tiesa atzinusi to par informācijas pieprasījumu likuma "Iesniegumu, sūdzību priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" izpratnē.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, izdarot šādu secinājumu, tiesa nav vērtējusi citus būtiskus apstākļus.

Pirmkārt, no vēstules satura izriet, ka pieteicējs ir iebildis pret konkursa uzvarētāja iesniegto dokumentu atbilstību konkursa nolikuma prasībām. Tādējādi nepārprotami ir izteiktas šaubas par viņa

tiesībām piedalīties konkursā. Tāpat vēstulē ir skarti jautājumi par pretendentu vērtēšanas kritērijiem.

Otrkārt, no Vidusdaugavas mežsaimniecības pieteicējam sniegtās atbildes izriet, ka, pārbaudot šo vēstuli, attiecībā uz konkursa uzvarētāja iesniegtajiem dokumentiem ir pieprasīts no viņa paskaidrojums, pārbaudīti konkursam iesniegtie dokumenti un vērtēšanas atbilstība konkursa nolikumam.

Treškārt, valsts a/s "Latvijas valsts meži" pieteicēja iesniegto vēstuli ir nosūtījusi Vidusdaugavas mežsaimniecībai, pavadrakstā to klasificējot kā sūdzību.

Ceturtkārt, tiesa nav vērtējusi, vai pieteicēja iesniegums a/s "Latvijas valsts meži" un Vidusdaugavas mežsaimniecībai atbilst konkursa nolikumam, kas šajā daļā izstrādāts, pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem Nr.101.

Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvajai apgabaltiesai, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, nebija pietiekama pamata kvalificēt pieteicēja vēstuli par informācijas pieprasījumu likuma "Iesniegumu, sūdzību priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" izpratnē un izdarīt secinājumu, ka pieteicējs nav ievērojis administratīvā akta apstrīdēšanas kārtību.

[12] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt Administratīvās apgabaltiesas secinājumam, ka pieteicēja prasījums zemkopības ministram atcelt konkursa komisijas lēmumu, atzīt par spēkā neesošu zemes nomas līgumu, kas noslēgts starp a/s "Latvijas valsts meži" un SIA "LTL", atzīt par uzvarētāju SIA "Nordtorf" un uzdot a/s "Latvijas valsts meži" noslēgt nomas līgumu ar SIA "Nordtorf" ir vērtējams kā vērsšanās augstākā iestādē Administratīvo aktu procesa noteikumu izpratnē.

Konkursa laikā spēkā esošās un piemērojamās Civilprocesa kodeksa normas neparedzēja valsts un pašvaldību institūciju lēmumu divpakāpju apstrīdēšanu ārpustiesas izskatīšanas kārtībā. Arī Ministru kabineta noteikumi Nr.101, kuri, spriežot pēc konkursa nolikuma punktu redakcijām, izmantoti, formulējot konkursa komisijas lēmumu pārsūdzēšanas kārtību, nenosaka, ka lēmumi ārpustiesas kārtībā būtu apstrīdami divās instancēs.

Civilprocesa kodeksa 239.²pants noteic, ka sūdzību tiesā var iesniegt pēc tam, kad sūdzība par valsts vai pašvaldības institūcijas vai amatpersonas rīcību (lēmumu) iesniegta pakļautības kārtībā augstākai institūcijai vai amatpersonai, ja likums nenosaka citu kārtību. Savukārt minēto Ministra kabineta noteikumu 6.punkts noteic, ka sūdzības pakļautības kārtībā iesniedzamas un izskatāmas institūcijā, kura iecēlusi izsoles (konkursa) komisiju, 16.punkts noteic, ka valsts vai pašvaldības institūcijas lēmumu par pakļautības kārtībā

iesniegto sūdzību izskatīšanu pretendenti var pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā.

Līdzīgi noteikumi iekļauti arī konkursa nolikumā, paredzot, ka sūdzību par konkursa komisijas lēmumu var iesniegt institūcijā, kas apstiprinājusi konkursa komisiju (76.punkts), un valsts institūcijas lēmumu par pakļautības kārtībā iesniegto sūdzību izskatīšanu pretendenti var pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā.

Tādējādi pieteicēja sūdzība, kas iesniegta valsts a/s "Latvijas valsts meži" un Vidusdaugavas mežsaimniecībai, kura apstiprināja konkursa komisiju, uzskatāma par sūdzību, kas iesniegta pakļautības kārtībā. Līdz ar to pieteicējam, saņemot noraidošu atbildi no Vidusdaugavas mežniecības, nebija nekādu šķēršļu griezties ar pieteikumu tiesā Civilprocesa kodeksā noteiktajā kārtībā un termiņos.

Civilprocesa kodeksā noteiktajā termiņā pieteicējs tiesā nav griezies. Tāpēc lietā ir izlemjams jautājums par procesuālo termiņu.

Pieteicēja vēršanās pie zemkopības ministra, kura kompetencē neietilpst sūdzību izskatīšana par konkursa komisijas lēmumiem un strīdu risināšana par privāttiesisku līgumu, ir uzskatāma par papildu iespēju, ko izmantojis pieteicējs. Papildu iespēju izmantošana pati par sevi nav uzskatāma par pietiekamu pamatu nokavētā pieteikuma iesniegšanas termiņa atjaunošanai. Līdzīgu secinājumu ir paudusi arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa (*Tumilovich v Russia*, iesniegums Nr.47033/99).

[13] Ņemot vērā, ka Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu atstājusi bez izskatīšanas, neizvērtējot visus apstākļus, tiesas lēmums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu, 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.oktobra lēmumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai citā tiesnešu sastāvā.

Par trešajām personām administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 28. , 146.pants)

Ja administratīvais akts skar kādas personas intereses, tad šī persona atzīstama par trešo personu administratīvajā procesā.

Lieta Nr. SKA-260

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties apdrošināšanas akciju sabiedrības "ERGO Latvija" pārstāvim A.Melderim,

2004.gada 26.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja apdrošināšanas akciju sabiedrības "ERGO Latvija" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.oktobra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 15.jūlija lēmums par atteikšanos pieņemt apdrošināšanas akciju sabiedrības "ERGO Latvija" pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 12.augustā RGPP KP CPN inspektore sastādījusi administratīvo protokolu, kurā konstatēts, ka 2003.gada 2.maijā plkst. 17.13 Rīgā, Viesturu prospekta un Ostas ielas krustojumā vadītājs U.K. vadīja a/m *Audi*, v/n CE 1144, un, neievērojot 206.c.z. prasības, izraisīja ceļu satiksmes negadījumu ar a/m *Audi 80*, v/n DM-499, vadītājs G.K., un autobusu *MB*, v/n DS 3934, vadītājs I.P. Ceļu satiksmes negadījumā cieta A.Č., G.K. un bojāts transports (teksta saturs atbilstoši administratīvā pārkāpuma protokolam).

Ar Rīgas pilsētas Ceļu policijas nodaļas priekšnieka vietnieka 2003.gada 15.augusta lēmumu par Ceļu satiksmes noteikumu 99.punkta pārkāpumu U.K. sodīts ar naudas sodu Ls 30 apmērā saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 125.panta pirmo daļu. U.K. minēto lēmumu nav pārsūdzējis.

Saskaņā ar AAS "ERGO Latvija" sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas polisi sērija GS, Nr.426013, U.K. ir noslēdzis 2002.gada 8.novembrī ar AAS "ERGO Latvija" līgumu par transportlīdzekļu īpašnieka civiltiesisko atbildību.

[2] Apdrošināšanas akciju sabiedrība "ERGO Latvija" (turpmāk – arī pieteicēja) 2004.gada 15.jūnijā Administratīvajā rajona tiesā iesniegusi pieteikumu, kurā lūdza atcelt Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas Ceļu policijas nodaļas 2003.gada 12.augusta lēmumu un atzīt par vainīgu ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanā 2003.gada 2.maijā Rīgā, Viestura prospekta un Ostu ielas krustojumā, G. K.

Pieteicēja uzskata, ka konkrētajā ceļu satiksmes negadījumā U.K. nav vainojams. Pieteikumā norādīts, ka līdz Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās brīdim AAS "ERGO Latvija" nebija tiesības pārsūdzēt administratīvo lēmumu, bet saskaņā ar Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 6.pantu, ja pēc 2003.gada 1.jūlija izdotā spēkā esošā administratīvajā aktā nav norādes, kur un kādā termiņā to var apstrīdēt, administratīvo aktu var apstrīdēt viena gada laikā no spēkā stāšanās dienas. Līdz ar to pieteicējai ir tiesības līdz 2004.gada 12.augustam pārsūdzēt lēmumu.

Ar 2004.gada 15.jūlija lēmumu Administratīvās rajona tiesas tiesnese, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta 8.punkta nosacījumiem, atteica pieņemt AAS "ERGO Latvija" pieteikumu.

[3] Par minēto lēmumu pieteicēja Administratīvajā apgabaltiesā iesniegusi blakus sūdzību, kurā lūdza atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 15.jūlija lēmumu un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai.

[3.1] Blakus sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 31. un 76.panta nosacījumiem AAS "ERGO Latvija" ir atbildīga par U.K. nodarīto zaudējumu atlīdzību trešajām personām. Tādējādi 2003.gada 12.augusta lēmums visticamākajā veidā aizskar pieteicējas tiesiskās intereses neciest nepamatotus zaudējumus sakarā ar ceļu satiksmes negadījuma ietvaros notikušo otro sadursmi starp automašīnu *AUDI 80* un autobusu *Mercedes Benz*.

[3.2] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.oktobra lēmumu AAS "ERGO Latvija" blakus sūdzība noraidīta un atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 15.jūlija lēmums.

[3.3] Tiesa norādījusi, ka lēmums, kura tiesiskumu Administratīvajā rajona tiesā pārsūdzējusi AAS "ERGO Latvija", pieņemts par Ceļu satiksmes noteikumu prasību neievērošanu saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu (turpmāk – APK). Vadoties no APK 1.panta un IV sadaļas nosacījumiem, tiesa ir atzinusi, ka APK normas kā speciālās tiesību normas ir jāpiemēro iestādei, izskatot konkrētās pārkāpumu lietas. APK 21.nodaļā ir norādīts personu loks, kas piedalās administratīvo pārkāpumu

lietvedībā un atbilstoši šim likuma normām tiesa ir secinājusi, ka APK neparedz citu personu, tajā skaitā tādu, kas varētu tikt atzītas par trešajām personām Administratīvā procesa likuma 28.panta izpratnē, piedalīšanos administratīvo pārkāpumu lietu lietvedībā.

[3.4] Tiesa atzinusi, ka APK neparedz tiesības trešajai personai apstrīdēt lēmumus iestādē, kas pieņemti APK noteiktā kārtībā, līdz ar to šīs personas nav tiesīgas iesniegt pieteikumu tiesā. Tāpat tiesa norādījusi, ka APK neparedz, ka transportlīdzekļa vadītāja, kurš bijis iesaistīts ceļu satiksmes negadījumā, civiltiesiskās atbildības apdrošinātājs varētu piedalīties iestādē lietas izskatīšanā kā lietas dalībnieks. Apdrošinātājam kā personai, kura tiesības ir veikt transportlīdzekļa īpašnieka un tiesīgā lietotāja civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, nav tiesību apstrīdēt iestādes pieņemtos lēmumus. Līdz ar to šai personai nav tiesību pārsūdzēt tiesā lēmumus, kas pieņemti APK noteiktā kārtībā.

[4] Blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.oktobra lēmumu iesniegusi pieteicēja, lūdz atcelt lēmumu un nosūtīt lietu izskatīšanai Administratīvai rajona tiesai.

[4.1] Blakus sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka tiesa nav ievērojusi Satversmes 92.panta prasības. Uzskata, ja tiesa ir konstatējusi, ka pieņemtais lēmums AAS "ERGO Latvija" uzliek pienākumu segt visus zaudējumus, tādējādi skarot AAS "ERGO Latvija" intereses, tad neizbēgami AAS "ERGO Latvija" ir arī tiesības aizstāvēt savas intereses tiesā un apstrīdēt šādu lēmumu.

[4.2] Blakus sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 79.panta otrās daļas prasības. Pieteicēja uzskata, ja tiesa ir konstatējusi pretrunu starp Administratīvā procesa likuma normām un APK normām, tad tiesai bija jāpiemēro jaunākais, un saskaņā ar likuma nosacījumiem līdz 2005.gada 1.martam administratīvo pārkāpumu lietas tiek izskatītas, vadoties no Administratīvā procesa likuma normām, ja likumā nav norādes par pretējo.

[4.3] Blakus sūdzības iesniedzējs uzskata, ka, lai apdrošinātājam pastāvētu tiesības uz taisnīgu tiesu civilprocesuālajā kārtībā, ir jākonstatē, ka apdrošinātājam nav saistošs administratīvais lēmums lietā, kurā tas nav dalībnieks, un, izskatot jautājumu par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu, minētajam lēmumam ir tikai konsultatīvs raksturs. Šāda pieeja, pēc blakus sūdzības iesniedzējas ieskata, radīs situācijas, kad par vienu gadījumu var būt divi pretēji tiesas lēmumi attiecībā par vainu (viens administratīvā lietā, otrs – civilīetā), kas būtu pretrunā ar taisnīgas tiesas principu, jo tad būtu jāpieņem fakts, ka viens spriedums ir nepareizs.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja blakus sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā apgabaltiesa savā lēmumā norādījusi, ka APK divdesmit pirmā nodaļa noteic personas, kas piedalās administratīvo pārkāpumu lietu lietvedībā un, pamatojoties uz šo personu uzskaitījumu, secinājusi, ka APK neparedz citu personu, tajā skaitā tādu, kas varētu tikt atzītas par trešajām personām Administratīvā procesa likuma 28.panta izpratnē, piedalīšanos administratīvo pārkāpumu lietu lietvedībā (izskatīšanā).

Tāpat apelācijas instances tiesa lēmumā atzinusi, ka, tā kā APK neparedz tiesības trešajai personai apstrīdēt lēmumus iestādē, kas pieņemti APK noteiktajā kārtībā, tad atzīstams, ka minētās personas nav tiesīgas iesniegt arī pieteikumu tiesā. Savukārt, ja pieteikumu tiesā iesniegusi persona, kurai nav tiesību to iesniegt, tiesnesim jāatsakās pieņemt minēto pieteikumu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu. Līdz ar to, izskatot blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu, ir izlemjams jautājums tikai par to, vai AAS "ERGO Latvija" konkrētajā situācijā ir uzskatāma par trešo personu Administratīvā procesa likuma 28.panta izpratnē un vai tai ir tiesības iesniegt pieteikumu.

[7] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pieteicēja ir uzskatāma par trešo personu administratīvajā procesā Administratīvā procesa likuma 28.panta izpratnē.

Iestājoties apdrošināšanas gadījumam atbilstoši Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 1.panta 2.punktam, kurš nosaka, ka apdrošināšanas gadījums ir ceļu satiksmes negadījums, kuram iestājoties paredzēta apdrošināšanas atlīdzības izmaksa, pieteicējai rodas pienākums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību. Konkrētajā gadījumā par ceļu satiksmes negadījuma izraisītāju ir atzīts un saukts pie administratīvās atbildības U.K., kurš ir noslēdzis līgumu ar pieteicēju par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu. Līdz ar to pieņemtais administratīvais akts ierobežo pieteicējas tiesības tādējādi, ka pieteicējai rodas pienākums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību. To apstiprina arī Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 30.panta pirmajā daļā noteiktais, ka apdrošinātāji, kas ir apdrošinājuši ceļu satiksmes negadījumos iesaistīto transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesisko atbildību (...), ņemot vērā ceļu satiksmes negadījuma apstākļus un **pamatojoties uz Valsts policijas sastādītajiem dokumentiem un pieņemtajiem lēmumiem**, izvērtē un nosaka katras ceļu satiksmes negadījumā iesaistītās personas atbildību par nodarītajiem zaudējumiem.

[7.1] Savukārt iepriekš minētā likuma 39.panta, kurš attiecas uz lēmumu par apdrošināšanas atlīdzību, ko pieņem apdrošinātājs,

ceturtajā daļā noteikts, ja **apdrošinātājs** (...) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā **ir pārsūdzējis tiesībaizsardzības iestāžu vai tiesas nolēmumu**, šā panta pirmajā un otrajā daļā minētais termiņš tiek pārtraukts līdz sūdzības izskatīšanai un apdrošinātājam (...) nav pienākuma maksāt šā panta trešajā daļā minētos procentus, ja tiesa atzinusi pārsūdzību par pamatotu.

No minētās normas jēgas izriet, ka apdrošinātājs var piedalīties gan iestādē, gan tiesā kā administratīvā procesa dalībnieks, jo šajā normā ir paredzētas tiesības apdrošinātājam pārsūdzēt tiesībaizsardzības iestāžu vai tiesas nolēmumu.

[8] Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā lēmumā [9] norādījusi, ka APK neparedz, ka transportlīdzekļa vadītāja, kurš bijis iesaistīts ceļu satiksmes negadījumā, civiltiesiskās atbildības apdrošinātājs varētu piedalīties iestādē kā lietas dalībnieks, tāpēc arī šai personai nav tiesību pārsūdzēt tiesā lēmumu, kas pieņemts APK noteiktajā kārtībā. Šāds arguments ir pretrunā ar Administratīvā procesa likuma un Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma normām, kas norādītas iepriekš [7.1].

[8.1] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15.panta devītajai daļai, ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka jaunāku vispārējo un vecāku speciālo tiesību normu, vecāko speciālo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl tās mērķis nav pretrunā ar jaunākās vispārējās tiesību normas (normatīvā akta) mērķi. Konkrētajā gadījumā ir jāņem vērā, ka Administratīvo pārkāpumu kodeksā normas, kas nosaka, kādas personas piedalās administratīvo pārkāpumu lietu lietvedībā, tikušas iekļautas 1984.gadā, bet kopš tā laika administratīvā procesa regulējums ir ticis attīstīts un pilnveidots, ko apliecina Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās. Tā kā Administratīvā procesa likuma normas paplašina to personu loku, kuras var būt administratīvā procesa dalībnieki iestādē un tiesā, proti, ietverot šajā lokā trešās personas, kuru tiesības vai tiesiskās intereses administratīvais akts ierobežo, savukārt APK normas vispār neparedz trešo personu iespēju apstrīdēt administratīvo aktu, tad vecāko speciālo tiesību normu mērķis, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, ir pretrunā ar jaunākās vispārējās tiesību normas mērķi nodrošināt demokrātiskas un tiesiskas valsts pamatprincipu.

[8.2] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 3.panta pirmajai daļai iestādē Administratīvā procesa likumu piemēro, ciktāl citu likumu speciālajās tiesību normās nav noteikta cita kārtība. Savukārt šī panta otrā daļa noteic, ka administratīvais process tiesā notiek saskaņā ar Administratīvā procesa likumu. Interpretējot abas panta daļas kopsakarā, secināms, ka administratīvajai tiesai tiesas procesā jāvadās tikai no Administratīvā procesa likuma, neņemot vērā

speciālajos likumos noteiktās atšķirīgās normas. Citiem vārdiem, Administratīvā procesa likums dod izsmeltošu administratīvā tiesas procesa regulējumu, pilnībā aizstājot vecāko regulējumu – kā norādīts Senāta lēmumā lietā Nr.SKA-100, 2004.

Administratīvā procesa likuma 31.panta otrajā daļā noteikts, ka pieteikumu (..) var iesniegt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Kā jau iepriekš norādīts, apdrošinātājs konkrētajā situācijā ir tāda privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses var tikt aizskartas, jo 2003.gada 15.augusta lēmums nosaka, ka konkrētā ceļu satiksmes negadījuma izraisītājs ir U.K., ar kuru pieteicējam ir noslēgts civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgums, tādējādi pieteicējam radot pienākumu izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību.

[9] Ievērojot iepriekš teikto, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, attiecībā uz administratīvā procesa dalībniekiem un to iespējām apstrīdēt un pārsūdzēt administratīvos aktus, ir piemērojamas Administratīvā procesa likuma normas arī lietās, kas izriet no APK. Pie šādiem apstākļiem pārsūdzētais lēmums ir atceļams un, izlemjot jautājumu pēc būtības, tas ir, atzīstot, ka AAS "ERGO Latvija" ir tiesības iesniegt pieteikumu, pieteikums ir nosūtāms Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par tā pieņemšanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 5.oktobra lēmumu un nosūtīt pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par pieteikuma pieņemšanu.

Par pašvaldības lēmumu apstrīdēšanu (Administratīvā procesa likuma 278.panta 1.punkts)

Pašvaldība ir atvasināta publiska persona, kuras vārdā rīkojas tās iestādes, kas nodrošina likumos noteikto funkciju, uzdevumu, kā arī pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, turklāt tās rīkojas attiecīgās pašvaldības vārdā, līdz ar to nav būtiski, vai iesniegums tiek adresēts konkrētam pašvaldības institūcijas departamentam, tā amatpersonai vai pašvaldībai kopumā.

Lietā Nr. SKA-265

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns,
senatore	J. Briede,
senatore	I. Skultāne,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Namsainieks R" pārstāvei S.Straksei un Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta pārstāvim A.Bitānam,

2004.gada 23.novembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja sabiedrības ar ierobežotas atbildības "Namsaimnieks R" blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 7.jūnija lēmumu, ar kuru atstāts bez izskatīšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Namsaimnieks R" pieteikums par Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta direktora rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Namsaimnieks R" (turpmāk – "Namsaimnieks R") 2002.gada 11.martā vērsusies ar iesniegumu Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta (turpmāk – Attīstības departaments) Arhitektūras pārvaldē (turpmāk – Arhitektūras pārvalde) par tirdzniecības centra būvniecību.

Arhitektūras pārvalde 2002.gada 9.aprīlī nosūtījusi "Namsaimnieks R" vēstuli, kurā norādījusi, ka priekšlikums par tirdzniecības centru atbilst pilsētas attīstības plānam, bet objekta projektēšanai nepieciešams iesniegums, kam jāpievieno vēstulē minētie dokumenti.

"Namsaimnieks R" 2002.gada 9.jūlijā Arhitektūras pārvaldei nosūtījis pieprasītos dokumentus un saskaņojumus un lūdzis izsniegt arhitektūras-plānošanas uzdevumu projekta dokumentācijas izstrādei.

[2] Nesaņemot atbildi no Arhitektūras pārvaldes, "Namsaimnieks R" 2002.gada 1.augustā vērsies ar iesniegumu Attīstības departamentā. Iesniegumā, cita starpā, izklāstīti iepriekšminētie fakti, norādīts, ka nav normāli, ka bez jebkāda pamata sabotē projekta īstenošanu un neizsniedz arhitektūras-plānošanas uzdevumu un būvatļauju. Iesniegums adresēts departamenta direktoram V.Štramam. Iesnieguma pēdējā teikumā lūgts dot norādījumu vai rakstiski paziņot atteikumu, "lai varētu šo jautājumu izskatīt tiesu instancēs".

[3] 2002.gada 14.augustā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemts "Namsaimnieks R" pieteikums. Pieteikumā lūgts uzlikt par pienākumu Attīstības departamenta direktoram nodrošināt nekavējošu arhitektūras-plānošanas uzdevuma izsniegšanu tirdzniecības centra projekta dokumentācijas izstrādāšanai.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 17.oktobra spriedumu "Namsaimnieks R" pieteikumu apmierināja un uzlika par pienākumu Attīstības departamenta direktoram nodrošināt nekavējošu arhitektūras-plānošanas uzdevuma izsniegšanu.

[5] Izskatot Attīstības departamenta apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 7.jūnija lēmumu atstājusi "Namsaimnieks R" pieteikumu par Attīstības departamenta direktora rīcību bez izskatīšanas. Lēmumu tiesa pamatojusi ar to, ka no lietas materiāliem konstatējams, ka "Namsaimnieks R" nav apstrīdējis Attīstības departamenta direktora lēmumu, līdz ar to "Namsaimnieks R" nav ievērojis Rīgas domes 2002.gada 30.aprīļa "Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta nolikuma" (turpmāk – Attīstības departamenta nolikums) 6.5.punktu. Neapstrīdot Attīstības departamenta direktora lēmumu, ir iestājies Administratīvā procesa likuma 278.panta 1.punktā minētais pamats, lai tiesa atstātu pieteikumu bez izskatīšanas, t.i., "Namsaimnieks R" nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

[6] "Namsaimnieks R" par minēto lēmumu iesniedzis blakus sūdzību, lūdzot lēmumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai tiesai, kas lēmumu pieņēmusi. Blakus sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[6.1] Rīgas pilsētas būvvalde ir Attīstības departamenta pakļautībā esoša pašvaldības institūcija. Pieteicējs, ievērojot Nolikuma 6.4.punktu, Rīgas pilsētas būvvaldes (paskaidrojumam: Arhitektūras pārvalde ir viena no Rīgas pilsētas būvvaldes struktūrvienībām) amatpersonas rīcību pārsūdzēja Attīstības departamenta direktoram.

[6.2] Tiesa ir nepareizi piemērojusi Nolikuma 6.5.punktu, jo tiesā tika pārsūdzēta nevis Attīstības departamenta direktora rīcība, bet gan Rīgas pilsētas būvvaldes prettiesiska rīcība. Nolikuma 6.5.punkts ir

piemērojams tikai uz Attīstības departamenta direktora pieņemtajiem lēmumiem vai viņa faktisko rīcību. Atbilstoši Nolikuma 6.4.punktam augstākā amatpersona, kura ir tiesīga izskatīt sūdzības par būvvaldes amatpersonu izdotajiem administratīvajiem aktiem vai faktisko rīcību, ir Attīstības departamenta direktors. Līdz ar to pieteicējs ir ievērojis likumā noteikto lietu iepriekšēju ārpustiesas izskatīšanas kārtību un viņam nebija nekādu šķēršļu pieteikuma iesniegšanai tiesā.

[6.3] Tiesa ir kļūdījusi, uzskatot, ka tiesā ir iesniegts pieteikums par Attīstības departamenta direktora rīcību. Tiesa, izdarot šādu secinājumu, ir vadījusi tikai no formāliem iemesliem, t.i., sūdzības tekstā bija iekļauts lūgums tiesai uzlikt par pienākumu Attīstības departamenta direktoram nodrošināt arhitektūras-plānošanas uzdevuma izsniegšanu. No pieteikuma teksta un no visiem lietas materiāliem kopumā nepārprotami izriet, ka pieteicējs ir pārsūdzējis tieši Rīgas pilsētas būvvaldes rīcību.

[6.4] Tiesa ir nepareizi novērtējusi 2002.gada 1.augustā Attīstības departamenta direktoram nosūtīto sūdzību, uzskatot to kā lūgumu. Tiesa šādu secinājumu ir izdarījusi, piemērojot tikai gramatisko interpretācijas metodi un vadījusi pēc vārdiskās nozīmes. Tiesa nav vērtējusi minētā dokumenta teksta jēgu un tā iesniegšanas mērķi Attīstības departamenta direktoram. Apstāklis, ka minētā sūdzība ir izteikta lūguma formā, nevar būt par pamatu, lai atzītu, ka Rīgas pilsētas būvvaldes amatpersonas rīcība nav apstrīdēta. Minēto secinājumu pamato gan pats sūdzības, gan pieteicēja rīcības raksturs, no kura izriet, ka pieteicēja nolūks bija pārtraukt amatpersonu prettiesisku rīcību un saņemt arhitektūras-plānošanas uzdevumu likumā noteiktajā kārtībā.

[7] Attīstības departamenta pārstāvis ir iesniedzis paskaidrojumus, kuros noraida "Namsaimnieks R" blakus sūdzībā minētos argumentus. Paskaidrojumos norādīts:

[7.1] pieteicējs nav konsekvents attiecībā uz to, kuru administratīvo darbību pārsūdz, jo nenošķir būvvaldes faktisko rīcību un amatpersonas – Attīstības departamenta direktora – rīcību;

[7.2] neatkarīgi no tā, kura rīcība nav ievērota, jo Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 "Vispārīgie būvnoteikumi" 38.punktā noteikts, ka būvniecības ierosinātājs ir tiesīgs lūgt pašvaldību pārskatīt būvvaldes lēmumu; tāpat būvvaldes, ko šajā gadījumā veido Attīstības departamenta struktūrvienības, lēmumu varēja pārskatīt tikai pašvaldība – Rīgas dome;

[7.3] amatpersonas faktiskā rīcība pārsūdzēta, pārkāpjot ārpustiesas izskatīšanas kārtību, jo no pieteicēja sūdzības skaidri izriet, ka sūdzība celta par amatpersonas V.Štrama rīcību, bet atbilstoši Nolikuma 6.5.punktam departamenta direktora rīcība ir

pārsūdzama Rīgas domē; turklāt sūdzība iesniegta, nenogaidot likumā noteikto termiņu;

[7.4] apelācijas instance pareizi novērtēja apstākļus un pamatoti pieņēma lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez virzības.

[8] Tiesas sēdē "Namsaimnieks R" pārstāvis blakus sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta pārstāvis blakus sūdzību neatzina un lūdza to noraidīt kā nepamatotu.

Motīvu daļa

[9] Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu blakus sūdzībā minēto argumentu [6.3], ka apgabaltiesa ir kļūdījies, uzskatot, ka tiesā ir iesniegts pieteikums par Attīstības departamenta direktora rīcību. Tomēr departaments nepiekrīt arī viedoklim, ka tiesā pārsūdzēta Rīgas pilsētas būvvaldes rīcība.

[10] Administratīvo lietu departaments konstatē, ka pieteikuma (sūdzībā) tiesai "Namsaimnieks R" norādījis, ka nav varējis saņemt no Arhitektūras pārvaldes projektēšanai nepieciešamo arhitektūras-plānošanas uzdevumu. No sūdzības ir saprotams, ka pamatproblēma, kuras risināšanai "Namsaimnieks R" ir vērsies tiesā, ir tieši minētā dokumenta neizsniegšana. Arī no 2002.gada 1.augusta iesnieguma nepārprotami izriet, ka tā iesniedzējs nav apmierināts ar faktu, ka joprojām nav saņēmis arhitektūras-plānošanas uzdevumu un būvatļauju. Tādējādi, kā secina Administratīvo lietu departaments, pieteicējs ir vēlējis nevis faktiskās sekas (iestādes faktisko rīcību), bet gan tiesiskās sekas – **administratīvā akta izdošanu**. Tādējādi pieteikums (sūdzība) tiesā ir iesniegts nevis par faktisko rīcību, bet gan administratīvā akta izdošanu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.panta 1.punktam.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 188.panta pirmajai daļai pieteikumu par administratīvā akta izdošanu var iesniegt viena mēneša laikā no dienas, kad ir stājies spēkā augstākas iestādes administratīvais akts (lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu). Atbilstoši 188.panta piektajai daļai pieteikumu tiesā var iesniegt arī tad, ja iestāde vai augstāka iestāde **nav pieteicējam paziņojusi savu lēmumu** sakarā ar viņa iesniegumu.

[12] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Apgabaltiesa savā lēmumā pareizi secinājusi, ka tiesā ar pieteikumu var vērsties tad, ja pieteicējs ir ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Tomēr apgabaltiesa ir kļūdījies, ka šī kārtība konkrētajā gadījumā nav ievērota.

Kā redzams no lietas materiāliem un pieteikuma (sūdzības), "Namsaimnieks R" ar lūgumu izsniegt attiecīgo administratīvo aktu ir vērsies Arhitektūras pārvaldē 2002.gada 11.martā un 9.jūlijā.

Nesaņemot pozitīvu lēmumu, 2002.gada 1.augustā "Namsaimnieks R" ir vērsies ar iesniegumu Attīstības departamentā. Kaut arī iesniegums nav nosaukts par apstrīdēšanas iesniegumu vai sūdzību un ir adresēts departamenta direktoram, no tā nepārprotami ir izsecināma vēlme saņemt iepriekš minēto administratīvo aktu. Par to liecina arī iesnieguma pēdējā teikumā ietvertais norādījums par jautājuma izskatīšanu tiesu instancēs. Tādējādi pieteicējs pirms vērsšanās tiesā ir apstrīdējis administratīvā akta neizdošanu augstākā iestādē.

[13] Administratīvā procesa likuma 278.panta 1.punkts noteic, ka tiesa atstāj pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs nav ievērojis **likumā noteikto** lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Tas nozīmē, ka šai kārtībai ir jābūt noteiktai ar likumu. Attīstības departamenta nolikums", uz kuru atsaukusies apgabaltiesa [5], blakus sūdzības iesniedzējs [6.2] un Attīstības departamenta pārstāvis [7.3], ir **iekšējais normatīvais akts**, kurš atbilstoši Administratīvā procesa likuma 16.panta pirmajai daļai ir saistošs tikai attiecīgajam publisko tiesību subjektam, bet nav saistošs privātpersonām. Tātad šī kārtība nav noteikta ne ar likumu, ne ar citu ārējo normatīvo aktu. Savukārt ar likumu, konkrētajā gadījumā ar Administratīvā procesa likuma 76.panta otro daļu, noteikts, ka administratīvo aktu var apstrīdēt padotības kārtībā augstākā institūcijā.

[14] Arhitektūras pārvalde savā vēstulē pieteicējam nav norādījusi, kur attiecīgo lēmumu var apstrīdēt. Uz veidlapas kā augstāka institūcija norādīts Attīstības departaments. Pie šādiem apstākļiem "Namsaimnieks R" varēja paļauties, ka vērsšanās ar apstrīdēšanas iesniegumu Attīstības departamentā ir pareiza. Ņemot vērā, ka **apstrīdēšanas institūta galvenā nozīme ir dot iespēju iestādei labot savu kļūdu**, nevēršoties tiesā, apstrīdēšanas iesnieguma iesniegšana nākošajā augstākajā instancē, nevis attiecīgās pašvaldības augstākajā institūcijā – domē (atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 28.pantam – pašvaldības orgānā) – uzskatāma par efektīvāku savu interešu aizstāvības iespēju. Tas atbilst arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta deviņtajā daļā atrunātajam subsidiaritātes principam. Turklāt atbilstoši likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 8.panta pirmās daļas 1.punktam, ja institūcija nav kompetenta izskatīt attiecīgo jautājumu, tai septiņu dienu laikā jānosūta iesniegums šajā lietā kompetentajai institūcijai (līdzīga norma šobrīd ietverta arī Administratīvā procesa likuma 56.panta otrās daļas pēdējā teikumā). Tātad, ja konkrētajā gadījumā Attīstības departaments (tā direktors) uzskatīja, ka apstrīdēšanas iesniegums konkrētajā gadījumā tomēr bija jāiesniedz Rīgas domē [7.3], tad tam (viņam) šis iesniegums bija jānosūta domei.

[15] Iepriekšteiktais nav pretrunā Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 "Vispārīgie būvnoteikumi" 38.punktam, kas nosaka, ka būvniecības ierosinātājs ir tiesīgs lūgt pašvaldību pārskatīt būvvaldes lēmumu. Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 2. un 3.punktam **pašvaldība** ir atvasināta publiska persona, kuras **vārdā rīkojas tās iestādes**. Atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 3.pantam, vietējā pašvaldība ir vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu vēlētās pārstāvniecības – **domes (padomes)** – **un tās izveidoto institūciju un iestāžu** starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju un uzdevumu, kā arī pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi. Tātad ar pašvaldību minēto noteikumu izpratnē nav saprotama tikai dome, kā tas izriet no Attīstības departamenta pārstāvja paskaidrojumiem [7.2], bet arī citas pašvaldības institūcijas. Turklāt jāņem vērā, ka gan institūcijas, gan amatpersonas, pildot savus pienākumus, rīkojas attiecīgās pašvaldības vārdā. Šī iemesla dēļ arī nav būtiski, vai iesniegums tiek adresēts konkrētam departamentam, tā amatpersonai vai pašvaldībai kopumā.

[16] Administratīvā procesa likuma 76.panta trešā daļa noteic, ka administratīvā akta apstrīdēšana ir sākotnējās administratīvās lietas turpinājums, savukārt likuma 81.panta piektā daļa noteic, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. No tā izriet, ka visās administratīvā procesa stadijās pieņemto **lēmumu kopums uzskatāms par vienu administratīvo aktu**, par noteicošo uzskatot pēdējā institūcijā pieņemto formulējumu (sal. Administratīvo lietu departamenta sprieduma Nr.SKA-131 10.punkts). Tas pats attiecināms arī uz gadījumu, kad jautājums ir par administratīvā akta neizdošanu. Arī tad vērtējama ir nevis atsevišķā katras instances rīcība vai lēmums, bet gan viss process kopumā. Tādējādi nav būtisks Attīstības departamenta pārstāvja arguments [7.1], ka pieteicējs nenošķir būvvaldes faktisko rīcību un amatpersonas – Attīstības departamenta direktora – rīcību.

[17] Pamatota ir Attīstības departamenta pārstāvja norāde [7.3], ka sūdzība tiesā iesniegta, nenogaidot likumā noteikto termiņu. Tomēr lietas izskatīšanas brīdī šis termiņš jau bija notecējis, tādēļ minētais apstāklis nevarēja būt par pamatu pieteikuma atstāšanai bez izskatīšanas.

[18] Pamatojoties uz iepriekšminētajiem argumentiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas lēmums atstāt pieteikumu bez izskatīšanas nav tiesisks un ir atceļams.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 7.jūnija lēmumu atcelt un nosūtīt lietu izskatīšanai pēc būtības Administratīvajai apgabaltiesai.

Par apelācijas instances tiesas sprieduma spēku (Administratīvā procesa likuma 309.pants)

Ja rīcības sēdē senatoru kolēģija ir atteikusies ierosināt kasācijas tiesvedību, apelācijas instances tiesas spriedums stājas spēkā vienlaikus ar Senāta rīcības sēdes lēmumu.

Lieta Nr. SKA-302

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,
piedaloties pieteicējai Inesei Š.,	

2004.gada 14.decembrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja pieteicējas Ineses Š. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2004.gada 3.novembra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt kasācijas sūdzību.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedumu noraidīta Ineses Š. sūdzība par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas Tautas deputātu padomes valdes 1993.gada 7.decembra lēmumu Nr.1037, Rīgas domes Rīgas Vidzemes priekšpilsētas valdes 1994.gada 22.septembra lēmumu Nr.206 un Rīgas domes faktisko rīcību par izziņas neizsniegšanu īpašuma ierakstīšanai zemesgrāmatā.

[2] Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģijas 2004.gada 28.septembra rīcības sēdes lēmumu, konstatējot, ka Ineses Š. iesniegtā kasācijas sūdzība neatbilst Administratīvā procesa likuma 325.–328.pantam, atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Ineses Š. kasācijas sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedumu.

[3] Administratīvajā apgabaltiesā 2004.gada 11.oktobrī saņemta jauna Ineses Š. kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.jūlija spriedumu.

Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2004.gada 3.novembra lēmumu atteikts pieņemt šo kasācijas sūdzību. Tiesneses lēmumā norādīts uz to, ka sūdzība iesniegta pēc termiņa beigām sprieduma pārsūdzēšanai, kā arī uz to, ka pirmā kasācijas sūdzība ir tikusi virzīta izskatīšanai Administratīvo lietu departamentam Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā.

[4] Blakus sūdzībā Inese Š. lūdz Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 3.novembra lēmumu atcelt un pieteicējas 2004.gada 8.oktobra kasācijas sūdzību izskatīt pilnā apjomā. Iebilstot Administratīvās apgabaltiesas tiesneses argumentam par iesniegšanas termiņa nokavējumu, pieteicēja norādījusi, ka kasācijas sūdzība ir bijusi iesniegta termiņā – 2004.gada 13.augustā.

Blakus sūdzībā norādīts, ka Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģijas 2004.gada 28.septembra rīcības sēdes lēmumu pieteicēja ir saņēmusi 2004.gada 1.oktobrī. Kasācijas sūdzības iesniegšanu 2004.gada 11.oktobrī pieteicēja novērtējusi kā darbību, kas veikta noteiktajā termiņā. Senāta rīcības sēdes lēmums atbilstoši blakus sūdzībā izteiktajam nedrīkst radīt nelabvēlīgas sekas pieteicējai, kas izriet no Administratīvā procesa likuma 10.panta. Pieteicēja norādījusi uz Administratīvā procesa likuma 329., 330.panta, Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta un šīs konvencijas Pirmā protokola 1.panta pārkāpumu.

[5] Tiesas sēdē Inese Š. iesniegto blakus sūdzību uzturēja un savos paskaidrojumos norādīja uz tiesas pieļautajiem pārkāpumiem, izskatot lietu pēc būtības.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 322.pantam un 302.pantam, kas reglamentē lietas izskatīšanas robežas, neskarot apstākļus, kas attiecas uz lietas būtību, tiesas sēdē ir izlemjams tikai jautājums par tiesneses lēmuma likumību, atsakoties pieņemt Ineses Š. atkārtoti iesniegto kasācijas sūdzību.

[7] Administratīvās lietas izskatīšanu kasācijas instances tiesas sēdē reglamentē Administratīvā procesa likuma 37.nodaļa. Administratīvā procesa likuma 338.pantā noteikts, ka kasācijas sūdzību izskata rīcības sēdē, lai izlemtu, vai tā atbilst šā likuma 325.–329.panta prasībām un vai ir ierosināma kasācijas tiesvedība. Tas, pēc būtības, ir kasācijas instances tiesas iepriekšējs lēmums kasācijas tiesvedības ierosināšanas gadījumā vai galīgs lēmums, ja kasācijas tiesvedības ierosināšana tiek atteikta. Neviens no šiem lēmumiem nav pārsūdzams un stājas spēkā pēc to pieņemšanas. Konkrētajā gadījumā, kā norādīts iepriekš, Ineses Š. 2004.gada 12.augustā sastādītā kasācijas sūdzība nav atbildusi Administratīvā procesa likuma 325.–328.pantam, sakarā ar ko atteikta kasācijas tiesvedības ierosināšana. Līdz ar to tika pabeigts process kasācijas instances tiesā.

[8] Administratīvā procesa likuma 309.panta otrajā daļā noteikts, ka apelācijas instances tiesas spriedums stājas spēkā vienlaikus ar Senāta rīcības sēdes lēmumu, ja ir atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību. Tas nozīmē, ka atkārtoti pārsūdzētais spriedums ir stājies

likumīgā spēkā 2004.gada 28.septembrī. Savukārt Administratīvā procesa likuma 263.panta ceturtajā daļā noteikts, ka spriedumam, kas stājies spēkā, ir likuma spēks, tas ir obligāti izpildāms, un to var atcelt tikai likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā. Tas vienlaicīgi izslēdz jaunas kasācijas sūdzības iesniegšanu un tās virzīšanu tālākai izskatīšanai.

Administratīvā procesa likums lietas jaunu izskatīšanu pēc sprieduma stāšanās spēkā paredz tikai jaunatklātu apstākļu gadījumā (Administratīvā procesa likuma 353.–357.pants).

[9] Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, Senāta Administratīvo lietu departaments par nepamatotu uzskata pieteicējas atsaukšanos uz Administratīvā procesa likuma 10.pantu, Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantu un šīs konvencijas Pirmā protokola 1.pantu, jo minētās tiesību normas neattiecas uz kasācijas instances tiesas procesu. Pieteicēja savas tiesības ir realizējusi divās tiesu instancēs, kad lieta tika izskatīta pēc būtības. Savukārt Administratīvā procesa likuma 329., 330.pants neattiecas uz situāciju, kad tiesas spriedums ir stājies likumīgā spēkā.

[10] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas tiesneses lēmumā norādītais par termiņa nokavējumu kasācijas sūdzības iesniegšanai nav patiesais tiesiskais pamats atteikumam pieņemt kasācijas sūdzību konkrētajā gadījumā, jo likuma nosacījums par termiņa nokavējumu attiecināms tikai uz kasācijas sūdzību, kas tiek iesniegta par tiesas spriedumu un to var izdarīt tikai vienu reizi. Pieteicēja šīs savas tiesības realizējusi likumā noteiktajā kārtībā un termiņā. Par spēkā stājušos tiesas spriedumu nevar iesniegt atkārtotu kasācijas sūdzību (lēmuma 5., 6.punkts). Ņemot vērā to, ka tiesneses lēmums pēc būtības ir pareizs, jo kasācijas sūdzība nebija pieņemama, tas atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2004.gada 3.novembra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt kasācijas sūdzību, atstāt negrozītu, bet pieteicējas Ineses Š. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par kasācijas sūdzības saturu un iesniegšanas termiņu (Administratīvā procesa likuma 328., 329. un 334.pants)

Tikai likumā noteiktajā termiņā iesniegtā kasācijas sūdzība ir tas dokuments, kas izvērtējams Senāta rīcības sēdē, lemjot par kasācijas tiesvedības ierosināšanu. Kasācijas sūdzības papildinājumi, kas iesniegti pēc šī termiņa, rīcības sēdē nav ņemami vērā.

Tiesību normas paredz iespēju katram lietas dalībniekam vienu reizi izteikties par apelācijas instances tiesas spriedumu. Tādēļ tiesības iesniegt paskaidrojumus par kasācijas sūdzību ir pārējiem lietas dalībniekiem, nevis kasācijas sūdzības iesniedzējam. Tādējādi tiek nodrošināts procesuālās vienlīdzības princips.

Lieta Nr. SKA-307

RĪCĪBAS SĒDES L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

2004.gada 30.decembrī rīcības sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Kaspars V. sūdzības (pieteikuma) par Valsts civildienesta pārvaldes izdotajiem administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību, sakarā ar pieteicēja kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 1.oktobra spriedumu.

Senatoru kolēģija

k o n s t a t ē j a :

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 1.oktobra spriedumu noraidīta Kaspars V. sūdzība par Valsts civildienesta pārvaldes izdotajiem administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību.

Kasācijas sūdzībā pieteicējs lūdz atcelt iepriekš minēto spriedumu pilnā apjomā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 338.panta pirmajai daļai kasācijas sūdzība tiek izskatīta Senāta rīcības sēdē, lai izlemtu, vai tā atbilst šā likuma 325.–329.panta prasībām un vai ir ierosināma kasācijas tiesvedība.

Izskatījusi lietas materiālus un kasācijas sūdzību rīcības sēdē, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas tiesvedības ierosināšana atsakāma. Kasācijas sūdzību Kaspars V. iesniedzis, neievērojot tās Administratīvā procesa likuma prasības, kuras jāievēro lietas dalībniekam.

1. Administratīvā procesa likuma 329.pants noteic, ka kasācijas sūdzību var iesniegt trīsdesmit dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas vai no pilna sprieduma sastādīšanas dienas. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, tikai minētajā termiņā iesniegtā kasācijas sūdzība ir tas dokuments, kas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 338.panta pirmajai daļai ir jāizvērtē Senāta rīcības sēdē.

Administratīvās apgabaltiesas pilns spriedums sastādīts 2004.gada 11.oktobrī. Kasācijas sūdzību par šo spriedumu Kaspars V. pastā nodevis 2004.gada 11.novembrī, tātad ievērojot likumā noteikto termiņu.

2. Taču Administratīvā procesa likums nenoteic tikai kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņu, bet arī tās saturu. Šā likuma 328.pants paredz, ka **kasācijas sūdzībā, citastarp, jānorāda, kādu materiālo vai procesuālo tiesību normu tiesa pārkāpusi un kā izpaužas šis pārkāpums.**

Materiālo vai procesuālo tiesību norma atbilstoši Administratīvā procesa likuma 326. un 327.pantam uzskatāma par pārkāptu, ja tiesa nav piemērojusi to tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot; piemērojusi to tiesību normu, kuru nevajadzēja piemērot vai nepareizi interpretējusi tiesību normu.

Kasācijas sūdzībā pieteicējs minējis, ka apgabaltiesa, taisot spriedumu, nepareizi interpretējusi Valsts civildienesta likuma, Darba likuma, Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi", Ministru kabineta 2001.gada 2.janvāra noteikumu Nr.20 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu un ierēdņu pabalstiem" tiesību normas. Taču kasācijas sūdzībā pieteicējs nav norādījis, tieši kuras nosaukto normatīvo aktu normas tiesa ir nepareizi interpretējusi un kā, viņaprāt, šis pārkāpums izpaužas. Tādējādi termiņā iesniegtā Kaspars V. kasācijas sūdzība pēc satura neatbilst Administratīvā procesa likumā noteiktajām prasībām.

3. 2004.gada 27.decembrī Kaspars V., atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 334.pantu un Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 26.novembra rakstu, ir nosūtījis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam paskaidrojumu sakarā ar savu kasācijas sūdzību. Šajā paskaidrojumā viņš ir analizējis kasācijas sūdzībā minēto normatīvo aktu atsevišķus pantus un punktus, paužot viedokli, ka Administratīvā apgabaltiesa ir nepareizi tos interpretējusi.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, Kaspars V. 2004.gada 27.decembra paskaidrojums nav vērtējams kā kasācijas sūdzība un nav ņemams vērā, lemjot par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, šādu argumentu dēļ.

Administratīvā procesa likuma 334.pants nosaka apelācijas instances tiesas rīcību pēc kasācijas sūdzības saņemšanas. Proti, pēc kasācijas sūdzības saņemšanas apgabaltiesa tās norakstus nosūta procesa dalībniekiem, kuriem ir tiesības trīsdesmit dienu laikā iesniegt paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību.

No minētās normas teksta un jēgas, kā arī kopsakara ar citām tiesību normām izriet, ka tiesības iesniegt paskaidrojumus par kasācijas sūdzību ir **pārējiem lietas dalībniekiem**, nevis pašam kasācijas sūdzības iesniedzējam. Ar šāda paskaidrojuma palīdzību tiek noskaidrots citu procesa dalībnieku viedoklis un iebildumi. Tādējādi likums paredz iespēju katram lietas dalībniekam vienu reizi izteikties par apelācijas instances tiesas spriedumu.

Ne Administratīvā procesa likuma 334.pants, ne citas šā likuma normas neparedz iespēju kasācijas sūdzības iesniedzējam pēc likumā noteiktā kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņa iesniegt paskaidrojumus, kas pēc būtības ir kasācijas sūdzības papildinājums. Pretējā gadījumā tiktu pārkāpts administratīvā procesa dalībnieku procesuālās vienlīdzības princips.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, un saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 338.pantu senatoru kolēģija

n o l ē m a :

atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Kaspara V. kasācijas sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 1.oktobra spriedumu.

Alfabētiskais jēdzienu rādītājs

A, Ā

Administratīvā akta darbības apturēšana 807, 824

Administrators 227, 228, 844, 847, 848

Adresāts

administratīvā akta 45, 101, 154, 252, 296, 297, 300,
312, 349, 375, 377, 387, 389, 578, 609,
612, 661, 663, 691, 719, 721, 727, 730, 812

Aizgādība

tiesības 621–623

Amatpersona 195, 268, 477, 501, 505

ricība 45, 201, 264, 269, 283, 337, 338, 342, 463, 473,
498, 504, 525, 527–529, 534, 552, 606, 610, 622, 634, 637, 671,
674–678, 681, 682, 730, 785, 794, 875, 877, 882, 885, 887, 890

Apdrošināšanas atlīdzības izmaksa 346

Apdrošināšanas iemaksas

obligātās 178
sociālās 455, 456, 465

Apdrošinātājs 346, 348, 349, 881–884

Apstrīdēšana

iesniegums 889
iestāde 829, 873, 876
institūcija 312
institūts 889
kārtība 47, 626, 715, 759, 828, 876
process 179
termiņš 598

Apstrīdēšanas

kārtība 877

Apziņas konflikts 431

Argumentum a fortiori 31

Argumentum a minori ad maius 26, 31

Atlīdzinājums 672, 692, 697, 834

atbilstīgs 675
tiesības 627, 675

Atrašanās vieta	36, 37, 39, 102, 105, 107, 213, 268, 475, 479, 846
Atzinums	311, 621–623, 632, 633, 660, 776, 848
Augstskola	694, 695
<i>diploms</i>	696, 697
<i>Latvijas Universitāte</i>	694, 696
Ārvalstnieks	372, 397, 398, 411, 412, 423, 512, 513
<i>ģimenes aizsardzība</i>	398
<i>ieceļošana</i>	372, 382, 385, 410
<i>izraidīšana</i>	372
<i>laulība ar vīņu</i>	383
<i>statuss</i>	372
<i>uzturēšanās</i>	372, 388, 393–395, 410, 418, 508
<i>sk. arī Uzturēšanās atļauja</i>	

B

Bezdarbnieks	489, 491
<i>darbnespēja</i>	486, 487, 490
<i>statuss</i>	486, 488
Bezvalstnieks	372, 393, 398, 404, 411, 418, 423
<i>statuss</i>	393
Brīvā zona	32, 106
<i>brīvā muiņas zona</i>	106
Būtiska līdzdalība	517, 519, 521

C

Cietušais	721
Civiltiesiskās attiecības	88
Civiltiesisks darījums	651, 655, 719
Civiltiesisks līgums	704
Civiltiesisks raksturs	338
Civiltiesisks strīds	341, 551, 553, 656

D

Disciplinārlieta	195, 198, 199, 505, 506, 536, 552

Disciplinārpārkāpums	199, 548, 555
Dokuments	
<i>attaisnojuma</i>	52, 84, 177, 241
<i>darījumu apliecināšana</i>	51
<i>darījumu attaisnojošs</i>	84
<i>grāmatvedības attaisnojuma</i>	238, 870
<i>iekšējais</i>	769, 772
<i>preču pavadzīme-rēķins</i>	18, 19, 23, 83, 84, 164, 209, 212–214, 242, 746, 868, 869
Dzīvesvieta	37–39, 287, 367, 369, 371, 376, 392, 393, 512, 753
<i>pastāvīgā</i>	373, 508, 510, 512

E

Eiropas Cilvēktiesību tiesa	309
<i>nolēmumi – sk. Judikatūras un tiesu prakses rādītāju</i>	
ex officio	256, 277, 595
expresis verbis	545, 576

Ģ

Ģenerālprokurora protests	744
Ģenerālprokurors	649, 650, 680–682, 728, 731, 812

I, Ī

Ieguldījumi	
<i>aizsardzība</i>	564, 569
<i>ārvalstu</i>	566
Iekšzeme	27, 64, 105–107, 146
Ierēdnis	198–200, 269, 501, 505, 506, 532, 534, 536, 594, 639, 641, 699, 867
<i>rīcība</i>	199
Iestāde	
<i>augstāka</i>	101, 178, 179, 199, 611, 626, 715, 829, 873, 877, 888
<i>bezdarbība</i>	626, 693
<i>darbība</i>	626, 635, 665
<i>faktiskā rīcība</i>	130, 338, 340, 389, 626–628, 630, 636, 641, 644, 646, 650, 654, 659, 664–666, 670, 673, 674, 690, 692–695, 697, 699, 703, 738, 888

gribas izteikums	738
iekšēja darbība	525, 529
iekšējs akts	200
izskatīšanas	715
lēmums	151, 179, 200, 623, 626, 705, 709, 829
līgumslēdzēja	715
oficiālais viedoklis	269
pārsūdzības	874
piekritīgā	738
pierādīšanas pienākums	352
rīcības brīvība	130, 131, 192, 303, 304, 306–308, 441, 447, 641, 691, 699, 738
tiešās pārvaldības	729
valsts	447, 634, 655, 681, 714, 874
valsts pārvaldes	38, 268, 304, 389, 398, 477, 506, 529, 536, 689, 691, 713, 714, 830
zemāka	215, 266, 598
Inter alia	566, 576
Intereses	
bērna	622
individuālās	695
patērētāju	840
personas	297, 303, 377, 378, 634, 676, 682, 683, 698, 820, 839, 879, 883, 884
sabiedrības	431, 505, 536
tiesiskās	674
valsts	383, 418, 808, 834
Izdevumi	25, 86, 176, 276, 310, 557, 703, 704, 828, 865
Izpildvara	628, 680, 681, 691, 699, 713
Īpašuma tiesības	17, 23, 145, 230, 318, 330, 857
atjaunošana	323, 324, 326
Īpašums	
kadastrālā vērtība	283
J	
Jaunatklāti apstākļi	417, 679, 754, 756, 757, 761–763, 765, 766, 768, 772, 774, 776, 777, 779, 781, 893
Judikatūra	
Eiropas Cilvēktiesību tiesas	574, 578, 833, 834
Eiropas Kopienų tiesas	573, 578
Satversmes tiesas	708

sk. arī Judikatūras un tiesu prakses rādītāju

K

Kaitējums	305, 581, 675, 694, 697
materiālais	636
morālais	636
Kokmateriāli	
izciršanas tiesības	257
izsniegšana pēc pārstrādes	209, 214
nodošana pārstrādē	209, 214
piegāde	17
pirkšana-pārdošana	23
Kompetence	
autonomā	696
norīkojuma	696
uzdotā	696
Konstitucionalitāte	431, 446

L

Labticība	827
Laulība	418
fiktīva	411
noslēgšana	380, 407, 411, 422, 423
nolūks	411
Lēmums	
apstrīdēšanas stadija	22, 149, 155, 255, 414, 808
pieņemšanas stadija	22, 414, 808
Līgums	
administratīvais	738
privāttiesisks	876
publisko tiesību	636, 641, 646, 654, 670, 671, 673, 674, 680, 690, 694, 738, 739, 875

M

Maksātnespēja	223, 226, 227, 228, 844, 848
Ministru kabinets	731
tiesību akti – sk. Tiesību aktu rādītāju	
Ministru padome	

<i>tiesību akti – sk. Tiesību aktu rādītāju</i>	
Muitas procedūras - tranzīts - izpildes kārtība.....	262
N	
Nacionālā drošība.....	566, 766
Nepilsonis.....	287, 393, 397, 399, 411
<i>statuss</i>	372, 376, 390, 393, 406, 511
Nodokļi	
<i>akcīzes nodoklis</i>	27, 33, 36, 245–250, 357, 360
<i>atvieglojumi</i>	105, 106, 280, 282, 283
<i>Darījumu novērtēšanas komisija</i>	185
<i>maksāšanas režīms</i>	104
<i>nekustamā īpašuma nodoklis</i>	280, 282, 283, 293, 313, 322, 324, 329–331
<i>nodokļu administrācija</i>	48, 49, 52, 65, 83, 90, 97, 122, 123, 154, 184, 185, 222, 226, 255, 278, 283, 291, 294, 330, 807, 833
<i>piedziņa</i>	121, 122, 124, 224, 446, 453, 805, 828, 848
<i>pievienotās vērtības nodoklis</i>	27, 33, 59, 64, 65, 67, 81, 102, 168, 169, 171, 213, 241, 275, 746
<i>priekšnodoklis</i>	17, 18, 21, 23, 46, 48, 51, 63, 67, 70, 71, 73, 76, 78, 79, 137, 139, 154, 164, 168, 169, 171, 213, 221, 222, 241, 275, 746, 830
<i>uzrēķins</i>	46, 52
Nolikums - sk. Tiesību aktu rādītāju	
P	
Pagaidu noregulējums.....	850–852, 854
Pakalpojumi.....	59, 64, 102, 104–107, 169, 213, 221, 579, 713, 714, 830
<i>komunālie</i>	339, 737
<i>saņemšana</i>	81
<i>sniegšana</i>	65, 140, 146, 168, 275, 739
<i>sociālās apdrošināšanas</i>	454
Pārstāvība.....	114, 115, 483, 785, 838
Pārsūdzība (arī pārsūdzēšana).....	41, 44, 281, 284, 834
<i>kārtība</i>	136, 281, 631, 650, 875, 876
Pašvaldība	
<i>brīvprātīgās iniciatīvas</i>	885, 890
<i>pirmpirkuma tiesības</i>	698, 700, 857

Patērētājs	
<i>attiecinīgais</i>	572, 575, 579
<i>galējais</i>	71, 77
<i>tiesības</i>	483, 484, 840
<i>vidējais</i>	573, 575
<i>vidusmēra</i>	579
Paziņošanas pienākums.....	432, 434, 439, 463, 469, 516
Pensija	
<i>pārmaksas ieturēšana</i>	432, 445, 446, 448, 468, 469
Persona	
<i>individuāli noteikta</i>	132, 134, 552, 619, 626, 646, 654, 661, 691, 693
<i>juridiskā</i>	696, 715, 738
<i>privātpersona</i>	17, 46, 136, 203, 207, 281, 297, 302, 303, 362, 396, 463, 465, 492, 536, 628, 636, 641, 646, 654, 664, 671, 698–700, 713, 714, 720, 722, 733, 734, 738, 744, 758, 820, 836, 839, 875, 884, 889
<i>publiska</i>	615, 671, 675, 714, 885, 890
<i>trešā persona</i>	820
Pierādīšanas līdzekļi.....	23, 214, 486, 490, 867
Piespiedu vara.....	430, 439
Pilnvarojums.....	115, 123, 215, 221, 264, 268, 269, 302, 306, 479, 489, 516, 722, 723, 725, 785, 836, 838, 839, 869
Pilsonība	405, 511, 512
<i>citas valsts</i>	372, 392, 404, 512, 513
<i>Latvijas</i>	392, 404, 512
Pilsonis	376
<i>Latvijas</i>	372
<i>statuss</i>	393
Pirmpirkuma tiesības - sk. Pašvaldība	
Preču zīme	572
<i>dzēšana</i>	580
<i>līdzība</i>	573
<i>prioritāte</i>	341, 577
<i>sajaukšanas iespēja</i>	573, 575, 582, 585, 586, 590
<i>tiesiskais režīms</i>	575
Principāls	203, 204, 207, 208, 260, 261, 262
<i>atbildība</i>	205
Privātpersonu loks	693

R	
<i>Res judicata</i>	767
S	
Sabiedrības labums	293, 295, 396, 408
Sabiedriskā drošība	383, 388, 418, 423
Sabiedriskā kārtība	388, 418, 423, 564–566, 569, 766
Sadarbības pienākums	294
Saeima	371, 477, 567, 603, 731
Salīdzinošā reklāma	539, 544–547
Satversmes tiesa	309, 381
Satversmes tiesa	467
<i>no lēmumi – sk. Judikatūras un tiesu prakses rādītāju</i>	
Sods	
<i>disciplinārsods</i>	199
<i>administratīvais sods</i>	37–40, 156, 350–355, 363, 364, 490, 496–498, 540, 641, 721, 725, 755, 756, 780, 812
Starplēmums	134, 154, 252, 254–256, 633, 642, 666
T	
Terminš	234, 262, 296, 347, 484, 533, 726, 728, 894
<i>atjaunošana</i>	601, 686, 755, 767, 780, 792, 796, 810, 812, 845, 847, 859, 861, 878
<i>pārsūdzības</i>	284, 609, 611, 612, 727, 728, 793, 801–803, 814, 816, 895
<i>sprieduma sastādīšanai</i>	802, 801, 816
Tiesiskās attiecības	
<i>administratīvi tiesiskās</i>	39
<i>civiltiesiskās</i>	57, 338, 594, 656, 703, 719
<i>darba tiesiskās</i>	591, 593–595
<i>nodarbinātības</i>	594
Tiesības	
<i>atņemšana</i>	393
<i>iegūšana</i>	393
<i>ierobežošana</i>	310
<i>nihilisms</i>	430, 439
<i>nodošana</i>	144

<i>pozitīvās</i>	430, 439
<i>privātās</i>	301, 340, 342, 428, 431, 439, 594, 614–617, 619, 875
<i>publiskās</i>	340, 342, 428, 693, 734, 873, 875, 876, 889
<i>subjektīvās</i>	377, 492, 494, 677, 693, 705, 711, 713, 769
<i>subjektīvās privātās</i>	338
<i>subjektīvās publiskās</i>	682, 692, 695, 708, 709, 818
<i>vispārīgās</i>	696
Tiesību norma	470
<i>hierarhija</i>	427, 680
<i>pārkāpums</i>	78, 226, 256, 269, 276, 316, 399, 410, 476–478, 747, 790, 895
<i>speciālā</i>	103, 196, 224, 225, 553, 602, 607, 611, 681, 730, 880, 883
<i>vispārējā</i>	225, 681, 883
Tiesību normu interpretācijas metodes	
<i>gramatiskā</i>	35, 171, 247, 294, 301, 514, 584
<i>sistēmiskā</i>	35, 248, 578, 584
<i>teleoloģiskā</i>	35, 171, 248, 584
<i>vēsturiskā</i>	35, 575, 578
Tiesību principi	
<i>labas ticības princips</i>	574–576, 579
<i>likuma varas princips</i>	425, 430, 431, 445
<i>likumības princips</i>	430, 438
<i>objektīvās izmeklēšanas princips</i>	141, 187, 193, 243, 244, 862, 868
<i>paziņošanas princips</i>	41, 44
<i>procesuālā taisnīguma princips</i>	219, 304, 307, 308, 749, 752
<i>procesuālās ekonomijas princips</i>	478
<i>proporcionalitātes princips</i>	562, 568
<i>samērīguma princips</i>	295, 378, 399, 441, 447, 807, 808
<i>taisnīguma princips</i>	430, 438, 439
<i>tiesiskās palāvības princips</i>	283, 292, 296, 325, 431, 460, 531, 537, 562, 568
<i>tiesiskas valsts princips</i>	292, 427, 430, 729
<i>tiesiskuma princips</i>	295, 425, 429, 431, 446, 515, 808
<i>tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips</i>	66, 531, 537
<i>uzklauses princips</i>	297, 300, 308
<i>valsts pārvaldes iestāžu vienotības princips</i>	179
<i>valsts suverenitātes princips</i>	38
<i>varas dalīšanas princips</i>	308, 430, 438, 691
<i>vienlīdzības princips</i>	125, 130, 131, 303, 308, 406, 428, 431, 436, 439, 447, 705, 709, 711, 790, 894, 896
Tiesību principu kolīzija	429

Tiesu vara	38, 552, 625, 628, 679, 680
<i>kontrole</i>	631, 681, 699, 703
Tikumība	383, 564–567

U

Uzticības un paļāvības aizsardzības atruna	294
Uzturēšanās atļauja	407, 411, 415, 418, 423
<i>pastāvīgās uzturēšanās</i>	369, 373, 397, 398, 508
<i>termiņuzturēšanās</i>	380, 382, 512, 513

V

Vaina	190, 192, 200, 346–348, 350
Valdītājs	261, 263, 325, 329, 330
Valsts drošība	388
Valsts prezidents	731
Vislielākās labvēlības režīms	564

Z

Zemes lietotājs	316, 321, 322
<i>faktiskais</i>	318, 320, 324
Zemesgrāmata	145, 147, 230, 231, 233, 234, 280, 318, 329, 330, 629, 630, 716, 717, 719, 857
Zemessardze	592, 593
<i>dienests</i>	591, 594, 595

Institūciju rādītājs

Institūcijas, kuru izdotie administratīvie akti (faktiskā rīcība) tiek apstrīdēti

1. Valsts pārvaldes iestādes, kuras nav padotas Ministru kabinetam

Centrālā vēlēšanu komisija	558–663
Finanšu un kapitāla tirgus komisija	514–524
Valsts kontrole	658–663
Nacionālā radio un televīzijas padome	705–711

2. Latvijas Republikas Ministru kabinets

(Ministru prezidents un viņam padotās iestādes)

Ministru prezidents	501–507
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	602–608
Valsts civildienesta pārvalde	531–538, 639–642, 726–733
Valsts kanceleja	492–495

3. Ministrijas un tām padotās iestādes

Aizsardzības ministrija	591–595
Ekonomikas ministrija	
Konkureces padome	539–547
Finanšu ministrija	
Iepirkumu uzraudzības birojs	712–715
Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija	562–570
Sk. arī – Valsts ieņēmumu dienests	
Iekšlietu ministrija	385–389
Naturalizācijas pārvalde	508–513
Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde	367–373, 374–378, 379–384, 385–389, 390–393, 394–400, 401–406, 407–412, 413–417, 418–424, 764–768, 774–778
Sk. arī – Policijas iestādes	

Izglītības un zinātnes ministrija..... 692–697

Labklājības ministrija

Nodarbinātības valsts dienests 486–491
 Valsts darba inspekcija..... 596–601, 754–757
 Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA)..... 425–433,
 434–440, 441–448, 449–457, 458–464,
 465–472, 664–667, 683–688, 841–843

Tieslietu ministrija

Patentu valde 571–579
 Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodaļa 629–631
 Uzņēmumu reģistrs 481–485
 Valsts valodas centrs 632–634
 Valsts zemes dienests..... 473–480, 525–530, 716–719,
 769–773, 850–853

Zemkopības ministrija

zemkopības ministrs..... 871–878
 Pārtikas un veterinārais dienests 496–500
 Valsts meža dienests 779–782, 792–797

4. Pašvaldības

Alūksnes pilsētas dome..... 304–311

Jūrmalas pilsētas dome 285–290, 613–616, 850–853

Krāslavas novada dome..... 297–303

Kuldīgas rajona Turlavas pagasta padome..... 312–317

Liepājas pilsētas dome 786–788

Ludzas rajona Ciblas novada dome..... 854–858

Rīgas dome 278–284, 291–296, 318–326, 327–331, 332–336,
 651–657, 734–739, 749–753, 758–763, 885–890

Rīgas rajona Ķekavas pagasta padome 617–620

5. Policijas iestādes

Valsts policija..... 344–349, 350–356, 789–791, 792–797, 879–884

6. Valsts ieņēmumu dienests (VID)

(tā padotībā esošās iestādes un amatpersonas)

Valsts ieņēmumu dienests (VID) 17–25, 26–34, 41–45, 54–58,
 67–72, 73–78, 79–85, 86–91, 92–97, 98–101, 102–108, 119–124,
 137–142, 143–148, 149–155, 172–179, 195–202, 209–214, 215–222,
 223–229, 230–234, 252–257, 258–263, 264–270, 744–748

VID ģenerāldirektors..... 35–40, 156–163, 164–171, 180–186,
 203–208, 235–244, 271–277

VID disciplinārlietu izskatīšanas komisija..... 187

VID Latgales reģionālā iestāde..... 125–131, 245–251

VID Licencēšanas komisija..... 132–136

VID Rīgas muitas reģionālā iestāde 109–118

VID Vidzemes reģionālā iestāde..... 46–53

VID Zemgales reģionālā iestāde..... 59–66

7. Tiesu sistēmai piederīgās institūcijas un amatpersonas

Ģenerālprokurors 678–682

Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome 548–557

Rīgas bāriņtiesa 621–624

Tiesas (tiesneši), kuru nolēmumi ir pārsūdzēti

Administratīvā apgabaltiesa 180–186, 187–194, 195–202,
 203–208, 215–222, 223–229, 230–234, 235–244, 245–251,
 258–263, 264–270, 271–277, 318–326, 327–331, 332–336,
 337–343, 344–349, 362–366, 458–464, 548–557, 562–570,
 571–579, 580–590, 596–601, 602–608, 609–612, 617–620,
 621–624, 625–628, 629–631, 632–634, 635–638, 639–642,
 643–647, 648–650, 658–663, 664–667, 668–670, 671–677,
 683–688, 689–691, 692–697, 698–701, 702–704, 705–711,
 712–715, 716–719, 720–725, 726–733, 810–813, 818–821,
 825–830, 831–835, 836–840, 850–853, 854–858, 859–861,
 871–878, 879–884, 894–896

Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis..... 841–843, 891–893

Apgabaltiesas

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija	17–25, 312–317, 548–557, 786–788, 789–791
Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija	125–131, 297–303, 486–491, 496–500, 754–757
Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija	35–40, 54–58, 67–72, 73–78, 79–85, 86–91, 92–97, 98–101, 102–108, 132–131, 137–142, 143–148, 149–155, 156–163, 172–179, 209–214, 252–257, 278–284, 285–290, 291–296, 350–356, 357–361, 367–373, 374–378, 379–384, 385–389, 390–393, 394–400, 401–406, 407–412, 413–417, 418–424, 449–457, 481–485, 492–495, 501–507, 508–513, 514–524, 531–538, 539–547, 558–561, 571–579, 580–590, 591–595, 613–616, 651–657, 678–682, 758–763, 764–768, 774–778, 783–785, 792–797, 798–800, 801–804, 805–809, 814–817, 822–824, 844–849, 884–858
Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija	41–45, 46–53, 109–118, 164–171, 304–311, 441–448, 465–472, 473–480, 525–530, 769–768
Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija	59–66, 119–124, 425–433, 434–440, 862–870

Tiesas (tiesneši), kuras skatījušas lietas pirmajā instancē

Administratīvā rajona tiesa	617–620, 632–634, 635–638, 664–667, 668–670, 671–677, 705–711, 712–715, 716–719, 720–725, 818–821, 879–884
Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ...	337–343, 625–628, 629–631, 639–642, 643–647, 648–650, 658–663, 689–691, 692–697, 698–701, 702–704, 734–739, 836–840
Alūksnes rajona tiesa	304–311
Balvu rajona tiesa	497–500, 754–757, 779–782, 859–861
Bauskas rajona tiesa	59–66, 425–433
Cēsu rajona tiesa	109–118, 258–263, 810–813
Daugavpils tiesa	125–131, 230–234, 486–491
Jelgavas tiesa	119–124, 862–870
Jūrmalas pilsētas tiesa	223–229, 285–290, 602–608, 613–616, 850–853
Krāslavas rajona tiesa	297–303

Kuldīgas rajona tiesa	312–317
Liepājas tiesa	678–682, 786–788
Madonas rajona tiesa	41–45, 164–171
Rēzeknes tiesa	245–251, 596–601
Rīgas pilsētas tiesas	
Centra rajona tiesa	35–40, 54–58, 67–72, 73–78, 79–85, 86–91, 92–97, 98–101, 102–108, 132–136, 137–142, 143–148, 149–155, 156–163, 172–179, 187–194, 195–202, 203–208, 209–214, 235–244, 252–257, 271–277, 318–326, 327–331, 332–336, 367–373, 374–378, 379–384, 385–389, 390–393, 394–400, 401–406, 407–412, 413–417, 418–424, 481–485, 492–495, 501–507, 508–514, 514–524, 531–538, 558–561, 621–624, 678–683, 726–734, 792–797, 798–800, 805–809, 831–835, 844–849, 885–890
Kurzemes rajona tiesa	278–284, 357–361
Latgales priekšpilsētas tiesa	449–457, 458–464, 783–785
Vidzemes priekšpilsētas tiesa	264–270, 539–547, 591–595, 651–657, 683–688, 740–743, 744–748, 758–763, 764–768, 774–778, 825–830, 841–843
Zemgales priekšpilsētas tiesa	350–356, 609–612
Ziemeļu rajona tiesa	291–296, 749–753, 822–824, 871–878
Rīgas rajona tiesa	344–349
Tukuma rajona tiesa	362–366
Valkas rajona tiesa	441–448, 473–480, 769–773
Valmieras rajona tiesa	46–53, 215–222, 465–472, 525–530

Normatīvo tiesību aktu rādītājs

1. Latvijas normatīvie tiesību akti

1.1. Satversme

Latvijas Republikas Satversme

(pieņemta 15.02.1922.).....	38, 393, 425, 427, 432, 435, 438, 442, 463, 533, 649, 669, 682, 691, 775
1.pants.....	38, 426, 429, 435, 443, 445, 460, 466, 626, 691
2.pants.....	38
81.pants.....	188, 489, 536, 669
83.pants.....	787
86.pants.....	643
89.pants.....	660
90.pants.....	253
91.pants.....	381, 443, 445, 446, 559, 626, 632, 660
92.pants.....	20, 23, 387, 574, 577, 611, 626, 643, 648, 649, 660, 662, 665, 666, 685, 719, 881
95.pants.....	649, 787
96.pants.....	304, 305, 309, 311, 643
100.pants.....	668, 670
104.pants.....	559, 560, 648, 649, 679–681, 787
105.pants.....	304, 305, 309, 311, 626, 643
107.pants.....	443, 445, 446
109.pants.....	381, 427, 443, 445, 446, 454, 626
110.pants.....	396, 398, 626
114.pants.....	632

1.2. Latvijas Republikas likumi

Administratīvā procesa likums (pieņemts 25.10.2001.)	39, 53, 91, 94, 130, 149, 199, 220, 226, 244, 265, 266, 290, 339, 342, 349, 400, 403, 416, 460, 490, 535, 553, 554, 574, 609, 610, 622, 628, 630, 637, 665, 675, 691, 713, 715, 718, 723, 724, 730, 732, 752, 753, 776, 793, 794, 803, 842, 865, 873, 880, 884

1.pants.....	134, 505, 536, 548, 552, 613, 614, 617–619, 621, 625, 628, 631, 632, 635, 640, 641, 646, 648, 651, 654, 658–661, 665, 680, 707, 857, 871, 873, 875
2.pants.....	292, 626, 629, 631, 645, 665, 666, 680, 681, 693–695, 698, 699, 703, 730, 736
3.pants.....	130, 609, 611, 623, 654, 730, 823, 883
4.pants.....	125, 130, 281, 303
5.pants.....	392, 662
6.pants.....	129, 130
7.pants.....	134, 429
8.pants.....	321, 364, 535
9.pants.....	139, 352, 353
10.pants.....	92, 134, 136, 292, 460, 535, 599, 892, 893
11.pants.....	79, 84, 353, 458, 463, 551
13.pants.....	293, 364, 374, 441
14. ¹ pants	198, 202, 219, 749
15.pants.....	233, 261, 409, 422, 429, 432, 454, 602, 669, 681, 740, 883
16.pants.....	113, 297, 463, 889
17.pants.....	167, 261, 302, 332, 448, 454, 471, 567, 599, 602
24.pants.....	729
25.pants.....	653
28.pants.....	729, 819, 879, 881, 882
29.pants.....	720–722, 726, 727, 731, 836–838, 840
30.pants.....	733
31.pants.....	628, 682, 692, 695, 705, 708, 712, 880, 884
34.pants.....	268, 674, 697
35.pants.....	838
36.pants.....	838
37.pants.....	838
38.pants.....	838
39.pants.....	838
40.pants.....	838
46.pants.....	601, 810, 815, 844, 847, 859, 861
48.pants.....	860
B daļa (51.–101.pants)	670
52.pants.....	669, 670
6.nodaļa (55.–88.pants)	601

56.pants.....	889
57.pants.....	520
59.pants.....	653
61.pants.....	598, 600, 601
62.pants.....	306, 662
63.pants.....	535
64.pants.....	132, 135, 535
65.pants.....	293, 535, 571
66.pants.....	190, 198, 201, 295, 296, 364, 535
67.pants.....	349
70.pants.....	349, 612, 719, 811, 857
75.pants.....	431, 438
76.pants.....	155, 179, 199, 252, 255, 599, 601, 652, 829, 880, 889, 890
79.pants.....	881
81.pants.....	23, 98, 101, 132–135, 155, 175, 179, 199, 215, 218, 220, 247, 252, 267, 740, 742, 747, 808, 829, 890
83.pants.....	730
85.pants.....	149, 393, 569
86.pants.....	393, 403, 599, 730, 732
88.pants.....	767
89.pants.....	155, 337, 340, 626, 627, 636, 646, 664–666, 692, 693, 695
91.pants.....	151
93.pants.....	627
94.pants.....	672, 696, 875
C daļa (102.–357.pants).....	611
102.pants.....	349, 529
103.pants.....	101, 130, 141, 153, 190, 193, 198, 201, 202, 219, 243, 244, 251, 256, 277, 321, 326, 339, 349, 409, 410, 424, 453, 517, 539, 595, 601, 641, 646, 648, 654, 662, 673, 689, 691, 698, 699, 702, 703, 736, 842, 866
104.pants.....	399
107.pants.....	141, 243, 244, 868
109.pants.....	807
114.pants.....	599
121.pants.....	676
124.pants.....	672, 791
125.pants.....	231, 233

128.pants.....	672
130.pants.....	846
131.pants.....	846
132.pants.....	846
135.pants.....	846–848
136.pants.....	599
139.pants.....	201
145.pants.....	598, 600, 601, 807
146.pants.....	818, 851, 879
147.pants.....	838, 839
148.pants.....	596, 598, 600, 799
18.nodaļa (149.–154.pants).....	404
149.pants.....	598, 600, 601
150.pants.....	101, 155, 161, 187, 190, 192, 193, 198, 201, 243, 254, 270, 352, 415, 500, 595, 868
152.pants.....	23, 46, 52, 214
153.pants.....	585, 589
154.pants.....	141, 146, 147, 155, 170, 178, 206, 219, 222, 240, 244, 251, 270, 274, 276, 277, 359, 397, 399, 406, 408–410, 416, 421, 424, 537, 543, 544, 595, 862, 866, 869
161.pants.....	207, 707
162.pants.....	139
178.pants.....	356
184.pants.....	550, 555, 623, 626, 636, 665, 670, 672, 674, 689, 690, 694, 718, 734, 739, 888
185.pants.....	639, 640, 642, 805–808, 822, 824, 831–833
186.pants.....	647
188.pants.....	611, 612, 683, 795, 888
190.pants.....	820
191.pants.....	337, 625, 627, 630, 647, 668, 669, 671, 676, 678, 680, 682, 683, 685, 686, 688–690, 694, 698, 700, 702, 703, 711, 716, 717, 734–736, 739, 747, 818, 828, 880, 882
192.pants.....	643, 647, 838
195.pants.....	823, 824, 850–852
196.pants.....	823, 824, 854
204.pants.....	820

214.pants.....	596, 600
223.pants.....	653
235.pants.....	70, 869
239.pants.....	814
240.pants.....	416
246.pants.....	352, 403, 605
247.pants.....	143, 352, 403, 534
249.pants.....	160
250.pants.....	254, 359, 387, 415, 497, 500, 567, 574, 577, 578, 584, 588
251.pants.....	176, 359, 498, 500, 543, 571, 574, 576, 577
252.pants.....	803, 815
253.pants.....	856, 866
254.pants.....	565, 586
256. ¹ pants.....	734, 739
263.pants.....	893
267.pants.....	803, 816
268.pants.....	269, 600, 820
269.pants.....	600
28.nodaļa (273.–277.pants)	799
273.pants.....	799, 800
29.nodaļa (278–281.pants)	799
278.pants.....	688, 885, 886, 889
279.pants.....	798, 799
280.pants.....	611
281.pants.....	611
282.pants.....	175, 178, 389, 529, 555, 657, 685–687, 788
285.pants.....	856
286.pants.....	338, 647
291.pants.....	611, 860, 861
294.pants.....	855, 857
301.pants.....	785, 842, 860, 861
302.pants.....	22, 50, 135, 218, 220, 244, 293, 397, 399, 409, 410, 452, 535, 543–545, 731, 795, 892
37.nodaļa (338.–346. ¹ pants)	892
303.pants.....	653
304.pants.....	807
305.pants.....	146, 397, 408, 409, 421, 543, 545

306.pants.....	544
309.pants.....	891, 892
312.pants.....	25
314.pants.....	798, 799
315.pants.....	841, 842
318.pants.....	673
321.pants.....	648
322.pants.....	892
323.pants.....	650, 682, 718, 743, 786, 788
324.pants.....	627
325.pants.....	267, 316, 789, 790, 891, 892, 894
326.pants.....	484, 790, 891, 892, 894
327.pants.....	221, 266, 269, 530, 534, 536, 574, 598, 599, 790, 830, 891, 892, 894
328.pants.....	269, 413, 790, 891, 892, 894
329.pants.....	801–803, 815, 816, 892–894
330.pants.....	893
334.pants.....	894, 895, 896
338.pants.....	791, 892, 894, 896
342.pants.....	43, 114, 198, 232, 261, 551, 599, 751
346. ¹ pants	657
347.pants.....	70, 76, 176, 186, 198, 261, 314, 360, 366, 397, 452, 458, 498, 504, 529, 552, 599, 795
353.pants.....	754, 756, 758, 761, 764–766, 769, 772, 774, 776, 777, 779–782, 893
354.pants.....	757, 761, 765, 767, 770, 893
355.pants.....	761, 770, 893
356.pants.....	893
357.pants.....	772, 780–782, 893
437.pants.....	91

Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likums

(pieņemts 13.06.2002.)	550, 554, 555, 628, 654, 741–743, 745, 748, 751, 788, 823, 880

Alkohola aprites likums (pieņemts 14.10.1998.)

Atkritumu apsaimniekošanas likums

(pieņemts 14.12.2000.)	736, 737, 738

Augstskolu likums (pieņemts 02.11.1995.)

696

Autortiesību likums (<i>pieņemts 06.04.2000.</i>)	542
Ārstniecības likums (<i>pieņemts 12.06.1997.</i>)	488–490
Bērnu tiesību aizsardzības likums (<i>pieņemts 19.06.1998.</i>)	286, 287, 289
Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums (<i>pieņemts 09.05.2002.</i>)	486–490
Bezvalstnieku likums (<i>pieņemts 29.01.2004.</i>)	393
Būvniecības likums (<i>pieņemts 10.08.1995.</i>)	218, 304–306, 310, 311
Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi (<i>pieņemts 10.12.1991.</i>)	775
Civillikums (<i>pieņemts 28.01.1937.</i>)	21, 24, 63, 65, 89, 144, 145, 153, 166, 183, 184, 217, 261, 289, 291, 297, 301, 304–307, 310, 311, 321, 323, 329, 338, 371, 380, 381, 390, 392, 393, 403, 408, 411, 431, 439, 565, 567, 575, 578, 615, 637, 656, 660, 704, 717, 753, 857, 869
Civilprocesa likums (<i>pieņemts 14.10.1998.</i>)	94, 498, 529, 553, 630, 646, 662, 684, 703, 704, 722, 728
1.pants	685
3.pants	529
5.pants	306
7.pants	306
8.pants	43, 382, 527
14.pants	478
15.pants	527
16.pants	477
18.pants	477
19.pants	477
23.pants	37, 341, 551, 553
24.pants	37, 553
25.pants	37
26.pants	37, 39
32.pants	550, 555, 741
37.pants	231, 233
48.pants	43
49.pants	598, 684
56.pants	787

74.pants	494, 750, 752
76.pants	495
80.pants	851
82.pants	528, 785
83.pants	783
85.pants	783, 785
86.pants	785
89.pants	622
92.pants	744, 747, 789
93.pants	20, 23, 49, 52, 71, 81, 83, 488, 490, 528, 744, 747, 789
95.pants	23, 49, 52, 790
97.pants	20, 23, 28, 29, 32, 65, 69, 71, 75, 78, 81, 83, 95, 280–282, 314, 315, 790
104.pants	49, 53
105.pants	50
112.pants	50
126.pants	622, 623
127.pants	153
132.pants	680, 685–687
133.pants	527, 796
139.pants	822, 824
147.pants	528
148.pants	528
149.pants	528
155.pants	475
159.pants	686
165.pants	20, 22
189.pants	493, 494, 527
190.pants	43, 49, 493, 494, 527, 574, 790
191.pants	686
192.pants	475
193.pants	50, 51, 72, 89, 91, 282, 382, 500, 574
194.pants	89, 91
219.pants	652, 688
223.pants	614, 684, 686
238.pants	789, 790
239. ¹ pants	475, 476

239. ² pants	475, 476
239. ³ pants	475, 476
239. ⁴ pants	475, 476
239. ⁵ pants	475, 476
239. ⁶ pants	475, 476
239. ⁷ pants	475, 476
239. pants	622
282. pants	686
348. pants	228
414. pants	554
418. pants	121, 476, 479
422. pants	494, 495
425. pants	550, 554, 783, 784, 785
426. pants	20, 22, 49, 50, 479, 494, 495, 527, 787
427. pants	786–788
430. pants	22
432. pants	51, 89, 91, 282, 493, 494, 527
437. pants	25
441. pants	742
442. pants	742
450. pants	316, 403, 478
451. pants	316, 476, 478, 747
452. pants	316, 475–477, 528, 744, 747, 750
453. pants	316
458. pants	53, 91, 289
478. pants	755, 757
479. pants	754, 755, 780
482. pants	780
555. pants	551, 556, 557
556. pants	550, 556
559. pants	551, 557
568. pants	557
Pārejas noteikumi	37, 39, 475, 476, 478, 553
Darba likums (pieņemts 20.06.2001.)	594, 606, 664, 895
Dizainparaugu aizsardzības likums (pieņemts 04.05.1993.)	541
Dzelzceļa pārvadājumu likums (pieņemts 21.12.2000.)	204

Grozījumi Civilprocesa likumā (pieņemts 19.06.2003.)	557
Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā (pieņemts 23.03.2000.)	247
Grozījumi likumā "Liepājas speciālās ekonomiskās zonas likums" (pieņemts 27.07.2001.)	107
Grozījumi likumā "Par izlozēm un azartspēlēm" (pieņemts 13.06.2002.)	563
Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" (pieņemts 28.02.2003.)	83
Grozījumi likumā "Par valsts pensijām" (pieņemts 05.08.1999.)	425
Grozījumi likumā "Par valsts pensijām" (pieņemts 04.11.1999.)	425
Grozījumi likumā "Par valsts pensijām" (pieņemts 20.12.2001.)	435
Grozījumi likumā "Rēzeknes speciālās ekonomiskās zonas likums" (pieņemts 27.07.2001.)	107
Grozījumi likumā "Ventspils brīvostas likums" (pieņemts 27.07.2001.)	106
Grozījumi Tiesu izpildītāju likumā (pieņemts 02.09.2004.)	553
Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās (pieņemts 27.10.1994.)	45, 133, 280, 281, 284, 492, 493, 558–560, 649, 873, 876, 889
Imigrācijas likums (pieņemts 31.10.2002.)	382, 420
Izglītības likums (pieņemts 29.10.1998.)	697
Koncernu likums (pieņemts 23.03.2000.)	515
Korupcijas novēršanas likums (pieņemts 21.09.1995.)	602, 603, 605–607
Kredītiestāžu likums (pieņemts 21.09.1995.)	515–519, 521, 522
Latvijas administratīvo pārkāpumu kodekss (pieņemts 07.12.1984.)	111, 883, 884
1. pants	880
7. pants	755
9. pants	114, 352
11. pants	114, 350, 351, 354

14. ¹ pants	37, 116
3.nodaļa (22.–31.pants)	39
22.pants	365
24.pants	39
28.pants	36, 39, 160, 162, 357, 360
29.pants	362, 364–366
31.pants	678
33.pants	755
34.pants	364, 366
37.pants	345, 347, 604, 781
39.pants	725
41.pants	754, 755
53. ¹ pants	769
67.pants	779
108.pants	496–499
122.pants	362, 363, 365
124. ¹ pants	350, 351, 354
124.pants	789
125.pants	344, 350, 789, 879
155. ¹ pants	41, 42, 44
166. ³⁰ pants	602
166. ³ pants	483, 484
166. ⁶ pants	174
167.pants	610, 859
169. ³ pants	36, 40, 245, 247, 248, 251
175. ² pants	810
175.pants	859
176.pants	787
Četrpadsmitā "b" nodaļa (201. ¹⁰ –201. ²⁵ pants)	360
201. ¹⁰ pants	258–260, 262
201. ¹² pants	35, 37
201. ¹³ pants	109, 112, 116
201. ¹⁴ pants	157, 158, 161
201. ¹⁵ pants	357–360
201. ³⁹ pants	678
213.pants	610

215. ¹ pants	604
IV sadaļa (237.–289.pants)	880
238.pants	346
239.pants	346–348
240.pants	789
243.pants	363, 789
244.pants	356, 789
257.pants	163
Divdesmit pirmā nodaļa (260.–267.pants)	880, 882
261.pants	346
267.pants	41
272.pants	259, 260, 346, 347
274. ¹ pants	35, 37, 40, 156, 161
274.pants	346
275.pants	346, 348
276.pants	44, 612
279.pants	679, 682, 721, 725
280.pants	37, 42, 610, 679, 682
281.pants	43, 44, 609, 610, 612, 810
282.pants	681
286.pants	598

Latvijas civilprocesa kodekss

(pieņemts 27.12.1963.)	281, 339, 342, 490, 529, 722, 780, 877, 878
139.pants	679
Divdesmit otrā nodaļa (228., 229.pants)	39, 498, 553
Divdesmit trešā nodaļa (230.–233.pants)	39, 498, 553
Divdesmit trešā-A nodaļa (233. ¹ –233. ³ pants)	39
Divdesmit ceturta nodaļa (234.–239.pants)	39, 498, 553
Divdesmit ceturta-A nodaļa (239. ¹ –239. ⁸ pants)	39, 654, 684, 728
Divdesmit piektā nodaļa (240.–244.pants)	39, 498, 553
225.pants	43
228.pants	132, 135, 476, 550
235.pants	36–38
237.pants	346
238.pants	347, 349, 386, 498
239. ⁶ pants	283

239. ¹ pants	62, 151, 342, 389, 478, 525, 528, 685, 794
239. ² pants	283, 284, 342, 476, 478, 728, 741, 746, 794, 877
239. ³ pants	280, 284, 476, 478, 687, 688, 728, 747, 748, 793–795
239. ⁴ pants	476, 478, 490
239. ⁵ pants	476, 478, 488, 652, 750–752
239. ⁶ pants	23, 49, 52, 95, 282, 476, 478
239. ⁷ pants	476, 478, 488, 752
239.pants.....	20, 488, 490
426.pants.....	495
Latvijas darba likumu kodekss (<i>pieņemts 14.04.1972.</i>).....	594, 755
Latvijas kriminālprocesa kodekss (<i>pieņemts 06.01.1961.</i>)	649, 650
Latvijas Republikas muitas kodekss (<i>pieņemts 25.09.1991.</i>)	107
Latvijas Sodū izpildes kodekss (<i>pieņemts 23.12.1970.</i>).....	625
Liepājas speciālās ekonomiskās zonas likuma (<i>pieņemts 17.02.1997.</i>).....	107
Likums par ostām (<i>pieņemts 22.06.1994.</i>)	32
Meža likums (<i>pieņemts 24.02.2000.</i>).....	875
Militārpersonu izdienas pensiju likums (<i>pieņemts 19.03.1998.</i>).....	591, 593, 594
Ministriju iekārtas likums (<i>pieņemts 06.02.1997.</i>).....	493
Ministru kabineta iekārtas likums (<i>pieņemts 15.07.1993.</i>).....	123, 489, 493
Muitas likums	26–31, 86–89, 92, 94–96, 99, 100, 104, 107, 110, 111, 113–116, 126–129, 157–160, 183, 187, 196, 199, 203–206, 208, 258, 260, 261
Par 1937.gada 22.decembra Zemesgrāmatu likuma spēka atjaunošanu un spēkā stāšanās kārtību (<i>pieņemts 30.03.1993.</i>).....	631
Par 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās 1., 2., 4., 7. un 11.protokolu (<i>pieņemts 15.10.1998.</i>).....	382
Par 1999.gada 26.jūnija Protokolu par grozījumiem 1973.gada 18.maija Kioto starptautiskajā konvencijā par muitas procedūru vienkāršošanu un harmonizēšanu (<i>pieņemts 14.06.2001.</i>) Protokola 2.pielikums.....	113
Par akcīzes nodokli alkoholiskajiem dzērieniem (<i>pieņemts 29.10.1998.</i>).....	247–250

Par akcīzes nodokli naftas produktiem (<i>pieņemts 13.11.1997.</i>).....	27, 29, 33, 34, 128, 205
Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā (<i>pieņemts 09.06.1992.</i>)	367, 369, 370, 372, 373, 379–382, 385, 386, 388, 394–398, 407–411, 413, 415, 416, 418– 422, 510–513, 775
Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā (<i>pieņemts 05.11.1991.</i>).....	564, 565, 567, 569
Par bāriņtiesām un pagasttiesām (<i>pieņemts 06.11.1995.</i>)	622
Par Centrālo vēlēšanu komisiju (<i>pieņemts 13.01.1994.</i>)	559, 606
Par dabas resursu nodokli (<i>pieņemts 14.09.1995.</i>)....	119, 121–123, 157
Par dzīvojamo telpu īri (<i>pieņemts 16.02.1993.</i>).....	338, 340, 637, 655, 749, 753
Par dzīvokļa īpašumu (<i>pieņemts 28.09.1995.</i>).....	300, 301, 307, 310, 637, 704
Par grāmatvedību (<i>pieņemts 14.10.1992.</i>)	19, 22, 49, 54, 75, 153, 165, 174, 177, 211, 212, 236, 238, 272, 744, 825, 863
Par iedzīvotāju ienākuma nodokli (<i>pieņemts 11.05.1993.</i>).....	174, 176, 177
Par iedzīvotāju reģistru (<i>pieņemts 11.12.1991.</i>)	391, 404, 406
Par iepirkumu valsts vai pašvaldības vajadzībām (<i>pieņemts 05.07.2001.</i>).....	714
Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā (<i>pieņemts 25.04.2002.</i>)	603–607, 618, 620
Par izlozēm un azartspēlēm (<i>pieņemts 16.06.1994.</i>)	562, 564–569
Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru (<i>pieņemts 20.11.1990.</i>).....	481–485
Par Latvijas Universitātes Satversmi (<i>pieņemts 05.02.1998.</i>).....	696
Par Latvijas Republikas Zemessardzi (<i>pieņemts 06.04.1993.</i>)..	591–594
Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību (<i>pieņemts 08.06.1994.</i>).....	371, 375, 404, 425, 428, 429, 437, 438, 460, 467
Par maternitātes un slimības apdrošināšanu (<i>pieņemts 06.11.1995.</i>).....	488, 489

Par muitas nodokli (tarifiem) (<i>pieņemts 29.09.1994.</i>)	30, 87, 126–129, 157, 158, 160, 161
Par namīpašumu atdošanu likumīgajiem īpašniekiem (<i>pieņemts 30.10.1991.</i>)	759
Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā (<i>pieņemts 30.10.1991.</i>)	278–281, 283, 323, 759
Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās (<i>pieņemts 30.10.1991.</i>)	144
Par nekustamā īpašuma nodokli (<i>pieņemts 30.10.1991.</i>)	280–284, 291, 293, 318, 320, 321, 324, 325, 327, 329, 330
Par nodarbinātību (<i>pieņemts 23.12.1991.</i>)	381
Par nodokļiem un nodevām (<i>pieņemts 02.02.1995.</i>)	17, 19, 21, 48–51, 54–57, 60, 62, 65, 68, 73–76, 79, 81–85, 87, 88, 90, 97, 103, 121–124, 128, 138, 145, 150, 151, 157, 160, 165, 172, 174–177, 179, 180, 185, 206, 223, 225–227, 230–234, 236, 237, 239, 254, 256, 272, 278, 279, 282, 283, 291–294, 296, 321, 324, 452, 740–742, 746, 747, 806, 825, 827–830, 833, 863
Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām (<i>pieņemts 02.11.1995.</i>)	489
Par papildinājumiem un grozījumiem Latvijas PSR civilprocesa kodeksā un Latvijas PSR administratīvo pārkāpumu kodeksā (<i>pieņemts 23.06.1988.</i>)	38
Par pašvaldībām (<i>pieņemts 30.10.1991.</i>)	283, 298–300, 302, 312, 315, 339, 341, 615, 637, 644, 645, 704, 735, 737, 890
Par pievienotās vērtības nodokli (<i>pieņemts 09.03.1995.</i>)	17–19, 21–24, 46, 48, 51, 52, 59–61, 63–71, 73–75, 77, 80, 81, 84, 87, 102–107, 128, 137–141, 144–148, 151, 152, 154, 157, 158, 164–169, 171, 180–184, 209–211, 213, 214, 219, 221, 222, 236, 238–240, 242, 252, 254, 255, 257, 265, 267, 269, 271–275, 744, 746, 825, 863–865
Par policiju (<i>pieņemts 04.06.1991.</i>)	346, 348
Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (<i>pieņemts 16.06.1999.</i>)	572, 581, 582, 586
Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (<i>pieņemts 23.01.1991.</i>)	482, 484
Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām (<i>pieņemts 15.12.1992.</i>)	722–724, 839

Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem (<i>pieņemts 19.10.2000.</i>)	339
Par sociālo drošību (<i>pieņemts 07.09.1995.</i>)	427, 462
Par sociālo nodokli (<i>pieņemts 02.11.1995.</i>)	451–455
Par tiesu varu (<i>pieņemts 15.12.1992.</i>)	37, 38, 231, 306, 437, 477, 552, 628, 648, 649, 841
Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības (<i>pieņemts 12.04.1995.</i>)	367–372, 374, 375, 377, 378, 390–392, 401–403, 414, 415, 511
Par uzņēmējdarbību (<i>pieņemts 26.09.1990.</i>)	340, 484
Par uzņēmumu ienākuma nodokli (<i>pieņemts 09.02.1995.</i>)	21, 67–69, 72, 237, 238, 272, 863, 865
Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātspēju (<i>pieņemts 12.09.1996.</i>)	223–225, 227, 228, 833, 844, 847, 848
Par Valsts ieņēmumu dienestu (<i>pieņemts 28.10.1993.</i>)	47, 48, 62, 73, 113, 120, 121, 124, 175, 179, 187, 189–191, 195, 197–199, 202, 206, 264, 268, 273, 467, 533, 604, 867
Par Valsts kontroli (<i>pieņemts 28.10.1993.</i>)	658, 659, 662
Par valsts pensijām (<i>pieņemts 02.11.1995.</i>)	425–430, 432, 434, 436, 437, 439, 441–445, 447–451, 453–456, 458–460, 462, 463, 466–471
Par valsts sociālo apdrošināšanu (<i>pieņemts 01.10.1997.</i>)	175, 178, 427, 449, 451, 453–455, 465, 466, 470
Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju (<i>pieņemts 21.06.1995.</i>)	637
Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām (<i>pieņemts 26.09.2002.</i>)	618, 620
Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumā risināšanā (<i>pieņemts 11.05.1993.</i>)	285–287, 655
Par Valsts zemes dienestu (<i>pieņemts 15.12.1992.</i>)	714
Par vides aizsardzību (<i>pieņemts 06.08.1991.</i>)	723
Par zemes dzīlēm (<i>pieņemts 02.05.1996.</i>)	876
Par zemes komisijām (<i>pieņemts 10.07.1990.</i>)	316, 476, 479
Par zemes lietošanu un zemes ierīcību (<i>pieņemts 21.06.1991.</i>)	312–315, 324, 476, 478

Par zemes privatizāciju lauku apvidos (pieņemts 09.07.1992.)	476, 479, 718
Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos (pieņemts 30.10.1997.)	316, 474, 476, 478, 479, 527, 771
Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās (pieņemts 20.11.1991.)	321–325
Patērētāju tiesību aizsardzības likums (pieņemts 18.03.1999.)	837, 840
Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likums (pieņemts 13.01.1994.)	558, 561, 605
Pilsonības likums (pieņemts 22.07.1994.)	404, 405, 508–513
Prokuratūras likums (pieņemts 19.05.1994.)	648, 650, 679, 680, 726, 728, 730, 731, 733
Radio un televīzijas likums (pieņemts 24.08.1995.)	603, 605, 607, 705, 708, 710
Reklāmas likums (pieņemts 20.12.1999.)	539–541, 543, 546, 547
Rēzeknes speciālās ekonomiskās zonas likums (pieņemts 01.10.1997.)	107
Saeimas vēlēšanu likums (pieņemts 25.05.1995.)	558, 561
Satversmes tiesas likums (pieņemts 05.06.1996.)	381, 428, 430, 438, 669, 670
Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums (pieņemts 13.03.1997.)	344, 346–348, 882
Tiesu izpildītāju likums (pieņemts 24.10.2002.)	548–553, 555
Valsts civildienesta likums (pieņemts 07.09.2000.)	188, 195–197, 200, 269, 501, 503, 505, 506, 534, 536, 895
Valsts darba inspekcijas likums (pieņemts 13.12.2001.)	596, 597
Valsts pārvaldes iekārtas likums (pieņemts 06.06.2002.)	264, 268, 302, 473, 504, 505, 528, 531, 536, 552, 671, 675, 694, 713, 714, 732, 738, 828, 875, 889
Ventspils brīvostas likums (pieņemts 19.12.1996.)	28, 32, 102–107
Veterinārmedicīnas likums (pieņemts 26.04.2001.)	496–499
Zemesgrāmatu likums (pieņemts 22.12.1937.)	232, 233, 281, 330, 629, 630, 717, 718

1.3. Augstākās padomes lēmumi

Par Latvijas Republikas likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" spēkā stāšanās kārtību (pieņemts 10.06.1992.)	372, 404
Par Latvijas Republikas likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" spēkā stāšanās kārtību (pieņemts 20.11.1991.)	323
Par valsts īpašuma un tā konversijas pamatprincipiem (pieņemts 20.03.1991.)	323

1.4. Ministru kabineta noteikumi, kas izdoti Satversmes 81.panta noteiktajā kārtībā

Grozījumi Valsts civildienesta likumā (27.12.2002. noteikumi Nr.568)	536

1.5. Ministru kabineta noteikumi

Administratīvo aktu procesa noteikumi (13.06.1995. noteikumi Nr.154)	21, 47, 48, 132–134, 189, 197, 253, 286, 304, 306, 311, 333, 375, 377, 381, 385–387, 403, 427, 429, 442, 443, 447, 454, 461, 488, 503, 505, 506, 521, 522, 533, 544, 548, 552, 614, 615, 623, 654, 683, 687, 719, 811, 812, 867, 873, 874, 877, 895
Atkritumu apsaimniekošanas atļauju izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtība (09.10.2001. noteikumi Nr.432)	737
Bezdarbnieka statusa piešķiršanas kārtība (20.01.2003. noteikumi Nr.24)	488
Ceļu satiksmes noteikumi (19.01.1999. noteikumi Nr.15)	344, 345, 350, 363, 364, 880
Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība (18.06.2002. noteikumi Nr.244)	119, 121, 123
Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība (03.04.2001. noteikumi Nr.152)	486–489
Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi (23.04.1996. noteikumi Nr.154)	482
Dzīvnieku lipīgo slimību saraksts (25.08.1998. noteikumi Nr.323)	496, 499

Kārtība, kādā fiziskās personas pārvieto preces pāri muitas robežai (16.06.1998. noteikumi Nr.227)	128, 160, 162, 163
Kārtība, kādā izpildāma muitas procedūra – atteikšanās par labu valstij (27.01.1998. noteikumi Nr.131)	157
Kārtība, kādā izpildāma muitas procedūra – tranzīts (08.09.1998. noteikumi Nr.339)	205
Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti augstāko izglītību un zinātnisko grādu apliecinājoši izglītības dokumenti (23.09.2003. noteikumi Nr.531)	697
Kārtība, kādā maksājams muitas nodoklis, akcīzes nodoklis un pievienotās vērtības nodoklis par preču piegādēm un pakalpojumiem Ventspils brīvostā (05.08.1997. noteikumi Nr.285)	27, 28, 33, 104, 105
Kārtība, kādā pārtraucama sabiedrisko pakalpojumu sniegšana (03.07.2001. noteikumi Nr.298)	337
Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu (20.06.2000. noteikumi Nr.200)	55–58, 173–175, 178, 182, 863
Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība (11.08.1998. noteikumi Nr.303)	19, 20, 22–24, 51, 210–212, 214
Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība (30.12.1997. noteikumi Nr.444)	541
Kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanas kārtība un kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes kārtība (08.10.2002. noteikumi Nr.455)	31
Latvijas nepilsoņa statusa atņemšanas kārtība (06.02.2001. noteikumi Nr.52)	375, 391
Likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas noteikumi (04.04.2000. noteikumi Nr.131)	320, 321, 324
Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība (19.05.1998. noteikumi Nr.187)	84, 152, 153
Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība (14.08.2001. noteikumi Nr.374)	181, 185
Ministru kabineta kārtības rullis (12.03.2002. noteikumi Nr.111)	691
Muitas procedūras – tranzīts – izpildes kārtība (03.09.2002. noteikumi Nr.396)	262

Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi (05.09.2000. noteikumi Nr.311)	134, 136, 205, 358, 531–534
Naturalizācijas iesniegumu pieņemšanas un izskatīšanas kārtība (02.02.1999. noteikumi Nr.34)	509, 511
Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija (05.05.1998. noteikumi Nr.166)	282
Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība (31.07.2001. noteikumi Nr.344)	333, 335
Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu (08.07.2003. noteikumi Nr.383)	689, 691
Noteikumi par gada publisko pārskatu saturu un sagatavošanas kārtību (11.06.2002. noteikumi Nr.231)	504
Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju (25.07.2000. noteikumi Nr.243)	236, 241
Noteikumi par kārtību, kādā izgatavojamas un uzskaitāmas preču pavadzīmes-rēķina veidlapas (05.09.1995. noteikumi Nr.271)	81, 83
Noteikumi par kārtību, kādā nodokļi, valsts nodevas un citi obligātie maksājumi ieskaitāmi valsts budžetā (18.04.1995. noteikumi Nr.103)	231–233
Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 405-01 "Būvju tehniskā apsekošana" (16.10.2001. noteikumi Nr.444)	306
Noteikumi par muitas brokeriem (28.07.1998. noteikumi Nr.272)	113
Noteikumi par muitas brokeriem (01.07.2003. noteikumi Nr.347)	262
Noteikumi par nelegālā aprītē esošo narkotisko un psihotropo vielu un zāļu iedalījumu apmēriem (19.09.2000. noteikumi Nr.326)	353, 354
Noteikumi par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām (23.02.1999. noteikumi Nr.62)	173
Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju (02.03.2004. noteikumi Nr.114)	633
Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību (05.09.1995. noteikumi Nr.268)	84, 183, 184, 236, 241, 242, 244, 745

Noteikumi par sūdzību izskatīšanu sakarā ar valsts un pašvaldību pasūtījumu piešķiršanu (18.03.1997. noteikumi Nr.101)	876, 877
Noteikumi par uzņēmumu grāmatvedības kārtošānu un organizāciju (07.11.1995. noteikumi Nr.339)	84, 745
Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu un ierēdņu pabalstiem (02.01.2001. noteikumi Nr.20)	502, 895
Noteikumi par valsts nodevu par notariālo darbību izpildi un īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā (11.07.1995. noteikumi Nr.219)	230
Noteikumi par valsts pārvaldes iestāžu, to funkciju, personāla un civildienesta attiecības izbeigušu personu vienotās uzskaites sistēmu (13.03.2001. noteikumi Nr.126)	504
Noteikumi par vārdu un uzvārdu rakstību un identifikāciju (22.08.2000. noteikumi Nr.295)	633
Par ierēdņu disciplinārsodiem (16.08.1994. noteikumi Nr.158)	188, 195–199, 501, 502, 505, 532, 534, 640
Par kārtību, kādā pilsētu un pagastu pašvaldības izmanto nekustamā īpašuma pirmpirkuma tiesības (07.06.1994. noteikumi Nr.110)	645, 700, 858
Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes nolikums (28.10.1997. noteikumi Nr.362)	386
Preču deklarēšanas kārtība (22.06.1999. noteikumi Nr.222)	206
Preču deklarēšanas un vienkāršotās muitas kārtība (04.11.2002. noteikumi Nr.504)	110, 111, 115, 118
Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība (17.12.1997. noteikumi Nr.428)	87, 88, 90, 92, 93, 95, 96, 99, 100, 127, 185
Uzturēšanās atļauju izsniegšanas un reģistrācijas kārtība (15.05.2001. noteikumi Nr.193)	395, 397
Uzturēšanās atļauju noteikumi (29.04.2003. noteikumi Nr.213)	395
Valsts valodas centra nolikums (22.08.2000. noteikumi Nr.293)	634
Vispārīgie būvnoteikumi (01.04.1997. noteikumi Nr.112)	887, 890
Zemes dzīļu izmantošanas noteikumi (08.07.1997. noteikumi Nr.239)	876

1.6. Ministru padomes lēmumi

Par dzīvojamo telpu apmaiņas noteikumiem (01.07.1993. lēmums Nr.342)	652, 656
Par iedzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumiem (12.02.1993. lēmums Nr.76)	373
Par valsts uzņēmuma "Latvijas Vēstnesis" nodibināšanu (02.02.1993. lēmums Nr.47)	461

1.7. Pašvaldību saistošie noteikumi

Par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanu un atvieglojumu piešķiršanu Rīgā (Rīgas domes 17.02.1998.saistošie noteikumi Nr.9)	279
Par Vangažu pilsētas pašvaldības nodevām (Vangažu pilsētas domes saistošie noteikumi Nr.12)	668–670
Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi (Rīgas domes 22.10.2002. saistošie noteikumi Nr.37)	736

2. Starptautiskie tiesību akti

2.1. Starptautiskie līgumi

Deklarācija par to personu cilvēktiesībām, kas nav tās valsts pilsoņi, kuras teritorijā dzīvo (pieņemta 13.13.1985., Latvijā spēkā ar 24.03.1992.)	422
Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (pieņemta 04.11.1950.; Latvijā spēkā ar 27.06.1997.) ...	382, 625, 649, 834
1.protokols	17, 20, 23, 24, 306, 309, 310, 626, 648, 649, 892, 893
12.pants	626
13.pants	626, 627
6.pants	39, 338, 341, 571, 576, 626, 627, 648, 649, 660, 787, 809, 833, 834, 842, 892, 893
8.pants	383, 411, 421, 422, 764–766
Eiropas Kopienas dibināšanas līgums (EEK līgums; tagad EK līgums – noslēgts 25.03.1957.; Latvijā spēkā ar 01.05.2004.)	715

Eiropas līgums par asociācijas izveidošanu starp Eiropas Kopienām un to Dalībvalstīm, no vienas puses, un Latvijas Republiku, no otras puses (parakstīts 12.06.1995.; spēkā 01.02.1998.)	568, 570
Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem (pieņemta 11.04.1980.; Latvijā spēkā ar 01.08.1998.)	88
Latvijas Republikas un Beļģijas-Luksemburgas ekonomiskās savienības līgums par ieguldījumu savstarpēju veicināšanu un aizsardzību (noslēgts 27.03.1996.; spēkā ar 04.04.1999.)	564, 566, 569
Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas savstarpējais līgums "Par Krievijas Federācijas bruņoto spēku izvešanas no Latvijas Republikas teritorijas nosacījumiem, termiņiem, kārtību un tiesisko stāvokli izvešanas laikā (noslēgts 30.04.1994.; spēkā ar 27.02.1995.)	766
Līgums par Baltijas kopējo tranzīta procedūru (noslēgts 10.07.1998.; spēkā ar 01.06.1999.)	261
Nicas Nolīgums par preču un pakalpojumu starptautisko klasifikāciju zīmju reģistrācijas vajadzībām (noslēgts 15.06.1957.; Latvijā spēkā ar 01.01.1995.)	579
Parīzes konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību (pieņemta 20.03.1883.; Latvijā spēkā ar 07.09.1993)	262
Parīzes konvencijas dalībvalstu Asamblejas 1999.gada "Ieteikumu jautājumā par plaši pazīstamo preču zīmju aizsardzību"	588
Starptautiskā konvencija par muitas procedūru vienkāršošanu un harmonizēšanu (Kioto konvencija) (pieņemta 18.05.1973.; Latvijā spēkā ar 10.03.1999)	260
E. 1.pielikums	260
2.pielikums	117
Protokols par grozījumiem starptautiskajā konvencijā par muitas procedūru vienkāršošanu un harmonizēšanu (pieņemts 26.06.1999.)	113
2.pielikums	113
Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām (pieņemts 16.12.1966.; Latvijā spēkā ar 14.07.1992.)	380, 396, 398

2.2. Eiropas Savienības tiesību akti

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2000/59/EC par ostas iekārtām, kas paredzētas kuģu atkritumu un kravu atlieku uzņemšanai (pieņemta 27.11.2000.)	31

Padomes direktīva 89/665/EEK par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (pieņemta 21.12.1989)	713–715
Padomes direktīva 2001/97/EC, ar kuru tiek papildināta direktīva 91/308/EEC "Par finansiālās sistēmas aizsardzību pret to, lai to izmantotu naudas atmazgāšanas mērķiem" (pieņemta 04.12.2001.)	567
Padomes Pirmā direktīva 89/104/EEC, lai tuvinātu dalībvalstu likumus attiecībā uz preču zīmēm (pieņemta 21.12.1988)	261, 573, 583, 584
Padomes Sestā direktīva 77/388/EEK par to, kā saskaņojami dalībvalstu tiesību akti par apgrozījuma nodokļiem – Kopēja pievienotās vērtības nodokļu sistēma: vienota aprēķinu bāze (pieņemta 17.05.1977.)	21, 23, 217
Padomes regula (EEK) Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (pieņemta 12.10.1992)	95
Padomes rezolūcija Nr.97/C 382/01 par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (pieņemta 04.12.1997.)	411, 423

2.3. Citi starptautisko tiesību akti

Eiropas Padomes tiesību akti

Ministru komitejas Nr.R (80)2 rekomendācija "Par rīcības brīvības izmantošanu valsts pārvaldē" (pieņemta 11.03.1980.)	303
Konvencija par pilsonību (pieņemta 14.05.1997)	404, 511, 512
Paskaidrojošais ziņojums	512

Pasaules Tirdzniecības organizācijas tiesību akti

Nolīgums par tirdzniecības aspektiem intelektuālā īpašuma jautājumos pielikums 1 C	542

3. Ārvalstu tiesību akti

Krievijas federācijas likums "Par karaklausību un karadienestu" ...	403
Krievijas Federācijas Pilsonības likums	404
Par Armēnijas Republikas pilsonību	392

4. Citi tiesību akti

4.1. Ministru kabineta dokumenti

lerēdņa uzvedības principi (09.01.2001. instrukcija nr.1)	501
Par pilnvarām izsniegt būvprakses sertifikātu reglamentētajā sfērā (31.08.1998. rīkojums Nr.428)	306
Par Valsts kancelejas nolikumu (08.11.1994. lēmums Nr.135)	493

4.2. Ministriju dokumenti

Finanšu ministrijas 17.04.1997. rīkojums Nr.365	113, 117
Par Latvijas būvnormatīva "Instrukcija ģimenes māju un zemnieku sētu projektēšanai, LBN 209" apstiprināšanu (Arhitektūras un celtniecības ministrijas 03.05.1993. pavēle Nr.50)	332, 333
Par "Metodisko norādījumu par nekustamā īpašuma (kura sastāvā ir zeme) lietošanas mērķiem piekrītošo zemes platību noteikšanu" apstiprināšanu (Tieslietu ministrijas 27.12.2001. rīkojums Nr.1-1/549).....	333

4.3. Valsts ieņēmumu dienesta dokumenti

Metodiskie norādījumi par kokmateriālu pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību (pieņemti 15.09.1998.).....	209
Par nekustamā īpašuma nodokļa uzskaites kārtību (pieņemti 23.12.1997.).....	282
Par pēcimporta pārbaužu kārtības apstiprināšanu (29.03.1999. rīkojums Nr.188)	195, 198, 200, 201

4.4. Valsts zemes dienesta dokumenti

Norādījumi par zemes strīdiem, kuru izskatīšana ietilpst Valsts zemes dienesta kompetencē (pieņemti 15.06.1998).....	475, 476, 479
Zemes vienību robežu uzmērīšanas instrukcija (04.09.2000. rīkojums Nr.282)	769, 771

4.5. Citi dokumenti

Latvijas elektronisko sabiedrības saziņas līdzekļu attīstības konceptija 2003.-2005.gadam	705, 710
Latvijas pagaidu būvnormatīvs Nr.100 "Teritoriālpilnošana. Pilsētu un pagaidu izbūve"	333
Par Rīgas attīstības plāna 1995.–2005.gadam pieņemšanu un Rīgas apbūves noteikumu apstiprināšanu (Rīgas domes 12.12.1995.lēmums Nr.2819)	334
Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta nolikums (Rīgas domes 30.04.2002.nolikums Nr.35)	886, 889

Tēžu rādītājs¹

1. Starptautiskie līgumi

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija

Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei no Eiropas Cilvēktiesību un pamattiesību konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausā argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu, turklāt tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams minētā panta pārkāpums.

Ja iestāde pēc objektīvas lietas izskatīšanas un pareizu apsvērumu izdarīšanas nonāk pie secinājuma, ka izdodams noteikta satura administratīvais akts, tas iestādei ir jāizdod pat tad, ja izrādās, ka iesniedzēja motīvs ir kaitēt kādai personai. (*Lieta Nr. SKA-216*) 571

Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums ir uzskatāms par apstākli, no kura izriet, ka administratīvais process lietā uzsākams no jauna, ja tajā konstatēts, ka nacionālā tiesa nepareizi interpretējusi valsts noslēgtā starptautiskā divpusējā līguma nosacījumus saistībā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantu.

Tiesas process ir uzsākams no jauna tikai tad, ja no lietas būtības izriet, ka iepriekš pieņemtais nacionālās tiesas spriedums ietver kādu norādījumu (res judicate), kas neļauj iestādei pašai izlemt jautājumu. (*Lieta Nr. SJA-6*) 764

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantā garantētās īpašuma tiesības neierobežo valstij tiesības izdot likumus, lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu samaksu. Valstij, izdodot šādus likumus, ir plaša rīcības brīvība. Turklāt stingrās grāmatvedības prasības nav atzīstamas par neatbilstošu Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai.

¹ Tēzes sakārtotas pēc tās pamatojošā tiesību akta (tiesību akts, kas norādīts virsrakstā pie attiecīgā sprieduma vai tēzē) vai tā struktūrvienības (likuma panta) un alfabēta secībā.

Tēzes pamatojošie tiesību akti sakārtoti pēc to hierarhijas un alfabēta secībā.

Izvērtējot Valsts ieņēmumu dienesta pārsūdzēto lēmumu atbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantam, svarīgi, lai tā pārsūdzētie lēmumi būtu izdoti uz likuma pamata.

Privātpersonai, pieņemot kokmateriālu piegādi bez likumā noteiktajām pavadzīmēm-rēķiniem, ir attiecīgi jānovērtē pavadzīmju neesamība un tās tiesiskās sekas attiecībā uz priekšnodokļa atskaitījumu veikšanu. (*Lieta Nr. SKA-24*) 17

Ilgs tiesvedības process tiesā atsevišķos gadījumos pats par sevi var būt Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantēto cilvēktiesību pārkāpums. Tomēr šādu pārkāpumu nevar kontrolēt kāda cita nacionālā tiesa, kā tikai tā, kuras tiesvedībā atrodas konkrētā lieta.

Tiesa nav izpildvaras, bet gan ir tiesu varas sastāvdaļa. Tādējādi tiesa nav uzskatāma par iestādi Administratīvā procesa likuma izpratnē un tiesneša lēmums par lietas nozīmēšanu izskatīšanai uz noteiktu datumu nav pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā. (*Lieta Nr. SKA-135*) 625

Parīzes konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību

Apstrīdētā preču zīme ir dzēšama arī gadījumā, kad zīmes būtiskā daļa ir jebkuras tādas plaši pazīstamas zīmes atveidojums vai imitācija, kas spēj izraisīt sajaukšanu ar šādu zīmi. (*Lieta Nr. SKA-222*) 580

2. Latvijas Republikas likumi

Administratīvā procesa likums

1.pants

Attiecības, kas radušās no privatizēta dzīvokļa īpašnieka un pašvaldības uzņēmuma noslēgta dzīvojamās mājas uzturēšanas līguma, ietilpst privāto tiesību jomā un nav apspriežamas pēc Administratīvā procesa likuma normām. (*Lieta Nr. SKA-191*) 635

Bāriņtiesas atzinums par bērna aizgādību, kas sniegts pēc tiesas pieprasījuma laulības šķiršanas lietā nav administratīvais akts. Šis bāriņtiesas atzinums nav izpildāms piespiedu kārtā un nav saistošs tiesai, izlemjot jautājumu par bērna aizgādību. (*Lieta Nr. SKA-125*) 621

Dzīvokļu apmaiņa ir civiltiesisks darījums. Lemjot par dzīvojamo platību apmaiņu pašvaldībai piederošajā dzīvojamā fondā, tā īsteno savas kā apmaināmo dzīvokļu īpašnieka tiesības apmaiņas atļaušanai un neizmanto savu varu kā iestāde publisko tiesību jomā. (*Lieta Nr. SKA-241*)..... 651

Ilgs tiesvedības process tiesā atsevišķos gadījumos pats par sevi var būt Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantēto cilvēktiesību pārkāpums. Tomēr šādu pārkāpumu nevar kontrolēt kāda cita nacionālā tiesa, kā tikai tā, kuras tiesvedībā atrodas konkrētā lieta.

Tiesa nav izpildvaras, bet gan ir tiesu varas sastāvdaļa. Tādējādi tiesa nav uzskatāma par iestādi Administratīvā procesa likuma izpratnē un tiesneša lēmums par lietas nozīmēšanu izskatīšanai uz noteiktu datumu nav pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā. (*Lieta Nr. SKA-135*) 625

Neskatoties uz to, ka atbilstoši likumam "Par Valsts kontroli" tiesā var pārsūdzēt tikai uz revidējamo vienību attiecošos Valsts kontroles padomes lēmumu, arī Valsts kontroles struktūrvienības lēmums, kas attiecas uz privātpersonu, konstatējot tās nenokārtotās saistības ar revidējamo vienību, kā faktisko situāciju konstatējošs administratīvs akts var tikt pārsūdzēts tiesā. (*Lieta Nr. SKA-249*)..... 658

Tiesa administratīvā procesa kārtībā neizskata jautājumu par kriminālprocesuālo lēmumu tiesiskumu un pamatotību. (*Lieta Nr. SKA-240*) 648

Pašvaldības lēmumi attiecībā uz komersantu, kura kapitāldaļu turētāja ir šī pašvaldība, ir lēmumi privāto tiesību jomā. Tie nav pārsūdzami kā administratīvie akti. (*Lieta Nr. SKA-80*) 617

Pašvaldības lēmums, kas nav attiecināms uz viena konkrēta gadījuma tiesisko regulējumu publisko tiesību jomā, nav administratīvais akts. (*Lieta Nr. SKA-79*)..... 613

Valsts valodas centra atzinums par personvārdu atveidošanu latviešu valodā, kaut arī formāli neietver tiešas sekas, ir uzskatāms par galīgo atteikumu grozīt nodibinātās tiesiskās attiecības un tādējādi atzīstams par administratīvo aktu.

Gadījumos, kad ir grūti novilkt robežu starp administratīvajiem aktiem un tiesību instrumentiem, kas nav saistoši, ir jāizšķiras par labu indivīdam, lai tas varētu maksimāli aizstāvēt savas tiesības. (*Lieta Nr. SKA-190*) 632

1) Valsts īpašums, ko pārvalda valsts akciju sabiedrība, ir administratīvo tiesību objekts.

2) Konkursa komisijai, ja līgums slēdzams par valsts īpašumu, ir iestādes statuss Administratīvā procesa likuma izpratnē. (*Lieta Nr. SKA-258*) 871

Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes lēmums par disciplinārsoda uzlikšanu zvērinātam tiesu izpildītājam ir administratīvs akts. Sūdzība par šādu lēmumu izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Par disciplinārpārkāpumu, citastarp, uzskatāma ne tikai likumu un citu ārējo normatīvo aktu neievērošana, bet arī zvērinātu tiesu izpildītāju darbību regulējošo instrukciju pārkāpumi. (*Lieta Nr. SKA-158*) 548

2.pants

Pašvaldības darbības, lemjot par pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz tās administratīvajā teritorijā esošo pārdodamo nekustamo īpašumu, ir pieskaitāmas publisko tiesību jomai, taču šāds lēmums attiecas tikai uz nekustamā īpašuma pārdevēju un tā izvēlēto pircēju. Citu privātpersonu, kuras vēlas iegūt pārdodamo īpašumu, intereses un tiesības minētais pašvaldības lēmums neaizskar. (*Lieta Nr. SKA-146*) 698

Sūdzības par zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumiem un viņu rīcību attiecībā uz tiesību nostiprinājumu zemesgrāmatā vai to dzēšanu nav izskatāmas administratīvā procesa kārtībā. (*Lieta Nr. SKA-149*) 629

3.pants

Administratīvajai tiesai tiesas procesā jāvadās tikai no Administratīvā procesa likuma, neņemot vērā speciālajos likumos noteiktās atšķirīgās normas, tas nozīmē, ka Administratīvā procesa likums dod izsmelto administratīvā tiesas procesa regulējumu, pilnībā aizstājot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa regulējumu.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants nav piemērojams, ja lēmums administratīvā pārkāpuma lietā nav paziņots tūlīt pēc lietas izskatīšanas. Šādos gadījumos jāpiemēro Administratīvā procesa likums un pārsūdzēšanas termiņš skaitāms no dienas, kad lēmums paziņots adresātam. (*Lieta Nr. SKA-100*) 609

4.pants

Ja apelācijas instancē tiek lūgts pievienot un izvērtēt iestādes amatpersonas lēmumus, kuru pamatā ir tādi paši faktiskie un tiesiskie apstākļi kā konkrētajā lietā, tad tiesai tie ir jāvērtē, pamatojoties uz vienlīdzības principu. (*Lieta Nr. SKA-91*)..... 125

7.pants

Pastāvot kolīzijai starp tiesiskuma principu un likuma varas jeb likuma ievērošanas principu, konkrētajā gadījumā prioritāte piešķirama likuma ievērošanas principam. Apstākļos, kad tiesību normas neatbilstība Satversmei nebija acīmredzama, tiesiskās kārtības vārdā indivīdam bija pienākums šo normu ievērot. (*Lieta Nr. SKA-5*) 425

10.pants

Iemesls muitas vērtības noteikšanai no jauna ir objektīvi konstatēta nepareizība, ko nepieciešams izlabot. Deklarētāja tiesiskā palāvība uz sākotnējo muitas iestāžu noteikto muitas vērtību netiek aizsargāta pilnībā. (*Lieta Nr. SKA-64*) 92

11.pants

Iestāde var mainīt savu praksi, tomēr tas neatbrīvo iestādi no pienākuma paziņot par šo prakses maiņu personām, kurām pirms tam tika izskaidrota citāda prakse.

Skaidrojums, kas publicēts "Latvijas Vēstnesī", nav uzskatāms par tādu, kas ir oficiāls un saistošs visiem; pretējs secinājums pārkāptu likuma atrunas principu.

Arguments, kas nav izvirzīts un apspriests pirmās un apelācijas instances tiesas sēdē, kasācijas instancē nav izmantojams. (*Lieta Nr. SKA-167*) 458

Ne ikviena objektīvi pastāvoša nepareizība nodokļu tiesiskā regulējuma piemērošanā nozīmē, ka darījums faktiski nav noticis un ka tādēļ nodokļu maksātājam nav tiesību veikt priekšnodokļa atskaitījumus.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants nav tulkojams tādējādi, ka jebkurā gadījumā, kad nodokļu administrācijai rodas šaubas par darījuma norisi, nodokļu maksātājam būtu jānovērš šaubas, iesniedzot likumā neparedzētus pierādījumus. Minētā tiesību norma jāinterpretē kopsakarā ar citām nodokļu tiesību normām, jo īpaši tām, kas nosaka nodokļu maksātāja pienākumus. (*Lieta Nr. SKA-48*) 79

13.pants

Iestādei vai tiesai nav jāpārlicinās, vai pieņemtais administratīvais akts atbilst samērīguma kritērijiem, ja izdots administratīvais akts ietilpst obligātā administratīvā akta kategorijā. (*Lieta Nr. SKA-10*) 374

Samērīguma principa sastāvdaļas – nepieciešamība, piemērotība, vajadzība un atbilstība – iestādei jāvērtē tikai tad, ja tai dota rīcības brīvība. (*Lieta Nr. SKA-56*) 441

14.¹ pants

Tiesa pārkāpj procesuālā taisnīguma principu, ja neuzaicina uz tiesas sēdi un neuzklausā to personu paskaidrojumus, kuru interesēs izdota labvēlīga administratīvā akta atcelšana attiecīgajā lietā tiek apspriesta. Tādējādi, ja lietā par labvēlīga administratīvā akta atcelšanu pieteicējs nav adresāts, pēdējais pieaicināms lietā kā trešā persona. (*Lieta Nr. SPA-4*) 749

15.pants

Interpretācija atbilstoši likuma mērķim nepieciešama tad, ja piemērojamā tiesību norma ar pietiekošu skaidrību nenosaka tiesiskos apstākļus vai tiesiskās sekas.

Speciālās tiesību normas, ieņemot vispārīgajām normām, piemērojamas tiesību kolīzijas gadījumā, t.i., lai atrisinātu situāciju, kad lietas faktisko sastāvu pilnībā vai daļēji regulē vairākas tiesību normas, kuru tiesiskie sastāvi daļēji sakrīt. (*Lieta Nr. SKA-255*) 602

16.pants

Izdodot administratīvo aktu, iestādei jāievēro tiesiskai valstij atbilstoša administratīvā procesa pamatprincipi, tostarp procesa dalībnieku uzklausišanas princips. Tiesības būt uzklausiņām attiecas ne tikai uz administratīvā akta adresātu, bet arī uz trešajām personām, t.i., arī kopīpašniekiem.

Iestādei ir jāievēro sava prakse, un privātpersonai ir tiesības prasīt tās iekšējo normatīvo aktu vienvērtīgu piemērošanu, savukārt, ja valsts pārvalde, izmantojot rīcības brīvību, atkāpjas no iekšējiem normatīvajiem aktiem un tādējādi nelabvēlīgi ietekmē attiecīgo personu tiesības, brīvības vai intereses, šī persona jāinformē par attiecīgā lēmuma iemesliem. (*Lieta Nr. SKA-110*) 297

17.pants

Interpretācija atbilstoši likuma mērķim nepieciešama tad, ja piemērojamā tiesību norma ar pietiekošu skaidrību nenosaka tiesiskos apstākļus vai tiesiskās sekas.

Speciālās tiesību normas, iepretim vispārīgajām normām, piemērojamas tiesību kolīzijas gadījumā, t.i., lai atrisinātu situāciju, kad lietas faktisko sastāvu pilnībā vai daļēji regulē vairākas tiesību normas, kuru tiesiskie sastāvi daļēji sakrīt. (*Lieta Nr. SKA-255*) 602

Lai atklātu tiesību normas patieso saturu un mērķi, nepieciešams pielietot ne vien tās interpretācijas gramatisko, bet arī teleoloģisko, sistēmisko un vēsturisko interpretācijas metodi.

Nekonstatējot izdarītā administratīvā pārkāpuma tiesisko sastāvu un nenosakot šāda pārkāpuma kvalifikāciju pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa, nav tiesiska pamata izlemt jautājumu par administratīvā pārkāpuma rīka konfiskāciju atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹pantam. (*Lieta Nr. SKA-15*) 35

Nosakot zemes gabala lietošanas mērķa koda nosaukumā lietoto vārdu nozīmi, tos nevar interpretēt pretēji gramatikas likumiem un atrauti no konteksta. (*Lieta Nr. SKA-219*) 332

28.pants

Ja administratīvais akts skar kādas personas intereses, tad šī persona atzīstama par trešo personu administratīvajā procesā. (*Lieta Nr. SKA-260*) 879

29.pants

Pieteikuma iesniegšanai, ko privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizstāvēšanas nolūkā likumā paredzētajos gadījumos veic publisko tiesību subjekts vai privāto tiesību juridiskā persona, nav nepieciešams īpašs pilnvarojums. (*Lieta Nr. SKA-192*) 836

Prokuratūras likuma 16.pants prokuratūrai piešķir sava veida tiesībsarga lomu, un šāda tās loma nav pretrunā Administratīvā procesa likuma burtam un garam.

Ja likumā ir iekļauti noteikti pamati, kas ļauj prokuratūrai uzsākt pārbaudi, administratīvā tiesa nevar uzņemties pilnvaras likumdevēja vietā pateikt, ka attiecīgā norma nav piemērojama. Kamēr šādas iespējas likumā ir paredzētas, prokuratūra var izdarīt pārbaudi, pamatojoties uz jebkuru 16.panta otrās daļas 1.punktā iekļauto gadījumu, savukārt personai ir jāapzinās, ka, griežoties prokuratūrā, tā var nokavēt termiņu, kurā iespējams izmantot

Administratīvā procesa likumā paredzētās tiesības, un palikt bez administratīvā akta kontroles gadījumā, ja prokurors administratīvā akta pārbaudi atsaka. (*Lieta Nr. SKA-246*) 726

Tā kā civilprocesa un administratīvā procesa mērķi ir atšķirīgi, tad, nosakot sabiedriskās organizācijas spēju būt par likumā pilnvarotu privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizstāvi, civilprocesā izstrādātās doktrīnas administratīvajā procesā jāpārņem, pārbaudot to atbilstību administratīvā procesa likuma mērķiem.

Lai sabiedriskās organizācijas varētu vērsties tiesā, aizstāvot savu biedru tiesības, jābūt izpildītiem diviem nosacījumiem. Pirmkārt, jautājumam jābūt saistītam ar sabiedriskās organizācijas mērķiem un uzdevumiem. Otrkārt, biedru tiesību aizstāvēšanai tiesā jābūt paredzētai statūtos. (*Lieta Nr. SKA-234*) 720

31.pants

Gan Valsts zemes dienests ar tā struktūrvienībām, gan Iepirkumu uzraudzības birojs ir iestāde, kas darbojas Latvijas Republikas vārdā, līdz ar to nevienai no šīm iestādēm nav savas patstāvīgās tiesībspējas, kas ir tikai Latvijas Republikai. (*Lieta Nr. SKA-210*) 712

Tiesa var pārbaudīt iestādes veiktās tiesību normas piemērošanas tiesiskumu tikai tad, ja ir konstatējams, ka indivīdam iestādes faktiskās rīcības rezultātā radies vai var rasties subjektīvo publisko tiesību aizskārums, t.i., tiesības aizskārums, kas indivīdam saskaņā ar tiesību normām dod tiesības prasīt savu interešu ievērošanu un šī mērķa sasniegšanai tiesības pieprasīt no citiem noteiktas darbības izpildi, paciešanu vai atturēšanos no tās.

Ja personas tiesību aizskārums ir radies izglītības un zinātnes ministra kompetencē ietilpstošas funkcijas nepienācīgas izpildes dēļ, atlīdzinājums ir jāprasa no Latvijas Republikas. (*Lieta Nr. SKA-124*).... 692

Vēlme būt aizsargātam pret nevēlamu konkurenci netiek uzskatīta par tiesisku interesi, tādējādi to nevar aizstāvēt tiesā.

Konkurentam subjektīvās tiesības un iespēja tās aizstāvēt tiesā rodas, ja attiecīgajā nozarē pastāv tiesību norma, kas izdota ar mērķi aizstāvēt konkurentu tiesības; ja ar iestādes lēmumu tas būtiski ierobežots salīdzinājumā ar citiem komersantiem vai arī, ja lēmuma pieņemšanas procesā pārkāpts vienlīdzības princips. (*Lieta Nr. SKA-183*) 705

46.pants

Ja administrators maksātnespējas procesā nav pārliecinājies par tiesvedībā esošu lietu, uzskatāms, ka tas nav izpildījis likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 52.panta 4.punkta noteikumu un nav veicis šā likuma 33.panta otrās daļas noteikumu izpildes kontroli. Minēto pienākumu neizpilde vērtējama kā neattaisnojama rīcība procesuālā termiņa nokavējumā. (*Lieta Nr. SKA-226*) 844

Nokavēto procesuālo termiņu var atjaunot, ja tā nokavēšanas iemeslu tiesa atzīst par attaisnojošu. (*Lieta Nr. SKA-113*) 810

Nēmot vērā, ka iespējami attaisnojoši apstākļi termiņa nokavēšanai, likumdevējs ir paredzējis iespēju procesa dalībniekam lūgt atjaunot nokavēto termiņu. Tiesa vai tiesnesis šo termiņu var atjaunot, ja atzīst nokavēšanas iemeslu par attaisnojošu. (*Lieta Nr. SKA-237*) 859

64.pants

Lēmums, ar kuru Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisija atlikusi lietas izskatīšanu, nav vērsts uz tiesisko attiecību nodibināšanu, grozīšanu, konstatēšanu vai izbeigšanu individuāli noteiktai personai. Šāds lēmums atzīstams par citu iestādes (amatpersonas) darbību publisko tiesību jomā. (*Lieta Nr. SKA-103*) 132

65.pants

Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei no Eiropas Cilvēktiesību un pamattiesību konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausā argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu, turklāt tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams minētā panta pārkāpums.

Ja iestāde pēc objektīvas lietas izskatīšanas un pareizu apsvērumu izdarīšanas nonāk pie secinājuma, ka izdodams noteikta satura administratīvais akts, tas iestādei ir jāizdod pat tad, ja izrādās, ka iesniedzēja motīvs ir kaitēt kādai personai. (*Lieta Nr. SKA-216*) 571

76.pants

Lēmums aizkavēt nodokļu maksātāja pārmaksāto nodokļu summu atmaksāšanu sakarā ar nodokļu kontroles uzsākšanu nerada tiešas tiesiskas sekas adresātam, tāpēc šāds lēmums uzskatāms par starplēmumu. (*Lieta Nr. SKA-215*) 252

81.pants

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai tiesai jālemj par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu kā galīgo administratīvo aktu, kas noteic personas publiski tiesiskos pienākumus.

Valsts ieņēmumu dienesta reģionālās iestādes kā zemākas iestādes pārstāvim bez īpaša pilnvarojuma nav tiesības pārstāvēt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoru kā galīgā lēmuma pieņēmēju. Ja Valsts ieņēmumu dienestu lietā pārstāvējis reģionālās iestādes pārstāvis bez īpaša ģenerāldirektora pilnvarojuma, tas uzskatāms par pārkāpumu, kas var novest pie lietas nepareizas izspriešanas. (*Lieta Nr. SKA-195*) 215

Lai atceltu administratīvo aktu procesuāla pārkāpuma dēļ, tiesai ir jāvērtē, vai pieļauto procesuālo pārkāpumu konkrētajā lietā var uzskatīt par būtisku. Šādā gadījumā arī jāizvērtē, vai apstrīdētie un pārsūdzētie lēmumi satur norādes uz piemērotajām tiesību normām, kas, kaut arī nepilnīgi, tomēr var saturēt administratīvā akta pamatojumu. (*Lieta Nr. SKA-67*) 98

Lēmums, ar kuru Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisija atlikusi lietas izskatīšanu, nav vērsts uz tiesisko attiecību nodibināšanu, grozīšanu, konstatēšanu vai izbeigšanu individuāli noteiktai personai. Šāds lēmums atzīstams par citu iestādes (amatpersonas) darbību publisko tiesību jomā. (*Lieta Nr. SKA-103*) 132

Lēmums aizkavēt nodokļu maksātāja pārmaksāto nodokļu summu atmaksāšanu sakarā ar nodokļu kontroles uzsākšanu nerada tiešas tiesiskas sekas adresātam, tāpēc šāds lēmums uzskatāms par starplēmumu. (*Lieta Nr. SKA-215*) 252

Nodokļu jautājumos tiesā ir pārsūdzami Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumi. (*Lieta Nr. SPA-1*) 740

85.pants

Tiesai parasti jāvērtē iestādes procesa pēdējā (apstrīdēšanas) stadijā pieņemtais lēmums Gadījumā, ja šis lēmums neietver visu tiesisko attiecību analīzi, bet tikai daļu, tiesai jāvērtē arī sākotnējos lēmumos ietvertais pamatojums. Tomēr visās administratīvā procesa stadijās pieņemto lēmumu kopums uzskatāms par vienu administratīvo aktu, par noteicošo uzskatot pēdējā institūcijā pieņemto formulējumu.

Faktiskā rīcība Administratīvā procesa likuma izpratnē ir vērsta uz faktisko apstākļu apliecināšanu, nevis tiesisko seku radīšanu. Savukārt, ja iestādes izdota izziņa apliecina nevis jau pastāvošus faktus, bet gan faktus, kas iegūti faktu konstatēšanas stadijā konkrētā administratīvajā procesā, un šī izziņa vērsta uz tiesisko seku radīšanu, nevis faktisko apstākļu apliecināšanu, tā uzskatāma par faktu konstatēšanas stadijā radušos atzinumu, uz kuru pamata pieņemts administratīvais akts. (*Lieta Nr. SKA-131*) 149

89.pants

Ar faktiskās rīcības sekām – personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu – ir saprotamas faktiskās rīcības tiešas sekas attiecībā uz privātpersonu. (*Lieta Nr. SKA-250*) 664

Attiecības, kas izriet no dzīvojamās telpas īres līguma ir privāttiesiskas attiecības. Pašvaldības uzņēmuma likvidācijas komisijas loceklis nav uzskatāms par pašvaldības amatpersonu, un tam nav piešķirtas publiskas varas tiesības. (*Lieta Nr. SKA-273*) 337

Tiesa var pārbaudīt iestādes veiktās tiesību normas piemērošanas tiesiskumu tikai tad, ja ir konstatējams, ka indivīdam iestādes faktiskās rīcības rezultātā radies vai var rasties subjektīvo publisko tiesību aizskārumš, t.i., tiesības aizskārumš, kas indivīdam saskaņā ar tiesību normām dod tiesības prasīt savu interešu ievērošanu un šī mērķa sasniegšanai tiesības pieprasīt no citiem noteiktas darbības izpildi, paciešanu vai atturēšanos no tās.

Ja personas tiesību aizskārumš ir radies izglītības un zinātnes ministra kompetencē ietilpstošas funkcijas nepienācīgas izpildes dēļ, atlīdzinājums ir jāprasa no Latvijas Republikas. (*Lieta Nr. SKA-124*) 692

Tiesai parasti jāvērtē iestādes procesa pēdējā (apstrīdēšanas) stadijā pieņemtais lēmums Gadījumā, ja šis lēmums neietver visu tiesisko attiecību analīzi, bet tikai daļu, tiesai jāvērtē arī sākotnējos lēmumos ietvertais pamatojums. Tomēr visās administratīvā procesa stadijās pieņemto lēmumu kopums uzskatāms par vienu administratīvo aktu, par noteicošo uzskatot pēdējā institūcijā pieņemto formulējumu.

Faktiskā rīcība Administratīvā procesa likuma izpratnē ir vērsta uz faktisko apstākļu apliecināšanu, nevis tiesisko seku radīšanu. Savukārt, ja iestādes izdota izziņa apliecina nevis jau pastāvošus faktus, bet gan faktus, kas iegūti faktu konstatēšanas stadijā konkrētā administratīvajā procesā, un šī izziņa vērsta uz tiesisko seku radīšanu, nevis faktisko apstākļu apliecināšanu, tā uzskatāma par faktu konstatēšanas stadijā radušos atzinumu, uz kuru pamata pieņemts administratīvais akts. (*Lieta Nr. SKA-131*) 149

103.pants

Apstākļi, ka tieši valsts pārvaldes iestāde izdevusi kādu tiesību aktu, neļauj secināt, ka tas ir administratīvais akts, kas pārsūdzams administratīvajā tiesā. Ministru kabineta noteikumi ir ārējs normatīvs akts, kura pieņemšana, grozīšana un atcelšana ietilpst Ministru kabineta, nevis administratīvās tiesas kompetencē. (*Lieta Nr. SKA-117*) 689

Fakts, ka persona atrodas kādās tiesiskajās attiecībās ar iestādi, vēl nenodibina šai personai tiesības vērsties administratīvajā tiesā. Starp pieteicēju un namu pārvaldi, kura izraksta dzīvokļa apsaimniekošanas un komunālo maksājumu rēķinu, nepastāv publiski tiesiskas attiecības. Namu pārvalde šādā gadījumā izpilda pašvaldības privāttiesiska rakstura funkciju. (*Lieta Nr. SKA-150*) 702

Ja tiesa, pārbaudot administratīvā akta tiesiskumu, nonāk pie secinājuma, ka administratīvais akts kāda iemesla dēļ ir atceļams, tai nav pienākums izlemt jautājumus, kas, izskatot lietu no jauna, ir jālemj pašai iestādei.

Salīdzinošās reklāmas gadījumā, vērtējot jautājumu par norādi uz konkurentu vai tā ražotajām precēm, Konkurences padomei jāpārbauda un jāvērtē ne tikai tādi apstākļi, kas liecina par tiešu norādi, bet arī tādi, kas var liecināt par netiešu norādi uz konkurentu vai tā ražotajām precēm. (*Lieta Nr. SKA-155*) 539

Pašvaldības darbības, lemjot par pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz tās administratīvajā teritorijā esošo pārdodamo nekustamo īpašumu, ir pieskaitāmas publisko tiesību jomai, taču šāds lēmums attiecas tikai uz nekustamā īpašuma pārdevēju un tā izvēlēto pircēju. Citu privātpersonu, kuras vēlas iegūt pārdodamo īpašumu, intereses un tiesības minētais pašvaldības lēmums neaizskar. (*Lieta Nr. SKA-146*) 698

146.pants

Ja administratīvais akts skar kādas personas intereses, tad šī persona atzīstama par trešo personu administratīvajā procesā. (*Lieta Nr. SKA-260*) 879

Jautājums par trešās personas piedalīšanos administratīvajā procesā tiesā izlemjams tikai tad, kad tiesā ir ierosināta administratīvā lieta. (*Lieta Nr. SKA-139*) 818

148.pants

Tā kā pieteicējs ir juridiska persona, pieteicējam, ievērojot Administratīvā procesa likuma 148.pantā noteikto pienākumu pēc aicinājuma ierasties tiesā, bija jāpilnvaro cits pārstāvis, ja esošais pārstāvis nevarēja ierasties uz tiesas sēdi. Tā kā cits pārstāvis netika pilnvarots, tiesa bija tiesīga lietu izskatīt bez pieteicēja pārstāvja klātbūtnes. (*Lieta Nr. SKA-242*) 596

150.pants

Apstākļi, ko iestāde ir konstatējusi disciplinārlietas izmeklēšanas stadijā un ko pieteicējs nav apstrīdējis, uzskatāmi par patiesiem un tiesai tos papildus nav jāpārbauda. Objektīvās izmeklēšanas princips noteiktos gadījumos neuzliek par pienākumu tiesai pēc savas iniciatīvās pārbaudīt katra disciplinārlietas atzinumā minētā fakta atbilstību objektīvajai patiesībai.

Tiesai valsts pārvaldes vietā nav jāpieņem lēmums par administratīvā akta lietderību. Tiesai ir tikai jāvērtē, vai lietderības apsvērumus ir izdarījusi iestāde un vai, darot to, tā nav pārkāpusi lietderības apsvērumu robežas. (*Lieta Nr. SKA-179*) 187

Ja administratīvā procesa dalībnieka iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas. (*Lieta Nr. SKA-205*) 235

152.pants

Gadījumos, kad pieteicējs nepamatoti palielinājis pievienotās vērtības priekšnodokļa atskaitījumus savā nodokļu deklarācijā, kas ir bijis par pamatu uzrēķina un soda naudas aprēķināšanai privātpersonai, tiesai būtiski ir vērtēt, pirmkārt, tiesību normas, kas nosaka pieteicēja tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus, otrkārt, tiesību normas, kas nosaka nepareizi veiktu priekšnodokļa atskaitījumu tiesiskās sekas.

Valsts ieņēmumu dienesta veiktā audita slēdziens nav atzīstams par puses paskaidrojumu, kuru ir nepieciešams apstiprināt ar citiem pierādījumiem. Audita slēdziens var pierādīt faktu, ka tā

sastādīšanas laikā privātpersona nevarēja uzrādīt nodokļu rēķinus par konkrētiem darījumiem. Taču šādos gadījumos privātpersona var iebilst pret lēmumu, kas ir pieņemts uz audita slēdzienā konstatēto faktu pamata, pierādot savus iebildumus. (*Lieta Nr. SKA-29*) 46

154.pants

Konstatējot un vācot faktus administratīvajā lietā, iestādei ir tiesības izmantot visas tiesiskās metodes, tostarp iegūt tos no procesa dalībniekiem, lieciniekiem, ekspertiem, kā arī ar dokumentu, aktu, apskatu u.c. veida pierādījumiem, atbilstīgi likumiem.

Tiesai secinājumi jāpamato ar faktiem un tiesību normām. Tiesai, skatot administratīvo lietu, jāievēro objektīvās izmeklēšanas princips un jāvadās no loģikas. (*Lieta Nr. SKA-252*) 862

184.pants

Apstākļi, ka tieši valsts pārvaldes iestāde izdevusi kādu tiesību aktu, neļauj secināt, ka tas ir administratīvais akts, kas pārsūdzams administratīvajā tiesā. Ministru kabineta noteikumi ir ārējs normatīvs akts, kura pieņemšana, grozīšana un atcelšana ietilpst Ministru kabineta, nevis administratīvās tiesas kompetencē. (*Lieta Nr. SKA-117*) 689

Pašvaldības struktūrvienību darbības, kas saistītas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu, arī jautājuma par attiecīgu līgumu noslēgšanu ar privātpersonām izlemšana, ir pašvaldības rīcība publisko tiesību jomā.

Neskatoties uz to, ka Administratīvā procesa likuma 184.pantā nav tieši norādīts, ka tiesā iesniedzamā pieteikuma priekšmets ir arī publiskā līguma noslēgšana, šāda prasījuma pakļautība administratīvajai tiesai izriet no minētā likuma 256.¹panta otrās daļas. (*Lieta Nr. SKA-256*) 734

185.pants

Izskatot jautājumu par nodokļu maksājuma piedziņu, atsevišķi vērtējams lūgums par tiešā nodokļu maksājuma apturēšanu un lūgums par soda naudas samaksas apturēšanu. (*Lieta Nr. SKA-105*) 805

Ja pārsūdzētais administratīvais akts uzliek pienākumu samaksāt nodokli, nodevu vai citu maksājumu valsts vai pašvaldības budžetā, tad pieteicējs var lūgt tiesu, motivējot savu lūgumu, apturēt administratīvā akta darbību. (*Lieta Nr. SKA-153*) 822

Nodokļa maksātāja likviditātes vērtēšana gadījumos, kad tiek lūgts apturēt lēmuma par soda naudu izpildi, nav nepieciešama. (*Lieta Nr. SKA-172*) 831

188.pants

Administratīvā procesa likuma 191.pantā ietverta pieteikuma nepieņemšanas pamatu uzskaitījums ir izsmeļošs un nav paplašināti tulkojams. (*Lieta Nr. SKA-95*) 683

191.pants

Administratīvā procesa likuma 191.pantā ietverta pieteikuma nepieņemšanas pamatu uzskaitījums ir izsmeļošs un nav paplašināti tulkojams. (*Lieta Nr. SKA-95*) 683

Apstāklis, ka tieši valsts pārvaldes iestāde izdevusi kādu tiesību aktu, neļauj secināt, ka tas ir administratīvais akts, kas pārsūdzams administratīvajā tiesā. Ministru kabineta noteikumi ir ārējs normatīvs akts, kura pieņemšana, grozīšana un atcelšana ietilpst Ministru kabineta, nevis administratīvās tiesas kompetencē. (*Lieta Nr. SKA-117*) 689

Fakts, ka persona atrodas kādās tiesiskajās attiecībās ar iestādi, vēl nenodibina šai personai tiesības vērsties administratīvajā tiesā. Starp pieteicēju un namu pārvaldi, kura izraksta dzīvokļa apsaimniekošanas un komunālo maksājumu rēķinu, nepastāv publiski tiesiskas attiecības. Namu pārvalde šādā gadījumā izpilda pašvaldības privāttiesiska rakstura funkciju. (*Lieta Nr. SKA-150*) 702

Pašvaldības darbības, lemjot par pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz tās administratīvajā teritorijā esošo pārdodamo nekustamo īpašumu, ir pieskaitāmas publisko tiesību jomai, taču šāds lēmums attiecas tikai uz nekustamā īpašuma pārdevēju un tā izvēlēto pircēju. Citu privātpersonu, kuras vēlas iegūt pārdodamo īpašumu, intereses un tiesības minētais pašvaldības lēmums neaizskar. (*Lieta Nr. SKA-146*) 698

Pašvaldības struktūrvienību darbības, kas saistītas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu, arī jautājuma par attiecīgu līgumu noslēgšanu ar privātpersonām izlemšana, ir pašvaldības rīcība publisko tiesību jomā.

Neskatoties uz to, ka Administratīvā procesa likuma 184.pantā nav tieši norādīts, ka tiesā iesniedzamā pieteikuma priekšmets ir arī publiskā līguma noslēgšana, šāda prasījuma pakļautība administratīvajai tiesai izriet no minētā likuma 256.¹panta otrās daļas. (*Lieta Nr. SKA-256*) 734

Pieteikums par pašvaldības saistošo noteikumu atcelšanu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. (*Lieta Nr. SKA-272*) 668

Prasījums sodīt pašvaldības domes deputātu nav uzskatāms ne par lūgumu pārbaudīt administratīva akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu un lietderību, ne par lūgumu izvērtēt publisko tiesību līgumu vai noskaidrot privātpersonas publiski tiesiskos pienākumus vai tiesības. Jautājums par amatpersonu patvaļu un viņu atbildību par patvaļas rezultātā radītajiem mantiskajiem zaudējumiem ir risināms citādā kārtībā, kas noteikts citos normatīvajos aktos, piemēram, Valsts pārvaldes iekārtas likumā.

Privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā. Attiecīgo amatpersonu sodīšana ir attiecīgās iestādes interese, ko iestāde īsteno, ceļot regresa prasību pret amatpersonu, līdz ar to prasību pret amatpersonu par tās nodarītajiem zaudējumiem publiskajai personai var vērst tikai un vienīgi pati publiskā persona. (*Lieta Nr. SKA-310*) 671

Tiesa nav izpildvaras, bet gan ir tiesu varas sastāvdaļa. Tādējādi tiesa nav uzskatāma par iestādi Administratīvā procesa likuma izpratnē un tiesneša lēmums par lietas nozīmēšanu izskatīšanai uz noteiktu datumu nav pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā. (*Lieta Nr. SKA-135*) 625

Tiesu sistēmai piederīgo amatpersonu lēmumus valsts pārvaldes jomā var pārsūdzēt tiesā. (*Lieta Nr. SKA-39*) 678

Valsts zemes dienesta lēmums par ceļa servitūta noteikšanu ir administratīvas iestādes akts, uz kura pamata zemesgrāmatā ierakstīts nekustamā īpašuma apgrūtinājums – ceļa servitūts. Izdarot šādu ierakstu, administratīvais akts ir ticis izpildīts un tas vairs nav spēkā. Tādējādi šādam administratīvajam aktam bijusi privāttiesiska iedarbība, un ar to saistītie jautājumi nav izskatāmi administratīvajā tiesā. (*Lieta Nr. SKA-228*) 716

192.pants

Pieteikumu nevar atteikties pieņemt, ja, norādot uz konkrēta pārsūdzētā administratīvā akta nepamatotību, pieteicējs nav izteicis savu prasījumu vai pieteikumam nav pievienojis pārsūdzētā administratīvā akta norakstu. (*Lieta Nr. SKA-212*) 643

195.pants

Ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa pēc pieteicēja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par pagaidu noregulējumu. (*Lieta Nr. SKA-227*) 850

196.pants

Tiesa pagaidu noregulējuma kārtībā nevar pieņemt lēmumu, kas aizskar tādu trešo personu tiesības, kuras nav administratīvā procesa dalībnieks. (*Lieta Nr. SKA-235*) 854

214.pants

Tā kā pieteicējs ir juridiska persona, pieteicējam, ievērojot Administratīvā procesa likuma 148.pantā noteikto pienākumu pēc aicinājuma ierasties tiesā, bija jāpilnvaro cits pārstāvis, ja esošais pārstāvis nevarēja ierasties uz tiesas sēdi. Tā kā cits pārstāvis netika pilnvarots, tiesa bija tiesīga lietu izskatīt bez pieteicēja pārstāvja klātbūtnes. (*Lieta Nr. SKA-242*) 596

247.pants

Tiesas spriedums ir jāpamato ar apstākļiem, kuri nodibināti ar vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem. (*Lieta Nr. SKA-121*) 143

250.pants

Tiesiskās palīdzības princips nav absolūts un nav prioritārs pār proporcionalitātes principu. Ja likuma grozījuma mērķis ir nozīmīgu sabiedrības interešu aizstāvība, tad tas ir proporcionāls ar pieteicēja interešu aizskārumu.

Par jaunu motīvu izmantošanu, kas saistīti ar jaunu faktu, nav uzskatāma tāda tiesas rīcība, kad tā pēc savas iniciatīvas interpretē attiecīgās tiesību normas.

Apstākļi, ka tiesa ir atzinusi administratīvo aktu par prettiesisku un nevērtē citus procesa dalībnieka argumentus, nenozīmē, ka tiesa ir atzinusi tā argumentus par pareiziem. Ja citu apsvērumu vērtēšana nevar izmainīt tiesas vērtējuma rezultātu, tad procesa ekonomijas dēļ tiesai nav nepieciešams vērtēt citus apsvērumus. (*Lieta Nr. SKA-213*) 562

251.pants

Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei no Eiropas Cilvēktiesību un pamattiesību konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausā argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu, turklāt tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams minētā panta pārkāpums.

Ja iestāde pēc objektīvas lietas izskatīšanas un pareizu apsvērumu izdarīšanas nonāk pie secinājuma, ka izdodams noteikta satura administratīvais akts, tas iestādei ir jāizdod pat tad, ja izrādās, ka iesniedzēja motīvs ir kaitēt kādai personai. (*Lieta Nr. SKA-216*) 571

256.¹ pants

Pašvaldības struktūrvienību darbības, kas saistītas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu, arī jautājuma par attiecīgu līgumu noslēgšanu ar privātpersonām izlemšana, ir pašvaldības rīcība publisko tiesību jomā.

Neskatoties uz to, ka Administratīvā procesa likuma 184.pantā nav tieši norādīts, ka tiesā iesniedzamā pieteikuma priekšmets ir arī publiskā līguma noslēgšana, šāda prasījuma pakļautība administratīvajai tiesai izriet no minētā likuma 256.¹panta otrās daļas. (*Lieta Nr. SKA-256*) 734

278.pants

Pašvaldība ir atvasināta publiska persona, kuras vārdā rīkojas tās iestādes, kas nodrošina likumos noteikto funkciju, uzdevumu, kā arī pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, turklāt tās rīkojas attiecīgās pašvaldības vārdā, līdz ar to nav būtiski, vai iesniegums tiek adresēts konkrētam pašvaldības institūcijas departamentam, tā amatpersonai vai pašvaldībai kopumā. (*Lieta Nr. SKA-265*) 885

305.pants

Ja tiesa, pārbaudot administratīvā akta tiesiskumu, nonāk pie secinājuma, ka administratīvais akts kāda iemesla dēļ ir atceļams, tai nav pienākums izlemt jautājumus, kas, izskatot lietu no jauna, ir jālemj pašai iestādei.

Salīdzinot reklāmas gadījumā, vērtējot jautājumu par norādi uz konkurentu vai tā ražotajām precēm, Konkurences padomei jāpārbauda un jāvērtē ne tikai tādi apstākļi, kas liecina par tiešu norādi, bet arī tādi, kas var liecināt par netiešu norādi uz konkurentu vai tā ražotajām precēm. (*Lieta Nr. SKA-155*) 539

309.pants

Ja rīcības sēdē senatoru kolēģija ir atteikusies ierosināt kasācijas tiesvedību, apelācijas instances tiesas spriedums stājas spēkā vienlaikus ar Senāta rīcības sēdes lēmumu. (*Lieta Nr. SKA-302*) 891

314.pants

Tiesai ir tiesības atstāt pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs bez attaisnojoša iemesla atkārtoti neierodas uz tiesas sēdi. (*Lieta Nr. SKA-87*) 798

315.pants

Iesniedzot blakus sūdzību, pirmās instances un apelācijas instances tiesas lēmumu var pārsūdzēt Administratīvā procesa likuma noteiktajos gadījumos, kā arī tad, ja tiesas lēmums kavē lietas virzību. (*Lieta Nr. SKA-204*) 841

323.pants

Ja apelācijas instances tiesā tiek konstatēts, ka pārkāptas normas, kas nosaka pienākumu paziņot lietas dalībniekiem par tiesas sēdes vietu un laiku, tiesas pienākums ir atcelt spriedumu un nosūtīt to jaunai izskatīšanai. Šādā gadījumā apelācijas instances tiesai nav jāskata lieta pēc būtības.

Izskatot blakus sūdzību, Augstākās tiesas Senāta kompetencē pēc būtības ir izlemt jautājumu par pārsūdzēto apelācijas instances tiesas lēmumu. Tā kompetencē nav izlemt pašu lietu, ar kuru saistīta blakus sūdzība. (*Lieta Nr. SKA-37*) 786

325.pants

Pierādījumu pārbaude pēc būtības neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē, kuras robežas nosaka Administratīvā procesa likuma 325.pants.

Ja tiesa pieteikumu noraidījusi, balstoties uz pierādījumu novērtējumu, kas atspoguļots spriedumā, un ja no kasācijas sūdzības iesniedzēja skaidrojuma kasācijas sūdzībā izriet, ka viņš nepiekrīt secinājumiem, kurus attiecībā uz lietas faktiskajiem apstākļiem izdarījusi apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz lietā esošajiem pierādījumiem, tad senatoru kolēģija atsakās ierosināt kasācijas tiesvedību. (*Lieta Nr. SKA-45*) 789

327.pants

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai tiesai jālemj par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu kā galīgo administratīvo aktu, kas noteic personas publiski tiesiskos pienākumus.

Valsts ieņēmumu dienesta reģionālās iestādes kā zemākas iestādes pārstāvim bez īpaša pilnvarojuma nav tiesības pārstāvēt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoru kā galīgā lēmuma pieņēmēju. Ja Valsts ieņēmumu dienestu lietā pārstāvējis reģionālās iestādes pārstāvis bez īpaša ģenerāldirektora pilnvarojuma, tas uzskatāms par pārkāpumu, kas var novest pie lietas nepareizas izspriešanas. (*Lieta Nr. SKA-195*) 215

328.pants

Kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst jautājums par apelācijas tiesas konstatēto faktisko apstākļu pamatotību, ja vien kasācijas sūdzībā netiek norādīts uz pieļautajiem procesuālo tiesību normu pārkāpumiem pierādījumu iegūšanā un novērtēšanā. (*Lieta Nr. SKA-130*) 413

Tikai likumā noteiktajā termiņā iesniegtā kasācijas sūdzība ir tas dokuments, kas izvērtējams Senāta rīcības sēdē, lemjot par kasācijas tiesvedības ierosināšanu. Kasācijas sūdzības papildinājumi, kas iesniegti pēc šī termiņa, rīcības sēdē nav ņemami vērā.

Tiesību normas paredz iespēju katram lietas dalībniekam vienu reizi izteikties par apelācijas instances tiesas spriedumu. Tādēļ tiesības iesniegt paskaidrojumus par kasācijas sūdzību ir pārējiem lietas dalībniekiem, nevis kasācijas sūdzības iesniedzējam. Tādējādi tiek nodrošināts procesuālās vienlīdzības princips. (*Lieta Nr. SKA-307*) 894

329.pants

Ja tiesa nokavējusi pašas noteikto termiņu pilna sprieduma sastādīšanai un spriedumā nav norādīts tā sastādīšanas datums, tad par pilna sprieduma sastādīšanas dienu, no kura skaitāms pārsūdzēšanas termiņš, uzskatāma sprieduma noraksta apliecināšanas (caurauklošanas) diena. (*Lieta Nr. SKA-98*) 801

Ja lietas dalībnieks, kurš piedalās tiesas sēdē, rakstveidā lūdzis nosūtīt pilna sprieduma norakstu, tas izdarāms triju dienu laikā pēc pilna sprieduma sastādīšanas. Tomēr arī šādā gadījumā kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņš netiek skaitīts no pilna sprieduma saņemšanas vai pieejamības dienas. (*Lieta Nr. SKA-132*) 814

Tikai likumā noteiktajā termiņā iesniegtā kasācijas sūdzība ir tas dokuments, kas izvērtējams Senāta rīcības sēdē, lemjot par kasācijas tiesvedības ierosināšanu. Kasācijas sūdzības papildinājumi, kas iesniegti pēc šī termiņa, rīcības sēdē nav ņemami vērā.

Tiesību normas paredz iespēju katram lietas dalībniekam vienu reizi izteikties par apelācijas instances tiesas spriedumu. Tādēļ tiesības iesniegt paskaidrojumus par kasācijas sūdzību ir pārējiem lietas dalībniekiem, nevis kasācijas sūdzības iesniedzējam. Tādējādi tiek nodrošināts procesuālās vienlīdzības princips. (*Lieta Nr. SKA-307*) 894

334.pants

Tikai likumā noteiktajā termiņā iesniegtā kasācijas sūdzība ir tas dokuments, kas izvērtējams Senāta rīcības sēdē, lemjot par kasācijas tiesvedības ierosināšanu. Kasācijas sūdzības papildinājumi, kas iesniegti pēc šī termiņa, rīcības sēdē nav ņemami vērā.

Tiesību normas paredz iespēju katram lietas dalībniekam vienu reizi izteikties par apelācijas instances tiesas spriedumu. Tādēļ tiesības iesniegt paskaidrojumus par kasācijas sūdzību ir pārējiem lietas dalībniekiem, nevis kasācijas sūdzības iesniedzējam. Tādējādi tiek nodrošināts procesuālās vienlīdzības princips. (*Lieta Nr. SKA-307*) 894

347.pants

Iestāde var mainīt savu praksi, tomēr tas neatbrīvo iestādi no pienākuma paziņot par šo prakses maiņu personām, kurām pirms tam tika izskaidrota citāda prakse.

Skaidrojums, kas publicēts "Latvijas Vēstnesī", nav uzskatāms par tādu, kas ir oficiāls un saistošs visiem; pretējs secinājums pārkāptu likuma atrunas principu.

Arguments, kas nav izvirzīts un apspriests pirmās un apelācijas instances tiesas sēdē, kasācijas instancē nav izmantojams. (*Lieta Nr. SKA-167*) 458

353.pants

Apstākļi saistībā ar tiesas procesa norisi nav būtiski lietas apstākļi, tādēļ tos nevar uzskatīt par jaunatklātiem apstākļiem Administratīvā procesa likuma izpratnē. (*Lieta Nr. SJA-2*) 754

Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums ir uzskatāms par apstākli, no kura izriet, ka administratīvais process lietā uzsākams no jauna, ja tajā konstatēts, ka nacionālā tiesa nepareizi interpretējusi valsts noslēgtā starptautiskā divpusējā līguma nosacījumus saistībā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantu.

Tiesas process ir uzsākams no jauna tikai tad, ja no lietas būtības izriet, ka iepriekš pieņemtais nacionālās tiesas spriedums ietver kādu norādījumu (res judicate), kas neļauj iestādei pašai izlemt jautājumu. (*Lieta Nr. SJA-6*) 764

Izskatot pieteikumu par sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, Administratīvā procesa likuma 353.panta 6.punkts piemērojams gadījumā, ja tieši konkrētajā lietā ir pieņemts Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmums, bet ne citā lietā attiecībā uz citu personu. (*Lieta Nr. SJA-5*) 774

Lietas apstākļiem, lai tos atzītu par būtiskiem (jaunatklātiem) apstākļiem, jāattiecas uz pieteikuma pamatu un prasījumu, kā arī tiem jābūt tādiem, kuriem, iztiesājot lietu no jauna, var būt būtiska nozīme lietas izspriešanā. (*Lieta Nr. SJA-10*) 779

Par būtiskiem apstākļiem Administratīvā procesa likuma 353.panta izpratnē nevar kalpot Zemes dienesta iekšējie dokumenti, jo tie nerada tiesiskās sekas attiecībā uz privātpersonu un šī iemesla dēļ uz minēto dokumentu pamata privātpersonai nerodas subjektīvās tiesības, kuras viņa varētu aizstāvēt tiesā. (*Lieta Nr. SJA-9*) 769

Par jaunatklātu apstākli nevar atzīt privātpersonas pašas darbības, lai kādā laika periodā tās būtu notikušas. (*Lieta Nr. SJA-4*) 758

Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums

Bezdarbnieka pārejošu darbnespēju var pierādīt ar visiem normatīvajos aktos noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, nevis tikai ar darbnespējas lapu. Nodarbinātības valsts dienests, lemjot par bezdarbnieka statusa zaudēšanu, nepamatoti atsaucies uz Ministru kabineta noteikumiem "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība". (*Lieta Nr. SKA-25*) 486

Būvniecības likums

Ja valsts pārvaldes iestāde, pieņemot lēmumu, nav ievērojusi procesuālā taisnīguma principu, tad uzskatāms, ka tā savu rīcības brīvību ir izmantojusi kļūdaini un tādējādi lēmums ir pretprettiesisks. (*Lieta Nr. SKA-120*) 304

Civillikums**1068.pants**

Izdodot administratīvo aktu, iestādei jāievēro tiesiskai valstij atbilstoša administratīvā procesa pamatprincipi, tostarp procesa dalībnieku uzklaušanās princips. Tiesības būt uzklauštam attiecas ne tikai uz administratīvā akta adresātu, bet arī uz trešajām personām, t.i., arī kopīpašniekiem.

Iestādei ir jāievēro sava prakse, un privātpersonai ir tiesības prasīt tās iekšējo normatīvo aktu vienveidīgu piemērošanu, savukārt, ja valsts pārvalde, izmantojot rīcības brīvību, atkāpjas no iekšējiem normatīvajiem aktiem un tādējādi nelabvēlīgi ietekmē attiecīgo personu tiesības, brīvības vai intereses, šī persona jāinformē par attiecīgā lēmuma iemesliem. (*Lieta Nr. SKA-110*) 297

1072.pants

Izdodot administratīvo aktu, iestādei jāievēro tiesiskai valstij atbilstoša administratīvā procesa pamatprincipi, tostarp procesa dalībnieku uzklaušanās princips. Tiesības būt uzklauštam attiecas ne tikai uz administratīvā akta adresātu, bet arī uz trešajām personām, t.i., arī kopīpašniekiem.

Iestādei ir jāievēro sava prakse, un privātpersonai ir tiesības prasīt tās iekšējo normatīvo aktu vienveidīgu piemērošanu, savukārt, ja valsts pārvalde, izmantojot rīcības brīvību, atkāpjas no iekšējiem normatīvajiem aktiem un tādējādi nelabvēlīgi ietekmē attiecīgo personu tiesības, brīvības vai intereses, šī persona jāinformē par attiecīgā lēmuma iemesliem. (*Lieta Nr. SKA-110*) 297

Civilprocesa likums**92.pants**

Ja, izskatot lietu, tiesa secina, ka iestādes noteiktie budžetā iemaksātie maksājumi nav pamatoti, pēc tam, kad tā ir pārbaudījusi, vai lietā esošie pierādījumi apliecina, ka privātpersona attiecīgos maksājumus ir izdarījusi, tā pieņem lēmumu par šādu maksājumu atmaksāšanu. (*Lieta Nr. SPA-3*) 744

93.pants

Ja, izskatot lietu, tiesa secina, ka iestādes noteiktie budžetā iemaksātie maksājumi nav pamatoti, pēc tam, kad tā ir pārbaudījusi, vai lietā esošie pierādījumi apliecina, ka privātpersona attiecīgos maksājumus ir izdarījusi, tā pieņem lēmumu par šādu maksājumu atmaksāšanu. (*Lieta Nr. SPA-3*) 744

425.pants

Lemjot, vai persona ir pilnvarota juridiskas personas vārdā pārsūdzēt tiesas spriedumu, tiesnesis nedrīkst vadīties vienīgi no Uzņēmumu reģistra informatīvās datu bāzes izdrukās. (*Lieta Nr. SKA-34*) 783

427.pants

Ja apelācijas instances tiesā tiek konstatēts, ka pārkāptas normas, kas nosaka pienākumu paziņot lietas dalībniekiem par tiesas sēdes vietu un laiku, tiesas pienākums ir atcelt spriedumu un nosūtīt to jaunai izskatīšanai. Šādā gadījumā apelācijas instances tiesai nav jāskata lieta pēc būtības.

Izskatot blakus sūdzību, Augstākās tiesas Senāta kompetencē pēc būtības ir izlemt jautājumu par pārsūdzēto apelācijas instances tiesas lēmumu. Tā kompetencē nav izlemt pašu lietu, ar kuru saistīta blakus sūdzība. (*Lieta Nr. SKA-37*) 786

452.pants

Ja, izskatot lietu, tiesa secina, ka iestādes noteiktie budžetā iemaksātie maksājumi nav pamatoti, pēc tam, kad tā ir pārbaudījusi, vai lietā esošie pierādījumi apliecina, ka privātpersona attiecīgos maksājumus ir izdarījusi, tā pieņem lēmumu par šādu maksājumu atmaksāšanu. (*Lieta Nr. SPA-3*) 744

479.pants

Apstākļi saistībā ar tiesas procesa norisi nav būtiski lietas apstākļi, tādēļ tos nevar uzskatīt par jaunatklātiem apstākļiem Administratīvā procesa likuma izpratnē. (*Lieta Nr. SJA-2*) 754

Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās

Likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 8.panta otrās daļa regulē institūciju savstarpējās attiecības un nerada privātpersonai subjektīvās tiesības prasīt šo tiesību īstenošanu.

Tiesai savā spriedumā nav pilnībā jāpārraksta visa apelācijas sūdzība, bet gan jānodod apelācijas sūdzībā ietverta iebildumu atstāstījums. (*Lieta Nr. SKA-31*) 492

Valsts un pašvaldību institūcijām jāizskata iesniegumi, sūdzības un priekšlikumi un jānodod atbildes savas kompetences ietvaros (tās kompetencē esošajos jautājumos). (*Lieta Nr. SKA-170*) 558

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss

11.pants

Administratīvais pārkāpums atzīstams par izdarītu aiz neuzmanības, ja persona, kura to izdarījusi, nav paredzējusi savas rīcības kaitīgo seku iestāšanās iespēju, kaut arī viņai vajadzēja un viņa varēja tās paredzēt. (*Lieta Nr. SKA-175*) 350

28.pants

Konfiscēt var tikai pārkāpēja personiskajā īpašumā esošus priekšmetus, bet lietās par pārkāpumiem tirdzniecībā, uzņēmējdarbībā, muitas jomā vai pārkāpumiem saistībā ar precēm, kuras apliekamas ar akcīzes nodokli, – arī citu personu īpašumā esošus priekšmetus. (*Lieta Nr. SKA-201*) 357

29.pants

Ja privātpersona gada laikā ir divas reizes sodīta par līdzīgu pārkāpumu, var apgalvot, ka viņa ir izdarījusi sistemātisku pārkāpumu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 29.panta izpratnē.

Fakts, ka administratīvo pārkāpumu izdarītājam ir apgādājami ģimenes locekļi un tam nepieciešamas transportlīdzekļu vadīšanas tiesības, nevar kalpot par iemeslu atbilstoša soda nepiemērošanai. Likumdevējs, nosakot sankcijas, ir rēķinājies, ka transportlīdzekļu vadīšanas tiesības ir nepieciešamas personām, kuras tās izmanto. (*Lieta Nr. SKA-251*) 362

108.pants

Ministru kabineta 1998.gada 25.augusta noteikumos Nr.323 "Dzīvnieku lipīgo slimību saraksts" lipīgo slimību iedalījums trīs sarakstos veikts, ņemot vērā slimību iespējamās sekas. Tā kā tās visas ir valsts uzraudzībā esošas dzīvnieku lipīgās slimības, to apkarošanai personai ir pienākums ievērot Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punktā noteiktās prasības. (*Lieta Nr. SKA-58*) 496

122.pants

Ja privātpersona gada laikā ir divas reizes sodīta par līdzīgu pārkāpumu, var apgalvot, ka viņa ir izdarījusi sistemātisku pārkāpumu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 29.panta izpratnē.

Fakts, ka administratīvo pārkāpumu izdarītājam ir apgādājami ģimenes locekļi un tam nepieciešamas transportlīdzekļu vadīšanas tiesības, nevar kalpot par iemeslu atbilstoša soda nepiemērošanai. Likumdevējs, nosakot sankcijas, ir rēķinājies, ka transportlīdzekļu vadīšanas tiesības ir nepieciešamas personām, kuras tās izmanto. (*Lieta Nr. SKA-251*) 362

169.³ pants

1. Administratīvā atbildība pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 169.³panta iestājas arī par tādu alkoholisko dzērienu uzglabāšanu, kuri to nelikumīgas izgatavošanas dēļ nevar kļūt par preci, kuras fasējumam varētu tikt piestiprināta akcīzes nodokļa marka.

2. Tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Tiesa savu spriedumu nevar balstīt uz pieņēmumiem. (*Lieta Nr. SKA-211*) 245

201.¹³ pants

Juridiska persona, veicot brokera funkcijas un deklarējot preces, ir atbildīga par deklarācijā norādīto ziņu precizitāti. (*Lieta Nr. SKA-75*) 109

267.pants

Paziņošanas princips ir viens no būtiskākajiem administratīvā procesa principiem, jo paziņošana tiek saistīta gan ar administratīvā akta spēkā esamību, gan ar tā pārsūdzēšanu. (*Lieta Nr. SKA-41*) 41

274.¹ pants

Lai atklātu tiesību normas patieso saturu un mērķi, nepieciešams pielietot ne vien tās interpretācijas gramatisko, bet arī teleoloģisko, sistēmisko un vēsturisko interpretācijas metodes.

Nekonstatējot izdarītā administratīvā pārkāpuma tiesisko sastāvu un nenosakot šāda pārkāpuma kvalifikāciju pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa, nav tiesiska pamata izlemt jautājumu par administratīvā pārkāpuma rīka konfiskāciju atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 274.¹pantam. (*Lieta Nr. SKA-15*) 35

Tiesa administratīvajā procesā objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu. (*Lieta Nr. SKA-142*)..... 156

281.pants

Administratīvajai tiesai tiesas procesā jāvadās tikai no Administratīvā procesa likuma, neņemot vērā speciālajos likumos noteiktās atšķirīgās normas, tas nozīmē, ka Administratīvā procesa likums dod izsmeltošu administratīvā tiesas procesa regulējumu, pilnībā aizstājot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa regulējumu.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pants nav piemērojams, ja lēmums administratīvā pārkāpuma lietā nav paziņots tūlīt pēc lietas izskatīšanas. Šādos gadījumos jāpiemēro Administratīvā procesa likums un pārsūdzēšanas termiņš skaitāms no dienas, kad lēmums paziņots adresātam. (*Lieta Nr. SKA-100*) 609

Latvijas civilprocesa kodekss

228.pants

Lēmums, ar kuru Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisija atlikusi lietas izskatīšanu, nav vērsts uz tiesisko attiecību nodibināšanu, grozīšanu, konstatēšanu vai izbeigšanu individuāli noteiktai personai. Šāds lēmums atzīstams par citu iestādes (amatpersonas) darbību publisko tiesību jomā. (*Lieta Nr. SKA-103*) 132

239.¹ pants

Lēmums, ar kuru Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisija atlikusi lietas izskatīšanu, nav vērsts uz tiesisko attiecību nodibināšanu, grozīšanu, konstatēšanu vai izbeigšanu individuāli noteiktai personai. Šāds lēmums atzīstams par citu iestādes (amatpersonas) darbību publisko tiesību jomā. (*Lieta Nr. SKA-103*) 132

Par valsts pārvaldes un pašvaldības institūciju un amatpersonu rīcību, ko var pārsūdzēt tiesā, uzskatāma koleģiāla vai vienpersoniska rīcība (lēmums), kuras rezultātā personai nelikumīgi liegtas iespējas pilnīgi vai daļēji realizēt tiesības, ko tai piešķir tiesību normas. Dienesta attiecību ietvaros veikta iestādes (amatpersonas) iekšējā darbība, lai īstenotu iestādes funkcijas, bet kas neietver pabeigtu regulējumu attiecībā uz individu, nav pārsūdzama tiesā. (*Lieta Nr. SKA-133*) 525

239.³ pants

Normatīvie akti, paredzot personai tiesības ar sūdzību (pieteikumu) vērsties tiesā, nosaka arī termiņu šādas sūdzības (pieteikuma) iesniegšanai. Tādējādi tie nepieļauj personas vilcināšanos savu tiesību izmantošanā. Taču tiesa var atjaunot nokavēto termiņu, ja tiek konstatēti īpaši attaisnojoši nokavēšanas iemesli. (*Lieta Nr. SKA-81*) 792

Muitas likums

Daudzu publisko pienākumu izpildes nodrošināšana ir privātpersonas pienākums. Valstij atbilstoši labas pārvaldes principam ir pienākums vienkāršot un uzlabot procedūras, kā arī organizēt pārvaldi pēc iespējas efektīvi. Tomēr valsts pārvaldei nav pienākums segt visas izmaksas, kas privātpersonai rodas publisko pienākumu izpildes gaitā.

Apstāklis, ka principālam pārliecināšanās par kravas daudzumu prasītu ilgu laiku, nevar būt par pamatu, lai atbrīvotu principālu no atbildības. Turklāt minētais apstāklis nenozīmē to, ka principālam nav nodrošinātas tehniskas iespējas pārliecināties par kravas daudzumu. (*Lieta Nr. SKA-188*)..... 203

Nosakot jēdziena "ārvalstu prece" patieso apjomu, piemērojama analogija – slēdziens par apjomu, t.i., ja Latvijas preces statusa piešķiršana attiecas uz atkritumiem, kas iegūti ražošanas procesā, tad vēl jo vairāk tas attiecināms uz tiesiskā novērtējuma ziņā nozīmīgāku dzīves gadījumu – atkritumiem, kas iegūti publiskā pienākuma veikšanas rezultātā (*argumentum a minori ad maius*). Tādējādi naftas produkti, kas savākti ostas teritorijā, pildot publiski tiesisku funkciju, nav ārvalstu prece. (*Lieta Nr. SKA-6*)..... 26

Preču muitas vērtībā, no kuras aprēķināmi muitas maksājumi, iekļaujama pārdevēja piešķirtā atlaide, kas paredzēta reklāmas izdevumu segšanai. (*Lieta Nr. SKA-62*)..... 86

Principāls ir atbildīgs par muitas procedūras noteikumu ievērošanu. Pārvadātāja vai saņēmēja atbildība par preču pieņemšanu, zinot, ka tās pakļautas muitas procedūrai, principiāla atbildību neietekmē. (*Lieta Nr. SKA-220*) 258

Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā

Ārvalstnieks savas tiesības uz ģimenes dzīvi Latvijā var īstenot, ievērojot Latvijas likumus par ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā. (*Lieta Nr. SKA-111*) 394

Laulības noslēgšana ar Latvijas Republikas pilsoni kā viens no priekšnoteikumiem uzturēšanās atļaujas saņemšanai nav izprotama kā formāla laulības reģistrācija, bet laulība ar nolūku izveidot ģimeni. (*Lieta Nr. SKA-129*) 407

Persona nezaudē pierakstu savā pastāvīgajā dzīvesvietā, ja tā neizrakstoties tiek pierakstīta citā valstī. (*Lieta Nr. SKA-2*) 367

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes vēstule, ar kuru ārvalstnieks tiek informēts par normatīvajos aktos paredzēto iespēju anulēt uzturēšanās atļauju likumpārkāpuma gadījumā, nav administratīvais akts. (*Lieta Nr. SKA-72*) 385

Tiesības uz privāto dzīvi nav absolūtas, tās var ierobežot, lai aizsargātu valsts ekonomiskās labklājības intereses, sabiedrisko kārtību, drošību un citus mērķus, ja vien ierobežojums ir samērīgs ar sasniedzamo mērķi. Valstij ir tiesības kontrolēt ārvalstnieku un bezvalstnieku iebraukšanu un uzturēšanos tās teritorijā, tādējādi valsts ir tiesīga iegūt informāciju un vērtēt, vai konkrētajā gadījumā ģimene pastāv.

Lai pārbaudītu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmuma, ar kuru personai nolemts neizsniegt uzturēšanās atļauju, tiesiskumu, tiesai nepieciešams konstatēt:

- vai pastāv ģimenes dzīve (nevis tikai laulība formālā nozīmē),
- ja ģimenes dzīve nepastāv, vai pastāv cita veida personiskā, ekonomiskā vai sociālā saite, kuras dēļ atteikums personai izsniegt uzturēšanās atļauju būtu nesamērīgs.

Konstatējot vienu no šiem apstākļiem, pieņemams, ka šāds pārvaldes lēmums varētu aizskart dažus personas tiesības uz privāto dzīvi aspektus, t.i., tiesības uz ģimenes dzīvi. (*Lieta Nr. SKA-177*) 418

Valstij nav obligāts pienākums akceptēt laulātā ārzemnieka apmešanos izvēlētajā valstī. (*Lieta Nr. SKA-28*) 379

Par dabas resursu nodokli

Kompetence dabas resursu nodokļa administrēšanā starp Valsts ieņēmumu dienestu un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju atbilstoši likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.pantam ir sadalīta nevis pēc maksājumu veidiem, bet pēc nodokļu maksāšanas procesa etapiem.

Tā kā Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.punkta teksts nav pietiekoši skaidrs, tas jātulko saistībā ar citām tiesību normām tādā veidā, lai nenonāktu pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām. (*Lieta Nr. SKA-83*) 119

Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru

Ne visām Uzņēmumu reģistrā reģistrējamām ziņām un faktiem ir konstitutīvs raksturs. Ziņas ar konstitutīvu raksturu ir spēkā no to reģistrēšanas brīža Uzņēmumu reģistrā, pārējās – no to pieņemšanas brīža atbildīgajā uzņēmuma institūcijā. (*Lieta Nr. SKA-20*) 481

Par Latvijas Republikas Zemessardzi

Likuma "Par Latvijas Republikas Zemessardzi" 7.pantā lietotais termins "darba attiecības" jātulko plašākā nozīmē, proti, kā nodarbinātības attiecības. Tās var būt gan dienesta attiecības, kad zemessargs tiek uzņemts dienestā zemessardzē, gan darba tiesiskās attiecības, kad ar zemessargu tiek noslēgts darba līgums. (*Lieta Nr. SKA-238*) 591

Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību

Pastāvot kolīzijai starp tiesiskuma principu un likuma varas jeb likuma ievērošanas principu, konkrētajā gadījumā prioritāte piešķirama likuma ievērošanas principam. Apstākļos, kad tiesību normas neatbilstība Satversmei nebija acīmredzama, tiesiskās kārtības vārdā indivīdam bija pienākums šo normu ievērot. (*Lieta Nr. SKA-5*) 425

Par nekustamā īpašuma nodokli

Bijušie īpašnieki vai viņu mantinieki, kas pretendē uz zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, uzskatāmi par faktiskajiem zemes lietotājiem ar brīdi, kad viņiem atdots uz šā zemes gabala esošais namīpašums. Līdz īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā arī uz faktiskajiem zemes lietotājiem attiecas likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" paredzētie nodokļa maksātāja pienākumi. (*Lieta Nr. SKA-156*) 318

Nodokļa maksāšana tiesību normās noteiktajos gadījumos ir personas publiski tiesisks pienākums pret valsti. Šā pienākuma izpildi un valsts tiesības saņemt noteiktos nodokļu maksājumus nevar ietekmēt nodokļa maksātāja privāttiesiska rakstura strīdi ar citiem privāto tiesību subjektiem. (*Lieta Nr. SKA-217*) 327

Par nodokļiem un nodevām

Atbildētāja pārstāvis lietās, kas ierosinātas pēc pieteikumiem par nodokļu un nodevu maksājumiem atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta sestajai daļai, ir Valsts ieņēmumu dienesta augstākā institūcija. (*Lieta Nr. SKA-163*) 825

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantā garantētās īpašuma tiesības neierobežo valstij tiesības izdot likumus, lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu samaksu. Valstij, izdodot šādus likumus, ir plaša rīcības brīvība. Turklāt stingrās grāmatvedības prasības nav atzīstamas par neatbilstošu Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai.

Izvērtējot Valsts ieņēmumu dienesta pārsūdzēto lēmumu atbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantam, svarīgi, lai tā pārsūdzētie lēmumi būtu izdoti uz likuma pamata.

Privātpersonai, pieņemot kokmateriālu piegādi bez likumā noteiktajām pavadzīmēm-rēķiniem, ir attiecīgi jānovērtē pavadzīmju neesamība un tās tiesiskās sekas attiecībā uz priekšnodokļa atskaitījumu veikšanu. (*Lieta Nr. SKA-24*) 17

Izvērtējot Valsts ieņēmumu dienesta tiesības uz aprēķinu pamata noteikt nodokļu maksājumu lielumu nodokļu maksātājiem atbilstoši to īpašumā esošās mantas vai kapitāla vērtības pieaugumam, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa tulkojama kopsakarā ar šā panta pirmo daļu. (*Lieta Nr. SKA-30*) 54

Ja nodokļu maksātājs pilnībā ir izpildījis savus pienākumus un nav zinājis par nodokļu administrācijas rīcības prettiesiskumu/kļūdu, viņš var paļauties, ka nodokļu administrācijas lēmums pieņemts uz pilnībā pārbaudītas informācijas pamata un vēlāk viņam neradīs nelabvēlīgas sekas. (*Lieta Nr. SKA-107*) 291

Kompetence dabas resursu nodokļa administrēšanā starp Valsts ieņēmumu dienestu un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju atbilstoši likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.pantam ir sadalīta nevis pēc maksājumu veidiem, bet pēc nodokļu maksāšanas procesa etapiem.

Tā kā Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.punkta teksts nav pietiekoši skaidrs, tas jātulko saistībā ar citām tiesību normām tādā veidā, lai nenonāktu pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām. (*Lieta Nr. SKA-83*) 119

Lai atmaksātu valsts nodevu, kas nepamatoti iekasēta par nekustamā īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā, Valsts ieņēmumu dienesta iestādei iesniedzams zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmums. Zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis lēmumu par valsts nodevas atmaksu pieņem, pamatojoties uz tiesību analogiju. (*Lieta Nr. SKA-202*) 230

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa tulkojama saistībā ar šā panta pirmo daļu, jo tajā norādīti apstākļi, kuriem pastāvot, Valsts ieņēmumu dienestam rodas tiesības veikt nodokļa lieluma precizēšanu uz aprēķina pamata. (*Lieta Nr. SKA-171*) 172

Ne ikviena objektīvi pastāvoša nepareizība nodokļu tiesiskā regulējuma piemērošanā nozīmē, ka darījums faktiski nav noticis un ka tādēļ nodokļu maksātājam nav tiesību veikt priekšnodokļa atskaitījumus.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants nav tulkojams tādējādi, ka jebkurā gadījumā, kad nodokļu administrācijai rodas šaubas par darījuma norisi, nodokļu maksātājam būtu jānovērš šaubas, iesniedzot likumā neparedzētus pierādījumus. Minētā tiesību norma jāinterpretē kopsakarā ar citām nodokļu tiesību normām, jo īpaši tām, kas nosaka nodokļu maksātāja pienākumus. (*Lieta Nr. SKA-48*) 79

Nodokļu jautājumos tiesā ir pārsūdzami Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumi. (*Lieta Nr. SPA-1*) 740

Parādnieka maksātnespējas pasludināšanas brīdis ir tiesas sprieduma pasludināšanas brīdis. Visu to prasījumu apmierināšana, kuri radušies laikā, kamēr mantu pārvaldījis pats parādnieks, arī nodokļu maksājumi, kuri aprēķināti par laiku līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, veicama kreditoru prasījumu kārtībā. (*Lieta Nr. SKA-198*) 223

Tikai tad, ja nodokļu pārkāpumu izdarījis nodokļa maksātājs, nodokļu administrācijai ir tiesības papildus aprēķināt nodokli saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmo daļu. (*Lieta Nr. SKA-7*)..... 278

Par pašvaldībām

Par pašvaldības lēmuma pienācīgu paziņošanu adresātam nav uzskatāma publikācija vietējā pagasta laikrakstā, it īpaši, ja adresāts nedzīvo šajā pagastā.

Valsts zemes dienesta Centrālā zemes komisija ir apstrīdēšanas institūcija tiem iestāžu lēmumiem, kas saistīti ar zemes lietošanas tiesībām. Taču tā nav tiesīga pārskatīt pašvaldības lēmumus par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu. (*Lieta Nr. SKA-154*) 312

Par pievienotās vērtības nodokli

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantā garantētās īpašuma tiesības neierobežo valstij tiesības izdot likumus, lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu samaksu. Valstij, izdodot šādus likumus, ir plaša rīcības brīvība. Turklāt stingrās grāmatvedības prasības nav atzīstamas par neatbilstošu Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai.

Izvērtējot Valsts ieņēmumu dienesta pārsūdzēto lēmumu atbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pantam, svarīgi, lai tā pārsūdzētie lēmumi būtu izdoti uz likuma pamata.

Privātpersonai, pieņemot kokmateriālu piegādi bez likumā noteiktajām pavadzīmēm-rēķiniem, ir attiecīgi jānovērtē pavadzīmju neesamība un tās tiesiskās sekas attiecībā uz priekšnodokļa atskaitījumu veikšanu. (*Lieta Nr. SKA-24*) 17

Fakts par kokmateriālu nodošanu pārstrādē un izsniegšanu pēc pārstrādes nav uzskatāms par pierādītu, ja to neaplicina kokmateriālu transporta pavadzīme-rēķins. (*Lieta Nr. SKA-194*) 209

Gadījumos, kad pieteicējs nepamatoti palielinājis pievienotās vērtības priekšnodokļa atskaitījumus savā nodokļu deklarācijā, kas ir bijis par pamatu uzrēķina un soda naudas aprēķināšanai privātpersonai, tiesai būtiski ir vērtēt, pirmkārt, tiesību normas, kas nosaka pieteicēja tiesības veikt priekšnodokļa atskaitījumus, otrkārt, tiesību normas, kas nosaka nepareizi veiktu priekšnodokļa atskaitījumu tiesiskās sekas.

Valsts ieņēmumu dienesta veiktā audita slēdziens nav atzīstams par puses paskaidrojumu, kuru ir nepieciešams apstiprināt ar citiem pierādījumiem. Audita slēdziens var pierādīt faktu, ka tā sastādīšanas laikā privātpersona nevarēja uzrādīt nodokļu rēķinus par konkrētiem darījumiem. Taču šādos gadījumos privātpersona var iebilst pret lēmumu, kas ir pieņemts uz audita slēdzienā konstatēto faktu pamata, pierādot savus iebildumus. (*Lieta Nr. SKA-29*) 46

Ja nav iespējams identificēt, par kādiem pakalpojumiem ir konkrēti izrakstīta preču pavadzīme-rēķins un kādi pakalpojumi ir saņemti, tad nav pamata priekšnodokļa atskaitīšanai. (*Lieta Nr. SKA-148*) 164

Ja nodokļa maksātājs nav izmantojis iegādāto precī tālāk savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai, viņš nav tiesīgs paturēt par šo precī atskaitīto priekšnodokli. (*Lieta Nr. SKA-47*) 73

Lēmums aizkavēt nodokļu maksātāja pārmaksāto nodokļu summu atmaksāšanu sakarā ar nodokļu kontroles uzsākšanu nerada tiešas tiesiskās sekas adresātam, tāpēc šāds lēmums uzskatāms par starplēmumu. (*Lieta Nr. SKA-215*) 252

Nepieciešams novērtēt un analizēt visus lietas materiālus un pierādījumus kopumā, lai noskaidrotu, vai pakalpojums reāli ir sniegts un, vērtējot pierādījumus, tiesai ir jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu. (*Lieta Nr. SKA-244*)..... 271

Nepilnīga informācija nodokļu rēķinā par pakalpojuma veidu nedod patiesu un skaidru priekšstatu par pakalpojumu – ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo darījumu. (*Lieta Nr. SKA-41*) 59

No likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmajā daļā nodokļu maksātājam piešķirtajām tiesībām atskaitīt priekšnodokli izriet viņa pienākums pārliecināties, vai ir iestājušies visi priekšnoteikumi priekšnodokļa atskaitīšanai. (*Lieta Nr. SKA-114*) 137

Tā kā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normas ir publisko tiesību normas un tā kā tajās ir sniegts termina "preču piegāde" un "tirgus vērtība" skaidrojums šā likuma izpratnē, nav nepieciešams šo terminu noskaidrošanai izmantot privāto tiesību normas. (Lieta Nr. SKA-178) 180

Tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu ir tikai tad, ja prece ir reāli saņemta, lai to izmantotu nodokļu maksātāja saimnieciskajā darbībā, radot jaunu ar pievienotās vērtības nodokli apliekamu preci (pakalpojumu), kas tiek nodota tālāk. (Lieta Nr. SKA-44) 67

Ventspils brīvostā pievienotās vērtības nodokļa 0 procentu likme piemērojama tiem pakalpojumiem, kuri sniegti licencētai uzņēmēj sabiedrībai tās teritorijā, arī tādā gadījumā, ja licencētās uzņēmēj sabiedrības juridiskā adrese, kas ir tās pārvaldes institūcijas atrašanās vieta, atrodas ārpus norobežotās teritorijas. (Lieta Nr. SKA-73) 102

Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības

Nepilsoņu statusa atņemšana ir būtisks personas tiesību ierobežojums, un tas nevar tikt balstīts uz formāliem iemesliem un pilnībā nenoskaidrotiem faktiem. (Lieta Nr. SKA-89) 390

Persona nezaudē pierakstu savā pastāvīgajā dzīvesvietā, ja tā neizrakstoties tiek pierakstīta citā valstī. (Lieta Nr. SKA-2) 367

Vērtējot jautājumu, vai persona ir bijusi citas valsts pilsonē, nav pietiekoši jāpaukt tikai no ārvalstu likumiem izrietošiem pieņēmumiem, bet konkrētajā lietā jāveic dziļāka faktu noskaidrošana un piemērojamo normu interpretācija.

Izšķirošs pilsonības iegūšanas kritērijs ir paša indivīda piekrišana, ja tāda nav bijusi, tad valsts likumi vienpusēji tādu statusu uzspiest nevar. (Lieta Nr. SKA-128) 401

Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju

Ja administrators maksātnespējas procesā nav pārliecinājies par tiesvedībā esošu lietu, uzskatāms, ka tas nav izpildījis likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 52.panta 4.punkta noteikumus un nav veicis šā likuma 33.panta otrās daļas noteikumu izpildes kontroli. Minēto pienākumu neizpilde vērtējama kā neattaisnojama rīcība procesuālā termiņa nokavējumā. (Lieta Nr. SKA-226) 844

Parādnieka maksātnespējas pasludināšanas brīdis ir tiesas sprieduma pasludināšanas brīdis. Visu to prasījumu apmierināšana, kuri radušies laikā, kamēr mantu pārvaldījis pats parādnieks, arī nodokļu maksājumi, kuri aprēķināti par laiku līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, veicama kreditoru prasījumu kārtībā. (Lieta Nr. SKA-198) 223

Par valsts ieņēmumu dienestu

Amatpersonas iespējamā pārkāpuma juridiskās kvalifikācijas maiņa dienesta izmeklēšanas laikā ir pieļaujama, un tā nenozīmē jaunas disciplinārlietas ierosināšanu. (Lieta Nr. SKA-182) 195

Ikviena amatpersona ir tiesīga darboties, patstāvīgi pildīt pienākumus un īstenot tiesības savas kompetences ietvaros. Tādējādi tā nav tiesīga bez attiecīga pilnvarojuma uzņemties augstākas amatpersonas pienākumu pildīšanu, tostarp, pārstāvēt augstāku amatpersonu tiesā. (Lieta Nr. SKA-239) 264

Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā

Likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2002.gada 1.janvārim) 6.pants nedod tiesības jebkurai personai tikt reģistrētai, bet gan tādai, kurai saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības uz valsts un pašvaldības palīdzību. Šādas personas var būt gan šajā likumā noteiktās personas – sociāli maznodrošinātās un mazaizsargātās personas, kā arī noteiktos apstākļos denacionalizēto namu iemītnieki –, gan citos normatīvajos aktos noteiktās personas, tai skaitā pašvaldības pašas noteiktas personu kategorijas. Taču šīm personām bija jānorāda apstākļi, kas saskaņā ar kādu normatīvo aktu tām dod tiesības uz valsts vai pašvaldības palīdzību.

Likumdevēja noteiktais dzīves apstākļu minimums ir tiesas izvērtēšanas jautājums tikai tad, ja tā konstatē, ka, pieņemot konkrēto lēmumu, pieļauts vienlīdzības, patvaļas aizlieguma, tiesiskās palīdzības vai citu vispārējo tiesību principu pārkāpums. (Lieta Nr. SKA-33) 285

Par valsts pensijām

Jebkurā tiesību sistēmā ir pieņemts, ka no indivīda administratīvajā procesā tiek prasīts piedalīties, lai varētu noskaidrot faktiskos un juridiskos apstākļus, uz kuriem tiks balstīts lēmums, it īpaši, ja šie fakti ir viegli iegūstami vai pat tie rodas viņa darbības vai pienākumu jomā. Tādējādi ar likumu uzliktais pienākums pensijas saņēmējam ziņot par apstākļiem, kas izraisa izmaiņas izmaksājamās pensijas apmērā, nevar tikt uzskatīts par pārlieku apgrūtināšu un nesamērīgu, kā arī tas nevar būt par pamatu tā nepildīšanai. (*Lieta Nr. SKA-21*) 434

1) Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta otrā daļa neparedzēja, ka valsts pensijas vecumu sasniegušie darba ņēmēji ir pakļauti invaliditātes apdrošināšanai. Tādējādi pēc pensijas vecuma sasniegšanas nostrādāto darba periodu nav pamata ieskaitīt apdrošināšanas stāžā, lai veiktu invaliditātes pensijas pārrēķinu.

2) Lemjot par to, kuri nodarbinātības periodi ir ieskaitāmi personas apdrošināšanas stāžā, jāpiemēro tās tiesību normas, kuras bija spēkā attiecīgajā nodarbinātības periodā, turklāt ievērojot Satversmes tiesas spriedumā sniegto līdzīga satura tiesību normu tulkojumu. (*Lieta Nr. SKA-126*) 449

Par valsts sociālo apdrošināšanu

1) Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 6.panta otrā daļa neparedzēja, ka valsts pensijas vecumu sasniegušie darba ņēmēji ir pakļauti invaliditātes apdrošināšanai. Tādējādi pēc pensijas vecuma sasniegšanas nostrādāto darba periodu nav pamata ieskaitīt apdrošināšanas stāžā, lai veiktu invaliditātes pensijas pārrēķinu.

2) Lemjot par to, kuri nodarbinātības periodi ir ieskaitāmi personas apdrošināšanas stāžā, jāpiemēro tās tiesību normas, kuras bija spēkā attiecīgajā nodarbinātības periodā, turklāt ievērojot Satversmes tiesas spriedumā sniegto līdzīga satura tiesību normu tulkojumu. (*Lieta Nr. SKA-126*) 449

Nosakot, vai privātpersona ir sociāli apdrošināta persona, vērā ņemams ir apstāklis, ka privātpersona nav ne apstrīdējusi, ne pārsūdzējusi Valsts ieņēmumu dienesta administratīvos aktus, ar kuriem viņai kā darba ņēmējai tika pieprasīts nomaksāt sociālās apdrošināšanas iemaksas. Šāds apstāklis vienlaikus apliecina šīs privātpersonas nevēlēšanos revidēt ar administratīvo aktu radītās, grozītās vai izbeigtās tiesiskās attiecības. (*Lieta Nr. SKA-193*) 465

Par zemes lietošanu un zemes ierīcību

Par pašvaldības lēmuma pienācīgu paziņošanu adresātam nav uzskatāma publikācija vietējā pagasta laikrakstā, it īpaši, ja adresāts nedzīvo šajā pagastā.

Valsts zemes dienesta Centrālā zemes komisija ir apstrīdēšanas institūcija tiem iestāžu lēmumiem, kas saistīti ar zemes lietošanas tiesībām. Taču tā nav tiesīga pārskatīt pašvaldības lēmumus par zemes lietošanas tiesību izbeigšanu. (*Lieta Nr. SKA-154*) 312

Pilsonības likums

Tiesības ārvalstniekam pastāvīgi uzturēties Latvijā dod tikai pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Ne termiņuzturēšanās atļauja, ne darba atļauja nevar apliecināt to, ka ārvalstnieka pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā. (*Lieta Nr. SKA-69*) 508

Prokuratūras likums

Prokuratūras likuma 16.pants prokuratūrai piešķir sava veida tiesībsarga lomu, un šāda tās loma nav pretrunā Administratīvā procesa likuma burtam un garam.

Ja likumā ir iekļauti noteikti pamati, kas ļauj prokuratūrai uzsākt pārbaudi, administratīvā tiesa nevar uzņemties pilnvaras likumdevēja vietā pateikt, ka attiecīgā norma nav piemērojama. Kamēr šādas iespējas likumā ir paredzētas, prokuratūra var izdarīt pārbaudi, pamatojoties uz jebkuru 16.panta otrās daļas 1.punktā iekļauto gadījumu, savukārt personai ir jāapzinās, ka, griežoties prokuratūrā, tā var nokavēt termiņu, kurā iespējams izmantot Administratīvā procesa likumā paredzētās tiesības, un palikt bez administratīvā akta kontroles gadījumā, ja prokurors administratīvā akta pārbaudi atsaka. (*Lieta Nr. SKA-246*) 726

Reklāmas likums

Ja tiesa, pārbaudot administratīvā akta tiesiskumu, nonāk pie secinājuma, ka administratīvais akts kāda iemesla dēļ ir atceļams, tai nav pienākums izlemt jautājumus, kas, izskatot lietu no jauna, ir jālemj pašai iestādei.

Salīdzinot reklāmas gadījumā, vērtējot jautājumu par norādi uz konkurentu vai tā ražotajām precēm, Konkurences padomei jāpārbauda un jāvērtē ne tikai tādi apstākļi, kas liecina par tiešu norādi, bet arī tādi, kas var liecināt par netiešu norādi uz konkurentu vai tā ražotajām precēm. (*Lieta Nr. SKA-155*) 539

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums

Ja pastāv apstākļi, kas nepieļauj lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, policija, pamatojoties uz tās rīcībā esošajām ziņām, var pieņemt cita veida lēmumu – konstatējošu administratīvo aktu, t.i., policija savā lēmumā var konstatēt vainīgo personu satiksmes negadījumā. (*Lieta Nr. SKA-157*)..... 344

Tiesu izpildītāju likums

Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes lēmums par disciplinārsoda uzlikšanu zvērinātam tiesu izpildītājam ir administratīvs akts. Sūdzība par šādu lēmumu izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Par disciplinārpārkāpumu, citastarp, uzskatāma ne tikai likumu un citu ārējo normatīvo aktu neievērošana, bet arī zvērinātu tiesu izpildītāju darbību regulējošo instrukciju pārkāpumi. (*Lieta Nr. SKA-158*) 548

Valsts pārvaldes iekārtas likums

Likuma normu saprātīgas piemērošanas princips un tiesiskās palāvēības princips vērtējami kopsakarībā ar pārvaldes efektīvas darbības nodrošināšanas principu. (*Lieta Nr. SKA-134*) 531

Principāls ir atbildīgs par muitas procedūras noteikumu ievērošanu. Pārvadātāja vai saņēmēja atbildība par preču pieņemšanu, zinot, ka tās pakļautas muitas procedūrai, principiāla atbildību neietekmē. (*Lieta Nr. SKA-220*) 258

Zemes strīdu komisija ir Valsts zemes dienesta struktūrvienība un iekļaujas vienotā Valsts zemes dienesta hierarhiskajā sistēmā. Par administratīvā procesa dalībnieku tādējādi uzskatāms Valsts zemes dienests, kas ir tiesīgs pilnvarot savas amatpersonas un darbiniekus pārstāvēt to tiesā. (*Lieta Nr. SKA-12*)..... 473

Ventspils brīvostas likums

Ventspils brīvostā pievienotās vērtības nodokļa 0 procentu likme piemērojama tiem pakalpojumiem, kuri sniegti licencētai uzņēmēj sabiedrībai tās teritorijā, arī tādā gadījumā, ja licencētās uzņēmēj sabiedrības juridiskā adrese, kas ir tās pārvaldes institūcijas atrašanās vieta, atrodas ārpus norobežotās teritorijas. (*Lieta Nr. SKA-73*) 102

Veterinārmedicīnas likums

Ministru kabineta 1998.gada 25.augusta noteikumos Nr.323 "Dzīvnieku lipīgo slimību saraksts" lipīgo slimību iedalījums trīs sarakstos veikts, ņemot vērā slimību iespējamās sekas. Tā kā tās visas ir valsts uzraudzībā esošas dzīvnieku lipīgās slimības, to apkarošanai personai ir pienākums ievērot Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punktā noteiktās prasības. (*Lieta Nr. SKA-58*) 496

Zemesgrāmatu likums

Sūdzības par zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumiem un viņu rīcību attiecībā uz tiesību nostiprinājumu zemesgrāmatā vai to dzēšanu nav izskatāmas administratīvā procesa kārtībā. (*Lieta Nr. SKA-149*) 629

3. Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi

Administratīvo aktu procesa noteikumi

(13.06.1995. noteikumi Nr.154)

Lēmums, ar kuru Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisija atlikusi lietas izskatīšanu, nav vērsts uz tiesisko attiecību nodibināšanu, grozīšanu, konstatēšanu vai izbeigšanu individuāli noteiktai personai. Šāds lēmums atzīstams par citu iestādes (amatpersonas) darbību publisko tiesību jomā. (*Lieta Nr. SKA-103*) 132

Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes lēmums par disciplinārsoda uzlikšanu zvērinātam tiesu izpildītājam ir administratīvs akts. Sūdzība par šādu lēmumu izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Par disciplinārpārkāpumu, citastarp, uzskatāma ne tikai likumu un citu ārējo normatīvo aktu neievērošana, bet arī zvērinātu tiesu izpildītāju darbību regulējošo instrukciju pārkāpumi. (*Lieta Nr. SKA-158*) 548

Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība

(18.06.2002. noteikumi Nr.244)

Kompetence dabas resursu nodokļa administrēšanā starp Valsts ieņēmumu dienestu un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju atbilstoši likuma "Par dabas resursu nodokli" 18.pantam ir sadalīta nevis pēc maksājumu veidiem, bet pēc nodokļu maksāšanas procesa etapiem.

Tā kā Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.punkta teksts nav pietiekoši skaidrs, tas jātulko saistībā ar citām tiesību normām tādā veidā, lai nenonāktu pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām. (*Lieta Nr. SKA-83*) 119

Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība (03.04.2001. noteikumi Nr.152)

Bezdarbnieka pārejošu darbnespēju var pierādīt ar visiem normatīvajos aktos noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, nevis tikai ar darbnespējas lapu. Nodarbinātības valsts dienests, lemjot par bezdarbnieka statusa zaudēšanu, nepamatoti atsaucies uz Ministru kabineta noteikumiem "Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība". (*Lieta Nr. SKA-25*) 486

Dzīvnieku lipīgo slimību saraksts (25.08.1998. noteikumi Nr.323)

Ministru kabineta 1998.gada 25.augusta noteikumos Nr.323 "Dzīvnieku lipīgo slimību saraksts" lipīgo slimību iedalījums trīs sarakstos veikts, ņemot vērā slimību iespējamās sekas. Tā kā tās visas ir valsts uzraudzībā esošas dzīvnieku lipīgās slimības, to apkarošanai personai ir pienākums ievērot Veterinārmedicīnas likuma 59.panta 1.punktā noteiktās prasības. (*Lieta Nr. SKA-58*) 496

Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju (02.03.2004. noteikumi Nr.114)

Valsts valodas centra atzinums par personvārdu atveidošanu latviešu valodā, kaut arī formāli neietver tiešas sekas, ir uzskatāms par galīgo atteikumu grozīt nodibinātās tiesiskās attiecības un tādējādi atzīstams par administratīvo aktu.

Gadījumos, kad ir grūti novilkt robežu starp administratīvajiem aktiem un tiesību instrumentiem, kas nav saistoši, ir jāizšķiras par labu indivīdam, lai tas varētu maksimāli aizstāvēt savas tiesības. (*Lieta Nr. SKA-190*) 632

Par ierēdņu disciplinārsodiem (16.08.1994. noteikumi Nr.158)

Demokrātiskā, tiesiskā valstī ierēdņa jebkura darbība personīgas ieinteresētības dēļ, kaut arī šķietami kompetences ietvaros, ir pretēja ne tikai valsts pārvaldes principiem, bet arī sabiedrības interesēm. (*Lieta Nr. SKA-63*) 501

Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība (17.12.1997. noteikumi Nr.428)

Iemesls muitas vērtības noteikšanai no jauna ir objektīvi konstatēta nepareizība, ko nepieciešams izlabot. Deklarētāja tiesiskā palāvība uz sākotnējo muitas iestāžu noteikto muitas vērtību netiek aizsargāta pilnībā. (*Lieta Nr. SKA-64*) 92

4. Tēzes, kuru pamtojumam nav norādīts konkrēts tiesību akts

Lēmums par ierēdņa disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu nav administratīvais akts, jo tas nenodibina, negroza, nekonstatē un neizbeidz kādas konkrētas tiesiskās attiecības. (*Lieta Nr. SKA-209*) 639

Piemērojot tiesību normas iestādē, vispirms jāvadās pēc to iztulkošanas gramatiskās metodes. Interpretējot tiesību normas, to saturs nevar tikt paplašināts tiktāl, ka pēc būtības tiek radīta jauna tiesību norma. (*Lieta Nr. SKA-101*) 514

Judikatūras un tiesu prakses rādītājs

1. Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumi

Eiropas Cilvēktiesību tiesas komisijas 1986.gada 13.oktobra lēmums lietā 10153/82 <i>Austria</i>	576
1985.gada 28.maija spriedums lietā Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom.....	382, 383, 411, 423
1993.gada 19.aprīļa spriedums lietā <i>Kraska v. Switzerland</i>	574, 576
1993.gada 9.decembra spriedums lietā <i>Hiro Balani v. Spain</i>	577
1994.gada 19.aprīļa spriedums lietā <i>Van de Hurk v. the Netherlands</i>	576, 577
1994.gada 22.septembra spriedums lietā <i>Hentrich v. France</i>	96
1994.gada 9.decembra spriedums lietā <i>Ruiz Torija and Hiro Balani v. Spain</i>	341
1998.gada 19.februāra spriedums lietā <i>Allan Jacobson v. Sweden</i>	310
1998.gada 21.jūnija spriedums lietā <i>Berrehab v. the Netherlands</i>	776, 777
1999.gada 22.jūnija lēmums lietā <i>Tumilovich v. Russia</i>	878
2002.gada 22.jūlija spriedums lietā <i>Janosevic v. Sweden</i>	833
2002.gada 28.novembra spriedums lietā "Lavents pret Latviju"	628
2002.gada 9.aprīļa spriedums lietā "Ināra Podkolzina pret Latviju"	568
2003.gada 24.jūnija spriedums lietā <i>Allard v. Sweden</i>	301, 310
2003.gada 9.oktobra spriedums "Slivenko pret Latviju"	423, 765–767
Spriedums lietā Gasus Dossier- und Foordertechnik GmbH v. the Netherlands	24

2. Eiropas Kopienų tiesas nolēmumi

1996.gada 29.februāra spriedums lietā Nr.C-110/94 Intercommunale voor Zeewaterontzitting (INZO) v. Belgian State.....	221
1997.gada 11.novembra prejudiciālais nolēmums lietā Nr.C-251/95 <i>SABEL BV, Puma AG, Rudolf Dassel Sport</i>	573, 584
1999.gada 22.jūnija prejudiciālais nolēmums lietā Nr.C-342/97 <i>Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co GmbH, Klijsen Handel BV</i>	573, 584

1999.gada 7.septembra spriedums lietā Nr.C-355/97 <i>Beck Liegenschaftsverwaltung</i>	578

2000.gada 22.jūnija prejudiciālais nolēmums lietā Nr.425/98 <i>Marca Mode CV, Adidas AG, Adidas Benelux BV</i>	584

3. Latvijas Republikas Satversmes tiesas spriedumi

1998.gada 27.novembra spriedums lietā Nr.04-05(97) "Par likuma "Grozījumi likumā "Par maternitātes un slimības pabalstiem"" atbilstību Latvijas Republikas Satversmei"	430, 438
1999.gada 7.septembra spriedums lietā Nr.04-03(99) "Par valsts akciju sabiedrības "Valsts nekustamā īpašuma aģentūra" "Nolikuma par kārtību, kādā izīrējami brīvie dzīvokļi Valsts nekustamā īpašuma aģentūras pārvaldīšanā esošajos nam-īpašumos" atbilstību likuma "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 2., 10. un 11.pantam, likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 40.pantam un likuma "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" pārejas noteikumu 4.punktam" ..	302
2000.gada 30.augusta spriedums lietā Nr.2000-03-01 "Par Saeimas vēlēšanu likuma 5.panta 5. un 6.punkta un Pilsētas domes un pagasta padomes vēlēšanu likuma 9. panta 5. un 6. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89. un 101. pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam un Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 25.pantam"	309
2001.gada 13.marta spriedums lietā Nr.2000-08-0109 "Par likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" Pārejas noteikumu 1.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam, 1966.gada 16.decembra Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 9.pantam un 11.panta pirmajai daļai"	288, 454
2002.gada 25.februāra spriedums lietā Nr.2001-11-0106 "Par likuma "Par nodarbinātību" 6.panta pirmajā daļā ietvertās prasības par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas nepieciešamību bezdarbnieka statusa iegūšanai atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 109.pantam"	381
2002.gada 5.marta spriedums lietā Nr.2001-10-01 "Par Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 390.–392. ² panta un 1997. gada 20. februāra likuma "Grozījumi Latvijas Kriminālprocesa kodeksā" pārejas noteikumu 3. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam"	729

2002.gada 19.marta spriedums lietā Nr.2001-12-01 "Par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26. punkta atbilstību Satversmes 91. un 109. pantam" 426–431, 435, 436, 438, 439, 442, 443, 445, 447, 466–468, 470

2002.gada 20.jūnija spriedums lietā Nr.2001-17-0106 "Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta otrās daļas un 280.panta pirmās daļas 4.punkta daļā, kas nosaka, ka tiesas spriedums lietā par amatpersonas lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu ir galīgs, un Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89., 91. un 92. pantam, kā arī 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantam"..... 611, 679, 682, 728, 732

2003.gada 20.maija spriedums lietā Nr.2002-21-01 "Par Augstskolu likuma 27. panta ceturtās daļas un 28.panta otrās daļas teksta "vai uz laiku līdz 65 gadu vecuma sasniegšanai" un likuma "Par zinātnisko darbību" 29. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 106.pantam" 461

4. Latvijas Republikas Augstākās tiesas nolēmumi

Senāta Administratīvo lietu departamenta nolēmumi

2004.gada 24.februāra spriedums lietā Nr.SKA-7 278, 293, 295
 2004.gada 9.marta spriedums lietā Nr.SKA-39 660, 678, 685
 2004.gada 26.marta spriedums lietā Nr.SKA-2 367, 393
 2004.gada 30.marta spriedums lietā Nr.SKA-5 425, 445, 447, 463, 470
 2004.gada 30.marta spriedums lietā Nr.SKA-21 434, 463
 2004.gada 6.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-24 17, 179
 2004.gada 9.maija spriedums lietā Nr.SKA-3 433
 2004.gada 11.maija spriedums lietā Nr.SKA-56 441, 463
 2004.gada 11.maija spriedums lietā Nr.SKA-100 609, 884
 2004.gada 18.maija spriedums lietā Nr.SKA-105 805, 824, 832, 833
 2004.gada 18.maija spriedums lietā Nr.SKA-118 685
 2004.gada 3.augusta spriedums lietā Nr.SKA-192 724, 836
 2004.gada 10.augusta spriedums lietā Nr.SKA-85 140, 868
 2004.gada 7.septembra spriedums lietā Nr.SKA-120 192, 304, 714
 2004.gada 21.septembra spriedums lietā Nr.SKA-131 149, 179, 254, 890

Civillietu tiesu palātas nolēmumi

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 1997.gada 8.jūlija spriedums 582, 589

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 1998.gada 5.novembra spriedums 589

Citi Senāta nolēmumi

Senāta 2001.gada 14.februāra spriedums lietā Nr.SKC-54 292

Senāta 2002.gada 18.decembra spriedums lietā Nr.SKC-719 287

Senāta Civillietu departamenta 2003.gada 22.oktobra spriedums lietā Nr.SKC-499 468

Senāta Civillietu departamenta skaidrojums lietā Nr.SKC-494 (1999.gads) 422

5. Citu Latvijas Republikas tiesu instanču nolēmumi

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 21.novembra spriedums 655, 656

Citu avotu rādītājs, uz kuriem nolēmumos dotas atsaucēs

Alliks I. Kāda ir pensiju izmaksas kārtība, ja darba līgums noslēgts uz nepilnu mēnesi un ja to dara atkārtoti? <i>Latvijas Vēstnesis</i> , 2000. 6.apr., Nr.123/124	460
Birks D. <i>Nodokļu tiesības. I. Vispārējās nodokļu tiesības</i> (Steuerrecht I. Allgemeines Steuerrecht). – München: Verlag C.H.Beck, 1988, S.160–161)	294
Briede J. Administratīvā akta tiesiskums. <i>Latvijas Vēstnesis</i> , 2004. 23.marts, Nr.45	578
Briede J. <i>Administratīvais akts</i> . – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003	552
Brüh R. <i>Entscheiden im Vervaltungsverfahren: Praxisnahe Anleitung zur Verfahrensgestaltung, Entscheidungsfindung und Bescheidtechnik</i> . – Köln: Kohlhammer, 1990	101
<i>Civilprocesa likuma komentāri</i> . Papildinātais izdevums. Prof. K.Torgāna un M.Dudeļa vispārīgā zinātniskā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001	722
Craig P.P. Procedures and administrative decisionmaking. Grām.: The procedure of administrative acts. <i>European Review of Public Law</i> . – London: Esperia Publications Ltd., 1993	300,307
Čakste K. <i>Tirdzniecības tiesības</i> . – Rīga, [b.i.], 1940	484
Dišlers K. <i>Ievads administratīvo tiesību zinātnē</i> . – Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2002	715
Donner R. <i>The Regulation of nationality in international law</i> . 2 nd ed. Transnational Publishers, 1994	405
Dutertre G. <i>Key case-law extracts</i> – European Court of Human Rights. Council of Europe Publishing, 2003	423
Eichenhofer E. <i>Sozialrecht</i> . 3. Aufl. – Tübingen: Mohr Siebeck, 2000, S.280	288
<i>Eiropas nodokļi Latvijā</i> . – Rīga, 2004	222
Felsberga B. Par pensiju likuma grozījumu piemērošanu. <i>Latvijas Vēstnesis</i> , 2000. 14.janv., Nr.11/12	460
Hariss D.J., O'Boyle M., Wabrick C. <i>Law of the European Convention on Human Rights</i> . – London: Butterwoths, 1995	834

Horns N. Ievads tiesību zinātnē un filosofijā. <i>Likums un Tiesības</i> , 2000, Nr.3 (7), 74.–79.lpp.	431, 439
Horns N. Ievads tiesību zinātnē un filosofijā. <i>Likums un Tiesības</i> , 2000, Nr.7 (11), 196.–199.lpp.	162, 430, 439
Horns N. Ievads tiesību zinātnē un filosofijā. <i>Likums un Tiesības</i> , 2000, Nr.12 (16), 354.–362.lpp.	162, 430, 439
Iļjanova D. Tiesību normu un principu kolīzija. <i>Likums un Tiesības</i> , 2000, Nr.8 (12), 250.–232.lpp.	431
Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām.: <i>Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā: Rakstu krājums/ Dr.habil.iur., profesora E.Meļķiša zinātniskā redakcijā</i> . – Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 126.–205.lpp.	295
<i>Latviešu valodas vārdnīca</i> . Autoru kolektīvs. – Rīga: Avots, 1987	365
Levits E. Ģenerālklausulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība (II). Funkcijas likumā, piemērošana konkrētā gadījumā, kontrole augstākā iestādē un tiesā. <i>Likums un Tiesības</i> , 2003, Nr.7 (47), 194.–205.lpp.	307, 752, 753
Levits E. Samērīguma princips publiskajās tiesībās – <i>jus commune europaeum</i> un <i>Satversmē</i> ietvertais konstitucionāla ranga princips. <i>Likums un Tiesības</i> , 2000, Nr.9 (13), 262.–270.lpp.	295
Levits E. Valsts un valsts pārvaldes juridiskā struktūra un pamatjēdzieni. <i>Jaunā Pārvalde</i> , 2002, Nr.1	696, 697
Nehl H.P. <i>Principles of Administrative Procedure in EC Law</i> . – Oxford: Hart Publishing, 1999	439
Paine F.J. <i>Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas administratīvā procesa likums</i> . – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002	44, 619, 695, 738, 875
Saeimas 1998.gada 7.maija sēdes stenogramma. <i>Latvijas Vēstnesis</i> , 1998. 12.maijs, Nr.130/131	371
Schmidt R., Seidel S. <i>Verwaltungsprozessrecht</i> . 5. Aufl. – Bremen: Verl. Rolf Schmidt, 2001	709
Schmidt-Assman E., Krämer H. Das Verwaltungsverfahren un seinen folgen. Grām.: The procedure of administrative acts. <i>European Review of Public Law</i> . – London: Esperia Publications Ltd., 1993	101
Schwarze J. <i>European Administrative Law</i> . – London: Sweet and Maxwell, 1992	634

Skrastiņš J. Par prokuratūras attīstības ceļiem Latvijā. <i>Latvijas Vēstnesis</i> , 1998. 30.apr., Nr.120/121	732
Skultāne I. Par likuma normu iztulkošanu [par sociālo apdrošināšanu]. <i>Latvijas Vēstnesis</i> , 2000. 6.apr., Nr.123/124	460
<i>The administration and you</i> . A handbook. –Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1996.....	430
Ziemele I. <i>Pilsonība un cilvēktiesības valstu pēctecības kontekstā. Likums un Tiesības</i> , 2002, Nr.8 (36), 228.–239.lpp.	393
Ziemele I., Krūma K. Eiropas Savienības pilsonība un Latvijas pilsoņi. <i>Latvijas Vēstnesis</i> , 2003. 16.sept., Nr.126	393